

TÜRKİYE ODALAR VE BORSALAR BİRLİĞİ
THE UNION OF CHAMBERS AND COMMODITY EXCHANGES OF TURKEY

Gerekçe, Karşılaştırmalı Maddeler, Komisyon Raporları,
Önergeler ve Karşılaştırmalı Tabloları ile

TÜRK TİCARET KANUNU

**(TAŞIMA İŞLERİ, DENİZ TİCARETİ,
SİGORTA HUKUKU, SON HÜKÜMLER)**

CİLT: II

(Madde 850 - 1535 ve Uygulama Kanunu)

Dr. A. Bumin DOĞRUSÖZ

Av. Öznur ONAT

Dr. Funda TUNÇEL TÖRALP

Temmuz 2011

TOBB Yayın No: 2011/139

ISBN: 978-9944-60-939-5 (TK.) 978-9944-60-941-8 (2.C)

BASKI VE CİLT

AFŞAROĞLU MATBAASI

Kazım Karabekir Caddesi Altıntop İşhanı No: 87 / 7 İSKİTLER / ANKARA

Tel: 0312 384 54 88 • Faks: 0312 384 54 98

E-mail: farukafsar@gmail.com • www.afsaroglu.com.tr

SUNUŞ

Küresel krizin ardından dünyada yeni bir rekabet haritası şekilleniyor. Bu yeni ortama uyum sağlayan ülkelerin daha hızlı büyüdüğünü, daha fazla zenginleştiğini görüyoruz. Dolayısıyla, risklerin ve fırsatların farkında olarak, bu yeni ortama uygun, yeni bir büyüme hamlesi başlatmalıyız. 2010 yılında yakaladığımız yüksek büyüme performansımızı, daha da kuvvetlendirerek devam ettirmeliyiz.

Türkiye’de ekonomiyi büyüten, yatırımları ve istihdamı sağlayan özel sektörümüzdür. Bu yüzden özel sektörü güçlendirecek her adım, gündemin esas maddesi olmalıdır.

Ekonomimizin kurumsal altyapısını güçlendirecek iki temel kanuni düzenlemenin (Ticaret ve Borçlar Kanunu) Meclis’te iktidar ve muhalefet partilerimizin işbirliğiyle yasalaşmış olmasını, bu çerçevede atılmış fevkalade önemli adımlar olarak görüyoruz.

Yeni Ticaret ve Borçlar kanunları, sanayicinin, tüccarın, esnafın anayasası konumundadır. Hem bu yasal düzenlemelerin gerçekleşmesi, hem de bu süreçte siyasette sağlanan diyalog ve uzlaşma, iş dünyamıza büyük moral vermiş, yeni başarılarla ulaşma mücadelemizde bizleri motive etmiştir.

1956 yılından beri yürürlükte bulunan 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu, dünya ve Türkiye ekonomisindeki gelişmelere bağlı olarak mevcut ihtiyaçlara karşılama yetersiz kalıyor. Ocak 2011 tarihli TBMM genel kurulunda kabul edilen kademeli şekilde 2012’de yürürlüğe girecek olan Türk Ticaret Kanunu ile Türkiye ekonomisinde yeni bir dönem başlayacaktır.

Genel kurulların elektronik ortamda yapılması, web sitesi kurma zorunluluğu, birçok yazışmaların elektronik ortamda yapılmasına imkân sağlayan ve e-Türkiye için de önemli bir adım olacak Türk Ticaret Kanunu, ülkemizde ticari hayatı adeta yeniden inşa edecektir.

Uluslararası standartlarda kurallar ticari hayata hâkim olacak. Şirketlerimizin özellikle KOBİ’lerin bu yeni döneme uyum sağlaması için önemli hazırlıklar yapması gerekiyor. Bu hazırlığı yapmayan veya geciktiren şirketlerimizse küresel rekabette zorlanacaklardır.

Yayınladığımız bu kitapla, Türk Ticaret Kanunu’na hazırlık için şirketlerimize yardımcı olmayı amaçlıyoruz. Ayrıca Türkiye genelinde düzenlediğimiz bir dizi konferans ile de müteşebbislerimizi bu konuda bilgilendiriyoruz.

TÜRK TİCARET KANUNU

İşdünyamızın en iyi şekilde bilgilendirilmesi amacıyla bu kitabın hazırlanmasını sağlayan sayın Bumin DOĞRUSÖZ'e, sayın Öznur ONAT'a ve sayın Funda Tunçel TÖRALP'e camiamız adına yürekten teşekkürlerimizi sunuyorum.

Camiamıza ve ülkemize faydalı olması dileklerle...

M. Rifat HİSARCIKLIOĞLU

TOBB Başkanı

ÖNSÖZ (YENİ TİCARET KANUNU VE GEÇİŞ SÜRECİ)

6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu Prof. Dr. Hirsch tarafından hazırlanarak 29.6.1956 tarihinde kabul edilmiş ve 1.1.1957 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu Kanun, zamanın en iyi Kanunlarından olmakla ve günümüze kadar yaklaşık 54 yıldır Türk ticari hayatını düzenleyen temel Kanunlardan biri olmakla beraber, gelişen teknoloji ve değişen ticari koşullar nedeniyle günümüz ihtiyaçlarına yeterince cevap verememeye başlamıştır. İlaveten Avrupa Birliği süreci içerisinde uyum ihtiyacının da gündeme gelmesiyle, yeni bir Kanun hazırlanması zarureti ortaya çıkmıştır.

Bu ihtiyacın baş göstermesi nedeniyle de Türk Ticaret Kanununun yeniden yazılması amacıyla 8.12.1999 tarihinde Adalet Bakanlığı bünyesinde akademisyenler, yüksek yargı mensupları, çeşitli kurum, kurul ve kuruluşların temsilcilerinden oluşan bir komisyon kurulmuştur. Prof. Dr. Ünal Tekinalp'in başkanlığında yaklaşık beş yıl çalışan bu Komisyon tarafından oluşturulan Tasarı Taslağı 24.2.2005 tarihinde kamuoyuna ve ilgili çevrelerin görüşüne sunulmuş ve gelen görüşler de nazara alınarak revize edilmek suretiyle 9.11.2005 tarihinde Kanun Tasarısı olarak Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuştur.

Önce Adalet Komisyonunca oluşturulan Alt Komisyonunda incelenen ve rapora bağlanan Tasarı, daha sonra Adalet Komisyonunda görüşülmüş ve 3.5.2007 tarihinde Komisyon tarafından kabul edilmiştir. Tasarı böylece Genel Kurula sevk edilmişse de, genel seçimler dolayısıyla kadük olmuştur. Ancak Tasarı, TBMM İç Tüzüğü'nün 77. Maddesine istinaden Bakanlar Kurulunca 27.9.2007 tarihinde yenilenmiş ve 22. Dönem Adalet Komisyonu Rapor ve Metni İçtüzüğü'nün anılan maddesi uyarınca Adalet Komisyonunca tekrar aynen kabul edilmiştir (TBMM Adalet Komisyonununun 11.1.2008 tarih ve E.1/324 K.10 sayılı Kararı). Tasarı nihayet 13.1.2001 tarihinde TBMM Genel Kurulunda 6102 Kanun numarası ile kabul edilmiş ve Sayın Cumhurbaşkanı'nın imzalamaları neticesinde 14.2.2011 günlü ve 27846 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Yeni, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girecektir.

Tasarının Genel Gereğesinde, bu Tasarıya niçin ihtiyaç duyulduğu, düzenlemelerin hangi temel gerekçeler esas alınarak hazırlandığı, ilgili Avrupa Birliği düzenlemeleri ve Tasarıya esas alınan kaynaklar çok kapsamlı bir şekilde açıklanmıştır.

Eskisine nazaran önemli ölçüde temel felsefe ve yaklaşım değişikliği içeren Yeni Ticaret Kanunu, bu yeni yaklaşımlar ışığında özellikle şirketler hukukunda ticari yaşantının aktörleri konumundaki sermaye şirketlerini yeniden oluşturmak-

TÜRK TİCARET KANUNU

tadır. Bu da halen mevcut şirketlere, uyum konusunda önemli yükümlülükler getirmektedir. Yeni Kanun genel olarak 1.7.2012 tarihinde yürürlüğe girecekse de bu yükümlülüklerin bir kısmı için tanınan süre, Kanunun yayımı ile birlikte başlamış bulunmakta, bir kısmı için 1.1.2013 tarihinde, bir kısmı için ise 1.7.2013 tarihinde başlayacaktır.

Yeni Kanunun gerek felsefesinin kavranabilmesi, yeterince anlaşılabilmesi ve başarılı şekilde uygulanabilmesi gerek uyum sürecinin başarı ile atlatılabilmesi, Kanunun oluşum çalışmaları ile birlikte değerlendirilmesine bağlıdır. Bu amaçla bu çalışmada her Kanun maddesi, madde gerekçesi ve Yasama Organında gerek Adalet Komisyonunda gerekse önergeler yolu ile Genel Kurulda yapılan değişikliklerle birlikte verilmiştir. Adalet Komisyonu Raporu olarak, sonraki Komisyonca aynen benimsenmiş olması dolayısıyla 3.5.2007 tarihli Komisyon Raporu esas alınmıştır. Bu Rapor, zaten Alt Komisyon Raporu esas alınarak hazırlandığı ve çoğu düzenlemede Alt Komisyon Raporundan alıntılarla düzenlendiği için, Alt Komisyon Raporu ayrıca tekrar verilmemiştir. Öte yandan, kitabın hacmini gereksiz yere daha da büyütmemek amacıyla Genel Kurulda verilen, ancak kabul edilmeyen önergeler, kitaba alınmamıştır. Kabul edilen önergelerin tespitinde, temel kaynak olarak Genel Kurul tutanaklarından yararlanılmış olunmakla birlikte, Murat Gürel'in genel kurul çalışmaları sırasında verilen önergeleri derleyen ve Banka ve Ticaret Hukuku Dergisininin 26. Cildinin 4. Sayısında yayınlanan çalışmasından da yararlanılmıştır.

Ayrıca her maddenin altına, karşılaştırılabilme olanağı sağlanabilmesi amacıyla 6762 sayılı halen yürürlükte olan Kanunun ilgili maddesine yer verilmiştir. Ancak çeşitli akademisyenler, kurum veya kuruluşlarca yayımlanan Kanunlar arasında bazı kelime farklılıkları görüldüğünden, bu konuda 6762 sayılı Kanunun yayımlandığı 9.7.1956 tarihli Resmi Gazetede yer alan metin esas alınmıştır. Bu nedenle basılarak satılan birçok Kanunda yer alan “olmayan, müteallik, komisyon, hukuken, vasıtasıyla, dolayısıyla, bulunmayan vb” ifadelerin yerine orijinal metinde yer alan “olmıyan, mütaallik, komüsyon, hukukan, vasıtasiyle, dolayisiyle, bulunmıyan vb.” ifadelere yer verilmiştir.

Ayrıca geçiş süreci açısından önem taşıması dolayısıyla 6103 sayılı Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü Ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun da kitaba eklenmiştir. Ve nihayet Kitabın sonuna eski ve yeni kanunun madde numaralarını karşılaştırma tablosu eklenerek, okuyucuya bir karşılaştırma kolaylığı daha sağlanmaya çalışılmıştır.

6762 sayılı Kanundan 6102 sayılı Kanuna geçiş aşamasında, özellikle sermaye şirketlerince yapılması gereken bazı işlemler söz konusudur. Gerek 6102 gerek

6103 sayılı Kanunda işaret edilen bu işlemler, önem dereceleri de dikkate alınarak aşağıda listelenmeye çalışılmıştır:

► Anonim ve limited şirketler Kanunun yayımından itibaren üç yıl içinde sermayelerini bu kanunda yazılı tutarlara yükseltmek zorundadırlar. Aksi halde ifisah etmiş sayılırlar (6103 sayılı Kanun md. 20/1).

Bu maksatla yapılacak genel kurul toplantılarında toplantı nisabı aranmayacaktır. Kararlar toplantıda mevcut oyların çoğunluğu ile karar verilecektir. 6762 sayılı TTK'nın imtiyazlı pay sahibi kurullarına ilişkin hükümleri de (md.389) uygulanmayacaktır (6103 sayılı Kanun md.20/2).

► Anonim ve limited şirketler ana sözleşmelerini yeni TTK'nın yayımından itibaren 18 ay içinde yeni TTK ile uyumlu hale getirmek durumundadırlar. Bu uyum yapılmadığı takdirde, yeni TTK hükümleri, ana sözleşme hükümlerinin yerine re'sen geçecek ve ana sözleşme hükmü müşçesine uygulanacaktır (6103 sayılı Kanun md. 22).

► Anonim ve limited şirketlerin tek ortağı/pay sahibi gerçek/tüzel kişi, Kanunun yürürlüğünden itibaren 15 gün içinde yönetim kurulu/müdüre bildirimde bulunacak (noter kanalıyla) ve onlar da 7 gün içinde durumu tescil ettireceklerdir. (6103 sayılı Kanun md. 23)

► Anonim ve limited şirketlerin ortakları şirkete olan borçlarını Kanunun yürürlüğünden itibaren üç yıl içinde nakdi ödeme ile kapatmak zorundadır. (6103 sayılı Kanun md. 24). Aksi halde şirket alacaklıları şirkete borçlu ortağı takip yoluyla şirketten alacaklarını tahsil edebileceklerdir. Ayrıca borcunu kapatmamış borçlu ortağa 300 günden az olmamak üzere adli para cezası verilecektir (TTK md.562).

► TTK yürürlüğe girdiği tarihte görevde bulunan A.Ş. Yönetim kurulu üyeleri ile limited şirket müdürleri görevlerine, boşalma, ayrılma hali hariç, süreleri sonuna kadar devam edeceklerdir. Ancak tüzel kişiyi temsilen seçilmiş olanlar, Kanunun yürürlüğe girişinden itibaren üç ay içinde istifaya edecekler ve yerlerine tüzel kişi veya başkaları seçilecektir. Boşalma, ayrılma halleri ile tüzel kişinin istifası ile boşalacak üyeliğe atamalar, artık Yeni Kanuna göre yapılacaktır.

► Tüm ortakların hep birlikte müdür sıfatıyla idareci ve temsilci olduğu Limited Şirketlerde, Kanunun yayımı tarihinden üç aylık süre içinde yeniden müdür belirlemesinin yapılması gerekmektedir. (6103 sayılı Kanun md. 25, TTK md.623)

► Anonim ve limited şirketlerin ana sözleşmelerinde, genel kurul / ortaklar kurulu toplantı / karar nisaplarında 6762 sayılı Kanunun uygulanacağı belirtilmiş veya 6762 sayılı Kanuna atıf yapılmışsa, bu şirketler yeni TTK'nın yürürlüğe

TÜRK TİCARET KANUNU

girmesinden itibaren 6 ay içinde ana sözleşmelerini TTK'ya uygun hale getirmek zorundadırlar. Bu maksatla yapılan genel kurullarda 6762 sayılı Kanundaki nisaplar uygulanacaktır. 6 ay içinde bu yolda bir değişiklik yapılmazsa, yeni TTK hükümleri artık re'sen uygulanacaktır. Ancak mevcut ana sözleşmede ağırlaştırılmış nisaplar öngörülmüşse ve bu nisaplar yeni TTK md. 421. maddesinde öngörülen nisaplardan ağır ise bu nisapların uygulanmasına devam edilebilecektir.

► TTK'nın yürürlüğe girmesinden önce atanmış özel denetçiler, henüz raporlarını vermemişlerse, raporlarını artık yeni TTK'ya göre hazırlayacaklardır. Ancak bu denetçiler tazminatsız/yaptırımsız şekilde görevlerinden ayrılabilirler (6103 sayılı Kanun md. 27).

► Sermaye şirketleri bir internet sitesi açmak, şirketin internet sitesi zaten mevcutsa belli bir bölümünü yeni TTK'nın belirlediği hususlara ayırmak zorundadırlar. Bu sitede bulunması gereken bilgiler ise yeni TTK'nın 1524. maddesinde ayrıntılı olarak sayılmıştır. Ayrıca bu şirketler, yeni TTK'nın amaçlarına özgülennmiş olarak yayınladıkları bilgileri "yönlendirilmiş mesaj" şeklinde yayınlacaklar ve yayınladıkları yönlendirilmiş mesajların bir örneklerini yayınladıkları tarih ve saati de göstermek suretiyle noter tasdikli bir deftere sıra numarası ile kaydedeceklerdir. Şirketlere internet sitesi oluşturma ve yönlendirilmiş mesajları orada yayınlama yükümlülüğü öngören yeni TTK'nın 1524. maddesi, 1.7.2013 tarihinde yürürlüğe girecektir. Dolayısıyla sermaye şirketlerine Kanunun yürürlüğe girişinden itibaren bir yıllık bir hazırlık süresi tanınmıştır.

Hiç şüphesiz ki bu yeni Kanunun da zaman içerisinde yanlışlıkları, eksikleri, Türk ticari yaşantısına uyumsuz yönleri ortaya çıkacak ve zaman içerisinde yasa koyucu tarafından Kanuna gerekli müdahaleler yapılacaktır. Ancak bir Kanunun başarılı olup olmadığını belirleyen temel ölçüt uygulamadır. İşte, bu kitabın amacı da Kanunu her yönü ile ortaya koyarak Türk ticari yaşamının birebir içindeki girişimcilere kılavuzluk yapmaktır.

Bu kitabın ortaya çıkmasında öncülük yapan ve bizlerden desteğini bu konuda hiç esirgemeyen Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğine ve özellikle Başkanı Sayın M. Rifat HİSARCIKLIOĞLU'na, Başkan Yardımcısı Sayın Halim METE'ye, Yayın Müdürü Sayın Recep ŞEN'e ve kitabın dizilmesinde yoğun emeği bulunan Faruk AFŞAR ve kitabın günışığına çıkmasını sağlayan Afşaroğlu Matbaası çalışanlarına da teşekkürlerimizi sunuyoruz. 10.06.2011

A. Bumin DOĞRUSÖZ

Av. Öznur ONAT

Dr. Funda Tunçel TÖRALP

DÖRDÜNCÜ KİTAP Taşıma İşleri

BİRİNCİ KISIM Genel Hükümler

Madde 850:	A) Taşıyıcı	999
Madde 851:	B) Hükümlerin uygulama alanı	1000
Madde 852:	C) Saklı tutulan hükümler	1001
	I- Kural	1001
Madde 853:	II- Özel hükümlerin sorumluluğu etkilememesi	1001
Madde 854:	D) Sorumluluğun kaldırılmasına veya hafifletilmesine ait hükümleri geçersizliği	1002
Madde 855:	E) Zamanaşımı	1003

İKİNCİ KISIM Eşya Taşıma

Madde 856:	A) Taşıma sözleşmesinin uygulanması	1006
	I- Taşıma senedi	1006
Madde 857:	II- Taşıma senedinin içeriği	1007
Madde 858:	III- Taşıma senedinin ispat gücü	1008
Madde 859:	IV- Yük senedi	1010
Madde 860:	V- Refakat belgeleri	1010
Madde 861:	VI- Tehlikeli eşya	1011
Madde 862:	VII- Ambalaj ve işaret	1012
Madde 863:	VIII- Yükleme ve boşaltma	1013
Madde 864:	IX- Özel durumlarda gönderenin kusursuz sorumluluğu	1014
Madde 865:	X- Gönderen tarafından fesih	1016
Madde 866:	XI- Kısmi taşımayı istem hakkı	1017
Madde 867:	XII- Yükleme süresine uyulmaması hâlinde taşıyıcının hakları	1018
Madde 868:	XIII- Emir, talimat ve tasarruflar	1019
Madde 869:	XIV- taşıma ve teslim engelleri	1020
Madde 870:	XV- Taşıma ücretinin hesaplanması ve ödenmesi	1023
Madde 871:	XVI- Gönderilenin hakları ve ödeme	1024
Madde 872:	XVII- Ödemeli teslim	1026
Madde 873:	XVIII- Taşıma süresi	1026
Madde 874:	XIX- Ziya karinesi	1027
Madde 875:	B) Taşıyıcının sorumluluğu	1027
	I- Ziya veya hasar ile gecikmeden doğan zarardan sorumluluk	1027

Madde 876:	II- Sorumluluktan kurtulma	1029
	1. Genel olarak	1029
	a) Taşıyıcının özeni.....	1030
Madde 877:	b) Araç arızası ve kiraya verenin kusuru	1031
Madde 878:	2. Özel hâller.....	1034
Madde 879:	III- Yardımcıların kusuru	1034
Madde 880:	IV- Tazminatta esas alınacak değer	1036
Madde 881:	V- Zarar saptama giderleri	1037
Madde 882:	VI- Sorumluluk sınırları.....	1038
Madde 883:	VII- Diğer giderlerin tazmini.....	1039
Madde 884:	VIII- Diğer zararlarda sorumluluğun en yüksek tutarı..	1039
Madde 885:	IX- Sözleşme dışı istemler.....	1040
Madde 886:	X- Sorumluluğu sınırlama hakkının kaybı.....	1042
Madde 887:	XI- Yardımcı kişilerin sorumluluğu	1043
Madde 888:	XII- Fiili taşıyıcı	1043
Madde 889:	XIII- Bildirim	1044
Madde 890:	XIV- Yetkili mahkeme.....	1045
Madde 891:	XV- Hapis hakkı.....	1046
Madde 892:	XVI- Birden çok taşıyıcı	1047
Madde 893:	XVII- Birden çok hapis hakkının sırası.....	1048

ÜÇÜNCÜ KISIM

Taşınma Eşyası Taşıma

Madde 894:	A) Uygulanacak hükümler	1049
Madde 895:	B) Taşıyıcının yükümlülükleri	1050
Madde 896:	C) Taşıma senedi, tehlikeli mal, refakat belgeleri, bildirim ve bilgi verme yükümlülükleri.....	1051
Madde 897:	D) Gönderenin özel hâllerde sorumluluğu	1051
Madde 898:	E) Sorumluluktan kurtulma sebepleri.....	1052
Madde 899:	F) Sorumluluk sınırı	1053
Madde 900:	G) Bildirim.....	1054
Madde 901:	H) Sorumluluğu sınırlama hakkının kaybı.....	1054

DÖRDÜNCÜ KISIM

Değişik Tür Araçlar İle Taşıma

Madde 902:	A) Sözleşme.....	1055
Madde 903:	B) Bilinen zarar yeri	1057
Madde 904:	C) Bildirim ve zamanaşımı.....	1058
Madde 905:	D) Taşıma eşyasının taşınması.....	1059

BEŞİNCİ KISIM

Yolcu Taşıma

Madde 906:	A) Kurallara uyma zorunluluğu.....	1060
Madde 907:	B) Seferin yapılamaması.....	1060
Madde 908:	C) Seferin gecikmesi	1062
	I- Hareketin gecikmesi	1062
Madde 909:	II- Sefer sırasında.....	1063
	1. Yol değiştirme	1063
Madde 910:	2. Zorunlu sebepler	1064
Madde 911:	D) Seferin duraklaması.....	1065
Madde 912:	E) Bagaj.....	1066
	I- Taşıyıcının sorumluluğu	1066
Madde 913:	II- Taşıyıcının hapis hakkı.....	1067
Madde 914:	F) Taşıyıcının sorumluluğu.....	1067
Madde 915:	G) Yolcunun ölümü	1069
Madde 916:	H) Yönetmelik	1070

ALTINCI KISIM

Taşıma İşleri Komisyoncusu

Madde 917:	A) Taşıma komisyonculuğu sözleşmesi.....	1070
Madde 918:	B) Hükümleri	1072
	I- Eşyanın taşınması	1072
Madde 919:	II- Bildirme yükümlülüğü	1073
Madde 920:	III- Ücretin muacceliyeti	1074
Madde 921:	IV- Kesin ücret	1075
Madde 922:	V- Gönderenin alacakları	1075
Madde 923:	VI- Hapis hakkı.....	1076
Madde 924:	VII- Sonraki komisyoncu	1077
Madde 925:	VIII- Halefiyet	1078
Madde 926:	IX- Komisyoncunun taşıma işini üzerine alması.....	1078
Madde 927:	X- Toplama yük.....	1079
Madde 928:	C) Sorumluluk	1080
	I- Komisyoncunun sorumluluğu.....	1080
Madde 929:	II- Yardımcıların kusuru	1081
Madde 930:	D) Zamanaşımı	1081

BEŞİNCİ KİTAP
Deniz Ticareti

BİRİNCİ KISIM
Gemi

BİRİNCİ BÖLÜM
Genel Hükümler

Madde 931:	A) Tanımlar.....	1085
	I- Gemi, ticaret gemisi	1085
Madde 932:	II- Denize, yola ve yüke elverişli gemi.....	1086
Madde 933:	III- Tamir kabul etmez gemi, tamire değmez gemi.....	1088
Madde 934:	IV- Gemi adamları	1089
Madde 935:	B) Hükümlerin uygulama alanı	1089
Madde 936:	C) Gemilerin hukuksal niteliği	1090
	I- Genel olarak.....	1090
Madde 937:	II- Taşınmazlarla ilgili hükümlerden gemilere uygulanacak olanlar	1091

İKİNCİ BÖLÜM
Geminin Kimliği

Madde 938:	A) Geminin adı	1092
	I- Seçme serbestisi	1092
Madde 939:	II- Gövde üzerine yazılması zorunluluğu	1093
Madde 940:	B) Geminin bayrağı.....	1093
	I- Türk Bayrağını çekme hakkı ve yükümlülüğü.....	1093
Madde 941:	II- İstisnaları.....	1096
Madde 942:	III- Türk Bayrağı çekme hakkının kaybedilmesi	1097
Madde 943:	IV- Hakkın ispatı.....	1098
	1. Gemi tasdiknamesi	1098
Madde 944:	2. Bayrak şahadetnamesi.....	1098
Madde 945:	3. Muaf olma.....	1099
Madde 946:	C) Geminin bağlama limanı.....	1100
Madde 947:	D) Ceza hükümleri.....	1100
	I- Suç oluşturan fiiller	1100
	1. Kanuna aykırı şekilde bayrak çekme.....	1100
Madde 948:	2. Tasdikname veya şahadetname almadan ve gemide bulundurmadan bayrak çekme	1101
Madde 949:	3. Harp gemileri ile istihkâmlar önünde ve limanda bayrak çekmemek.....	1102

Madde 950:	4. Geminin adının ve bağlama limanının yazılmaması..	1102
Madde 951:	II- Ortak hükümler	1103
	1. Kusur.....	1103
Madde 952:	2. Suçun işlendiği yer ve işleyenin vatandaşlığı.....	1104

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Gemi Sicili

Madde 954:	A) Genel hükümler	1105
	I- Sicil müdürlükleri ve bölgeleri.....	1105
Madde 955:	II- Yetkili sicil müdürlüğü	1106
Madde 956:	III- Tescili caiz gemiler	1106
Madde 957:	IV- Tescili zorunlu gemiler	1107
Madde 958:	V- Tescili caiz olmayan gemiler.....	1107
Madde 959:	B) Geminin tescili	1108
	I- İstem	1108
	1. Şekil.....	1108
Madde 960:	2. İçeriği	1109
Madde 961:	3. Belgeler.....	1110
	a) Genel olarak	1110
Madde 962:	b) Yabancı sicile kayıtlı gemiler için	1111
Madde 963:	II- Tescil	1112
	1. Tescil edilecek hususlar.....	1112
Madde 964:	2. Değişiklikler.....	1113
Madde 965:	C) Silinme	1114
	I- İstem üzerine	1114
Madde 966:	II- Resen	1116
	1. Genel şartları.....	1116
Madde 967:	2. Özel hâller.....	1117
Madde 968:	D) Gemi tasdiknamesi.....	1118
	I- İçeriği.....	1118
Madde 969:	II- Yeniden düzenlenmesi	1119
Madde 970:	III- Değişiklikler.....	1120
Madde 971:	IV- İbraz zorunluluğu.....	1120
Madde 972:	E) Sicil işlemlerini yaptırmaya davet	1121
Madde 973:	F) Hükümleri	1122
	I- Sicilin açıklığı.....	1122
Madde 974:	II- Sicil karineleri.....	1123
Madde 975:	III- Sicilin gerçek hukuki duruma uygun hâle getirilmesi.	1124
Madde 976:	IV- İtirazlar.....	1125

TÜRK TİCARET KANUNU

Madde 977:	V- Şerhler.....	1126
	1. Verilebilecekleri hâller.....	1126
Madde 978:	2. Verilmesi.....	1127
Madde 979:	3. Sağladığı hak.....	1127
Madde 980:	4. Hükümden düşmesi.....	1128
Madde 981:	5. Silinmesi.....	1129
Madde 982:	VI- İtiraz veya şerhin kalkması.....	1129
Madde 983:	VII- Sicile güven ilkesi.....	1130
Madde 984:	G) Zamanaşımı.....	1131
Madde 985:	H) Kayıt giderleri.....	1132
Madde 986:	İ) Yapı hâlindeki gemilere özgü sicil.....	1132
	I- Genel olarak.....	1132
Madde 987:	II- Yapının tescili.....	1134
	1. Tescil istemi.....	1134
	a) Şekli.....	1134
Madde 988:	b) İçeriği.....	1134
Madde 989:	2. Tescil.....	1135
	a) Tescil edilecek hususlar.....	1135
Madde 990:	b) Değişiklikler.....	1136
Madde 991:	c) Hükümleri.....	1137
Madde 992:	d) Silme.....	1137
Madde 993:	J) Sicil müdürlüğünün kararlarına itiraz.....	1138
Madde 994:	K) Tüzük.....	1139
Madde 995:	L) Türk Uluslararası Gemi Sicili.....	1140

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM Mülkiyet ve Diğer Aynı Haklar

BİRİNCİ AYIRIM Uygulanacak Hükümler

Madde 996:	A) Sicile kayıtlı gemilere.....	1142
Madde 997:	B) Sicile kayıtlı olmayan gemilere.....	1142

İKİNCİ AYIRIM Mülkiyet

Madde 998:	A) İktisabı.....	1143
	I- Aslen iktisabı.....	1143
	1. Sahiplenme.....	1143
Madde 999:	2. Olağan zamanaşımı.....	1144

Madde 1000:	3. Olağanüstü zamanaşımı	1144
Madde 1001:	II- Devren iktisabı	1147
	1. Devrin şekli	1147
Madde 1002:	2. Devrin kapsamı	1148
Madde 1003:	B) Zıya	1149
	I- Geminin zıyaı.....	1149
Madde 1004:	II- Terk	1150
Madde 1005:	III- Zamanaşımı	1150
Madde 1006:	C) Sicile kayıtlı gemi payı ve iştirak payı üzerinde mülkiyet	1151
	I- İktisabı.....	1151
	1- Aslen	1151
Madde 1007:	2. Devren	1151
	a) Devir yoluyla	1151
Madde 1008:	b) İştirak payının bırakılması yoluyla.....	1152
Madde 1009:	II- Zıyaı	1153
Madde 1010:	D) Yapı hâlinde bulunan gemiler ve yapı payları üzerindeki mülkiyet.....	1153
	I- Yapı hâlindeki gemilere özgü sicile kaydolunmayan yapılar ve yapı payları.....	1154
Madde 1011:	II- Yapı hâlindeki gemilere özgü sicile kaydolunan yapılar ve yapı payları.....	1155

ÜÇÜNCÜ AYIRIM

Gemi Rehni

Madde 1012:	A) Sicile kayıtlı olmayan gemiler üzerindeki iştirak payının rehni	1157
Madde 1013:	B) Sicile kayıtlı olan gemilerin rehni.....	1158
	I- Tersane sahibinin ipotek hakkı	1158
Madde 1014:	II- Gemi ipoteği	1159
	1. Niteliği	1159
Madde 1015:	2. Kurulması	1160
Madde 1016:	3. Sicile geçirilecek hususlar.....	1161
Madde 1017:	4. İpoteğin derecesi.....	1164
Madde 1018:	5. İpoteğin teminat altına aldığı alacak.....	1164
	a) Genel olarak	1164
Madde 1019:	b) Faizler	1165
Madde 1020:	6. İpoteğin kapsamı.....	1166
	a) Gemi, gemi payı, bütünüleyici parça, eklenti, gemi yerine geçen satış ve kamulaştırma bedeli ve tazminat istemleri.....	1166

TÜRK TİCARET KANUNU

Madde 1021:	b) Birlikte gemi ipoteğinde birden çok gemi veya gemi payı	1167
Madde 1022:	c) Sigorta tazminatı.....	1168
	aa) Kural.....	1168
Madde 1023:	bb) Sigortacının yapacağı ödemeler	1169
Madde 1024:	cc) Gemi ipoteğinin sigortacıya bildirilmesi.....	1170
	aaa) Bildirim yükümü.....	1170
Madde 1025:	bbb) Birden çok sigortacının varlığında	1172
Madde 1026:	ccc) İpotekli alacaklının yerleşim yerini değiştirmesi....	1172
Madde 1027:	dd) Sigortacının borcundan kurtulması	1173
Madde 1028:	ee) İpoteğin ödeyen sigortacıya geçmesi	1174
Madde 1029:	ff) Sigortacının prim ve ödemeleri kabul etmek zorunluluğu	1175
Madde 1030:	7. İpoteğin hükümleri	1176
	a) Alacağın muaccel olmasından önce.....	1176
	aa) İpotekli alacaklının hakları.....	1176
	aaa) Gemi maliki aleyhine.....	1176
Madde 1031:	bbb) Üçüncü kişiler aleyhine.....	1178
Madde 1032:	bb) Malikin hakları.....	1178
	aaa) Def’ide bulunma hakkı	1178
Madde 1033:	bbb) Alacağın muacceliyeti için bildirimde bulunma hakkı	1179
Madde 1034:	ccc) Malike temsilci atanması	1180
Madde 1035:	b) Alacağın muaccel olmasından sonra.....	1180
	aa) Gemi malikinin borcu ödeme hakkı.....	1180
Madde 1036:	bb) Alacağın malike geçmesi	1181
Madde 1037:	cc) Gemi malikinin belgelerin verilmesini istem hakkı ..	1182
Madde 1038:	8. Gemi ipoteğinin devri ve değiştirilmesi	1182
	a) İpoteğin devri	1182
	aa) Genel olarak	1182
Madde 1039:	bb) İtiraz ve def’iler.....	1184
Madde 1040:	cc) Devri genel hükümlere tabi alacaklar	1185
Madde 1041:	b) İpoteğin değiştirilmesi.....	1185
	aa) İpoteğin içeriğinin değiştirilmesi.....	1185
Madde 1042:	bb) İpoteğin derecesinin değiştirilmesi	1186
Madde 1043:	cc) İpotekli alacağın yerine başka bir alacağın konulması	1187
Madde 1044:	9. Gemi ipoteğinin sona ermesi.....	1188
	a) Sebepleri	1188
	aa) Alacakla birlikte ipoteğin de düşmesi sonucunu doğuran sebepler.....	1188
	aaa) Alacağın düşmesi.....	1188

Madde 1045:	bbb) Alacaklı ve malik sıfatlarının birleşmesi.....	1190
Madde 1046:	ccc) Birlikte gemi ipoteğinde malikin alacaklıya ödemedede bulunması	1191
Madde 1047:	ddd) Birlikte gemi ipoteğinde ipoteğin borçluya geçmesi	1192
Madde 1048:	eee) Alacaklının gemi malikine karşı sahip olduğu istem hakkının zamanaşımına uğraması.....	1192
Madde 1049:	bb) Sadece ipoteğin düşmesi sonucunu doğuran sebepler	1193
	aaa) Tarafların anlaşması	1193
Madde 1050:	bbb) Alacaklının feragati.....	1193
Madde 1051:	ccc) İpoteğin süresinin dolması.....	1194
Madde 1052:	cc) Mahkemece ipoteğin düşmesine karar verilmesi	1195
	aaa) Alacaklının belli olmaması hâlinde	1195
Madde 1053:	bbb) Paranın tevdi hâlinde.....	1196
Madde 1054:	III- Yapı hâlindeki gemiler üzerinde ipotek.....	1197
	1. Konusu	1197
Madde 1055:	2. Kurulması	1198
Madde 1056:	3. Kapsamı	1199
Madde 1057:	4. Derecesi	1200
Madde 1058:	5. Uygulanacak hükümler	1200

DÖRDÜNCÜ AYIRIM

İntifa Hakkı

Madde 1059:	A) Kurulması.....	1201
Madde 1060:	B) Uygulanacak hükümler	1202

İKİNCİ KISIM

Donatan ve Donatma İştiraki

Madde 1061:	A) Donatan.....	1203
	I- Tanımı.....	1203
Madde 1062:	II- Gemi adamlarının kusurlarından doğan sorumluluğu	1203
Madde 1063:	III- Yetkili mahkeme	1024
Madde 1064:	B) Donatma iştiraki.....	1205
	I- Tanımı.....	1205
Madde 1065:	II- İştirakin tescili	1206
Madde 1066:	III- Paydaş donatanlar arasındaki ilişkiler	1207
Madde 1067:	IV- İştirakin yönetimi ve temsili	1207
	1. Kararlar	1207
Madde 1068:	2. Gemi müdürü	1208
	a) Atanması ve görevden alınması	1208

TÜRK TİCARET KANUNU

Madde 1069:	b) Yönetim yetkisi	1209
Madde 1070:	c) Temsil yetkisi	1210
	aa) Kapsamı	1210
Madde 1071:	bb) Hükümleri	1211
Madde 1072:	cc) Sınırlandırılması	1211
Madde 1073:	d) Yükümlülükleri	1212
	aa) Özen yükümlülüğü	1212
Madde 1074:	bb) Defter tutma ve belgeleri saklama yükümlülüğü	1212
Madde 1075:	cc) Bilgi ve hesap verme yükümlülüğü	1213
Madde 1076:	V- Kazanca ve zarara katılma	1214
Madde 1077:	VI- Giderlere katılma	1214
Madde 1078:	VII- Paydaş donatanların şahsında değişiklik	1215
Madde 1079:	VIII- Paydaş donatan olan kaptan	1216
Madde 1080:	IX- Paydaş donatanların sorumluluğu	1217
	1. İştirakin borçlarından dolayı üçüncü kişilere karşı sorumluluğu	1217
Madde 1081:	2. İştirak payının devredilmiş olması hâlinde	1217
Madde 1082:	X- Sona ermesi	1219
	1. Sona erme sebepleri	1219
	a) Fesih kararı	1219
Madde 1083:	b) Çıkmak isteyen ortağın fesih istemi	1219
Madde 1084:	c) İştirakin iflası	1220
Madde 1085:	2. Sona ermeyi gerektirmeyen hâller	1221
Madde 1086:	XI- Tasfiye	1221
Madde 1087:	XII- Yetkili mahkeme	1222

ÜÇÜNCÜ KISIM

Kaptan

Madde 1088:	A) Özen yükümlülüğü	1223
Madde 1089:	B) Sorumluluğu	1224
Madde 1090:	C) Görevleri	1225
	I- Geminin elverişliliği ile ilgili olarak	1225
	1. Geminin denize ve yola elverişli olup olmadığına dikkat etme	1225
Madde 1091:	2. Geminin yüklemeye ve boşaltmaya elverişli olup olmadığına dikkat etme	1225
Madde 1092:	II- Yabancı mevzuata uyma	1226
Madde 1093:	III- Yola çıkma	1227
Madde 1094:	IV- Gemide hazır bulunma	1228
Madde 1095:	V- Kaptanın gemi zabitlerine danışması	1229

Madde 1096:	VI- Gemi jurnali.....	1229
	1. Tutma yükümlülüğü.....	1229
Madde 1097:	2. İçeriği	1230
Madde 1098:	VII- Deniz raporu	1231
	1. Düzenlenmesi istemine yetkili olanlar.....	1231
Madde 1099:	2. Tespit edilecek konular	1233
Madde 1100:	3. Usul.....	1233
Madde 1101:	4. Tutanağın aslının saklanması.....	1235
Madde 1102:	VIII- Donatanın menfaatlerini koruma.....	1235
Madde 1103:	D) Kanundan doğan temsil yetkisi	1236
	I- Donatanın temsilcisi sıfatıyla	1236
	1. Kapsamı	1236
	a) Gemi bağlama limanında bulunduğu sırada.....	1236
Madde 1104:	b) Gemi bağlama limanı dışında bulunduğu sırada	1236
Madde 1105:	c) Kredi işlemleri.....	1237
Madde 1106:	2. Temsil yetkisinin sınırlandırılması	1239
Madde 1107:	3. Fesihten sonra kaptanın yetkilerinin kaldırılması.....	1239
Madde 1108:	4. Kaptanın vekâletsiz iş görmesi	1239
Madde 1109:	5. Donatanın kaptanın yaptığı işlemlerden doğan sorumluluğu	1240
Madde 1110:	6. Kaptanın donatana karşı hak ve yükümlülükleri.....	1241
Madde 1111:	II- Kendi hesabına gemiye eşya yükleme yasağı	1242
Madde 1112:	III- Yükle ilgili olanların menfaatlerini koruma yükümlülüğü	1243
	1. Genel olarak	1243
Madde 1113:	2. Rotadan sapma.....	1244
Madde 1114:	3. Eşya üzerinde tasarruf yetkisi	1245
	a) Genel olarak	1245
Madde 1115:	b) Müşterek avarya hâlinde	1245
Madde 1116:	c) Diğer hâllerde	1246
Madde 1117:	d) Kaptanın işlemlerinin donatana bağlanması.....	1247
Madde 1118:	4. Dış ilişkide işlemlerin geçerliği	1247

DÖRDÜNCÜ KISIM

Deniz Ticareti Sözleşmeleri

BİRİNCİ BÖLÜM

Gemi Kira Sözleşmeleri

Madde 1119:	A) Tanımı ve türleri	1248
Madde 1120:	B) Gemi kira senedi	1249
Madde 1121:	C) Sicile şerh.....	1249

Madde 1122:	D) Hüküm ve sonuçları.....	1250
	I- Geminin kullanılmasından doğan istemler.....	1250
Madde 1123:	II- Geminin teslimi.....	1250
Madde 1124:	III- Giderler.....	1251
Madde 1125:	IV- Gemiye kullanma hakkı.....	1252
Madde 1126:	V- Sigorta.....	1252
Madde 1127:	VI- Gemi adamlarının çalıştırılması.....	1253
Madde 1128:	VII- Kira ödeme borcu ve teminatı.....	1254
Madde 1129:	VIII- Geminin iadesi.....	1255
Madde 1130:	E) Uygulanacak hükümler.....	1255

İKİNCİ BÖLÜM

Zaman Çarteri Sözleşmesi

Madde 1131:	A) Tanımı.....	1256
Madde 1132:	B) Zaman çarteri partisi.....	1257
Madde 1133:	C) Tarafların hakları ve borçları.....	1258
	I- Tahsis edenin borçları.....	1258
Madde 1134:	II- Geminin ticari yönetimi.....	1258
Madde 1135:	III- Giderler.....	1258
Madde 1136:	IV- Ücret ödeme borcu ve teminatı.....	1259
Madde 1137:	V- Tahsis olunanın sorumluluğu ve gemiyi iade yükümlülüğü.....	1260

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Navlun Sözleşmesi

BİRİNCİ AYIRIM

Genel Hükümler

Madde 1138:	A) Navlun sözleşmesinin türleri.....	1263
Madde 1139:	B) Yolculuk çarteri partisi.....	1264
Madde 1140:	C) Kamaralar.....	1264
Madde 1141:	D) Taşıyanın, gemiyi denize, yola ve yüke elverişli bulundurma yükümlülüğü.....	1265

İKİNCİ AYIRIM

Yükleme ve Boşaltma

Madde 1142:	A) Yükleme	1266
	I- Demirleme yeri	1266
Madde 1143:	II- Yükleme giderleri	1267
Madde 1144:	III- Yüklenecek eşya	1267
	1. Kararlaştırılandan başka eşya.....	1267
Madde 1145:	2. Doğru bildirimde bulunma yükümlülüğü	1268
	a) Eşya hakkında.....	1268
Madde 1146:	b) Caiz olmayan eşya ve yükleme hakkında.....	1269
Madde 1147:	c) Gizlice yüklenen eşya hakkında.....	1270
Madde 1148:	d) Tehlikeli eşya hakkında.....	1271
Madde 1149:	3. Bilgi.....	1272
Madde 1150:	IV- Başka gemiye yükleme ve aktarma.....	1272
Madde 1151:	V- Güverteye konacak eşya	1273
Madde 1152:	VI- Süreler	1274
	1. Hazırlık bildirimi	1274
Madde 1153:	2. Yükleme süresi	1276
Madde 1154:	3. Sürastarya süresi.....	1278
Madde 1155:	4. Sürastaryanın parası	1279
Madde 1156:	5. Yükleme ve sürastarya sürelerinin hesabı.....	1282
Madde 1157:	6. Hızlandırma primi	1284
Madde 1158:	VII- Yolculuk başlamadan önce sözleşmenin feshi	1285
Madde 1159:	VIII- Yüklemenin hiç veya süresinde yapılmaması	1287
	1. Yüklemenin hiç yapılamaması.....	1287
Madde 1160:	2. Eksik yükleme	1288
Madde 1161:	IX- Birden çok yükleten veya taşıtanın bulunması.....	1291
	1. Birden çok yükleten	1291
Madde 1162:	2. Birden çok taşıtan	1291
Madde 1163:	X- Kırkambar sözleşmesi	1292
	1. Yükleme anı.....	1292
Madde 1164:	2. Taşıtanın sözleşmeyi feshetmesi	1293
Madde 1165:	XI- Belgeleri verme yükümlülüğü	1294
Madde 1166:	B) Boşaltma	1295
	I- Demirleme yeri	1295
Madde 1167:	II- Boşaltma giderleri	1295
Madde 1168:	III- Süreler	1296
	1. Hazırlık bildirimi	1296
Madde 1169:	2. Boşaltma süresi.....	1297
Madde 1170:	3. Sürastarya süresi.....	1298

Madde 1171:	4. Sürastarya parası.....	1300
Madde 1172:	5. Boşaltma ve sürastarya sürelerinin hesabı.....	1301
Madde 1173:	6. Hızlandırma primi.....	1302
Madde 1174:	IV- Boşaltmanın hiç veya süresinde yapılmaması.....	1303
Madde 1175:	V- Kısmi çarter sözleşmelerinde.....	1304
Madde 1176:	VI- Kırkambar sözleşmesi.....	1305
	1. Boşaltma işleri.....	1305
Madde 1177:	2. Taşıyanın üçüncü şahıslarla yaptığı kırkambar sözleşmeleri.....	1306

ÜÇÜNCÜ AYIRIM

Taşıyanın Sorumluluğu ve Hakları

Madde 1178:	A) Taşıyanın sorumluluğu.....	1311
	I- Genel olarak.....	1311
Madde 1179:	II- Sorumluluktan kurtulma hâlleri.....	1313
	1. Taşıyana yüklenemeyecek sebepler.....	1313
Madde 1180:	2. Teknik kusur ve yangın.....	1314
Madde 1181:	3. Denizden kurtarma.....	1315
Madde 1182:	III- Taşıyanın kusursuzluk ve uygun illiyet bağı karinelerinden yararlandığı hâller.....	1316
Madde 1183:	IV- Sebeplerin birleşmesi.....	1317
Madde 1184:	V- İnceleme ve bildirim.....	1318
	1. İnceleme.....	1318
Madde 1185:	2. Bildirim.....	1319
Madde 1186:	VI- Sorumluluğu sınırlandırma hakkı.....	1320
	1. Sorumluluk sınırları.....	1320
Madde 1187:	2. Sorumluluğu sınırlandırma hakkının kaybı.....	1323
Madde 1188:	VII- Tazminat istemi için süre.....	1324
	1. Hak düşürücü süre.....	1324
Madde 1189:	2. Hak düşürücü süre itirazından yararlanma hakkının kaybedilmesi.....	1325
Madde 1190:	VIII- Sözleşme dışı istemler.....	1325
Madde 1191:	IX- Fiili taşıyanın sorumluluğu.....	1326
	1. Genel olarak.....	1326
Madde 1192:	2. Sorumsuzluk şartı.....	1327
Madde 1193:	B) Taşıyanın hakları.....	1328
	I- Navlun ödemesini istem hakkı.....	1328
	1. Miktarı.....	1328
	a) Ölçü, tartı veya sayı üzerine navlun.....	1328
Madde 1194:	b) Zaman üzerine navlun.....	1329

Madde 1195:	c) Navlun kararlaştırılmamışsa	1330
Madde 1196:	d) Navlun dışında kalan prim ve giderler	1331
Madde 1197:	2. Navlunun muacceliyeti	1332
Madde 1198:	3. Eşyanın navlun yerine bırakılması.....	1332
Madde 1199:	4. Ziyaa uğrayan eşyanın durumu.....	1333
Madde 1200:	5. Navlun borçlusu	1334
Madde 1201:	II- Hapis hakkı	1334
	1. Genel olarak	1334
Madde 1202:	2. Çekişmeli tutarın yatırılması ve teminat	1337
Madde 1203:	III- Üçüncü kişi gönderilenin durumu	1338
	1. Ödeme yükümlülüğünün doğması.....	1338
Madde 1204:	2. Gönderilene karşı hapis hakkının kullanılması	1339
Madde 1205:	3. Rücu hakkı.....	1340
	a) Eşyanın teslimi hâlinde	1340
Madde 1206:	b) Hapis hakkının paraya çevrilmesi hâlinde.....	1340
Madde 1207:	c) Gönderilenin eşyayı almaması hâlinde	1341

DÖRDÜNCÜ AYIRIM

Taşıtanın ve Yükletenin Sorumluluğu

Madde 1208:	A) Kusur sorumluluğu.....	1342
-------------	---------------------------	------

BEŞİNCİ AYIRIM

Yolculuğun Başlamasına veya Devamına Engel Olan Sebepler Yüzünden Sözleşmenin Sona Ermesi

Madde 1209:	A) Sözleşmenin hükümden düşmesi	1343
	I- Geminin zayi olması sebebiyle	1343
	1. Yolculuk başlamadan önce.....	1343
Madde 1210:	2. Yolculuk başladıktan sonra	1344
	a) Mesafe navlunu	1344
Madde 1211:	b) Kaptanın yükümlülükleri	1345
Madde 1212:	3. Başka gemiye yükleme ve aktarma	1346
Madde 1213:	4. Geminin denize elverişli hâle gelmesi.....	1347
Madde 1214:	II- Eşyanın zayi olması sebebiyle	1348
	1. Yolculuk başlamadan önce	1348
	a) Eşya sözleşmede ferden belirlenmişse.....	1348
Madde 1215:	b) Eşya, sözleşmede tür veya cinsi ile belirlenmişse.....	1349
Madde 1216:	2. Yolculuk başladıktan sonra	1351
	a) Eşyanın tamamının zayi olması.....	1351

TÜRK TİCARET KANUNU

Madde 1217:	b) Eşyanın bir kısmının zayı olması	1352
Madde 1218:	B) Sözleşmenin feshi	1352
	I- Taraflara fesih hakkı veren hâl	1352
Madde 1219:	II- Tarafların fesih hakkına sahip olmadığı hâller.....	1355
	1. Eşyanın sadece bir kısmına ilişkin engeller	1355
Madde 1220:	2. Kaptanın haklı bir sebeple rotadan sapması.....	1357
Madde 1221:	3. Geminin yolculuk sırasında tamirinin gerekmesi.....	1357
Madde 1222:	III- Diğer sebeplerin etkisi	1358
Madde 1223:	IV- Eşya üzerinde tasarruf yetkisi olan kişinin fesih hakkı	1360
Madde 1224:	V- Fesih hakkının kullanılması	1361
	1. Fesih bildirimini	1361
Madde 1225:	2. Hüküm ve sonuçları	1361
	a) Sözleşme yolculuk başlamadan önce feshedilmişse ...	1361
Madde 1226:	b) Sözleşme yolculuk başladıktan sonra feshedilmişse..	1362
Madde 1227:	C) Birden çok yolculuğun özellikleri.....	1364

ALTINCI AYIRIM Denizde Taşıma Senetleri

Madde 1228:	A) Konişmento.....	1365
	I- Tanımı, türleri ve düzenlenmesi.....	1365
Madde 1229:	II- İçeriği.....	1367
Madde 1230:	III- Hükümleri.....	1369
	1. Kıymetli evrak olma niteliği.....	1369
	a) Eşyanın yetkili konişmento hamiline teslimi.....	1369
	aa) Genel olarak	1369
Madde 1231:	bb) Birden çok konişmento hamilinin başvurusu	1369
Madde 1232:	cc) Yükletenin talimatı.....	1370
Madde 1233:	dd) Navlun sözleşmesinin umulmayan hâl yüzünden hükümden düşmesi.....	1371
Madde 1234:	b) Konişmentonun eşyayı temsili.....	1372
	aa) Genel olarak	1372
Madde 1235:	bb) Birden çok konişmento hamili	1372
Madde 1236:	cc) Konişmentonun geri verilmesi karşılığında eşyanın teslimi.....	1373
Madde 1237:	2. İspat işlevi	1374
	a) Hukuki ilişkiyi ispat.....	1374
Madde 1238:	b) Taşıyanı ispat.....	1375
Madde 1239:	c) Eşyanın genel olarak cinsini, işaretlerini, koli veya parça adedini, ağırlık ve miktarını ispat.....	1376

Madde 1240:	d) Navlunu ispat	1378
Madde 1241:	e) Yükleten tarafından verilen garantiler	1379
Madde 1242:	B) Diğer denizde taşıma senetleri	1380

YEDİNCİ AYIRIM Emredici Hükümler

Madde 1243:	A) Genel olarak	1381
Madde 1244:	B) İstisnalar	1382
Madde 1245:	C) Yolculuk charteri sözleşmesi	1384

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM Zamanaşımı

Madde 1246:	A) Süre	1384
-------------	---------------	------

BEŞİNCİ BÖLÜM Deniz Yoluyla Yolcu Taşıma Sözleşmesi

Madde 1247:	A) Tanımı	1388
Madde 1248:	B) Taşıyan ve fiili taşıyan	1389
Madde 1249:	C) Yolcu	1390
Madde 1250:	D) Bagaj	1391
Madde 1251:	E) Yolcunun yükümlülükleri	1391
	I- Kaptanın talimatına uyma	1391
Madde 1252:	II- Bagaj hakkında doğru bilgi verme yükümlülüğü	1392
Madde 1253:	III- Gemiye zamanında gelmek	1393
Madde 1254:	F) Taşıyanın hapis hakkı	1393
Madde 1255:	G) Ölen yolcunun bagajı	1394
Madde 1256:	H) Yolcunun uğradığı zararlardan sorumluluk	
	D) Taşıyanın sorumluluğu	1394
Madde 1257:	II- Fiili taşıyanın sorumluluğu	1397
Madde 1258:	III- Taşıma süresi	1397
Madde 1259:	IV- Zorunlu sigorta	1398
Madde 1260:	V- Değerli eşya	1399
Madde 1261:	VI- Birlikte kusur	1399
Madde 1262:	VII- Bedensel zarardan doğan sorumluluğun sınırı	1400
Madde 1263:	VIII- Bagaj ve araçların zıyı veya hasarından doğan sorumluluğun sınırı	1401
Madde 1264:	IX- Sorumluluk sınırlarına ilişkin ortak hükümler	1401

Madde 1265:	X- Taşıyanın adamlarının savunmaları ve sorumluluk sınırları	1402
Madde 1266:	XI- İstemlerin birleşmesi.....	1402
Madde 1267:	XII- Sorumluluğu sınırlandırma hakkının kaybı	1403
Madde 1268:	XIII- İstemlerin dayanağı.....	1404
Madde 1269:	XIV- Bagajın zıyı veya hasara uğradığının bildirimini ..	1404
Madde 1270:	XV- Zamanaşımı	1405
Madde 1271:	XVI- Emredici hükümler	1407

BEŞİNCİ KISIM

Deniz Kazaları

BİRİNCİ BÖLÜM

Müşterek Avarya

Madde 1272:	A) Genel hükümler	1409
	I- Tanım.....	1409
Madde 1273:	II- Uygulanacak kurallar	1410
Madde 1274:	B) Borçlular ve teminat	1411
	I- Garame paylarının borçluları.....	1411
Madde 1275:	II- Alacaklıların rehin hakları	1412
	1. Genel olarak	1412
Madde 1276:	2. Gemiye düşen garame payı için teminat.....	1413
Madde 1277:	3. Hapis hakkının kullanılması	1414
Madde 1278:	C) Dispeç	1415
	I- Genel olarak.....	1415
	1. Yaptırma yükümlülüğü.....	1415
Madde 1279:	2. Yapılacağı yer	1416
Madde 1280:	3. Dispeççi	1417
Madde 1281:	II- Dispeçin onaylanmasını isteme hakkı ve dispeçe itiraz.....	1418
	1. Duruşma	1418
Madde 1282:	2. Dispeçin onaylanması	1419
Madde 1283:	3. Uygulanacak usul hükümleri	1420
Madde 1284:	4. Dispeç raporunun onaylanması hakkındaki kararın hükmü	1421
Madde 1285:	D) Zamanaşımı	1422

İKİNCİ BÖLÜM

Çatma

Madde 1286:	A) Uygulama alanı	1424
Madde 1287:	B) Kusursuz çatma.....	1425
Madde 1288:	C) Kusurlu çatma.....	1426
	I- Bir tarafın kusuru	1426
Madde 1289:	II- Ortak kusur.....	1426
	1. Eşya zararı.....	1426
Madde 1290:	2. Bedensel zarar	1428
Madde 1291:	III- Kılavuzun kusuru.....	1430
Madde 1292:	D) Dava öncesi delil tespiti	1431
Madde 1293:	E) Şekil şartı yokluğu.....	1432
Madde 1294:	F) Karine yoluğu	1432
Madde 1295:	G) Kaptanın yardım görevi ve yerine getirilmemesinden donatanın sorumsuzluğu	1433
Madde 1296:	H) Saklı tutulan hükümler	1434
Madde 1297:	İ) Zamanaşımı	1434

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kurtarma

Madde 1298:	A) Eşya kurtarma	1437
	I- Kurtarma faaliyeti	1437
Madde 1299:	II- Diğer hâller.....	1439
Madde 1300:	III- Kurtarma sözleşmesi	1440
	1. Sözleşme yapma yetkisi	1440
Madde 1301:	2. Sözleşmenin uyarlanması veya iptali	1440
Madde 1302:	3. Emredici hükümler	1441
Madde 1303:	IV- Tarafların yükümlülükleri	1442
Madde 1304:	V- Kurtaranın hakları	1443
	1. Kurtarma ücreti.....	1443
	a) İlkeler.....	1443
Madde 1305:	b) Ücretin belirlenmesi	1444
Madde 1306:	c) Borçlular	1446
Madde 1307:	d) Gönderilenin sorumluluğu.....	1447
Madde 1308:	e) Ücretin paylaşılması	1448
	aa) Tek ücret	1448
Madde 1309:	bb) Birden çok kurtaran arasında.....	1449
Madde 1310:	cc) Gemi adamlarına ve kurtaranın diğer adamlarına verilecek pay.....	1450

TÜRK TİCARET KANUNU

Madde 1311:	f) Ücretten mahrumiyet.....	1453
Madde 1312:	2. Özel tazminat.....	1453
Madde 1313:	3. Faiz.....	1455
Madde 1314:	4. Ödeme zamanı ve teminat.....	1455
Madde 1315:	5. Rehin hakları.....	1456
Madde 1316:	6. Avans.....	1457
Madde 1317:	B) İnsan kurtarma.....	1458
	I- Kaptanın yükümlülüğü.....	1458
Madde 1318:	II- Ücret.....	1458
Madde 1319:	C) Zamanaşımı.....	1459

ALTINCI KISIM

Gemi Alacakları

Madde 1320:	A) Gemi alacaklısı hakkı veren alacaklar.....	1461
Madde 1321:	B) Gemi alacağının verdiği kanuni rehin hakkı.....	1464
	I- Kapsamı.....	1464
Madde 1322:	II- Temin ettiği alacaklar.....	1467
Madde 1323:	III- Önceliği.....	1468
Madde 1324:	IV- Sırası.....	1469
Madde 1325:	V- Devir ve intikali.....	1471
Madde 1326:	VI- Düşmesi.....	1471
Madde 1327:	VII- Zamanaşımı.....	1473

YEDİNCİ KISIM

Sorumluluğun Sınırlanması ve Petrol Kirliliği Zararının Tazmini

Madde 1328:	A) Deniz alacaklarına karşı sorumluluğun sınırlanması	
	I- Kural.....	1475
Madde 1329:	II- Yabancılık unsuru taşımayan hâller.....	1475
Madde 1330:	III- Uygulama alanının genişletilmesi.....	1478
Madde 1331:	IV- Sözleşmenin uygulanmayacağı alacaklar.....	1480
Madde 1332:	V- Üçyüz tonilatodan küçük gemiler.....	1483
Madde 1333:	VI- Sondaj işlemi gemileri.....	1483
Madde 1334:	VII- Öncelik.....	1484
Madde 1335:	VIII- Fon kurmadan sorumluluğun sınırlanması.....	1486
Madde 1336:	B) Petrol kirliliği zararı hakkında özel hükümler.....	1487
	I- Kural.....	1487
Madde 1337:	II- Yabancılık unsuru taşımayan hâller.....	1489
Madde 1338:	III- Uygulama alanının genişletilmesi.....	1489
Madde 1339:	IV- Davanın ihbarı ve davaya müdahale.....	1492
Madde 1340:	V- Yabancı hukukun uygulanması.....	1493

Madde 1341:	C) Sözleşmelere ilişkin ortak hükümler	1496
	I- Kılavuzlar için sorumluluk sınırı.....	1496
Madde 1342:	II- Kişisel sorumlulukta fon kurulması.....	1497
Madde 1343:	II- Sınırlama hakkını kaldıran kusur	1499
Madde 1344:	IV- Kanuni halefiyet.....	1501
Madde 1345:	V- Alacakların teminatı	1501
Madde 1346:	VI- Diğer alacaklılar	1502
Madde 1347:	VII- Faiz.....	1503
Madde 1348:	VIII- Görevli ve yetkili mahkeme.....	1504
Madde 1349:	IX- Yargılama ve takip giderleri.....	1505

SEKİZİNCİ KISIM

Cebri İcraya İlişkin Özel Hükümler

Madde 1350:	A) Uygulanacak hukuk.....	1507
Madde 1351:	B) Tamamlayıcı hükümler.....	1509
Madde 1352:	C) Gemiler hakkında	1510
	I- İhtiyati haciz	1510
	1. Deniz alacakları.....	1510
Madde 1353:	2. İhtiyati haciz isteyebilme hakkı	1512
Madde 1354:	3. Yetkili mahkeme	1514
	a) İhtiyati haciz kararı bakımından	1514
	aa) Dava açılmadan önce.....	1514
	aaa) Türk bayraklı gemiler	1514
Madde 1355:	bbb) Yabancı bayraklı gemiler.....	1515
Madde 1356:	ccc) Yetkiye, tahkime ve esasa uygulanacak hukuka ilişkin bir anlaşmanın varlığı hâlinde Türk mahkemesinin yetkisi	1516
Madde 1357:	bb) Dava açıldıktan sonra	1517
Madde 1358:	cc) İtirazlar ve değişiklik istemleri	1517
Madde 1359:	b) Esas hakkında	1519
Madde 1360:	c) Tenfiz hakkında	1520
Madde 1361:	d) Haksız ihtiyati haciz sebebiyle açılacak tazminat davası hakkında	1520
Madde 1362:	4. Alacaklı tarafından delil gösterilmesi.....	1521
Madde 1363:	5. Alacaklı tarafından teminat gösterilmesi.....	1521
Madde 1364:	6. İhtiyati haczin yapılması	1523
	a) İhtiyati haciz kararının icrası.....	1523
Madde 1365:	b) İhtiyati hacze başlama süresi.....	1523
Madde 1366:	c) Gemiye el konulması ve muhafaza tedbirleri.....	1524
Madde 1367:	d) Geminin seferde olması.....	1525

TÜRK TİCARET KANUNU

Madde 1368:	e) İhtiyati haczin kapsamı, geminin idaresi ve işletilmesi.....	1526
Madde 1369:	7. İhtiyati haciz hakkının kullanılması.....	1527
Madde 1370:	8. Geminin serbest bırakılması	1528
	a) Geminin değerinin depo edilmesi.....	1528
Madde 1371:	b) İhtiyati haczin kaldırılması.....	1530
Madde 1372:	c) Tarafların anlaşması	1530
Madde 1373:	d) Saklı kalan haklar	1531
Madde 1374:	e) Teminatın değiştirilmesi	1532
Madde 1375:	9. Yeniden veya aynı alacak için ihtiyati haciz	1532
Madde 1376:	10. İhtiyati haczi tamamlayan işlemler	1533
Madde 1377:	II- Rehinli alacakların takibi	1534
	1. Fer'ilik ilkesi.....	1534
Madde 1378:	2. İflas yoluyla takip hakkı	1535
Madde 1379:	3. Diğer takip yolları	1536
Madde 1380:	4. Rehinli alacaklıların takip hakkı.....	1536
	a) Kanuni rehin hakkı sahiplerinin	1536
Madde 1381:	b) İpotek sahiplerinin	1537
Madde 1382:	III- Cebri satış	1538
	1. Haciz.....	1538
Madde 1383:	2. Paraya çevirme.....	1538
Madde 1384:	3. Yabancı sicile kayıtlı gemilerin satışı için hazırlıklar	1539
Madde 1385:	4. Artırmanın ilanı	1540
Madde 1386:	5. Vaktinden evvel satış.....	1541
Madde 1387:	6. Pazarlık suretiyle satış	1542
Madde 1388:	7. Satış ve ihalenin sonucu.....	1543
Madde 1389:	8. Sıra cetveli.....	1544
	a) İlkeler	1544
Madde 1390:	b) Birinci sıra.....	1545
Madde 1391:	c) İkinci sıra	1546
Madde 1392:	d) Üçüncü sıra	1546
Madde 1393:	e) Dördüncü sıra.....	1547
Madde 1394:	f) Beşinci sıra	1547
Madde 1395:	g) Altıncı sıra	1548
Madde 1396:	h) Yedinci sıra	1549
Madde 1397:	i) Sekizinci sıra	1549
Madde 1398:	D) Eşya hakkında.....	1550
	I- Hapis hakkı için defter tutulması	1550
Madde 1399:	II- İlamlı icra	1551
Madde 1400:	III- İlamsız icra	1552

ALTINCI KİTAP Sigorta Hukuku

BİRİNCİ KISIM Genel Hükümler

Madde 1401:	A) Sigorta sözleşmesi	1552
	I- Temel kavramlar	1552
	1. Tanım.....	1552
Madde 1402:	2. Karşılıklı sigorta.....	1554
Madde 1403:	3. Reasürans.....	1555
Madde 1404:	4. Geçerli olmayan sigorta.....	1556
Madde 1405:	II- Hükümler	1557
	1. Sözleşmenin yapılması sırasında susma.....	1557
Madde 1406:	2. Temsil	1558
	a) Genel olarak	1558
Madde 1407:	b) Talimat bulunmaması.....	1559
Madde 1408:	3. Sigorta menfaatinin yokluğu.....	1560
Madde 1409:	4. Sigortanın kapsamı.....	1561
Madde 1410:	5. Sigorta süresi.....	1562
Madde 1411:	6. Sigorta dönemi	1562
Madde 1412:	7. Sigorta ettiren dışındakilerin bilgisi ve davranışı	1653
Madde 1413:	8. Fesih ve cayma.....	1564
	a) Olağanüstü durumlarda fesih.....	1564
Madde 1414:	b) Sigorta priminin artırılmasında fesih.....	1565
Madde 1415:	c) Kısmi fesih ve cayma	1566
Madde 1416:	9. Tebliğler ve bildirimler	1566
Madde 1417:	10. Olağanüstü durumlar	1567
	a) Tarafların aczi, takibin semeresiz kalması	1567
Madde 1418:	b) Sigortacının iflası	1568
Madde 1419:	11. Prim iadesi	1570
Madde 1420:	12. Zamanaşımı	1570
Madde 1421:	III- Tarafların borç ve yükümlülükleri	1571
	1. Sigortacının borç ve yükümlülükleri	1571
	a) Rizikoyu taşıma yükümlülüğü.....	1571
	aa) Genel olarak	1571
Madde 1422:	bb) İmkansızlık.....	1572
Madde 1423:	b) Aydınlatma yükümlülüğü	1573
Madde 1424:	c) Sigorta poliçesi verme yükümlülüğü.....	1575
	aa) Genel olarak	1575
Madde 1425:	bb) İçerik.....	1577

Madde 1426:	d) Giderleri ödeme borcu	1579
Madde 1427:	e) Tazminat ödeme borcu	1580
	aa) Genel olarak	1580
Madde 1428:	bb) Kısmi tazminat ödemeleri.....	1582
Madde 1429:	cc) Rizikonun gerçekleşmesinde kusur	1583
Madde 1430:	2. Sigorta ettirenin borç ve yükümlülükleri	1584
	a) Prim ödeme borcu.....	1584
	aa) Genel olarak	1584
Madde 1431:	bb) Ödeme zamanı	1585
Madde 1432:	cc) Ödeme yeri.....	1588
Madde 1433:	dd) Primin indirilmesi	1589
Madde 1434:	ee) Temerrüt	1589
Madde 1435:	b) Beyan yükümlülüğü	1591
	aa) Sözleşmenin yapılması.....	1591
	aaa) Genel olarak	1591
Madde 1436:	bbb) Yazılı sorular	1593
Madde 1437:	ccc) Bağlantı	1594
Madde 1438:	ddd) Sigortacı tarafından gerçek durumun bilinmesi...	1595
Madde 1439:	eee) Yaptırım.....	1595
Madde 1440:	fff) Caymanın şekli ve süresi	1598
Madde 1441:	ggg) Caymanın hükümleri	1600
Madde 1442:	hhh) Cayma hakkının düşmesi	1602
Madde 1443:	bb) Teklifin yapılması ile kabulü arasındaki değişiklerin beyan yükümlülüğü	1602
Madde 1444:	cc) Sözleşme süresi içinde	1603
	aaa) Genel olarak	1603
Madde 1445:	bbb) Sigortacının hakları	1605
Madde 1446:	dd) Riziko gerçekleştiğinde	1608
Madde 1447:	c) Bilgi verme ve araştırma yapılmasına izin verme yükümlülüğü	1609
Madde 1448:	d) Zararı önleme, azaltma ve sigortacının rücu haklarını koruma yükümlülüğü.....	1610
Madde 1449:	e) Sözleşmede öngörülen yükümlülüklerin ihlali	1612
Madde 1450:	B) Kanun hükümlerinin uygulama alanı.....	1613
Madde 1451:	C) Sigorta sözleşmeleri hakkında uygulanacak hükümler.....	1613
Madde 1452:	D) Koruyucu hükümler	1614

İKİNCİ KISIM Sigorta Türlerine İlişkin Özel Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM Zarar Sigortaları

Madde 1453:	A) Mal sigortaları.....	1615
	I- Menfaat ve kapsam	1615
	1. Genel olarak	1615
Madde 1454:	2. Başkası lehine sigorta	1617
Madde 1455:	3. Müşterek menfaatlerin sigortası.....	1618
Madde 1456:	4. Menfaat üzerinde sınırlamalar	1619
	a) Sınırlı aynı haklar	1619
Madde 1457:	b) Haciz	1620
Madde 1458:	II- Geçmişe etkili sigorta	1621
Madde 1459:	III- Tazminat ilkesi.....	1622
	1. Genel olarak	1622
Madde 1460:	2. Sigorta değeri	1623
Madde 1461:	3. Sigorta bedeli.....	1624
Madde 1462:	4. Hükümleri.....	1625
	a) Eksik sigorta.....	1625
Madde 1463:	b) Aşkın sigorta	1626
Madde 1464:	c) Takseli sigorta.....	1627
Madde 1465:	d) Birden çok sigorta	1628
	aa) Kural	1628
Madde 1466:	bb) Müşterek sigorta.....	1630
Madde 1467:	cc) Çifte sigorta	1631
Madde 1468:	dd) Kısmi sigorta.....	1632
Madde 1469:	e) Sigortacının sigortalanan menfaati inceleyebilmesi ..	1633
Madde 1470:	IV- Sigorta edilen menfaatin sahibinin değişmesi.....	1633
Madde 1471:	V- Zarar gören mal ve zararın gerçekleştiği yerde değişiklik yapmama.....	1634
Madde 1472:	VI- Halefiyet	1635
Madde 1473:	B) Sorumluluk sigortaları	1636
	I- Genel hükümler.....	1636
	1. Sözleşmenin konusu ve kapsamı.....	1636
Madde 1474:	2. Hukuki koruma	1638
Madde 1475:	3. Bildirim yükümlülüğü	1638
Madde 1476:	4. Sigortacının yardımları	1639
Madde 1477:	5. Kasten neden olma	1641
Madde 1478:	6. Doğrudan dava hakkı	1641

Madde 1479:	7. Sigortacının zarar görenden bilgi alma hakkı.....	1642
Madde 1480:	8. Takas.....	1643
Madde 1481:	9. Halefiyet	1644
Madde 1482:	10. Zamanaşımı	1644
Madde 1483:	II- Zorunlu sorumluluk sigortaları	1645
	1. Sözleşme yapma zorunluluğu.....	1645
Madde 1484:	2. Zarar görenle ilişkide ifa yükümlülüğü	1646
Madde 1485:	III- Sorumluluk sigortalarına uygulanacak hükümler .	1647
Madde 1486:	C) Koruyucu hükümler	1647

İKİNCİ BÖLÜM

Can Sigortaları

Madde 1487:	A) Hayat Sigortası.....	1649
	I- Tanımı.....	1649
Madde 1488:	II- Tontin	1649
Madde 1489:	III- Sözleşmeden cayma.....	1650
Madde 1490:	IV- Hayatı sigorta edilecek kimse.....	1651
Madde 1491:	V- Sigorta değeri.....	1652
Madde 1492:	VI- Doktor incelemesi	1653
Madde 1493:	VII- Lehtar.....	1654
	1. Atanması ve değiştirilmesi.....	1654
Madde 1494:	2. Lehtar atanmasına ilişkin yorum kuralı.....	1656
Madde 1495:	VIII- Sigorta ettiren lehine hak	1656
Madde 1496:	IX- Grup Sigortaları	1657
Madde 1497:	X- Beyanlar	1658
	1. Yanlış yaş beyanı	1658
Madde 1498:	2. Sözleşmenin yapılması sırasındaki beyan yükümlülüğünün ihlali.....	1659
Madde 1499:	3. Sözleşmenin devamı sırasındaki beyan yükümlülüğünün ihlali.....	1660
Madde 1500:	XI- Sigortadan ayrılma.....	1661
Madde 1501:	XII- Ödünç verme	1662
Madde 1502:	XIII- Prim ödenmesinden muaf sigorta	1662
Madde 1503:	XIV- İntihar	1663
Madde 1504:	XV- Sigorta ettiren veya lehtarın sigortalıyı öldürmesi	1664
Madde 1505:	XVI- Lehtarın sigorta ettirenin yerine geçmesi	1665
Madde 1506:	XVII- Sigortacının iflası	1666
Madde 1507:	B) Kaza sigortası	1667
	I- Genel olarak.....	1667

Madde 1508:	II- Tedavi giderleri.....	1669
Madde 1509:	III- Sigortalı.....	1669
Madde 1510:	IV- Uygulanacak hükümler.....	1670
Madde 1511:	C) Hastalık ve sağlık sigortası.....	1670
	I- Sigortanın yapılması	1670
Madde 1512:	II- Teminatlar	1671
	1. Sigorta teminatı.....	1671
Madde 1513:	2. Sağlık sigortası teminatları	1672
Madde 1514:	III- Sigorta değeri	1672
Madde 1515:	IV- Hastalık sigortasında lehtar.....	1673
Madde 1516:	V- Bekleme süresi	1674
Madde 1517:	VI- Yeni doğan bebeğin ve evlat edinilenin sigorta kapsamında olması	1674
Madde 1518:	VII- Bilgi isteme hakkı.....	1675
Madde 1519:	VIII- Hastalık ve sağlık sigortasına uygulanacak diğer hükümler	1675
Madde 1520:	IX- Koruyucu hükümler.....	1676

SON HÜKÜMLER

Madde 1521:	A) Şirket davalarında yargılama usulü.....	1678
Madde 1522:	B) Ölçeklerine göre işletmeler.....	1678
Madde 1523:	C) Ölçeklerine göre sermaye şirketleri	1679
Madde 1524:	D) Elektronik işlemler ve bilgi toplumu hizmetleri	1681
	I- İnternet sitesi	1681
Madde 1525:	II- Beyanlar, belgeler ve senetler	1686
Madde 1526:	III- Güvenli elektronik imza	1687
Madde 1527:	IV- Elektronik ortamda kurullar	1690
	1. İlkeler	1690
Madde 1528:	2. Uygulama kuralları.....	1693
Madde 1529:	E) Kurumsal yönetim ilkeleri	1693
Madde 1530:	F) Ticari hükümlerle yasaklanmış işlemler ile mal ve hizmet tedarikinde geç ödemenin sonuçları.....	1694
Madde 1531:	G) “Şirket” ve “ortaklık” terimlerinin kanuniliği.....	1698
Madde 1532:	H) Ticaret sicili harçları	1699
Madde 1533:	İ) Yürürlükten kaldırılan hükümler	1700
Geçici Madde 1:	1701
Geçici Madde 2:	1703
Geçici Madde 3:	1703
Geçici Madde 4:	1704
Geçici Madde 5:	1705

TÜRK TİCARET KANUNU

Geçici Madde 6:	1706
Madde 1534: Yürürlük	1708
Madde 1535: Yürütme	1710

TÜRK TİCARET KANUNUNUN YÜRÜRLÜĞÜ VE UYGULAMA ŞEKLİ HAKKINDA KANUN

BİRİNCİ KISIM

Genel Hükümler

Madde 1:	A) Amaç	1713
Madde 2:	B) Eski hukukun ve Türk Ticaret Kanununun uygulanacağı hâller	1713
Madde 3:	C) Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğe girmesinden önceki Olaylara uygulanması	1713
	I- Kanunla düzenlenen ilişkiler	1713
Madde 4:	II- Beklenen haklar	1714
Madde 5:	D) Kazanılmış haklar	1714
Madde 6:	E) Zamanaşımı süreleri ve hak düşürücü süreler	1714
Madde 7:	F) Yollamalar	1714

İKİNCİ KISIM

Özel Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Başlangıç

Madde 8:	A) Deniz ticaretine ve deniz sigortalarına ilişkin hukuk davaları	1714
Madde 9:	B) Bileşik faiz	1715

İKİNCİ BÖLÜM

Ticari İşletme

Madde 10:	A) Ticari işletme	1715
Madde 11:	B) Ticaret unvanı	1715
Madde 12:	C) Merkezleri Türkiye içinde ve dışında bulunan ticari işletmelerin Türkiye şubelerinin tescili ve Türkiye'deki bir şirketin merkezinin yurt dışına taşınması	1715
Madde 13:	D) Ticari defterlerle ispat	1716
Madde 14:	E) Acenteye ilişkin rekabet yasağı anlaşması	1716

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM**Ticaret Şirketlerine İlişkin Genel Hükümler**

Madde 15:	A) Ticaret şirketlerinin hak ehliyeti	1717
Madde 16:	B) Sermaye koyma	1717
Madde 17:	C) Birleşme, bölünme, tür değiştirme ve şirketler topluluğu	1717
	I- Tebliğler ve düzeltmeler.....	1717
Madde 18:	II- Hâkimiyetin kötüye kullanılması	1717
Madde 19:	III- Bağlı şirketin hâkim şirketin paylarına sahip olması	1718

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**Anonim Şirket ve Limited Şirketler**

Madde 20:	A) Genel hükümler, kuruluş ve temel ilkeler.....	1718
	I- Asgari sermaye	1718
Madde 21:	II- Kuruluş	1719
Madde 22:	III- Esas sözleşme	1719
Madde 23:	IV- Tek pay sahipli anonim şirketler ile tek ortaklı limited şirketler	1719
Madde 24:	V- Pay sahiplerinin ve limited şirket ortaklarının şirkete borçlanma yasağı	1719
Madde 25:	VI- Yönetim kurulu	1720
Madde 26:	VII- Esas sözleşme değişikliklerinde toplantı ve karar nisapları	1720
Madde 27:	VIII- Özel denetçi	1721
Madde 28:	IX- Oy hakkı ve oyda imtiyazlı paylar ile nama yazılı payların devredilmelerinin sınırlanması	1721

BEŞİNCİ BÖLÜM**Taşıma İşleri**

Madde 29:	A) Taşıma sözleşmesi.....	1722
------------------	----------------------------------	-------------

ALTINCI BÖLÜM**Deniz Ticareti**

Madde 30:	A) Türk bayrağını çekme hakkının ve değişikliklerinin tescili	1722
Madde 31:	B) Gemi vasfını kazanan araçların tescili.....	1723
Madde 32:	C) Gemi mülkiyetinin devren iktisabı.....	1723

TÜRK TİCARET KANUNU

Madde 33:	D) İpoteğin terkinini talep hakkı.....	1723
Madde 34:	E) Şahsi ve ayni teminatların hapis hakkına dönüşmesi.	1723
Madde 35:	F) Müşterek avarya.....	1723
Madde 36:	G) Gemi alacaklısı hakkının devamı.....	1723
Madde 37:	H) 1976 ve 1992 tarihli Sözleşmeler.....	1724
Madde 38:	I) Cebri icra	1724

YEDİNCİ BÖLÜM

Sigorta Hukuku

Madde 39:	A) Sigorta sözleşmesi	1724
Madde 40:	B) Koruyucu hükümler	1724

ÜÇÜNCÜ KISIM

Diğer Kanunların Değiştirilen ve Yürürlükten Kaldırılan Hükümleri ve Son Hükümler

Madde 41:	Değiştirilen ve yürürlükten kaldırılan hükümler	1725
Madde 42:	Tüzük ve yönetmelikler	1730
Madde 43:	Yürürlük	1730
Madde 44:	Yürütme	1730

Yeni Türk Ticaret Kanununun Eski Türk Ticaret Kanunu Maddeleri İle Karşılaştırma Tabloları	1731
--	------

TÜRK TİCARET KANUNU

DÖRDÜNCÜ KİTAP Taşıma İşleri

BİRİNCİ KISIM Genel Hükümler

A) Taşıyıcı

MADDE 850- (1) Taşıyıcı, taşıma sözleşmesiyle eşya veya yolcu taşıma işini veya ikisini birlikte üstlenen kişidir. Eşya her türlü yükü de kapsar.

(2) Taşıyıcı, taşıma sözleşmesiyle eşyayı varma yerine götürmeyi ve orada gönderilene teslim etmeyi veya yolcuyla varma yerine ulaştırmayı; buna karşılık, eşya taşımada gönderen ve yolcu taşımada yolcu, taşıyıcıya, taşıma ücretini ödemeyi borçlanır.

(3) Taşıma işleri ticari işletme faaliyetidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Taşıyıcı:

Madde 762 – Taşıyıcı, ücret mukabilinde yolcu ve eşya (Yük) taşıma işlerini üzerine alan kimsedir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 850 nci maddesinde aşağıda belirtilen gerekçelerle değişiklik yapılmış; yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir:

6762 sayılı Kanunda, “yük”, “mal” ve “eşya” terimleri, eş anlamlı olmak üzere bir arada kullanılmaktadır. Tasarıda, bu üç terimin yerine geçmek üzere, yalnızca “eşya” sözcüğü kullanılmıştır. Ancak, yeni düzenlemede herhangi bir tereddüdün doğmaması için, taşıma hukukuna ilişkin genel hükümlerin açılış maddesinde, her türlü “yük”ün de “eşya” teriminin kapsamına dâhil olduğunu açıklamak uygun görülerek, Tasarının 850 nci maddesinin birinci fıkrasına bu amaçla ikinci cümle eklenmiştir.

GEREKÇE

Madde 850 - Birinci fıkra: Taşıyıcının tanımı geniş anlam taşıyıcı ve eşya, taşıma eşyası, yolcu ve karma taşımadaki taşıyıcıyı kapsar. Tanım demiryolu ile veya içinde demiryolu da bulunan taşımalara da uygulanır. Bu tanım, 6762 sayılı Kanunun 762 nci maddesinden tamamen farklı kurama dayanmaktadır. Eski madde, taşıyıcının tanımında yolcu ve/veya eşya taşınmasında taşıma ücretine vurgu yapmış, taşımanın bir taşıma sözleşmesi bağlamında yapılması gereğini belirtmemiştir. Eski metindeki “taşıma işlerini

üzerine almak” ibaresinin taşımanın taşıma sözleşmesi çerçevesinde yapılması şeklinde yorumlanması mümkündür. Ancak maddede sözleşmenin hiç anılmaması tartışmalara yol açıyordu.

Birinci fıkra “bir taşıma sözleşmesiyle” diyerek bu gerekliliği belirtmiştir. 6762 sayılı Kanunun 762 nci maddesinin aksine taşıma ücretinden hükümde söz edilmemiş olması bir eksiklik değildir. Çünkü, maddenin ikinci fıkrasında taşıma sözleşmesinde taraflarının edimleri belirtilir ve dolaylı olarak taşıma sözleşmesi tanımlanırken taşıma ücretinin gönderen ve yolcu tarafından ödeneceği açıkça ifade edilmiştir.

Bu hüküm dolayısıyla hatır taşımasının durumu da açıklık kazanmaktadır. Bu tür taşımanın temelinde taşıma sözleşmesi bulunmadığından hatır taşımasının taşıyıcısı 850 nci madde anlamında “taşıyıcı” değildir. Diğer bir sonuç da, Tasarının 850 ve devamındaki madde hükümleri hatır taşımalarına (kural olarak) uygulanmaz.

İkinci fıkra: Taşıma sözleşmesinin taraflarının edimleri ikinci fıkrada gösterilmiştir.

Birinci fıkrada tanımlanan taşıyıcının aslî edimi eşya ve yolcu taşıma yönünden farklı olarak belirtilmiştir. Eşya taşımada taşıyıcının iki edimi vardır: (1) Eşyayı varma yerine taşımak ve (2) orada eşyayı gönderene teslim etmek. Yolcu taşımada ise taşımanın niteliği gereği taşıyıcının sadece yolcuyu varma yerine taşımak (ulaştırmak) borcu vardır. Taşıma konusunun niteliği gereği taşıyıcının yolcuyu herhangi bir kimseye veya özel yere teslim borcu yoktur. Gönderen ile yolcu ise taşıma ücretini ödemek yükümlülüğü altındadır.

Bu hüküm ile taşıma sözleşmesinin tanımında ücretin unsur niteliği de vurgulanmıştır. Hatır taşımalarında taraflar arasında bir sözleşme ilişkisinin varlığını kabul eden yorumları birinci ve ikinci fıkra ile bağdaştırmak güçtür.

Üçüncü fıkra: Bu fıkra Alm. TK m. 407 (3)’den esinlenerek kaleme alınmıştır. Tasarının 3 üncü maddesi karşısında bu hükme gerek olmadığı düşünülebilirse de, 851 inci madde uyarınca taşımayı arızî olarak üstlenen kişi hakkında da bu Kitap hükümleri uygulanacağından, hükmün 6762 sayılı Kanunun 12 nci maddesinin birinci fıkrasının (10) numaralı bendi doğrultusunda muhafaza edilmesi gerekmiştir.

B) Hükümlerin uygulama alanı

MADDE 851- (1) Eşya ve yolcu taşımayı arizi olarak üstlenen kişi hakkında da bu Kitap hükümleri, uygun düştükleri ölçüde, uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Hükümlerin tatbik sahası:

I - Taşıyıcı olmıyan kimseler:

Madde 763 – Eşya veya yolcu taşımayı arizi olarak taahhüt eden kimse hakkında da bu kısım hükümleri tatbik olunur.

GEREKÇE

Madde 851 - Bu madde küçük bir değişiklikle 763 üncü maddenin tekrarıdır. 6762 sayılı Kanun metni eşya ve yolcu taşımanın artışı yapılması halinde ikinci kısım hükümlerinin doğrudan uygulanacağını öngörmüştü. 851. madde ise kıyas yolu ile uygulama hükmünü getirerek yargıca sınırlı da olsa bir takdir hakkı vermiştir.

C) Saklı tutulan hükümler

I- Kural

MADDE 852- (1) Deniz, demir ve hava yoluyla taşıma ile posta idaresine ilişkin özel hükümler saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Hususi hükümlerin saklı kalması:

1. Esas:

Madde 764 – Denizde taşıma işleriyle demir ve havayolları ile taşıma işlerine ve posta idaresine mütaallik hususi hükümler mahfuzdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 852 nci maddesine, “demiryolu” taşımalarına ilişkin özel hükümlerin de saklı tutulduğunu bildiren bir ekleme yapılmıştır. Demiryolu taşımalarına ilişkin özel hüküm bulunmayan hâllerde ise, Tasarının taşıma işlerine ilişkin hükümleri uygulama alanı bulacaktır. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 852 - Madde 6762 sayılı Kanunun 764 üncü maddesinden alınmıştır. Bu maddenin uygulamasında, Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası sözleşmelerin, şartları oluşmuşsa, öncelikle uygulanacağı sabittir. Dolayısıyla, demiryolu taşımalarında da COTİF/ CIM-CIV'in uygulama alanı bulunduğu hallerde doğrudan o milletlerarası sözleşmeler, aksi halde Tasarının Dördüncü Kitabı hükümleri uygulanacaktır.

II- Özel hükümlerin sorumluluğu etkilememesi

MADDE 853- (1) Taşıyıcı ve taşıma işleri komisyoncusu, taşıma işini 852 nci maddede öngörülen özel hükümlere bağlı bulunan bir kuruluşa gördükleri takdirde de Kanunun kendilerine yüklediği sorumluluğun hafifletilmesini veya kaldırılmasını isteyemezler. Değişik tür araçlar ile taşımaya ilişkin Dördüncü Kısım hükümleri saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Esasın teşmil edilememesi:

Madde 765 – Taşıyıcı veya taşıma işleri komisyoncusu üzerine aldığı taşıma işini yukarıki maddede yazılı hususi hükümlere tabi olan bir müesseseye gördürmüş olduğu takdirde dahi, kanunun kendisine yüklediği mesuliyetin hafifletilmesini veya kaldırılmasını istiyemez.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının 853 üncü maddesinde aşağıdaki gerekçelerle Komisyonumuzca değişiklik yapılmıştır:

“Kendi adına ve müvekkili hesabına eşya taşıtma” işi, 6762 sayılı Kanunun 808 inci maddesinde “Taşıma İşleri Komisyonculuğu” olarak adlandırılmıştır. Tasarının 917 nci maddesinde ise “Taşıma İşleri Yüklenicisi” terimi tercih edilmiştir. Ancak 6762 sayılı Kanunda kullanılan ibare, “başkası hesabına taşıtma” işini daha iyi ifade ettiğinden, Tasarıda da “Taşıma İşleri Komisyonculuğu” teriminin kullanılması kararlaştırılmıştır. Bu sebeple, 853 üncü maddenin birinci fıkrasından başlayarak Tasarıda geçen bütün “Taşıma İşleri Yüklenicisi” ibareleri, yerine göre, “Taşıma İşleri Komisyonculuğu” veya “Taşıma İşleri Komisyoncusu” olarak değiştirilmiştir.

GEREKÇE

Madde 853 - Bu maddenin ilk cümlesi, esas itibarıyla, 6762 sayılı Kanunun 765 ile 766 ncı maddelerinin tekrarıdır; sadece dili yenileştirilmiştir. Tasarının 902 ilâ 905 inci maddelerinde “Değişik Tür Araçlar ile Taşıma” düzenlendiğinden, o hükümlerle 853 üncü madde arasında uyum sağlanması gerekmiştir. Nitekim, zarar yerinin bilindiği hallerde, 903 üncü maddeye göre, taşımanın o kısmına uygulanacak hükümler geçerli olacaktır; dolayısıyla 853 üncü maddedeki genel kuraldan farklı olarak, taşıyıcı veya yüklenici, sorumluluğunun, ilgili taşıma kısmının sorumluluk rejimine tâbi olmasını talep edebilecektir. Bu sebeple, maddeye ikinci bir cümle eklenmiş ve değişik tür araçlar ile yapılan taşımaya ait düzenlemeler saklı tutulmuştur.

D) Sorumluluğun kaldırılmasına veya hafifletilmesine ait hükümlerin geçersizliği

MADDE 854- (1) Kanunun, taşıyıcıya, taşıma işleri komisyoncusuna ve faaliyetleri Devlet iznine bağlı taşıma işletmelerine yüklediği sorumlulukların, önceden hafifletilmesi veya kaldırılması sonucunu doğuran tüm sözleşme hükümleri geçersizdir. Bu hükümlerin, işletme tüzüklerinde, genel işlem şartlarında, biletlerde, tarifelerde veya benzer diğer belgelerde öngörülmüş olmaları hâlinde de hüküm ayıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

C) *Mesuliyetin kaldırılmasına veya hafifletilmesine ait şartların hükümsüzlüğü:*

Madde 766 – *Taşıma akdinde kanunun taşıyıcıya ve hususiyle faaliyetleri devletin iznine bağlı taşıma işletmelerine yüklediği mesuliyetlerin önceden hafifletilmesi veya kaldırılması neticesini doğuran bütün kayıt ve şartlar hükümsüzdür. Bu kayıt ve şartların işletme nizamnamelerine, umumi şartnamelere tarifelere veya bunlara benzer diğer vesikalara konulmuş olması halinde de hüküm aynıdır.*

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının 854 üncü maddesinde 853 üncü maddede açıklanan gerekçelerle değişiklik yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 854 - 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 766 ncı maddesinden, “taşıma işleri yüklenicisi” eklenerek ve dili güncelleştirilerek alınmıştır. Tasarının 928 inci maddesi, taşıma işleri yüklenicisinin, eşyanın zararından doğan sorumluluğunu, genel olarak, taşıyıcının sorumluluğuna ilişkin hükümlere tâbi tutmuştur. Dolayısıyla, Tasarının 854 üncü maddesine yüklenicinin eklenmemesi halinde, onun hakkında sorumluluk rejiminin emredici olup olmadığı tereddüdü doğabilecekti. Bu tereddütleri önlemek üzere maddenin birinci cümlesine “taşıma işleri yüklenicisi” de eklenmiştir.

E) Zamaşaımı

MADDE 855- (1) **Bu Kitap hükümlerine tabi taşımalarda, yolcunun bir kaza sonucu ölmesi veya bedensel bütünlüğü zedeleyen bir zarara uğraması hâlinde istem hakları on yılda; diğer zararlarda ise bir yılda zamaşaımına uğrar.**

(2) **Bu süre, eşya taşımada, eşyanın gönderilene teslimi; yolcu taşımada, yolcunun varma yerine ulaşma tarihinden başlar. Eşya tamamen zayi olmuş veya yolcu gideceği yere ulaşamamış ise, zamaşaımı süresi, eşyanın teslimi ve yolcunun ulaşması gereken tarihten itibaren işlemeye başlar.**

(3) **Rücu haklarına ilişkin zamaşaımı, rücu alacaklısının, zararı ve rücu borçlusunu öğrendiği tarihten itibaren, üç ay içinde zarar hakkında rücu borçlusuna bildirimde bulunmuş olması şartıyla; rücu alacaklısına karşı mahkeme kararının kesinleştiği günden, kesinleşmiş mahkeme kararı bulunmayan hâllerde ise, rücu alacaklısının borcu ifa ettiği tarihten itibaren işlemeye başlar.**

(4) Gönderen veya gönderilen, taşıyıcıya karşı olan haklarını, bir yıl içinde 18 inci maddenin üçüncü fıkrasına uygun şekilde istemiş olmaları şartıyla, def'i olarak her zaman ileri sürebilirler.

(5) Taşıyıcının kastından veya pervasızca bir davranışıyla ve böyle bir zararın meydana gelmesi ihtimalinin bilinciyle işlenmiş bir fiilden veya ihmalden dolayı;

a) Eşya ziyaa, hasara uğramış veya geç teslim edilmişse,

b) Yolcu geç ulaşmışsa,

taşıyıcının sorumluluğu üç yılda zamanaşımına uğrar.

(6) 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunundaki zamanaşımı hükümleri saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

D) Müruruzaman:

Madde 767 – Haksız olarak alınan taşıma ücretinin geri alınması ve taşıma ücreti dahil olmak üzere taşıma mukavelesinden doğan bütün alacaklar bir yılda müruruzamana uğrar.

Bu müddet, eşya taşımada eşyanın gönderilene vaki teslimi; yolcu taşımada yolcunun ulaşma tarihinden başlar.

Eşya tamamen zayi olmuş veya yolcu ulaşmamış ise müruruzaman müddeti, eşyanın teslimi ve yolcunun ulaşması lazımgeldiği tarihten itibaren işlemeye başlar.

Gönderen ve gönderilen taşıyıcıya karşı olan haklarını, yılı içinde telgraf, taahhütlü mektup veya protesto ile istemiş olmak ve dava hakkı eşyanın kabulü ile düşmemiş bulunmak şartıyla, def'i olarak her zaman dermeyeran edebilirler.

Eşya; taşıyıcının hile veya ağır kusurundan dolayı zayi olmuş, noksanlaşmış veya bozulmuş yahut geç teslim edilmişse veya yolcu, taşıyıcının hilesi yahut ağır kusuru yüzünden geç ulaşmış veya meydana gelen bir kaza neticesinde cismani zarara uğramış veya ölmüş ise taşıyıcının mesuliyeti bu maddedeki müruruzamana tabi olmaz.

6085 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 50 nci maddesindeki müruruzaman hükmü mahfuzdur.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanun Tasarısının 855 inci maddesinin birinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini ve beşinci fıkrasının (b) bendinin madde metninden çıkarılmasını, diğer bentlerin ise buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

“(1) Bu Kitap hükümlerine tâbi taşımalarda, yolcunun bir kaza sonucu ölmesi veya bedensel bütünlüğü zedeleyen bir zarara uğraması halinde istem hakları on yılda; diğer zararlarda ise bir yılda zamanaşımına uğrar.

Önerge gerekçesi

Yapısı itibarıyla tipik bir insan hakkı olan destekten yoksun kalma, iş göremezlik zararları ve manevî tazminat ile bu alana bağlı diğer talep hakları uzun zamanaşımıyla koruma altına alınmıştır. Kural, sözleşmeler hukuku ile de hem ahenktir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca Tasarının 855 inci maddesinde aşağıdaki gerekçelerle değişiklik yapılmış, yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir:

Maddenin beşinci fıkrası ile 886, 887, 930, 1187 ve 1267 nci maddeler hakkında verilen gerekçede, bu hükümlerde düzenlenen kusur dereceleri bakımından milletlerarası sözleşmelerden alınan aynı içerikteki ifadelerin uyumlaştırıldığı ve tek bir metin üzerinde uzlaşma sağlandığı açıklanmaktadır. Oysa maddeler incelendiğinde, terim birliğinin tümüyle sağlanmış olmadığı görülmüştür. Bu sebeple, hükümler tek tek ele alınmış, milletlerarası sözleşmelerdeki kaynak hükümler incelenmiş ve terim birliğini sağlamak üzere tek bir cümle kalıbı geliştirilmiştir. Bu amaca uygun olarak, “kast” derecesindeki kusurun dışında bu hükümlerde sıralanan ikinci kusur derecesi için “pervasızca bir davranışla ve böyle bir zararın meydana gelmesi ihtimalinin bilinciyle” ibaresi tercih edilmiştir. Bu ibare, anılan maddelerin tümüne işlenmiştir.

GEREKÇE

Madde 855 - Birinci fıkra: Dördüncü kitap hükümlerine tâbi taşımadan doğan her türlü talep hakları bir yıllık zamanaşımına tâbidir.

İkinci fıkra: İkinci fıkra zamanaşımı süresinin başlangıcını belirlemektedir. Fıkranın birinci cümlesi 6762 sayılı Kanunun 767 nci maddesinin ikinci fıkrasından, ikinci cümle de aynı maddenin üçüncü fıkrasından alınarak Yargıtay kararları ile oluşmuş bulunan birikim korunmuştur.

Üçüncü fıkra: 6762 sayılı Kanunun 767 nci maddesinde rücu haklarında zamanaşımının ne zaman başlayacağına ilişkin bir hüküm bulunmuyordu. İkinci fıkra hükmü ise rücu haklarına uygulamaya müsait bir hüküm değildi. Bu sebeple, CMR'nin 39 uncu maddesinin dördüncü fıkrası ve 1998 tarihli Kanun ile değişik Alm. TK'nın 439 uncu paragrafının ikinci fıkrasının üçüncü cümlesi doğrultusunda kaleme alınan üçüncü fıkra hükmü Tasarıya eklenmiştir.

Dördüncü fıkra: Bu fıkra, 6762 sayılı Kanunun 767 nci maddesinin dördüncü fıkrasından alınmış, ancak, Tasarının 889 uncu maddesi uyarınca “dava hakkının eşyanın kabulüyle düşmesi”nin söz konusu olmaması sebebiyle, bu şartı öngören ibare Tasarıya alınmamıştır. Hakların korunması için yapılacak ihtarin şekli hususunda Tasarının 18 inci maddesinin üçüncü fıkrası ile uyum sağlanmıştır.

Beşinci fıkra: Bu fıkra, 6762 sayılı Kanunun 767 nci maddesinin beşinci fıkrasından alınmış, ancak, CMR'nin 32 nci maddesinin birinci fıkrasında benimsenen süre kabul edilmiş ve kusur dereceleri bakımından da Tasarının 886 ve 887 nci maddelerinde, 930 uncu maddesinin ikinci fıkrasında (ve “Deniz Ticareti”ne ilişkin Beşinci Kitabın 1187 ve 1267 nci maddelerinde) tercih olunan ve konuya ilişkin milletlerarası sözleşmelerin hükümlerine dayanan ifade esas alınmıştır.

Altıncı fıkra: 6762 sayılı Kanunun 767 nci maddesinin altıncı fıkrasından alınan bu hükümde, Kanunlarda yapılan değişiklikler yüzünden maddelere yapılan yollamaların tereddüde yol açabilmesi sebebiyle, Karayolları Trafik Kanunundaki zanaşımına ilişkin hükümlere genel olarak yollama yapılması tercih edilmiştir.

İKİNCİ KISIM Eşya Taşıma

A) Taşıma sözleşmesinin uygulanması

I - Taşıma senedi

MADDE 856- (1) Taşıma senedi taraflardan birinin istemi üzerine düzenlenir. Senet üç özgün nüsha olarak hazırlanır ve gönderen tarafından imzalanır. Gönderen, taşıyıcının da taşıma senedini imzalamasını isteyebilir. El yazısı ile imzalanmış taşıma senetlerinin suretlerindeki imza, damga veya mühür şeklinde ya da basılı olabilir. Bir nüsha gönderene aittir, diğeri eşyaya eşlik eder, üçüncüsü taşıyıcıda kalır.

(2) Taşıma senedi düzenlenmemiş olsa bile, tarafların karşılıklı ve birbirine uygun iradeleri ile taşıma sözleşmesi kurulur. Eşyanın taşıyıcıya teslimi, taşıma sözleşmesinin varlığına karinedir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Taşıma senedi:

I - Tanzim mecburiyeti:

Madde 768 – Gönderen, taşıyıcıya, talebi halinde iki nüsha olarak bir taşıma senedi vermeye mecburdur. Fakat taşıma senedi tanzim edilmemiş olsa bile muvafakatleri ve eşyanın taşıyıcıya teslimi ile sözleşme taraflar arasında tamam olur.

Gönderen, taşıyıcıya, gümrük kağıtlarını ve eşyanın taşınması için muhtaç olduğu diğere vesikaları vermeye mecburdur. Bu kağıt ve vesikaların şekle ve hakikata uygun ve kağı olmamalarından gönderen mesuldür.

IV - Senedin tesellümü:

Madde 771 – Taşıma senedinin bir nüshası gönderen tarafından imza edilerek taşıyıcıya verilir ve taşıma esnasında eşya ile birlikte sevk olunur. Diğere nüshası taşıyıcı tarafından imza edilerek gönderene geri verilir. Taşıma senedi emre yazılı ise taşıyıcının imzaladığı nüshanın cirosu ve teslimi eşyanın mülkiyetini nakleder.

GEREKÇE

bağlayarak 6762 sayılı Kanununun 768 inci maddesinin birinci fıkrasından ayrılmıştır. Eski metin taşıyıcının talep etmesi halinde gönderenin senedi düzenleyeceğini öngörüyordu. Eski metinden gönderenin böyle bir talebi yoksa taşıma senedinin düzenlenmeyeceği anlamı çıkıyordu. Bunun sonucu olarak da taşıma senedi sadece gönderen tarafından imzalanabiliyordu. Oysa taşıma senedinin düzenlenmesi bazı hallerde gönderenin de menfaatine olabilir. Bu sebeple hüküm her iki tarafın talebine açık bir şekilde kaleme alınmış ve ayrıca gönderenin taşıma senedini taşıyıcının da imzalamasını istemesine olanak verilmiştir. Taşıma senedi CMR'nin 5 inci maddesinin birinci fıkrasına ve Alm. TK m. 408 (2)'ye uygun olarak üç özgün nüsha olarak düzenlenir. Kanun taşıma senedinin iki nüsha olarak düzenleneceğini öngören 6762 sayılı Kanununun 768 inci maddesinden ayrılmıştır. Üç özgün nüsha şartı amaca uygundur. Çünkü bir nüsha gönderene, bir nüsha taşıyıcıya aittir; üçüncü nüsha da eşyaya eşlik eder.

Taşıma senedinin imzası elle atılır. Ancak BK m. 12'de öngörülen şekilde de imzalanabilir. 1526 ncı maddeye de bakınız. Taşıma senedi kıymetli evrak değildir. Sadece bir ispat senedir.

İkinci fıkra: Kanun taşıma sözleşmesinin yapılmasını bir şekilde bağlamamıştır. Taşıma sözleşmeleri tarafların karşılıklı ve birbirlerine uygun iradeleri ile kurulur. Eşyanın taşıyıcıya teslimi, CMR m. 4 ve 5'e uygun olarak taşıma sözleşmesinin varlığına karine kabul edilmiştir. Bu karinenin aksi muteber delillerle ispatlanabilir. Taşıma senedinin sözleşmenin kurulmasında etkisi yoktur. Ancak Tasarımın 858. maddesi çerçevesinde ispat gücü vardır.

II - Taşıma senedinin içeriği

MADDE 857- (1) Taşıma senedi aşağıdaki kayıtları içerir:

- a) Düzenlenme yeri ve tarihi.
- b) Gönderenin adı, soyadı veya ticaret unvanı ve adresi.
- c) Taşıyıcının adı, soyadı veya ticaret unvanı ve adresi.
- d) Eşyanın teslim alınacağı yer ve gün ile teslim edileceği yer.
- e) Gönderilenin adı, soyadı veya ticaret unvanı ile adresi.
- f) Gerektiğinde bildirim adresi.
- g) Eşyanın türünün olağan işareti ile ambalajının çeşiti ve tehlikeli mallarda bunlara ilişkin mevzuatta öngörülen, diğer durumlarda ise genellikle tanınan işaretleri.
- h) Taşınacak paketlerin sayısı, işaretleri ve numaraları.
- i) Eşyanın net olmayan ağırlığı veya başka şekilde beyan edilen miktarı.
- j) Taşımanın yapılacağı süre.
- k) Kararlaştırılan taşıma ücreti ve teslimine kadar ortaya çıkacak giderler ile taşıma ücretinin gönderenden başka biri tarafından ödenecek olması hâlinde buna ilişkin kayıt.
- l) Teslimde ödemeli taşımalarda teslimde ödeme kaydı ve ödenecek tutar.

m) Eşyanın gümrük ve diğer resmî işlemlerine ilişkin talimatlar.

n) Varsa taşımanın üstü açık ya da örtülmemiş bir araçta veya güvertede yapılabileceğine ilişkin sözleşme.

(2) Taşıma senedine tarafların uygun gördüğü diğer kayıtlar da konulabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Şekil:

Madde 769 – Taşıma senedi aşağıda yazılı hususları ihtiva eder.

- 1. Gönderilenin adı, soyadı veya ticaret unvanını ve adresini, eşyanın gönderildiği yeri ve taşıma senedinin emre yazılı olması isteniyorsa emrine şerhini;*
- 2. Taşınacak eşyanın cinsini, sıklık, istiap derecesi veya adedini, paket halinde iseler paketlere yazılı numaraları ve işaretleri ve ambalajın şekil ve vasfını;*
- 3. Gönderenin adı, soyadı veya ticaret unvanını ve adresini;*
- 4. Taşıyıcının adı, soyadı veya ticaret unvanını ve adresini;*
- 5. Taşıma ücreti ve ücret ödenmişse bu ciheti;*
- 6. Taşımanın yapılacağı müddeti;*
- 7. Taraflar arasında kararlaştırılan diğer hususları.*

Bu kayıtlardan birinin sehven yazılmamasından veya yanlış yahut hakikata aykırı olarak yazılmasından doğan zarar ve ziyan gönderene aittir. Taşınacak eşya barut ve infilak maddeleri gibi tehlikeli eşyalardan ise bunu bildirmeyen ve ambalaj üzerine etiket ve işaret koymıyan gönderen, bundan doğan zarar ve ziyarı da ödemekle mükelleftir.

Birinci fıkrada yazılı şekil şartlarına uymıyan taşıma senedi kıymetli evrak olarak değil ancak tesellüm ilmühaberi veya başka ispat vesikası telakki olunur.

GEREKÇE

Madde 857 - CMR m. 6 ve 1998 tarihli Kanunla değişik Alm.TK'nın 857 nci paragrafı esas alınarak düzenlenmiştir. Birinci fıkra, taşıma senedinin asgarî mecburi içeriğini göstermektedir. Bu özellikle ikinci fıkradan anlaşılmaktadır.

III - Taşıma senedinin ispat gücü

MADDE 858- (1) İki tarafça imzalanan taşıma senedi, taşıma sözleşmesinin yapıldığına, içeriğine ve eşyanın taşıyıcı tarafından teslim alındığına kanıt oluşturur.

(2) İki tarafça imzalanan taşıma senedi, eşyanın ve ambalajının, eşyanın taşıyıcı tarafından teslim alındığı sırada, dış görünüşü bakımından iyi durumda bulunduğu ve taşınan paketlerin sayısının,

işaretleri ile numaralarının, taşıma senedinde yer alan kayıtlara uygun olduğuna karinedir; meğerki, taşıyıcı taşıma senedine haklı bir sebeple çekince koymuş olsun. Çekince, taşıyıcının, kayıtların doğruluğunu denetleyecek, uygun araçlara sahip olmadığı sebebine de dayandırılabilir.

(3) Eşyanın net olmayan ağırlığı veya başka şekilde beyan edilen miktarı ya da taşınacak paketlerin içeriği, taşıyıcı tarafından denetlenmiş ve denetlemenin sonucu her iki tarafça imzalanan taşıma senedine yazılmışsa, bu yazı, ağırlığın, miktarın ve içeriğin, taşıma senedinde yer alan kayıtlara uygun olduğuna karinedir.

(4) Taşıyıcı, gönderen istemde bulunmuşsa ve buna uygun araçları varsa, eşyanın ağırlığını, miktarını veya içeriğini denetlemekle yükümlüdür. Bu hâlde, taşıyıcı denetleme ile ilgili giderleri ister.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

V - İhtirazi kayıt:

Madde 772 – Taşıyıcı, taşınacak eşyayı taşıma senedine veya ayrı bir kağıda, teslim aldığı zamandaki durumu hakkında ihtirazi bir kayıt koymadan kabul edecek olursa, dış görünüşü itibariyle hiçbir kusuru olmadığını kabul etmiş sayılır. Şu kadar ki; eşyayı kayıtsız kabul etmiş olsa bile dışından anlaşılması kabil olmayan noksanların vücudunu iddia ve ispat edebilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının 858 inci maddesinin birinci fıkrasında Alt Komisyonca tercih edilen “ispat” ibaresi, “kanıt” olarak muhafaza edilerek madde aynen kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 858 - 1998 tarihli Kanunla değişik Alm.TK.’nın 409 uncu paragrafından alınmıştır. Kanunumuzun düzenlenmesine göre taşıma senedi bir kıymetli evrak değil, fakat her iki tarafça imzalanan ispat aracıdır. Bu senedin taşıma sözleşmenin kurulmasında herhangi bir etkisi yoktur; sözleşmeyi ne kurar ne de geçerli hâle getirir. Taşıma senedinin kanunda ifadesini bulan ispat gücünü haiz olabilmesi için şeklen kanuna uygun düzenlenmiş bulunması, herşeyden önce imzayı içermesi ve 858 inci maddedeki kayıtları içermesi gerekir. Bu kayıtlardaki eksikliklerin senedin ispat gücünü tümüyle mi ortadan kaldıracığı, yoksa eksik olan kayıtlarla ilgili olarak mı gücünü yitireceği sorununun çözümü öğretiyeye ve yargı kararlarına aittir. Taşıma senedinde yapılan tek taraflı değişiklikler kural olarak senedin ispat gücünü etkilemez. İspat gücü gönderilene karşıdır. İspat gücünün etkisi

eşyanın teslimi ve kabulü ile başlar. Aksi ispat edilebilir. Senedin ödeme yönünden önemli işlevi var. Taşıma senedi malların uygun teslim edildiği anlamına gelir.

Şekle uygun olan senedin ispat gücü tam bir karine oluşturur. Sadece taşıyıcı imzalamışsa bir teslim senedir.

Gerçeğe uymayan bir senet gönderenin ve taşıyıcının sorumluluğunu etkileyebilir. Özellikle sorumsuzluk halleri yönünden geçerlidir.

IV - Yük senedi

MADDE 859- (1) Taşıma senedi düzenlenmemişse, gönderenin istemi üzerine taşıyıcı, eşya ve taşıma hakkında yeterli bilgileri içeren bir yük senedi imzalayıp gönderene vermek zorundadır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III- İlmühaber:

Madde 770 – Taşıma senedi tanzim edilmemiş ise, gönderen talebettiği takdirde taşıyıcı, taşıma senedine yazılacak hususları ihtiva eden bir ilmühaberi imzalayıp vermeye mecburdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 859 uncu maddesinin başlığında ayraç içinde geçen ilmühaber sözcüğü başlıktan çıkarılmıştır. Uygulamada, “ilmühaber” teriminin yerine “yük senedi” teriminin tümüyle yerleştiği anlaşılmıştır. Esasen, Tasarının Sigorta Hukukuna ilişkin Altıncı Kitabında da, 6762 sayılı Kanunun 1265 ve 1266 ncı maddelerinde geçen “sigorta ilmühaberi” terimi terk edilmiştir. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 859 - Bu hüküm 6762 sayılı Kanunun 770 inci maddesinin tekrarıdır.

V - Refakat belgeleri

MADDE 860- (1) Gönderen, eşyanın tesliminden önce, resmî nitelik taşıyan, özellikle gümrük işlemleri için gerekli bulunan bilgileri taşıyıcıya vermek ve söz konusu belgeleri taşıyıcının tasarrufuna bırakmak zorundadır.

(2) Taşıyıcı, kendisine verilen belgelerin ziyaından, hasarından veya yanlış kullanılmasından doğan zararlardan sorumludur; meğerki, ziya, hasar veya yanlış kullanma taşıyıcının kaçınamayacağı ve sonuçlarını önleyemeyeceği durumlardan kaynaklanmış olsun. Ancak, taşıyıcının sorumluluğu, eşyanın zıyaı hâlinde ödenecek miktarla sınırlıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 860 - Hükümün kaynağı CMR'nin 11 inci maddesidir. Alm TK m. 413'de hükümün sınırlarının çizilmesinde dikkate alınmıştır. Şöyle ki, hüküm CMR'den aynen aktarılmıştır. Özellikle sorumluluk yönünden komisyoncu ile bağlantı kurulmamıştır.

Birinci fıkrâ: Birinci fıkrâ, ihlâli, 864 üncü maddede öngörülen müeyyide ile karşılanmış bulunan, gönderen yönünden gerçek bir hukukî yükümlülük oluşturan bir hükümdür. Söz konusu belgeler resmi, özellikle gümrük işlemleri için gerekli bulunan bilgi ve belgelerdir. Gümrük beyannameleri, sağlığa, güvenliğe, terminallere, polise ilişkin belge ve raporlar gibi. Anılan belgeler gönderen tarafından eşyanın tesliminden önce taşıyıcının tasarrufuna bırakılmalıdır. Önemli olan taşıyıcının belgeleri ve bilgileri tasarruf edebilmesidir; yoksa teslim önemli değildir. Bilgi ve belgelerin tasarrufa bırakılması için belli bir zaman öngörülmemiştir. Amaçlanan eşyanın taşınmak için alınmasından teslimine kadar geçecek süre içinde gerekli olan anda bilgi ve belgenin tasarrufa hazır olmasıdır.

İkinci fıkrâ: İkinci fıkrâda, taşıyıcı yönünden özel bir sorumluluk düzenlenmiştir. Refakat belgeleri resmi işlemlerin yapılabilmesi, taşınmanın yapılabilmesi ve eşyanın teslimi yönünden vazgeçilmez önemdedir. Bu belgeleri zayıf eden, hasara uğratan ya da yanlış kullanan taşıyıcı bu eylemlerinden kaynaklanan zararlardan sorumlu olur. Hükümde “bilgi”den söz edilmemiştir. Alman öğretisinde hüküm kıyas yoluyla bilgilere uygulanmaması gerektiği belirtilir ve “yanlış kullanma”nın kullanmamayı da kapsadığı kabul olunur. Sorumluluk için kusur şart değildir. İkinci cümlemin 876 ncı maddeye nazaran özel hüküm niteliği taşıdığı görüşü öğretilerde savunulur. 875 inci maddenin ikinci fıkrası hükümü kıyas yoluyla uygulanabilir.

VI - Tehlikeli eşya

MADDE 861- (1) Tehlikeli eşya taşınacaksa gönderen, taşıyıcıya zamanında açık, anlaşılabilir içerikte ve yazılı şekilde, tehlikenin türü ve gerekiyorsa alınması gereken önlemler konusunda bildirimde bulunmakla yükümlüdür.

(2) Taşıyıcı, eşyayı teslim alırken tehlikenin türünü bilmiyorsa veya kendisine herhangi bir bildirimde bulunulmamışsa, gönderene karşı herhangi bir tazmin yükümlülüğü doğmaksızın, tehlikeli malın boşaltılmasını, depolanmasını, geri taşınmasını veya gerektiğinde imhasını ve zararsız duruma getirilmesini ve bu önlemler sebebiyle gerekli giderlerin karşılanmasını, gönderenden isteyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**II - Şekil:**

Madde 769/2 – *Bu kayıtlardan birinin sehven yazılmamasından veya yanlış yahut hakikata aykırı olarak yazılmasından doğan zarar ve ziyan gönderene aittir. Taşınacak eşya barut ve infilak maddeleri gibi tehlikeli eşyalardan ise bunu bildirmeyen ve ambalaj üzerine etiket ve işaret koymıyan gönderen, bundan doğan zarar ve ziyamı da ödemekle mükelleftir.*

GEREKÇE

Madde 861 - Hükümün kaynağı, CMR'nin 22 nci maddesidir; ancak hüküm kaleme alınırken Alm TK m. 410 da gözönünde tutulmuştur.

Birinci fıkra: Gönderen için özel ve amaca uygun bir bildirimle önlem alınması ikazında bulunma yükümlülüğü öngörülmüştür. Yükümlülük 857 nci maddenin birinci fıkrasının (g) bendinde taşıma senedi yönünden ifade edilmiştir. “Tehlikeli eşya” genel anlayışa uygun ve nesnel olarak tanımlanır. Tanımda genel anlayış kadar taşıyıcı da dikkate alınmalı ve onun ikaz edilmeyi bekleyebileceği eşya tehlikeli sayılmalıdır. Tehlikeli eşyanın tanımında taşımaya ilişkin diğer uluslararası sözleşmelerle de bağlantı kurulması doğru olur.

Yükümlülük iki alt yükümlülüğü içerir: (1) Tehlikeli eşya bulunduğu ve tehlikenin türünün bildirilmesi, (2) gerekiyorsa alınması gerekli tedbirler. Taşıyıcı sadece önerilen tedbirleri değil, gerekli tedbirleri almalıdır. Bildirim yazılı olarak yapılır. Alm TK 410 (1) paragrafı, “veya okunabilir şekilde” ibaresine yer vermiştir. Kastedilen “piktogram” diye adlandırılan uluslararası düzeyde anlaşılabilir resim ve şekille ifadedir. Çoğu kez ambalaj üzerine konulan bu resim ve işaretlerin amaca uygunluğu şüphe götürdüğünden ve CMR’de de bulunmayan Alm TK’ya özgü bu ek kanuna alınmamıştır. Bildirim gerekmezsizin yapılmalıdır. Bu kavramı gerekli önlemleri, iş işten geçmeden almaya olanak sağlayacak ana kadar, şeklinde anlamak doğru olur. Yükümlülüğün ihlâline 864 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendi uygulanır. Sorumluluk için kusur şart değildir.

İkinci fıkra: İkinci fıkra taşıyıcıyı koruyan bir hükme yer vermiştir. Taşıyıcının tehlikenin türünü bilmemesi veya ona bir bildirimde bulunulmamış olması halinde hakları kısaca, malı boşaltma, depolama, geriye taşıma, gereğinde imhadır. Bunları yapması dolayısıyla gönderene karşı herhangi bir tazmin borcu yoktur, aksine bu işlemlerin ve önlemlerin karşılıklarını (giderlerini) talep edebilir.

VII - Ambalaj ve işaret

MADDE 862- (1) **Eşyanın niteliği, kararlaştırılan taşıma dikkate alındığında, ambalaj yapılmasını gerektiriyorsa, gönderen, eşyayı zıya ve hasardan koruyacak ve taşıyıcıya zarar vermeyecek şekilde ambalajlamak zorundadır. Ayrıca gönderen, eşyanın sözleşme hükümlerine uygun şekilde işleme tabi tutulabilmesi için işaretlenmesi gerekiyorsa, bu işaretleri de koymakla yükümlüdür.**

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 862 - Hüküm Alm TK 411 inci paragrafından esinlenerek kaleme alınmıştır. Esas kaynağın CMR m. 17 (4), b ve e olduğu söylenebilir.

Eşyanın ambalajlanmasına ve işaretlenmesine ilişkin olarak, gönderene yükletilmiş genel bir yükümlülük yoktur. Bu yükümlülük bazı şartların varlığında doğar. Eşya kararlaştırılan taşıma dikkate alındığında ve eşyanın niteliği ile özelliği gerektiriyorsa ambalajlanmalı ve sözleşmede öngörülmüşse işaretlenmelidir. Ambalajlama eşyanın niteliğine göre olmalıdır (sıcak/soğuk tutma) ve taşımanın özelliği de dikkate alınmalıdır (yükleme yeri, aktarma bulunup bulunmadığı gibi). Yükümlülüğe aykırılığın hukukî sonucu 864 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi hükmünde gösterilmiştir.

VIII - Yükleme ve boşaltma

MADDE 863- (1) Sözleşmeden, durumun gereğinden veya ticari teamülden aksi anlaşılmadıkça; gönderen, eşyayı, taşıma güvenliğine uygun biçimde araca koyarak, istifleyerek, bağlayarak, sabitleyerek yüklemek ve aynı şekilde boşaltmak zorundadır. Taşıyıcı, ayrıca yüklemenin işletme güvenliğine uygun olmasını sağlamakla yükümlüdür.

(2) Yükleme ve boşaltma ile ilgili olarak, durumun gereklerine göre belirlenecek makul bir süre için, aksi kararlaştırılmadıkça, ayrıca ücret istenemez.

(3) Taşıyıcı, sözleşme hükümlerine dayanarak veya kendi risk alanından kaynaklanmayan nedenlerle makul yükleme veya boşaltma süresinden daha fazla beklerse, bekleme ücreti olarak uygun bir ücrete hak kazanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 863 üncü maddesinin ikinci fıkrasında redaksiyon yapılmış, üçüncü fıkrasında kanun tekniğine uygun olarak parantez kaldırılarak “bekleme ücreti” terimi cümle içine alınmıştır. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 863 - Hükümün esin kaynağı CMR m. 17 (4)/c ile Alm TK 412 nci paragrafıdır.

Birinci fıkrâ: Yükleme ve boşaltma gönderene yöneltilen kanunî bir yükümlülüktür. Yükleme, eşyayı araca koymayı, istiflemeyi, bağlamayı, sabitlemeyi içerir. Taşıyıcının ise denetleme yükümü vardır. Alman öğretisinde yükümün ihlâli halinde 864 üncü maddenin kıyas yolu ile uygulanmasının mümkün olmadığı belirtilir. Sorumluluğun objektif nitelik taşıyıp taşımadığı, tartışılabilir bir konudur, öğretide kusursuz sorumluluk görüşü savunulur.

İkinci ve üçüncü fıkrâ: Yükleme ve boşaltma taşımanın vazgeçilmez bir olgusudur. Bu sebeple taşıyıcı makûl süre için ücret isteyemez. Makûl sürenin aşılması halinde taşıyıcı bekleme ücretine hak kazanır. Üçüncü fıkrâ taşıma hukukuna hakim Alman öğretisinde geliştirilmiş “riziko alanı” teorisine dayanır. Bu kavram -Alman öğretisine göre - borçlar hukuku anlamında isnat edilebilirliği aşan, ondan geniş bir anlamı haizdir: İşletme güvenliğini etkileyebilecek yetersiz bilgi, ilgili araçların sağlanması dolayısıyla yükleme ve boşaltmanın gecikmesi gibi.

IX - Özel durumlarda gönderenin kusursuz sorumluluğu

MADDE 864- (1) Gönderen, kusuru olmasa da;

- a) Yetersiz ambalajlamadan ve işaretlemeden,
- b) Taşıma senedine yazılan bilgilerdeki gerçeğe aykırılıklar ile yanlışlık ve eksikliklerden,
- c) Tehlikeli malın bu niteliği hakkında bildirimde bulunmamaktan,
- d) 860 ıncı maddenin birinci fıkrasında belirtilen belge ve bilgilerdeki eksikliklerden, gerçeğe aykırılıklardan, belge ve bilgilerin yokluğundan,

kaynaklanan, taşıyıcının zararları ile giderlerini tazminle yükümlüdür.

(2) Ancak, gönderenin bu durumlarda sorumlu olduğu tazminat miktarı, gönderinin net olmayan ağırlığının her kilosu için 8,33 Özel Çekme Hakkı ile sınırlıdır. Bu hâlde de 882 nci maddenin dördüncü fıkrası ile 885 ilâ 887 nci maddeler kıyas yoluyla uygulanır.

(3) Zararın veya giderlerin doğmasında taşıyıcının davranışlarının da etkisi olmuşsa, tazmin yükümlülüğü ile ödenecek tazminatın

kapsamının belirlenmesinde, bu davranışların ne ölçüde etkili oldukları da dikkate alınır.

(4) Gönderen tüketici ise, taşıyıcıya karşı ancak kusuru hâlinde ve birinci ile ikinci fıkra hükümlerine göre, zarar ve giderleri tazminle yükümlü tutulur.

(5) Tüketici, sözleşmeyi ticari veya meslekî faaliyeti ile ilgili olmayan bir amaçla yapan bir gerçek ya da tüzel kişidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Komisyonumuzca, Tasarının 864 üncü maddesinin beşinci fıkrasında, 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda tüketici tanımında tüzel kişiye de yer verildiğinden tanımda birlik sağlanması ve taşıma hukukunda gönderenin tüzel kişi olabileceği hususu gözetilerek “gerçek” ibaresinden sonra “ya da tüzel” ibaresi eklenerek kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 864 - Gönderenin kusursuz sorumluluğunu gösteren özel haller 864. maddede gösterilmiştir.

Birinci fıkra: Birinci fıkrada öngörülen ve sınırlı sayıdaki kusursuz sorumluluk halleri 857, 860, 861 ve 862 nci maddeler dolayısıyla açıklanmıştır.

İkinci fıkra: Gönderenin bu maddede belirtilen özel hallerden doğan kusursuz sorumluluğu belli bir tutar ile sınırlıdır. Bu tutar gönderenin brüt ağırlığının her kilosu için 8.33 özel çekme hakkıdır. 882 nci maddenin dördüncü fıkrası, 885, 886 ve 887 nci maddelerin gerekçelerine bakılmalıdır.

Üçüncü fıkra: Bu hüküm ortak (müterafik) etkiyi veya başka bir deyişle ortak sebebiyet vermeyi düzenlemektedir; aynı doğrultuda hükümler Tasarının 875 inci maddesinin ikinci fıkrasında ve 928 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer almaktadır. Ortak etki (veya sebebiyet verme) kesinlikle ortak kusuru ifade etmez. Ortak etki kanunda zararların ve giderlerin doğmasında taşıyıcının davranışlarının etkisi olarak tanımlanmıştır. Bu ifade tarzının tercih edilmesinin sebebi “ortak kusur” veya benzeri bir yoruma engel olmaktır. Hükümün bir diğer özelliği de ortak etkinin zarar doğurmayıp giderlere sebep olması halinde de ikinci fıkranın uygulanabilmesidir. Ortak etkinin (veya sebep olma) tazminatın kapsamının belirlenmesinde nasıl dikkate alınacağı ve bunun düzeyi tamamen yargıcın takdirindedir.

Dördüncü fıkra: Gönderen bir tüketici ise 864 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) ilâ (d) bentleri hükümleri, ancak gönderenin kusurlu olması halinde uygulanır.

Beşinci fıkra: Taşıma hukuku anlamında tüketici, taşıtmayı işletmesi veya meslekî faaliyeti sebebiyle değil kişisel gereksinimi dolayısıyla yaptıran kişi olarak tanımlanır.

X - Gönderen tarafından fesih

MADDE 865- (1) Gönderen taşıma sözleşmesini her zaman feshedebilir.

(2) Gönderen sözleşmeyi feshederse, taşıyıcı;

a) Kararlaştırılan taşıma ücreti ile bekleme ücretinden ve tazmini gereken giderlerden, sözleşmenin feshi sonucunda tasarruf ettiği giderlerin veya başka bir şekilde elde ettiği veya kötüniyetli olarak elde etmeyi ihmal ettiği menfaatlerin indirilmesiyle kalan tutarı veya

b) Kararlaştırılan taşıma ücretinin üçte birini,

isteyebilir. Taşıma sözleşmesinin feshi, taşıyıcının riziko alanına giren bir sebepten kaynaklanmışsa, bu fıkranın (b) bendi uyarınca bir istem ileri sürülemeyeceği gibi, sözleşmenin ifasında gönderenin menfaati yoksa, taşıyıcının bu fıkranın (a) bendinden doğan istem hakkı da düşer.

(3) Eşya, sözleşmenin feshinden önce yüklenmişse, taşıyıcı, giderleri gönderene ait olmak üzere, 869 uncu maddenin üçüncü fıkrasının ikinci ilâ dördüncü cümlelerine uygun önlemleri alabilir. Taşıyıcı, eşyanın boşaltılmasına, boşaltma, işletmesi için sakınca oluşturmadığı ve diğer gönderilerin gönderenleri ve alıcıları bundan zarar görmediği takdirde izin verebilir. Fesih, taşıyıcının riziko alanına giren bir sebepten kaynaklanıyorsa, taşıyıcı, birinci ve ikinci cümlelerden farklı olarak, yüklenmiş bulunan eşyayı giderleri kendisine ait olmak üzere hemen boşaltmak zorundadır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 865 inci maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi, içerik olarak değiştirilmeden, amacı daha iyi ifade eden bir cümle yapısına kavuşturulmuş; ayrıca, maddede redaksiyon yapılmıştır. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 865 - Hüküm Alman TK 415 inci paragrafından alınmıştır. Gönderenin taşıma sözleşmesini dilediği zaman feshedebileceğini öngören bu hüküm, Alm.TK.'nın, "Deniz Ticareti"ne ilişkin 580 ilâ 587 nci paragrafları örnek alınarak, 1998 yılında kabul edilen Reform Kanunu ile Taşıma Hukukuna ilişkin genel hükümlere de alınmıştır. "Pişmanlık

navlunu” başlığı altındaki bu hükümler, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 1040 ilâ 1045 inci maddelerine iktibas edilmişti. Tasarı hazırlanırken, pişmanlık navlunu düzenlemesinin çağdaş deniz ticareti ile bağdaşmadığı ve uygulamada haksızlıklara sebep olduğu dikkate alınarak, yeni bir fesih sistemi kabul edilmiştir (Tasarının 1158 ilâ 1160 ıncı maddeleri). Bu sebeple, Alman Kanununda deniz ticaretine ilişkin hükümlerden alınan “pişmanlık ücreti” (Fautfracht) terimi Tasarıya alınmamıştır.

Birinci fıkra: Birinci fıkranın kaynağı CMR m. 12 (1)’in birinci cümlesidir. Hükme, eşya üzerindeki tasarruf hakkının mutlak surette gönderene tanınmış olması kuralı hakimdir. Bu sebeple, gönderenin taşıma sözleşmesi ile bağlı kalması düşünülemez. Gönderen her zaman, sözleşme ne türlü yapılmış olursa olsun sözleşmeyi feshedebilir. Fesih, ileriye etkili olarak sonuç doğurur.

İkinci ve üçüncü fıkra: Gönderene mutlak bir fesih hakkı tanınınca, menfaatler dengesini sağlamak üzere, taşıyıcının durumunun da dikkate alınması gerekir. İkinci ilâ üçüncü fıkralar, taşıyıcının, gönderenin feshinden doğan kayıplarını en azda tutan bir düzenleme getirmiştir. Bu sebeple hüküm taşıyıcıya bir seçim hakkı tanımıştır. Taşıyıcı ya kararlaştırılan taşıma ücreti ile bekleme ücretinden tasarruf ettiği giderlerinin çıkarılmasından sonra kalanı ya da götürü olarak navlunun üçte birini seçer.

Tasarı, Alman taşıma hukukuna hakim “riziko alanı” teorisine burada da yer vermiştir. Fesih taşıyıcının riziko alanına giren sebeplerden kaynaklanmışsa taşıyıcı maddede görülen talep haklarını yitirir. “Riziko alanı” için 863 üncü maddenin üçüncü fıkrasının gerekçesine bakılmalıdır.

XI - Kısmi taşımayı istem hakkı

MADDE 866- (1) Taşıyıcı, taşınması kararlaştırılan eşyanın tamamı yüklenmiş olmasa bile, gönderenin istemi üzerine yola çıkmak zorundadır. Bu durumda taşıyıcı;

- a) Sözleşmede kararlaştırılmış olan taşıma ücretinin tamamını,
 - b) Doğmuş bekleme ücretini,
 - c) Eksik yükleme sebebiyle yapmak zorunda kaldığı giderleri ve uğradığı zararı,
 - d) Alacakları, eksik yükleme sebebiyle kısmen veya tamamen teminatsız kalmışsa, kendisine ek teminat gösterilmesini,
- isteyebilir. Ancak, kısmen yüklenmeyen eşyanın yerine başka bir sözleşme uyarınca eşya taşınmışsa, bu eşya için alınacak taşıma ücreti, (a) bendine göre istenecek ücrete mahsup edilir.

(2) Eksik yükleme, taşıyıcının riziko alanına giren sebeplerden kaynaklanıyorsa, taşıyıcı, birinci fıkrada belirtilen istem haklarına, fiilen taşınan yük oranında sahiptir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 866 - 1998 tarihli Reform Kanunu ile değişik mehz Alm. TK'nın 416 ncı paragrafından, aynı hususu deniz ticareti alanında düzenleyen Tasarının 1160 ıncı maddesinin ikinci fıkrası ile birlikte düzenlenerek alınmıştır. Bu madde gönderenin menfaatleri gözönünde tutularak öngörülmüştür. İsterse eşya kısmen yüklenmiş olsun gönderen taşıyıcıdan taşımaya başlamasını isteyebilir. Taşıyıcı bu talebi reddedemez. Diğer yandan hazırlığını ve anlaşmalarını tam yükleme için yapmış olan taşıyıcının menfaatleri de korunmalıdır. Kanun bu amaçla ikinci cümledeki hükmü öngörmüştür. Kısmî yükle hareket eden taşıyıcı taşımanın tamamını ile -varsa - doğmuş olan bekleme ücretini ve eksik yük sebebiyle doğan giderlerini talep edebilir. Bu giderler kısmî eşya dolayısıyla eşyanın ve taşıma aracının korunması amacıyla alınan önlemlerden doğabilir. Kısmî yükten dolayı taşıyıcı yüklenmeyen eşya yerine eşya (yük) almışsa bunun navlunu taşıyıcının gönderenden talebinden düşülür. Kanun taşıyıcıya yitirdiği teminatı da istemek hakkını tanımıştır.

XII - Yükleme süresine uyulmaması hâlinde taşıyıcının hakları

MADDE 867- (1) Gönderen, eşyayı süresi içinde yüklenmezse veya yükleme yükümlülüğünün bulunmadığı hâllerde eşyayı hazır bulundurmazsa, taşıyıcı, makul bir süre vererek gönderene eşyanın yüklenmesini veya hazır bulundurulmasını ihtar eder.

(2) Birinci fıkra hükmüne göre verilen süre içinde eşya yüklenmez veya hazır bulundurulmazsa, taşıyıcı sözleşmeyi feshedebilir ve 865 inci maddenin ikinci fıkrasına göre haklarını kullanabilir.

(3) Birinci fıkra hükmüne göre verilen süre içinde, kararlaştırılan yükleme kısmen yapılmışsa veya eşya kısmen hazır bulundurulmuşsa, taşıyıcı eksik yüklenen eşya ile yola çıkıp, 866 ncı maddenin birinci fıkrasının (a) ilâ (d) bentlerine göre istem haklarını kullanabilir.

(4) Yükleme süresine uyulmaması, taşıyıcının riziko alanına giren bir sebepten kaynaklanıyorsa, taşıyıcının istem hakkı yoktur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 867 - 1998 tarihli Reform Kanunu ile değişik Alm. TK.'nın 417 nci paragrafından, 2001 yılında kabul edilen Alman Borçlar Hukuku Reform Kanununun 6 ncı maddesi ile yapılan yenilik göz önünde bulundurularak alınmıştır. Maddenin amacı, yükleme süresine uyulmaması halinde taşıyıcının, taşıma aracı başta olmak üzere taşıma ile ilgili diğer araçları kullanabilmesini sağlamak, süreye uyulmaması halinde taşıyıcının bloke edilmesine engel olmaktır. Eşya süresi içinde yüklenemez veya yükleme yükümü bulunmayan hallerde eşya hazır bulundurulmazsa, taşıyıcı taşıma borcundan -hakları saklı kalarak - kurtulur.

XIII - Emir, talimat ve tasarruflar

MADDE 868- (1) Gönderen taşıyıcıya, taşımanın yapılması için emir ve talimât verebileceği gibi, taşımanın durdurulması, eşyanın geri getirilmesi, başka bir varma veya teslim yerine götürülmesi ya da başka bir gönderilene teslim edilmesi şeklinde tasarruflarda da bulunabilir. Gönderenin bu tür emir, talimat ve tasarrufları, taşıyıcının işletmesi için sakıncalıysa veya diğer gönderenlerin ve alıcıların gönderileri için bir zarar tehdidini beraberinde getiriyorsa, taşıyıcı bunları yerine getirmekle yükümlü değildir. Taşıyıcı, gönderenden aldığı emir ve talimat ile tasarruflarının yerine getirilmesi için gerekli olan giderleri ve uygun bir ücret isteyebilir. Taşıyıcı emir, talimat ve tasarrufların uygulanmasına başlanmasını bir avansın ödenmesi şartına bağlayabilir.

(2) Eşyanın teslim yerine ulaşması ile, gönderenin emir ve talimat verme yetkisi ve tasarrufta bulunmak hakkı sona erer. Bu andan itibaren söz konusu yetki ve haklar gönderilene ait olur. Birinci fıkranın ikinci ilâ dördüncü cümle hükümleri burada da geçerlidir.

(3) Gönderilen, tasarruf hakkını kullanarak eşyanın bir üçüncü kişiye teslimini istemişse, bu kişi başka bir gönderilen belirleyemez.

(4) Taşıma senedi düzenlenmiş ve her iki tarafça imzalanmışsa, gönderen, taşıma senedinde öngörülmüş olması şartıyla, ancak kendisine ait olan nüshayı ibraz ederek tasarruf hakkını kullanabilir.

(5) Taşıyıcı, kendisine verilen emir ve talimatları ve gönderenin tasarruflarını yerine getiremeyecekse, bunu gönderene bildirmelidir.

(6) Tasarruf hakkının kullanılması, taşıma senedinin ibrazı şartına bağlanmış ve taşıyıcı herhangi bir talimatı, taşıma senedi ibraz edilmeden yerine getirmişse, bundan doğacak zararlar için hak sahiplerine karşı sorumludur. Taşıyıcının sorumluluğunu sınırlayan hükümler geçersizdir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 868 - Birinci, ikinci ve üçüncü fıkralar: Kaynağı CMR m. 12 ve Alm TK 418 inci paragrafı olan hükmün hareket noktası, Alman öğretisinde hakim olan görüş uyarınca, taşıma sözleşmesinin gönderilenin lehine bir sözleşme olması ve gönderilenin haklarının tedricen doğmasıdır. Birinci fıkrada gönderenin emir ve talimat vermesi ile eşya üzerinde tasarrufta bulunması düzenlenmiş, ikinci ve üçüncü fıkrada eşyanın teslim yerine ulaşmasıyla birlikte gönderilenin haklarının ortaya çıkması hükme bağlanmıştır. Söz konusu emir, talimat ve tasarruflar hemen daima taşıma sözleşmesinin yapılmasından sonradır. Bu sebeple Alm TK. “sonraki” sözcüğünü kullanmıştır. Özellikle eşyanın başka bir varma ve teslim yerine götürülmesi veya başka bir gönderilene teslim edilmesi şeklindeki tasarruf için özel şartlara da gereksinim vardır. Bunlar dördüncü fıkrada öngörülmüştür. İkinci fıkraya göre, eşyanın teslim yerine ulaşması ile gönderenin emir ve talimat verme hakkı son bulup bu yetkiler gönderilene geçer. Böylece birinci fıkrada yer alan emir ve talimatlar ile eşya üzerinde tasarrufta bulunma hakları gönderilene ait olur. Emir ve tasarruf hakları bağlamında gönderilen eşyanın başka bir kişiye teslimini istemişse bu kişi başka bir gönderilene belirleyemez.

Dördüncü, beşinci ve altıncı fıkralar: Gönderen tasarruf hakkını ancak taşıma senedini ibraz ederek kullanabilir. Bunun için tasarruf hakkının taşıma senedinde öngörülmüş ve senedin gönderen ve taşıyıcı tarafından imzalanmış olması şarttır. Taşıyıcı emir, talimat ve tasarrufları yerine getirmeyecekse bunu derhal gönderene bildirmelidir.

XIV - Taşıma ve teslim engelleri

MADDE 869- (1) Eşyanın teslim edilmesi gereken yere ulaşmasından önce, taşımanın sözleşmeye uygun olarak yapılamayacağı anlaşılırsa veya eşyanın teslim edileceği yerde teslim engelleri çıkarsa, taşıyıcı, 868 inci madde uyarınca tasarruf hakkına sahip olan kişiden talimat almak zorundadır. Tasarruf hakkını gönderilen haizse ve bulunamıyorsa veya eşyayı teslim almaktan kaçınıyorsa, tasarruf hakkı birinci cümle uyarınca gönderen tarafından kullanılır. Tasarruf hakkının kullanılması taşıma senedinin ibrazına bağlı tutulmuş olsa bile bu hâlde taşıma senedinin ibrazı gerekli değildir. Taşıyıcı, kendisine talimat verilen durumlarda, teslim engelinin taşıyıcının riziko alanına giren bir nedenden kaynaklanmamış olması şartıyla, 868 inci maddenin birinci fıkrasının üçüncü ve dördüncü cümlelerinde öngörülen istem haklarını ileri sürebilir.

(2) Gönderenin, 868 inci madde uyarınca sahip olduğu tasarruf yetkisine dayanarak malın üçüncü bir kişiye teslim edilmesi talimatını vermesinden sonra, taşıma veya teslim engeli ortaya çıkarsa, birinci fıkranın uygulanmasında, gönderilen gönderenin, üçüncü kişi de gönderilenin yerini alır.

(3) Taşıyıcı, 868 inci maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesine göre, uyması gereken talimatları uygun bir süre içinde alamazsa, tasarruf hakkı sahibinin menfaatine en iyi görünen tedbirleri almakla yükümlüdür. Taşıyıcı, eşyayı, boşaltıp saklayabilir, 868 inci maddenin birinci fıkrası ilâ dördüncü fıkrası hükümlerine göre tasarruf hakkını haiz kişinin hesabına saklanması için tevdi edebilir veya geri taşıyabilir. Taşıyıcı, eşyayı üçüncü bir kişiye tevdi ederse, sadece bu kişinin seçiminde gösterilmesi gereken özenden sorumludur. Bozulabilecek bir mal söz konusu ise, malın durumu böyle bir önlemi haklı kılıyorsa veya aksi takdirde oluşacak giderler malın değerine göre makul bir oranda değilse, taşıyıcı, Türk Borçlar Kanununun 108 inci madde hükmüne uygun olarak malı sattırabilir. Taşıyıcı, değerlendirilmesi imkânı bulunmayan eşyayı imha edebilir. Eşyanın boşaltılmasından sonra taşıma sona ermiş sayılır.

(4) Taşıyıcı, üçüncü fıkraya göre alınan önlemler sebebiyle gerekli giderlerin tazminini ve uygun bir ücret ister; meğerki engel kendi riziko alanına giren bir nedenden kaynaklanmış olsun.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Gönderilene teslim:

1. Bildirme borcu:

b) Gönderene karşı:

Madde 790 – Taşıyıcının, gönderilene bulamaması veya gönderilenin eşyayı kabul etmemesi yahut kabulde gecikmesi, gönderilen ile taşıyıcı arasında bir ihtilaf yahut tesellüme mani diğer bir sebebin çıkması hallerinde; taşıyıcının, keyfiyeti hemen gönderene bildirmesi ve cevabını beklemesi lazımdır. Keyfiyeti gönderene bildirmek mümkün olmaz veya gönderen cevap vermekte gecikir yahut icrası mümkün olmıyan bazı talimat verirse, taşıyıcı, eşyanın yediemine teslimi için eşyanın ulaştığı yerdeki mahkemeye müracaat edebilir. Bu kabil eşyanın maruz olduğu tehlike ve zarar, gönderene aittir. Eşya, çabuk bozulan cinsten olup, aşağıdaki fıkraya göre keyfiyet gönderene bildirilinceye kadar zarar ve tehlikenin vukuu melhuz ise, taşıyıcı, Borçlar Kanununun 92 nci maddesi hükmüne uyarak hareket

eder. Eşya, anılan madde gereğince satıldığı takdirde, taşıyıcı, taşıma ücretiyle yaptığı masrafları bedelden alır. Taşıyıcı, imkan halinde ve en kısa bir müddet içinde gerek göndereni ve gerek gönderileni keyfiyetten haberdar etmeye mecburdur. Aksi takdirde kendisinden zarar ve ziyan talep olunabilir.

Birinci fıkrada beyan olunan hallerde taşıyıcı, taşınan eşya sahibinin menfaatlerini muhafaza hususunda sürat ve basiret ile harekete mecburdur. Aksi halde eşya sahibinin bu yüzden uğradığı zararları tazminle mükellef olur.

2. Gönderilenin hakları:

Madde 791 – Taşıyıcı, eşyanın ulaşmasından önce, bunların muhafazası hususunda gönderilen tarafından verilecek talimatı icraya mecburdur. Gönderilen, eşyanın ulaşmasından ve taşıma senedini veya bunun yerini tutan ilmühaberi hamilise eşyanın ulaşması gereken günden sonra gerek kendi, gerek üçüncü şahıslar lehine olarak taşıma mukavelesinden doğan bütün hakları, zarar ve ziyan davası dahil olduğu halde, taşıyıcıya karşı kullanabilir ve beyan edilen zamandan itibaren taşınan eşyanın kendisine teslimine ve taşıma senedinin taşıyıcıdaki nüshasının geri verilmesini isteyebilir.

Emre yazılı bir taşıma senedinin hamili, gönderilen sayılır.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekle olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 869 uncu maddesinin üçüncü fıkrasında geçen “Borçlar Kanununun 92 nci” ibaresinin “Türk Borçlar Kanununun 108 inci” olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

22/04/1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanunu, 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 647 nci maddesiyle yürürlükten kaldırıldığından, Türk Borçlar Kanununun 108 inci maddesine yollamada bulunulması amacıyla işbu değişiklik önergesi verilmiştir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 869 - Maddenin kaynağı CMR'nin 14-16 ncı maddeleri ve Alm TK 419 uncu paragrafıdır.

Birinci fıkra: Taşıma ve teslim engelleri taşımanın sözleşmede öngörüldüğü şekilde yapılmasına olanak bırakmayan engellerdir. Bu engeller imkânsızlığa özgülenemez.

İmkânsızlık dışında da sözleşmenin yerine getirilmesi engellenebilir. İfa engeli, taşıma sözleşmesine ilişkin olmayıp borçlar hukukunun genel hükümlerine hakim bir (yeni) yaklaşımdır. Öğretide belirtildiği gibi edimin yerine getirilmesinden sapışlar, edime mani olan aksilikler, koşullardaki değişiklikler bu kavramın kapsamındadır. Birinci fıkrada “engel” taşımanın sözleşmeye uygun yapılmasına ve teslim yerine varan eşyanın sözleşmeye uygun teslimine mani sebepler, değişiklikler ve aksilikler anlamına gelir. Bu tür bir engel ortaya çıkarsa taşıyıcı eşya üzerinde tasarruf yetkisini haiz kişiden talimat alır. Yetkili bulunamıyorsa, kanun gönderenin yetkili olarak kabul edilmesi çözümünü kabul etmiştir. Kanun bu fıkrada da riziko alanı (bakınız. 863’ün gerekçesi) doktrinini kullanmıştır. Engel taşıyıcının riziko alanına girmiyorsa taşıyıcı 868 inci maddede öngörülen talepleri haiz olur.

İkinci fıkra: İkinci fıkra, özel bir hâlde talimat yetkisinin bir varsayımla kime ait olduğunu göstermektedir.

Üçüncü ve dördüncü fıkra: Bu fıkra da taşıyıcının talimat alamaması halini düzenlemekte ve taşıyıcının tasarruf hakkı sahibinin menfaatine en iyi görünen önlemleri almasını ve sattırma hakkını düzenlemektedir.

XV - Taşıma ücretinin hesaplanması ve ödenmesi

MADDE 870- (1) Taşıma ücreti, eşyanın tesliminde ödenir. Taşıyıcı, taşıma ücretinden başka, eşya için yapılan, duruma ve şartlara göre gerekli olan giderleri de isteyebilir.

(2) Bir taşıma veya teslim engelinden dolayı, taşıma, süresinden önce sona erdirilirse, taşıyıcı, taşımanın tamamlanan kısmıyla orantılı olarak taşıma ücretine hak kazanır. Engel, taşıyıcının riziko alanına giren bir sebepten kaynaklanmışsa, taşıyıcı, ancak gönderenin menfaatine olduğu ölçüde taşımanın tamamlanmış bulunan kısmı hakkında istemde bulunabilir.

(3) Taşımanın başlamasından sonra fakat teslim yerine ulaşılmamasından önce bir gecikme olursa ve bu gecikme gönderenin riziko alanına giren bir nedenden kaynaklanmışsa, taşıyıcı, taşıma ücretinin yanında uygun bir bedel de isteyebilir.

(4) Taşıma ücreti eşyanın sayısı, ağırlığı veya başka ölçüyle gösterilen miktarına göre kararlaştırılmışsa, taşıma ücretinin hesaplanmasında, bu konuda taşıma veya yük senedindeki kayıtların doğru olduğu varsayılır. Bu varsayım, kayıtların doğruluğunu denetleme konusunda uygun araçların hazır bulunmadığına ilişkin çekince konulmuş olması hâlinde de geçerlidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Gönderilenin borçları:

a) Ödeme:

Madde 792 – Taşıma ücreti ile ardiye ve sair masrafların, aksine mukavele olmadığı takdirde, teslimi şart edilen yerde, eşyanın kabulünden sonra, taşıma senedine göre gönderilen taraftan verilmesi lazımdır.

GEREKÇE

Madde 870 - Maddenin kaynağı Alm TK. 20 nci paragrafıdır.

Birinci fıkra: Taşıma ücreti eşyanın tesliminde, yani Zug um Zug ödenir. Kanun taşıma ücretinden başka taşıyıcının eşya için yapılan durum ve şartlara göre gerekli olan giderleri de istemesine olanak sağlamıştır.

İkinci fıkra: Hüküm mesafe navlununu düzenlemektedir. Bu hüküm anlamında mesafe navlunu, bir taşıma veya teslim engeli sebebiyle süresinden önce sona erdirilen taşımalarda tam mesafe ile alınan mesafeye oranla ödenen ücret anlamına gelir.

Engel taşıyıcının riziko alanına (863 üncü madde gerekçesi) giren bir sebepten kaynaklanıyorsa taşıyıcı mesafe navlununa ancak taşıma gönderenin menfaatineyse hak kazanır.

Üçüncü fıkra: Üçüncü fıkra gönderenin riziko alanına giren bir nedenle meydana gelen gecikme halinde taşıma ücretini düzenlemektedir. Bu halde taşıyıcı taşıma ücretine ek olarak uygun bir bedel talep edebilir.

Dördüncü fıkra: Bu fıkra taşıma veya yük senedindeki kayıtların doğru olmaması halinde taşıma ücretinin hesaplanmasına ilişkin kuralı göstermektedir.

XVI - Gönderilenin hakları ve ödeme borcu

MADDE 871- (1) Eşyanın teslim yerine varmasından sonra gönderilen, taşıyıcıdan, taşıma sözleşmesinden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmesi karşılığında, eşyanın kendisine teslim edilmesini isteyebilir. Eşya zayi olmuş veya hasara uğramış yahut geç teslim edilmişse, gönderilen, gönderenin taşıma sözleşmesinden doğan istem haklarını taşıyıcıya karşı ileri sürebilir. Gönderen, bu hakların ileri sürülmesinde yetkili kalmaya devam eder. Gönderilenin veya gönderenin kendilerinin veya başkasının menfaatine hareket etmeleri farklılık yaratmaz.

(2) İstem hakkını, birinci fıkranın birinci cümlesine göre ileri süren gönderilen, taşıma ücretini, taşıma ücretinin bir bölümü ödenmiş ise kalan bölümünü taşıma senedinde gösterilen tutarla sınırlı olmak üzere ödemekle yükümlüdür. Taşıma senedi düzenlenmemiş veya gönderilene ibraz edilmemişse yahut ödenmesi gereken tutar taşıma

senedinden anlaşılamiyorsa, gönderilen, makul olması şartıyla, gönderen ile taşıyıcı arasında kararlaştırılan taşıma ücretini ödemek zorundadır.

(3) Birinci fıkranın birinci cümlesine göre istem hakkını ileri süren gönderilen, boşaltma yerindeki bekleme ücretini ve ayrıca, eşyanın teslimi sırasında kendisine bildirilmiş olmak şartıyla, yükleme yerindeki bekleme ücretiyle 870 inci maddenin üçüncü fıkrasına göre ödenmesi gereken bedeli öder.

(4) Gönderenin sorumluluğu, sözleşmeye göre ödenmesi gereken bedeller için devam eder.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Gönderilenin borçları:

a) Ödeme:

Madde 792 – Taşıma ücreti ile ardiye ve sair masrafların, aksine mukavele olmadığı takdirde, teslimi şart edilen yerde, eşyanın kabulünden sonra, taşıma senedine göre gönderilen tarafından verilmesi lazımdır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 871 - Hükümün kaynakları CMR m. 13 ve Alm TK 421 inci paragrafidir.

Birinci fıkra: Hüküm eşyanın teslim yerine varması halinde teslim yerinde gönderilenin haklarını ve ödeme borcunu düzenlemektedir. Söz konusu halde gönderilen taşıyıcıdan eşyayı kendisine teslim etmesini isteyebilir. Ancak taşıma sözleşmesinden doğan yükümlülükler Zug um Zug yerine getirmelidir. Bu yükümlülüklerin taşıma ücretine özgülenmediğine dikkat edilmelidir. Eşyanın teslimi, anılan yükümlülüklerin yerine getirilmesine bağlandığı için, kanun gönderilen eşya zayı olmuş veya hasara uğramışsa ya da geç teslim edilmişse, taşıma sözleşmesinden doğan talep haklarını gönderilenin kendi adına ileri sürmesine de olanak tanımıştır. Ancak anılan varsayımda gönderen de haklarını yitirmez.

İkinci fıkra: İkinci fıkra gönderilenin taşıma ücretini, ücret kısmen ödenmiş ise kalanını ödemesi borcuna ilişkindir. Hüküm iki varsayımı düzenlemiştir. (1) Ücret taşıma senedinde öngörülmüş ise borç senette yazılı olan miktar ile sınırlıdır. (2) Taşıma senedi düzenlenmemiş, senet ibraz edilmemiş ya da tutar anlaşılmamışsa, gönderilen gönderen ile taşıyıcının aralarında kararlaştırdıkları ücreti, makûl olması kaydı ile öder.

Üçüncü ve dördüncü fıkra: bekleme ücretini, dördüncü fıkra ise gönderenin ödemesi gereken bedellerden sorumluluğunu belirlemektedir.

XVII - Ödemeli teslim

MADDE 872- (1) Eşyanın gönderilene teslimi, kararlaştırılan bedelin ödenmesi şartına bağlanabilir. Bu hâlde, ödeme nakden veya nakde eş değer bir ödeme aracı ile yapılmalıdır.

(2) Tahsil sonucu elde edilen bedel, taşıyıcının alacaklıları bakımından gönderene geçmiş sayılır.

(3) Eşya, bedeli tahsil edilmeden gönderilene teslim edilirse, taşıyıcı, bundan doğan zarardan, gönderene karşı kusuru bulunmasa bile, eşyanın tesliminde ödenmesi gereken tutarla sınırlı olarak sorumludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 872 - Hüküm ödemeli teslimi CMR m. 21'e uygun olarak ve Alm TK m. 422'ye paralel olarak düzenlemiştir.

XVIII - Taşıma süresi

MADDE 873- (1) Taşıyıcı, eşyayı, kararlaştırılan sürede, bir süre kararlaştırılmamışsa şartlar dikkate alındığında özenli bir taşıyıcıya tanınabilecek makul bir süre içinde, teslim etmekle yükümlüdür.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

5. Taşıma müddeti:

a) Umumi olarak:

Madde 779 – Yükün, mukavele veya ticari teamül ile belli olan ve bunların yokluğu halinde halin icabına göre münasip görülen bir müddet içinde taşınması lazımdır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 873 - Maddenin kaynağı, CMR m. 19 ve Alm TK m. 423'dür.

XIX - Zıya karinesi

MADDE 874- (1) Eşya, taşıma süresini izleyen yirmi gün içinde teslim edilmezse, hak sahibi ona zayi olmuş gözüyle bakabilir. Sınır ötesi taşımalarda bu süre otuz gündür.

(2) Hak sahibi, eşyanın zıyaı dolayısıyla tazminat alırsa, bunun ödenmesi sırasında, eşyanın daha sonra bulunması hâlinde, derhâl kendisine haber verilmesini isteyebilir.

(3) Hak sahibi, eşyanın bulunduğu haberini aldıktan itibaren otuz gün içinde, gerektiğinde giderler indirilmek suretiyle, tazminatı geri ödeyerek eşyanın kendisine teslimini isteyebilir. Taşıma ücretini ödeme yükümlülüğü ile tazminat hakkı saklıdır.

(4) Eşya, tazminatın ödenmesinden sonra bulunmuşsa, hak sahibi bundan haberdar edilmesini istemediği veya bulunma haberinden sonra eşyanın teslimine ilişkin istem hakkını ileri sürmediği durumlarda, taşıyıcı, eşya üzerinde serbestçe tasarrufta bulunabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 874 - Maddenin kaynağı CMR m. 20 ve Alm TK m. 424'dür.

Birinci fıkra: Birinci fıkra zıya karinesini koymaktadır: Eşya taşıma süresini izleyen yirmi gün içinde teslim edilmezse hak sahibi ona “zayi olmuş gözüyle bakabilir”. Bu süre, sınır ötesi taşımalarda otuz gündür.

İkinci ilâ dördüncü fıkralar: İkinci ilâ dördüncü fıkralar eşyanın bulunması halini çeşitli varsayımlara göre düzenlemektedir.

B) Taşıyıcının sorumluluğu

I - Zıya veya hasar ile gecikmeden doğan zarardan sorumluluk

MADDE 875- (1) Taşıyıcı, eşyanın taşınmak üzere teslim alınmasından teslim edilmesine kadar geçecek süre içinde, eşyanın zıyaından, hasarından veya teslimindeki gecikmeden doğan zararlardan sorumludur.

(2) Zararın oluşmasına, gönderenin veya gönderilenin bir davranışı ya da eşyanın özel bir ayıbı sebep olmuşsa, tazminat borcunun

doğmasında ve kapsamının belirlenmesinde, bu olguların ne ölçüde etkili olduğu dikkate alınır.

(3) Gecikme hâlinde herhangi bir zarar oluşmasa da taşıma ücreti gecikme süresi ile orantılı olarak indirilir; meğerki taşıyıcı her türlü özeni gösterdiğini ispat etmiş olsun.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

b) Gecikme:

Madde 780 – Eşya, yukarki madde gereğince belli olan müddetlerden sonra ulaşırsa, taşıma ücreti, geciken müddet ile mütenasip olarak indirilir. Gecikme müddeti, mukavele ile belli olan müddetin iki mislini geçerse taşıma ücreti tamamen düşmekle beraber taşıyıcı, bu yüzden doğan zarar ve ziyandan mesul olur.

Taşıyıcı, gecikmenin, gönderen veya gönderilenlerin fülerinden veya mücbir sebepten doğduğunu ispat ederse, bu gecikmeden mesul olmaz.

Taşıma vasıtalarının yokluğu veya yetersizliği, gecikme için mazeret sebebi olamaz.

II - Zıya ve hasarlardan dolayı mesuliyet:

1. Umumi olarak:

Madde 781 – Taşıyıcı eşyanın kendisine teslim edildiği tarihten gönderilene teslim olunduğu tarihe kadar geçen müddet içinde; uğradığı zıya ve hasardan mesuldür.

Taşıyıcı zıya ve hasarın:

1. Kendi kusurundan doğmıyan bir sebepten;
2. Eşyada zaten mevcut noksan ve ayıplardan, yahut eşyanın mahiyetinden veya ambalajın fena yapılmasından;
3. Gönderen veya gönderilenin filinden yahut verdikleri emir ve talimatın tatbikından;

ileri geldiğini ispat edecek olursa mesuliyetten kurtulur.

Zıya ve hasar, ancak üç numaralı bentte yazılı bulunan halden doğmuş ise, mal tamamen zayı olsa dahi taşıyıcı ücretinin tamamına hak kazanır.

Taşınan eşyanın bir kısmı telef olmuş ise taşıyıcı, kalan kısmın ücretini almak hakkını haizdir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 875 - Maddenin kaynakları CMR m. 17 ve Alm TK 425 inci paragrafıdır.

Birinci fıkrası: Birinci fıkrası taşıyanın sorumluluğuna ilişkin ilkeyi koymaktadır. Taşıyanın sorumluluğu taşınmak için eşyanın teslim alınmasından başlar ve teslimine kadar devam eder. Sorumluluk ziya ve hasar ile gecikmeyi kapsar. Ziya veya hasar eşyaya verilen zararı ifade ettiği için koruyamamadan doğan zararı da içerir. Ziya veya hasar eşyaya bağlı olduğu için sebep zararları dikkate alınmaz. Gecikme ise teslim süresine göre belirlenir. Ziya eşyanın yitmiş, yok olmuş olması halini ifade eder. Hasar ise eşyanın varlığını korumakla beraber zarara uğramasıdır.

İkinci fıkrası: İkinci fıkrası ortak etkiyi (veya ortak sebep olmayı) hükme bağlar. Bu da –864 üncü maddenin üçüncü fıkrasında ve 928 inci maddenin ikinci fıkrasında olduğu gibi - ortak kusur şeklinde anlaşılabilir. Hüküm, zararın oluşmasında gönderenin ya da gönderilenin davranışı veya ayıbı etkili olmuşsa zararın paylaşılması ilkesini kabul etmiştir. Tazminatın kapsamının tayininde paylaşım ilkesi bağlamında yargıcın adil ve amaca uygun takdirine bırakılmıştır.

Üçüncü fıkrası: Üçüncü fıkrası gecikmeye özgülenmiştir. Gecikme halinde taşıma ücreti gecikme süresiyle orantılı olarak indirilir. İndirim kuralı zararın varlığına bağlanmıştır değildir. Zarar bulunmasa bile indirim yapılır. İndirimin yapılmamasının tek sebebi taşıyıcının kusursuzluğunu kanıtlamış bulunmasıdır.

II - Sorumluluktan kurtulma

1. Genel olarak

a) Taşıyıcının özeni

MADDE 876- (1) Ziya, hasar ve gecikme, taşıyıcının en yüksek özeni göstermesine rağmen kaçınamayacağı ve sonuçlarını önleyemeyeceği sebeplerden meydana gelmişse, taşıyıcı sorumluluktan kurtulur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Ziya ve hasarlardan dolayı mesuliyet:

1. Umumi olarak:

Madde 781 – Taşıyıcı eşyanın kendisine teslim edildiği tarihten gönderilene teslim olduğu tarihe kadar geçen müddet içinde; uğradığı ziya ve hasardan mesuldür.

Taşıyıcı ziya ve hasarın:

1. Kendi kusurundan doğmayan bir sebepten;
2. Eşyada zaten mevcut noksan ve ayıplardan, yahut eşyanın mahiyetinden veya ambalajın fena yapılmasından;

3. Gönderen veya gönderilenin filinden yahut verdikleri emir ve talimatın tatbikından;

ileri geldiğini ispat edecek olursa mesuliyetten kurtulur.

TÜRK TİCARET KANUNU

Zıya ve hasar, ancak üç numaralı bentte yazılı bulunan halden doğmuş ise, mal tamamen zayı olsa dahi taşıyıcı ücretinin tamamına hak kazanır:

Taşınan eşyanın bir kısmı telef olmuş ise taşıyıcı, kalan kısmın ücretini almak hakkını haizdir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 876 - Maddenin kaynakları CMR m. 17 (2)-(4) ile Alm TK 426 ncı paragrafıdır.

Hükümün ana kuralı, ziya, hasar veya gecikmenin kaçınılmaz veya umulmadık olması halinde sorumluluğun doğmayacağıdır. Her üç halde de özene bağlanabilecek bir aksaklık yoktur. Tedbirli bir taşıyıcının gösterebileceği özen gösterilmiş olsaydı bile ziya, hasar veya gecikme gene oluşacaksa, bu taşıyıcı tarafından kanıtlanırsa, sorumluluk doğmaz. Bu şart edilmiş bir sorumsuzluk değil, eşyanın doğasından kaynaklanan sorumsuzluktur.

“Tedbirli taşıyıcının özeni” ibaresi kaynak Alm TK 426 ncı paragrafında “büyük bir özen gösterilmesi” şeklinde ifade edilmiştir. Bu ölçünün kanunumuzdaki ölçüden daha sert olduğu söylenebilir. “Büyük özen” hukukumuzda da kullanılmayan, hatta bilinmeyen bir ölçüdür. Bu sebeple anılan ölçünün kanunumuza yansıtılması uygun görülmemiştir. “Tedbirli” yerine “çok tedbirli” ibaresi kullanılabilirdi. Ancak “en üstün”ün (superlative) kullanılmasından kaçınılmış, böyle bir ibarenin hükmü uygulanmaz hale getireceğinden endişe edilmiştir. Yargıcın “tedbirli” kavramını titiz bir anlayışla yorumlaması hükmün amacına uygun düşer.

b) Araç arızası ve kiraya verenin kusuru

MADDE 877- (1) Taşıyıcı, taşıma aracındaki arızaya, taşıtı kiraladığı kişinin onun temsilcilerinin veya çalışanlarının kusuruna dayanarak sorumluluktan kurtulamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 877 ncı maddesinin başlığında yer alan “kiralayan” sözcüğünün yerine, kira sözleşmesinin bu âkidini daha iyi ifade eden “kiraya veren” terimi tercih edilerek değiştirilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 877 - Bu hükmün kaynağı CMR'nin 17 (3). maddesi hükmüdür. Madde taşıyıcının sorumluluktan kurtulamayacağı iki hali hükme bağlamıştır. Bunlardan birincisi taşıma aracındaki arızadır. Ziya, hasar veya gecikme, araç arızasından doğmuşsa, sorumlu olan taşıyıcıdır. Taşıyıcı araç arızasını kendisinin riziko alanı dışında sayamaz. Bunun sebebi 863 üncü maddede yer alan taşıyıcılık işletmesinin sahip olması gerekli ve önlemlerini almakla yükümlü bulunduğu taşıma güvenliği (“işletme güvenliği”) ilkesidir. Güvenli taşımaya elverişli bir araçla taşımayı gerçekleştirmek, taşıyıcının yükümlülüğüdür. Bu güvenlik, taşıtın sadece kendisine özgülenemez. Tüm teknik tesisatlar, yağ pompası, amortisör, araç kutusu gibi bütünleyici parçalar (TMK m. 684) ile eklentiler (TMK m. 686) de kavrama dahildir. Taşıma aracının uygun olup olmadığı ve buna bağlı olarak arıza da sözleşmeye göre belirlenmelidir. Sözleşmede öngörülmemişse veya taşımanın niteliği doğal olarak 878 inci maddenin birinci fıkrasının (d) bendi hükmü dolayısıyla gerektirmiyorsa, soğutma, ısıtma ile ısıya ve neme karşı özel tesisatlar hükmün uygulama alanı içinde değildir. İspat yükü taşıyıcıdadır. İkinci olarak taşıyıcı, aracı kiraladığı kişinin veya onun çalışanlarının kusuruna dayanarak da sorumluluktan kurtulamaz. Yabancı ve yerli öğretide “kiralayan” işletme sahibi, araç malikini, malik olmayan zilyedi kapsayacak şekilde geniş yorumlanır. Önceki taşıyıcının da bu maddenin kapsamında olup olmadığı, yargı kararları ile öğreti tarafından belirlenecektir. Hükümdeki “çalışanlar” (servant/Bediensteten) kaynağın Almanca metninde bulunmayan, İngilizcesinde ise “agents” şeklinde ifade edilen “temsilciler” de hükme eklenmiştir.

2. Özel hâller

MADDE 878- (1) Ziya, hasar veya teslimdeki gecikme, aşağıdaki hâllerden birine bağlanabiliyorsa taşıyıcı sorumluluktan kurtulur:

- a) Sözleşme veya teamüle uygun olarak üstü açık bir aracın kullanılmış olması yahut güverteye yükleme yapılması.
- b) Gönderen tarafından yapılan yetersiz ambalajlama.
- c) Eşyanın gönderen veya gönderilen tarafından işleme tabi tutulması, yüklenmesi veya boşaltılması.
- d) Eşyanın; özellikle kırılma, paslanma, bozulma, kuruma, sızma, olağan fire yoluyla kolayca zarar görmesine yol açan doğal niteliği.
- e) Taşınacak paketlerin gönderen tarafından yetersiz etiketlenmesi.
- f) Canlı hayvan taşınması.
- g) 27/10/1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu ile diğer kanun ve düzenlemelerde yer alan hükümlerin taşıyıcının sorumluluktan kurtulmasını haklı gösterdiği hâller.

(2) Herhangi bir zararın hâl ve şartlara göre birinci fıkrada öngörülen bir sebebe bağlanmasının muhtemel bulunduğu durumlarda, o zararın bu sebepten ileri geldiği varsayılır. Birinci fıkranın (a) bendinde

öngörülen olağanüstü ziya veya hasar hâlinde bu karine geçerli olmaz.

(3) Ziya, hasar veya gecikme, gönderenin eşyanın taşınmasına ilişkin özel talimatlarına taşıyıcının uymamasından ileri gelmişse, taşıyıcı birinci fıkranın (a) bendine dayanarak sorumluluktan kurtulamaz.

(4) Taşıyıcı, sözleşme uyarınca eşyayı sıcağa, soğuğa, ısı değişikliklerine, neme, sarsıntılara ya da benzer etkilere karşı özel olarak koruma yükümlülüğü altında ise, birinci fıkranın (d) bendine ancak, hâl ve şartlara göre, özellikle de gerekli donanımın seçimi, bakımı ve kullanımına ilişkin kendisine düşen tüm önlemleri almış ve özel talimatlara uygun davranmış bulunması hâlinde dayanabilir.

(5) Taşıyıcı birinci fıkranın (f) bendine ancak hâl ve şartlara göre kendisine düşen tüm önlemleri almış ve özel talimatlara uygun davranmış bulunması hâlinde dayanabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Ziya ve hasarlardan dolayı mesuliyet:

1. Umumi olarak:

Madde 781 – Taşıyıcı eşyanın kendisine teslim edildiği tarihten gönderilene teslim olunduğu tarihe kadar geçen müddet içinde; uğradığı ziya ve hasardan mesuldür.

Taşıyıcı ziya ve hasarın:

1. Kendi kusurundan doğmıyan bir sebepten;
2. Eşyada zaten mevcut noksan ve ayıplardan, yahut eşyanın mahiyetinden veya ambalajın fena yapılmasından;

3. Gönderen veya gönderilenin filinden yahut verdikleri emir ve talimatın tatbikından;

ileri geldiğini ispat edecek olursa mesuliyetten kurtulur.

Ziya ve hasar, ancak üç numaralı bentte yazılı bulunan halden doğmuş ise, mal tamamen zayı olsa dahi taşıyıcı ücretinin tamamına hak kazanır.

Taşınan eşyanın bir kısmı telef olmuş ise taşıyıcı, kalan kısmın ücretini almak hakkını haizdir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 878 inci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde atıfta bulunulan Gümrük Kanununun kanun tekniğini uygun olarak tarih ve sayısı da yazılmak suretiyle kabul edilmiş, ayrıca, maddede redaksiyon yapılmıştır. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 878 - Maddenin kaynakları CMR'nin 17 (4). maddesi hükmü ile Alm TK 427 nci paragrafıdır. Alman kanunu taşıyıcının sorumlu olmadığı altı sebep öngörmüşken, hükmümüz (g) bendine de yer vermiştir. Söz konusu sebep CMR'de de bulunmamaktadır. Taşınan eşyanın ziyayı, hasarı veya gecikmesi, hükümde öngörülen yedi sebepten birinin veya bir kaçının kapsamına giriyorsa taşıyıcı sorumluluktan kurtulur. Ancak, 876 ile 878 inci maddeler arasındaki fark, 878 inci maddede öngörülen sebeplerin taşıyıcı lehine karine(ler) oluşturması, taşıyıcının ispat yükünün 876 ncı maddeye nazaran daha hafif olmasıdır. Taşıyıcının birden çok özel hâle dayanmasına engel yoktur.

Birinci fıkra: (a) bendi: Taşımada, sözleşme uyarınca veya sözleşmede öngörülmemiş olmasına rağmen teamüle uygun olarak üstü açık bir araç kullanılmış veya eşya güverteye yüklenilmiş olup da, ziya, hasar ve/veya gecikme bu sebepten doğmuşsa taşıyıcının sorumlu tutulmamasına ilişkin bir karine doğar. Üstü açık araç, yükün taşınmasına müsait kapalı yeri bulunmayan araçtır. Tenteli araç tente sabit olsa da kapalı sayılamaz. Hükümdeki “sözleşme” yabancı öğretide olduğu gibi geniş yorumlanmalıdır. Ayrıca, “sözleşme” sadece bir seferi ifade etmez, ancak somut olarak belirlenmiş seferleri (taşımaları) ifade eder. Bu sebeple çerçeve sözleşmeler de “sözleşme” kavramına dahildir. Üstü açık aracın taşıma senedinde belirtilmiş olması halinde de “sözleşme” gerçekleşmiş sayılır (Tasarının 857 nci maddesinin ikinci fıkrası).

“Teamül” ise Tasarının 2 nci maddesinin birinci fıkrası hükmü çerçevesinde anlamlandırılmalıdır. Alman TK'da kullanılan “Übung” sözcüğü sektörde “mutad olan” anlamına gelmektedir. Teamülü buna yakın bir içerikte yorumlamak amaca uygun düşer.

(b) bendi: Eşya gönderen tarafından yetersiz bir şekilde ambalajlanmışsa taşıyıcının sorumlu tutulmaması yolunda bir karine oluşur. “Yetersiz” sözcüğü içerik ve kapsam yönünden 864 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi ile özdeş olup, amaca uygun olmayan, eksik, bozuk, sakat anlamlarını ve şüphesiz ambalajın hiç bulunmaması halini kapsar. Uygulama yönünden önemli olan ambalajlamanın gönderen veya adamları tarafından yapılmış olmasıdır.

(c) bendi: Eşya gönderen veya gönderilenin eşyayı işleme tâbi tutması, yüklemesi veya boşaltması sebebiyle zayı olmuş, hasara uğramış veya taşıma gecikmişse taşıyıcının sorumsuzluğu karinesi doğar. Yükleme ve boşaltma kavramları 855 inci maddede olduğu gibi taşıma hukukuna uygun olarak anlamlandırılır. İşleme tâbi tutmak herşeyden önce, istif ve sabitlemeyi ifade eder.

(d) bendi: Hükümde sayılan ve eşyadan kaynaklanan kırılma, paslanma, bozulma, vs. gibi sebepler dolayısıyla kural olarak taşıyıcı sorumlu tutulamaz.

(e) bendi: 853 üncü maddede verilen gerekçelere bakınız.

(f) bendi: Canlı hayvan taşınması, hayvanlara yönelen bazı zarar verici sonuçları birlikte getirir: Yaralanma, hastalanma, birbirlerine zarar verme gibi. Bu sebeple hüküm taşıyıcı lehine bir karineye yer vermiştir.

(g) bendi: Gümrük kanunu ile diğer mevzuatta yer alan düzenlemeler, yolculuğun gecikmesine yol açabilir. Doğrudan eşyaya bağlı olan ve taşıyıcının riziko alanı dışında bulunan sebepler için taşıyıcı sorumlu tutulamaz.

İkinci fıkra: Yukarıda da belirtildiği gibi birinci fıkrada öngörülen ve taşıyıcının sorumlu olmayabileceği hâller, taşıyıcı yönünden sadece bir karinedir. Gönderen veya gereğinde gönderilen zararının birinci fıkrada sayılan hâllerden doğmadığını ve/veya

TÜRK TİCARET KANUNU

taşıyıcının 876 ncı maddedeki mutad özeni göstermediğini ispatlarsa taşıyıcı gene sorumlu olur. Kanun ayrıca olağanüstü ziya ve hasar halinde a) bendindeki karinenin geçerli olmadığını kabul etmiştir.

Üçüncü fıkra - Beşinci fıkra: Son üç fıkra üç özel varsayımı düzenlemiştir. Bu üç halde söz konusu olan olguların varlığını ileri süren taşıyıcı bunu ispatla yükümlüdür.

III - Yardımcıların kusuru

MADDE 879- (1) Taşıyıcı;

- a) Kendi adamlarının,
- b) Taşımanın yerine getirilmesi için yararlandığı kişilerin, görevlerini yerine getirmeleri sırasındaki fiil ve ihmallerinden, kendi fiil ve ihmali gibi sorumludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Yardımcıların kusuru:

Madde 782 – Taşıyıcının kullandığı kimselerin veya maiyetinde çalışanların kusurları kendi kusuru hükmündedir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 879 - Yardımcıların kusurundan doğan sorumluluğu düzenleyen bu madde, CMR'nin 3 üncü maddesinden aynen alınmıştır; hükme tekabül eden bir düzenleme 1998 tarihli Reform Kanunu ile değişik Alm.TK.'nin 428 inci paragrafında yer almaktadır. Bu hüküm, çağdaş taşıma hukukunu düzenleyen milletlerarası sözleşmelerde kabul edilen genel ilkelerle uyumludur ve Tasarının 929 uncu maddesinde, taşıma işleri yüklenicisinin sorumluluğu bakımından da aynen kabul edilmiştir.

IV - Tazminatta esas alınacak değer

MADDE 880- (1) Taşıyıcı, eşyanın tamamen veya kısmen zıyaından dolayı tazminat ödemekle sorumlu tutulduğunda, bu tazminat, eşyanın taşınmak üzere teslim alındığı yer ve zamandaki değerine göre hesaplanır.

(2) Eşyanın hasara uğraması hâlinde, onun taşınmak üzere teslim alındığı yer ve zamandaki hasarsız değeri ile hasarlı değeri arasındaki fark tazmin edilir. Zararı azaltmak ve gidermek için

yapılacak harcamaların birinci cümleye göre saptanacak değer farkını karşıladığı karine olarak kabul edilir.

(3) Eşyanın değeri piyasa fiyatına göre, bu yoksa aynı tür ve nitelikteki malların cari değerine göre tayin edilir. Eşya, taşımak üzere teslimden hemen önce satılmışsa, satıcının faturasında taşıma giderleri mahsup edilerek gösterilen satış bedelinin piyasa fiyatı olduğu varsayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

5. Tazminat:

a) Tayini:

Madde 785 – Zıyadan doğan tazminat; ancak, taşıma senedine geçirilen değere, taşıma senedinde değer gösterilmemiş ve fakat taşıyıcıya bildirilip onun tarafından kabul edilmiş bir değer mevcut ise ona, böyle bir değer bulunmadığı takdirde aynı cins ve vasıftaki eşyanın gönderilene teslim edileceği yerdeki değerine göre tayin olunur. Şu kadar ki; tazminatın piyasa değerine göre tayin edildiği hallerde ziya dolayısıyla ödenmemiş bulunan gümrük resmi, taşıma ücreti ve sair masraflar malın piyasa değerinden indirilir.

Hasardan doğan tazminat, ancak eşyanın gönderilene teslim edileceği yerde hasardan önceki değeri ile hasardan sonraki değeri arasında mevcut farka göre tesbit edilir.

b) Malın mahiyet ve değeri beyan edilmeyen hallerde ağır kusur halinde tazminat:

Madde 786 – Mahiyet ve değerleri beyan edilmeksizin taşıyıcıya teslim olunan eşyanın zıyaandan doğacak tazminat, her hadisede halin icabına göre tayin olunur.

Taşıyıcı, kendisine teslim olunurken beyan edilmemiş olan kıymetli eşya, para, kıymetli evrak ve diğer vesikaların hasar ve zıyaandan mesul olmaz.

Zarar, taşıyıcının ağır kusuru veya hilesinden doğmuş olduğu takdirde yukarıki fıkra da anılan halde veya bu maddenin birinci fıkrası veyahut 785 inci madde-deki tazminatlar yerine tam tazminat istenebilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 880 inci maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesi, içerik olarak değiştirilmeden, amacı daha iyi ifade eden bir cümle yapısına kavuşturulmuştur. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 880 - Hükümün kaynakları CMR'nin 23-27 nci maddeleriyle Alm TK 429 uncu paragrafıdır.

Kanunun tazminata esas alınacak değeri çeşitli varsayımlara göre belirlemesi, önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Hüküm emredici nitelikte değildir. Taraflar tazminata esas olacak değerler için başka değerler öngörebilir veya bunun belirlenmesini üçüncü kişilere bırakabilirler.

Birinci fıkra: Eşya kısmen veya tamamen zayı olmuşsa, tazminat eşyanın taşınmak üzere teslim alındığı yer ve zamandaki değeridir.

İkinci fıkra: Eşya hasara uğramışsa, taşınmak üzere teslim alındığı yer ve zamandaki hasarsız değeriyle hasarlı değer arasındaki fark tazmin edilir. Kanun burada bir de karineye yer vermiştir.

Üçüncü fıkra: Bu fıkra eşyanın “değeri”ni tanımlayan kurallar öngörmektedir. Çünkü “değer”, alış değeri, satış değeri, piyasa değeri, gerçek değeri gibi çeşitli anlamlara gelir.

Esas olan piyasa değeridir. Bu yoksa cari fiyat yani tedarik değeri esas alınır.

V- Zarar saptama giderleri

MADDE 881- (1) Taşıyıcı, eşyanın ziyaı veya hasarı hâlinde, 880 inci madde uyarınca ödenmesi gereken tazminattan başka, zararın saptanması için yapılması zorunlu olan giderleri de tazminle yükümlüdür.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 881 - Maddenin kaynağı Alm TK 430 uncu paragrafıdır.

Taşıyıcı eşyanın ziya veya hasara uğraması halinde, 880. maddede öngörülen tazminattan başka zararın belirlenmesi giderlerini de öder. Taşımada eşyanın ziya ve hasarının belirlenmesi, zararın meydana geldiği yere bilirkişi, tartma, ölçme vs. götürülmesini gerektirdiğinden önemli tutarlara varabilir. Bunları zarar kapsamında kabul etmek güç olacağından bu hüküm öngörülmüştür. Bu giderler de 882 nci madde sınırına bağlıdır.

VI - Sorumluluk sınırları

MADDE 882- (1) Gönderinin tamamının zıyaı veya hasarı hâlinde, 880 ve 881 inci maddeler uyarınca ödenecek tazminat, gönderinin net olmayan ağırlığının her bir kilogramı için 8,33 Özel Çekme Hakkını karşılayan tutar ile sınırlıdır.

(2) Gönderinin münferit parçalarının zıyaı veya hasarı hâlinde taşıyıcının sorumluluğu;

a) Gönderinin tamamı değerini kaybetmişse tamamının,

b) Gönderinin bir kısmı değerini kaybetmişse, değerini kaybeden kısmının,

net olmayan ağırlığının her bir kilogramı için 8,33 Özel Çekme Hakkını karşılayan tutar ile sınırlıdır.

(3) Taşıyıcının, taşıma süresinin aşılmasından doğan sorumluluğu, taşıma ücretinin üç katı ile sınırlıdır.

(4) Özel Çekme Hakkı, eşyanın taşıma amacıyla taşıyıcıya teslim edildiği tarihteki veya taraflarca kararlaştırılan diğer bir tarihteki, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca belirlenen değerine göre Türk Lirasına çevrilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 882 - Maddenin kaynakları CMR m. 23 (3), m. 23 (5), m. 23 (7) ve m. 25 (2) hükmü ile Alm TK 431(2) paragrafıdır. Madde kaleme alınırken, aynı hususları taşıma eşyası taşıması ve deniz ticareti için düzenleyen Tasarımın 899 uncu ve 1186 ncı maddelerinin terimleriyle birlik sağlanmasına özen gösterilmiştir.

Taşıyıcının sorumluluğu sınırlandırılmıştır. Buna temel veren düşünce taşıyıcının taşıma ile bir iş yaptığı, bu işin olumlu bir amaç taşıdığı, buna rağmen bir zarar doğmuşsa, taşıyıcının sınırsız bir şekilde sorumlu tutulmamasıdır. Sınırın hesaplanmasında, ziya ve hasar hallerinde (m. 875) gönderinin gayri safi ağırlığı, gecikmede ise taşıma ücreti esas alınır. “Gönderi” (consignment/sendung) taşıma konusu eşyayı ifade eder. Başka bir ifade ile 875 inci maddenin birinci fıkrası anlamında taşınmak üzere teslim alınan, taşınıp teslim edilecek eşyanın tamamı “gönderi”dir.

TÜRK TİCARET KANUNU

Birinci fıkra: Gönderinin tamamının (875 inci maddenin birinci fıkrası) ziyayı veya hasarı halinde 880 inci maddede düzenlenen eşyaya gelen yani eşyanın cevherine (maddesine) verilen zarar ile zararı belirleme giderlerinden doğan toplam tazminat gönderinin gayrî safî ağırlığının her bir kilogram için 8.33 hesap birimi ile sınırlıdır. “Hesap birimi” dördüncü fıkrada tanımlanmıştır. “Gayrî safî” (brüt) ağırlık eşyanın ambalajlı ağırlığıdır. Sorumluluk tutarının en yüksek sınırı aynı zamanda 864 üncü madde ile de bağlantılı olarak değerlendirilmelidir. Bu fıkraların CMR’deki kaynakları CMR m. 23 (3) ve m. 25 (2)’dir.

İkinci fıkra: İkinci fıkra birinci fıkranın içerdiği sınır kuralı bağlamında özel bir hali, gönderenin münferit parçalarının ziyayı ve hasarını düzenlemektedir. İkinci fıkra ise kurallarını iki varsayıma göre koymaktadır. Birinci varsayım, münferit parçalar (bir kaç paket/koli veya tek koli/paket için bir kısım eşya) zarara uğramış olmakla beraber tüm gönderinin değerini yitirmesidir. Meselâ taşınan, 12 kişilik antika, mevcudu bulunmayan yani parçaların ikamesi mümkün olmayan bir yemek takımındır. 6 tabak, 3 salata tabağı, bir çorba servis tenceresi kırılmıştır (zâyi olmuştur). Bu halde zararın hesaplanmasında tüm gönderi dikkate alınır. İkinci varsayımda ise, münferit parçaların ziyayı ve hasarı sonucunda gönderinin bir kısmı değerini yitirmiştir. Bu halde hesaplamada, yani her kg için 8.33 hesap biriminin uygulanmasında değerini yitiren kısım esas alınır.

Üçüncü fıkra: Taşıma süresi aşılmışsa sorumluluk taşıma ücretinin üç katından fazla olamaz.

Dördüncü fıkra: Hesap birimini tanımlayan dördüncü fıkra uluslararası birliği sağlamaktadır.

VII - Diğer giderlerin tazmini

MADDE 883- (1) Taşıyıcı, ziya veya hasardan sorumlu olduğu hâllerde, 880 ilâ 882 nci maddelere göre ödenmesi gereken tazminatı ödedikten başka, taşıma ücretini geri verir ve taşıma ile ilgili vergileri, resimleri ve taşıma işi nedeniyle doğan diğer giderleri de karşılar. Ancak, hasar hâlinde, birinci cümle uyarınca yapılacak ödemeler 880 inci maddenin ikinci fıkrasına göre saptanacak bedel ile orantılı olarak belirlenir. Başkaca zararlar karşılanmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 883 - Bu maddenin kaynakları CMR m. 23 (4) ile Alm TK 432 nci paragrafıdır.

Hüküm taşıyıcının iade borcunu düzenlemektedir. Taşıyıcı, ziya ve hasardan sorumlu ise 880 ilâ 882 inci maddelere göre ödeyeceği tazminat dışında aldığı taşıma ücretini iade

eder, taşıma ile ilgili vergi ve resimleri ve taşıma nedeniyle doğan diğer giderleri de tazmin eder.

Hüküm, taşıma süresinin aşılması, yani gecikme halinde uygulanmaz. Bu hükümde öngörülen tazmin yükümlülüğü 882 nci maddede düzenlenen sınırla bağlı değildir.

VIII - Diğer zararlarda sorumluluğun en yüksek tutarı

MADDE 884- (1) Taşıyıcı, taşıma işinin yapılmasında, sözleşmeden doğan bir yükümlülüğünü ihlal etmesi nedeniyle meydana gelen ve eşyanın zıyaından, hasarından veya taşıma süresinin aşılmasından kaynaklanmayan ve eşya veya kişi zararları dışında kalan zararlardan, tam zıya hâlinde ödenmesi gereken tazminat miktarının üç katı ile sınırlı olmak üzere sorumludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 884 - Maddenin kaynağı Alm TK 433 üncü paragrafıdır.

Taşıma dolayısıyla, eşyanın zıya ve hasarı veya gecikme dolayısıyla meydana gelen zararlardan başka taşıma sözleşmesinin bazı ana veya yan edimlerinin ihlâli dolayısıyla zarar doğmuş olabilir. Meselâ, taşıyıcı taşıma yanında gene taşıma ile ilgili olmak üzere taşıma sözleşmesiyle yüklemeyi, boşaltmayı, istifi, sabitlemeyi de üstlenmiş olabilir ve zarar bu edimler dolayısıyla oluşmuş olabilir. İşte 884 üncü madde taşıyıcının bu tür sözleşme ihlallerinden kaynaklanan sorumluluğunu düzenlemektedir. Hükme göre taşıyıcının bu tür zararlardan doğan sorumluluğu da sınırlıdır. Sınır, tam zıya halinde ödenmesi gereken tazminatın üç katıdır. Eşyanın zıyaından, hasarından ve gecikmesinden doğan zararlar ile, taşınan eşya dışındaki mala ve kişilere gelen zarar maddenin kapsamı dışındadır.

IX - Sözleşme dışı istemler

MADDE 885- (1) Bu Kısımda öngörülen sorumluluktan kurtuluş hâlleri ve sınırlamaları, gönderen veya gönderilenin, zıya, hasar veya gecikme nedeniyle taşıyıcıya yöneltebileceği, sözleşme dışı istemleri için de geçerlidir.

(2) Taşıyıcı, eşyanın zıyaından veya hasarından dolayı, üçüncü kişilerin sözleşme dışı istemlerine karşı, sorumluluktan kurtulma sebeplerine ve sınırlamalara dayanabilir. Ancak, bunlar;

a) Üçüncü kişi taşımaya onay vermemişse ve taşıyıcı, gönderenin eşyayı gönderme konusunda yetkili olmadığını biliyorsa veya bilmesi gerekiyorsa,

b) Eşya, taşıma için teslim alınmadan önce, üçüncü kişinin veya ondan zilyetliği elde etmiş olan kişinin onayı olmaksızın elinden çıkmışsa,

ileri sürülemez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 885 inci maddesinde redaksiyon yapılmıştır. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Ayrıca, maddenin ikinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri halinde düzenlendiği dikkate alındığında, her iki bent hükmü arasında “veya” bağlacına ihtiyaç olmayacağı düşüncesiyle (a) bendinin sonunda yer alan “veya” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

GEREKÇE

Madde 885 - Düzenlemenin kaynakları CMR m. 28 (1) ile Alm TK 434 üncü paragrafıdır.

Birinci fıkraya sözleşme dışı talepler hakkındadır. Hüküm uyarınca Tasarının dördüncü kitabının eşya taşımaya konu alan ikinci kısmında yer alan sorumluluktan kurtuluşa ve sınırlamalara ilişkin hükümleri, gönderenin veya gönderilenin ziya, hasar ve gecikme nedeniyle taşıyıcıya yöneltebileceği sözleşme dışı taleplerde de uygulanır.

İkinci fıkraya ise taşıyıcının üçüncü kişilerin sözleşme dışı talepleriyle ilgili olup, kural taşıyıcının üçüncü kişilere karşı da sorumluluktan kurtulabileceği hâllere ve sınırlamalara dayanmasıdır. Ancak bunun (a) ve (b) bentlerinde belirtilen iki istisnası vardır.

X - Sorumluluğu sınırlama hakkının kaybı

MADDE 886- (1) Zarara, kasten veya pervasızca bir davranışla ve böyle bir zararın meydana gelmesi ihtimalinin bilinciyle işlenmiş bir fiilinin veya ihmalinin sebebiyet verdiği ispat edilen taşıyıcı veya 879 uncu maddede belirtilen kişiler, bu Kısımda öngörülen sorumluluktan kurtulma hâllerinden ve sorumluluk sınırlamalarından yararlanamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 886 ncı maddesinin başlığında yer alan “yitirilmesi” ibaresi yerine “kayıbı” ibaresinin anlamı daha iyi ifade etmesi nedeniyle değişiklik yapılmış, ayrıca maddede, 855 inci maddenin beşinci fıkrası için verilen gerekçe doğrultusunda, “kast” derecesindeki kusurdan sonra gelen ikinci kusur derecesi için “pervasızca bir davranışla ve böyle bir zararın meydana gelmesi ihtimalinin bilinciyle” ibaresi tercih edilerek değişiklik yapılmıştır. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Ayrıca, Komisyonumuzca aşağıda belirtilen gerekçelerle maddede değişiklikler yapılmıştır:

Taşıma hukukunda; taşıyıcı, taşıma işleri komisyoncusu, taşıyan ve bunların adamları şu iki hâlde sorumluluktan kurtulma hâllerinden ve sorumluluğu sınırlama hakkından yararlanamayacaktır: zarara (a) “kasten” veya (b) “pervasızca bir davranışla ve böyle bir zararın meydana gelmesi ihtimalinin bilinciyle işlenmiş bir fiil veya ihmâl ile” sebep olmuşlarsa. Bu düzenleme, aynı içerikle Tasarının 855 inci maddesinin beşinci fıkrasında, 886 ncı maddesinin birinci fıkrasında, 887 nci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde, 930 uncu maddesinin ikinci fıkrasında, 1187 nci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında, 1267 nci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında öngörülmüştür. Tasarının 855 inci maddesinin beşinci fıkrasının dışındaki hükümlerde, “kast”ı öngören birinci ihtimal anlatılırken, mehzaz milletlerarası sözleşmelerde geçen anlatıma aynen bağlı kaldığı için ayrıca, “böyle bir zarara sebep olmak” ibaresine yer verilmiştir. Oysa “kast” terimi Türk hukukunda bu anlamı zaten içermektedir. Bu sebeple, “böyle bir zarara sebep olmak” ibaresiyle hükmün anlatımını ağırlaştırmaya gerek görülmemiş ve mezkur ibarenin çıkarılması uygun bulunmuştur. Böylece 855 inci maddenin beşinci fıkrasında tercih edilmiş olan ifade ile de uyum sağlanmıştır. Bu değişiklik, maddelerin içeriğine etkili olmayıp, yalnızca hükümlerin daha rahat anlaşılmasını sağlamaya yöneliktir.

GEREKÇE

Madde 886 - Maddenin kaynakları CMR m. 29 (1), (2) cümle 1 ile Alm TK 435 inci paragrafıdır. Madde kaleme alınırken, aynı kusur derecelerini düzenleyen Tasarının 855 inci maddesinin beşinci fıkrası, 887 nci maddesi, 930 uncu maddesinin ikinci fıkrası, 1187 nci ve 1267 nci maddelerinin terimleriyle birlik sağlanmasına özen gösterilmiştir.

Zarar taşıyıcının veya 879 uncu maddede belirtilmiş bulunan yardımcıların kastından veya pervasızlığı ve zararın muhtemelen gerçekleşebileceği bilinciyle hareket etmiş olmasından doğması halinde, taşıyıcı sorumluluktan kurtuluş halleriyle sınırlamalardan yararlanamaz.

Hükümde geçen “pervasızca ve zararın muhtemelen gerçekleşebileceği bilinciyle hareket” etmek ibaresinin anlamı üzerinde durmak gerekir. “Pervasızca ve zararın muhtemelen gerçekleşebileceği bilinciyle hareket” birlikte, yani tek bir kavram olarak değerlendirilmeli ve kasta eşit bir kusur olarak yorumlanmalıdır. “Kasta eşit kusur” ölçüsü kaynak CMR m. 29 (1) hükmünde açıkça ifade edilmiştir. Bu ibarenin CMR’nin İngilizce metninde “kasıt” karşılığı olarak “wilful misconduct” denildikten sonra “or by such default on his part as, in accordance with the law of the court or tribunal seized of the case, is considered as equivalent to wilful misconduct” denilmiştir. Bu metne göre, kasıt veya davaya bakan mahkemenin veya hakemin hukukuna göre kasta eşit olarak mütalâa edilebilecek kusur söz konusudur.

Türk/İsviçre hukuklarında ağır kusur vardır, ancak bu kavramın hem sınırı hem de tanım unsuru belirsizdir. Ağır kusur daha çok kusura yakın bir şekilde anlamlandırılmaktadır. Maddede “pervasızca ve zararın muhtemelen gerçekleşebileceği bilinciyle” sözcükleri kullanılarak, CMR’ye uygun olarak kasta denk düşebilecek bir kusura vurgu yapılmıştır. Bu bakımdan seçilen pervasız sözcüğü Almanca metindeki “leichtfertig”den gelmektedir.

XI - Yardımcı kişilerin sorumluluğu

MADDE 887- (1) Taşıyıcının yardımcılarından birine karşı, eşyanın ziyayı, hasarı veya geç teslimi sebebiyle, sözleşme dışı sorumluluktan doğan istemler ileri sürülmüşse, o kişi bu Kısımda öngörülen sorumluluktan kurtulma sebeplerine ve sorumluluk sınırlamalarına dayanabilir. Zarara, kasten veya pervasızca bir davranışla ve böyle bir zararın meydana gelmesi ihtimalinin bilinciyle işlenmiş bir fiille veya ihmalle sebebiyet verilmişse birinci cümle hükmü uygulanmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 887 nci maddesinin ikinci cümlesinde de, 855 inci maddenin beşinci fıkrası için verilen gerekçe doğrultusunda, “kast” derecesindeki kusurdan sonra gelen ikinci kusur derecesi için “pervasızca bir davranışla ve böyle bir zararın meydana gelmesi ihtimalinin bilinciyle” ibaresi tercih edilerek değişiklik yapılmış; ayrıca, redaksiyon yapılmıştır. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Bunun yanında 886 nci maddede yer alan gerekçe doğrultusunda Komisyonumuzca maddenin birinci fıkrasına “böyle bir zarara sebep olmak kastıyla” ibaresi, “kasten” olarak değiştirilmiştir.

GEREKÇE

Madde 887 - Maddenin kaynakları CMR m. 28 (2) ile Alm TK 436 ncı paragrafıdır. Madde kaleme alınırken, aynı kusur derecelerini düzenleyen Tasarının 855 inci maddesinin beşinci fıkrası, 886 ncı maddesi, 930 uncu maddesinin ikinci fıkrası, 1187 ve 1267 nci maddelerinin terimleriyle birlik sağlanmasına özen gösterilmiştir.

Kanun bu İkinci Kısımda yer alan sorumluluktan kurtulma ve sınırlamalara ilişkin hükümlere, eşyanın ziyayı, hasarı veya geç teslimi sebebiyle taşıyıcının yardımcılarından birine sözleşme dışı sorumluluktan doğan talepler ileri sürülmüşse, bu kişilerin de dayanabilmelerine olanak tanımıştır. Ancak anılan kimseler kasıtlı veya pervasızca ve zararın muhtemelen gerçekleşebileceği bilinciyle hareket etmişlerse bu olanağı yitirir.

XII - Fiilî taşıyıcı

MADDE 888- (1) Taşıma, kısmen veya tamamen üçüncü bir kişi olan fiilî taşıyıcı tarafından yerine getirilirse, bu kişi eşyanın zıyayı, hasarı veya gecikmesi nedeniyle kendisi tarafından yapılan taşıma sırasında ortaya çıkan zarardan asıl taşıyıcı gibi sorumludur. Asıl taşıyıcının gönderen veya gönderilen ile, sorumluluğun genişletilmesi için yaptığı sözleşmeler, fiilî taşıyıcıya karşı, bunları yazılı olarak kabul etmesi şartıyla geçerlidir.

(2) Fiilî taşıyıcı, taşıma sözleşmesinden doğan asıl taşıyıcıya ait bütün def'ileri ileri sürebilir.

(3) Asıl taşıyıcı ve fiilî taşıyıcı müteselsilen sorumludurlar.

(4) Fiilî taşıyıcının yardımcılara başvurulursa 887 nci madde hükmü uygulanır.

(5) Fiilî taşıyıcı taşıma senedinde veya diğer bir belgede kendisine teslim olunan eşyanın ne hâlde bulunduğunu tespit ettirebilir. Bu hükme uyulmadığı takdirde 858 inci maddenin ikinci fıkrası hükümleri uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - Birden çok taşıyıcılar

1. Borçları:

Madde 796 – Birinci taşıyıcıdan sonra gelen taşıyıcılar, taşınacak eşyayı ve taşıma senedini teslim ettikten sonra doğacak bütün borçlarda önceki taşıyıcının yerine geçerler. Bunlar taşıma senedine, yahut diğer kağıda kendilerine teslim olunan eşyanın ne halde bulduklarını tesbit ettirebilirler; bu hükme uyulmadığı takdirde 772 nci madde hükümleri tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 888 - Maddenin kaynağı, Alm TK 437 nci paragrafıdır. Ayrıca CMR m. 34'e de bakınız.

Birinci fıkrası: Tasarının 888 inci maddesinde taşımanın kısmen veya tamamen üçüncü bir kişi tarafından yapılması hakkında da kurallar öngörmüştür. Taşımanın bu şekilde üçüncü kişi tarafından yerine getirilmesi taşıyıcı yanında bu üçüncü kişiyi de sorumluluk altına sokar. Taşıma, bir taşıyıcı bulunmasına rağmen kısmen veya tamamen söz konusu

üçüncü kişi tarafından gerçekleştirilmişse, mezkûr kişi “fiili taşıyıcı”dır. Kanun öğretide bu taşıyıcıya “alt taşıyıcı” denildiği için anılan terimi de kullanmıştır.

Böyle bir fiili taşıyıcının bulunması halinde taşıma sözleşmesinin tarafı olan taşıyıcının sorumluluğu sona ermez; fiili taşıyıcı da gerçekleştirdiği taşıma için asıl taşıyıcı gibi sorumlu olur. Fiili taşıyıcı gerçekleştirdiği kısım için doğrudan taleplere muhatap olabilir. Ancak sözleşmenin nisbiliği ilkesi dolayısıyla taşıyıcının, gönderen veya gönderilenle yapmış olduğu sorumluluğunu genişleten anlaşmalar fiili taşıyıcıya -bunları yazılı olarak kabul etmiş olması hali hariç - ileri sürülemez.

İkinci fıkra: Sorumluluğun karşılığı olarak fiili taşıyıcı taşıma sözleşmesinden doğan, asıl taşıyıcıya ait tüm def’ileri ileri sürebilir.

Üçüncü fıkra: Asıl taşıyıcı ile fiili taşıyıcı arasındaki sorumluluk müteselseldir. Ancak hüküm emredici değildir.

Dördüncü ve beşinci fıkra: Bu hükümler de, kaynak madde doğrultusunda düzenlenmiştir.

XIII -Bildirim

MADDE 889- (1) Eşyanın zıyaı veya hasara uğramış olduğu açıkça görülüyorsa, gönderen veya gönderilen en geç teslim anına kadar zıyaı veya hasarı bildirmezse, eşyanın sözleşmeye uygun olarak teslim edildiği varsayılır. Bildirimde, zararın gerekli açıklıkla belirtilmesi ve nitelendirilmesi şarttır.

(2) Birinci fıkradaki karine, zıya veya hasarın açıkça görünmemesi ve eşyanın tesliminden sonra yedi gün içinde bildirilmemesi hâlinde de geçerlidir.

(3) Gönderilen, taşıyıcıya, teslim süresinin aşıldığını, teslimden itibaren yirmibir gün içinde bildirmezse, gecikmeden kaynaklanan hakları sona erer.

(4) Teslimden sonra yapılan bildirim yazılı olması şarttır. Bildirim, telekomünikasyon araçları yardımıyla da yapılabilir. Bildirimde bulunanın kim olduğu herhangi bir şekilde anlaşılıyorsa, imzaya gerek yoktur. Sürenin korunması için bildirim zamanında gönderilmiş olması yeterlidir.

(5) Zıya, hasar veya gecikme teslim sırasında bildirilirse, bu bildirim yukarıdaki hükümlere uygun olarak eşyayı teslim edene yapılması yeterlidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

d) Davanın düşmesi:

Madde 788 – Eşyanın kayıtsız ve şartsız kabulü, taşıyıcı aleyhine açılacak

dava hakkını düşürür. Bununla beraber taşınan eşyanın kabulünden önce hasar veya noksanı mahkemece tayin edilen bilirkişi marifetiyle tesbit ettirilmiş ise gönderilenin taşıyıcıya karşı dava hakkı düşmez.

Eşya kabul edildiği sırada, bir kısmının zıyanı veya hasarını anlamak mümkün değilse, kabulden sonra dahi:

1. Zıya ve hasarın eşyanın taşıyıcıya tevdi ile gönderilene teslimi arasındaki zaman içinde vaki olduğunu ispat etmek;

2. Zararın anlaşılmasını mütaakip ve eşyanın kabulünden itibaren nihayet sekiz gün içinde bilirkişi marifetiyle eşyanın tetkik ve muayenelerini talep etmek; şartıyla taşıyıcı aleyhine dava açmak hakkı mahfuz kalır.

Zıya veya hasar kendi hilesinden yahut ağır kusurundan doğmuş ise taşıyıcı dava hakkının düştüğünü iddia edemez.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 889 - Maddenin kaynakları CMR m. 30 ile Alm TK 438 inci paragrafıdır.

Hüküm eşya taşıma sözleşmesine ilişkin ihbar yükümlülüğünü özel olarak düzenlemektedir.

XIV - Yetkili mahkeme

MADDE 890- (1) Birinci ve İkinci Kısım hükümlerine tabi taşımadan doğan hukuki uyuşmazlıklarda, malın teslim alındığı veya teslim için öngörülen yer mahkemesi de yetkilidir.

(2) Fiilî taşıyıcıya karşı açılacak dava, asıl taşıyıcının yerleşim yeri mahkemesinde, asıl taşıyıcıya karşı açılacak dava fiilî taşıyıcının yerleşim yeri mahkemesinde de açılabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 890 - Maddenin kaynakları Alm TK 440 ıncı paragrafı ile CMR m. 31'dir.

Birinci fıkra: Taşımadan doğan ihtilaflarda HUMK'da öngörülen yetkili mahkemeye ilişkin hükümlerin (HUMK m. 9 vd.) uygulanacağı şüphesizdir. Hüküm, HUMK'da

öngörülen yetkili mahkemelere ek olarak yetkili mahkemeleri göstermiştir. Bunlar ifa yeri yani malın teslim alındığı veya teslim için öngörülen yer mahkemeleridir.

İkinci fıkra: İkinci fıkra, fiili taşıyıcıya karşı açılacak davalarda ek olarak diğer yetkili mahkemeleri göstermiştir.

XV - Hapis hakkı

MADDE 891- (1) Taşıyıcı, taşıma sözleşmesinden doğan bütün alacakları için Türk Medenî Kanununun 950 ilâ 953 üncü maddeleri uyarınca eşya üzerinde hapis hakkını haizdir. Hapis hakkı, 860 ıncı maddedeki refakat belgelerini de kapsar.

(2) Taşıyıcının, eşyayı zilyetliğinde bulundurduğu veya eşya üzerinde konişmento ve taşıma senedi aracılığı ile tasarruf hakkına sahip olduğu sürece, hapis hakkı vardır.

(3) Rehnin paraya çevrilmesine yönelik bildirim gönderilene yapılması şarttır. Gönderilen bulunamıyorsa veya malı teslim almayı reddediyorsa, bildirim gönderene karşı yapılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Hapis hakkı:

Madde 794 – Taşıyıcı, taşıma mukavelesinden doğan bütün alacaklar için eşya üzerinde hapis hakkını haizdir. Taşıyıcı birden çok ise, son taşıyıcı evvelkilerin haklarını kullanır. Gönderilenin, yukarki madde gereğince tevdi etmiş olduğu para taşıyıcının hapis hakkı noktasından eşya hükmündedir.

GEREKÇE

Madde 891 - Tasarının Dördüncü ve Beşinci kitapları hazırlanırken, esas alınan temel ilkelerden birisi de, olanaklar ölçüsünde, Türk Medeni Kanunu ile uyum sağlanmasıdır. Bu ilke doğrultusunda, Taşıma Hukuku ve Deniz Ticareti hükümlerinde, alacakların güvence altına alınabilmesi için tanınmış olan şahsi ve aynî nitelikteki teminatlar incelenmiştir. Alman hukukunda hapis hakkı, Alm. MK 273 üncü paragrafında bir def’i olarak, Alm TK 369 uncu paragrafında “ticarî alıkoyma hakkı” adı altında bir rehin hakkı olarak düzenlenmiştir. Tasarının 891 inci maddesine tekabül eden Alm TK 441 inci paragrafının kenar başlığı ise “rehin hakkı”dır. İsviçre/Türk medenî hukukunda ise bu hak daha çok Alm TK 369 uncu paragrafına daha yakın bir dogmatik düzene sahiptir.

Sonuç olarak, Alman yasama tarihinden kaynaklanan sebeplerle ortaya çıkmış olan “teslimden kaçınma hakkı”, “ticarî hapis hakkı” ve “rehin hakkı” ayırımının Türk hukuku bakımından terk edilmesi gerektiği kabul olunmuştur. Bu sebeple, Tasarının Dördüncü ve Beşinci Kitaplarının ilgili bütün hükümlerinde, Türk Medeni Kanununun 950 ilâ 953 üncü maddeleri uyarınca alacakların temini için hapis hakkı tanınmıştır (Tasarının 891, 913, 923,

1201, 1254, 1275 ve 1315 inci maddeleri). Böylece, uygulamanın ihtiyaç ve beklentilerine cevap veren, yalın ve genel ilkelerle uyumlu bir düzenleme getirilmiştir.

Türk hukukunda hapis hakkı bir sınırlı aynî haktır. Türk öğretisinde bu hakkın teslim şartlı rehin türü olduğu belirtilir. EMK’da olduğu gibi Türk Medenî Kanunundaki sistematik de bu nitelendirmeyi desteklemektedir. Ayrıca, Türk Medenî Kanununun 953 üncü maddesinin ikinci fıkrası uyarınca hapsedilen şeyler, teslim şartlı rehin hükümlerine göre paraya çevrilir. 891 inci madde Türk Medenî Kanununun hapis hakkına ilişkin anlayışını ve sistemini değiştirmemiştir.

Birinci fıkra: Taşıyıcıya alacaklarını güvence altına alabilmesi için eşya üzerinde hapis hakkı tanınmıştır. Bu düzenleme ile kanunumuz kaynaktan bazı noktalarda ayrılmıştır. Alm TK 441 (1) paragrafı hükmü, eşyanın hapsedildiği taşıma sözleşmesi yanında, taşıyıcının gönderen ile yapmış olduğu diğer taşıma, taşıma işleri yüklenicisi ve saklama (depo) sözleşmelerinden doğan ihtilafsız alacakları için de hapis hakkının kullanılabilmesine olanak sağlamaktadır. Bu, Alman hukukunda “konnexe Forderungen”, yani bağlantılı alacaklar kavramını ortaya çıkarmıştır. Alman hükmüne göre taşıyıcı sadece taşıdığı eşyanın konu alındığı taşıma sözleşmesinden değil, aynı gönderenle yaptığı başka bir taşıma, depolama veya taşıma işleri yükleniciliğinden doğmuş bulunan ve ihtilafı olmayan alacakları için de, taşıdığı eşya üzerinde hapis hakkını kullanabilecektir. Hükmümüz ise hapis hakkını belli yani, eşya hangi taşıma sözleşmesine göre taşınmışsa o taşıma sözleşmesinden doğan alacaklara özgülemiştir. Hapis hakkı refakat belgelerini de kapsar. 6762 sayılı Kanunun 794 üncü maddesinin aksine, -6762 sayılı Kanunun 793 üncü maddesi uyarınca - tevdi edilmiş bulunan para üzerinde taşıyıcının hapis hakkı bulunmamaktadır. Bunun sebebi Kanunumuzun 6762 sayılı Kanunun 793 üncü maddesine benzer bir maddeye yer vermemeştir.

Kanunun 891 inci maddesinin uygulanmasında Türk Medenî Kanununun 950 nci maddesinin ikinci fıkrasındaki bağlantının varlığı da dikkate alınacaktır.

İkinci fıkra: Türk Medenî Kanunundaki (Türk Medenî Kanununun 950 nci maddesinin birinci fıkrasındaki) ilkeye uygun olarak taşıyıcı eşyayı zilyetliğinde bulundurduğu ya da eşya üzerinde hapis hakkını haiz olduğu sürece hapis hakkı mevcuttur.

Üçüncü fıkra: Bu hüküm Türk Medenî Kanununun 891 inci maddesi ile birlikte anımlandırılır. Medeni Kanunun anılan maddesi borcun yerine getirilmemesi halinde ve yeterli güvence de gösterilmezse hapis hakkı konusu eşyanın paraya çevrilmesini öngörmektedir. Paraya çevirmede teslim bağlı rehin hükümleri uygulanır. Bu halde Türk Medenî Kanunu borçluya bildirimde bulunulması gerekir. Dördüncü fıkra, Türk Medenî Kanununun lafızından ayrılmış ve somut olaya uygun olarak bildirim gönderilene yapılacak, gönderilen bulunmuyor veya malı teslim almadı reddediyorsa bildirim gönderene yapılacaktır.

XVI - Birden çok taşıyıcı

MADDE 892- (1) Eşyanın birden çok taşıyıcı tarafından taşınması hâlinde, eşyanın tesliminde; son taşıyıcı önceki taşıyıcıların alacaklarını tahsil etmek zorunda ise, önceki taşıyıcıların sahip oldukları hakları, özellikle hapis hakkını kullanır. Son taşıyıcı hapis hakkını haiz olduğu sürece, önceki taşıyıcıların hapis hakkı varlığını sürdürür.

(2) Önceki taşıyıcının alacağı, sonraki taşıyıcı tarafından ödenirse, öncekinin alacak ve hapis hakkı sonrakine geçer.

(3) Birinci ve ikinci fıkra hükümleri, taşımaya katılmış olan taşıma işleri komisyoncusunun alacakları ve hakları için de uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Hapis hakkı:

Madde 794 – Taşıyıcı, taşıma mukavelesinden doğan bütün alacaklar için eşya üzerinde hapis hakkını haizdir. Taşıyıcı birden çok ise, son taşıyıcı evvelkilerin haklarını kullanır. Gönderilenin, yukarki madde gereğince tevdi etmiş olduğu para taşıyıcının hapis hakkı noktasından eşya hükmündedir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Komisyonumuzca, Tasarımın 892nci maddesinde, 853üncü maddede belirtilen gerekçeler doğrultusunda üçüncü fıkrada yer alan “yüklenicisinin” ibaresi “komisyoncusunun” olarak değiştirilmiştir.

GEREKÇE

Madde 892 - Birden çok taşıyıcının hapis haklarını düzenleyen bu maddenin kaynağı Alm TK 442 nci paragraftır. 891 inci maddenin bir anlamda tamamlayıcısıdır.

Birinci fıkra: Eşya birden çok taşıyıcı tarafından taşınmışsa, taşıyıcı hapis hakkını sadece kendisinin söz konusu taşımadan doğan alacaklarının elde edilmesi için kullanamaz. Önceki taşıyıcıların haklarını da, özellikle hapis haklarını kullanır. Başka bir deyişle, son taşıyıcının uyguladığı hapis hakkı ne önceki taşıyıcının katıldıkları söz konusu taşımadan doğan hakların yitirilmesi sonucunu doğurabilir ne de kullanılan hapis hakkı son taşıyıcının alacaklarına özgülenebilir. Son taşıyıcının hapis hakkının bağlamında önceki taşıyıcılar kendi hapis haklarına da sahip olurlar ve son taşıyıcı hapis hakkına sahip olduğu sürece diğerleri de hapis haklarına sahip olurlar.

İkinci ve üçüncü fıkra: Önceki taşıyıcının alacağı, sonraki taşıyıcı tarafından ödenirse, önceki alacak ve rehin hakkı sonrakine geçer.

Birinci ve ikinci fıkra hükümleri taşıma işleri yüklenicisinin alacakları için de uygulanır.

XVII - Birden çok hapis hakkının sırası

MADDE 893- (1) Aynı eşya üzerinde eşyanın taşınması ile bağlantılı birden çok hapis hakkı varsa, bunlardan eşyanın taşınması ile doğrudan doğruya bağlantılı olan hapis hakları diğerlerinden önce gelir. Sonuncular bakımından ise, sonradan doğmuş olanlar öncekilerden önce gelir.

GEREKÇE

Madde 893 - 893 üncü madde birden çok hapis hakkının varlığında hapis hakları arasındaki sırayı düzenlemektedir. Aynı eşya üzerinde 891 ve 892 nci maddede öngörüldüğü üzere eşyanın taşınması ile ilgili olarak birden çok hapis hakkı varsa, bunlardan, eşyanın doğrudan doğruya taşınması ile ilgili olanlar diğerlerinden önce gelir. Eşyanın doğrudan doğruya taşınması ile ilgili olmayan alacaklar arasındaki sırada tarihe göre belirlenir. Bunlar arasında, sonradan doğanların öncekilerden evvel gelmesi kuralı uygulanır.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Taşınma Eşyası Taşınması

A) Uygulanacak hükümler

MADDE 894- (1) Bir evden, bürodan veya benzeri bir yerden alınıp benzeri bir yere taşınan eşya “taşınma eşyası”dır. Konusu taşınma eşyası olan taşıma sözleşmesine, bu Kısımda öngörülen hükümlerde veya uygulanması gerekli milletlerarası sözleşmelerde aksine hüküm bulunmadıkça, bu Kitabın Birinci ve İkinci Kısım hükümleri uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 894 üncü maddesinde, 2675 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanununun 1 inci maddesinin ikinci fıkrası, Türkiye Cumhuriyetinin taraf olduğu özel hukuka ilişkin sözleşmeleri “milletlerarası sözleşme” olarak nitelendirdiğinden, Tasarının 905 inci maddesinin ikinci cümlesinde de aynı ibarenin kullanılması uygun bulunduğundan değişiklik yapılmıştır. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 894 - Tasarının 894 ilâ 901 inci maddeleri taşınma eşyasının taşınmasına uygulanır. Anılan hükümlerin doğrudan kaynağı olan Alm TK 451 ve 451h paragrafı hükümlerinde taşınma eşyası tanımlanmamıştır. 894 üncü madde kapsamı geniş olan bir tanım vermiştir. Kanunun tanım vermesinin bir sebebi bu özel hükümlerin uygulanma alanını belirlemektedir. Bir evden, bir işyerinden, üretim biriminden ve bu gibi yerlerden alınıp bir diğer yere taşınacak olan ve bu gibi yerlere ait oturulmakta, çalışmakta veya benzeri bağlantılı işlerde kullanılan eşya “taşınma eşyası”dır. “Taşınma” olgusu tanımlayıcı ve belirli değildir. Alman öğretisinin hükümet tasarısının gerekçesinden aktardığı gibi miras kalan eşyanın mirasçının ve çeyiz eşyasının yeni evli çiftin evine taşınması taşınma eşyasının taşınmasıdır. Buna karşılık, sanayi tesislerinin ve ticarî mobilyanın taşınması, taşınma eşyası

taşımasına değil, genel eşya taşımasına girer. Mesela, bir fabrikanın makina ve tesislerinin sökülüp başka bir yere götürülüp takılması veya bir buzdolabı ticarethanesindeki ve genel depodaki buzdolaplarının başka bir ticarethaneye veya depodan ticarethaneye taşınması 894 üncü maddenin kapsamı dışındadır. Hükümdeki “üretim birimi”nden taşınma ile bu birimdeki demirbaşın taşınması kastedilmiştir. Zaten tanımda “oturulmakta, kullanılmakta ve benzeri şekilde hizmet veren eşya” denilerek eşyanın niteliği somutlaştırılmıştır.

Taşınma eşyası için özel hükümler öngörülmesi, bu tür eşyanın özel bir özeni, uzmanlığı, paketlemeyi ve paketleri açmayı, bazen de sökme ve yeniden kurmayı gerektirmesidir. 894 ilâ 901 inci maddeler hükümleri, ikinci kısımda yer alan eşya taşımasına ilişkin hükümlerden önce, ancak uluslararası sözleşmelerdeki özel hükümlerden sonra gelir. CMR, taşınma eşyasına uygulanmaz (CMR m. 1, 4, c). Bu tür hükümler deniz, hava ve demiryolu taşımasına ilişkin konvansiyonlarda yer almaktadır.

B) Taşıyıcının yükümlülükleri

MADDE 895- (1) Taşıyıcının yükümlülükleri, mobilyaların sökülmesi ve kurulması ile taşınma eşyasının yüklenip boşaltılmasını da kapsar.

(2) Gönderen 864 üncü maddenin beşinci fıkrasında tanımlanan tüketici ise, taşınma eşyasının ambalajlanması ve işaretlenmesi gibi taşıma ile ilgili diğer işlerin yerine getirilmesi de taşıyıcının yükümlülüğündedir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 895 - Bu maddenin kaynağı Alm TK 451a paragrafıdır.

Birinci fıkra: Eşya taşımasına ilişkin 856-893’den farklı olarak mobilyanın sökülmesi ve kurulması ile eşyanın yüklenip boşaltılması da taşıyıcının borçları arasında yer alır. Bunun bir sonucu olarak taşıyıcı bu borcun ihlâlinden doğan ziya, hasar ve gecikme zararlarından da sorumludur.

İkinci fıkra: İkinci fıkra, taşıyıcıya genel eşya taşıma hükümleri arasında bulunmayan bir borcu düzenlemektedir. Gönderen 864. maddenin beşinci fıkrasında tanımlanan bir tüketici ise, eşyanın ambalajlanması ve sigortalanması gibi taşıma ile ilgili diğer işlerin yerine getirilmesi de taşıyıcının borcudur. Oysa 863 üncü maddeye göre, eşyayı araca koymak, istiflemek, bağlamak ve sabitlemek gibi yükleme ve boşaltma gönderene aittir. Alman öğretisi, lambaların, sabit dolapların, aynaların yerlerinden sökülüp gidilen yerde asılması ve takılmasını da ikinci fıkranın kapsamında görmektedir. Bu borçların maddenin birinci fıkrasına girdiği düşünülebilir. Ancak birinci fıkra mobilyanın kendi içinde sökülüp kurulmasına uygulanır. Mesela, büyük bir masanın sökülüp takılması gibi.

C) Taşıma senedi, tehlikeli mal, refakat belgeleri, bildirim ve bilgi verme yükümlülükleri

MADDE 896- (1) Gönderen, 856 ve 857 nci maddelerden farklı olarak, taşıma senedi düzenlemekle yükümlü değildir.

(2) Taşınma eşyası tehlikeli eşyadan sayılıyorsa ve gönderen de tüketici ise, 861 inci maddeden farklı olarak, taşıyıcı sadece eşyadan kaynaklanacak tehlike hakkında genel olarak bilgilendirilir. Bilgilendirme herhangi bir şekilde bağlı değildir. Taşıyıcı ayrıca, göndereni birinci cümledeki yükümlülüğü hakkında uyarır.

(3) Gönderen tüketici ise, taşıyıcı göndereni uyulması gerekli gümrük kuralları ve yönetime ilişkin diğer hükümler konusunda bilgilendirir. Ancak, taşıyıcı gönderen tarafından tasarrufuna sunulan bilgi ve belgelerin doğru ve eksiksiz olduğunu denetlemekle yükümlü değildir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 896 - Maddenin kaynağı Alm TK 452 nci paragrafıdır.

Birinci fıkra: Taşınma eşyasının göndereni eşya taşıması gönderiminden farklıdır. Bu tür eşya tacir olmayanlara ve tacirlerde de onların ticarî işletmesiyle ilgili bulunmayan gayri ticarî alanlarına aittir. Böyle olunca göndereni pek tanımadıkları ve bilmedikleri taşıma senedi düzenlemekle yükümlü kılmak amaca uygun değildir.

İkinci ve üçüncü fıkra: Her iki fıkrada da gönderici tüketici ise, tüketicinin konumu dolayısıyla, eşya taşıması göndereninden farklı olarak onun yönünden külfet oluşturacak borçlar hafifletilmiştir.

D) Gönderenin özel hâllerde sorumluluğu

MADDE 897- (1) Gönderen, verdiği zarar sebebiyle taşıyıcıya karşı sadece 864 üncü maddenin ikinci fıkrasından farklı olarak, taşıma sözleşmesinin ifası için gerekli olan yükleme hacminin metreküpü başına 1.500 Özel Çekme Hakkı tutarında tazminatla yükümlüdür.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 897 - Gönderenin yukarıda açıklanan tacir olmayan veya bir ticarî işletme ile ilgili bulunmayan konumu sorumluluğun da sınırlandırılmasını gerekli kılmıştır. Zararlar için ödenecek olan tutar somut olaydaki taşımanın ifası için gerekli olan yükleme alanının metre küpü için 2000 TL'yi aşamaz. Hükmün yorumunda dikkat edilmesi gereken nokta şudur: Üç dolap koca bir TIR kamyonunda taşınabilir. Zararlar için yapılacak tazminat hesaplanmasında TIR kamyonunun metre küpü değil bu üç dolap için gerekli olan yükleme alanının metre küpü esas alınır.

E) Sorumluluktan kurtulma sebepleri

MADDE 898- (1) Kanunun 878 inci maddesinde öngörülenlerden farklı olarak, ziyân veya hasarın aşağıdaki sebeplerden kaynaklanması durumunda, taşıyıcı sorumluluktan kurtulur:

a) Taşıyıcı, değerli maden, taş, mücevher, posta pulu, madenî para, belge veya kıymetli evrak taşıyorsa.

b) Gönderen tarafından yapılan paketleme veya etiketleme yetersizse.

c) Taşınan eşya gönderen tarafından işleme tabi tutulmuş, yüklenmiş veya boşaltılmışsa.

d) Taşıyıcı tarafından ambalajlanmamış olan eşya taşınmışsa.

e) Taşıyıcının, muhtemel hasar tehlikesine karşı göndereni önceden uyarılmış olmasına rağmen, gönderenin ısrarıyla, büyüklüğü ve ağırlığı itibarıyla yükleme ve boşaltma yerindeki şartlara uygun olmayan eşya yüklenmiş veya boşaltılmışsa.

f) Canlı hayvan veya bitki taşınmışsa.

g) Eşya doğal veya ayıplı yapısı dolayısıyla, özellikle kırılma, işlev bozukluğu, paslanma, bozulma veya sızma gibi sebeplerle kolaylıkla zarar görebilecek nitelikteyse.

(2) Oluşan zararın, durum ve şartlara göre, birinci fıkrada belirtilen tehlikelerden kaynaklanmış olabileceği hâllerde, zararın bu tehlikelerden doğmuş olduğu varsayılır.

(3) Taşıyıcı, birinci fıkra hükmüne, ancak, durum ve şartlara göre üzerine düşeni yapmış ve tüm önlemleri alıp talimatlara uymuşsa dayanabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 898 inci maddesinin birinci fıkrasının bentlerinde, içerik olarak değişiklik yapılmadan, amacı daha iyi ifade eden cümle yapıları kullanılmıştır. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 898 - Maddenin kaynağı Alm TK 451d paragrafidır.

Birinci fıkr: Taşınma eşyasının taşınmasında taşıyıcının sorumluluğu da taşınan eşyanın nitelikleri ve özellikleri sebebiyle 864 üncü maddeden farklı bir şekilde ve taşıyıcının sorumluluğu 864 üncü maddeye nazaran daha hafif olarak düzenlenmiştir.

İkinci fıkr: Birinci fıkrada öngörülen sorumluluktan kurtulma hâllerinin birinin varlığında taşıyıcının sorumsuzluğuna ilişkin bir karine doğar. Bu karinenin aksini ispatlamak gönderene düşer.

Üçüncü fıkr: Sorumsuzluk hallerinden birinin veya bazılarının somut olayda var olması taşıyıcıyı alması gereken önlemleri almaktan ve talimatlara uymaktan kurtarmaz. Taşıyıcının sorumsuzluk hallerine dayanabilmesi için durum ve şartlara göre üzerine düşen tüm önlemleri almış ve talimatlara uyumuş olması gerekir. Bunları ihmâl etmesi halinde taşıyıcı sorumlu olur.

F) Sorumluluk sınırı

MADDE 899- (1) 882 nci maddenin birinci ve ikinci fıkralarındaki düzenlemeden farklı olarak, ziya veya hasar sebebiyle taşıyıcının sorumluluğu, taşıma sözleşmesinin ifası için gerekli olan yükleme hacminin metreküpü başına 1.500 Özel Çekme Hakkı ile sınırlıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 899 - 882 nci maddeden farklı olarak bu maddede de taşıyıcının ziya ve hasardan doğan sorumluluğu, taşınmanın ifası için gerekli olan yükleme alanının beher metre küpü için 2000-TL ile sınırlıdır. Madde kaleme alınırken, aynı hususları taşıyıcının sorumluluğu ve deniz ticareti için düzenleyen Tasarının 882 nci ve 1186 nci maddelerinin terimleriyle birlik sağlanmasına özen gösterilmiştir.

G) Bildirim

MADDE 900- (1) Eşyanın ziyandan veya hasara uğramasından doğan istem hakları, 889 uncu maddenin birinci ve ikinci fıkralarından farklı olarak;

a) Eşyanın ziyaa veya hasara uğramış olduğu açıkça görülüyorsa, en geç teslimi izleyen üç iş günü içinde veya

b) Zıyan veya hasarın açıkça görünmemesi hâlinde en geç teslimi izleyen ondört gün içinde, taşıyıcıya bildirilmemişse sona erer.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 900 - Maddenin kaynağı Alm TK 451f paragrafıdır.

Bu madde zararın, dolayısıyla eşyanın ziya veya hasarının bildirilmesini gene taşınma eşyasının niteliği ve taşıyıcının bu tür taşımadaki özel konumu dolayısıyla 889 uncu maddeden farklı olarak düzenlenmiştir. Burada ziya ve hasarın belli bir sürede taşıyıcıya bildirilmesi gerekir. Aksi halde bundan doğan talep hakları sona erer, yani bir anlamda düşer. Maddeden açıkça anlaşıldığı üzere 889 uncu maddede karine ortadan kalkmakta, bu maddede ise talep hakları düşmektedir. Süreler ve sonuçları yönünden oldukça ağır olan bu madde 901 inci maddenin birinci fıkrasının (b) bendi hükmü ile birlikte yorumlanmalıdır.

H) Sorumluluğu sınırlama hakkının kaybı

MADDE 901- (1) Gönderen tüketici ise, taşıyıcı veya 879 uncu maddede anılan kişilerden biri;

a) Taşıyıcının, göndereni sözleşme yapılırken sorumluluk hükümleri hakkında bilgilendirmemiş ve sorumluluğun genişletilmesi yönünde bir sözleşme yapılması veya eşyanın sigorta ettirilmesi imkânlarına işaret etmemiş olması hâlinde, 898 ve 899 uncu madde hükümleriyle bu Kitabın İkinci Kısımında öngörülen sorumluluktan kurtulma hâllerine ve sorumluluk sınırlamalarına dayanamaz,

b) Taşıyıcı, gönderileni en geç malın teslimi sırasında, zarar bildirimimin şekli ve süresi ile bu bildirim yapılmaması hâlinde

ortaya çıkacak hukuki sonuçlar hakkında bilgilendirmemişse, 900 üncü madde hükmüne dayanamaz.

(2) Bilgilendirmenin yazılı, kolayca okunabilir ve anlaşılabilir biçimde olması şarttır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 901 - Maddenin kaynağı Alm TK 451h paragrafıdır.

Birinci fıkrası: Taşınma eşyasının taşınmasında gönderen tüketici ise tüketicinin korunması amacıyla taşıyıcı ile yardımcıların sorumluluktan kurtulma hallerinden birine ve sorumluluk sınırlamalarına ilişkin hükümlerine dayanabilmeleri bazı şartlara bağlanmıştır. Taşıyıcı ve yardımcıları bu şartları yerine getirmezlerse bu olanaklardan yararlanamazlar.

Taşıyıcı göndereni sözleşme yapılırken sorumluluk hükümleri hakkında bilgilendirmemiş, sorumluluğun genişletilmesi yönünde bir anlaşma yapılması ve eşyanın sigorta ettirilmesi olanaklarına işaret etmemişse, sorumluluktan kurtulma ve sorumlulukları sınırlandırma hükümlerinden yararlanamaz.

Ayrıca taşıyıcı göndereni zarar bildiri konusunda bunun şekli ve süresi ve bunlara uyulmaması halinde sonuçları hakkında bilgilendirmelidir; aksi halde 899 ve 900 üncü maddelere dayanamaz.

İkinci fıkrası: Bilgilendirme yazılı olarak, kolayca okunabilir ve anlaşılabilir şekilde yapılmalıdır.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Değişik Tür Araçlar ile Taşıma

A) Sözleşme

MADDE 902- (1) Bu Kitabın Birinci ve İkinci Kısım hükümleri, aşağıdaki şartların tamamının bir arada varlığı hâlinde, değişik tür araçlar ile taşıma sözleşmelerine de uygulanır:

a) Eşyanın taşınması bütünlük gösteren bir taşıma sözleşmesine dayanıyorsa.

b) Bu sözleşme bağlamında taşıma değişik türde araçlarla yapılacaktır.

TÜRK TİCARET KANUNU

c) Taraflar, her bir türdeki araç için ayrı sözleşme yapmış olsalardı, söz konusu sözleşmelerin en az ikisi farklı hükümlere bağlı tutulacak idiyse.

d) Aşağıdaki hükümlerle, uygulanması gerekli milletlerarası sözleşmelerde aksi yolda bir düzenleme yoksa.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 902 nci maddesinde 894 üncü maddede yapılan değişikliğe paralel olarak değişiklik yapılarak kabul edilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 902 – 25/06/1998 tarihli Alman Taşıma Hukuku Reform Kanunu uyarınca değiştirilen Alm. TK. ’nın 452 nci paragrafından alınmıştır. Milletlerarası taşıma hukukunun tartışmalı ve zor konularının başında, eşyanın değişik tür araçlarla taşınması halinde hangi sorumluluk rejiminin uygulanacağı meselesi gelmektedir. Eşya taşımalarında kullanılan araçlardan karayolu, demiryolu, denizyolu, içsu yolu ve havayolu araçları ile yapılan taşımalar için çok sayıda milletlerarası sözleşme bulunmaktadır. Türkiye karayolu ile eşya taşımalarına ilişkin CMR, demiryoluna ilişkin COTIF, CIV ve CIM, denizyoluna ilişkin 1924 Brüksel Sözleşmesi ve havayoluna ilişkin Varşova/Montreal Sözleşmelerine taraf olmuştur. Ayrıca, bu sözleşmelerin düzenledikleri alanlara ilişkin olarak 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununda, 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanununda ve çeşitli başka kanunlarda hükümler bulunmaktadır. Çağdaş taşıma uygulamasında, özellikle konteynerli taşımaların büyük gelişme göstermesi sebebiyle, her bir taşıma kısmı için ayrı sözleşmelerin yapılmasının yerine, tek bir taşıyıcı ile taşıma parkurunun tümü için bir sözleşme yapılması baskın hale gelmiştir. Örneğin Almanya’nın Düsseldorf şehrinde üretilen bir eşyanın Manisa’ya taşınmasında şöyle bir süreç izlenmektedir: eşya Düsseldorf’taki fabrikada bir konteyner yerleştirilip demiryoluyla Hollanda’nın Rotterdam limanına ulaştırılmakta, oradan gemiyle İzmir’e taşınmakta, İzmir limanından da karayoluyla Manisa’daki nihai teslim yerine götürülmektedir. Konteyner yol boyunca hiç açılmadığından, bir zararın meydana gelip gelmediği ancak nihai teslim yeri olan Manisa’da konteyner açıldığında anlaşılabilir. Zararın hangi taşıma kısmında meydana geldiği belli değilse, taşıyıcının sorumluluğunun hangi kurallara göre tayin edileceği önemli bir sorundur. Tek tek ele alındığında, Düsseldorf-Rotterdam demiryolu taşımasına Türkiye’nin de tarafı olduğu CIM Sözleşmesi, Rotterdam-İzmir denizyolu taşımasına yerine göre 1924/1968 Brüksel/Visby Sözleşmesi veya ulusal hukuk, İzmir-Manisa karayolu taşımasına da yine ulusal hukuk tatbik edilecektir. Uygulanması gündeme gelen bu kuralların tümünde, sorumluluk sınırları, ispat külfetleri, yardımcı kişiler için sorumluluk, sorumsuzluk halleri, ihbar ve zamaşaşımı süreleri farklı düzenlenmiştir. Dolayısıyla taşıyıcının hangi kurallara

göre sorumlu tutulacağı büyük önem taşımaktadır. Bu sorunları aşmak üzere Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanmış olan 24/05/1980 tarihli Milletlerarası Sözleşme bugüne kadar yürürlüğe girmemiştir. Çeşitli ülkelerin hukukunda farklı çözümlerin kabul edildiği görülmüştür. Tasarıda, taşıma sözleşmesine ilişkin genel kuralları esas alan Alman hukukunun yeni çözümü benimsenmiştir.

Bu sisteme göre, Tasarının 902 ilâ 905 inci hükümlerinin uygulanabilmesi için taşıyıcının, eşyayı tek bir taşıma sözleşmesi tahtında en az iki değişik taşıma aracıyla taşımaya yükümlenmiş olması gerekmektedir. Böyle bir sözleşme dahi, kural olarak, Dördüncü Kitabın birinci ve ikinci kısmında düzenlenen hükümlere tâbi tutulmuştur, çünkü değişik tür araçlarla taşıma işinin taahhüt edilmesi, Tasarının 850 nci maddesinde tarif edilen taşıma sözleşmesinin bir özel hâli olarak ele alınmıştır. Ancak, bu genel atıf uyarınca 850 ilâ 893 üncü hükümlerin uygulanmasından önce 903 ilâ 904 üncü maddelerin özel hükümleri ve somut uyumsuzlukta uygulanması gereken milletlerarası sözleşmelerin hükümleri (örneğin CMR'nin 2 nci maddesi, CIM'in 28 inci ve 48 inci maddeleri, Varşova/Lahey Sözleşmesinin 18 inci maddesinin üçüncü fıkrası ve 31 inci maddesi) önceliği haiz olacaktır. Maddenin son cümlesi, bilhassa önem taşıyan deniz taşımaları bakımından da aynı kuralın uygulanacağını tasrih etmektedir. Dolayısıyla, yukarıda verilen Düsseldorf'tan Manisa'ya taşınan konteyner örneğinde olduğu gibi, değişik tür araçlarla yapılacak taşımaların bir kısmının denizyoluyla cereyan ettiği hallerde dahi, kural olarak, Tasarının 850 ilâ 893 üncü hükümleri tatbik edilecektir; dolayısıyla bu haller bakımından Tasarının 852 nci maddesi dikkate alınmayacaktır.

B) Bilinen zarar yeri

MADDE 903- (1) Zıyaa, hasara veya teslimdeki gecikmeye yol açan olayın, taşımanın hangi kısmında meydana geldiği belli ise, taşıyıcının sorumluluğu, bu Kitabın Birinci ve İkinci Kısım hükümlerinin yerine, taşımanın bu kısmı için ayrı bir taşıma sözleşmesi yapılmış olsaydı, o sözleşmenin bağlı olacağı hükümlere göre belirlenir. Zıyaa, hasara veya teslimdeki gecikmeye yol açan olayın taşımanın hangi kısmında meydana geldiğine ilişkin ispat yükü, bunu iddia eden tarafa aittir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 903 - 25/06/1998 tarihli Alman Taşıma Hukuku Reform Kanunu uyarınca değiştirilen Alm. TK.'nin 452a paragrafından alınmıştır. 902 nci maddedeki genel kurala, zarar yerinin belli olduğu haller için bu maddede bir istisna getirilmektedir. Eşyadaki zararın veya gecikmeyi doğuran olayın belli bir taşıma kısmında meydana geldiği tespit edilebiliyorsa

(örneğin konteyner gemideyken devrilmiş ve eşya zarar görmüştür veya konteyner kamyon ile taşınırken yanmıştır), 902 nci maddedeki genel atıf uygulanmayacaktır. Bu hallerde, bir faraziye tesis edilmektedir: taşıyıcı ile gönderen, zararın veya gecikmenin meydana geldiği taşıma kısmı için tek bir sözleşme yapmış olsalardı o sözleşme hangi hükümlere tâbi tutulacak idiyse, o hükümler burada da taşıyıcının sorumluluğuna uygulanacaktır. Dolayısıyla, zarar veya gecikmenin belli bir taşıma kısmında meydana geldiği ispat edilebiliyorsa, o taşıma kısmının hukuksal rejimi, değişik tür araçlar ile taşımayı taahhüt etmiş olan taşıyıcının sorumluluğunu belirleyecektir. Maddenin ikinci cümlesi ispat yüküne ilişkin kuralı, Türk Medeni Kanununun genel hükümlerine paralel biçimde belirlemektedir; zararın veya gecikmenin belli bir taşıma kısmında meydana geldiğini iddia eden taraf, bu iddiasını ispat etmekle yükümlü tutulmuştur.

C) Bildirim ve zamanaşımı

MADDE 904- (1) Zararın bildirimine ilişkin olarak, zarar yerinin bilinip bilinmemesi veya sonradan belli olmasına bakılmaksızın, 889 uncu madde hükmü uygulanır. Taşımanın son kısmı için ayrı bir taşıma sözleşmesi yapılmış olsaydı, o sözleşmeye uygulanacak hükümlere uygun bir bildirimde bulunulması hâlinde de, zararın bildirim için öngörülmüş olan şekil ve süreye uyulduğu kabul edilir.

(2) Zıya, hasara veya teslimdeki gecikmeye dayanan istemin bağlı olduğu zamanaşımının başlangıcı için teslim tarihinin esas alındığı durumlarda, bu tarih eşyanın gönderilene teslimi tarihidir. İstem hakkı, zarar yerinin belli olması hâlinde de en erken 855 inci madde uyarınca zamanaşımına uğrar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 904 - 25/06/1998 tarihli Alman Taşıma Hukuku Reform Kanunu uyarınca değiştirilen Alm. TK. 'nın 452b paragrafından alınmıştır. Maddenin birinci fıkrası, eşyadaki zararın ihbarını, kural olarak, 889 uncu maddenin genel hükmüne tâbi tutmuştur. Ancak nihai teslim yerinde eşyayı teslim eden kişi, son taşıma kısmına ilişkin kuralları dikkate alarak ihbarda bulunmuşsa, değişik tür araçlar ile taşıma sözleşmesi bakımından 889 uncu maddenin aradığı şekil ve süre şartlarına uymuş olduğu kabul edilecektir. Buna

göre, taşınmanın son kısmı denizyoluyla cereyan etmişse ilgili milletlerarası sözleşmeye veya Tasarının 1185 inci maddesine uygun olarak yapılmış bir ihbar, 889 uncu maddenin şartlarını karşılamasa bile, 904 üncü madde bakımından yeterlidir.

D) Taşınma eşyasının taşınması

MADDE 905- (1) Değişik tür araçlarla taşıma sözleşmesinin konusunu taşıma eşyası oluşturuyorsa, sözleşmeye, bu Kitabın Üçüncü Kısım hükümleri uygulanır. Zararın meydana geldiği taşıma kısmı hakkında, Kanununun 903 üncü maddesi hükmü ancak Türkiye Cumhuriyeti için bağlayıcı olan milletlerarası sözleşmelerden biri geçerliyse uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 905 inci maddesinde 894 üncü maddede yapılan değişikliğe paralel olarak değişiklik yapılarak kabul edilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 905 - 25/06/1998 tarihli Alman Taşıma Hukuku Reform Kanunu uyarınca değiştirilen Alm.TK.'nın 452c paragrafından alınmıştır. Değişik tür araçlar ile taşıma sözleşmesinin konusu taşınma eşyası ise, bu sözleşme, Tasarının 894 ilâ 901 inci hükümlerine tâbi tutulmuştur. Ayrıca burada, daha sade bir sistem kurulabilmesi için, 903 üncü maddenin uygulama alanı sınırlandırılmıştır. Buna göre, zarar yerinin belli olduğu hallerde dahi yine üçüncü kısmın hükümleri uygulanacaktır; ancak, bir milletlerarası sözleşmenin uygulama alanı bulduğu hallerde, yeniden 903 üncü maddeye dönülecektir.

BEŞİNCİ KISIM **Yolcu Taşıma**

GEREKÇE

Yolcu Taşıma

Yolcu taşımaya ilişkin olarak Türk hukukunda özel hükümler yoktur. Oysa çeşitli ülkeler bu tür taşımaları da özel hükümlerle düzenlemişlerdir. Mesela, İsviçre'de 18/06/1993 tarihli özel bir federal kanun bulunmakta, Alman Medeni Kanununun 651 ilâ 651m maddesi

TÜRK TİCARET KANUNU

hükümleri seyahat sözleşmesine ayrılmış bulunmaktadır. Bu hükümler Almanya'da 01/01/2002'de yürürlüğe giren borçlar hukuku reformu ile Avrupa Parlamentosu ile Konseyin ortaklaşa çıkardıkları 13/06/1990 tarihli ve AET/90/314 sayılı Yönergesine göre değiştirilmiş bulunmaktadır. Ancak söz konusu Yönerge ve değişikliğe uğrayan Alm TK'nın anılan hükümleri yolcu taşımaktan çok turla yapılan gezi sözleşmelerine ilişkin hükümleri içermektedir. Bu Yönergenin Türk hukukuna Ticaret Kanunu dışında bir düzenleme ile getirilmesi gerekir. Onun için AET'nin 90/314 sayılı Yönergesi 906 ve devamı hükümlere yansıtılmamıştır. Aşağıdaki hükümler 850-854 üncü maddeler yanında uygulanır.

A) Kurallara uyma zorunluluğu

MADDE 906- (1) Yolcu, taşıyıcı tarafından iç hizmetleri düzenlemek için konulmuş kurallara uymak zorundadır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Talimat:

Madde 798 – Yolcular, taşıyıcılar tarafından iç hizmetleri tanzim için konmuş olan usul ve talimatı ihlal etmemekle mükelleflerdir.

GEREKÇE

Madde 906 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 798 inci maddesinden aynen alınmıştır.

B) Seferin yapılamaması

MADDE 907- (1) Sefer, taşıma sözleşmesinin yapılmasından sonra fakat hareketten önce ortaya çıkan bir sebep dolayısıyla yapılmamışsa, aşağıdaki hükümler uygulanır:

a) Ölüm, hastalık veya bunun gibi bir mücbir sebep dolayısıyla sefer yapılamamışsa, sözleşme, taraflardan hiçbirine tazmin yükümlülüğü doğurmaksızın kendiliğinden geçersiz olur.

b) Sefer, taşıma aracıyla ilgili olup taşıyıcı için kusur oluşturmayan, iki tarafın da kusurundan doğup yolculuğa engel bulunan veya yolculuğu tehlikeli duruma sokan bir sebep dolayısıyla yapılmamışsa, sözleşme, taraflardan hiçbirine tazmin yükümlülüğü doğurmaksızın kendiliğinden geçersiz olur.

c) Sefer, taşıyıcının fiili veya ihmali sebebiyle yapılmamışsa, yolcu tazminat isteyebilir.

d) Sefer, herhangi bir sebeple yapılmamış ve yolcu da o sefer için saatinde gerekli yerde bulunamamışsa, o seferi izleyen seferlerden birinde, aynı düzeydeki bir araçla ve aynı düzeydeki bir yerde seyahat

etme hakkını haizdir; meğerki, bu istemin yerine getirilmesi taşıyıcı yönünden imkânsız olsun veya büyük bir mali yük oluştursun. Yolcu ya sefer öneremeyen taşıyıcı bilet ücretinin üç katı tutarında tazminat öder. Seferin yapılamamasında taşıyıcının kusuru yoksa, yolcu aynı şartlarla kendisine önerilen seferi, haklı bir sebep göstermeksizin reddederse taşıma ücretini öder.

e) (a), (b) ve (c) bentlerinde anılan hâllerde taşıyıcı, peşin almış olduğu taşıma ücretini geri verir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Seferin durdurulması:

Madde 799 – Sefer, taşıma mukavelesinin akdinden sonra ve hareketten evvel durdurulursa aşağıdaki hükümler tatbik olunur:

1. Yolcu, belli vakitte hareket yerinde hazır bulunmıyacak olursa mütaakıp vasıta ile seyahat hakkını haizdir. Yolcu, seyahat etsin etmesin, ücreti tamamen ödemeye mecburdur;

2. Yolcu, seferden vazgeçmiş olsa dahi ücretin tamamını vermesi lazımdır.

3. Sefer; ölüm, hastalık veya buna benzer diğer bir mücbir sebepten dolayı durmuşsa, mukavele tazminatsız olarak kendiliğinden hükümden düşer.

4. Taşıma vasıtalarıyla ilgili olan ve taşıyıcı için kusur teşkil etmiyen bir sebepten yahut iki tarafın da kusurları olmaksızın yolculuğa engel olan veya onu tehlikeli kılan sair sebeplerden dolayı sefer yapılmamışsa mukavele hiçbir tarafın tazminat vermek mecburiyeti olmaksızın kendiliğinden hükümden düşer.

5. Sefer, taşıyıcının fiili veya kusuru yüzünden durmuşsa, yolcu tazminat isteyebilir;

6. Yukarıki 3, 4 ve 5 inci bentlerde anılan hallerde taşıyıcı peşin almış olduğu taşıma ücretini geri vermeye mecburdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 907 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 799 uncu maddesinden bazı değişikliklerle alınmıştır.

Seferin yapılamamasının sonuçlarını düzenleyen bu madde, çeşitli olasılıklara göre kurallar öngörmektedir.

Birinci bent: Bu bent 6762 sayılı Kanunun 799 uncu maddesinin (3) numaralı bendinden aynen alınmıştır.

İkinci bent: Bu bent 6762 sayılı Kanunun 799 uncu maddesinin (4) numaralı bendinden aynen alınmıştır.

Üçüncü bent: Bu bent 6762 sayılı Kanunun 799 uncu maddesinin (5) numaralı bendinden aynen alınmıştır.

Dördüncü bent: Bu bent 6762 sayılı Kanunun 799 uncu maddesinin (1) numaralı bendinden bazı değişikliklerle alınmıştır. Eski hüküm, yolcunun belli vakitte hareket yerinde hazır bulunmaması halinde, ondan sonraki araç ile seyahat etmek hakkını haiz olduğu, seyahat etsin, etmesin ücreti tamamen ödemek yükümü altında olduğu şeklindeydi. Bu hüküm taşıyıcıya, belli bir sefer için yer ayırtmış bulunan yolcuya, izleyen seferlerde hatta, yolcunun hareket yerine geldiği ilk seferde yer vermek zorunluğunu yükliyordu. Eski hüküm menfaatler dengesine olduğu kadar, gerçeğe de uymuyor, yolcu taşıma işletmeciliğinin ulaştığı düzeyi dikkate almıyordu.

Bugün yer ayırttığı sefere gelmeyen yolcuya, izleyen seferlerde yer verebilmek taşıyıcı yönünden güç hatta çoğu kez olanaksızdır. Bu sebeple yolcunun izleyen seferlerden biriyle seyahat etmek hakkı seferin herhangi bir sebeple zaten yapılamaması haline özgülenmiştir. Hüküm yolcuya bu hakkı, seferin yapılamamasında taşıyıcının kusuru bulunmasa da kendisi de yapılamayan sefer için zamanında hareket yerine gelmemiş olması halinde de tanımıştır. Sefer herhangi bir sebeple yapılamamış, yolcu bu sefer için hareket yerine gelmişse izleyen seferlerden birinde seyahat etmek hakkı öncelikle vardır.

Hüküm 6762 sayılı Kanundaki metinden bir noktada daha ayrılmaktadır. Yolcuya izleyen seferlerden birinde yer vermek taşıyıcı yönünden imkânsız olduğu veya büyük bir yük oluşturduğu takdirde taşıyıcı bu yükümlülükten kurtulur. Ancak söz konusu halde taşıyıcı taşıma ücretini iade eder ve makul bir tazminat öder. Bu tazminatın yolcunun tüm zararını karşılaması şart değildir. Seferin yapılamamasında taşıyıcının kusuru yoksa kendisine önerilen seferi haklı bir sebep olmaksızın reddeden yolcu bilet ücretini öder.

Beşinci bent: Bu bent 6762 sayılı Kanunun 799 uncu maddesinin (6) numaralı bendinden alınmıştır.

C) Seferin gecikmesi

I - Hareketin gecikmesi

MADDE 908- (1) Hareket, duruma ve şartlara göre yolcudan katlanılması istenemeyecek bir süre gecikirse, yolcu sözleşmeden cayıp ödediği ücreti ve varsa zararını isteyebilir. Yolcu, gecikmeye rağmen yolculuğu yapmışsa, sadece gecikmeden doğan zararının tazminini dava edebilir. Cayma şekle bağlı değildir; hareket yerinden ayrılma, cayma kabul edilir. Sözleşmeden cayılsın veya cayılmasın, gecikme nedeniyle doğmuş herhangi bir zarar ispat edilemese bile mahkemece bilet parasının üç misli tazminata karar verilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

D) Seferin gecikmesi:

I - Hareketin gecikmesi:

Madde 801 – Hareket gecikecek olursa yolcu, zarar ve ziyan talebedebileceği gibi, yapılmakta olan kara seyahatinde gecikme iki günü aşar veya gecikme yüzünden yolcunun seyahatten beklediği fayda kalmaz ise sözleşmeden cayabilir ve ödediği ücreti de geri istemek hakkını haizdir. Akitten cayılsın veya cayılmasın gecikme sebebiyle her hangi bir zarar ispat edilmese dahi bilet parasının üç misli maktu tazminat olarak hükmolunur.

GEREKÇE

Madde 908-Bu hüküm 6762 sayılı Kanunun 801 inci maddesinden esaslı değişikliklerle alınmıştır. Seferin hareket etmesi gecikmişse, gecikme haklı bir sebebe dayansın veya dayanmasın yolcu sözleşmeden cayıp ödediği ücreti ve varsa zararını, gecikmeye rağmen seyahat etmişse sadece gecikmeden doğan zararını isteyebilir. 6762 sayılı Kanunda bu haklar, gecikmenin iki günü aşması halinde doğmaktadır. Çağdaş uygulamalar çerçevesinde bu sürenin “hal ve şartlara uygun bir süre” olarak değiştirilmesi gerekmiştir. Hüküm cayma kavramına yer vererek, sözleşmeden dönme hükümlerinin uygulanacağını ifade etmiştir. Yolcu taşıma sözleşmesinin özellikleri ve yolcunun konumu dikkate alınarak cayma herhangi bir şekilde bağlanmamış, hatta caymanın, cayma anlamına gelebilecek hareketlerde açıklanması da yeterli görülmüştür. Bu sebeple hareket yerinden ayrılma caymadır; ayrıca 18 inci maddenin üçüncü fıkrasına uygun bir ihtar veya ihbarda bulunulması gerekmeyecektir. Hüküm, herhangi bir zararın ispat edilemediği hallerde, taşıyıcının tazminat borcunu bilet ücretinin üç misli ile sınırlandırmıştır. Bu suretle menfaatler dengesi korunmuştur. Eğer yolcu, bu maktu tazminatı aşan bir zarara uğramışsa, taşıyıcı, maddenin ikinci cümlesine göre zararın tamamından sorumludur.

II - Sefer sırasında

1. Yol değiştirme

MADDE 909- (1) Taşıyıcı, sefer esnasında, tarifede bulunmayan bir yerde durur, sebepsiz yere olağan yoldan başka bir yol izler veya diğer bir şekilde ve kendi fiili sebebiyle gidilmesi amaçlanan yere geç ulaşırsa, yolcu, sözleşmeden cayıp tazminat isteyebilir.

(2) Taşıyıcı, yolcu dışında yük de taşıyorsa, yükün boşaltılması için gerekli olan süre için sefere ara verebilir.

(3) Bu madde hükümleri sözleşmede aksine hüküm yoksa uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Sefer esnasında:

1. Yol değiştirme:

Madde 802 – Taşıyıcı, sefer esnasında tarifesine girmiyen bir yerde durur veya tayin etmiş olduğu yoldan başka bir yerde durur veya tayin etmiş olduğu yoldan başka bir yolu takibeder yahut diğer bir suretle ve kendi fiili yüzünden gidilmesi kasdolunan yere ulaşması gecikirse, yolcunun, akdin ifasından vazgeçmeye ve tazminat istemeye hakkı vardır.

Taşıyıcı, yolcudan başka yük de taşımakta ise yükü boşaltmak için gereken zaman kadar kalmak hakkına sahiptir.

Bu madde hükümleri mukavelede aksine hüküm yoksa caridir.

GEREKÇE

Madde 909 - Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 802 nci maddesinden alınmıştır. Sefer esnasında, yol değiştirme nedeni ile gecikmeden doğan sorumluluğu düzenlemektedir.

Taşıyıcı sefer tarifesinde bulunmayan bir yerde durması, sebepsiz yere olağan, yani her zaman izlenen veya izlenmesi gereken yoldan başka bir yol izlemesi veya diğer şekilde kendi fiilinden doğan bir sebeple taşımanın gecikmesi halinde yolcu sözleşmeden cayıp tazminat isteyebilir. Bu halde istenebilecek tazminat cayma halinde söz konusu olan tazminattır.

İkinci ve üçüncü fıkralar 6762 sayılı Kanunun 802 nci maddesinin tekrarıdır.

2. Zorunlu sebepler

MADDE 910- (1) Sefer, Hükümet emrinden, idari bir tasarruftan, taşımanın yapıldığı aracın onarılması zorunluluğundan veya ansızın çıkıp yolculuğa devamı tehlikeli duruma sokan bir sebepten gecikmişse, iki taraf arasında buna ilişkin bir sözleşme bulunmadığı takdirde, aşağıdaki hükümler uygulanır:

a) Yolcu, engelin kalkmasını veya onarımın sonunu beklemek istemezse, taşıma ücretini, gidilen yol ile orantılı olarak ödeyerek sözleşmeden cayabilir.

b) Yolcu, taşıma aracının hareketini beklerse, sadece kararlaştırılmış ücreti öder. Taşıma ücretine yemek dâhilse durma süresince yemek giderini yolcu yüklenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Zaruri sebepler yüzünden:

Madde 803 – *Sefer; hükümetin emrinden, araba, kamyon veya her hangi bir taşıma vasıtasının tamiri zaruri olmasından veya ansızın çıkıp seyahate devamı tehlikeli kılan bir halden dolayı gecikmiş ise, iki taraf arasında hususi bir anlaşma olmadığı takdirde aşağıdaki hükümler tatbik olunur:*

1. Yolcu, engelin kalkmasını veya tamiratın sonunu beklemek istemezse, taşıma ücretini, gidilen mesafe ile mütenasip olarak ödiyerek sözleşmeden cayabilir.

2. Yolcu, taşıma vasıtasının hareketini beklemeyi tercih edecek olursa, kararlaştırılmış ücretten fazla bir şey vermeye mecbur olmaz. Fakat taşıma ücretinde yemek de dahil ise durma müddetince yemek masrafını yolcu çeker.

GEREKÇE

Madde 910-Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 803 üncü maddesinden alınmıştır.

D) Seferin duraklaması

MADDE 911- (1) Sefer, taşıma sözleşmesinin kurulmasından ve hareketten sonra durarlarsa, sözleşmede aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde, aşağıdaki hükümler uygulanır:

a) Yolcu kendi isteği ile yol üzerinde bulunan bir yerde yolculuktan vazgeçerse ücretin tamamını öder.

b) Taşıyıcı, sefere devamdan vazgeçer veya taşıyıcının kusuru sebebiyle yolcu yol üzerinde bulunan bir yerde inmek zorunda kalırsa, taşıma ücreti ödenmez; ödenmişse yolcu tamamını geri alır. Yolcunun tazminat hakkı saklıdır.

c) Sefer, yolcunun kendisini veya taşıma aracını ilgilendiren ve taşıyıcı için kusur oluşturmayan bir sebepten durarlarsa, ücret, gidilen yol ile orantılı olarak ödenir. Bu hâlde taraflardan hiçbiri diğerine tazminat ödemez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

C) Seferin duraklaması:

Madde 800 – *Sefer, taşıma mukavelesinin akdinden ve hareketten sonra duraklıyacak olursa mukavelede bu hususta bir hüküm bulunmadığı takdirde aşağıdaki hükümler tatbik olunur:*

1. Yolcu kendi arzusu ile yol üzerinde bulunan bir yerde seyahattan vazgeçecek olursa ücretin tamamını ödemeye mecburdur;

2. Taşıyıcı sefere devamdan vazgeçer veyahut onun kusuru yüzünden yolcu yol üzerinde bulunan bir yerde kalmaya mecbur olursa, seyahat ücretinin verilmesi lazım gelmez; ücreti önce ödenmiş ise tamamını geri alabileceği gibi zarar ve ziyan da isteyebilir;

3. Sefer, yolcunun şahsını veyahut taşıma vasıtasını ilgilendiren ve taşıyıcı için kusur teşkil etmiyen bir sebepten dolayı duraklıyacak olursa, ücret, gidilen mesafe ile mütenasip olarak verilir. Bu halde hiçbir taraf diğerine tazminat vermeye mecbur değildir.

GEREKÇE

Madde 911 - Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 800 üncü maddesinden alınmıştır.

E) Bagaj

I - Taşıyıcının sorumluluğu

MADDE 912- (1) Yolcu, bagajı ile el bagajı için, aksine sözleşme yoksa, ayrı ücret ödemez. Taşıyıcı, yolcunun eşyasının zıyandan veya hasara uğramasından Kanunun 875 ilâ 886 ncı maddeleri uyarınca sorumludur.

(2) Yolcunun kişisel eşyasından taşıyıcı sorumludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

E) Bagaj:

I - Taşıyıcının mesuliyeti:

Madde 804 – Yolcu, bagajı ve zati eşyaları için, aksine mukavele yoksa ayrı ücret vermeye mecbur değildir. Taşıyıcı, yolcu eşyasının zıya veya hasara uğramasından dolayı 781, 785 ve 786 ncı maddelerde beyan edilen hükümler dairesinde mesuldür.

Yolcunun yanında alıkoyduğu eşyadan, taşıyıcı mesul değildir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 912 - Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 804 üncü maddesinden alınmıştır. Ancak ikinci fıkrada, 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu ile getirilen düzenlemelere uygun olarak, değişiklik yapılmış ve taşıyıcının, yolcunun yanında bulundurduğu eşyadan da sorumlu tutulması kuralı getirilmiştir.

II- Taşıyıcının hapis hakkı

MADDE 913- (1) Taşıyıcı, seyahat ücretinin teminatı olarak, Türk Medenî Kanununun 950 ilâ 953 üncü maddeleri uyarınca bagaj üzerinde hapis hakkını haizdir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Taşıyıcının hapis hakkı:

Madde 805 – Taşıyıcı, seyahat ücretini ve sefer esnasında yolcuya verdiği erzak bedellerini alabilmek için bagaj üzerinde hapis hakkını haizdir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 913 - Bu madde 6762 sayılı Kanununun 805 inci maddesinden alınmıştır. 6762 sayılı Kanunun diğer hükümlerinde mehzaz Alman hukukundan iktibas olunan “rehin hakları”nın yerine bu maddede hapis hakkına yer verilmiş olması, o Kanunun sistematiğini bozmaktaydı. Ancak, Tasarının 891 inci maddesinin altında verilen gerekçeye uygun olarak, Dördüncü ve Beşinci Kitapların ilgili bütün hükümlerinde, Türk Medeni Kanununun 950 ilâ 953 üncü maddeleri uyarınca alacakların temini için hapis hakkı kabul edilince (Tasarının 891, 923, 1201, 1254, 1275 ve 1315 inci maddeleri), 6762 sayılı Kanununun 805 inci maddesinin, “erzak bedelleri” ibaresi dışında Tasarıya aynen alınması mümkün olmuştur.

F) Taşıyıcının sorumluluğu

MADDE 914- (1) Taşıyıcı, yolcuları rahat bir yolculukla ve sağlıklı olarak gidecekleri yere ulaştırmakla, özellikle hava, ses, yer ve çevre kirliliğine meydan vermemek için gerekli düzeni kurmakla, gerekli diğer tüm önlemleri almak ve mevzuatta öngörülen kurallara uymakla yükümlüdür.

(2) Taşıyıcı, yolcuların kazaya uğramalarından doğacak zararı tazmin eder. Yolcunun kaza sonucunda ölmesi hâlinde, onun

yardımdan yoksun kalanlar uğradıkları zararın tazminini taşıyıcıdan isteyebilirler. Ancak, taşıyıcı, kazanın kendisinin veya yardımcılarının en yüksek özeni göstermelerine rağmen, kaçınamayacakları ve sonuçlarını önleyemeyecekleri bir sebepten ileri geldiğini ispat ederse tazminattan kurtulur.

(3) Taşıyıcı, bilette belirtilen yerin başka bir kişiye verilmesi, bilette gösterilen araç yerine onunla aynı düzeyde olmayan başka bir aracın sefere konulması, aracın belli saatten önce hareketi nedeniyle yolcunun yetişememesi, taşıma aracında durumun gerektirdiği ilk yardım malzemelerinin ve ilaçlarının bulundurulmaması veya bunlardan derhâl yararlanma imkânının sağlanmamış olması sebebiyle de, ikinci fıkraya göre sorumludur; herhangi bir zarar ispat edilmese bile taşıyıcı bilet parasının üç katını tazminat olarak öder.

(4) Üçüncü fıkrada gösterilen hareketleri yapan araç şoförleri, araçları emri altında bulduran kişiler ile araçları taşıma işinde kullanılanlar, şikâyet üzerine, kolluk görevlileri tarafından yüz Türk Lirasından binbeşyüz Türk Lirasına kadar idari para cezasıyla cezalandırılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

F) Taşıyıcının mesuliyeti:

Madde 806 – Taşıyıcı, yolcuları gidecekleri yere sağ ve salim olarak ulaştırmakla mükelleftir.

Yolcuların kazaya uğramaları halinde bundan doğacak zararları taşıyıcı tazmin eder. Yolcunun kaza neticesinde ölmesi halinde onun yardımdan mahrum kalan kimseler dahi uğradıkları zararlara karşılık taşıyıcıdan tazminat isteyebilirler. Şu kadar ki; taşıyıcı, kazanın kendisine veya yardımcılara yükletilmesi mümkün olan bir kusurdan doğmadığını ispat ettiği takdirde bu iki haldeki tazminattan kurtulur.

Taşıyıcı, bilette tayin edilen yerin başka bir kimseye verilmiş olması veyahut bilette tayin edilen vasıta yerine onun aynı olmayan başka bir vasıtanın sefere konulmuş olması veya vasıtanın belli saatten önce hareketi sebebiyle yolcunun yetişememesi yahut taşıma vasıtasında halin gerekli kıldığı ilk sıhhi yardım malzeme ve ilaçlarının bulundurulmaması veya bunlardan derhal istifade edilmesi imkanının sağlanmamış olması sebebiyle dahi yukarıki fıkra hükmünce mesuldür ve her hangi bir zarar ispat edilmese bile bilet parasının üç mislini maktu tazminat olarak ödemekle mükelleftir. Bu miktarı aşan zarar halinde onun da tazmini istenebilir.

Yukarıki fıkrada gösterilen hareketleri yapan vasıta şoförleri ve vasıtaları emri altında bulunduran kişiler ile vasıtaları taşıma işinde kullananlar şikayet üzerine elli liradan aşağı olmamak üzere hafif para cezasıyla cezalandırılırlar. Daha ağır cezalar derpiş eden hükümler mahfuzdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 914 üncü maddesinin birinci fıkrası, içerik olarak değiştirilmeden, amacı daha iyi ifade eden bir cümle yapısına dönüştürülerek kabul edilmiştir. Ayrıca maddede redaksiyon yapılmıştır. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 914 - Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 806 ncı maddesinden alınmıştır.

G) Yolcunun ölümü

MADDE 915- (1) Yolcu, yolculuk sırasında ölürse, taşıyıcı, mirasçılarının çıkarlarını korumak için yolcuya ait bagaj ile eşyayı ilgililerine teslim edinceye kadar bunların iyi hâlde korunmaları için gerekli önlemleri alır.

(2) Ölünün yakınlarından biri orada bulunuyorsa, bu işlemleri denetleyebilir ve taşıyıcıdan, birinci fıkrada belirtilen eşyanın kendi elinde bulunduğuna ilişkin yazılı bir beyan isteyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

G) Yolcunun ölümü:

Madde 807 – Yolcu, sefer esnasında ölürse, taşıyıcı, mirasçılarının menfaatlerini korumak için yolcuya ait bagaj ve eşyaları ilgililerine teslim edinceye kadar bunların iyi surette muhafazalarına ait tedbirleri almaya mecburdur.

Ölünün yakınlarından biri orada mevcut ise, işbu muameleler murakabe maksadıyla müdahale ve taşıyıcıdan, adı geçen eşyaların kendi elinde bulunduğuna dair bir beyanname talep edebilir.

GEREKÇE

Madde 915 - Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 807 ncı maddesinden alınmıştır.

H) Yönetmelik

MADDE 916- (1) Yolcu taşıması, bu Kanun hükümlerine uygun olarak Ulaştırma Bakanlığınca bir yönetmelikle düzenlenir. Yönetmelik, araç ile sürücüyü ilgilendirenler de dâhil olmak üzere, her konuda yolculuğun güvenliğini; hava, ses, yer ve çevre temizliğini ve diğer gereklilikleri sağlayıcı önlemleri içerir. Yönetmelikte, bagajın teslim alındığına ilişkin belgenin şekline ve özellikle bagajın ağırlığı ile içeriğine ilişkin kayıtlar hakkındaki hükümler yer alır. Yönetmelikte, bagaj ağırlığını ve sorumluluğu bu Kanundaki hükümler dışında sınırlayıcı düzenlemelere izin veren hükümler bulunamaz.

(2) Taşıyıcının bagajdan doğan sorumluluğu iç taşımalarda 500, dış taşımalarda ise 1.000 Özel Çekme Hakkından fazla olmamak üzere Ulaştırma Bakanlığınca tespit edilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, 916 ncı maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesi, içerik olarak değiştirilmeden, amacı daha iyi ifade eden bir cümle yapısına dönüştürülerek kabul edilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 916 - Bu hüküm yeni olup, yolcu taşıma işletmeciliğinin dinamik karakteri, genel işlem şartlarına bağlılığı ve bu şartların da çoğu kez bilete yazılmış olması gerçeği ve sektörün Dünya'daki gelişmesi dikkate alınarak yolcu taşımasının Ulaştırma Bakanlığınca bir yönetmelikle düzenlenmesini öngörmektedir. Bu sebeple hükme kanunen düzenlenmesi gereken sorumluluk sınırlarına ilişkin kurallar konulmuş, diğer konular yönetmeliğe bırakılmıştır.

ALTINCI KISIM

Taşıma İşleri Komisyoncusu

A) Taşıma komisyonculuğu sözleşmesi

MADDE 917- (1) Taşıma işleri komisyonculuğu sözleşmesi ile komisyoncu eşya taşımayı üstlenir. Bu sözleşme ile gönderen, kararlaştırılan ücreti ödeme borcu altına girer.

(2) Taşıma işleri komisyonculuğu bir ticari işletme faaliyetidir.

(3) Bu Kısımdaki özel hükümler saklı kalmak üzere, komisyonculuk sözleşmesi ve eşyanın taşınmasına ait konularda taşıma sözleşmesine ilişkin hükümler taşıma işleri komisyonculuğuna da uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Tanımı:

Madde 808 – Ücret mukabilinde kendi namına ve bir müvekkil hesabına eşya taşıtmayı sanat itihaz etmiş olan kimseye taşıma işleri komisyoncusu denir.

Bu ayırımdaki hususi hükümler baki kalmak şartıyla komisyon mukavelesi ve eşyanın taşınmasına ait hususlarda, taşıma mukavelesi hakkındaki hükümler taşıma işleri komisyonculuğuna da tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Komisyonumuzca, Tasarının 917 nci maddesinde 853 üncü maddede belirtilen gerekçeler doğrultusunda değişiklik yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 917 - Bu maddenin birinci fıkrası, 25/06/1998 tarihli Alman Taşıma Hukuku Reform Kanunu uyarınca değiştirilen Alm. TK.'nın 453 üncü paragrafının birinci ve ikinci fıkralarından birleştirilerek alınmıştır. İkinci fıkra, Tasarının 850 nci maddesinin üçüncü fıkrası için bildirilen gerekçelerle Alman Kanununun 453 üncü maddesinin üçüncü fıkrasından alınmıştır. Maddenin üçüncü fıkrası 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 808 inci maddesinin ikinci fıkrasından dili güncelleştirilerek alınmıştır.

Birinci fıkra, taşıma işleri yükleniciliği sözleşmesinin tanımı, tarafların temel edimlerine dayanılarak verilmiştir. Buna göre, bu sözleşme ile yüklenici eşya taşıtmayı, gönderen ücret ödemeyi üstlenir. Yüklenicinin “taşıma” borcu Tasarının 918 inci maddesinde ayrıntılı olarak tarif edilmiştir. Gönderenin ücret ödeme borcu da 920 nci maddeyle tamamlanmaktadır. Yüklenici, 6762 sayılı Kanunun 808 inci maddesinin birinci fıkrasında “ücret mukabilinde kendi namına ve bir müvekkili hesabına eşya taşıtan” kişi olarak tanımlanmıştı. Alman Reform Kanunu hazırlanırken, aynı doğrultuda bir tanımın esas alındığı ve ilgili hükümlerin böyle bir tanıma göre hazırlandığı görülmektedir. Dolayısıyla, Alman Kanununun 453 ilâ 465 inci maddelerinden iktibas edilen Tasarının 917 ilâ 930 uncu maddelerinin temelinde de yine aynı tanım yatmaktadır.

6762 sayılı Kanunun 808 inci maddesinin ikinci fıkrası, Alman Reform Kanununda ve Tasarıda kabul edilmiş olan, taşıma hukukuna ilişkin düzenlemeleri mümkün olduğunca Dördüncü Kitabın ilk iki kısmının çatısı altında toplama çabasına uygun olduğundan, Kanunun bu maddesinin üçüncü fıkrasında tekrar edilmiştir.

B) Hükümleri

I - Eşyanın taşınması

MADDE 918- (1) Eşyanın taşınması borcu, taşıma işinin örgütlenmesini ve özellikle;

- a) Taşıma araçlarını ve taşıma yolunu belirlemek,
- b) Taşıma işini fiilen gerçekleştirecek taşıyıcıyı ve taşıyıcıları seçmek, eşyanın taşınması için gereken taşıma, ardiye ve taşıma işleri komisyonculuğu sözleşmelerini yapmak,
- c) Taşıyıcıya ve taşıyıcılara gerekli bilgi ve talimatları vermek,
- d) Gönderenin tazminat haklarını teminat altına almak, yükümlülüklerini kapsar.

(2) Komisyoncunun yükümlülüklerinin kapsamına ayrıca, taşıma-ya ilişkin olarak kararlaştırılmış olan eşyanın sigortalanması, ambalajlanması, işaretlenmesi ve gümrüklenmesi gibi başkaca edimlerin yerine getirilmesi de girer. Aksi öngörülmedikçe, komisyoncu, sadece bu edimlerin yerine getirilmesi için gereken sözleşmeleri yapmakla yükümlüdür.

(3) Taşıma işleri komisyoncusu, gerekli sözleşmeleri kendi veya böyle bir yetki almış olması şartıyla, gönderen adına yapar.

(4) Taşıma işleri komisyoncusu edimlerini yerine getirirken, gönderenin menfaatlerini gözetmekle ve onun talimatlarına uymakla yükümlüdür.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Hükümleri:

I - İhtimam:

Madde 809 – *Komisyoncu, taşıma mukavelesi hükümlerini yerine getirmekte ve bilhassa taşıyıcıları ve ara komisyoncuları seçmekte, tedbirli bir tacir gibi hareket etmeye ve müvekkilinin menfaatlerini korumaya ve talimatına uymaya mecburdur.*

Komisyoncu, taşıyıcı ile mukavele ettiği miktardan fazla bir taşıma ücretini müvekkili hesabına geçiremez.

Komisyoncu, taşıyıcılara karşı olan rücu hakkını kendi kusuru yüzünden zayi etmiş ise, rücu hakkı kalmadığından dolayı mesuliyetten kurtulamaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 918 inci maddesinde redaksiyon yapılmış; yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Ayrıca Komisyonumuzca 853 üncü maddede anılan gerekçeler doğrultusunda maddede değişiklik yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 918 - 25/06/1998 tarihli Alman Taşıma Hukuku Reform Kanunu uyarınca değiştirilen Alm. TK.'nın 454 üncü paragrafından alınmıştır. Bu madde, yüklenicinin borcuna dahil olan edimleri tasrih etmektedir. Yüklenicinin temel borcu “eşyanın taşınması”dır; bu borç “taşıma işinin örgütlenmesi” üst kavramı ile açıklığa kavuşturulmaktadır. Dolayısıyla yüklenici, gönderenin bildirdiği teslim alma yerinden varma yerine kadar gereken taşıma araçlarını tespit edecek, bu araçlara ilişkin taşıyıcıları veya taşıyanları seçecek, seçtiği kişilerle kendi adına ve gönderenin hesabına taşıma sözleşmeleri yapacak, gerekiyorsa ardiye ve yükleme/boşaltma işlerine dair sözleşmeler de yapacaktır. Birinci fıkranın birinci ilâ dördüncü bentlerinde sayılan iş ve işlemler, örnek olarak sayılmıştır; somut olayın özelliklerine göre “taşıma işinin örgütlenmesi” borcuna başka edimler de dahil olabilecektir. Nitekim ikinci fıkra taşıma işlerine ilişkin diğer bazı edimler de yine örnek olarak sayılmaktadır; taraflar bu edimlerin yanısıra başka edimler de kararlaştırabileceklerdir. Yüklenici, bütün bu edimlerden başka, “taşıma işinin örgütlenmesi” niteliğinde olmayan yan edimler de üstlenmiş olabilir; bu hallerde bir karma sözleşme söz konusu olacaktır ve yüklenicinin bu edimler bakımından sorumluluğu ayrı hükümlere tâbi olacaktır. İkinci fıkranın ikinci cümlesinde, yüklenicinin, ikinci fıkra sayılan edimleri yerine getirmek için bizzat sözleşme yapmakla yükümlü olduğu ve bu sözleşmeyi bağtlatdığı anda, gönderene karşı edimini yerine getirmiş olacağı açıklanmıştır. Üçüncü fıkra, 6762 sayılı Kanunun 808 inci maddesi uyarınca da cari olan kural, kaynak Alman hükmüne uygun olarak sevk edilmiştir. Dördüncü fıkra öngörülen yükümlülük, yüklenicinin bu maddede sayılan bütün edimleri bakımından geçerlidir.

II - Bildirme yükümlülüğü

MADDE 919- (1) Gönderen, gerektiğinde eşyayı ambalajlamak ve işaretlemekle ve gerekli belgeleri sağlamakla, ayrıca taşıma işleri komisyoncusunun edimlerini yerine getirebilmesi için gerekli olan bilgileri ona vermekle yükümlüdür. Yük tehlikeli bir eşya ise gönderen, taşıma işleri komisyoncusuna tehlikenin niteliğini, alınması gereken önlemleri yazılı olarak ve zamanında bildirmekle yükümlüdür.

(2) Gönderen, kendisine herhangi bir kusur yüklenmese bile taşıma işleri komisyoncusunun;

- a) Eşyanın yetersiz ambalajlanma ve işaretlenmesinden,**
 - b) Yükün tehlikesi hakkında yeterli bilgi verilmemesinden veya**
 - c) Eşya ile ilgili resmî işlemler için gerekli olan belgelerin ve bilgilerin eksikliğinden, yokluğundan ya da gerçeğe aykırılığından,**
- kaynaklanan giderlerini ve zararını karşılamakla yükümlüdür. 864 üncü maddenin ikinci ilâ beşinci fıkraları burada da uygulanır.**

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Komisyonumuzca, Tasarının 919 uncu maddesinde 853 üncü maddede belirtilen gerekçeler doğrultusunda değişiklik yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 919 - 25/06/1998 tarihli Alman Taşıma Hukuku Reform Kanunu uyarınca değiştirilen Alm. TK.'nın 455 inci paragrafından alınmıştır. Maddenin birinci fıkrası gönderenin yüklenicisi bilgilendirme ve gerekli hazırlıkları yerine getirme edimlerini düzenlemektedir. İkinci fıkrada, Tasarının 864 üncü maddesine paralel olarak, gönderenin kusursuz sorumlu olduğu haller tanzim edilmektedir; bu hüküm, UNIDROIT tarafından hazırlanmış olan Taşıma İşleri Yükleniciliği Sözleşmesine İlişkin Bir Milletlerarası Andlaşma Taslağının 7 nci maddesinden ilham alınarak hazırlanmıştır.

III - Ücretin muacceliyeti

MADDE 920- (1) Eşyanın, taşıyıcıya veya taşıyana teslimi üzerine, komisyoncunun ücreti ödenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Ücret hakkı:

Madde 810 – Komüsyoncunun deruhde ettiği iş kendi namına bir taşıyıcı seçerek taşıma mukavelesi yapmaktan ibaret olduğu taraflar arasındaki akitten açıkça anlaşıldığı takdirde eşyayı taşıyıcıya teslim ettikten sonra ücretini istemeye hak kazanır. Diğer hallerde ücretin muaccel oluşu taşıma akdindeki hükümlere tabidir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Komisyonumuzca, Tasarının 920 nci maddesinde 853 üncü maddede belirtilen gerekçeler doğrultusunda değişiklik yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 920 - 25/06/1998 tarihli Alman Taşıma Hukuku Reform Kanunu uyarınca değiştirilen Alm. TK.'nın 456 nci paragrafından alınmıştır. 6762 sayılı Türk Ticaret

Kanununun 810 uncu maddesi, yüklenicinin ücretinin muacceliyeti konusunda seçenekler öngörmekteydi. Tasarının bu hükmüyle, kaynak Alman kuralı doğrultusunda bir sadeleştirmeye gidilmiş ve eşyanın taşıyıcıya/taşıyana teslimi anında ücretin her ihtimalde muaccel olacağı öngörülmüştür.

IV - Kesin ücret

MADDE 921- (1) Ücret olarak taşıma giderlerini de içeren tek bedel kararlaştırılmışsa, taşıma işleri komisyoncusu, taşımaya ilişkin olarak, taşıyıcının veya taşıyanın hak ve yükümlülüklerine sahip olur. Bu durumda komisyoncu, giderlerin ödenmesini, ancak bunun olağan olduğu hâllerde isteyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

VI - Komisyoncunun taşıma işini üzerine alması:

Madde 814/2 – Komisyoncu, taşıma senedinin ikinci nüshasını 771 inci maddede hükmünce kendi adına imza edip müvekkiline gerivermiş veya kendi adına taşıma ilmühaberi tanzim ederek müvekkiline vermiş veyahut kendisiyle müvekkili arasında taşıma ücreti ve bütün masraflara karşılık olarak kesin bir para tayin edilmiş ise komisyoncu taşıyıcı sayılır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Komisyonumuzca, Tasarının 921 inci maddesinde 853 üncü maddede belirtilen gerekçeler doğrultusunda değişiklik yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 921-25/06/1998 tarihli Alman Taşıma Hukuku Reform Kanunu uyarınca değiştirilen Alm. TK.'nın 459 uncu paragrafından alınmıştır. Yüklenici ile gönderenin, kesin bir ücret (bedel) kararlaştırmaları ihtimali, 6762 sayılı Kanununun 814 üncü maddesinin ikinci fıkrasında öngörülmüştü. Orada yer alan kural, kaynak Alman hükmüne uygun çağdaş bir düzenlemeye kavuşturulmuştur.

V - Gönderenin alacakları

MADDE 922- (1) Gönderen, komisyoncunun kendi adına ve onun hesabına yaptığı sözleşmelerden doğan alacaklarını, ancak bu alacaklar komisyoncu tarafından kendisine devredildikten sonra ileri sürebilir. Bu tür alacaklar ile bu alacakların yerine getirilmesi bağlamında elde edilen edimler, komisyoncunun alacaklılarıyla olan ilişkisinde gönderene geçmiş sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Komisyonumuzca, Tasarının 922 nci maddesinde 853 üncü maddede belirtilen gerekçeler doğrultusunda değişiklik yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 922 - 25/06/1998 tarihli Alman Taşıma Hukuku Reform Kanunu uyarınca değiştirilen Alm. TK.'nın 457 inci paragrafından alınmıştır. Bu madde, gönderen ile yüklenici arasındaki sözleşmeden doğan hak ve edimlerin, üçüncü kişilerle olan ilişkilerde nasıl ele alınacağını düzenlemektedir. Yüklenici, Tasarının 918 inci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca kural olarak sözleşmeleri kendi adına yapacaktır. Dolayısıyla, bu sözleşmelerden gönderen lehine doğan hakların dış ilişkide gönderen tarafından kullanılabilmesi için, iç ilişkide öncelikle bu hakların yüklenici tarafından gönderene temlik edilmiş olmaları gerekmektedir. Ancak böyle bir temlikin henüz yapılmadığı hallerde, gönderenin bu tür hak ve alacaklarını, yüklenicinin alacaklılarına karşı koruyabilmek için ikinci cümle hükmü kabul edilmiştir; buna göre temlik henüz yapılmadan dahi, gönderene ait hak ve alacaklar, yüklenicinin alacaklıları bakımından gönderene intikal etmiş sayılacak ve böylece yüklenicinin alacaklılarının haczi veya yüklenicinin iflâsı ihtimallerine karşı korunmuş olacaktır.

VI - Hapis hakkı

MADDE 923- (1) Komisyoncu, taşıma işleri komisyonculuğu sözleşmesinden doğan bütün alacakları için Türk Medenî Kanununun 950 ilâ 953 üncü maddeleri uyarınca eşya üzerinde hapis hakkına sahiptir. Bu konuda ayrıca, 891 inci maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesi ile üçüncü fıkrası hükümleri de kıyas yoluyla uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Hapis hakkı:

Madde 811 – *Komisyoncu, taşınan eşyaya gerçekten veyahut taşıma senedini veya onun yerine geçecek ilmühaber yahut eşyanın bir mağaza veyahut antrepoya tevdi edildiğini bildiren makbuz kağıdını hamil olmak suretiyle hükmen zilyet ise bu eşyanın taşıma masrafi, komisyon ücreti ve avanslarından dolayı eşya üzerinde hapis hakkı vardır.*

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Komisyonumuzca, Tasarının 923 üncü maddesinde 853 üncü maddede belirtilen gerekçeler doğrultusunda değişiklik yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 923 - Tasarının 891, 1201, 1254, 1275 ve 1315 maddelerinde de kabul edilmiş olan temel ilke uyarınca, bu maddede de, yüklenicinin alacaklıları için 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun sistemine dönülmüş ve hapis hakkı tanınmıştır.

VII - Sonraki komisyoncu

MADDE 924- (1) Taşımaya, taşıyıcıdan başka, bir de taşıma işleri komisyoncusu katılıyorsa ve eşyayı bu komisyoncu teslim edecekse, komisyoncu hakkında taşıma sözleşmesine ilişkin 892 nci madde hükmü kıyas yoluyla uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - Birden ziyade komisyoncu:

Madde 812 – Eşyanın taşınmasına biribiri ardınca birden çok komisyoncu aracılık ettiği takdirde, sonuncu olarak aracılık eden komisyoncular, kendilerinden önceki komisyoncuların haklarını ve bilhassa onların taşınan eşya üzerindeki hapis haklarını kullanmaya mecburdur.

Bir komisyoncunun alacağı, kendisinden sonra gelen komisyoncu tarafından temin edilecek olursa, önce gelen komisyoncunun hapis hakkı ondan sonraki komisyoncuya geçer.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Komisyonumuzca, Tasarının 924 üncü maddesinde 853 üncü maddede belirtilen gerekçeler doğrultusunda değişiklik yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 924 - 25/06/1998 tarihli Alman Taşıma Hukuku Reform Kanunu uyarınca değiştirilen Alm. TK.'nın 465 inci paragrafının birinci fıkrasından alınmıştır. Birden çok taşıyıcı halinde son taşıyıcının durumunu düzenleyen Tasarının 892 nci maddesinin, eşyayı teslim eden son kişinin taşıyıcı olmayıp da yüklenici olduğu hallerde de uygulanması gerektiğinden, bu kural sevk edilmiştir.

VIII - Halefiyet

MADDE 925- (1) Önceki taşıyıcı veya taşıma işleri komisyoncusunun alacakları, sonraki taşıma işleri komisyoncusu tarafından ödenirse, önceki komisyoncu veya taşıyıcının istem ve hapis hakları sonraki taşıma işleri komisyoncusuna geçer.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - Birden ziyade komüsyoncu:

Madde 812 /2 – Bir komüsyoncunun alacağı, kendisinden sonra gelen komüsyoncu tarafından temin edilecek olursa, önce gelen komüsyoncunun hapis hakkı ondan sonraki komüsyoncuya geçer.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Komisyonumuzca, Tasarının 925 inci maddesinde 853 üncü maddede belirtilen gerekçeler doğrultusunda değişiklik yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 925 - 25/06/1998 tarihli Alman Taşıma Hukuku Reform Kanunu uyarınca değiştirilen Alm. TK.'nın 465 inci paragrafının ikinci fıkrasından alınmıştır. 6762 sayılı Kanunun 812 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan kural, kaynak Alman hükmü doğrultusunda önceki taşıyıcıları da kapsayacak şekilde genişletilerek çağdaş bir düzenlemeye kavuşturulmuştur.

IX - Komisyoncunun taşıma işini üzerine alması

MADDE 926- (1) Taşıma işleri komisyoncusu, eşyanın taşınmasını bizzat üstlenebilir. Bu hakkını kullanırsa, taşımadan doğan haklar ve yükümlülükler yönünden taşıyıcı veya taşıyan sayılır. Bu durumda, kendi faaliyeti için isteyeceği ücretin yanısıra olağan taşıma ücretini de isteyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

VI - Komisyoncunun taşıma işini üzerine alması:

Madde 814 /1 – Aksine mukavele olmadığı takdirde komüsyoncu eşyayı kendi vasıta ve adamları ile taşıyabileceği gibi kendi yerine geçen taşıyıcılara da taşıtabilir. Bu halde komüsyoncu taşıyıcı sayılır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Komisyonumuzca, Tasarının 926 ncı maddesinde 853 üncü maddede belirtilen gerekçeler doğrultusunda değişiklik yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 926 - 25/06/1998 tarihli Alman Taşıma Hukuku Reform Kanunu uyarınca değiştirilen Alm. TK.'nın 458 inci paragrafından alınmıştır. 6762 sayılı Kanunun 814 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan düzenleme, kaynak Alman hükmüne uygun olarak yeniden kaleme alınmıştır. 6762 sayılı Kanunun hükmünde, yüklenicinin taşıma işini üzerine alması, tarafların bu hususu kararlaştırmaları halinde mümkündür; buna karşılık Tasarı ile getirilen yeni düzenlemeye göre, yüklenici her halde bu hakkı haizdir ve gönderene bu hakkını kullanacağını bildirerek taşıyıcı veya taşıyan sıfatını da iktisap edecektir. Bu hallerde, taşıma işleri yükleniciliği sözleşmesi ile taşıma sözleşmesi yan yana yürürlükte olacağından, yüklenici, hem 918 inci madde uyarınca yerine getireceği edimler için 920 nci madde uyarınca ücret, hem de taşıma sözleşmesinin ifası için ilgili hükümlere göre taşıma ücreti (navlun) talep edebilecektir.

X - Toplama yük

MADDE 927- (1) Taşıma işleri komisyoncusu kendi hesabına yapılmış bir taşıma sözleşmesine dayanarak, eşyayı başka bir göndere nin eşyasıyla birlikte taşıma hakkına sahiptir.

(2) Komisyoncu bu hakkını kullanırsa, toplama yükün taşınması konusunda taşıyıcının veya taşıyanın hak ve yükümlülüklerine sahip olur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Komisyonumuzca, Tasarının 927 nci maddesinde 853 üncü maddede belirtilen gerekçeler doğrultusunda değişiklik yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 927 - 25/06/1998 tarihli Alman Taşıma Hukuku Reform Kanunu uyarınca değiştirilen Alm. TK.'nın 460 ncı paragrafından alınmıştır. Uygulamada, yüklenicinin taşıma işini üzerine aldığı haller (Tasarının 926 ncı maddesi) ile bu maddede öngörülen toplama yük taşıma halleri sıklıkla birarada ortaya çıkmaktadır. Ancak, hukuki açıdan, burada iki farklı varsayımın bulunduğu kabul edilmiştir. Bu nedenle, toplama yük ile ilgili kurala bu maddede ayrı bir hüküm olarak yer verilmiştir.

C) Sorumluluk

I - Komisyoncunun sorumluluğu

MADDE 928- (1) Taşıma işleri komisyoncusu, zilyetliğinde bulunan eşyanın zıyaından ve hasarından sorumludur. 876 ilâ 878 inci, 880 ve 881 inci maddeler ile, 882 nci maddenin birinci, ikinci ve dördüncü fıkraları ve 883 üncü, 885 ilâ 887 nci maddeler kıyas yoluyla uygulanır.

(2) Taşıma işleri komisyoncusu, zilyetliğinde bulunan malın zıyaından veya hasarından kaynaklanmayan bir zarardan sadece 918 inci madde uyarınca kendisine düşen bir yükümlülüğü ihlal etmesi hâlinde sorumludur. Tedbirli bir tacirin göstereceği özene rağmen zarar önlenemeyecek ise komisyoncu sorumluluktan kurtulur.

(3) Zararın oluşmasına, gönderenin bir davranışı veya eşyanın özel bir ayıbı da sebep olmuşsa, tazminat borcunun doğmasında ve kapsamının belirlenmesinde bu olguların ne ölçüde etkili olduğu dikkate alınır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 928 inci maddesinde redaksiyon yapılmış; yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiş; ayrıca, 853 üncü maddede belirtilen gerekçeler doğrultusunda değişiklik yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 928 - 25/06/1998 tarihli Alman Taşıma Hukuku Reform Kanunu uyarınca değiştirilen Alm. TK.'nın 461 inci paragrafından alınmıştır. Tasarının 917 nci maddesinin üçüncü fıkrasındaki genel atfa uygun olarak, eşya yüklenicinin zilyetliğindeyken zarara uğramışsa, yüklenici, maddenin birinci fıkrası uyarınca taşıyıcıya ilişkin sorumluluk rejimine tâbi tutulmuştur. İkinci fıkrada ise, 918 inci maddede öngörülen edimlerin hiç veya gereği gibi ifa edilmemesi hallerinde, yüklenicinin, tedbirli bir tacirin özeni ölçüsünde sorumlu tutulacağı, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 809 uncu maddesinin birinci fıkrasına paralel olarak öngörülmüştür. Üçüncü fıkrada, Tasarının 864 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında ve 875 inci maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen kural, kaynak Alman hükmüne uygun olarak ifade edilmiştir.

II - Yardımcıların kusuru

MADDE 929- (1) Taşıma işleri komisyoncusu;

a) Kendi adamlarının,

b) Taşımanın yerine getirilmesi için yararlandığı kişilerin,

görevlerini yapmaları sırasındaki fiil ve ihmallerinden, kendi fiil ve ihmali gibi sorumludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Komisyonumuzca, Tasarının 929 uncu maddesinde 853 üncü maddede belirtilen gerekçeler doğrultusunda değişiklik yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 929 - 25/06/1998 tarihli Alman Taşıma Hukuku Reform Kanunu uyarınca değiştirilen Alm. TK. 'nın 462 nci paragrafı, taşıma işleri yüklenicisinin yardımcı kişilerden doğan sorumluluğunu, aynı Kanunun 428 inci maddesinde taşıyıcının sorumluluğu bakımından kabul edilen hükümle aynı içerikte düzenlemiştir. Ancak, Tasarının 879 uncu maddesinde, taşıyıcının yardımcı kişilerden doğan sorumluluğu bakımından CMR'nin 3 üncü maddesindeki düzenlemenin aynen kabul edilmesi ilkesi benimsendiğinden, taşıma işleri yüklenicisinin sorumluluğunu da aynı hükümle düzenleme yoluna gidilmiştir. Dolayısıyla, hem taşıyıcı hem de yüklenici, Tasarının 879 uncu ve 929 uncu maddeleri uyarınca, yardımcı kişilerin fiil ve ihmallerinden CMR'nin 3 üncü maddesindeki kural doğrultusunda sorumlu tutulmuşlardır.

D) Zamanaşımı

MADDE 930- (1) Bu Kısımda yer alan hükümlerden doğan istemler ve haklar bir yılda zamanaşımına uğrar.

(2) Zamanaşımının başlangıcı, zamanaşımına uğramış bir istem veya hakkın def'i olarak ileri sürülebilmesi bakımından ve zararın taşıma işleri komisyoncusunun kasten veya pervasızca bir davranışla ve böyle bir zararın meydana gelmesi ihtimalinin bilinciyle işlenmiş bir fiilinden veya ihmalden doğması hâlinde 855 inci madde hükümleri uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***VII - Müruruzaman:***

Madde 815 – Taşıma komisyonculuğu akdinden doğan bütün davalar bir yılda müruruzamana uğrar.

Müruruzamanın başlangıcı, müruruzamana uğramış hakkın defı olarak ileri sürülebilmesi, zararın komisyoncunun hile veya ağır kusurundan doğmuş bulunması halleri 767 nci madde hükümlerine tabidir.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK**Önerge**

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 930 uncu maddesinin birinci fıkrasında geçen “Bölümde” ibaresinin “Kısımda” şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

Tasarının 930 uncu maddesinin birinci fıkrasında 917 ilâ 929 uncu maddelerde düzenlenen taşıma işleri komisyonculuğu sözleşmesinden doğan bütün istemlerin zamanaşımı düzenlenmiştir. Bu hükümler, Altıncı “Kısım” içinde yer aldığından, 930 uncu maddenin birinci fıkrasında bu yönde deĐiőtiklik yapılması gerekmiştir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 930 uncu maddesinde, 855 inci maddenin beşinci fıkrası için verilen gerekçe doğrultusunda, “kast” derecesindeki kusurdan sonra gelen ikinci kusur derecesi için “pervasızca bir davranışla ve böyle bir zararın meydana gelmesi ihtimalinin bilinciyle” ibaresi tercih edilerek deĐiőtiklik yapılmıştır. Yapılan bu deĐiőtiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiş; ayrıca, Komisyonumuzca maddenin ikinci fıkrasında yer alan “böyle bir zarara sebep olmak kastıyla” ibaresi, 886 ncı maddede açıklanan gerekçelerle “kasten” olarak değiştirilmiştir.

GEREKÇE

Madde 930 - 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 815 inci maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır. Zamanaşımı konusunda, Kanunun 855 inci maddesi Alman hukukundan farklı bir düzenleme içerdiğinden, taşıma işleri yükleniciliği sözleşmesi bakımından da 25/06/1998 tarihli Alman Taşıma Hukuku Reform Kanunu uyarınca değiştirilen Alm. TK.’nın 930 uncu paragrafının yerine 6762 sayılı Kanunun hükmü alınmıştır. Maddenin ikinci fıkrası düzenlenirken, aynı kusur derecelerini düzenleyen Tasarının 855 inci maddesinin beşinci fıkrası, 887 nci maddesi, 930 uncu maddesinin ikinci fıkrası, 1187 nci ve 1267 nci maddelerinin terimleriyle birlik sağlanmasına özen gösterilmiştir.

BEŞİNCİ KİTAP

Deniz Ticareti

BİRİNCİ KISIM

Gemi

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

GEREKÇE

931 ilâ 995 inci Maddelere İlişkin Genel Açıklamalar

6762 sayılı Türk Ticaret Kanununda yer alan gemi ve bazı gemi neveleri ile ilgili tanımlar, aradan geçen zaman içerisinde ilmi ve kazaî içtihatlarda işaret olunan eksiklik ve hatalar göz önünde bulundurularak tamamlanmak ve düzeltilmek suretiyle Tasarıya alınmıştır. Tasarının “Deniz Ticareti”ne dair Beşinci Kitabı hükümlerinin uygulama alanı, Tasarıya alınmayan fasıllara, maddelere ve fıkralara yapılan yollamalar çıkarılmak, genel yollamalar yerine belli hükümlere yollama yapılmak ve yollamaların kısımlardan başlayarak sıralanması suretiyle yeniden düzenlenmiştir.

Uygulamada, gemilerin hukuksal niteliği tereddütlere sebep olmaktadır. Bu tereddütlerin başlıca kaynağı, 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun 23 üncü maddesinin dördüncü fıkrasının geniş bir yorumla tâbi tutulmasıdır. “Gemi”ye ilişkin “Genel Hükümler”in arasında bu tartışmaları sona erdirecek yeni düzenlemeler kabul etmek gerekmektedir; bu amaçla sevk edilen 936 ncı madde bütün gemilerin “taşınır” olduğunu açıklığa kavuşturmuş, onu izleyen 937 nci maddede bu kurala getirilen istisnaların kapsamı belirlenmiştir.

Buna karşılık, 6762 sayılı Kanunun “Avrupa limanları” teriminin uygulama alanını belirleyen 820 nci maddesi Tasarıya alınmamıştır. Bu terim, 6762 sayılı Kanununun 1008, 1011, 1088, 1420, 1421 ve 1423 üncü maddelerinin ilgili hükümleri bakımından bir anlam ifade etmektedir; ancak anılan hükümler Tasarıya alınmadığından, “Avrupa limanları” terimine ilişkin 820 nci maddeye de ihtiyaç kalmamıştır.

Gemilerin Türk Bayrağı çekme hak ve yükümlülükleri ile ilgili ilkelere Tasarıda da sadık kalınmıştır. Sadece ilgili maddeye, birlikte mülkiyet hükümlerine göre birden fazla kimselere ait olan gemilerin Türk gemisi sayılabilmesi için paylarının tamamının Türk vatandaşlarına ait olması ilkesine esneklik getiren bir üçüncü fıkra eklenmiştir. Ayrıca anonim ve sermayesi paylara bölünmüş şirketlerde bütün payların nama yazılı ve devirlerinin izne bağlı olması şartından doğan sorunların önüne geçebilmek için yalnız payların çoğunluğu hakkında bu şartların gerçekleşmesinin, keza şirketi yönetmeye yetkili ortakların çoğunluğunun Türk vatandaşı olmasının yeterli sayılacağı tasrih edilmiştir. Donatma iştiraklerinde gemi müdürü tayini zorunlu olmadığından maddenin son fıkrasındaki bu izlenimi uyandıran kayıt Tasarıya alınmamıştır. Tasarıdaki hüküm, 20/04/2004 tarihli ve 5136 sayılı Kanun ile 6762 sayılı Kanununun 823 üncü maddesinde yapılan değişiklikten, ticaret şirketlerine ve donatma iştiraklerine ait olan gemilerin Türk gemisi sayılabilmesi için şirketi veya donatma iştirakini temsile yetkili olan ortakların ve müşterek donatanların çoğunluğunun Türk vatandaşı olması şartının aranmamış bulunması itibarıyla farklıdır.

TÜRK TİCARET KANUNU

Bir Türk gemisinin yabancılara kiralanması veya aksine yabancılara ait bir geminin işletilmesinin Türk vatandaşlarına bırakılmış olması halinde, geminin Türk Bayrağı veya yabancı bayrak çekebilmesi için gerekli şartlar, 6762 sayılı Kanunun 5136 sayılı Kanunla değiştirilen 824 üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında olduğu gibi, bir kanun maddesine yollamada bulunarak değil, işin esasına göre, yani geminin kendilerine ait olduğu takdirde, Türk Bayrağı çekme hakkını haiz olacağı kişilere kendi namına işletilmek üzere bırakılmış olup olmadığına göre bir ayırım yapılarak belirlenmiştir. Diğer yandan her iki halde de yabancı bayrak veya Türk Bayrağı çekmek için verilecek iznin en çok iki yıl ile sınırlanmayıp, “bırakma süresince” geçerli olması, her iki yılda bir Denizcilik Müsteşarlığına izin için başvurmadan doğabilecek güçlük ve belirsizlikleri bertaraf etmek bakımından işin mahiyetine daha uygun bulunmuştur.

Türk Bayrağı çekme hakkının, bunun için gerekli şartlardan birinin ortadan kalkması sebebiyle ziyat halinde bu durumu Denizcilik Müsteşarlığına gecikmeksizin bildirme zorunluluğu getirilmiş ve Müsteşarlığın 6 aylık bir geçiş dönemi için bayrak çekme izni verebileceği açıklanmıştır. Türk Bayrağı çekme hakkının ispatı ile ilgili hükümlerde içerik itibarıyla herhangi bir değişiklik yapılmamış, sadece dilleri güncelleştirilerek Tasarıya alınmıştır. Yalnız 6762 sayılı Kanunun 822 nci maddesinin ikinci fıkrasında yazılı gemiler, gemi tasdiknamesi ve bayrak şahadetnamesi alınmasına ihtiyaç olmaksızın Türk Bayrağı çekebileceklerinden, Tasarının 945 inci maddesinde bu hususa işaret olunmak suretiyle eksiklik giderilmiştir.

Kanunun Türk Bayrağı çekme zorunluluğu ile ilgili hükümlerine riayetsizliğin yaptırımlarını içeren ceza hükümlerinde cezalandırılan fiillerin, çeşitli maddelere yollamalarda bulunmak suretiyle belirlenmesi yerine, bizzat bu fiillerin tasrih edilmesi suretiyle tayini cihetine gidilmiş, müsadere yaptırımı ise metinden çıkarılmıştır. Cezayı gerektiren fiillerin Türkiye dışında işlenmesi halinde dahi cezalandırılacağına dair hükümde, tereddütlerin doğumuna sebebiyet veren “Türkiye dışında” ibaresi “yabancı bir ülkede veya açık denizde” denilerek açıklığa kavuşturulmuştur.

6762 sayılı Kanunda taşınmaz sicili ile ticaret siciline nazaran çok daha tam, ayrıntılı ve gelişmiş ilişkilere uygun hükümlerle düzenlenmiş gemi sicili ile ilgili olarak Tasarıda önce, sicilin 5136 sayılı Kanunun 1 inci maddesi ile 6762 sayılı Kanunun 4 üncü maddesine eklenen son fıkra uyarınca Denizcilik İhtisas Mahkemeleri kurulan yerlerde o mahkemenin, kurulmamış ise, o yerde görevli ticaret davalarına bakan Asliye Hukuk Mahkemesinin ve eğer o yerde ticaret davalarına bakan birden çok mahkeme varsa, Adalet Bakanlığının teklifi üzerine Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından belirlenecek mahkemenin gözetimi altında tutulacağı belirtilmiştir.

Daha sonra 6762 sayılı Kanunun gemiyi tescile yetkili sicil memurluğu ile hükmü, geminin seferlerinin yabancı bir limandan olduğu gibi bir kara şehirden veya bizzat gemiden yönetilebileceği de nazara alınarak tamamlanmak suretiyle Tasarıya alınmıştır.

6762 sayılı Kanunda gemilerin sicile kayıtlı olup olmamalarına göre yapılan ayırımın tamamlanması ve vuzuha kavuşturulması için hangi gemilerin tescilinin caiz olduğu, zorunlu olduğu veya caiz olmadığı açıklanmıştır. Tasarıda tescil, değişikliklerin sicile geçirilmesi ve terkinden ibaret olan sicil işlemleri birbiri ardından düzenlenmiştir.

Gemi siciline tescil olunan hususlarda vuku bulan hangi değişikliklerin sicile geçirileceği 6762 sayılı Kanunda olduğu gibi, belli maddelere yollamada bulunularak değil, sicile geçirilmiş hususlarda meydana gelen değişikliklere yollamada bulunmak suretiyle tesbit edilmiş, böylece geminin mülkiyetinde vukua gelen değişikliklerin kaydı gerektirip

gerektirmediği hususunda ortaya çıkan tereddütlerin bertaraf ve izale edilmesi yoluna gidilmiştir.

Tasarının talep üzerine terkin ile ilgili 965 inci maddesinde, geminin cebri icra yolu ile Türk vatandaşı olmayan kişilere satılması ihtimalini de düzenleyen 1388 inci maddenin ikinci fıkrası ile 1350 nci maddenin birinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümleleri, böylece Türk Bayrağı çekme hakkını kaybeden geminin teminat teşkil ettiği alacak hakkı sahiplerinin alacakları ödeninceye kadar güvencelerinin devamı sağlanmıştır.

Gemi tasdiknamesi ile ilgili hükümler, önce içeriği, sonra yeniden düzenlenmesi, değişikliklerin tasdiknameye geçirilmesi ve bunun için tasdiknamenin sicil memurluğuna ibrazı zorunluğu düzenlenmek suretiyle sıraya konulmuştur. Tescilin hüküm ve sonuçları, kısaca sicilin aleniyeti prensibi ile sicil kardineleri, sicilin gerçek hukukî duruma uygun hale getirilmesi, sicile itirazlar, şerhler, sicile güven ilkesi, tescil edilmiş aynı haklardan doğan talep haklarının zamanaşımı ve kayıt masrafları ile ilgili hükümler, 6762 sayılı Kanunun gemiler üzerindeki aynı haklara dair dördüncü kısımdan çıkarılarak sistematik bakımdan ait oldukları bu Bölüme alınmıştır.

Yapı halindeki gemilere mahsus sicil, 6762 sayılı Kanunun sistemine uygun olarak düzenlenmiştir. Ancak 6762 sayılı Kanundan farklı olarak kimlerin yapının tescilini talebe yetkili oldukları açıklanmış ve tersane sahibinin geminin maliki olduğu izlenimini uyandıran 859 uncu maddenin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi ile 860 ıncı maddenin ikinci fıkrası hükmü Tasarıya alınmamıştır. Yapı halindeki gemiyi sicile tescil ettirmenin hükümleri, gemi siciline paralel olarak, ayrı bir maddede düzenlenmiş ve sicil kardinelerinin yapı halindeki gemilere mahsus sicile kayıt ve terkin olunan hususlar hakkında da cari olacağı tasrih edilmiştir. 6762 sayılı Kanunun gemiler üzerindeki aynı haklara ilişkin dördüncü kısımda yer alan yapı üzerinde ne şekilde ipotek tesis edileceği ve bu ipoteye uygulanacak hükümler ile ilgili düzenleme de sistematik bakımdan ait olduğu bu Bölüme alınmıştır. Gemi siciline paralel olarak yapı halindeki gemilere mahsus sicilin gerçeğe uygun halde bulundurulmasını teminen Tasarının sicil kaydının terkinine dair 992 nci maddesine yeni bir fıkra eklenmiştir. Keza 4490 sayılı Kanunla Türk Uluslararası Gemi Sicili ihdas olunarak bu sicilin tutulması, sicile kaydolunacak gemiler ve yatlar, bunlar üzerindeki hakların devri, terkin ve sicil işlemlerine ilişkin esaslar ayrıca düzenlenmiş olduğu için, Türk Uluslararası Gemi Sicili ile ilgili özel hükümleri saklı tutmak üzere Tasarıya yeni bir hüküm eklenmiştir.

A) Tanımlar

I- Gemi, ticaret gemisi

MADDE 931- (1) Tahsis edildiği amaç, suda hareket etmesini gerektiren, yüzmeye özelliği bulunan ve pek küçük olmayan her araç, kendiliğinden hareket etmesi imkânı bulunmasa da, bu Kanun bakımından “gemi” sayılır.

(2) Suda ekonomik menfaat sağlama amacına tahsis edilen veya fiilen böyle bir amaç için kullanılan her gemi, kimin tarafından ve kimin adına veya hesabına kullanılırsa kullanılsın “ticaret gemisi” sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**A) Tarifler:****I - Gemi, ticaret gemisi:**

Madde 816 – Tahsis edildiği gayeye uygun olarak kullanılması, denizde hareket etmesi imkanına bağlı bulunan ve pek küçük olmıyan her türlü tekne “Gemi” sayılır.

Denizde kazanç elde etme maksadına tahsis edilen veya fiilen böyle bir maksat için kullanılan her gemi, kimin tarafından ve kimin nam ve hesabına kullanılırsa kullanılsın, “Ticaret gemisi” sayılır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 931 - 6762 sayılı Kanunun 816 ncı maddesinden değiştirilerek alınmıştır. “Tekne” kavramı, “araç” kavramı ile ve “kazanç” kavramı ise, “ekonomik menfaat” kavramı ile değiştirilmiştir. Teknik ve iktisadî hayattaki gelişmeler göz önünde bulundurularak, “gemi” kavramının kapsamı mümkün olduğunca genişletilmeye çalışılmıştır. Yargıtay kararlarında “gemi” kavramının dar yorumlanmasının sakıncalı sonuçlarını bertaraf etmek için, kendiliğinden hareket etme kabiliyetini haiz olmasa dahi, bir aracın gemi olabileceği açıkça belirtilmiştir. Böylece yüzen havuzlar, mavnalar, şaflar, hovercraftlar dahi, tahsis gayesi suda hareket etmesini gerektirmesi şartıyla gemi sayılmıştır. Kazanç sağlama unsuru sadece malvarlığının aktifinde artış meydana getirmeye yönelik faaliyetleri ifade ettiğinden, ekonomik menfaat ibaresinin kullanılması menfi ve müspet kazancı içermesi itibarıyla daha uygun bulunmuştur. Bu suretle, donatanın üzerinde sadece kendi yükünü taşımaya tahsis ettiği araçların bile gemi telakki edilmesi imkân dahiline girmiş olacaktır. Denizde hareket yerine, suda harekete öncelik verilmesinin sebebi, iç sularda yapılan taşımaların günümüzde olduğunun aksine kara taşımaları yerine deniz taşımalarına ilişkin hükümlere tâbi tutulmasına duyulan ihtiyaçtır.

II- Denize, yola ve yüke elverişli gemi

MADDE 932- (1) Gövde, genel donatım, makine, kazan gibi esas kısımları bakımından, yolculuğun yapılacağı sudan ileri gelen (tamamıyla anormal tehlikeler hariç) tehlikelere karşı koyabilecek bir gemi “denize elverişli” sayılır.

(2) Denize elverişli olan gemi, teşkilatı, yükleme durumu, yakıtı, kumanyası, gemi adamlarının yeterliği ve sayısı bakımından, (tamamıyla anormal tehlikeler hariç) yapacağı yolculuğun tehlikelerine

karşı koyabilmek için gerekli niteliklere sahip bulunduğu takdirde “yola elverişli” sayılır.

(3) Soğutma tesisatı da dâhil olmak üzere, eşya taşımada kullanılan kısımları eşyanın kabulüne, taşınmasına ve muhafazasına elverişli olan bir gemi “yüke elverişli” sayılır.

(4) Denizde can ve mal koruma ile ilgili mevzuat hükümleri saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Denize elverişli gemi, yola elverişli gemi:

Madde 817 – Tekne, umumi donatım, makine, kazan gibi esas kısımları bakımından yapacağı yolculuğun (Tamamiyle anormal tehlikeler hariç) deniz tehlikelerine karşı koyabilecek durumda olan bir gemi “Denize elverişli” sayılır.

Denize elverişli olan gemi, teşkilatı, yükleme durumu, yakıtı, komanyası, gemi adamlarının yeterliği ve sayısı bakımlarından yapacağı yolculuğun (Tamamiyle anormal tehlikeler hariç) tehlikelerine karşı koyabilmek için gerekli vasıfları haiz bulunduğu takdirde “Yola elverişli” sayılır.

D) Taşıyanın; geminin denize, yola ve yüke elverişli olmamasından dolayı mesuliyet:

Madde 1019/1 – Her nevi navlun mukavelesinde taşıyan, geminin denize ve yola elverişli bir halde bulunmasını (Madde 817) ve soğutma tesisatı da dahil olmak üzere ambarların yükü kabule, taşımaya ve muhafazaya elverişli bir halde bulunmasını (Yüke elverişliliğini) temin etmekle mükelleftir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 932 nci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında ayrıç içindeki ibareler, ayrıçtan çıkarılarak madde metnine işlenmiş, üçüncü fıkra, anlamı daha iyi ifade eden bir cümle yapısına kavuşturularak madde kabul edilmiştir. Ancak, yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca uygun görülmemiş; baskı sırasında sehven silinen birinci fıkrada yer alan “yolcunun yapılacağı sudan ileri gelen” ibaresi madde metnine eklenmek suretiyle Tasarının madde metni aynen kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 932 -931 inci maddedeki değişikliklere paralel olarak 6762 sayılı Kanunun 817 nci maddesinde de “tekne” yerine “gövde”, “deniz” yerine “su” kelimeleri tercih edilmiş, üçüncü fıkra ise 6762 sayılı Kanunun 1019 uncu maddesinin birinci fıkrasından alınmıştır. Denize elverişli gemi ibaresi, Türk denizcilğinde terim olarak yerleşmiş olduğundan

TÜRK TİCARET KANUNU

suda elverişli gemi yerine bu terimin kullanılması uygun görülmüştür. Denize elverişliğin yapılan yolculuğa bağlı nisbî bir kavram olması dolayısıyla, sadece açıklayıcı olarak birinci fıkraya “yolculuğun cereyan ettiği sudan” ifadesi konulmuştur. Son fıkrada sadece Denizde Can ve Mal Koruma Hakkındaki Kanuna yapılan yollamanın, kanunun isminin ileride değişebileceği ve diğer bazı kanunlarda da bu konuda hükümler sevk edilebileceği düşünüülerek, genel bir atıfla yapılması daha isabetli bulunmuştur.

III- Tamir kabul etmez gemi, tamire değmez gemi

MADDE 933- (1) Denize elverişsiz hâle gelmiş olan bir gemi bu Kanunun uygulanması bakımından;

a) Tamiri hiç veya bulunduğu yerde mümkün değilse ve tamir edilebileceği bir limana götürülemezse, “tamir kabul etmez gemi”,

b) Tamir giderleri geminin, eski ve yeni farkı gözetilmeksizin, önceki değerinin dörtte üçünü aşacaksa, “tamire değmez gemi”, sayılır.

(2) Önceki değer, denize elverişsizlik bir yolculuk sırasında meydana gelmişse, geminin yolculuğa çıkarken sahip olduğu değerden; diğer hâllerde ise, gemi denize elverişsiz hâle gelmeden önce sahip olduğu veya gereği gibi donatılmış olması hâlinde sahip olacağı değerden ibarettir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Tamir kabul etmez gemi, tamire değmez gemi:

Madde 818 – Denize elverişsiz hale gelmiş olan bir gemi bu Kanunun tatbiki bakımından:

1. Tamiri hiç veya bulunduğu yerde mümkün değilse ve tamir edilebileceği bir limana götürülemezse “Tamir kabul etmez gemi”;

2. Tamir masrafları geminin, eski ve yeni farkı gözetilmeksizin, önceki değerinin dörtte üçünü aşacaksa, “Tamire değmez gemi”; sayılır.

Önceki değer, denize elverişsizlik bir yolculuk sırasında meydana gelmişse, geminin yolculuğa çıkarken haiz olduğu değerden; diğer hâllerde ise, gemi denize elverişsiz hale gelmeden önce haiz olduğu veya gereği gibi donatılmış olması halinde haiz olacağı değerden ibarettir.

GEREKÇE

Madde 933 - 6762 sayılı Kanunun 818 inci maddesinden alınmıştır.

IV- Gemi adamları

MADDE 934- (1) “Gemi adamları”; kaptan, gemi zabiteleri, tayfalar ve gemide çalıştırılan diğer kişilerdir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**VI - Gemi adamları:**

Madde 821 – “Gemi adamları”; kaptan, gemi zabiteleri, tayfalar ve gemide istihdam edilen diğer kimselerdir.

GEREKÇE

Madde 934 - 6762 sayılı Kanunun 821 inci maddesinden alınmıştır.

B) Hükümlerin uygulama alanı

MADDE 935- (1) Aksini öngören kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla, bu Kanunun deniz ticaretiyle ilgili hükümleri ticaret gemileri hakkında uygulanır.

(2) Ancak, bu Kitabın;

a) “Gemi”, “Kaptan”, “Gemi Alacakları” ve “Cebri İcraya İlişkin Özel Hükümler” başlıklı Kısımları, “Çatma” ve “Kurtarma” başlıklı Bölümleri, deniz alacaklarına karşı sorumluluğun sınırlanması hakkındaki hükümleri ile donatanın, gemi adamlarının kusurundan doğan sorumluluğuna ilişkin 1062 nci maddesi, yatlar, denizci yetiştirme gemileri gibi sadece gezinti, spor, eğitim, öğretim ve bilim amaçlarına tahsis edilmiş gemilere,

b) “Çatma” ve “Kurtarma” başlıklı Bölümleri, deniz alacaklarına karşı sorumluluğun sınırlanması hakkındaki hükümleri ile donatanın, gemi adamlarının kusurundan doğan sorumluluğuna ilişkin 1062 nci maddesi, münhasıran bir kamu hizmetine tahsis edilen Devlet gemileriyle donanmaya bağlı harp gemilerine ve yardımcı gemilere,

c) Bayrak şahadetnamesi ile ilgili 944 üncü maddenin ikinci fıkrası ile 945, 947, 948 ve 949 uncu maddeleri, sicille ilgili 955, 956, 973 ve 991 inci maddeleri, kanuni ipotekle ilgili 1013 üncü maddesi ve yapı hâlinde bulunan gemiler üzerindeki haklarla ilgili 1054 ilâ 1058 inci maddeleri yabancı bir devlet veya onun vatandaşları adına Türkiye’de yapılmakta olan gemilere de, nitelikleri ile bağdaştığı ölçüde, uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Hükümlerin tatbik sahası:

Madde 822 – Hususi kanunlarda aksine hüküm bulunmadıkça, bu kanunun hükümleri ticaret gemileri hakkında tatbik olunur.

Ancak:

1. Donatanın gemi adamlarının kusurundan doğan mesuliyetine mütaallik 947 nci madde ile 948 inci maddenin birinci fıkrasının üçüncü bendi, bu kitabın gemi, kaptan ve gemi alacaklıları hakkındaki fasılları ile deniz ödünçü, çatma, kurtarma ve yardım hakkındaki kısımları; yatlar, denizci yetiştirme gemileri gibi münhasıran gezinti, spor, eğitim, öğretim ve ilim gayelerine tahsis edilmiş gemilere;

2. Donatanın gemi adamlarının kusurundan doğan mesuliyetine mütaallik 947 nci madde ile 948 inci maddenin birinci fıkrasının üçüncü bendi, bu kitabın çatma, kurtarma ve yardıma dair kısımlarıyla mahdut mesuliyete mütaallik 1236 ncı maddenin son fıkrası hükmü munhasıran bir amme hizmetine tahsis edilen devlet gemileriyle donanmaya bağlı harb gemilerine ve yardımcı gemilere;

3. Bayrak, gemi sicilli ve inşa halinde gemiler üzerindeki haklara mütaallik hükümler, yabancı bir devlet veya onun tebaası hesabına Türkiye’de inşa olunan gemilere;

dahi tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 935 inci maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendinde, Tasarının 1350 nci maddesiyle başlayan Sekizinci Kısımın başlığı ile uyum sağlanması amacıyla değişiklik yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 935 - 6762 sayılı Kanunun 822 nci maddesinden değiştirilerek alınmıştır. Önce genel olarak ticaret gemileri hakkında bu Kanunun Beşinci Kitabında yer alan hükümlerin uygulanacağı açıklanmıştır. İkinci fıkranın (a) bendinde, atf yapılan maddeler Kısımdan başlayarak sıralanmıştır. 6762 sayılı Kanunun 1236 ncı maddesindeki sınırlı sorumluluğa ilişkin atfa Tasarının hükümleri karşısında gerek kalmadığı dikkate alınarak, ikinci fıkranın (a) ve (b) bentlerinde yer verilmemiştir. Aynı fıkranın (c) bendinde, genel yollamaların yerine belli hükümlere yollama yapılması tercih edilmiştir.

C) Gemilerin hukuksal niteliği

I- Genel olarak

MADDE 936- (1) Sicile kayıtlı olup olmadıklarına bakılmaksızın bütün gemiler bu Kanunun ve diğer kanunların uygulanmasında taşınır eşyadandır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 936 - Aşağıda, “Cebrî İcra Hakkında Özel Hükümler”e ilişkin Sekizinci Kısımın ait gerekçelerde ayrıntılarıyla açıklandığı gibi, 2004 sayılı Kanunun bazı gemileri taşınmaz hükümlerine tâbi tutan 23 üncü maddesinin dördüncü fıkrası, uygulamada bütün gemilerin taşınmaz hükmünde tutulması eğilimine yol açmıştır. Türk Özel Hukuk ilkelerine tümüyle aykırı olan bu eğilim, 2004 sayılı Kanunun 23 üncü maddesinin isabetsiz bir yorumuna dayanmaktaydı; nitekim o maddeye göre sicile kayıtlı gemiler yalnızca o Kanunun uygulanması bakımından taşınmazlara ilişkin hükümlere tâbi tutulmuştu. Dolayısıyla gemileri genel olarak taşınmaz saymayı haklı gösterecek bir yasal düzenleme yoktu. Bu konudaki tereddütleri tümüyle ortadan kaldırmak amacıyla, çeşitli yabancı kanunlarda olduğu gibi, bir genel hüküm sevk edilerek gemilerin “taşınır” olduğu bu maddede açıklığa kavuşturulmuştur. Dolayısıyla, bu Kanunda özel hüküm (örneğin, 997 ve 1130 uncu maddeler) bulunmayan hallerde, bütün gemilere, bayrağı ve sicili ne olursa olsun, taşınır eşyaya ait hükümler uygulanacaktır (örn. gemi inşa ve tamir sözleşmeleri, gemi satış sözleşmeleri). Bu kuralın uygulanmadığı, istisnai haller, Tasarımın bir sonraki 937 nci maddesinde gösterilmiştir.

II- Taşınmazlarla ilgili hükümlerden gemilere uygulanacak olanlar

MADDE 937- (1) Bu Kanunda, İcra ve İflas Kanununun taşınmazlara ilişkin hükümlerine tabi olacağı açıkça bildirilen gemiler hakkında 936 ncı madde hükmü uygulanmaz.

(2) Türk Medenî Kanununun 429 uncu maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendi ile 444 üncü, 523 üncü ve 635 inci maddelerinin uygulanmasında, “taşınmaz” terimine yapı hâlinde veya tamamlanmış olan bütün gemiler ve “tapu sicili” terimine “gemi sicilleri” de dâhildir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**VIII - Gayrimenkule mütaallik hükümlerden gemilere teşmil edilenler:**

Madde 891 – Medeni Kanunun 379 uncu maddesinin 2 numaralı bendi, 388, 470 ve 575 inci maddelerinin tatbikinde “Gayrimenkul mallar” tabiri içine, gerek inşa halinde, gerek tamamlanmış olan bütün gemiler; keza “Tapu sicili” tabiri içine “Gemi sicilleri” dahil olduğu gibi Borçlar Kanununun 499 uncu maddesinin ikinci fıkrasındaki “Gayrimenkul rehni” tabirine de “Gemi ipoteği” mefhumu girer.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK**Önerge**

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 937 nci maddesini ikinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“(2) Türk Medeni Kanununun 429 uncu maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendi ile 444 üncü, 523 üncü ve 635 inci maddelerinin uygulanmasında “taşınmaz” terimine yapı hâlinde veya tamamlanmış olan bütün gemiler ve “tapu sicili” terimine “gemi sicilleri” de dahildir.

Önerge gerekçesi

22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanunu, 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 647 nci maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır. 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununda mevcut metindeki 499 uncu maddeyi karşılayan bir madde bulunmamaktadır. Eski Borçlar Kanununun 490 ıncı maddesi Türk Borçlar Kanununun 592 nci maddesine kısmen alınmış ancak yeni metinde “taşınmaz rehni” ibaresine yer verilmemiştir. Bu sebeple 937 nci maddenin ikinci fıkrasından “taşınmaz rehni” terimine de “gemi ipoteği” şeklindeki cümle parçası çıkarılmıştır.

GEREKÇE

Madde 937 - Maddenin birinci fıkrası, 2004 sayılı Kanunun 23 üncü maddesinin dördüncü fıkrasının yürürlükten kaldırılması sebebiyle doğabilecek boşluğu gidermek üzere kabul edilmiştir. “Cebrî İcra Hakkında Özel Hükümler”e ilişkin Sekizinci Kısım ve 2004 sayılı Kanun bakımından gemiler, 936 ncı maddenin genel kuralı uyarınca “taşınır” eşyadır. Ancak, ilgili maddelerde bildirilen gerekçeler uyarınca, 2004 sayılı Kanunun taşınmazlara ilişkin bazı hükümleri gemilere de uygulanacaktır (bakınız. Tasarının 1380, 1383 üncü maddeleri). Bu konuda bir tereddüdün oluşmaması için, maddenin birinci fıkrasındaki açıklayıcı düzenleme sevk edilmiştir.

Maddenin ikinci fıkrası, 6762 sayılı Kanunun 891 inci maddesinden, Türk Medeni Kanununda yapılan değişiklikler göz önünde bulundurularak alınmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM
Geminin Kimliği**A) Geminin adı****I- Seçme serbestisi**

MADDE 938- (1) Geminin ilk Türk maliki, gemiye dilediği adı vermekte serbesttir. Şu kadar ki, seçilen ad karıştırılmaya yol açmayacak şekilde başka gemilerin adlarından farklı olmalıdır.

(2) Gemi tasdiknamesi verilmiş olan bir geminin adı Denizcilik Müsteşarlığının izniyle değiştirilebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

C) Geminin adı:

I - Seçme serbestisi:

Madde 830 – Geminin ilk Türk maliki, gemiye dilediği adı vermekte serbesttir. Şu kadar ki; seçilen ad iltibasa mahal bırakmıyacak surette başka gemilerin adlarından farklı olmalıdır.

Gemi tasdiknamesi verilmiş olan bir geminin adı Múnakalat Vekilinin izniyle değiştirilebilir.

GEREKÇE

Madde 938 - 6762 sayılı Kanunun 830 uncu maddesinde kullanılan “Múnakalât Vekili” yerine “Denizcilik Müsteşarlığı” ibaresi konulmak suretiyle alınmıştır.

II- Gövde üzerine yazılma zorunluluğu

MADDE 939- (1) Sicile kayıtlı bir geminin bordasının her iki tarafına adı, kıçına da adı ile bağlama limanı; silinmez, bozulmaz ve kolayca okunacak harflerle yazılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Tekne üzerine yazılma mecburiyeti:

Madde 831 – Sicile kayıtlı bir geminin bordalarının her iki tarafına adı, kıçına da adı ile bağlama limanı; silinmez, bozulmaz ve çok okunaklı harflerle yazılır.

GEREKÇE

Madde 939 - 6762 sayılı Kanunun 831 inci maddesinden alınmıştır.

B) Geminin bayrağı

I- Türk Bayrağını çekme hakkı ve yükümlülüğü

MADDE 940- (1) Her Türk gemisi Türk Bayrağı çeker.

(2) Yalnız Türk vatandaşının malik olduğu gemi, Türk gemisidir.

(3) Birden fazla kişiye ait olan gemiler;

a) Paylı mülkiyet hâlinde, payların çoğunluğunun,

b) Elbirliğiyle mülkiyet hâlinde, maliklerinin çoğunluğunun,

Türk vatandaşı olması şartıyla Türk gemisi sayılırlar.

(4) Türk kanunları uyarınca kurulup da;

a) Tüzel kişiliğe sahip olan kuruluş, kurum, dernek ve vakıflara ait olan gemiler, yönetim organını oluşturan kişilerin çoğunluğunun Türk vatandaşı olması,

b) Türk ticaret şirketlerine ait olan gemiler, şirketi yönetmeye yetkili olanların çoğunluğunun Türk vatandaşı olmaları ve şirket sözleşmesine göre oy çoğunluğunun Türk ortaklarda bulunması, anonim ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde ayrıca payların çoğunluğunun nama yazılı ve bir yabancıya devrinin şirket yönetim kurulunun iznine bağlı bulunması,

şartıyla Türk gemisi sayılırlar.

(5) Türk ticaret siciline tescil edilen donatma iştiraklerinin mülkiyetindeki gemiler, paylarının yarısından fazlası Türk vatandaşlarına ait ve iştiraki yönetmeye yetkili paydaş donatanların çoğunluğunun Türk vatandaşı olması şartıyla Türk gemisi sayılırlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Türk Bayrağını çekme hakkı ve mükellefiyeti:

I - Şartları:

Madde 823 – (Değişik: 20/4/2004 – 5136/2 md.)

Her Türk gemisi Türk Bayrağı çeker.

Yalnız Türk vatandaşlarının malı olan gemi Türk gemisidir.

Birlikte mülkiyet esaslarına göre birden fazla kişilere ait olan gemiler, pay çoğunluğunun Türk vatandaşlarına ait olması şartıyla Türk gemisi sayılırlar.

Türk kanunları uyarınca kurulup da;

1. Tüzel kişiliği haiz olan teşekkül, müessese, dernek ve vakıfların malı olan gemiler idare organını teşkil eden kişilerin çoğunluğu Türk vatandaşı olmak,

2. Türk ticaret şirketlerinin malı olan gemiler, şirketi idare ve temsil etmeye yetkili ortakların çoğunluğu Türk vatandaşı olmak ve şirket sözleşmesine göre oy çoğunluğu Türk ortaklarda bulunmak, anonim ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde ayrıca payların çoğunluğunun nama yazılı ve bir başkasına devri şirket yönetim kurulunun iznine bağlı bulunmak,

Şartıyla Türk gemisi sayılırlar.

Türk ticaret siciline tescil edilen donatma iştiraklerinin malı olan gemiler; paylarının yarısından fazlası Türklere ait ve iştiraki idare ve temsil etmeye yetkili müşterek donatanların çoğunluğu Türk vatandaşı olmak kaydıyla Türk gemisi sayılırlar.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 940 ıncı maddesinin dördüncü fıkrasının (b) bendinde yer alan “ortakların” ibaresinin “olanların” şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

Tasarının 940 ıncı maddesinin dördüncü fıkrası (b) bendi, şirketi yönetmeye yetkili olanların ortaklardan olmasını şart koşmaktadır. Bir başka deyişle, şirketi idare ve temsile yetkili Türk vatandaşlarının çoğunluğunun ortak olması zorunluluğu bulunmaktadır. Oysa düzenleme, bu haliyle hem bayrak çekme hakkını gereksiz şekilde zorlaştırmakta, hem de haklı bir sebebe dayanmamakta, sonuçta söz konusu sınırlandırma Türk Bayrağı çekmeyi teşvik etmemektedir. Diğer yandan, düzenleme, şirketler hukukunun genel düzenleme ve felsefesiyle de uyumludur. Yürürlükteki 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 823 üncü maddesinin dördüncü fıkrasının (2) numaralı alt bendini karşılayan hüküm, 20/04/2004 tarihli ve 5136 sayılı Kanunla mevcut halini almıştı. Oysa, bu Kanunun gerekçesinde “olanların” kelimesinin “ortakların” olarak değiştirilmesine dair herhangi bir açıklık bulunmamaktadır. Bu Kanun ile yapılan değişiklik ve Tasarının 940 ıncı maddesinin (b) bendinde yer alan “ortakların” ibaresinin bir yazım hatası olarak yer aldığı anlaşıldığından önergeyle 2004 değişikliği öncesine dönülerek söz konusu hatanın düzeltilmesi ve sonuçta gereksiz sınırlandırmaların Bayrağının teşviki amaçlanmaktadır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca Tasarının 940 ıncı maddesinde aşağıdaki gerekçelerle değişiklik yapılmıştır. Yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir:

4721 sayılı Türk Medenî Kanununda “birlikte mülkiyet” başlığı altında paylı mülkiyet (TMK md. 688) ve elbirliği mülkiyeti (TMK md. 701) olmak üzere iki mülkiyet rejimi kabul edilmiştir.

Bayrak çekme hakkını düzenleyen Tasarının 940 ıncı maddesinin üçüncü fıkrası, sözü bakımından, yalnızca paylı mülkiyet hâlini düzenlediğinden, hükmün elbirliği mülkiyeti hâlleri için de bir düzenleme içerecek şekilde yeniden düzenlenmiş, ayrıca maddenin ikinci ve dördüncü fıkraları, içerik olarak değiştirilmeden, amacı daha iyi ifade eden cümle yapılarına kavuşturularak kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 940 -Maddenin birinci fıkrası, 6762 sayılı Kanunun 823 üncü maddesinin birinci fıkrasından, diğer fıkraları ise aynı maddenin kalan fıkralarından bazı değişikliklerle alınmıştır. Madde metni düzenlenirken, yapılacak değişikliklerin 1926 tarihli Kabotaj Kanunu ile uyum içerisinde olmasına itina edilmiş ve aksine siyasi irade tecelli edene kadar Türk gemilerine bahsedilen kabotaj hakkının zedelenmemesi görüşü hâkim olmuştur.

Maddeye birlikte mülkiyet esaslarına göre birden fazla kimselere ait olan gemilerin Türk gemisi sayılabilmesi için paylarının tamamının Türklere ait olması kaidesinde esneklik

TÜRK TİCARET KANUNU

ve değişiklik getiren üçüncü bir fıkra eklenmiştir. Türk ticaret filosunun muhafazası ve gelişmesi için böyle bir değişikliğin ihtiyaçlara ve gerçeklere uygun olacağı düşünölmüştür. Dördüncü fıkrada tüzel kişilere ait olan gemilerin hangi şartlarla Türk gemisi sayılacağı özel olarak düzenlenmiş bulunduğundan, bu fıkrada bir tüzel kişilik oluşturmayacak şekilde bir araya gelen birden fazla kişileri ifade etmek üzere “Türk tabiiyetinde olan kimseler” ibaresine yer verilmiştir.

Maddenin dördüncü fıkrasının (b) bendinde, anonim şirketlerle sermayesi paylara bölünmüş şirketlerde payların çoğunluğunun nama yazılı ve devirlerinin şirket yönetim kurulunun iznine bağlı olduğu kabul edilmek suretiyle uygulamada bütün payların devri izne bağlı nama yazılı pay olmasından doğan sorunların önüne geçilmek istenmiştir.

II- İstisnaları

MADDE 941- (1) Bir Türk gemisi, kendilerine ait olduğu takdirde Türk Bayrağı çekme hakkını kaybedeceği kişilere, en az bir yıl süreyle kendi adlarına işletilmek üzere bırakılmış olursa, malikin istemi üzerine Denizcilik Müsteşarlığı, bırakma süresince, o ülke kanunları buna imkân sağlıyorsa geminin yabancı bayrak çekmesine izin verebilir. Bu izin sona ermedikçe veya kanuni sebeplerle geri alınmadıkça gemi Türk Bayrağı çekemez.

(2) Türk gemisi olmayan bir gemi, ona Türk Bayrağı çekebilecek kişilere en az bir yıl süreyle kendi adlarına işletilmek üzere bırakılmışsa, malikin rızası alınmış olmak, Türk mevzuatının kaptan ve gemi zabitleri hakkındaki hükümlerine uyulmak ve yabancı kanunda da bunu engelleyen bir hüküm bulunmamak şartıyla, Denizcilik Müsteşarlığı geminin Türk Bayrağı çekmesine izin verebilir. Şu kadar ki, izin alan kişi, her iki yılda bir, izin için gerekli şartların varlığını sürdürdüğünü ispatlamakla yükümlüdür.

(3) İkinci fıkrada belirtilen gemiler, Denizcilik Müsteşarlığınca tutulacak özel bir sicile kaydolunur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II- İstisnaları:

Madde 824 –(Değişik:20/4/2004 – 5136/3 md.)

Bir Türk gemisi, 823 üncü maddede yazılı niteliklere sahip olmayan kişilere en az bir yıl süreyle kendi namuna işletilmek üzere bırakılmış olursa malikin talebi üzerine Denizcilik Müsteşarlığı en çok iki yıl süreyle geminin yabancı bayrak çekmesine o memleket kanunları müsait olmak kaydıyla izin verebilir. Bu izin bitmedikçe veya kanunî sebeplerle geri alınmadıkça gemi Türk Bayrağı çekemez.

Türk gemisi olmayan bir gemi, 823 üncü maddede yazılı niteliklere sahip olan kişilere en az bir yıl süreyle kendi namına işletilmek üzere bırakılmış olursa malikin muvafakati alınmış olmak, Türk mevzuatının kaptan ve gemi zabitleri hakkındaki hükümlerine riayet olunmak, yabancı kanunda da bunu engelleyen bir hüküm bulunmama şartıyla Denizcilik Müsteşarlığı geminin bırakma süresince Türk Bayrağı çekmesine izin verebilir. Şu kadar ki; izin alan kişi her iki yılda bir izin için gerekli şartların mevcudiyetini sürdürdüğünü ispatlamakla yükümlüdür.

Bu maddenin ikinci fıkrasında belirtilen gemiler, Denizcilik Müsteşarlığına tutulacak hususi bir sicile kaydolunur.

GEREKÇE

Madde 941 - 6762 sayılı Kanunun 824 üncü maddesinden önceki maddeye yapılan atıflarda ve “münakalât vekâleti” ibaresinde değişiklik yapılarak alınmıştır. İki yılda bir izin için Denizcilik Müsteşarlığına başvurulmasından doğabilecek güçlükler ise, iki yıllık izin süresi kaldırılarak aşılmaya çalışılmıştır.

III- Türk Bayrağı çekme hakkının kaybedilmesi

MADDE 942- (1) 940 ıncı madde ile 941 inci maddenin ikinci fıkrasında yazılı şartlardan birinin ortadan kalkmasıyla gemi Türk Bayrağı çekme hakkını kaybeder. Bu durum gecikmeksizin Denizcilik Müsteşarlığına bildirilir. Müsteşarlık en çok altı ay için daha geminin Türk Bayrağı çekmesine izin verebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Türk gemisi vasfının zıyayı:

1. Umumi olarak:

Madde 825 – 823 üncü madde ile 824 üncü maddenin 2 nci fıkrasında yazılı şartlardan birinin ortadan kalkmasıyla gemi aşağıdaki madde hükmü mahfuz olmak kaydıyla Türk gemisi olmaktan çıkar.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 942 nci maddesinin başlığında yer alan “yitirilmesi” ibaresi 886 ncı madde yapılan değişikliğe paralel olarak “kaybedilmesi” şeklinde değiştirilmiş, madde metninde de aynı yönde değişiklik yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 942 - 6762 sayılı Kanunun 825 inci maddesinden değiştirilerek alınmıştır. Bayrak çekme hakkının kaybını Denizcilik Müsteşarlığına bildirme zorunluluğu getirilmiştir. Geminin üzerindeki müseccel hak sahiplerinin menfaatleri korunmak maksadıyla Müsteşarlığın altı aylık geçiş dönemi için bayrak çekme izni verebileceği açıklanmıştır.

6762 sayılı Kanunun 826 ncı maddesinde, donatma iştirakine ait bir geminin Türk gemisi olma vasfını kaybetmesi halinde Türk vatandaşı olan paydaş donatanların menfaatlerini yabancı paydaş donatanların menfaatlerinden fazla korumaya hacet olmadığından, hükmün kanundan çıkarılmasına karar verilmiştir.

IV- Hakkın ispatı

1. Gemi tasdiknamesi

MADDE 943- (1) Geminin Türk Bayrağını çekme hakkı, gemi tasdiknamesi ile ispat olunur.

(2) Gemi tasdiknamesi alınmadıkça, Türk Bayrağını çekme hakkı kullanılamaz.

(3) Gemi tasdiknamesi veya bunun sicil müdürlüğünce onaylanmış bir özeti veya bayrak şahadetnamesi yolculuk sırasında devamlı olarak gemide bulundurulur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Hakkın ispatı:

I - Gemi tasdiknamesi:

Madde 827 – Geminin Türk Bayrağını çekme hakkı, gemi tasdiknamesi ile ispat olunur.

Gemi tasdiknamesi alınmadıkça, Türk Bayrağını çekme hakkı kullanılamaz.

Gemi tasdiknamesi veya bunun sicil memurluğunca tasdik edilmiş bir hulasası yahut bayrak şahadetnamesi yolculukta daima gemide bulundurulur.

GEREKÇE

Madde 943 - 6762 sayılı Kanunun 827 nci maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır.

2. Bayrak şahadetnamesi

MADDE 944- (1) Türkiye dışında bulunan bir gemi Türk Bayrağını çekme hakkını elde ederse, geminin bulunduğu yerdeki Türk konsolosu tarafından Türk Bayrağını çekme hakkına dair verilecek “bayrak

şahadetnamesi” gemi tasdiknamesi yerine geçer. Bayrak şahadetnamesi, düzenlendiği günden itibaren ancak bir yıl için geçerlidir; yolculuk, mücbir sebep yüzünden uzadığı takdirde süre de uzar.

(2) Türkiye’de yapılmış olup da 940 inci madde gereğince Türk Bayrağını çekme hakkına sahip bulunmayan gemilere, Denizcilik Müsteşarlığınca, teslim edilecekleri yere kadar geçerli olmak üzere bir bayrak şahadetnamesi verilebilir.

(3) 941 inci maddenin ikinci fıkrası ile 942 nci maddede yazılı hâllerde, bayrak şahadetnamesi, izin süresi için geçerli olmak üzere Denizcilik Müsteşarlığınca düzenlenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Bayrak şahadetnamesi:

Madde 828 – Türkiye dışında bulunan bir gemi Türk Bayrağını çekme hakkını elde ederse geminin bulunduğu yerdeki Türk konsolosu tarafından Türk Bayrağını çekme hakkına dair verilecek “bayrak şahadetnamesi” gemi tasdiknamesi yerine geçer. Bayrak şahadetnamesi, tanzim edildiği günden itibaren ancak bir yıl için muteberdir; yolculuk, mücbir sebep yüzünden uzadığı takdirde müddet de uzar.

Bir Türk limanında inşa edilmiş olup da 823 üncü madde gereğince Türk Bayrağını çekme hakkını haiz olmayan gemilere Münakalat Vekaletince gidecekleri teslim yerine kadar muteber olmak üzere bir bayrak şahadetnamesi verilebilir.

824 üncü maddenin ikinci fıkrasında yazılı hallerde bayrak şahadetnamesi müsaade müddeti için muteber olmak üzere Münakalat Vekaletince tanzim olunur.

GEREKÇE

Madde 944 - 6762 sayılı Kanunun 828 inci maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır.

3. Muaf olma

MADDE 945- (1) Onsekiz gros tonilatodan küçük gemilerle 935 inci maddenin ikinci fıkrasının (a) bendinde yazılı gemiler, gemi tasdiknamesine ve bayrak şahadetnamesine ihtiyaç olmaksızın Türk Bayrağı çekebilirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Muafiyet:

Madde 829 – On sekiz gros tonilatodan ufak gemiler gemi tasdiknamesine ve bayrak şahadetnamesine ihtiyaç olmaksızın Türk Bayrağını çekebilirler.

GEREKÇE

Madde 945 - 6762 sayılı Kanunun 829 uncu maddesinden genişletilerek alınmıştır. 6762 sayılı Kanunun 822 nci maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendinde yazılı gemilerin sicile kaydı zorunlu olmadığı halde, aynı Kanunun 829 uncu maddesinde bunlara yollama yapılmadığından, bu eksiklik giderilmiştir.

C) Geminin bağlama limanı

MADDE 946- (1) Bir geminin bağlama limanı o gemiye ait seferlerin yönetildiği yerdir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - Bağlama limanı:

Madde 819 – Bir geminin bağlama limanı, o gemiye ait seferlerin idare olduğu limandır.

GEREKÇE

Madde 946 - 6762 sayılı Kanunun 819 uncu maddesindeki “limandır” tabiri “yerdir” şeklinde değiştirilerek alınmıştır.

D) Ceza hükümleri

I- Suç oluşturan fiiller

1. Kanuna aykırı şekilde bayrak çekme

MADDE 947- (1) Türk Bayrağı çekme hakkı olmamasına rağmen Türk Bayrağı çeken veya Türk Bayrağı çekmesi gerekirken başka bir devletin bayrağını çeken geminin kaptanı altı aya kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

D) Ceza hükümleri:

I - Cezayı müstelzim fiiller:

1. Kanuna aykırı şekilde bayrak çekme:

Madde 832 – 823 ila 826 ncı maddelere aykırı olarak Türk Bayrağı çeken veya aynı maddelerin hükümlerine göre Türk Bayrağı çekmesi lazımgelirken diğer bir devletin bayrağını çeken geminin kaptanı veya bu hareketleri menetmemiş olan donatanı 400 liraya kadar ağır para cezası veya altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Geminin suçluya ait olup olmadığı gözetilmeksizin müsadere sine de karar verilebilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 947 - 6762 sayılı Kanunun 832 nci maddesinden diğer maddelere yollama yapılmaksızın cezalandırılan fiiller belirlenmek suretiyle alınmış ve para cezası miktarları güncelleştirilmiştir. Müsadere müeyyidesi ise metinden çıkartılmıştır.

2. Tasdikname veya şahadetname almadan ve gemide bulundurmadan bayrak çekme

MADDE 948- (1) 945 inci maddede yazılı gemiler hariç, gemi tasdiknamesini veya onun onaylı suretini yahut bayrak şahadetnamesini almaksızın Türk Bayrağı çeken geminin kaptanı, dört aya kadar hapis veya ikiyüz güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır.

(2) Gemi tasdiknamesi veya onun onaylı sureti veya bayrak şahadetnamesini gemide bulundurmayan kaptan iki aya kadar hapis veya yüz güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Tasdikname veya şahadetname almadan bayrak çekme:

Madde 833 – 827 ve 828 inci maddelere aykırı olarak Türk Bayrağını çeken geminin kaptanı, iki yüz liraya kadar hafif para cezası veya bir aya kadar hafif hapis cezası ile cezalandırılır.

3. Tasdikname veya şahadetnamenin gemide bulundurulmaması ve gemi adının yazılmaması:

Madde 834 – 827 nci maddenin son fıkrası ile 831 inci madde hükümlerine aykırı hareket eden kaptan yüz liraya kadar hafif para cezası veya on beş güne kadar hafif hapis cezası ile cezalandırılır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 948 - 6762 sayılı Kanununun 833 ve 834 üncü maddelerinden para cezası miktarları güncelleştirilerek alınmıştır.

3. Harp gemileri ile istihkâmlar önünde ve limanda bayrak çekmemek

MADDE 949- (1) Harp gemileri ile sahil istihkâmları önünde ve Türk limanlarına girerken veya çıkarken ticaret gemisine bayrak çekmeyen kaptan üç aya kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Harb gemileri, istihkâmlar önünde ve limanda bayrak çekmemek:

Madde 835 – Harb gemileri ve sahil istihkâmları önünde veya Türk limanlarına girerken yahut bunlardan çıkarken ticaret gemisine bayrak çekmiyen kaptan, yüz liraya kadar hafif para cezası veya on beş güne kadar hafif hapis ile cezalandırılır.

GEREKÇE

Madde 949 - 6762 sayılı Kanununun 835 inci maddesinden para cezası miktarları güncelleştirilerek alınmıştır.

4. Geminin adının ve bağlama limanının yazılmaması

MADDE 950- (1) Sicile kayıtlı bir geminin bordasının iki yanına adının, kıçına da adı ile bağlama limanının usulüne uygun olarak yazılması yükümlülüğüne uymayan kaptan üç aya kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Tasdikname veya şahadetnamenin gemide bulundurulmaması ve gemi adının yazılmaması:

Madde 834 – 827 nci maddenin son fıkrası ile 831 inci madde hükümlerine aykırı hareket eden kaptan yüz liraya kadar hafif para cezası veya on beş güne kadar hafif hapis cezası ile cezalandırılır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 950 - 6762 sayılı Kanunun 834 üncü maddesinden ceza miktarları güncelleştirilerek alınmıştır.

II- Ortak hükümler

1. Kusur

MADDE 951- (1) 947 ilâ 950 nci maddelerde tanımlanan suçlar dolayısıyla cezaya hükmolunabilmesi için, fiilin kasten işlenmesi gerekir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Kusur esası:

Madde 836 – Kasıt veya ihmali sabit olmıyan kimseye yukarki maddeler gereğince ceza verilemez.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarımın 951 inci maddesinde, 947 ila 950 nci maddelerde tanımlanan suçlar için, fiilin kasten veya taksirle işlenmesinden söz edilmesine rağmen, anılan maddelerdeki fiiller kasten işlenen suçlar olarak mütalaa olduğundan, “veya taksirle” ibaresi metinden çıkarılmıştır. Yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 951 - 6762 sayılı Kanunun 836 ncı maddesinden alınmıştır. Kasıt veya ihmal yerine sadece kasıt veya sadece ihmal kavramlarının konulup konulmaması tartışılmış ve bazı Komisyon üyeleri bu suçların şekli bir suç haline getirilmesini teklif etmişlerdir. Sonuçta maddenin olduğu gibi bırakılarak tereddütlerin ilmi ve kazaî içtihatlar tarafından giderilmesinin isabetli olacağına karar verilmiştir.

2. Suçun işlendiği yer ve işleyenin vatandaşlığı

MADDE 952- (1) 947 ve 948 inci maddelerde öngörülen fiiller yabancı bir ülkede veya açık denizde bir Türk veya yabancı tarafından işlenmiş olsa bile cezalandırılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Memleket dışında tatbik esası:

Madde 837 – Bu Kanunun 832, 833 ve 834 üncü maddelerindeki fiiller, Türkiye dışında bir Türk veya yabancı tarafından işlenmiş olsa bile cezalandırılır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 952 - 6762 sayılı Kanunun 837 nci maddesindeki “Türkiye dışında“ ibaresi “yabancı bir ülkede veya açık denizde” ibaresi ile değiştirilerek alınmıştır.

E) Tüzük

MADDE 953- (1) Gemi tasdiknamesiyle bayrak şahadetnamesinin nasıl düzenleneceği, geminin adının gemi üzerine nasıl yazılacağı ve bu Bölüm hükümlerinin uygulama şekli bir tüzük ile belirlenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

E) Nizamname:

Madde 838 – Gemi tasdiknamesiyle bayrak şahadetnamesinin nasıl tanzim olunacağı ve gemi adının gemi üzerine nasıl yazılacağı ve bu kısım hükümlerinin tatbik şekli bir nizamname ile tayin olunur.

GEREKÇE

Madde 953 - 6762 sayılı Kanununun 838 inci maddesindeki “nizamname” kelimesi “tüzük” olarak değiştirilmek suretiyle alınmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM **Gemi Sicili**

A) Genel hükümler

I- Sicil müdürlükleri ve bölgeleri

MADDE 954- (1) Türk gemileri için, Denizcilik Müsteşarlığının uygun göreceği yerlerde gemi sicili tutulur.

(2) Gemi sicilleri, liman başkanlığı nezdinde çalışan sicil müdürlükleri tarafından, o yerde deniz ticareti işlerine bakmakla görevli asliye ticaret mahkemesinin, bulunmadığı takdirde asliye ticaret mahkemesinin, o da yoksa ticaret davalarına bakmakla görevli asliye hukuk mahkemesinin gözetimi altında tutulur. Bir yerde ticaret davalarına bakan birden çok mahkeme varsa, gemi sicilinin tutulmasını gözetcek mahkemeyi Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu belirler.

(3) Türk Medenî Kanununun 1007 nci maddesi gemi sicilleri hakkında da geçerlidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Umumi hükümler:

I - Sicil memurlukları ve bölgeleri:

Madde 839 – Türk gemileri için hükümetin münasip göreceği yerlerde gemi sicilleri tutulur.

Gemi sicilleri, liman reisliği nezdinde çalışan sicil memurları tarafından o asliye hukuk mahkemesinin nezaretinde tutulur. 26 ncı maddenin 2 nci fıkrası hükmü bu hususta da tatbik olunur.

Medeni Kanununun 917 nci maddesi gemi sicilleri hakkında da caridir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 954 üncü maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde geçen ilk “görevli” sözcüğü gereksiz bulunduğundan çıkarılmış, hükümde içerik olarak bir değişiklik yapılmadan kabul edilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 954 - 6762 sayılı Kanunun 839 uncu maddesinden bir ve üçüncü fıkralar aynen, ikinci fıkra değiştirilerek alınmıştır. Bir yerde Ticaret Mahkemesi kurulmuşsa o mahkemenin, kurulmamış ise o yerde görevli ticaret davalarına bakan Asliye Hukuk Mahkemesinin ve eğer ticaret davalarına bakan birden çok mahkeme mevcut ise, gemi sicilinin tutulmasını gözetecek mahkemenin Adalet Bakanlığının teklifi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından belirlenmesi uygun görülmüştür.

II- Yetkili sicil müdürlüğü

MADDE 955- (1) Gemi, bağlama limanının tabi olduğu sicil müdürlüğünce tescil olunur.

(2) Bir geminin seferleri yabancı bir limandan veya bir kara kentinden yahut bizzat gemiden yönetildiği takdirde, malik, gemisini dilediği yer siciline tescil ettirebilir.

(3) Malikin, Türkiye’de yerleşim yeri veya ticari işletmesi yoksa, bu Kanunda yazılı hakları kullanmak ve görevleri yerine getirmek üzere, sicil müdürlüğüne o bölgede oturan bir temsilci göstermesi gereklidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Salahiyetli sicil dairesi:

Madde 841 – Gemi, bağlama limanın tabi olduğu sicil dairesince tescil olunur.

Bir geminin seferleri yabancı bir limandan idare edilecekse veya bağlama limanı yoksa maliki gemisini dilediği yer siciline tescil ettirebilir.

Malikin Türkiye dahilinde ikametgahı veya ticari işletmesi yoksa bu kanunda yazılı hakları kullanmak ve vazifeleri yerine getirmek üzere sicil memurluğuna o bölgede oturan bir mümessil göstermesi lazımdır.

GEREKÇE

Madde 955 - 6762 sayılı Kanunun 841 inci maddesinden ikinci fıkrası değiştirilerek, diğer fıkraların dili güncelleştirilerek alınmıştır. Geminin seferlerinin bir kara şehriden veya bizzat gemiden yönetilebileceği de dikkate alınarak, bu takdirde malike sicil limanını seçme serbestisi tanınmıştır.

III- Tescili caiz gemiler

MADDE 956- (1) Gemi siciline, 940 ıncı madde gereğince Türk Bayrağını çekme hakkına sahip ticaret gemileri ile 935 inci maddenin ikinci fıkrasının (a) ve (c) bentlerinde yazılı gemiler kaydolunur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Tescili caiz gemiler:

Madde 840 – Gemi siciline, 823 üncü madde gereğince Türk Bayrağını çekme hakkını haiz ticaret gemileri ile 822 nci maddenin 2 nci fıkrasının 1 ve 3 numaralı bentlerinde yazılı gemiler kaydolunur.

GEREKÇE

Madde 956 - 6762 sayılı Kanunun 840 ıncı maddesinden alınmıştır.

IV- Tescili zorunlu gemiler

MADDE 957- (1) Onsekiz gros tonilatoda ve daha büyük her ticaret gemisinin maliki, tescil isteminde bulunmak zorundadır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Mecburiyet:

Madde 844 – On sekiz gros tonilatoda ve daha büyük her ticaret gemisinin maliki, tescil talebinde bulunmaya mecburdur.

840 ıncı maddeye göre gemi siciline tescili caiz olan diğer gemilerin malikleri gemilerini tescil ettirmekte serbesttirler.

GEREKÇE

Madde 957 - 6762 sayılı Kanunun 844 üncü maddesinin birinci fıkrası aynen alınmış, ikinci fıkrası ise, gereksiz olduğu mülahazası ile çıkarılmıştır.

V- Tescili caiz olmayan gemiler

MADDE 958- (1) Türk gemisi olmayan gemilerle, yabancı bir gemi siciline kayıtlı bulunan Türk gemileri, donanmaya bağlı harp gemileri, yardımcı gemiler ve Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişilerine ait münhasıran bir kamu hizmetinin görülmesine özgülenmiş gemiler Türk Gemi Siciline tescil olunamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 958 inci maddesinde yer alan “devlet, vilayet, belediye ve benzeri kamu tüzel kişilerine” ibaresinin “Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişilerine” olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

16 ncı maddede açıklanan gerekçeler, bu değişiklik için de aynen geçerlidir.

GEREKÇE

Madde 958 - 6762 sayılı Kanunda bulunmayan bu madde, gemilerin sicile kayıtlı olup olmamalarına göre yapılan ayırımın tamamlanması ve açıklığa kavuşturulması amacıyla eklenmiştir. Yabancı gemiler hakkındaki hüküm, 6762 sayılı Kanunun 847 nci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinden alınmıştır. Bu düzenleme, Gemi Sicili Nizamnamesinin 10 uncu maddesiyle de uyum içerisindedir.

B) Geminin tescili

I- İstem

1. Şekli

MADDE 959- (1) Gemi, ancak malikin veya maliklerinden birinin istemi üzerine gemi siciline tescil olunur.

(2) İstem dilekçeyle yapılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Geminin tescili:

I - Talep:

1. Şekli:

Madde 843 – Gemi, ancak malikin veya maliklerden birinin talebi üzerine gemi siciline tescil olunur.

Talep dilekçe ile olur.

GEREKÇE

Madde 959 - 6762 sayılı Kanunun 843 üncü maddesinden anlatımı düzeltilerek alınmıştır.

2. İçeriği

MADDE 960- (1) Tescil istemiyle birlikte aşağıdaki hususlar bildirilir:

- a) Geminin adı.
- b) Türü ve yapımında kullanılmış olan esas malzeme.
- c) Bağlama limanı.
- d) Belirlenmesi mümkünse, yapıldığı yer ve kızaktan indiği yıl.
- e) Resmî ölçme sonuçları ve makine gücü.
- f) Geminin maliki;

1. Gerçek kişi ise, adı ve soyadı, T.C. kimlik numarası, varsa ticaret unvanı ve kayıtlı bulunduğu ticaret sicili müdürlüğü ile sicil numarası.

2. Ticaret şirketi ise, şirketin türü, ticaret unvanı ve tescil olduğu ticaret sicili müdürlüğü ile sicil numarası.

3. Diğer tüzel kişilerden ise, adı ve merkezi.

4. Donatma iştiraki ise, tacir sıfatına sahip olduğu takdirde ticaret unvanı ile paydaş donatanların ad ve soyadları, varsa T.C. kimlik numarası ile gemi paylarının miktarı ve varsa gemi müdürünün adı ve soyadı ve T.C. kimlik numarası.

g) İktisap sebebi.

h) Türk Bayrağını çekme hakkına esas oluşturan sebepler.

i) 955 inci maddenin üçüncü fıkrasında yazılı hâlde temsilcinin adı, soyadı, TC kimlik numarası ve adresi.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Muhtevası:

Madde 845 – Tescil talebiyle birlikte aşağıdaki hususlar bildirilir:

1. Geminin adı;
2. Nev'i ve imalinde kullanılmış olan esas malzeme;
3. Bağlama limanı;
4. İnşa olduğu yer ve kızaktan indiği yıl (Tesbit edilmeleri fevkalade müşkül olmamak şartıyla);
5. Resmî ölçme neticeleri ve makine takati;
6. Geminin maliki:
 - a) Hakiki şahıs ise: Ad ve soyadı, varsa ticaret unvanı ve kayıtlı bulunduğu ticaret sicil memurluğu ile sicil numarası;

b) Ticaret şirketi ise: Şirketin nev'i, ticaret unvanı ve tescil olunduğu ticaret sicil memurluğu ile sicil numarası;

c) Diğer hükmi şahıslardan ise: Adı ve merkezi;

d) Donatma iştiraki ise müşterek donatanların ad ve soyadları ile gemi paylarının miktarı;

7. İktisap sebebi;

8. Türk Bayrağını çekme hakkına esas teşkil eden sebepler;

9. Donatma iştirakinde, varsa gemi müdürü;

10. 841 inci maddenin 3 üncü fıkrasında yazılı halde mümessilin adı, soyadı ve adresi.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 960 ncı maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (d) bentleri, içerik olarak değiştirilmeden, amacı daha iyi ifade eden bir cümle yapısına kavuşturularak kabul edilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 960 - 6762 sayılı Kanunun 845 inci maddesinden dili güncelleştirilerek ve (f) ile (i) bentlerine "TC kimlik numarası" ibaresi eklenerek alınmıştır.

3. Belgeler

a) Genel olarak

MADDE 961- (1) 960 inci maddenin birinci fıkrasının (c), (d), (f) ve (g) bentlerinde yazılı hususlarla makine gücüne ait beyanların doğruluğunun kuvvetle muhtemel olduğunun anlaşılması, bayrak çekme hakkının dayandığı olgularla ölçme sonuçlarının belgelenmesi zorunludur.

(2) Gemi yurt içinde henüz resmen ölçülmemiş ise, mesaha şahadetnamesi yerine geçmek üzere Türkiye dışında yapılmış ölçmeye ilişkin belgenin veya onaylı başka bir belgenin sunulması yeterlidir.

(3) Gemi tamamen veya kısmen yurt içinde yapılmışsa, yapı hâlindeki gemilere özgü sicilde kayıtlı bulunup bulunmadığına ilişkin yapım yeri sicil müdürlüğünden alınacak bir belgenin verilmesi zorunludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**4. Vesikalar:****a) Umumi olarak:**

Madde 846 – Yukarki maddenin 3,4, 6 ve 7 nci bentlerinde yazılı hususlarla makine takatine ait beyanların doğruluğunun kuvvetle muhtemel olduğunun anlaşılması, bayrak çekme hakkının dayandığı vakıalarla ölçme neticelerinin ise ispatı lazımdır.

Gemi memleket içinde henüz resmen ölçülmemiş ise, mesaha şahadetnamesi yerine geçmek üzere Türkiye dışında yapılmış ölçmeye dair belgenin veya tasdikli başka bir vesikanın ibrazı kâfidir.

Gemi tamamen veya kısmen memleket içinde inşa edilmişse, inşa halindeki gemilere mahsus sicilde kayıtlı bulunup bulunmadığına dair inşaat yeri sicil memurluğundan alınacak bir vesikanın tevdi edilmesi lazımdır.

GEREKÇE

Madde 961 - 6762 sayılı Kanunun 846 ncı maddesinden dili güncelleştirilerek ve birinci fıkrada bayrak çekme hakkının dayandığı olguların ve ölçme sonuçlarının gerekli belgelerle tevsikinin zorunlu olduğuna işaret edilerek alınmıştır.

b) Yabancı sicile kayıtlı gemiler için

MADDE 962- (1) Daha önce yabancı bir gemi siciline kayıtlı bulunan bir Türk gemisinin, Türk Gemi Siciline kaydolabilmesi için artık yabancı gemi siciline kayıtlı olmadığını kuvvetle muhtemel gösteren belgelerin sicil müdürlüğüne sunulması gerekir.

(2) Tescili zorunlu bir gemi, yabancı bir gemi siciline kayıtlı ise malikinin bu kaydı sildirmesi ve durumu belgelendirmesi gerekir; imkânsızlık hâlinde bundan vazgeçilebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**b) Yabancı sicilde kayıtlı gemi:**

Madde 847 – Gemi, yabancı bir gemi sicilinde kayıtlı buldukça Türk gemi siciline tescil olunamaz. Lüzumu halinde böyle bir kaydın mevcut olmadığını kuvvetle muhtemel gösterecek vesikaların ibrazı lazımdır.

844 üncü madde gereğince tescili mecburi olan bir gemi yabancı bir gemi sicilinde kayıtlı ise malikin bu kaydı terkin ettirmesi ve keyfiyeti tevsik eylemesi lazımdır; imkansızlık halinde bundan sarfınazar olunabilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 962 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “terkin ettirmesi” ibaresi anlamı daha iyi ifade etmesinin sağlanması amacıyla “sildirilmesi” şeklinde değiştirilerek kabul edilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 962 - 6762 sayılı Kanununun 847 nci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi ile ikinci fıkrasından dili güncelleştirilerek alınmıştır. 6762 sayılı Kanununun 847 nci maddesinin birinci fıkrasının ilk cümlesi Tasarının 958 inci maddesine alınmıştır.

II- Tescil

1. Tescil edilecek hususlar

MADDE 963- (1) Bir geminin kaydında 960 ıncı maddenin birinci fıkrasının (a) ilâ (g) ve (i) bentlerinde yazılı hususlarla ölçmeyi ispatlayan belgenin niteliği, geminin kaydolunduğu gün ve sicil numarası sicile geçirilir. Geminin malik veya maliklerinin vatandaşlığı, geminin bir ticaret şirketine, diğer bir tüzel kişiye veya donatma iştirakine ait olması hâlinde, Türk gemisi sayılabilmesi için gerekli nitelikleri taşıdığı hususu ayrıca sicile kaydedilir. Kayıt, yetkili sicil memuru tarafından imzalanır.

(2) Gemi henüz tescil edilmeden önce herhangi bir kişi kendisinin malik olduğunu ileri sürerek tescil isteminde bulunan kişinin mülkiyetine itiraz ederse, gemi tescil edilmekle beraber itiraz eden lehine sicile şerh verilir.

(3) Gemi, yapı hâlindeki gemilere özgü sicile tescil edilmişse, o sicile kayıtlı bulunan gemi ipotekleri, sahip oldukları dereceler saklı kalmak şartıyla, gemi siciline resen geçirilir. Geminin tescil olduğu, yapı hâlindeki gemilere özgü sicili tutan memura bildirilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Tescil:

1. Tescil edilecek hususlar:

Madde 848 – Bir geminin kaydında 845 inci maddenin 1 ila 7 ve 9 sayılı bentlerinde yazılı hususlarla ölçmeyi tevsik eden belgenin mahiyeti, geminin kaydolunduğu gün ve sicil sıra numarası sicile geçirilir. Kayıt, salahiyyetli memur tarafından imzalanır.

845 inci maddenin 6 ncı bendine göre tescil edilmesi lazım gelen gemi malik veya maliklerinin vatandaşlık durumu, geminin bir ticaret şirketine ait olması veya donatma iştiraki halinde 823 üncü maddenin 2 ve 3 üncü fıkralarında yazılı hususların mevcut olduğu ayrıca sicile geçirilir.

Gemi, inşa halindeki gemilere mahsus sicile tescil edilmişse o sicile kayıtlı bulunan gemi ipotekleri, haiz oldukları dereceler mahfuz kalmak şartıyla, gemi siciline re'sen nakledilir. Geminin tescil olunduğu, inşa halindeki gemilere mahsus sicili tutan memura bildirilir.

Gemi tescil edilmezden önce her hangi bir kimse kendisinin malik olduğunu ileri sürerek tescil talebinde bulunan şahsın mülkiyetine itiraz ederse gemi tescil edilmekle beraber itiraz eden lehine şerh verilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKCE

Madde 963 - 6762 sayılı Kanununun 848 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları birleştirilip birinci fıkra olarak, dördüncü fıkra ikinci fıkra olarak alınmıştır. Bu suretle hüküm kısaltılmış ve kaydın yetkili sicil memuru tarafından imzalanacağı 848 inci maddenin ikinci fıkrasında öngörülen hallere de teşmil edilmiştir.

2. Değişiklikler

MADDE 964- (1) Gemi siciline tescil edilen hususlarda meydana gelen değişikliklerin sicile geçirilmek üzere bir dilekçe ile sicil müdürlüğüne bildirilmesi gerekir.

(2) 941 inci maddenin birinci fıkrası gereğince Türk Bayrağı yerine diğer bir bayrak taşımasına izin verilmiş olan geminin ne süreyle Türk Bayrağı çekemeyeceği sicil müdürlüğüne bildirilir ve bu husus tescil edilir. İzin sona erer veya geri alınırsa bu olgu da tescil olunur.

(3) Gemi kurtarılamayacak şekilde batır veya tamir kabul etmez bir hâle gelir yahut her ne suretle olursa olsun Türk Bayrağını çekme hakkını kaybederse, bu hususların da gecikmeksizin sicil müdürlüğüne bildirilmesi gerekir.

(4) Birinci ilâ üçüncü fıkralara göre yapılması gereken istemleri gemi maliki ve donatma iştirakinde gemi müdürü de yapmak zorundadır. İstemde bulunması gerekenler birden fazla ise bunlardan birinin istemi yeterlidir. Malik birden fazla kişi tarafından temsil edilen bir tüzel kişiyse aynı esas geçerlidir.

(5) Değişikliğin tesciline 960, 961 ve 963 üncü maddeler nitelikleriyle bağdaştığı ölçüde uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Değişiklikler:

Madde 849 – 845 inci maddenin 1, 2, 3, 5, 8 ve 9 uncu bentlerinde yazılı olup da 848 inci maddenin 1 ve 2 nci fıkraları uyarınca tescil olunan hususlarda vukua gelecek değişikliklerin gemi siciline geçirilmek üzere bir dilekçe ile sicil memurluğuna derhal bildirilmesi lazımdır.

824 üncü maddenin 1 inci fıkrası gereğince Türk Bayrağı yerine diğer bir bayrak taşımasına izin verilmiş olan geminin ne müddetle Türk Bayrağı çekemeyeceği sicil memurluğuna bildirilir ve keyfiyet tescil olunur. İzin biter veya geri alınırsa bu dahi tescil olunur.

Gemi kurtarılamayacak şekilde batır veya tamir kabul etmez bir hale girer yahut Türk Bayrağını çekme hakkını kaybederse bu hususların da gecikmeksizin sicil memurluğuna bildirilmesi lazımdır.

Yukarıki fıkralara göre yapılması lazımgelen talepleri gemi maliki ve donatma iştirakinde gemi müdürü dahi yapmaya mecburdurlar. Bu hususu ifaya mecbur olanlar birden fazla ise bunlardan birinin talebi kafidir. Hükmi şahıs olan bir malikin mümessilinin taaddüdü halinde de aynı esas caridir.

Tescil hususunda 845, 846 ve 848 inci maddeler dahi tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 964 - 6762 sayılı Kanunun 849 uncu maddesinin ilk fıkrası münferit maddeler yerine genel olarak sicile geçirilmiş olan değişikliklere atıfta bulunmak, ikinci fıkrası aynen, diğerleri ise dili güncelleştirilerek alınmıştır. Üçüncü fıkra da 6762 sayılı Kanunun 849 uncu maddesinin üçüncü fıkrasından alınmış, geminin yurtdışında veya yurtdışında cebri icra yoluyla satışı yahut başka bir sebeple bayrak çekme hakkını kaybetmesi ihtimalleri gözönünde tutularak “her ne suretle olursa olsun” ibaresi eklenmiştir.

C) Silinme

I- İstem üzerine

MADDE 965- (1) Gemi, kurtarılamayacak şekilde batır veya tamir kabul etmez hâle gelir yahut her ne suretle olursa olsun Türk

Bayrağını çekme hakkını kaybederse, istem üzerine sicilden kaydı silinir. Tescili isteğe bağlı olan gemilerin kaydı malik veya maliklerinin istemi üzerine sicilden silinir.

(2) Geminin tamir kabul etmez hâle gelmesi sebebiyle kaydının silinmesi istendiğinde, sicil memuru, tescil edilmiş gemi ipoteği alacaklılarını gerektiğinde 966 ncı maddede yazılı usule göre yapılacak ilan ile durumdan haberdar ederek belirleyeceği uygun bir süre içinde itirazlarını bildirmeye çağırır. Süresi içinde bildirilen itirazların yerinde görülmediğine dair mahkemece verilen kararın kesinleşmesi üzerine geminin kaydı silinir.

(3) Gemi, Türk Bayrağını çekme hakkını kaybederse, kaydı, ancak ipotek alacaklılarının ve gemi sicilindeki kayıt ve belgelere göre ipotek üzerinde hak sahibi olan üçüncü kişilerin onayı ile sicilden silinebilir. Kaydın silinmesi istemi ile birlikte onay belgelenmemişse, geminin Türk Bayrağını çekme hakkını kaybettiği gecikmeksizin gemi siciline kaydolunur. Bu kayıt, gemi üzerinde tescil edilmiş gemi ipotekleri bulunmadıkça, geminin kaydının silinmesi hükmündedir. Şu kadar ki, geminin cebri icra yoluyla 940 ıncı maddede yazılı niteliklere sahip olmayan bir kişiye satılması hâlinde 1388 inci maddenin ikinci fıkrası, cebri icra yurt dışında vuku bulmuş ise 1350 nci maddenin birinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümleleri hükümleri saklıdır.

(4) Tescili isteğe bağlı olan gemilere ait kayıtların sadece maliklerinin istemleri üzerine silinebilmesi için ipotekli alacaklıların ve gemi sicilinin içeriğine göre ipotek üzerinde hak sahibi olan üçüncü kişilerin buna onay vermeleri şarttır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

C) Terkin:

I - Talep üzerine:

Madde 851 – (Değişik birinci cümle:20/4/2004 – 5136/4 md.) Gemi, kurtarılamayacak şekilde batır veya tamir kabul etmez hale gelir yahut yurt dışında cebri icra yolu ile bir yabancıya satılarak veya başka bir surette Türk Bayrağı çekme hakkını zayi ederse, talep üzerine sicilden kaydı terkin olunur. Tescili ihtiyari olan gemilerin kaydı, malik veya maliklerinin talebi üzerine dahi terkin olunur.

Geminin tamir kabul etmez hale gelmesi sebebiyle kaydının terkinini talep olundukta sicil memuru müseccel ipotekli alacaklıları, icabında 852 nci maddedeki ilan suretiyle, keyfiyetten haberdar ederek tayin edeceği münasip bir müddet

zarfında itirazlarını bildirmeye davet eder. Müddeti içinde bildirilen itirazların varit görülmediğine dair mahkemece verilen kararın kesinleşmesi üzerine gemi kaydı terkin olunur.

Gemi Türk Bayrağını çekme hakkını kaybederse kaydı ancak ipotekli alacaklıların ve gemi sicil müdircatına göre ipotek üzerinde hak sahibi olan üçüncü şahısların muvafakatleriyle terkin olunabilir. Muvafakat terkin talebiyle beraber tevsvik edilmemiş ise, geminin Türk Bayrağını çekme hakkını kaybettiği gecikmesizin gemi siciline kaydolunur. Bu kayıt, müseccel gemi ipotekleri bahis mevzu olmadığı nispette, gemi kaydının terkinin hükmündedir.

Tescili ihtiyari olan gemilere ait kayıtların maliklerinin mücerret talepleri üzerine terkin edilebilmesi için ipotekli alacaklıların ve gemi sicili müdircatına göre ipotek üzerine hak sahibi olan üçüncü şahısların muvafakatleri şarttır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 965 - 6762 sayılı Kanunun 851 inci maddesinden cüz'i bazı değişikliklerle alınmıştır. Birinci fıkraya, geminin yurtiçinde veya yurtdışında cebri icra yoluyla satışı yahut başka bir sebeple bayrak çekme hakkını kaybetmesi ihtimalleri gözönünde tutularak “her ne suretle olursa olsun” ibaresi eklenmiştir. Üçüncü fıkradaki “müseccel gemi ipotekleri bahis mevzu olmadığı nispette” ibaresinin yanlış anlamalara sebebiyet verebileceği düşünülerek, bu ibare mehaza uygun bir suretle “tescil edilmiş gemi ipotekleri bulunmadıkça” ibaresi ile değiştirilmiştir. Bu düzenleme ile, Türk Bayrağını çekme hakkını haiz olmayan geminin teminat teşkil ettiği alacak hakkı sahiplerinin alacakları ödeninceye kadar güvencelerinin devam etmesi amaçlanmıştır.

II- Resen

1. Genel şartları

MADDE 966- (1) Esaslı şartlarından birinin var olmaması sebebiyle tescili caiz olmayan bir gemi tescil edilmiş olur veya 964 üncü maddenin üçüncü fıkrasında yazılı hâllerden birinin ortaya çıktığı sicil müdürlüğüne bildirilmezse, 33 üncü madde hükmü uygulanır. Şu kadar ki, durumun sicile kayıtlı diğer hak sahiplerine de bildirilmesi gereklidir. Malik ve diğer hak sahiplerinin kimler olduğu veya yerleşim yerleri belli değilse, silinmeye çağrı ve belirlenen süre, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi ile uygun görülen diğer bir gazetede ve varsa şirketin internet sitesinde ilan edilir ve ilan belgesi sicil müdürlüğü ve mahkeme divanhanesine asılır.

(2) Geminin kaydı ancak kaçınma ve itiraz sebeplerinin süresi içinde bildirilmemesi veya bunların mahkemece yerinde görülmediğine dair verilen kararın kesinleşmesi hâlinde sicilden silinebilir. Bir ipotekli alacaklı, gemi ipoteğinin hâla var olduğunu ileri sürerek Türk Bayrağını çekme hakkını kaybetmiş olan bir geminin sicilden silinmesine itiraz ederse, kayıt silinmeyip sadece geminin Türk Bayrağını çekme hakkını kaybettiği tescil olunur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Re'sen:

1. Umumi şartları:

Madde 852 – Esaslı şartlarından biri mevcut olmaması sebebiyle tescili caiz olmayan bir gemi tescil edilmiş olur veya 849 uncu maddenin 3 üncü fıkrasında yazılı haller sicil memurluğuna bildirilmezse 35 inci madde hükmü tatbik olunur. Şu kadar ki; keyfiyetin müseccel diğer hak sahiplerine de bildirilmesi lazımdır. Malik ve diğer hak sahiplerinin kimler olduğu yahut ikametgahları belli değilse terkin davet ve tayin edilen müddet 37 nci maddede yazılı gazete ile diğer münasip bir gazete 'de ilan edilir ve ilan kağıdı sicil memurluğu ve mahkeme divanhanesine asılır.

Geminin kaydı ancak imtina ve itiraz sebeplerinin müddeti içinde bildirilmemesi veya bunların mahkemece varit görülmediğine dair verilen kararın kesinleşmesi halinde terkin olunabilir. Bir ipotekli alacaklı, gemi ipoteğinin el'an mevcut olduğunu ileri sürerek Türk Bayrağını çekme hakkını kaybetmiş olan bir geminin terkinine itiraz ederse kayıt terkin edilmeyip sadece geminin Türk Bayrağını çekme hakkını zayi ettiği tescil olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 966 - 6762 sayılı Kanununun 852 nci maddesinden dili güncelleştirilerek ve ilânın yapılacağı gazete tasrih edilmek suretiyle alınmıştır.

2. Özel hâller

MADDE 967- (1) Tescil edilmiş bir gemi hakkında yirmi yıldan beri hiçbir kayıt işlemi yapılmamış ve Denizcilik Müsteşarlığından alınan bilgiye göre de geminin artık var olmadığına veya denizcilikte

kullanılamayacak hâle geldiğine kanaat getirilmiş olursa, gemi üzerinde ipotek veya intifa hakkı tescil edilmiş bulunmadığı takdirde, sicil memurunun önerisi üzerine mahkeme, 966 ncı maddede yazılı usule gerek kalmaksızın, gemi kaydının silinmesine karar verir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Hususi haller:

Madde 853 – Tescil edilmiş bir gemi hakkında yirmi yıldan beri hiçbir kayıt muamelesi yapılmamış ve Münakalat Vekaletinden alınan izahata göre de geminin artık mevcut olmadığına veya denizcilikte kullanılamayacak hale geldiğine kanaat getirilmiş olursa, gemi üzerinde ipotek veya intifa hakkı tescil edilmiş bulunmadığı takdirde, sicil memurunun teklifi üzerine mahkeme 852 nci maddede yazılı merasime hacet kalmaksızın gemi kaydının terkin edilmesine re’sen karar verir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 967 nci maddesinde geçen“re’sen” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır, çünkü mahkeme, sicil memurunun önerisi üzerine ve Denizcilik Müsteşarlığından alınan bilgiye göre bir karar verecektir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 967 - 6762 sayılı Kanunun 853 üncü maddesinden “Münakalât Vekâleti” ibaresi ve bazı kelimeler değiştirilerek alınmıştır.

D) Gemi tasdiknamesi

I- İçeriği

MADDE 968- (1) Sicil müdürlüğü, geminin sicile kaydolunduğuna ilişkin bir gemi tasdiknamesi düzenler. Tasdiknameye, sicil kayıtları aynen ve tam olarak geçirilir.

(2) Gemi tasdiknamesinde ayrıca geminin tescili için aranan belgelerin ibraz edildiği ve onun Türk Bayrağını çekme hakkına sahip olduğu da gösterilir.

(3) Gemi malikine istemi üzerine gemi tasdiknamesinin onaylı bir özeti verilir. Bu özete yalnız 960 ıncı maddenin birinci fıkrasının (a) ilâ (f) bentlerinde yazılı hususlarla geminin Türk Bayrağını çekme hakkına sahip olduğu yazılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**D) Gemi tasdiknamesi:****I - Muhtevası:**

Madde 854 – Sicil memurluğu, geminin sicile kaydolunduğuna dair bir gemi tasdiknamesi tanzim eder. Tasdiknameye, sicildeki kayıtların münderecatı aynen ve tam olarak geçirilir.

Gemi tasdiknamesinde ayrıca 846 ncı maddede yazılı vesikaların ibraz edildiği ve geminin Türk Bayrağını çekme hakkını haiz olduğu da gösterilir.

Geminin malikine, talebi üzerine, gemi tasdiknamesinin tasdikli bir hülasası verilir. Bu hülasaya yalnız 845 inci maddenin 1 ila 5 sayılı bentlerinde yazılı hususlarla geminin Türk Bayrağını çekme hakkını haiz olduğu yazılır.

GEREKÇE

Madde 968 - 6762 sayılı Kanunun 854 üncü maddesinden genel olarak tescil için gerekli belgelere atıfta bulunmak suretiyle ve dili güncelleştirilerek alınmıştır. Maddenin üçüncü fıkrasında Tasarının 960 ıncı maddesinin (f) bendine de atf yapılmak suretiyle, 6762 sayılı Kanunun 854 üncü maddesinin üçüncü fıkrasındaki eksiklik giderilmiştir; nikitim gemi tasdiknamesinde geminin malikinin de açıkça bildirilmiş olması zorunlu görülmüştür.

II- Yeniden düzenlenmesi

MADDE 969- (1) Yeni bir gemi tasdiknamesinin verilebilmesi için eskisinin ibrazı veya ziyaa uğradığının inandırıcı bir şekilde ortaya konması şarttır. Gemi tasdiknamesinin onaylı özeti hakkında da aynı hüküm geçerlidir.

(2) Geminin yabancı ülkede bulunması hâlinde sicil müdürlüğü yeni tasdiknameyi, eskisinin iadesi karşılığında kaptana verilmek üzere mahalli Türk makamlarına gönderir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**IV - Yeniden tanzimi:**

Madde 857 – Yeni bir gemi tasdiknamesinin verilebilmesi için eskisinin ibrazı veya ziyaa uğradığının ispatı şarttır. Tasdikli hülasa hakkında dahi aynı hüküm caridir.

Geminin yabancı memlekette bulunması halinde sicil memurluğu yeni tasdiknameyi, eskisinin iadesi mukabilinde kaptana verilmek üzere mahalli Türk makamlarına gönderir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 969 - 6762 sayılı Kanununun 857 nci maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır. Ancak menfi bir hususun ispatını talep etmek olacağından, 6762 sayılı Kanundan ayrılarak, gemi tasdiknamesinin zıya uğradığının ispatı şartı aranmamış, onun inandırıcı bir şekilde ortaya konulması yeterli görülmüştür.

Ayrıca maddenin yeri önce gemi tasdiknamesinin yeniden düzenlenmesi, sonraki değişikliklerin gemi tasdiknamesine kaydı ve bu münasebetle tasdiknamenin sicil memurluğuna ibrazı mecburiyeti ile ilgili hükümler sevkedilmek suretiyle değiştirilmiştir.

III- Değişiklikler

MADDE 970- (1) Gemi siciline geçirilen her kayıt gecikmeksizin gemi tasdiknamesine de yazılır. Bir gemi payının devrinin sınırlandırılmasına ilişkin kayıtlar hakkında bu hüküm uygulanmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Tadiller:

Madde 855 – *Gemi siciline geçirilen her kayıt gecikmeksizin gemi tasdiknamesine de yazılır. Bir gemi payının takyidine mütaallik kayıtlar hakkında bu hüküm tatbik olunmaz.*

GEREKÇE

Madde 970 - 6762 sayılı Kanununun 855 inci maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır.

IV- İbraz zorunluluğu

MADDE 971- (1) Gemi siciline tescil olunan hususlarda meydana gelecek değişikliklerle gemi mülkiyetinin geçişi veya bir gemi payının iktisabı hâlinde değişikliği istemekle yükümlü olanlar, gemi tasdiknamesini ve varsa onaylı özetini sicil müdürlüğüne ibraz etmek zorundadırlar. Gemi bağlama limanında veya sicil müdürlüğünün bulunduğu limanda olduğu sürece kaptan da istemde bulunmakla yükümlüdür.

(2) 965 inci maddenin birinci ve üçüncü fıkralarında yazılı hâllerde gemi tasdiknamesi ve varsa özeti geri alınarak iptal olunur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - İbraz mecburiyeti:

Madde 856 – 849 uncu maddede yazılı haller ile gemi mülkiyetinin intikali veya bir gemi payının iktisabı halinde, 849 uncu maddenin 4 üncü fıkrasında zikrolunan şahıslar, gemi tasdiknamesini ve varsa tasdikli hülasasını sicil memurluğuna ibraza mecburdurlar. Gemi bağlama limanına veya sicil memurluğunun bulunduğu limana gelince bu mecburiyet kaptana da düşer. 850 nci madde burada da caridir.

851 inci maddenin 1 ve 3 üncü fıkralarında yazılı hallerde gemi tasdiknamesi ve varsa hülasası geri alınarak iptal olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 971 inci maddesinde, gemi siciline tescil olunan hususlardaki değişiklikler, mülkiyet geçişi, pay değişikliği gibi hususların ibrazının sicil müdürlüğüne yapılması nedeniyle maddede geçen “memuruna” ibaresi “müdürlüğüne” şeklinde değiştirilerek ve maddede redaksiyon yapılarak kabul edilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 971 - 6762 sayılı Kanunun 856 ncı maddesinin birinci fıkrası dili güncelleştirilerek alınmıştır. Aynı fıkranın üçüncü cümlesinde 850 nci maddeye yapılan atıf, bu hususun sicil işlemlerini yaptırmaya davetle ilgili 972 nci madde içerisinde düzenlenmesi daha isabetli görüldüğü için fıkradan çıkartılmıştır.

E) Sicil işlemlerini yaptırmaya davet

MADDE 972- (1) Bir hususun gemi siciline kaydını, kaydın değiştirilmesini veya silinmesini istemekle yahut bu işlemlerin yapılabilmesi için gerekli belgeleri ibraz etmekle yükümlü olan kişiler, bu işlemleri gerektiren hususları öğrendikten sonra onbeş gün içinde yükümlülüklerini yerine getirmedikleri takdirde haklarında 33 üncü madde hükmü uygulanır.

(2) Resen silinmeye ilişkin 966 ncı madde hükmü saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Tescile davet:

Madde 850 – 844, 846, 847 ve 849 uncu maddeler gereğince yapmakla mükellef olduğu vazifeleri, kayıt muamelelerini gerektiren hususları öğrendikten

sonra onbeş gün içinde yerine getirmiyen kimseler hakkında 35 inci madde hükmü tatbik olunur.

852 nci madde hükmü mahfuzdur.

GEREKÇE

Madde 972 - Belli taleplerde bulunmak veya gerekli belgeleri ibraz ile yükümlü olan kimselerin çeşitli maddelere yollamalarda bulunularak belirlenmesi yerine talep ve ibraz yükümlülüğünün mevcut olduğu hallerin sayılması yoluna gidilmiş, diğer hususlarda 6762 sayılı Kanunun 850 nci maddesi hükmünde herhangi bir değişiklik yapılmamış, sadece maddenin yeri değiştirilmiştir.

F) Hükümleri

I- Sicilin açıklığı

MADDE 973- (1) Gemi sicili açıktır. Herkes sicil kayıtlarını inceleyebilir ve giderini ödemek şartıyla onaylı veya onaysız örneklerini alabilir.

(2) Haklı bir menfaatinin olduğunu inandırıcı bir şekilde ortaya koyan bir kişi, sicil dosyalarını, bir kaydın tamamlanabilmesi için gemi sicilinde kendilerine gönderme yapılan belgeleri ve henüz sonuçlanmamış tescil istemlerini de incelemeye ve onların örneklerini almaya yetkilidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - Sicilin aleniyeti:

Madde 842 – Gemi sicili alenidir. Herkes sayfalarını tetkik edebilir.

Alakası olduğunu ispat eden herkes, bir kaydın itması için gemi sicilinde atıf yapılmış olan vesikaları, henüz neticelenmemiş tescil taleplerini ve sicil dosyalarını da tetkika mezundur.

Talep üzerine ve masrafı ödenmek şartıyla sicildeki kayıtların tasdikli veya tasdiksiz örnekleri verilir. 2 nci fıkrada yazılı vesikaların örnekleri yalnız ilgili olduğunu ispat eden kimseye verilebilir.

GEREKÇE

Madde 973 - Gemi siciline tescille ilgili hükümlerin arkasından sicile tescile bağlanan hüküm ve sonuçlarla ilgili kurallara yer vermenin metot itibarıyla daha uygun ve tutarlı olacağı düşünülmüş ve 6762 sayılı Kanunun sicil aleniyeti, sicil karineleri ve sicilin gerçek hukuki duruma uygun hale getirilmesi, sicil kayıtlarına itirazlar, şerhler ve sicile güven

ilkesi ile ilgili hükümleri bir başlık altında toplanmıştır. Sicilin aleniyetini düzenleyen 973 üncü maddede 6762 sayılı Kanunun 842 nci maddesi iki fıkra haline dönüştürülmüştür İlk fıkrada Türk Medenî Kanununun tapu sicili ile ilgili hükümlerinde olduğu gibi herkese sicil kayıtlarını inceleme ve masrafını ödemek şartıyla tasdikli veya tasdiksiz örneklerini alma yetkisinin tanındığı ifade edilmiştir. İkinci fıkradaki inceleme ve örnek alma yetkisinin kullanılabilmesi için ise, “alakası olduğunu ispat” yerine mehaz Alman Kanununa uygun olarak “haklı bir menfaatinin olduğunu inandırıcı bir şekilde ortaya koyan bir kimse” kriteri tercih olunmuştur.

II- Sicil karineleri

MADDE 974- (1) Gemi sicilinde malik olarak kayıtlı bulunan kişi, geminin maliki sayılır.

(2) Gemi sicilinde lehine bir gemi ipoteği veya ipotek üzerinde bir hak yahut bir intifa hakkı tescil edilmiş olan kişi o hakkın sahibi sayılır.

(3) Tescil olunmuş bir hak sicilden silinirse o hakkın artık var olmadığı kabul edilir.

(4) Türk Medenî Kanununun 992 nci maddesinin ikinci fıkrası hükmü saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

E) Çeşitli hükümler:

I - Karineler:

Madde 884 – Gemi sicilinde malik olarak kayıtlı bulunan kimse, geminin maliki sayılır.

Gemi sicilinde lehine bir gemi ipoteği veya ipotek üzerinde bir hak yahut bir intifa hakkı tescil edilmiş olan kimse o hakkın sahibi sayılır.

Müseccel bir hak (Fıkra 1, 2) terkin olunursa o hakkın artık mevcut olmadığı kabul edilir.

Medeni Kanunun 905 inci maddesinin ikinci cümlesi hükmü mahfuzdur.

GEREKÇE

Madde 974 - 6762 sayılı Kanunun 884 üncü maddesinden başlığı ve Türk Medenî Kanununun yollama yapılan hükmü değiştirilmek suretiyle alınmıştır.

III- Sicilin gerçek hukuki duruma uygun hâle getirilmesi

MADDE 975- (1) Gemi sicilinin içeriği; mülkiyet, gemi ipoteği, ipotek üzerindeki bir hak, intifa hakkı yahut 983 üncü maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde yazılı türden bir tasarruf sınırlaması bakımından gerçek hukuki duruma uymadığı takdirde, hakkı tescil edilmemiş veya yanlış tescil edilmiş yahut var olmayan bir hakkın veya sınırlamanın tescili sonucunda hakkı ihlal edilmiş kişi, değişiklik sonucunda hakkı ihlal edilecek olan kişiden kaydın değiştirilmesine onay vermesini isteyebilir.

(2) Gemi sicili, ancak birinci fıkra gereğince yükümlü olan kişinin hakkı tescil edildikten sonra değiştirilebilecekse, bu kişi, istem üzerine hakkını tescil ettirmek zorundadır.

(3) Birinci ve ikinci fıkralarda yazılı bulunan değişikliği isteme hakları zamanaşımına uğramaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Tadil:

Madde 886 – Gemi sicilinin muhtevası; mülkiyet, gemi ipoteği, ipotek üzerindeki bir hak, intifa hakkı yahut 885 inci maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde yazılı neviden bir tasarruf tahdidi bakımından gerçek hukuki duruma uymadığı takdirde, hakkı tescil edilmemiş veya yanlış tescil edilmiş yahut mevcut olmayan bir hak veya tahdidin tescili neticesinde hakkı halele uğramış bulunan kimse, tadil neticesinde hakkı halele uğrıyacak olan kimseden kaydın tadiline muvafakat etmesini isteyebilir.

Gemi sicili, ancak birinci fıkra gereğince mükellef olan kimsenin hakkı tescil edildikten sonra tadil olunabilecekse, bu kimse, talep üzerine hakkını tescil ettirmeye mecburdur.

Yukarıki fıkralarda yazılı bulunan tadili isteme hakları müruruzamana tabi değildir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 975 inci maddesinin birinci fıkrası, içerik olarak değiştirilmeden, amacı daha iyi ifade eden bir cümle yapısına kavuşturularak kabul edilmiştir. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiş; ayrıca, maddenin üçüncü fıkrasında Komisyonumuzca, redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 975 - 6762 sayılı Kanunun 886 ncı maddesinden dili güncelleştirilerek alınmış ve madde başlığı düzenlemenin içeriğine uygun olarak değiştirilmiştir.

IV- İtirazlar

MADDE 976- (1) 975 inci maddede yazılı hâllerde gemi siciline, sicil kaydının doğru olmadığı hakkında bir itiraz tescil olunabilir.

(2) İtiraz, bir ihtiyati tedbir kararına yahut sicildeki kaydın değiştirilmesi sonucunda hakkı zarar görecektir olan kişinin onayına dayalı olarak sicile geçirilir. İhtiyati tedbir kararının verilmesinde hakkın tehlikede olduğuna dair yaklaşık ispat şartı aranmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - İtirazın tescili:

Madde 887 – 886 ncı maddede yazılı hallerde gemi sicilinin doğru olmadığı hakkında bir itiraz tescil olunabilir.

İtiraz, bir ihtiyati tedbir kararına yahut sicil tadili neticesinde hakkı halele uğrıtacak olan kimsenin muvafakatine müsteniden tescil olunur. İhtiyati tedbir kararının verilmesinde hakkın tehlikede olduğunun kuvvetle muhtemel gösterilmesi aranmaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 976 ncı maddesinin ikinci fıkrasında, 6762 sayılı Kanunun 887 ncı maddesinden alınan bu hükmün ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde geçen “hakkın tehlikede olduğunun kuvvetle muhtemel gösterilmesi” ibaresi, öğretide ve Yargıtay kararlarında kısaca “yaklaşık ispat” ibaresiyle karşılandığından, hükümde bu doğrultuda değişiklik yapılması uygun bulunmuştur. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 976 - 6762 sayılı Kanunun 887 ncı maddesinin birinci fıkrası aynen, ikinci fıkrası ise, Tasarının 973 üncü maddedeki anlatıma paralel olarak, “kuvvetle muhtemel gösterilmesi” ibaresi yerine “inandırıcı bir şekilde ortaya konması” ibaresi tercih olunmak suretiyle alınmıştır.

V- Şerhler

1. Verilebilecekleri hâller

MADDE 977- (1) Bir gemi veya gemi ipoteği üzerinde bir hakkın kurulmasını veya kaldırılmasını yahut böyle bir hakkın içeriği veya derecesinin değiştirilmesini isteyebilmek hakkını teminat altına almak için gemi siciline şerh verilebilir. Gelecekte doğacak veya şarta bağlı bir istem hakkının teminat altına alınması amacıyla gemi siciline şerh verilmesi mümkündür.

(2) Şerhten sonra gemi veya ipotek üzerinde yapılacak tasarruflar, şerh ile teminat altına alınan hakkı ihlal ettiği ölçüde geçerli değildir. Tasarrufun cebri icra veya ihtiyati haciz yoluyla yahut iflas idaresi tarafından yapılması hâllerinde de hüküm böyledir.

(3) Şerh ile teminat altına alınan hakkın derecesini belirlemede şerh tarihi esas tutulur.

(4) Hak, şerh verilmek suretiyle teminat altına alındığı ölçüde yükümlünün mirasçısı, sorumluluğunun sınırlı olduğunu ileri süremez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

D) Şerhler:

I - Halleri:

Madde 879 – Bir gemi veya gemi ipoteği üzerinde bir hak tesisini veya kaldırılmasını yahut böyle bir hakkın muhteva veya derecesinin tadilini isteyebilmek hakkını temin için gemi siciline şerh verilebilir. Müstakbel veya şarta bağlı bir mutalebenin temini için de gemi siciline şerh verilmesi caizdir.

Şerhten sonra gemi veya ipotek üzerinde yapılacak tasarruflar, şerh ile teminat altına alınan hakkı haleldar ettiği nispette muteber değildir.

Tasarrufun, cebri icra veya ihtiyati haciz suretiyle yahut iflas idaresi tarafından yapılması hallerinde de hüküm böyledir.

Şerh ile temin edilen hakkın derecesini tayinde şerh tarihi esas tutulur.

Hak, şerh verilmek suretiyle temin edildiği nispette mükellefin mirasçısı, mesuliyetinin mahdut olduğunu ileri süremez.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 977 inci maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesi, içerik olarak değiştirilmeden, amacı daha iyi ifade eden bir cümle yapısına kavuşturularak kabul edilmiş; ayrıca, maddede redaksiyon yapılmıştır. Yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 977 - 6762 sayılı Kanunun 879 uncu maddesi dili güncelleştirilerek alınmıştır. Mevzuat Kanununa uygun olarak anılan maddenin ikinci ve üçüncü fıkraları birleştirilmiştir.

2. Verilmesi

MADDE 978- (1) Şerh, bir ihtiyati tedbir kararına yahut şerh sonucunda gemisi veya hakkı sınırlanan kişinin onayına dayalı olarak verilir. İhtiyati tedbir kararının verilmesinde hakkın tehlikede olduğuna dair yaklaşık ispat şartı aranmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Verilmesi:

Madde 880 – Şerh, bir ihtiyati tedbir kararına yahut şerh neticesinde gemisi veya hakkı takyit olunan kimsenin muvafakatine müsteniden verilir. İhtiyati tedbir kararının verilmesinde hakkın tehlikede olduğunun kuvvetle muhtemel gösterilmesi aranmaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 978 inci maddesinde, 976 ncı maddede açıklanan gerekçeler doğrultusunda “yaklaşık ispat” ibaresi tercih edilerek değişiklik yapılmıştır. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 978 - 6762 sayılı Kanunun 880 inci maddesi, hakkın tehlikede olduğunun “kuvvetle muhtemel gösterilmesi” yerine önceki maddelerde tercih olunan ifade tarzı ile uyum sağlamak üzere “inandırıcı bir şekilde ortaya konması” ibaresi ikame olunmak suretiyle alınmıştır.

3. Sağladığı hak

MADDE 979- (1) Mülkiyetin, gemi ipoteğinin veya ipotek üzerindeki hakkın yahut bir intifa hakkının iktisabı, lehine şerh verilen kişiye karşı geçersiz olduğu takdirde, şerh sahibi, şerh ile teminat altına alınan istem hakkının gerçekleşmesi için gerekli olan tescile veya silinmeye onay vermesini iktisap edenden isteyebilir.

(2) İstem hakkının bir devir yasağıyla teminat altına alınmış olması hâlinde de birinci fıkra hükmü uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

V - Hükümleri:

Madde 883 – Mülkiyetin, bir gemi ipoteğinin veya ipotek üzerindeki bir hakkın yahut bir intifa hakkının iktisabı, lehine şerh verilmiş olan kimseye karşı hükümsüz olduğu takdirde şerh sahibi, şerhle temin olunan mutalebe hakkının tahakkuku için lüzumlu olan tescil veya terkine muvafakat etmesini iktisap edenden istiyebilir.

Mutalebe hakkının, temlik men eden bir emirle temin edilmiş olması halinde de hüküm böyledir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 979 - 6762 sayılı Kanunun 883 üncü maddesi dili güncelleştirilerek alınmıştır.

4. Hükümden düşmesi

MADDE 980- (1) Sicile şerh verilmek suretiyle istem hakkı teminat altına alınmış bulunan alacaklı belli olmaz ve bir gemi ipoteği alacaklısının hakkının iptali için 1052 nci maddede belirtilen şartlar mevcut olursa, alacaklı, ilan yoluyla çağrılarak hakkının iptaline karar verilebilir. İptale karar verilmekle şerh de hükümden düşer.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - Hükümden düşmesi:

Madde 882 – Sicile şerh verilmek suretiyle mutalebe hakkı temin edilmiş olan alacaklı belli olmaz ve bir gemi ipoteği alacaklısının hakkının iptali için 930 uncu madde ile muayyen şartlar mevcut olursa, alacaklı, ilan yoluyla davet olunarak hakkının iptaline karar verilebilir. İptale karar verilmekle şerh de hükümden düşer.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 980 - 6762 sayılı Kanunun 882 nci maddesi dili güncelleştirilerek alınmıştır.

5. Silinmesi

MADDE 981- (1) Şerh sonucunda gemisi veya hakkı sınırlandırılan kişi, şerh ile teminat altına alınan istem hakkının ileri sürülmesini sürekli olarak imkânsız kılan bir def'e sahip bulunduğu takdirde alacaklıdan şerhin silinmesini isteyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Terkini:

Madde 881 – Şerh neticesinde gemisi veya hakkı takyit olunan kimse, şerh ile temin olunan mutalebe hakkının dermeyanını daimi olarak imkansız kılan bir def'e sahip bulunduğu takdirde alacaklıdan şerhin terkinini isteyebilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 981 - 6762 sayılı Kanunun 881 inci maddesi dili güncelleştirilerek alınmıştır.

VI- İtiraz veya şerhin kalkması

MADDE 982- (1) İtiraz veya şerh bir ihtiyati tedbir kararına dayalı olarak tescil edilmişse, tedbirin kalkması veya düşmesiyle itiraz veya şerh de kalkar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 982 - 6762 sayılı Kanunda bulunmayan bu madde, ihtiyati tedbir kararının kalkması halinde bu karara istinaden sicile geçirilen itiraz veya şerhin mukadderatının ne olacağı hususunda ortaya çıkabilecek tereddütleri bertaraf etmek üzere Tasarıya ilave olunmuştur.

VII- Sicile güven ilkesi

MADDE 983- (1) Hukuki bir işlem ile bir geminin mülkiyetini, intifa hakkını, gemi ipoteğini veya ipotek üzerindeki bir hakkı iktisap eden kişi lehine gemi sicilinin içeriği, bu haklarla ilgili olduğu ölçüde doğru sayılır; meğerki, iktisap eden kişi kaydın doğru olmadığını bilmiş veya bilmesi gerekmiş olsun. Hak sahibinin kayıtlı bir hak üzerindeki tasarruf yetkisi belli bir kişi lehine sınırlanmış ise, bu sınırlama iktisap eden hakkında ancak gemi sicilinde yazılı olması veya onun sicil kaydının doğru olmadığını bilmesi veya bilmesinin gerekmesi şartıyla hüküm ifade eder.

(2) Hakkın iktisabı için tescil şart olan hâllerde, kaydın doğru olmadığını bilmesi bakımından tescili istem tarihi asıldır.

(3) Gemi sicilinde lehine bir hak tescil edilmiş olan bir kişiye bu hakkı sebebiyle bir edimde bulunulması veya bu kişinin üçüncü bir kişi ile, sicile kayıtlı bir hak üzerinde birinci fıkrada yazılı olanlar dışında bir tasarruf işlemi yapılması hâllerinde de birinci ve ikinci fıkra hükümleri uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Kayıtların hükümleri:

Madde 885 – *Hukuki bir muamele ile bir geminin mülkiyetini, intifa hakkını, gemi ipoteğini veya ipotek üzerindeki bir hakkı iktisap eden kimse lehine, gemi sicilinin muhtevası, bu haklara taallük ettiği nispette doğru sayılır; meğer ki, sicile bir itiraz kaydedilmiş veya iktisap eden suiniyet sahibi bulunmuş olsun. Hak sahibinin müseccel bir hak üzerindeki tasarruf salahiyeti muayyen bir kimse lehine tahdit edilmiş ise bu tahdit keyfiyeti iktisap eden hakkında ancak gemi sicilinde yazılı olması veya kendisinin suiniyet sahibi bulunması halinde hüküm ifade eder.*

Hakkın iktisabı için tescil şart olan hallerde tescili talep tarihi hüsnüniyete esas tutulur.

Gemi sicilinde lehine bir hak tescil edilmiş olan kimseye bu hakkı sebebiyle bir edada bulunulması veya bu kimsenin üçüncü bir şahıs ile müseccel hak üzerindeki bir tasarruf muamelesinde bulunması hallerinde de yukarıdaki fıkra hükmü tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 983 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında kanun tekniğine uygun olarak değişiklik yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 983 - 6762 sayılı Kanununun 885 inci maddesinden. başlığı düzenlediği hususa uygun olarak değiştirilerek ve dili güncelleştirilerek alınmıştır. Ayrıca maddede gemi siciline güven ilkesinden yararlanılmasına engel olacağı belirtilen “iktisap edenin suiniyet sahibi bulunmuş olması” hali, mehaz Müseccel Gemilerle Yapı Halindeki Gemiler Üzerindeki Haklara Dair Alman Kanununa uygun olarak iktisap edenin “kaydın doğru olmadığını bilmesi veya bilmesinin gerekmesi” şeklinde ifade olunmuştur. Nihayet gemi siciline bir itirazın kaydedilmiş olması halinde, iktisap edenin sicil kaydının doğru olmadığını öğrenmek hususunda kendisinden beklenen özeni göstermiş olduğu söylenemeyeceğinden, sicile bir itirazın kaydedilmiş olması ihtimali madde metninden çıkartılmıştır.

G) Zamanaşımı

MADDE 984- (1) Tescil edilmiş aynı haklardan doğan istem hakları, tescil devam ettiği sürece zamanaşımına tabi değildir. Belli zamanda ifası gerekip de birikmiş olan edimlerle tazminat ödenmesine ilişkin istem hakları bunun istisnasını oluşturur.

(2) Sicile kayıtlı bir itiraza konu olan haklar da sicile kayıtlı haklar hükmündedir.

(3) Gemi ipoteğinin tescili, alacak hakkında zamanaşımının işlemesine engel olur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

V - Müruruzaman:

Madde 888 – Tescil edilmiş haklardan doğan mutalebeler müruruzamana tabi değildir. Muayyen zamanda ifası lazımgelip de birikmiş olan edalarla tazminata ait mutalebeler bundan müstesnadır.

Tescil edilmiş bir itiraza mevzu teşkil eden haklar da müseccel haklar hükmündedir:

Bir gemi ipoteğinin tescili, alacak hakkında müruruzamanın cereyanına mani olur.

GEREKÇE

Madde 984 - 6762 sayılı Kanununun 888 inci maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır.

H) Kayıt giderleri

MADDE 985- (1) Aksi kararlaştırılmadıkça gemi veya gemi payı üzerindeki mülkiyetin geçirilmesine veya diğer bir aynı hakkın kurulmasına veya devrine ilişkin kayıt giderleri, bunun için gerekli senet ve belge giderleri de dâhil olmak üzere, hakkı iktisap edene aittir.

(2) Kendisi ile yükümlü arasındaki hukuki ilişkiden aksi anlaşılmadıkça bir kaydın değiştirilmesi isteminde bulunan kişi, değişiklik ile bunun için gerekli beyanların giderlerine katlanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

VI - Kayıt masrafları:

Madde 889 – Aksi mukavele ile kararlaştırılmadıkça gemi veya payı üzerindeki mülkiyetin nakline veya diğer bir aynı hakkın tesisine yahut devrine mütaallik kayıt masrafları, tescil için lüzumlu senet ve vesika masrafları dahil olmak üzere, mülkiyeti veya diğer aynı hakkı iktisap edene aittir.

Kendisi ile mükellef arasındaki hukuki münasebetten aksi anlaşılmadıkça bir kaydın tadili talebinde bulunan kimse, tadil ile bunun için lüzumlu beyanların masraflarını çeker.

GEREKÇE

Madde 985 - 6762 sayılı Kanunun 889 uncu maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır.

I) Yapı hâlindeki gemilere özgü sicil

I- Genel olarak

MADDE 986- (1) Yapı hâlindeki bir gemi, malikin istemi üzerine veya yapı üzerinde bir gemi ipoteğinin kurulması yahut yapının ihtiyatı ya da kesin haczi veya tersane sahibinin gemi ipoteğinin kurulmasına yönelik istem hakkını teminat altına almak amacıyla sicile şerh verilmesi söz konusu olduğu takdirde yapı hâlindeki gemilere özgü sicile kaydolunur.

(2) Yapı, yapım yerinin bağlı bulunduğu sicil müdürlüğünce tescil olunur. Yapı, bu sicil müdürlüğünün yetki çevresi dışındaki diğer bir yere götürülse de aynı sicil müdürlüğü yetkili kalır. Şu kadar ki, bu müdürlük tarafından yeni yapım yerindeki sicil müdürlüğüne yapının kaydedilmiş olduğu bildirilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

E) İnşa halindeki gemilere mahsus sicil:

I - Umumi olarak:

Madde 858 – İnşa halindeki bir gemi, ancak yapı üzerinde bir gemi ipoteğinin tesisi veya yapının ihtiyati veya icrai haczinin bahis mevzuu olması halinde mahsus siciline tescil olunur.

Yapı, inşaat yerinin tabi olduğu sicil memurluğunca tescil olunur. Yapı, bu sicil memurluğunun dairesi dışındaki diğer bir yere götürülse dahi aynı sicil memurluğu صلاحیyetli kalır. Şu kadar ki; bu memurluk tarafından yeni inşaat yerindeki sicil memurluğuna yapının kaydedilmiş olduğu bildirilir.

Mahsus sicil hakkında 839 ve 842 nci maddeler hükmü tatbik olunur. Şu kadar ki; sicilin sayfalarını ve müstenidatını tetkik ve örneklerini talebeden kimsenin ispat etmesi lazımdır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 986 ncı maddesinin birinci fıkrasında, Tasarıda, “icrai haciz” ibaresinin yerine “kesin haciz” ibaresinin kullanılması uygun görülmüş; ayrıca, maddede redaksiyon yapılmıştır. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 986 - 6762 sayılı Kanunun 858 inci maddesine göre inşa halindeki bir gemi (“yapı”) ancak bir gemi ipoteğinin veya haczin sözkonusu olması halinde yapı siciline tescil edilebilir. Bu kural 19/12/1940 tarihli Alman Gemi Sicili Tüzüğü’nün 66 ncı maddesinden alınmıştır. Maddede böyle bir sınırlamaya gidilmesi hakkında bir gerekçe bildirilmemiştir. Ancak sebebin şu olduğu anlaşılmaktadır: Yapılar üzerinde ipotek tesisi Almanya’da ilk kez 4/07/1926 tarihli “İnşa Halindeki Gemiler Üzerinde Rehin Tesisi Hakkında Kanun” ile kabul edilmiştir; bu Kanun, yalnızca yapılar hakkında ipotek tesisi ile ilgili düzenlemeler getirmiş, cebrî icra ile ilgili olarak da tamamlayıcı bir hüküm sevk etmiştir. 1940 yılında gemiler üzerindeki aynı haklar alanında yeni yasal düzenlemeler yapılırken, 1926 tarihli Kanunun düzenlemesi dikkate alınarak, yalnızca ipotek ve haciz tesisi amacıyla tescilin yapılacağı hüküm altına alınmıştır. Oysa 1926 tarihli Kanunun, yapıların tescilini genel olarak sınırlamak gibi bir amacı yoktu; aksine, 3 üncü maddesinin ikinci cümlesine göre yapılar için tescil “zorunluluğu” bulunmamaktaydı, buna karşılık ihtiyari tescil açısından bir sınırlama getirilmemişti. Nitekim uygulamada, yapıların, her ihtimalde, mülkiyete aleniyet kazandırmak amacıyla tescil edilmesi ihtiyacı sıklıkla ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, Tasarının 1054 üncü maddesinin ikinci fıkrasına göre ipotek tesisinin henüz mümkün olmadığı bir aşamada sicile şerh verilmesi ihtiyacı da tersaneler tarafından dile getirilmiştir. Uygulamadaki bu ihtiyaçları karşılamak üzere, Denizcilik Müsteşarlığı’nın da tasvibiyle, yapı sicillerine tescil olanakları genişletilmiş ve malikin talebi ile şerh verilmesi amacıyla da tescil serbest bırakılmıştır. Böylece, çok hızlı gelişme gösteren gemi inşa sanayinin

İhtiyaçlarını karşılamaya yönelik ve finans sektörü için de cazip yeni bir düzenleme kabul edilmiştir. Maddede yer alan kalan hükümler, 6762 sayılı Kanunun 858 inci maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır. 6762 sayılı Kanunun 858 inci maddesinin üçüncü fıkrası ise, aidiyeti dolayısıyla 991 inci maddenin birinci fıkrasına nakledilmiştir.

II- Yapının tescili

1. Tescil istemi

a) Şekli

MADDE 987- (1) Yapı, malikinın veya kanuni ipotek hakkını tescil ettirmek isteyen tersane sahibinin dilekçesi ile yapı hâlindeki gemilere özgü sicile kaydolunur.

(2) İhtiyati veya icraî haciz kararı almış olan alacaklı da icra müdürünün yazısı ile yapının sicile kaydını isteyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Yapının tescili:

1. Tescil dilekçesi:

a) Kimin verebileceği:

Madde 859 – Yapı, geminin inşa olunduğu tersane sahibinin vereceği dilekçe üzerine mahsus siciline kaydolunur. Tersane sahibi yapının maliki değilse kayıt dilekçesini malik de verebilir.

İhtiyati veya icraî haciz kararı almış olan alacaklı dahi icra memurunun tezeresi üzerine yapının mahsus sicile tescilini isteyebilir.

GEREKÇE

Madde 987 - 6762 sayılı Kanunun 859 uncu maddesinden tersane sahibinin yapının maliki olduğu intibamı uyandıran birinci fıkrasının ikinci cümlesi çıkarılmak suretiyle alınmıştır. Esasen birinci cümlede yapının tescilini talep yetkisinin yapının malikine tanınmış olması karşısında böyle bir hükmün sevkine ihtiyaç da kalmamıştır.

b) İçeriği

MADDE 988- (1) Tescil istemiyle birlikte aşağıdaki hususlar bildirilir:

a) Yapı hâlinde bulunan geminin türü ile adı veya numarası veya ayırt edilebilmesine yarayan herhangi bir işareti.

b) Yapım yeri ve geminin yapıldığı tersane.

c) Maliki.

(2) 1054 üncü maddenin ikinci fıkrasında yapı üzerinde gemi ipoteği kurulması için gerekli görülen şartların bulunduğu, yetkili gemi ölçme kurumunun vereceği bir belge ile ispatlanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

b) Muhtevası:

Madde 860/1-3 – Tescil talebiyle birlikte aşağıdaki hususlar bildirilir:

1. İnşa halinde bulunan geminin nevi ile adı veya numarası yahut ayırdedilebilmesine yarıyan her hangi bir işareti;

2. İnşaat yeri ve geminin inşa olduğu tersane;

3. Maliki.

941 inci maddenin 2 nci fıkrasındaki şartların mevcut olduğu, yetkili gemi mesaha makamının vereceği bir belge ile ispat olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 988 - 6762 sayılı Kanunun 860 ıncı maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarından dili güncelleştirilerek alınmıştır, ikinci fıkraya ise, 6762 sayılı Kanunun 859 uncu maddesi, Tasarının 987 nci maddesine alınırken yapılan değişiklik nedeniyle ihtiyaç kalmamıştır.

2. Tescil

a) Tescil edilecek hususlar

MADDE 989- (1) Bir yapının kaydında, 988 inci maddenin birinci fıkrasında yazılı hususlarla, ikinci fıkrasında yazılı belgenin niteliği ve yapının kaydolunduğu gün sicile geçirilir. Kayıt, yetkili memur tarafından imzalanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Tescil:

a) Tescil edilecek hususlar:

Madde 861 – Bir yapının kaydında, 860 ıncı maddenin 1 inci fıkrasında yazılı hususlarla aynı maddenin 2 ve 3 üncü fıkralarında yazılı vesikaların mahiyeti ve yapının kaydolunduğu gün sicile geçirilir. Kayıt, yetkili memur tarafından imzalanır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 989 - 6762 sayılı Kanunun 861 inci maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır.

b) Değişiklikler

MADDE 990- (1) Yapının maliki veya geminin yapıldığı tersanenin sahibi, tescil edilen hususlarda meydana gelen değişiklikleri ve geminin yapımının tamamlandığını, tescil edilmek üzere bir kayıt dilekçesi ile gecikmeksizin sicil müdürlüğüne bildirmek zorundadır. İstemde bulunması gerekenler birden fazla ise, bunlardan birinin istemi yeterlidir. Malik birden fazla kişi tarafından temsil edilen bir tüzel kişi ise aynı esas geçerlidir. Sicile bildirilen hususların belgelendirilmesi gerekir. 972 nci madde hükmü burada da uygulanır.

(2) Geminin yapımının tamamlandığı bildirildikten veya Kanunun 961 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yazılı belge verildikten sonra, artık yapı hâlindeki gemilere özgü sicile gemi ipoteği tescil olunmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

b) Değişiklikler:

Madde 862 – Geminin inşa olduğu tersanenin sahibi ve yapının maliki, tescil olunan hususlarda vukua gelecek değişiklikleri ve geminin inşasının tamamlandığını, tescil edilmek üzere, bir kayıt dilekçesiyle sicil memurluğuna gecikmeksizin bildirmeye mecburdurlar. Bildirilen hususların tevsiki lazımdır. 850 nci maddede hükmü burada da caridir.

Geminin inşasının tamamlandığı bildirildikten veya 846 ncı maddenin 3 üncü fıkrasındaki vesika verildikten sonra artık inşa halindeki gemilere mahsus sicile bir gemi ipoteği tescil olunamaz.

GEREKÇE

Madde 990 - 6762 sayılı Kanunun 862 nci maddesinden değiştirilerek alınmıştır. Tasarının 964 üncü maddesinin dördüncü fıkrasıyla uyumun sağlanması için birinci fıkranın ikinci ve üçüncü cümlelerinde yer alan hükümler metne ilave edilmiştir.

c) Hükümleri

MADDE 991- (1) Yapı hâlindeki gemilere özgü sicil hakkında Kanununun 954 üncü ve 973 üncü maddeleri uygulanır. Şu kadar ki, sicilin sayfelerinin ve sicil kayıtlarının dayanaklarını incelemek ve örneklerini almak isteyen kişinin ilgisini ispat etmesi gerekir.

(2) Yapı hâlinde gemilere özgü sicilde lehine bir ipotek hakkı tescil edilmiş olan kişi yapı ipoteği alacaklısı sayılır. Sicilden silinen bir yapı ipoteğinin ise, mevcut olmadığı kabul edilir.

(3) Kanununun 977 nci ile 983 ilâ 985 inci maddeleri yapı hâlindeki gemilere özgü sicile de uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***E) İnşa halindeki gemilere mahsus sicil:******I - Umumi olarak:***

Madde 858/3 – Mahsus sicil hakkında 839 ve 842 nci maddeler hükmü tatbik olunur. Şu kadar ki; sicilin sayfalarını ve müstenidatını teklik ve örneklerini talebeden kimsenin ispat etmesi lazımdır.

II - Tatbik olunacak hükümler:

Madde 942/2 – Bu ayırımın hususi hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, yapı üzerindeki ipotek hakkında 875 inci madde ile 879 ila 940 uncu maddeler hükümleri; ipotek, mahsus sicile tescil olunduktan sonra 869, 872, 873, 874 ve 876 nci maddeler hükümleri de tatbik olunur.

GEREKÇE

Madde 991 - Birinci fıkra 6762 sayılı Kanununun 858 inci maddesinin üçüncü fıkrasından alınmıştır. İkinci fıkrası sicil karinelerinin yapı halindeki gemilere mahsus sicile kayıt ve terkin olunan hususlar hakkında da cari olacağını tasrih eden yeni bir hükümdür. Üçüncü fıkra ise, 6762 sayılı Kanununun 942 nci maddesinin ikinci fıkrasından kısmen alınmıştır.

d) Silme**MADDE 992- (1) Yapının sicildeki kaydı;**

a) Geminin tersane sahibi tarafından, yabancı ülkeye teslim edildiğinin bildirilmesi,

b) Yapının maliki ile geminin yapıldığı tersane sahibinin, kaydın sicilden silinmesini istemeleri,

**c) Yapının harap olması,
hâllerinde silinir.**

(2) Yapı üzerinde bir ipotek bulunduğu takdirde, birinci fıkranın (a) ve (b) bentlerinde yazılı hâllerde, ipotekli alacaklının ve sicile kayıtlı bulunan diğer hak sahiplerinin kaydın sicilden silinmesine onayları da gereklidir.

(3) Yapının tamamlanarak geminin yabancı ülkeye teslim edildiğinin veya harap olduğunun süresi içinde bildirilmemesi hâlinde 966 ncı maddedeki usul uyarınca yapının kaydı resen sicilden silinir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Terkin:

Madde 863 – Yapının sicildeki kaydı:

1. Tersane sahibi tarafından, geminin yabancı memlekete teslim edildiğinin bildirilmesi;

2. Yapının maliki ile geminin inşa olduğu tersane sahibinin, kaydın terkinini talep etmeleri;

3. Yapının harap olması;
hallerinde terkin olunur.

Yapı üzerinde bir ipotek bulunduğu takdirde, 1 ve 2 nci bentlerde yazılı hallerde ipotekli alacaklının ve sicile kayıtlı bulunan diğer hak sahiplerinin terkinine muvafakatleri de lazımdır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 992 nci maddesinde, 962 nci maddede belirtilen gerekçeyle “terkin olunur” ibaresi yerine “silinir” şeklinde değişiklik yapılmıştır. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 992 - Birinci ve ikinci fıkralar 6762 sayılı Kanunun 863 üncü maddesinden alınmıştır. Üçüncü fıkra hükmü, yapı halindeki gemilere mahsus sicilin gerçeğe uygun halde bulundurulmasını teminen Tasarıya alınmış olan yeni bir hükümdür.

J) Sicil müdürlüğünün kararlarına itiraz

MADDE 993- (1) Sicil müdürlüğünün kararlarına Kanunun 34 üncü maddesine göre itiraz olunabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***F) İtirazlar:***

Madde 864 – Sicil memurunun kararları hakkında 36 ncı madde hükmü tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 993 üncü maddesiyle, sicil memurunun kararlarına Kanunun 34 üncü maddesine göre itiraz olunabileceği belirtilmektedir. Oysa itirazı düzenleyen 34 üncü maddede sicil memurundan bahsedilmediğinden, 993 üncü maddenin başlığı ile metninde değişiklik yapılmak suretiyle kabul edilmiştir. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 993 - 6762 sayılı Kanunun 864 üncü maddesinden anlatımı değiştirilerek alınmıştır.

K) Tüzük

MADDE 994- (1) Gemi sicilinin kuruluşu ve nasıl tutulacağı, müdür ve memurlarının sahip olmaları gereken nitelikleri, hukuki ilişkilerin nasıl belgelenecekleri ve tescil olunacakları, kayıtların düzeltilmesi, değiştirilmesi ve silinmesine ilişkin tamamlayıcı hükümler tüzük ile belirlenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***G) Nizamname:***

Madde 865 – Gemi sicilinin kuruluşu ve nasıl tutulacağı, memurların haiz olmaları lazımgelen vasıflar; hukuki münasebetlerin nasıl tevsik ve tescil olunacakları, kayıtların tashih, tadil ve terkini hakkında tamamlayıcı hükümler nizamname ile tesbit olunur.

GEREKÇE

Madde 994 - 6762 sayılı Kanunun 865 inci maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır.

L) Türk Uluslararası Gemi Sicili

MADDE 995- (1) “Türk Uluslararası Gemi Sicili” ile ilgili hükümler saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 995 - 4490 sayılı Kanun ile Türk uluslararası gemi sicilinin ihdası ve bu sicilin tutulması, sicile kaydolunacak gemi ve yatlarla ve bunlar üzerindeki hakların devri, terkinin, kısacası sicil işlemlerine ilişkin esasların ayrıca düzenlenmiş olması karşısında Türk uluslararası gemi siciliyle ilgili özel hükümleri saklı tutmak üzere yeni bir madde sevk edilmesi gerekli görülmüştür.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
Mülkiyet ve Diğer Aynı Haklar

BİRİNCİ AYIRIM
Uygulanacak Hükümler

GEREKÇE

996 ilâ 1011 inci Maddelere İlişkin Genel Açıklamalar

Gemiler üzerindeki aynı hakların düzenlenmesinde hareket edilen aslı prensip, Tasarının 1 inci maddesinde yer alan Ticaret Kanununun Medenî Kanunun ayrılmaz bir parçasını teşkil ettiği kuralıdır. Bu yüzden Tasarıda sadece, gemiler üzerindeki aynı haklar bakımından farklı bir şekilde düzenlenmesi gereken hususlarda ilgili hükümlere yer verilmiştir. Tasarının 1 inci maddesinde ifade edilen genel prensip uyarınca bu Bölümde farklı şekilde düzenlenmemiş bütün hususlarda 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu hükümleri cari olacaktır.

Tasarının bu Bölümündeki hükümlerin kaleme alınmasında titizlikle gözetilen ikinci prensip, Türk Medenî Kanunu hükümleri ile uyumun sağlanmasıdır. Bunu yaparken şu iki husus göz önünde bulundurulmuştur:

1) Bilindiği üzere, 6762 sayılı Kanunun Deniz Ticaret Kitabı ile ilgili hükümleri 1897 tarihli Alm. TK. ’dan alınmıştır. Buna mukabil Medenî Kanunumuz dolayısıyla bu Kanunun aynı haklarla ilgili hükümlerinin mehzamını 1907 tarihli İsviçre Medenî Kanunu teşkil eder. Bu iki kanun arasındaki hüküm farklılıkları, İsviçre Medenî Kanunundaki hal tarzları tercih edilmek suretiyle giderilmiştir.

2) 1897 tarihli Alm. TK. hükümlerinin önemli bir kısmı 1861 tarihli Alman Umumi Ticaret Kanunnamesinden gelmez. 1861 tarihinde Almanya’da Medenî Hukuk ve Borçlar Hukuku alanlarında henüz bütün Almanya’ya şamil federal bir düzenleme yoktu. Onun için

asında Medenî Kanun veya Borçlar Kanunu içinde düzenlenmesi gereken bir çok husus, tecanüs ve birliğin temini için Ticaret Kanununa dercedilmiştir. Ancak bu hususlarda bizim Medenî Kanunumuz ile Borçlar Kanunumuzda hükümler mevcut olduğundan, 6762 sayılı Kanunun, Alm. TK.'dan gelen bu çeşit hükümlerini dahi ayıklamak ve Tasarıdan çıkarmak gerekmiştir.

Düzenlemenin şekli bakımından 6762 sayılı Kanunda mevcut olan çeşitli aksaklık ve tertipsizliklerin düzeltilmesi ve giderilmesi için önce sicile kayıtlı olan ve olmayan gemilere uygulanacak hükümlerle ilgili iki madde, tekniğin bugün ulaştığı seviyede sicile kayıtlı olmayan gemiler üzerindeki mülkiyetin intikalinde Türk Medenî Kanunun taşınır mülkiyetinin intikâli ile ilgili kurallarından ayrılmayı gerektirecek bir sebep olmadığından, mülkiyetin sadece anlaşma ile intikâl edeceğine dair cümleleri çıkarılmak suretiyle muhafaza edilmiş, sonra gemiler üzerindeki aynı hakların sadece bir kategorisini teşkil eden “Mülkiyet”, daha sonra 6762 sayılı Kanunda beş Ayrıma dağıtmak bir şekilde serpiştirilmiş bulunan hükümlerin biraraya toplanıp, tasnif edilmesi suretiyle “gemi rehni” ve nihayet 6762 sayılı Kanunda “umumî hükümler” arasında yer alan tesisi suretine ilişkin hükmün de ilgili Bölüme alınması suretiyle “İntifa hakkı” hükmüne bağlanmıştır.

Ayrıca Tasarının gemiler üzerindeki aynı haklara tahsis edilen bu Bölümüne 6762 sayılı Kanunun aynı haklarla doğrudan bir ilişkisi bulunmayan “geminin kiralınması”, “gemi satışında nef’i ve hasarın intikali” ve “temlik edenin üçüncü şahıslara olan şahsî borçları”na ilişkin hükümleri alınmamış, “sicil karineleri” ile “tescilin hüküm ve sonuçları”, “kayıt masrafları” ve “yola hazır geminin icradaki durumu” ile ilgili hükümleri ise, Tasarının ait oldukları Bölümlerine nakledilmiştir.

Bundan başka 6762 sayılı Kanunun 942 nci maddesinin ikinci fıkrasında yapı üzerindeki ipotekle ilgili olarak, gemi mülkiyetinin kazanılması yollarına dair hükümlere yapılan yollamalar çıkarılmış, birlikte gemi ipoteğinde “Bir geminin birden fazla paylarının ipotek edilmiş olması”ndan bahseden mehz Alman Kanununun ilgili hükmünün Türkçe’ye “birden çok gemi payının ipotek edilmesi” olarak çevrilmesi suretiyle yapılan yanlışlık düzeltilmiş ve kıymetli evraka ait ipotekler için farklı kaynaklardan alınan hükümler uyumlaştırılıp birleştirilerek düzeltilmiştir.

Sicile kayıtlı gemiler üzerindeki mülkiyet, “gemi üzerindeki mülkiyet”, “gemi payı ve iştirak payı üzerindeki mülkiyet” ve “yapı halinde bulunan gemiler ve gemi payları üzerindeki mülkiyet” olmak üzere üç başlık altında düzenlenmiştir. Bu düzenlemede önce mülkiyetin iktisabı, daha sonra zıyayı ile ilgili hükümlere yer verilmiştir. Mülkiyetin iktisabı ile ilgili hükümlerde önce aslen iktisap, daha sonra devren iktisap ele alınmış ve iktisap yolları içinden sadece deniz ticareti hukukunda farklı şekilde düzenlenmesi gerekenlerle ilgili hükümler sevk edilmiştir. Mülkiyetin zıyayı, mülkiyetin iktisabı yollarına paralel olarak hangi anda gerçekleşmiş sayılacağına işaret edilmek suretiyle düzenlenmiştir.

Gemi mülkiyetinin olağanüstü zamaşımı ile iktisabında mehz Alman Hukukuna uygun olarak aslı zilyedin mahkemece verilen tescil kararına istinaden kendisini sicile kaydettirdiği an esas alınmıştır.

Gemi mülkiyetinin devren iktisabında 6762 sayılı Kanunda gemilerin daimî olarak yolculukta bulunmaları dolayısıyla benimsenmiş olan “anlaşma” esasından ayrılarak iletişim tekniğinin bu gün ulaştığı düzeyde Türk Medenî Kanununun taşınır mülkiyetinin intikali için koyduğu kuraldan inhiraf etmeyi gerektiren hiçbir sebep bulunmamakla anlaşma ve zilyetliğin nakli esası kabul edilmiştir.

Diğer yandan yapı halindeki gemilere mahsus sicile kaydolunmayan yapılar ve yapı payları üzerindeki mülkiyetin nasıl iktisap ve zayı edileceği 6762 sayılı Kanunda düzenlenmemiş bulunuyordu. Bazı farklı uygulamaların ortaya çıkmasına sebebiyet veren bu alandaki boşluk Tasarıya yeni bir madde ilâve edilmek suretiyle giderilmiştir.

A) Sicile kayıtlı gemilere

MADDE 996- (1) Kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, bu Bölüm hükümleri yalnız Türk Gemi Siciline kayıtlı bulunan gemiler hakkında uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**A) Tatbik olunacak hükümler:****I - Kayıtlı bulunan gemiler hakkında:**

Madde 866 – Kanunda aksine hüküm olmadıkça bu kısım hükümleri yalnız bir Türk gemi siciline kayıtlı bulunan gemiler hakkında tatbik olunur.

GEREKÇE

Madde 996 - 6762 sayılı Kanunun 866 ncı maddesinin birinci fıkrasından alınmıştır. 6762 sayılı Kanun hükmünde yer alan ikinci fıkra, bu konunun 2675 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanunda düzenlenmiş olması sebebiyle, Tasarıya alınmamıştır.

B) Sicile kayıtlı olmayan gemilere

MADDE 997- (1) Türk Gemi Siciline kayıtlı bulunmayan Türk gemileri üzerindeki mülkiyet ve sınırlı ayni haklara, Türk Medenî Kanununun taşınırlara ilişkin hükümleri uygulanır.

(2) Gemi veya payının devri hâlinde, taraflardan her biri, giderleri karşılamak şartıyla, kendisine devre ilişkin resmî veya imzası noterce onaylı bir senet verilmesini isteyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**II - Kayıtlı bulunmayan gemiler hakkında:**

Madde 867 /I-2– Bir Türk gemi siciline kayıtlı bulunmayan gemiler üzerindeki mülkiyet ve sair ayni haklar hususunda, Medeni Kanunun menkullere mütaallik hükümleri tatbik olunur. Şu kadar ki; böyle bir geminin veya gemi payının temlikinde akıdlar mülkiyetin sadece akitle intikal edeceğini kararlaştırmışlarsa zilyedliğin devrine hacet kalmaksızın mülkiyet temellük edene geçer. Bu şekildeki temliklerde hüsnüniyetle iktisabın muteber olması temellük edenin zilyedliği devraldığı sırada dahi hüsnüniyet sahibi olmasına bağlıdır.

Gemi veya payının temliki halinde taraflardan her biri, masrafını çekmek şartıyla, kendisine temlike dair resmi veya imzası noterce tasdikli bir senet verilmesini isteyebilir.

GEREKÇE

Madde 997 - 6762 sayılı Kanununun 867 nci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi dili güncelleştirilerek alınmıştır. Bu fıkranın diğer cümleleri, Türk Medeni Kanununun taşınır mülkiyetinin iktisabı ile alakalı kurallarından ayrılmayı gerektirecek herhangi bir sebep olmadığından Tasarıya alınmamıştır. İkinci fıkra aynen alınmış, üçüncü fıkra ise, gemi üzerindeki aynı haklarla değil gemi satışıyla ilgili olduğundan keza Tasarıya alınmamıştır. Bu madde, Tasarının 936 ncı maddesindeki genel kurala uygun olarak muhafaza edilmiştir.

İKİNCİ AYIRIM

Mülkiyet

A) İktisabı

I- Aslen iktisabı

1. Sahiplenme

MADDE 998- (1) Sahipsiz bir gemiyi sahiplenme hakkı sadece Devletindir. Sahipsiz gemi, sicil kayıtlarından malikinin kim olduğu anlaşılamayan veya usulüne uygun olarak mülkiyeti terk edilmiş olan gemidir.

(2) Devlet kendisini gemi siciline malik olarak tescil ettirmek suretiyle gemi üzerindeki mülkiyeti iktisap eder.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Terk:

Madde 874 /2 – Sahipsiz bir gemiyi ihraz hakkı munhasıran devletindir. Devlet, kendisini gemi siciline malik sıfatıyla tescil ettirmek suretiyle mülkiyeti iktisap eder.

GEREKÇE

Madde 998 - Tasarının birinci fıkrasının birinci cümlesi, 6762 sayılı Kanununun 874 üncü maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinden değiştirilerek alınmıştır. Birinci fıkranın ikinci cümlesi, 6762 sayılı Kanununun 874 üncü maddesinin birinci fıkrasından alınmış olan Tasarının 1004 üncü maddesiyle uyumlu olarak, hangi gemilerin sahipsiz sayılacağını açıklığa kavuşturmak üzere metne ilave edilmiştir. Maddenin ikinci fıkrası, 6762 sayılı Kanununun 874 üncü maddesinin ikinci fıkrasından alınmıştır.

2. Olağan zamanaşımı

MADDE 999- (1) Sicile kayıtlı bir geminin maliki olmadığı hâlde, gemi siciline malik olarak tescil edilmiş bulunan bir kişi, tescilin en az beş yıl sürmesi ve bu süre içinde gemiyi davasız ve aralıksız bir şekilde asli zilyet sıfatıyla elinde bulundurması şartıyla, geminin mülkiyetini iktisap eder. Bu süre, malik olmayan kişinin sicile tescil edildiği tarihten itibaren işlemeye başlar. Sürenin hesabı, kesilmesi ve durması, Türk Borçlar Kanununun alacak zamanaşımına ilişkin hükümlerine tabidir. Gemi siciline kaydın doğru olmadığı yolunda bir itirazın tescil edilmesi hâlinde itiraz kayıtlı olduğu sürece zamanaşımı işlemez.

(2) Zamanaşımı için öngörülen şartların gerçekleşmesiyle sicilde geminin maliki olarak gözüken kişi onun mülkiyetini iktisap eder.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. İktisabi müruruzaman:

a) Adı:

Madde 872 – Mülkiyetini iktisap etmiş olmadığı halde gemi siciline bir geminin maliki olarak tescil edilmiş bulunan kimse, tescil beş yıl devam etmek ve kendisi de bu müddet zarfında gemiyi fasılasız ve nizasız asli zilyed sıfatıyla yedinde bulundurmamak şartıyla mülkiyetini iktisap eder. Bu müddetin hesabı, kesilmesi ve durması Borçlar Kanununun alacak müruruzamanı hakkındaki hükümlerine tabidir. Kaydın doğru olmadığı yolunda gemi sicilinde bir itiraz kayıtlı oldukça müruruzaman durur.

GEREKÇE

Madde 999 - Birinci fıkra 6762 sayılı Kanunun 872 nci maddesinden dili güncelleştirilerek ve zamanaşımı süresinin başladığı tarih tasrih edilerek alınmıştır. Zamanaşımı süresinin dolmasıyla, mülkiyetin ipso jure kazanılacağını belirtmek üzere ikinci fıkra eklenmiştir.

3. Olağanüstü zamanaşımı

MADDE 1000- (1) Sicile kaydı gerekirken kaydedilmemiş olan bir gemiyi en az on yıl süreyle davasız ve aralıksız olarak asli zilyet sıfatıyla elinde bulunduran bir kişi, geminin, sicile kendi malı olarak tescil edilmesini isteyebilir.

(2) En az on yıl önce ölmüş veya gaipliğine karar verilmiş bir kişinin adına kayıtlı bulunan ve hakkında on yıldan beri malikin

onayına tabî bir husus kaydedilmemiş olan bir gemiyi birinci fıkrada yazılı şartlarla elinde bulunduran kişi de o geminin maliki olarak tescil edilmesini isteyebilir. Zilyetlik süresinin hesabı, kesilmesi ve durması Türk Borçlar Kanununun alacak zamanaşımına ilişkin hükümlerine tabidir.

(3) Tescil ancak mahkeme kararıyla olur. Tescil davası, geminin kayıtlı olduğu veya kaydedilmesi gereken sicil müdürlüğüne karşı açılır. Mahkeme, ilgilileri, en fazla üç aylık bir süre belirleyerek itirazlarını bildirmeye tirajı ellibinin üstünde olan ve yurt düzeyinde dağıtımı yapılan bir gazetede yapılacak ilanla çağırır. İtiraz edilmez veya itiraz reddolunursa tescile karar verilir.

(4) Tescile karar verilmeden önce, üçüncü bir kişi malik sıfatıyla tescil edilir veya üçüncü kişinin mülkiyeti dolayısıyla sicile, gemi sicilinin doğru olmadığı yolunda bir itiraz şerhi verilmiş olursa, tescil kararı üçüncü kişi hakkında hüküm ifade etmez.

(5) Mahkemece verilen tescil kararına dayanarak kendisini sicile kaydettirdiği anda asli zilyet, geminin mülkiyetini iktisap eder.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

b) Fevkalade:

Madde 873 – Sicile kayıtlı olmıyan bir gemiyi on yıl müddet ile fasılasız ve nizasız asli zilyed sıfatıyla yedinde bulunduran kimse o geminin kendi malı olmak üzere tescilini isteyebilir.

Sicilden maliki kim olduğu anlaşılmıyan veya on yıl önce ölmüş yahut gaplığıne karar verilmiş bir kimse adına kayıtlı bulunan bir gemiyi, birinci fıkrada yazılı şartlar altında yedinde bulunduran kimse dahi o geminin maliki olarak tescil edilmesini talep edebilir. Zilyedlik müddetinin hesabı kesilmesi ve durması Borçlar Kanununun alacak müruruzamanı hakkındaki hükümlerine tabidir.

Tescil ancak mahkeme kararı ile olur. Mahkeme bir müddet tayin ederek ilgilileri itirazlarını bildirmeye ilan yolu ile davet eder. Bu müddet içinde itiraz edilmez veya itiraz reddolunursa tescile karar verilir.

Tescile karar verilmeden önce üçüncü bir şahıs malik sıfatıyla tescil edilir veya üçüncü şahsın mülkiyeti dolayısıyla gemi sicilinin doğru olmadığı yolunda bir itiraz şerhi verilmiş olursa, tescil kararı üçüncü şahıs hakkında hüküm ifade etmez.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 1000 inci maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“En az on yıl önce ölmüş veya gaipliğine karar verilmiş bir kişinin adına kayıtlı bulunan ve hakkında on yıldan beri malikin onayına tâbi bir husus kaydedilmemiş olan bir gemiyi, birinci fıkrada yazılı şartlarla elinde bulunduran kişi de o geminin maliki olarak tescil edilmesini isteyebilir.”

Önerge gerekçesi

Tasarının 1000 inci maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde üç farklı hâl sıralanmıştır. Bu hâllerin birincisi “sicil kayıtlarından malikinin kim olduğu anlaşılmayan” ibaresiyle hükmün hemen başında açıklanmıştır. Oysa bu hâl, 998 inci maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde zaten düzenlenmiştir. Dolayısıyla bu ibarenin, 1000 inci maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinden çıkartılması gerekmektedir. Gerekçesinde de belirttiği gibi bu hüküm, Gemiler Üzerinde Aynı Haklara İlişkin 1940 tarihli Alman Kanununun 6 ncı maddesinin birinci fıkrasından alınmıştır. Hüküm yeniden düzenlenirken, kaynak kural ile tam bir uyum sağlanmıştır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1000 inci maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde öngörülen “ilân” şartının, Tasarının 1350, 1384 ve 1385 inci maddeleri ile uyumlu olarak, 2004 sayılı Kanunun 125 inci maddesi doğrultusunda düzenlenmesi uygun görülmüştür. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1000 - 6762 sayılı Kanunun 873 üncü maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır. Ancak maddenin birinci fıkrasında taşınmazlar hakkındaki hükümlere uygun olarak sadece sicile kaydı gerekirken kaydedilmemiş olan geminin mülkiyetinin olağanüstü zamanaşımı hükümlerine göre iktisap olunabileceği tasrih edilmiştir. Bunun dışında fıkranın dili Türk Medenî Kanununun taşınmazlarda olağanüstü zamanaşımını düzenleyen hükümlerindeki anlatıma uydurulmuştur. Tasarının 1000 inci maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde tescil davasının sicil memurluğuna karşı açılacağı tasrih edilmiştir. Aynı fıkranın üçüncü cümlesinde, ilgililerin itirazlarını bildirmeleri gereken süre, işin sürüncemede kalmasını önlemek üzere üç ayla sınırlandırılmıştır. Hükümün iktibas olduğu Alman Hukukuna uygun olarak maddeye gemi mülkiyetinin asli zilyede intikal edeceği anı gösteren dördüncü fıkra ilave edilmiştir. Beşinci fıkradaki hüküm, kararın verilmesi anı ile lehine karar verilen asli zilyedin, bu karara dayanarak kendisini sicile kaydettirdiği an arasında kalan sürede himayesiz kalmamasını teminen mehz Alman Kanunundan alınmıştır.

II- Devren iktisabı**1. Devrin şekli**

MADDE 1001- (1) Gemi siciline kayıtlı olan bir geminin devri için, malik ile iktisap edenin, mülkiyetin iktisap edene devri hususunda anlaşmaları ve geminin zilyetliğinin geçirilmesi şarttır.

(2) Mülkiyetin devrine ilişkin anlaşmanın yazılı şekilde yapılması ve imzaların noterce onaylı olması gerekir. Bu anlaşma gemi sicil müdürlüğünde de yapılabilir.

(3) 11 inci maddenin üçüncü fıkrası hükmü saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***B) Mülkiyet:******I - İktisabı:******1. Temlik:******a) Umumi olarak:***

Madde 868 – Gemi siciline kayıtlı bulunan bir geminin temlik için malik ile iktisap edenin, mülkiyetin iktisap edene intikal edeceğine dair anlaşmaları lazım ve kafidir. Taraflardan her biri, masrafını çekmek şartıyla kendisine temlike dair resmi veya imzası noterce tasdikli bir senet verilmesini isteyebilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1001 inci maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde geçen “sicil memurunun önünde” ibaresi, içerik olarak değiştirilmeden, amacı daha iyi ifade eden bir şekilde “sicil müdürlüğünde” olarak kaleme alınmıştır. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiş; ayrıca, maddeye ikinci fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki gerekçelerle üçüncü fıkra, Komisyonumuzca eklenmiştir:

Tasarının değiştirilerek kabul edilen 11 inci maddesinin üçüncü fıkrası, işletmeye dahil bir geminin bulunması halinde, 1001 inci maddenin ilk iki fıkrasında öngörülen şartlar yerine gelmeden mülkiyetin nakli sonucunu doğuracaktır. Bu hususun açıklığa kavuşturulması amacıyla maddeye üçüncü fıkra eklenmiştir.

GEREKÇE

Madde 1001 -6762 sayılı Kanunun 868 inci maddesinin birinci fıkrasından değiştirilerek alınmıştır. Değişiklik, gemi mülkiyetinin Türk Medenî Kanununda taşınır mülkiyetinin intikali için öngörülmüş olan usule uygun olarak anlaşma ve gemi zilyetliğinin nakli suretiyle intikal edeceğini ifade etmek üzere, maddeye “gemi zilyetliğinin nakli şarttır” ibaresinin eklenmesi suretiyle yapılmıştır. Mülkiyeti iktisap edilecek olan taşının büyük bir ekonomik

değer taşıması ve hukuk emniyeti bakımından mülkiyetin intikaline ilişkin anlaşmanın yazılı şekilde ve imzaların noterce tasdikli olarak akdedilmesi gerekli görülmüştür. Noter huzurunda yapılabilecek bir anlaşmanın resmi memur vasfını haiz sicil memuru huzurunda da yapılabileceği maddenin ikinci fıkrasında açıklığa kavuşturulmuştur.

2. Devrin kapsamı

MADDE 1002- (1) Taraflarca aksi kararlaştırılmış olmadıkça, iktisap eden, geminin mülkiyeti ile birlikte, iktisap anında varolan ve devredene ait eklentinin mülkiyetini de kazanır.

(2) Devir sonucunda, devredene ait olmayan veya üçüncü kişilere ait haklarla sınırlandırılmış bulunan eklenti de iktisap edenin zilyetliğine geçerse, Türk Medenî Kanununun 763, 988, 989 ve 991 inci maddeleri uygulanır. İktisap edenin iyiniyeti hususunda zilyetliği elde ettiği an esas alınır.

(3) Gemi yolculukta bulunduğu sırada devredilirse, devredenle iktisap eden arasındaki ilişkilerde bu yolculuğun kâr ve zararı, aksine sözleşme bulunmadıkça iktisap edene aittir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

b) Geminin teferruatı:

Madde 869 / 1- 2 – Taraflarca aksi kararlaştırılmış olmadıkça, iktisap eden, geminin mülkiyeti ile birlikte, iktisap anında mevcut ve temlik edene ait olan teferruatın mülkiyetini de iktisap eder.

Temlik neticesinde, temlik edene ait olmıyan veya üçüncü şahıslara ait haklarla takyit edilmiş bulunan teferruat da iktisap edenin zilyedliğine geçerse, Medeni Kanunun 687, 901, 902 ve 904 üncü maddeleri tatbik olunur. İktisap edenin hüsnüniyeti hususunda zilyedliği elde ettiği an esas ittihaz edilir.

c) Nefi ve hasar:

Madde 870 /1 – Nefi ve hasar hakkında Borçlar Kanununun 183 üncü maddesi hükmü tatbik olunur. Şu kadar ki; gemi veya gemi payı, gemi yolculukta bulunduğu sırada temlik edilirse temlik edenle iktisap eden arasındaki münasebetlerde bu yolculuğun kar veya zararı, aksine anlaşma olmadıkça iktisap edenindir.

GEREKÇE

Madde 1002 - Birinci ve ikinci fıkralar 6762 sayılı Kanunun 869 uncu maddesinin birinci ve ikinci fıkralarından dili güncelleştirilerek aynen, üçüncü fıkra ise 6762 sayılı Kanunun 870 inci maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesinden, gemi payının temlikinde

yolculuğun kâr ve zararı 1007 nci maddenin son fıkrasında düzenlenmiş olduğu için “gemi payı” ibaresi çıkartılarak alınmıştır. Gemi mülkiyetinin devren kazanılmasında devrin kapsamı ile ilgili bütün hükümler bu maddede bir araya toplanmıştır. 6762 sayılı Kanunun 870 inci maddesinin birinci fıkrası birinci cümlesi hükmü ile ikinci fıkrası hükmü aslında bir borçlar hukuku meselesi olan gemi satışında nef’i ve hasarın intikali ile ilgili olup, yolculukta bulunan bir gemi veya gemi payının mülkiyetinin el değiştirmesinde, iktisabın kapsamına ilişkin 870 inci maddenin birinci fıkrası ikinci cümlesinde yer alan eşya hukuku kuralı ile ilgisi yoktur. Dolayısıyla gemi satışında da nef’i ve hasarın düzenlenmesi borçlar hukuku hükümlerine bırakılmış olup sadece iktisabın kapsamına ait hüküm tasarıya alınmıştır.

Temlik edenin şahsi borçlarına ilişkin 6762 sayılı Kanunun 871 inci maddesi, konu ile ilgisizliği sebebiyle metinden çıkartılmıştır.

Ayrıca hukukumuzda 1861 tarihli Alman Umumi Ticaret Kanunûnamesinden iktibas edilmiş bulunan ve halen sadece tarihî bir açıklaması olan 6762 sayılı Kanunun 870 inci maddesinin son fıkrası da Tasarıya alınmamıştır.

B) Zıya

I- Geminin zıyayı

MADDE 1003- (1) Sicile kayıtlı bir geminin kurtarılamayacak şekilde batması, yararlanılabilir enkaz bırakmaksızın harap olması, patlaması ve tahrip edilmiş olması gibi sebeplerden zâyi olmasıyla gemi üzerindeki mülkiyet hakkı sona erer. Şu kadar ki, malikin; yararlanılabilir enkaz üzerindeki taşınır mülkiyeti ile her türlü enkazın kaldırılmasına, çevrenin korunmasına ve benzer hususlara ilişkin yükümlülük ve borçları devam eder.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1003 - Bu madde, mülkiyetin konusunun zayı olması sebebiyle gemi üzerindeki mülkiyetin sona ereceğini ifade etmek üzere Tasarıya konulmuş yeni bir hükümdür. Eğer sözkonusu araç Tasarının 931 inci maddesi anlamında “gemi” niteliğini kaybetmiş, ama mülkiyet konusu olabilecek “yararlanılabilir enkaz” kalmışsa, bu enkaz üzerindeki mülkiyet, “taşınır mülkiyeti” olarak devam edecektir. Dolayısıyla, geminin sicile kayıtlı olup olmadığına bakılmaksızın, enkazın mülkiyeti, taşınır mülkiyetinin nakli hükümlerine göre devredilebilecektir. Öte yandan, mülkiyetin konusunun zayı olup olmadığına bakılmaksızın,

TÜRK TİCARET KANUNU

her ihtimalde, malikin 14/04/133Limanlar Kanunu, Çevre Kanunu ve mevzuatın diğer ilgili hükümleri uyarınca doğmuş veya doğabilecek yükümlülük ve borçları sona ermez; bu hususu açıklığa kavuşturmak üzere ikinci cümlelerin son kısmı sevk edilmiştir.

II- Terk

MADDE 1004- (1) Sicile kayıtlı bir geminin maliki, gemi üzerindeki mülkiyet hakkından vazgeçtiğini sicil müdürlüğüne bildirerek ve bunu gemi siciline tescil ettirerek geminin mülkiyetini terk edebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Terk:

Madde 874 / 1 – Malik, feragat ettiğini sicil dairesine bildirmek ve feragat keyfiyeti gemi siciline tescil edilmek suretiyle geminin mülkiyeti terk edilebilir.

GEREKÇE

Madde 1004 - 6762 sayılı Kanunun 874 üncü maddesinin birinci fıkrasından anlatımı değiştirilerek alınmıştır. 6762 sayılı Kanunun 874 üncü maddesinin ikinci fıkrası, mülkiyetin iktisabıyla ilgili olduğundan, bu hususun düzenlendiği Tasarının 998 inci maddesinin birinci fıkrasına nakledilmiştir.

III- Zamaşımı

MADDE 1005- (1) Gemiye elinde bulunduran asli zilyet lehine olağan zamaşımı şartlarının gerçekleşmesi ile önceki malikin mülkiyet hakkı sona erer.

(2) Olağanüstü zamaşımında gemiyi asli zilyet sıfatıyla elinde bulunduranın, 1000 inci maddenin üçüncü fıkrasına göre açtığı tescil davası sonucunda tescile karar verilmesiyle, önceki malikin mülkiyet hakkı sona erer.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1005 - 6762 sayılı Kanunda bulunmayan bu hüküm, zamaşımı yoluyla mülkiyetin iktisabını düzenleyen 999 ve 1000 inci maddeleri tamamlamak üzere Tasarıya eklenmiştir. Anılan maddelere göre önceki malikin kaybettiği mülkiyetin yeni malik tarafından hangi anda kazanılacağı Tasarının 1005 inci maddesinde düzenlenmiştir. Maddenin ikinci fıkrasına göre tescil davasının sonuçlandığı anda mülkiyet kaybedilmektedir; oysa 1000

inci maddenin beşinci fıkrası uyarınca yeni malik mülkiyeti ancak tescil ile kazanmaktadır. Dolayısıyla, mahkeme kararı ile tescil arasında gemi sahihsiz hâle gelmektedir. Mehz Alman Gemiler Üzerinde Aynı Haklar Kanununun 6 ncı maddesinden gelen bu düzenlemenin yeni malik bakımından doğurabileceği sakıncalar Tasarının 977 nci maddesi uyarınca şerh tescili yoluyla giderilecektir.

C) Sicile kayıtlı gemi payı ve iştirak payı üzerinde mülkiyet

I- İktisabı

1. Aslen

MADDE 1006- (1) Sicile kayıtlı gemi payı veya iştirak payı üzerindeki mülkiyetin aslen iktisabı, sicile kayıtlı gemiler hakkındaki hükümlere tabidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1006 - Bu madde 6762 sayılı Kanunda olmayan yeni bir hükümdür. Evvelce sicile kayıtlı gemi payı ve iştirak payı üzerindeki mülkiyetin ne şekilde iktisap edileceğine dair bir hüküm olmadığından, bu mesele yorum yoluyla hallediliyordu. Genel kanıya göre bu nevi paylara da sicile kayıtlı gemiler hakkındaki hükümlerin uygulanması gerektiğinden bu hüküm sevk edilmiştir.

2. Devren

a) Devir yoluyla

MADDE 1007- (1) Sicile kayıtlı gemi payının mülkiyeti, malik ile iktisap edenin bu hususta anlaşmaları ile devralana geçer. Anlaşmanın yazılı şekilde yapılması ve imzaların noterce onaylanması şarttır. Bu anlaşma gemi sicil müdürlüğünde de yapılabilir.

(2) Donatma iştirakinde paydaş donatanların her biri, iştirak payını dilediği anda diğer paydaşların onayı olmaksızın tamamen veya kısmen başkasına devredebilir. Sicile kayıtlı gemi üzerindeki iştirak payının devri, gemi payının devri ve sicile tescili ile olur.

(3) Gemi payı veya iştirak payının devri sonucunda gemi Türk Bayrağı çekme hakkını kaybedecekse, devir yalnız bütün paydaşların veya paydaş donatanların onaylarıyla geçerli olur.

(4) Gemi payı, gemi yolculukta bulunduğu sırada devredilirse, devrin kapsamı 1002 nci maddenin üçüncü fıkrasına göre belirlenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Mülkiyet:

I - İktisabı:

1. Temlik:

a) Umumi olarak:

Madde 868 / 2 – Gemi payının temlikı hakkında 965 inci madde hükmü tatbık olunur.

VI - İştirak payının temlikı ve terhini:

1. Şartları:

Madde 965 / 2-3 – İştirak payının temlikı neticesinde gemi Türk Bayrağını çekme hakkını kaybedecekse, temlik yalnız bütün müşterek donatanların muvafakatıyla hüküm ifade eder.

İştirak payının temlikı, gemi üzerindeki müşterek mülkiyet hissesinin temlik ve sicile tescili ile olur.

c) Nefi ve hasar:

Madde 870 – Nefi ve hasar hakkında Borçlar Kanununun 183 üncü maddesi hükmü tatbık olunur. Şu kadar ki; gemi veya gemi payı, gemi yolculukta bulunduğu sırada temlik edilirse temlik edenle iktisapeden arasındaki münasebetlerde bu yolculuğun kar veya zararı, aksine anlaşma olmadıkça iktisap edenindir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1007 nci maddesinin birinci fıkrasında, 1001 inci maddenin ikinci fıkrasına ilişkin açıklanan gerekçeye uygun olarak “sicil müdürlüğünde” ibaresi kullanılmış; ayrıca, maddede redaksiyon yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1007 - Bu maddenin birinci ilâ üçüncü fıkraları 6762 sayılı Kanunun 868 inci maddesinin ikinci fıkrası ile 965 inci maddesinden; son fıkrası ise aynı Kanunun 870 inci maddesinin birinci fıkrasından değiştirilerek ve dili güncelleştirilerek alınmıştır. Böylece gemi payı ve iştirak payının devri ile geminin devrine benzer bir şekilde düzenlenmiştir. Sicile kayıtlı gemi payı ile iştirak payının temlikı ile ilgili olarak farklı maddelerde yer alan hükümler birleştirilmiş ve sadelik sağlanmıştır.

b) İştirak payının bırakılması yoluyla

MADDE 1008- (1) Donatma iştirakinde, yeni bir yolculuğa veya bir yolculuk sonunda gemiyi tamir ettirmeye yahut donatma iştirakinin sorumlu olduğu bir gemi alacağına ödenmesine karar verilirse, karara iştirak etmeyen paydaş donatanlardan her biri, herhangi bir

karşılık istemeksizin iştirak payını bırakmak suretiyle, kararı yerine getirmek için gereken ödemelerde bulunmaktan kurtulabilir.

(2) Bu hakkını kullanmak isteyen paydaş donatan, kararın verildiği tarihten, eğer karar verilirken kendisi veya temsilcisi hazır bulunmadı ise, kararın bildirilmesinden itibaren üç gün içinde, noter aracılığıyla, paydaş donatanlara veya gemi müdürüne bildirimde bulunmak zorundadır.

(3) Bırakılan iştirak payı üzerindeki mülkiyet hakkı, ikinci fıkra uyarınca yapılacak bir bırakma bildirim ile iştirak payları ölçüsünde öteki paydaş donatanlara geçer.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

b) Bırakma hakkı:

Madde 963 – Yeni bir yolculuğa veya bir yolculuk sonunda gemiyi tamir etmeye yahut donatma iştirakinin yalnız gemi ve navlunla mesul olduğu bir alacağın ödenmesine karar verilirse karara iştirak etmeyen müşterek donatanlardan her biri, her hangi bir karşılık istemeksizin iştirak payını bırakmak suretiyle kararı yerine getirmek için gereken ödemelerde bulunmaktan kurtulabilir.

Bu hakkını kullanmak isteyen müşterek donatan; kararın verildiği tarihten, eğer karar verilirken kendisi veya temsilcisi hazır bulunmadı ise, kararın bildirilmesinden itibaren üç gün içinde noter marifetiyle müşterek donatanlara veya gemi müdürüne ihbarda bulunmaya mecburdur.

Bırakılan iştirak payı, öteki müşterek donatanlara iştirak payları nispetinde geçer.

GEREKÇE

Madde 1008 - 6762 sayılı Kanunun 963 üncü maddesinden değiştirilerek alınmıştır. Bırakmanın, asli mi, yoksa devren iktisap mı olduğu tartışılmış, ancak devren iktisap olduğu sonucuna varılarak üçüncü fıkraya ilave yapılmıştır. Sınırlı aynı sorumluluk yerine sınırlı şahsi sorumluluk prensibi benimsendiğinden, birinci fıkroda sınırlı sorumluluğa işaret eden ibare çıkarılmış ve donatma iştirakinde alacağın sınırlı sorumluluk doğurması değil, Tasarının 1352 nci maddesinin birinci fıkrasının (u) bendi uyarınca deniz alacağı niteliğinde olması esas alınmıştır.

II- Zıyaı

MADDE 1009- (1) Sicile kayıtlı gemi payı ile iştirak payı üzerindeki mülkiyetin zıyaı, sicile kayıtlı gemiler hakkındaki mülkiyetin zıyaı hükümlerine tabidir.

(2) İştirak payının 1008 inci madde uyarınca bırakılması hâlinde, usulüne uygun olarak yapılan bırakma bildiriminin gönderildiği anda paydaş donatanın iştirak payı üzerindeki mülkiyet hakkı sona erer.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1009 - Bu madde 6762 sayılı Kanunda bulunmayan yeni bir hüküm olup, iştirak payı üzerindeki mülkiyetin zıyanın gemi mülkiyetinin zıyanına ilişkin hükümler dairesinde düzenlenmesi için vaz edilmiştir.

D) Yapı hâlinde bulunan gemiler ve yapı payları üzerindeki mülkiyet

I- Yapı hâlindeki gemilere özgü sicile kaydolunmayan yapılar ve yapı payları

MADDE 1010- (1) Yapı hâlindeki gemilere özgü sicile kayıtlı olmayan yapılar ve yapı payları üzerindeki mülkiyetin iktisabı ve zıyaı, sicile kayıtlı olmayan gemiler ve gemi payları üzerindeki mülkiyetin iktisabı ve zıyaı ile ilgili hükümlere tabidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1010 - Bu madde 6762 sayılı Kanunda bulunmayan yeni bir hükümdür. Daha önce yapı halindeki gemilere mahsus sicile kaydolunmayan yapılar ve yapı payları üzerindeki mülkiyetin ne şekilde intikal edeceğine dair herhangi bir hüküm bulunmuyor ve bu yüzden farklı uygulamalarla karşılaşıyordu. Bu hususta ortaya çıkan farklılıkları gidermek için bu alandaki boşluk, gemi siciline kayıtlı olmayan gemilerle aynı esaslar dairesinde yeni bir madde vaz edilmek suretiyle doldurulmuştur.

II- Yapı hâlindeki gemilere özgü sicile kaydolunan yapılar ve yapı payları

MADDE 1011- (1) Yapı hâlindeki gemilere özgü sicile kayıtlı yapılar ve yapı payları üzerindeki mülkiyetin iktisabı ve zıyaı, sicile kayıtlı gemiler ve gemi payları üzerindeki mülkiyetin iktisabı ve zıyaı ile ilgili hükümlere tabidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IX - Yapı ortaklığı:

Madde 971 / 1 – İki veya daha fazla kimsenin beraberce deniz ticaretinde kullanmak üzere müştereken bir gemi inşa ettirmek için birleşmeleri halinde 952, 953, 962, 967 nci maddelerle 969 uncu maddenin birinci fıkrası hükümleri ve geminin inşası tamamlanıp da tersane sahibi tarafından teslimi anından itibaren de fazla olarak 965, 966, 968 inci maddelerle 969 uncu maddenin 2 nci fıkrası hükümleri tatbik olunur. 962 nci madde hükmü inşaat masraflarına da şamildir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1011 - Bu madde 6762 sayılı Kanunun 971 inci maddesinin birinci fıkrasından, yollama yapılan ilgili maddelerin içerikleri açıklanmak ve anlatımı değiştirilmek suretiyle alınmıştır. 6762 sayılı Kanunun 971 inci maddesinin ikinci fıkrası, yapı ortaklığı ile ilgili hükümler Tasarıya alınmadığından metinden çıkarılmıştır.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM

Gemi Rehni

GEREKÇE

1012 ilâ 1058 inci Maddelere İlişkin Genel Açıklamalar

Gemi rehnine ilişkin Üçüncü Ayırımında sadece sicile kayıtlı gemiler ve gemi payları üzerindeki sicilli rehin (ipotek) değil, aynı zamanda sicile kayıtlı olmayan gemiler üzerindeki iştirak paylarının rehni de düzenlenmiş olduğundan, ayırımın başlığı “gemi rehni” olarak değiştirilmiştir. 6762 sayılı Kanunda iştirak payının rehni, teslimine bağlı rehne dair hükümlere tabi kılınmıştı. Tasarıda iştirak payının bir şirketteki ortaklık payı gibi, sahibine bazı haklar bahsettiği ve borçlar yüklediği nazara alınarak alacakların rehni hakkındaki hükümlere tabi olacağı beyan edilmiştir.

Tersane sahibinin ipotek hakkı, sadece ipotek tesisine yönelik talep hakkı kanundan doğduğu ve fakat aynı hak olarak ipotek burada da gemi siciline tescil ile kurulduğu için 6762 sayılı Kanununun 977 inci maddesinin başlığındaki ve ikinci fıkrasındaki “kanunî” sözcüğü Tasarıya alınmamıştır.

Tasarıda gemi ipoteğinin niteliği ile ilgili olmak üzere, onun temin ettiği alacağa bağlı fer’î bir hak olduğu sicile kayıtlı gemilerin sözleşmeye dayalı rehninin sadece gemi ipoteği yolu ile sağlanabileceği vurgulanmıştır. Bunun gibi 6762 sayılı Kanunun Tasarısında mevcut iken, sonradan çıkarılmış bulunan gemi payı üzerinde ipotek tesis edebileceğine dair hüküm, mehaza uygun olarak Tasarıya alınmış ve bazı tereddütlerin ve halli müşgöl meselelerin ortaya çıkmasını önlemek üzere, gemi payının gemiye paylı mülkiyet esaslarına göre malik olan paydaşlardan birinin payından ibaret olmak şartı ile gemi ipoteği ile sınırlandırılabilmesi ve bir geminin bütün paylarının bir tek malikin elinde bulundukça münferit pay üzerinde gemi ipoteği kurulamayacağı tasrih edilmiştir.

Tasarıda, ipoteğin kurulmasına ilişkin anlaşmanın, taşınmaz ipoteğinin tapu memuru huzurunda yapılmasına öngören Türk Medenî Kanunu hükümleriyle paralellik sağlanması amacıyla Gemi Sicil Memuru huzurunda yapılmasına da imkân tanınmıştır. Ayrıca mehazı teşkil eden Müsajcel Gemilerle Yapı Halinde Bulunan Gemiler Üzerindeki Haklara ilişkin 1940 tarihli Alman Kanununun 8 inci maddesine uygun olarak, tescilden önce kanunda öngörülen şekilde anlaşma yapılmış veya malik tarafından alacaklıya kayda razı olduğu bildirilmiş yahut Sicil Müdürlüğüne kayıt dilekçesi verilmişse, ilgililerin artık ipoteği tescilden kaçınamayacakları ile bundan sonra malikin tasarruf ehliyetinin sınırlandırılmasının onun rızasını veya kayıt talebini geçersiz hale getirmeyeceği kabul edilmiştir. Hamile yazılı tahvillere bağlı alacakların gemi ipoteği ile güvence altına alınmasında ipoteğin kurulması için malikin Sicil Memuruna beyanda bulunması ve sicile tescil yeterli sayılmıştır. 6762 sayılı Kanunda, ipoteğin kurulması ile ilgili hükmün bulunduğu Dördüncü Kısımın birinci ayırımında değil, ikinci ayırımında düzenlenmiş olan ipoteğin tescilinde sicile geçirilecek hususlarla ilgili hükümleri ile dördüncü ayırımında düzenlenmiş olan kıymetli evraka ait ipoteklerde sicile geçirilecek hususları düzenleyen hükümleri aidiyetleri ciheti ile bir araya toplanmıştır. Yabancı para üzerine kurulacak gemi ipoteklerinde sicile geçirilecek hususlar Türk Medenî Kanunu hükümleri göz önünde bulundurularak kaleme alınmıştır. İpoteğin güvence altına aldığı alacığın faizi herhalde aşarî kanunî faizden az olmayacak şekilde belirlenmiş, navlun yük taşıma taahhüdünün ifası karşılığında talep edilebilecek bir ücret olması dolayısıyla gemi ipoteğinin kapsamından çıkarılmış, 6762 sayılı Kanunun 900 üncü maddesinin ikinci fıkrasında 869 uncu maddenin ikinci fıkrasına yapılan yollama, gemi mülkiyetinin iktisabı ile ilgili olduğundan Tasarıya alınmamış, buna karşılık gemi yerine kaim olan istimal bedelinin ipoteğin kapsamına gireceği belirtilmiştir. Gemi ipoteğinin kapsamına giren sigorta tazminatı, birbirini tamamladıkları için 6762 sayılı Kanunun 901 inci maddesindeki ve 908 inci maddesinin ikinci fıkrasındaki hükümler birleştirilmek suretiyle düzenlenmiştir. Sigorta tazminatının ipoteğin kapsamına girmesi için malikin menfaatinin sigorta ettirilmiş olması, özellikle vurgulanmıştır. İpoteğin, sigorta tazminatını ödeyen sigortacıya intikalinin, mahiyeti itibarıyla “kanunî halefiyet” değil, “hakkın intikali” olduğu nazara alınarak, bunun mehaza uygun şekilde, “ipoteğin ödeyen borçluya intikali” olarak isimlendirilmesi doğru bulunmuştur.

Alacığın muaccel olmasından önce rehnedenin kötüleşmesi veya kötüleşmesinden endişe olunması halinde, mahkemece yapılacak işlem, uygulamada karşılaşılan güçlükleri ortadan kaldırmak üzere bu defa Tasarıya eklenen “Cebri İcra Hakkındaki Özel Hükümler”

arasında yer alan 1352 nci maddenin birinci fıkrasının (v) bendi ile uyumlu olarak belirlenmiştir.

6762 sayılı Kanunun ipotekle güvence altına alınmış kıymetli evraka bağlı alacakların devri ile ilgili 938 inci maddesinin ikinci fıkrası hükmü, Tasarının alacağın temliki ile ipoteğin devri hakkındaki 1038 inci maddesine alınmış, yalnız nama yazılı poliçelere bağlı hakların devri için temlikin gemi siciline tescilinin daha uygun olacağı kabul edildiğinden, bu fıkranın başlangıcındaki “poliçeden” sözcüğü Tasarıya alınmamıştır.

6762 sayılı Kanunun “Gemi İpoteğinin Tescil ve Muhtevası”na ayrılmış olan ikinci ayırımında 895 ilâ 896 ncı maddelerde düzenlenmiş bulunan “ipoteğin derecesinin değiştirilmesi” Tasarıda “ipoteğin değiştirilmesi” başlığı altında, “ipoteğin içeriğinin değiştirilmesi”ni müteakip, “ipoteğin derecesinin değiştirilmesi”ne tahsis edilmiş olan 1042 nci maddede düzenlenmiştir. 1042 nci maddeye tescil edilmiş bir gemi ipoteğinin derecesinin yeni bir ipotek kurulurken de değiştirilebileceği gözönünde bulundurulurken buna dair bir fıkra eklenmiş, ipoteğin kurulmasına paralel olarak, değiştirilmesi için gerekli anlaşmanın da, gemi sicili memuru huzurunda yapılabileceği belirtilmiş ve gemi maliklerinin anlaşmaya katılımı yerine rızası yeterli görülmüştür. Keza ipotekli alacak yerine başka bir alacağın ikamesi için anlaşmanın da gemi sicili memuru huzurunda yapılabileceği tasrih edilmiştir.

6762 sayılı Kanunun 926 ncı ve 932 nci maddelerinde, 933 üncü maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında ve 935 inci maddelerinde dağınık bir şekilde düzenlenmiş bulunan, gemi ipoteğinin alacağın düşmesi sebebi ile sona ermesini mucip olan haller, Tasarının 1044 üncü maddesinde bir araya toplanmıştır. Gemi ipoteğinin sadece ipoteğin düşmesi sonucunu doğuran sebeplerle sona erdiği hallerin belli başlısı, ipoteği kuran tarafların, kuruluşundaki usûle uyarak onun sona ermesi hususunda anlaşmaları veya belli bir süre için kurulan ipoteğin bu sürenin geçmesi ile sona erecek olmasıdır. 6762 sayılı Kanunda düzenlenmemiş olan bu iki hal, gemi ipoteğinde arz etmekte oldukları özellik ve gemi ipoteğinin sona ermesi ile ilgili hükümlerin tertibinde karşılıklılık ve tamamiyetin sağlanması bakımından Tasarıya iki yeni hükmün ilâvesi ile düzenlenmiştir.

Tasarının ipoteğin alacaklının feragati sonucuna düşmesi ile ilgili 1049 uncu maddesine 6762 sayılı Kanunun, alacaklıların feragati sonucunda alacağı ödeyen borçlunun ipotekten hakkını almaktan mahrum kaldığı oranda borcundan kurtulacağını hükme bağlayan 934 üncü maddesi son fıkra olarak eklenmiştir.

Yapı halinde gemiler üzerinde ipoteğin ne şekilde kurulabileceği ayrı bir maddede gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin hükümlere paralel olarak düzenlenmiştir. 6762 sayılı Kanunun yapı ipoteğinin kapsamı ile ilgili 943 üncü maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde 900 üncü maddenin ikinci fıkrasına yapılan yollama, yapı halindeki gemilere uygulanma kaabiliyeti olmadıktan Tasarıya alınmamıştır. Yapı halindeki gemilere uygulanacak hükümler ise, ilgili kısmın en sonunda, tamamını kapsayacak şekilde gemi ipoteğine ilişkin hükümlere yollamada bulunmak suretiyle tayin olunmuştur. Gemi mülkiyetine ilişkin hükümlere yapılan yollamalar Tasarıya alınmamıştır.

A) Sicile kayıtlı olmayan gemiler üzerindeki iştirak payının rehni

MADDE 1012- (1) Sicile kayıtlı olmayan bir geminin bir donatma iştiraki tarafından işletilmesi hâlinde, paydaş donatılardan her birinin iştirak payının rehni, Türk Medenî Kanununun alacaklar ve diğer haklar üzerindeki rehinlere ilişkin hükümlerine tabidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Hükümleri:

Madde 966 / 4 – İştirak payı üzerinde tesis olunan rehin hakkında Medeni Kanunun teslimi meşrut şekilde rehne ait hükümleri kıyas yolu ile tatbik olunur.

GEREKÇE

Madde 1012 - 6762 sayılı Kanunun 966 ncı maddesinin dördüncü fıkrasındaki düzenlemede iştirak payının niteliği gereği sahibine gemi üzerinde bir hak bahşedildiğinden, teslimine bağlı rehne ilişkin hükümler yerine, alacakların rehnine dair hükümlere yollama yapılmıştır.

B) Sicile kayıtlı olan gemilerin rehni

I- Tersane sahibinin ipotek hakkı

MADDE 1013- (1) Tersane sahibi, geminin yapımı ve onarımından doğan alacakları için, o yapı veya gemi üzerinde, bir ipoteğinin tescilini isteme hakkına sahiptir. Bu haktan önceden feragat geçerli değildir.

(2) Bu ipoteğin kurulması hakkında Türk Medenî Kanununun 895 ilâ 897 nci maddeleri uygulanır.

(3) Gemi ipoteğinin kurulmasına yönelik istem hakkını teminat altına almak için, gemi veya yapı siciline şerh verilebilir. Geminin yapımı veya onarımı henüz tamamlanmamışsa, bedelin, tamamlanan işi karşılayan bir kısmı ve bedelin kapsamında olmayan giderler için bir teminat ipoteğinin kurulması istenebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Kanuni ipotek:

Madde 877 – Bir tersane sahibi bir geminin inşa veya tamirinden doğan alacaklar için, o yapı veya gemi üzerinde kanuni bir ipoteğin tescilini talep edebilir. Bu haktan önceden feragat muteber değildir.

Bu kanuni ipoteğin tesisi hakkında Medeni Kanunun 809, 810 ve 811 inci maddeleri tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1013 - 6762 sayılı Kanununun 877 nci maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır. Her ne kadar burada “kanun”dan doğan “ipotek” değil, malikin rıza göstermemesi halinde o ipoteğin tescilini mahkemeden talep etme hakkı ise de, tamamlayıcı hüküm olarak atıfta bulunulan 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun 895 ilâ 897 nci maddelerinin başlıklarında ve metinlerinde “kanuni ipotek” teriminin kullanılmış olması sebebiyle, Tasarının 1 inci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesine uygun olarak, Tasarının 935, 987, 1048, 1381 ve 1393 üncü hükümlerinde de “kanuni ipotek” terimine yer verilmiştir. 4721 sayılı Kanunda böyle bir ipotek hakkının işçilere de tanınmış olmasına rağmen, Alman hukukuna uygun olarak bu hakkın sadece tersane sahibine bahşedilmesi prensibi korunmuştur. Türk Medenî Kanununa yapılan yollamalar bu sonucu değiştirecek nitelikte değildir. Maddeye eklenen üçüncü fıkrada, gemi ipoteği kurulmasına yönelik talep hakkının güvence altına alınması için sicile şerh verilmesi veya teminat ipoteği tesisinin caiz olduğu tasrih edilmiştir.

II- Gemi ipoteği

1. Niteliği

MADDE 1014- (1) Bir alacağı teminat altına almak için gemi üzerinde ipotek kurulabilir. Gemi ipoteği alacaklıya, alacağını, geminin bedelinden alma yetkisini verir. Sicile kayıtlı gemilerin sözleşmeye dayalı rehni sadece gemi ipoteği yolu ile sağlanır. İleride doğabilecek veya şarta ya da kıymetli evraka bağlı bir alacak için de ipotek kurulabilir.

(2) Alacaklıların gemi ipoteğinden doğan hakkı, sadece alacağa göre belirlenir.

(3) Bir geminin payı ancak gemiye paylı mülkiyet esaslarına göre malik olan paydaşlardan birinin payından ibaret olmak şartıyla gemi ipoteği ile sınırlandırılabilir.

(4) Bir geminin bütün payları bir malikin elinde bulunduğu sürece, ayrı ayrı paylar üzerinde ayrı ayrı kişilere gemi ipoteği kurulamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

C) Diğer aynı haklar:

I - Gemi ipoteği:

1. Akdi ipotek:

a) Tarif:

Madde 875 – Bir alacağı temin için gemi üzerinde ipotek tesis olunabilir. Gemi ipoteği, alacaklıya geminin bedelinden alacağını alma salahiyetini verir. İleride vücut bulacak yahut şarta bağlı olan bir alacak için dahi ipotek tesis edilebilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1014 üncü maddesinde redaksiyon yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Ayrıca, maddenin dördüncü fıkrası, daha anlaşılır bir hale getirilmesi amacıyla Komisyonumuzca değiştirilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1014 - Tasarının birinci fıkrasına 6762 sayılı Kanunun 875 inci maddesi dili güncelleştirilerek ve bir ekleme yapılarak alınmıştır.

Birinci fıkrada, gemi ipoteğinin bir teminat ipoteği olup, tedavül ipoteği şeklinde kurulamayacağı belirtilmiştir. Bundan başka, sicile kayıtlı gemilerin sözleşmeye dayalı rehminin ancak gemi ipoteği ile kurulabileceği ve kıymetli evraka bağlı alacakların dahi gemi ipoteğine konu teşkil edeceği vurgulanmıştır.

İkinci fıkrada, gemi ipoteğinin hak sahibine sadece alacağına bağlı haklar bahşedeceği tasrih olunmuştur.

Üçüncü fıkrada birden çok kimselerin ancak paylı mülkiyet esaslarına göre malik oldukları bir geminin paylarının gemi ipoteği ile sınırlandırılacağı ifade edilmiştir.

Nihayet dördüncü fıkrada ise, bir geminin bütün payları bir tek malikin elinde bulunduğu takdirde, gemi malikinin gemisini paylara ayırarak her biri üzerinde ipotek kurmasının caiz olmadığı belirtilmiştir.

2. Kurulması

MADDE 1015- (1) Gemi ipoteğinin kurulması için geminin maliki ile alacaklının gemi üzerinde ipotek kurulması hususunda anlaşmaları ve ipoteğin gemi siciline tescil edilmesi şarttır.

(2) İpoteğin kurulmasına ilişkin sözleşmelerin yazılı şekilde yapılması ve imzalarının noterce onaylanması gerekir. Bu anlaşma gemi sicil müdürlüğünde de yapılabilir. Bu şekillerden birine uygun olarak yapılmadıkça ipoteğin kurulmasına dair anlaşma geçerli olmaz.

(3) Tescilden önce anlaşma Kanunun öngördüğü şekilde yapılmış veya malik tarafından Gemi Sicili Nizamnamesi uyarınca alacaklıya kayda onay verdiği bildirilmiş ya da sicil müdürlüğüne kayıt dilekçesi verilmiş olduğu takdirde, ilgililer tescilden kaçınamazlar.

(4) Malikin tasarruf ehliyetinin sonradan sınırlandırılması, sicile bildirilen kayda onayını veya kayıt istemini geçersiz duruma getirmez.

(5) Yabancı bir ülkede iktisap edilip, henüz Türk Gemi Sicili veya Türk Uluslararası Gemi Siciline tescil edilmemiş olan gemilerde bayrak şahadetnamesine şerh tescil hükmündedir. Geminin tescilinde bu gibi ipotekler resen sicile geçirilir.

(6) Hamiline yazılı bir tahvile bağlı alacağı teminat altına almak amacıyla gemi ipoteği kurulması için malikin sicil müdürlüğüne beyanda bulunması ve sicile tescil yeterlidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

b) Tesis:

Madde 876 / 1-2 – Gemi ipoteğinin tesisi için geminin maliki ile alacaklının bu hususta anlaşmaları ve ipoteğin gemi siciline tescil edilmesi lazımdır. Şu kadar ki; yabancı bir memlekette iktisap edilip henüz Türk gemi siciline tescil edilmemiş olan gemilerde bayrak şahadetnamesine şerh, tescil hükmündedir; geminin tescilinde bu gibi ipotekler re’sen sicile geçirilir.

İpotek tesisine ait anlaşmaların yazılı şekilde ve imzaları noterce tasdik olması şarttır.

E) Hususi haller:

I - Kıymetli evraka ait ipotekler:

Madde 938 / 1 – Hamiline yazılı bir senetten mütevellit alacak hakkında gemi ipoteği tesisi için, malikin sicil memurluğuna beyanda bulunması ve sicile tescil kafidir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1015 inci maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde, 1001 inci maddenin ikinci fıkrasına ilişkin açıklanan gerekçeye uygun olarak “sicil müdürlüğünde” ibaresi kullanılmış; ayrıca, maddede redaksiyon yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1015 - Maddenin birinci fıkrası, 6762 sayılı Kanunun 876 ncı maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinden; ikinci fıkrasının birinci cümlesi 876 ncı maddenin ikinci fıkrasından; beşinci fıkrası 876 ncı maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesinden uluslararası gemi siciline atfelenerek ve altıncı fıkrası, 938 nci maddenin birinci fıkrasından dili güncelleştirilerek alınmıştır; maddenin ikinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlesi ile üçüncü ve dördüncü fıkraları 6762 sayılı Kanunda mevcut olmayan yeni hükümlerdir. Tasarıda, ipoteğin kurulmasına dair anlaşmanın gemi sicil memuru huzurunda yapılmasına imkân tanınmış, böylece taşınmaz ipoteğinin tapu memuru huzurunda yapılmasını öngören Türk Medenî Kanunu hükümleriyle paralellik sağlanması amaçlanmıştır.

3. Sicile geçirecek hususlar

MADDE 1016- (1) Gemi ipoteğinin tescilinde alacaklının adı ve soyadı veya unvanı ile alacağın Türk Lirası ile tutarı, konusu para olmayan alacaklarda bunun Türk Lirası karşılığı, alacak faizli ise faiz oranı, diğer ikincil edimler kabul edilmişse bunların da alacağın miktarının belirlendiği para cinsinden tutarı ve ipoteğin derecesi

sicile kaydolunur; her derecenin teminat altına aldığı miktar, rehin konusu alacağın belirlendiği para cinsi üzerinden gösterilir. Hakkın ve alacağın içeriğinin belirlenmesine yardım eden diğer hususlarda tescil taleplerine yollamada bulunulabilir.

(2) Türk Lirasıyla ödenecek borçlarda ipotekli geminin karşılayacağı alacak ve ikincil borçların miktarı, altın veya yabancı para ölçüsü ile belirlenebilir.

(3) Alacağın miktarı belirli değil veya değişken ise, gerçek miktarı zamanında saptamak üzere, ipoteğin teminat altına alacağı alacak miktarının üst sınırı belirlenerek gemi siciline tescil edilir; alacak faizli ise, faizleri de üst sınır kapsamında sayılır.

(4) Yabancı para üzerinden gemi ipoteği kurulabilir. Bu takdirde yabancı para veya Türk parası karşılıklarının hesabında hesap günündeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının döviz alış kuru esas alınır. Rehin haklarının hangi yabancı para üzerinden kurulabileceği Hazine Müsteşarlığınca belirlenir. Aynı derecede birden fazla para türü kullanılarak gemi ipoteği kurulamaz.

(5) Yabancı para üzerinden kurulan rehne ait derecenin boşalması hâlinde, yerine, tescil edileceği tarihteki karşılığı Türk parası veya yabancı para üzerinden rehin kurulabilir. Türk parası ile kurulmuş bir rehne ait derecenin boşalması hâlinde ise, yerine, tescil edileceği tarihteki karşılığı yabancı para üzerinden rehin kurulabilir.

(6) Tahvile bağlı bir alacağı teminat altına almak için gemi ipoteği kurulacak olması hâlinde, tahvil sayısı, her tahvilin bedeli ve ayırt edici işaretleri gösterilmek suretiyle tüm alacağın miktarı ile ipotek ödücün tamamı için kurulacaksa, alacaklı yerine, borçlu ile alacaklıların hepsi adına hareket eden temsilci lehine; ipotek tahvil ihracını üstlenen bir işletme için kurulacaksa gemi ipoteği üzerinde tahvil sahipleri lehine bir rehin hakkı da tescil olunur.

(7) Bir poliçeden veya hamiline yazılı bir senetten ya da ciro yolu ile devri kabil diğer bir senetten doğan alacakları teminat altına almak amacıyla gemi ipoteğinin kurulmasında, alacağı sonradan iktisap edenlerin leh ve aleyhine gemi ipoteği üzerinde belirli tasarruflarda bulunmak ve ipoteğin paraya çevrilmesi için yapılacak takipte alacaklıyı temsil etmek üzere belirlenebilecek temsilcinin de sicile kaydı gerekir. Bu temsilcinin yetkileri hususunda tescil taleplerine göndermede bulunulabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**A) İpoteğin tesisi:****I - Sicile geçirilecek hususlar:**

Madde 893 – Gemi ipoteğinin tescilinde alacaklının adı ve soyadı, alacağı miktarı, mevzuu para olmıyan alacaklarda bunun Türk parasıyla karşılığı, alacak faizli ise faiz nispeti, tali edalar kabul edilmiş ise bunların da tutarı sicile kaydolunur. Hakkın ve alacağın muhtevasına ait diğer cihetler için tescil taleplerine atıf yapılabilir.

Alacak miktarı gayrimuayyen veya mütehavvil ise hakiki miktarı zamanında tesbit olunmak üzere ipoteğin temin edeceği alacak miktarının azami haddi tayin ve gemi siciline tescil edilir. Alacak faizli ise, faizler de azami hadde dahil sayılır.

Nama veya hamile yazılı tahvillerin bir gemi ipoteği ile temini halinde ipotek istikrazın tamamı için tesis edilecekse alacaklı yerine, borçlu ile alacaklıların cümlesini birden temsil edecek bir temsilci; ihracı deruhte eden işletme için tesis edilecekse gemi ipoteği üzerinde tahvil sahipleri lehine bir rehin hakkı da tescil olunur.

E) Hususi haller:**I - Kıymetli evraka ait ipotekler:**

Madde 938 – Hamiline yazılı bir senetten mütevellit alacak hakkında gemi ipoteği tesisi için, malikin sicil memurluğuna beyanda bulunması ve sicile tescil kafidir.

Bir poliçeden veya hamiline yazılı bir senetten yahut ciro suretiyle devri kabil diğer bir senetten mütevellit alacak için geri ipoteği tesis edilmişse, alacağın devri mezkûr alacakların devri hakkındaki hükümlere tabidir.

Yukarıki fıkra yazılı gemi ipoteklerinde alacaklı namına bir mümessil tayin olunabilir; bu mümessil, alacağı sonradan iktisap edenlerin leh ve aleyhine gemi ipoteği üzerinde muayyen tasarruflarda bulunabileceği gibi ipoteğin paraya çevrilmesi için yapılacak takibatta da alacaklıyı temsil eder.

II - Yabancı para üzerine ipotekler:**Madde 939 – (Değişik:20/4/2004 – 5136/5 md.)**

Yabancı para üzerinden gemi ipoteği tesis olunabilir. Ancak, aynı derecede birden fazla para türü kullanılarak gemi ipoteği tesis edilemez. Yabancı veya Türk parası karşılıklarının hesabında, hesap günündeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının döviz alış kuru esas alınır.

III - Sabit kıymetli ipotekler:

Madde 940 – Türk parasıyla ödenecek borçlarda ipotekli geminin karşılığı alacak ve tali borçların miktarı, altın veya yabancı para ölçüsü ile tayin olunabilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1016 - 6762 sayılı Kanunun 893 üncü, 938 inci, 939 uncu, 940 ıncı maddelerinden değiştirilerek alınmıştır. Yabancı para üzerinden ipotek tesisi Türk Medenî Kanununun 851 inci maddesine paralel olarak düzenlenmiştir. Emre yazılı tahvil düzenlemek mümkün olmadığından “nama veya hâmile yazılı tahviller” deyimini sadece “tahvil” terimi ile değiştirilmiştir. Yedinci fıkradaki eklemeler ise, Gemi Sicili Nizamnamesinin 39 uncu maddesinden alınmıştır.

4. İpoteğin derecesi

MADDE 1017- (1) Gemi üzerindeki ipoteklerin dereceleri, Türk Medenî Kanununun taşınmaz rehni hakkındaki hükümlerine göre belirlenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Derece:

1. Tescil esası:

Madde 894 – Gemi üzerindeki ipoteklerin dereceleri Medeni Kanunun gayri-menkul rehni hakkındaki hükümlerine göre tayin olunur.

GEREKÇE

Madde 1017 - 6762 sayılı Kanunun 894 üncü maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır.

5. İpoteğin teminat altına aldığı alacak

a) Genel olarak

MADDE 1018- (1) İpotekli gemi Türk Medenî Kanununun 875 inci maddesinin birinci fıkrasıyla 876 ncı maddesinde öngörülen alacaklar için teminat sağlar.

(2) Borcun, alacaklının ihbarıyla muaccel olabilmesi için borçlu ile birlikte malike de ihbarda bulunulması gerekir. Malike ihbarda bulunulmadıkça borç onun bakımından muaccel olmaz. Borç malike karşı muaccel olduğu takdirde ipotek, temerrüt faizini de kapsar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***B) Temin edilen alacak:******I - Umumi olarak:***

Madde 898 – İpotekli geminin karşılayacağı alacaklar hakkında Medeni Kanunun 790 inci maddesinin 1 inci fıkrasıyla 791 inci maddesi hükmü caridir.

Temerrüt şartları yalnız gemi malikine karşı mevcut olduğu takdirde dahi ipotek temerrüt faizlerini karşılar.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1018 inci maddesinin kenar başlığında redaksiyon yapılmış; ayrıca, maddenin ikinci fıkrası, Tasarının diğer hükümleriyle uyum sağlanması ve amacın daha açık ortaya konması amaçlarıyla yeniden düzenlenerek kabul edilmiştir. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 1018 - 6762 sayılı Kanunun 898 inci maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır.

b) Faizler

MADDE 1019- (1) Alacak faizsiz veya faiz oranı o tarihte geçerli asgari kanuni faiz oranını düzenleyen hükümde belirlenen orandan aşağı ise, ipotek, dereceleri eşit olan veya sonradan gelen hak sahiplerinin onayına gerek olmaksızın bu kanuni faizi de kapsayacak şekilde genişletilebilir.

(2) Faizin ödeme zamanında ve yerinde yapılacak değişiklikler için bu hak sahiplerinin onayına gerek yoktur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***II - Şartların değiştirilmesi:***

Madde 899 – Alacak faizsiz veya faiz miktarı yüzde beşten aşağı olursa ipotek, dereceleri müsavi olan veya sonradan gelen hak sahiplerinin muvafakatine lüzum kalmaksızın yüzde beşi aşmayan bir faizi de temin edecek şekilde tevsi olunabilir.

Ödeme zamanı ve yeri hakkında yapılacak değişiklikler için kezalik bu hak sahiplerinin muvafakatine lüzum yoktur.

GEREKÇE

Madde 1019 - 6762 sayılı Kanununun 899 uncu maddesinin birinci fıkrası değiştirilerek alınmıştır. Faiz oranını yüzde beş olarak belirleyen 899 uncu madde, enflasyon yüzünden para değerindeki düşmelere yeterli güvence sağlamadığından asgarî kanunî faiz oranına yollama yapılmıştır. İkinci fıkra 6762 sayılı Kanununun 899 uncu maddesinin ikinci fıkrasından dili güncelleştirilerek alınmıştır.

6. İpoteğin kapsamı

a) Gemi, gemi payı, bütünleyici parça, eklenti, gemi yerine geçen satış veya kamulaştırma bedeli ve tazminat istemleri

MADDE 1020- (1) İpoteğin kapsamı hakkında Türk Medenî Kanununun 862 ve 863 üncü maddeleri uygulanır.

(2) Eklentiler normal bir işletmenin gereği olarak bu durumdan çıkarılır veya alacaklı lehine el konulmadan önce devredilerek gemiden uzaklaştırılır ise, ipotek artık bunları kapsamaz.

(3) Bütünleyici parçalar, gemiden geçici bir amaç için olmamak şartıyla ayrılıp uzaklaştırılırlarsa ipotek bunları kapsamaz; meğerki, uzaklaştırılmadan önce alacaklı lehine gemiye el konulmuş olsun.

(4) Kamulaştırılan geminin bedeli ve gemi malikinin geminin zıyatı veya hasarından dolayı üçüncü şahıslara karşı sahip olduğu tazminat istemleri ipoteğin kapsamındadır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

C) İpoteğin şümulü:

I - Teferruat, mütemmim cüzü, navlun ve kiralar:

Madde 900 – İpoteğin şümulü hakkında Medeni Kanununun 777 ve 778 inci maddeleri tatbik olunur. Şu kadar ki; navlunlar dahi 778 inci madde şümulüne dahildir.

Teferruat olan şeyler, normal bir işletmenin icabatından olarak bu durumdan çıkarılır veya alacaklı lehine el konmazdan önce temlik edilerek gemiden uzaklaştırılırsa, ipotek artık bunlara şamil olmaz. 869 uncu maddenin 2 nci fıkrası hükmü burada da tatbik olunur.

Yukarıki fıkra hükmü mütemmim cüzüler hakkında da caridir. Şu kadar ki, teferruat vasfının kaldırılması yerine, muvakkat olmamak kaydıyla, gemiden ayırma ve uzaklaştırma kaim olur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1020 nci maddesinin başlığında ve dördüncü fıkrasında geçen “istimvâl” sözcüğünün karşılığı olarak mevzuatta “kamulaştırma” teriminin yerleştiği görülerek bu yönde değişiklik yapılarak madde kabul edilmiştir. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 1020 - 6762 sayılı Kanunun 900 üncü maddesinden değiştirilerek alınmıştır. 900 üncü maddenin birinci fıkrasının navlun ile ilgili ikinci cümlesi, navlunun taşıyanın geminin işletilmesinden dolayı değil, yük taşıma taahhüdünün ifası karşılığında talep edeceği bir ücret olması dolayısıyla metinden çıkarılmıştır; ikinci fıkrasının son cümlesi ise mülkiyetin iktisabı ile ilgili olduğundan Tasarıya alınmamıştır. Dördüncü fıkra ise, istimval bedeli gemi yerine kaim olduğu cihetle maddeye eklenmiştir.

b) Birlikte gemi ipoteğinde birden çok gemi veya gemi payı

MADDE 1021- (1) Bir alacak için birden çok gemi veya gemi payı ipotek edilmişse, bunlardan her biri borcun tamamından sorumludur.

(2) Alacaklı, her gemi veya gemi payı ancak belirli bir kısımdan sorumlu olmak üzere alacağını gemi veya paylar arasında paylaşırabilir. Paylaşım, sicil müdürlüğüne yapılacak beyan ve tescil ile gerçekleşir. Birlikte ipotek üzerinde hak sahibi kişiler varsa onların da onayı gereklidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Birlikte gemi ipoteği:

Madde 897 – Bir alacak için birden çok gemi veya gemi payı ipotek edilmiş olursa bunlardan her biri borcun tamamından mesuldür.

Alacaklı, her gemi veya gemi payı ancak muayyen bir kısımdan mesul olmak üzere alacağını gemi veya paylar arasında taksim edebilir. Taksim, sicil memurluğuna yapılacak beyan ve tescil ile olur. Birlikte ipotek üzerinde hak sahibi kişiler varsa onların da muvafakati lazımdır.

GEREKÇE

Madde 1021 - 6762 sayılı Kanunun 897 nci maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır.

c) Sigorta tazminatı**aa) Kural**

MADDE 1022- (1) Gemi ipoteğinin kapsamına giren hususlarla ilgili olarak malikin menfaatinin, malik veya onun lehine bir başkası tarafından sigorta ettirilmiş olması hâlinde, ipotek, sigorta tazminatını da kapsar.

(2) İpotek, sigorta primlerini veya sigorta sözleşmesi gereğince sigortacıya yapılması gereken başka ödemelerin yerine getirilmesi için alacaklı tarafından harcanan paralarla bunların faizlerini de teminat altına alır.

(3) Aşağıdaki hükümler saklı kalmak üzere, Türk Medenî Kanununun rehnedilen alacak ve diğer haklara ilişkin hükümleri burada da uygulanır; sigortacı, gemi siciline kayıtlı ipoteği bilmediğini ileri süremez. Bununla beraber, sigortacı veya sigorta ettiren kişi, zararın meydana geldiğini alacaklıya bildirmiş ve bildirimden itibaren iki haftalık bir süre geçmişse, sigortacı, tazminatı sigortalıya ödemekle alacaklıya karşı da sorumluluktan kurtulur. Bildirimin yapılması son derece zor ise bundan kaçınılabilir. Bu takdirde süre, tazminatın muaccel olduğu tarihten itibaren işlemeye başlar. Süre sona erinceye kadar alacaklı, sigortacıya karşı ödemeye itiraz edebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***II - Sigorta tazminatı:******1. Esas:***

Madde 901 – Geminin, malik veya onun hesabına bir başkası tarafından sigorta ettirilmiş olması halinde, gemi ipoteği sigorta tazminatında da şamil olur.

Aşağıdaki hükümler mahfuz kalmak üzere Medeni Kanununun rehnedilen alacaklara ait 868 inci maddesinin ikinci cümlesiyle 872, 873 ve 875 inci maddeleri hükümleri tatbik olunur; sigortacı, gemi siciline kayıtlı ipoteği bilmediğini ileri süremez. Bununla beraber, sigortacı veya sigorta ettiren kimse zararın vukuunu alacaklıya ihbar etmiş olur ve ihbardan itibaren iki haftalık bir müddet geçmiş bulunursa, sigortacı, tazminatı sigorta ettiren kimseye ödemekle alacaklıya karşı da mesuliyetten kurtulur. İhbar fevkalade müşkül ise bundan sarfinazar olunabilir; bu takdirde müddet, tazminatın muaccel olduğu tarihten cereyana başlar. Müddet bitinceye kadar alacaklı sigortacıya karşı tediye itiraz edebilir.

6. Sigortacının primleri kabul etmek mecburiyeti:

Madde 908 / 2 –İpotekli gemi, sigorta primlerinin yahut sigorta mukavelesi gereğince sigortacıya yapılması lazım gelen başka ödemelerin ifası için alacaklı tarafından sarf edilen paralarla bunların faizlerini de temin eder.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 1022 nci maddesinin birinci fıkrasında geçen “malik veya onun hesabına” ibaresinin “malik veya onun lehine” şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

Tasarının 1454 üncü maddesinde üçüncü kişi lehine yapılan sigorta sözleşmesine “başkası lehine sigorta” adı verilmiştir. “Başkası lehine sigorta” madde kenar başlığı altında düzenlenen 1454 üncü maddedeki hüküm, Türk Borçlar Kanununun 141 inci maddesinde öngörülen üçüncü kişi yararına sözleşme ile uyumludur. Bu husus dikkate alınarak, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunundan gelen “başkası hesabına sigorta” ibaresi yerine başkası lehine sigorta terimi tercih edilmiştir

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1022 - 6762 sayılı Kanunun 901 ve 908 inci maddesinin ikinci fıkrasından dili güncelleştirilerek alınmıştır. Tasarının birinci fıkrası, sadece geminin değil gemi ipoteginin kapsamına giren diğer hususların da sigortasını kapsayacak şekilde 6762 sayılı Kanunun 901 inci maddesinin birinci fıkrasından, ikinci fıkrası ise, sigortanın kapsamı ile ilgili olması dolayısıyla 908 inci maddenin ikinci fıkrasından alınmıştır. Üçüncü fıkra 6762 sayılı Kanunun 901 inci maddesinin ikinci fıkrasından alınmış olup, o fıkarda Türk Medeni Kanununa yapılan yollamalar, maddelerin içeriğinin belirtilmesi suretiyle açıklanmıştır.

bb) Sigortacının yapacağı ödemeler

MADDE 1023- (1) Sigortacı, geminin önceki durumuna getirilmesi veya gemi alacaklılarına verilmesi amacıyla malike tazminat bedeline sayılmak üzere ödemede bulunmuş ve bu amaçlara erişilmesi teminat altına alınmış ise, ödeme, ipotekli alacaklıya karşı da geçerli olur.

(2) Gemi önceki durumuna getirildiği veya eklenti olan yeni parçalar yerlerine konulduğu takdirde, sigortacının ipotek alacaklılarına karşı olan sorumluluğu sona erer. Malikin bir gemi alacaklısı hakkına temel oluşturan borçlarının ödenmesi hâlinde, sigortacının malike yapacağı ödeme, ancak gemi alacaklısı hakkının teminatını oluşturan unsurların rizikonun gerçekleşmesinden hemen sonra taşıdıkları değer oranında sigortacıyı ipotekli alacaklıya karşı sorumluluktan kurtarır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Sigortacının yapacağı ödemeler:

Madde 902 – Sigortacı, geminin evvelki haline iadesi veya alacakları ipotekle temin edilmiş alacağa takaddüm eden gemi alacaklılarına verilmesi maksadiyle malike tazminat bedeline mahsuben tediyede bulunmuş ve bu maksatlara erişilmesi teminat altına alınmış ise, ödeme, ipotekli alacaklıya karşı da muteberdir.

Gemi evvelki haline iade edildiği yahut teferruatı olan yeni parçalar yerlerine konulduğu takdirde, sigortacının ipotek alacaklısına karşı olan mesuliyeti kalkar. Malikin, sigortanın şümulüne giren ve ipoteye takaddüm eden bir gemi alacaklısı hakkına esas teşkil eden borçlarının ödenmesi halinde de hüküm aynıdır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1023 - 6762 sayılı Kanunun 902 nci maddesinden dili güncelleştirilerek ve değiştirilerek alınmıştır. Maddenin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi, 6762 sayılı Kanunun 902 nci maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinden, sigortacının yaptığı ödemenin gemi alacaklısı hakkının teminatını teşkil eden unsurların rizikonun gerçekleşmesini takiben arz etmekte oldukları değer oranında onu ipotekli alacaklıya karşı sorumluluktan kurtaracağını açıklamak üzere yapılan ilave ile alınmıştır.

cc) Gemi ipoteginin sigortacıya bildirilmesi

aaa) Bildirim yükümü

MADDE 1024- (1) İpotekli alacaklı, ipotegi sigortacıya bildirmişse, sigorta priminin zamanında ödenmemesi ve bu yüzden sigorta ettirene bir ödeme süresi belirlenmesi durumunda, sigortacının bunu gecikmeksizin alacaklıya bildirmesi gereklidir. Sigorta priminin ödenmemesi nedeniyle sürenin sonunda sigorta sözleşmesinin feshedilmesinde de aynı hüküm geçerlidir.

(2) Sigorta sözleşmesinin, feshin bildirimi, cayma veya diğer herhangi bir sebeple süresinden önce sona ermesi durumunda, sigortacının ipotekli alacaklıya sigorta sözleşmesinin sona erdiğini veya henüz sona ermemişse, sona ereceği tarihi bildirmesi gerekir. İpotekli alacaklı hakkında sigorta sözleşmesinin süresinden önce sona ermesini gerektiren sebepler, ancak bu bildirimden veya ipotekli

alacaklının onları herhangi bir şekilde öğrendiği tarihten itibaren iki hafta geçmekle hüküm ifade eder.

(3) Sigorta sözleşmesinin, sigorta priminin süresinde ödenmemesi yüzünden feshedilmesi veya sigortacının iflası üzerine son bulması hâlinde ikinci fıkra hükmü uygulanmaz.

(4) Sigortacı, sigorta ettiren ile, sigorta bedelini azaltan veya sigortacının sorumlu olduğu tehlikenin kapsamını daraltan bir anlaşma yaptığı takdirde, ikinci fıkranın birinci cümlesi hükmü kıyas yoluyla uygulanır.

(5) Sigorta sözleşmesi, sigorta ettirenin, aşkın veya çifte sigorta sebebiyle malvarlığında haksız olarak bir fazlalık elde etmek kastıyla kurulmuş olması dolayısıyla geçersiz olursa, sigortacı, gemi ipoteğini bildirmiş olan ipotekli alacaklıya karşı geçersizlik iddiasında bulunamaz. Bununla beraber, sigortacının ipotekli alacaklıya geçersizliği bildirmesinden veya alacaklının bunu herhangi bir şekilde öğrenmesinden itibaren iki hafta geçmekle sigorta ilişkisi ipotekli alacaklıya karşı da sona ermiş olur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Sigortacıya bildirilen gemi ipoteği:

a) İhbar külfeti:

Madde 903 – İpotekli alacaklı ipoteği sigortacıya bildirmiş ise sigorta priminin vaktinde ödenmemesi ve bu yüzden sigorta ettirene bir ödeme mühleti tayin edilmesi halinde; sigortacının bunu alacaklıya gecikmeksizin haber vermesi lazımdır. Sigorta priminin ödenmemesi yüzünden mühletin sonunda sigorta münasebetinin feshedilmesi halinde de aynı hüküm caridir.

Sigorta münasebetlerinin vaktinden önce sona ermesini intaceden feshi ihbar, cayma veya diğer her hangi bir vakta, gemi ipoteğini sigortacıya bildirmiş olan alacaklı hakkında ancak sigortacının alacaklıya sigorta münasebetinin sona erdiğini ve henüz son bulmamış ise son bulacağı tarihi haber verdiği veya alacaklının bunu diğer her hangi bir şekilde öğrendiği tarihten itibaren iki hafta geçmekle hüküm ifade eder. Sigorta münasebetinin, sigorta priminin vaktinde ödenmemesi yüzünden feshedilmesi yahut sigortacının iflası üzerine son bulması halinde, bu hüküm cari değildir.

Sigortacı, sigorta ettiren kimse ile, sigortacının mesul olduğu sigorta bedelini azaltan veya tehlikenin şumulünü darlatan bir anlaşma yaptığı takdirde, ikinci fıkranın birinci cümlesi tatbik olunur.

Sigorta mukavelesi, sigorta ettirenin aşkın veya çifte sigorta sayesinde muamelekinde haksız olarak bir fazlalık elde etmek kasdiyle akdedilmiş olması yüzünden batıl olursa sigortacı, gemi ipoteğini bildirmiş olan bir alacaklıya karşı butlan iddiasında bulunamaz. Bununla beraber sigortacının alacaklıya butlan haber vermesinden yahut alacaklının bunu her hangi bir şekilde öğrenmesinden itibaren iki hafta geçmekle sigorta münasebeti alacaklıya karşı da sona ermiş olur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1024 - 6762 sayılı Kanunun 903 üncü maddesinden dili güncelleştirilerek ve anlatımı sadeleştirilerek alınmıştır.

bbb) Birden çok sigortacının varlığında

MADDE 1025- (1) Gemi birden çok sigortacı tarafından müştereken sigorta edilmişse 1024 üncü madde gereğince, ipoteğin, malik tarafından, alacaklıya jeran olarak gösterilmiş olan sigortacıya bildirilmesi yeterlidir. Jeran sigortacı, durumu diğer sigortacılara bildirmekle yükümlüdür.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

b) Birden çok sigortacının mevcut olması halinde:

Madde 904 – Gemi, birden çok sigortacı nezdinde müştereken sigorta edilmiş olursa, 903 üncü madde gereğince ipoteğin, malik tarafından alacaklıya jeran olarak gösterilmiş olan sigortacıya bildirilmesi kafidir. Jeran sigortacı keyfiyeti diğer sigortacılara bildirmekle mükelleftir.

GEREKÇE

Madde 1025 - 6762 sayılı Kanunun 904 üncü maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır.

ccc) İpotekli alacaklının yerleşim yerini değiştirmesi

MADDE 1026- (1) İpotekli alacaklı, yerleşim yerini değiştirip de bunu sigortacıya bildirmezse, 1024 üncü madde uyarınca ona yapılacak

bildirimlerin, sigortacı tarafından bilinen son adresine gönderilmesi yeterlidir. Bildirim, ipotekli alacaklının yerleşim yerini değiştirmemiş olması hâlinde düzenli hizmet veren bir iletişim aracıyla yapılmış olsa idi, hangi tarihte onun eline geçecek idiyse, o tarihten itibaren hüküm ifade eder.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

c) Alacaklının ikametgahının değiştirilmesi:

Madde 905 – İpotekli alacaklı ikametgahını değiştirip de bunu sigortacıya bildirmese 903 üncü madde gereğince yapılacak ihbarın, alacaklının son adresine taahhütlü bir mektupla bildirilmesi kâfidir. İhbar; alacaklının ikametgahını değiştirmemiş ve muntazam işliyen nakil vasıtasıyla yapılmış olması halinde hangi tarihte eline geçecek idi ise o tarihten itibaren hüküm ifade eder.

GEREKÇE

Madde 1026 - 6762 sayılı Kanunun 905 inci maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır. İpotekli alacaklıya yapılacak ihbarın şeklinin Tasarımın 18 inci maddesinin üçüncü fıkrasına tabi olacak bulunması sebebiyle, 905 inci maddenin birinci cümlesinde geçen “taahhütlü bir mektupla” ibaresi Tasarıya alınmamıştır.

dd) Sigortacının borcundan kurtulması

MADDE 1027- (1) Sigortacı, sigorta ettirenin veya sigortalının fiili yüzünden, tazminat ödeme borcundan kurtulsa bile, ipotekli alacaklıya karşı olan borcu varlığını sürdürür. Sigortacının rizikonun gerçekleşmesinden sonra sözleşmeden cayması hâlinde de aynı hüküm geçerlidir.

(2) Sigortacı;

a) Sigorta primi zamanında ödenmediği,

b) Gemi, denize veya yola elverişsiz bir hâlde yola çıktığı,

c) Gemi bildirilen veya mutat rotadan ayrıldığı,

için borcundan kurtulursa, birinci fıkranın birinci cümlesi uygulanmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Sigortacının borcundan kurtulması:

Madde 906 – Sigortacı, sigorta ettiren kimsenin veya sigortalının fiili yüzünden borcundan kurtulsa bile, alacaklıya karşı olan borcu bakidir. Sigortacının, rizikonun tahakkukundan sonra mukaveleden cayması halinde dahi aynı hüküm caridir.

Sigortacı:

1. Sigorta primi müddeti içinde ödenmediği;
 2. Gemi denize elverişsiz bir halde yahut usulü veçhile donatılmaksızın veya gemi adamları tamamlanmaksızın yola çıktığı;
 3. Gemi bildirilen veya mütat olan rotadan ayrıldığı;
- için borcundan kurtulursa, birinci fıkranın birinci cümlesi tatbik olunmaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1027 nci maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendinde, 932 nci maddenin birinci ve ikinci fıkralarında düzenlenen denize elverişsizlik ile yola elverişsizlik hâllerinin birlikte değil seçenekli olarak aranması öngörüldüğünden, “veya” bağlacının kullanılması gerekmiş ve bu yönde değişiklik yapılmış; ayrıca, maddede redaksiyon yapılmıştır. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1027 - 6762 sayılı Kanunun 906 ncı maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır. 906 ncı maddenin ikinci fıkrasının (2) numaralı bendinde geçen “usulü veçhile donatılmaksızın veya gemi adamları tamamlanmaksızın” ibaresi ile kastedilen hususun Tasarının 932 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan tarif dolayısıyla geminin “yola elverişli halde bulunması” olduğu göz önünde bulundurularak Tasarının bu maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendinde “yola elverişsiz” ibaresi kullanılmıştır.

ee) İpoteğin ödeyen sigortacıya geçmesi

MADDE 1028- (1) Sigortacı, 1024 üncü maddenin ikinci, dördüncü ve beşinci fıkraları ile 1027 nci madde gereğince ipotekli alacaklıya ödemede bulunduğu ölçüde, gemi ipoteği kendisine geçer. Şu kadar ki, intikal alacaklının veya sigortacının kendilerine karşı ödeme borcu devam eden aynı derecedeki veya daha sonra gelen ipotekli alacaklıların zararına olarak ileri sürülemez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

5. Kanuni halefiyet:

Madde 907 – Sigortacı, 903 ncü maddenin 2-4 üncü fıkralarıyla 906 ncı maddede gereğince alacağı ödediği nispette ipotekli alacaklının haklarına kanunen halef olur. Şu kadar ki; halefiyet alacaklının zararına olarak ileri sürülemeyeceği gibi sigortacının kendilerine karşı mesuliyeti devam eden ve derecesi aynı olan veya sonra gelen ipotekli alacaklıların zararına olarak da dermehan edilemez.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1028 inci maddesinde, 1024 ncü maddenin fıkralarına yapılan atf daha açık düzenlenerek kabul edilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 1028 - 6762 sayılı Kanunun 907 nci maddesinden dili güncelleştirilerek ve maddede düzenlenen hususun halefiyet değil hakların intikali olduğu göz önünde bulundurulmak, bu sebepten “halefiyet” sözcüğü “intikal” sözcüğüyle değiştirilerek alınmıştır.

ff) Sigortacının prim ve ödemeleri kabul etmek zorunluluğu

MADDE 1029- (1) Sigortacı, muaccel olan sigorta primlerini ve sigorta sözleşmesi gereğince ona yapılması gereken diğer ödemeleri kanunen reddedebileceği durumlarda bile, bunları sigortalıdan ve ipotekli alacaklıdan kabul etmeye zorunludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

6. Sigortacının primleri kabul etmek mecburiyeti:

Madde 908 / 1 – Sigortacı, muacceliyet kesbeden sigorta primlerini ve sigorta mukavelesi gereğince yapılması lazımgelen diğer ödemeleri, kanunen reddedebileceği hallerde bile, sigortalıdan ve ipotekli alacaklıdan kabul etmeye mecburdur.

GEREKÇE

Madde 1029 - 6762 sayılı Kanunun 908 inci maddesinin birinci fıkrasından dili güncelleştirilerek alınmıştır. 908 inci maddenin ikinci fıkrası gemi ipoteğinin kapsamı ile ilgili olduğundan Tasarının 1022 ncü maddesinin ikinci fıkrasına alınmıştır.

7. İpoteğin hükümleri

a) Alacağın muaccel olmasından önce

aa) İpotekli alacaklının hakları

aaa) Gemi maliki aleyhine

MADDE 1030- (1) Gemi veya tesisatının kötüleşmesi sonucu olarak ipoteğin sağladığı teminat tehlikeye düşerse, alacaklı, tehlikeyi gidermesi için malike uygun bir süre verebilir. Bu süre içinde tehlikeye giderilmezse, alacaklı derhâl ipoteği paraya çevirmek hakkını elde eder. Alacak faizsiz olup henüz muacceliyet kazanmamışsa, paranın alınması ile muacceliyet tarihleri arasındaki zamana ait kanuni faiz indirilir.

(2) Malikin gemiyi işletme tarzı sonucu olarak, ipoteğin sağladığı teminatı tehlikeye düşürecek şekilde gemi veya tesisatının kötüleşmesinden veya ipotekli alacaklının haklarının başkaca tehlikeye girmesinden kaygı duyulur ya da üçüncü kişiler tarafından yapılacak bu gibi müdahaleye ve tahribata karşı malik gerekli önlemleri almazsa, alacaklının istemi üzerine mahkeme;

a) 1353 üncü madde uyarınca geminin ihtiyaten haczine,

b) Gerekli görürse geminin, kaptandan başka bir yediemine bırakılmasına ve

c) Malikin ihtiyati haczin uygulanmasından başlayarak bir aylık süre içinde gerekli önlemleri almasına,

karar verir. Bu sürenin sonunda önlemlerin henüz alınmadığı veya alınan önlemlerin yetersiz kaldığı anlaşılırsa mahkeme, ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla ilamlı takip başlatmak üzere alacaklıya bir aylık süre verir.

(3) İpoteğin kapsamına giren eklentinin kötüleşmesi veya normal bir işletmenin gereklerine aykırı olarak gemiden uzaklaştırılması hâli de geminin kötüleşmesi hükmündedir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

D) Gemi değerinin düşmesine karşı tedbirler:

I - Gemi maliki aleyhinde:

Madde 909 – Gemi veya tesisatının kötüleşmesi neticesi olarak ipoteğin sağladığı teminat tehlikeye düşerse, alacaklı tehlikeyi bertaraf etmek üzere malike münasip bir mehil tayin edebilir. Bu mehil içinde tehlike bertaraf edilmezse, alacaklı derhal ipoteği paraya çevirmek hakkını elde eder. Alacak faizsiz olup henüz muacceliyet de

kesbetmemişse, tahsil ve muacceliyet tarihleri arasındaki zamana ait kanuni faiz indirilir.

Malikin gemiye işletme tarzı neticesi olarak ipotegin sağladığı teminatı tehlikeye koyacak surette gemi veya tesisatının kötüleşmesinden veya ipotekli alacaklıının haklarının başkaca tehlikeye girmesinden endişe olunur yahut üçüncü şahıslar tarafından vukubulacak bu gibi müdahale veya sair tahribata karşı malik lüzumlu tedbirleri almazsa, alacaklıının talebi üzerine mahkeme tehlikenin önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınmasına karar verir; mahkeme başka tedbirleri کافی görmezse alacaklıının derhal ipotegi paraya çevirebilmesine karar verir.

İpotegin şumulüne giren teferruatın kötüleşmesi veya normal bir işletmenin icaplarına aykırı olarak gemiden uzaklaştırılması hali de geminin kötüleşmesi hükmündedir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1030 uncu maddesinde aşağıda belirtilen gerekçelerle değişiklik yapılmış, yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir:

1030 uncu maddenin ikinci fıkrasında öngörülen düzenlemeye göre, 1352 nci maddenin birinci fıkrasının (v) bendi uyarınca deniz alacağı niteliğinde bulunan bu uyumsuzluklar sebebiyle mahkeme, 1353 üncü maddeye göre geminin ihtiyati haczine karar verecektir. İhtiyati haczi tamamlamak üzere yapılacak işlemler bakımından 1376 ncı madde, 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun 264 üncü maddesinde öngörülen bütün sürelerin “bir ay” olarak uygulanacağını öngörmüştür. Bu sebeple, 1030 uncu maddenin ikinci fıkrasının (c) bendinde öngörülen otuz günlük sürenin de “bir aylık” olarak değiştirilmesi uygun görülmüştür. Ayrıca, hükmün ikinci cümlesinde öngörülen “derhal paraya çevirme hakkı”nın da aynı süreyle sınırlandırılması uygun bulunmuş ve ikinci cümle bu yönde değiştirilmiştir. Bu süre içinde takip yapılmaması hâlinde, 1376 ncı madde bakımından da uygulanacak olan yaptırım devreye girecektir ve 2004 sayılı Kanununun 264 üncü maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca gemi üzerindeki ihtiyati haciz hükümsüz kalacaktır. Bunun dışında, maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde, 2004 sayılı Kanununun 145 ve devamı hükümlerine uygun olarak “çevirmek” sözcüğü tercih edilmiştir. Nihayet ikinci fıkranın (b) bendinde, 2004 sayılı Kanununun 88 inci maddesine uygun olarak “yediemin” teriminin kullanılması uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 1030 - 6762 sayılı Kanununun 909 uncu maddesinden dili güncelleştirilerek ve Tasarının 1353 üncü maddesine göre gerekli değişiklikler yapılarak alınmıştır. 6762 sayılı Kanununun 909 uncu maddesi uygulamada çeşitli sıkıntılara yol açmaktaydı; o maddeye göre mahkemenin gemiye el koyup koyamayacağı şüpheliydi. 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun 257 nci maddesi uyarınca rehinle temin edilmiş alacak için ihtiyati haciz istenemeyeceğinden, bu hallerde yalnızca 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 101 inci maddesi uyarınca ihtiyati tedbir talep edilebilmekteydi. Bu takdirde on günlük süre içerisinde esas hakkında dava açmakta, alacak henüz muaccel olmadığı

İçin büyük güçle karşılaşılmaktaydı. Yeni düzenlemeyle, Tasarımın 1352 nci maddesinin birinci fıkrasının (v) bendi doğrultusunda ihtiyati haciz yolu açılmıştır. Ancak, bu aşamada amaç, gemideki kötüleşmenin giderilmesi olduğu için, kısa süre içinde dava açılması zorunluluğu yerine, malike otuz günlük bir süre tanınması uygun görülmüştür. Bu sürenin sonunda gereken tedbirler alınmamışsa, alacaklıya ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takibi başlatma imkânı tanınmıştır.

bbb) Üçüncü kişiler aleyhine

MADDE 1031- (1) Üçüncü kişinin fiili sebebiyle geminin, ipoteğin sağladığı teminatı tehlikeye düşürecek derecede kötüleşmesinden kaygı duyulursa, alacaklı, üçüncü kişi aleyhine ancak bu fiilin önlenmesi davasını açabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Üçüncü şahıslar hakkında:

Madde 910 – Üçüncü şahsın fiili sebebiyle geminin, ipoteğin sağladığı teminatı tehlikeye düşürecek derecede kötüleşmesinden endişe olunursa bu takdirde alacaklı, üçüncü şahıs aleyhine ancak bu fiilin men'i davasını açabilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1031 - 6762 sayılı Kanunun 910 uncu maddesinden anlatımı sadeleştirilmek suretiyle alınmıştır.

bb) Malikin hakları

aaa) Def'ide bulunma hakkı

MADDE 1032- (1) İpotekli geminin maliki, borçlunun alacaklıya karşı sahip olduğu def'ileri ipotekli alacaklıya karşı ileri sürebileceği gibi, borçlu, borcuna temel olan hukuki işlemi feshedebildiği sürece alacaklının hakkını gemiden alabilmesine de engel olabilir. Bunun gibi, borçlu, borcunu alacaklıdan olan muaccel bir alacağı ile takas etmek imkânına sahip buldukça, gemi maliki ipotekli alacaklının hakkını gemiden almasını önleyebilir. Borçlu ölürse malik, mirasçılardan borçtan ancak sınırlı bir şekilde sorumlu olduklarını ileri süremez.

(2) Malik aynı zamanda borçlu değilse, borçlunun bir def'iden vazgeçmesi ile malik o def'iyi ileri sürme hakkını kaybetmiş olmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

E) Malikin haiz olduğu haklar:

I - Defi hakları:

Madde 911 – İpotekli gemi maliki, borçlunun alacaklıya karşı haiz bulunduğu defileri ipotekli alacaklıya karşı ileri sürebileceği gibi borçlu borcuna esas olan hukuki muameleyi feshedebildiği müddetçe alacaklının hakkını gemiden istifa edebilmesine de engel olabilir. Alacaklı, borçlusunun muaccel bir alacağı ile takas imkanına sahip bulundukça gemi maliki aynı salahiyeti haizdir. Borçlunun ölmesi halinde malik, mirasçuların borçtan ancak mahdut bir şekilde mesul olduklarını dermeyer edemez.

Borçlunun bir defiden feragati gemi malikinin haklarına halel getirmez.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1032 nci maddesinin madde başlığında redaksiyon yapılmış; ayrıca ikinci fıkrada, Tasarı gerekçesinde açıklanan amacına uygun olarak “borçlu” yerine “malik” ibaresi kullanılmıştır. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1032 - 6762 sayılı Kanunun 911 inci maddesinden anlatımı sadeleştirilmek suretiyle alınmıştır. Maddenin ikinci fıkrasında aynı zamanda borçlu olmayan malikin, borçlunun def’iden feragat etmesi ile bu def’iyi ileri sürme hakkından mahrum kalmayacağı açıklanmıştır.

bbb) Alacağın muacceliyeti için bildirimde bulunma hakkı

MADDE 1033- (1) Alacağın muacceliyet kazanması bildirimle ilgili ise, bildirim, ancak alacaklı tarafından malike veya malik tarafından alacaklıya yapılması hâlinde, gemi ipoteği hakkında hüküm ifade eder.

(2) Gemi sicilinde malik olarak kayıtlı bulunan kişi, alacaklı bakımından malik sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Feshi ihbar:

1. İlgililer:

Madde 912 – Alacağın muacceliyet kesbetmesi ihbara bağlı ise ihbar, ancak alacaklı tarafından malike yahut malik tarafından alacaklıya yapılması halinde gemi ipoteği hakkında hüküm ifade eder. Gemi sicilinde malik olarak kayıtlı bulunan kimse, alacaklı bakımından malik sayılır.

GEREKÇE

Madde 1033 - 6762 sayılı Kanununun 912 inci maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır.

ccc) Malike temsilci atanması

MADDE 1034- (1) Malik, alacaklıya ülke içinde bir yerleşim yeri veya bir temsilci göstermemiş ise, geminin tescil edildiği sicil bulduğu yer mahkemesi alacaklının istemi üzerine, kendisine bildirimde bulunabileceği bir temsilci atar. Malikin yerleşim yerinin bilinmemesi veya alacaklının kendi kusuru olmaksızın malikin kim olduğunu bilmemesi hâlinde de aynı hüküm uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**2. Malike kayyım tayini:**

Madde 913 – Malik, alacaklıya memleket dahilinde ne bir ikametgah, ne de bir temsilci göstermemişse, sulh mahkemesi, alacaklının talebi üzerine, bir kayyım tayin eder. Alacaklı buna ihbarda bulunur. Malikin ikametgahının bilinmemesi veya alacaklının, kendi kusuru olmaksızın malikin kim olduğunu bilmemesi halinde de aynı hüküm tatbik olunur.

GEREKÇE

Madde 1034 - 6762 sayılı Kanununun 913 üncü maddesinden “kayyım” kelimesi “temsilci”; “sulh mahkemesi” ise, “geminin tescil edilmiş olduğu sicil bulduğu yer mahkemesi” tabirleri ile değiştirilmek ve dili güncelleştirilerek alınmıştır.

b) Alacağın muaccel olmasından sonra**aa) Gemi malikinin borcu ödeme hakkı**

MADDE 1035- (1) Alacak, malike karşı muacceliyet kazanır yahut borçlu borcunu ödemek hakkına sahip olursa, malik borcu ödeyebilir.

(2) Malik, parayı tevdi veya takas etmek suretiyle de alacaklının hakkını yerine getirebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**III - Ödeme hakkı:****1. Şartları:**

Madde 914 – Alacak malike karşı muacceliyet kesbeder yahut borçlu borcunu ödemek hakkını haiz olursa, malik borcu ödiyebilir.

Malik, parayı tevdi veya takas etmek suretiyle de alacaklının hakkını yerine getirebilir.

GEREKÇE

Madde 1035 - 6762 sayılı Kanunun 914 üncü maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır.

bb) Alacağın malike geçmesi

MADDE 1036- (1) Malik aynı zamanda borçlu değilse, alacaklının hakkını yerine getirdiği ölçüde alacak kendisine geçer. Geçiş, alacaklının zararına ileri sürülemez.

(2) Borçlunun malik ile olan hukuki ilişkilerinden doğan itiraz hakları saklıdır.

(3) Alacak için birlikte gemi ipoteği mevcutsa, 1046 ncı madde hükmü uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**2. Halefiyet:**

Madde 915 – Malik aynı zamanda borçlu değilse alacağı ödediği nispette alacaklının yerine kaim olur. Halefiyet, alacaklının zararına olarak ileri sürülemez.

Borçlunun malik ile olan hukuki münasebetlerinden doğan itiraz hakları mahfuzdur.

Alacak için birlikte gemi ipoteği mevcutsa 936 ncı madde hükmü tatbik olunur.

GEREKÇE

Madde 1036 - 6762 sayılı Kanunun 915 inci maddesinden Tasarımın 1028 inci maddesinde olduğu gibi burada düzenlenen hususun da halefiyet değil alacağın intikali olduğu göz önünde bulundurularak “halefiyet” sözcüğü “intikal” sözcüğüyle değiştirilmek ve maddenin dili güncelleştirilerek alınmıştır.

cc) Gemi malikinin belgelerin verilmesini istem hakkı

MADDE 1037- (1) Alacaklının hakkının yerine getirilmesi karşılığında malik, gemi sicilinin değiştirilmesi veya gemi ipoteğinin silinmesi için gerekli belgelerin kendisine verilmesini isteyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Vesikaların verilmesi:

Madde 916 – Alacaklının hakkının yerine getirilmesi karşılığında malik, gemi sicilinin tadili veya gemi ipoteğinin terkini için lüzumlu vesikaların kendisine verilmesini isteyebilir.

GEREKÇE

Madde 1037 - 6762 sayılı Kanunun 916 ncı maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır.

8. Gemi ipoteğinin devri ve değiştirilmesi

a) İpoteğin devri

aa) Genel olarak

MADDE 1038- (1) İpotekle teminat altına alınmış olan alacağın devri ile gemi ipoteği de yeni alacaklıya geçer.

(2) Alacak ipotekten ve ipotek de alaktan ayrı olarak devredilemez.

(3) Alacağın devri için eski ve yeni alacaklının bu hususta yazılı şekilde anlaşmaları ve devrin gemi siciline tescili şarttır.

(4) Üst sınır ipoteğinde alacak, alacağın devrine ilişkin genel hükümlere göre de devredilebilir. Bu takdirde gemi ipoteği alacak ile birlikte geçmez.

(5) Emre veya hamile yazılı bir senede bağlanmış alacaklar, gemi ipoteği ile teminat altına alınmışsa, alacağın devri bu alacakların bağlı oldukları senetlerin devri hakkındaki hükümlere tabidir. Bu takdirde, gemi ipoteği de alacak ile birlikte geçer.

(6) İpotek ile teminat altına alınmış bir borcu ödemesi sebebiyle, malike veya onun hukuki seleflerine rücu hakkına sahip olduğu oranda gemi ipoteği, gemi maliki olmayan borçluya geçer.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) İpoteğin devri:

I - Umumi olarak:

Madde 921 – İpotekle temin edilmiş olan alacağın temlik ile gemi ipoteği de yeni alacaklıya intikal eder.

Alacak ipotekten ve ipotek de alacaktan ayrı olarak devredilemez.

Alacağın temlik yazılı şekilde ve gemi siciline tescil ile olur.

893 üncü maddenin ikinci fıkrasında yazılı hallerde alacak, alacağın temlik hakkındaki umumi hükümlere göre de devredilebilir. Bu takdirde gemi ipoteği, alacak ile birlikte intikal etmez.

E) Hususi haller:

I - Kıymetli evraka ait ipotekler:

Madde 938 / 2 – Bir poliçeden veya hamiline yazılı bir senetten yahut ciro suretiyle devri kabil diğer bir senetten mütevellit alacak için geri ipoteği tesis edilmişse, alacağın devri mezkûr alacakların devri hakkındaki hükümlere tabidir.

III - Geminin maliki olmıyan borçlunun durumu:

I. Halefiyet:

Madde 933/ 1 – Geminin maliki olmıyan borçlu, ipotekle temin edilmiş olan borcu ödemesi sebebiyle maliki veya onun hukuki seleflerine rücu hakkını haiz olduğu nispette gemi ipoteği kendisine intikal eder.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1038 - 6762 sayılı Kanunun 921 inci maddesinden ve ipotekle temin edilmiş kıymetli evraka bağlı alacakların devri ile ilgili 938 inci maddesinin ikinci fıkrasından dili güncelleştirilerek alınmıştır. Nama yazılı olarak düzenlenebilecek poliçelere bağlı hakların devri için sicile tescilin uygun olacağı düşünüldüğünden, “poliçe” kelimesi metinden çıkartılmıştır.

Maddenin altıncı fıkrası, 6762 sayılı Kanunun 933 üncü maddesinin birinci fıkrasından, gemi maliki olmayan borçlunun ipotekle temin edilmiş bir borcu ödemesi halinde malike veya onun hukukî seleflerine rücu hakkını haiz olduğu oranda gemi ipoteğinin kendisine intikal edeceğini öngörmesi itibarıyla, ifade tarzı değiştirilerek ve dili güncelleştirilerek Tasarının bu maddesine alınmıştır.

bb) İtiraz ve def'iler

MADDE 1039- (1) Malikin, eski alacaklı ile arasında mevcut hukuki ilişkiye dayanarak gemi ipoteğine karşı ileri sürebileceği bir itiraz veya def'i, yeni alacaklıya karşı da ileri sürülebilir. Gemi siciline güvenle ilgili 983 üncü maddenin birinci ve ikinci fıkrası, 975 ve 976 ncı maddeler ile 985 inci maddenin son fıkrası hükümleri, bu def'i ve itiraz hakkında da geçerlidir.

(2) Alacak, malikin devri öğrendiği üç aylık takvim döneminden veya bunu izleyen üç aylık takvim döneminden daha geç bir tarihte muaccel olmayan faiz veya diğer ikincil edimlere ilişkin ise, alacaklı, birinci fıkrada yazılı def'ilere karşı sicile güven ilkesinin sağladığı korumadan yararlanamaz. Üç aylık dönemler, takvim yılının başından itibaren hesap olunur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***II - Defiler:***

Madde 922 – Malikin, gemi ipoteğine mütaallik olup her hangi bir hukuki münasebete müsteniden eski alacaklıya karşı haiz olduğu bir def'i, yeni alacaklıya karşı da ileri sürülebilir. 885 inci maddenin birinci ve ikinci fıkrası, 886 ve 887 inci maddelerle 889 uncu maddenin son fıkrası hükümleri bu def'i hakkında da caridir.

Alacak, faiz veya sair tali edalara taallük eder ve bunlarda en geç malikin devri öğrendiği günün dahil bulunduğu ilk üç aylık devre ile bunu takip eden ikinci üç aylık devre içinde muaccel hale gelirse alacaklı, birinci fıkrada yazılı defilere karşı 885 inci maddenin bir ve ikinci fıkralarına istinadedemez. Üç aylık devreler takvim yılı başından itibaren hesap olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1039 - 6762 sayılı Kanunun 922 nci maddesinden alınmıştır. Maddenin ikinci fıkrası, mehz Alman Kanununun 52 nci maddesine uygun hâle getirilmek üzere değiştirilmiştir.

cc) Devri genel hükümlere tabi alacaklar

MADDE 1040- (1) Birikmiş faizlere, diğer ikincil edimlere, bildirim ve takip giderlerine veya 1022 nci maddenin ikinci fıkrasında yazılı hususlara ilişkin alacakların devri ve malik ile yeni alacaklı arasındaki hukuki ilişki, alacağın devrine ilişkin genel hükümlere tabidir.

(2) Yukarıda yazılı alacaklar hakkında gemi siciline güvenle ilgili 983 üncü maddenin birinci ve ikinci fıkraları uygulanmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Umumi hükümlere tabi alacaklar:

Madde 923 – Birikmiş faizlere veya sair tali edalara yahut ihbar ve takip masraflarına (Madde: 898) veya 908 inci maddenin 2 nci fıkrasında yazılı hususlara taallük eden alacakların devri ve malik ile yeni alacaklı arasındaki hukuki münasebet, alacağın devri hakkındaki umumi hükümlere tabidir.

Yukarıda yazılı alacaklar hakkında 885 inci maddenin 1 ve 2 nci fıkraları tatbik olunmaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1040 - 6762 sayılı Kanununun 923 üncü maddesinden cüz'î bazı değişikliklerle alınmıştır.

b) İpoteğin değiştirilmesi

aa) İpoteğin içeriğinin değiştirilmesi

MADDE 1041- (1) Gemi ipoteğinin içeriğinin değiştirilmesi için malik ile alacaklı arasında bu hususta imzaları noterce onaylı bir anlaşma yapılması veya gemi sicil müdürlüğünde anlaşmaları ve değişikliğin gemi siciline tescili gereklidir. Tescile 1016 ncı maddenin birinci fıkrası hükmü uygulanır.

(2) Gemi ipoteği üçüncü bir kişinin hakkı ile sınırlandırılmış bulunuyorsa, değişikliğe o kişinin de onayı gerekir. Onay, sicil müdürlüğüne veya lehine değişiklik yapılacak kişiye beyan edilmelidir. Onaydan rücu edilemez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) İpoteğin tadili:

I - Muhteva bakımından:

Madde 924 – İpotek muhtevasının değiştirilebilmesi için malik ile alacaklı arasında yapılacak imzaları noterce tasdikli yazılı anlaşmanın gemi siciline tescil edilmesi lazımdır. Tescil hususunda 893 üncü maddenin 1 inci fıkrası hükmü tatbik olunur.

İpotek üzerinde üçüncü bir şahsın hakkı varsa, tadili için onun da muvafakati lazımdır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının 1041 inci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde, 1001 inci maddenin ikinci fıkrasına ilişkin açıklanan gerekçeye uygun olarak “sicil müdürlüğünde” ibaresi kullanılmış; maddenin ikinci fıkrası, içerik olarak değiştirilmeden amacı daha iyi ifade eden bir cümle yapısına kavuşturularak kabul edilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 1041 - 6762 sayılı Kanunun 924 üncü maddesinden değiştirilerek alınmıştır.

bb) İpoteğin derecesinin değiştirilmesi

MADDE 1042- (1) Yeni bir gemi ipoteği kurulurken tescil edilmiş bir gemi ipoteğinin derecesinin bu ipotek lehine değiştirilebilmesi için, gemi maliki ile derecesi değiştirilen ipotek alacaklısının, imzaları noterden onaylı bir sözleşme yapmaları veya gemi sicil müdürlüğünde anlaşmaları ve bu durumun gemi siciline tescili gereklidir.

(2) Mevcut gemi ipoteklerinin derecelerinin sonradan değiştirilebilmesi için, derecesi ilerleyen ipotek hakkı sahibi ile derecesi düşen ipotek hakkı sahibinin, imzaları noterce onaylı bir sözleşme yapmaları ya da gemi sicil müdürlüğünde anlaşmaları, malikin buna onay vermesi ve durumun gemi siciline tescili şarttır. Değişme sonucunda derecesi düşen ipotek üzerinde hak sahibi kişiler varsa bunların da onayları gerekir.

(3) İpotekli alacağın bölünmesi hâlinde, kısmi ipoteklerin kendi aralarındaki derecelerini değiştirmek için malikin onayı aranmaz.

(4) Derece değişikliği, dereceleri değiştirilen ipotekler arasında bulunan ipoteklere zarar vermez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Derecenin değiştirilmesi:

a) Şartları:

Madde 895 – İpotek derecelerinin sonradan değiştirilmesi için, dereceleri değiştiren ipotek sahipleriyle malikin imzası noterce tasdikli mukavele ile anlaşmaları ve keyfiyetin tescili şarttır. Değişme neticesinde derecesi düşen ipotek üzerinde hak sahibi kimseler varsa bunların da muvafakati lazımdır.

İpotekli alacağın taksimi halinde, kısmi ipoteklerin kendi aralarında sıralarını değiştirmek için malikin muvafakati aranmaz.

b) Hükümü:

Madde 896 – Derece değiştirilmesi, dereceleri değiştirilen ipotekler arasında bulunan ipoteklere hâlel getirmez.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1042 nci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında, 1001 inci maddenin ikinci fıkrasına ilişkin açıklanan gerekçeye uygun olarak “sicil müdürlüğünde” ibaresi kullanılmış; üçüncü fıkrada, 4721 sayılı Kanuna uygun olarak “taksimi” yerine “bölünmesi” terimine yer verilmiştir. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1042 - Maddenin birinci fıkrası, tescil edilmiş bir gemi ipoteğinin derecesinin yeni bir gemi ipoteği kurulurken bu ipotek lehine değiştirilebilmesine imkân sağlamak üzere Tasarıya eklenmiştir.

Maddenin ikinci fıkrası, 6762 sayılı Kanunun 895 inci maddesinin birinci fıkrasından, ipoteğin derecesinin sonradan değiştirilmesi için yapılması gerekli anlaşmanın gemi sicil müdürü huzurunda dahi yapılabilmesine imkân sağlanmak ve mehzaz Alman Kanununun 26 ncı maddesine uygun olarak gemi malikinin anlaşmaya katılımı yerine rızasının aranması suretiyle, değiştirilerek alınmıştır.

Maddenin üçüncü fıkrası, 6762 sayılı Kanunun 895 inci maddesinin ikinci fıkrasından dili güncelleştirilerek alınmıştır.

Maddenin dördüncü fıkrası, 6762 sayılı Kanunun 896 ncı maddesinden keza dili güncelleştirilerek alınmıştır.

cc) İpotekli alacağın yerine başka bir alacağın konulması

MADDE 1043- (1) İpotekle teminat altına alınmış alacak yerine başkası konulabilir. Bunun için alacaklı ile malikin, imzaları noterce onaylı bir sözleşme yapmaları veya gemi sicil müdürlüğünde anlaşmaları ve durumun gemi siciline tescili şarttır. İpotek üzerinde

hak sahibi üçüncü kişiler varsa, onların da onayları gerekir. 1016 ncı madde burada da uygulanır.

(2) Yeni alacağın sahibi, eski ipotekli alacaklı değilse, birinci fıkra yazılı anlaşmaya onun da katılması gerekir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Alacağın tebdili:

Madde 925 – İpotekle temin edilmiş olan alacak yerine başkası ikame olunabilir. Bunun için alacaklı ile malik arasında yapılacak, imzası noterce tasdikli yazılı anlaşmanın tescili şarttır. İpotek üzerinde hak sahibi üçüncü şahsın muvafakatı de lazımdır.

Yeni alacağın sahibi, eski ipotekli alacaklı değilse, yukarıki fıkra yazılı anlaşmaya onun da iştiraki lazımdır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1043 üncü maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde, 1001 inci maddenin ikinci fıkrasına ilişkin açıklanan gerekçeye uygun olarak “sicil müdürlüğünde” ibaresi kullanılmış; ayrıca maddede redaksiyon yapılmıştır. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1043 - 6762 sayılı Kanunun 925 inci maddesinden, ipotekli alacağın yerine başka bir alacağın ikame edilmesine ilişkin anlaşmanın gemi sicil müdürü huzurunda dahi yapılabilmesine imkân tanınmak ve mehaza uygun olarak gemi ipoteğinin tescilinde sicile geçirilecek hususları düzenleyen Tasarının 1016 ncı maddesine yollama yapılmak suretiyle alınmıştır.

9. Gemi ipoteğinin sona ermesi

a) Sebepleri

aa) Alacakla birlikte ipoteğin de düşmesi sonucunu doğuran sebepler

aaa) Alacağın düşmesi

MADDE 1044- (1) Alacağın sona ermesi ile ipotek de düşer. Kanundaki istisnalar saklıdır.

(2) Alacaklı ve borçlu sıfatlarının aynı kişide birleşmesi, alacağın ödenmesi hükmündedir.

(3) Gemi maliki olmayan borçlu, alacağın bir kısmını öderse, gemi ipoteğinin alacaklı üzerinde kalan kısmı borçluya geçenden sıra itibarıyla önce gelir.

(4) Gemi maliki olmayan borçlu, ödeme sonucunda ipoteği iktisap eder veya aynı sebepten dolayı gemi sicilinin düzeltilmesinde menfaati bulunursa, alacaklıdan sicilin düzeltilmesi için gerekli belgeleri kendisine vermesini isteyebilir.

(5) Malik, bir başkasına karşı, alacağın düşmesi hâlinde gemi ipoteğini de sildirmeyi üstlenirse, silinmeyi istemek hakkının teminat altına alınabilmesi için gemi siciline şerh verilebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

C) İpoteğin düşmesi:

I - Sebepleri:

1. Alacağın düşmesi:

Madde 926 – Alacağın sona ermesiyle ipotek de düşer. Kanundaki istisnalar mahfuzdur.

II - Terkin şerhi:

Madde 932 – Malik bir başkasına karşı, alacağın düşmesi halinde gemi ipoteğini de terkin ettirmeyi taahhüt ederse terkinin istemek hakkının temini için gemi siciline şerh verilebilir.

III - Geminin maliki olmayan borçlunun durumu:

I. Halefiyet:

Madde 933/ 2 – Borçlu alacağın bir kısmını öderse, gemi ipoteğinin alacaklı uhdesinde kalan kısmı borçluya geçenden sıra itibarıyla önce gelir.

Alacaklı ve borçlu sıfatlarının aynı şahısta birleşmesi, alacağın ödenmesi hükmündedir.

3. Vesikaları istemek hakkı:

Madde 935 – Borçlu, ödeme neticesinde ipoteği iktisap eder veya aynı sebepten dolayı gemi sicilinin tashihinde menfaattar bulunursa alacaklıdan sicilin tashihi için lüzumlu vesikaları kendisine vermesini isteyebilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1044 - Maddenin birinci fıkrası, 6762 sayılı Kanununun 926 ncı maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır.

Maddenin ikinci fıkrası, 6762 sayılı Kanununun 933 üncü maddesinin üçüncü fıkrasından dili güncelleştirilerek alınmıştır.

Maddenin üçüncü fıkrası, 6762 sayılı Kanununun 933 üncü maddesinin ikinci fıkrasından dili güncelleştirilerek alınmıştır.

Maddenin dördüncü fıkrası, 6762 sayılı Kanununun 935 inci maddesinden ifadesi düzeltilmek ve dili güncelleştirilerek alınmıştır.

Maddenin beşinci fıkrası, 6762 sayılı Kanununun 932 nci maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır.

bbb) Alacaklı ve malik sıfatlarının birleşmesi

MADDE 1045- (1) Gemi ipoteği ile mülkiyetin aynı kişide birleşmesi ile ipotek düşer.

(2) Borçlu, gemi malikinden başka bir kişi olduğu veya alacak üzerinde bir rehin veya intifa hakkı bulunduğu takdirde ipotek devam eder. Şu kadar ki, gemi maliki alacaklı sıfatı ile geminin paraya çevrilmesini isteyemez ve faiz alacakları için gemi teminat oluşturamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Alacaklı ve malik sıfatlarının birleşmesi:

Madde 928 – Gemi ipoteğiyle mülkiyetinin aynı şahısta birleşmesi halinde ipotek düşer.

Borçlu gemi malikinden başka bir şahıs olduğu veya alacak üzerinde bir rehin veya intifa hakkı mevcut bulunduğu takdirde ipotek devam eder. Şu kadar ki; gemi maliki alacaklı sıfatıyla geminin paraya çevrilmesini istiyemez ve faiz alacakları için de gemi teminat teşkil etmez.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1045 - 6762 sayılı Kanununun 928 inci maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır.

ccc) Birlikte gemi ipoteğinde malikin alacaklıya ödemede bulunması

MADDE 1046- (1) Alacaklıya ödemede bulunan gemi maliki, diğer ipotekli gemilerden birinin malikine veya onun hukuki seleflerine rücu hakkına sahip bulunduğu oranda o malikin gemisi üzerindeki ipotek hakkını kazanır. 1045 inci maddenin ikinci fıkrası gereğince devam eden ipotekle işbu ipotek birlikte ipotek teşkil eder.

(2) Kısmen ödeme hâlinde, alacaklı üzerinde kalan ipotek, birinci fıkra ile 1045 inci maddenin ikinci fıkrası gereğince malike geçen ipoteklerden sıra itibarıyla önce gelir.

(3) Alacağın malike devri veya alacaklı ve borçlu sıfatlarının malikin şahsında birleşmesi, alacağın malik tarafından ödenmesi hükmündedir.

(4) Alacaklının hakkını cebri icra yoluyla ipotekli gemilerden birinden alması durumunda birinci fıkranın birinci cümlesi hükmü uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

D) Birlikte gemi ipoteğinde halefiyet:

I - Malikin halefiyeti:

Madde 936 – Alacaklıya ödemede bulunan gemi maliki diğer ipotekli gemilerden birinin malikine veya onu hukuki seleflerine rücu hakkını haiz bulunduğu nispette o malikin gemisi üzerindeki ipoteğe sahip olur. 928 inci maddenin 2 nci fıkrası gereğince devam eden ipotekle işbu ipotek birlikte ipotek teşkil eder.

Kısmen ödeme halinde alacaklı üzerinde kalan ipotek yukarıki fıkra ile 928 inci maddenin 2 nci fıkrası gereğince malike intikal eden ipoteklerden sıra itibarıyla önce gelir.

Alacağın malike devri veya alacaklı ve borçlu sıfatlarının malikin şahsında birleşmesi, alacağın malik tarafından ödenmesi hükmündedir.

Alacaklının hakkını cebri icra yoluyla ipotekli gemilerden birinden alması halinde birinci fıkranın birinci cümlesi hükmü tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1046 - 6762 sayılı Kanununun 936 ncı maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır.

ddd) Birlikte gemi ipoteğinde ipoteğin borçluya geçmesi

MADDE 1047- (1) Birlikte gemi ipoteğinde borçlu, 1038 inci maddenin altıncı fıkrasında yazılı hâlde, ipotekli gemilerden yalnız birinin malikine veya onun hukuki seleflerine rücu hakkına sahip olursa, ancak bu gemi üzerindeki ipotek kendisine geçer; diğer gemiler üzerindeki düşer.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Borçlunun halefiyeti:

Madde 937 – *Birlikte gemi ipoteğinde borçlu 933 üncü maddedeki halde ipotekli gemilerden yalnız birinin malikine veya onun hukuki seleflerine rücu hakkını haiz olursa ancak bu gemi üzerindeki ipotek kendisine intikal eder; diğer gemiler üzerindeki düşer.*

GEREKÇE

Madde 1047 - 6762 sayılı Kanununun 937 nci maddesinden başlığı değiştirilmek suretiyle alınmıştır.

eee) Alacaklının gemi malikine karşı sahip olduğu istem hakkının zamanaşımına uğraması

MADDE 1048- (1) Gemi sicilinden haksız yere silinmiş akdî ipoteklerle tescil edilmemiş bulunan kanuni ipotekler, alacaklının gemi malikine karşı sahip olduğu istem hakkının zamanaşımına uğraması ile düşer.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Müruruzaman:

Madde 929 – *Gemi sicilinden haksız yere terkin edilmiş olan akdi ipoteklerle tescil edilmemiş bulunan kanuni ipotekler, alacaklının malike karşı haiz bulunduğu mutalebenin müruruzamana uğramasıyla düşerler.*

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1048 - 6762 sayılı Kanunun 929 uncu maddesinden alınmıştır. 6762 sayılı Kanunun metninde geçen “mutalebe” teriminin yorumunda yaşanan tereddütleri gidermek üzere, mehzaz 15/11/1940 tarihli Gemiler ve Yapılar Üzerinde Aynî Haklara dair Alman Kanununun 65 inci maddesi hükmüne uygun olarak, alacaklının malike karşı haiz olduğu talep –alacak - hakkının kastedildiği açıklığa kavuşturulmuştur.

bb) Sadece ipoteğin düşmesi sonucunu doğuran sebepler

aaa) Tarafların anlaşması

MADDE 1049- (1) İpotekli alacaklı ile gemi malikinin, ipoteğin kaldırılması hususunda 1015 inci maddenin ikinci fıkrasında öngörüldüğü şekilde anlaşmaları ve ipotek kaydının gemi sicilinden silinmesi ile ipotek sona erer. Şu kadar ki, ipotek üzerinde hak sahibi kişiler varsa onların da onayları şarttır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1049 - Tarafların anlaşarak alacağın güvencesini teşkil eden ipoteği sona erdirebileceklerini açıklamak üzere, Tasarıya eklenen yeni bir hükümdür.

bbb) Alacaklının feragati

MADDE 1050- (1) İpotek, alacaklının feragati ve bunun üzerine sicilden ipotek kaydının silinmesi ile düşer. Şu kadar ki, ipotek üzerinde hak sahibi kişiler varsa onların da onayları şarttır.

(2) Malik, ipoteğin ileri sürülmesini sürekli olarak imkânsız kılan bir def'e sahip bulunduğu takdirde, alacaklıdan ipotekten feragatini isteyebilir.

(3) Vazgeçme beyanı imzası noterce onaylı bir senetle veya sicil müdürlüğünde yapılır.

(4) Alacaklı ipotekten vazgeçmek veya diğer bir ipoteğe öncelik hakkı tanımak suretiyle borçluyu ipotekten hakkını almak imkânından yoksun bıraktığı oranda borçlu borcundan kurtulur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Alacaklının feragati:

Madde 927 – İpotek, alacaklının ondan feragati ve bunun üzerine sicilden kaydın terkini ile düşer. Şu kadar ki; ipotek üzerinde hak sahibi kimseler varsa onların da muvafakati şarttır.

Malik, ipoteğin dermeyeranını daimi olarak imkansız kılan bir defe sahip bulunduğu takdirde alacaklıdan ipotekten feragat etmesini isteyebilir.

Feragat beyanı imzası noterce tasdikli bir senetle olur.

2. Borçtan kurtulma:

Madde 934 – Alacaklı ipotekten vazgeçmek veya diğer bir ipoteğe rüçhan hakkı tanınmak suretiyle borçluyu, yukarıki madde gereğince ipotekten hakkını almak imkanından mahrum bıraktığı nispette borçlu borcundan kurtulur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1050 nci maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarında, 4721 sayılı Kanuna uygun olarak “vazgeçme” yerine “feragat” ibaresi kullanılarak, üçüncü fıkrasında “müdürlüğü önünde olur” ibaresi “müdürlüğünde yapılır” şeklinde değiştirilerek kabul edilmiştir. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1050 - Maddenin birinci ilâ üçüncü fıkraları, 6762 sayılı Kanunun 927 uncu maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır. Sadece, ipoteğin kurulmasında kabul edilen esasa uygun olarak, feragat beyanının dahi gemi sicili müdürü huzurunda yapılabileceği tasrih edilmiştir.

Maddenin dördüncü fıkrası ise, 6762 sayılı Kanunun 934 üncü maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır.

ccc) İpoteğin süresinin dolması

MADDE 1051- (1) Belli bir süre için kurulan ipotek, bu sürenin dolması ile düşer.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1051 - Madde belli bir süre için kurulan ipoteğin, mücerret bu sürenin geçmesi ile kendiliğinden sona ereceğini açıklamak üzere Tasarıya eklenen yeni bir hükümdür.

cc) Mahkemece ipotegin düşmesine karar verilmesi

aaa) Alacaklinin belli olmaması hâlinde

MADDE 1052- (1) Alacaklinin kim olduğu bilinmiyorsa, gemi siciline ipotekle ilgili olmak üzere yapılan son kayıttan itibaren on yıl geçtiği ve alacaklinin hakkı bu süre içinde malik tarafından Türk Borçlar Kanununun 154 üncü maddesi gereğince zamanaşımını kesecek tarzda tanınmış olmadığı takdirde, alacaklı ilan yoluyla çağrılarak ipotegin düşmesine karar verilebilir. Vadeli alacaklarda bu süre, vadenin dolmasından önce işlemeye başlamaz.

(2) Düşme kararının verilmesiyle ipotek sona erer.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

5. Düşme kararı:

a) Alacaklinin belli olmaması halinde:

Madde 930 – Alacaklinin kim olduğu bilinmiyorsa; ipoteye mütaallik olmak üzere gemi siciline yapılan son kayıttan itibaren on yıl geçtiği ve alacaklinin hakkı bu müddet içinde malik tarafından Borçlar Kanununun 133 üncü maddesi gereğince müruruzamanı kesecek tarzda tanınmış olmadığı takdirde alacaklı ilan yolu ile davet olunarak ipotegin düşmesine karar verilebilir vadeli alacaklarda bu müddet, vade gününün mürurundan önce cereyana başlamaz.

Düşme kararının verilmesiyle ipotek sona erer.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 1052 nci maddesinin birinci fıkrasında geçen “Borçlar Kanununun 133 üncü” ibaresinin “Türk Borçlar Kanununun 154 üncü” olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanunu, 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 647 nci maddesiyle yürürlükten kaldırıldığından, Türk Borçlar Kanununda mülga Borçlar Kanununun 133 üncü maddesini karşılayan 154 üncü maddesine atf yapılması amacıyla işbu değişiklik önergesi verilmiştir

GEREKÇE

Madde 1052 - 6762 sayılı Kanunun 930 uncu maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır.

bbb) Paranın tevdi hâlinde

MADDE 1053- (1) Malik, alacaklının alacağını ödeme veya feshi bildirme hakkına sahip olur ve alacak tutarını, geri almak hakkından feragat ederek, alacaklının adına tevdi ederse, belli olmayan alacaklı ilan yoluyla çağrılarak ipoteğin düşmesine karar verilebilir. Faizler ancak miktarı sicile geçirilmiş ise, tevdi olunur; düşme kararının verilmesinden önceki üç yıllık dönem hariç, faiz tevdi edilmez.

(2) Alacaklı, Türk Borçlar Kanununun tevdi ile ilgili hükümlerine göre daha önce hakkını almış sayılmadıkça düşme kararının verilmesi ile borç ödenmiş sayılır.

(3) Alacaklı daha önce tevdi yerine başvurmadığı takdirde, tevdi edilen bedel üzerindeki hakkı, düşme kararının verilmesinden itibaren on yıl geçmekle sona erer. Bu hâlde tevdi eden kişi, tevdi sırasında geri almak hakkından feragat etmiş olsa bile, tevdi ettiği bedeli geri alabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***b) Paranın tevdi halinde:***

Madde 931 – Malik, alacaklının alacağını tediye veya feshi ihbar hakkını haiz olur ve alacağın tutarı olan parayı, geri almak hakkından feragat etmek suretiyle, alacaklı namına tevdi ederse, belli olmayan alacaklı ilan yoluyla davet olunarak ipoteğin düşmesine karar verilebilir. Faizler, ancak miktarı sicile geçirilmiş ise tevdi olunur; düşme kararının verilmesine takaddüm eden üç yıldan önceki zamana ait faizler tevdi edilmez.

Borçlar Kanununun tevdi hakkındaki hükümlerine göre daha önce hakkını istifa etmiş sayılmadıkça düşme kararının verilmesiyle borç ödenmiş addolunur.

Alacaklı daha önce tevdi yerine müracaat etmediği takdirde tevdi edilen meblağ üzerindeki hakkı düşme kararının verilmesinden itibaren on yıl geçmekle sukut eder. Bu halde tevdi eden kimse tevdi sırasında geri almak hakkından feragat etmiş olsa bile tevdi ettiği meblağı geri alabilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1053 üncü maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi, hükmün amacına uygun hâle getirilmiş, ayrıca burada da 4721 sayılı Kanuna uygun olarak “vazgeçme” yerine “feragat” ibaresi kullanılmıştır. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 1053 - 6762 sayılı Kanununun 931 inci maddesinden ifadesi düzeltilerek ve dili güncelleştirilerek alınmıştır.

III- Yapı hâlindeki gemiler üzerinde ipotek

1. Konusu

MADDE 1054- (1) Yapı hâlindeki gemiler üzerinde de ipotek kurulabilir.

(2) Omurgasının konulduğu andan kızaktan indirilinceye kadar, görülebilecek bir yerine ad ve numara konulmak suretiyle yapının açık ve sürekli bir şekilde ayırt edilmesi gerçekleştirildiği andan itibaren yapı hâlindeki gemi üzerinde ipotek kurulabilir.

(3) Tamamlandığında onsekiz gros tonilatodan ufak olacak yapılar üzerinde ipotek kurulamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Tesisi:

I - Şartlar:

Madde 941 – Gemi ipoteği, tersanede inşa edilmekte olan gemi (Yapı) üzerinde de tesis olunabilir.

Omurgası vazolunarak gemi kızaktan indirilinceye kadar görülebilecek bir yerin ad veya numara konmak suretiyle yapının açık ve daimi bir şekilde tefrik ve temyizi mümkün kılındığı andan itibaren ipotek tesisi caizdir.

On sekiz gros tonilatodan ufak yapılar üzerinde ipotek tesis olunamaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1054 üncü maddesinin ikinci fıkrası, mehz Alman Gemiler ve Yapılar Üzerinde Aynî Haklara Dair Alman Kanununun 76 ncı maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesine uygun olarak düzeltilmiş ve yapının “tamamlandığında” onsekiz gros tonilatodan ufak olması hâlinde ipoteğin kurulamayacağı açıklığa kavuşturulmuştur. Buna karşılık tamamlandığında onsekiz gros tonilâto veya daha büyük olacak yapılarda, ipoteğin tesis edileceği anda, maddenin ikinci fıkrasına göre “omurganın konulmuş olması” yeterlidir; ayrıca herhangi bir tonilâtoya ulaşılmış olması şartı aranmaz. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1054 - 6762 sayılı Kanununun 941 inci maddesinden ifadesi düzeltilmek ve dili güncelleştirilerek alınmıştır.

2. Kurulması

MADDE 1055- (1) Yapı hâlindeki gemi üzerinde ipotek, yapı maliki ile alacaklının yapı üzerinde ipotek kurulması hususunda anlaşmaları ve ipoteğin yapı hâlindeki gemilere özgü sicile tescili ile kurulur. İpoteğin kurulmasına ilişkin anlaşmanın yazılı şekilde yapılması ve imzalarının noterce onaylanması şarttır. Bu anlaşma gemi sicil müdürlüğünde de yapılabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Tatbik olunacak hükümler:

Madde 942 – Yapı üzerine ipotek tesisi, inşa halindeki gemilere mahsus olan sicile kayıt suretiyle olur.

Bu ayırımın hususi hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, yapı üzerindeki ipotek hakkında 875 inci madde ile 879 ila 940 uncu maddeler hükümleri; ipotek, mahsus sicile tescil olunduktan sonra 869, 872, 873, 874 ve 876 ncı maddeler hükümleri de tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1055 inci maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesinde, 1001 inci maddenin ikinci fıkrasına ilişkin açıklanan gerekçeye uygun olarak “sicil müdürlüğünde” ibaresi kullanılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1055 - 6762 sayılı Kanununun 942 nci maddesinden, gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin hükümlere paralel olarak yapı halindeki gemiler üzerinde ipotek tesisine ilişkin anlaşmanın da gemi sicil müdürü huzurunda da yapılabileceği açıklanmak suretiyle alınmıştır. 6762 sayılı Kanununun 942 nci maddesinin ikinci fıkrası, genel hüküm niteliğinde bulunduğundan, Tasarının 1058 inci maddesine alınmıştır.

3. Kapsamı

MADDE 1056- (1) Yapı hâlindeki gemi, yapımın her aşamasında ipoteğin kapsamındadır. Yapı hâlindeki gemiler üzerindeki ipotek, 1020 nci maddede yazılı şeylerle yapı malikinin mülkiyetine girmemiş olan kısımlar dışında, tersanede bulunup yapımda kullanılacak olan ve bunun için işaretlenmiş bulunan kısımları da kapsar.

(2) Yapı hâlindeki gemiler üzerindeki ipotek, sigorta tazminatını ancak ipoteğin kapsamına giren hususlar üzerindeki malikin menfaatinin malik veya onun lehine bir başkası tarafından ayrıca sigorta ettirilmiş olması hâlinde kapsar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Şümulü:

Madde 943 – Gemi ipoteği inşa halindeki gemiye, inşaatın her safhasında şamildir. Gemi ipoteği bundan başka 900 üncü maddede yazılı şeylerle, yapı malikinin mülkiyetine girmemiş olan kısımlar müstesna, tersanede bulunup inşaatta kullanılacak olan ve bu bakımdan işaretlenmiş bulunan kısımlara da şamildir. 900 üncü maddenin ikinci fıkrası hükmü bu halde de tatbik olunur.

Gemi ipoteği, sigorta tazminatına ancak malikin yapıyı ayrıca sigorta ettirmiş olması halinde şamildir.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 1056 nci maddesinin ikinci fıkrasında geçen “malik veya onun hesabına” ibaresinin “malik veya onun lehine” şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

Tasarının 1454 üncü maddesinde üçüncü kişi lehine yapılan sigorta sözleşmesine “başkası lehine sigorta” adı verilmiştir. “Başkası lehine sigorta” madde kenar başlığı altında düzenlenen 1454 üncü maddedeki hüküm, Borçlar Kanununun 134 üncü maddesinde yer alan düzenlemeyle de uyumludur. Bu husus dikkate alınarak, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunundan gelen “başkası hesabına sigorta” ibaresi yerine 1454 üncü madde doğrultusunda, “malik veya onun lehine” terimi tercih edilerek Tasarıda terim birliğinin sağlanması amaçlanmıştır.

GEREKÇE

Madde 1056 - 6762 sayılı Kanununun 943 üncü maddesinden, ifadesi değiştirilmek, bu sebeple gereksiz hâle gelen birinci fıkrasının üçüncü cümlesi çıkarılmak ve maddelere yapılan yollamalar asgariye indirilmek suretiyle alınmıştır.

4. Derecesi

MADDE 1057- (1) Yapı üzerinde kurulan gemi ipoteği, yapımı tamlandıktan sonra eski derecesiyle gemi üzerinde kalır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***C) Derecesi:***

Madde 944 – *Yapı üzerinde tesis olunan gemi ipoteği, inşaatı tamamlandıktan sonra eski derecesiyle gemi üzerinde kalır.*

GEREKÇE

Madde 1057 - 6762 sayılı Kanununun 944 üncü maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır.

5. Uygulanacak hükümler

MADDE 1058- (1) Yapı hâlindeki gemiler üzerindeki ipotekle ilgili özel hükümler saklı kalmak üzere, 1014 ilâ 1053 üncü madde hükümleri bu tür ipoteklere de uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***II - Tatbik olunacak hükümler:***

Madde 942 – *Yapı üzerine ipotek tesisi, inşa halindeki gemilere mahsus olan sicile kayıt suretiyle olur.*

Bu ayırımın hususi hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, yapı üzerindeki ipotek hakkında 875 inci madde ile 879 ila 940 ıncı maddeler hükümleri; ipotek, mahsus sicile tescil olunduktan sonra 869, 872, 873, 874 ve 876 ncı maddeler hükümleri de tatbik olunur.

GEREKÇE

Madde 1058 - Madde, 6762 sayılı Kanununun 942 nci maddesinden, gemi mülkiyeti ile ilgili yollamalar çıkartılmak suretiyle alınmıştır.

DÖRDÜNCÜ AYIRIM

İntifa Hakkı

GEREKÇE

1059 ilâ 1060 ncı Maddelere İlişkin Genel Açıklamalar

6762 sayılı Kanunda intifa hakkı, Dördüncü Kısımın Dördüncü Bölümünde iki madde halinde düzenlenmiştir. İntifa hakkının tesisinin hükme bağlandığı ilk madde 6762 sayılı Kanunun 876 ncı maddesinden alınmış, böylece bir yandan kanunda tek maddeden ibaret bir bölüm oluşturmaktan kaçınılmış, diğer yandan aynı hakların umumî hükümlerinde düzenlenen intifa hakkının tesisi, ilgili olduğu intifa hakkına ait Bölüme nakledilmiştir. 876 ncı maddenin yalnız kanunî intifa hakkının teessüsü ile ilgili birinci fıkrası hükmü hem akdî, hem kanunî intifa hakkını kapsayacak şekilde, müseccel gemiler üzerinde intifa hakkı tesis edilebileceği şeklinde değiştirilmiş, ikinci fıkrasında ise intifa hakkının sahibine, gemi üzerinde bahşettiği başlıca hak belirtilmiştir. Esasen Tasarının 1060 ncı maddesinde Türk Medenî Kanunun hükümlerine yapılan yollama dolayısıyla kanunî intifa hakkının hangi hallerde teessüs edeceğini ayrıntılı olarak açıklamağa gerek olmadığı kabul edilmiştir. 6762 sayılı Kanunun 945 inci maddesinin ikinci fıkrasının son cümlesinde çeşitli maddelere yapılan yollamalar, doğrudan bu maddelerde düzenlenen konulara yollamada bulunmak suretiyle tekrarlanmıştır.

A) Kurulması

MADDE 1059- (1) Sicile kayıtlı gemiler üzerinde intifa hakkı kurulabilir.

(2) İntifa hakkı, aksi kararlaştırılmadıkça, sahibine üzerinde kurulduğu gemiden tam yararlanma yetkisini sağlar.

(3) Akdî intifa hakkının kurulmasında 1015 inci madde hükmü uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - İntifa hakkı:

Madde 878 – Gemi üzerinde intifa hakkı tesisi, ancak bu geminin dahil bulunduğu mamelek veya terekenin tamamı veya şayi bir cüz'ü üzerinde esasen bir intifa hakkı tesisıyla mükellef bulunulması halinde ve bu mükellefiyeti ifa zımında kabildir.

Akdî intifa hakkının tesisi hususunda 876 ncı madde hükmü tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1059 - Maddenin birinci fıkrası, 6762 sayılı Kanununun 878 inci maddesinin birinci fıkrasından, intifa hakkı kurulmasına konulan sınırlamalar kaldırılmak suretiyle değiştirilerek alınmıştır.

Maddenin ikinci fıkrası, 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun 794 üncü maddesinin ikinci fıkrasına paralel olarak intifa hakkının sahibine bahşettiği yetkiyi vurgulamak üzere maddeye eklenmiştir.

Üçüncü fıkra, 6762 sayılı Kanunun 878 inci maddesinin ikinci fıkrasından dili güncelleştirilerek alınmıştır.

B) Uygulanacak hükümler

MADDE 1060- (1) Sicile kayıtlı gemi üzerindeki intifa hakkı Türk Medenî Kanununun taşınmazlar üzerindeki intifa hakkı hükümlerine tabidir.

(2) İntifa hakkı ile gemi ipotekleri arasındaki ilişkiler Türk Medenî Kanununun 869 uncu maddesi hükmüne tabidir. Aynı tarihle kaydedilmiş bulunan haklar aynı derecededir. Gemi ipoteğinin derecelerinin değiştirilmesi ve ipoteğin malike karşı alacaklıya sağladığı hakların zamanaşımına uğraması ile ilgili hükümler burada da uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

Madde 945 – Gemi üzerindeki intifa hakkı, Medeni Kanunun gayrimenkuller üzerindeki intifa hakkı hükümlerine tabidir.

İntifa hakkıyla gemi ipotekleri arasındaki münasebetler Medeni Kanunun 784 üncü maddesi hükmüne tabidir. Aynı tarihle kaydedilmiş bulunan haklar aynı derecedirler. 895, 896 ve 929 uncu maddeler hükümleri burada da tatbik olunur.

GEREKÇE

Madde 1060 - 6762 sayılı Kanunun 945 inci maddesinden alınmıştır. Maddenin ikinci fıkrasının üçüncü cümlesinde 6762 sayılı Kanunun çeşitli maddelerine yapılan yollamalar yerine, ilgili düzenlemelerin açıkça belirtilmesi tercih edilmiştir.

İKİNCİ KISIM Donatan ve Donatma İştiraki

A) Donatan

I- Tanımı

MADDE 1061- (1) Donatan, gemisini menfaat sağlamak amacıyla suda kullanan gemi malikine denir.

(2) Kendisinin olmayan bir gemiyi menfaat sağlamak amacıyla suda kendi adına bizzat veya kaptan aracılığıyla kullanan kişi, üçüncü kişilerle olan ilişkilerinde donatan sayılır. Malik, geminin işletilmesinden dolayı gemi alacaklısı sıfatıyla bir istemde bulunan kişiyi, bu işletilme malike karşı haksız ve alacaklı da kötüniyet sahibi olmadıkça, hakkını istemekten engelleyemez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Donatan:

1. Tanımı:

Madde 946 – Donatan, gemisini deniz ticaretinde kullanan gemi sahibine denir.

Kendisinin olmayan bir gemiyi kendi adına deniz ticaretinde bizzat veya kaptan marifetiyle kullanan kimse, üçüncü şahıslarla olan münasebetlerinde donatan sayılır. Malik, geminin işletilmesinden dolayı gemi alacaklısı sıfatıyla bir talepte bulunan kimseyi, bu işletilme malike karşı haksız ve alacaklı da kötü niyet sahibi olmadıkça, hakkını istemekten menedemez.

GEREKÇE

Madde 1061 - 6762 sayılı Kanunun 946 ncı maddesinden, “deniz ticaretinde kullanan” ibaresi, mehz Alman Kanununun 484 üncü maddesiyle Tasarının 931 inci maddesinin birinci fıkrasına uygun olarak “menfaat sağlamak maksadıyla suda kullanan” ibaresiyle değiştirilerek ve dili güncelleştirilerek alınmıştır.

II- Gemi adamlarının kusurlarından doğan sorumluluğu

MADDE 1062- (1) Donatan, gemi adamlarının, zorunlu danışman kılavuzun veya isteğe bağlı kılavuzun görevlerini yerine getirirken işledikleri kusur sonucunda üçüncü kişilere verdiği zararlardan sorumludur. Ancak, donatan, yolculara ve yüklerle ilgili kişilere karşı, taşıyanın

gemi adamlarının kusurundan doğan sorumluluğuna ilişkin hükümlere göre sorumlu olur.

(2) Donatanın, Türkiye Cumhuriyetinin taraf olduğu sorumluluğun sınırlandırılmasına ilişkin milletlerarası sözleşmelerden doğan sorumluluğunu sınırlandırma hakkı saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Mesuliyeti:

1. Gemi adamlarının kusurlarından dolayı:

Madde 947 – Donatan, gemi adamlarından birinin vazifesini yaparken işlediği kusur neticesinde üçüncü şahıslara verdiği zararlardan dolayı mesuldür; şu kadar ki, donatanın yükü ilgili şahıslara karşı olan mesuliyeti, taşıyanın gemi adamlarının kusurundan doğan mesuliyeti derecesindedir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1062 nci maddesinin ikinci fıkrasında, 905 inci maddede belirtilen gerekçeler doğrultusunda “milletlerarası” ibaresine yer verilmiştir. Ayrıca, 2675 sayılı Kanununun 1 inci maddesinin ikinci fıkrasına uygun olarak “Türkiye Cumhuriyetinin taraf olduğu” ibaresi şeklinde değişiklik yapılarak kabul edilmiştir. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 1062 - Maddenin birinci fıkrası, 6762 sayılı Kanununun 947 nci maddesinden, mehz Alm. TK.nın 485 inci paragrafında 1972 yılında yapılan değişiklik de göz önünde bulundurulmak ve Yargıtay’ın 16/03/1955 tarihli ve 1954/26 Esas, 1955/4 Karar sayılı İçtihadı Birleştirme Kararına uygun olarak tamamlanmak ve ifadesi düzeltilmek suretiyle alınmıştır. Tasarının 1191 ve 1257 nci maddelerinde “fiili taşıyan” hakkında hükümlerin sevk edilmiş olması sebebiyle, 1062 nci maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesine gerek kalmadığı düşünülebilirse de, fiili taşıyan olarak donatandan başka bir kimsenin sayılması ihtimali dikkate alınarak, hükmün muhafaza edilmesi doğru görülmüştür.

Donatanın sorumluluğunun sınırlandırılması, bu hususa ilişkin Türkiye’nin katıldığı milletlerarası sözleşmelerde düzenlendiği için, milletlerarası birliği teminen bu sözleşmelere atıfla yetinilmiştir. Türkiye’nin halen tarafı olduğu Sözleşmelere ilişkin özel hükümler Tasarının 1328 inci maddesinden itibaren düzenlenmiştir.

III- Yetkili mahkeme

MADDE 1063- (1) Donatan aleyhine, bu sıfatı dolayısıyla, herhangi bir alacaktan dolayı geminin bağlama limanının bulunduğu yer mahkemesinde de dava açılabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Salahiyetli mahkeme:

Madde 950 – Donatan aleyhine, bu sıfatla, her hangi bir alacaktan dolayı, şahsan veya yalnız gemi ve navlun ile mesul olduğuna bakılmaksızın, geminin bağlama limanı mahkemesinde de dava açılabilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1063 üncü maddesinde, geminin bağlama limanı mahkemesinin, kesin yetkili olmayıp, genel yetkili mahkemelere bir seçenek teşkil ettiğini açıklamak üzere yeniden düzenlenmiştir. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1063 - 6762 sayılı Kanununun 950 nci maddesinden, sınırlı aynı sorumluluk sisteminin kaldırılmış olması dikkate alınarak yapılan değişiklikle alınmıştır.

B) Donatma iştiraki

I- Tanımı

MADDE 1064- (1) Birden çok kişinin paylı mülkiyet şeklinde malik oldukları bir gemiyi, menfaat sağlamak amacıyla aralarında yapmış oldukları sözleşme gereğince, hepsi adına ve hesabına suda kullanmaları hâlinde donatma iştiraki vardır.

(2) Tek başına bir geminin maliki veya işletme hakkına sahip olan ticaret şirketleri veya diğer tüzel kişiler hakkında donatma iştirakine ilişkin hükümler uygulanmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Donatma iştiraki:

I - Tarifi:

Madde 951 / 1 -3 – Birden ziyade şahsın müşterek mülkiyet şeklinde malik oldukları bir gemiyi, aralarında yapmış oldukları akit gereğince, cümlesi nam ve hesabına deniz ticaretinde kullanmaları halinde donatma iştiraki mevcuttur.

Geminin mülkiyetinin veya işletme hakkının bir ticaret şirketine ait olması halinde, donatma iştirakine mütaallik hükümler tatbik olunmaz.

GEREKÇE

Madde 1064- 6762 sayılı Kanunun 951 inci maddesinden, Tasarının 931 inci maddesine uygun olarak “deniz ticaretinde” ibaresi “menfaat sağlamak amacıyla” ve “denizde” sözcüğü “suda” sözcüğü ile değiştirilmek suretiyle alınmıştır. 6762 sayılı Kanunun 951 inci maddesinin ikinci fıkrası “iştirakin tesciline” ilişkin 1065 inci maddeye nakledilmiş, üçüncü fıkrası ise ticaret şirketleri dışındaki tüzel kişiler de göz önünde tutularak yeniden kaleme alınmıştır.

II- İştirakin tescili

MADDE 1065- (1) Donatma iştirakinin yapılmasını izleyen onbeş gün içinde iştirak, ticaret ve gemi sicillerine tescil edilir.

(2) Ticaret ve gemi sicillerine;

- a) Paydaş donatanların adları, yerleşim yerleri ve vatandaşlıkları,
- b) İştirakin unvanı ve merkezi,
- c) İştirakin konusu,
- d) Her paydaş donatanın gemi payının miktarı,
- e) İştiraki temsile yetkili kişilerin ad ve soyadları ile bunların yalnız başlarına mı yoksa birlikte mi imza atmaya yetkili oldukları, kaydedilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Donatma iştiraki:

I - Tarifi:

Madde 951/2 – İştirakin ticaret siciline kaydettirilmesi hakkında 155 ve 158 nci maddeler tatbik olunur. Şu kadar ki; 155 inci maddenin 2 ve 5 inci bentlerinin yerine geçmek üzere, ortaklığın donatma iştiraki olduğu ve müşterek donatanların gemi paylarının miktarları tescil olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1065 inci maddesinin birinci fıkrasında, donatma iştirakinin gemi siciline tescili yalnızca maliki olduğu gemi ile birlikte söz konusu olacağından, fıkradaki ifade bu amacı yansıtabilecek şekilde değiştirilmiştir. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1065 - 6762 sayılı Kanunun 951 inci maddesinin ikinci fıkrasından donatma iştirakinin tescil olunması gereken siciller sayılmak ve tescil edilecek hususlar açıkça gösterilmek suretiyle değiştirilerek alınmıştır. Donatma iştirakinin iki farklı sicile kaydolunması, bu sicillerin fonksiyonlarındaki farklılık dolayısıyla zorunlu addedilmiştir.

III- Paydaş donatanlar arasındaki ilişkiler

MADDE 1066- (1) Paydaş donatanlar arasındaki hukuki ilişkiler ile donatma iştirakinin temsili, paydaşlar arasındaki sözleşme hükümlerine tabidir. Sözleşmede hüküm bulunmayan durumlarda, 1067 ilâ 1087 nci maddeler uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Tatbik olunacak hükümler:

Madde 952 – Müşterek donatanlar arasındaki hukuki münasebet, aralarındaki mukavele hükümlerine tabidir. Akitte hüküm olmadıkça aşağıdaki maddeler tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1066 ncı maddesinde sözleşmede hüküm bulunmayan durumlarda, uygulanacak olan madde hükümleri açıkça yazılarak değişiklik yapılmıştır. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1066 - 6762 sayılı Kanunun 952 nci maddesinden değiştirilerek alınmıştır. “Donatma iştirakinin temsili”, üçüncü kişilerle olan dış ilişkilerin de sözleşme hükümlerine tâbi olduğunu belirtmek için madde metnine dahil edilmiştir. 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun diline uygunluğu sağlamak üzere “müşterek donatanlar” ibaresinin yerine “paydaş donatanlar” ibaresi kullanılmıştır.

IV- İştirakin yönetimi ve temsili

1. Kararlar

MADDE 1067- (1) İştirakin işleri paydaş donatanların oy çoğunluğu ile verecekleri kararlara göre yürütülür. Her paydaş donatanın sahip olduğu oy hakkı, onun gemideki payı veya paylarının miktarına göre belirlenir. Kararın lehinde oy verenlerin, tüm payların yarısından fazlasına sahip olmaları hâlinde oy çoğunluğu gerçekleşmiş sayılır.

(2) Donatma iştiraki sözleşmesinin değiştirilmesine ilişkin veya bu sözleşmeye aykırı ya da iştirakin amacına yabancı kararlar oybirliği ile alınır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**III - Kararlar:**

Madde 953 – Donatma iştirakinin işleri müşterek donatanların kararı ile görülür. Kararlar ekseriyetle verilir. Reyler müşterek donatanların gemideki paylarının miktarına göre hesap olunur. Karar lehinde rey verenlerin, bütün payların, yarısından fazlasına sahip olmaları halinde karar için aranılan ekseriyet mevcut sayılır.

Donatma iştiraki mukavelesinin değiştirilmesine mütaallik veya bu mukavelelenin hükümlerine aykırı yahut donatma iştirakinin maksadına yabancı bulunan kararlar için, müşterek donatanların hepsinin rey birliği lazımdır.

GEREKÇE

Madde 1067 - 6762 sayılı Kanunun 953 üncü maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır.

2. Gemi müdürü**a) Atanması ve görevden alınması**

MADDE 1068- (1) Donatma iştirakinin işlerinin görülmesi için oy çoğunluğu ile bir gemi müdürü atanabilir. Paydaş donatanlardan olmayan bir gemi müdürünün atanması için oybirliği şarttır.

(2) Gemi müdürü, sözleşmenin feshinden doğan hakları saklı kalmak üzere, her zaman oy çoğunluğuyla görevden alınabilir.

(3) Gemi müdürünün atanması ve görevden alınması ticaret ve gemi sicillerine tescil olunur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**IV - Gemi müdürü :****1. Tayin va azil:**

Madde 954 – Donatma iştiraki işlerinin idaresi için ekseriyet kararı ile bir gemi müdürü tayin olunabilir. Tayin edilecek gemi müdürü müşterek donatanlardan değilse, rey birliği lazımdır.

Gemi müdürü her zaman ekseriyet kararıyla azlolunabilir; şu kadar ki; mukavelesi gereğince ücret talebedebilir.

Gemi müdürünün tayin ve azli ticaret ve gemi sicillerine kaydolunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1068 inci maddesinde aşağıda belirtilen gerekçelerle değişiklik yapılmış; yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir:

1068 inci maddenin ikinci fıkrası, gemi müdürünün istem hakkının tazminat ile sınırlı tutulduğu izlenimini uyandırmaktaydı. Oysa gemi müdürünün, fesihten kaynaklanan tazminat isteminin yanısıra, sözleşme uyarınca doğmuş başka alacakları da bulunabileceği gibi, diğer bazı haklarının da gündeme gelmesi söz konusu olabilecektir. Bu sebeple, hüküm daha geniş bir ifadeye kavuşturularak kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1068 - 6762 sayılı Kanunun 954 üncü maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır.

b) Yönetim yetkisi

MADDE 1069- (1) Gemi müdürünün yönetme hakkı 1070 inci maddede tabidir. Ancak, olağanüstü tamirler veya kaptanın atanması ve görevden alınması için önceden donatma iştirakinin kararının alınması gerekir.

(2) Gemi müdürü, iştirak tarafından yetkilerinin kapsamına getirilen sınırlamalara uymakla yükümlüdür. Bunun dışında, alınan kararlara göre hareket etmek ve bu kararları uygulamak zorundadır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. İdare hakkı:

a) Şümulü :

Madde 958 – Gemi müdürü, donatma iştirakine karşı, salâhiyetlerinin şümulü hususunda iştirakçe konan tahditlere riayetle mükelleftir. Kezâlik kararlara göre hareket ve kararları ifâ etmeye mecburdur.

Birinci fıkra hükmü mahfuz olmak üzere, gemi müdürünün iştirake karşı dahi salâhiyetinin şümulü 955 inci madde hükmüne tabidir. Şu kadar ki; fevkalade tamirler yahut kaptanın tayin veya azli bahis mevzuu olduğu takdirde önceden donatma iştirakinin kararını alması lazımdır.

GEREKÇE

Madde 1069 - 6762 sayılı Kanunun 958 inci maddesinden, fıkraları yeniden tertiplenmek suretiyle alınmıştır. Yönetim yetkisi, temsil yetkisinden önce düzenlenmek gerektiği için, yönetim yetkisini düzenleyen madde, temsil yetkisine ilişkin maddelerden önceye alınmıştır.

c) Temsil yetkisi

aa) Kapsamı

MADDE 1070- (1) Gemi müdürü, bu sıfatla iştirakin olağan işlerinin gerektirdiği bütün işlemleri ve hukuki tasarrufları üçüncü kişilerle yapmaya ve bu işler dolayısıyla ödenen paraları toplamaya yetkilidir. Gemi müdürünün temsil yetkisine, özellikle geminin donatılmasına ve bakımına ilişkin işlem ve tasarruflar ile navlun sözleşmelerinin yapılması ve geminin, navlunun, donatma giderlerinin ve müşterek avaryadan doğan alacakların sigorta ettirilmesi dâhildir.

(2) Kaptan, sadece gemi müdürünün emir ve talimatlarına uymakla yükümlü olup, paydaş donatanlardan herhangi birinin vereceği talimata uymak zorunda değildir.

(3) Gemi müdürü bu madde uyarınca yapmaya yetkili olduğu işlerden doğan uyuşmazlıklar dolayısıyla açılan davalarda ve girişilen takiplerde iştiraki temsile de yetkilidir.

(4) Gemi müdürü, kendisine özel bir yetki verilmedikçe, iştirak veya paydaş donatanlardan birinin veya birkaçının adına kambiyo taahhüdünde bulunamayacağı veya ödünç para alamayacağı gibi gemi veya gemi payları üzerinde bunları satmak veya rehnetmek suretiyle tasarrufta da bulunamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Temsil salahiyeti:

a) Şümulü:

Madde 955 – Donatma iştirakinin üçüncü şahıslarla olan münasebetlerinde gemi müdürü, bu sıfatla, donatma iştirakinin mütat işleri icaplarından olan bütün muameleleri ve hukuki tasarrufları yapmaya salahiyetlidir. Bu salahiyet; hususiyile geminin donatılmasına ve bakımına, taşıma mukavelelerinin yapılmasına, geminin, navlunun donatma masraflarının ve müşterek avaryadan doğan alacakların sigorta ettirilmesine ve işleri mütat seyri dolayısıyla dönen paraların kabzına da şamildir.

Gemi müdürü bu hudut dahilinde donatma iştirakini mahkemede de temsil eder.

Gemi müdürü kaptanı tayin ve azletmeye salahiyetlidir. Kaptan yalnız gemi müdürünün talimatına riayetle mükellef olup müşterek donatanlardan her hangi birinin vereceği talimata uymaya mecbur değildir.

Gemi müdürü ayrıca hususi bir vekaleti haiz olmadıkça, donatma iştiraki veya müşterek donatanlardan her hangi biri namına kambiyo taahhütlerine girmeye yahut ödünç para almaya, gemiyi veya gemi paylarını satmaya, rehnetmeye salahiyetli değildir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1070 inci maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesi hükmü, aynı hususu düzenleyen ve donatma iştirakinin kararını arayan 1069 uncu maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesi hükmüyle çelişkili bulunduğundan çıkartılmıştır. Maddenin dördüncü fıkrasında geçen “ayrıca” ibaresi, “özel bir” ibarelerinde mündemiç olduğundan çıkartılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1070 - 6762 sayılı Kanunun 955 inci maddesinden, ikinci üçüncü fıkrasının yerini değiştirmek suretiyle alınmıştır. Gemi müdürünün sadece yapmaya yetkili kılındığı işlerde donatma iştirakini mahkemelerde temsile yetkili olduğu açıkça belirtilmiştir.

bb) Hükümleri

MADDE 1071- (1) Gemi müdürünün bu sıfatla kanuni yetkileri çerçevesinde yaptığı hukuki işlemlerden doğan bütün hak ve borçlar iştirake aittir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

b) Hükümleri:

Madde 956 – Gemi müdürünün bu sıfatla ve kanuni salahiyeti içinde yapacağı hukuki bir muamele ile, donatma iştiraki üçüncü şahıslara karşı hak iktisap ve borç iltizam etmiş olur. Muamelede müşterek donatanların adlarının gösterilmiş olup olmamasının tesiri yoktur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1071 – 6762 sayılı Kanunun 956 ncı maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinden alınmıştır. Birinci fıkranın ikinci cümlesiyle ikinci fıkra, donatma iştirakinin tüzel kişiliği mevcut olmamakla beraber, ticaret ünvanının bulunması ve bu ünvan altında yapılacak bir muamelenin donatma iştirakine dahil olan bütün paydaş donatanları ilzam edeceğinin aşikâr bulunması dolayısıyla Tasarıya alınmasına ihtiyaç görülmemiştir.

cc) Sınırlandırılması

MADDE 1072- (1) Gemi müdürünün kanuni temsil yetkisinin sınırlandırılması, donatma iştiraki tarafından ancak işlemin yapıldığı anda bunu bilen üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

c) Tahdidi:

Madde 957 – Gemi müdürünün 955 inci maddede yazılı yetkilerinin tahdidi donatma işbirliği tarafından, ancak muamelelerin yapıldığı anda bu tahdidi bilen üçüncü şahsa karşı ileri sürülebilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1072 – 6762 sayılı Kanunun 957 nci maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır.

d) Yükümlülükleri

aa) Özen yükümlülüğü

MADDE 1073- (1) Gemi müdürü, donatma işbirliğinin işlerini yaparken tedbirli bir donatanın özenini göstermek zorundadır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

b) İhtimam derecesi:

Madde 959 – Gemi müdürü, donatma işbirliğinin işlerini tedbirli bir donatan gibi özenerek yapmaya mecburdur.

GEREKÇE

Madde 1073 – 6762 sayılı Kanunun 959 uncu maddesinden ifadesi düzeltilmek suretiyle alınmıştır.

bb) Defter tutma ve belgeleri saklama yükümlülüğü

MADDE 1074- (1) Gemi müdürü, işbirlik işlerine ilişkin ayrı bir defter tutmak ve işbirlik işleri dolayısıyla aldığı belgeleri ve verdiği belgelerin suretlerini düzenli bir şekilde saklamak zorundadır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Hesap işleri:

a) Defter tutma ve bilgi verme mükellefiyeti:

Madde 960 – Gemi müdürü, idare ettiği donatma iştiraki işlerine dair ayrı defter tutmak ve ispata yarar vesikaları saklamakla mükelleftir. Müdür, müşterek donatanlardan her birine talebi halinde, donatma iştirakine, hususiyle gemiye, yolculuğa ve geminin donatılmasına taallük eden bütün muameleler hakkında malumat vermeye ve donatma iştirakine ait defterleri, mektupları vesair kağıtları göstermeye her zaman mecburdur.

GEREKCE

Madde 1074 – 6762 sayılı Kanunun 960 ıncı maddesinin birinci cümlesinden alınmıştır. Bu maddenin, bilgi verme ve belgeleri gösterme yükümlülüğünü düzenleyen diğer hükümleri, daha ziyade hesap verme yükümlülüğüne ilişkin olduğundan, Tasarının 1075 inci maddesine aktarılmıştır.

cc) Bilgi ve hesap verme yükümlülüğü

MADDE 1075- (1) Gemi müdürü, paydaş donatanlardan her birine, istemi üzerine, donatma iştirakine ait işler hakkında bilgi vermek ve iştirake ait bütün defterlerle belgeleri göstermek zorundadır.

(2) Donatma iştirakinde gemi müdürünün hesap vermesine her zaman karar verilebilir. Gemi müdürünün verdiği hesabın çoğunluk tarafından onaylanması ve gördüğü işlerin uygun bulunması, bu karara karşı oy verenlerin itiraz haklarını düşürmez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Hesap işleri:

a) Defter tutma ve bilgi verme mükellefiyeti:

Madde 960 – Gemi müdürü, idare ettiği donatma iştiraki işlerine dair ayrı defter tutmak ve ispata yarar vesikaları saklamakla mükelleftir. Müdür, müşterek donatanlardan her birine talebi halinde, donatma iştirakine, hususiyle gemiye, yolculuğa ve geminin donatılmasına taallük eden bütün muameleler hakkında malumat vermeye ve donatma iştirakine ait defterleri, mektupları vesair kağıtları göstermeye her zaman mecburdur.

b) Hesap verme mükellefiyeti:

Madde 961 – Gemi müdürü her zaman, donatma iştirakinin kararı üzerine, iştirake hesap vermeye mecburdur. Gemi müdürünün verdiği hesabın ekseriyet tarafından kabul edilmesi ve gördüğü işlerin tasvibolunması diğerlerinin itiraz haklarını düşürmez.

GEREKÇE

Madde 1075 – 6762 sayılı Kanunun 960 ıncı maddesinin ikinci cümlesinden ve 961 inci maddeden alınmıştır. Bilgi verme yükümlülüğünün, defter ve belgeleri gösterme yükümlülüğünü de kapsadığı kabul edilmiştir.

V- Kazanca ve zarara katılma

MADDE 1076- (1) İştirakin kazancı ve zararı, paydaş donatanlara gemideki paylarına göre dağıtılır.

(2) Kazanç ve zarar hesabı ile kazancın dağıtılması takvim yılı sonunda yapılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Kar ve zarara iştirak:

Madde 964 – *Kar ve zarar müşterek donatanlara gemideki paylarına göre dağıtılır.*

Kar ve zararın hesabı ve karın dağıtılması takvim yılı sonunda yapılır.

GEREKÇE

Madde 1076 – 6762 sayılı Kanunun 964 üncü maddesinden alınmıştır.

VI- Giderlere katılma

MADDE 1077- (1) Paydaş donatanlardan her biri iştirakin giderlerine, özellikle geminin donatılması ve tamiri giderlerine, gemideki payları oranında katılmak zorundadır.

(2) Paydaş donatanlardan biri kendisine düşen gider payını ödemez ve bu para diğer paydaş donatanlar tarafından onun hesabına avans olarak verilirse, borçlu paydaşın temerrüt faizi ödeme yükümlülüğü, avansların verildiği tarihten itibaren başlar. Avansın ödenmesinin, borçlu paydaşa ait gemi payı veya payları üzerinde, avans veren paydaş donatanlar bakımından doğurduğu sigortalanabilir menfaatin sigorta ettirilmesi hâlinde, sigorta giderleri de borçlu paydaş donatana ait olur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***V - Müşterek donatanların kar ve zarara iştiraki:******1. Masraflara iştirak:******a) Esas:***

Madde 962 – Müşterek donatanlardan herbiri, donatma iştiraki masraflarına, hususiyle geminin donatılması ve tamiri masraflarına, gemideki payları nispetinde iştirake mecburdur.

Müşterek donatanlardan biri kendine düşen masraf payını ödemekte temerrüde düşer ve bu para diğer müşterek donatanlar tarafından onun hesabına avans olarak verilirse, mütemerrit ortak avansların verildiği andan itibaren onlara temerrüt faizi ödemekle mükellef olur. Verilen avans neticesinde, müşterek donatanlar için mütemerridin gemi payı üzerinde sigortaya mevzu olabilecek bir menfaat doğar. Bu menfaatin sigorta ettirilmesi halinde, sigorta masraflarını temerrüde düşmüş olan ortak çeker.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1077 – 6762 sayılı Kanunun 962 nci maddesinden dili güncelleştirilerek ve ikinci fıkranın birinci cümlesinde temerrüt faizinin işlemeye başlayacağı tarih vurgulanarak alınmıştır.

VII- Paydaş donatanların şahsında değişiklik

MADDE 1078- (1) Paydaş donatanlardan birinin şahsında meydana gelecek bir değişiklik, donatma iştirakinin devamına engel olmaz.

(2) Paydaş donatanlardan hiçbiri iştiraktan çıkarılamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***VII - Donatma iştirakinin ifisahı:******1. İnfisahı mucip olmıyan hususlar:***

Madde 967/ 1 - 3 – Müşterek donatanların değişmesi iştirakin devamına tesir etmez.

Müşterek donatanlardan hiçbiri iştiraktan çıkarılamaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1078 inci maddesinde ve madde başlığında geçen “kişiliğinde” ibaresi, hükmün anlamını ifade etmek bakımından isabetsiz bulunduğundan, “şahsında” ibaresiyle değiştirilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1078 – Maddenin birinci fıkrası, 6762 sayılı Kanununun 967 nci maddesinin birinci fıkrasından, ikinci fıkrası ise aynı maddenin üçüncü fıkrasından dili güncelleştirilerek alınmıştır. 6762 sayılı Kanununun 967 nci maddesinin ikinci fıkrası, donatma iştirakinin infisahı ile ilgili olduğundan, bu maddeye değil, Tasarının 1085 inci maddesine nakledilmiştir.

VIII- Paydaş donatan olan kaptan

MADDE 1079- (1) Kaptan paydaş donatanlardan biri ise, işine onayı olmaksızın son verildiğinde, paydaş donatanlarla yaptığı sözleşme gereğince iştirakte donatan sıfatıyla sahip olduğu payın, diğer donatanlar tarafından, bilirkişilerce biçilecek değerinin ödenmesi suretiyle satın alınmasını isteyebilir. Kaptan, haklı bir sebep olmaksızın istemini ileri sürmekte gecikirse, hakkı düşer.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Müşterek donatan olan kaptan:

Madde 1012 – *Kaptan müşterek donatanlardan biri ise kendi istemeden yol verildiğinde müşterek donatanlarla yaptığı sözleşme gereğince iştirakte donatan sıfatıyla haiz olduğu payın, diğer donatanlar tarafından, bilirkişilerce takdir edilecek değeri ile satın alınmasını isteyebilir. Kaptan muhik bir sebep olmadan bu hakkını istemekte gecikirse hakkı düşer.*

GEREKÇE

Madde 1079 – 6762 sayılı Kanununun 1012 nci maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır. Aslında 6762 sayılı Kanununun kaptan hakkındaki üçüncü faslında bulunan bu hükmün, kaptanın işine rızası olmaksızın son verilmesi halinde donatan sıfatıyla sahip olduğu payın diğer paydaş donatanlar tarafından satın alınmasını isteyebileceğini öngörmesi itibarıyla bu kısma nakledilmesi uygun görülmüştür.

IX- Paydaş donatanların sorumluluğu

1. İştirakin borçlarından dolayı üçüncü kişilere karşı sorumluluğu

MADDE 1080- (1) Deniz alacaklarından sorumluluğun sınırlandırılmasıyla ilgili hükümler saklı kalmak üzere, paydaş donatanlar, iştirakin borçlarından dolayı üçüncü kişilere karşı iştirak payları oranında şahsen sorumludurlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

VIII - Müşterek donatanların üçüncü şahıslara karşı mesuliyeti:

1. Şumulü:

Madde 969 / 1 – Müşterek donatanlar, bu sıfatla, şahsan mesul oldukları hallerde, üçüncü şahıslara karşı ancak sahip buldukları iştirak payları nispetinde mesuldürler.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1080 inci maddesinde düzenlenen sorumluluk hâlinin “şahsen sorumludurlar” ibaresiyle tarif edilmesi gerekli ve yeterli bulunmuş olup, bu yönde değişiklik yapılarak kabul edilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 1080 - 6762 sayılı Kanununun 969 uncu maddesinin birinci fıkrasından, deniz alacaklarından sorumluluğun sınırlandırılmasıyla ilgili hükümler saklı tutularak ve dili güncelleştirilerek alınmıştır. 6762 sayılı Kanunun hükmünün ikinci fıkrası, Tasarının 1081 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan hüküm dolayısıyla gerek görülmediğinden, bu maddeye alınmamıştır.

2. İştirak payının devredilmiş olması hâlinde

MADDE 1081- (1) İştirak payını devreden paydaş donatan, iktisap edenle birlikte devri diğer donatanlara veya gemi müdürüne bildir-medikçe, onlarla olan ilişkilerinde paydaş donatan sayılır ve bu bildirimden önce doğan bütün borçlardan dolayı onlara karşı paydaş donatan sıfatıyla sorumlu olmakta devam eder. İştirak payını iktisap eden kişi de iktisap anından itibaren diğer paydaş donatanlarla olan ilişkilerinde paydaş donatan sıfatı ile sorumlu olur.

(2) Donatma iştiraki sözleşmesi hükümleri ile iştirak tarafından verilen kararlar ve girişilmiş işler, devredeni ne ölçüde bağlıyorsa,

iktisap edeni de o ölçüde bağlar. İktisap edenin tekeffül bakımından devredene karşı sahip olduğu haklar saklı kalmak şartıyla, diğer paydaş donatanlar, devredenin paydaş donatan sıfatıyla devrettiği payına ilişkin olmak üzere ona düşen borçları, iktisap edene karşı da takas edebilirler.

(3) Birinci ve ikinci fıkra hükümleri, bir iştirak payının cebri icra yolu ile iktisabı hâlinde de uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Hükümleri:

Madde 966/ 1-2-3 – İştirak payını temlik eden müşterek donatan; iktisabedenle birlikte temlik diğer donatanlara veya gemi müdürüne bildirmediği, donatanlarla olan münasebetlerinde müşterek donatan sayılır ve bu ihbardan önce doğan bütün borçlardan dolayı diğer donatanlara karşı, müşterek donatan sıfatıyla mesul kalır. Bununla beraber iktisabeden dahi iktisap anından itibaren, diğer donatanlarla olan münasebetlerinde müşterek donatan sıfatıyla mesuldür.

Donatma iştiraki mukavelesi hükümleri, verilen kararlar ve girişilmiş muameleler; temlik edeni ne nispette bağlamakta idiye iktisabedeni de o nispette bağlar. İktisabedenin tekeffül bakımından temlik edene karşı haiz olduğu hakları mahfuz kalmak şartıyla diğer donatanlar, temlik edenin, müşterek donatan sıfatıyla, temlik edilen payına mütaallik olmak üzere, uhdesine düşen bütün borçları, iktisabedene karşıda takas edebilirler.

Yukarıki fıkra hükümleri, bir iştirak payının cebri icra yolu ile satılması halinde de tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1081 – 6762 sayılı Kanunun 966 ncı maddesinin birinci ilâ üçüncü fıkralarından dili güncelleştirilerek alınmıştır. Son fıkrası hükmü ise, iştirak payının rehni, gemi rehnine ilişkin Dördüncü Bölümün Üçüncü Ayırımında müstakilen düzenlenmiş bulunduğundan, Tasarının bu maddesine alınmamıştır.

X- Sona ermesi**1. Sona erme sebepleri****a) Fesih kararı**

MADDE 1082- (1) Donatma iştiraki, çoğunluk kararı ile fesih olunabilir. Geminin devri hakkındaki karar da iştirakin feshi kararı hükmündedir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**2. İnfisah sebepleri:**

Madde 968 / 1 – Donatma iştiraki ekseriyet kararıyla fesholunabilir. Geminin temlik hakkındaki karar dahi bu hükümdedir.

GEREKÇE**1082 ilâ 1086 ncı Maddelere İlişkin Genel Açıklamalar**

6762 sayılı Kanunun 967 ilâ 968 inci maddelerinde birarada düzenlenen sona erme sebepleri, ayrı maddeler halinde kaleme alınmak suretiyle, konuya açıklık getirilmiştir.

Madde 1082 – 6762 sayılı Kanunun 968 inci maddesinin birinci fıkrasından dili güncelleştirilerek alınmıştır.

b) Çıkmak isteyen ortağın fesih istemi

MADDE 1083- (1) Paydaş donatanlardan her biri, haklı bir sebebe dayanarak iştiraktan çıkmasına izin verilmesini isteyebilir. İştiraktan çıkmasına izin verilmeyen paydaş donatan, haklı sebeplere dayanarak mahkemeden iştirakin feshini isteyebilir.

(2) Dürüstlük kuralına göre paydaş donatanın iştirakte kalmasını ondan beklenilemeyecek derecede zorlaştıran olaylar haklı sebep sayılır. Sadece çıkmak isteyen paydaş donatanın şahsını ilgilendiren ve diğer paydaş donatanlardan hiçbiri için sözleşmeye aykırılık oluşturmayan olaylar, haklı sebep olarak kabul edilemez.

(3) Mahkeme haklı sebebi ispatlanmış görürse, davacının iştirak payına bilirkişilerce biçilecek olan değer diğer paydaş donatanlar tarafından ödenip devralınması için onlara uygun bir süre verir. Her paydaş donatanın, davacı paydaş donatanın payını, kendi payı oranında devralmak hakkı vardır. Mahkemece verilen süre içinde davacı paydaş donatanın payı devralınmadığı takdirde, mahkeme iştirakin feshine karar verir.

(4) Bu madde hükümlerinin paydaş donatanlar aleyhine değiştirilmesi sonucunu doğuran sözleşme şartları geçersizdir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. İnfisah sebepleri:

Madde 968 / 4– Ortaklardan her biri haklı sebebe dayanarak iştiraktan çıkmasına, müsaade edilmesini bu mümkün olmadığı takdirde iştirakin feshini isteyebilir. Mahkeme haklı sebebi sabit görürse davacının iştirak payına bilirkişinin biçeceği değer diğer ortaklar tarafından ödenip bu payın devralınması için onlara uygun bir mehil verir. Diğer ortakların davacının payını kendi iştirak payları nispetinde devralmaları asıldır. Verilen mehil içinde para ödenip pay devralınmadığı takdirde mahkeme iştirakin feshine karar verir. Ortağın durumunu, iştirakte kalması afaki iyiniyet esasları gereğince kendisinden beklenilemeyecek derecede ağırlaştırılmış olan hadiseler haklı sebep sayılır. Yalnız çıkmak isteyen ortağın şahsın ilgilendiren ve diğerlerinden biri için akde aykırı bir hareket teşkil etmiyen hadiseler haklı sebep olarak kabul edilemez. Bu fıkra hükümlerinin ortaklar aleyhine değiştirilmesi neticesini doğuran akit şartları hükümsüzdür.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarımın 1083 üncü maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde, 1078 inci madde için açıklanan gerekçeyle “şahsını” ibaresinin kullanılması uygun bulunmuş; ayrıca, maddede redaksiyon yapılmıştır. Yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 1082'nin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 1083 – 6762 sayılı Kanunun 968 inci maddesinin dördüncü fıkrasından, içeriği yeniden düzenlenerek ve dili güncelleştirilerek alınmıştır.

c) İştirakin iflası

MADDE 1084- (1) Donatma iştiraki hakkında iflasın açılmasıyla da iştirak sona erer.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. İnfisah sebepleri:

Madde 968 – Donatma iştiraki hakkında iflasın açılmasıyla de iştirak sona erer.

GEREKÇE

Madde 1082'nin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 1084 – 6762 sayılı Kanunun 968 inci maddesinin beşinci fıkrasından alınmıştır.

2. Sona ermeyi gerektirmeyen hâller

MADDE 1085- (1) Paydaş donatanlardan birinin ölümü veya iflası, donatma iştirakinin sona ermesine sebep olmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

VII - Donatma iştirakinin inşisalı:

1. İnşisalı mucip olmıyan hususlar:

Madde 967 / 2 – Müşterek donatanlardan hiçbiri iştirakten çıkarılamaz.

GEREKÇE

Madde 1082'nin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 1085 – 6762 sayılı Kanunun 967 nci maddesinin ikinci fıkrasından dili güncelleştirilerek alınmıştır.

XI- Tasfiye

MADDE 1086- (1) Donatma iştirakinin feshi yahut geminin devri kararlaştırılmışsa, gemi açık artırmayla satılır ve iştirak tasfiye olunur. Geminin tamir kabul etmez veya tamire değmez bir hâlde bulunduğu mahkeme kararıyla saptanmadıkça satış, ancak gemi, bağlama limanında veya bir Türk limanında bulunup da yerine getirmekle yükümlü olduğu bir navlun sözleşmesiyle henüz bağlı bulunmadığı bir sırada yapılabilir. Satış şekli ve şartları, paydaş donatanların oybirliğiyle değiştirilebilir.

(2) Satış şekli ve şartları veya tasfiye memurunun atanması hususunda paydaş donatanların uzlaşamamaları veya feshe mahkemece karar verilmiş olması hâlinde, mahkeme gemiyi satmak ve iştiraki tasfiye etmek üzere bir tasfiye memuru atar. Bu memurun hakları, görevleri ve sorumluluğu hakkında kolektif şirket tasfiye memurları hakkındaki hükümler kıyas yoluyla uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. İnfisah sebepleri:

Madde 968 / 2-3- Donatma iştirakinin feshi yahut geminin temliki karar-laştırılmışsa, gemi açıkartırma ile satılır ve iştirak tasfiye olunur. Geminin tamir kabul etmez veya tamire değmez bir halde bulunduğu mahkeme kararıyla tesbit olunmadıkça satış, ancak gemi bağlama limanında veya diğer bir Türk limanında bulunup da ifası ile mükellef bulunduğu bir navlun mukavelesiyle henüz bağlı bulunmadığı bir sırada yapılabilir. Müşterek donatanların hepsinin muvafakatiyle satış şekil ve şartları değiştirilebilir.

Satış şekil ve şartları veya tasfiye memuru tayini hususlarında müşterek donatanların uzlaşmalarını veya feshine mahkemece karar verilmiş olması halinde mahkeme gemiyi satmak ve iştiraki tasfiye etmek üzere bir tasfiye memuru tayin eder. Bu memurun hakları ve vazife ve mesuliyetleri hakkında kolektif şirket tasfiye memurlarına ait hükümler kıyas yoluyla tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1086 ncı maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesinde “hepsinin onaylarıyla verecekleri bir kararla” ibaresiyle anlatılmak istenen “oy birliğiyle” ibaresinin kullanılması uygun görülerek değiştirilmiştir. Yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 1082'nin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 1086 – 6762 sayılı Kanunun 968 inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarından dili güncelleştirilerek alınmıştır.

XII- Yetkili mahkeme

MADDE 1087- (1) Paydaş donatanlar aleyhine bu sıfatları dolayısıyla diğer paydaş donatanlar veya üçüncü kişiler tarafından herhangi bir alacaktan dolayı geminin bağlama limanının bulunduğu yer mahkemesinde de dava açılabilir.

(2) Davanın paydaş donatanlardan biri veya birkaçı aleyhine açılmış olması hâlinde de aynı hüküm uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**2. Salahiyetli mahkeme:**

Madde 970 – Müşterek donatanlar aleyhine, bu sıfatla, her hangi bir alacak-tan dolayı, müşterek donatanlardan biri veya bir üçüncü şahıs tarafından geminin bağlama limanı mahkemesinde dava açılabilir.

Davanın müşterek donatanlardan bir veya birkaçına karşı açılmış olması halinde de aynı hüküm tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1087 nci maddesinin birinci fıkrası, 1063 üncü maddede belirtilen gerekçe doğrultusunda değiştirilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1087 – 6762 sayılı Kanunun 970 inci maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır.

ÜÇÜNCÜ KISIM**Kaptan****A) Özen yükümlülüğü**

MADDE 1088- (1) Kaptan, bütün işlerinde, özellikle ifası kendisine düşen sözleşmelerin yerine getirilmesinde tedbirli bir kaptan gibi hareket etmek zorundadır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**A) Mesuliyeti:****I - İhtimam:**

Madde 972 – Kaptan, bütün işlerinde hususiyle ifası kendine düşen mukavelelerin yerine getirilmesinde tedbirli bir kaptan gibi hareket etmeye mecburdur. İşlediği kusurlardan, hususiyle bu fasılla ilerdeki fasıllarda ve diğer kanunlarda yazılı vazifelerini yapmamasından doğacak zararlardan mesuldür.

GEREKÇE

Madde 1088 – 6762 sayılı Kanununun 972 nci maddesinin birinci cümlesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır. Maddenin ikinci cümlesi kaptanın sorumluluğu ile ilgili bulunduğundan Tasarının 1089 uncu maddesine nakledilmiştir.

B) Sorumluluğu

MADDE 1089- (1) Kaptan, kusuruyla yol açtığı zararlardan, özellikle bu Kısım ile diğer Kısımlarda belirtilen görevlerini yapmamasından doğacak zararlardan dolayı, yolcular da dâhil, gemi ve eşyayla ilgili herkese karşı sorumludur.

(2) Donatanın emrine uyması kaptanı sorumluluktan kurtarmaz.

(3) Durumu bilerek kaptana emir vermiş olan donatan da sorumludur.

(4) Kaptanın, Türkiye Cumhuriyetinin taraf olduğu sorumluluğun sınırlandırılmasına ilişkin milletlerarası sözleşmelerden doğan sorumluluğunu sınırlandırma hakkı saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Mesuliyeti:

I - İhtimam:

Madde 972 – Kaptan, bütün işlerinde hususiyle ifası kendine düşen mukavelelerin yerine getirilmesinde tedbirli bir kaptan gibi hareket etmeye mecburdur. İşlediği kusurlardan, hususiyle bu fasılla ilerdeki fasıllarda ve diğer kanunlarda yazılı vazifelerini yapmamasından doğacak zararlardan mesuldür.

II - Kaptanın kendilerine karşı mesul olduğu kimseler:

Madde 973 – Kaptan, donatandan başka, taşıtana, yükletene, gönderilene, yolcuya, gemi adamlarına, alacağı 988 inci maddeye giren bir kredi muamelesinden doğan gemi alacaklısına, hususiyle deniz ödücü verene karşı da mesuldür.

Donatanın emrine uymuş olması; kaptanı, yukarıda sayılan diğer kimselere karşı olan mesuliyetinden kurtaramaz. Durumu bilerek böyle emir veren donatan da şahsan mesul olur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1089 uncu maddesinin dördüncü fıkrası, 1062 nci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen gerekçe doğrultusunda değiştirilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 1089 – Bu maddenin birinci fıkrası, 6762 sayılı Kanununun 972 nci maddesinin ikinci cümlesi ile 973 üncü maddesinin birinci fıkrasından, hükümleri birleştirilerek ve dili güncelleştirilerek alınmıştır.

İkinci ilâ üçüncü fıkraları, 6762 sayılı Kanununun 973 üncü maddesinin ikinci fıkrasından alınmıştır. Ancak, “alacağı 988’inci maddeye giren bir kredi muamelesinden doğan gemi alacaklısı ile deniz ödücünü veren” ibaresi, deniz ödücünü Tasarıya alınmadığı ve gemi alacaklısı hakkı da tamamen farklı bir şekilde düzenlenmiş olduğu için, Tasarıya alınmamıştır. Diğer kanunlara yapılan yollamalar ise kaptanın sorumluluğunu öngörülemeyecek bir şekilde genişletebileceği için, metinden çıkartılmıştır.

Kaptanın sorumluluğunun sınırlandırılması, bu hususa ilişkin Türkiye’nin katıldığı milletlerarası sözleşmelerde düzenlendiği için, milletlerarası birliği teminen, maddeye eklenen dördüncü fıkarda bu sözleşmelere yollamada bulunulmuştur.

C) Görevleri

I- Geminin elverişliliği ile ilgili olarak

1. Geminin denize ve yola elverişli olup olmadığına dikkat etme

MADDE 1090- (1) Kaptan, yola çıkmadan önce geminin denize ve yola elverişli olmasına ve gemiye, gemi adamlarına ve yüke ait belgelerin gemide bulunmasına dikkat etmek zorundadır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Vazifeleri:

I - Gemiye yola elverişli hale koyma vazifesi:

1. Yola elverişlilik:

Madde 974 – Kaptan; yola çıkmadan, geminin 817 nci maddede yazılı bakımlardan denize ve yola elverişli olmasına ve gemiye, gemi adamlarına ve yüke ait vesikaların gemide bulunmasına dikkat etmeye mecburdur.

GEREKÇE

Madde 1090 – 6762 sayılı Kanununun 974 üncü maddesinden alınmıştır. Maddede, denize ve yola elverişliliğin tarif edildiği hükme yollamada bulunulmasına gerek görülmemiştir.

2. Geminin yüklemeye ve boşaltmaya elverişli olup olmadığına dikkat etme

MADDE 1091- (1) Kaptan, yükleme ve boşaltma araçlarının kullanılma amaçlarına uygun durumda olmasına ve istifin, özel istifçiler tarafından yapılırsa bile, denizcilikte geçerli olan kurallara uygun bir şekilde gerçekleştirilmesine dikkat etmek zorundadır.

(2) Kaptan, denizcilikte geçerli olan kurallar uyarınca; geminin aşırı derecede yüklenmemesine, gerekli safranın gemide bulunmasına ve geminin ambarlarının taşınacak olan eşyayı kabule ve korumaya elverişli bir şekilde donatılmış olmasına dikkat etmek zorundadır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Yükleme ve boşaltmaya elverişlilik:

Madde 975 – Kaptan; yükleme ve boşaltma aletlerinin maksada elverişli bir halde bulunmasına ve istif işleri hususi istifçiler tarafından görülsün bile, istifin denizcilikte cari olan usul ve örfere uygun bir tarzda yapılmasına dikkat etmeye mecburdur.

Kaptan; denizcilik örf ve usullerince geminin aşırı derecede yüklü olmamasına, lüzumlu safranın yerinde olmasına ve ambarların akit uyarınca taşınacak olan malların kabulüne, taşınmasına ve korunmasına elverişli ve tertibatlı bir halde bulunmasına dikkate mecburdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1091 inci maddesinin ikinci fıkrası, içerik olarak değiştirilmeden, amacı daha iyi ifade eden bir cümle yapısına kavuşturularak kabul edilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 1091 – 6762 sayılı Kanunun 975 inci maddesinden, dili itibarıyla mehzazını teşkil eden Alm. TK.'nın 514 üncü paragrafına daha uygun hale getirilerek alınmıştır. Maddenin ikinci fıkrasında kaptanın, yazılı olsun olmasın, yürüttüğü meslek hakkında geçerli olan bütün kurallara uygun davranmak zorunda olduğuna işaret etmek için, 6762 sayılı Kanunun 975 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “denizcilik örf ve usulleri” ibaresinin yerine “denizcilikte geçerli olan kurallar” ibaresi tercih edilmiştir.

II- Yabancı mevzuata uyma

MADDE 1092- (1) Kaptan, yabancı bir ülkede bulunduğu sırada o ülke devletinin mevzuatına, özellikle kolluk, vergi ve gümrük kurallarına uymamasından doğan zararları tazmin ile yükümlüdür.

(2) Kaptan, gemisine harp kaçağı niteliğine sahip olduğunu bildiği veya bilmesi gereken eşyayı yüklemesi sebebiyle ortaya çıkan zararı da tazmin ile yükümlüdür.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Yabancı mevzuata riayet vazifesi:

Madde 976 – Kaptan; yabancı memlekette iken o memleketin mevzuatına, hususiyile polis ve gümrük nizamlarına riayetle ve bunlara aykırı hareketlerinden çıkan zararları tazmin ile mükelleftir.

Kezalik gemisine harb kaçağı olduğunu bildiği veya bilmesi lazımgelen malı yüklemesi yüzünden çıkan zararı da tazmin ile mükelleftir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1092 nci maddesinin birinci fıkrasında geçen “güvenlik” ibaresinin, amacı daha iyi açıklamak üzere “kolluk” ibaresiyle karşılanması uygun görülerek değiştirilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 1092 – 6762 sayılı Kanunun 976 ncı maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır. Maddenin birinci fıkrasında “polis ve gümrük nizamları” ibaresinin yerine geçmek üzere “güvenlik, vergi ve gümrük kuralları” ibaresi kullanılmıştır.

III- Yola çıkma

MADDE 1093- (1) Kaptan, gemi kalkmaya hazır olunca, elverişli ilk fırsatta yola çıkmak zorundadır.

(2) Kaptan, hastalık veya diğer bir sebepten dolayı gemiyi yönetmeyecek durumda olsa bile, geminin kalkmasını veya yolculuğun devamını, uygun görülemeyecek bir şekilde geciktiremez. Böyle bir durumda kaptan, durumun gereklerine göre donatandan talimat alması mümkünse, vakit geçirmeden ona engelleri bildirip talimat gelinceye kadar gereken önlemleri almak; aksi takdirde yerine başka bir kişiyi kaptan olarak bırakmak zorundadır. Kaptan, seçiminde kusurlu olmadıkça, kendisine vekâlet eden kaptanın fiillerinden dolayı sorumlu tutulamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Yola çıkma vazifesi:

Madde 977 – Gemi kalkmaya hazır olunca kaptan ilk elverişli fırsatta yola çıkmaya mecburdur.

Kaptan, hastalık veya diğer bir sebepten dolayı gemiyi idare edemeyecek bir halde bulursa dahi geminin kalkmasını veya yolculuğun devamını işi bozacak surette geciktiremez; bilakis halin icabına göre donatandan emir almak mümkünse, vakit geçirmeden donatana manileri bildirip emir gelinceye kadar lüzumlu tedbirleri almaya halin icabına göre bu mümkün değilse yerine başka kaptan koymaya mecburdur. Bu kaptanı seçmekte kusuru görülmedikçe kendine vekalet eden kaptanın fiillerinden dolayı mesul tutulamaz.

GEREKÇE

Madde 1093 – 6762 sayılı Kanunun 977 nci maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır.

IV- Gemide hazır bulunma

MADDE 1094- (1) Yükleme başladıktan boşaltma bitinceye kadar zorunlu bir sebep bulunmadıkça kaptan, ikinci kaptanla birlikte aynı zamanda gemiden ayrılamaz. Kaptan ayrılmak zorunda kalırsa, ayrılmadan önce zabıtlar veya tayfalar arasından uygun birisini yerine vekil bırakmakla yükümlüdür.

(2) Bu hüküm, geminin güvenli olmayan bir limanda veya demirleme yerinde bulunduğu zamanda, yükleme başlamadan önce ve boşaltma bittikten sonra da uygulanır.

(3) Kaptan, yakın bir tehlikenin var olması hâlinde veya gemi denizde bulunduğu sırada, gemiden ayrılmasını haklı gösteren bir zorunluluk olmadıkça, gemide kalmakla yükümlüdür.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - Gemide hazır bulunma mükellefiyeti:

Madde 978 – Yükleme başladıktan boşaltma bitinceye kadar acil sebepler olmadıkça kaptan, ikinci kaptanla birlikte aynı zamanda gemiden ayrılamazlar; acil bir sebeple kaptan ve ikinci kaptan gemiden ayrılmaya mecbur kalırlarsa kaptan, ayrılmadan önce zabıtlar ve tayfalar arasından işini başarabilecek birini vekil olarak yerine koymaya mecburdur.

Gemi emin olmıyan bir liman veya sahilde bulunduğu zaman, aynı hüküm yükleme başlamazdan önce ve boşaltma bittikten sonra dahi tatbik olunur.

Görünür bir tehlike halinde veya gemi denizde iken acil zaruret olmadıkça kaptan gemide hazır bulunmak mecburiyetindedir.

GEREKÇE

Madde 1094 – 6762 sayılı Kanunun 978 inci maddesinden mehz Alm. TK.’nın 517 inci paragrafıyla uyumlu hâle getirilerek ve dili güncelleştirilerek alınmıştır.

V- Kaptanın gemi zabitlerine danışması

MADDE 1095- (1) Kaptan, bir tehlikenin varlığı hâlinde, gemi zabitlerine danışmaya gerek görse bile, onların verdikleri kararla bağlı olmayıp alacağı önlemlerden daima kendisi sorumlu olur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

V - Gemi meclisi:

Madde 979 – *Kaptan; tehlike karşısında, gemi zabitleriyle müşavereye lüzum görse bile verilen kararla bağlı olmayıp alacağı tedbirlerden daima bizzat mesul olur.*

GEREKÇE

Madde 1095 – 6762 sayılı Kanunun 979 uncu maddesinden dili güncelleştirilerek alınan bu maddenin başlığı, gemide gemi zabitlerinden oluşan ayrı bir meclis olduğu izlenimini uyandırdığı için, “kaptanın gemi zabitlerine danışması” şeklinde değiştirilmiştir.

VI- Gemi journali

1. Tutma yükümlülüğü

MADDE 1096- (1) Her gemide gemi journali denilen bir defter tutulur. Bu deftere her yolculukta eşya veya safranin yüklenmeye başlanması anından itibaren geçecek belli başlı olaylar yazılır.

(2) Gemi journali, kaptanın gözetimi altında, ikinci kaptan tarafından ve onun mazereti hâlinde bizzat kaptan veya kaptanın gözetimi altında olmak şartıyla ehil bir gemi adamı tarafından tutulur.

(3) Bir liman içinde yolculuk yapan küçük gemilerde jurnal tutmak yükümlülüğü yoktur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

VI - Gemi journali:

1. Tutma mükellefiyeti:

Madde 980 – *Her gemide (Gemi journali) denilen bir defter tutulur. Bu deftere her yolculukta yük veya safranin yüklenmesi başlandığı andan itibaren geçecek bellibaşlı hadiseler yazılır.*

Gemi jurnalı kaptanın nezareti altında ikinci kaptan tarafından ve bunun mazereti halinde bizzat kaptan yahut nezareti altında olmak şartıyla münasip bir gemi adamı tarafından tutulur.

Bir liman içinde yolculuk eden küçük gemilerde jurnal tutmak mükellefiyeti yoktur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1096 – 6762 sayılı Kanununun 980 inci maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır. 1965 yılında mehzaz Alm. TK.'nın 520 nci paragrafında, gemi jurnalının tutulmasını zorunlu olmaktan çıkaran değişikliğin Tasarıya yansıtılmasının isabetli olmayacağı kabul edilmiştir.

2. İçeriği

MADDE 1097- (1) Gemi jurnaline, engel bulunmadıkça, aşağıdaki hususlar günü gününe yazılır:

- a) Meteorolojik veriler, özellikle hava ve rüzgâr durumu.
- b) Geminin izlediği rota ve aldığı yol.
- c) Geminin bulunduğu enlem ve boylam dairesi.
- d) Sintinelerdeki su yüksekliği.
- e) İskandil edilen su derinliği.
- f) Kılavuz alınması ve kılavuzun gemiye girdiği ve ayrıldığı saatler.
- g) Gemi adamları arasındaki değişiklikler.
- h) Gemi veya eşyanın uğradığı bütün kazalar ve bunların ayrıntılı açıklaması.
- i) Gemide işlenen suçlar ve 25/4/2006 tarihli 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu hükümleri saklı kalmak üzere, gemideki doğum ve ölüm olayları.

(2) Gemi journali kaptan ve ikinci kaptan tarafından imzalanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Muhtevası:

Madde 981 – *Gemi jurnalına günü gününe şunlar yazılır:*

1. Hava ve rüzgarın hali;
2. Geminin takip ettiği rota ve katettiği mesafeler;

3. Geminin bulunduğu tul ve arz dairesi;

4. Sintinelerdeki su yüksekliği.

Bundan başka şunlar da jurnala yazılır:

1. İskandil edilen su derinliği;

2. Kılavuz alınması ve kılavuzun gemiye girdiği ve ayrıldığı saatler;

3. Gemi adamları arasındaki değişiklikler;

4. Gemi meclisince verilen kararlar;

5. Gemi veya yükünün uğradığı bütün kazalar ve bunların tafsilatı.

Gemide işlenen suçlar ve verilen disiplin cezalarıyla gemideki doğum ve ölüm vakaları dahi jurnala yazılır. Nüfus Sicil Kanununun hükümleri mahfuzdur.

Mani olmadıkça kayıtlar her gün yapılır.

Gemi jurnalı kaptan ve ikinci kaptan tarafından imzalanır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1097 nci maddesinin birinci fıkrasında daha doğru bir anlatıma kavuşturulmak amacıyla değişiklik yapılmış ve (i) bendine atıfta bulunulan “Nüfus Kanunu”nun değişmiş olması nedeniyle kanun tekniğine uygun olarak tarih ve sayısı da yazılmıştır. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 1097 – 6762 sayılı Kanunun 981 inci maddesinden birinci ilâ dördüncü fıkraları birleştirilerek ve dili güncelleştirilerek alınmıştır.

VII- Deniz raporu

1. Düzenlenmesi istemine yetkili olanlar

MADDE 1098- (1) Kaptan, yolculuk sırasında gemiyi veya taşınan eşyayı ilgilendiren veya başkaca bir maddi zarar doğurması muhtemel olan bir kaza meydana geldiğinde, gemi zayi olsa bile, bir deniz raporu düzenlenmesini istemeye yetkili ve kendisinden istendiği takdirde buna zorunludur. Deniz raporunun düzenlenmesini donatan veya ilgisi olduğunu ispat eden herkes isteyebilir. Deniz raporunun, vakit kaybetmeksizin aşağıda belirtilen yerlerden birinde düzenlenmesi istenebilir:

a) Varma limanında ve eğer varma limanı birden çok ise, kazadan sonra varılan ilk limanda.

b) Gemi tamir edildiği veya eşya boşaltıldığı takdirde barınma limanında.

c) Yolculuk geminin batması yüzünden veya diğer bir sebepten varma limanına ulaşmadan biter ise, kaptanın veya ona vekâlet eden kişinin uğradığı ilk elverişli yerde.

(2) Kaptan ölür veya deniz raporu düzenlettiremeyecek bir hâlde bulunursa, gemide kaptandan sonra en yüksek rütbeli zabıt tespit yaptırmak zorundadır.

(3) Denizde can ve mal koruma hakkındaki mevzuat hükümleri saklıdır.

(4) Deniz raporu, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde mahkemelerce düzenlenir. Diğer yerlerde, Türk Bayraklı gemiler için yerel mevzuat hükümleri saklı kalmak üzere Türk konsoloslukları, deniz raporu düzenler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

VII - Deniz raporu:

1. Tesbit ettirme mükellefeyeti:

Madde 982 – Kaptan, yolculuk esnasında vukubulacak bütün kazaları, bunlar ister gemi veya yükün zıyanını yahut hasara uğramasını, ister geminin bir barınma limanına girmesini veyahut her hangi başka bir zararı intac etmiş olsun, gemi adamlarının tamamı yahut içlerinden bir kısmının iştirakiyle mahkemeye tesbit ettirmeye mecburdur.

Bu tesbit, vakit kaybetmeden, aşağıda yazılı yerlerde yaptırılır:

1. Varma limanında ve eğer varma limanı birden çok ise kazadan sonra varılacak ilk limanda;

2. Gemi tamir edildiği veya yük boşaldığı takdirde barınma limanında;

3. Yolculuk, geminin batması yüzünden veya diğer bir sebepten varma limanına ulaşmadan biter ise kaptanın veya ona vekalet eden kimsenin uğradığı ilk münasip yerde.

Kaptan ölür veya tesbit yaptıramıyacak bir halde bulunursa gemide kaptandan sonra en yüksek rütbeli zabıt bunu yaptırmaya mecburdur.

Denizde Can ve Mal Koruma hakkındaki Kanun hükmü mahfuzdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1098 inci maddesinin birinci fıkrası, içerik olarak değiştirilmeden, amacı daha iyi ifade eden ibarelerle değiştirilerek ve maddede redaksiyon yapılarak kabul edilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 1098 - Maddenin birinci fıkrası, 6762 sayılı Kanununun 982 nci maddesinin birinci ilâ ikinci fıkralarından, mehz Alm. TK.'nın 525 inci paragrafında 1972 yılında yapılan değişiklik göz önünde bulundurularak alınmıştır. İkinci fıkra, 6762 sayılı Kanununun 982 nci maddesinin üçüncü fıkrasından, üçüncü fıkra da aynı maddenin dördüncü fıkrasından alınmış ve Tasarının 932 nci maddesinin dördüncü fıkrası için bildirilen gerekçeyle denizde can ve mal koruma mevzuatına genel bir atf ile yetinilmiştir. Maddenin dördüncü fıkrasında, Türkiye sınırları dışında deniz raporu düzenlenmesi gerekirse, buna mehz Kanundan esinlenilerek, Türk konsolosluklarının da yetkili olduğu belirtilmiştir; ancak, deniz raporunun alınacağı ülkede, bu iş için (Tasarıda olduğu gibi) özel bir yargı usulü öngörölmüşse, bu hükümlerin de saklı tutulması gerektiğinden, fıkra bu doğrultuda bir ilave yapılmıştır.

2. Tespit edilecek konular

MADDE 1099- (1) Yolculuğun önemli olayları, özellikle kazalar ve zararın önüne geçilmesi veya azaltılması için alınan önlemler tam ve açık olarak mahkemece veya konsoloslukça tespit edilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Tesbit edilecek hususlar:

Madde 983 – *Yolculuğun önemli hadiseleri, hususiyile kazalar ve zararın önüne geçilmesi veya azaltılması için alınan tedbirler tam ve vazih olarak mahkemece tesbit olunur.*

GEREKÇE

Madde 1099 – Madde, 6762 sayılı Kanununun 983 üncü maddesinden, konsolosluklar da ilave edilerek alınmıştır.

3. Usul

MADDE 1100- (1) Tespit için kaptan, bütün gemi adamlarının ad ve soyadlarını gösteren bir cetvel, gemi jurnali ve olayla ilgili mevcut diğer belgelerle birlikte 1098 inci maddede belirtilen mahkemeye veya konsolosluğa başvurur.

(2) Başvuru üzerine mahkeme veya konsolosluk, tespit için mümkün olduğu kadar yakın bir gün belirler ve bunu uygun olan bir şekilde ilan eder. Ancak, gecikmesinde sakınca görölen hâllerde ilandan vazgeçilebilir.

(3) Gemi veya yükü ilgili olanlarla kaza ile ilgili diğer kişiler, mahkemede veya konsoloslukta bizzat bulunabilecekleri gibi, bir vekil de bulundurulabilirler.

(4) Kaptan, gemi jurnaline dayalı olarak gerekli açıklamalarda bulunur. Gemi journali, mahkemeye veya konsoloslukta getirilemiyorsa veya tutulması zorunlu değilse, bu hâllerin sebepleri bildirilmelidir.

(5) Hâkim veya konsolos, gerek gördüğünde gemi adamlarından mahkemeye gelmemiş olanları dinleyebileceği gibi, olayların yeterince anlaşılması için kaptan ve diğer gemi adamlarına istediğini de sorabilir.

(6) Kaptana, diğer gemi adamlarına ve olayla ilgisi bulunanlara doğru söylemeleri gerektiği ihtar olunur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Muhakeme usulü:

Madde 984 – Tesbit için kaptan, bütün gemi adamlarının ad ve soyadlarını ihtiva eden bir cetvel ve gemi journaliyle birlikte 982 nci maddede yazılı yerdeki mahkemeye müracaat eder.

Müracaat üzerine mahkeme tesbit için mümkün olduğu kadar yakın bir gün tayin ve münasip bir tarzda ilan eder. Şu kadar ki, ilan mahzurlu bir gecikmeyi mucip olacaksa bundan vazgeçebilir.

Gemi veya yükü ilgili şahıslar ve kaza ile her hangi bir surette ilgili olanlar, bizzat mahkemede bulunabilecekleri gibi, bir vekil de bulundurulabilirler.

Kaptan gemi jurnalına istinaden izahlarda bulunur. Gemi journali mahkemeye getirilemiyorsa veya tutulması mecburi değilse bu hallerin sebepleri bildirilmelidir.

Hakim lüzum görürse gemi adamlarından gelmemiş olanları da dinleyebilir; için iyi anlaşılması için kaptan ve diğer gemi adamlarına istediğini sorabilir.

Kaptan ve diğer gemi adamlarına doğru söylemeleri lüzumu ihtar olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1100 üncü maddesinin altıncı fıkrası, içerik olarak değiştirilmeden, amacı daha iyi ifade eden bir cümle yapısına kavuşturularak kabul edilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 1100 – Madde, 6762 sayılı Kanunun 984 üncü maddesinden konsoloslukların da deniz raporunu düzenleme yetkisini haiz oldukları göz önünde tutularak mahkeme sözcüğünün yanına konsolosluk sözcüğü eklenerek alınmıştır.

4. Tutanağın aslının saklanması

MADDE 1101- (1) Tutanağın aslı mahkemece veya konsoloslukça saklanır. İlgililerden isteyenlere onaylanmış örnekleri verilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Zaptın aslının saklanması:

Madde 985 – Zaptın aslı mahkemede saklanır; ilgililerden istiyenlere tasdikli sureti verilir.

GEREKÇE

Madde 1101 – Madde, 6762 sayılı Kanunun 985 inci maddesinden, konsoloslukların da deniz raporunu düzenleyebileceği göz önünde tutularak, rapor konsoloslukça düzenlenmişse, onun saklanması ve talep edildiğinde onaylı bir örneğinin ilgililere verilmesini öngören bir ibare eklenmek suretiyle alınmıştır.

VIII- Donatanın menfaatlerini koruma

MADDE 1102- (1) Kaptan, gemi zayi olsa bile, gerektiği sürece donatanın menfaatlerini korumakla yükümlüdür.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - Geminin zıyayı ve deniz iş hukukuyla bu fasıl hükümleri arasındaki münasebet:

Madde 1015/ 1 – Gemi zayi olsa bile kaptan, deniz raporunu tesbit ettirmeye ve icabettiği müddetçe donatanın menfaatlerini korumaya mecburdur. Kaptan bu müddete ait ücret ve geçim masraflarından başka 1007 nci madde gereğince parasız götürülmesini ve bunun tutarı olan tazminatı isteyebilir.

GEREKÇE

Madde 1102 – 6762 sayılı Kanunun 1015 inci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinden, kaptanın deniz raporu düzenletirilmesiyle ilgili görevi Tasarının 1098 inci maddesinde hükme bağlandığından onunla ilgili ibare metinden çıkartılmak suretiyle alınmıştır.

D) Kanundan doğan temsil yetkisi

I- Donatanın temsilcisi sıfatıyla

1. Kapsamı

a) Gemi bağlama limanında bulunduğu sırada

MADDE 1103- (1) Gemi henüz bağlama limanında bulunduğu sırada kaptanın yapmış olduğu hukuki işlemler donatanı bağlamaz; meğerki, kaptan kendisine ayrıca verilmiş özel bir yetkiye dayanarak hareket etmiş veya borç, diğer bir özel borçlandırıcı sebepten doğmuş olsun.

(2) Kaptan bağlama limanında da gemi adamı tutmaya yetkilidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

C) Kanundan doğan temsil salâhiyeti:

I - Donatanın temsilcisi sıfatıyla:

1. Şümulü:

a) Gemi bağlama limanında bulunduğu zaman:

Madde 986 – Gemi henüz bağlama limanında bulunduğu sırada kaptanın yapmış olduğu hukuki muameleler donatanı ilzam etmez; meğer ki, kaptan ayrıca verilmiş hususi salâhiyete istinaden hareket etmiş veya borç başka hususi bir kanuni sebepten ileri gelmiş olsun.

Kaptan bağlama limanında dahi olsa tayfa tutabilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarımın 1103 üncü maddesinin birinci fıkrası, içerik olarak değiştirilmeden, amacı daha iyi ifade eden bir cümle yapısına kavuşturularak kabul edilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 1103 – 6762 sayılı Kanunun 986 ncı maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır.

b) Gemi bağlama limanı dışında bulunduğu sırada

MADDE 1104- (1) Gemi bağlama limanı dışında bulunduğu sırada kaptan, bu sıfatla, geminin donatılmasına, yakıt ve kumanyasına, gemi adamlarına, geminin denize, yola ve yüke elverişli bir hâlde tutulmasına ve genel olarak yolculuğun güvenli bir şekilde sürdürülmesine ilişkin

her türlü işlem ve tasarrufları üçüncü kişilerle donatan adına yapmaya yetkilidir.

(2) Taşıma sözleşmeleri yapmak ve görevlerine giren hususlarda dava açmak da kaptanın yetkisi kapsamındadır.

(3) Yabancı bayraklı gemilerde, geminin malikine veya kiracısına açılacak her türlü dava veya takip, onlar hakkında geçerli olmak üzere kaptana da yöneltilebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

b) Gemi bağlama limanı dışında bulunduğu zaman:

Madde 987 – Gemi bağlama limanı dışında bulunduğu sırada kaptan bu sıfatla geminin donatılmasına, yakıt ve kumanyasına, gemi adamlarına, geminin iyi halde muhafaza edilmesine ve umumi olarak yolculuğun selamete icrasına mütaallik her türlü muamele ve tasarrufları üçüncü şahıslarla donatan namına yapmaya salahiyetlidir.

Taşıma mukaveleleri yapmak ve kendi vazifeleri çerçevesine dahil hususlarda dava açmak da kaptanın salahiyetleri cümlesindedir.

GEREKÇE

Madde 1104 – Maddenin ilk iki fıkrası 6762 sayılı Kanunun 987 nci maddesinden, geminin “iyi halde korunmasına” ilişkin ibare onun “denize, yola ve yüke elverişli bir halde tutulması” şeklinde değiştirilerek ve dili güncelleştirilerek alınmıştır.

Maddenin üçüncü fıkrası, 6762 sayılı Kanunun 1242 nci maddesinin ikinci fıkrasının ikinci bendinin yeniden düzenlenmesi yoluyla kaleme alınmıştır. 6762 sayılı Kanundaki hüküm, yalnızca gemi alacaklısı haklarının paraya çevrilmesi hallerinde uygulama alanı bulur ve donatanın yerine kaptana dava veya takip açılmasına olanak sağlamaktadır. Bu hükmün yalnızca rehinli takiplerde uygulanmasını haklı gösterecek bir gerekçe saptamak mümkün değildir. Aksine, yabancı bayraklı gemilerin maliklerine veya kiracılarına açılacak dava ve takipler bakımından bu hükmün genelleştirilmesi ve her türlü dava ve takip hakkında uygulanması gerekli görülmüştür. Bu sebeple, hükmün kaptanın temsil yetkisi ile ilgili 1104 üncü maddeye alınması gerekmiştir.

c) Kredi işlemleri

MADDE 1105- (1) Kaptan, ancak gemiyi korumak veya yolculuğu yapmak için zorunluluk bulunması hâlinde ve bu ihtiyaçların karşılanabilmesi için gerekli olan miktarda ödünç para veya veresiye mal almaya ve benzeri kredi işlemlerini yapmaya yetkilidir.

(2) Birinci fıkrada kaptanın yapmaya yetkili olduğu belirtilen işlemlerin geçerliği, onun seçtiği işlemin amaca uygun veya bu işlemle sağlanan para veya diğer şeylerin fiilen geminin korunması

veya yolculuk yapmak için kullanılmış olup olmamasına bağlı değildir. Üçüncü kişi, kaptanın yetkisiz olduğunu veya sağlanan krediyi başka bir amaçla kullanma niyetinin bulunduğunu biliyorsa yahut bunları bilmemesi ağır bir ihmal oluşturuyorsa, kaptanın yaptığı işlem donatanı bağlamaz.

(3) Kaptanın kambiyo taahhütlerinden dolayı donatanın şahsen sorumlu tutulması, ona donatan tarafından açık bir temsil yetkisi verilmiş bulunmasına bağlıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Hususi haller:

a) Kredi muameleleri:

Madde 988 – Kaptan, ödünç para veya veresiye mal almaya ve bu gibi kredi muamelelerine girişmeye, ancak gemiyi muhafaza etmek veya yolculuğu yapmak için zaruret halinde ve bu zaruretle ölçülü derecede salahiyetlidir. Kaptan ancak yolculuğun icrası için zaruret halinde ve yalnız bu zaruretle ölçülü derecede deniz ödünçü alabilir.

Muamelenin muteber sayılması, paranın hakikaten sarf edilmiş olup olmasına veya kaptanın seçtiği kredi şeklinde isabet bulunup bulunmamasına yahut kaptanın emrinde para mevcut olup olmamasına bağlı değildir; meğer ki, üçüncü şahıs kötü niyet sahibi olsun.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1105 inci maddesinde redaksiyon yapılarak madde kabul edilmiş; ayrıca aşağıdaki değerlendirme yapılmıştır. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

“Maddenin gerekçesinde, mehzaz Alman Kanunundaki değişikliğe uygun olarak 6762 sayılı Kanunun 989 ve 990 inci maddelerinin Tasarıya alınmadığı açıklanmıştır. Mehzaz Alman Ticaret Kanununda 1972 yılında yapılan değişiklikte, 6762 sayılı Kanunun 989 uncu maddesine tekabül eden 529 uncu paragraf yürürlükten kaldırılmışsa da, bu maddede düzenlenen “kambiyo taahhütlerine” ilişkin kural aynı değişiklik sırasında 528 inci paragrafın üçüncü fıkrasına eklenmiştir. Tasarının 1105 inci maddesi de, 528 inci paragraftan aynen alındığı için, sonuç olarak, 6762 sayılı Kanunun 989 uncu maddesinin “kambiyo taahhütleri”ne ilişkin kuralı, Tasarının 1105 inci maddesinin üçüncü fıkrasına geçmiştir.”

GEREKÇE

Madde 1105 – 6762 sayılı Kanunun 988 inci maddesinin mehzazını teşkil eden Alm. TK.’nın 528 inci paragrafında 21/06/1972 tarihli Kanun ile yapılan değişiklikler göz önünde bulundurularak yeniden kaleme alınmıştır. 6762 sayılı Kanunun 989 ilâ 990 mcı maddeleri, mehzazdaki değişikliğe uygun olarak, Tasarıya alınmamıştır.

2. Temsil yetkisinin sınırlandırılması

MADDE 1106- (1) Kaptanın kanundan doğan temsil yetkisini sınırlandırmış olan donatan, bu sınırlandırmalara kaptanın uymadığını, sadece bunları bilen kişilere karşı ileri sürebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Temsil salahiyetinin tahdidi:

Madde 991 – Kaptanın kanundan doğan temsil salahiyetlerini tahdit etmiş olan donatan, kaptanın tahditlere riayetsizliğini yalnız bunları bilen kimselere karşı ileri sürebilir.

GEREKÇE

Madde 1106 – 6762 sayılı Kanunun 991 inci maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır.

3. Fesihten sonra kaptanın yetkilerinin kaldırılması

MADDE 1107- (1) Kaptanla yaptığı sözleşmenin feshini bildiren donatan, kaptanın, feshi bildirim süresi içinde, yetkilerini kullanmasını yasaklayabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1107 – Feshi ihbar süresi içerisinde kaptanın yetkilerini kullanmasının donatan tarafından yasaklanıp yasaklanamayacağı hususundaki tereddütleri gidermek üzere mehz Alm. TK. ’nın 21/06/1972 tarihli Kanun ile değişik 545 inci paragrafının birinci cümlesinden alınmıştır.

4. Kaptanın vekâletsiz iş görmesi

MADDE 1108- (1) Vekâleti olmadan donatan hesabına kendi parasından avans veren veya kendi adına borçlanan kaptan, donatandan olan tazminat alacağı bakımından üçüncü kişiler durumundadır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Kaptanın verdiği avanslar:

Madde 992 – Vekaleti olmadan donatan hesabına kendi parasından avans veren veya şahsan borçlanan kaptan donatandan tazminat isterken üçüncü şahıs hükmündedir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1108 – 6762 sayılı Kanunun 992 nci maddesinden, mehz Alm. TK.’nın 532 nci paragrafında 21/06/1972 tarihinde yapılan değişiklik göz önünde bulundurularak alınmıştır. Maddenin başlığı, sadece kaptanın verdiği avanslarla ilgili olmadığı için “kaptanın vekâletsiz iş görmesi” olarak değiştirilmiştir. 6762 sayılı Kanunun 992 nci maddesindeki “üçüncü şahıs hükmündedir” ibaresinin yerine, mehaza uygun olarak, “üçüncü kişilerden farklı bir hakka sahip değildir” ibaresi ikame olunmuştur.

5. Donatanın kaptanın yaptığı işlemlerden doğan sorumluluğu

MADDE 1109- (1) Donatan, kaptanın onun adına hareket ettiğini bildirerek veya bildirmeyerek, gemiyi sevk ve idare eden kişi sıfatıyla kanuni yetkileri dâhilinde yaptığı hukuki işlemlerden dolayı üçüncü kişilere karşı hak iktisap eder ve borç altına girer.

(2) Kaptan, ifasını ayrıca üstlenmedikçe veya kanuni yetkilerini aşmadıkça, yapmış olduğu işlemlerden dolayı şahsen borç altına girmez. Kaptanın 1088 ve 1089 uncu maddelerden kaynaklanan sorumluluğu saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

5. Hükümleri:

a) Üçüncü şahıslara karşı:

Madde 993 – Kaptanın bu sıfatla ve kanuni salahiyetleri çerçevesi içinde, donatan adına hareket ettiğini bildirerek veya bildirmiyerek, yaptığı hukuki muamelelerle donatan üçüncü kişilere karşı hak iktisap eylediği gibi gemi ve navlun ile mesul de olur.

Ifasını tekeffül etmedikçe veya kanuni salahiyetleri çerçevesini aşmadıkça kaptan bu gibi muamelelerden şahsan mesul olmaz; şu kadar ki; kaptanın 972 ve 973 üncü maddelerde yazılı mesuliyetleri mahfuzdur.

GEREKÇE

Madde 1109 – 6762 sayılı Kanununun 993 üncü maddesinden, mehz Alm. TK.’nın 533 üncü paragrafına uygun olarak, kaptanın “gemiye sevk ve idare eden kişi” sıfatıyla haiz olduğu kanuni yetkileri dahilinde yaptığı hukuki işlemlerin donatanı bağlayacağı ve donatanın sınırlı aynı sorumluluğu kaldırılmış bulunduğundan bu nevi işlemlerden dolayı sadece “borç altına gireceği” tasrih edilerek ve dili güncelleştirilerek alınmıştır.

6. Kaptanın donatana karşı hak ve yükümlülükleri

MADDE 1110- (1) Donatan tarafından sınırlandırılmış olmadıkça, kaptan ile donatan arasındaki ilişkilerde de kaptanın yetkilerinin kapsamı, 1103 ilâ 1105 inci maddelerde yer alan hükümlere tabidir.

(2) Kaptan; donatana geminin durumu, yolculuk sırasında meydana gelen olaylar, yaptığı sözleşmeler ve açılan davalar hakkında düzenli şekilde bilgi vermekle yükümlü olduğu gibi, şartlar elverdikçe bütün önemli işlerde, özellikle 1105 inci maddede yazılı durumlarda, yolculuğun değiştirilmesi veya kesilmesi gerektiğinde ve olağanüstü tamirler ile alımlarda donatandan talimat istemek zorundadır.

(3) Kaptan, elinde donatana ait yeterli miktarda para bulursa bile, olağanüstü tamirleri ve alımları, ancak zorunluluk hâlinde yapabilir.

(4) Kaptan, geminin bağlama limanına dönüşünde veya her isteyişinde donatana hesap vermek zorundadır.

(5) Kaptan; taşıtandan, yükletenden ve gönderilenden ödül veya tazminat gibi her ne ad altında olursa olsun navlun dışında aldığı bütün paraları da donatanın hesabına alacak yazmak zorundadır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

b) Donatana karşı:

Madde 994 – *Kaptanın salahiyyetleri donatan tarafından tahdit edilmiş olmadıkça kaptanın haiz olduğu salahiyyetleri şümulüne mütaallik 986 - 990 inci maddeler hükümleri kaptanın donatan ile olan münasebetlerinde de tatbik olunur.*

Kaptan; geminin durumundan, yolculuk hadiselerinden, yaptığı sözleşmelerden, açılan davalardan donatana muntazam bir tarzda haber vermekle mükellef olduğu gibi hal ve zaman elverdikçe bütün önemli işlerde ve hususiyile 988 ve 990 inci maddelerde yazılı hallerde, yolculuğun değiştirilmesi veya kesilmesi zaruretinde ve fevkalade tamirler veya alımlarda donatandan talimat istemiye mecburdur.

Kaptan fevkalade tamirleri ve alımları, elinde donatana ait kağı para bulunsa bile, ancak zaruret halinde yapabilir.

Kaptan; bir ihtiyacı giderecek parayı deniz ödücü almadan veya vazgeçilebilecek gemi teferruatı ve kumanyasını satmadan elde edemeyeceği hallerde, donatana en az zarar verecek tedbirleri almakla mükelleftir.

Kaptan geminin bağlama limanına dönüşünde ve her isteyişinde donatana hesap vermeye mecburdur.

D) Şahsi muameleleri:

I - Navlundan başka alınan paranın teslim mecburiyeti:

Madde 1003 – Kaptan; taşıtandan, yükletenden veya gönderilenden ikramiye, bahşiş, pey ve saire mükafat ve tazminat gibi her ne nam ile olursa olsun navlundan başka aldığı bütün paraları da donatanın matlubuna kaydetmeye mecburdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarımın 1110 uncu maddesinin ikinci ve dördüncü fıkraları, içerik olarak değiştirilmeden, amacı daha iyi ifade eden bir cümle yapısına kavuşturularak kabul edilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1110 – Maddenin birinci ilâ dördüncü fıkraları, 6762 sayılı Kanunun 994 üncü maddesinden, deniz ödücüyle ilgili dördüncü fıkrası çıkartılarak ve ifadesi düzeltilerek alınmıştır. Beşinci fıkra ise, 6762 sayılı Kanunun 1003 üncü maddesinden kısaltılarak alınmıştır.

II- Kendi hesabına gemiye eşya yükleme yasağı

MADDE 1111- (1) Kaptan, donatanın muvafakati olmaksızın kendi hesabına gemiye eşya yükleyemez. Bu yasağa uymadığı takdirde, kaptan bu gibi yolculuklarda benzer eşya için, yükleme yerinde ve zamanında istenebilecek en yüksek navlunu donatana ödemeye zorludur. Donatanın kaptanın ödediği navlunun karşılamaadığı zararı için tazminat isteme hakkı saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Kendi hesabına gemiye eşya yükleme yasağı:

Madde 1004 – Kaptan, donatanın muvafakati olmaksızın kendi hesabına eşya yükletemez. Bu yasağa aykırı hareket ederse donatanın bu yüzden uğramış olduğu daha fazla zararı tazmin ettirmek hakkı mahfuz kalmak şartıyla, bu gibi yolculuklarda mümasil eşya için, yükleme yerinde ve zamanında verilmesi mütat olan navlunun en yükseğini vermeye mecburdur.

GEREKÇE

Madde 1111 – 6762 sayılı Kanununun 1004 üncü maddesinden, hükümlerin tertip tarzı düzeltilerek ve dili güncelleştirilerek alınmıştır.

III- Yükle ilgili olanların menfaatlerini koruma yükümlülüğü

1. Genel olarak

MADDE 1112- (1) Kaptan, yolculuk esnasında yükle ilgili olanların menfaati gereği eşyanın en iyi şekilde korunması için mümkün olan özeni göstermekle yükümlüdür.

(2) Kaptan, bir zararın önüne geçilmesi veya azaltılması için özel önlemlerin alınması gerektiğinde, yükle ilgililerin menfaatlerini göz önünde bulundurmaya ve mümkünse talimatlarını almaya ve duruma göre bu talimatları yerine getirmeye zorunludur. Talimat alınması mümkün olmadığı takdirde, kaptan kendi takdirine göre hareket eder; ancak yükle ilgili olanları, bu gibi durumlardan ve alınan önlemlerden gecikmeksizin bilgilendirmek için üzerine düşeni yapar.

(3) Kaptan, bu gibi durumlarda eşyayı tamamen veya kısmen boşaltmaya ve eşyanın bozulması yüzünden veya diğer sebeplerden ileri gelebilecek büyük bir zararın başka surette önüne geçilemeyeceği anlaşılıyorsa, eşyayı satmaya; korunması yahut daha ileri götürülmesi için gereken parayı sağlamak için rehnetmeye yetkilidir.

(4) Kaptan, yükle ilgili olanların zamanında bizzat yapabilecek durumda olmamaları koşuluyla, eşyanın ziyayından ve hasara uğramasından doğan istem haklarını, mahkemelerde veya mahkeme dışında kendi adına kullanmaya yetkilidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Yükle ilgili olanların temsilcisi sıfatıyla:

1. Umumi olarak:

Madde 995 – *Yükle ilgili olanların menfaatlerini korumak için kaptan yolculuğun devamında mümkün olduğu kadar yüke bakmakla mükelleftir.*

Bir ziyayın önüne geçilmesi veya azaltılması için hususi tedbirler alınmaya lüzum görüldüğünde kaptan, yükle ilgili olanların temsilcisi sıfatıyla menfaatlerini korumaya ve kabil oldukça talimatlarını alarak mümkün mertebe tatbika mecburdur; bunlara imkan bulunmazsa kaptan takdirine göre hareket eder ve umumi olarak yükle ilgili olanlara hadiselerden ve alınan tedbirlerden gecikmeksizin haber verir.

Bu gibi hallerde kaptan, yükü tamamen veya kısmen boşaltmaya ve yükün bozulmasından veya sair sebeplerden ileri gelebilecek büyük bir zararın başka surette önüne geçilemeyeceği hallerde, satmaya yahut yükün muhafazası ve daha ileri götürülmesi için lüzumlu paraları elde etmek maksadıyla deniz ödücünü almaya ve yük alıkonmuş veya müsadere edilmiş yahut başka bir suretle elinden çıkmışsa onu geri almak için adli ve idari makamlara veya fertlere karşı her türlü taleplerde bulunmaya ve her türlü davaları açmaya dahi salahiyetlidir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1112 – 6762 sayılı Kanununun 995 inci maddesinden, Alm. TK.'nın 535 inci paragrafında 21/06/1972 tarihinde yapılan değişiklikle uyumlu hale getirilerek ve dili güncelleştirilerek alınmıştır.

2. Rotadan sapma

MADDE 1113- (1) Yolculuğun izlenen rota üzerinde sürdürülmesini umulmayan bir hâl engellerse, kaptan durumun gereklerine ve imkânlar çerçevesinde uygulamaya zorunlu olduğu talimata göre, yolculuğa, başka bir rota üzerinde devam edebileceği gibi kısa veya uzun bir süre için ara verebilir veya kalkma limanına geri dönebilir.

(2) Navlun sözleşmesinin sona ermesi hâlinde kaptan, 1211 inci madde hükümlerine göre hareket eder.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Hususi haller:

a) Yolculuğun devamına engel olan hal:

Madde 996 – Yolculuğun ilk rotadan devamına umulmayan bir hal mani olursa kaptan, halin icabına ve imkan nispetinde tatbikına mecbur olduğu talimata göre yolculuğa ya başka bir rotada devam etmeye yahut bunu kısa veya uzun bir müddet için kesmeye veyahut kalkma limanına dönmeye salahiyetlidir.

Taşıma mukavelesinin hükümden düşmesi halinde kaptan 1086 inci madde gereğince muamele yapar.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1113 üncü maddesinin birinci fıkrası, amacı daha iyi ifade eden bir cümle yapısına dönüştürülerek, ikinci fıkrada geçen “taşıma sözleşmesi”, Tasarının 1138 inci maddesinde “navlun sözleşmesi” olarak adlandırıldığından, hükümden bu yönde değişiklik yapılarak kabul edilmiştir. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1113 – 6762 sayılı Kanunun 996 ncı maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır. Birinci fıkrada “ilk rota” yerine “izlenen rota” ibaresi tercih edilmiştir. İkinci fıkrada “hükümden düşme” ibaresinin yerine, daha genel nitelikteki “sona erme” ibaresi ikame edilmiştir.

3. Eşya üzerinde tasarruf yetkisi

a) Genel olarak

MADDE 1114- (1) 1112 nci maddede yazılı hâller dışında kaptan, ancak yolculuğun devamı için zorunluluk bulunduğu takdirde, eşya üzerinde onu satmak, rehnetmek veya kullanmak suretiyle tasarrufta bulunabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Yük üzerinde tasarruflar:

a) Umumi olarak:

Madde 998 – *Kaptan, 995 inci maddede yazılı hallerden başkasında yolculuğun devamı için zaruri olmadıkça yükü karşılık göstererek deniz ödöncü almaya yahut yükün bir kısmını satmaya yahut başka suretle yük üzerinde tasarrufta bulunmaya salahiyyetli değildir.*

GEREKÇE

Madde 1114 – 6762 sayılı Kanunun 998 inci maddesinden, mehz Alm. TK. ’nın 538 inci paragrafında 21/06/1972 tarihinde yapılan değişikliklerle uyumlu hale getirilerek ve dili güncelleştirilerek alınmıştır.

b) Müşterek avaryaya hâlinde

MADDE 1115- (1) Kaptan, para ihtiyacı müşterek avaryadan kaynaklanmış olup da bunu karşılamak için değişik önlemlerden birine başvurabilecek durumda bulunuyor ise, bunlardan ilgililere en az zarar verecek olanını seçmek zorundadır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

b) Müşterek avaryaya halinde:

Madde 999 – Para ihtiyacı müşterek avaryadan ileri gelmiş olup da kaptan bunu gidermek için çeşitli tedbirler karşısında bulunursa bunlardan ilgililere en az zarar verecek olanı seçmeye mecburdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1115 – 6762 sayılı Kanunun 999 uncu maddesinden ifadesi düzeltilerek alınmıştır.

c) Diğer hâllerde

MADDE 1116- (1) Müşterek avaryaya hâli bulunmadığı takdirde, kaptan, sadece, para ihtiyacı başka yolla karşılanamıyorsa veya diğer önlemlerin alınması donatan yönünden katlanılamayacak bir zararın doğmasına sebebiyet verecekse, eşyayı satabilir, rehnedebilir veya diğer bir şekilde eşya üzerinde tasarrufta bulunabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

c) Müşterek avaryaya olmyan hallerde:

Madde 1000 – Müşterek avaryaya yoksa kaptan, yükü karşılık göstererek deniz ödöncü almaya yahut bir kısmı üzerinde satış veya başka suretle tasarruf etmeye ancak para ihtiyacının başka suretle giderilememesi veya diğer tedbirin alınmasının donatan için fahiş bir zararı mucip olması halinde salahiyetlidir.

Kaptan bu hallerde bile 1160 inci maddenin 1 inci fıkrası gereğince yükü ancak gemi ve navlunu ile birlikte karşılık göstererek deniz ödöncü alabilir.

Deniz ödöncü donatan için fahiş bir zararı mucip olmadıkça kaptan, satış yerine deniz ödöncü almak yoluna gider.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1116 – 6762 sayılı Kanununun 1000 inci maddesinden, mehz Alm. TK.’nın 540 ncı paragrafında 21/06/1972 tarihinde yapılan değişiklikle uyumlu hale getirilerek ve dili güncelleştirilerek alınmıştır.

d) Kaptanın işlemlerinin donatanı bağlaması

MADDE 1117- (1) Kaptan eşya üzerinde 1116 ncı maddede yazılı olduğu şekilde tasarruf ettiği takdirde, donatan, bundan zarar gören yükü ilgili kişilerin uğradıkları zararı tazmin ile yükümlüdür.

(2) Donatanın ödeyeceği tazminat hakkında 1186 ncı madde hükmü uygulanır. Eşyanın satışı sonucunda elde edilen net satış bedeli 1186 ncı maddede yazılı değeri aşarsa, onun yerine net satış bedeli geçer.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**d) Müşterek hüküm:**

Madde 1001 – Yukarıki maddede yazılı hallerde yük karşılık gösterilerek deniz ödünçü alınması yahut yükün bir kısmı üzerinde satış veya başka bir suretle tasarruf edilmesi, 988 inci madde ile 1235 inci maddenin 6 ncı bendi hükümlerine uygun ve donatan hesabına yapılmış bir kredi muamelesi sayılır.

Donatanın vereceği tazminat hakkında 1112 nci madde hükmü tatbik olunur. Mallar üzerinde satış suretiyle yapılan tasarruf halinde safi satış tutarı 1112 nci maddede yazılı değeri geçerse onun yerine safi satış tutarı kaim olur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1117 – 6762 sayılı Kanununun 1001 inci maddesinden, mehz Alm. TK.’nın 541 inci paragrafında 21/06/1972 tarihinde yapılan değişiklikle uyumlu hale getirilerek ve dili güncelleştirilerek alınmıştır.

4. Dış ilişkide işlemlerin geçerliği

MADDE 1118- (1) Kaptanın, 1112, 1114, 1115 ve 1117 nci maddelere göre yaptığı hukuki işlemlerin geçerli olup olmadığı, 1105 inci maddenin ikinci fıkrasına göre belirlenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Muamelelerin muteber sayılması:

Madde 1002 – Kaptanın, 995, 998, 999 ve 1000 inci maddeler gereğince yaptığı hukuki muamelelerin muteber sayılması için 988 inci maddenin ikinci fıkrası hükmü tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1118 inci maddesinde kanun yapım tekniğine uygun olarak değişiklik yapılarak kabul edilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 1118 – 6762 sayılı Kanunun 1002 nci maddesinden ifadesi düzeltilerek ve dili güncelleştirilerek alınmıştır.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Deniz Ticareti Sözleşmeleri

BİRİNCİ BÖLÜM

Gemi Kira Sözleşmeleri

A) Tanımı ve türleri

MADDE 1119- (1) Gemi kira sözleşmesi, kiraya verenin belirli bir süre için geminin kullanılmasını, kira bedeli karşılığında, kiracıya bırakmayı üstlendiği bir sözleşmedir.

(2) Kiraya verenin, gemi ile birlikte gemi adamlarını da kiracının emrine vermeyi üstlenmesi, sözleşmenin niteliğini değiştirmez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1119 uncu maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında, 877 nci madde yapılan değişikliğe paralel olarak “kiralayan” ibaresi yerine “kiraya veren” ibaresi kullanılmış, ayrıca birinci fıkrada redaksiyon yapılarak kabul edilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1119 – 6762 sayılı Kanunda bulunmayan yeni bir hükümdür. Maddenin birinci fıkrasında çıplak gemi kirası ikinci fıkrasında ise, geminin adamları ile birlikte kiralanması tarif edilmiştir. Bu madde 1966 tarihli Fransız Kanununun 10 uncu maddesinden 1991 tarihli Hollanda Deniz Ticareti Kanununun 510 uncu maddesinin birinci fıkrası göz önünde bulundurulmak suretiyle alınmış ve anlatım tarzı Borçlar Kanununun 248 inci maddesiyle uyumlu hâle getirilmiştir. Bu maddeye göre, gemi kiracısı, geminin fer’i zilyedi konumunda olup, Tasarımın 1061 inci maddesinin ikinci fıkrası gereği donatan sayılan kişilerdendir.

B) Gemi kira senedi

MADDE 1120- (1) Gemi kira sözleşmesinin taraflarından her biri, giderini vermek koşuluyla, sözleşme şartlarını içeren ve gemi kira charter partisi olarak adlandırılan bir gemi kira senedi düzenlenmesini ve kendisine verilmesini isteyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarımın 1120 nci maddesinde kanun yapım tekniğine uygun olarak araç içinde yazılan ibare metne eklenerek kabul edilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Ayrıca Komisyonumuzca, maddenin birinci fıkrasında yer alan “gemi kira charter partisi” ibaresinden sonra gelmesi gereken, ancak Alt Komisyon raporu basılırken yanlışlıkla atlanan “olarak adlandırılan” ibaresi eklenmiştir.

GEREKÇE

Madde 1120 - Madde, taraflara birbirlerinden sözleşmenin şartlarını içeren bir belge isteme yetkisi vermektedir. Böyle bir belgenin düzenlenmesi geçerlilik değil, ispat şartı olarak öngörülmüştür.

C) Sicile şerh

MADDE 1121- (1) Sözleşmede aksi kararlaştırılmadıkça, taraflar, gemi kira sözleşmelerinin Türk Gemi Siciline veya 941 inci maddenin üçüncü fıkrası gereğince Denizcilik Müsteşarlığı tarafından tutulan özel sicile şerhini isteyebilirler.

(2) Bu şerh, sonraki maliklere, kiracının gemi kira sözleşmesindeki koşullar çerçevesinde, gemiyi kullanmasına izin vermek zorunluluğunu yükler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1121 - Tasarıda Borçlar Kanununun 255 inci maddesinde yer alan sözleşmenin sicile şerhine cevaz verilme suretiyle, gemi kira sözleşmesinden doğan kiracılık hakkının kuvvetlendirilmesi imkânı sağlanmıştır. Buna karşılık, Hollanda Deniz Ticareti Kanununun 530 uncu maddesindeki yollama dolayısıyla 375 inci maddesinde benimsenmiş olan kiracının şerhe bağlı olmaksızın yeni malike karşı korunması Türk Hukuku bakımından isabetli görülmediğinden Tasarıya alınmamıştır.

D) Hüküm ve sonuçları

I- Geminin kullanılmasından doğan istemler

MADDE 1122- (1) Kiracı, üçüncü kişilerin, geminin işletilmesinden dolayı, kiraya verene karşı yöneltecekleri tüm istemleri karşılamak yükümlülüğü altındadır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1122 ncı maddesinde yer alan “kiralayan” ibareleri 877 nci maddede yapılan değişikliğe paralel olarak cümlenin yapısına göre “kiraya veren” şeklinde değiştirilerek kabul edilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1122 – 1966 tarihli Fransız Kanununun 11 inci maddesinden alınmıştır. Geminin kullanılmasından doğan bütün borçların kiracıya ait olduğu, dolayısıyla gemi sahibinin bu sıfatla kiracının borçlarını ifa etmek zorunda kalması halinde kiracıya rücu edebileceği açıklığa kavuşturulmuştur.

II- Geminin teslimi

MADDE 1123- (1) Kiraya veren, kiralanan gemiyi kararlaştırılan tarihte ve yerde denize elverişli ve sözleşme ile güdülen amaca uygun bir şekilde kullanmaya hazır olarak kiracıya teslim etmekle yükümlüdür.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1123 üncü maddesinde yer alan “kiralayan” ibareleri 877 nci maddede yapılan değişikliğe paralel olarak cümlenin yapısına göre “kiraya veren” şeklinde değiştirilerek kabul edilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1123 – 31/12/1966 tarihli Gemi Kirası ve Denizde Taşıma Sözleşmesi hakkındaki Fransız Kanun Hükmünde Kararnamesinin 25 inci maddesinden alınmıştır. Kiralayanın gemiyi teslim borcunun ifası suretini düzenlemektedir.

III- Giderler

MADDE 1124- (1) Geminin ayıplarından doğan tamirler ile bu yüzden değiştirilen parçaların giderleri kiraya verene aittir.

(2) Geminin, ayıbından dolayı yirmidört saatten fazla bir süre hareketsiz kalması hâlinde, aşan süre için kira bedeli ödenmez, ödenmiş ise geri verilir.

(3) Geminin bakımı ve birinci fıkra kapsamına girmeyen tamirleri ile parçalarının değiştirilmesi ve işletilmesinden doğan giderler, kiracıya aittir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1124 üncü maddesinde yer alan “kiralayan” ibareleri 877 nci maddede yapılan değişikliğe paralel olarak cümlenin yapısına göre “kiraya veren” şeklinde değiştirilerek kabul edilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1124 – 1966 tarihli Fransız Kanun Hükmündeki Kararnamesinin 26 ve 28 inci maddelerinden alınmıştır. Böylece uygulamada “off hire klozu” olarak sözleşmelere eklenmesine sıkça rastlanan bir kayıt Tasarıda düzenlenmiştir.

IV- Gemiyi kullanma hakkı

MADDE 1125- (1) Kiracı, gemiyi tahsis amacına uygun olarak sözleşme hükümleri çerçevesinde dilediği gibi kullanabilir.

(2) Kiracı, kiraya verenin geminin donatımı için sözleşme hükümlerine göre gemide bıraktığı her tür malzeme ve teçhizatı, sözleşmenin bitiminde aynı nitelik ve nicelikte teslim etmek şartıyla kullanma hakkına sahiptir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1125 inci maddesinde yer alan “kiralayan” ibareleri 877 nci maddede yapılan değişikliğe paralel olarak cümlenin yapısına göre “kiraya veren” şeklinde değiştirilerek kabul edilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1125- 1966 tarihli Fransız Kanun Hükmünde Kararnamesinin 27 nci maddesinden alınmış olup, kiracının gemiyi kullanma hakkının kapsamını düzenlemektedir.

V- Sigorta

MADDE 1126- (1) Kiracı, geminin iadesine kadar doğacak denizcilik ve sorumluluk rizikolarına karşı sigorta yaptırmak ve sigorta sözleşmesinin kurulduğunu kiraya verene önceden bildirmekle yükümlüdür. Sigorta sözleşmesinde ve poliçesinde, kiraya verenin ismen bildirilmesi ve sigortanın “kimin olacaksa onun lehine” yaptırılması zorunludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 1126 ncı maddesinin birinci fıkrasında geçen “kimin olacağı onun hesabına” ibaresinin “kimin olacağı onun lehine” şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

Tasarının 1454 üncü maddesinde üçüncü kişi lehinde yapılan sigorta sözleşmesine “başkası lehine sigorta” adı verilmiştir. “Başkası lehine sigorta” madde kenar başlığı altında düzenlenen 1454 üncü maddedeki hüküm, 818 sayılı Borçlar Kanununun 134 üncü maddesinde yer alan düzenlemeyle de uyumludur. Bu husus dikkate alınarak, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunundan gelen “başkası hesabına sigorta” ibaresinden vazgeçilerek, 1454 üncü madde doğrultusunda, Tasarıda terim birliğinin sağlanması amaçlanmıştır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1126 ncı maddesinde yer alan “kiralayan” ibareleri 877 nci maddede yapılan değişikliğe paralel olarak cümlelerin yapısına göre “kiraya veren” şeklinde değiştirilerek kabul edilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1126 – Bu maddede, son gelişmelere uygun olarak kiralanan geminin kiracı tarafından denizcilik ve malî mesuliyet rizikolarına karşı, kiralayan veya kimin olacağı onun hesabına sigorta ettirilmesi gereği hükme bağlanmaktadır.

VI- Gemi adamlarının çalıştırılması

MADDE 1127- (1) Gemi adamlarının çalıştırılmasından doğan bütün borç ve yükümlülükler kiracıya aittir. Geminin gemi adamlarıyla birlikte kiracının emrine verildiği kira sözleşmelerinde, gemi adamlarının çalıştırılmasından doğan bütün borç ve yükümlülüklerden kiraya veren, kiracı ile birlikte ve müteselsilen sorumlu olur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1127 nci maddesinde yer alan “kiralayan” ibareleri 877 nci maddede yapılan değişikliğe paralel olarak cümlelerin yapısına göre “kiraya veren” şeklinde değiştirilerek kabul edilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1127 – 1966 tarihli Fransız Kanun Hükmündeki Kararnamesinin 28 inci maddesinden alınmış olup, birinci cümlesinde genel olarak gemi adamlarının istihdamından doğan bütün borç ve yükümlülüklerin kiracıya ait olduğu, ikinci cümlesinde ise geminin gemi adamları ile birlikte kiracının emrine verilmiş olması hâlinde kiralayanın da kiracı ile birlikte ve müteselsilen sorumluluk altına gireceği hükme bağlanmıştır.

VII- Kira ödeme borcu ve teminatı

MADDE 1128- (1) Kira bedeli, sözleşmede kararlaştırılan zamanda, bu hususta anlaşma yoksa geminin zilyetliğinin sözleşme şartları çerçevesinde kiracıya devredildiği günden başlamak üzere aylık olarak ve peşin ödenir.

(2) Kiraya veren, gemi kira sözleşmesinden doğan bütün alacakları için kiracıya ait taşınır ve kıymetli evrak üzerinde Türk Medeni Kanununun 950 ilâ 953 üncü maddeleri uyarınca hapis hakkına, kiracıya ödenecek navlun ve diğer alacaklar üzerinde aynı Kanunun 954 ilâ 961 inci maddeleri uyarınca alacak rehnine ve kiracıya ödenecek navlunu teminat altına almak üzere 1201 inci maddeye göre tanınan hapis hakkına sahiptir; şu kadar ki, borçlular, alacak rehni kendilerine bildirilmediği takdirde kiracıya yapacakları ödemeye borçlarından kurtulurlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Komisyonumuzca, Tasarının 1128 inci maddesinde düzenlenen hüküm ile 1129 uncu maddede düzenlenen hüküm arasındaki sıkı bağ dikkate alınarak, 1128 inci maddede düzenlenen hüküm, 1129 uncu maddenin birinci fıkrası olarak düzenlenmiş; buna göre madde içinde fıkra teselsülü yapılmıştır. Bu düzenleme doğrultusunda maddenin “Geminin iadesinde gecikme” olan kenar başlığı “Geminin iadesi” olarak değiştirilmiştir. Alt Komisyonca, 877 nci maddede belirtilen gerekçelerle 1129 uncu maddenin yeni ikinci fıkrasında yapılan değişiklikler ve redaksiyon Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1128 – 1966 tarihli Fransız Kanun Hükmünde Kararnamesinin 29 uncu maddesinden alınmıştır.

VIII- Geminin iadesi

MADDE 1129- (1) Kiracı, sözleşme bitiminde gemiyi, teslim aldığı hâliyle geri verir. Kiracı, gemide ve tesisatında, normal bir kullanım tarzı sonucu meydana gelen eksiklik, değişiklik veya aşınmadan sorumlu değildir.

(2) Sözleşmenin bitiminde gemiyi iadede geciktiği takdirde kiracı, geciktiği sürenin ilk onbeş günü için kira bedeli üzerinden ve sonraki günler için kira bedelinin iki katı üzerinden hesaplanacak bir tazminatı ödemekle yükümlüdür; meğerki, kiraya veren, daha yüksek bir zarara uğradığını ispat etmiş olsun.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının 1128 inci maddesi, yukarıda açıklandığı üzere 1129 uncu maddenin ikinci fıkrası olarak düzenlendiğinden, aşağıdaki gerekçelerle “VII – Kira ödeme borcu ve teminatı” başlıklı yeni bir hüküm düzenlenerek 1128 inci madde olarak Komisyonumuzca kabul edilmiştir:

Tasarıda, kiracının kira bedeli ödeme borcuna ilişkin açık bir hüküm bulunmamaktadır. Bu eksikliği gidermek üzere, Tasarının 1128 inci maddesinin birinci fıkrasının, 1129 uncu maddesinin birinci fıkrasına alınması nedeniyle meydana gelen boşluğa kira bedelini ödeme borcu ve teminat hakkında hüküm sevk edilmesi uygun görülmüştür.

Maddenin birinci fıkrasında Tasarının 1136 ncı maddesinin birinci fıkrasında öngörülen kuralı kira ödeme borcuna uyarlanmıştır. İkinci fıkrada da kira bedeli için tanınan teminatlar, 1136 ncı maddenin üçüncü fıkrası doğrultusunda hükme bağlanmıştır.

GEREKÇE

Madde 1129 – 1966 tarihli Fransız Kanun Hükümünde Kararnamesinin 30 uncu maddesinden alınan bu hükümde, geminin iadesinde geciken kiracının kiralayana ödemek zorunda kalacağı asgarî tazminat miktarı belirlenmiştir.

E) Uygulanacak hükümler

MADDE 1130- (1) Bu Bölümde hüküm bulunmayan hâllerde Türk Borçlar Kanununun adi kira sözleşmeleri hakkındaki hükümleri nitelikleri elverdiği ölçüde uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

VII - Geminin kiralanması:

Madde 890 – Sicile kayıtlı gemilerin kiralanmasında Borçlar Kanununun gayrimenkul kiralarına mütaallik hükümleri kıyas yolu ile tatbik olunur.

GEREKÇE

Madde 1130 – 6762 sayılı Kanunun 890 ıncı maddesinden alınmıştır. Ancak 890 ıncı madde hükmünden farklı olarak sicile kayıtlı olan ve olmayan gemiler arasında herhangi bir ayırım yapılmaksızın her iki nevi gemilere de Borçlar Kanununun adı kira sözleşmelerine ilişkin hükümlerinin nitelikleri elverdiği ölçüde uygulanacağı belirtilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM
Zaman Çarteri Sözleşmesi

GEREKÇE

1131 ilâ 1137 nci Maddelere İlişkin Genel Açıklamalar

Deniz ticareti uygulamasında gemi kira sözleşmeleri ile navlun sözleşmelerinin yanında sıkça zaman çarteri sözleşmesi de kullanılmaktadır. 6762 sayılı Kanunda bu sözleşmelere ilişkin kapsamlı bir düzenleme bulunmamaktadır. Uygulamada taraflar böyle bir sözleşme ile borç altına girmek istediklerinde çoğunlukla tip sözleşmelere başvurumaktadırlar. Bu sözleşmelerde hüküm bulunmayan hallerde hangi genel hükümlerin uygulanabileceği tereddütlere sebep olmuştur. Bu sebeble milletlerarası uygulamanın ışığında, 1966 tarihli Fransız Kanunu ve Kararnamesi dikkate alınarak zaman çarteri sözleşmesinin düzenlenmesine gerek görülmüştür.

A) Tanımı

MADDE 1131- (1) Zaman çarteri sözleşmesi, tahsis edenin, donatılmış bir geminin ticari yönetimini belli bir süre için ve bir ücret karşılığında tahsis olunana bırakmayı üstlendiği sözleşmedir.

(2) Geminin teknik yönetimini elinde bulunduran tahsis eden, geminin zilyedi sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1131 inci maddesinde zaman çarteri sözleşmesinin tanımı anlaşılır bir şekilde yazılarak değiştirilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1131 - 1966 tarihli Fransız Kanununun 5 inci maddesinden alınan bu hükümde zaman çarteri sözleşmesi, onu benzer sözleşmelerden ayırt eden unsurlar vurgulanmak suretiyle tanımlanmıştır. Bu sözleşmede gemi kira sözleşmesinden farklı olarak çarterere belli bir süre için geminin zilyetliği değil; ticarî idaresi bırakılmakta, geminin teknik idaresi ise tahsis edence üstlenilmektedir. Buna göre daha ziyade geminin menfaatine yapılacak işlerin tahsis eden tarafından, daha ziyade geminin tahsis edildiği veya kullanıldığı ticarî gayeyi gerçekleştirmek için görülecek işlerin ise çarterer tarafından ifası hükme bağlanmıştır. Tahsis edenin, çarterere karşı yük taşıma taahhüdü bulunmadığından bu sözleşme bir navlun sözleşmesi sayılamaz. Zaten ancak geminin ticarî idaresini elinde bulunduran çarterer yük taşıma taahhüdünde bulunabilir. Çarterer, geminin zilyedi olmadığından Tasarının 1061 inci maddesinin ikinci fıkrası anlamında donatan sayılan kişi olarak kabul edilemez.

B) Zaman çarter partisi

MADDE 1132- (1) Zaman çarteri sözleşmesi yapıldığında taraflardan her biri, giderini vererek, sözleşme şartlarını içeren bir zaman çarter partisi düzenlenmesini ve verilmesini isteyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1132 - Madde, taraflara birbirlerinden sözleşmenin şartlarını içeren bir belge isteme yetkisi vermektedir. Böyle bir belgenin düzenlenmesi geçerlilik değil, ispat şartı olarak öngörülmüştür.

C) Tarafların hakları ve borçları

I- Tahsis edenin borçları

MADDE 1133- (1) Tahsis eden, geminin teknik yönetimini üstlenir.

Bu amaçla tahsis eden, belirlenen gemiyi;

a) Kararlaştırılan tarihte ve yerde hazır bulundurmak,

b) Sözleşme süresince gemiyi denize ve yola elverişli ve sözleşmede belirtilen amaca uygun bir hâlde bulundurmak, ile yükümlüdür.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1133 - 1966 tarihli Fransız Kanununun 7 nci maddesiyle Fransız Kanun Hükmündeki Kararnamesinin 19 uncu maddelerinden alınan bu hükümde tahsis edenin üstlendiği teknik yönetim borcunun kapsamı düzenlenmektedir.

II- Geminin ticari yönetimi

MADDE 1134- (1) Geminin, ticari yönetimi tahsis olunana aittir.

(2) Kaptan, tahsis olunanın geminin ticari yönetimine ilişkin olarak zaman çarteri sözleşmesi hükümleri çerçevesinde kendisine verdiği bütün talimatlara uymak zorundadır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1134 - 1966 tarihli Fransız Kanun Hükmünde Kararnamesinin 20, 21 ve 22 nci maddelerinden alınmış olan bu maddede tahsis edenin geminin ticari yönetimini çarterere bırakma borcu düzenlenmektedir.

III- Giderler

MADDE 1135- (1) Geminin ticari işletilmesinden doğan, özellikle makinelerinin düzenli bir şekilde işlemlerini sağlayacak nitelik ve miktarda yakıtın sağlanması için gerekli giderlere olduğu gibi, tüm giderlere tahsis olunan katlanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1135 - 1966 tarihli Fransız Kanun Hükmündeki Kararnamesinin 21 inci maddesinden alınmış olan bu maddede çartererin geminin ticarî işletilmesinden doğan masraflara katlanma borcu düzenlenmiştir.

IV- Ücret ödeme borcu ve teminatı

MADDE 1136- (1) Tahsis ücreti, geminin ticari yönetiminin, sözleşme şartları çerçevesinde fiilen tahsis olunana bırakıldığı günden başlamak üzere aylık olarak ve peşinen ödenir.

(2) Geminin hareketsiz kaldığı sürenin en az yirmidört saati geçmiş olması şartıyla, ticari bakımdan yararlanılabilir bir durumda olmadığı süre için ücret ödenmez.

(3) Tahsis eden zaman çarteri sözleşmesinden doğan bütün alacakları için, tahsis olunana ait taşınır ve kıymetli evrak üzerinde Türk Medenî Kanununun 950 ilâ 953 üncü maddeleri uyarınca hapis hakkına, tahsis olunana ödenecek navlun üzerinde aynı Kanunun 954 ilâ 961 inci maddeleri uyarınca alacak rehnine ve bu navlunu teminat altına almak üzere 1201 inci maddeye göre tanınan hapis hakkına sahiptir; şu kadar ki, navlun borçlusu, alacak rehni kendisine bildirilmediği takdirde tahsis olunana yapacağı ödemeye borcundan kurtulur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1136 - 1966 tarihli Fransız Kanun Hükmünde Kararnamesinin 23 ve 24 üncü maddelerinden alınmış olan bu maddede, çartererin tahsis ücreti ödeme borcuyla bu ücretin hangi süre için ve ne şekilde ödeneceği hususları düzenlenmiştir. Maddenin üçüncü

TÜRK TİCARET KANUNU

fıkrasında, uygulamada kullanılan sözleşmelere uygun olarak, tahsis edenin güvenceleri düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre, tahsis eden üç tür güvenceden yararlanacaktır: (a) öncelikle, doğrudan tahsis olunana ait taşınır ve kıymetli evrak üzerinde 4721 sayılı Kanun uyarınca hapis hakkı tanınmıştır; (b) ardından, tahsis olunanın üçüncü kişilerle yaptığı navlun sözleşmelerinden doğan navlun alacakları için tahsis edene yine 4721 sayılı Kanun hükümlerine göre alacak rehni bahşedilmiştir; (c) nihayet, tahsis olunanın üçüncü kişilerle yaptığı navlun sözleşmelerinden doğan ve tahsis edene rehinli sayılan navlun alacakları için Tasarının 1201 inci maddesinde öngörülen hapis hakkının, o hapis hakkı var olduğu halde ve ölçüde, tahsis eden tarafından da kullanılabilmesi kabul edilmiştir. Bu düzenlemenin (b) ve (c) ihtimallerinde öngörülen güvencelerin devreye girebilmesi için, navlunun muaccel ve tahsis olunana henüz ödenmemiş olması, alacak rehni bakımından da ayrıca ihbar edilmiş olması şarttır. Dolayısıyla, navlun borçlusu iyiniyetli olarak, tahsis olunana yapacağı ödeme ile borcundan kurtulacaktır.

V- Tahsis olunanın sorumluluğu ve gemiyi iade yükümlülüğü

MADDE 1137- (1) Tahsis olunan, geminin ticari yönetimi dolayısıyla tahsis edenin uğradığı zararlardan sorumludur.

(2) Tahsis olunan, sözleşme bitiminde gemiyi sözleşmede belirlenen yerde ve hâlde iade etmekle yükümlüdür. Bu yükümlülüğün ihlali hâlinde, tahsis olunan, gecikilen zaman dilimi için, zaman çarteri sözleşmesinin bittiği tarihte ödenmesi gereken tahsis ücretinin iki katını ödemekle yükümlüdür; meğerki, bu yüzden daha yüksek bir zararın meydana geldiği ispat edilmiş olsun.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1137 - 1966 tarihli Fransız Kanununun 9 uncu maddesinden alınmış olan bu maddede, tahsis olunanın sorumluluğu düzenlenmiş, ardından da mehzada bulunmayan iade yükümlülüğü ile ihlalinin sonuçları Tasarının 1128 ve 1129 uncu maddeleri doğrultusunda kaleme alınmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM Navlun Sözleşmesi

BİRİNCİ AYIRIM Genel Hükümler

GEREKÇE

1138 ilâ 1271 inci Maddelere İlişkin Genel Açıklamalar

6762 sayılı Kanunun Dördüncü Kitabının Dördüncü Faslıının 1016 ilâ 1178 inci maddeleri arasında “Deniz Ticaret Mukaveleleri” düzenlenmiştir. 6762 sayılı Kanun, dört kısımda dört sözleşme türünü ele almaktadır: eşya taşıma (navlun) mukaveleleri (1016 ilâ 1118 inci maddeler), yolcu taşıma mukavelesi (1119 ilâ 1132 nci maddeler), deniz aşırı satış mukaveleleri (1133 ilâ 1158 inci maddeler) ve deniz ödünçü mukavelesi (1159 ilâ 1178 inci maddeler). Deniz ödünçünün gemi rehninin modern şekilleri ile ikame edilmiş olması sebebiyle, deniz ödünçüne ilişkin hükümlerin Kanundan çıkarılması uygun görülmüştür. İkinci önemli değişiklik, deniz aşırı satış sözleşmelerine ilişkin hükümlerin de Dördüncü Kitaptan çıkarılması suretiyle gerçekleştirilmiştir. Diğer önemli bir değişiklik, Dördüncü Faslın Birinci ve İkinci Kısımında gemi kira sözleşmeleri ile zaman çarteri sözleşmesinin düzenlenmiş olmasıdır. 6762 sayılı Kanunda Gemi Kira Sözleşmelerine tahsis edilen bir kısım ile Zaman Çarteri Sözleşmelerine tahsis edilen bir kısım mevcut değildir. 6762 sayılı Kanunun 890 inci maddesinde sadece sicile kayıtlı gemilerin kiralınmasıyla ilgili olarak Borçlar Kanununun taşınmaz kirasına ilişkin hükümlerine atıfta bulunulmakla yetinilmiştir. Buna karşılık uygulamada, çıplak gemi kirasına ve zaman çarteri sözleşmelerine sıkça rastlanılmaktadır. Çeşitli tip sözleşmeler, ticarî örf ve adet kaideleri ve borçlar hukuku hükümleri ile içeriğinin belirlenmesi yoluna gidilen bu sözleşmelerin sağlam bir zemine oturtulması için Deniz Ticareti Kitabında düzenlenmesi uygun bulunmuştur. Her iki sözleşmenin İngilizce terimlerle ifadesinde “charter” kelimesinin kullanılmış olması yüzünden bu sözleşmelerin hukuksal niteliği uygulamada tereddütlere sebep olmuştur. İngiliz hukukunda “charter” terimi, üç ayrı sözleşmenin nitelendirilmesinde kullanılmaktadır: gemi kirası, geminin ticarî yönetiminin belli bir süre için tahsis olunana (charterere) bırakılması ve yolculuk çarteri sözleşmesi. Dolayısıyla, adında çarter kelimesi bulunan sözleşmelerin niteliğinin tayini, ancak sözleşme şartlarının incelenmesi sonucunda mümkün olmaktadır.

Bu yüzden, mevzuatımızda özellikle zaman çarterine uygulanabilecek hükümlerin bulunmadığı da göz önüne alınarak, çoğu tamamlayıcı ve yorumlayıcı hüküm karakteri taşıyan Dördüncü Faslın Birinci ve İkinci Kısım hükümlerinin taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça uygulanacak asgarî bir düzenleme olarak Tasarıya eklenmesi uygun görülmüştür.

Her iki sözleşme ile ilgili hükümlerin hazırlanmasında, bu alandaki en yeni ve başarılı kodifikasyonlardan biri olan 18/06/1966 tarihli Gemi Kirası ve Denizde Taşıma Sözleşmesi hakkındaki Fransız Kanunu ile onu tamamlayan 31/12/1966 tarihli Kanun Hükümündeki Kararname örnek alınmıştır. Bunun yanında 1/04/1991 tarihli Hollanda Deniz Ticareti Kanununda da yararlanılmış ve Tasarıya alınan hükümlerin Türk Borçlar Kanununun genel ve özel hükümleri ile uyumlu hale getirilmesine çaba gösterilmiştir.

Eşya taşıma ile ilgili hükümlerin gözden geçirilmesinde, esas itibarıyla, iki sistem arasında bir tercih yapılması söz konusu olmuştur. Birinci sistem, “çarter sözleşmesi”

(6762 sayılı Kanunun 1016 ncı maddesinin birinci fıkrasının birinci bendi) ile “kırkambar sözleşmesi” (6762 sayılı Kanunun 1016 ncı maddesinin birinci fıkrasının ikinci bendi) arasında fark bulunduğu ve charter sözleşmesinin mutlaka bir eşya taşıma taahhüdünü ihtiva etmesinin zorunlu olmadığından hareketle, yalnızca kırkambar sözleşmesinin eşya taşıma sözleşmesi sayılması gerektiğini savunan İtalyan-Fransız hukuku sistemidir. Buna karşılık diğer sistem, 6762 sayılı Kanun hükümlerinin dayanmakta olduğu Alman sistemidir. Kanunun sisteminin çağdaş gelişmelere ve milletlerarası sözleşmelere uygun hale getirilerek muhafaza edilmesi, bu amaçla 6762 sayılı Kanunun hükümleri üzerinde çalışılarak, bu hükümlerin gereksinimler ve çağdaş gelişmeler doğrultusunda tamamlanması ve düzeltilmesi kararlaştırılmıştır.

Bu maksatla, eşya taşıma sözleşmelerine ilişkin uluslararası sistemin tespit edilmesi yoluna gidilmiştir. Türkiye, “Konişmentolara Müttaallik Bazı Kaidelerin Tevhidi Hakkındaki Milletlerarası Andlaşma”nın (Brüksel, 25/08/1924) (1924 tarihli Brüksel Sözleşmesi) tarafıdır. Bu sözleşme, 1968 ve 1979 yıllarında tadil edilmiştir. Ayrıca 1978 yılında Hamburg’da yeni bir sözleşme kabul edilmiştir (1978 tarihli Hamburg Kuralları). Halen milletlerarası kuruluşların (CMI ve UNCITRAL gibi) katkısı ile yeni bir sözleşme hazırlanmaktadır. Türkiye 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesine 1955 yılında taraf olduğu gibi, ayrıca bu Sözleşmenin hükümleri 6762 sayılı Kanuna da işlenmiştir. Bu itibarla, 1968 ve 1979 yılında Brüksel Sözleşmesinde Visby ve Özel Çekme Hakkı Protokolleri ile yapılan yeniliklerin Tasarıya alınması uygun görülmüştür. 1978 tarihli Hamburg Kuralları da Türk hukuku açısından gereksinimleri karşılayabilecek yeni bazı hükümler ihtiva etmektedir. Bunlardan 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesi sistemine aykırı olmayan bazılarının da milli hukuka kazandırılması kararlaştırılmıştır.

Maddelerin müzakeresi sırasında saydamlaşan diğer bir ilke de şu olmuştur: Kanun koyucu 1929 tarihli Deniz Ticareti Kanunu ve 1956 tarihli Türk Ticaret Kanunu ile yapılan her iki kanunlaştırmada da Alman hukukunu esas almıştır. Geniş ölçüde örtüşen bu kanunî düzenlemeler çerçevesinde yetmiş yılı aşkın bir süre bilimsel eserler verilmiş ve kazaî içtihatlar tesis edilmiştir. Bu birikimin kural olarak muhafazasında fayda görülmüştür. Dolayısıyla, bir maddenin metninde açık bir yanlışlık bulunmadıkça veya o madde hükmüyle ilgili olarak uygulamada değişiklik yapılmasını gerektirecek bir gelişme gözlemlenmedikçe, mevcut hükümlere müdahale edilmesinden kaçınılması kuralı benimsenmiştir. Ancak, her maddede çeviriye ilişkin bazı uyumsuzlukların giderilmesine ve kanun dilinin sadeleştirilmesine özen gösterilmiştir.

Nihayet, 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesinin iktibası ile ilgili temel bir sorunun giderilmesi gerekmiştir. Türkiye, 1956 yılında Brüksel Sözleşmesine taraf olmuştur; ayrıca bir yıl sonra, Brüksel Sözleşmesi Alm. TK.’ya iktibas edilmiş haliyle 6762 sayılı Kanuna işlenmiştir. Alman kanunkoyucu, 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesini 1937 tarihli bir kanun ile millî hukukuna ithal etmiştir. Ne var ki, Alman kanunkoyucu, 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesi hükümlerini iktibas ederken onların metnine sadık kalmamış ve kendisine birçok yerde değişiklik ve ekleme yapma özgürlüğünü tanımıştır. Kanunun kabul edildiği tarih itibarıyla Alman kanunkoyucu böyle bir yolu tercih etmiş ise de; bizzat milletlerarası sözleşmeyi doğrudan doğruya milli hukukuna kazandıran Türkiye için, böyle bir zorunluluk yoktur. Bu düşüncelerle, 6762 sayılı Kanunun 1016 ilâ 1118 inci maddeleri gözden geçirilirken, 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesinden alınmış olan hükümlerin ne ölçüde mehaz ile uyumlu olduğu da dikkatle incelenmiş ve gerekli görülen yerlerde Alman düzenlemesi terk edilerek mehaz 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesi hükümleri ile tam bir uyum sağlama yoluna gidilmiştir.

Ayrıca, “denizde eşya taşıma” sözleşmelerinin tümünün “navlun sözleşmesi” niteliğinde bulunduğunu açıklamak üzere Üçüncü Kısımın başlığında, parantez içindeki “navlun” sözcüğünün yeri değiştirilmiştir.

Beşinci Bölümde düzenlenen “Deniz Yoluyla Yolcu Taşıma Sözleşmesi” hakkında ise, yeni hükümlerin kabul edilmesi ve bu hükümlerin çağdaş milletlerarası sözleşmeler doğrultusunda hazırlanması gerektiği kabul edilmiştir.

A) Navlun sözleşmesinin türleri

MADDE 1138- (1) Taşıyan, navlun karşılığında;

a) Yolculuk çarteri sözleşmesinde eşyayı, geminin tamamını veya bir kısmını ya da belli bir yerini taşıtana tahsis ederek;

b) Kırkambar sözleşmesinde ayırt edilmiş eşyayı, denizde taşımayı üstlenir.

(2) Bu Bölümdeki hükümler posta idaresinin denizde eşya taşımalarına uygulanmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Mukavele neveleri:

Madde 1016 – Navlun mukavelesiyle taşıyan, navlun karşılığında:

1. Geminin tamamını veya bir cüzünü yahut muayyen bir yerini taşıtana tahsis ederek eşyayı denizde taşımayı taahhüt eder ki buna “Çarter Mukavelesi”;

2. Parça mal olan muayyen eşyayı denizde taşımayı taahhüt eder ki buna da “Kırkambar Mukavelesi” denir.

Bu kısımdaki hükümler posta idaresinin denizde eşya taşımalarına tatbik olunmaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Üçüncü Bölüm başlığında yer alan (Denizde Eşya Taşıma) ibareleri 1138 inci madde metniyle ifade edildiğinden Bölüm başlığından çıkarılmış, madde başlığına maddenin içeriğini ifade eden “Navlun” ibaresi eklenmiş ve maddenin birinci fıkrası içerik olarak değiştirilmeden, amacı daha iyi ifade eden bir cümle yapısına kavuşturulmuştur. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1138 – 6762 sayılı Kanunun 1016 ncı maddesinden Alm. TK.’nın 556 ncı paragrafı ile karşılaştırılarak ve dili güncelleştirilerek Tasarıya alınmıştır. “Geminin bir cüz’ü” ibaresi yerine, geminin bir ambarı veya başka taşıma bölümünü anlatmak üzere Türk Medenî Kanunu hükümlerine paralel olarak “kısım” sözcüğünün kullanılması tercih olunmuştur.

B) Yolculuk çarter partisi

MADDE 1139- (1) Yolculuk çarteri sözleşmesi yapıldığında taraflardan her biri, giderini vererek, sözleşme şartlarını içeren bir yolculuk çarter partisi düzenlenmesini ve kendisine verilmesini isteyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Çarter partisi:

Madde 1017 – Çarter mukavelesi yapıldığında taraflardan her biri, masrafını çekmek şartıyla, kendisine mukavele şartlarını ihtiva eden bir çarter partisi verilmesini isteyebilir.

GEREKÇE

Madde 1139 – 6762 sayılı Kanununun 1017 nci maddesinden Alm. TK.'nın 557 nci paragrafi ile karşılaştırılarak ve dili güncelleştirilerek Tasarıya alınmıştır.

C) Kamaralar

MADDE 1140- (1) Geminin tamamı taşıtana tahsis edildiğinde kamaralar hariç tutulmuş sayılır; bununla beraber taşıtanın izni olmaksızın kamaralara eşya yükletilemez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

C) Kamaralar:

Madde 1018 – Geminin tamamı taşıtana tahsis edildiğinde kamaralar hariç tutulmuş sayılır; bununla beraber taşıtanın muvafakati olmaksızın kamaralara eşya yükletilemez.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1140 - 6762 sayılı Kanununun 1018 inci maddesinden Alm. TK.'nın 558 inci paragrafi ile karşılaştırılarak ve dili güncelleştirilerek Tasarıya alınmıştır.

D) Taşıyanın, gemiyi denize, yola ve yüke elverişli bulundurma yükümlülüğü

MADDE 1141- (1) Her türlü navlun sözleşmesinde taşıyan, geminin denize, yola ve yüke elverişli bir hâlde bulunmasını sağlamakla yükümlüdür.

(2) Taşıyan, yükle ilgili olanlara karşı geminin denize, yola veya yüke elverişli olmamasından doğan zararlardan sorumludur; meğer ki, tedbirli bir taşıyanın harcamakla yükümlü olduğu dikkat ve özen gösterilmekle beraber, eksikliği yolculuğun başlangıcına kadar keşfe imkân bulunmamış olsun.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

D) Taşıyanın; geminin denize, yola ve yüke elverişli olmamasından dolayı mesuliyet:

Madde 1019 – Her nevi navlun mukavelesinde taşıyan, geminin denize ve yola elverişli bir halde bulunmasını (Madde 817) ve soğutma tesisatı da dahil olmak üzere ambarların yükü kabule, taşımaya ve muhafazaya elverişli bir halde bulunmasını (Yüke elverişliliğini) temin etmekle mükelleftir.

Taşıyan, yükle ilgili olanlara karşı geminin denize, yola veya yüke elverişli olmamasından doğan zararlardan mesuldür; meğer ki; tedbirli bir taşıyanın sarf etmekle mükellef olduğu dikkat ve ihtimam gösterilmekle beraber eksikliği yolculuğun başlangıcına kadar keşfe imkan bulunmamış olsun.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1141 - 6762 sayılı Kanununun 1019 uncu maddesinden, mehz Alm. TK.'nın 557 nci paragrafı ve 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesinin 3 üncü maddesinin birinci fıkrası ve 4 üncü maddesinin birinci fıkrası ile karşılaştırılarak alınmıştır. “Yüke elverişlilik” kavramının Tasarımın 932 nci maddesinde tanımlandığı dikkate alınarak; 1019 uncu maddesinin birinci fıkrasındaki tanım madde metninden çıkarılmıştır. Her ne kadar 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesinde 6762 sayılı Kanununun 1019 ve 1061 inci maddelerine tekabül eden hükümler birarada bulunmakta iseler de, 1019 uncu maddenin genel hüküm olarak önemi ve yapılacak bir yer değişikliğinin bütün maddeleri etkileyeceği dikkate alınarak bu maddenin yeri korunmuştur. Bunun dışında 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesiyle uyumlu olduğu tespit edilen maddenin dili güncelleştirilmiştir.

İKİNCİ AYIRIM Yükleme ve Boşaltma

A) Yükleme

I- Demirleme yeri

MADDE 1142- (1) Kaptan, eşyayı almak için gemiyi sözleşmede kararlaştırılan yere demirler.

(2) Sözleşmede yalnızca geminin yükleme yapacağı liman veya bölge kararlaştırılmışsa, gemi, bu liman veya bölge için tahsis edilmiş bekleme alanında yükleme yerinin belirlenmesini bekler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) *Yükleme:*

I - *Yükleme yeri:*

Madde 1020 / 1- Kaptan yükü almak için gemiyi taşıtanın ve gemi birden çok kimselere tahsis edilmiş ise hepsinin gösterecekleri yere demirler.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1142 – 6762 sayılı Kanunun 1020 nci maddesine tekabül eden bu madde, Tasarımın 1152 ilâ 1162 nci maddelerine ilişkin gerekçeler de esas alınarak yeniden düzenlenmiştir. İngiliz mahkemelerinin içtihatlarında yerleşmiş ve Alman-Türk borçlar hukuku ile deniz ticareti hukuku bakımından da isabetli olan çözüme göre, yükleme limanı ve yeri hususunda bir ayırım yapılması gerekmektedir. Eğer sözleşmede, geminin yükleme yapacağı rıhtım veya başkaca bir yanaşma yeri belirlenmişse, ifaya hazırlık açısından, geminin bu rıhtıma veya yanaşma yerine ulaşması zorunludur. Tasarımın 1152 nci maddesinde düzenlenen hazırlık ihbarı, ancak bu yere varıldıktan sonra yapılabilecektir. Buna karşılık, sözleşmede yalnızca bir liman tayin edilmişse, liman içinde rıhtımı veya başkaca yükleme yerini tayin etme hakkı taşıtana aittir. Dolayısıyla ifaya hazırlıkta taşıyanın borcu, geminin, sözleşmede tayin edilen limana ulaşmasını sağlamaktır. Uygulamada çokça sorun yaşanan bir konu, “limana ulaşma” kavramının nasıl yorumlanacağıdır. Bu soruna, çağdaş eğilimler ve borçlar hukukunun temel kuralları çerçevesinde bulunan çözüm, Taslakta önerilen hükmün ikinci fıkrasında açıklanmıştır. Buna göre, yüklemenin yapılacağı liman için belirlenmiş olan bekleme yeri neresiyse, geminin de o bekleme yerine varmış ve gösterilebilecek bir yükleme yerine hareket edebilir duruma gelmiş olması gerekli ve yeterlidir. “Bekleme yeri”nin en geniş manada yorumlanması gerekir; bu yerin, limanın “coğrafi, idari veya hukuki sınırları” içinde bulunması şart değildir. Sözgelimi, eğer İzmit Körfezi’ndeki bir liman için gemilere tayin edilen bekleme sahası İstanbul Ahırkapı bölgesi

ise, bu bölgede demirleyen gemi “limana varmış” sayılır. Gemi, sözleşmenin veya kanunun öngördüğü yükleme yerine veya bekleme sahasına vardıktan sonra hazırlık ihbarında bulunulacaktır ve bu ihbara bağlanan sonuçlar husule gelmeye başlayacaktır. Bu hususlar, Tasarının 1152 nci maddesiyle sonrasındaki maddelerde ele alınmıştır.

II- Yükleme giderleri

MADDE 1143- (1) Sözleşme, yükleme limanı düzenlemeleri ve bunlar yoksa yerel teamül ile aksi öngörülmüş olmadıkça, eşyanın gemiye kadar taşıma gideri taşıtana, yükleme gideri ise taşıyana aittir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Yükleme masrafları:

Madde 1021 – Mukavele, yükleme limanı nizamları ve bunlar yoksa mahalli teamüller ile aksi tayin edilmiş olmadıkça, eşyanın gemiye kadar taşıma masrafı taşıtana, yükleme masrafı ise taşıyana aittir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1143 – 6762 sayılı Kanununun 1021 nci maddesinden, mehz Alm. TK.’nın 561 inci paragrafıyla karşılaştırılarak ve dili güncelleştirilerek alınmıştır.

III- Yüklenecek eşya

1. Kararlaştırılandan başka eşya

MADDE 1144- (1) Kararlaştırılan eşya yerine, aynı varma limanı için, taşıtan tarafından gemiye başka eşya yükletilmek istenilirse taşıyan, bu yüzden durumu güçleşmedikçe bunu kabul ile yükümlüdür. Sözleşmede, eşya ferden belirlenmiş ise bu hüküm uygulanmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Yüklenecek eşya:

1. Kararlaştırılanlardan başka eşya:

Madde 1022 – Kararlaştırılan eşya yerine aynı varma limanı için taşıtan tarafından gemiye başka eşya yükletilmek istenilirse taşıyan, bu yüzden durumu güçleşmedikçe bunu kabul ile mükelleftir.

Mukavelede eşya yalnız nev’i ve cinsi ile tayin edilmiş olmayıp da ferden tayin edilmiş ise bu hüküm tatbik olunmaz.

GEREKÇE

Madde 1144 - 6762 sayılı Kanununun 1022 nci maddesinden, mehz Alm. TK.'nın 562 nci paragrafiyle karşılaştırılarak alınmıştır. Bu maddenin 1861 tarihli Alman Umumi Ticaret Kanunnamesinden gelmekte olduğu ve o tarihler itibarıyla "ferden tayin" in ayrıntılı tarif edilmesine ihtiyaç bulunduğu saptanmıştır. Buna karşılık, yürürlükteki Türk Medenî Kanununun hükümleri çerçevesinde buna gerek kalmadığı tespit edilmiştir. Bu sebeple, madde tek fıkra haline getirilmiş ve ikinci fıkra sadeleştirilerek ikinci cümle olarak yeniden düzenlenmiştir.

2. Doğru bildirimde bulunma yükümlülüğü

a) Eşya hakkında

MADDE 1145- (1) Taşıtan ile yükleten, eşya hakkında taşıyana tam ve doğru beyanda bulunmakla yükümlüdürler. Bunlardan her biri, beyanlarının doğru olmamasından doğan zarardan taşıyana karşı sorumludur; bu yüzden zarar gören diğer kişilere karşı ise ancak kusurları varsa sorumlu olurlar.

(2) Taşıyanın navlun sözleşmesi gereğince taşıtan ve yükleten dışındaki kişilere karşı olan yükümlülükleri ve sorumluluğu saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Bildirme mecburiyeti:

a) Eşyanın ölçü, sayı, tartı ve markaları hakkında:

Madde 1023 – Taşıtan ile yükleten, eşyanın ölçü, sayı ve tartısı ile markaları hakkında taşıyana karşı doğru beyanda bulunmakla mükellefdirler. Bunlardan her biri beyanlarının doğru olmaması yüzünden ileri gelen zarardan taşıyana karşı mesuldür; 973 üncü maddenin birinci fıkrasında yazılı diğer şahıslara karşı ise ancak kusuru halinde mesuldür.

Taşıyanın navlun mukavelesi gereğince taşıtan ve yükletenden başka kimsele-re karşı olan mükellefiyetleri mahfuzdur.

b) Eşyanın cins ve mahiyeti hakkında:

Madde 1024 / 1– Eşyanın cins ve mahiyeti hakkında yanlış beyanlarda bulunan taşıtan veya yükleten, kusuru varsa taşıyana ve 973 üncü maddenin birinci fıkrasında yazılı diğer kimselere karşı beyanlarının doğru olmamasından doğacak zararlardan mesuldürler.

GEREKÇE

Madde 1145 – Alm. TK.'nın 563 üncü paragrafi ve 564 üncü paragrafının birinci fıkrasından alınmış olan 6762 sayılı Kanununun 1023 üncü maddesiyle 1024 üncü maddesinin birinci fıkrası birleştirilerek yeniden düzenlenmiştir. Yükletenin beyanları hakkında

garanti sorumluluğunu kabul eden 6762 sayılı Kanununun 1023 üncü maddesinin, 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesinin 3 üncü maddesinin beşinci fıkrasından, buna karşılık kusur sorumluluğunu öngören 1024 üncü maddesinin birinci fıkrasının 1861 tarihli Alman Umumi Ticaret Kanunnamesinin 564 üncü maddesinden iktibas edildiği tespit edilmiştir. İki farklı mehzadan gelen hükümlerin uyumlaştırılması gerektiğinde mutabık kalınmıştır. Zilyedliğin iktisabı ânına kadar eşya hakkında hiçbir bilgisi ve denetim imkânı bulunmayan taşıyanın (ve dolayısıyla her ihtimalde donatanın) korunmasını teminen, yüke ilişkin bütün beyanlar hakkında, 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesine uygun olarak garanti sorumluluğunun kabulü uygun görülmüştür. Bunun dışında, birinci fıkranın üçüncü cümlesindeki atf düzeltilmiş; ayrıca ikinci fıkraya, 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesinin 3 üncü maddesinin beşinci fıkrası ile tam uyum sağlamaya yönelik bir ekleme yapılmıştır.

b) Caiz olmayan eşya ve yükleme hakkında

MADDE 1146- (1) Taşıtan ve yükleten, harp kaçağı veya ihracı, ithali veya transit olarak geçirilmesi menedilmiş olan eşyayı yükler yahut yükleme sırasında mevzuata, özellikle kolluk, vergi ve gümrük kurallarına aykırı hareket ederlerse, taşıyana karşı sorumludur; bu yüzden zarar gören diğer kişilere karşı ise ancak kusurları varsa sorumlu olurlar.

(2) Kaptanın onayıyla hareket etmiş olmaları, taşıtan ve yükleteni diğer kişilere karşı sorumluluktan kurtarmaz. Bunlar eşyanın el konulmuş olduğunu ileri sürerek navlunu ödemekten kaçınamazlar.

(3) Eşya, gemiyi veya içindeki diğer eşyayı tehlikeye sokarsa, kaptan, bunu karaya çıkarmaya veya zorunluluk hâllerinde denize atmaya yetkilidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

b) Eşyanın cins ve mahiyeti hakkında:

Madde 1024 / 2-3-4-5– Bu kimseler, harb kaçağı veya ihracı, ithali veya transit olarak geçirilmesi yasak olan eşyayı yükler yahut yükleme sırasında kanun hükümlerine ve hususiyle zabıta, vergi ve gümrük kanunlarına aykırı hareket ederler ve bu fiillerinde kusurları bulunursa aynı hüküm tatbik olunur.

Kaptanın muvafakatiyle hareket etmiş olmaları taşıtan ve yükleteni diğer şahıslara karşı olan mesuliyetten kurtaramaz.

Bunlar eşyanın müsadere edilmiş olduğunu ileri sürerek navlunu ödemekten imtina edemezler.

Eşya, gemiyi veya diğer malları tehlikeye sokarsa, kaptan, bunu karaya çıkarmaya veya acil hallerde denize atmaya salahiyetlidir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1146 - Alm. TK.'nın 564 üncü paragrafının ikinci ilâ beşinci fıkralarından alınmış olan 6762 sayılı Kanunun 1024 üncü maddesinin ikinci ilâ beşinci fıkralarına tekbül etmektedir (aynı maddenin birinci fıkrası Tasarının 1145 inci maddesi ile birleştirilmiştir). Tasarının 1145 inci maddesinde bildirim yükümlülüğünün ihlali bakımından öngörülen garanti sorumluluğunun, yüklenmesi caiz olmayan eşya bakımından da kabulü uygun görülmüş ve birinci fıkranın birinci cümlesi bu doğrultuda düzenlenmiştir. Geri kalan hükümler, 6762 sayılı Kanunun 1024 üncü maddesinin üçüncü ilâ beşinci fıkralarından dili güncelleştirilerek alınmıştır.

c) Gizlice yüklenen eşya hakkında

MADDE 1147- (1) Kaptanın bilgisi olmaksızın gizlice gemiye eşya yükleyen kişi de 1145 inci maddeye göre bu yüzden doğacak zararı tazmin etmekle yükümlüdür. Kaptan bu gibi eşyayı tekrar karaya ı-karmaya ve gemiyi veya diğer eşyayı tehlikeye düŐürürse gerektiğin-de denize atmaya yetkilidir. Kaptan eşyayı gemide tutarsa, yükleme yerinde ve yükleme sırasında bu gibi yolculuk ve eşya için alınan en yüksek navlunun ödenmesi gerekir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

c) Gizlice yüklenen eşya:

Madde 1025 – Kaptanın bilgisi olmaksızın gemiye eşya getiren kimse de 1024 üncü maddeye göre bu yüzden doğacak zararı tazmin etmekle mükelleftir. Kaptan bu gibi eşyayı tekrar karaya çıkarmaya ve gemiyi veya diğer yükü tehlikeye düŐürürse icabında denize atmaya salahi yetlidir. Kaptan eşyayı gemide alırsa bunlar için yükleme yerinde ve yükleme sırasında bu gibi yolculuk ve eşya için alınan en yüksek navlunun ödenmesi lazımdır.

GEREKÇE

Madde 1147 - 6762 sayılı Kanunun 1025 inci maddesinden, mehz 1924 tarihli Brüksel SöleŐmesinin 4 üncü maddesinin altıncı fıkrası ve Alm. TK.'nın 564a paragrafı ile karşılaştırılarak ve dili güncelleştirilerek alınmıştır.

d) Tehlikeli eşya hakkında

MADDE 1148- (1) Denizde can ve mal koruma hakkındaki mevzuata göre tehlikeli sayılan eşya kaptanın bunlardan veya bunların tehlikeli cins veya niteliklerinden bilgisi olmaksızın gemiye getirilirse, taşıtan veya yükleyen, kendilerine bir kusur isnat edilmese dahi, 1145 inci maddeye göre sorumludur. Bu hâlde kaptan eşyayı her zaman ve herhangi bir yerde gemiden çıkarmaya, imha etmeye veya başka suretle zararsız hâle getirmeye yetkilidir.

(2) Kaptan, eşyanın tehlikeli cins veya niteliğini bildiği hâlde, yüklemeye onay vermişse, eşya gemiyi veya diğer eşyayı tehlikeye soktuğu takdirde aynı şekilde hareket etmeye yetkilidir. Bu hâlde de taşıyan veya kaptan, zararı tazmin etmekle yükümlü değildir. Müşterek avarya hâlinde zararın paylaşılmasına ilişkin hükümler saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**d) Tehlikeli eşya:**

Madde 1026 – Denizde Can ve Mal Koruma hakkındaki Kanununun 12 nci maddesinin A - F bentlerinde yazılı olan tehlikeli eşya kaptanın bunlardan veya bunların tehlikeli vasf veya mahiyetlerinden bilgisi olmaksızın gemiye getirilirse, taşıtan veya yükleyen, kendilerine bir kusur isnat edilmese dahi 1024 üncü maddeye göre mesul

olur. Bu halde kaptan eşyayı her zaman ve her hangi bir yerde gemiden çıkarmaya, imha etmeye veya başka suretle zararsız hale sokmaya salahiyyetlidir.

Kaptan eşyanın tehlikeli vasf ve mahiyetini bildiği halde, yüklemeye muvafakat etmiş olursa eşya gemiyi veya diğer yükü tehlikeye soktuğu halde aynı şekilde hareket etmeye salahiyyetlidir. Bu halde de taşıyan veya kaptan, zararı tazmine mecbur değildirler. Müşterek avarya halinde zararın paylaşılmasına dair olan hükümler mahfuzdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1148 - 6762 sayılı Kanunun 1026 ncı maddesinden, mehz 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesinin 4 üncü maddesinin altıncı fıkrası ve Alm. TK. 'nın 564b paragrafi ile karşılaştırılarak ve dili güncelleştirilerek alınmıştır. Tasarımın 932 nci maddesinin dördüncü fıkrası için bildirilen gerekçeyle denizde can ve mal koruma mevzuatına genel bir atıf ile yetinilmiştir.

3. Bilgi

MADDE 1149- (1) Taşıyanın veya acentesinin bilgisi 1146 ilâ 1148 inci maddelerdeki hâllerde kaptanın bilgisi hükmündedir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Bilgi:

Madde 1027 – Taşıyanın veya acentasının bilgisi 1024, 1025 ve 1026 maddelerdeki hallerde kaptanın bilgisi hükmündedir.

GEREKÇE

Madde 1149 – 6762 sayılı Kanununun 1027 nci maddesinden, mehzaz 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesinin 4 üncü maddesinin altıncı fıkrası ve Alm. TK.'nın 564c paragrafı ile karşılaştırılarak ve dili güncelleştirilerek alınmıştır.

IV- Başka gemiye yükleme ve aktarma

MADDE 1150- (1) Taşıyan, taşıtanın iznini almadan eşyayı başka gemiye yükleyemez, yüklerse bundan doğacak zarardan sorumlu olur; meğerki, eşyanın kararlaştırılan gemiye yükletilmiş olması hâlinde de zararın meydana gelmesi kesin ve zarar dahi taşıtana ait olsun.

(2) Tehlike hâlinde ve yolculuk başladıktan sonra yapılacak aktarmalar hakkında birinci fıkra hükmü uygulanmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - Kararlaştırılmış olan gemi:

Madde 1028 – Taşıyan, taşıtanın muvafakatini almadan eşyayı, başka gemiye yükleyemez, yüklerse bundan doğacak zarardan mesul olur; meğer ki, eşyanın kararlaştırılan gemiye yükletilmiş olması halinde dahi zararın vukuu muhakkak ve zarar taşıtana ait ola.

Tehlike halinde ve yolculuk başladıktan sonra yapılacak aktarmalar hakkında birinci fıkra hükmü tatbik olunmaz.

GEREKÇE

Madde 1150 - 6762 sayılı Kanununun 1028 inci maddesinden, mehzaz Alm. TK.'nın 565 inci paragrafı ile karşılaştırılarak ve dili güncelleştirilerek alınmıştır. İkinci fıkrada “aktarma” düzenlendiği için, maddenin başlığına bu yönde bir ilave yapılmıştır.

V- Güverteye konacak eşya

MADDE 1151- (1) Taşıyan, eşyayı güvertede taşıyamaz ve küpeşteye asamaz.

(2) Taşıyan, eşyayı ancak yükleten ile arasındaki anlaşmaya veya ticari teamüle uygunsa ya da mevzuat gereği zorunluysa güvertede taşıyabilir.

(3) Taşıyan, eşyanın güvertede taşınması veya taşınabileceği hususunda yükleten ile anlaştığı takdirde denizde taşıma senedine bu yolda yazılı bir kaydı düşmesi gerekir. Böyle bir kaydın düşülmemesi hâlinde, güvertede taşıma hususunda bir anlaşmanın varlığını ispat yükü taşıyana aittir; şu kadar ki, taşıyan, denizde taşıma senedini iyniyetle iktisap eden gönderilen dâhil üçüncü kişilere karşı böyle bir anlaşmayı ileri sürmek hakkına sahip değildir.

(4) Eşyanın güvertede taşınmış olması birinci veya ikinci fıkraya aykırı ise, taşıyan, güvertede taşımadan ileri gelen zıya, hasar veya geç teslimden 1178 ve 1179 uncu maddelere göre sorumlu olur. Taşıyanın sorumluluğunun sınırları hakkında, yerine göre, 1186 veya 1187 nci maddeler uygulanır.

(5) Eşyanın ambarda taşınması hakkındaki açık anlaşmaya aykırı olarak güvertede taşınması, taşıyanın, 1187 nci madde anlamında bir fiili veya ihmali sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***V - Güverteye konacak eşya:***

Madde 1029 – Yükletenin muvafakati olmadıkça eşya güverteye konamayacağı gibi küpeşteye de asılamaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1151 – Bu maddenin birinci fıkrası, 6762 sayılı Kanunun 1029 inci maddesinden, mehaz Alm. TK.'nın 566 ncı paragrafının birinci fıkrası ile karşılaştırılmak ve sonraki fıkralarla uyumlaştırılmak suretiyle alınmıştır. Maddenin ikinci ilâ beşinci fıkraları 1978 tarihli Hamburg Kurallarının 9 uncu maddesinden aynen alınmıştır. 1924-1968 Brüksel-Visby Sözleşmesinde ve 6762 sayılı Kanunda, eşyanın güvertede taşınmasına

ilişkin yasağın ihlali halinde uygulanacak müeyyideler açıkça belirlenmemiştir. 1978 tarihli Hamburg Kurallarının 9 uncu maddesi, bu ihtiyacı karşılayan çağdaş ve menfaat dengelerine uygun çözümler getirdiğinden, hükmün aynen iktibas edilmesi uygun görülmüştür.

VI- Süreler

1. Hazırlık bildirimini

MADDE 1152- (1) Yüklemenin belli bir günde başlayacağı kararlaştırılmamışsa, taşıyan veya yetkili bir temsilcisi, ikinci ilâ beşinci fıkra hükümlerine uygun olarak taşıtana bir hazırlık bildiriminde bulunur.

(2) Hazırlık bildirimini, gemi, 1142 nci maddede öngörülen demirleme yerine varınca yapılır.

(3) 1142 nci maddenin ikinci fıkrasında yazılı hâllerde, hazırlık bildiriminde bulunulması üzerine gemiye, yükleme yeri gösterilmez veya suyun derinliği, geminin selameti, yerel düzenlemeler veya tesisler verilen talimata göre hareket etmeye engel olursa, gemi, bekleme alanında kalır. Bu hükmün uygulanmasında, liman yönetiminin talimatı, taşıtanın talimatı hükmündedir.

(4) Yolculuk çarteri sözleşmesine veya taşıtanın sonradan verdiği geçerli bir talimata göre, taşıtandan başka bir kişiye bildirimde bulunulması gerekiyorsa, bildirim bu kişiye yapılır. Bildirimin muhatabı bulunamazsa veya muhatap bildirimini almaktan kaçınırsa, bu durum derhâl taşıtana bildirilir. Bu takdirde, hazırlık bildirimini, bildirim girişiminde bulunulduğu tarihte yapılmış sayılır.

(5) Hazırlık bildiriminin geçerliği, herhangi bir şekle bağlı değildir. Hazırlık bildiriminin hüküm doğurması için, muhatabına ulaşması zorunludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

VI - Yükleme müddeti:

1. Umumi olarak:

Madde 1030 / 1- Geminin tamamı taşıtana tahsis edildiğinde kaptan, gemi yükü alacak hale gelir gelmez bunu taşıtana bildirir:

A) Yükleme:

I - Yükleme yeri:

Madde 1020 / 2- Yer, zamanında gösterilmemiş veya bütün taşıtanlar yer göstermekte birleşmemiş bulunur veyahut suyun derinliği, geminin selameti, mahalli nizamlar veya tesisler, verilen talimata göre hareket etmeye mani olursa kaptan mütat yükleme yerine demirler.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

1152 ilâ 1162 nci Maddelere İlişkin Genel Açıklamalar

Yükleme ve boşaltma sürelerine ilişkin düzenlemeler, mehzaz Almanya’da, 1861 tarihli Alman Umumî Ticaret Kanunnâmesi’yle ilk kez federal bir düzenlemeye kavuşturulmuştur. Bu Kanunnâme’nin ilgili hükümleri, bir kaç önemsiz düzeltme ile 1897 tarihli yeni Alm. TK.’ya aynen geçmiştir. Bu hükümler, önce 13/05/1929 tarihli ve 1440 sayılı Ticaret Kanununun (2. Kitap-Deniz Ticareti) 1101 ve devamındaki maddelerine tercüme edilerek ıktibas edilmişti. Öte yandan 1930’lu yıllarda Almanya’da, deniz hukukunun tadili amacıyla reform çalışmaları başlatılmıştır. Bu çalışmaların sonucunda, bekleme sürelerinin tadili amacıyla da bazı öneriler yapılmıştır. Bu öneriler, hem sistematik açıdan isabetli değildi, hem de sonraki yıllarda yapılan Alman deniz ticareti hukuku reformu çalışmalarında üzerinde durulmaya değer dahi görülmemiştir. Ülkemizde, 1929 tarihli Kanunun yerine geçmek üzere 1940’lı yılların sonunda hazırlanan yeni bir ticaret kanununa ilişkin Hükümet Tasarısında, mehzaz Alm. TK.’daki düzenlemeye aynen yer verilmişti. Ne var ki, Tasarıyı gözden geçiren Adliye Encümeni tarafından, 1930’lu yıllarda Almanya’da yapılmış olan öneriler, yalnızca bir Alman yazarın kitabındaki bilgiler dikkate alınarak, 6762 sayılı Kanuna aynen alınmıştır. Üstelik, bu öneriler işlenirken, bazı aksaklıklar da ortaya çıkmıştır. Açıklanan gerekçelerle, Almanya’da kabul görmeyen ve bilimsel sistematige de uygun bulunmayan 1930’lu yıllarda yapılan önerilerin tasfiye edilmesi gerekmiştir. Bekleme süreleri, uygulamada ayrıntılı sözleşme şartları ile düzenlenmektedir. Dolayısıyla kanundan beklenen sade, açık ve taraf iradelerine en az düzeyde müdahale eden bir yedek düzenlemenin vaz’edilmesidir. Oysa, 1861 tarihli Alman Kanunnâmesinden 6762 sayılı Kanuna intikal eden sistem, son derece karmaşık ve Kanunnâmenin müzakereleri sırasında da belirtildiği gibi tuzaklarla doludur. Özellikle de yükleme limanına ilişkin bekleme süreleri ile pişmanlık navlunu düzenlemeleri tümüyle karmaşıktır. Bunun iki sebebi vardır: (a) 1860’lı yıllarda Almanya’da borçlar hukukunu düzenleyen federal bir kanun yoktu; bu sebepten, borçlar kanununa bırakılabilecek olan çok sayıda hususun Kanunnâmede düzenlenmesi gerekmiştir; (b) 1858-1860 yıllarında yapılan hazırlık çalışmaları sırasında, gemi ve yük temsilcileri kıyasıya mücadele etmiş ve birçok düzenleme, yasama hazırlıklarını kesintiye uğratmamak için verilen karşılıklı tavizlerle kabul edilmiştir; bu sebepten bilimsel sistematige tam olarak uygun bir düzenleme yapmak kabil olmamıştır. Bu gerekçelerle, 6762 sayılı Kanunun tadili için yapılan çalışmalarda, Borçlar Kanununda yer alan hükümler ve benimsenen ilkeler gözönünde tutularak, tümüyle yeni bir düzenlemeye gidilmesi gerekli görülmüştür. Bu düzenlemeler yapılırken, 6762 sayılı Kanunda dağınık bir halde yer alan kuralların ilgili oldukları başlıkların altında toplanmasına özen gösterilmiştir. Örneğin; yükleme süresine ilişkin 6762 sayılı Kanunun 1030 uncu maddesinin ikinci fıkrası, aynı maddenin üçüncü fıkrasının üçüncü cümlesi ve 1031 inci maddesinin birinci cümlesi, kısmen değiştirilerek Tasarının 1153 üncü maddesinde bir araya getirilmiştir; aynı şekilde, sürastarya süresini düzenleyen 6762 sayılı Kanunun 1030 uncu maddesinin üçüncü fıkrasının ilk iki cümlesi, 1031 inci maddesinin ikinci fıkrası ve 1032 nci maddesi kısmen değiştirilerek Tasarının 1154 üncü maddesinde toplanmıştır.

Madde 1152 - Madde ile, Alm. TK.’nın 567 nci paragrafının birinci fıkrasından alınmış olan 6762 sayılı Kanunun 1030 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan hüküm,

tümüyle yeniden düzenlenmiştir. Eğer yüklemenin başlayacağı gün taraflarca önceden kesin olarak kararlaştırılmışsa, hazırlık ihbarında bulunulmasına gerek olmayacaktır; kararlaştırılan günde hem gemi kararlaştırılan yerde bulunacak, hem de yükleten, yüklemeye hazır olacaktır, yani kesin vadeli bir işlemde söz edilmesi gerekecektir. Buna karşılık, taraflar kesin bir gün kararlaştırmamışlarsa veya uygulamada “ETA = expected time of arrival” tabir olunan tahmini varış günü bildirilerek ihbarda bulunulmuşsa, geminin 1142 nci maddede öngörülen demirleme yerine vardığı anda hazırlık ihbarının yapılması icab edecektir. Tasarının 1152 nci maddesi hazırlık ihbarının bir ifa teklifi olduğu görüşünden hareketle kaleme alınmıştır. Maddenin üçüncü fıkrası, 6762 sayılı Kanunun 1020 nci maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen halleri düzenlemektedir. Yalnız, iki önemli yenilik getirilmiştir. Halen, limanlardaki çok yoğun trafik nedeniyle, 6762 sayılı Kanunun öngördüğü manada “mutad yükleme yeri” kalmamıştır; eğer gemi hemen yüklemeye (veya boşaltmaya) başlayamıyorsa, bekleme sahasında kalmaya devam eder; yoksa liman içinde bir başka rıhtıma yanaşıp talimat verilmesini beklemez. Günümüzde, limanlarda böyle bir uygulamaya imkân yoktur. Öte yandan, limanlarda yükleme (ve boşaltma) yerlerini liman idareleri belirlemektedir; liman idarelerinin talimatı da bu açıdan taşıtanın ve yükletenin talimatı niteliğindedir. Uygulamada, liman idareleri tarafından verilen talimatın yol açtığı gecikmelerin taşıyana mı, yoksa taşıtana mı izafe edileceği sıklıkla tartışılmaktadır. Maddenin üçüncü fıkrası bu hususlara açıklık getirmektedir. Maddenin dördüncü fıkrası, taşıtandan farklı bir yükletenin tayin edilmiş olduğu hallerde hazırlık ihbarının bu kimseye yapılacağına âmirdir. Yükletene ihbarda bulunulmasına bir engel çıkması halinde, ihbar bu kez taşıtana yapılacaktır; ancak, bu engelin taşıyanın durumunu özellikle 1153 üncü uyarınca yükleme süresinin başlaması bakımından olumsuz etkilememesi için, yükletene ihbar teşebbüsünde bulunulduğu anda hazırlık ihbarının hükümlerini doğuracağı öngörülmüştür. Borçlar Hukukunun genel hükümlerine göre, ifa teklifi şekle tâbi değildir, ama hüküm doğurması için muhatabına varması zorunludur. Bu esaslar, taşıyanın hazırlık ihbarı için beşinci fıkrada tekrarlanmıştır.

Hazırlık ihbarı verildikten sonra yükleme süresinin ne zaman başlayacağı ve yanaşma yahut başkaca yükleme engellerinin ortaya çıkması halinde çözümün ne olacağı Tasarının 1153 üncü maddesinde ele alınmıştır.

2. Yükleme süresi

MADDE 1153- (1) Yükleme süresi, hazırlık bildirimiminin, muhatabına ulaşmasını izleyen ilk takvim günü ve eğer yüklemeye fiilen başlanmışsa, o andan itibaren işlemeye başlar. Sürenin işlemeye başladığı anda, yüklemeye fiilen başlanamaması hâlinde de 1156 ncı madde uygulanır.

(2) Yükleme süresi sözleşme ile belirlenmemişse, yüklemenin yiridört saatlik kesintisiz çalışma ile yapılması hâlinde ihtiyaç duyulacak süre, yükleme süresi olarak kabul edilir. Bu süre hesaplanırken, yüklemenin yapılacağı liman, taşımayı yapan gemi, yükleme tesis ve araçları ve yükün niteliği ile birlikte yükleme limanı düzenlemeleri ve yerel teamül göz önünde bulundurulur.

(3) Taraflar, yükleme süresi için ücret ödenmesini kararlaştırabilirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

VI - Yükleme müddeti:

1. Umumi olarak:

Madde 1030 / 2-3– Yükleme müddeti ihbarın ertesi gününden itibaren işleme başlar.

Kararlaştırılmışsa taşıyan, eşyanın yükletilmesi için “yükleme müddeti”nden fazla beklemeye mecburdur. Bu fazla müddete “Sürastarya” müddeti denir. Aksi kararlaştırılmış olmadıkça yükleme müddeti için ayrıca bir para istenemez. Fakat taşıyan sürastarya müddeti için taşıyana sürastarya ücreti ödemekle mükelleftir.

2. Müddetin devamı:

Madde 1031 / 1– Yükleme müddeti mukavele ile tesbit edilmemiş ise yükleme limanının nizamlarına ve yoksa oradaki teamüle göre tayin olunur; böyle bir teamül de yoksa yükleme müddeti halin icaplarına uygun bir müddettir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1153 üncü maddesinde aşağıda belirtilen gerekçelerle değişiklik yapılmış; yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir:

Maddenin birinci fıkrasında, içerik olarak değişiklik yapılmadan, amacı daha iyi ifade eden bir ibare kullanılmıştır. Tasarının gerekçesine ve 6762 sayılı Kanunun muadil hükümleri bakımından kabul edilen ilkeye göre, yükleme ve boşaltmaya ilişkin süreler hakkındaki düzenlemeler emredici olmayıp yedek hukuk kuralı niteliğindedir. Bu sebeple, bu maddenin üçüncü fıkrasında “aksi kararlaştırılmış olmadıkça” ibaresinin kullanılması, diğer maddelerin emredici olduğuna dair bir intiba uyandırabilecektir. Bu endişe dikkate alınarak, hükmün içeriğinde bir değişiklik yapılmadan ifade düzeltilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1152'nin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 1153 - Yükleme süresinin başlangıcı ile ilgili olarak, mehz Alm. TK.'nın 87 nci paragrafının ikinci fıkrasından alınmış olan 6762 sayılı Kanunun 1030 uncu maddesinin ikinci fıkrasında konulmuş olan kural esas itibarıyla korunmuş, ancak uygulamada ortaya çıkan tereddütleri gidermek amacıyla, ihbarı izleyen günün tatil günü olup olmamasının önem taşımadığı ve ihbarı izleyen ilk takvim günü sürenin başlayacağı açıklanmıştır. Özellikle İngiliz mahkeme kararlarında çok tartışılmış olan bir sorun, birinci fıkranın ilk cümlesinde çözümlenmiştir: Eğer yüklemeye daha erken başlanmış ise veya hazırlık ihbarında bulunulmadan doğrudan yüklemeye başlanmış ise, yükleme süresi daima yükleme ile birlikte işlemeye başlar. Nitekim, sözleşmede öngörülen şekilde veya zamanda yapılmış bir hazırlık ihbarının yokluğunda dahi, muhatabın yine de geminin yüklemeye hazır olmasından haber aldığı ve fiilen yüklemeye başladığı hallerle sıkça karşılaşılmaktadır. Böyle hallerde, yükleme süresinin de fiilen başlayacağını tasrih etmek gerekmiştir. Son 20-30 yıl içinde en çok tartışılan sorunların bir diğeri, hazırlık ihbarında bulunulduğu ân ile

“ertesiz takvim günü” arasında ortaya çıkan bir engel nedeniyle, yüklemeye başlanılamaması halinde, gecikmenin sonuçlarına kimin katlanacağı olmuştur. Yükleme süresi başladıktan sonra vuku bulacak gecikmeler hakkında 6762 sayılı Kanununun 1036 ncı maddesi ve Tasarının 1156 ncı maddesi carîdir. Bu hükümler, yükleme süresinin işlemeye başladığı ilk anda da aynen geçerli olacaktır; bu açıdan, sürenin ilk dakikası ile örneğin üçüncü saati veya dördüncü günü arasında bir fark yoktur. Tasarının birinci fıkrasının ikinci cümlesi bu kuralı içermektedir.

Maddenin ikinci fıkrası, Alm. TK.’nın 568 inci paragrafının birinci fıkrasından alınmış olan 6762 sayılı Kanununun 1031 inci maddesinin birinci fıkrasından değiştirilerek alınmıştır. Buna göre, aslolan, belli bir gemiye, somut bir eşyanın belirli bir limanda yirmidört saatlik kesintisiz çalışma ile yüklenmesi halinde ihtiyaç duyulacak süredir; yani basit bir aritmetik işlem yapılacaktır. Ancak geminin, yükün ve limanın bütün özellikleri de dikkate alınacaktır; dolayısıyla süre, tümüyle somut hâlin özelliklerine göre hesaplanacaktır. Örneğin, somut bir limanda Pazar günleri veya gece çalışma yapılmıyorsa, o süreler hesaplanan süreden düşülecektir.

Maddenin üçüncü fıkrası, mehz Alm. TK.’nın 567 nci paragrafının dördüncü fıkrasının birinci cümlesinden alınmış olan 6762 sayılı Kanununun 1030 uncu maddesinin üçüncü fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan hükmü tekrarlamaktadır.

3. Sürastarya süresi

MADDE 1154- (1) Sözleşmede kararlaştırılmışsa taşıyan, eşyanın yükletilmesi için yükleme süresinden fazla beklemek zorundadır. Fazladan beklenen bu süreye “sürastarya süresi” denir.

(2) Sözleşmede sürastaryadan veya sadece sürastarya parasından söz edilmiş olup da sürastarya süresi belirtilmemişse, bu süre on gündür.

(3) Sürastarya süresi, yükleme süresi bitince, herhangi bir bildiri- me gerek kalmaksızın başlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

VI - Yükleme müddeti:

1. Umumi olarak:

Madde 1030 / 3– Kararlaştırılmışsa taşıyan, eşyanın yükletilmesi için “yük- leme müddeti”nden fazla beklemeye mecburdur. Bu fazla müddete “Sürastarya” müddeti denir. Aksi kararlaştırılmış olmadıkça yükleme müddeti için ayrıca bir para istenemez. Fakat taşıyan sürastarya müddeti için taşıyana sürastarya ücreti ödemekle mükelleftir.

2. Müddetin devamı:

Madde 1031/ 2 – Mukavelede sürastaryadan veya sadece sürastarya ücretinden bahsedilip de sürastarya müddeti tayin edilmemiş ise, bu müddet yükleme müddetinin yarısından ibarettir.

3. Sürastarya müddetinin başlangıcı:

Madde 1032 – Yüklemenin ne kadar süreceği veya hangi gün biteceği mukavele ile tayin edilmiş ise sürastarya müddeti yükleme müddetinin bitmesiyle başlar.

Mukavelede böyle bir hüküm yoksa taşıyan, yükleme müddetinin bitmiş olduğunu taşıyana bildirmedikçe sürastarya müddeti işlemeye başlamaz. Taşıyan yükleme müddeti içinde bile, hangi gün bu müddeti bitmiş sayacağını taşıyana bildirebilir; bu halde yükleme müddetinin bitmesi ve sürastaryanın başlaması için taşıyanın yeni bir ihbarına lüzum yoktur.

GEREKÇE

Madde 1152'nin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 1154 – 6762 sayılı Kanunun 1030 uncu maddesinin üçüncü fıkrasının birinci ve ikinci cümlesi, 1031 inci maddenin ikinci fıkrası ve 1032 nci maddesi hükümleri, me haz Alm. TK.'nın 567 nci paragrafının üçüncü fıkrası, 568 inci paragrafının ikinci ve üçüncü fıkraları ve 569 uncu paragrafı ile karşılaştırılmak ve uygulamanın ihtiyaçları gözönünde tutularak sadeleştirilmek suretiyle Tasarının 1154 üncü maddesine alınmıştır. Özellikle, Almanya'da 1930'lu yıllarda teklif edilen ama me haz Kanuna alınmayan “yükleme müddetinin yarısı” kuralı terk edilerek, me haz Kanunun 568 inci paragrafının ikinci fıkrası doğrultusunda sabit bir süre tayini yoluna gidilmiştir. Ancak me haz hükümde kabul edilmiş olan ondört günlük süre fazla uzun bulunmuş ve bu süre on gün olarak değiştirilmiştir. Mevcut sistemde, sürastarya süresinin başlaması için öngörülen karmaşık ihtar sistemi, tümüyle terkedilmiştir. Esasen bu sistem, Alman Kanununun 1858 ilâ 1860 yıllarında cereyan eden Hamburg müzakerelerinde, pişmanlık navlunu ile birlikte düşünülerek vaz' edilmiştir. Dolayısıyla, Tasarının 1158 inci maddesine ilişkin gerekçede açıklandığı gibi, pişmanlık navlunu ile ilgili düzenleme terk edilince, ihbar mecburiyetini de kaldırmak gerekmiştir. Bundan böyle artık, çağdaş uygulama doğrultusunda, yükleme süresi bitince, kararlaştırılan sürastarya süresi doğrudan doğruya işlemeye başlayacaktır. Bu sebeple, Alm. TK.'nın 571 inci paragrafından alınmış olan 6762 sayılı Kanunun 1034 üncü maddesindeki düzenlemenin yerine üçüncü fıkra kabul edilmiş ve her türlü ihbar şartının terk edildiğini vurgulamak üzere “herhangi” sözcüğü kullanılmıştır.

4. Sürastarya parası

MADDE 1155- (1) Sürastarya süresi için taşıyana “sürastarya parası” ödenir.

(2) Sürastarya parasının miktarı sözleşme ile kararlaştırılmışsa, taşıyan, sözleşmede belirlenen miktarı aşan bir istemde bulunamaz.

(3) Sözleşmede miktarı kararlaştırılmamışsa, sürastarya parası olarak yükleme süresini aşan bekleme nedeniyle, taşıyanın yaptığı zorunlu ve yararlı giderler istenebilir.

(4) Yükleme limanında doğan sürastarya parasının borçlusu taşıyan olup, sürastarya parası ödenmeden veya yeterli teminat verilmeden,

taşıyan, gemiyi yola çıkarmak zorunda değildir. Bu sebeple fazladan beklediği süre için taşıyan, uğradığı zararın tamamını taşıtandan isteyebilir.

(5) Yükleme limanında doğan sürastarya parası, sürastarya süresinin hesabında esas alınan zaman biriminin sonunda muaccel olur. Kullanılmayan zaman birimi için sürastarya parası istenemez.

(6) Navluna ilişkin hükümler, yükleme limanında doğan sürastarya parasına kıyas yoluyla bile uygulanamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

VI - Yükleme müddeti:

1. Umumi olarak:

Madde 1030 / 3– Kararlaştırılmışsa taşıyan, eşyanın yükletilmesi için “yükleme müddeti”nden fazla beklemeye mecburdur. Bu fazla müddete “Sürastarya” müddeti denir. Aksi kararlaştırılmış olmadıkça yükleme müddeti için ayrıca bir para istenemez. Fakat taşıtan sürastarya müddeti için taşıyana sürastarya ücreti ödemekle mükelleftir.

6. Sürastarya ücreti:

a) Tayini:

Madde 1035 – Sürastarya ücreti mukavele ile tesbit olunmamışsa hakkaniyet üzere takdir olunur. Bu takdir sırasında halin hususiyetleri ve bilhassa gemi adamlarının ücret bakım masrafları ve taşıyanın mahrum kalacağı navlunlar gözönünde tutulur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1155 inci maddesinin üçüncü fıkrasında, maddenin gerekçesinde atıfta bulunulan 4721 sayılı Kanunun 994 üncü maddesine uygun olarak “zorunlu ve yararlı giderler” ibaresi tercih edilmiştir. Dördüncü fıkrada, taşıyana, sürastarya parası ödenmeden veya teminat verilmeden gemiyi yola çıkartmama hakkı tanınmıştır. Ancak, bu sebeple meydana gelecek gecikmenin sonuçları hakkında açık bir hükme yer verilmemiştir. Uygulamada bu açıdan doğabilecek tereddütleri gidermek amacıyla hükme ikinci bir cümle eklenmiş ve böyle bir gecikme sebebiyle taşıyanın zarara uğraması hâlinde, bu zararının tamamı için taşıtandan tazminat isteyebileceği açıklanmıştır. Dolayısıyla bu tür gecikmelerde taşıyanın alacağı, sürastarya parası ile sınırlı olmayacaktır. Ayrıca maddede redaksiyon yapılmıştır. Yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1152'nin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 1155 – Birinci fıkra, mehz Alm. TK.'nın 567 nci paragrafının dördüncü fıkrasının ikinci cümlesinden iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanunun 1030 uncu maddesinin üçüncü fıkrasının dördüncü cümlesinden bir değişiklik yapılarak alınmıştır. Sürastarya süresi için taşıyana yapılacak ödemenin hukukî niteliği tartışmalara yol açmıştır. İngiliz hukukunda bu ödemenin “tazminat” niteliğinde olduğu kabul edilirken, mehz Alman ve yürürlükteki Türk hukukunda (6762 sayılı Kanunun 1030 uncu maddesinin üçüncü fıkrasının dördüncü cümlesinde kullanıldığı manada) bu ödemenin bir “ücret” niteliğinde bulunduğu görüşü ağır basmaktadır. Oysa, yüklemenin (ve boşaltmanın) taşıtan (ve bu bakımdan yükleten veya gönderilen) tarafından geciktirilmesi, alacaklının temerrüdü niteliğindedir. Bu nedenle, sürastarya için yapılan ödeme, alacaklı temerrüdünün taşıyan bakımından ortaya çıkarttığı sonuçları gidermek amacına matuftur. Alman, İsviçre ve Türk borçlar hukukunda, alacaklı temerrüdü “tazminat” borcu doğurmadığı gibi, “ücret” ödenmesine de yol açmaz. Alacaklı temerrüdü sadece, borçlunun bu yüzden yapmak zorunda kaldığı zarurî ve faydalı masrafların karşılanmasını gerektirir. Bu mülahazalarla, yapılacak ödemeye “sürastarya parası” denmiş ve madde tümüyle yeniden düzenlenmiştir.

İkinci fıkra uyarınca sürastarya parasının miktarı, Alm. TK.'nın 572 nci paragrafının birinci cümlesinden iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanunun 1035 inci maddesinin birinci cümlesine uygun olarak, taraflarca serbestçe belirlenebilir. Taşıyanın, sözleşmede öngörülen miktarı aşan bir zararının doğmuş olması halinde, bu zararının da tazminini talep edip edemeyeceği uygulamada tartışma konusu olmuştur. Bu tür taleplerin caiz olmadığı, ikinci fıkra ile açıklığa kavuşturulmuştur.

Sürastarya parasının miktarı sözleşmede belirlenmemişse, Alm. TK.'nın 572 nci paragrafından iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanunun 1035 inci maddesine göre hakim “hakkaniyet” esasına göre karar verecektir. Ancak, borçlar hukuku bakımından burada alacaklı temerrüdü söz konusu olduğu için, bu hükmün yeniden düzenlenmesi gerekmştir. Alacaklının temerrüdü halinde borçlunun talepleri, temerrüt nedeniyle yapmak zorunda kaldığı (4721 sayılı Türk Medenî Kanununun 994 üncü maddesi anlamında) zorunlu masraflar ve yararlı giderler ile sınırlıdır. Dolayısıyla, sürastarya parası olarak da yükleme süresini aşan bekleme (yani taşıtanın veya yükletenin alacaklı temerrüdüne düşer olması) nedeniyle taşıyanın yapmak zorunda kaldığı zorunlu masraflar ve yararlı giderler talep edilebilecektir. Bu masraflar hesaplanırken her olayın özellikleri dikkate alınacak, Alm. TK.'nın 572 nci paragrafı ve 6762 sayılı Kanunun 1035 inci maddelerinde sayılan masraflar ile sınırlı olmayacaktır.

Maddenin dördüncü fıkrasında öncelikle, mehz Alm. TK.'nın 567 nci paragrafının dördüncü fıkrasının ikinci cümlesinden iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanununun 1030 uncu maddesinin üçüncü fıkrasının dördüncü cümlesine uygun olarak, yükleme limanında doğan sürastarya parasının borçlusunun taşıtan olduğu tasrih edilmiştir; bu borcun hangi istisnai şartlarla gönderilene yüklenebileceği, Tasarının 1203 üncü maddesinde tespit edilmiştir. Uygulamada ortaya çıkan diğer bir sorun, yükleme limanında doğan sürastarya parası için taşıyanın teminatının ne olacağıdır. Bu hususta, dördüncü fıkranın ikinci yarısı, milletlerarası uygulamaya uygun yeni bir çözüm getirmiştir. Eğer ödeme yapılmaz veya teminat verilmezse, taşıyan geminin sefere çıkmasını erteleyebilir; tabii, bu gecikme nedeniyle de taşıyanın zorunlu ve yararlı masraflarını talep etme hakkı saklı olacaktır.

6762 sayılı Kanunda açıkça düzenlenmeyen diğer bir sorun, sürastarya parasının muacceliyetinde doğmaktadır. Bu konuda beşinci fıkra sevk edilmiştir; buna göre, sürastarya süresinin hesabı için hangi zaman birimi (gün, saat, dakika vb.) esas alınmıyorsa, bu birim,

aynı zamanda, sürastarya parasının muacceliyetini de belirler. Dolayısıyla, Tasarının 1154 üncü maddesinin ikinci fıkrası uyarınca sürastarya süresinin on gün olarak uygulandığı hallerde, süre gün esasıyla hesaplandığı için sürastarya parası da her günün sonunda o gün için muacceliyet kesbedecektir.

Nihayet altıncı fıkrada, yine tereddüt uyandıran bir sorun çözülmektedir: Sürastarya parası, “navlun” niteliğinde olmadığı için, navluna ilişkin kanunî ve akdi düzenlemeler bu ödemeye uygulanmaz. Örnek verilecek olursa, navluna ilişkin takas, mahsup veya tahsil beyanları gibi irade beyanları sürastarya parasına teşmil edilemeyecektir; aynı şekilde, müşterek avaryada “kurtarılan navlun” kavramına sürastarya parası dahil olmayacaktır. Böylece, taşıyanın sözleşme ile üzerine aldığı eşya taşıma borcunun karşı edimi olan navlun ile taşıtanın alacaklı temerrüdüne düştüğü hallerde taşıyanın masraflarını tazmin etmeye matuf olan sürastarya parası titizlikle tefrik edilmiştir.

5. Yükleme ve sürastarya sürelerinin hesabı

MADDE 1156- (1) Yükleme süresi takvime göre aralıksız hesaplanır.

(2) Taşıtanın faaliyet alanında gerçekleşen tesadüfi sebepler dolayısıyla eşyanın gemiye teslimi mümkün olmayan günler de yükleme süresinin hesabında dikkate alınır.

(3) Taşıyanın faaliyet alanında gerçekleşen tesadüfi sebepler dolayısıyla eşyanın gemiye alınması mümkün olmayan günler ise bu sürenin hesabında dikkate alınmaz.

(4) Fırtına, buz istilası veya seferberlik gibi her iki tarafın faaliyet alanını ilgilendiren tesadüfi sebepler dolayısıyla eşyanın gemiye teslim edilmesi ve alınması imkânı bulunmayan günler yükleme süresine eklenir; şu kadar ki, yükleme süresi içinde olmasına rağmen taşıtan bu günler için taşıyana sürastarya parası ödemekle yükümlüdür.

(5) Üçüncü ve dördüncü fıkralarda yazılı hâllerde, yüklemeye fiilen devam edildiği anda, süre durduğu yerden işlemeye başlar.

(6) Sürastarya süresi ise ikinci ilâ beşinci fıkralarda belirtilen hâllerden etkilenmeksizin kesintisiz olarak hesaplanır; meğerki, bu hâllerin doğumuna, taşıyan kusuruyla sebep olsun.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

7. Bekleme müddetinin hesabı:

Madde 1036 /1-2-3-4- Yükleme müddetinde günler iş günü olarak, sürastarya müddetinde ise aralıksız hesap olunur.

Taşıtanın faaliyet sahasında tahakkuk eden tesadüfi sebepler dolayısıyla yükün gemiye teslimi mümkün olmayan günler dahi yükleme ve sürastarya müddetlerinin (Bekleme müddetinin) hesabında nazara alınır.

Taşıyanın faaliyet sahasında tahakkuk eden tesadüfi sebepler dolayısıyla yükün gemiye alınması mümkün olmayan günler ise bu müddetin hesabında nazara alınmaz; sürastarya müddeti içinde olsa bile bugünler için sürastarya ücreti istenemez.

Fırtına, buz istilası veya seferberlik gibi her iki tarafın faaliyet sahasını ilgilendiren tesadüfi sebepler dolayısıyla yükün gemiye teslim edilmesi ve alınması mümkün olmayan günler bekleme müddetine ilave olunur; şu kadar ki, yükleme müddeti içinde olsa bile taşıtan bugünler için taşıyana sürastarya ücreti ödemekle mükelleftir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca Tasarının 1156 ncı maddesinde redaksiyon yapılmıştır. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiş; ayrıca, aşağıda belirtilen hususlar çerçevesinde değişiklikler yapılmış ve maddeye altıncı fıkra eklenmiştir:

“Tasarının 1155 inci maddesine ilişkin gerekçede, sürastarya süresinin alacaklı temerrüdüne ilişkin bir süre olduğu isabetli olarak açıklanmış ve düzenlemeler bu ilkeye uygun olarak yapılmıştır. Ancak 1156 ncı maddede, yükleme limanında sürastarya süresinin nasıl hesaplanacağı belirlenirken, temel ilkeyle bağdaşmayan bir çözüm kabul edilmiş ve ikinci ilâ dördüncü fıkralarda “tesadüfi sebepler” dolayısıyla yükleme yapılamayan zaman kesitlerinin de sürastaryanın hesabında dikkate alınacağı kabul edilmiştir. Bu düzenleme, genel ilkeye aykırı bulunmuştur. Alacaklı temerrüdü doğduktan sonra “tesadüfi sebepler”e yalnızca taşıtanın (yükletenin) katlanması yerinde olacaktır. Bu sebeple maddenin ilk dört fıkrasından “sürastarya süresi” ile ilgili ibareler çıkarılmıştır. Eklenen yeni fıkra ile de sürastarya süresinin takvime göre aralıksız sayılacağı, yalnızca “taşıyanın kusuru sebebiyle yükleme yapılamayan hâllerin” sürenin hesabında dikkate alınmayacağı açıklığa kavuşturulmuştur.”

GEREKÇE

Madde 1152'nin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 1156 - Almanya'da, 1930'lu yıllardaki reform çalışmaları sırasında, yükleme süresinin hesabında yalnızca “iş günleri”nin esas alınması teklif edilmiştir. Ancak bu öneri kabul görmemiş ve Alm. TK.'nin 573 üncü paragrafının birinci fıkrasında yer alan “aralıksız hesap” ilkesi muhafaza edilmiştir. 6762 sayılı Kanuna ilişkin Hükümet Tasarısı, Adliye Encümeni tarafından gözden geçirilirken, Almanya'da teklif edilmiş olan “iş günü” kuralı 1036 ncı maddenin birinci fıkrasına alınmıştır. Oysa bu düzenleme, denizcilik uygulamasına yabancıdır ve sorunlara yol açmıştır. Kural olarak süreler aralıksız hesaplanır; taraflar, sözleşmede kabul edecekleri hükümlerle, bu kuralı diledikleri gibi değiştirebilecektir. Bu sebeple, mehaz Alm. TK.'nin 573 üncü paragrafının birinci fıkrasında yer alan kural tercih edilmiş ve hem yükleme, hem de sürastarya sürelerinin aralıksız hesaplanacağı ilkesi birinci fıkroda kabul edilmiştir.

Tasarının ikinci ilâ dördüncü fıkraları, 6762 sayılı Kanunun 1036 ncı maddesinin müteakbil fıkralarından dili güncelleştirilerek alınmıştır. Bu fıkralar ile getirilen düzenlemeler de, 1930'lu yıllarda Almanya'da teklif edilmiş ama kanunlaşmamıştı. 6762

sayılı Kanunun tasarısını inceleyen Adliye Encümeni, bu önerileri uygun bulup 1036 ncı maddenin ikinci ilâ dördüncü fıkralarına işlemiştir. Bu düzenleme, yüklemeye engel olan tesadüfî sebeplerin etkisi bakımından, sistematik çözümler getirdiğinden, muhafaza edilmesi uygun görülmüştür. Bu hükümler yalnızca “tesadüfî sebepler”i düzenlediğinden, tarafların, özellikle de taşıyanın kusurunun bulunduğu hallerde yine genel hükümler uygulanacaktır.

Beşinci fıkra, bir başka tartışmalı meseleyi çözmektedir: Yüklemeye bir engel yüzünden ara verildikten sonra tekrar başladığında, sürenin de aynı anda işlemeye başlayıp başlamayacağı tereddüt uyandırmaktaydı; bu sorun, açık bir kural ile çözülmüş ve yüklemeye yeniden başladığı anda sürenin de kaldığı yerden işlemeye başlayacağı tasrih edilmiştir.

6. Hızlandırma primi

MADDE 1157- (1) Yüklemenin, sözleşmede kararlaştırılan yüklenme süresinden önce bitirilmesi hâlinde, taşıyanın, kullanılmayan süre için taşıtana bir para ödemesini öngören anlaşmalar geçerlidir. Bu paraya ilişkin sürenin hesaplanmasında, yüklenme süresinin hesabına ilişkin kurallar uygulanır.

(2) Yapılan sözleşme, navlunun belirlenmesine ilişkin olarak yüklenme veya boşaltma limanında geçerli olan idari, mali veya cezai hükümleri dolanmak amacına yönelikse, birinci fıkra uygulanmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1152'nin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 1157 – Uygulamada “dispatch money” olarak anılan para hakkında Alm. TK. 'da ve 6762 sayılı Kanunda hüküm bulunmamaktadır. Yargıya intikal eden uyuşmazlıklar dikkate alınarak, bu alanda düzenleme yapılması gerekli görülmüştür. Bu tür ödemelere ilişkin anlaşmalar, birinci dünya savaşı sonrasında, resmi merciler tarafından tespit edilen navlun tarifelerini dolanmak için ortaya çıkmıştır. Taraflar, tümünün kullanılmayacağı baştan belli olan uzunlukta yüklenme süreleri kararlaştırıp, taşıyanın, kullanılmayan süre için bir para ödemesini öngörmekte idi. Böylece, aslında, gizli bir navlun iadesi yapılmakta, yani tarife ile tespit olunan navlun üzerinden indirim sağlanmaktaydı. Ortaya çıktığı dönemlerde hukuka aykırı olan bu uygulama, günümüzde bu nev'i navlun tarifelerinin neredeyse tamamen ortadan kalkmış olması sebebiyle, sözleşme özgürlüğü ilkesi çerçevesinde geçerlik kazanmıştır. Bu nedenle, maddenin ilk fıkrasında, ödemeye ilişkin genel kurallar tespit edilmiş, ancak kanunî düzene aykırılık halinde ikinci fıkra ile sınırlama yoluna gidilmiştir.

VII- Yolculuk başlamadan önce sözleşmenin feshi

MADDE 1158- (1) Taşıtan, yolculuk çarteri sözleşmesini, gemi o sözleşme uyarınca yüklemesini tamamlayıp yolculuğa çıkıncaya kadar feshedebilir.

(2) Fesih tazminatı olarak, taşıyan, sözleşmenin feshedilmesinden dolayı yoksun kaldığı kazanç ve o zamana kadar doğmuş olan alacaklarını isteyebilir. Tereddüt hâlinde, kararlaştırılan toplam navlunun yüzde otuzu, yoksun kalınan kazanç sayılır. Feshedilen sözleşmenin ifası için gereken süre içinde, taşıyanın, yeni navlun sözleşmeleri yapmak suretiyle elde ettiği kazanç, tazminat tutarından indirilir.

(3) Fesih hakkının, gemiye eşya alındıktan sonra kullanılması hâlinde, taşıyan, eşyanın boşaltılması için gereken süreyi beklemek zorundadır. Bu süre, yükleme veya sürastarya süresinden sayılmaz. Taşıyan, taşıtanın eşyanın gemiden çıkarılması nedeniyle sebep olduğu bütün giderleri ve zararları talep edebilir; her hâlde bu zarar, kaybedilen süre karşılığı sürastarya ücretinden az olamaz.

(4) Sözleşme uyarınca birden fazla yolculuk yapılacaksa, fesih hakkı, henüz başlamış olmayan yolculuklardan her biri için ayrı ayrı veya hepsi için birlikte kullanılabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

VII - Pişmanlık navlunu:

1. Taşıtanın mukaveleden cayması:

a) Yolculuk başlamadan önce:

Madde 1040 – Gemi ister basit, ister mürekkep bir yolculuk için tutulmuş olsun, taşıtan, yolculuk başlamadan önce mukaveleden cayabilir. Şu kadar ki; kararlaştırılmış olan navlunun yarısını pişmanlık navlunu olarak ödemeye mecburdur.

Bu hükmün tatbikında aşağıdaki hallerin birinde dahi yolculuk başlamış sayılır:

1. Taşıtan tarafından yükleme işinin tamamlanmış olduğu sarahaten veya zımnen kaptana bildirilmiş ise;

2. Yük tamamen veya kısmen teslim edilmiş olup da bekleme müddeti dolmuş ise,

Taşıtan yükün tesliminden sonra yukarıda yazılı cayma hakkını kullanırsa yükleme ve boşaltma masraflarını da ödiyeceği gibi yükleme müddetini aşan boşaltma günleri için sürastarya ücreti de verir. Yükün gemiden tekrar çıkarılması mümkün olduğu kadar çabuk yapılmak lazımdır.

Bekleme müddetini aşsa bile taşıyan malın gemiden çıkarılması için beklemeye mecburdur.

Bekleme müddetini aşan zaman için sürastarya ücreti ve eğer bu müddetin aşılmasından doğan zarar sürastarya ücretinden fazla ise bu fazlayı da tazminat olarak isteyebilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının 1158 inci maddesinde aşağıdaki gerekçelerle değişiklik yapılmıştır:

Maddenin üçüncü fıkrasına yapılan ekleme ile taşıyanın tereddüt hâlinde, en azından sürastarya parası oranında bir istemde bulunabileceği kabul edilmiştir. Böylece yargılama öncesinde ve sırasında, gerçek zararın ispatı için zaman yitirilmeden, doğrudan sürastarya parası oranında bir ödemenin istenebilmesi olanağı sağlanmıştır. Ancak taşıyan, gerçek zararının sürastarya parası miktarından fazla olduğunu ispat edebilirse, ispat edilen zararın tamamının tazmin edilmesi zorunlu olacaktır.

GEREKÇE

Madde 1152'nin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 1158 - 6762 sayılı Kanununun 1040 ilâ 1045 inci maddeleri, Alm. TK.'nın 580 ilâ 587 nci paragrafında yer alan "pişmanlık navlunu"na ilişkin düzenlemesinden iktibas edilmiştir. Tespit edilebildiği kadarıyla bu düzenlemenin, Alman-Türk mevzuatı dışında başka bir ülkede uygulama alanı kalmamıştır. Gerçekten de, XIX. yüzyılım ortalarında taraf menfaatlerini dengelediği düşünülen bu düzenleme, günümüzün deniz ticareti uygulamasına tümüyle yabancıdır. Taşıtanın sözleşmeyi feshi sonucunda maktu tazminat veya dönme akçesi ödenmesinin öngörülmesi, yargılamaların hızlandırılması amacına yöneliktir. Ne var ki, 6762 sayılı Kanununun 1040 inci maddesinin birinci fıkrasında öngörülen "navlunun yarısı" kuralı uygulamada öylesine yüksek ödemelere yol açmaktadır ki, taşıtanlar yargılamaların gecikmesini sağlamaya, taşıyanlar da hiç taşıma yapmadan "navlunun yarısı"nı tahsil etmek gibi bir avantajdan yararlanmaya çalışabilmektedir. Dolayısıyla, Kanundaki düzenleme hem amacı, hem de miktarı bakımından çağ dışı kalmış bulunmaktadır. Bu sebeplerle, 6762 sayılı Kanununun 1040 ilâ 1045 inci maddelerinde öngörülen sistem terkedilmiş, onun yerine Tasarının 1158 inci maddesinde borçlar hukukunun genel kurallarıyla uyumlu ve sade bir düzenleme tercih olunmuştur. Buna göre, taşıtan yine fesih hakkını haizdir; esasen bu kuralın birinci fıkrada tekrarlanması yalnızca sonraki fıkralara giriş teşkil etme amacına yöneliktir. Sözleşmenin feshedilmesi nedeniyle taşıyan, mahrum kaldığı kazancı tazminat olarak talep edebilecektir. Bu tazminatın miktarı, İngiliz hukukunda ve milletlerarası uygulamada istisnasız kabul edildiği gibi, taşıyan tarafından ispat edilecektir. Eğer taşıyan ispat güçlüğü içindeyse veya herhangi bir sebeple yoksun kalınan kazanç hesaplanamıyorsa, maddenin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde benimsenen yorum kuralına göre, sözleşmede kararlaştırılan navlunun yüzde otuzu yoksun kalınan kazanç sayılacaktır. Şu kadar ki, eğer taşıyan yeni sözleşmeler yaparak kazanç sağlamışsa, bu kazanç her halde yoksun kalınan kazançtan indirilecektir; yani taşıyan ispat ettiği veya yüzde on olarak hesaplanan kâr mahrumiyetinden, feshedilen sözleşmenin ifası için gereken sürede elde ettiği kazancı tenzil etmek zorundadır. Fesih hakkının kullanılması sebebiyle eşyanın boşaltılması gerekirse, taşıyan, boşaltma süresini beklemek zorundadır; ancak, kararlaştırılan yükleme

veya sürastarya süreleri henüz dolmuş olmasa bile bu süre için taşıyan, fesih yüzünden uğradığı zararının tümünü talep edebilecektir. Navlun sözleşmesinde birden çok yolculuğun yapılacağı öngörülmüşse, dördüncü fıkra uyarınca taşıtan, henüz başlamış olmayan yolculuklardan dilediği birini veya birkaçını feshedebilir; böyle bir halde maddenin ilk üç fıkrasındaki kurallar her bir feshedilen yolculuk için ayrı ayrı uygulanacaktır.

VIII- Yüklemenin hiç veya süresinde yapılmaması

1. Yüklemenin hiç yapılmaması

MADDE 1159- (1) Yükleme süresi ve kararlaştırılmışsa sürastarya süresi bittiği hâlde yükleme henüz başlamamışsa taşıyan;

a) Sözleşmeyi feshedilmiş sayabilir veya

b) Yüklemenin yapılması için beklemeye devam edebilir.

(2) Taşıyanın, sözleşmenin feshedildiğini kabul edip 1158 inci maddenin ikinci fıkrası uyarınca tazminat isteyebilmesi için beklemekle yükümlü olduğu süre dolduğunda, taşıtana faks mesajı, elektronik mektup veya benzeri teknik araçlarla da mümkün olmak üzere, yazılı bildirimde bulunması zorunludur.

(3) Taşıyan, yüklemenin yapılmasını beklemeye devam ederse, bu fazla bekleme sebebiyle uğradığı zararın tamamını taşıtandan isteyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Hiç yük verilmemesi:

Madde 1043 – Taşıtan bekleme müddeti sonuna kadar hiç yük teslim etmemiş ise taşıyan mukaveleden doğan taahhütlerine bağlı kalmıyacağı gibi taşıtan 1040 ve 1042 nci maddeler gereğince mukaveleden caymış olsaydı hangi taleplerde bulunabilecek idiyse bunları da taşıtana karşı ileri sürebilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1159 uncu maddesinde aşağıdaki gerekçelerle değişiklik yapılmış; yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir:

6762 sayılı Kanunun bu maddeye tekabül eden hükümlerinin uygulamada zorluk ve tereddüt doğurduğu, Tasarıda bu hükümlerin yerine sistematik ve sade çözümlerin kabul edildiği açıklanmıştır. Ancak, dört cümleden oluşan 1159 uncu maddenin düzenlenmesinde yeniden çeşitli ihbarların kabul edildiği görülmektedir. Böylece, bu önemli alanda kolayca uygulanabilecek ve açık sonuçlara bağlanmış bir çözüme ulaşıldığını söylemek mümkün olmamıştır. Bu sebeple madde üç fıkra hâlinde yeniden kaleme alınmıştır. Maddenin birinci fıkrasında, Tasarısının zımnen öngördüğü iki seçenek açıkça bildirilmiştir. Buna göre taşıyan ya sözleşmeyi feshedilmiş sayacak ya da yüklemenin başlaması için beklemeye

devam edecektir. Sözleşmenin feshedilmiş sayılabilmesi için hangi şekil şartına uyulacağı maddenin ikinci fıkrasında açıklanmıştır. Bir fesih bildirim niteliğinde olması itibarıyla, aksine özel hüküm bulunmaması hâlinde böyle bir bildirim Tasarının 18 inci maddesinin üçüncü fıkrası hükmüne tâbi olacaktır. Ancak, Tasarıda, deniz ticaretinin ihtiyaçları dikkate alınarak isabetli bir tercih yapılmış ve başka haberleşme araçlarıyla bildirim yapılması da mümkün sayılmıştır. Bu düzenleme yeniden kaleme alınan ikinci fıkrada muhafaza edilmiştir. Nihayet üçüncü fıkrada, bekleme devam edilmesi hâlinin sonuçları düzenlenmiş ve 1155 inci maddenin dördüncü fıkrasına eklenen ikinci cümle hükmüne uygun olarak burada da bu gecikme sebebiyle uğranılan zararın tamamının taşıtandan istenebileceği açıklanmıştır. Dolayısıyla bu ihtimalde de taşıyanın alacağı sürastarya parası ile sınırlı olmayacaktır.

GEREKÇE

1159 ilâ 1160 ncı Maddelere İlişkin Genel Açıklamalar

Yüklemenin, Borçlar Kanununun 96 ncı maddesi anlamında “hiç veya gereği gibi ifa edilmemesi” halleri, 6762 sayılı Kanunda (1020, 1033, 1037, 1038, 1039 ve 1043 üncü maddelerde) dağınık bir biçimde düzenlenmiş bulunmaktadır. Bu hükümlerin uygulanması birçok zorluğun ve tereddütlerin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Bu dağınıklığı gidermek için, hukuken ve fiilen gündeme gelebilecek ihtimaller biraraya toplanmış ve Tasarının 1159 ilâ 1160 ncı maddelerinde düzenlenmiştir. Maddelerin ilki, yüklemenin yapılmasına kalıcı engellerin çıkmış olduğu halleri, 1160 ncı madde ise sürelerin sona ermesi halinde ortaya çıkan ihtimalleri üç fıkra halinde düzenlemektedir. Bu iki hüküm ile, uygulamada sayısız sorunun yaşandığı bir alanda, sistematik ve sade çözümler getirilmiştir.

Buna karşılık, 1158 inci maddenin gerekçesinde de açıklandığı gibi, 6762 sayılı Kanunun “pişmanlık navlunu” hakkındaki hükümleri, Tasarının 1158 ilâ 1160 ncı maddeleri bunların yerini aldığı için, Tasarıya alınmamıştır.

Madde 1152’nin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 1159 - Uygulamada, taşıyanlar için büyük önem taşıyan bir sorun, hazırlık ihbarında bulunulduktan sonra yükleme yerinin tayin edilmemesi veya yüklemenin başlamaması nedeniyle geminin bazen haftalarca demiryerinde beklemek zorunda kalmasıdır. Bu hallerde, yüklemenin yapılıp yapılmayacağı hususunda bile tereddütler ortaya çıkabilir. Onun için böyle hallerde, her iki taraf bakımından açık bir düzenleme yapılmasına ihtiyaç vardır. Tasarının 1159 uncu maddesi ile bu ihtiyacın, Borçlar Kanununun 94 üncü maddesine paralel bir düzenlemeyle giderilmesi amaçlanmıştır. Buna göre taşıyan, taşıtana feshi ihbar edebilir. Maddenin ikinci ilâ dördüncü cümlelerine göre bu ihbar, sürastarya süresinin kararlaştırılmış olup olmamasına göre farklı tarihlerde sonuç doğuracaktır. Feshin hüküm ifade etmeye başlamasıyla birlikte taşıyan, sözleşme taşıtan tarafından feshedilseydi 1158 inci maddeye göre hangi hakları kullanacak idiyse, aynı haklardan yararlanabilecektir.

2. Eksik yükleme

MADDE 1160- (1) Yükleme süresi ve kararlaştırılmış ise sürastarya süresi bittikten sonra, taşıyan, yüklemenin tamamlanması için daha fazla beklemek zorunda değildir. Taşıyan, taşıtanın talimatına

dayanarak yükleme ve varsa sürastarya süresinden sonra beklemeye devam ederse, bu süre için yaptığı giderlerle bu yüzden uğradığı zarara karşılık tazminat isteyebilir.

(2) Yükleme süresi ve kararlaştırılmış ise sürastarya süresi bittikten sonra, taşıyan, taşınması kararlaştırılan eşyanın tamamı yüklenmiş olmasa bile, taşıtanın istemi üzerine yola çıkmak zorundadır. Bu durumda taşıyan;

a) Sözleşmede kararlaştırılmış olan navlunun tamamını,

b) Doğmuş sürastarya ücretini,

c) Eksik yükleme sebebiyle yapmak zorunda kaldığı giderleri ve uğradığı zararı,

d) Alacakları, eksik yükleme sebebiyle kısmen veya tamamen teminatsız kalmışsa, kendisine ek teminat gösterilmesini,

isteyebilir. Şu kadar ki, kısmen yüklenmeyen eşyanın yerine başka bir sözleşme uyarınca eşya taşınmışsa, bu eşya için alınacak navlun, (a) bendine göre istenecek navlundan düşülür.

(3) Yükleme süresinin ve kararlaştırılmışsa sürastarya süresinin sonunda, kararlaştırılan eşyanın tamamı yüklenmemiş ve birinci ile ikinci fıkralara göre talimat da verilmemiş ise, taşıyan, taşıtana faks mesajı, elektronik mektup veya benzeri teknik araçlarla da mümkün olmak üzere yazılı bildirimde bulunup, belli süre içinde talimat verilmesini isteyebilir. Sürenin sonuna kadar talimat verilmezse taşıyan, sözleşmeyi feshedilmiş sayarak 1158 inci maddeden doğan haklarını kullanabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

c) Yükleme tamamlanmadan yola çıkma:

Madde 1039 – Taşıyan, kararlaştırılan yükün tamamı yüklenmemiş olsa bile, taşıtanın talebi üzerine yola çıkmaya mecburdur; ancak bu takdirde, navlunun tamamına ve icabında sürastarya ücretine hak kazanmış olacağı gibi, navlunun eksik yükleme neticesinde teminatsız kalan kısmı için muntazam teminat gösterilmesini de isteyebilir. Bundan başka, eksik yükleme yüzünden ihtiyarına mecbur kaldığı fazla masrafları da taşıtan kendisine ödemekle mükelleftir.

Taşıtan, taşıyanın yükleme için beklemeye mecbur olduğu müddetin (Bekleme müddeti) sonuna kadar yüklemeyi tamamlamamış olursa taşıyan, taşıtan mukaveleden caymadığı takdirde yola çıkıp yukarki fıkrada yazılı taleplerde bulunabilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca Tasarının 1160 ncı maddesinde aşağıda belirtilen gerekçelerle değişiklik yapılmış; yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, taşıtana süre verilerek bildirimde bulunulması öngörülmüştür. Ancak, sürenin sonunda taşıtana tanınmış olan hakların kullanılması için taşıtanın bir seçimi öngörülmemiştir. Dolayısıyla, bu düzenlemede taşıtana süre verilmesinin bir sonucu olmayacaktır. Bu tespit dikkate alınarak hüküm yeniden düzenlenmiş, taşıtana verilecek süre içinde talimat alınması öngörülmüş, ayrıca 1159 uncu maddede belirtilen gerekçeler doğrultusunda burada da bildirim şekil şartları geniş tutulmuştur. Taşıtanın talimat vermemesi hâlinde taşıyanın yine de gemiyi yola çıkartması gereksiz görüldüğünden, bu ihtimalde taşıyanın 1159 uncu maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde öngörülen şekilde, sözleşmenin feshedildiğini kabul edebileceği açıklanmıştır. Ayrıca maddede redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1152 ve 1159'un gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 1160 - Madde, yükleme ve sürastarya sürelerinin bitiminde, yüklemenin henüz tamamlanmadığı halleri düzenlemektedir. 6762 sayılı Kanunda çeşitli hükümlere dağılmış ve eksik ele alınmış olan ihtimallerin tümünün, Tasarının bu maddesinde çözüme kavuşturulması amaçlanmıştır. Birinci fıkrada ele alınan varsayımda süreler dolmuştur ama taşıtan, taşıyana açık bir talimat vererek geminin bekletilmesini talep etmiştir. Taşıyan böyle bir talimata uyup uymamakta serbesttir; eğer beklemeye devam ederse birinci fıkranın ikinci cümlesinde öngörülen taleplerde bulunabilecektir; buna karşılık taşıyan gemiyi beklemek istemezse, ikinci fıkranın ikinci ilâ dördüncü cümlelerinde sayılan haklardan yararlanabilecektir.

İkinci fıkrada öngörülen varsayımda süreler dolmuştur ama taşıtan, taşıyana açık bir talimat vererek geminin yola çıkmasını talep etmiştir. Taşıyan böyle bir talimata uymak zorundadır; ancak geminin eksik yük ile yola çıkması nedeniyle zarar görmemesi için bu fıkranın (a) ilâ (d) bentlerinde sayılan taleplerde bulunabilecektir. Bu fıkra düzenlenirken, aynı varsayımı “Taşıma İşleri” için düzenleyen Tasarının 866 ncı maddesiyle uyum sağlanmıştır.

Üçüncü fıkrada düzenlenen varsayımda ise süreler dolmuştur ama taşıtan, taşıyana herhangi bir talimat vermemiştir. Bu haller için taşıyana, taşıtana bir ihtarda bulunduktan sonra seçimlik haklar tanınmıştır. Bu düzenleme sayesinde taşıyan, kendisi için en elverişli olan çözümü tercih edebilecektir.

Bu maddede taşıtana tanınmış olan talimat verme hakları, 1152 nci maddenin dördüncü fıkrası uyarınca üçüncü bir kişinin yükleten olarak belirlendiği hallerde dahi taşıtana ait kalacaktır. Taşıtan, Tasarının 1155 inci maddesinin dördüncü fıkrası, 1200 üncü maddesi ve başka hükümleri uyarınca taşıyanın alacaklarının borçlusudur. Dolayısıyla, taşıtandan farklı bir kişi olması halinde yükletenin, bu maddeye göre talimatlar vererek taşıtanı borç altına sokması, hukuken ve fiilen isabetsiz olacaktır.

IX- Birden çok yükleten veya taşıtanın bulunması

1. Birden çok yükleten

MADDE 1161- (1) Yolculuk çarteri sözleşmesine veya taşıtanın sonradan verdiği geçerli bir talimata göre eşya, aynı limanda birden çok kişiden teslim alınacaksa, hazırlık bildiriminin taşıtana yapılması gereklidir. 1152 ilâ 1160 ıncı madde hükümleri, birden çok yükleten bulunması dikkate alınmaksızın uygulanır. Yükletenler, her bir eşya için, geminin yükleme yerinin değiştirilmesini isteyebilir; şu kadar ki, yer değiştirmenin, manevrası da dâhil olmak üzere bütün giderleri taşıtana aittir ve yükleme ile sürastarya süreleri yer değiştirme manevrası sırasında işlemeye devam eder.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1152'nin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 1161 – Tek bir navlun sözleşmesine istinaden eşyanın birden çok yükletenden teslim alınması halleriyle uygulamada, özellikle tanker taşımalarında karşılaşmaktadır. Bu hallerde, yükleme ve sürastarya süreleri ile fesih haklarına ilişkin kuralların nasıl uygulanacağı sorunu hakkında, 6762 sayılı Kanunda bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu boşluğu doldurmak amacıyla 1161 inci madde sevk edilmiştir. Taşıyanın tek bir sözleşme uyarınca tek bir taşıma borcu bulunduğundan, birden çok yükletenin tayin edilmesiyle taşıyanın durumu ağırlaştırılmamalıdır. Maddenin ilk iki cümlesinde bu ilke ifade edilmiştir. Buna karşılık, ticarî açıdan da yükletenlerin menfaatinin korunması gerektiğinden, maddenin üçüncü cümlesindeki kurallarla denge sağlanmıştır.

2. Birden çok taşıtan

MADDE 1162- (1) Geminin belli kısımları veya yerleri için birden çok taşıtan ile bağımsız yolculuk çarteri sözleşmeleri yapılmışsa, 1152 ilâ 1157 nci madde hükümleri her sözleşme için ayrı ayrı uygulanır; şu kadar ki, 1158 inci maddede düzenlenen hâller gerçekleştiğinde, gemiye alınmış olan eşyanın boşaltılması, yolculuğun gecikmesine veya aktarmaya sebep olabilecek ise, diğer bütün taşıtanların onayı alınmış olmadıkça taşıtan, eşyanın boşaltılmasını isteyemez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1152'nin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 1162 – Taşıyanın, aynı yolculuk için birden çok navlun sözleşmesi yapmış olduğu (yani Tasarının 1138 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca “geminin bir kısmının ya da belli bir yerinin tahsis” edildiği) hallerde, yükleme ve sürastarya süreleri ile fesih haklarına ilişkin kuralların nasıl uygulanacağı, Alm. TK.'nın 587 nci paragrafından iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanununun 1045 inci maddesinde düzenlenmiştir. Bu hükmün sadeleştirilmesi ve Tasarıda kabul edilmiş olan yeni hükümlerle uyumlaştırılması gerekmiştir. Temel ilke olarak burada her taşıtan, taşıyanla bağımsız bir sözleşme ilişkisi içinde olacaktır; bu nedenle her sözleşme açısından sürelere ve feshe ilişkin kurallar ayrı ayrı işletilecektir.

X- Kırkambar sözleşmesi

1. Yükleme anı

MADDE 1163- (1) Kırkambar sözleşmesinde taşıtan, taşıyanın veya yetkili temsilcisinin çağrısı üzerine, gecikmeden eşyayı yüklemek zorundadır.

(2) Taşıtan gecikirse taşıyan, eşyanın teslimini beklemekle yükümlü değildir. Yolculuk, eşya teslim alınmadan başlamış olsa bile, taşıtan tam navlunu ödemekle yükümlüdür; şu kadar ki, taşıyanın teslim edilmiş olmayan eşya yerine yüklediği eşyanın navlunu, tam navlundan indirilir.

(3) Taşıyanın, geciken taşıtandan navlun isteyebilmesi için bunu yola çıkmadan önce taşıtana faks mesajı, elektronik mektup veya benzeri teknik araçlarla da mümkün olmak üzere yazılı şekilde bildirmesi gerekir; aksi hâlde istem hakkını kaybeder.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

VIII - Kırkambar mukavelesinin hususiyetleri:

1. Yükleme anı:

Madde 1046 – Kırkambar mukavelesinde taşıtan, kaptanın daveti üzerine, gecikmeden eşyayı yüklemeye mecburdur.

Taşıtan gecikirse taşıyan, malların teslimini beklemekle mükellef değildir. Yolculuk, mallar teslim edilmeden başlamış olsa bile, taşıtan tam navlun ödemekle

mükelleftir. Şu kadar ki; taşıyanın teslim edilmiş olmyan mal yerine yüklediği eşyanın navlunu indirilir.

Taşıyanın, geciken taşıtandan, navlun istiyebilmesi için bunu yola çıkmadan önce taşıtana bildirmesi gerekir; bildirmezse hakkını kaybeder. Taşıyanın ihbarı hakkında 1034 üncü madde hükmü tatbik olunur.

GEREKÇE

1163 ilâ 1165 inci Maddelere İlişkin Genel Açıklamalar

6762 sayılı Kanunun kırkambar sözleşmesine ilişkin hükümlerinde değişiklik yapılmasını gerektirecek sorunlar tespit etmek mümkün olmamıştır. Bu yüzden, Tasarıya alınan hükümlerde, bu maddeler neredeyse aynen korunmuştur. Yalnız, 6762 sayılı Kanunun 1048 inci maddesi, çağdaş deniz işletmeciliği çerçevesinde bu hükme gerek kalmadığı için, kanundan çıkartılmıştır.

Madde 1163 – Alm. TK.’nın 588 inci paragrafından iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanunun 1046 ncı maddesinden, dili güncelleştirilerek alınmıştır. Birinci ve üçüncü fıkrada yapılan değişiklikler, Tasarının diğer hükümleriyle (1152 nci maddenin birinci fıkrası, 1159 uncu maddenin birinci cümlesi) uyum sağlanması amacıyla yapılmıştır.

2. Taşıtanın sözleşmeyi feshetmesi

MADDE 1164- (1) Yüklemeden sonra taşıtan, tam navlunu ve 1201 inci madde uyarınca teminat altına alınmış diğer alacakları ödeyerek veya 1202 nci madde uyarınca teminat vererek sözleşmeyi feshedebilir; şu kadar ki, gemiye alınmış olan eşyanın boşaltılması, yolculuğun gecikmesine veya aktarmaya sebep olabilecek ise, diğer bütün taşıtanların onayını almış olmadıkça taşıtan, eşyanın boşaltılmasını istemez. Taşıyan, eşyanın gemiden çıkarılması için rotayı değiştirmek veya bir limana uğramak zorunda değildir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Taşıtanın mukaveleden cayması:

Madde 1047 – Taşıtan, yüklemekten sonra tam navlunu ve taşıyanın 1069 uncu madde gereğince haiz olduğu diğer bütün alacakları ödemek ve 1070 inci maddede yazılı alacakları da tediye veya temin etmek şartıyla yalnız 1045 inci maddenin ikinci bendinin birinci fıkrası hükmüne göre mukaveleden cayarak yükün gemiden çıkarılmasını isteyebilir. Bu takdirde 1041 inci maddenin üçüncü fıkrası hükmü de tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1163'ün gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 1164 – Alm. TK.'nın 589 uncu paragrafından iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanunun 1047 nci maddesinden, dili güncelleştirilerek ve ikinci fıkrada yapılan atfın yerine doğrudan uygulanacak kurallar bildirilerek alınmıştır.

XI- Belgeleri verme yükümlülüğü

MADDE 1165- (1) Her türlü navlun sözleşmesinde, taşıtan ve yükleten, eşyanın teslim alınacağı süre içinde o eşyanın taşınması için gerekli belgeleri taşıyana vermek zorundadır.

(2) Bu belgelerdeki bütün yolsuzluklardan ve özellikle bunların gerçeğe uymayan beyanları içermelerinden doğan zararlardan taşıtan ve yükleten, taşıyana ve yükle ilgili diğer kişilere karşı 1145 inci madde gereğince sorumludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

Mahkeme kararı katidir.

IX - Vesikaları verme mükellefiyeti:

Madde 1049 – Her türlü navlun mukavelelerinde taşıtan, eşyanın teslimi için gerekli müddet içinde malın taşınması için lüzumlu vesikaların hepsini kaptana vermeye mecburdur.

Bu vesikalardaki bütün yolsuzluklardan ve hususiyle bunların hakikata uymayan beyanları ihtiva etmelerinden ileri gelen zararlardan taşıtan ve yükleten taşıyana ve yükle ilgili diğer kimselere karşı 1023 üncü madde gereğince mesuldür.

GEREKÇE

Madde 1163'ün gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 1165 – Birinci fıkra, Alm. TK.'nın 591 inci paragrafından iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanunun 1049 uncu maddesinin birinci fıkrasından, dili güncelleştirilerek ve “yükleten” eklenerek alınmıştır. İkinci fıkra, 6762 sayılı Kanunun 1049 uncu maddesine Adliye Encümeni tarafından eklenmişti; verilen gerekçe, yeni düzenleme açısından da yerinde görüldüğünden, hükmün korunması yoluna gidilmiştir.

B) Boşaltma**I- Demirleme yeri**

**MADDE 1166- (1) Kaptan, eşyayı boşaltmak için gemiyi sözleşme-
de kararlaştırılan yere demirler.**

**(2) Sözleşmede yalnızca, geminin boşaltma yapacağı liman veya
bölge kararlaştırılmamışsa, gemi, bu liman veya bölge için tahsis
edilmiş bekleme alanında boşaltma yerinin belirlenmesini bekler.**

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***B) Boşaltma:******I - Boşaltma yeri:***

***Madde 1050 / 1– Kaptan yükü boşaltmak için gemiyi yükü teslim alacak olan
kimsenin (Gönderilen) ve bunlar birden fazla ise, hepsinin gösterecekleri yere de-
mirler.***

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1166 ncı maddesinin birinci ve ikinci fıkraları, aynı
içerikteki 1142 nci maddede kullanılan ibarelerle uyumlu hâle getirilmiştir. Yapılan
değişiklik Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 1166 - Tasarının 1142 nci maddesinden boşaltma limanına uyarlanarak
alınmıştır. O madde için verilmiş olan gerekçeler, burada da aynen geçerlidir.

II- Boşaltma giderleri

**MADDE 1167- (1) Sözleşme, boşaltma limanı düzenlemeleri ve
bunlar yoksa yerel teamül ile aksi öngörülmüş olmadıkça, eşyanın
gemiden çıkartılması gideri taşıyana, geri kalan boşaltma giderleri ise
gönderilene aittir.**

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***II - Boşaltmanın masrafları:***

***Madde 1051 – Mukavele, boşaltma limanı nizamları ve bunlar yoksa mahalli
teamüller ile aksi tayin edilmiş olmadıkça eşyanın gemiden çıkarılması masrafi
taşıyana, geri kalan boşaltma masrafları da gönderilene aittir.***

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1167 - Tasarımın 1143 üncü maddesi de dikkate alınarak, Alm. TK.'nın 593 üncü paragrafından iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanunun 1051 inci maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır.

III- Süreler

1. Hazırlık bildirim

MADDE 1168- (1) Boşaltmanın belli bir günde başlayacağı kararlaştırılmamışsa, taşıyan veya yetkili bir temsilcisi, ikinci ilâ beşinci fıkra hükümlerine uygun olarak gönderilene hazırlık bildiriminde bulunur.

(2) Hazırlık bildirimi, gemi, 1166 ncı maddede öngörülen demirleme yerine varınca yapılır.

(3) 1166 ncı maddenin ikinci fıkrasında yazılı hâllerde, hazırlık bildiriminde bulunulması üzerine gemiye boşaltma yeri gösterilmez veya suyun derinliği, geminin selameti, yerel düzenlemeler veya tesisler verilen talimata göre hareket etmeye engel olursa, gemi, bekleme alanında kalır. Bu hükmün uygulanmasında, liman yönetiminin talimatı, gönderilenin talimatı hükmündedir.

(4) Yolculuk çarteri sözleşmesine, konişmentoya veya taşıtanın sonradan verdiği geçerli bir talimata göre, gönderilenden başka bir kişiye bildirimde bulunulması gerekiyorsa, bildirim bu kişiye yapılır. Bildirimin muhatabı bulunamazsa veya bildirimi almaktan kaçınırsa, bu durum derhâl taşıtana bildirilir. Bu takdirde hazırlık bildirimi, bildirim girişiminde bulunulduğu tarihte yapılmış sayılır.

(5) Hazırlık bildiriminin geçerliliği herhangi bir şekle bağlı değildir. Hazırlık bildiriminin hüküm doğurması için, muhatabına ulaşması zorunludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**B) Boşaltma:****I - Boşaltma yeri:**

Madde 1050 / 2- Yer zamanında gösterilmemiş veya bütün gönderilenler yer göstermekte birleşmemiş bulunur veyahut suyun derinliği, geminin selameti, mahalli nizamlar veya tesisler verilen talimata göre hareket etmeye mani olursa kaptan, mütat boşaltma yerine demirler.

III - Boşaltma müddeti:**1. Umumi olarak:**

Madde 1052 / 1- Geminin tamamı taşıtana tahsis edildiğinde kaptan, boşaltmaya hazır olunca bunu gönderilene bildirir. Kaptan gönderileni tanıımıyorsa boşaltmaya hazır olduğunu mahallin adetine göre ilan eder.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1168 - Tasarının 1152 nci maddesinden boşaltma limanına uyarlanarak alınmıştır. O madde için verilmiş olan gerekçeler, burada da aynen geçerlidir.

Hazırlık ihbarı verildikten sonra boşaltma süresinin ne zaman başlayacağı ve yanaşma yahut başkaca boşaltma engellerinin ortaya çıkması halinde çözümün ne olacağı Tasarının 1169 uncu maddesinde ele alınmıştır.

2. Boşaltma süresi

MADDE 1169- (1) Hazırlık bildirimiminin muhatabına ulaşmasını izleyen ilk takvim günü ve eğer boşaltmaya fiilen başlanmış ise, o andan itibaren boşaltma süresi işlemeye başlar. Sürenin işlemeye başladığı anda, boşaltmaya fiilen başlanamaması hâlinde de 1172 nci madde uygulanır.

(2) Boşaltma süresi sözleşme ile belirlenmemişse, boşaltmanın yirmidört saatlik kesintisiz çalışma ile yapılması hâlinde ihtiyaç duyulacak süre, boşaltma süresi olarak kabul edilir. Bu süre hesaplanırken, boşaltmanın yapılacağı liman, taşımayı yapan gemi, boşaltma tesis ve araçları ve eşyanın niteliği ile birlikte, boşaltma limanı düzenlemeleri ve yerel teamül göz önünde bulundurulur.

(3) Taraflar, boşaltma süresi için ücret ödenmesini kararlaştırabilirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Boşaltma müddeti:

1. Umumi olarak:

Madde 1052 / 2-3- Boşaltma müddeti, ihbarın ertesi gününden itibaren işleme başlar; Kararlaştırılmışsa taşıyan, yükün tesellümü için boşaltma müddetinden fazla beklemeye mecburdur (Sürastarya müddeti).

Aksi kararlaştırılmış olmadıkça boşaltma müddeti için ayrı bir para istenemez. Fakat sürastarya müddeti için taşıyana sürastarya ücreti verilir.

2. Müddetin devamı:

Madde 1053 / 1- Boşaltma müddeti mukavele ile tesbit edilmemiş ise boşaltma limanının nizamlarına ve yoksa oradaki teamüle göre tayin olunur; böyle bir teamül de yoksa boşaltma müddeti halin icaplarına uygun olan müddettir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1169 - Tasarının 1153 üncü maddesinden boşaltma limanına uyarlanarak alınmıştır. O madde için verilmiş olan gerekçeler, burada da aynen geçerlidir. Düzenleme yapılırken, 6762 sayılı Kanunun muhafaza edilen hükümleri şunlardır: Birinci fıkranın birinci cümlesinin ilk yarısı, mehz Alm. TK.'nın 594 üncü paragrafının üçüncü fıkrasından iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanunun 1052 nci maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinden; üçüncü fıkraya, mehz Alm. TK.'nın 594 üncü paragrafının beşinci fıkrasının birinci cümlesinden iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanunun 1052 nci maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır. Ayrıca Alm. TK.'nın 595 inci paragrafının birinci fıkrasından iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanunun 1053 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan kural, Tasarının ikinci fıkrasında yeniden düzenlenmiştir.

3. Sürastarya süresi

MADDE 1170- (1) Sözleşmede kararlaştırılmışsa taşıyan, boşaltma süresinden fazla beklemek zorundadır. Fazladan beklenen bu süreye “sürastarya süresi” denir.

(2) Sözleşmede sürastaryadan veya sadece sürastarya parasından söz edilmiş olup da sürastarya süresi belirtilmemişse, bu süre on gündür.

(3) Sürastarya süresi, boşaltma süresi bitince herhangi bir bildirim gerek kalmaksızın işlemeye başlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Boşaltma müddeti:

1. Umumi olarak:

Madde 1052 / 2- Boşaltma müddeti, ihbarın ertesi gününden itibaren işleme-ye başlar; Kararlaştırılmışsa taşıyan, yükün tesellümü için boşaltma müddetinden fazla beklemeye mecburdur (Sürastarya müddeti).

2. Müddetin devamı:

Madde 1053 / 2- Mukavelede sürastaryadan veya sadece sürastarya ücretinden bahsedilip de sürastarya müddeti tayin edilmemiş ise bu müddet boşaltma müddetinin yarısından ibarettir.

3. Sürastarya müddetinin başlangıcı:

Madde 1054 – Boşaltmanın ne kadar süreceği veya hangi gün biteceği mukavele ile tayin edilmiş ise sürastarya müddeti boşaltma müddetinin bitmesiyle başlar:

Mukavelede böyle bir hüküm yoksa taşıyan, boşaltma müddetinin bitmiş olduğunu gönderilene bildirmedikçe sürastarya müddeti işlemeye başlamaz. Taşıyan, boşaltma müddeti içinde bile hangi gün bu müddeti bitmiş sayacağını gönderilene bildirebilir; bildirmiş ise boşaltma müddetinin bitmesi ve sürastaryanın başlaması için taşıyanın yeni bir ihbarına lüzum yoktur.

Taşıyanın, ikinci fıkrada yazılı beyanları hakkında 1034 üncü madde hükmü tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1170 – Tasarının 1154 üncü maddesinden boşaltma limanına uyarlanarak alınmıştır. O madde için verilmiş olan gerekçeler, burada da aynen geçerlidir. Düzenleme yapılırken, 6762 sayılı Kanunun muhafaza edilen hükümleri şunlardır: Birinci fıkra, mehz Alm.TK.'nın 594 üncü paragrafının dördüncü fıkrasından iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanunun 1052 nci maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinden; ikinci fıkra, mehz Alm. TK.'nın 595 inci paragrafının ikinci ve üçüncü fıkralarından iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanunun 1053 üncü maddesinin ikinci fıkrasından dili güncelleştirilerek alınmıştır.

4. Sürastarya parası

MADDE 1171- (1) Sürastarya süresi için taşıyana “sürastarya parası” ödenir.

(2) Sürastarya parasının miktarı sözleşme ile kararlaştırılmışsa taşıyan, sözleşmede belirtilen miktarı aşan bir istemde bulunamaz.

(3) Sözleşmede miktarı kararlaştırılmamışsa, sürastarya parası olarak, boşaltma süresini aşan bekleme nedeniyle taşıyanın yaptığı zorunlu ve yararlı giderler istenebilir.

(4) Boşaltma limanında doğan sürastarya parasının borçlusu taşıyandır.

(5) Boşaltma limanında doğan sürastarya parası, sürastarya süresinin hesabında esas alınan zaman biriminin sonunda muaccel olur. Kullanılmayan zaman birimi için sürastarya parası istenemez.

(6) Navluna ilişkin hükümler, boşaltma limanında doğan sürastarya parasına kıyas yoluyla bile uygulanamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Boşaltma müddeti:

1. Umumi olarak:

Madde 1052 / 3-4– Aksi kararlaştırılmış olmadıkça boşaltma müddeti için ayrı bir para istenemez. Fakat sürastarya müddeti için taşıyana sürastarya ücreti verilir.

Sürastarya ücretinin miktarı hakkında 1035 inci madde hükmü tatbik olunur.

6. Sürastarya ücreti:

a) Tayini:

Madde 1035 – Sürastarya ücreti mukavele ile tesbit olunmamışsa hakkaniyet üzere takdir olunur. Bu takdir sırasında halin hususiyetleri ve bilhassa gemi adamlarının ücret bakım masrafları ve taşıyanın mahrum kalacağı navlunlar gözönünde tutulur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1171 inci maddesinde redaksiyon yapılmış; maddenin beşinci fıkrasının sonuna kullanılmayan zaman birimi için sürastarya parası istenemeyeceğine ilişkin hüküm eklenmiştir.

GEREKÇE

Madde 1171 - Tasarının 1155 inci maddesinden boşaltma limanına uyarlanarak alınmıştır. O madde için verilmiş olan gerekçeler, burada da aynen geçerlidir. Alm. TK.'nın 594 üncü paragrafının altıncı fıkrasından iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanunun 1052 nci maddesinin dördüncü fıkrasında benimsenen atıf yönteminin yerine, uygulanacak kuralların bu maddede yeniden tasrih edilmesi tercih edilmiştir.

Uygulamada sürekli olarak uyumsuzlıklara yol açan bir sorun, boşaltma limanında doğan sürastarya parasının borçlusunun kim olacağı hususudur. Maddenin dördüncü fıkrasında bu soruna açık bir çözüm getirilmiştir. Tasarıda benimsenen genel ilke doğrultusunda, burada da sözleşmenin âkidi sıfatıyla taşıtan, kural olarak borçludur. Bu borçtan doğan sorumluluk, Tasarının 1203 ilâ 1204 üncü maddelerinde gösterilen hallerde gönderilene intikal edebilecektir.

5. Boşaltma ve sürastarya sürelerinin hesabı

MADDE 1172- (1) Boşaltma süresi takvime göre aralıksız hesaplanır.

(2) Gönderilenin faaliyet alanında gerçekleşen tesadüfi sebepler dolayısıyla eşyanın gemiden karaya çıkarılması mümkün olmayan günler de boşaltma süresinin hesabında dikkate alınır.

(3) Taşıyanın faaliyet alanında gerçekleşen tesadüfi sebepler dolayısıyla eşyanın gemiden çıkarılması mümkün olmayan günler ise bu sürenin hesabında dikkate alınmaz.

(4) Fırtına, buz istilası veya seferberlik gibi, her iki tarafın faaliyet alanını ilgilendiren tesadüfi sebepler dolayısıyla eşyanın gemiden çıkarılması ve karaya götürülmesi mümkün olmayan günler boşaltma süresine eklenir; şu kadar ki, boşaltma süresi içinde olmasına rağmen gönderilen, bu günler için taşıyana sürastarya parası ödemekle yükümlüdür.

(5) Üçüncü ve dördüncü fıkralarda yazılı hâllerde, boşaltmaya fiilen devam edildiği anda, süre durduğu yerden işlemeye başlar.

(6) Sürastarya süresi ise ikinci ilâ beşinci fıkralarda belirtilen hâllerden etkilenmeksizin kesintisiz olarak hesaplanır; meğerki, bu hâllerin doğumuna, taşıyan kusuruyla sebep olsun.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Bekleme müddetinin hesabı:

Madde 1055 / 1-2-3-4- Boşaltma müddetinde günler iş günü olarak, sürastarya müddetinde ise aralıksız hesap olunur.

Gönderilenin faaliyet sahasında tahakkuk eden tesadüfi sebepler dolayısıyla yükün gemiden karaya çıkarılması mümkün olmayan günler dahi boşaltma ve sürastarya müddetlerinin hesabında nazara alınır.

Taşıyanın faaliyet sahasında tahakkuk eden tesadüfi sebepler dolayısıyla yükün gemiden çıkarılması mümkün olmıyan günler ise bu müddetin hesabında nazara alınmaz; sürastaryaya müddeti içinde olsa bile bu günler için sürastaryaya ücreti istenemez.

Fırtına, buz istilası veya seferberlik gibi, her iki tarafın faaliyet sahasını ilgilendiren tesadüfi sebepler dolayısıyla yükün gemiden çıkarılması ve karaya götürülmesi mümkün olmıyan günler bekleme müddetine ilave olunur. Şu kadar ki; boşaltma müddeti içinde olsa bile gönderilen bu günler için taşıyana sürastaryaya ücreti ödemekle mükelleftir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1172 nci maddesinde redaksiyon yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Komisyonumuzca 1156 ncı maddede açıklanan gerekçeler çerçevesinde birinci ilâ beşinci fıkralarda değişiklikler yapılmış; ayrıca, anılan gerekçeler doğrultusunda maddeye altıncı fıkra eklenmiştir.

GEREKÇE

Madde 1172 - Tasarının 1156 ncı maddesinden boşaltma limanına uyarlanarak alınmıştır. O madde için verilmiş olan gerekçeler, burada da aynen geçerlidir. Birinci fıkraya, mehzaz Alm. TK.'nın 597 nci paragrafının birinci fıkrası alınmıştır. İkinci ilâ dördüncü fıkralara, 6762 sayılı Kanunun 1055 inci maddesinin ikinci ilâ dördüncü fıkraları dili güncelleştirilerek alınmıştır.

6. Hızlandırma primi

MADDE 1173-(1) Boşaltmanın, sözleşmede kararlaştırılan boşaltma süresinden önce bitirilmesi hâlinde, taşıyanın, kullanılmayan süre için taşıtana bir para ödemesini öngören anlaşmalar geçerlidir. Bu paraya ilişkin sürenin hesaplanmasında, boşaltma süresinin hesabına ilişkin kurallar uygulanır.

(2) Yapılan sözleşme, navlunun belirlenmesine ilişkin olarak yüklenme veya boşaltma limanında geçerli olan idari, mali veya cezai hükümleri dolanmak amacına yönelikse, birinci fıkra uygulanmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1173 - Tasarının 1157 nci maddesinden boşaltma limanına uyarlanarak alınmıştır. O madde için verilmiş olan gerekçeler, burada da aynen geçerlidir.

IV- Boşaltmanın hiç veya süresinde yapılmaması

MADDE 1174- (1) Gönderilen, eşyayı almaya hazır olduğunu bildi-
rip de boşaltma süresini ve kararlaştırılmış ise sürastarya süresi için-
de eşyanın tamamını teslim almamışsa, taşıyan, gönderilene haber
verdikten sonra, Türk Borçlar Kanununun 107 ilâ 109 uncu maddele-
rinde öngörülen hakları kullanabilir.

(2) Gönderilen, eşyayı teslim almaktan kaçınır veya 1168 inci mad-
dede yazılı bildirim üzerine eşyayı teslim almaya hazır olup olmadı-
ğını bildirmez yahut bulunamazsa taşıyan, birinci fıkrada gösterilen
tarzda hareket etmek ve aynı zamanda durumu taşıtana bildirmek zo-
rundadır.

(3) Önceki fıkralarda düzenlenen hâllerde, gönderilenin gecikmesi
veya tevdi işlemi yüzünden boşaltma süresi geçmiş ise, taşıyan, sü-
rastarya parası isteyebilir. Sürastarya süresi dolduktan sonraki gecik-
meler nedeniyle taşıyan, uğradığı bütün zararın tazminini isteyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - Yükün tevdi:

Madde 1057 – Gönderilen, malı almaya hazır olduğunu bildirip de riayet
etmeye mecbur olduğu müddeti geçirek yükü teslim almakta gecikirse, kaptan,
gönderilene haber verdikten sonra malı bir umumi ambara veya emniyetli her
hangi bir yere tevdi edebilir.

Gönderilen, malı teslim almaktan imtina eder yahut 1052 nci maddede yazılı
ihbar veya ilan üzerine malı teslim almaya hazır olup olmadığını bildirmez ve
yahut da bulunamazsa kaptan, birinci fıkrada gösterilen tarzda hareket etmek ve
aynı zamanda taşıtana haber vermekle mükelleftir.

Kaptanın kusuru olmaksızın gönderilenin gecikmesi veya tevdi muamelesi yü-
zünden boşaltma müddeti geçmiş ise, taşıyan, sürastarya ücreti isteyebilir. Bugün-
ler sürastarya müddeti mahiyetinde olmadıkça taşıyanın uğradığı daha büyük bir
zararın tazminini istemek hakkı mahfuzdur.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 1174 üncü maddesinin birinci fıkrasında geçen “Borçlar Kanununun 91 ila 93 üncü” ibaresinin “Türk Borçlar Kanununun 107 ilâ 109 uncu” olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanunu, 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 647 nci maddesiyle yürürlükten kaldırıldığından, 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 107 ila 109 uncu maddelerine atıfta bulunmak amacıyla işbu değişiklik önergesi verilmiştir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1174 - Maddenin başlığı, Tasarının 1159 ilâ 1160 ncı maddelerinin başlığı ile uyumlu hâle getirilmiştir. Maddede yer alan düzenlemeler, esas itibarıyla, mehz Alm. TK.’nın 601 inci paragrafından iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanunun 1057 nci maddesinden, Tasarının sistemiyle uyum tesis edilerek ve dili güncelleştirilerek alınmıştır. Boşaltma limanında, eşya taşıyanın zilyetliğinde bulunmaktadır; taşıyanın alacakları için de Tasarının 1201 inci maddesi uyarınca hapis hakkı doğmuştur. Bu sebeple, Tasarının 1159 ilâ 1160 ncı maddelerinde yükleme limanındaki ifa engelleri için öngörülen ayrıntılı düzenlemeye boşaltma limanı ile ilgili olarak ihtiyaç duyulmamıştır. Boşaltma limanında eşya hiç veya gereği gibi tesellüm edilmezse, taşıyan eşyanın tevdi prosedürünü başlatabilecek ve Tasarının 1398 ilâ 1400 üncü maddeleri uyarınca defter tutma usulünü işletebilecektir.

Tevdi prosedürü hakkında Borçlar Kanununun 91 ilâ 93 üncü maddelerine atıf yapılması yeterli görülmüştür. 6762 sayılı Kanunun 1057 nci maddesi, 1861 tarihli Alman Umumî Ticaret Kanunnâmesinin 602 ilâ 603 üncü maddelerinden gelmektedir; o tarih itibarıyla Almanya’da borçlar hukukunu düzenleyen federal bir kanun bulunmadığından, temerrüt halinde borçlunun mahkeme marifetiyle veya haricen eşyanın tevdi yoluna başvurabileceği hususunda açık bir hükme ihtiyaç bulunmaktaydı. Oysa, yürürlükteki Türk özel hukuku bakımından bu hükümler gereksizdir, çünkü Borçlar Kanununun 91 ilâ 93 üncü maddeleri bütün özel hukuk alanı için geçerli olan genel kuralları ihtiva etmektedir. Böyle olunca, sadece bu hükümlere atıf yapılması yeterli görülmüştür.

V- Kısmi çarter sözleşmelerinde

MADDE 1175- (1) Geminin kısımları veya belli yerleri için birden çok taşıtan ile bağımsız yolculuk çarteri sözleşmeleri yapılmışsa, 1168 ilâ 1174 üncü maddeler her sözleşme için ayrı ayrı uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***V - Geminin bir cüz'ü veya muayyen bir yerinin tahsisi:***

Madde 1058 – Geminin bir cüz'ünün veya muayyen bir yerinin taşıtana tahsis edilmiş olması halinde de 1052 - 1057 nci maddeler hükümleri tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1175 – Madde düzenlenirken, Alm. TK.'nın 603 üncü paragrafından iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanununun 1058 inci maddesi esas alınmış, ancak Tasarının 1162 nci maddesinde tercih edilen ifade dikkate alınarak, yollama yapılan hükümlerin her bir sözleşme hakkında geçerli olduğu açıklığa kavuşturulmuştur.

VI- Kırkambar sözleşmesi**1. Boşaltma işleri**

MADDE 1176- (1) Kırkambar sözleşmesinde gönderilen, taşıyanın veya yetkili bir temsilcisinin bildirim üzerine gecikmeden eşyayı teslim almakla yükümlüdür. Gönderilen tanınmıyorsa bildirim, yerel teamül üzere ilan yoluyla yapılır.

(2) 1174 üncü madde hükmü kırkambar sözleşmelerine de uygulanır. Bu maddeye göre taşıtana yapılması gereken bildirim yerel âdete göre ilan yoluyla olur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***VI - Kırkambar mukavelesi:******1. Boşaltma işleri:***

Madde 1059 – Kırkambar mukavelesinde gönderilen, kaptanın daveti üzerine gecikmeden malları teslim almaya mecburdur. Kaptan, gönderilene tanınmıyorsa davet, mahalli adet üzere ilan suretiyle yapılır.

Kaptanın, yükü tevdi etmek salahiyet ve mecburiyeti hakkında 1057 nci madde hükmü tatbik olunur. Bu maddeye göre taşıtana yapılması icabeden ihbar mahalli adet üzere ilan suretiyle olur.

Gönderilenin gecikmesi veya tevdi muamelesi yüzünden boşaltma müddeti geçmiş olursa taşıyan sürastarya ücreti istiyebilir; daha fazla tazminat istemek hakkı mahfuzdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1176 - Madde düzenlenirken, Alm. TK.'nın 604 üncü paragrafından iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanunun 1059 uncu maddesi esas alınmış, ancak Tasarının 1163 üncü maddesinin birinci fıkrasının ve 1174 üncü maddesinin gerektirdiği değişiklikler yapılmıştır. 6762 sayılı Kanunun 1059 uncu maddesinin üçüncü fıkrası Tasarıya alınmamıştır, çünkü Tasarının 1176 ncı maddesinin ikinci fıkrasında artık 1174 üncü maddeye küllî atf yapılmıştır, dolayısıyla Tasarının 1174 üncü maddesinin üçüncü fıkrası, kırkambar sözleşmelerinde zaten uygulanacaktır.

2. Taşıtanın üçüncü şahıslarla yaptığı kırkambar sözleşmeleri

MADDE 1177- (1) Geminin tamamı veya bir kısmı yahut belli bir yeri taşıtana tahsis edilmiş olup da taşıtan üçüncü şahıslarla kırkambar sözleşmeleri yapmış bulunursa, yolculuk çarteri sözleşmesini yapmış olan taşıyanın hak ve yükümlülükleri 1168 ilâ 1174 üncü madde hükümlerine tabi olmakta devam eder.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Taşıtanın üçüncü şahıslarla yaptığı kırkambar mukaveleleri:

Madde 1060 – *Geminin tamamı veya bir cüz'ü yahut muayyen bir yeri taşıtana tahsis edilmiş olup da taşıtan üçüncü şahıslarla kırkambar mukaveleleri yapmış bulunursa asıl taşıyanın hak ve vazifeleri 1052 - 1057 nci maddeler hükümlerine tabidir.*

GEREKÇE

Madde 1177 - Madde düzenlenirken, Alm. TK.'nın 605 inci paragrafından iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanunun 1060 ıncı maddesi esas alınmış, ancak Tasarının 1138 inci maddesinde kullanılan terimlerle uyum sağlanmıştır.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM

Taşıyanın Sorumluluğu ve Hakları

GEREKÇE

1178 ilâ 1192 nci Maddelere İlişkin Genel Açıklamalar

Deniz ticaretinin en önemli konularından biri olan “taşıyanın sorumluluğu”nun, bu ticaretin milletlerarası bir nitelik taşıması dolayısıyla, milletlerarası uygulamalara ve

anlaşmalara uygun bir şekilde düzenlenmesi gerekmiştir. Halen taşıyanın sorumluluğunu düzenleyen milletlerarası sözleşmeleri dört alt başlık halinde toplamak mümkündür:

- a) 1924 tarihli Konişmentoya Müteallik Bazı Kaidelerin Tevhidi Hakkındaki Milletlerarası Brüksel Sözleşmesi (1924 tarihli Brüksel Sözleşmesi),
- b) 1968 tarihli Brüksel-Visby Kaideleri (1968 tarihli Visby Protokolü ile değiştirilmiş 1924 Brüksel Sözleşmesi),
- c) 1979 tarihli Brüksel-Visby Kaideleri (1979 tarihli Özel Çekme Hakkı Protokolü ile değiştirilmiş 1924 Brüksel Sözleşmesi)
- d) 1978 tarihli Hamburg Kuralları (Birleşmiş Milletler Denizde Eşya Taşıma Sözleşmesi, Hamburg).

Bu Milletlerarası Sözleşmelerin ortak özellikleri şunlardır:

1) Bu Sözleşmelerin hepsi yükü ilgilileri korumak amacıyla nisbi emredici olarak kaleme alınmışlardır. Öyle ki, bu Sözleşmelerde taşıyanın sorumluluğunu azaltan veya kaldıran akdî kayıtlar geçersiz sayılmıştır. Bu suretle taşıyanların üstün ekonomik durumlarından yararlanıp yükü ilgilileri sömürmesi ihtimalinin önüne geçilmek istenmiştir. Buna karşılık, taşıyanların sorumluluklarının bir kanun hükmü ile veya akdî olarak artırılmasına izin verilmektedir.

2) Bu Sözleşmeler, milletlerarası deniz ticaretinde birliği sağlamak üzere yeknesak kurallar şeklinde tasarlanmışlardır. Sorumluluktan muafiyet kayıtları, izlenen hukuk politikasına bağlı olarak ülkeden ülkeye farklılıklar taşımıştır. Bu yüzden taşıyanın taşıma taahhüdünün içeriği sözleşmeye, taahhüde uygulanacak hukuka ve yetkili mahkemenin uygulamasına göre değişmiştir. Bunun sonucunda taşıyanın sorumluluğu konusunda, âkid devletleri bağlayan tek tip bir milletlerarası uygulamayı sağlayacak kaideler meydana getirmek zarureti ortaya çıkmıştır. Bu ihtiyaca cevap vermek üzere hazırlanan dört Milletlerarası Sözleşme aslında iki farklı sorumluluk rejimini aksettirmektedir. Gerçekten 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesi ile bazı bakımlardan onu tamamlayan veya değiştiren 1968 ve 1979 tarihli Brüksel-Visby Sözleşmesi, İngiliz kanunlaştırma tekniğine uygun olarak, konişmento genel şartları gibi tüme varım yöntemi ile düzenlenmiş bir kurallar derlemesidir. Buna karşılık, 1978 tarihli Hamburg Kuralları, Kıta Avrupası kanunlaştırma tekniği ile tündengelem yöntemine göre bir milletlerarası sözleşme oluşturacak şekilde hazırlanmıştır. Kanunlaştırma tekniklerindeki farklılık yüzünden bu iki rejim esasen de birbirinden farklıymış gibi algılanmaktadır. Halbuki bu şekli bir fark olup, maddi hukuk bakımından incelendiğinde şu sonuçlara varılır:

a) Her iki rejimde de taşıyanın sorumluluğu, taşınmak üzere eşyayı teslim almakla onun üzerinde fiilî hâkimiyeti elde etmiş olmasına dayanır (ex receptio – kabzdan doğan sorumluluk).

b) Her iki sistemde de taşıyanın sorumluluktan kurtulması, kendisinin veya adamlarının kusursuz olduğunun, daha açık bir ifade ile, meydana gelen zararın tedbirli bir taşıyanın özeni ile dahi önlenememiş bir olaydan (kazadan) doğduğunu ispat etmesi şartına bağlanmıştır.

c) 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesinde tedbirli bir taşıyanın gerekli özeni gösterse dahi önüne geçemeyeceği ilk bakışta anlaşılabilir bazı haller sayılarak bu hallerin sorumluluktan muafiyeti mucip olacağı kabul edilmiştir (4 üncü madde). Bu hallerde taşıyanın kusursuzluğunu ispat mükellefiyeti yoktur. Buna karşılık, 1978 tarihli Hamburg Kurallarında, Kıta Avrupası kanunlaştırma tekniğine uygun olarak sorumluluktan muafiyeti mucip olan hallerin teker teker sayılması yoluna gidilmemiştir. 1978 tarihli Hamburg Kurallarının 5 inci maddesinin birinci fıkrasında, genel bir ifade ile taşıyanın kendi adamlarıyla gemi adamlarının kazadan ve sonuçlarından kurtulabilmek için makul olarak almaları talep olunabilecek bütün tedbirleri almış oldukları kanıtlanmadıkça yükün elinde bulunduğu süre zarfında onda meydana gelebilecek ziya veya hasardan sorumlu olacağı kabul edilmiştir.

Sözleşmede “kaza” tarif edilmediği için, kaza kavramına giren hallerin tespit ve takdirinde hâkimin haiz olacağı geniş takdir yetkisi nazara alındığında, uygulamada bu bakımdan 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesi ile 1978 tarihli Hamburg Kurallarında kabul edilen rejim arasında büyük bir fark olmadığını söylemek fazla hatalı olmayacaktır.

d) 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesi, gemi adamlarının teknik kusurlarından doğan zararlardan taşıyanı sorumlu tutmamaktadır. Bunun gerekçesi olarak, geminin denize açılması ile taşıyanın gemi adamları ve yük üzerinde fiili hakimiyeti kaybetmesi gösterilmektedir. Ancak bugün teknolojik gelişme karşısında bu gerekçe özellikle sevk kusuruna ilişkin olarak büyük ölçüde önemini yitirmiştir. Taşıyan her an gemi ile haberleşme olanağına sahiptir. Burada asıl güçlük, teknik idare kusuru ile ticarî kusurun ayırıldılmasında ortaya çıkmaktadır. Alınması ihmal edilen bir tedbirin ne zaman geminin, ne zaman yükün menfaatini daha fazla ilgilendirdiği, farklı hukuk politikalarına sahip ülkelerde ve farklı mahkemelerde ayrı ayrı değerlendirilmektedir. Bu durum ise, yükte ilgilinin veya taşıyanın sigorta teminatının kapsamının genişlemesine, böylece aynı risk için iki kere prim ödenmesine yol açmakta ve sonuçta taşıyan ödediği primi navluna yansıttığından bunun külfetine yükte ilgililer katlanmaktadır. Bu yüzden 1978 tarihli Hamburg Kurallarında taşıyanın adamlarının teknik kusurundan dolayı sorumluluktan kurtulmasına izin verilmemiştir. Bu noktada iki rejim arasında bir farklılık vardır.

e) 1978 tarihli Hamburg Kurallarının öngördüğü rejim, teknik kusur istisnası dışında bütün esaslı hususlarda 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesinin rejimi ile örtüşmektedir. Örneğin, her iki rejimde de taşıyanın sorumluluğu sınırlanmış ve dava açma süreleri, hak düşürücü süre ile kısıtlanmıştır.

f) 1978 tarihli Hamburg Kuralları; 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesini, 1968 ve 1979 tarihli Protokoller ile yapılan bütün değişiklikleri ve 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesinin uygulanması sırasında ortaya çıkan sorunları dikkate alarak hazırlanmıştır. Ayrıca, 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesinde düzenlenmemiş yeni bazı konular 1978 tarihli Hamburg Kuralları hazırlanırken ele alınmış ve Anglo-Sakson denizcilik uygulamasına uygun, ancak Kıta Avrupası kanunlaştırma tekniği ile bağdaşan bir şekilde hükme bağlanmıştır. Bu yeni hükümler, hiçbir şekilde taşıyan ile yükte ilgililer arasında 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesi ile kurulmuş olan dengeyi değiştirmemektedir. Bunun istisnası, teknik kusurdan sorumsuzluk halinin kaldırılmış ve yangından sorumsuzluk halinin ise taşıyan lehine sorumsuzluk karinesi öngören bir tarzda yeniden kaleme alınmış olmasıdır.

Bazı eksiklikleri olmakla birlikte bu özellikleri ile 1978 tarihli Hamburg Kuralları, 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesinin sorumluluk rejimine nazaran daha tam ve daha ileri bir düzenlemedir. Buna rağmen, 1978 tarihli Hamburg Kurallarına katılan ülke sayısı oldukça sınırlı kalmıştır. Bunun en başta gelen sebebi, taşıyanın teknik kusurdan muafiyetini öngören bir hükme 1978 tarihli Hamburg Kurallarında yer verilmemiş olmasıdır. İngiltere, Yunanistan gibi gemi maliklerinin ağır bastığı bazı devletler, başından itibaren, 1978 tarihli Hamburg Kurallarına karşı çıkmışlardır. Buna karşılık, filosu pek güçlü olmayıp daha ziyade yük taşıyan ABD, Kanada, Avustralya, gibi ülkeler, 1978 tarihli Hamburg Kurallarını desteklemişlerdir. Almanya gibi bazı ülkeler de taraf tutmadan gelişmeleri izlemeyi tercih etmiştir. Bazı devletler, iç hukuklarında 1978 tarihli Hamburg Kurallarına paralel hükümler içeren kanunlar da kabul etmiş, ancak bu kanunların uygulanmasını 1978 tarihli Hamburg Kurallarının üzerinde milletlerarası bir mutabakat hasıl oluncaya kadar ertelemişlerdir.

Avrupa Birliğinde de buna benzer bir gelişme yaşanmıştır. Bilindiği üzere Avrupa Birliği üye devletlerinin onaylayacağı milletlerarası sözleşmelerin tespitinde tek söz sahibidir. Böyle olmakla beraber, Almanya, Fransa, İtalya gibi Birliği oluşturan bazı devletlerin 1978 tarihli Hamburg Kurallarının lehinde görüş bildimeleri ancak İngiltere ve Belçika gibi bazı devletlerin ise, kesin olarak 1978 tarihli Hamburg Kurallarına katılmanın

karşısında olmaları sebebiyle Birlik bazı ön çalışmalar yaptığı halde 1978 tarihli Hamburg Kurallarına katılma sorununu şimdilik ertelenmiştir. Aslında devletlerin 1978 tarihli Hamburg Kurallarına katılıp katılmama hususundaki kararlarını etkileyen husus, onların gelişmiş veya gelişmekte olan milletler arasında yer almaları değil, kendilerini yük taşıtan veya gemi sahibi millet saymaları ile ilgilidir.

1978 tarihli Hamburg Kurallarında taşıyanın teknik kusurdan muafiyetinin kaldırılması olması, deniz taşımaları kara ve hava taşımalarına yaklaştırma ve gitgide daha sık karşılaşılan karma taşımalarda uygulanacak ortak ve milletlerarası bir rejimin kabulü yönündeki yaklaşımların önünü açmıştır. Halen sigorta tekniklerinin gelişmesi ve denize açılan gemi üzerindeki tasarruf ve kontrol imkânlarının artması sonucunda, sorumluluk bakımından deniz taşımalarının kara taşımalarından farklı bir şekilde düzenlenmesini haklı gösteren bir gerekçenin de kalmamış olduğu fikri savunulmaktadır.

Hiç şüphesiz sorumluluk rejimlerinden birinin tercihi geniş ölçüde benimsenen hukuk politikası ile ilgilidir. Gerçekte yük taşıtan ülke konumundaki bir devlet dahi, ticaret filosunu, 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesinin rejimini kabul eden diğer denizci (yük taşıyan) ülkelerinkinden daha zararlı duruma düşürmemek için 1978 tarihli Hamburg Kurallarını kabulden kaçınmıştır.

Türkiye 1955 tarihli bir Kanun ile 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesine taraf olmuştur. Sözleşmenin İmza Protokolünde, âkid ülkelere, 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesini dilerlerse aynen kabul ya da onları kendi kanunlaştırma tekniklerini dikkate alarak iç hukuklarına ithal yetkisi bahşedilmiştir. Devletlere böyle bir tercih imkânının tanınmasının sebebi, Kıta Avrupası ülkelerinin İngiliz kanunlaştırma tekniği ile kaleme alınan Kaideleri o şekliyle iç hukuklarına aktarmak istemeyişleridir. Buna rağmen, Türkiye tercihinin Milletlerarası Sözleşmeyi aynen iktibas etmek yönünde kullanmıştır. Almanya ise, İmza Protokolünün verdiği ikinci seçenekten hareketle 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesini kendi iç hukuk sistemine uyarlayarak almıştır. Pek tabii, böyle bir uyarlama, ne kadar dikkatli bir şekilde yapılırsa yapılırsa hata yapma riskini beraberinde getirmektedir. Almanya, uyarlama esnasında İngiliz uygulamasını dikkate alarak hazırlanan Kaideleri, yine bu uygulamayla ahenk halinde iç hukukuna aktarmak için çaba göstermiş, ancak, yine de 1924 tarihli Sözleşmenin gelişmelere açık, esnek yapısını zedelemekten kaçınamamıştır. Meselâ:

1 - 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesi, taşıyanı taşıma sözleşmesinin ihlâlinden doğan gecikme zararları dahil bütün zararlardan sorumlu tuttuğu halde, Alman hukukunda, İngilizce aynı zamanda “zarar” anlamına gelen iki kelime “loss” veya “damage”, “ziya” veya “hasar” olarak tercüme edildiğinden, İngiliz uygulamasına aykırı olarak taşıyanın sadece eşyadaki maddî kayıplardan dolayı sorumlu olacağı gibi bir sonuca varılmıştır. Böylece, gecikmeden doğan ekonomik zararlar hakkında, deniz ticaretinin ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanan 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesindeki düzenlemenin değil, Borçlar Kanununun genel hükümlerinin uygulanması gerektiği kabul olunmuştur.

2 - 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesinde taşıyanın sorumluluğu 100 Pound Sterling’inin 1924 tarihindeki altın olarak karşılığıyla sınırlandığı halde, Almanya, bu değeri altın esasını gözetmeksizin kendi parasına çevirmiş ve enflasyon yüzünden taşıyanın sorumluluğunu sınırlayan meblağın değerinin erozyona uğramasına sebebiyet vermiştir.

3 - 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesi, günümüzde konişmento düzenlenmese dahi, konişmentonun düzenlenmesi ihtimali olan bütün hallerde taşıma sözleşmesine uygulanabilir bir tarzda yorumlandığı halde, Alm. TK.’nin emredici hükümleri bu yoruma imkân vermeyecek kadar katı bir şekilde konişmentonun düzenlenmesi şartını aramaktadır.

Türkiye 6762 sayılı Kanunla birlikte Alm. TK.’nin taşıyanın sorumluluğuyla ilgili hükümlerini de iç hukukuna aktarmış, böylece iki farklı sorumluluk rejimi ortaya çıkmıştır. Aslında her iki rejim de aynı temellere dayandığından, bunlardan birinin diğeri yerine

uygulanması çok sakıncalı görülmeyebilir. Ancak, özellikle taşıyanın sorumluluğunu sınırlayan miktarlar arasındaki büyük fark ve 6762 sayılı Kanunun emredici hükümlerinin uygulama sahasının Türk ve Alman hukuklarında, bunların menşeyini teşkil eden 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesine nazaran daha dar yorumlaması, böylece Anglo-Sakson uygulamasından ayrılması, taşıyan ile yükülgüler arasında 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesi ile kurulan sorumluluk dengesinin bozulmasına sebebiyet vermiştir. Bu düzenlemeler dolayısıyla, 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesi ile 6762 sayılı Kanunun emredici hükümleri arasında farklılık ortaya çıkmış ve bunlardan hangisinin uygulanacağı meselesiyle karşılaşmıştır:

Anayasanın 90 ncı maddesi ile 2657 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanunun 1 inci maddesinin ikinci fıkrasına göre, milletlerarası bir anlaşma niteliğindeki 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesinin uygulanma şartları oluştuğunda, bu Sözleşme, 6762 sayılı Kanunu hükümlerine nazaran öncelikle uygulanmak zorundadır. Bu zorunluluk aslında Türkiye Cumhuriyetinin, Sözleşmeyi onaylarken girdiği milletlerarası taahhüdün de bir sonucudur. Kendi alanına giren hususlarda 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesi, sevkedilişini mucip olan gayeleri dikkate alınarak uygulanmak gerekir. Buna göre önce 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesinin uygulama alanı tespit edilmelidir. Sözleşmenin 10 uncu maddesine göre navlun sözleşmesinin âkid devlet ülkelerinden birinde akdedildiği (meselâ konişmentonun, yük senedinin veya elektronik konişmentonun bu yerlerde düzenlendiği) bütün hallerde uygulanacağından, navlun sözleşmesi Türkiye’de veya diğer bir âkid devlet ülkesinde düzenlendiği takdirde, 6762 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanması ihtimali neredeyse kalmamaktadır. Önemle belirtmek gerekir ki, 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesinde, söze dayalı bir yorum esas alınacak olursa, iç ve dış taşıma ayrımı dahi yapılmamaktadır. 6762 sayılı Kanunun hükümleri, ancak, 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesinin uygulama alanına girmeyen taşıma sözleşmeleri için pratik önem taşır. Örneğin, konişmento âkid olmayan bir devlet ülkesinde düzenlenmiş olabilir.

Avrupa Birliği’nin dahi henüz bir karar veremediği şu aşamada, 1978 tarihli Hamburg Kurallarını kabul etmekte aceleci davranmayıp, Birliğin bu konuda alacağı kararı beklemek daha uygundur. Esasen 1978 tarihli Hamburg Kuralları onaylanacak olursa, 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesinden farklı olarak, bunun aynen iç hukuka iltibas edilmesi zorunlu olduğundan, Tasarının ilgili hükümlerinin aynen 1978 tarihli Hamburg Kuralları doğrultusunda değiştirilmesi gerekecektir.

Dolayısıyla, şimdiye kadar olduğu gibi, 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesinin sisteminin korunması ve 1968 ile 1979 tarihli Protokoller doğrultusunda tamamlanması gerekmiştir. Âkid devletlerden birinin ülkesinde düzenlenen konişmentolara 6762 sayılı Kanunun hükümleri değil, 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesi uygulanacağından, Tasarıda sadece 1968 ile 1979 tarihli Protokoller doğrultusunda değişiklikler yapmak yeterli olmayacaktır. 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesinde değişiklik ve onlara ilâveler yapan bu metinlerin de, Anayasanın 90 ncı maddesi çerçevesinde onaylanması gerekecektir.

Bu açıklamalara uygun olarak, Tasarıda, 6762 sayılı Kanunun taşıyanın sorumluluğuna ilişkin hükümleri, 1979 tarihli ÖÇH Protokolü ile değişik Brüksel-Visby Sözleşmesi esas alınarak ve bu Sözleşme ile tam bir uyum sağlanarak yeniden düzenlenmiştir. Bu hükümlerde mevcut eksiklikler ve yoruma açık hususlar ise, on yıllık bir emeğin ürünü olan ve daha modern ilişkileri hesaba katan 1978 tarihli Hamburg Kurallarından alınmak suretiyle Tasarı tamamlanmıştır.

Taşıyanın sorumluluğuna ilişkin hükümlerin uygulama alanı çizilirken, Tasarının 852 ilâ 853 üncü, 902 ilâ 905 inci ve 926 ncı maddelerinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

A) Taşıyanın sorumluluğu

I- Genel olarak

MADDE 1178- (1) Taşıyan, navlun sözleşmesinin ifasında, özellikle eşyanın yükletilmesi, istifi, elden geçirilmesi, taşınması, korunması, gözetimi ve boşaltılmasında tedbirli bir taşıyandan beklenen dikkat ve özeni göstermekle yükümlüdür.

(2) Taşıyan, eşyanın zıyai veya hasarından yahut geç tesliminden doğan zararlardan, zıya, hasar veya teslimde gecikmenin, eşyanın taşıyanın hâkimiyetinde bulunduğu sırada meydana gelmiş olması şartıyla sorumludur.

(3) Eşya, yükleten veya onun adına veya hesabına hareket eden bir kişiden yahut yükleme limanında uygulanan kanun ve düzenlemeler uyarınca eşyanın taşınmak üzere kendilerine teslimi zorunlu makamlardan ya da üçüncü kişilerden taşıyanca teslim alındığı andan;

a) Taşıyan tarafından gönderilene teslim edildiği ana veya

b) Gönderilenin eşyayı teslim almaktan kaçındığı hâllerde sözleşme veya kanun hükümlerine yahut boşaltma limanında uygulanan ticari te- amüle uygun olarak gönderilenin emrine hazır tutulduğu ana ya da

c) Boşaltma limanında geçerli kanun ve düzenlemeler uyarınca eşyanın kendilerine teslimi zorunlu makamlara veya üçüncü kişilere teslim edildiği ana,

kadar taşıyanın hâkimiyetinde sayılır.

(4) Eşya, navlun sözleşmesinde belirlenen boşaltma limanında açıkça kararlaştırılmış olan süre veya açıkça kararlaştırılmış bir süre yoksa, olayın özelliklerine göre tedbirli bir taşıyandan eşyanın tesliminin makul olarak istenebileceği süre içinde teslim edilmediği takdirde teslimde gecikme olduğu varsayılır.

(5) Eşyanın zayi olmasına dayanarak tazminat isteminde bulunabilecek kişi, dördüncü fıkra uyarınca teslim süresinin dolmasından itibaren aralıksız altmış gün içinde teslim olunmayan eşyayı zayi olmuş sayabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Taşıyanın mesuliyeti:

I - Umumi olarak:

1. İhtimam derecesi:

Madde 1061 – Taşıyan, malların yükletilmesi, istifi, taşınması, elden geçirilmesi ve boşaltılmasında tedbirli bir taşıyanın dikkat ve ihtimamını

göstermekle mükelleftir. Teslim alındıkları andan teslim edildikleri ana kadar geçen müddet içinde malların zıyaı veya hasarı yüzünden doğacak zararlardan taşıyan mesuldür; meğer ki, zıya veya hasar, tedbirli bir taşıyanın dikkat ve ihtimamı ile dahi önüne geçilemeyecek sebeplerden ileri gelmiş olsun.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1178 - 6762 sayılı Kanunun taşıyanın sorumluluğu ile ilgili hükümlerinin mehzamı teşkil eden Alm. TK. hükümleri hazırlanırken 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesi İmza Protokolünün vermiş olduğu yetkiye istinaden bu Sözleşme hükümleri Alman iç hukukuna aynen değil, fakat uyarlanarak aktarılmıştır. Bu uyarlama sırasında 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesinin 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasında ve 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (q) bendinde yer alan, genel olarak “taşıyanın sorumlu olduğu haller” ile “sorumlu olmayacağı haller” tek bir maddede yani 606 ncı paragrafta (6762 sayılı Kanunun 1061 inci maddesi) düzenlenmiştir. Alman kanunkoyucunun tercihi çeşitli açılardan 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesinin yeknesak düzenlemesiyle çelişmekte olup düzeltilmesi gerekmiştir.

1) Taşıyanın sorumlu olacağı ve olmayacağı haller aynen 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesinde olduğu gibi ayrı ayrı hükümlerde düzenlenmiş böylece daha açık bir sorumluluk rejimi kabul olunmuştur. Bu maksatla, Tasarıda 6762 sayılı Kanunun 1061 inci maddesindeki düzenlemenin aksine, ilk olarak sadece taşıyanın sorumluluğuna yol açan sebepler hükme bağlanmıştır. Böyle bir düzenleme, kara taşıyıcısının sorumluluğu hakkında kabul olunan düzenleme ile uyum halindedir.

2) 6762 sayılı Kanunun 1061 inci maddesinde, taşıyan malların yükletilmesi, istifi taşınması, elden geçirilmesi ve boşaltılmasında tedbirli bir taşıyanın dikkat ve ihtimamını göstermekle yükümlü tutulmuştur. Burada mükellefiyet sadece taşıyanın taşıma sözleşmesi ile üstlendiği taşıma işlerinde tedbirli bir taşıyanın dikkat ve özenini göstermesine yönelik olduğundan ilk fıkraya “navlun sözleşmesinin ifasında, özellikle” ibaresi eklenmiş, böylece maddede sayılan işlerin aksi kararlaştırılmadıkça taşıyanın ifa borcuna girdiği ve geminin “ticarî yönetimi”ne ait olduğu vurgulanmıştır. 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesinde yer aldığı halde, 6762 sayılı Kanunun 1061 inci maddesinde sayılmayan “korunması, nezareti” kelimeleri de metne dahil edilmiştir.

3) 6762 sayılı Kanunun 1061 inci maddesinde Alman kanunkoyucunun yaptığı tercih doğrultusunda, taşıyanın sadece yükün zıya veya hasarından yani yükteki maddi kayıplardan sorumlu tutulacağı belirtilmiştir. Aslında, 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesindeki “perte ou dommage” terimleri eşyanın zıya veya hasarından başka gecikmeden doğan zararları da kapsamaktadır. Fakat bu terimler Alman ve Türk Hukukuna sadece zıya ve hasar olarak aktarılmıştır. Bu sınırlama gecikmenin taşımacılıkta olağan karşılandığı 1960’lı yıllara kadar kayda değer sonuçlar doğurmamışsa da, zamanında teslimin büyük önem taşıdığı günümüzde taşıyanın gecikmeden doğan sorumluluğu hakkında deniz ticaretinin özelliklerini yansıtan ticarî hükümler yerine, Borçlar Kanununun genel hükümlerinin uygulanmasının gerektiğinin savunulmasına yol açmıştır. Bu hususu açıklığa kavuşturmak maksadıyla Tasarıda, taşıyanın yükün sadece zıya veya hasarından değil, gecikmesinden

doğan zararlardan da sorumlu olduğuna dair bir ekleme yapılmıştır. Bu ekleme, bir yandan 1978 tarihli Hamburg Kurallarının 5 inci maddesinin birinci fıkrasına, diğer yandan da Tasarının “kara taşıyıcısının sorumluluğu”na ilişkin düzenlemesine uygundur.

4) Taşıyanın sorumluluğu eşya üzerindeki fiili hâkimiyetine, bu hâkimiyet ise normal şartlarda eşyanın tesellüm edilmiş olmasına, yani taşıyanın fiili hâkimiyetinde bulunmasına bağlıdır. Bu maksatla, 6762 sayılı Kanununun 1061 inci maddesinde taşıyanın sorumluluğu için ziya veya hasarın eşyanın taşıyanca tesellüm edildiği andan teslim edildiği ana kadar geçen süre içerisinde meydana gelmesi şartı koşulmuştur. Teslim, taşıma hukukunda maddi bir fiilden ziyade hukukî bir işlem olarak nitelendirildiğinden yüklem limanında taşıyanın eşyayı tesellümü için yükleten ile taşıyanın, varma limanında eşyanın teslimi için ise, gönderilen ile taşıyanın anlaşmış olmaları gerekmektedir. Bu anlaşma unsuru bir çok ihtilafın doğmasına yol açmaktadır. Günümüz taşımacılığında eşya çoğunlukla yükleten tarafından liman idaresine teslim edildikten sonra taşıyan tarafından teslim alınmakta ve taşıyanca liman idaresine teslim edildikten sonra gönderilence tesellüm edilmektedir. Yürürlükteki düzenlemeye göre teslimin gerçekleşip gerçekleşmediğini belirleyebilmek için liman idarelerinin kimin temsilcisi olduğu tartışılmış ve farklı sonuçlara varılmıştır. Buradaki sorun, eşya liman idarelerinin elinde iken taşıyanın onun üzerinde fiili hakimiyetinin bulunup bulunmadığının tesbitidir. Bu konularda açık bir kuralın kabulüne gerek olduğu dikkate alınmış ve 1978 tarihli Hamburg Kurallarının 4 üncü maddesi, Tasarının 1178 inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarına eklenmiştir.

5) Tasarının 1178 inci maddesinde hangi hallerde gecikmeden bahsedileceği ve bunun ziya sayılabılmesinin şartları, 1978 tarihli Hamburg Kurallarının 5 inci maddesinin ikinci üçüncü fıkraları dikkate alınarak düzenlenmiştir. Bu düzenleme tarzı, taşıma hukukunun genel prensipleri ile de ahenk halindedir. Deniz taşımacılığında 60 günlük bir gecikmeyi ziya olarak nitelendirmeye yönelik bir anlayış bulunmaktadır. Bu süre hava ve kara taşımalarında daha kısadır.

II- Sorumluluktan kurtulma hâlleri

1. Taşıyana yüklenemeyecek sebep

MADDE 1179- (1) Taşıyanın veya adamlarının kastından veya ihmalden doğmayan sebeplerden ileri gelen zarardan taşıyan sorumlu değildir. Taşıyanın veya adamlarının kastının veya ihmalinin bu zarara sebebiyet vermediğini ispat yükü, taşıyana aittir.

(2) “Taşıyanın adamları” terimi, taşımada kullanılan geminin adamlarını, taşıyanın taşıma işletmesinde çalışan veya kendisini temsile yetkili kıldığı kişileri ve taşıma işletmesinde çalışmasa bile navlun sözleşmesinin ifasında kullandığı diğer kişileri kapsar. Fiilî taşıyana ilişkin hükümler saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Adamlarının kusurlarından dolayı:

Madde 1062 / 1 – Taşıyan, kendi adamlarının ve gemi adamlarının kusurlarından, kendi kusuru gibi mesuldür.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

1179 ilâ 1183 üncü Maddelere İlişkin Genel Açıklamalar

6762 sayılı Kanunda sorumluluktan kurtulma halleri, 1061 ilâ 1063 üncü maddelere serpiştirilmiştir. Alm. TK.'dan esinlenerek yapılan bu düzenleme, 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesinin 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasının üç ayrı başlık halinde ele alınması ihtiyacından doğmuştur. 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesi taşıyanın sorumlu olmayacağı halleri, bir konişmentoda sayılıyormuş gibi aralarında fonksiyonel bir ayırım yapmaksızın tek bir maddenin (a) ilâ (q) bentleri arasında toplamıştır. Oysa, bu hallerden (q) bendinde genel olarak taşıyanın sorumlu tutulmadığı bir halin (kazanın, yani kusurdan ileri gelmeyen, taşıyana ve adamlarına isnad edilemeyen bir sebebin); (a) ve (b) bentlerinde taşıyanın kendi adamlarının fiillerinden sorumlu tutulamayacağı özel iki halin (teknik kusurun ve yangının); (c) ilâ (p) bentlerinde ise taşıyanı sorumluluktan değil, kusursuzluğunu ispat yükünden kurtaran, diğer bir ifade ile taşıyanın kusursuz sayıldığı haller ele alınmıştır. 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesinde olduğu gibi, taşıyanın sorumlu olmayacağı haller 6762 sayılı Kanunun 1061 inci maddesinden farklı olarak ayrı bir kısımda bir araya toplanmıştır.

Madde 1179 - 6762 sayılı Kanunun 1061 inci maddesinin son cümlesi ile 1062 nci maddesinin ilk fıkrası genel olarak taşıyanın sorumlu olmayacağı halleri (taşıyana veya adamlarına isnad edilemeyen sebepleri) ifade edecek tarzda tek bir maddede birleştirilmiş ve 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesinin 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (q) bendine uygun olarak taşıyanın sorumluluktan kurtulması için hem zararın sebebinin, hem de bu sebebin doğumunda kendisinin veya adamlarının kusurunun bulunmadığını ispatlaması gerektiği vurgulanmıştır. Taşıyanın adamları terimi, taşımacılıkla ilgili mahkeme kararları dikkate alınarak tanımlanmıştır. Buna karşılık, 1924 tarihli Sözleşmenin 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasında geçen “ve gemi sorumlu değildir” ibaresi Tasarıya alınmamıştır, çünkü bir yandan 6762 sayılı Kanunun 1235 inci maddesinin yedinci bendi de Tasarıya alınmamış, diğer yandan da Tasarının 1062 nci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi gemi adamlarının kusuru bakımından donatan hakkında, Tasarının 1191 inci maddesi de genel olarak fiili taşıyan hakkında zaten bu kuralı sevk etmiştir.

2. Teknik kusur ve yangın

MADDE 1180- (1) Zarar, geminin sevkine veya başkaca teknik yönetimine ilişkin bir hareketin veya yangının sonucu olduğu takdirde, taşıyan yalnız kendi kusurundan sorumludur. Daha çok yükün menfaati gereği olarak alınan önlemler, geminin teknik yönetimine dâhil sayılmaz.

(2) Tereddüt hâlinde zararın, teknik yönetimin sonucu olmadığı kabul edilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Adamlarının kusurlarından dolayı:

Madde 1062 / 2-3– Zarar geminin sevkine veya başkaca teknik idaresine ait bir hareketin veya yangının neticesi olduğu takdirde taşıyan yalnız kendi kusurundan mesuldür. Daha ziyade yükün menfaati icabı olarak alınan tedbirler geminin teknik idaresine dahil sayılmaz.

Tereddüt halinde zararın teknik idarenin neticesi olmadığı kabul edilir.

GEREKÇE

Madde 1179'un gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 1180 – 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesinin 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerine uygun olan 6762 sayılı Kanunun 1062 inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarından anlatımı sadeleştirilerek alınmıştır.

3. Denizde kurtarma

MADDE 1181- (1) Taşıyan, müşterek avarya hâli hariç, denizde can ve eşya kurtarmadan veya kurtarma teşebbüsünden ileri gelen zararlardan sorumlu değildir. Teşebbüs, sadece eşya kurtarmaya yönelikse, aynı zamanda makul bir hareket tarzı oluşturması gerekir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Taşıyanın mesul olmaması:

1. Haller:

Madde 1063 / 1– Taşıyan aşağıdaki sebeplerden ileri gelen zararlardan mesul değildir:

1. Denizin veya gemi işlemesine elverişli diğer suların tehlike va kazalarından.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1179'un gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 1181 - Daha önce 6762 sayılı Kanunun 1063 üncü maddesi ile 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesinin 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasında hükme bağlanan taşıyanın sorumlu olmayacağı bu hal, 1978 tarihli Hamburg Kurallarının 5 inci maddesinin altıncı

fıkrasındaki anlatıma uygun olarak ayrı bir maddede düzenlenmiştir. Can kurtarmaya yönelik bir teşebbüste onun makul olup olmadığı önem taşımaksızın bundan doğan zararlardan taşıyan sorumlu tutulamaz. Buna karşılık, taşıyanın, bir ücret karşılığında yaptığı mal kurtarma teşebbüsünden doğan zararı tazmin etme yükümlülüğü bu teşebbüsün makul bir hareket teşkil etmesi şartına bağlanmıştır.

III- Taşıyanın kusursuzluk ve uygun illiyet bağı karinelerinden yararlandığı hâller

MADDE 1182- (1) Zararın aşağıdaki sebeplerden ileri gelmesi hâlinde taşıyan ve adamları, kusursuz sayılır:

a) Denizin veya geminin işletilmesine elverişli diğer suların tehlike ve kazaları.

b) Harp olayları, karışıklık ve ayaklanmalar, kamu düşmanlarının hareketleri, yetkili makamların emirleri veya karantina sınırlamaları.

c) Mahkemelerin el koyma kararları.

d) Grev, lokavt veya diğer çalışma engelleri.

e) Yükleten, taşıyan ve eşyanın maliki ile bunların temsilcilerinin ve adamlarının fiil veya ihmalleri.

f) Hacim veya tartı itibarıyla kendiliğinden eksilme veya eşyanın gizli ayıpları ya da eşyanın kendisine özgü doğal cins ve niteliği.

g) Ambalajın yetersizliği.

h) İşaretlerin yetersizliği.

(2) Birinci fıkradaki sebeplerin ortaya çıkmasına taşıyanın sorumlu olduğu bir olayın yol açtığı ispatlanırsa, taşıyan sorumluluktan kurtulamaz.

(3) Zararın, durumun gereklerine göre birinci fıkrada yazılı sebeplerin birinden ileri gelmesi muhtemel ise, bu sebepten ortaya çıktığı varsayılır; ancak, aksi ispatlanabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Taşıyanın mesul olmaması:

1. Haller:

Madde 1063 – Taşıyan aşağıdaki sebeplerden ileri gelen zararlardan mesul değildir:

1. Denizin veya gemi işletmesine elverişli diğer suların tehlike ve kazalarından;

2. Harb hadiselerinden, karışıklık ve ayaklanmalardan, amme düşmanlarının hareketlerinden, salahiyetli makamın emirlerinden veya karantina tahditlerinden;

3. Mahkemelerin elkoyma kararlarından;
4. Grev, lokavt veya diğer çalışma manilerinden;
5. Yükletenin veya yükün sahibiyle acentasının veya mümessilinin hareket veya ihmallerinden;
6. Denizde can ve mal kurtarmadan veya kurtarma teşebbüsünden;
7. Hacım veya tartı itibariyle kendiliğinden eksilmeden veya malın gizli ayıplarından yahut malın kendine has tabii cins ve mahiyetinden.

Zararın halin icaplarına göre birinci fıkrada yazılı tehlikelerin biri sebebiyle vukuu mümkün ise zararın bu tehlikeden ileri geldiği farz olunur; şu kadar ki, aksi ispat olunabilir.

Tehlikenin meydana gelmesine taşıyanın mesul olduğu bir hadisenin sebep olduğu ispat olunursa taşıyan mesuliyetten kurtulamaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1179'un gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 1182 – 6762 sayılı Kanunun 1063 üncü maddesi ile 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesinin 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (c) ilâ (p) bentlerinden başlığı değiştirilmek suretiyle alınmış; Tasarının 1181 inci maddesinde ayrıca düzenlenmiş olması sebebiyle kurtarma hâline bu maddede yer verilmemiştir. Tasarının 1179 uncu maddesinde sorumluluktan kurtulabilmesi için taşıyanın zararın sebebini ve bu sebebin gerçekleşmesinde gerek kendisinin, gerek adamlarının kusurunun bulunmadığını ispat etmesi şart koşulduğu halde bu maddede yazılı hallerde aksi ispatlanmadıkça taşıyanın ve adamlarının kusurunun olmadığı ve zarar ile sebep arasında uygun illiyet bağının bulunduğu varsayılmaktadır.

IV- Sebeplerin birleşmesi

MADDE 1183- (1) Taşıyanın veya adamlarının kusurunun diğer bir sebeple birlikte ziya, hasar veya teslimdeki gecikmeye yol açması hâlinde, taşıyan, ziya, hasar veya teslimdeki gecikmenin sadece belirtilen kusura bağlanabilen kısmından sorumludur. Böyle bir kısmi sorumluluk için bu hâllerin söz konusu kusura bağlanamayacak kısmının taşıyanca ispatı gerekir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1179'un gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 1183 - 6762 sayılı Kanunda ve 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesinde bulunmayan bu hükme, milletlerarası sahada yeknesak bir uygulama oluşturabilmek maksadıyla 1978 tarihli Hamburg Kurallarının 5 inci maddesinin yedinci fıkrasında yer verilmiştir. Her ne kadar Kıta Avrupası hukukunda, sebeblerin birleşmesi halinde tazminata hükmedilip hükmedilemeyeceği, hükmedilebilecekse bunun miktarı “uygun illiyet bağı teorisi”nden hareketle tayin edilmekte ise de, 1978 tarihli Hamburg Kurallarında yer alan bu hükmün Tasarıya alınması uygun görülmüştür.

V- İnceleme ve bildirim

1. İnceleme

**MADDE 1184- (1) Gönderilen; eşyayı teslim almadan, taşıyan, kap-
tan veya gönderilen, eşyanın hâl ve durumunu, ölçü, sayı veya tartı-
sını tespit ettirmek amacıyla onları mahkemeye veya yetkili diğer ma-
kamlara ya da bu husus için yetkili uzmanlara inceletebilir. Mümkün
oldukça diğer taraf da incelemede hazır bulundurulur.**

**(2) İnceleme giderleri, başvuruda bulunana aittir. İnceleme için,
gönderilen başvuruda bulunup da sonuçta taşıyanın tazminat verme-
si gereken bir ziya veya hasar belirlenirse inceleme giderleri taşıyana
ait olur.**

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Muayene:

1. İsteme salahiyeti:

Madde 1065 – Gönderilen malları teslim almadan, kapitan veya gönderilen malların hal ve vaziyetini, ölçü, sayı ve tartısını tesbit ettirmek maksadıyla onları mahkemeye veya salahiyetli diğer makamlara yahut bu husus için resmen tayin olunmuş eksperlere muayene ettirebilir. Mümkün oldukça diğer taraf da hazır bulundurulur.

4. Muayene masrafları:

Madde 1068 – Muayene masraflarını müracaatta bulunan çeker.

Gönderilen muayene için müracaatta bulunup da taşıyanın tazminat vermesi lazımgelen bir ziya veya hasar tesbit olunursa muayene masrafları taşıyana düşer.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1184 - 6762 sayılı Kanunun 1065 inci ve 1068 inci maddelerinden eşyanın muayenesini talep edebilecekler arasına taşıyan da eklenerek ve dili güncelleştirilerek alınmıştır. Mehz Alm. TK.'nın 610 uncu paragrafi tercüme edilirken “resmen tayin olunmuş eksperler” olarak Kanuna geçen ibare, “yetkili uzmanlar” olarak değiştirilmiştir, çünkü bu tür uzmanlar için “resmi tayin” usulü bulunmayıp, yürürlükteki mevzuata göre “sigorta uzmanları”na yetki verilmesi sözkonusudur. İleride, başka uzman gruplarına da yetki verilebileceği düşünülerek, genel bir ibare tercih edilmiştir.

2. Bildirim

MADDE 1185- (1) Zıya veya hasarın en geç eşyanın gönderilene teslimi sırasında taşıyana yazılı olarak bildirilmesi şarttır. Zıya veya hasar haricen belli değilse, bildirim eşyanın gönderilene teslimi tarihinden itibaren aralıksız olarak hesaplanacak üç gün içinde gönderilmesi yeterlidir. İhbarnamede zıya veya hasarın neden ibaret olduğunun genel olarak belirtilmesi gereklidir.

(2) Eşyanın incelenmesi tarafların katılımıyla mahkeme veya yetkili makam ya da bu husus için resmen atanmış uzmanlar tarafından yapılmışsa bildirimde gerek yoktur.

(3) Gerçek veya muhtemel bir zıya veya hasarın söz konusu olması hâlinde taşıyan ve gönderilen, eşyanın incelenmesi ve koli sayısının belirlenmesi için birbirlerine uygun olan her türlü kolaylığı göstermekle yükümlüdürler.

(4) Eşyanın zıya veya hasarı ne bildirilmiş ne de tespit ettirilmiş olursa, taşıyanın eşyayı denizde taşıma senedinde yazılı olduğu gibi teslim ettiği ve eğer eşyada bir zıya veya hasarın meydana geldiği belirlenirse, bu zararın taşıyanın sorumlu olmadığı bir sebepten ileri geldiği kabul olunur. Şu kadar ki, bu karinelerin aksi ispat olunabilir.

(5) Eşyanın teslimindeki gecikmenin, gönderilen tarafından, onun kendisine teslimi tarihinden itibaren aralıksız olarak hesaplanacak altmış gün içinde taşıyana yazılı olarak bildirilmesi şarttır. Süresinde bildirim yapılmayan gecikme zararları için tazminat ödenmez.

(6) Eşya, fiilî taşıyan tarafından teslim edilmişse, bu madde uyarınca kendisine yapılan her bildirim taşıyana yapılmış gibi ve taşıyana yapılan her bildirim de fiilî taşıyana yapılmış gibi hüküm ifade eder.

Kaptan ve sorumlu gemi zabiti dâhil olmak üzere, taşıyan veya fiili taşıyan ad ve hesabına hareket eden bir kişiye yapılan bildirim, taşıyana veya fiili taşıyana yapılmış sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. İhbar külfeti:

Madde 1066 – Malların uğramış olduğu ziyaı veya hasarın, en geç navlun mukavelesi gereğince bunları teslim almaya yetkili olan kimseye teslimi sırasında taşıyana veya boşaltma limanındaki temsilcisine yazılı olarak bildirilmesi şarttır. Ziya veya hasar haricen belli değilse, ihbarnamenin mezkûr tarihten itibaren üç gün içinde gönderilmesi kâfidir. İhbarnamede ziya veya hasarın umumi olarak gösterilmesi lazımdır.

Malların hal ve vaziyeti yahut ölçü, sayı veya tartısı en geç birinci fıkranın birinci cümlesinde yazılı anda her iki tarafın iştirakiyle mahkeme veya yetkili makam yahut bu husus için resmen tayin edilmiş eksperler tarafından tesbit edilmişse ihbara lüzum kalmaz.

Malların ziya veya hasarı ne ihbar edilmiş ve ne de tesbit ettirilmiş olursa, taşıyanın malları konişmentoda yazılı olan halde teslim ettiği ve şayet mallarda bir ziya veya hasar sabit olursa, bu zararın taşıyanın mesul olacağı bir sebepten ileri geldiği kabul olunur. Şu kadar ki; bu kârinelerin aksi ispat olunabilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1185 – 6762 sayılı Kanunun 1066 ncı maddesinden, 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesinin 3 üncü maddesinin altıncı fıkrası, 1978 tarihli Hamburg Kurallarının 19 uncu maddesi ile yapılan değişiklikler ve milletlerarası uygulama göz önünde bulundurularak alınmıştır. 6762 sayılı Kanunda düzenlenmemiş olan, taşıyanın eşyanın geç tesliminden sorumluluğu hakkında, 1978 tarihli Hamburg Kurallarının 19 uncu maddesinin beşinci fıkrası uyarınca altmış günlük bir ihbar süresi tanınmıştır. Ziya veya hasardan farklı olarak zamanında ihbar edilmeyen gecikmeden doğan zararlardan taşıyanın sorumlu olmayacağı tasrih edilmiştir. Bu maddenin son fıkrasında ise kendilerine ihbarda bulunulabilecek kişiler sayılmıştır.

VI- Sorumluluğu sınırlandırma hakkı

1. Sorumluluk sınırları

MADDE 1186- (1) Eşyanın uğradığı veya eşyaya ilişkin her türlü ziya veya hasar nedeniyle taşıyan, her hâlde, hangi sınır daha yüksek ise o sınırın uygulanması kaydıyla, koli veya ünite başına 666,67 Özel

Çekme Hakkına veya ziyaa ya da hasara uğrayan eşyanın gayri safi ağırlığının her bir kilogramı için iki Özel Çekme Hakkını karşılayan tutarı aşan zarar için sorumlu olmaz; meğerki, eşyanın cinsi ve değeri, yüklemenden önce yükleten tarafından bildirilmiş ve denizde taşıma senedine yazılmış olsun. Özel Çekme Hakkı, fiilî ödeme günündeki veya taraflarca kararlaştırılan diğer bir tarihteki, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca belirlenen değerine göre Türk Lirasına çevrilir.

(2) Taşıyanın ödemesi gereken tazminatın toplamı, eşyanın navlun sözleşmesine uygun olarak gemiden boşaltıldığı veya boşaltılması gereken yerdeki ve tarihteki değerine göre hesaplanır. Eşyanın değeri, borsa fiyatına veya böyle bir fiyat yoksa, cari piyasa fiyatına veya her ikisinin de yokluğu hâlinde aynı nitelikte ve kalitede eşyanın olağan değerine göre belirlenir.

(3) Eşya topluca bir konteyner, palet veya benzeri bir taşıma gerecine konmuş ise, denizde taşıma senedine söz konusu taşıma gerecinin içeriği olarak yazılmış her koli veya ünite, ayrı bir koli veya ünite sayılır. Aksi hâlde, böyle bir taşıma gereci, tek bir koli veya ünite sayılır. Bizzat taşıma gereci ziyaa veya hasara uğrarsa, taşıyana ait veya onun tarafından sağlanmış olmadıkça, taşıma gereci ayrı bir koli sayılır.

(4) Yükletenin birinci fıkra uyarınca yaptığı bildirim denizde taşıma senedine yazılmışsa, bu kayıtlar karine oluşturur, ancak, bu karine taşıyan bakımından bağlayıcı değildir; 1239 uncu maddenin üçüncü fıkrası, söz konusu kayıtlar hakkında uygulanmaz.

(5) Yükleten, eşyanın cinsini veya değerini kasten gerçeğe aykırı bildirmişse, taşıyan, her hâlde, eşyanın uğradığı veya eşyaya ilişkin ziya veya hasar nedeniyle sorumlu olmaz.

(6) Taşıyanın, taşıma süresinin aşılmasından doğan sorumluluğu, geciken eşya için ödenecek navlunun iki buçuk katı ile sınırlıdır; şu kadar ki, bu tutar, navlun sözleşmesine göre ödenecek toplam navlun miktarından fazla olamaz.

(7) Taşıyanın, birinci ve altıncı fıkraların birlikte uygulanması hâlinde toplam sorumluluğu, eşyanın tam ziyandan sorumluluğu hâlinde birinci fıkra gereğince tazminle yükümlü olacağı tutarı geçemez.

(8) Taraflar, birinci ve altıncı fıkralarda öngörülen sınırlardan daha yüksek tutarlar kararlaştırabilirler; şu kadar ki, birinci fıkra bakımından tarafların kararlaştırdığı sınır, o fıkrada öngörülen sınırlardan hangisi yüksek ise, o sınırdan daha düşük olamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**3. Tazminat borcunun şümulü:****a) Malların zıyaı halinde:**

Madde 1112 – *Yükün tamamen veya kısmen zıyaı yüzünden 1061 ve 1062 nci maddeler gereğince tazminat verilmesi lazım gelirse, taşıyan malların adi piyasa değerini veya aynı cins ve mahiyetteki malların varma yerinde boşaltmanın başladığı tarihte, eğer gemi bu yerde boşaltılmazsa oraya muvasalatında haiz olduğu değeri öder; bundan zıya sebebiyle tasarruf edilen gümrük ve sair masraflarla navlun indirilir.*

Varma yerine ulaşılmadığı takdirde yolculuğun bittiği yer, yolculuk geminin zıyaıyla biterse, yükün emniyet altına alındığı yer, varma yeri sayılır.

b) Malların hasarı halinde:

Madde 1113 – *Yükün hasarı yüzünden 1061 ve 1062 nci maddeler gereğince tazminat verilmesi lazım gelirse, taşıyan malların hasarlı haldeki satış değeri ile piyasa değeri veya malların varma yerinde boşaltılmanın başladığı tarihte hasarsız olarak haiz olacakları değer arasındaki farkı öder, hasar sebebiyle tasarruf edilen gümrük ve diğer masraflar bundan indirilir.*

c) Tazminatın en yüksek haddi:

Madde 1114 – *Yükleten yükün cins ve kıymetini yükleme başlamadan önce bildirmemiş ve bu beyanı konişmentoya yazılmamış olduğu takdirde, taşıyan, her halde beher koli veya parça başına en çok 1500 Türk lirası ile mesul olur.*

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1186 - Taşıyanın sorumluluğunun sınırına dair 6762 sayılı Kanunun 1112 ilâ 1116 ncı maddeleri, Tasarının bu maddesinde toplanmıştır. Milletlerarası deniz, hava ve kara taşıma hukuklarındaki gelişmeler dikkate alınarak 6762 sayılı Kanunun günümüz ihtiyaçlarını karşılamayan hükümleri, 1979 tarihli Protokol ile değişik Brüksel-Visby Sözleşmesinin 4 üncü maddesinin beşinci fıkrasından alınmıştır. Madde kaleme alınırken, aynı hususları düzenleyen Tasarının 882 inci ve 899 uncu maddelerinde kullanılan ifadelerle birlik sağlanmasına özen gösterilmiştir.

1979 Protokolünün II inci maddesi ile değişik Brüksel-Visby Sözleşmesinin 4 üncü maddesinin beşinci fıkrasının (d) bendi, Özel Çekme Hakkının ulusal para birimine hangi pariteden çevireceği hususunda âkid Devletleri serbest bırakmıştır. Türk hukukunda ve uygulamasında, kural olarak, Borçlar Kanununun 83 üncü maddesi uyarınca “fili ödeme günü” esas alındığından, Tasarının 1186 ncı maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi bu doğrultuda kaleme alınmış, ayrıca Sözleşmede öngörülmüş olan “tarafaların kararlaştırdığı tarih” seçenек olarak eklenmiştir. Gecikmeden doğan zarar için 1968 tarihli Brüksel-Visby

Sözleşmesinde bir hüküm bulunmadığı için, bu konuda 1978 tarihli Hamburg Kurallarının 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (b) ilâ (c) bentleri, Tasarı hükmünün altıncı ilâ yedinci fıkralarına alınmıştır. 1978 tarihli Hamburg Kurallarının 6 ncı maddesinin dördüncü fıkrası, gecikme zararı için de daha yüksek sorumluluk sınırlarının kararlaştırılmasına olanak tanıdığından, 1968 tarihli Brüksel-Visby Sözleşmesinin 4 üncü maddesinin beşinci fıkrasının (g) bendinde yer alan düzenlemeyi, Tasarı hükmünün son fıkrasına almak gerekmiştir.

2. Sorumluluğu sınırlandırma hakkının kaybı

MADDE 1187- (1) Zarara veya teslimdeki gecikmeye, kasten veya pervasızca bir davranışla ve böyle bir zararın veya gecikmenin meydana gelmesi ihtimalinin bilinciyle işlenmiş bir fiilin veya ihmalinin sebebiyet verdiği ispat edildiği takdirde taşıyan, 1186 ncı maddede öngörülen sorumluluk sınırlarından yararlanamaz.

(2) Zarara veya teslimdeki gecikmeye, kasten veya pervasızca bir davranışla ve böyle bir zararın veya gecikmenin meydana gelmesi ihtimalinin bilinciyle işlenmiş bir fiilin veya ihmalinin sebebiyet verdiği ispat edilen taşıyanın adamları da 1190 ıncı maddenin ikinci fıkrası hükmüne dayanarak 1186 ncı maddede öngörülen sorumluluk sınırlarından yararlanamazlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca Tasarının 1187 nci maddesinde, 855 inci maddenin beşinci fıkrasında belirtilen gerekçeler doğrultusunda, bu maddenin birinci ve ikinci fıkralarında da, “kast” derecesindeki kusurdan sonra gelen ikinci kusur derecesi için “pervasızca bir davranışla ve böyle bir zararın meydana gelmesi ihtimalinin bilinciyle” ibaresi tercih edilmiştir. yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Ayrıca, Komisyonumuzca, 886 ncı maddede belirtilen gerekçeler doğrultusunda, birinci ve ikinci fıkralarda geçen “böyle bir zarara veya gecikmeye sebep olmak kastıyla” ibareleri “kasten” olarak değiştirilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1187 - Milletlerarası taşıma sözleşmelerinin hemen hemen hepsinde bulunan bu hüküm, 1968 tarihli Brüksel-Visby Sözleşmesinin 4 üncü maddesinin beşinci fıkrasının (e) bendi ile 4bis maddesinin dördüncü fıkrasından alınmıştır. Anlatım, aynı kusur dereceleri için hüküm getiren Tasarının 855 inci maddesinin beşinci fıkrası ile 886 ncı, 887 inci maddeleri, 930 uncu maddesinin ikinci fıkrası ve 1267 ncı maddeleri ile uyum içerisinde bulunmaktadır. Böylece, uygulamada bu kusur derecesinin yorumu bakımından yeknesaklık sağlanmıştır.

VII- Tazminat istemi için süre

1. Hak düşürücü süre

MADDE 1188- (1) Eşyanın zıyı veya hasarı ile geç tesliminden dolayı taşıyana karşı her türlü tazminat istem hakkı, bir yıl içinde yargı yoluna başvurulmadığı takdirde düşer.

(2) Bu süre taşıyanın eşyayı veya bir kısmını teslim ettiği veya eşya hiç teslim edilmemişse, onun teslim edilmesinin gerektiği tarihten itibaren işlemeye başlar.

(3) Sorumlu tutulan kişinin rücu davası, birinci fıkrada öngörülen hak düşürücü sürenin sona ermesinden sonra da açılabilir. Ancak, rücu davası açma hakkı, bu hakka sahip olan kişinin, istenen tazminat bedelini ödediği veya aleyhine açılan tazminat davasında dava dilekçesini tebellüğ ettiği tarihten itibaren doksan gün içinde kullanılmadıkça düşer.

(4) Bu süre, tarafların dava sebebinin doğmasından sonra yapacakları bir anlaşma ile uzatılabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Dava hakkının düşmesi:

Madde 1067 – Malların tesliminden (Madde 1066, fıkra 1, cümle 1) veya teslim edilmiş olmaları icabeden tarihten itibaren bir yıl içinde mahkemeye müracaat edilmediği takdirde, taşıyan aleyhine malların zıya veya hasarından dolayı her türlü mesuliyet davası hakkı düşer.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1188 - 6762 sayılı Kanunun 1067 nci maddesinden, 1968 tarihli Brüksel-Visby Sözleşmesinin 3 üncü maddesinin altıncı ilâ altı-bis fıkraları ile getirilen yenilikler işlenerek alınmıştır. İkinci fıkrada, sürenin başlangıcı bakımından “eşyanın bir kısmının teslimi”nin de belirtilmiş olması, 1978 tarihli Hamburg Kurallarının 20 nci maddesinin ikinci fıkrasına dayanmaktadır; 1968 tarihli Brüksel-Visby Sözleşmesindeki hükmün bu açıdan tamamlanması mümkün ve gerekli görülmüştür. 6762 sayılı Kanunun 1067 nci maddesinin uygulanmasında “mahkemeye müracaat” terimi tereddütlere sebep olmuşsa da, Yargıtay’ın istikrarlı içtihatlarıyla, 1924 Sözleşmesindeki hükme uygun olarak bu terimin, mahkemede dava açılması, karşı dava, icra takibi, tahkime müracaat, ceza davasına müdahale gibi Türk hukukunda zamanaşımının kesilmesi için kabul edilmiş bütün yargı

yollarını birlikte ifade etmekte olduğu açıklığa kavuşturulmuştu. Kaynak hükmün bu anlamını, Yargıtay'ın yerleşmiş içtihatları doğrultusunda vurgulamak üzere Tasarıda “yargı yoluna başvuru” terimi kullanılmıştır.

2. Hak düşürücü süre itirazından yararlanma hakkının kaybedilmesi

MADDE 1189- (1) Tazminat isteminin muhatabı, zarar göreni dava açma süresini kaçırmaması sonucunu doğuracak şekilde oyalarsa, hak düşürücü sürenin geçmiş olduğu itirazından yararlanamaz.

(2) Bu takdirde, dava açma süresi, zarar görenin, bu durumu öğrendiği tarihten itibaren işlemeye başlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1189 - 6762 sayılı Kanunda yer almayan bu hüküm, taşıyanın, hak düşürücü sürenin dolduğu itirazını kötüye kullanmasını engellemek üzere 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun 2 nci maddesi gereğince verilmiş Yargıtay kararları göz önünde bulundurulmak suretiyle kaleme alınmıştır. Hiç şüphesiz, aynı kural Tasarıda düzenlenmiş bulunan bütün zamanaşımı süreleri için de geçerlidir; ancak bu açıdan borçlar ve ticaret hukuku alanlarında zaten bir tereddüt bulunmayıp, sorun hak düşürücü süreler bakımından 4721 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin uygulanıp uygulanmayacağı noktasında toplanmaktadır. Bu sebeple, bir hak düşürücü süreyi düzenleyen 1188 inci madde için 1189 uncu maddede açık hüküm sevk edilmesi gerekmiştir.

VIII- Sözleşme dışı istemler

MADDE 1190- (1) Taşıyanın sorumluluktan kurtulması hâlleri ile sorumluluk sınırlandırılmasına ilişkin hükümler, navlun sözleşmesine konu olan eşyanın zıya, hasar veya geç teslimi yüzünden, taşıyan aleyhine, haksız fiile veya diğer bir sebebe dayanılarak açılacak bütün davalarda uygulanır.

(2) Böyle bir dava, taşıyanın adamlarından biri aleyhine açılırsa, görevi veya yetkisi sınırları içinde hareket ettiğini ispat etmek kaydıyla, o da, taşıyanın sorumluluktan kurtulması hâlleri ile sorumluluğu sınırlandırma hakkından yararlanabilir.

(3) Taşıyan ile onun adamlarından istenebilecek olan tazminat miktarlarının toplamı, 1187 nci madde hükmü saklı kalmak kaydıyla, 1186 ncı maddede öngörülen sorumluluk sınırını aşamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1190 – Madde, 1968 tarihli Brüksel-Visby Sözleşmesinin 4bis maddesinin birinci ilâ üçüncü fıkralarından alınmıştır; 1978 tarihli Hamburg Kurallarının 7 nci maddesi de benzer bir düzenleme ihtiva etmektedir. Amaç, akdî ve akit dışı sorumlulukların birleşmesi halinde, taşıyanın haksız fiil sorumluluğu hükümleri uyarınca sorumluluğuna gidilerek, deniz ticaretinin ihtiyaçları çerçevesinde taşıyanın ve adamlarının sorumluluğunu tamamen veya kısmen kaldıran hükümlerin dolanılmasını engellemektir.

IX- Fiilî taşıyanın sorumluluğu

1. Genel olarak

MADDE 1191- (1) Taşımanın gerçekleştirilmesi, kısmen veya tamamen bir fiilî taşıyana bırakıldığı takdirde, taşıyan, navlun sözleşmesine göre böyle bir bırakma hakkına sahip olup olmadığı dikkate alınmaksızın, taşımanın tamamından sorumlu kalmaya devam eder. Taşıyan, fiilî taşıyanın ve onun taşıma borcunun ifasında kullandığı ve görevi ve yetkisi sınırı içinde hareket eden adamlarının fiil ve ihmallerinden de bu Kanun hükümlerine göre sorumludur.

(2) Bu Kanunun taşıyanın sorumluluğuna ilişkin olan tüm hükümleri, fiilî taşıyanın bizzat gerçekleştirdiği taşımadan sorumluluğu hakkında da geçerlidir. Fiilî taşıyanın adamlarının aleyhine dava açılması hâlinde 1187 nci maddenin ikinci fıkrası ile 1190 ıncı maddenin ikinci ve üçüncü fıkraları uygulanır.

(3) Taşıyanın kanunen kendisine yüklenmeyen bir borç veya yükümlülüğü üstlenmesi veya tanınan bir haktan vazgeçmesi sonucunu doğuran özel anlaşmalar, açık ve yazılı onayı olmadıkça, fiilî taşıyan hakkında hüküm ifade etmez; fakat, bu hususta yapılmış olan özel bir anlaşma fiilî taşıyanın onayı olmasa da taşıyanı bağlamaya devam eder.

(4) Taşıyanın ve fiilî taşıyanın, aynı zarardan sorumlu oldukları takdirde ve ölçüde sorumlulukları müteselsildir.

(5) Taşıyan, fiilî taşıyan ve bunların adamları tarafından ödenecek tazminatın toplamı, bu Kanunda öngörülen sorumluluk sınırlarını aşamaz.

(6) Bu madde hükümleri, taşıyan ile fiilî taşıyan arasındaki rücu ilişkisini etkilemez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1191 – 1968 tarihli Brüksel-Visby Sözleşmesi ve 6762 sayılı Kanun, taşıyanın ve fiilî taşıyanın sorumlulukları ve bu sorumluluklar arasındaki ilişki hakkında doğrudan bir düzenleme içermemektedir. Bu eksikliği gidermek ve yükü ilgiliye asıl taşıyan yanında fiilî taşıyana karşı da dava açabilme olanağı yaratmak, bu suretle usul ekonomisine de katkı sağlayabilmek için 1978 tarihli Hamburg Kurallarının 10 uncu maddesi, Tasarımın 1191 inci maddesine alınmıştır.

2. Sorumsuzluk şartı

MADDE 1192- (1) 1191 inci maddenin birinci fıkrası hükmüne halel gelmemek kaydıyla, bir navlun sözleşmesinde, sözleşmenin konusunu oluşturan bir taşımanın belirli bir kısmının taşıyandan başka bir kişi tarafından gerçekleştirileceğinin öngörülmüş olması durumunda, sözleşmeye, taşımanın ilgili bölümünde taşınan eşya fiilî taşıyanın hâkimiyetinde iken meydana gelecek zıya, hasar veya teslimdeki gecikmeden taşıyanın sorumlu olmayacağına ilişkin şart konabilir; şu kadar ki, sorumluluğu sınırlayan veya ortadan kaldıran bu tür anlaşmalar, yetkili Türk mahkemesinde fiilî taşıyan aleyhine dava açılmadığı hâllerde geçersizdir. Zıyan, hasarın ve teslimdeki gecikmenin eşya fiilî taşıyanın hâkimiyetinde iken meydana geldiğini ispat yükü, taşıyana aittir.

(2) Sorumluluğu sınırlayan veya ortadan kaldıran bir şartın geçerliği, fiilî taşıyanın adı, unvanı ve işyeri adresinin navlun sözleşmesinden anlaşılmasına bağlıdır. Navlun sözleşmesinin yapılması sırasında

TÜRK TİCARET KANUNU

taşımayı gerçekleştirecek fiilî taşıyan belirlenmemişse, taşıyan, belirlendiği anda ve en geç eşyanın fiilî taşıyana teslimini takiben derhâl gönderilene fiilî taşıyanın adını, unvanını ve işyeri adresini bildirir. Bu bildirim yapılmadığı takdirde, taşıyanın sorumluluğu devam eder.

(3) Fiilî taşıyan, eşyanın hâkimi olduğu sırada ortaya çıkan ziyadan, hasardan veya teslimdeki gecikmeden 1191 inci maddenin ikinci fıkrası uyarınca sorumludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1192 - Birinci ve üçüncü fıkralar, 1978 tarihli Hamburg Kurallarının 11 inci maddesinden alınmıştır. İkinci fıkra, yükü ilgilinin maruz kaldığı zarar dolayısıyla kendisinden tazminat talep edebileceği kişiyi belirleyebilmesine katkıda bulunabilmek ve 1978 tarihli Hamburg Kurallarını tamamlayabilmek için getirilmiş yeni bir hükümdür.

B) Taşıyanın hakları

I- Navlun ödenmesini istem hakkı

1. Miktarı

a) Ölçü, tartı veya sayı üzerine navlun

MADDE 1193- (1) Navlun, eşyanın ölçüsü, tartısı veya sayısı üzerine kararlaştırılmışsa, tereddüt hâlinde, navlun miktarı gönderilene teslim edilen eşyanın ölçü, tartı veya sayısına göre belirlenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

c) Hesap tarzı:

Madde 1074 – Navlun, malın ölçüsü, tartısı veya sayısı üzerine şart edilmiş ise, tereddüt halinde, navlun miktarı gönderilene teslim edilen malın ölçü, tartı veya sayısına göre tayin olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

1193 ilâ 1207 nci Maddelere İlişkin Genel Açıklamalar

Bu hükümlerin yeniden düzenlenmesinde, içerikle ilgili pek fazla değişiklik yapılması gerekli görülmemiştir. Ancak, Alm. TK.'nın 614 ilâ 627 nci paragraflarından iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanunun 1069 ilâ 1081 inci maddelerinde sistemsiz bir şekilde yer alan hükümler, Borçlar Kanunundaki düzenlemeye uygun bir sıralamaya sokulmuştur. Eşya taşıma borcunun karşı edimini “navlun”un teşkil ettiği, esasen Tasarının 1138 inci maddesinde tasrih edilmiş bulunuyordu. Dolayısıyla, taşıyanın haklarına ilişkin bölümde, sırasıyla navlun alacağının modaliteleri (Tasarının 1193 ilâ 1200 üncü maddeleri), taşıyanın (navlun dahil) bütün alacaklarının teminatı (Tasarının 1201 ilâ 1202 üncü maddeleri) ve üçüncü kişi gönderilenin durumu (Tasarının 1203 ilâ 1207 nci maddeleri) ele alınmıştır.

Tasarıyla getirilen önemli bir yenilik, 6762 sayılı Kanunun 1069 uncu maddesinin ikinci fıkrasıyla 1070 inci maddesinde düzenlenen teslimden kaçınma hakkı ve 1077 nci maddesinde düzenlenen rehin hakkının yerine, taşıyanın navlun sözleşmesinden doğan bütün alacakları için Türk Medenî Kanununun sistemine uygun olarak hapis hakkının kabulüdür (Tasarının 1201 inci maddesi). Bu düzenleme, Tasarının dördüncü kitabında taşıyıcının ve taşıma işleri yüklenicisinin alacakları bakımından benimsenen çözüm ile de uyum hâlinindedir.

Bu ayırımda yer alan hükümler emredici değildir. 6762 sayılı Kanunda yer alan hükümler için de aynı kaide geçerli olmakla birlikte, bunlardan birçoğunun “aksine sözleşme yoksa” benzeri ibarelerle başladığı görülmektedir (6762 sayılı Kanunun 1072 nci maddesinin birinci fıkrası, 1075 inci maddenin ikinci fıkrası, 1076 nci maddenin birinci fıkrası). Bu ibareler, gereksiz bulunduğundan Tasarıya alınmamıştır.

Madde 1193 - 6762 sayılı Kanunun 1074 üncü maddesinden, mehaz Alm. TK.'nın 620 nci paragrafı ile karşılaştırılarak ve dili güncelleştirilerek alınmıştır.

b) Zaman üzerine navlun

MADDE 1194- (1) Zaman üzerine kararlaştırılmış olan navlun, yüklemenin belli bir günde başlayacağı öngörülmüşse o günden, değilse 1152 nci madde uyarınca hazırlık bildiriminde bulunduğu günü izleyen günden itibaren işlemeye başlar. Safra ile yolculukta ise, yolculuğa hazır olduğunun haber verildiği günü izleyen günden ve bu haber yolculuğun başlamasından bir gün öncesine kadar verilmemişse, geminin yola çıktığı günden itibaren işlemeye başlar.

(2) Sürastarya öngörülmüşse, sürastarya süresince zaman üzerine kararlaştırılmış navlun işlemez.

(3) Zaman üzerine kararlaştırılmış navlun, boşaltmanın tamamlandığı günden sonra işlemez.

(4) Taşıyanın kusuru olmaksızın yolculuk gecikir veya kesilirse, zaman üzerine kararlaştırılmış navlun, 1221 inci maddenin birinci fıkrası ve 1222 nci maddenin ikinci fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere, araya giren günler için de ödenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

6. Müddet üzerine navlun:

Madde 1076 – Müddet üzerine kararlaştırılmış olan navlun, mukavelede aksine şart bulunmadıkça, kaptanın yükü almaya hazır olduğunu haber verdiği günü takib eden günden itibaren işleme başlar. Safra ile yolculukta ise, yolculuğa hazır olduğunu haber verdiği günü takibeden günden ve bu haber yolculuğun başlamasından bir gün evveline kadar verilmemişse geminin yola çıktığı günden itibaren işleme başlar.

Sürastarya kararlaştırılmışsa müddet üzerine şart edilmiş navlun, bütün halde ancak yolculuğun başladığı günden itibaren işleme başlar.

Müddet üzerine navlun boşaltmanın tamamlandığı günden sonra işleme başlar.

Taşıyanın kusuru olmaksızın yolculuk gecikir veya kesilirse müddet üzerine navlun 1092 ve 1093 üncü maddelerin hükümleri mahfuz kalmak üzere araya giren günler için dahi ödenir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1193'ün gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 1194 - 6762 sayılı Kanunun 1076 ncı maddesinden, mehz Alm. TK.'nın 622 nci paragrafiyle karşılaştırılarak ve dili güncelleştirilerek alınmıştır. Birinci fıkraya, yüklemenin başlayacağı tarihin kesin olarak belirlendiği haller için bir ekleme yapılmış; ikinci fıkrada da kaynak hükümlerle amaçlanan düzenleme daha açık bir anlatıma kavuşturulmuştur.

c) Navlun kararlaştırılmamışsa

MADDE 1195- (1) Taşınmak üzere teslim alınan eşya için navlun miktarı kararlaştırılmamışsa, yükleme zamanı ve yerinde mutata olan navlun ödenir.

(2) Taşınmak üzere teslim alınan eşya kararlaştırılmış olandan fazla ise, fazlası için de sözleşmede belirlenen miktarın oranlanmasına göre navlun ödenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

b) Kararlaştırılmamış navlun:

Madde 1073 – Taşınmak üzere teslim alınan mallar için navlun miktarı kararlaştırılmamışsa yükleme zamanı ve yerinde mutata olan navlun ödenir.

Taşınmak üzere teslim alınan mal kararlaştırılmış olandan fazla ise fazlası için dahi mukavelede tayin olunan nispete göre nevlun ödenir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1193'ün gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 1195 - 6762 sayılı Kanunun 1073 üncü maddesinden, mehz Alm. TK.'nın 619 uncu paragrafi ile karşılaştırılarak ve dili güncelleştirilerek alınmıştır.

d) Navlun dışında kalan prim ve giderler

MADDE 1196- (1) Taşıyan, navlun dışında, pey akçesi, prim, bahşiş ve benzeri bir ad altında başkaca bir istemde bulunamaz.

(2) Aksine sözleşme yoksa, gemiciliğin olağan ve olağanüstü giderleri, özellikle kılavuz, liman, fener, römorkaj, karantina, buz kırdırma ve bunlara benzer hizmetlere ilişkin resim ile ücretleri ödemek ve bu giderleri doğuran sebeplere ilişkin önlemleri almak, navlun sözleşmesi hükümlerine göre yükümlü olmasa bile, yalnız taşıyana düşer.

(3) Müşterek avarya hâllerleriyle eşyanın korunması, emniyet altına alınması ve kurtarılması için yapılan giderler hakkında ikinci fıkra hükmü uygulanmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

5. Navlun ve teferruatı dışında kalan prim ve masraflar:

Madde 1075 – Ayrıca kararlaştırılmış olmadıkça navlun dışında kapo, prim bahşiş ve saire namıyla hiçbir şey istenemez.

Aksi kararlaştırılmış olmadıkça, gemiciliğin adi ve fevkalade masrafları ve hususiyle kılavuz, liman, fener, romörkaj, karantina, buz kırdırma ve bunlara benzeyen hususlara mütaallik resim ve ücretler zikri geçen masrafları doğuran tedbirleri almakla navlun mukavelesi hükümlerine göre mükellef olmasa bile, yalnız taşıyana düşer.

Müşterek avarya halleriyle yükün muhafazası, emniyet altına alınması ve kurtarılması için yapılan masraflar hakkında ikinci fıkra hükmü tatbik olunmaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1193'ün gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 1196 - 6762 sayılı Kanunun 1075 inci maddesinden, mehz Alm. TK.'nın 621 inci paragrafı ile karşılaştırılarak ve dili güncelleştirilerek alınmıştır. Bu ayırımdaki hükümler yedek hukuk kuralı niteliğindedir; ancak, ikinci fıkradaki olumsuz ifade nedeniyle uygulamada tereddütlerin doğmaması için, "aksine sözleşme yoksa" ibaresine yer verilmesi uygun görülmüştür.

2. Navlunun muacceliyeti

MADDE 1197- (1) Navlun, eşyanın tesliminin istendiği anda ve her hâlde boşaltma süresinin sonunda muaccel olur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1193'ün gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 1197 - 6762 sayılı Kanunda, muacceliyet ile ilgili hüküm, teslimden kaçınma hakkını tarif eden 1069 uncu maddenin ikinci fıkrası çerçevesinde belirlenebilmektedir. Borçlar Kanununun 364 üncü maddesinin birinci fıkrasında eser sözleşmeleri hakkında kabul edilmiş olan genel kurala uygun olarak, navlun da, sefer tamamlandıktan sonra, yükün teslimi talep olduğunda muaccel olur. Ancak, boşaltma süresinin tamamlandığı anda, taşıyan, navlun karşılığında üstlendiği edimlerini ifa etmiş olacaktır; nitekim sūrastarya süresi kararlaştırılmışsa, o süredeki bekleme için ayrıca ödeme yapılacaktır. Dolayısıyla, taşıyanın navlun alacağıının tamamı, boşaltma süresi bittiği anda muaccel hâlde gelecektir. Böylece, Tasarının 1199 uncu maddesiyle de uyum sağlanmış olmaktadır.

3. Eşyanın navlun yerine bırakılması

MADDE 1198- (1) Taşıyan, bozulmuş veya hasarlanmış olup olmadığına bakılmaksızın eşyayı navlun yerine kabul etmek zorunda tutulamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Malı navlun yerine kabul:

Madde 1071 / 1- Taşıyan, bozulmuş veya hasarlanmış olsun olmasın yükü navlun yerine kabule mecbur değildir.

GEREKÇE

Madde 1193'ün gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 1198 – 6762 sayılı Kanunun 1071 inci maddesinin birinci fıkrasından, mehz Alm. TK. 'nın 621 inci paragrafının birinci fıkrası ile karşılaştırılarak ve dili güncelleştirilerek alınmıştır. Mehz hükümlerin kalan üç fıkrası, 1861 tarihli Alman Umumi Ticaret Kanunnâmesinin 617 nci maddesinden alınmıştı. Ne var ki bu hükümler, günümüz deniz ticareti uygulamasına aykırıdır; zarar gören yük için tazminat ödenmesi öngörüldüğüne göre, yükün navlun uğruna taşıyana bırakılmasını haklı gösterecek bir gerekçe saptamak mümkün değildir. Bu sebeple, anılan hükümler Tasarıya alınmamıştır.

4. Zıyaa uğrayan eşyanın durumu

MADDE 1199- (1) Boşaltma süresinin sonuna kadar bir kaza sonucunda zıyaa uğrayan eşya için navlun ödenmez ve peşin ödenmiş ise geri alınır. Navlun götürü kararlaştırılmış ise eşyanın bir kısmının zıyayı, navlunun o oranda indirilmesini istemeye hak verir.

(2) Niteliği itibarıyla, özellikle içinden bozulma, kendiliğinden ek-silme ve olağan akma ve sızma yüzünden zıyaa uğrayan eşya ile yolda ölen hayvanlar için, teslim edilmiş olup olmadıklarına bakılmaksızın navlun ödenir.

(3) Müşterek avarya dolayısıyla feda edilmiş olan eşyaya düşen navlun için ödenecek garame payları hakkında müşterek avarya hükümleri uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Navlun tutarı:

a) Zıyaa uğrayan mallar:

Madde 1072 – Aksine mukavele olmadıkça her hangi bir kaza neticesinde zıyaa uğrayan yük için navlun ödenmez ve peşin ödenmiş ise geri alınır.

Geminin tamamı veya bir cüzü yahut muayyen bir yerinin taşıtana tahsis edilmiş olması halinde de aynı hüküm tatbik olunur. Böyle bir halde navlun toptan kararlaştırılmış ise mallardan bir kısmının zıyayı navlunun o nispette indirilmesine hak verir.

Tabiatı itibarıyla bilhassa içinden bozulma, kendiliğinden eksiltme ve mütat akma ve sızma yüzünden zıyaa uğrayan mallar ile yolda ölen hayvanlar için, teslim edilmemeleri halinde bile navlun ödenir.

Müşterek avarya dolayısıyla feda edilmiş olan yük için ödenecek navlun tazminatı hakkında müşterek avarya hükümleri tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1193'ün gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 1199 – 6762 sayılı Kanunun 1072 nci maddesinden, mehz Alm. TK.'nın 617 ilâ 618 inci paragrafları ile karşılaştırılarak ve dili güncelleştirilerek alınmıştır. Sürastaryanın başlamasıyla birlikte navlunun tümü muaccel olacağı için, bu anda karşı edim rizikosu da taşıtana geçecektir; dolayısıyla, sürastarya boyunca taşıyanın kusuru olmadan yükün ziyaa veya hasara uğraması halinde, taşıtan yine de navlunun tamamını, yük zarar görmemiş gibi, ödemek zorunda olacaktır. Birinci fıkranın birinci cümlesine yapılan ilâve ile bu husus açıklığa kavuşturulmuştur. 6762 sayılı Kanunun 1072 nci maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen “navlunun toptan kararlaştırılması” hâli kırkambar sözleşmelerinde (örneğin “5 konteyner” için) de söz konusu olabileceğinden, bu fıkra genelleştirilerek ilk fıkra ile birleştirilmiştir. 6762 sayılı Kanunun tasarısını gözden geçiren Adliye Encümeni tarafından 1072 nci madde için bildirilen gerekçeye uygun olarak, son fıkrada “navlun için ödenecek garame payı” ibaresi tercih edilmiştir.

5. Navlun borçlusu

MADDE 1200- (1) Navlunun borçlusu taşıtandır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1193'ün gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 1200 – Bu madde yeni bir hüküm içermektedir. 6762 sayılı Kanunun 1016 ncı maddesinde, eşya taşıma borcuna tekabül eden karşı edim “navlun” olarak ifade edilmiştir. Ancak hiçbir yerde açıkça, navlunun borçlusunun taşıtan olduğu bildirilmiş değildir. Tasarı, “navlun sözleşmesinden doğan bütün hukuki ilişkileri öncelikle taşıyan ile taşıtan arasında kurmak” esasıyla hazırlandığı için, navlun borçlusunun da taşıtan olduğunu açıkça bildirmek gerekmiştir. Böylece, üçüncü kişi gönderilenin borçlanmasına ilişkin hükümlere de geçiş sağlanmaktadır.

II- Hapis hakkı

1. Genel olarak

MADDE 1201- (1) Taşıyan, navlun sözleşmesinden doğan bütün alacakları için Türk Medenî Kanununun 950 ilâ 953 üncü maddeleri uyarınca eşya üzerinde hapis hakkına sahiptir. Hapis hakkı, eşya, taşıyanın zilyetliğinde bulunduğu sürece devam eder; teslimden sonra dahi, otuz gün içinde mahkemeye müracaat edilmek ve eşya henüz

gönderilenin zilyetliğinde bulunmak şartıyla, hapis hakkından doğan yetkilerin kullanılması mümkündür.

(2) Hapis hakkı, sadece, üzerinde hapis hakkı kullanılan eşyanın taşındığı yolculuktan doğan alacakları teminat altına alır.

(3) Hapis hakkı ancak alacağı teminata alacak miktardaki eşya üzerinde kullanılabilir; ancak, müşterek avarya ve kurtarma alacakları için taşıyan, eşyanın tümü üzerinde hapis hakkı kullanılabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Taşıyanın hakları:

I - Navlun hakkı:

1. Ödeme mükellefiyetinin doğumu:

Madde 1069 / 2– Taşıyan navlunun ödenmesi ve gönderilene düşen diğer borçların yerine getirilmesi karşılığında malı teslimine mecburdur.

2. Yükü teslimden imtina hakkı:

Madde 1070 – Taşıyan; müşterek avarya, kurtarma ve yardım masrafları ve deniz ödücünü yüzünden malı takyid eden alacaklarına mukabil bu alacakların tutarı olan parayı yahut o değerinde teminatı elde etmedikçe malı teslimine mecbur tutulamaz.

Deniz ödücünü donatan hesabına alınmış ise, taşıyanın teslimden önce malı deniz ödücünü kaydından kurtarmak mükellefiyeti malın teslimine engel olamaz.

II - Rehin hakkı:

1. Umumi olarak:

Madde 1077 – Taşıyan, 1069 uncu maddede yazılı alacaklarından dolayı yük üzerinde rehin hakkını haizdir.

Rehin hakkı, yük alıkonduğu veya tevdi edildiği yerde bulunduğu müddetçe bakidir; teslimden sonra dahi, otuz gün içinde mahkemeye müracaat olunmak ve mal henüz gönderilenin zilyetliğinde bulunmak şartıyla devam eder.

İcra ve İflas Kanununun 145 ve mütaakıp maddeleri gereğince borçluya yapılması lazım gelen ihbar ve tebliğler gönderilene yapılır. Gönderilen bulunmaz veya yükü teslim almaktan imtina ederse ihbar ve tebliğlerin taşıyana yapılması lazımdır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1201 inci maddesinde aşağıdaki değerlendirmeler yapılmış; ayrıca, maddede redaksiyon yapılmıştır.

“Alt Komisyonca maddenin görüşmeleri sırasında, 2004 sayılı Kanunun 116 ncı maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca taşınmaların, değerlerinin yüzde kırkı oranında bir bedelle satılmasının mümkün olduğu, dolayısıyla Tasarının 1201 inci

maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde geçen “alacağı temin edecek miktarda” ibaresinin yetersiz kalabileceğine işaret edilmiş ve maddeye bu yönde bir eklemenin yapılması önerilmiştir. Ancak, yapılan görüşme sonucunda, işaret edilen endişenin haklı olmasına karşılık, hükme ekleme yapılmasına gerek bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Nitekim “alacağı temin edecek miktar” ibaresi, 2004 sayılı Kanunun 116 ncı maddesinden kaynaklanabilecek sakıncaları bertaraf edecek şekilde geniş yorumlanmaya müsaittir. Dolayısıyla hapis hakkı, yalnızca alacağın kendisi ve eklentileri için değil, icra satışından doğabilecek mahzurları da giderecek bir bedel için kullanılabilir. Şu hâlde alacak 1.000 TL tutarındaysa, faiz ve diğer yargılama giderleriyle icra satışındaki muhtemel kayıplar dikkate alınarak, 2.500 ilâ 3.000 TL değerindeki eşya üzerinde hapis hakkı kullanılabilir.”

Yapılan bu değerlendirmeler ile değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiş; ayrıca, aşağıda belirtilen gerekçeyle maddenin birinci fıkrasında değişiklik yapılmıştır:

“6762 sayılı Kanunun 1077 nci maddesinin ikinci fıkrasında, taşıyanın alacaklarını temin için tanınan rehin hakkının, yükün tesliminden sonra dahi otuz gün süreyle kullanılabilirliği öngörülmüştür. Bu düzenleme, “milletlerarası uygulamaya ve 4721 sayılı Kanunun sistemine aykırı olduğu” gerekçesiyle Hükümet Tasarısına alınmamıştır; Alt Komisyon da bu çözümü benimsemiştir. Tasarıda, taşıyanın alacakları için 4721 sayılı Kanunun 950 ilâ 953 üncü maddeleri uyarınca hapis hakkı kabul edildiğinden, eşyanın teslim edilmesinden, yani zilyetliğin devrinden sonra, hapis hakkının devam edeceğini kabul etmek gerçekten de mümkün değildir. Ancak, hapis hakkının bahsettiği ve Tasarının 1398 ilâ 1400 üncü maddelerinde düzenlenen “defter tutulması ve icra takibi” yoluyla paraya çevirme hakkının, teslimden sonra dahi otuz gün süreyle kullanılmasına bir engel yoktur; yeter ki eşya hâla gönderilenin zilyetliğinde bulunsun. Nitekim teslim edilen eşya, örneğin gönderilenin fabrikasında veya deposunda bulunabilir; bu aşamada icra memuru ile birlikte eşyanın bulunduğu yere gidip defter tutulması, ardından da icra takibi başlatılması mümkündür. Ancak, gönderilenin de çıkarlarının korunması için, bu olanağı, teslimden başlayarak otuz gün süreyle sınırlandırmak uygundur. Şu kadar ki, otuz günlük süre dolduktan sonra da, taşıyanın genel hükümlere göre ihtiyatı haciz isteme hakkı saklıdır. Buna karşılık eşyanın zilyetliği el değiştirmişse, eşyayı iyiniyetle devralan kişiye karşı, otuz günlük süre içinde olsa bile, defter tutma yoluna veya ihtiyatı haciz yollarına gidilemeyecektir; böyle bir durumda taşıyan, alacaklarının takibi için genel hükümlere göre borçluya müracaat edebilecektir.”

GEREKÇE

Madde 1193’ün gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 1201 – 6762 sayılı Kanunun 1069 uncu maddesinin ikinci fıkrasıyla 1070 inci maddesi, taşıyanın “yükü teslimden kaçınma hakkı”nı (alm. Zurückbehaltungsrecht) düzenlemektedir. Alman hukukunda bu hak, yalnızca şahsi bir def’i teşkil eder, yani Borçlar Kanununun 82 nci maddesi anlamında bir “ödemezlik def’i” niteliğindedir. Bu sebeple Alman hukukunda, 6762 sayılı Kanunun 1077 nci maddesine tekabül eden Alm. TK.’nın 623 üncü paragrafında taşıyana bir de aynı etkili teminat tanınmıştır; Alman hukukundaki yasama geleneğine uygun olarak bu hak, bir “rehin hakkı” (alm. Pfandrecht) olarak adlandırılmıştır. Oysa İsviçre hukukunda daha sade bir çözüm benimsenerek, şahsî ve aynı tesirli teminatlar, “hapis hakkı” (alm. Retentionsrecht) adı altında toplanmıştır. 6762 sayılı Kanunun “deniz ticareti” hükümleri Almanya’dan iktibas edildiği için, Alm. TK.’ya hâkim olan ayırım Türk hukukuna da girmiştir. Buna karşılık 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun

950 nci maddesinde, bu güvencelerin ikisi de, kolay uygulanabilecek bir şekilde birlikte düzenlenmiştir. Bu sebeple, Tasarının 891 inci, 913 üncü, 923 üncü, 1254 üncü, 1275 inci ve 1315 inci maddeleriyle birlikte işbu 1201 inci maddede de, taşıyanın alacaklarının temini için hapis hakkı tercih edilmiştir. Kaldı ki, 4721 sayılı Kanunun hapis hakkında ilişkin hükümleri ile bu hakkın paraya çevrilmesine ilişkin İsviçre’den iktibas edilen 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun ilgili hükümleri de uyum içinde bulunmaktadır. Öte yandan, rehin hakkının teslimden sonra da 30 gün devam edeceğini öngören 6762 sayılı Kanunun 1077 nci maddesinin ikinci fıkrası hükmü, milletlerarası uygulamaya ve 4721 sayılı Kanunun sistemine aykırı olduğundan Tasarıya alınmamıştır.

Uygulamada, 6762 sayılı Kanunun 1077 nci maddesinde öngörülen rehin hakkının, taşıyan ile taşıtan arasında daha önce akdedilip ifa edilmiş olan sözleşmelerden doğan alacaklar için de kullanıldığı, bu suretle bazı kamu kuruluşlarının büyük zarara uğratıldığı müşahade edilmiştir. Tasarının ikinci fıkrası hükmü, bu hukuka aykırı uygulamayı önlemek amacıyla sevk edilmiştir.

Uygulamada karşılaşılan bir diğer sorun, hapis hakkı kullanılırken, alacağın miktarının dikkate alınmamasıdır; çok küçük alacaklar için bazen gemideki yükün tamamı üzerinde hapis hakkının kullanıldığı görülmektedir. Bu aykırılığı gidermek üzere Tasarının üçüncü fıkrası eklenmiştir.

Ancak, 6762 sayılı Kanunun 1070 inci maddesinde yer alan kurala uygun olarak, müşterek avarya ve kurtarma alacakları için yükün tamamının hapsedilmesi hakkı, üçüncü fıkranın ikinci cümlesinde muhafaza edilmiştir. Nitekim bu alacakların miktarı, genellikle, doğmalarından çok sonra yargıya veya tahkime müracaat yoluyla belirlenmektedir; her iki alacak da, yükün değeri ile sınırlıdır, dolayısıyla, yükün değerine kadar borç doğması ihtimali vardır. Bu yüzden uygulamada “dava/tahkim sonucu mahkum olunacak bedelin, yükün değerini aşmamak kaydıyla ödenmesi” taahhüdü karşılığında yük teslim edilmektedir. Yeni düzende de, buna uygun olarak yükün tamamının, muhtemel garame paylarını ve kurtarma ücretini teminen hapsedebileceği esası benimsenmiştir. Buna karşılık, deniz ödücü ile ilgili hükümler Tasarıya alınmadığı için, 6762 sayılı Kanunun 1070 inci maddesinde deniz ödücü alacaklarına yapılan atfı çıkartılmıştır.

2. Çekişmeli tutarın yatırılması ve teminat

MADDE 1202- (1) Taşıyanın alacakları hakkında uyuşmazlık çıkarsa, çekişmeli tutar, mahkemece belirlenecek yere yatırılır yatırılmaz, taşıyan, eşyayı teslim etmek zorundadır.

(2) Taşıyan, eşyanın tesliminden sonra, yeterli teminat göstererek yatırılmış olan tutarı çekebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Tevdi ve teminat:

Madde 1078 – Taşıyanın alacakları hakkında ihtilaf çıkarsa, münazaalı para, mahkemece tayin edilecek yere yatırılır yatırılmaz taşıyan malları teslim etmeye mecburdur.

Taşıyan, malların tesliminden sonra kafi teminat göstererek yatırılmış olan parayı alabilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1193'ün gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 1202 – 6762 sayılı Kanununun 1078 inci maddesinden, mehz Alm. TK.'nın 624 üncü paragrafı ile karşılaştırılarak ve dili güncelleştirilerek alınmıştır. 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun 953 üncü maddesinin birinci fıkrasında “yeterli güvence verilmesi” yolu açılmış olduğundan, Tasarıda böyle bir hükme yer verilmesi gereksiz sayılabilir. Ancak, denizcilik uygulamasında yerleşmiş bu açık düzenlemeyi korumak faydalı bulunmuştur.

III- Üçüncü kişi gönderilenin durumu

1. Ödeme yükümlülüğünün doğması

MADDE 1203- (1) Eşya, taşıtandan başka bir kişiye teslim edilecekse, bu kişi, navlun sözleşmesi veya konişmento ya da diğer bir denizde taşıma senedi uyarınca eşyanın teslimini istediğinde, bu istemin dayandığı sözleşmenin veya konişmentonun yahut diğer bir denizde taşıma senedinin hükümlerine göre ödemeye yetkili kılındığı bütün alacakları ödemekle, kendi hesabına gümrük resmi ödenmiş ve başka giderler yapılmış ise bunları da vermekle ve üstüne düşen diğer bütün borçları yerine getirmekle yükümlü olur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Taşıyanın hakları:

I - Navlun hakkı:

1. Ödeme mükellefiyetinin doğumu:

Madde 1069 / 1- *Gönderilen; malı teslim almakla navlun ve navlun teferruatından olan bütün masrafları ve sürastarya ücretini, teslim almanın dayandığı mukavele veya konişmento hükümlerine göre ödemeye, kendi hesabına Gümrük Resmî ödenmiş ve başka masraflar yapılmış ise bunları da vermeye ve kendine düşen diğer bütün borçları ifaya mecbur kalır.*

GEREKÇE

Madde 1193'ün gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 1203 – Taşıyanın alacaklarından ötürü, üçüncü kişi gönderilenin hangi hallerde sorumlu tutulabileceği, milletlerarası deniz hukukunun da en tartışmalı sorunlarından biridir. Günümüz uygulamasında, bu hususta şu ilkelerin teessüs ettiği görülmektedir: (a) navlun sözleşmesinin, üçüncü kişi lehine bir sözleşme olması sebebiyle, gönderilenin aleyhine borç yaratılamaz; (b) navlun sözleşmesinde veya konişmentoda, gönderilen tarafından bir ödeme

yapılacağı bildirilmiş değilse, gönderilen herhangi bir ödeme yapmakla yükümlü tutulamaz; (c) sözleşmede veya konişmentoda, gönderilenin yükü teslim alma hakkı, yük üzerinde hapis hakkının doğumuna yol açmış olan bazı alacakların ödenmesi şartına tâbi kılınabilir; (d) ancak, bu nevi alacakların hangileri olduğunun, tesellümün dayandığı sözleşme veya konişmentoda belli edilmiş olması gerekir. Bu ilkelerin tümü Tasarıda benimsenmiş ve böylece ortaya çıkan sistemin, İsviçre-Türk özel hukuku bakımından, Borçlar Kanununun 457 nci maddesi anlamında bir havale ilişkisine benzediği tespit olunmuştur: Kendisine ödeme yetkisi verilen kimse, borcu üstlenip üstlenmemekte serbesttir; ödemede bulunursa, asıl borçlu borcundan kurtulur; havale edilen tamamen veya kısmen ödeme yapmazsa, asıl borçlunun borcu devam eder. Madde, bu ilkeleri yansıtabilecek şekilde kaleme alınmıştır ve Tasarının 1205 inci ile 1207 nci maddeleriyle tamamlanmıştır.

2. Gönderilene karşı hapis hakkının kullanılması

MADDE 1204- (1) Gönderilen, eşyanın teslimini istediği andan itibaren, sadece 1203 üncü maddede öngörülen alacaklar için hapis hakkının kullanılmasına katlanmak zorundadır; diğer alacaklar için hapis hakkı kullanılamaz.

(2) Bu takdirde, 1398 ilâ 1400 üncü maddelere göre yürütülecek takiplerde, borçluya yapılması gereken bildirim ve tebliğler gönderilene yapılır. Gönderilen bulunmaz veya eşyayı teslim almaktan kaçınırsa, bildirim ve tebliğlerin taşıtana yapılması gerekir.

(3) Eşya yalnız bir navlun sözleşmesine dayanılarak taşınmış olup da birden çok konişmentoya veya diğer bir denizde taşıma senedine dayanılarak çeşitli gönderilenlere teslim edilecekse, hapis hakkı, her konişmentoya veya diğer bir denizde taşıma senedine isabet eden alacaklar için ayrı ayrı kullanılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1193'ün gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 1204 – Üçüncü kişi gönderilene karşı hapis hakkının kullanılabilmesi için, hapis hakkını veren alacakların ondan talep edilebilecek olması gerekir. Bu nedenle hapis hakkı, taşıtanın her borcu için değil, yalnızca gönderilenin 1203 üncü madde uyarınca katlanmak zorunda olduğu borçlar için kullanılabilir. Dolayısıyla taşıyan, gönderilen tarafından yükün teslimi talep edilince, yalnızca taşıtana karşı doğmuş olan alacakları bakımından hapis hakkını kaybeder. Tasarının ikinci fıkrasında, 6762 sayılı Kanunun 1077 nci maddesinin üçüncü fıkrası hükmü tekrar edilmiş, ancak Tasarının 1398 ilâ 1400 üncü maddeleri ile bağlantı tesis edilmiştir.

Üçüncü fıkrada, uygulamada tartışmalara yol açmış olan bir sorun daha çözüme kavuşturulmuştur. Eşya, tek bir navlun sözleşmesi uyarınca taşınmış ama birden çok denizde

taşıma senedi uyarınca muhtelif gönderilenlere teslim edilecekse, her bir gönderilen, sözleşme uyarınca doğmuş bütün alacaklar için hapis hakkına katlanmak zorunda tutulamaz; bu alacaklar bakımından gönderilenler arasında teselsül bulunmamaktadır. Dolayısıyla her gönderilenin, yalnızca, eşyayı teslim edebilmek için ibraz ettiği denizde taşıma senedine isabet eden alacaklar bakımından hapis hakkına katlanmak zorunda olacağı tasrih edilmiştir.

3. Rücu hakkı

a) Eşyanın teslimi hâlinde

MADDE 1205- (1) Eşyayı gönderilene teslim etmiş olan taşıyan, 1203 üncü maddeye göre gönderilenden istenebilecek olan alacakların ödenmesini taşıyandan isteyemez. Ancak, taşıyanın, taşıyanın zararına olarak sebepsiz zenginleştiği oranda, taşıyan taşıtana rücu edebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III- Rücu hakkı:

1. Malların teslimi halinde:

Madde 1079 – Malları teslim etmiş olan taşıyan, gönderilene karşı haiz olduğu alacakların (Madde 1069) ödenmesini taşıyandan isteyemez. Ancak taşıyanın, taşıyanın zararına olarak, haksız mal iktisabında bulunduğu nispette rücu caizdir.

GEREKÇE

1205 ilâ 1207 nci Maddelere İlişkin Genel Açıklamalar

Tasarının bu maddeleri, 6762 sayılı Kanunun 1079 ilâ 1081 inci maddelerinden alınmıştır. Tasarıda benimsenen sistem çerçevesinde de bu hükümler geçerliğini koruduğundan, muhafaza edilmeleri uygun görülmüştür.

Madde 1193'ün gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 1205 – 6762 sayılı Kanunun 1079 uncu maddesinden, mehz Alm. TK.'nın 625 inci paragrafi ile karşılaştırılmak, Tasarının 1203 üncü maddesiyle uyumlaştırılarak ve dili güncelleştirilerek alınmıştır.

b) Hapis hakkının paraya çevrilmesi hâlinde

MADDE 1206- (1) Taşıyan, üzerinde hapis hakkı kullandığı eşyanın paraya çevrilmesini istemiş, fakat satış sonucunda alacağını tamamen alamamışsa, kendisiyle taşıtan arasında yapılan navlun sözleşmesinden doğan alacaklarını elde edemediği oranda, taşıyandan isteyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**2. Rehnin paraya çevrilmesi hali:**

Madde 1080 – Taşıyan malları teslim etmeyip de rehni paraya çevirmek hakkının kullanmış ve fakat satış neticesinde alacağını tamamen elde edememişse, kendisiyle taşıtan arasında yapılan navlun mukavelesinden doğan alacaklarını elde edemediği nispette taşıtana rücu edebilir.

GEREKÇE

Madde 1193 ve 1205'in gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 1206 – 6762 sayılı Kanunun 1080 inci maddesinden, mehzaz Alm. TK.'nın 626 ncı paragrafı ile karşılaştırılmak, Tasarının 1201 inci ve 1204 üncü maddeleriyle uyumlaştırılarak ve dili güncelleştirilerek alınmıştır.

c) Gönderilenin eşyayı teslim almaması hâlinde

MADDE 1207- (1) Gönderilen, eşyanın teslimini isteme hakkını kullanmazsa, taşıtan, navlun sözleşmesi gereğince navlunu ve diğer alacakları taşıyana ödemekle yükümlüdür.

(2) Eşyanın taşıtan tarafından teslim alınmasında boşaltmayla ilgili hükümler, gönderilen yerine taşıtan geçmek suretiyle uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**3. Gönderilenin malları teslim almaması halinde:**

Madde 1081 – Gönderilen malı teslim almazsa taşıtan, navlun mukavelesi gereğince navlunu ve diğer alacakları taşıyana ödemekle mükelleftir.

Yükün taşıtan tarafından teslim alınmasında 1050- 1078 ve 1112 - 1115 inci maddeler hükümleri gönderilen yerine taşıtan geçmek suretiyle tatbik olunur. Böyle bir halde taşıyan hususiyle alacakları için yük üzerinde 1077 ve 1078 inci maddeler hükümlerine göre rehin hakkını ve 1070 inci maddede yazılı malı teslimden kaçınma hakkını haizdir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1193 ve 1205'in gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 1207 – 6762 sayılı Kanunun 1081 inci maddesinden, mehz Alm. TK. 'nın 627 inci paragrafı ile karşılaştırılmak, Tasarının 1203 üncü maddesiyle uyumlaştırılarak ve dili güncelleştirilerek alınmıştır. 6762 sayılı Kanunun 1081 inci maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan kuralın tekrar edilmesine gerek görülmemiştir, çünkü navlun sözleşmesinden doğan alacakların borçlusu zaten taşıtandır ve bu alacaklar için 1201 inci madde uyarınca hapis hakkı tanınmıştır. Tasarıda öngörülen bu temel kurallar, ancak 1203 üncü madde uyarınca taşıtan olmayan bir gönderilen eşyanın teslimini talep ederse değişikliğe uğramaktadır. O halde, üçüncü kişi gönderilenin teslim talebinde bulunmadığı hallerde, kanunun temel kuralları yine devrede kalacaktır.

DÖRDÜNCÜ AYIRIM

Taşıtanın ve Yükletenin Sorumluluğu

A) Kusur sorumluluğu

MADDE 1208- (1) Taşıtan ve yükleten, kendilerinin veya adamlarının kusurundan kaynaklanmış olmadıkça, taşıyanın veya fiilî taşıyanın, geminin zıyı veya hasarı dolayısıyla ya da diğer bir sebeple uğradığı zarardan sorumlu değildir.

(2) Özel hükümler saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1208 inci maddesine, madde içeriğiyle, amacını açıklayacak “A) Kusur sorumluluğu” başlığı eklenmiştir. Maddede redaksiyon yapılmıştır. Ayrıca maddeye, özel hükümlerin saklı olduğuna dair ikinci fıkra eklenmiştir. Tasarının 1145 ilâ 1148 inci maddelerinde, taşıtanın ve yükletenin orada düzenlenen hâller için taşıyana karşı kusursuz sorumluluğu öngörüldüğünden, 1208 inci maddeye eklenen ikinci fıkrayla bu tür özel hükümlerin saklı tutulması uygun görülmüştür. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1208 – 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesinin hükümleri Alm. TK.'ya ıktibas edilirken, taşıtan/yükletenin sorumluluğuna ilişkin 4 üncü maddenin üçüncü paragrafı alınmamıştır; bu nedenle, 6762 sayılı Kanunda da bu konuda bir genel hüküm bulunmamaktaydı. Bu eksikliğin giderilmesi gerekmiştir. 1208 inci madde bu amaçla hazırlanırken, 1978 tarihli Hamburg Kurallarının 12 nci maddesindeki düzenleme de dikkate alınmış ve 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesindeki hükmün, “fiilî taşıyan”ın ve ikinci cümledeki kuralın eklenmesi suretiyle tamamlanması yoluna gidilmiştir.

BEŞİNCİ AYIRIM

Yolculuğun Başlamasına veya Devamına Engel Olan Sebepler Yüzünden Sözleşmenin Sona Ermesi

A) Sözleşmenin hükümden düşmesi

I- Geminin zayi olması sebebiyle

1. Yolculuk başlamadan önce

MADDE 1209- (1) Gemi, yolculuk başlamadan önce umulmayan bir hâl yüzünden zayi olduğu takdirde, iki taraftan biri ötekine tazminat vermekle yükümlü olmaksızın navlun sözleşmesi hükümden düşer. Bu hâlde sadece geminin zayi olduğu ana kadar doğmuş bulunan borçların ifası gerekir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

Madde 1082 – Yolculuk başlamadan önce umulmayan bir hal yüzünden:

1. Gemi zayi olur, hususiyle batır yahut 818 inci madde gereğince mahkûmiyet kararı verilir ve “tamire değmez” halinde de gemi geciktirilmeksizin açık artırma ile satılır veya deniz haydutlarının eline geçer yahut düşman malı diye yakalanır veya alıkonup ganimet olduğuna hüküm verirse;

2. Eşya taşıma mukavelesinde yalnız cins veya nevi ile değil de muayyen ve müşahhas olarak gösterilmiş olan mallar zayi olursa;

3. Eşya taşıma mukavelesinde muayyen ve müşahhas olarak gösterilmemiş mallar gemiye konulduktan veya gemiye yükletilmek üzere yükleme yerinde kapitan tarafından teslim alındıktan sonra zayi olursa; taraflar biri diğerine tazminat vermekle mükellef olmaksızın eşya taşıma mukavelesi hükümden düşer.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1209 - Bu maddede 6762 sayılı Kanunun 1082 nci maddesinin birinci fıkrasının birinci bendinde geminin umulmayan bir hal yüzünden zayi olmasına bağlanmış bulunan sonuç korunmuş; ancak geminin zayi olduğu münferit hâllere ilişkin örneklerin tekrarına gerek görülmemiştir.

Anılan bentte geminin denize elverişsiz hale gelmiş olmasına ilişkin kayıtlar, bu gibi hâller 1213 üncü maddede tarafların menfaat durumlarına uygun hale getirilerek müstakilen hükme bağlandığından tasarıya alınmamıştır.

Gemi umulmayan bir hal yüzünden zayi olursa, 1212 inci maddede öngörülen hal müstesna taraflar arasındaki sözleşme kendiliğinden ortadan kalkar. Bununla beraber, henüz

yolculuk başlamamış olsa bile sürastarya ücretinin ödenmesi gibi geminin zayi olduğu ana kadar doğan bazı borçların ifası gerekir. Zira, taraflar arasında sürekli nitelikte bir borç ilişkisi kuran navlun sözleşmesinin sona ermesi, sadece geleceğe etkili sonuçlar doğurur.

2. Yolculuk başladıktan sonra

a) Mesafe navlunu

MADDE 1210- (1) Gemi, yolculuk başladıktan sonra umulmayan bir hâl yüzünden zayi olduğu takdirde; taşıyana o ana kadar doğmuş bulunan alacakları dışında, zayi olan gemiden kurtarılan ve emniyet altına alınan eşya başka bir limana getirilmiş olsa bile mesafe navlunu da ödenmesi gerekir.

(2) Mesafe navlunu kurtarılan eşyanın miktarına, geminin zayi olduğu ana kadar alınan mesafeye, yolculuğun giderlerine, süresine, katlanılan rizikolarına ve zorluk derecesine göre hakkaniyete uygun bir şekilde hesap edilir.

(3) Mesafe navlunu, kurtarılan eşyanın emniyet altına alındığı yer ve tarihteki değerini aşamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Yolculuk başladıktan sonraki hadiseler:

1. Mukaveleinin hükümden düşmesi:

a) Geminin zıyaa uğraması:

Madde 1084 – Gemi, yolculuk başladıktan sonra umulmıyan bir hal yüzünden 1082 nci maddenin birinci fıkrasının birinci bendinde yazılı surette zayi olursa eşya taşıma mukavelesi hükümden düşer. Bununla beraber mallar emniyet altına alınmış veya kurtarılmış olduğu nispette taşıtan aşılın mesafenin bütün yolculuğa olan nispetine göre mesafe navlunu öder.

Ödenecek mesafe navlunu, kurtarılmış olan mal değerini aşamaz.

b) Mesafe navlunu hesabı:

Madde 1085 – Mesafe navlununun hesaplanmasında yalnız aşılış mesafe ile kalan mesafe arasındaki nispet değil, aynı zamanda, vasati olarak, masraflar, zaman, rizikolar ve zahmetler itibariyle yolculuğun aşılın kısmı ile kalan kısmı arasındaki nispet dahi göz önünde tutulur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

GEREKÇE

Madde 1210 - 6762 sayılı Kanununun 1084 üncü ve 1085 inci maddeleri esas alınarak hazırlanan bu maddede aslında ilingüncelleştirilmesi dışında esaslı bir yenilik getirilmemiştir. Ancak, mesafe navlunu hesaplanırken dikkate alınacak kriterlerin belirtildiği ikinci fıkrada bir bakıma onları tamamlamak amacıyla ödenecek mesafe navlunu miktarının hakkaniyete de uygun düşmesi gerektiği belirtilmiş; ayrıca yükün nerede ve hangi zamandaki değerinin esas alınacağı hususundaki tereddütler de üçüncü fıkraya “eşyanın güvenlik altına alındığı yer ve tarihteki değeri” ibaresi eklenerek giderilmeye çalışılmıştır.

b) Kaptanın yükümlülükleri

MADDE 1211- (1) Navlun sözleşmesinin geminin umulmayan bir hâl yüzünden zıyaı sebebiyle hükümden düşmesi, kaptanın yükle ilgili olanların yokluğunda 1112 nci madde gereğince, onların menfaatini korumak hususundaki yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz. Kaptan, acil hâllerde önceden danışmasına bile gerek olmaksızın, durumun gereğine göre eşyayı ilgililerin hesabına başka bir gemi ile varma limanına taşıtmak veya eşyanın güvenli bir yerde depo edilmesini veya uygun fiyatla satılmasını sağlamak zorundadır. Kaptan, bu yükümlülüklerinin ifası ve eşyanın bakımı için gereken giderleri karşılamak üzere eşyayı rehnemeye veya bir kısmını satmaya da yetkilidir.

(2) Kaptan, taşıyanın mesafe navlunu ile geminin zayı olduğu ana kadar doğmuş bulunan alacakları ve eşyayı takyit eden müşterek avarya garame payları ile kurtarma alacakları ödenmedikçe veya bunlar karşılığında yeterli teminat gösterilmedikçe, eşyayı elden çıkarmaya veya taşıtmak üzere başka bir gemiye teslimine zorunlu değildir.

(3) Kaptanın birinci fıkraya hükmüne göre kendisine düşen yükümlülükleri yerine getirmesinden doğacak zararlardan, taşıyan dışında donatan da sorumludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

c) Kaptanın vazifeleri:

Madde 1086 – Eşya taşıma mukavelesinin hükümden düşmesi, kaptanın, geminin zıyaından sonra da yükle ilgili olanların gıyabında 995 - 997 nci maddeleri gereğince onların menfaatini korumak hususundaki vazifesini değiştirmez. Bu itibarla kaptan, acil hâllerde önceden danışmaya dahi lüzum kalmaksızın halin icaplarına göre ya yükü ilgililerin hesabına başka bir gemi ile varma limanına taşımaya veyahut da yükün depo edilmesini veya satılmasını temin etmeye ve yükün taşınması veya depo edilmesi halinde de, gerek bunun ve gerekse yükün bakımı için lazım olan paraları elde etmek maksadıyla yükün bir kısmını satmaya veya

taşıtlması halinde yükü tamamen veya kısmen deniz ödünçüne karşı rehnemeye salâhiyetli ve mecburdur.

Mesafe navlunu ile taşıyanın 1069 uncu madde gereğince istiyebileceği diğer alacakları ve yükü takyideden müşterek avarya gareme payları; kurtarma ve yardım masrafları ve deniz ödünçü paraları ödenmedikçe veya temin edilmedikçe kaptan yükü elden çıkarmaya veya taşıtmak üzere başka bir gemiye teslim etmeye mecbur değildir.

Birinci fıkraya göre kaptana düşen vazifelerin yapılmamasından doğacak zararlardan donatan dahi navlun ile ve gemiden bir şey kurtarılmış oldukça gemi ile mesuldür.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1211 - 6762 sayılı Kanununun 1086 ncı maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır. Ancak, Tasarıda düzenlenmesine gerek görülmeyen deniz ödünçü sözleşmesi ile ilgili kayıtlar metinden çıkarılmış ve son fıkrada taşıyanın aynı zamanda donatan olmadığı hallerde kaptanın görevlerini yapmamasından dolayı taşıyan ile birlikte donatanın da sorumlu olacağı, mehzaz hükme uygun olarak ifade edilmiştir.

3. Başka gemiye yükleme ve aktarma

MADDE 1212- (1) Taşıyan, eşyayı, sözleşmede ismen kararlaştırılmış olan dışında başka bir gemiye yüklemeye veya aktarmaya yetkili ise, bu geminin zıyayı hâlinde taşımayı diğer uygun bir gemi ile yapabilir veya tamamlayabilir. Taşıyan, seçimini gecikmeksizin taşıtana bildirmekle yükümlüdür.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1212 nci maddesinin başlığında “yerine geçme kayıtları” ibaresi, madde metniyle uyumlu olması açısından “başka gemiye yükleme ve aktarma” şeklinde değiştirilerek kabul edilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1212 - Uygulamada hemen hemen bütün tip sözleşmelerde yer alan bu kayıtların taraflar arasındaki sözleşmeye konulmasının ne gibi bir sonuç doğuracağına Tasarıda belirtilmesinin faydalı olacağı düşünülmüştür. İkame kaydı gereğince taşıyan yükü bir başka gemi ile taşımaya veya bir başka gemiye aktarmaya yetkili ise, 6762 sayılı Kanunun 1028 inci maddesine tekabül eden 1150 inci madde uyarınca bundan doğacak zararlardan sorumlu tutulamaz; ancak geminin zayi olması onun tarafı olduğu sözleşmeyi de sona erdirmez. Zira, bu takdirde taşıyanın gemiyi temin borcu konusu itibarıyla cins borcu niteliğindedir ve geminin zayi olması ifa imkânsızlığı durumunu ortaya çıkarmaz. Diğer bir deyişle, taşıyan taşımayı uygun olan bir başka gemiyle yapmak veya tamamlamak zorundadır. Hal böyle iken, zaten elindeki gemiyi yitirmiş bir taşıyanı sözleşmedeki bu nev’i bir şarta dayalı olarak taşımayı yapmaya veya tamamlamaya doğrudan doğruya bir kanun hükmü ile zorlamanın onun durumunu çok ağırlaştıracağı sonucuna varılmış ve tip sözleşmelerdeki düzenlemeye paralel bir hükmün sevk edilmesi uygun bulunmuştur.

4. Geminin denize elverişsiz hâle gelmesi

MADDE 1213- (1) Denize elverişsiz hâle gelmiş gemi, mahkemenin tespit kararıyla zayi olmuş sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1213 - 6762 sayılı Kanunun 1082 nci maddesinin birinci fıkrasının birinci bendinden farklı olarak Tasarıda tamire değmez hale gelmiş olan bir geminin ayrıca vakit geçirmeksizin açık artırma ile satışı aranmamıştır. Zira, taşıyan malik olmadığı takdirde, bu şartın onun tarafından yerine getirilmesi kabil değildir. Buna göre, taraflar arasındaki sözleşmenin geminin umulmayan bir hal yüzünden denize elverişsiz hale gelmesi sebebiyle hükümden düşmesi için, geminin tamir kabul etmez veya tamire değmez hale geldiğinin mahkeme kararı ile tesbiti gerekli ve yeterlidir.

II- Eşyanın zayi olması sebebiyle

1. Yolculuk başlamadan önce

a) Eşya sözleşmede ferden belirlenmişse

MADDE 1214- (1) Sözleşmede ferden belirlenen eşyanın tamamının umulmayan bir hâl yüzünden zayi olması hâlinde, taraflar arasındaki sözleşme iki taraftan biri ötekine tazminat vermekle yükümlü olmaksızın hükümden düşer. Ancak, o ana kadar doğmuş alacakların ifası gerekir.

(2) Eşyanın bir kısmının zayi olması hâlinde ise, taşıtan kararlaştırılan navlunun yarısını ödeyerek sözleşmeyi feshetmeye veya taşıyanın durumunu güçleştirmemek şartıyla başka eşya yüklemeye yetkilidir. Taşıtan bu seçimlik haklarını, gemi limandan ayrılana kadar kullanmadığı takdirde, tam navlunu ödemeye zorunludur.

(3) Zayi olanlar yerine başka eşyayı yüklemeyi tercih eden taşıtan, bu yüklemeyi giderlerine de katlanarak mümkün olan en kısa zamanda bitirmeye ve sebep olduğu zararları tazmine zorunludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

Madde 1082/2- Birinci fıkranın üçüncü bendindeki halde mallar 1039 uncu maddenin ikinci fıkrasında yazılı bekleme müddeti içinde zayi olursa, taşıtan 1022 nci maddeye dayanarak zayi olanlar yerine başka mal teslimine hazır olduğunu gecikmeksizin bildirdiği ve yine aynı müddet içinde teslim başlaadığı takdirde, mukavele hükümden düşmez. Taşıtan bu malların yüklenmesini en kısa bir zamanda bitirmeye, bu yükletmenin fazla masraflarını üzerine almaya ve yükleme yüzünden bekleme müddeti uzarsa taşıyanın bu yüzden uğradığı zararı tazmine mecburdur.

2. Yükün yalnız bir kısmına mütaallik hadiseler:

Madde 1090 – Yükün tamamı hakkında gerçekleşmesi halinde 1082 ve 1083 üncü maddeler uyarınca akdi hükümsüz kılacak veya akitten cayma salahiyetini verecek olan sebeplerden birisi, yükten bir kısmı hakkında gerçekleştiği takdirde taşıtan, taşıyana durumunu güçleştirmemek şartıyla kararlaştırılanların yerine başka eşya yüklemekte yahut kararlaştırılmış bulunan navlunun yarısından ibaret olan pişmanlık navlununu ve taşıyanın caymadan doğan diğer alacaklarını (1040 inci madde) ödeyerek mukaveleden caymakta serbesttir. Taşıtan bu hakları kullanırken riayet etmesi icabeden müddetle bağlı değildir; bununla beraber bu iki haktan hangisini kullanmak istediğini gecikmeksizin bildirmek ve başka mal yüklemek şikkını seçtiği takdirde; yüklemeyi en kısa bir zamanda bitirmek, bu yüklemenin

fazla masraflarını da üzerine almak ve bekleme müddeti bu sebepten uzarsa, taşıyanın bu yüzden uğrayacağı zararları da tazmin etmek mecburiyetindedir.

Bu iki haktan hiçbirini kullanmazsa, yükün umulmıyan hal yüzünden kazaya uğramış olan kısmı için de tam navlun ödemeye mecburdur. Harb, İthalat veya ihracaat yasağı yahut diğer bir amme tasarrufu yüzünden yükün artık serbest sayılmıyan kısmını her halde gemiden çıkarıp geri almaya mecburdur.

Umulmıyan hal yolculuk başladıktan sonra baş gösterirse taşıtan, yükün bu yüzden kazaya uğrıyan kısmı için kaptan yükün mezkûr kısmını varma limanından başka bir limanda boşaltmak zaruretinde kalıp da yolculuğa gecikerek veya gecikmeksizin devam etse dahi, tam navlunu ödemekle mükelleftir.

1072 nci madde hükmü mahfuzdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1214 - 6762 sayılı Kanunun muhtelif maddelerinde çok dağınık olarak sevk edilmiş bulunan hükümler vaz'ettikleri esaslardan fazla ayrılmadan bir sistem içinde tek bir maddede toplanmıştır. 6762 sayılı Kanunun 1082 inci maddesinin birinci fıkrasının ikinci bendi ile 1090 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarından alınmış olan bu maddede ferden tayin edilmek suretiyle taşınması kararlaştırılan eşyanın tamamının yolculuk başlamadan önce zayi olması halinde sözleşmenin geleceğe etkili olarak hükümden düşeceği; buna karşılık eşyanın bir kısmının zayi olması halinde ise, sözleşmenin sona ermeyeceği; sadece taşıtanın bazı seçimlik haklarının doğacağı ve onun bunları ne surette kullanabileceği düzenlenmiştir.

b) Eşya, sözleşmede tür veya cinsi ile belirlenmişse

MADDE 1215- (1) Sözleşmede ferden belirlenmemiş bulunan eşyanın yüklenmek üzere tesliminden önce tamamı zayi olsa bile, taraflar arasındaki sözleşme sona ermez.

(2) Taşıtanın, kararlaştırılandan başka bir eşya yüklemeye ilişkin 1144 üncü maddeden doğan hakkı saklıdır.

(3) Sözleşmede sadece tür ve cinsi ile gösterilmiş bulunan eşyanın yüklenmek üzere teslimi, onu ferden belirlenmiş hâle getirir.

(4) Navlun sözleşmesinde tür ve cinsi ile gösterilmiş bulunan eşya henüz bekleme süresi dolmadan gemiye yüklendikten veya gemiye yüklenmek üzere yükleme yerinde kaptan tarafından teslim alındıktan sonra tamamen zayi olursa taşıtan, zayi olanlar yerine başka eşya

teslimine hazır olduğunu gecikmeksizin bildirdiği ve yine aynı süre içinde bu eşyanın teslimine başladığı takdirde, sözleşme hükümden düşmez. Taşıtan, bu eşyanın yüklenmesini en kısa zamanda bitirmek dışında bu yüklemenin fazla giderlerini üzerine almaya ve bu yükleme yüzünden bekleme süresi uzarsa taşıyanın bu yüzden uğradığı zararını tazmine mecburdur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Basit yolculuk:

I - Yolculuk başlamadan önceki hadiseler:

1. Mukaveleli hükümden düşmesi:

Madde 1082 – Yolculuk başlamadan önce umulmayan bir hal yüzünden:

1. Gemi zayi olur, hususiyile batar yahut 818 inci madde gereğince mahkûmiyet kararı verilir ve “tamire değmez” halinde de gemi geciktirilmeksizin açık artırma ile satılır veya deniz haydutlarının eline geçer yahut düşman malı diye yakalanır veya alkonup ganimet olduğuna hüküm verilirse;

2. Eşya taşıma mukavelesinde yalnız cins veya nevi ile değil de muayyen ve müşahhas olarak gösterilmiş olan mallar zayi olursa;

3. Eşya taşıma mukavelesinde muayyen ve müşahhas olarak gösterilmemiş mallar gemiye konulduktan veya gemiye yükletilmek üzere yükleme yerinde kapitan tarafından teslim alındıktan sonra zayi olursa; taraflar biri diğerine tazminat vermekle mükellef olmaksızın eşya taşıma mukavelesi hükümden düşer.

Birinci fıkranın üçüncü bendindeki halde mallar 1039 uncu maddenin ikinci fıkrasında yazılı bekleme müddeti içinde zayi olursa, taşıtan 1022 nci maddeye dayanarak zayi olanlar yerine başka mal teslimine hazır olduğunu gecikmeksizin bildirdiği ve yine aynı müddet içinde teslimine başladığı takdirde, mukavele hükümden düşmez. Taşıtan bu malların yüklenmesini en kısa bir zamanda bitirmeye, bu yükletmenin fazla masraflarını üzerine almaya ve yükleme yüzünden bekleme müddeti uzarsa taşıyanın bu yüzden uğradığı zararını tazmine mecburdur.

2. Yükün yalnız bir kısmına mütaallik hadiseler:

Madde 1090/1 – Yükün tamamı hakkında gerçekleşmesi halinde 1082 ve 1083 üncü maddeler uyarınca akdi hükümsüz kılacak veya akitten cayma yetkisini verecek olan sebeplerden birisi, yükten bir kısmı hakkında gerçekleştiği takdirde taşıtan, taşıyana durumunu güçleştirmemek şartıyla kararlaştırılanların yerine başka eşya yüklemekte yahut kararlaştırılmış bulunan navlunun yarısından ibaret olan pişmanlık navlununu ve taşıyanın caymadan doğan diğer alacaklarını (1040 ıncı madde) ödeyerek mukaveleden caymakta serbesttir. Taşıtan bu hakları kullanırken riayet etmesi icabeden müddetle bağlı değildir; bununla beraber bu iki haktan hangisini kullanmak istediğini gecikmeksizin bildirmek ve başka mal yüklemek

şikkını seçtiği takdirde; yüklemeyi en kısa bir zamanda bitirmek, bu yüklemenin fazla masraflarını da üzerine almak ve bekleme müddeti bu sebepten uzarsa, taşıyanın bu yüzden uğrayacağı zararları da tazmin etmek mecburiyetindedir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1215 - 6762 sayılı Kanunun muhtelif maddelerinde çok dağınık olarak sevkedilmiş bulunan hükümler vaz'ettikleri esaslardan fazla ayrılmadan bir sistem içinde tek bir maddede toplanmıştır.

6762 sayılı Kanunun 1082 inci maddesinin birinci fıkrasının üçüncü bendi ve ikinci fıkrası ile 1090 ncı maddesinin birinci fıkrasından alınan bu maddede tarafların ferden belirlenmeksizin taşınmasını kararlaştırdıkları eşyanın zayi olmasının sözleşmeyi sona erdirmeyeceği; sadece bu halde taşıtanın gemiye zayı olan eşya yerine başka eşyayı yükleyebileceği ve ayrıca nev'i veya cinsi ile belirlenerek taşınması kararlaştırılan eşyanın tesliminin bu eşyayı ferden belirlenmiş hale getireceği; yani bu safhadan sonra ortaya çıkan tam zıyan sözleşmeyi sona erdireceği vurgulanmıştır. Ancak, son halde henüz yükleme müddeti dolmamışsa taşıtan üçüncü fıkrada yazılı şartlar çerçevesinde zayı olan eşya yerine başka eşya yükleyerek sözleşmenin sona ermesini engelleyebilir. Taşınması kararlaştırılan eşyanın kısmi zıyanı sebebiyle sözleşmenin mevcudiyetini koruduğu hallerde ise, taşıyan evvelce olduğu gibi Tasarının 1214'üncü maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında yazılı seçimlik haklarından birini kullanabilmek imkânını haizdir.

2. Yolculuk başladıktan sonra

a) Eşyanın tamamının zayı olması

MADDE 1216- (1) Yolculuk başladıktan sonra taşınan eşyanın umulmayan bir hâl yüzünden tamamının zayı olması ile iki taraftan biri diğerine tazminat vermeye zorunlu olmaksızın, navlun sözleşmesi hükümden düşer. Taşıyana sadece, sözleşmenin sona erdiği ana kadar doğmuş bulunan diğer alacakları ödenir. 1199 uncu maddenin ikinci ve üçüncü fıkraları saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

d) Yükün zıyaa uğraması:

Madde 1087 – Yolculuk başladıktan sonra mallar umulmiyan bir hal yüzünden zayı olursa eşya taşıma mukavelesi iki taraftan biri ötekine tazminat vermeye mecbur olmaksızın hükümden düşer; hususiyile 1072 nci maddenin 3 ve 4 üncü fıkralarına göre aksine hüküm bulunmadıkça navlunun tamamen veya kısmen ödenmesi lazım gelmez.

GEREKÇE

Madde 1216 - 6762 sayılı Kanunun 1087 nci maddesi esas alınarak düzenlenen bu maddede geleceğe etkili sona ermenin vurgulanması dışında bir yenilik yoktur. Eşyanın tamamının zayi olması halinde navlun sözleşmesinin sona ermesine rağmen navlun veya garame payı ödenmesi hakkında Tasarının 1199 uncu maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarına yollamada bulunulmuştur.

b) Eşyanın bir kısmının zayi olması

MADDE 1217- (1) Yolculuk başladıktan sonra eşyanın umulmayan bir hâl yüzünden bir kısmının zayi olması, taraflar arasındaki sözleşmeyi hükümden düşürmez. Eşyanın, zayi olan kısmı hiç taşınmamış veya yolculuk devam ederken gemiden uzaklaştırılmış olsa bile, taşıyana tam navlun ödenir; şu kadar ki, 1199 uncu maddenin ikinci ve üçüncü fıkrası hükümleri saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

Madde 1090/3- Umulmıyan hal yolculuk başladıktan sonra baş gösterirse taşıyan, yükün bu yüzden kazaya uğrıyan kısmı için kaptan yükün mezkûr kısmını varma limanından başka bir limanda boşaltmak zaruretinde kalıp da yolculuğa geçerek veya gecikmeksizin devam etse dahi, tam navlunu ödemekle mükelleftir.

GEREKÇE

Madde 1217 - 6762 sayılı Kanunun 1090 ıncı maddesinin üçüncü fıkrası esas alınarak düzenlenen bu maddede tam navlunun ödenmesi gerektiği hakkındaki hükmün istisnasını oluşturan 1072 nci maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarına tekabül eden Tasarının 1199 uncu maddesinin ikinci ve üçüncü fıkrası hükümlerine yollamada bulunularak evvelce yorum suretiyle halledilen bir eksiklik giderilmiştir.

B) Sözleşmenin feshi

I- Taraflara fesih hakkı veren hâl

MADDE 1218- (1) Gemiye ambargo veya devlet hizmeti için el konulması, varma yeri ülkesi ile ticaretin yasaklanması, yükleme veya varma limanlarının abluka altına alınması, sözleşme gereğince taşınacak olan eşyanın tamamının yükleme limanından ihracının veya varma limanına ithalinin yahut transit geçişinin yasaklanması gibi bir kamu tasarrufu yüzünden sözleşmenin ifasının engellenmiş olması her iki tarafa herhangi bir tazminat vermekle yükümlü olmaksızın sözleşmeyi feshedebilme hakkı verir.

(2) Henüz yolculuk başlamamışsa, fesih hakkının kullanılabilmesi için sözleşmenin ifasını engelleyen durumun mevcut ihtimallere göre kısa zamanda ortadan kalkmayacağına anlaşılmış olması gerekir. Buna karşılık, yolculuk başladıktan sonra sözleşmenin ifası engellenmişse, fesih hakkının kullanılabilmesi için bir ay boyunca engelin kalkmasının beklenmesi gerekir. Bu süreler, kaptan engeli bir limanda bulunduğu sırada öğrenirse, engeli haber aldığı günden; aksi takdirde engelin kendisine bildirildiği günden sonra gemi ile bir limana ulaştığı günden itibaren hesap olunur.

(3) Taraflar, kısmi yolculuk charteri sözleşmeleri ile kırkambar sözleşmelerinde belli bir süre beklemeye zorunlu olmaksızın fesih hakkını kullanabilirler.

(4) Savaş çıktığı için geminin veya navlun sözleşmesi gereğince gemi ile taşınacak eşyanın tamamı yahut her ikisinin artık serbest sayılmaması ve zapt veya müsaderesi tehlikesi mevcutsa, taraflar belli bir süre beklemeye zorunlu olmaksızın fesih hakkını kullanabilirler.

(5) Taşıtanın, engelin yolculuk başlamadan önce ortaya çıktığı hâllerde, serbest sayılmayan eşya yerine kararlaştırılardan başka eşya yüklemeye ilişkin 1144 üncü maddeden doğan hakkı saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Mukaveleden cayma hakkı:

Madde 1083 – *Aşağıdaki hallerde taraflardan her biri, tazminat vermekle mükellef olmaksızın, mukaveleden cayabilir:*

1. *Yolculuk başlamadan önce; gemiye ambargo konması yahut devlet veya yabancı devlet hizmeti için el konması, varma yeri memleketi ile ticaretin menedilmesi, yükleme veya varma limanının abluka altına alınması, eşya taşıma mukavelesi gereğince taşınacak olan malların yükleme limanından ihracının veya varma limanına ithalinin menedilmesi, diğer bir amme tasarrufu ile geminin yola çıkmasının veya yolculuğun yapılmasının yahut eşya taşıma mukavelesi gereğince teslim edilecek olan malların yollanmasının men olunması. Bütün bu hallerde amme tasarrufundan çıkan engel, ancak mevcut ihtimallere göre az zamanda ortadan kalkmayacağı anlaşıldığı takdirde mukaveleden cayma hakkını verir.*

2. *Yolculuk başlamadan önce bir harb çıktığı için geminin veya eşya taşıma mukavelesi gereğince gemi ile taşınacak olan malların yahut her ikisinin artık serbest sayılmaması ve zabıt ve müsaadere tehlikesine maruz kalması.*

Bu hükümler 1022 nci madde ile taşıtana verilmiş olan salahiyetin kullanılmasına mani olmaz

2. Mukaveleden cayma hakkı:

Madde 1088 – Yolculuk başladıktan sonra 1083 üncü maddede yazılı umulmıyan hallerde biri çıkarsa taraflardan her biri tazminat vermekle mükellef olmaksızın mukaveleden cayabilir:

Ancak 1083 üncü maddenin birinci fıkrasının birinci bendinde yazılı umulmıyan hallerden biri çıktığı takdirde cayma hakkını kullanmak için, gemi bir Avrupa limanında bulunuyorsa üç ay, Avrupa dışı bir limanda bulunuyorsa beş ay müddetle maninin kalkmasını beklenmesi lazımdır.

Kaptan manii bir limanda bulunduğu sırada öğrenirse bu müddet haber aldığı gündən; aksi takdirde kendisine haber verildikten sonra gemi ile bir limana vasıl olduğu gündən itibaren hesap olunur.

Aksi kararlaştırılmış olmadıkça gemi, caymanın bildirildiği sırada bulunduğu limanda boşaltılır.

Taşıtan, yolculuğun aşılın kısmı için 1084 ve 1085 inci maddeler gereğince mesafe navlunu ödemekle mükelleftir.

Manii dolayısıyla gemi kalktığı limana veya başka bir limana dönerse mesafe navlunu, geminin varma limanına en yakın olmak üzere ulaştığı noktanın esas tutulması suretiyle tesbit olunan mesafe üzerinden hesap edilir.

Kaptan; yukarda yazılı hallerde de eşya taşıma mukavelesinden cayma haberi verilmeden önce olduğu gibi verildikten sonra da 995, 996, 997 ve 1086 ncı maddeler gereğince yük ile ilgili olanların manfaatinin korunmasıyla mükelleftir.

C) Geminin tamamına mütaallik olmıyan taşıma mukaveleleri:

Madde 1096 – Navlun mukavelesi geminin tamamına ait olmayıp da ancak geminin bir cüzü veya muayyen bir yerine veyahut da parça mallara dair olursa 1082 - 1095 inci maddeler hükümleri aşağıdaki farklarla tatbik olunur:

1. 1083 ve 1088 inci maddelerdeki hallerde taraflardan her biri, mani çıkar çıkmaz ne kadar süreceğine bakmaksızın mukaveleden cayma hakkını kullanabilir;

2. 1090 inci maddedeki halde taşıtan mukaveleden cayma hakkın kullanamaz;

3. 1092 ncı maddedeki halde taşıtan muvakkaten boşaltmak hakkını ancak diğer taşıtanlar muvafakat ettikleri takdirde kullanabilir;

4. Taşıtan 1093 üncü maddedeki halde malları, ancak bunlar tamir sırasında zaten boşatılmış olduğu takdirde ve tam navlunu ile diğer alacakları ödemek şartıyla geri alabilir.

1045 ve 1047 inci maddeler hükümleri mahfuzdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1218 - 6762 sayılı Kanununun 1083 üncü maddesi ve 1088 inci maddesinin ilk üç fıkrası ile 1096 ncı maddesinin birinci fıkrasının birinci bendinde dağınık bir şekilde sevk edilmiş bulunan hükümler vaz'ettikleri esaslardan ayrılmadan bir sistem içinde tek bir maddede toplanmış; sadece 1088 inci maddenin ikinci fıkrasının Avrupa limanları ile diğer limanlar arasında ayırım yapan hükmü günümüzde artık buna gerek kalmadığı için Tasarı metnine alınmamıştır.

II- Tarafların fesih hakkına sahip olmadığı hâller

1. Eşyanın sadece bir kısmına ilişkin engeller

MADDE 1219- (1) Eşyanın sadece bir kısmına ilişkin engeller, taraflara fesih hakkı vermez. Taşıtan, savaş, ihracat veya ithalat yasağı gibi sebeplerle eşyanın artık serbest sayılmayan kısmını her hâlde gemiden alıp uzaklaştırmak zorundadır. Ancak, taşıtan henüz yolculuk başlanmamışsa, taşıyanın durumunu ağırlaştırmamak şartıyla gemiye bunlar yerine başka eşya yükleyebilir veya kararlaştırılan navlunun yarısını ödeyerek sözleşmeyi feshedebilir. Eşyanın, sözleşmenin ifasını engelleyen kısmı hiç taşınmamış veya yolculuk devam ederken gemiden uzaklaştırılmış olsa bile, taşıyana tam navlun ödenir.

(2) Kısmi yolculuk charteri sözleşmeleri ile kırkambar sözleşmelerinde fesih hakkı yoktur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Yükün yalnız bir kısmına mütaallik hadiseler:

Madde 1090 – *Yükün tamamı hakkında gerçekleşmesi halinde 1082 ve 1083 üncü maddeler uyarınca akdi hükümsüz kılacak veya akitten cayma yetkisini verecek olan sebeplerden birisi, yükten bir kısmı hakkında gerçekleştiği takdirde taşıtan, taşıyana durumunu güçleştirmemek şartıyla kararlaştırılanların yerine başka eşya yüklemekte yahut kararlaştırılmış bulunan navlunun yarısından ibaret olan pişmanlık navlununu ve taşıyanın caymadan doğan diğer alacaklarını (1040 inci madde) ödeyerek mukaveleden caymakta serbesttir. Taşıtan bu hakları kullanırken riayet etmesi icabeden müddetle bağlı değildir; bununla beraber bu iki haktan hangisini kullanmak istediğini gecikmeksizin bildirmek ve başka mal yüklemek şıklığını seçtiği takdirde; yüklemeyi en kısa bir zamanda bitirmek, bu yüklemenin fazla masraflarını da üzerine almak ve bekleme müddeti bu sebepten uzarsa, taşıyanın bu yüzden uğrayacağı zararları da tazmin etmek mecburiyetindedir.*

Bu iki haktan hiçbirini kullanmazsa, yükün umulmıyan hal yüzünden kazaya uğramış olan kısmı için de tam navlun ödemeye mecburdur. Harb, İthalat veya ihracaat yasağı yahut diğer bir amme tasarrufu yüzünden yükün artık serbest sayılmıyan kısmını her halde gemiden çıkarıp geri almaya mecburdur.

Umulmıyan hal yolculuk başladıktan sonra baş gösterirse taşıtan, yükün bu yüzden kazaya uğrıyan kısmı için kaptan yükün mezkür kısmını varma limanından başka bir limanda boşaltmak zaruretinde kalıp da yolculuğa gecikerek veya gecikmeksizin devam etse dahi, tam navlunu ödemekle mükelleftir.

1072 nci madde hükmü mahfuzdur.

C) Geminin tamamına mütaallik olmıyan taşıma mukaveleleri:

Madde 1096 – Navlun mukavelesi geminin tamamına ait olmayıp da ancak geminin bir cüzü veya muayyen bir yerine veyahut da parça mallara dair olursa 1082 - 1095 inci maddeler hükümleri aşağıdaki farklarla tatbik olunur:

1. 1083 ve 1088 inci maddelerdeki hallerde taraflardan her biri, mani çıkar çıkmaz ne kadar süreceğine bakmaksızın mukaveleden cayma hakkını kullanabilir;

2. 1090 ıncı maddedeki halde taşıtan mukaveleden cayma hakkın kullanamaz;

3. 1092 nci maddedeki halde taşıtan muvakkaten boşaltmak hakkını ancak diğer taşıtanlar muvafakat ettikleri takdirde kullanabilir;

4. Taşıtan 1093 üncü maddedeki halde malları, ancak bunlar tamir sırasında zaten boşatılmış olduğu takdirde ve tam navlunu ile diğer alacakları ödemek şartıyla geri alabilir.

1045 ve 1047 inci maddeler hükümleri mahfuzdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1219 - 6762 sayılı Kanunun 1090 ıncı maddesinin ilk üç fıkrası ile 1096 nci maddesinin birinci fıkrasının ikinci bendinde yer alan hükümlerden dayandıkları esaslardan ayrılmadan bir sistem içerisinde birleştirilerek alınmıştır.

2. Kaptanın haklı bir sebeple rotadan sapması

MADDE 1220- (1) Kaptanın denizde can ve eşya kurtarmak veya diğer bir haklı sebeple rotadan sapmış olması, tarafların hak ve yükümlülüklerini etkilemez ve taşıyan bu yüzden doğacak zararlardan sorumlu olmaz.

(2) Türk Medenî Kanununun 2 nci maddesi hükmü saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**3. Geminin rotadan ayrılması:**

Madde 1091 – Kaptanın denizde can veya mal kurtarmak maksadıyla veyahut başka haklı bir sebeple rotadan ayrılması tarafların hak ve mükellefiyetleri üzerine tesir icra etmez ve hususiyle taşıyan bu yüzden doğacak zararlardan mesul olmaz.

Medeni Kanunun ikinci maddesi hükmü mahfuzdur.

GEREKÇE

Madde 1220 - 6762 sayılı Kanunun 1091 inci maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır.

3. Geminin yolculuk sırasında tamirinin gerekmesi

MADDE 1221- (1) Geminin yolculuk sırasında tamiri gerekirse, navlunun tamamı ile taşıyanın o ana kadar doğmuş bulunan diğer bütün alacaklarının ödenmesi veya temin edilmesi şartıyla eşya gemiden alınabileceği gibi tamirin bitmesi de beklenebilir. Navlunun zaman üzerine kararlaştırıldığı hâllerde, tamirin devam ettiği süre hesaba katılmaz.

(2) 1222 nci maddenin birinci fıkrasının ilk cümlesi hükmü saklıdır.

(3) Kısmi yolculuk charteri sözleşmeleri ile kırkambar sözleşmelerinde eşya tamir sırasında boşaltılmış olduğu takdirde, taşıtan tam navlunu ve diğer alacakları ödemek şartıyla eşyayı geri alabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**5. Geminin yolculuk sırasında tamiri:**

Madde 1093 – Yolculuk sırasında geminin tamiri lazım gelirse taşıtan, navlunun tamamını ve taşıyanın 1069 uncu madde hükmü gereğince istiyebileceği diğer alacaklarını ödemek ve 1070 inci maddede yazılı alacakları tediye veya temin etmek şartıyla geminin bulunduğu yerde yükü tamamen geri

almakta veyahut da tamirin bitmesini beklemekte serbesttir. Bu son halde, navlun müddet üzerine kararlaştırılmış olduğu takdirde tamirin devam ettiği müddet için navlun ödemek lazım gelmez.

C) Geminin tamamına mütaallik olmıyan taşıma mukaveleleri:

Madde 1096 – Navlun mukavelesi geminin tamamına ait olmayıp da ancak geminin bir cüzü veya muayyen bir yerine veyahut da parça mallara dair olursa 1082 - 1095 inci maddeler hükümleri aşağıdaki farklarla tatbik olunur:

1. 1083 ve 1088 inci maddelerdeki hallerde taraflardan her biri, mani çıkar çıkmaz ne kadar süreceğine bakmaksızın mukaveleden cayma hakkını kullanabilir;

2. 1090 inci maddedeki halde taşıtan mukaveleden cayma hakkın kullanamaz;

3. 1092 nci maddedeki halde taşıtan muvakkaten boşaltmak hakkını ancak diğer taşıtanlar muvafakat ettikleri takdirde kullanabilir;

4. Taşıtan 1093 üncü maddedeki halde malları, ancak bunlar tamir sırasında zaten boşatılmış olduğu takdirde ve tam navlunu ile diğer alacakları ödemek şartıyla geri alabilir.

1045 ve 1047 inci maddeler hükümleri mahfuzdur.

GEREKÇE

Madde 1221 - 6762 sayılı Kanunun 1093 üncü maddesi ile 1096 ncı maddesinin birinci fıkrasının dördüncü bendinde yer alan hükümlerden dayandıkları esaslardan ayrılmadan bir sistem içerisinde birleştirilerek alınmıştır. Buna ek olarak uygulamada yorum ile ulaşılan bir sonuç ikinci fıkrada açıklığa kavuşturulmuştur.

III- Diğer sebeplerin etkisi

MADDE 1222- (1) Yolculuğun, bu Kanunda öngörülenler dışında bir tabii olay veya umulmayan diğer bir hâl yüzünden başlamadan veya başladıktan sonra gecikmesi, tarafların hak ve yükümlülüklerini değiştirmez; meğerki, bu gecikme yüzünden sözleşmenin belli amacı kaybolmuş olsun. Bununla beraber, umulmayan hâlden kaynaklanan ve mevcut şartlara göre uzunca bir zaman süreceği anlaşılan gecikmelerde, taşıtan, gemiye yüklenmiş olan eşyayı rizikosu ve gideri kendisine ait olmak ve zamanında tekrar yüklemek şartıyla yeterli ve uygun bir teminat göstererek boşaltmaya yetkilidir. Taşıtan, yüklemenin yeniden yapılmaması hâlinde navlunun tamamını ödemek ve boşaltmanın sebep olduğu zararları tazmin etmek zorundadır.

(2) Gecikmenin bir kamu tasarrufundan kaynaklandığı hâllerde, zaman üzerine kararlaştırılan navlun işlemez.

(3) Kısmi yolculuk charteri sözleşmeleri ile kırkambar sözleşmelerinde taşıtan geçici olarak boşaltmak hakkını ancak diğer taşıtanlar muvafakat ettikleri takdirde kullanabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Diğer gecikme sebepleri:

Madde 1092 – Bu Kanununun 1083 - 1090 ıncı maddelerinde yazılı haller dışında, yolculuğun başlamadan önce veya başladıktan sonra tabii hadiseler veya umulmıyan diğer haller yüzünden gecikmesi tarafların hak ve mükellefiyetlerini değiştirmez; meğer ki, mukavelenin belli gayesi bu gecikme yüzünden kaybolmuş olsun. Bununla beraber umulmıyan bir hal yüzünden vakı olan ve mevcut ihtimallere göre uzunca bir zaman süreceği anlaşılan her gecikme sırasında taşıtan gemiye yükletilmiş olan malları riziko ve masrafı kendisine ait olmak üzere vakit ve zamaniyle yeniden yüklemek için teminat göstermek şartıyla boşaltmaya salahiyetlidir. Yeniden yüklemese navlunun tamamını ödemeye mecbur kalır ve her halde sebep olduğu boşaltma yüzünden çıkan zararları tazmin eder.

Gecikme bir amme tasarrufundan ileri gelmiş ve navlun da 1076 ncı maddede hükmü gereğince müddet üzerine kararlaştırılmış olursa amme tasarrufunun devam ettiği müddet için navlun ödemek lazım gelmez.

C) Geminin tamamına mütaallik olmıyan taşıma mukaveleleri:

Madde 1096 – Navlun mukavelesi geminin tamamına ait olmayıp da ancak geminin bir cüzü veya muayyen bir yerine veyahut da parça mallara dair olursa 1082 - 1095 inci maddeler hükümleri aşağıdaki farklarla tatbik olunur:

1. 1083 ve 1088 inci maddelerdeki hallerde taraflardan her biri, mani çıkar çıkmaz ne kadar süreceğine bakmaksızın mukaveleden cayma hakkını kullanabilir;

2. 1090 ıncı maddedeki halde taşıtan mukaveleden cayma hakkın kullanamaz;

3. 1092 nci maddedeki halde taşıtan muvakkaten boşaltmak hakkını ancak diğer taşıtanlar muvafakat ettikleri takdirde kullanabilir;

4. Taşıtan 1093 üncü maddedeki halde malları, ancak bunlar tamir sırasında zaten boşatılmış olduğu takdirde ve tam navlunu ile diğer alacakları ödemek şartıyla geri alabilir.

1045 ve 1047 inci maddeler hükümleri mahfuzdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1222 - 6762 sayılı Kanunun 1092 inci maddesi ve 1096 ncı maddesinin birinci fıkrasının üçüncü bendinde yer alan hükümlerden esasa etkili herhangi bir yenilik yapmadan bir sistem içerisinde birleştirilerek alınmıştır.

IV- Eşya üzerinde tasarruf yetkisi olan kişinin fesih hakkı

MADDE 1223- (1) Taşıtanın eşya üzerinde tasarruf yetkisine sahip olmadığı hâllerde, ona ait fesih hakkı eşya üzerinde tasarruf yetkisi olan kişi tarafından kullanılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1223 – 6762 sayılı Kanunda böyle bir hüküm yoktur. Ancak, Alman Hukukunda savunulan görüşlerden hareketle hukukumuzda da taşıtanın yük üzerinde tasarruf yetkisini haiz olmadığı hallerde sözleşmeyi feshetmek suretiyle sona erdirebilme yetkisinin bulunmadığı kabul edilmekteydi. Zira, sözleşmenin feshi taşınmak üzere teslim olunan eşyanın iadesini gerektirir ve taşıtanın yükü oluşturan eşya üzerinde tasarruf yetkisini haiz olmadığı hallerde dahi onun fesih yetkisini kullanması, bunlar üzerinde tasarruf yetkisini haiz olmaları sebebiyle iadenin kendilerine yapılacağı kişilerin menfaatleri ile bağdaşmaz. Öte yandan, sözleşmenin feshedilebilmesi imkânını yaratan sebepler ortaya çıktığında gemide taşınan eşya ile ilgili herhangi bir menfaati kalmamış bulunan taşıtanın bu yetkiyi kullanmaya gerek duymayacağı ve yük üzerinde tasarruf yetkisini haiz olanların kendisinden bunu talep ettiğinde de her zaman bu kişilerin menfaatlerini gözeterek hareket etme duyarlılığını gösteremeyebileceği ihtimali gözden kaçırılmamalıdır. Bu yüzden, navlun sözleşmesinin tarafı olmadıkları halde sözleşmenin ifasından istifade eden bu kişilerin fesih yetkisini kullanma imkânına açık bir kanun hükmü ile kavuşturulmalarının faydalı olacağı düşünülmüş ve doktrinde sözleşme hukukunun temel esasları zorlanarak varılan sonuca hukukî bir dayanak kazandırılmıştır.

V- Fesih hakkının kullanılması**1. Feshin bildirimi**

MADDE 1224- (1) Feshin bildirimi, faks mesajı, elektronik mektup veya benzeri teknik araçlarla da mümkün olmak üzere, yazılı olarak yapılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1224 - 6762 sayılı Kanunda feshi ihbarın ne surette yapılacağı hakkında herhangi bir hüküm mevcut olmadığından şekil serbestisi esası gereğince bu ihbarın sözlü olarak dahi yapılabileceği kabul ediliyordu. Ancak, bu sözleşmeye istinaden ödenen navlunların ve taşınan eşyanın iktisadî kıymetinin genellikle çok yüksek olması gerçeği karşısında böyle bir fesih bildirimimin en azından yazılı olarak yapılmasının aranmasına ihtiyaç olduğu görülmüş; ayrıca ticarî hayatı düzenleyen kuralların teknolojik gelişmenin gerisinde kalmasının uygun olmayacağı mülâhazası ile bu bildirim elektronik ortamda yapılmasına da müsaade edilmiştir.

2. Hüküm ve sonuçları**a) Sözleşme yolculuk başlamadan önce feshedilmişse**

MADDE 1225- (1) Navlun sözleşmesi yolculuk başlamadan önce bu Ayırımda öngörülen sebeplerle feshedilirse, taraflar birbirine tazminat ödemekle yükümlü olmayıp sadece o ana kadar doğmuş bulunan borçlarını ifa etmek zorundadır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**2. Mukaveleden cayma hakkı:**

Madde 1083 – Aşağıdaki hallerde taraflardan her biri, tazminat vermekle mükellef olmaksızın, mukaveleden cayabilir:

1. Yolculuk başlamadan önce; gemiye ambargo konması yahut devlet veya yabancı devlet hizmeti için el konması, varma yeri memleketi ile ticaretin menedilmesi, yükleme veya varma limanının abluka altına alınması, eşya taşıma

mukavelesi gereğince taşınacak olan malların yükleme limanından ihracının veya varma limanına ithalinin menedilmesi, diğer bir amme tasarrufu ile geminin yola çıkmasının veya yolculuğun yapılmasının yahut eşya taşıma mukavelesi gereğince teslim edilecek olan malların yollanmasının men olunması. Bütün bu hallerde amme tasarrufundan çıkan engel, ancak mevcut ihtimallere göre az zamanda ortadan kalkmayacağı anlaşıldığı takdirde mukaveleden cayma hakkını verir.

2. Yolculuk başlamadan önce bir harb çıktığı için geminin veya eşya taşıma mukavelesi gereğince gemi ile taşınacak olan malların yahut her ikisinin artık serbest sayılmaması ve zabıt ve müsaadere tehlikesine maruz kalması.

Bu hükümler 1022 nci madde ile taşıtana verilmiş olan salahiyetin kullanılmasına mani olmaz.

GEREKÇE

Madde 1225 - Fesih yetkisinin henüz yolculuk başlamadan kullanılmasının tarafların hak ve borçlarına olan etkisi ile ilgili bu madde 6762 sayılı Kanununun 1083 üncü maddesinin birinci fıkrasından sona ermenin geleceğe etkili sonuçlar doğuracağı vurgulanarak ve dili güncelleştirilerek alınmıştır.

b) Sözleşme yolculuk başladıktan sonra feshedilmişse

MADDE 1226- (1) Navlun sözleşmesi yolculuk başladıktan sonra bu Ayırımında öngörülen sebeplerle feshedilirse, taşıyana o ana kadar doğmuş bulunan alacakları dışında fesih hakkı kullanılana kadar yapılan yolculuk için, eşya, yükleme limanına geri getirilmiş olsa bile 1210 uncu maddenin ikinci fıkrası uyarınca hesap edilecek mesafe navlunu da ödenir.

(2) Taraflar arasında aksi kararlaştırılmadıkça, eşya fesih hakkının kullanıldığı sırada geminin bulunduğu veya en yakın olduğu limanda boşaltılır. Kısmi yolculuk çarteri sözleşmeleri ile kırkambar sözleşmelerinde boşaltma, yolculuğun gecikmesine veya aktarmaya sebebiyet verecekse, navlun sözleşmesinin feshi üzerine taşıtan, diğer taşıtanların muvafakati olmadıkça, eşyanın varma limanından önce boşaltılmasını isteyemez; şu kadar ki, taşıtan, boşaltmadan doğan giderlerle zararı tazmin etmekle yükümlüdür.

(3) Sözleşmenin yolculuk başladıktan sonra feshi hâlinde de, kaptanın yükümlülükleri hakkındaki 1211 inci madde hükmü uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Mukaveleden cayma hakkı:

Madde 1083 – Aşağıdaki hallerde taraflardan her biri, tazminat vermekle mükellef olmaksızın, mukaveleden cayabilir:

1. Yolculuk başlamadan önce; gemiye ambargo konması yahut devlet veya yabancı devlet hizmeti için el konması, varma yeri memleketi ile ticaretin menedilmesi, yükleme veya varma limanının abluka altına alınması, eşya taşıma mukavelesi gereğince taşınacak olan malların yükleme limanından ihracının veya varma limanına ithalinin menedilmesi, diğer bir amme tasarrufu ile geminin yola çıkmasının veya yolculuğun yapılmasının yahut eşya taşıma mukavelesi gereğince teslim edilecek olan malların yollanmasının men olunması. Bütün bu hallerde amme tasarrufundan çıkan engel, ancak mevcut ihtimallere göre az zamanda ortadan kalkmıyacağı anlaşıldığı takdirde mukaveleden cayma hakkını verir.

2. Yolculuk başlamadan önce bir harb çıktığı için geminin veya eşya taşıma mukavelesi gereğince gemi ile taşınacak olan malların yahut her ikisinin artık serbest sayılmaması ve zabıt ve müsaadere tehlikesine maruz kalması.

Bu hükümler 1022 nci madde ile taşıtana verilmiş olan salahiyetin kullanılmasına mani olmaz.

2. Mukaveleden cayma hakkı:

Madde 1088 – Yolculuk başladıktan sonra 1083 üncü maddede yazılı umulmayan hallerde biri çıkarsa taraflardan her biri tazminat vermekle mükellef olmaksızın mukaveleden cayabilir:

Ancak 1083 üncü maddenin birinci fıkrasının birinci bendinde yazılı umulmayan hallerden biri çıktığı takdirde cayma hakkını kullanmak için, gemi bir Avrupa limanında bulunuyorsa üç ay, Avrupa dışı bir limanda bulunuyorsa beş ay müddetle manii kalkmasını beklenmesi lazımdır.

Kaptan manii bir limanda bulunduğu sırada öğrenirse bu müddet haber aldığı günden; aksi takdirde kendisine haber verildikten sonra gemi ile bir limana vasıl olduğu günden itibaren hesap olunur.

Aksi kararlaştırılmış olmadıkça gemi, caymanın bildirildiği sırada bulunduğu limanda boşaltılır.

Taşıtan, yolculuğun aşılın kısmı için 1084 ve 1085 inci maddeler gereğince mesafe navlunu ödemekle mükelleftir.

Manii dolayısıyla gemi kalktığı limana veya başka bir limana dönerse mesafe navlunu, geminin varma limanına en yakın olmak üzere ulaştığı noktanın esas tutulması suretiyle tesbit olunan mesafe üzerinden hesap edilir.

Kaptan; yukarıda yazılı hallerde de eşya taşıma mukavelesinden cayma haberi verilmeden önce olduğu gibi verildikten sonra da 995, 996, 997 ve 1086 ncı maddeler gereğince yükü ilgili olanların manfaatinin korumakla mükelleftir.

C) Geminin tamamına mütaallik olmıyan taşıma mukaveleleri:

Madde 1096 – Navlun mukavelesi geminin tamamına ait olmayıp da ancak geminin bir cüzü veya muayyen bir yerine veyahut da parça mallara dair olursa 1082 - 1095 inci maddeler hükümleri aşağıdaki farklarla tatbik olunur:

1. 1083 ve 1088 inci maddelerdeki hallerde taraflardan her biri, mani çıkar çıkmaz ne kadar süreceğine bakmaksızın mukaveleden cayma hakkını kullanabilir;

2. 1090 uncu maddedeki halde taşıtan mukaveleden cayma hakkın kullanamaz;

3. 1092 nci maddedeki halde taşıtan muvakkaten boşaltmak hakkını ancak diğer taşıtanlar muvafakat ettikleri takdirde kullanabilir;

4. Taşıtan 1093 üncü maddedeki halde malları, ancak bunlar tamir sırasında zaten boşatılmış olduğu takdirde ve tam navlunu ile diğer alacakları ödemek şartıyla geri alabilir.

1045 ve 1047 inci maddeler hükümleri mahfuzdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1226 ncı maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında, sözleşmenin feshi bir “hak” teşkil ettiğinden “yetki” ibareleri değiştirilmiş, üçüncü fıkrasında atıfta bulunulan maddenin içeriğine uygun olarak “görev ve yetkileri” ibaresi “yükümlülüklerine” şeklinde değiştirilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1226 - Fesih yetkisinin yolculuk başladıktan sonra kullanılmasının tarafların hak ve borçlarına olan etkisi ile ilgili bu maddede de önce 1225 inci maddede yapıldığı gibi geleceğe etkili sona ermenin vurgulanması suretiyle 6762 sayılı Kanunun 1083 üncü maddesinin birinci fıkrasından çıkan esas belirtilmiş; daha sonra fesih yetkisinin kullanıldığı ana kadar yapılan yolculuk dolayısıyla ödenmesi gereken mesafe navlununun hesabında dikkate alınacak esaslar ve yükün gemiden ne surette alınacağı hususu 6762 sayılı Kanunun 1088 inci maddesinin dört ilâ yedinci fıkraları ve 1096 ncı maddenin birinci fıkrasının üçüncü bendi hükümleri göz önünde bulundurularak tespit olunmuştur.

C) Birden çok yolculuğun özellikleri

MADDE 1227- (1) Geminin birden çok yolculuk için tutulduğu hâllerde, 1209 ilâ 1226 ncı madde hükümleri ancak sözleşmenin niteliği ve içeriği cevaz veriyorsa uygulanır.

(2) Sözleşmeye göre yükleme limanına yolculuk yapmak zorunda olan gemi yükleme limanına varmışsa, bu yolculuk için taşıyana ayrıca 1210 uncu maddenin ikinci fıkrasına göre hesap olunacak mesafe tazminatı ödenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Mürekkep yolculuk:

Madde 1095 – Geminin yükü almak üzere yükleme limanına sahra ile yolculuk yapmak mecburiyetinde kalması halinde de 1082 - 1094 üncü maddeler tatbik olunur. Fakat böyle bir halde yolculuk ancak yükleme limanından hareketten sonra başlamış sayılır. Gemi yükleme limanına ulaştıktan sonra bu limandan yolculuğa başlanmadan önce olsa bile mukavele kendiliğinden veya cayma neticesinden hükümden düşerse taşıyan, yükleme limanına olan yolculuk için 1085 inci maddede ki esaslara göre hesaplanacak bir mesafe tazminatı alır.

Diğer mürekkep yolculuklarda 1082 - 1094 üncü maddeler ancak mukavele- nin mahiyeti ve muhtevası mani olmadığı nispette tatbik olunur.

GEREKÇE

Madde 1227 - 6762 sayılı Kanunun 1095 inci maddesi esas alınarak hazırlanan bu maddenin ikinci fıkrasında eşyayı almak üzere yükleme limanına yapılan yolculuk için ödenmesi gereken bedele Mehz Alm. TK. 'nın 640 ıncı paragrafından farklı olarak mesafe navlunu (Distanzfracht) yerine mesafe tazminatı tabir olunmasının sebebi, bu yolculukta navlun talebine esas teşkil eden taşıma işinin yapılmamasıdır.

ALTINCI AYIRIM

Denizde Taşıma Senetleri

GEREKÇE

1228 ilâ 1242 nci Maddelere İlişkin Genel Açıklamalar

6762 sayılı Kanunun 1097 ilâ 1111 inci maddelerinde düzenlenen konişmento, günümüz ticaretinde halen önemini sürdürmektedir. Bununla birlikte konişmento uygulamasında Brüksel Sözleşmesinin kabul edildiği 1924 yılından bu yana dikkate değer gelişmeler sağlanmış, bilhassa konteyner taşımacılığındaki ilerlemeyle paralel olarak konişmento yanında “yük senedi” (waybill) gibi taşıma sözleşmesini tevsik eden diğer bazı belgeler de hayata geçirilmiştir. Bu sebeple, Tasarıda 6762 sayılı Kanun ile 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesinin aksine, 1978 tarihli Hamburg Kurallarında olduğu gibi salt konişmento değil, denizde taşıma senetlerinin tamamı hakkında hüküm sevk edilmiştir. Şu kadar ki, denizde taşıma senetleri hakkındaki hükümler vaz edilirken konişmento esas alınmış ve diğer denizde taşıma senetleri sadece konişmento hakkındaki hükümlere yollama yapılmak suretiyle tek bir maddede ele alınmıştır.

A) Konişmento

I- Tanımı, türleri ve düzenlenmesi

MADDE 1228- (1) Konişmento, bir taşıma sözleşmesinin yapıldığını ispatlayan, eşyanın taşıyan tarafından teslim alındığını veya gemiye yüklendiğini gösteren ve taşıyanın eşyayı, ancak onun ibrazı karşılığında teslimle yükümlü olduğu senettir.

(2) Yükletenin izniyle, taşınmak üzere teslim alınan fakat henüz gemiye yükletilmemiş olan eşya için “tesellüm konişmentosu” düzenlenebilir. Eşya gemiye alınır alınmaz taşıyan, onun teslim alındığı sırada verilmiş olan geçici makbuz veya tesellüm konişmentosunun geri verilmesi karşılığında yükletenin istediği kadar nüshada “yükleme konişmentosu” düzenlemekle yükümlüdür. Tesellüm konişmentosuna eşyanın ne zaman ve hangi gemiye yüklenmiş olduğuna dair şerh verildiği takdirde bu konişmento “yükleme konişmentosu” hükmündedir. Konişmento, kaptan veya taşıyanın yahut kaptanın bu hususta yetkilendirdiği bir temsilcisi tarafından taşıyan ad ve hesabına düzenlenebilir.

(3) Konişmento, nama, emre ve hamile yazılı olarak düzenlenebilir. Aksi kararlaştırılmadıkça yükletenin istemi üzerine konişmento gönderilenin emrine veya sadece emre olarak düzenlenir. Bu son hâlde “emre” yükletenin emrine demektir. Konişmento gönderilen sıfatıyla taşıyanın veya kaptanın namına da yazılı olabilir.

(4) Konişmentonun bütün nüshaları aynı metni içermeli ve her birinde kaç nüsha hâlinde düzenlendiği gösterilmelidir.

(5) Yükleten, istem üzerine, konişmentonun kendisi tarafından imzalanmış olan bir kopyasını taşıyana vermek zorundadır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Nevileri ve tanzimi:

Madde 1097 – Yük gemiye alınır alınmaz taşıyan, yükün teslim alındığı sırada verilmiş olan muvakkat makbuz veya tesellüm konişmentosunun (Fıkra 5) iadesi muhtabilinde yükletenin istediği kadar nüshada “Yükleme konişmentosu” tanzim eder.

Konişmentonun bütün nüshaları aynı metinde olması ve her birinde kaç nüsha tanzim edildiğinin gösterilmesi lazımdır.

Yükleten, talep üzerine, konişmentonun kendisi tarafından imzalanmış olan bir kopyasını taşıyana vermeye mecburdur.

Kaptan ve donatanın bu hususta salahiyyetli her hangi bir temsilcisi de, taşıyanın hususi salahiyyetine lüzum kalmaksızın konişmentoyu tanzim etmeye mezdur.

Yükletenin muvafakatiyle taşınmak üzere teslim alınan fakat henüz gemiye yükletilmemiş olan mallara dair de konişmento (Tesellüm konişmentosu) tanzim olunabilir. Tesellüm konişmentosuna malların ne zaman ve hangi gemiye yüklenmiş olduğuna dair şerh verildiği takdirde bu konişmento “Yükleme konişmentosu” hükmündedir.

3. Emre yazılı konişmento:

Madde 1101 – Aksi kararlaştırılmış olmadıkça yükletenin talebi üzerine konişmento gönderilenin emrine veya sadece emre olarak tanzim olunur. Bu son halde “Emre” yükletenin emrine demektir.

Konışmento gönderilen sıfatiyle taşıyanın veya kaptanın namına yazılı olabilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1228 – İki ilâ beşinci fıkralar 6762 sayılı Kanununun 1097 ve 1101 inci maddelerinden, birinci ve altıncı fıkralar ise 1978 tarihli Hamburg Kurallarının 1 inci maddesinin yedinci fıkrasından ve 14 üncü maddesinden alınmıştır. Böylece, konişmento fonksiyonları da dikkate alınmak suretiyle tanımlanarak uluslararası uygulamada (bilhassa bankacılık alanında) hangi taşıma senetlerinin konişmento sayılabileceği hakkında ortaya çıkan tereddütlerin önüne geçmeye çalışılmıştır. Maddede konişmentonun, donatan değil, taşıyan konişmentosu olduğu vurgulanmıştır; konişmentonun emre ve hâmile yazılı olarak düzenlenebileceği gibi nama yazılı olarak da düzenlenebileceği açıkça ifade edilmiş, böylece İngiliz uygulamasından farklı olarak nama yazılı konişmentoların da eşyayı temsil fonksiyonunu haiz olabileceği belirtilmiştir. Konişmentonun şekli ve düzenlendikleri ülke kanunlarının izin vermesi şartıyla elektronik konişmento düzenlenmesi hakkında Tasarının 1526 ncı maddesinin ikinci fıkrası uygulanacaktır.

II - İçeriği

MADDE 1229- (1) Konişmento, aşağıdaki kayıtları içerir:

a) Yükletenin beyanına uygun olarak gemiye yüklenen veya yüklenmek üzere teslim alınan eşyanın genel olarak cinsini, tanınması için zorunlu olan işaretlerini, gerektiğinde tehlikeli eşya niteliğinde olup olmadığı hakkında açık bir bilgiyi, koli veya parça sayısı ile ağırlığını veya başka suretle ifade edilen miktarını.

b) Eşyanın haricen belli olan hâl ve durumunu.

c) Taşıyanın adı ve soyadını veya ticaret unvanını ve işletme merkezini.

d) Kaptanın adı ve soyadını.

e) Geminin adını ve tabiiyetini.

f) Yükletenin adı ve soyadını veya ticaret unvanını.

g) Yükleten tarafından bildirilmişse, gönderilenin adı ve soyadını veya ticaret unvanını.

h) Navlun sözleşmesine göre yükleme limanını ve taşıyanın eşyayı yükleme limanında teslim aldığı tarihi.

i) Navlun sözleşmesine göre boşaltma limanını veya buna ilişkin talimat alınacak yeri.

j) Konişmentonun düzenlendiği yer ve tarihi.

k) Taşıyan veya onu temsilen hareket eden kişinin imzasını.

l) Navlunun gönderilen tarafından ödeneceğine dair kayıtları, ödenecekse bunun miktarını.

m) Navlun sözleşmesinde açıkça kararlaştırılmışsa, eşyanın boşaltma limanında teslim olunacağı tarih ve süreyi.

n) Sorumluluk sınırlarını genişleten her şartı.

o) Taraflarca uygun görülen diğer kayıtları.

(2) Birinci fıkrada sayılan unsurlardan bir veya birkaçının koniştirmentoda bulunmaması senedin hukuken koniştirmento sayılmasını engellemez; yeter ki, senet 1228 inci maddenin birinci fıkrasında yazılı unsurları taşımakta olsun.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Muhtevası:

I - Unsurları:

Madde 1098 – Koniştirmento aşağıda yazılı hususları ihtiva eder:

1. Taşıyanın ad ve soyadını veya ticaret unvanını;
2. Kaptanın ve soyadını;
3. Geminin adı ve tabiiyetini;
4. Yüklemenin ad ve soyadını veya ticaret unvanını;
5. Gönderilenin ad ve soyadını veya ticaret unvanını;
6. Yükleme limanını;
7. Boşaltma limanını veya buna dair talimat alınacak yeri;
8. Gemiye yüklenen veya taşınmak üzere teslim alınan malların cinsi, ölçüsü sayı veya tartısı, markaları ve haricen belli olan hal ve mahiyetleri;
9. Navluna ait şartları;
10. Tanzim olduğu yer ve günü;
11. Tanzim olunan nüshaların sayısını.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1229 – Koniştirmentonun içeriği ile ilgili olarak 6762 sayılı Kanunun 1098 inci maddesindeki bütün unsurlar metne dahil edilmiş ve madde 1978 tarihli Hamburg Kurallarının 15 inci maddesindeki sıraya uygun olarak diğer unsurlarla tamamlanmıştır.

Madde metninde sayılan unsurlardan birinin bulunmamasının, Tasarının 1228 inci maddesinin birinci fıkrasında yazılı fonksiyonları yerine getirmesi kaydıyla senedin, konişmento vasfını etkilemeyeceği vurgulanmıştır.

III- Hükümleri

1. Kıymetli evrak olma niteliği

a) Eşyanın yetkili konişmento hamiline teslimi

aa) Genel olarak

MADDE 1230- (1) Konişmentonun meşru hamili, eşyayı teslim almaya yetkilidir.

(2) Konişmento birden çok nüsha olarak düzenlenmişse, eşya, tek nüshanın meşru hamiline teslim edilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

C) Hükümleri:

I - Malların salahiyyetli konişmento hamiline teslimi:

1. Umumi olarak:

Madde 1102 – Konişmento gereğince kendisine mallar teslim edilecek olan veya konişmento emre yazılı ise ciro ve teslim ile kendisine devredilmiş olan kimse, malları teslim almaya salahiyyetlidir.

Konişmento birden çok nüsha olarak tanzim edilmişse mallar; bir tek nüshanın salahiyyetli hamiline teslim edilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1230 – 6762 sayılı Kanunun 1102 nci maddesinden birinci fıkrası değiştirilmek suretiyle Konişmentonun emre yanında, hâmile ve nama yazılı olarak düzenlenebileceği de göz önünde bulundurulmuş, sadece emre yazılı konişmentolarda değil, diğer nevi konişmentolarda da yetkili hak sahibinin kim olduğu kıymetli evrak hukuku esaslarına uygun olarak açıklanmıştır.

bb) Birden çok konişmento hamilinin başvurusu

MADDE 1231- (1) Konişmentonun birden çok meşru hamili aynı zamanda başvurursa kaptan, hepsinin istemini reddederek eşyayı umumi ambara veya başka güvenli bir yere tevdi etmek ve bu şekilde hareket etmesinin sebeplerini de göstererek bunu anılan konişmento hamillerine bildirmek zorundadır.

(2) Kaptan hareket tarzına ve sebeplerine ilişkin resmî bir senet düzenlemeye yetkilidir; bu sebeple yapılan giderler hakkında 1201 inci madde uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Birden çok konişmento hamilinin müracaatı:

Madde 1103 – Konişmentonun birden çok salâhiyetli hamili aynı zamanda müracaat ederse kaptan, hepsinin talebini reddederek malları bir umumi ambara veya başka emin bir yere tevdi etmeye ve hareket tarzının sebeplerini de göstererek bunu mezkûr konişmento hamillerine bildirmeye mecburdur.

Kaptan hareket tarzına ve sebeplerine dair resmi bir senet yaptırmaya ve bu yüzden çıkan masrafları navlunda olduğu gibi, yük üzerinden almaya salâhiyetlidir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1231 – 6762 sayılı Kanunun 1103 üncü maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır.

cc) Yükletenin talimatı

MADDE 1232- (1) Emre yazılı bir konişmento düzenlenmişse kaptan, yükletenin eşyanın geri verilmesi veya teslimi hususundaki talimatını ancak kendisine konişmentonun bütün nüshaları geri verildiği takdirde yerine getirir.

(2) Gemi varma limanına ulaşmadan, bir konişmento hamili eşyanın teslimini isterse, aynı hüküm uygulanır.

(3) Kaptan bu hükümlere aykırı hareket ederse, taşıyan, konişmentonun meşru hamiline karşı sorumlu kalmakta devam eder.

(4) Konişmento emre yazılı değilse, yükleten ve konişmentoda adı yazılı gönderilen muvafakat ettikleri takdirde, konişmentonun hiçbir nüshası ibraz edilmese bile, eşya geri verilir veya teslim olunur. Şu kadar ki, konişmentonun bütün nüshaları geri verilmiş değilse, taşıyan bu yüzden doğabilecek zararlar için önce teminat gösterilmesini isteyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**4. Yükleenin talimatı:****a) Umumi olarak:**

Madde 1108 – Emre yazılı bir konişmento tanzim edilmişse kaptan, yükleenin malların iadesi veya teslimi hususundaki talimatına ancak kendisine konişmentonun bütün nüshaları geri verildiği takdirde riayet eder.

Gemi, varna limanına vasil olmadan bir konişmento hamili malların teslimini talebederse aynı hüküm tatbik olunur.

Kaptan bu hükümlere aykırı hareket ederse taşıyan konişmentonun salahiyyetli hamiline karşı mesul kalır.

Konişmento emre yazılı değilse, yükleten ve konişmentoda adı yazılı gönderilen muvafakat ettikleri takdirde, konişmentonun hiçbir nüshası ibraz edilmese dahi mallar iade veya teslim olunur. Şu kadar ki; konişmentonun bütün nüshaları geri verilmiş değilse taşıyan bu yüzden doğabilecek zararlar için önce teminat gösterilmesini isteyebilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1232 – 6762 sayılı Kanunun 1108 inci maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır.

dd) Navlun sözleşmesinin umulmayan hâl yüzünden hükümden düşmesi

MADDE 1233- (1) Navlun sözleşmesinin, geminin varna limanına ulaşmasından önce umulmayan bir hâl yüzünden 1209 ilâ 1227 nci maddeler gereğince kendiliğinden veya feshedilmesi sonucunda hükümden düşmesi hâlinde de 1232 nci madde hükmü uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**b) Mukaveleinin umulmayan hal yüzünden hükümden düşmesi:**

Madde 1109 – Navlun mukavelesinin, geminin varna limanına vasil olmasından önce umulmayan bir hal neticesinde 1082 - 1096 ncı maddeler gereğince kendiliğinden veya cayma yüzünden hükümden düşmesi halinde de 1108 inci madde hükmü tatbik olunur.

GEREKÇE

Madde 1233 – 6762 sayılı Kanunun 1109 uncu maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır.

b) Konişmentonun eşyayı temsili

aa) Genel olarak

MADDE 1234- (1) Eşya, kaptan veya taşıyanın diğer bir temsilcisi tarafından taşınmak üzere teslim alınınca konişmentonun, konişmento gereğince eşyayı teslim almaya yetkili olan kişiye teslimi, 1235 inci madde hükümleri saklı kalmak şartıyla, Türk Medenî Kanununun 957 ve 980 inci maddelerinde yazılı hukuki sonuçları doğurur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Konişmentonun malları temsili:

1. Umumi olarak:

Madde 1104 – Mallar, kaptan veya taşıyanın diğer bir temsilcisi tarafından taşınmak üzere teslim alınınca konişmentonun, konişmento gereğince yükü tesellüme salâhiyetli olan kimseye teslimi, 1105 ve 1106 ncı maddeler mahfuz kalmak şartıyla, Medeni Kanunun 871 ve 893 üncü maddelerinde yazılı hukuki neticeleri doğurur.

GEREKÇE

Madde 1234 – 6762 sayılı Kanunun 1104 üncü maddesinden dili güncelleştirilerek ve Türk Medenî Kanununa yapılan yollamalar denetlenerek alınmıştır.

bb) Birden çok konişmento hamili

MADDE 1235- (1) Emre yazılı bir konişmento birden fazla nüsha hâlinde düzenlenmişse, nüshalardan birinin hamili, konişmentonun teslimine 1234 üncü madde gereğince bağlanan sonuçları, kendisi henüz teslim isteminde bulunmadan önce bir diğer nüshaya dayanarak 1230 uncu madde uyarınca kaptandan eşyayı teslim almış olan kişi aleyhine ileri süremez.

(2) Kaptan eşyayı henüz teslim etmeden birden çok konişmento hamili ona başvurup ellerinde bulundurdukları konişmento nüshalarına dayanarak eşya üzerinde birbirine zıt haklar ileri sürerlerse, konişmentonun birden çok nüshalarını çeşitli kişilere devretmiş olan ortak ciranta tarafından eşyayı teslim almaya yetkili kılacak şekilde ilk önce

ciro ve teslim edilmiş olan nüshanın hamili diğerlerine tercih olunur. **Ciro edilip de başka bir yere gönderilen konişmento nüshası hakkında gönderme tarihi konişmento hamiline teslim tarihi hükmündedir.**

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Birden çok konişmento hamili:

a) Malların tesliminden sonra:

Madde 1105 – Emre yazılı bir konişmento birden fazla nüsha olarak tanzim edilmişse nüshalardan birinin hamili, konişmentonun teslimine 1104 üncü madde gereğince terettübeden neticeleri, kendisi henüz teslim talebinde bulunmadan önce bir diğer nüshaya istinaden 1102 nci madde uyarınca kaptandan malları teslim almış olan kimse aleyhine ileri süremez.

b. Malların tesliminden önce:

Madde 1106 – Kaptan malları henüz teslim etmeden birden çok konişmento hamili müracaatla hamili buldukları konişmento nüshalarına dayanarak mallar üzerinde birbirine zıt haklar iddia ederlerse, konişmentonun birden çok nüshalarını muhtelif kimselere devretmiş olan müşterek ciranta tarafından malları teslim almaya salahiyyetli kılacak şekilde ilk önce ciro ve teslim edilmiş olan nüshanın hamili diğerlerine tercih olunur.

Ciro edilip de başka bir yere gönderilen konişmento nüshası hakkında irsal tarihi konişmentonun hamiline teslim tarihi hükmündedir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1235 – Maddenin birinci fıkrası 6762 sayılı Kanunun 1105 inci ve ikinci fıkrası ise aynı Kanunun 1106 ncı maddesi hükmünden dili güncelleştirilerek alınmıştır. İlk maddede birden çok konişmento hamilinin eşyanın tesliminden sonraki, ikinci maddede eşyanın tesliminden önceki durumu düzenlenmiş olduğundan aynı konuyu düzenleyen iki maddenin birleştirilmesinde yarar görülmüştür.

cc) Konişmentonun geri verilmesi karşılığında eşyanın teslimi

MADDE 1236- (1) Eşya, ancak konişmento nüshasının, eşyanın teslim alındığına ilişkin şerh düşülerek geri verilmesi karşılığında teslim edilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Konişmentonun geri verilmesi mukabilinde malların teslimi:

Madde 1107 – Mallar, ancak konişmento nüshasının malların alındığına şerh verilerek iadesi karşılığında teslim edilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1236 – 6762 sayılı Kanunun 1107 nci maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır.

2. İspat işlevi

a) Hukuki ilişkiyi ispat

MADDE 1237- (1) Taşıyan ile konişmento hamili arasındaki hukuki ilişkilerde konişmento esas alınır.

(2) Taşıyan ile taşıtan arasındaki hukuki ilişkiler navlun sözleşmesinin hükümlerine bağlı kalır.

(3) Konişmentoda, yolculuk çarteri sözleşmesine gönderme varsa, konişmento devredilirken çarter partinin bir suretinin de yeni hamile ibraz edilmesi gerekir. Bu takdirde çarter partide yer alan hükümler, nitelikleri elverdiği ölçüde konişmento hamiline karşı da ileri sürülebilir. Ancak, 1245 inci maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesi hükmü saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Taşıyanla gönderilen arasındaki münasebet:

1. Karine:

Madde 1110 – Taşıyan ile gönderilen arasındaki hukuki münasebetlerde konişmento esas tutulur.

Konişmento hususiyile taşıyanın malları 1098 inci maddenin 8 inci bendinde ve 1114 üncü maddede yazılı olduğu gibi teslim aldığına dair karine teşkil eder. Bu hüküm:

1. Konişmentoya 1100 üncü maddenin son fıkrası uyarınca bir şerhin yazılması halinde;

2. Konişmentoya: “İçindeki belli değil” veya aynı manayı ifade eden bir şerhin yazılması şartıyla kaptana ambalajlı olarak veya kapalı kablar içinde tevdi edilmiş olan malların muhtevası hakkında; tatbik olunmaz.

Taşıyan ile taşıtan arasındaki hukuki münasebetler navlun mukavelesinin hükümlerine bağlı kalır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1237 - 6762 sayılı Kanununun 1110 uncu maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarından dili güncelleştirmek suretiyle alınmıştır. Yolculuk charter sözleşmesine atıf yapan koniştirmentolarda charter partinin bir nüshası da koniştirmento ile birlikte ibraz edilmedikçe charter partideki şartların taşıtan dışındaki koniştirmento hâmillerine karşı ileri sürülemeyeceği esas kabul edilmiştir. Koniştirmento ile birlikte ibraz edilen charter partideki şartların taşıtan dışındaki koniştirmento hâmillerine karşı ileri sürülebilmesi için dahi taşıyan ile taşıtan arasındaki hukukî ilişkilerin niteliğinin buna elvermesi gerektiği belirtilmiştir. Ancak, charter parti hükümlerinin koniştirmento hamiline karşı ileri sürülebildiği hallerde dahi 1245 inci maddenin ikinci cümlesi uyarınca 1243 üncü maddenin emredici rejimi cari olacaktır. Dolayısıyla, charter parti hükümlerinden 1243 üncü maddeye aykırı düşenlerin yerine doğrudan Tasarıdaki emredici hükümler uygulama alanı bulacaktır. Bu hususları açıklığa kavuşturmak üzere fıkranın son cümlesi kabul edilmiştir.

b) Taşıyanı ispat

MADDE 1238- (1) Koniştirmentoyu taşıyan sıfatıyla imzalayan veya koniştirmento kendi ad ve hesabına imzalanan kişi, taşıyan sayılır.

(2) Koniştirmentoda taşıyanın adı ve soyadı veya ticaret unvanı ile işletme merkezinin gösterilmemiş olduğu veya açıkça anlaşılmadığı hâllerde, donatan, taşıyan sayılır; meğerki, koniştirmento hamilinin açık istemi üzerine, donatan taşıyanın adı ve soyadını veya ticaret unvanı ile işletme merkezini bildirerek bunu belgelendirmiş olsun.

(3) Kaptan veya taşıyanın diğer bir temsilcisi tarafından düzenlenen koniştirmentoda, taşıyanın adı ve soyadı veya ticaret unvanı ile işletme merkezinin gösterilmemiş olduğu veya açıkça anlaşılmadığı hâllerde, temsilci de ikinci fıkra uyarınca sorumlu tutulan donatan ile birlikte taşıyan sayılır; meğerki, koniştirmento hamilinin açık istemi üzerine temsilci, taşıyanın adı ve soyadını veya ticaret unvanı ile işletme merkezini bildirerek bunu belgelendirmiş olsun.

(4) Taşıyanın adı ve soyadı veya ticaret unvanı ile işletme merkezinin yanlış veya geç bildirilmiş olması hâlinde, taşıyan, donatan veya taşıyanın temsilcisi, yanlış veya geç bildirimden doğacak zararlardan

müteselsilen sorumludurlar; bu takdirde 1188 inci maddede öngörülen hak düşürücü süre taşıyanın adı ve soyadı veya ticaret unvanı ile işletme merkezi doğru bildirilene kadar taşıyana yöneltilecek istemler hakkında işlemeye başlamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Hususi haller:

1. Taşıyanın adının hiç gösterilmemesi veya yanlış gösterilmesi:

Madde 1099 – Kaptan veya donatanın diğer bir temsilcisi tarafından tanzim olunan bir konişmentoda taşıyanın adı gösterilmemiş olursa donatan, taşıyan sayılır. Taşıyanın adı yanlış bildirilmiş ise beyanın doğru olmamasından doğacak zarardan gönderilene karşı donatan mesuldür.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1238 inci maddesinin ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkralarında, taşıyana ilişkin olarak bildirilmesi öngörülen hususlar taşıyanın gerçek kişi olması hâlinde “taşıyanın adı ve soyadı”, taşıyanın tüzel kişi olması hâlinde ise “taşıyanın ticaret unvanı ile işletme merkezi”dir. Hükümler, bu amacı doğru ifade edecek şekilde düzenlenmiştir. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1238 – 6762 sayılı Kanunun 1099 uncu maddesinde konişmentoda taşıyanın adı gösterilmemiş veya yanlış gösterilmiş ise konişmentonun donatan konişmentosu sayılacağı ve gönderilene karşı da donatanın mesul olacağı hükme bağlanmıştı. Tasarıda bu konişmentoyu temsilci sıfatıyla düzenleyen kişilerin de donatanla birlikte taşıyan sayılacağı açıklanmıştır. Bu halde, konişmento hamiline donatan veya temsilcisinden taşıyana ait kimlik bilgilerini talep etme hakkı verilmek suretiyle ona taşıyanı doğrudan dava edebilme imkânı sağlanmıştır. Taşıyanın adını yanlış veya geç bildirilmesinden doğacak zararlardan taşıyanın, donatanın ve temsilcinin müteselsilen sorumlu olacakları kabul edilmiştir.

c) Eşyanın genel olarak cinsini, işaretlerini, koli veya parça adedini, ağırlık ve miktarını ispat

MADDE 1239- (1) Konişmento eşyanın genel olarak cinsi, işaretleri, koli veya parça adedi, ağırlık veya miktarı hakkında beyanları içerip de taşıyan, bu beyanların fiilen teslim alınan veya yükleme konişmentosu düzenlenmiş olması hâlinde, fiilen yüklenen eşyayı doğru ve tam olarak göstermediğini biliyor veya gösterdiğinden haklı sebeplerle şüphe ediyorsa yahut bu beyanları kontrol etmek için yeterli imkâna sahip değilse, konişmentoya bu beyanların gerçeğe uymadığını,

şüphesini haklı gösteren sebepleri veya yeterli kontrol imkânının bulunmadığını açıklayan bir çekince koymak zorundadır.

(2) Taşıyan, eşyanın haricen belli olan hâlini konişmentoda beyan etmeyi ihmal ederse, konişmentoda eşyanın haricen iyi hâlde olduğuna dair beyanda bulunulmuş sayılır.

(3) Birinci fıkraya dayanarak konişmentoya hakkında çekince konulan beyanlar saklı kalmak üzere, konişmento, taşıyanın eşyayı konişmentoda beyan edildiği gibi teslim aldığına veya yükleme konişmentosu düzenlenmiş olduğu takdirde, yüklediğine karine oluşturur. Bu karinenin aksi, konişmentoyu, içerdiği eşya tanımına güvenerek, gönderilen de dâhil olmak üzere, iyiniyetle devralan üçüncü kişiye karşı ispatlanamaz; 1186 ncı maddenin dördüncü fıkrası saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Taşıyanla gönderilen arasındaki münasebet:

1. Karine:

Madde 1110 – Taşıyan ile gönderilen arasındaki hukuki münasebetlerde konişmento esas tutulur.

Konişmento hususıyla taşıyanın malları 1098 inci maddenin 8 inci bendinde ve 1114 üncü maddede yazılı olduğu gibi teslim aldığına dair karine teşkil eder. Bu hüküm:

1. Konişmentoya 1100 üncü maddenin son fıkrası uyarınca bir şerhin yazılması halinde;

2. Konişmentoya: “İçindeki belli değil” veya aynı manayı ifade eden bir şerhin yazılması şartıyla kaptana ambalajlı olarak veya kapalı kablarda içinde tevdi edilmiş olan malların muhtevası hakkında; tatbik olunmaz.

Taşıyan ile taşıtan arasındaki hukuki münasebetler navlun mukavelesinin hükümlerine bağlı kalır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1239 – 6762 sayılı Kanunun 1100 üncü maddesi ile 1110 uncu maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen hükümler yerine, Tasarıya, 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesinin 3 üncü maddesinin üçüncü fıkrası ile ilgili mahkeme kararlarından mülhem olarak ispat

kuralları koyan 1978 tarihli Hamburg Kurallarının 16 ncı maddesinin birinci ilâ üçüncü fıkraları alınmıştır. Maddede, taşıyanın eşyanın genel olarak cinsi, işaretleri, koli veya parça adedi veya miktarı hakkında konişmentonun kendi aleyhine karine teşkil etmesinin sonuçlarından kurtulabilmesi için çekincesini, gerekçesi ile birlikte konişmentoya ekletmesi gerektiği vurgulanmıştır. Keza, eşyanın haricen belli olan halini taşıyanın yükletenin talebine göre değil, kendi tecrübelerine dayanarak senede koyacağı kabul edilmiştir. Buna ilaveten maddede 1968 tarihli Protokol ile değişik 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesinin 3 üncü maddesinin üçüncü fıkrasına ve 1978 tarihli Hamburg Kurallarının 16 ncı maddesine uygun olarak, konişmentonun karine fonksiyonunun onu iyiniyetle devralan üçüncü kişiye karşı çürütülemeyeceği açıklanmıştır.

d) Navlunu ispat

MADDE 1240- (1) 1229 uncu maddenin birinci fıkrasının (I) bendi uyarınca navlunun gönderilen tarafından ödeneceğine veya yükleme limanında gerçekleşip gönderilen tarafından ödenecek olan sürastarya parasına ilişkin bir kaydı içermeyen konişmento, gönderilenin navlun veya sürastarya parası ödemekle yükümlü olmadığına karine oluşturur. Bu karinenin aksi, navlun veya sürastarya parası hakkında böyle bir kayıt içermeyen konişmentoyu, gönderilen de dâhil olmak üzere, devralan üçüncü kişiye karşı ispatlanamaz.

(2) Navlun eşyanın ölçüsüne, sayısına veya tartısına göre kararlaştırılmış ve bunlar da konişmentoda gösterilmiş olursa, konişmentoda aksine bir şart olmadıkça, navlun buna göre belirlenir. 1239 uncu maddenin birinci fıkrası uyarınca yazılan şerh konişmentoda aksine bir şart sayılmaz.

(3) Navlun için taşıma sözleşmesine yollama yapılırsa, bu yollamanın kapsamına boşaltma süresi, sürastarya süresi ve sürastarya parası hakkındaki hükümler girmez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Navlunun hesabı:

Madde 1111 – Navlun; malların miktarına (Ölçü, sayı veya tartısına) göre kararlaştırılmış ve miktar da konişmentoda gösterilmiş olursa, konişmentoda hilaflına bir şart olmadıkça, navlun buna göre tayin olunur. 1100 üncü maddenin son fıkrasında yazılan şerh konişmentoda aksine bir şart sayılmaz.

Navlun için taşıma mukavelesine atıf yapılırsa bu atfın şümulüne boşaltma müddeti, sürastarya müddeti ve sürastarya ücreti hakkındaki hükümler dahil sayılmaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1240 ncı maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi yeniden kaleme alınmıştır. Nitekim konişmentonun “bir açıklama içermediğine güvenilmesi” söz konusu olamayacağına göre, hükmün birinci cümlesinde bildirilen karinenin aksinin hangi hâllerde ispat edilemeyeceğinin açıklanması yeterlidir. Ayrıca, birinci cümlede yükleme limanında doğan sürastarya parasına ilişkin olarak yer alan kaydın ikinci cümlede de açıkça bildirilmesi gerekmiştir. İkinci fıkrada ise, navlunun miktarına ilişkin 1193 üncü maddedeki kayıtlarla uyumlaştırma yoluna gidilmesi gerekmiştir. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1240 – Maddenin birinci fıkrası, navlunun ve sürastarya parasının gönderilen tarafından ödeneceğine dair bir kayıt içermeyen konişmentonun, gönderilenin navlun veya sürastarya parası ödemekle yükümlü olmadığı hakkında karine teşkil edeceğini düzenleyen 1978 tarihli Hamburg Kurallarının 16 ncı maddesinin dördüncü fıkrasından; ikinci ve üçüncü fıkraları ise, 6762 sayılı Kanunun 1111 inci maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır.

e) Yükleten tarafından verilen garantiler

MADDE 1241- (1) Konişmentoya konulan eşya ile ilgili kayıtlar hakkında 1145 inci madde uygulanır.

(2) Taşıyan veya onun bir temsilcisi tarafından konişmentonun, yükletenin konişmentoya konulmak üzere bildirdiği kayıtlara veya eşyanın haricen belli olan hâl ve niteliğine ilişkin bir çekince eklenmesizin düzenlenmesi yüzünden taşıyanın uğrayacağı zararı yükletenin tazmin edeceğine dair her taahhüt veya anlaşma, konişmentoyu, gönderilen de dâhil olmak üzere, iyiniyetle iktisap eden bütün üçüncü kişilere karşı geçersizdir.

(3) Böyle bir taahhüt veya anlaşma, taraflar arasında geçerlidir; meğerki, taşıyan veya onun bir temsilcisi, ikinci fıkrada belirtilen çekinceyi koymamak suretiyle, eşyanın konişmentodaki tanımına güvenerek hareket eden, gönderilen de dâhil, üçüncü kişileri aldatma amacı gütsün. Bu durumda, konişmentoya konulmayan çekince, yükleten tarafından konişmentoya yazılmak üzere bildirilen kayıtlara ilişkinse, taşıyan, 1145 inci madde uyarınca yükletenden tazminat isteyemez.

(4) Üçüncü fıkrada belirtilen aldatma kastının varlığı hâlinde taşıyan, konişmentodaki kayıtlara güvenerek hareket eden, gönderilen de dâhil, üçüncü kişilere karşı, 1186 ncı maddede öngörülen sorumluluk sınırlarından yararlanmaksızın sorumludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1241 – Uygulamada, yükletenin taşıyana garanti mektubu vererek eşyanın mevcut durumu hakkında konişmentoya konulan yanlış kayıtlardan dolayı taşıyanın konişmento hamillerine karşı sorumluluğunu güvence altına aldığı görülmektedir. Böyle bir garanti taahhüdünün iyiniyetli üçüncü kişi hâmillere karşı geçerli olmadığını ifade etmek üzere 1978 tarihli Hamburg Kurallarının 17 nci maddesi Tasarıya eklenmiştir. Bu ekleme sonucunda, yükletence taşıyana verilen bu nitelikteki garantinin taşıyanın üçüncü kişileri atlatmak kasdı olmaması şartıyla geçerli olduğu belirtilmiştir.

B) Diğer denizde taşıma senetleri

MADDE 1242- (1) Taşıyanın taşınacak eşyayı teslim aldığını göstermek üzere düzenlediği konişmentodan başka her tür senet, taşıma sözleşmesinin yapılmış ve eşyanın senette yazılı olduğu gibi taşıyan tarafından teslim alınmış olduğuna karine oluşturur; ancak bu karine-nin aksi ispatlanabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1242 – Bu madde, konişmento yanında denizde eşya taşınmasında kullanılan diğer senetlerin de ispat fonksiyonunu açıklamak üzere 1978 tarihli Hamburg Kurallarının 18 inci maddesinden alınmıştır.

YEDİNCİ AYIRIM Emredici Hükümler

A) Genel olarak

MADDE 1243- (1) Bir navlun sözleşmesinde veya konişmentoda yahut diğer bir denizde taşıma senedinde yer alıp da;

a) Taşıyanın borç ve sorumluluklarına ilişkin 1141, 1150, 1151 ve 1178 ilâ 1192 nci maddeler,

b) Taşıtan ve yükletenin borç ve sorumluluklarına ilişkin 1145 ilâ 1149, 1165 ve 1208 inci maddeler,

c) Denizde taşıma senetlerine ilişkin 1228 ilâ 1242 nci maddeler, hükümlerinden kaynaklanan borç ve sorumluluklar doğrudan veya dolaylı olarak önceden kaldıran veya daraltan bütün kayıt ve şartlar geçersizdir.

(2) Sigortadan doğan hak ve alacakların taşıyana devredilmesi veya taşıyana buna benzer menfaatler sağlanması ve kanunlarla düzenlenmiş bulunan ispat yükünün taşıyan lehine tersine çevrilmesi sonucunu doğuran bütün kayıt ve şartlar birinci fıkra hükümlerine tabidir.

(3) Sorumluluğu kaldıran veya daraltan kayıt ve şartların geçersizliği, navlun sözleşmesinin veya konişmentonun yahut diğer bir denizde taşıma senedinin geri kalan hükümlerinin geçersizliği sonucunu doğurmaz.

(4) Taşıyanın borçlarını ve sorumluluğunu genişleten veya ağırlaştıran kayıt ve şartlar ise geçerlidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

D) Amir hükümler:

I - Umumi olarak:

Madde 1116 – Bir konişmento tanzim edildiği takdirde taşıyanın:

1. Geminin denize, yola ve yüke elverişliliğine mütaallik 1019 uncu;
2. Tazmin mükellefiyetine mütaallik 1023 üncü maddenin ikinci fıkrasıyla 1061, 1062 ve 1063 üncü;
3. Muayene ve zararın tesbitine mütaallik 1066 ve 1067 nci;
4. Konişmentonun karine teşkil etmesine dair 1110 uncu;
5. Mesuliyetin en yüksek haddine mütaallik 1114 üncü, maddeler gereğince olan borç ve mesuliyetlerini önceden kaldırma veya daraltma neticesini doğuran bütün kayıt ve şartlar hükümsüzdür. Bu mükellefiyetlerden doğan gemi alacaklısı hakları için dahi aynı hüküm caridir.

Sigortadan doğan hak ve alacakların taşıyana temlik edilmesi veya taşıyana buna benzer menfaatler sağlanması neticesini doğuran anlaşmalar ve hususiyetle kanunlarla tanzim edilmiş bulunan ispat külfetinin taşıtan veya gönderilenin aleyhine olarak tersine çevrilmesi neticesini doğuran bütün kayıt ve şartlar dahi birinci fıkrada yazılı kayıt ve şartlar hükmündedir.

Yukarıki hükümler, birinci fıkranın 4 numaralı bendi hariç olmak üzere Türkiye’de bir yerden diğer yere taşınan mallara ait navlun mukavelelerinde konișmento tanzim edilmemiş olsa dahi tatbik olunur.

Mesuliyeti genişleten anlaşmaların konișmentoya yazılması lazımdır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1243 – Birinci ve üçüncü fıkralar 6762 sayılı Kanunun 1116 ncı maddesi ile 1978 tarihli Hamburg Kurallarının 23 üncü maddesinin birinci fıkrasından değiştirilerek alınmıştır. 6762 sayılı Kanuna göre en önemli fark, konișmento düzenlensin veya düzenlenmesin herhangi bir taşıma senedinde yer alıp, emredici hükümlere aykırı olarak sorumluluğu tamamen veya kısmen bertaraf eden kayıtların batıl sayılmasıdır. Bu sebeple 6762 sayılı Kanunun 1116 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan kabotaj taşımalarında konișmento düzenlenmese dahi emredici hükümlerin uygulanacağına dair hüküm metinden çıkartılmıştır.

B) İstisnalar

MADDE 1244- (1) Aşağıda yazılı hâllerde 1243 üncü maddenin birinci fıkrası uygulanmaz:

a) Navlun sözleşmesinin canlı hayvanlara veya 1151 inci maddenin üçüncü fıkrasının birinci cümlesi uyarınca denizde taşıma senedinde güvertede taşınacağı yazılı olup da fiilen böyle taşınan eşyaya ilişkin bulunması.

b) Mutat ticari taşıma işlerinden olmamakla beraber ticaretin olağan akışı içinde yapılan eşya taşımaya ilişkin bulunup da eşyanın özel nitelikleri veya taşımanın özel şartlarının haklı gösterdiği anlaşmalar; bu durumda taşıma senedinin bu anlaşmaları ve “emre değildir” kaydını içermesi şarttır.

c) Taşıyana, eşyanın yüklenmesinden önce ve boşaltılmasından sonra düşen yükümlülükler.

(2) 1243 üncü madde, konișmentoya, müşterek avaryaya ilişkin kayıtların konulmasına engel değildir.

(3) Sorumluluğu önceden kaldıran veya daraltan kayıt ve şartlar hakkında Türk Borçlar Kanununun emredici hükümleri saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - İstisnalar:

Madde 1117 – Müşterek avarya için yapılan anlaşmalarda ve aşağıda yazılı hallerde 1116 ncı madde hükmü tatbik olunmaz:

1. Mukavelenin canlı hayvanlara veya konişmentoda güvertede taşınacağı yazılı olup da fiilen böyle taşınan mallara taallük etmesi;

2. Taşıyana, malların yüklenmesinde önce ve boşaltılmasından sonra düşen mükellefiyetler;

3. Mütat ticari taşıma işlerinden olmamasına rağmen normal ticari işler arasında yapılacak olan bir mal taşıma işine mütaalik olup da malların hususi vasıfları veya mahiyetleri yahut taşımanın hususi halleri sebebiyle haklı görülen anlaşmalar (Yalnız konişmentonun bu anlaşmaları ve “Emre değildir” kaydını ihtiva etmesi şarttır);

4. 1118 inci maddede yazılı çarter partiler; şu kadar ki, 1116 ncı maddenin 3 üncü fıkrası hükmü mahfuzdur.

Yukarıki fıkradaki hallerde kabul edilecek olan mesuliyeti bertaraf veya tahdideden şartlar hakkında Borçlar Kanunu hükümleri mahfuzdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1244 – 6762 sayılı Kanunun 1117 nci maddesinden bazı DEĞİŞİKLİĞİ yapılarak ve dili güncelleştirilerek alınmıştır. Yolculuk çarteri sözleşmeleri hakkındaki istisna, Tasarının 1131 inci maddesinde düzenlenmiştir. Tasarının 1243 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca, eşyanın güvertede taşınması hakkındaki 1151 inci maddede yer alan hükümler emredicidir; ancak, 1151 inci maddenin üçüncü fıkrasının birinci cümlesi uyarınca denizde taşıma senedine “eşyanın güvertede taşınması” hakkında bir kayıt düşülmüşse, o eşyaya ilişkin sorumluluk rejimi 1243 üncü maddede öngörülen emredici düzene tâbi olmaz. Diğer bir deyişle, eşyanın güvertede taşınması 1151 inci maddeye uygun ve denizde taşıma senedinde belirtilmişse, taşıyan, 1243 üncü maddenin getirdiği sınırlamaya tâbi olmaksızın, sorumluluğunu 1244 üncü maddenin üçüncü fıkrasının çizdiği çerçevede kaldırabilir veya daraltabilir.

C) Yolculuk çarteri sözleşmesi

MADDE 1245- (1) Yolculuk çarteri sözleşmelerine 1243 üncü madde hükmü uygulanmaz. Ancak, böyle bir sözleşmeye dayalı olarak konişmento düzenlenirse, taşıtan olmayan konişmento hamili ile taşıyan arasındaki ilişkide 1243 üncü madde hükmü uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Çarter mukavelesi:

Madde 1118 – Çarter mukavelesi halinde bir konişmento tanzim edilirse 1116 ncı madde hükmü konişmentonun bir üçüncü şahsa teslim edildiği andan itibaren tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1245 – 6762 sayılı Kanunun 1118 inci maddesinde düzenlenen bu konu, 1978 tarihli Hamburg Kurallarının 2 nci maddesinin üçüncü fıkrasındaki ifade ile Tasarıya alınmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
Zamanaşımı

A) Süre

MADDE 1246- (1) 1188 inci madde hükmü saklı kalmak kaydıyla, gemi kira sözleşmeleri ile zaman çarteri sözleşmeleri ve navlun sözleşmelerinden veya konişmentodan veya onun düzenlenmesinden doğan bütün alacaklar bir yılda zamanaşımına uğrar.

(2) Bu süre, alacağın muaccel olmasıyla işlemeye başlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

D) Müruruzaman:

I - Müddeti:

Madde 1259 – Bu Kanunun 1235 inci maddesinin 1 ila 9 uncu bentlerinde yazılı alacaklar bir yılda müruruzamana uğrar. Bununla beraber:

1. Ümit veya Horn burunlarının ötesinde hizmetlerinden çıkarılmış gemiadamlarının hizmet ve iş mukavelelerinden doğan alacakları;

2. Çatmadan yahut 1220 nci maddeye giren bir hadiseden doğan tazminat alacaklarıyla kurtarma veya yardım ücreti alacakları; için müruruzaman iki yıldır.

Madde 1260 – Yukarki maddede yazılı müruruzaman, alacaklının donatan veya gemi adamlarından birine karşı şahsi talep haklarına da şamildir.

1067 nci madde hükmü mahfuzdur.

IV - Hususi haller:

Madde 1262 – Donatanların 1218 inci maddenin 2 nci fıkrasına göre aralarında haiz oldukları rücu hakları, bir yılda müruruzamana uğrar. Müruruzaman rücu hakkına sebep olan ödemenin yapıldığı günün geçmesiyle başlar.

Deniz ödücü paraları ve müşterek avarya garame payından dolayı malları takyid eden alacaklarla bu paralar ve garame paylarının meydana getirdikleri şahsi talep hakları da bir yılda müruruzamana uğrar.

Müruruzaman; deniz ödücü paraları bakımından muaccel oldukları tarihten, müşterek avarya garame payları bakımından ise dispeç raporuna ait kararın kesinleşmesinden başlar.

Kurtarma ve yardım ücret ve masraflarından dolayı malları takyid eden alacaklarla bu masraflardan doğan şahsi talep hakları, iki yılda müruruzamana uğrar. Müruruzaman kurtarma veya yardım işinin bittiği gün başlar.

Denizde yolcu ve yük taşıma akitlerinden veya konişmentodan taşıyan lehine doğan masrafların tazmini ve navlun dahil olmak üzere bütün alacaklar bir yılda müruruzamana uğrar.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1246 ncı maddesine içeriğini ifade edecek şekilde “A) Süre” başlığı eklenmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1246 – Navlun sözleşmesinden doğan alacakların zamanaşımı, 6762 sayılı Kanunun 1262 nci maddesinin beşinci fıkrasında bir yıl olarak düzenlenmiştir; ayrıca, 1259 uncu maddenin birinci cümlesi ve 1260 inci maddenin birinci fıkrası uyarınca, 1235 inci maddenin yedinci bendine göre kanunî rehin hakkıyla temin edilmiş alacaklar bakımından da zamanaşımı süresi yine bir yıldır. Nihayet yük zararına dayanan davalarda 6762 sayılı Kanunun 1067 nci maddesinde öngörölmüş olan bir yıllık hak düşürücü süre, 1260 ncı maddenin ikinci fıkrasında saklı tutulmuştur. Tasarıda, bu karmaşık düzenlemenin sadeleştirilmesi hedeflenmiştir. Bu tür alacaklar için gemi alacaklısı hakkı terk edildiğinden, Tasarının 1327 nci maddesiyle bir uyum sağlanmasına gerek kalmamıştır. Yolcu taşıma sözleşmeleri için 1270 inci maddede özel hüküm bulunduğundan, bu sözleşmeden doğan

alacaklar da 1246 ıncı maddeye alınmamıştır. Bu sebeplerle, 1246 ıncı madde ayrı bir bölüm içinde düzenlenmiş ve böylece hükmün sistematik bakımdan da önceki üç bölümde düzenlenen sözleşmelere sirayet edeceği açıklığa kavuşturulmuştur. Birinci fıkrada, yük zararlı davalarına ilişkin 1188 inci madde saklı tutularak, önceki bölümlerde düzenlenen sözleşmelerden doğan bütün alacaklar için zamanaşımı süresi bir yıl olarak tayin edilmiştir; böylece, 6762 sayılı Kanun tahtında uygulamada zaten benimsenmiş olan süre muhafaza edilmiştir. Zamanaşımının başlangıcı hakkında Tasarının 1296 ncı maddesinin birinci fıkrasında farklı bir hüküm bulunduğundan, muhtemel tereddütleri gidermek amacıyla burada Borçlar Kanunundaki genel kuralın tekrar edilmesi uygun görülmüştür.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Deniz Yoluyla Yolcu Taşıma Sözleşmesi

GEREKÇE

1247 ilâ 1271 inci Maddelere İlişkin Genel Açıklamalar

Deniz yolu ile yapılan taşımalar, esas itibarıyla yük taşımacılığı ve yolcu taşımacılığı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. 6762 sayılı Kanunun “Deniz Ticareti”ne ayrılmış Dördüncü Kitabının dört kısımdan oluşan “Deniz Ticareti Mukaveleleri” başlıklı Dördüncü Faslında da bu tasnife uyulmuş ve önce Birinci Kısımda “Eşya Taşıma (Navlun) Mukaveleleri” (1016 ilâ 1118 inci maddeler); daha sonra da İkinci Kısımda “Yolcu Taşıma Mukavelesi” (1119 ilâ 1132 nci maddeler) düzenlenmiştir. Türk Ticaret Kanununda eşya taşıma sözleşmelerine 113 madde ayrılmışken; yolcu taşıma sözleşmesine sadece 14 madde ayrılması ve bir çok hususta eşya taşıma sözleşmelerine ilişkin hükümlere atıfla yetinilmesi, bu hükümlerin mehzazını teşkil eden 15/05/1897 tarihli Alm. TK.’nin hazırlandığı dönemde eşya taşımacılığının yolcu taşımacılığına nazaran daha önemli addedilmesinden kaynaklanmıştır. Mehzaz Kanununun deniz ticaretine ayrılmış Dördüncü Kitabında yer alan bu hükümlerin kaynağını 1861 tarihli Alman Umumi Ticaret Kanunnamesinin (Allgemeines Deutsches Handelsgesetzbuch) deniz ticaretine ilişkin Beşinci Kitabındaki hükümler teşkil eder. Bu hükümler hukukumuzda ilk defa Cumhuriyet Döneminin ilk Ticaret Kanunu olan 29/05/1926 tarihli ve 865 sayılı Ticaret Kanununun “Deniz Ticareti”ne ayrılmış İkinci Kitabını ekleyen ve 1897 tarihli Alm. TK.’nin pek de başarılı sayılamayacak bir tercümesinden ibaret olan 13/05/1929 tarihli ve 1440 sayılı Kanun (1205 ilâ 1219 uncu maddeler) ile girmiştir. Buna göre, Ticaret Kanunu’nda yer alan deniz yolu ile yolcu taşıma sözleşmesine ilişkin hükümler, buharlı gemi işletilmeye başlanmasının üzerinden sadece 50 yıl kadar bir süre geçtikten sonra hazırlanmış olan ve daha ziyade yelkenli gemi ile yolcu taşınması devrinin özelliklerini taşıyan 1861 tarihli Alman Kanunnamesinin tedvin olduğu zamana aittir. Bu itibarla, Ticaret Kanunu’nun 18 inci yüzyılın ihtiyaçlarına göre hazırlanmış bulunan deniz yolu ile yolcu taşıma sözleşmesine ilişkin hükümlerinin çağdaş olmaktan çıkmış bulunduğunu kabul etmek gerekir.

Deniz taşımacılığında, eşya taşımının daima ön plana çıkması, yolcu taşıma konusunda milletlerarası birliğe ulaşılmasını geciktirmiştir. Halbuki, tarih itibarıyla daha sonra ortaya çıkan hava taşımacılığında birlik, çok erken sayılabilecek bir zamanda, 1929 tarihli Varşova Sözleşmesi ile sağlanmıştır. Geçen yüzyılın ilk yıllarında başlayan deniz yolu ile yolcu taşımacılığında birliğin sağlanmasına ilişkin çalışmalar aradan uzunca bir süre geçtikten sonra ancak 13/12/1974 tarihinde Atina’da kabul edilen “Yolcuların ve Bagajının Deniz Yolu İle Taşınmasına İlişkin Sözleşme” (Athens

Convention relating to the Carriage of Passengers and their Luggage by Sea)'nin kabulü ile gerçekleşmiştir.

Türkiye, tarafı olmadığı Atina Sözleşmesine, sonradan da katılmamıştır. Bu itibarla, Sözleşmedeki düzenlemenin millî hukukumuzda doğrudan herhangi bir etkisi yoktur. Atina Sözleşmesine taraf olmayan Federal Almanya Cumhuriyeti, sonradan birleştiği Doğu Almanya Cumhuriyeti'nin tarafı olduğu Sözleşme hükümlerini, 25/07/1986 tarihli Ticaret Kanununun ve Diğer Kanunların Değiştirilmesine İlişkin Kanun (Gesetz zur Änderung des Handelsgesetzbuchs und anderer Gesetze) ile iç hukukuna intikal ettirmiştir. Bu Kanunun 31/07/1986 tarihinde yürürlüğe girmesinden sonra, 6762 sayılı Kanunun deniz yolu ile yolcu taşıma sözleşmesine ilişkin 1119 ilâ 1132 nci maddelerinin karşılığını teşkil eden Alm. TK.'nin 664 ilâ 677 inci paragrafının önemli bir kısmı ilga edilmiş; geriye sadece 665 inci (6762 sayılı Kanunun 1120 inci maddesi), 672 nci (6762 sayılı Kanunun 1127 nci maddesi), 673 üncü (6762 sayılı Kanunun 1128 inci maddesi), 674 üncü (6762 sayılı Kanunun 1129 uncu maddesi) ve 675 inci (6762 sayılı Kanunun 1130 uncu maddesi) paragraflar kalmıştır. Anılan Kanun ile Mehzaz Kanunun 664 üncü paragrafı da değiştirilmiş ve bu paragrafta Atina Sözleşmesinin 1 inci, 3 ilâ 5 inci, 7 ilâ 8 inci, 10 ilâ 18 inci ve 21 inci maddelerinin Almanca'ya tercümesinden ibaret 16 paragraf (Anlage zu paragraf 664, Art. 1 - 16) ilâve edilmiştir. Yani, mehzadaki düzenleme, artık büyük ölçüde Atina Sözleşmesindeki düzenlemeye uygundur.

Yolcuların hem ölüm ve yaralanmalarından; hem onların bagajının ziyaından veya hasarından doğan zararlara ilişkin sorumluluğu düzenleyen hükümleri muhtevî 28 maddeden müteşekkil Atina Sözleşmesinin en önemli özelliği, bir çok halde sorumluluğun her bir zarar türü için belli miktar ile sınırlandırılmış olmasıdır. Yani, bu Sözleşme hükümlerine göre ödenecek olan tazminatın miktarı, istisnaî bazı haller hariç yine Sözleşmede her bir zarar türü için maktû olarak tayin edilmiş belli bir bedelden ibarettir. Sözleşmede zarar türlerine göre sorumluluğun belli bir miktarla sınırlandırılmış olması, bir ölçüde sorumlu sayılan kişileri koruduğu gibi; ayrıca farklı devlet mahkemelerinde açılacak olan davalarda, aşağı yukarı birbirine yakın miktarlarda tazminat ödenmesine ilişkin kararların alınmasında da müsbet rol oynar.

Atina Sözleşmesinin 13/12/1974 tarihinde kabul edilen ilk metninde, bu Sözleşme hükümlerine göre ödenecek tazminat bedellerinin tayininde kullanılacak olan hesaplama birimi olarak, 900 milyem ayarında ve 65.5 miligram ağırlığında altınının değerine tekabül eden "frank" tercih edilmiştir (7 ilâ 9 uncu maddeler). Ancak, 19/11/1976 tarihli Deniz Alacaklarının Sınırlandırılmasına İlişkin Londra Sözleşmesinin imzalanmasından önce yapılan Londra Konferansı'nı müteakiben 17-19/11/1976 tarihleri arasında yine Londra'da yapılan üç ayrı konferanstan biri, Atina Sözleşmesinin hesaplama birimi olan frank'ın değiştirilmesi amacıyla toplanmış ve bu Konferans sonrasında imzalanan 19/11/1976 tarihli Protokol (Protocol to the Athens Convention relating to the Carriage of Passengers and their Luggage by Sea) ile Atina Sözleşmesinin hesaplama birimi olan "frankın" yerine, 19/11/1976 tarihli Deniz Alacaklarından Doğan Sorumluluğun Sınırlandırılmasına İlişkin Londra Sözleşmesinde de hesaplama birimi olarak kullanılan Özel Çekme Hakkı ikame edilmiştir.

Atina Sözleşmesinin hesaplama birimini Özel Çekme Hakkı ile değiştiren 13/11/1976 tarihli Protokol'ün yürürlüğe gireceği tarihi tayin eden 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında öngörülen Protokole en az 10 devletin taraf olması şartı ise, 30/04/1989'da gerçekleşmiştir. Ancak, bu Protokol'de sorumluluk sınırı olarak öngörülen miktarlar, Milletlerarası Denizcilik Teşkilâtı (International Maritime Organization) tarafından 26 - 30/03/1990 tarihleri arasında düzenlenen Konferans sonrasında imzalanan ve Sözleşmenin bazı maddelerin tadilini de içeren daha ayrıntılı bir düzenlemeyi havi yeni bir Protokol (Protocol

of 1990 to amend the Athens Convention relating to the Carriage of Passengers and their Luggage by Sea) ile arttırılmıştır. Ancak 1990 tarihli Protokol daha yürürlüğe girmeden 21.10.2002 ilâ 01.11.2002 tarihleri arasında yine Milletlerarası Denizcilik Teşkilâtı'nın girişimi ile toplanan bir diplomatik konferansta bu kuruluşun hazırladığı bir değişiklik protokolü tasarısı müzakere edilmiş ve sonuçta Konferansa katılan 71 devletin temsilcisi tarafından oybirliği ile 01.11.2002 tarihli bir Protokol (Protocol of 2002 to the Athens Convention relating to the Carriage of Passengers and their Luggage by Sea) kabul edilmiştir.

1990 Protokolünün yerine geçmek üzere hazırlanmış bulunan 2002 Protokolünün giriş kısmında 1990 Protokolünün yürürlüğe girmemiş olduğuna da sarahaten işaret edilmiştir. 1990 Protokolünde öngörülen sorumluluk sınırlarını miktar itibarıyla da arttıran 2002 Protokolünün 15 inci maddesinin üçüncü fıkrasında, 1974 Atina Sözleşmesinin bundan sonra "2002 tarihli Yolcuların ve Bagajının Deniz Yolu İle Taşınmasına İlişkin Atina Sözleşmesi" (Athens Convention relating to the Carriage of Passengers and their Luggage by Sea, 2002) olarak anılacağı zikrolunduğu için, bu son Protokol ile bir ad değişikliği yoluna gidilmiş olduğunu da belirtmek gerekir. Buna göre, 2002 Protokolünün yürürlüğe girmesini müteakip kısaca 1974 tarihli Atina Sözleşmesi diye de anılan milletlerarası metnin adı 2002 tarihli Yolcuların ve Bagajının Deniz Yolu İle Taşınmasına İlişkin Atina Sözleşmesi (2002 Atina Sözleşmesi) olarak değiştirilmiştir.

1974 tarihli Atina Sözleşmesine 2002 Protokolü'nün işlenmesi ile ortaya çıkan 2002 tarihli Atina Sözleşmesi, sorumluluk sınırları dışında; sorumluluk şartları bakımından da bazı yenilikleri içermektedir. Protokolün 5'inci maddesi ile Atina Sözleşmesine eklenen 4bis maddesinde taşıyanların yolcuların ölümü ve yaralanmasından doğan sorumluluklarını sigorta ettirmeleri zorunluluğunun öngörülmüş olması da bir diğer önemli değişikliği teşkil etmektedir.

Tasarının deniz yolu ile yolcu taşıma sözleşmesine ilişkin hükümleri hazırlanırken Alman Kanun Koyucunun tercih ettiği sistem izlenerek milletlerarası kuralların iç hukuka işlenmesi yolu benimsenmiştir. Bu amaçla, Alm. TK.'daki revizyonda dikkate alınan 1974 Atina Sözleşmesinin yerine, kısa süre önce yürürlüğe giren ve ülkemizde de yolcu taşımacılığının gelişmesi açısından son derece isabetli ve çağdaş düzenlemeler içeren 2002 Atina Sözleşmesi esas alınmıştır.

Tasarının 2002 Atina Sözleşmesi hükümleri örnek alınarak hazırlanan maddelerinde mehzaz metinlere sadık kalınmıştır. Fakat çalışmalar sırasında 6762 sayılı Kanunun deniz yolu ile yolcu taşıma sözleşmesi ile ilgili hükümlerinden bazılarının korunması da gerekli görülmüş ve bunların bir kısmı Sözleşmeden alınan maddeler içerisinde, bir kısmı da doğrudan Tasarıya alınmıştır. Ayrıca, Anglo-Sakson kanunlaştırma tekniğine uygun olarak Sözleşmenin temel kavramlarının tanımlanmasına tahsis edilmiş 1 inci maddesinde yer alan tanımlar, Kara Avrupası Kanunlaştırma tekniğine uygun olarak ilgili oldukları konuları düzenleyen maddelere alınmak suretiyle dağıtılmıştır.

A) Tanımı

MADDE 1247- (1) Deniz yoluyla yolcu taşıma sözleşmesi, yolcunun veya yolcu ve bagajının deniz yolu ile taşınması için, taşıyan tarafından veya onun adına ve hesabına yapılan sözleşmedir.

(2) Devlet ve diğer kamu tüzel kişileri tarafından yapılan ticari yolcu taşıma sözleşmelerine de bu Bölüm hükümleri uygulanır.

(3) Hava yastıklı araçlar ile yapılan yolcu taşıması bu Bölüm hükümlerine tabi değildir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Komisyonumuzca, Tasarının 1247 nci maddesinin birinci fıkrasında, mehzaz 2002 tarihli Atina Sözleşmesine uyum sağlanması amacıyla değişiklik yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1247 - Deniz yolu ile yolcu taşıma sözleşmesi 6762 sayılı Kanunda tanımlanmamış olduğu halde Tasarı hükümlerinin hazırlanmasında esas alınan 2002 Atina Sözleşmesine paralel olarak bu maddede tanımlanmıştır. 2002 Sözleşmesinin 1 inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları ile 21 inci maddesine göre kaleme alınan bu maddedeki tanıma, ücret unsurunun da ilâve edilmesi başlangıçta düşünülmüş; ancak mehzazla uyumun sağlanması için bundan vazgeçilmiştir. Bununla beraber, maddenin Sözleşmenin 21 inci maddesinden alınan ikinci fıkrasında yolcu taşıma sözleşmesi ile ilgili hükümlerin devlet veya diğer kamu tüzel kişileri tarafından yapılan yolcu taşımalarından sadece ticarî olanlara uygulanacağını tasrih edilmesinden ücret unsurunun çıkmakta olduğu söylenebilir. Öte yandan, Tasarının taşıyanın ücret hakkında açıkça bahseden hükümleri (m. 1250, III; 1252, III; 1253; 1258, (a)) ile ücret alacağını temin etmek üzere öngörülen hapis hakkı ile ilgili hükmünden (m. 1254) de benzer sonuca varılması kabildir. Sözleşmenin 1 inci maddesinin deniz yolu ile yolcu taşıma sözleşmesinin icra vasıtası olan geminin tanımlandığı üçüncü fıkrasında, aynı zamanda karada da yolculuk yapılmasına yarayan hava yastıklı araçlar bakımından getirilen istisnaya, maddenin üçüncü fıkrasında yer verilmiş ve bu surette Sözleşme ile uyum sağlanmıştır.

B) Taşıyan ve fiilî taşıyan

MADDE 1248- (1) Taşıyan, taşıma ister bizzat onun tarafından, isterse bir başkası, fiilî taşıyan, tarafından gerçekleştirilmiş olsun, taşıma sözleşmesini yapan veya taşıma sözleşmesi adına ve hesabına yapılan kişidir.

(2) Fiilî taşıyan, taşıyandan farklı bir kişi olup, bir geminin maliki, kiracısı veya işleteni olarak, taşımanın tamamını veya bir kısmını fiilen gerçekleştiren kişidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Komisyonumuzca, Tasarının 1248 inci maddesinin birinci fıkrasında, mehzaz 2002 tarihli Atina Sözleşmesine uyum sağlanması amacıyla “adına ve” ibareleri eklenmiş; böylece 1247 nci maddenin birinci fıkrasında yapılan değişiklik ile uyum sağlanmıştır.

GEREKÇE

Madde 1248 - Bu maddede yolcuların duçar olacağı zararlardan sorumlu olan başlıca kişiler olarak taşıyan ve fiilî taşıyan, 2002 Atina Sözleşmesinin 1 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerine uygun bir şekilde tanımlanmıştır. Tasarının 1259 uncu maddesinde taşıma işinin tamamını veya bir kısmını «üstlenen» ve «gerçekleştiren» kişiler arasındaki ayrım gereken şekilde vurgulandığı için Sözleşmenin anılan maddesinin (c) bendinde yer alan “taşıma işinin tamamını veya bir kısmını gerçekten icra eden taşıyan” hakkındaki tanıma Tasarıda yer verilmemiştir.

C) Yolcu

MADDE 1249- (1) Deniz yoluyla yolcu taşıma sözleşmesine dayanarak veya bu Bölüm hükümlerine tabi bulunmayan bir navlun sözleşmesinin konusu olan aracı veya canlı hayvanları gözetmek üzere, taşıyanın onayı ile gemide taşınan kişiler yolcu sayılır.

(2) Sözleşmede, yolcunun adı yazılı ise yolcu, taşınma hakkını bir başkasına devredemez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Yolcunun hak ve mükellefiyetleri:

I - Taşınma hakkının devri:

Madde 1119 – Taşıma mukavelesinde yolcunun adı yazılı olursa yolcu, taşınma hakkını bir başkasına devredemez.

GEREKÇE

Madde 1249 – Bu maddenin birinci fıkrasında gemiyle taşınanlardan hangilerinin yolcu sayılacağı hususu, 2002 Atina Sözleşmesinin 1 inci maddesinin dördüncü fıkrasının (a) ve (b) bentlerine uygun olarak açıklanmıştır. Yolcu taşıma sözleşmesi dışındaki bir sözleşmeye istinaden taşınan araç veya canlı hayvanlara nezaret etmek üzere gemide bulunan kişilere de yolcu statüsünün tanınması, onların yolculuk esnasında uğradıkları zararlardan kimlerin, hangi hükümlere göre sorumlu olacağı konusundaki boşluğu doldurmuştur. Maddenin ikinci fıkrası ise, 6762 sayılı Kanunun yolcunun taşınma hakkını devretmesi ile ilgili 1119 uncu maddesinden alınmıştır.

D) Bagaj

MADDE 1250- (1) Canlı hayvanlar ve bir navlun sözleşmesine dayanılarak taşınan eşya ile araçlar dışında, taşıyan tarafından, deniz yoluyla yolcu taşıma sözleşmesi gereğince taşınan eşya ve araçlar, bagaj kapsamındadır.

(2) Yolcunun kamarası içinde veya başka bir şekilde kendi zilyetliğinde, hâkimiyetinde ya da gözetiminde bulundurduğu eşya, onun kabin bagajıdır. 1258 ve 1263 üncü maddelerin uygulaması hariç olmak üzere, yolcunun aracında bulundurduğu bagajı da kabin bagajı sayılır.

(3) Aksi kararlaştırılmış olmadıkça, deniz yoluyla yolcu taşıma sözleşmesi gereğince yolcunun gemiye getirdiği bagaj için taşıma ücretinden başka bir ücret istenemez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

D) Bagaj:

I - Ücret:

Madde 1127 – Aksi kararlaştırılmış olmadıkça yolcu, taşıma mukavelesi gereğince gemiye getirebileceği bagaj için taşıma ücretinden başka bir ücret vermeye mecbur değildir.

GEREKÇE

Madde 1250 – Bu maddenin ilk iki fıkrası, 2002 Atina Sözleşmesinin 1 inci maddesinin beşinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri ile altıncı fıkrasından alınmıştır. Üçüncü fıkrası ise, zaten 6762 sayılı Kanunun 1127 inci maddesinde öngörülen ve Tasarıda yer almasının gerekli olduğu sonucuna varılan bir esasın tekrarından ibarettir.

E) Yolcunun yükümlülükleri

I- Kaptanın talimatına uyma

MADDE 1251- (1) Yolcu, kaptanın, gemide düzenin sağlanmasına yönelik tüm talimatına uymak zorundadır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Kaptanın talimatına riayet:

Madde 1120 – Yolcu kaptanın gemideki nizama mütaallik bütün talimatına uymaya mecburdur.

GEREKÇE

Madde 1251 - 6762 sayılı Kanunun 1120 inci maddesinden alınan bu hüküm sonradan 1974 Atina Sözleşmesine göre gözden geçirilen Alm. TK.'nın 665 inci paragrafına da uygundur.

II- Bagaj hakkında doğru bilgi verme yükümlülüğü

MADDE 1252- (1) Yolcu, bagaj olarak gemiye getirdiği eşyanın cins ve niteliği ile tehlikeleri hakkında doğru beyanda bulunmak zorundadır. Yolcu, beyanlarının doğru olmamasından doğan zarardan taşıyana karşı sorumludur; bu yüzden zarar gören diğer kişilere karşı ise, bagajın tehlikeli olması veya gemiye gizlice getirilmiş bulunması dışında kusuru varsa sorumludur.

(2) Kaptan, kendisine eksik veya yanlış bilgi verilerek ya da gizlice gemiye getirilen eşyayı her zaman ve herhangi bir yerde, gemiden çıkarmaya ve gerektiğinde denize atmaya da yetkilidir.

(3) Kaptan, bagaj olarak gizlice gemiye getirilen eşyayı gemide alıkoymak olursa, yolcu bunlar için hareket limanında ve hareket zamanında bu gibi yolculuk ve eşya için alınan en yüksek ücreti ödemekle yükümlüdür.

(4) Taşıyanın veya bu tür beyanları kabule yetkili diğer bir temsilcisinin bilgisi, kaptanın bilgisi hükmündedir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Tatbik olunacak hükümler:

Madde 1128 – Gemiye getirilen bagaj hakkında 1021 ve 1051 inci maddelerle 1072 nci maddenin ilk fıkrası hükümleri tatbik olunur.

Bagaj kaptan veya bu hususa memur edilen şahıs tarafından teslim alınmış olursa zıyaı veya hasarı halinde 1061, 1063 üncü ve 1065 - 1068 inci maddeler hükümleri tatbik olunur. Kıymetli eşya, sanat eserleri, para ve kıymetli evrak için ancak malın cinsi ve kıymeti teslim sırasında kaptana veya memur edilen şahsa bildirilmiş olduğu takdirde taşıyan mesul olur.

Yolcu tarafından gemiye getirilmiş olan bütün eşya hakkında 1023 - 1028 inci maddelerle 1073 üncü madde hükümleri de tatbik olunur.

GEREKÇE

Madde 1252 - 6762 sayılı Kanunun 1128 inci maddesinin üçüncü fıkrasında mehz Alm. TK.'nin 673 üncü maddesinde olduğu gibi navlun sözleşmesi hükümlerine yollama

yapılarak düzenlenmiş bulunan bu yükümlülük, Tasarıda yolcu taşıma sözleşmesinin mahiyetine uygun düşecek bir tazda müstakilen düzenlenmiştir. Maddenin birinci fıkrasındaki sorumlulukla ilgili ifadenin 1145 inci maddenin birinci fıkrasındaki ifadeyle uyumlu olmasına dikkat edilmiştir.

III- Gemiye zamanında gelmek

MADDE 1253- (1) Yolcu, yolculuk başlamadan önce hareket limanında veya yolculuk devam ederken ara limanlarda gemiye zamanında gelmek zorundadır. Aksi takdirde, yolcu, kaptan kendisini beklemeden yolculuğa başlamış veya devam etmiş olsa bile, taşıma ücretinin tamamını ödemekle yükümlüdür. Ancak, yerine başka yolcu alınmış ise, bu tutar taşıma ücretinden indirilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Yolcunun gecikmesi:

Madde 1121 – Yolculuk başlamadan önce veya başladıktan sonra vaktinde gemiye gelmiyen yolcu; kaptanın kendisini beklemeksizin yolculuğa başlamış veya devam etmiş olması halinde taşıma ücretini tam olarak vermeye mecburdur.

GEREKÇE

Madde 1253 - 6762 sayılı Kanununun 1121 inci maddesinden alınmıştır. Maddenin mehzarını teşkil eden Alm. TK. 'nın 666 ncı paragrafı yürürlükten kaldırılmış olduğu halde, anılan hükmün muhafazasında yarar görülmüştür. Şu kadar ki, gemiye gelmeyen yolcunun yerine başka yolcu taşınmış ise, taşıyanın böylece elde ettiği ücret, gelmeyen yolcunun ödemek zorunda bırakıldığı ücretten indirilecektir; Tasarıya eklenen bu düzenleme ile 1158 inci maddenin ikinci fıkrasında benimsenen ilkeyle de uyum sağlanmıştır.

F) Taşıyanın hapis hakkı

MADDE 1254- (1) Taşıyan, deniz yoluyla yolcu taşıma sözleşmesinden doğan bütün alacakları için, Türk Medenî Kanununun 950 ilâ 953 üncü maddeleri uyarınca yolcuya ait bagaj üzerinde hapis hakkına sahiptir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Rehin hakkı:

Madde 1129 – Taşıma ücreti için taşıyan, yolcunun gemiye getirdiği eşya üzerinde rehin hakkını haizdir.

Rehin hakkı ancak eşyanın alıkonduğu veya depo edildiği müddetçe mevcuttur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1254 - 6762 sayılı Kanununun Alm. TK.'nın 674 üncü paragrafından alınmış 1129 uncu maddesine tekabül eden bu madde, Tasarının 1201 inci maddesinin gerekçesinde işaret olunan sebeplerden dolayı yeniden düzenlenmiştir. Ayrıca, günümüzde taşıyanların yaptıkları sözleşmelerde yolcuları deniz yolu ile bir yerden başka bir yere taşımak dışında bazı edimlerin ifasını da üstlenmeleri karşısında onlara bahşedilen teminatın sadece taşıma ücreti alacağı ile sınırlandırılmasının doğru olmayacağı sonucuna varılmıştır. Kaldı ki, Tasarının 891, 913, 923, 1201, 1275 ve 1315 inci maddelerinde de aynı tercih yapılmıştır.

G) Ölen yolcunun bagajı

MADDE 1255- (1) Yolcu, yolculuk sırasında ölürse, 915 inci madde hükmü uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - Taşıyanın ölüm veya cismani zarar halindeki mükellefiyetleri:

Madde 1130 – *Taşıyanın yolcuları sağ ve salim olarak ulaştırma mükellefiyeti ve bu mükellefiyetin yerine getirilmemesi neticesinde yolcular ve ölümleri halinde yardımlarından mahrum kalanlar lehine doğan tazminat hakları 806 ncı madde hükümlerine tabidir. Şu kadar ki; donatanın gemi ve navlunla mahdut olarak mesul tutulmasına ait hükümler mahfuzdur.*

Taşıyanın yukarıki fıkra hükmüne dayanan mesuliyetini hafifleten veya kaldıran bütün şartlar hakkında 766 ncı madde hükümleri tatbik olunur.

Yolcu ölürse kaptan, ölenin gemide bulunan eşyasını 807 nci madde gereğince korunmakla mükelleftir.

GEREKÇE

Madde 1255 - 6762 sayılı Kanununun 1130 uncu maddesinin üçüncü fıkrasından alınmıştır. Ancak, yolculuk sırasında ölen yolcunun bagajını koruma yükümlülüğü doğrudan doğruya yolcu taşıma sözleşmesinin diğer tarafını teşkil eden taşıyana tahmil edilmiştir.

H) Yolcunun uğradığı zararlardan sorumluluk

I- Taşıyanın sorumluluğu

MADDE 1256- (1) Taşıyan, yolcunun gemi kazası yüzünden ölmesi veya yaralanmasından doğan zarardan sorumludur. Taşıyanın sorumluluğu, zarar gören yolcu başına her bir gemi kazası için 250.000 Özel Çekme Hakkı ile sınırlıdır. Şu kadar ki, kazanın savaş, terör, iç savaş,

isyan veya istisnai nitelikte, kaçınılamaz ve engellenmesi mümkün olmayan nitelikteki bir doğa olayından veya tamamıyla bir üçüncü kişinin onu meydana getirmek kastıyla gerçekleştirdiği bir fiil veya ihmalinden kaynaklandığını ispatlayan taşıyan, sorumluluktan kurtulur. Taşıyan kusurlu ise, yolcunun yukarıdaki miktarı aşan zararından da sorumlu olur; kusurlu olmadığını ispat yükü taşıyana aittir.

(2) Taşıyan, yolcunun, gemi kazasından kaynaklanmayan ölüm ve yaralanmasının sebep olduğu zarardan, bu zarara yol açan kazanın meydana gelmesinde kusuru varsa sorumlu olur. Kusuru ispat yükü davacıya aittir.

(3) Kabin bagajının zıya veya hasara uğramasına yol açan kazanın gerçekleşmesinde kusuru bulunan taşıyan, bu yüzden uğranılan zarardan sorumludur. Gemi kazasının sebep olduğu zararlar bakımından, taşıyanın kusurunun bulunduğu varsayılır; bu karinenin aksi ispat edilebilir.

(4) Taşıyan, kabin bagajı dışındaki bagajın zıya veya hasara uğramasından doğan zarardan sorumludur, meğerki, zararın meydana gelmesine yol açan kazanın gerçekleşmesinde kusurunun bulunmadığını ispat etmiş olsun.

(5) Bu maddenin uygulanmasında;

a) “Gemi kazası”, geminin enkaz hâline gelmesini, alabora olmasını, karaya oturmasını, çatmayı, gemideki infilâkı, yangını ve arızayı ifade eder;

b) “Taşıyanın kusuru”, taşıyanın adamlarının görevlerini yerine getirdikleri sırada işledikleri kusuru da kapsar;

c) “Gemideki arıza”, yolcuların gemiyi terkinde, tahliyesinde, gemiye binmeleri ve inmelerinde; geminin yürütülmesinde, dümen tutulmasında, güvenli seyrüseferinde, yanışmasında, demirlemesinde, rıhtıma ve demirleme yerine varmasında veya buradan ayrılmasında; gemiye su yürümesi hâlinde, zararın kontrolünde; can kurtarma araçlarının suya indirilmesinde kullanılan gemi kısımlarının veya teçhizatının hiç veya gereği gibi çalışmaması ya da denizde güvenlik kurallarına uygun olmaması anlamına gelir;

d) “Zarar”, cezalandırıcı veya caydırıcı nitelikteki tazminatı kapsamaz.

(6) Bu Bölümün uygulanmasında, “bagajın zıya veya hasarı”, gemide taşınmış veya taşınmış olması gereken bagajın, iş hukuku uyumsuzluklarından kaynaklanan gecikmeler hariç, geminin varmasından

İtibaren uygun bir süre içinde yolcuya geri verilmemesinden doğan malvarlığı zararını da içerir.

(7) Taşıyanın bu maddeye göre sorumluluğu, sadece taşıma sırasında meydana gelen kazaların sebep olduğu zararlara ilişkindir. Zararı doğuran kazanın taşıma sırasında meydana geldiğini ve zararın kapsamını ispat yükü, davacıya aittir.

(8) Bu Bölüm hükümleri, taşıyanın üçüncü kişilere karşı sahip olduğu rücu hakkı ile ortak kusur def'ini ileri sürme ve sorumluluğun sınırlandırılması haklarını ihlal etmez.

(9) Bir taraf hakkında kusur karinelerinin varlığı veya ispat yükünün ona ait bulunması, bu tarafın lehine olan delillerin dikkate alınmasını engellemez.

(10) Bu maddede öngörülen sorumlulukların üst sınırları hakkında 1262 ve 1263 üncü madde hükümleri saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - Taşıyanın ölüm veya cismani zarar halindeki mükellefiyetleri:

Madde 1130 – Taşıyanın yolcuları sağ ve salim olarak ulaştırma mükellefiyeti ve bu mükellefiyetin yerine getirilmemesi neticesinde yolcular ve ölümleri halinde yardımlarından mahrum kalanlar lehine doğan tazminat hakları 806 ncı madde hükümlerine tabidir. Şu kadar ki; donatanın gemi ve navlunla mahdut olarak mesul tutulmasına ait hükümler mahfuzdur.

Taşıyanın yukarıki fıkra hükmüne dayanan mesuliyetini hafifleten veya kaldıran bütün şartlar hakkında 766 ncı madde hükümleri tatbik olunur.

Yolcu ölürse kaptan, ölenin gemide bulunan eşyasını 807 nci madde gereğince korunmakla mükelleftir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1256 - Bu maddenin ilk beş fıkrası 2002 Atina Sözleşmesinin 3 üncü maddesinin ilk beş fıkrasından; altıncı fıkrası 2002 Sözleşmesinin 1 inci maddesinin yedinci fıkrasından, yedinci, sekizinci ve dokuzuncu fıkraları 2002 Sözleşmesinin 3 üncü maddesinin altıncı, yedinci ve sekizinci fıkralarından alınmıştır. Maddenin son fıkrasında ise, taşıyanın sorumluluğunun üst sınırları hakkında 1262 ve 1263 üncü madde hükümlerinin cari olacağı belirtilmiştir.

II- Fiilî taşıyanın sorumluluğu

MADDE 1257- (1) Taşımanın tamamının veya bir kısmının yapılması, bir fiilî taşıyana bırakılmış olsa bile, taşıyan taşımanın tamamından bu Bölüm hükümlerine göre sorumlu kalmakta devam eder. Fiilî taşıyan da, taşımanın kendisi tarafından yapılan bölümü için, bu Bölüm hükümlerine göre sorumludur.

(2) Taşıyan, taşımanın fiilî taşıyan tarafından yapıldığı hâllerde, fiilî taşıyanın kusurundan ve onun adamlarının görevlerini yerine getirdikleri sırada işledikleri kusurdan sorumludur.

(3) Taşıyanın, kanunen kendisine yükletilmeyen bir borç veya yükümlülüğü üstlenmesi veya ona tanınan bir haktan vazgeçmesi sonucunu doğuran özel anlaşmalar, açık ve yazılı bir kabul olmadıkça, fiilî taşıyan hakkında hüküm ifade etmez.

(4) Taşıyan ile fiilî taşıyanın sorumlulukları, birlikte sorumlu oldukları takdirde ve ölçüde müteselsildir.

(5) Bu madde hükümleri, taşıyan ile fiilî taşıyan arasındaki rücu ilişkisini etkilemez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1257 - 2002 Atina Sözleşmesinin 4 üncü maddesinden alınmıştır.

III- Taşıma süresi

MADDE 1258- (1) Bu Bölüm hükümlerinin uygulanmasında taşıma süresi;

a) Yolcu ve kabin bagajı bakımından, yolcunun bir yolcu salonunda, rıhtımda, iskelede veya diğer herhangi bir liman tesisinde bulunduğu süre hariç, yolcunun veya kabin bagajının gemide bulunduğu veya gemiye alındığı veya gemiden çıkartıldığı süreyi ya da ücretinin

taşıma ücreti kapsamında olması ya da kullanılan aracın taşıyan tarafından yolcunun emrine verilmiş bulunması şartıyla, bunların karadan gemiye veya gemiden karaya götürülmeleri amacıyla su üzerinde yapılan ek taşıma süresini,

b) Kabin bagajı bakımından, bagajın taşıyana veya adamlarına teslim edilmiş olup da bunlar tarafından yolcuya henüz geri verilmiş olması şartıyla, yolcunun bir yolcu salonunda, rıhtımda, iskelede veya diğer herhangi bir liman tesisinde bulunduğu süreyi,

c) Diğer bagaj bakımından, taşıyan veya adamları tarafından kıyıda veya gemide teslim alındıkları andan yolcuya teslim edildikleri ana kadar geçen süreyi, kapsar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1258 - 2002 Atina Sözleşmesinin 1 inci maddesinin sekizinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerinden alınmak suretiyle düzenlenmiştir.

IV- Zorunlu sigorta

MADDE 1259- (1) Onikiden fazla yolcu taşımak için ruhsat almış bir gemi ile yolcu taşındığı takdirde, taşımanın tamamını veya bir kısmını üstlenen veya gerçekleştiren bütün taşıyanlar, yolcuların ölümünden veya yaralanmalarından doğabilecek sorumluluklarına karşı sigorta yaptırmakla yükümlüdürler. Zorunlu sigorta bedelinin tavanı her kaza için kişi başına 250.000 Özel Çekme Hakkından az olamaz.

(2) Birinci fıkradaki şartları yerine getirmeyen geminin yola çıkmasına izin verilmez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1259 – 2002 Atina Sözleşmesinin zorunlu sigortayı hükme bağlayan 4bis maddesinin birinci fıkrası ile 12’inci fıkrasından hareketle sevk edilen bu maddede, taşıyanların yolcuların ölümünden veya yaralanmasından doğabilecek sorumluluklarına karşı güvence teşkil etmek üzere bir zorunlu sigortayı yaptırmakla yükümlü kılınmışlardır. Maddede taşıyana zorunlu sigortaya alternatif olarak bir banka yahut benzeri bir malî kuruluşun garantisi gibi bir malî güvence verme imkânının bahşedilmesi, zorunlu sigorta uygulaması ile uzlaşmayacağından uygun bulunmamıştır.

V- Değerli eşya

MADDE 1260- (1) Taşıyan, yolcuya ait para, kıymetli evrak, altın, gümüş, mücevher, sanat eseri, süs eşyası ve diğer değerli eşyanın zıyaından veya hasarından sorumlu değildir; meğerki, bu tür eşya taşıyana saklaması için verilmiş olsun. Bu durumda taşıyan, 1264 üncü maddenin birinci fıkrası uyarınca daha yüksek bir sorumluluk sınırı kararlaştırılmamışsa, 1263 üncü maddenin üçüncü fıkrasında öngörülen sınırlar içinde sorumlu olur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1260 - 2002 Atina Sözleşmesinin 5 inci maddesinden alınmıştır.

VI- Birlikte kusur

MADDE 1261- (1) Taşıyan, ölümüne, yaralanmasına, bagajının zayı olmasına veya hasara uğramasına yolcunun kastının veya ihmalinin sebebiyet verdiğini ya da bunda etkisinin bulunduğunu ispat ederse, mahkeme, taşıyanın kısmen veya tamamen sorumlu olmadığına karar verebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1261 inci maddesinde, borçlar hukuku bakımından “müterafik kusur” olarak adlandırılan hâl düzenlenmiştir. Ancak, bu hâli anlatmak üzere başlıkta “ortak kusur” ibaresinin kullanılması yerinde görülmemiştir; bu kusur olgusunun karşılığı “müşterek kusur”dur. Bu sebeple, başlık “Birlikte kusur” olarak değiştirilmiş ve metin ile uyum sağlanmıştır. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1261 - 2002 Atina Sözleşmesinin 6 ncı maddesinden alınmıştır.

VII- Bedensel zarardan doğan sorumluluğun sınırı

MADDE 1262- (1) Yolcunun ölümü veya yaralanmasından dolayı taşıyanın 1256 ncı madde gereğince sorumluluğu, hiçbir hâlde, her olay için yolcu başına 400.000 Özel Çekme Hakkını geçemez; 1256 ncı maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesi hükmü saklıdır. Tazminat, irat şeklinde belirlenirse, ödenecek tazminatın anapara değerinin toplamı bu miktarı aşamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1262 nci maddesinin başlığında geçen “Bedensel bütünlüğün zedelenmesinden doğan zarar” ibaresinin yerine kısaca “bedensel zarar” denmesi yeterli görülmüştür. Tasarının 1290 ıncı maddesinde, 1320 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde ve 1352 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde de yer verilen bu terim, can kaybına, yaralanmaya, bedensel veya ruhsal sağlığın bozulmasına bağlı olarak ortaya çıkan zararların tümünü ifade etmek üzere bir ana terim olarak kullanılmıştır. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1262 - 6762 sayılı Kanunda bulunmayan bu hüküm 2002 Atina Sözleşmesinin 7 ncı maddesinin birinci fıkrası esas alınarak sevk edilmiştir. Birinci cümlede sonuna 1256 ncı maddenin birinci fıkrası ikinci cümlesinin saklı tutulmasının sebebi, gemi kazası hallerinde 250.000 ÖÇH sınırının esas alınacağını, ancak taşıyanın kusuru halinde talep edilebilecek fazla zarar bakımından da bu maddedeki 400.000 ÖÇH sınırının geçilemeyeceğini vurgulamaktır.

VIII- Bagaj ve araçların ziyaı veya hasarından doğan sorumluluğun sınırı

MADDE 1263- (1) Kabin bagajının uğradığı ziya veya hasardan dolayı taşıyanın sorumluluğu, hiçbir hâlde, her taşıma için yolcu başına 2.250 Özel Çekme Hakkını aşamaz.

(2) Araçlar ve içlerinde veya üzerlerinde taşınan her çeşit bagajın uğradığı ziya ve hasardan dolayı taşıyanın sorumluluğu, hiçbir hâlde, her taşıma için araç başına 12.700 Özel Çekme Hakkını aşamaz.

(3) Birinci ve ikinci fıkralarda belirtilenler dışındaki bagajın ziyaı veya hasarından dolayı taşıyanın sorumluluğu, hiçbir hâlde, her taşıma için yolcu başına 3.375 Özel Çekme Hakkını aşamaz.

(4) Taşıyan ve yolcu, taşıyanın sorumluluğuna, zararın tamamından indirilmek üzere aracın uğrayacağı ziya veya hasar için 330 Özel Çekme Hakkı, diğer bagajın uğrayacağı ziya veya hasar için de yolcu başına 149 Özel Çekme Hakkını aşmayacak bir muafiyetin uygulanması hususunda anlaşabilirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1263 üncü maddesinin dördüncü fıkrasında kullanılmış olan “bağışıklığın” sözcüğü, sigorta hukukunda da yaygın kullanım alanı olan “muafiyet” terimiyle değiştirilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiş; ayrıca, Komisyonumuzca, mehaz 2002 tarihli Atina Sözleşmesinin 8 inci maddesine uygun olarak, birinci fıkradaki sınır 2.250 Özel Çekme Hakkı, ikinci fıkradaki sınır da 12.700 Özel Çekme Hakkı olarak düzeltilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1263 – 2002 Atina Sözleşmesinin 8 inci maddesinden alınmıştır.

IX- Sorumluluk sınırlarına ilişkin ortak hükümler

MADDE 1264- (1) Taşıyan ve yolcu, 1262 ve 1263 üncü maddelerde öngörülenden daha yüksek sorumluluk sınırlarını aralarında açıkça ve yazılı olarak kararlaştırabilirler.

(2) 1262 ve 1263 üncü maddelerdeki sorumluluk sınırlarına, faiz alacakları ve yargılama giderleri dâhil değildir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1264 - 2002 Atina Sözleşmesinin 10 uncu maddesinden alınmıştır.

X- Taşıyanın adamlarının savunmaları ve sorumluluk sınırları

MADDE 1265- (1) Taşıyanın veya fiilî taşıyanın adamları aleyhine bu Bölümde düzenlenen zararlar dolayısıyla dava açılmışsa, bu kişiler, zararın görevlerini yerine getirdikleri sırada meydana gelmiş olduğunu ispatlamak şartıyla, taşıyana ve fiilî taşıyana bu Bölümde tanınan savunma imkânlarından ve sorumluluk sınırlarından yararlanabilirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1265 - 2002 Atina Sözleşmesinin 11 inci maddesinden alınmıştır.

XI- İstemlerin birleşmesi

MADDE 1266- (1) 1262 ve 1263 üncü maddelerde öngörülen sorumluluk sınırları, yolcunun ölümü veya yaralanmasından yahut bagajının zıyaı veya hasarından kaynaklanan bütün tazminat istemlerinin toplamına uygulanır.

(2) Bir fiilî taşıyan tarafından gerçekleştirilen taşımada, taşıyandan ve fiilî taşıyandan ve bunların görevleri dâhilinde hareket eden adamlarından alınacak tazminatların toplamı, bu Bölüm hükümlerine göre taşıyanın veya fiilî taşıyanın mahkûm edilebileceği en yüksek tutarı aşamaz; şu kadar ki, bu kişilerden hiçbiri kendisine uygulanacak sorumluluk sınırını aşan bir tutardan sorumlu tutulamaz.

(3) Taşıyanın veya fiilî taşıyanın adamlarının, 1265 inci maddeye göre 1262 ve 1263 üncü maddelerde öngörülen sorumluluk sınırlarından yararlandıkları bütün durumlarda, taşıyandan ve yerine göre fiilî taşıyandan ve bunların adamlarından alınacak tazminatların toplamı bu sınırları aşamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1266 - 2002 Atina Sözleşmesinin 12 nci maddesinden alınmıştır.

XII - Sorumluluğu sınırlandırma hakkının kaybı

MADDE 1267- (1) Zarara, böyle bir zarara sebep olmak kastıyla veya pervasızca bir davranışla ve böyle bir zararın meydana gelmesi ihtimalinin bilinci ile işlenmiş bir fiilin veya ihmalinin sebebiyet verdiği ispat edilen taşıyan, 1262 ve 1263 üncü maddelerle 1264 üncü maddenin birinci fıkrasında öngörülen sorumluluk sınırlarından yararlanamaz.

(2) Zarara, böyle bir zarara sebep olmak kastıyla veya pervasızca bir davranışla ve böyle bir zararın meydana gelmesi ihtimalinin bilinci ile işlenmiş bir fiilin veya ihmalinin sebebiyet verdiği ispat edilen taşıyanın veya fiilî taşıyanın adamları, birinci fıkrada belirtilen sorumluluk sınırlarından yararlanamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1267 nci maddesinin başlığındaki “hakkın yitirilmesi” “hakkın kaybı” olduğu düşüncesiyle değiştirilmiş, 855 inci maddenin beşinci fıkrası için verilen gerekçe doğrultusunda, bu maddenin her iki fıkrasında da, “kast” derecesindeki kusurdan sonra gelen ikinci kusur derecesi için “pervasızca bir davranışla ve böyle bir zararın meydana gelmesi ihtimalinin bilinciyle” ibaresi tercih edilmiştir. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiş; ayrıca, Komisyonumuzca 886 ncı maddede yapılan değişiklik doğrultusunda maddede değişiklik yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1267 – 2002 Atina Sözleşmesinin 13 üncü maddesinden alınmıştır. Anlatım, aynı kusur dereceleri için hüküm getiren Tasarının 855 inci maddesinin beşinci fıkrası ile 886 ve 887 inci maddeleri, 930 uncu maddesinin ikinci fıkrası ve 1187 nci maddeleri ile uyum içerisinde bulunmaktadır. Böylece, uygulamada bu kusur derecesinin yorumu bakımından yeknesaklık sağlanmıştır.

XIII- İstemlerin dayanağı

MADDE 1268- (1) Yolcunun ölümünden, yaralanmasından, bagajının zıyai veya hasarından dolayı, taşıyana veya fiilî taşıyana karşı, yalnızca bu Bölüm hükümleri uyarınca tazminat davası açılabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1268 - Taşıyana veya fiilî taşıyana karşı yolcunun ölümü veya yaralanması yahut bagajının zıyai veya hasarı sebebiyle açılacak tazminat davalarında genel hükümlere de dayanılabilmesi yolunu kapatan bu madde 2002 Atina Sözleşmesinin 14 üncü maddesinden uyarlanmak suretiyle alınmıştır.

XIV- Bagajın zıyai veya hasara uğradığının bildiri

MADDE 1269- (1) Yolcu, bagajın zıyai veya hasarını;

a) Haricen belli ise, kabin bagajının indirilmesinden önce veya indirilirken, diğer bagajın tesliminden önce veya teslimi sırasında,

b) Haricen belli değilse, bagajın indirilmesinden veya tesliminden ya da teslim edilmesi gereken tarihten itibaren onbeş gün içinde, taşıyana veya temsilcisine yazılı olarak bildirir.

(2) Yolcu bu bildirimini yapmamışsa, aksi ispat edilene kadar, bagajı iyi hâlde aldığı kabul edilir.

(3) Bagajın durumu, teslimi sırasında bir ortak inceleme veya tespit işlemine konu olmuşsa, yazılı bildirim gerek yoktur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1269 - 2002 Atina Sözleşmesinin 15 inci maddesinden alınmıştır.

XV- Zamanaşımı

MADDE 1270- (1) Yolcunun ölümünden ve bedensel zararından ilgilisi lehine doğan bütün tazminat istemleri on yılda zamanaşımına uğrar.

(2) Yolcu taşıma sözleşmesinden doğan, bagajın ziyaa veya hasara uğramasından doğan alacaklar dâhil olmak üzere, diğer bütün alacaklar, iki yılda zamanaşımına uğrar. Bu süre;

a) Bagajın ziyayı veya hasarı hâlinde, hangisi daha sonra vukubulmuş ise yolcunun gemiden indiği veya inmesi gereken tarihten,

b) Diğer bütün alacaklarda muaccel oldukları tarihten, itibaren işlemeye başlar.

(3) Birinci ile ikinci fıkralarda belirlenen zamanaşımı süreleri, tazminat istemi doğduktan sonra, taşıyanın yazılı beyanı veya tarafların yazılı anlaşmasıyla uzatılabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

D) Müruruzaman:

I - Müddeti:

Madde 1259 – Bu Kanunun 1235 inci maddesinin 1 ila 9 uncu bentlerinde yazılı alacaklar bir yılda müruruzamana uğrar. Bununla beraber:

1. Ümit veya Horn burunlarının ötesinde hizmetlerinden çıkarılmış gemiadamlarının hizmet ve iş mukavelelerinden doğan alacakları;
2. Çatmadan yahut 1220 nci maddeye giren bir hadiseden doğan tazminat alacaklarıyla kurtarma veya yardım ücreti alacakları; için müruruzaman iki yıldır.

II - Şahsi alacaklar hakkında:

Madde 1260 – Yukarki maddede yazılı müruruzaman, alacaklının donatan veya gemi adamlarından birine karşı şahsi talep haklarına da şamildir.

1067 nci madde hükmü mahfuzdur.

IV - Hususi haller:

Madde 1262 – Donatanların 1218 inci maddenin 2 nci fıkrasına göre aralarında haiz oldukları rücu hakları, bir yılda müruruzamana uğrar. Müruruzaman rücu hakkına sebep olan ödemenin yapıldığı günün geçmesiyle başlar.

Deniz ödücünü paraları ve müşterek avarya garame payından dolayı malları takyid eden alacaklarla bu paralar ve garame paylarının meydana getirdikleri şahsi talep hakları da bir yılda müruruzamana uğrar.

Müruruzaman; deniz ödücünü paraları bakımından muaccel oldukları tarihten, müşterek avarya garame payları bakımından ise dispeç raporuna ait kararın kesinleşmesinden başlar.

Kurtarma ve yardım ücret ve masraflarından dolayı malları takyid eden alacaklarla bu masraflardan doğan şahsi talep hakları, iki yılda müruruzamana uğrar. Müruruzaman kurtarma veya yardım işinin bittiği gün başlar.

Denizde yolcu ve yük taşıma akitlerinden veya konişmentodan taşıyan lehine doğan masrafların tazmini ve navlun dahil olmak üzere bütün alacaklar bir yılda müruruzamana uğrar.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüştürmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 1270 inci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz. ve teklif ederiz.

“MADDE 1270 - (1) Yolcunun ölümünden ve bedensel zararından ilgilisi lehine doğan bütün tazminat istemleri on yılda zamanaşımına uğrar.

(2) Yolcu taşıma sözleşmesinden doğan, bagajın ziyaa veya hasara uğramasından doğan alacaklar dâhil olmak üzere, diğer bütün atacaklar, iki yılda zamanaşımına uğrar.

Bu süre;

- a) Bagajın zıyayı veya hasarı hâlinde, hangisi daha sonra vukubulmuş ise yolcunun gemiden indiği veya inmesi gereken tarihten,
 - b) Diğer bütün alacaklarda muaccel oldukları tarihten.
itibaren işlemeye başlar.
- (3) Birinci ile ikinci fıkralarda belirlenen zamanaşımı süreleri, tazminat istemi doğduktan sonra, taşıyanın yazılı beyanı veya tarafların yazılı anlaşmasıyla uzatılabilir.”

Önerge gerekçesi

Yapısı itibarıyla tipik bir insan hakkı olan destekten yoksun kalma, iş göremezlik zararları ve manevi tazminat ile bu alana bağlı diğer talep hakları bütün alacaklılar lehine on yıllık uzun zamanaşımıyla koruma altına alınmıştır. Kural, sözleşmeler hukuku ile de hem ahenktir.

Bu değişikliğin yapılmasıyla birlikte, Tasarı hükmünün üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinin (a) bendinin de çıkartılması gerekmiştir. Ayrıca, bagaj zararı istemleri için hak düşürücü nitelikte ikinci bir sürenin kabulü uygun görülmediğinden (b) bendinin de kaldırılması, geriye kalan birinci cümle hükmünün ise esasen genel hüküm niteliğinde olması sebebiyle tekrarlanmasına gerek bulunmadığından, üçüncü fıkranın tümüyle kaldırılmasına karar verilmiştir. Bu sebeple madde yeniden düzenlenmiştir.

Birinci fıkroda, önce, yolcunun ölümü, yaralanması veya diğer bir bedensel zarardan kaynaklanan her türlü istemin zamanaşımı süresi düzenlenmiştir.

Yeni ikinci fıkroda, önceki birinci fıkroda düzenlenen bagaj zararı istemleri ile önceki beşinci fıkroda düzenlenen diğer istemlerin zamanaşımı süreleri bir araya getirilmiştir. Çünkü, bu sürelerin tümü iki yıl olarak muhafaza edilmiştir. Sürelerin başlangıcına ilişkin ikinci cümle hükmü, önceki düzenlemede ikinci fıkranın (c) bendinde yer alan kural ile beşinci fıkroda yer alan muacceliyet kuralına yer almamaktadır.

Üçüncü fıkroda, önceki metnin dördüncü fıkrasında yer alan kural, atıflar düzeltilerek tekrar edilmiştir; çünkü, maddede öngörülen bütün sürelerin yolcunun lehine anlaşmakla uzatılması olanağı uygun bulunmuştur. Nihayet, beşinci fıkradaki kural yeni düzenlemede ikinci fıkraya alındığından, önceki metnin beşinci fıkrası çıkartılmıştır (s. 91).

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1270 - 2002 Atina Sözleşmesinin 16 ncı maddesinden alınmıştır.

XVI- Emredici hükümler

MADDE 1271- (1) Yolcunun ölümü veya yaralanması sonucunu doğuran olaydan veya bagajın zıyaa veya hasara uğramasından önce yapılmış olan sözleşmelerde yer alan, bu Bölüm hükümlerine göre sorumlu herhangi bir kişinin sorumluluğunu kaldıran veya 1263 üncü

maddenin dördüncü fıkrası hükmü saklı kalmak kaydıyla, bu Bölümde öngörülen sorumluluk sınırlarını indiren veya taşıyana veya fiili taşıyana düşen ispat yükünün yerini değiştiren her şart hükümsüzdür. Şartın hükümsüzlüğü, taşıma sözleşmesinin geçersizliği sonucunu doğurmaz.

(2) Tazminat istemi doğmadan önce yapılan yetki ve tahkim sözleşmeleri geçerli değildir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - Taşıyanın ölüm veya cismani zarar halindeki mükellefiyetleri:

Madde 1130 – Taşıyanın yolcuları sağ ve salim olarak ulaştırma mükellefiyeti ve bu mükellefiyetin yerine getirilmemesi neticesinde yolcular ve ölümleri halinde yardımlarından mahrum kalanlar lehine doğan tazminat hakları 806 ncı madde hükümlerine tabidir. Şu kadar ki; donatanın gemi ve navlunla mahdut olarak mesul tutulmasına ait hükümler mahfuzdur.

Taşıyanın yukarıki fıkra hükmüne dayanan mesuliyetini hafifleten veya kaldıran bütün şartlar hakkında 766 ncı madde hükümleri tatbik olunur.

Yolcu ölürse kaptan, ölenin gemide bulunan eşyasını 807 nci madde gereğince korunmakla mükelleftir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1271 - 2002 Atina Sözleşmesinin 17 nci maddesinin üçüncü fıkrası ile 18 inci maddesinden alınmıştır.

BEŞİNCİ KISIM

Deniz Kazaları

BİRİNCİ BÖLÜM

Müşterek Avarya

GEREKÇE

1272 ilâ 1285 inci Maddelere İlişkin Genel Açıklamalar

Tasarıdaki müşterek avarya hükümleri şu ilkelere göre yeniden düzenlenmiştir:

(1) Tasarının 1273 üncü maddesinde, York Anvers Kuralları'na atıf yapılması yoluna gidilmiş ve Türkçe tercümenin resmi yoldan hazırlanması usûlü kabul edilmiştir.

(2) Bu atıf nedeniyle, York Anvers Kuralları'nda düzenlenen hususlara ilişkin 6762 sayılı Kanunun hükümleri Tasarıya alınmamıştır.

(3) Navlun sözleşmesi ve kurtarma hakkındaki bölümlerde kabul edilen hükümlere uygun olarak, müşterek avarya garame paylarının şahsi borçlularını belirleyen 1274 üncü madde eklenmiştir.

(4) York Anvers Kuralları, teminatları düzenlemediği için, 6762 sayılı Kanunun bu hususa ilişkin maddeleri, Tasarının 1275 ilâ 1277 nci maddelerinde muhafaza edilmiş; ancak, Tasarıda “hapis hakkı sistemi” kabul edildiği için, düzenleme bu sistem ile uygun hâle getirilmiştir.

(5) York Anvers Kuralları, dispeç usulünü düzenlemediği için, 6762 sayılı Kanunun bu konudaki hükümleri de korunmuş, ancak mehas ile karşılaştırılarak yeniden düzenlenmiştir.

(6) Tasarıda kabul edilen kavram ve terimler ile uyum sağlanmıştır.

A) Genel hükümler

I- Tanım

MADDE 1272- (1) Ortak bir deniz sergüzeştine atılmış olan gemiyi, yükü, diğer eşyayı ve navlunu birlikte tehdit eden bir tehlikeden onları korumak amacıyla ve makul bir hareket tarzı oluşturacak şekilde, bile bile olağanüstü bir fedakârlık yapılması veya olağanüstü bir gidere katlanması hâlinde “müşterek avarya hareketi” var sayılır ve bu hareketin doğrudan doğruya sonucu olan zarar ve giderler müşterek avarya olarak kabul edilir.

(2) Müşterek avaryadan sayılacak bir giderin yapılmaması için göze alınan her fazla gider de, başka ilgililer bu fazla giderlerden faydalansalar bile, önlenmiş olan giderin tutarına kadar, müşterek avarya garamesine girer.

(3) Müşterek avarya garamesine giren zarar ve giderler gemi, yük, navlun ve diğer eşya arasında bu Bölüm hükümlerine göre paylaşılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Umumi hükümler:

I - Tarifler:

1. Müşterek avarya:

Madde 1179 – Müşterek bir deniz sergüzeştine atılmış olan gemiyi ve yükü tehdit eden bir tehlikeden onları korumak maksadiyle ve makul bir hareket tarzı teşkil edecek şekilde ve bile bile, fevkalade bir fedakarlık yapılması veya fevkalade bir masrafa katlanması halinde “Müşterek avarya hareketi” mevcut sayılır ve bu hareketin ancak doğrudan doğruya neticesi olan zarar veya masraflar müşterek avaryadır.

TÜRK TİCARET KANUNU

1184 - 1195 inci maddelerde sayılan haller dahi birinci fıkradaki unsur mevcut olmak ve bu kısımda aksine hususi hüküm bulunmamak şartıyla, müşterek avaraya girer.

Müşterek avaryadan sayılacak bir masrafın yapılmaması için göze alınan her fazla masraf da, başka ilgili şahıslar bu fazla masraflardan faydalansalar bile önlenmiş olan masrafın tutarına kadar, müşterek avaraya garamesine kabul olunur.

Müşterek avaraya garamesine giren zarar veya masraflar; gemi navlun ve yük arasında aşağıdaki hükümlere göre paylaşılır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1272 – 6762 sayılı Kanunun 1179 uncu maddesi metni esas alınarak, bu hüküm, 1994 tarihli York Anvers Kuralları'nın A ilâ D ve F harfli kuralları ile karşılaştırılarak yeniden kaleme alınmıştır. Maddede yer verilen müşterek avaraya tanımı sayesinde, York Anvers Kuralları'na atıf yapan Tasarımın 1273 üncü maddesine geçiş sağlanmıştır. York Anvers Kuralları'nın A maddesinin birinci fıkrasına uygun olarak “gemi, yük, diğer eşya ve navlun” ibaresi kullanılmıştır; çünkü, taşıyanın navlunu ile birlikte zaman charterlerinin yakıtı, bir işleticinin konteynerleri gibi çok sayıda başka eşya da müşterek avaraya fedakârlığına maruz kalmış veya böyle bir fedakârlıktan yararlanmış olabilir.

II- Uygulanacak kurallar

MADDE 1273- (1) Taraflarca başka bir husus kararlaştırılmamış olduğu takdirde, müşterek avaraya garamesi, Milletlerarası Denizcilik Komitesi tarafından hazırlanarak, bu madde hükmüne göre Türkçe'ye çevrilip yayımlanmış olan en son tarihli York-Anvers Kurallarına tabidir.

(2) York-Anvers Kurallarının çevirisi, Sigortacılık Genel Müdürlüğü ile Denizcilik Müsteşarlığı tarafından kurulacak bir ihtisas komitesince hazırlanır ve çevrilen orijinal metin ile birlikte Resmî Gazetede yayımlanarak ilan edilir. Milletlerarası Denizcilik Komitesi tarafından, York-Anvers Kurallarında yapılacak değişiklikler de aynı yöntemle Türkçe'ye çevrilip ilgili müsteşarlıklarca resen veya gerçek ve tüzel kişilerin başvurusu üzerine yayımlanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1273 - York Anvers Kuralları, hem kabotaj taşımalarında hem de milletlerarası taşımalarda, müşterek avaryaya hakkında uygulanan temel kurallar niteliğindedir. Bu Kurallar, gelişmeler ve ihtiyaçlar doğrultusunda Comité Maritime International tarafından aralıklarla yenilenmektedir. Uygulamada kullanılan bütün basılı sözleşmeler ve konişmentolar, mezkûr Kurallar'a atıf içermektedir. Dolayısıyla, uygulamadaki olayların büyük bir çoğunluğunda, York Anvers Kurallarının hangi tarihli metninin uygulanacağı zaten taraflarca kararlaştırılmış olmaktadır. Buna karşılık, tarafların bu hususa dair bir anlaşma yapmadıkları haller için Tasarıya yedek hukuk kuralları almak gerekmiştir.

6762 sayılı Kanunun ilk tasarısında, York Anvers Kuralları'nın 1924 tarihli metni esas alınmıştı. Bu Kurallar 1950 yılında yenilenince, Tasarıyı gözden geçiren Adliye Encümeni, bu kuralları tasarıya işlemiştir. 6762 sayılı Kanun yürürlüğe girdikten sonra, York Anvers Kuralları 1974, 1990, 1994 ve 2004 yıllarında esaslı DEĞİŞİKLİĞİNE uğramıştır. Ancak bu DEĞİŞİKLİĞİ, 6762 sayılı Kanuna yansımadığından, kanunî düzenleme ile uygulama arasında uyumsuzluk doğmuştur. Bütün bu gelişmeler karşısında, bu Kuralları Tasarıya işlemek sakıncalı bulunmuştur. Dolayısıyla, York Anvers Kuralları'nın güncel metninin daima uygulanabilmesini mümkün kılan bir çözüm üzerinde çalışılmıştır. Bu amaçla, İsviçre Deniz Ticareti Kanunu'nda benimsenen çözüm incelenmiştir. Ancak bu çözümün, York Anvers Kuralları'nın belli tarihli bir metnine atıftan ibaret olduğu görüldüğünden tatminkâr bulunmamıştır. Sonuçta, Sigortacılık Genel Müdürlüğü'nün ve Denizcilik Müsteşarlığı'nın görüşleri alınarak, Tasarıdaki hüküm kabul edilmiştir. Buna göre, 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanununun 34 üncü maddesi uyarınca yayımlanmış olan Sigorta İhtisas Komiteleri Yönetmeliği (15/06/1995 tarihli ve 22314 sayılı Resmî Gazete) uyarınca bir ihtisas komitesi kurulacaktır. Müşterek avaryaya garame payları uygulamada hiç istisnasız sigortacılar tarafından karşılandığından, bu komiteye sigorta sektörüyle birlikte denizcilik sektörünü temsilen de Denizcilik Müsteşarlığı'ndan üyeler davet edilecektir. Ayrıca Deniz Ticaret Odaları'ndan ve diğer meslek kuruluşlarından temsilcilerle, bu alanda çalışan uzman akademisyen ve uygulamacıların katılımı sağlanacaktır. Böylece kurulan komite, York Anvers Kurallarının uygulanacak tercümesini hazırlayacaktır. Bu hüküm sayesinde, Kurallar'ın en son kabul edilen metni esas alınacak, diğer yandan mahkeme ve dispeççiler, İngilizce bir metni doğrudan uygulama külfetinden kurtarılmış olacaktır. Öte yandan, Kurallarda meydana gelecek bir değişiklik, kurulacak komite tarafından tercüme edilip Resmî Gazetede yayımlanmadığı sürece mahkemeler için bağlayıcı olmayacaktır.

B) Borçlular ve teminat

I- Garame paylarının borçluları

MADDE 1274- (1) Müşterek avaryaya garame paylarının kişisel borçluları, garameye girecek olan geminin müşterek avaryaya hareketinin meydana geldiği andaki donatıyı, navlunun boşaltma tarihindeki alacaklısı ve diğer eşyanın boşaltma tarihindeki malikidir.

(2) Garameye girecek eşyanın gönderilene, eşyayı teslim alırken bunlara bir garame payı düşmüş olduğunu biliyor ise, bu pay için eşya teslim edilmiş olmasaydı o eşyanın paraya çevrilmesi hâlinde garame payı ne oranda ödenecek idiyse o oranda eşyanın teslim zamanındaki değerine kadar şahsen sorumludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

Madde 1204/2 – Garameye girecek malların gönderilene; malları teslim alırken bunlara bir garame payı düşmüş olduğuna vakıf ise bu pay için, mallar teslim edilmiş olmasaydı o malların paraya çevrilmesi halinde garame payı ne nispette ödenecek idiyse o nispette malların teslim zamanındaki değerine kadar şahsen mesuldür.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1274 – Maddenin birinci fıkrası yeni bir hüküm niteliğindedir. Tasarının 1200 üncü maddesinde “navlun borcu” ve 1306 ncı maddesinde “kurtarma ücreti borcu” için açık hükümler sevk edilmesinin sebebi burada da geçerlidir. 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununda ve York Anvers Kuralları’nda bu hususa ilişkin hüküm bulunmaması bir eksiklik olarak değerlendirilmiştir. Nitekim Alm. TK.’da 1972 yılında yapılan değişiklikte yeniden düzenlenen 725 inci paragrafının birinci fıkrası da benzer bir hüküm içermektedir.

İkinci fıkra, Alm. TK.’nın 1972 değişikliğinden önceki 726 ncı paragrafının ikinci fıkrasından iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanunun 1204 üncü maddesinin ikinci fıkrasından alınmıştır. Tasarının 1307 nci maddesinin birinci fıkrasında da kurtarma ücreti ile ilgili olarak aynı hüküm kabul edilmiş bulunmaktadır. Bu kuralın burada da kabulü uygun bulunmuştur. Ancak, 6762 sayılı Kanunda “rehin” ile ilgili 1204 üncü maddede yer alan bu fıkra, kişisel borçluları belirleyen Tasarının bu maddesine alınmıştır.

II- Alacaklıların rehin hakları

1. Genel olarak

MADDE 1275- (1) Alacaklılar, gemi üzerinde gemi alacaklısı hakkına, garameye girecek eşya üzerinde Türk Medenî Kanununun 950 ilâ 953 üncü maddeleri uyarınca hapis hakkına ve navlun üzerinde aynı Kanunun 954 ilâ 961 inci maddeleri uyarınca alacak rehnine sahiptirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Tazminata hakkı olanların rehin hakları:

a) Umumi olarak:

Madde 1204 /1 – Tazminata hakkı olanlar gemi ve navluna düşen garame payları için bir gemi alacaklısı hakkını ve garameye girecek malların her biri üzerinde de o mallara düşen garame payları için bir yük alacaklısı hakkını haizdirler; şu kadar ki, yük alacaklısı hakkı, mallar teslim edildikten sonra zilyedliği hüsnüniyetle iktisap etmiş olan üçüncü şahıs zararına olarak kullanılamaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1275 – Bu madde hazırlanırken, Alm. TK.’nın 1972 değişikliğinden önceki 725 inci paragrafının birinci fıkrasından iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanunun 1204 üncü maddesinin birinci fıkrası dikkate alınmış, ancak Tasarıda kabul edilmiş olan (891, 913, 923, 1201, 1254 ve 1315 inci maddeler) “hapis hakkı sistemi”nin gerektirdiği değişiklikler yapılmıştır.

2. Gemiye düşen garame payı için teminat

MADDE 1276- (1) Geminin 1279 uncu maddeye göre zararın tespiti ve paylaşılması gereken limandan ayrılabilmesi için, gemiye düşen garame paylarına karşılık olarak yükle ilgililere teminat gösterilmesi zorunludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

b) Gemiye düşen garame payı için teminat:

Madde 1205 – Geminin 1207 nci maddeye göre zararın tesbit ve taksim edilmesi lazım gelen limandan ayrılabilmesi için gemiye düşen garame paylarına karşılık olarak yük ile ilgili olanlara teminat göstermek mecburidir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1276 - Alm. TK.'nın 1972 değişikliğinden önceki 730 uncu paragrafından iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanunun 1205 inci maddesinden alınmıştır.

3. Hapis hakkının kullanılması

MADDE 1277- (1) Kaptan, garame payları ödenmedikçe veya 1201 inci madde gereğince, bunlar için teminat gösterilmedikçe garameye iştirak edecek eşyayı teslim edemez; ederse kendisi de bu paylardan şahsen sorumlu tutulur.

(2) Kaptanın hareket tarzını donatan emretmişse 1089 uncu maddenin ikinci ve üçüncü fıkraları uygulanır.

(3) Alacaklıların garameye giren eşya üzerindeki hapis hakkı, alacaklılar adına taşıyan tarafından 1201 inci madde hükümlerine göre kullanılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

c) Yükü takyid eden rehin hakkının kullanılması:

Madde 1206 – *Kaptan, garame payları ödenmedikçe veya 1070 inci madde gereğince temin edilmedikçe garameye iştirak eden malları teslim edemez; ederse mallar üzerindeki rehin hakkına hanel gelmemekle beraber kendisi de bu paylardan şahsan mesul olur.*

Kaptanın hareket tarzını donatan emretmişse 973 üncü maddenin 2 nci fıkrası tatbik olunur.

Tazminata hakkı olanların garameye giren mallar üzerindeki rehin hakkı bunlar namına, taşıyan tarafından kullanılır. Taşıyan bu rehin hakkını kullanırken navlundan ve sarfettiği paralardan dolayı kendisinin haiz olduğu rehin hakkına dair 1077 nci madde hükümlerine tabidir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1277 – Alm. TK.'nın 1972 değişikliğinden önceki 731 inci paragrafından iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanunun 1206 ncı maddesinden alınmıştır. Taşıyanın hapis hakkı, Tasarımın 1201 inci maddesinde yeniden düzenlendiği için, madde bu yeni düzenlemeye uydurulmuştur. Bu çerçevede, birinci fıkranın ikinci cümlesinde geçen “eşya

üzerindeki hapis hakkına hâlel gelmemekle beraber” ibaresi çıkartılmıştır, çünkü zilyetliğin yitirilmesi halinde hapis hakkı da sona ermiş olacaktır. Üçüncü fıkranın ikinci cümlesi, mehaz hükme ve Tasarımın 1201 inci maddesine uygun olarak sadeleştirilmiştir.

C) Dispeç

I - Genel olarak

1. Yaptırma yükümlülüğü

MADDE 1278- (1) Donatan gecikmeksizin dispeçi yaptırmakla yükümlüdür; bu yükümlülüğünü yerine getirmezse ilgililerin her birine karşı sorumlu olur.

(2) Dispeç süresinde yaptırılmazsa, sigortacı da dâhil olmak üzere, ilgililerden herhangi biri bunun yapılmasını istemeye ve yaptırmaya yetkilidir.

(3) Dispeçin yapılması istemi, olayın müşterek avarya sayılmayacağı ileri sürülerek dispeççi tarafından reddedilirse, dispeçin yapılmasının gerekip gerekmediğine, sigortacı da dâhil olmak üzere, ilgililerden herhangi birinin başvurusu üzerine 1279 uncu maddede yazılı yerdeki mahkemece karar verilir. Mahkeme dosya üzerinde veya sigortacı da dâhil olmak üzere ilgilileri dinleyerek bu hususta karar verir. Bu hâlde basit yargılama usulü uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Dispeçi yaptırma mükellefiyeti:

Madde 1209 – Kaptan gecikmeksizin dispeçi yaptırmakla mükelleftir; bu mükellefiyetini yerine getirmezse ilgililerin her birine karşı mesul olur. Sigortacı dahil bütün ilgililerin kaptanın dispeç yaptırmaya mecbur tutulması için kaptana ve donatana karşı dava açmak hakları mahfuzdur.

Dispeç vaktinde yaptırılmazsa ilgililerden her biri ve bu arada sigortacı bunun yapılmasını istemiye ve yaptırmaya salahiyyetlidir.

Dispeçin yapılması talebi hadisenin müşterek avarya sayılmıyacağı ileri sürülerek dispeççi tarafından reddedilirse dispeçin yapılması lazım gelip gelmediğine ilgililerden herhangi birinin ve bu arada sigortacının müracaatı üzerine 1207 nci maddede yazılı yerdeki mahkemece karar verilir. Mahkeme evrak üzerine veya ilgilileri ve bu arada sigortacıları dinliyerek bu hususta karar verir. Bu halde, basit muhakeme usulü tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

1278 ilâ 1284 üncü Maddelere İlişkin Genel Açıklamalar

Dispeç usulüne ilişkin hükümler, 6762 sayılı Kanunun ilk tasarisına Alman Nizasız Kaza Kanunundan (Gesetz über die freiwillige Gerichtsbarkeit) alınmıştır. O tasarıyı denetleyen Adliye Encümeni, bu hükümlerde bazı değişiklikler ve onlara eklemeler yapmıştır. Tasarının 1278 ilâ 1284 üncü maddelerinde, bu sisteme esas itibarıyla dokunulmamıştır. Ancak, Alman Nizasız Kaza Kanunundan alınması ihmal edilen hükümler eklenmiş ve bazı tercüme yanlışları da giderilmiştir.

Madde 1278 – Maddenin ilk iki fıkrası, Alm. TK.’nın 728 inci paragrafından iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanunun 1209 uncu maddesinin ilk iki fıkrasından alınmıştır. Mehaz hükümlerde kabul edilmiş olan “kaptanın dispeç yaptırmakla yükümlü tutulması” ilkesi terkedilmiştir, çünkü çağdaş milletlerarası uygulama ile çelişmektedir. Günümüzde hiçbir donatan, dispeç yaptırma işini kaptana bırakmaz; hiçbir yük ilgisi de kaptanı bu iş için dava veya takip etmez. Dispeçin yaptırılmasının yalnızca donatana yüklenmesi, gerekli ve yeterli görülmüştür. Öte yandan, 6762 sayılı Kanunun 1209 uncu maddesinin birinci fıkrasına Adliye Encümeni tarafından eklenmiş olan ikinci cümlelen çıkartılmasına karar verilmiştir. Orada öngörülen sistem uyarınca, önce “dispeç yaptırma kararı” istihsal edilecek, ardından dispeç yapılacak, son olarak da mahkemeden dispeçin tasdiki talep edilecektir; bu usul, on yıldan uzun bir zaman alabilir. Bu sebeple, mehaz Alman hükmünün ikinci fıkrasında öngörüldüğü gibi, “donatan yaptırmazsa, ilgililer yaptırır” ilkesini düzenleyen ikinci fıkra hükmü yeterli bulunmuştur.

Maddenin üçüncü fıkrası, mehaz Alman Nizasız Kaza Kanununun 150 nci maddesi gözönünde tutularak 6762 sayılı Kanunun 1209 uncu maddesinin üçüncü fıkrasından alınmıştır.

6762 sayılı Kanunun tasarısını gözden geçiren Adliye Encümeni, 1209 uncu maddesinin üç fıkrasına da, “sigortacının hakları”na ilişkin eklemeler yapmıştır. Bu eklemelerin, önemli bir ihtiyaca cevap verdiklerinden, Tasarıya da alınmaları gerekmıştır.

2. Yapılacağı yer

MADDE 1279- (1) Zararın tespiti ve paylaştırılması varma yerinde, eğer buraya varılmazsa yolculuğun bittiği limanda yapılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

C) Dispeç:

I - Umumi olarak:

1. Yapılacağı yer:

Madde 1207 – Zararın tesbit ve taksimi varma yerinde ve eğer buraya varılmazsa, yolculuğun bittiği limanda yapılır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1279 – Alm. TK.'nın 727 nci paragrafından iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanunun 1207 nci maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır.

3. Dispeççi

MADDE 1280- (1) Dispeç, ilgililerin oybirliğiyle atayacakları bir veya birden fazla dispeççi tarafından yapılır. Oybirliği sağlanamazsa, dispeççiyi veya dispeççileri, dispeçin yapılacağı yer mahkemesi atar.

(2) İlgililerden her biri dispeçin yapılması için gereken ve elinde bulunan belgeleri, özellikle çarter partileri, konişmento ve faturaları, dispeççiye vermekle yükümlüdür.

(3) Dispeççinin istemi üzerine mahkeme, ellerinde bulunan ve kanunen ibrazla yükümlü oldukları belgeleri dispeççiye teslim etmelerini, onları elinde bulunduranlara emreder.

(4) Dispeççi, ilgililerin dispeçi incelemelerine izin ve istemleri üzerine giderlerini ödemeleri şartıyla, bir örnek vermekle yükümlüdür.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Dispeççi:

Madde 1208 – Dispeç, hükümetçe tayin edilmiş olan dispeççiler ve bunlar yoksa, mahkemenin tayin edeceği kimseler tarafından yapılır. Şu kadar ki; gemi ve yükle alakalılar da müttefikane dispeççi seçebilirler.

İlgililerden her biri dispeçin yapılması için lazım olan ve elinde bulunan vesikalari hususiyle çarter partileri, konişmento ve faturaları, dispeççiye ibraz etmeye mecburdur.

Dispeççinin talebi üzerine mahkeme, Usul Kanunu hükümleri gereğince ellerinde bulunan vesikalari dispeççiye ibraz etmelerini bunları elinde bulunduranlara emreder.

Dispeççi; ilgililerin dispeçi tetkik etmelerine müsaade ve talepleri üzerine masraflarını çekmek şartıyla, bir kopya vermeye mecburdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1280 – Bu maddenin ilk iki fıkrası, Alm. TK.’nın 729 uncu paragrafından iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanununun 1208 inci maddesinin ilk iki fıkrasından dili güncelleştirilerek alınmıştır. 6762 sayılı Kanununun hükmünde, birinci fıkrasının birinci cümlesinde “hükümetçe tayin edilmiş olan dispeççiler”e yapılan yollama Tasarıya alınmamıştır, çünkü 6762 sayılı Kanunun yürürlükte bulunduğu yaklaşık elli yıl içinde hükümet tarafından böyle bir tayin yoluna gidilmemiştir. Çağdaş denizcilik uygulamaları dikkate alınarak, dispeççi seçimi öncelikle ilgililere bırakılmış, ilgililer tarafından oy birliği ile bir seçim yapılamaması halinde mahkemeye müracaat edilmesi kuralı kabul edilmiştir.

Maddenin üçüncü ve dördüncü fıkraları, Alman Nizasız Kaza Kanununun 151 ilâ 152 nci maddelerinden iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanununun 1208 inci maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarından dili güncelleştirilerek alınmıştır. Üçüncü fıkrada, mehz Alman hükmünde, ibraz yükümlülüğünün hangi kanundan doğduğu açık bırakılmışken, 6762 sayılı Kanununun hükmünde “Usul Kanunu”na atf yapılarak, hükmün uygulama alanı daraltılmıştır. Bu düzenleme isabetli bulunmadığından, hüküm kaynak kurala uygun olarak değiştirilmiştir.

II- Dispeçin onaylanmasını isteme hakkı ve dispeçe itiraz

1. Duruşma

MADDE 1281- (1) Sigortacılar dâhil olmak üzere ilgililer, 1279 uncu maddede yazılı yerdeki mahkemeden dispeçin onaylanmasını isteyebilecekleri gibi avarya türüne veya hesaplarına itiraz da edebilirler.

(2) Dilekçede duruşmaya çağrılacak olan ilgililerin ad ve soyadları bildirilir.

(3) Dilekçe üzerine mahkeme, dispeççiden, dispeç ile istemleri ispatlayan belgeleri ister; bu belgelerin tamamlanmasına gerek görürse, ibrazını onları elinde bulunduranlara emreder.

(4) İlgililerin hepsi duruşmaya çağrılır. Çağrıda, dispeç ile istemleri ispatlayan belgelerin mahkeme kaleminde incelenebileceği ve çağrılanın daha önce de dispeçe karşı mahkemede itirazda bulunabileceği, belirli günde gelmediği takdirde dispeçe onay vermiş sayılacağı yazılır. Çağrının duruşma gününden en az onbeş gün önce ilgililere tebliğ edilmesi gerekir.

(5) Dispeç raporuna itirazın, en geç ilk celsede, hiçbir tereddüde yer bırakmayacak şekilde açık ve etraflı olarak yapılması zorunludur. Haklı sebepler dolayısıyla bu mümkün olmazsa, hâkim ilgiliye itirazını bildirmek üzere bir defalık uygun bir süre verir. İlk oturumda veya en geç hâkim tarafından verilecek süre içinde gereği gibi açık ve ayrıntılı şekilde bildirilmemiş olan itiraz yapılmamış sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Dispeçin tasdikını talep ve itiraz:

1. Duruşma:

Madde 1210 – İlgililer ve bu arada sigortacılar 1207 nci maddede yazılı yerdeki mahkemeden dispeçin tasdikını istiyebilecekleri gibi avaryanın nevine veya hesaplarına itiraz da edebilirler.

Dilekçede duruşmaya çağırılacak olan ilgililerin ad ve soyadları bildirilmek lazımdır.

Dilekçe üzerine mahkeme dispeçiden dispeç ile müsbit evrakı ister, bu vesikaların tamamlanmasına lüzum görülürse ibrazını onları elinde bulunduranlara emreder.

İlgililerin hepsi duruşmaya çağırılır. Davetiyede, dispeç ile müsbit vesikaların mahkeme kaleminde incelenebileceği ve çağırılanın daha önce de dispeçe karşı mahkemede itirazda bulunabileceği muayyen günde gelmediği takdirde dispeçe muvafakat etmiş sayılacağı yazılır. Davetiyenin tebliğ için duruşma gününden en az on beş gün önce gönderilmesi lazımdır.

Dispeç raporuna itirazın en geç ilk celsede hiçbir tereddüdü gerektirmeyecek derecede açık ve etraflı olarak bildirilmesi mecburidir. Haklı sebepler dolayısıyla bu mümkün olmazsa, hakim ilgiliye itirazını bildirmek üzere bir defalık uygun bir mehil verir. İlk celsede veya en geç hakim tarafından verilecek mehil içinde gereği gibi açık ve etraflı şekilde bildirilmemiş olan itiraz vukubulmamış sayılır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1281 – Maddenin birinci ilâ dördüncü fıkraları, Alman Nizasız Kaza Kanununun 153 üncü maddesinden iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanunun 1210 uncu maddesinin birinci ilâ dördüncü fıkralarından dili güncelleştirilerek alınmıştır. Dördüncü fıkranın son cümlesinde, ilgililere duruşma öncesinde yeterince süre tanınmasını sağlamak amacıyla, tebligatın onbeş gün önce yapılmış olması şartı getirilmiştir.

Maddenin son fıkrası, 6762 sayılı Kanunun tasarısını gözden geçiren Adliye Encümeni tarafından 1210 uncu maddeye eklenen beşinci fıkradan dili güncelleştirilerek alınmıştır.

2. Dispeçin onaylanması

MADDE 1282- (1) Belirlenen günde hazır bulunanlarla duruşma yapılır. Dispeçe karşı, duruşmada veya daha önce bir itiraz yapılmamış olduğu takdirde dispeç onaylanır. İtiraz yapılmışsa ilgililer dinlenir.

İtirazın yerinde olduğu görülür veya başka surette bir anlaşmaya varılırsa dispeç buna göre düzeltilerek onaylanır.

(2) İtirazın hemen karara bağlanması imkânının bulunmaması hâlinde, dispeç raporunun itirazın kapsamı dışında kalan kısımları, ayrı bir kararla onaylanır ve itiraz edilen kısım hakkında duruşmaya devam olunur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Dispeçin tasdiki:

Madde 1211 – Tayin olunan günde hazır olanlarla duruşma yapılır. Dispeçe karşı duruşmada veya daha önce bir itiraz yapılmamış olduğu takdirde dispeç tasdik olunur. İtiraz yapılmışsa ilgililer dinlenir. İtirazın yerinde olduğu görülür, veya başka surette bir anlaşmaya varılırsa dispeç buna göre düzeltilerek tasdik olunur.

İtirazın hemen karara bağlanmasının mümkün olmaması halinde dispeç raporunun itirazın şümulü dışında kalan kısımları ayrı bir kararla tasdik ve itiraz edilen kısım hakkında duruşmaya devam olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1282 – Alman Nizasız Kaza Kanununun 155 inci maddesinin birinci ilâ üçüncü fıkralarından iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanunun 1211 inci maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır. Mehzaz maddenin “yapılan itiraz ile, duruşmaya katılmayan bir ilgilinin hakları etkileniyorsa, o ilgilinin, itirazı kabul etmediği varsayılır” hükmünü havi dördüncü bir fıkrasının da bulunduğu tespit edilmiş, ancak bu fıkranın iktibasına gerek bulunmadığına karar verilmiştir.

3. Uygulanacak usul hükümleri

MADDE 1283- (1) 1281 ve 1282 nci madde hükümleri saklı kalmak kaydıyla, dispeçin onaylanmasında ve itirazların incelenmesinde basit yargılama usulü hükümleri uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Tatbik olunacak usül hükümleri:

Madde 1212 – 1210 ve 1211 inci maddeler hükümleri mahfuz kalmak şartıyla dispeçin tasdikında ve itirazların tetkikında basit muhakeme usulü hükümleri tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1283 – 6762 sayılı Kanun tasarısını inceleyen Adliye Encümeni tarafından hazırlanmış olan 1212 nci maddeden dili güncelleştirilerek alınmıştır. Ülkemizdeki uygulamada, dispeç tasdiklerinde basit muhakeme usulü yerleşik hale geldiğinden, maddede bir değişiklik yapılmasına gerek görülmemiştir.

4. Dispeç raporunun onaylanması hakkındaki kararın hükmü

MADDE 1284- (1) Dispeç raporunun onaylanması hakkındaki kararın kesinleşmesiyle bu karar, raporda gösterilen alacakların ödetilmesi için verilmiş bir ilam niteliğini kazanır. Şu kadar ki, itiraza uğramamış bir raporun onaylanması kararı kesinleşmeden önce de bu niteliğe sahiptir.

(2) Raporun onayına ait ilam, onay istemi üzerine yapılan duruşmaya usulüne göre çağırılmış olmayan ilgililer aleyhine hiçbir sonuç doğurmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Dispeç raporunun tasdiki hakkındaki kararın hükmü:

Madde 1213 – Dispeç raporunun tasdiki hakkındaki kararın kesinleşmesiyle bu karar, raporda gösterilen alacakların ödetilmesi için verilmiş bir ilam mahiyetini kazanır. Şu kadar ki; itiraza uğramamış olan bir raporun tasdiki kararı kesinleşmeden önce de bu mahiyeti haizdir.

Raporun tasdikına ait ilam, tasdik talebi üzerine yapılan duruşmaya usulüne göre çağırılmış olmayan ilgililer aleyhine hiçbir netice doğurmaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1284 – 6762 sayılı Kanununun 1213 üncü maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır. Mehzaz hüküm, 6762 sayılı Kanunun tasarısını inceleyen Adliye Encümeni tarafından, Alman Nizasız Kaza Kanununun 158 inci maddesi gözönünde bulundurularak hazırlanmıştır.

D) Zamanaşımı

MADDE 1285- (1) Müşterek avarya garame payı alacakları bir yılda zamanaşımına uğrar.

(2) Zamanaşımı, geminin 1279 uncu maddede belirtilen yere vardığı tarihten itibaren işlemeye başlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Şahsi alacaklar hakkında:

Madde 1260 – *Yukarki maddede yazılı müruruzaman, alacaklının donatan veya gemi adamlarından birine karşı şahsi talep haklarına da şamildir.*

1067 nci madde hükmü mahfuzdur.

GEREKÇE

Madde 1285 – Müşterek avarya garame payı alacakları için kabul edilen bir yıllık zamanaşımı süresi, esas itibarıyla, 6762 sayılı Kanununun 1260 ıncı maddesinin birinci fıkrasından alınmıştır. Buna karşılık, zamanaşımının başlangıcı hakkında 6762 sayılı Kanununun 1261 inci maddesinin birinci fıkrasının ikinci bendinde öngörülen düzenlemenin değiştirilmesi gerekmiştir. Nitekim Tasarının 1320 nci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi ilâ 1321 inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca, müşterek avarya garame payı alacakları gemi üzerinde kanuni rehin hakkı bahşeder. Bu rehin hakkı, Tasarının 1326 ncı maddesinin ikinci fıkrası uyarınca altı aylık veya altmış günlük hak düşürücü sürelele tâbi tutulmuştur. Dolayısıyla, şahsi talep hakkına ilişkin zamanaşımı süresinin başlangıcını mehzaz 6/05/1993 tarihli Gemiler Üzerindeki İmtiyazlar ve İpotekler Hakkında Milletlerarası Sözleşmenin 6 ncı maddesinin (b) bendi uyarınca kaleme alınan 1326 ncı maddenin ikinci fıkrası ile uyumlu hale getirmek gerekmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

Çatma

GEREKÇE

1286 ilâ 1297 nci Maddelere İlişkin Genel Açıklamalar

Gemilerin denizde çarpışması, 6762 sayılı Kanunda “çatma” olarak nitelendirilmiştir. Milletlerarası alanda, çatmaya ilişkin kurallar, 23/09/1910 yılında Brüksel’de akdedilen “Denizde Çatmalara İlişkin Bazı Kuralların Birleştirilmesi hakkında Milletlerarası

Sözleşme” ile düzenlenmiştir. Türkiye, 9/05/1937 tarihli ve 3226 sayılı Kanuna istinaden, 16/09/1955 tarihi itibarıyla bu Sözleşmeye taraf olmuştur.

Mehaz Alman hukukunda, 1910 Sözleşmesinin hükümleri, 07/01/1913 tarihli bir kanun ile (“Gesetz über den Zusammenstoß von Schiffen sowie über die Bergung und Hilfsleistung in Seenot”) 1897 tarihli Alm. TK.’nın 734 ilâ 739 uncu paragraflarına işlenmiştir. Bu hükümler, önce 13/05/1929 tarihli ve 1440 sayılı Ticaret Kanunu (2. Kitap - Deniz Ticareti), ardından 6762 sayılı Kanun hazırlanırken iktibas olunmuştur.

1910 Sözleşmesinin uygulanabilmesi için, 12 nci maddesinin birinci fıkrası uyarınca, çatmaya karışan bütün gemilerin, sözleşmeye taraf olan bir ülkenin bayrağını taşıması gerekir. Dolayısıyla, bu şartın tahakkuk etmediği çatmalarda, eğer yabancılık unsuru varsa, 2675 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanunun 25 inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca “ika yeri hukuku”, yani Türk karasularında meydana gelen çatmalarda Türk hukuku uygulanacaktır. Üstelik içinde yabancılık unsuru bulunmayan çatmalar, 1910 Sözleşmesinin 12 nci maddesinin ikinci fıkrasının ikinci bendinin açık hükmü uyarınca, mahkemenin millî hukukuna tâbidir. Dolayısıyla, Türk karasularında meydana gelebilecek çatmalarda, mahkemeler ya 1910 Sözleşmesini veya 6762 sayılı Kanunu uygulamak zorundaydı. Böyle olunca da, 1910 Sözleşmesi ile yeni Ticaret Kanunu arasında tam bir uyum sağlanması, hem hukuk politikası açısından yerinde olacak, hem de yargının işini kolaylaştıracaktır. Bu sebeple, 1910 Sözleşmesinin Almanya tarafından iç hukuka ithal edilmesinde izlenen yöntem terk edilmiş ve Sözleşmenin hükümlerinin Tasarıya aynen işlenmesi yoluna gidilmiştir. Bu amaçla, vaktiyle 1910 Sözleşmesinden alınmayan bazı hükümler Tasarıya eklenmiş, hatalı olarak alınan hükümlerde de gereken düzeltmeler yapılmıştır. Çalışmalar sırasında 1910 Sözleşmesinin Fransızca asıl metninden hareket edilmiş, bunun yanında her hüküm için, sözleşmenin İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri ve Almanya’da kabul edilen tercümelemleri ile karşılaştırma yapılmıştır.

1910 Sözleşmesinin 11 inci maddesi uyarınca bu Sözleşme, harp gemileriyle diğer Devlet gemilerine uygulanmaz; ancak, 6762 sayılı Kanunun 822 nci maddesinin ikinci fıkrasının ikinci bendini takiben Tasarının 935 inci maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendinde de aksi düzenleme kabul edilmiştir.

Tasarı hazırlanırken, uygulamada şikâyetlere yol açan bazı usuli zorlukların giderilmesi meselesi tartışılmıştır. Sivil havacılık hukukunda, uçak kazalarının soruşturulmasına ilişkin milletlerarası sözleşmelerden alınmış olan kapsamlı bir düzenleme bulunmaktadır. Karayolu trafik kazaları için de ayrı bir usul öngörülmüştür. Buna karşılık gemi kazalarının soruşturulmasında bir belirsizlik söz konusudur. Savcılıklar, belli deniz kazalarında soruşturma açmaktadır; bu soruşturma kapsamında tayin edilen bilirkişiler, kazaya karışan ilgililerin kusur oranları tespit etmektedir. Liman Başkanlıkları, kendi liman tüzük veya yönetmeliklerinde yer alan hükümler çerçevesinde kazaya karışan gemi adamlarının ifadelerini almakta ve kazanın sebeplerine dair rapor düzenlemektedir. Taraflar mahkemelere “delil tespiti” için müracaat etmekte, bilirkişilerin çok dar zamanda ve eksik bilgiyle hazırladıkları raporlarda kusur paylaşımına yer verdikleri görülmektedir. Bu raporlarda, delil tespiti talebinde bulunan tarafa yüzde yirmiden çok kusur atfedilmesi pek nadir görülen bir haldir. Böylece, çatmayı izleyen ilk günlerde, kusur paylaşımına ilişkin birbirine taban tabana zıt tespitleri içeren raporlar ortaya çıkmaktadır. Ardından tazminat davalarında yeniden bilirkişiler atanmakta, genellikle her rapor itiraza uğramakta, mahkemeler de itiraz ve çelişkilerin giderilmesi için tekrar tekrar raporlar almak yoluna gitmektedir. Çarpıcı bir örnek verilecek olursa, 1994 yılında meydana gelen bir çatmada, alacaklı kamu tüzel kişileri tarafından açılan tazminat davalarında, kusur oranlarını tespit eden cezaî, idarî ve adli yollardan elde edilmiş ondan fazla çelişkili rapor alınmıştır. Bu uygulama, hukuk güvenliğine aykırı düştüğü gibi, karasularında seyir güvenliğinin sağlanması için

alınacak önlemlerin tespitini de olanaksız hale getirmektedir. Tasarı hazırlanırken, bu çarpık uygulamayı gidermek için ne tür tedbirlerin alınabileceği ayrıntılarıyla tartışılmıştır. Sonuçta, böyle bir çalışmanın, ceza hukuku, idare hukuku, usul hukuku ve deniz ticareti hukuku uzmanlarından oluşturulacak ayrı bir komisyon tarafından etraflıca ele alınmasının daha uygun olacağı kanaati hasıl olmuştur. Böyle bir çalışmada, Alman hukukunda olduğu gibi, “gemi kazalarının soruşturulması”na ilişkin ayrı bir yasal düzenlemeye gidilmesi de teklif olunabilecektir. Esasen, Ticaret Kanunu’nda, gemi kazalarını soruşturma usulüne dair etraflı hükümlere yer verilmesi, sistematik açıdan çok da doğru gözükmemektedir.

Almanya’da 1972 yılında yapılan değişiklikle, Alm. TK.’ya 738 ve 738(a) paragrafları eklenmiştir. Bu hükümler, 1952 yılında kabul edilen “Çatmada Yetkiye Dair Milletlerarası Sözleşme”den alınmıştır. Bu hükümlerin öngördüğü düzenlemeler, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ve Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun hükümlerinden istidlal edilebilmektedir; uygulamada da böyle olmuştur. Bu sebeple, anılan hükümlerin iktibasına şu aşamada gerek görülmemiştir. Eğer Türkiye bu milletlerarası sözleşmeye taraf olursa, hükümlerin, sözleşmede öngörülen müteakibliyet ilkesi çerçevesinde, doğrudan uygulanması mümkün olacaktır.

A) Uygulama alanı

MADDE 1286- (1) Bu Bölüm hükümleri, iki veya daha çok geminin çarpışması “çatma” sonucu gemilere ve gemilerde bulunan insanlara veya eşyaya verilen zararın tazmini hakkında uygulanır.

(2) Geminin, bir manevrayı yapmak veya yapmamak yahut seyir kurallarına uymamak suretiyle başka bir gemiye veya gemide bulunan insanlara veya eşyaya çatma olmaksızın zarar vermesi hâlinde de, çatma hakkındaki hükümler uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

C) Çatma olmaksızın zarar:

Madde 1220 – Gemi bir manevrayı yapmak veya yapmamak suretiyle yahut nizamlara riayetsizlik yüzünden başka bir gemiye yahut gemide bulunan can veya mallara çatma olmaksızın, bir zarar verirse bu kısım hükümleri tatbik olunur

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1286 ncı maddesinin birinci fıkrasında ayraç içi ibare ayraç dışına çıkarılarak madde metnine işlenmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1286 – Maddenin birinci fıkrası, 1910 Sözleşmesinin 1 inci maddesinden alınmıştır. Bu hükmün 6762 sayılı Kanunda bulunmaması bir eksiklik olarak değerlendirilmiştir. Nitekim uygulamada, çatma hükümlerinin, örneğin kıyıda zarar gören

eşya hakkında uygulanıp uygulanmayacağı tereddütlere yol açmıştır. Bu tereddütleri gidermek üzere, bu Kısım'da yer alan hükümlerin, yalnızca, gemilerin gördüğü zarar ile gemilerde bulunan kişiler (gemi adamları, yolcular ve diğerleri), yük, bagaj ve başkaca eşya hakkında uygulanacağı açıklanmıştır. Buna karşılık, bir çatma sonucu gemilerden birisinin kıyıdaki tesislere de zarar vermesi halinde, bundan doğabilecek talepler hakkında Tasarının 1062 nci ve diğer ilgili hükümleri uygulanacaktır.

İkinci fıkra, 1910 Sözleşmesinin 13 üncü maddesinden alınmıştır. Bu hüküm, Alm. TK.'nın 1972 yılındaki değişikliğinden önceki 738 inci paragrafından iktibas edilen 6762 sayılı Kanunun 1220 nci maddesine alınmıştır; 1972 değişikliğinden sonra aynı hüküm Alm. TK.'nın 738c paragrafında yer almaktadır. Çatmaya ilişkin kuralların uygulama alanını belirlediği için, anılan hükmün Tasarının 1286 ncı maddesine alınması gerekli görülmüştür. Öte yandan, 6762 sayılı Kanunun 1220 nci maddesinde bulunan bir aksaklık giderilmiştir; yapılan atıf "bu kısım hükümleri" ile sınırlı tutulduğundan, lafzen, diğer kısımlarda (bölümlerde) yer alan çatmaya ilişkin kurallar (örneğin, gemi alacaklısı hakkı, zamanaşımı) atfın dışında kalmıştır. Yeni düzenlemede atfın kapsamı, 1910 Sözleşmesine uygun olarak, "çatma hakkındaki bütün hükümler"e teşmil edilmiştir.

B) Kusursuz çatma

MADDE 1287- (1) Çatma, umulmayan bir hâl veya mücbir sebep yüzünden meydana gelmiş veya neden ileri geldiği anlaşılamamışsa, çarpışan gemilerin veya gemilerde bulunan insanların yahut eşyanın çatma yüzünden uğradıkları zarara, o zarara uğrayan kişi katlanır.

(2) Birinci fıkrada sayılan hâller gemilerin hepsi veya onlardan biri, kaza anında demirdeyken meydana gelirse birinci fıkra hükmü uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Kusursuz çatma:

Madde 1216 – Çatma umulmiyan bir hal veya mücbir kuvvet yüzünden vukua gelmiş veya neden ileri geldiği anlaşılamamışsa çarpışan gemilerin yahut gemilerde bulunan can ve malların çatma yüzünden uğradıkları zarar için tazminat istenemez.

GEREKÇE

Madde 1287 – Maddenin birinci fıkrası, 1910 Sözleşmesinin 2 nci maddesinin birinci fıkrasından alınmıştır. Bu hüküm daha önce, Alm. TK.'nın 734 üncü paragrafından iktibas edilen 6762 sayılı Kanunun 1216 ncı maddesinde yer almıştı. Hüküm korunmuştur, ancak anlatımı 1910 Sözleşmesiyle tam uyumlu hale getirilmiştir.

1910 Sözleşmesindeki hükmünün ikinci fıkrası Alm. TK.'ya alınmadığı için 6762 sayılı Kanuna da girmemişti. Ancak, Sözleşme ile millî hukuk arasında bu açıdan bir

fark yaratmayı gerektiren herhangi bir sebep olmadığından, 1910 Sözleşmesi ile millî düzenleme arasında tam bir uyum sağlamak üzere, 1910 Sözleşmesinin 2 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan kural, Tasarıya 1287 nci maddenin ikinci fıkrası olarak eklenmiştir. Sözleşmenin İngilizce tercümelerinde, ikinci fıkrada geçen “demirde bulunmuş olması” ibaresinden sonra parantez içinde bir de “veya başka bir şekilde sabitlenmiş olması” eklemesiyle karşılaşılmaktadır. Hüküm, şüphesiz ki, böyle hallerde de uygulanacaktır; ancak Sözleşmenin Fransızca asıl metninde bu ibare yoktur. Bu sebeple, Tasarıya da böyle bir ek yapılmasına gerek görülmemiştir.

C) Kusurlu çatma

I- Bir tarafın kusuru

MADDE 1288- (1) Çatma, gemilerden birinin donatanının veya gemi adamlarının kusurundan ileri gelmişse, zararı o geminin donatanı tazmin etmek zorundadır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Kusurlu çatma:

I - Bir taraftı kusur:

Madde 1217 – Çatma gemilerden birinin gemiadamlarının kusurundan ileri gelmişse, zararı o geminin donatanı tazmine mecburdur.

GEREKÇE

Madde 1288 – Bu maddede yer verilen düzenleme, Alm. TK.’nın 735 inci paragrafı vasıtasıyla, 1910 Sözleşmesinin 3 üncü maddesinden 6762 sayılı Kanunun 1217 nci maddesine alınmıştır. Ancak, 1910 Sözleşmesinin “çatma, gemilerden birinin kusurundan ileri gelmişse” ibaresinin yerine Alman yasakoyucusu, “gemi kusurlu” olamayacağı için, “gemi adamlarının kusuru” ibaresini tercih etmiştir. Ne var ki, bu ibare kullanılınca, “donatanın kendi kusuru” maddenin kapsamı dışında kalmaktaydı. Tasarıda bu aksaklık giderilmiş ve bu açıdan da Sözleşme ile Tasarı arasında tam bir uyum sağlanmıştır.

II- Ortak kusur

1. Eşya zararı

MADDE 1289- (1) Çatma, çarpışan gemilerin donatanlarının veya gemi adamlarının kusurlarından ileri gelmişse, bu gemilerin donatanları, çatma yüzünden gemilerin veya gemide bulunan eşyanın uğradıkları zarardan kusurlarının ağırlığı oranında sorumludur. Bununla beraber, duruma göre, bu oranın saptanması mümkün olmaz veya tarafların aynı derecede kusurlu olduğu ortaya çıkarsa, taraflar eşit oranda sorumlu tutulurlar. Bu tazminat istemleri bakımından, donatanların üçüncü kişilere karşı olan sorumluluğu müteselsil değildir.

(2) Çatma, gemi adamlarının geminin sevkine veya başkaca teknik yönetimine ait bir hareketinin sonucu olduğu takdirde, donatan, kendi gemisinde taşınan yükün ilgililerine karşı 1062 nci maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesi ve 1180 inci maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesi hükümleri uyarınca sorumlu olmaz. Bu sorumsuzluk hâli sebebiyle kendi donatanından tazminat elde edemeyen yük ilgilisi, söz konusu zarar için diğer kusurlu donatanların birinden yabancı bir hukuka göre tazminat alırsa, bu ödemeyi yapan donatanın fazladan ödemek zorunda kaldığı kısım için sorumsuzluk hâlinde yararlanan donatana rücu etmesi hâlinde, kendisine rücu edilen donatan, o yük ilgisine aynı oranda rücu hakkına sahiptir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Müşterek kusur:

Madde 1218 – Çatma; çarpışan gemilerin gemiadamlarının müşterek kusurlarından ileri gelmişse, bu gemilerin donatanları çatma yüzünden gemilerin veya gemide bulunan malların uğradıkları zararı kusurlarının ağırlığı nispetinde tazmin etmeye mecburdurlar.

Gemide bulunan bir insanın ölümünden veya yaralanmasından yahut sıhhatinin bozulmasından doğan zararlardan, gemilerin donatanları zarar görene karşı müteselsilen mesul olurlar.

Donatanların birbirine karşı olan münasebetlerinde bu gibi zararlar için dahi birinci fıkra tatbik olunur.

GEREKÇE

Madde 1289 - Maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesi, Alm. TK.'nın 736 ncı paragrafı vasıtasıyla, 1910 Sözleşmesinin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinden iktibas edilen 6762 sayılı Kanunun 1218 inci maddesinin birinci fıkrasından alınmıştır. Hükme, 1288 inci madde için verilen gerekçe doğrultusunda “donatanların kusuru” ibaresi eklenmiştir.

Birinci fıkranın ikinci cümlesi, 1929 tarihli ve 1440 sayılı Ticaret Kanununun 1277 ncı maddesinin birinci fıkrasında ve 6762 sayılı Kanuna ilişkin hükümet tasarısının 1218 inci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde mevcuttu. Buna karşılık, Resmi Gazetede yayımlanan metinde, anılan hüküm bulunmamaktadır. 1910 Sözleşmesinin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan ve 1972 yılında değiştirilmiş Alm. TK.'nın 737 ncı paragrafının birinci fıkrasının ikinci cümlesinde de korunmuş olan bu hüküm, Tasarıya alınarak Sözleşme ile uyum sağlanmıştır. Aynı amaçla, Tasarıya üçüncü bir cümle eklenmiş ve 1910 Sözleşmesinin 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasının son cümlesinin açık hükmüne uygun olarak, gemilerde bulunan eşyaya ilişkin tazminat taleplerinde, donatanların arasında teselsülün bulunmadığı belirtilmiştir.

İkinci fıkranın birinci cümlesinde yer alan kural, uygulamada yaşanan tereddütleri gidermek amacıyla sevk olunmuştur. 1910 Sözleşmesinin 4 üncü maddesinin dördüncü

fıkrasından, Alm. TK.'nin 1972 değişikliğinden önceki 739 uncu paragrafının ikinci fıkrası vasıtasıyla iktibas olunan 6762 sayılı Kanunun 1221 inci maddesi, “mukavelelerden doğan mesuliyeti” saklı tutmuştu. Ne var ki, Kanundaki bu açık hükme rağmen, uygulamada, çatmaya ilişkin kuralların özel hüküm teşkil ettiği, dolayısıyla çatmadan kaynaklanan yük zararında, “sevk ve idare kusuru” def’inin (6762 sayılı Kanunun 1062 nci maddesinin ikinci fıkrası ve 947 nci maddenin ikinci cümlesi) dinlenmeyeceği görüşü savunulmuştur. Bu görüş, 6762 sayılı Kanunun 1221 inci maddesine aykırı olduğu gibi, 1910 Sözleşmesinin ve 1924 tarihli Konişmentolu Taşımalara İlişkin Bazı Kuralların Birleştirilmesi Hakkındaki Brüksel Sözleşmesinin hükümleriyle de bağdaşmamaktadır. Nitekim 1910 Sözleşmesinin 4 üncü maddesinin dördüncü fıkrası, âkid devletlere bu konuda millî hukukta farklı bir düzenleme yapma hakkı tanımıştır; 1924 tarihli Brüksel Sözleşmesi uyarınca mehz Alman hukukunda bu hak, Alm. TK.’nin 1972 değişikliğinden önceki 739 uncu paragrafının ikinci fıkrası ile kullanılmıştı ve “sevk ve idare kusuru” def’i, çatmadan kaynaklanan yük zararı için dahi saklı tutulmuştu. Bu hüküm de 6762 sayılı Kanunun 1221 inci maddesine alınmıştı. Sonuçta, bu konuda yaşanan tereddütleri gidermek üzere, “sevk ve idare kusuru” def’inin saklı olduğu Tasarının bu hükmünde açıkça belirtilmiştir.

İkinci fıkranın ikinci cümlesi, matbu çarter partilerde ve konişmentolarda sıkça karşılaşılan “both to blame collision” (müşterek kusurlu çatma) kaydından ilham alınarak düzenlenmiştir. Bir örnekle açıklanacak olursa; (A) gemisi ile (B) gemisi çarpışmış ve (A) gemisi yüzde yetmiş kusurlu bulunmuş olsa, çatmada “sevk ve idare kusuru” def’inin geçerli olması nedeniyle, (A) gemisindeki yükün ilgilileri zararlarının sadece yüzde otuzunu (B) gemisinden, (B) gemisindeki yükün ilgilileri de zararlarının yüzde yetmişini (A) gemisinden talep edebilecektir. Buna rağmen, 1910 Sözleşmesine taraf olmayan ve millî hukuku farklı bulunan bir ülkede (B) gemisindeki yükün ilgilisi zararının tamamını (A) gemisinden tahsil etmeyi başarırorsa, (A) gemisinin donatanı fazla ödediği kısım için (B) gemisinin donatanına rücu edecek ve (B) gemisinin kusuruna tekabül eden yüzde otuz oranındaki zararın ödenmesini isteyecektir. Bu rücu talebi 1910 Sözleşmesine taraf olan ülkelerde, Sözleşmenin 4 üncü maddesinin birinci fıkrası (6762 sayılı Kanunun 1218 inci maddesinin birinci fıkrası; Tasarının 1289 uncu maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi) uyarınca kabul edilecektir. Böyle olunca da, (B) gemisinin donatanı, kendi gemisindeki yükün ilgililerine karşı “sevk ve idare kusuru” def’ini ileri sürebilecekken, (A) gemisi donatanının rücu davasında bu def’i kullanamayacağı için, yüzde otuz oranında tazminat ödemek zorunda kalacaktır. Bu sonuç, navlun sözleşmesi hukukunda “sevk ve idare kusuru” def’inin kabul edilmesine sebep olan ilkelere tümüyle aykırıdır. Bu aykırılığı gidermek üzere mezkûr kayıtlarla, (B) gemisi donatanına da, kendi gemisindeki yükün ilgililerine müracaat hakkı tanınmıştır; böylece donatan, yük ilgilisi doğrudan kendisine başvurmuş olsaydı ödemeyeceği bir tazminatı rücu yoluyla başka bir donatana ödemek zorunda kalınca, tazminatı tahsil eden yük ilgisine rücu hakkı elde etmekte, dolayısıyla bu suretle ortaya çıkan hukuka aykırı sonuç bertaraf edilmiş olmaktadır. Yük ilgilisi de, her ihtimalde, “sevk ve idare kusuru” def’ine maruz kalabilecek olan talebi için tazminat hakkından yoksun bırakılmaktadır ki, bu sonuç navlun sözleşmesi hukukuna tümüyle uygundur. Böylece, milletlerarası uygulama ile tam bir uyum sağlanmış olmaktadır.

2. Bedensel zarar

MADDE 1290- (1) Çatma, çarpışan gemilerin donatanlarının veya gemi adamlarının kusurlarından ileri gelmişse, bu gemilerin donatanları, gemilerde bulunan kişilerin çatma yüzünden ölümünden veya yaralanmasından yahut sağlığının bozulmasından doğan

zararlardan müteselsilen sorumludur. Bununla beraber, duruma göre bu oranın tespiti mümkün olmaz veya tarafların aynı derecede kusurlu olduğu ortaya çıkarsa, taraflar eşit oranda sorumlu olurlar.

(2) Donatanların birbirine rücuunda, her donatan, kusurunun ağırlığı oranında sorumludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

Madde 1218/2 - Gemide bulunan bir insanın ölümünden veya yaralanmasından yahut sıhhatinin bozulmasından doğan zararlardan, gemilerin donatanları zarar görene karşı müteselsilen mesul olurlar.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1290 ncı maddesi, 1262 nci madde için verilen gerekçeler doğrultusunda maddenin başlığı “bedensel zarar” olarak düzeltilmiş ve böylece bu terimin “ölümden, yaralanmadan ve sağlığın bozulmasından doğan zararlar”ı topluca ifade etmek üzere kullanıldığı açıklığa kavuşturulmuştur. Maddenin ikinci fıkrasına, 1289 uncu maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesi aynen eklenmiştir. Nitekim mehzaz 1910 tarihli Çatma Sözleşmesinin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer almakta olan bu yorum kuralı, aynı maddenin ikinci fıkrasında öngörülen eşya zararına ve üçüncü fıkrasında öngörülen bedensel zarara uygulanacaktır. Tasarıda, hükme yalnızca 1289 uncu maddenin birinci fıkrasında yer verilmiş olması, 1290 ncı maddede düzenlenen bedensel zarar bakımından bu kuralın uygulama alanı bulmayacağı izlenimini uyandırmaktadır. Konuya açıklık getirmek ve mehzaz hükümle tam uyum sağlamak üzere, ikinci fıkraya mezkur ilave yapılmıştır. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1290 - 1910 Sözleşmesinin 4 üncü maddesinin üçüncü fıkrasından alınmıştır; daha önce aynı hüküm, Alm. TK.’nın 736 ncı paragrafının ikinci fıkrası vasıtasıyla, 6762 sayılı Kanunun 1218 inci maddesinin ikinci fıkrasına alınmıştı. Mehzaz metinler ile 1929 tarihli ve 1440 sayılı Ticaret Kanununun 1277 nci maddesinin ikinci fıkrasında “kusurlu gemilerin teselsülü” öngörülmüşken, 6762 sayılı Kanuna ilişkin hükümet tasarısında “kusur” ibaresi çıkarılmış ve böylece can zararları bakımından kusursuz sorumluluğa geçilip geçilmediği hususunda tereddütlerin doğmasına sebebiyet verilmiştir. Bu tereddütleri gidermek üzere, mehaza uygun olarak, teselsülün çatmaya karışan bütün gemilerin donatanları arasında değil, yalnızca kusurlu donatanların arasında söz konusu olacağı açıklanmıştır. Burada da önceki iki maddede olduğu gibi “donatanların kusuru” ibaresine de yer verilmiştir.

İkinci fıkrada, donatanların rücu haklarına ilişkin olarak 1910 Sözleşmesinin 4 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında ifadesini bulan kuralı tekrar etmektedir.

III - Kılavuzun kusuru

MADDE 1291- (1) Gemi, zorunlu danışman kılavuz veya isteğe bağlı kılavuz tarafından sevk edilirken onun kusurundan ileri gelen çatmadan geminin donatanı sorumludur.

(2) Gemi zorunlu sevk kılavuzu tarafından sevk edilirken onun kusurundan ileri gelen çatmadan geminin donatanı sorumlu değildir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Mecburi kılavuzun kusuru:

Madde 1219 – Gemi mecburi kılavuz tarafından sevk edilirken onun kusurundan ileri gelen çatmadan geminin donatanı mesul olmaz; meğer ki, gemiadamlarından olan kimseler kendilerine düşen vazifeleri yapmamış olsunlar.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1291 inci maddesinin başlığındaki sıra numarası “III” olarak değiştirilmiştir. Nitekim bu hüküm, “kusurlu çatma” hakkındaki “C” ayırımının altında hem 1288 hem de 1289 ilâ 1290 inci maddeler hakkında uygulama alanı bulacaktır. Maddenin birinci fıkrasına açıklığı sağlamak üzere “kılavuz” ibaresi eklenmiştir. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir

GEREKÇE

Madde 1291 - Kılavuzların hukuki statüsü, Yargıtay’ın 16/03/1955 tarihli ve 1954/26 Esas, 1955/4 Karar sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı ile açıklığa kavuşturulmuştur. Buna göre kılavuzlar, geminin sevkindeki etkinlikleri bakımından “danışman kılavuz-sevk kılavuzu”, onlardan yararlanmanın zorunlu olup olmaması bakımından da “zorunlu kılavuz–isteğe bağlı kılavuz” olarak tasnif edilir. İçtihadı Birleştirme Kararında, 6762 sayılı Kanunun 1219 uncu maddesine tekabül eden 1929 tarihli ve 1440 sayılı Ticaret Kanununun 1278 inci maddesinin mecburi sevk kılavuzu hakkında uygulanacağı kabul edilmiştir. Bu temel ilkede bir değişiklik yapılmasına gerek görülmemiş, ama düzenlemenin tamamlanması amaçlanmıştır.

Maddenin ilk fıkrası yenidir; Türk karasularında kılavuzlar, kural olarak, müşavir sıfatı ile görev yapmaktadır. Böyle bir kılavuzun kusuru ile çatma meydana gelmişse, kılavuzun bulunduğu geminin donatanının sorumlu olup olmayacağı hususunda 6762 sayılı Kanunda bir açıklık yoktur. Uygulamada, donatanın sorumlu olduğu, isabetle kabul edilmektedir. Bu açıdan, kılavuz alınmasının zorunlu olup olmaması önem taşımaz. Dolayısıyla, her türlü isteğe bağlı kılavuz ile zorunlu danışman bakımından, yerleşik uygulama birinci fıkrada açık bir hükümle ifade olunmuştur.

İkinci fıkra, 6762 sayılı Kanunun 1219 uncu maddesinden alınmıştır; bu hükmün mehzazı da 1972 değişikliğinden önceki Alm. TK.’nin 738 inci paragrafıdır. (1972 değişikliğinden

sonra aynı hüküm 737 nci paragrafının ikinci fıkrasında yer almıştır). Buna karşılık 1910 Sözleşmesinin 5 inci maddesi uyarınca donatan, zorunlu sevk kılavuzunun kusurundan sorumludur. Anılan hüküm, Sözleşmenin müzakereleri sırasında çok tartışılmış ve sonuçta Fransız hukuk anlayışını yansıtan bu çözüm benimsenmiştir. Ne var ki, müzakerelere katılan devletlerin önemli bir kısmı, bu hükmü kabul edemeyeceklerini bildirmiştir. Bunun üzerine 1910 Sözleşmesine bir Ek madde (Article additionel) kabul edilmiştir. Bu maddeye göre, âkid devletler, donatanın sorumluluğunun sınırlandırılması hakkında bir milletlerarası sözleşme kabul edene kadar 1910 Sözleşmesinin 5 inci maddesini uygulamayacaktır. Sözleşmeyi imzalayan bütün devletlerin katıldığı böyle bir sözleşme hâlâ akdedilmiş olmadığından, millî hukukta aksine düzenlemeler yapılmasına engel yoktur. Nitekim Almanya’da da, donatan, zorunlu sevk kılavuzunun kusurundan sorumlu tutulmamıştır. Türk hukukuna da uygun olan bu kural, Tasarıda muhafaza edilmiştir. Ancak, 6762 sayılı Kanunun 1219 uncu maddesinde yer alan ikinci cümle (meğerki, gemi adamlarından olan kimseler kendilerine düşen vazifeleri yapmamış olsunar) Tasarıya alınmamıştır; Sözleşmede yer almayan, 1861 tarihli Alman Umumi Ticaret Kanunnamesinin 740 ıncı maddesinden kalan bu düzenlemeye Tasarının 1288 ilâ 1290 ıncı maddeleri karşısında gerek bulunmamaktadır.

D) Dava öncesi delil tespiti

MADDE 1292- (1) Dava öncesi yaptırılacak delil tespitlerinde, çatmanın meydana geldiği yerde deniz ticareti işlerine bakmakla görevli asliye ticaret mahkemesi, bulunmadığı takdirde asliye ticaret mahkemesi, o da yoksa ticaret davalarına bakmakla görevli asliye hukuk mahkemesi yetkilidir.

(2) Çatmaya karışan her geminin kaptanı veya onun temsilcisine tespit yapılacağı bildirilir.

(3) Tespit raporunda, çatmaya karışan gemilerin kusur oranları belirtilmez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1292 nci maddesinin ikinci fıkrası, hükmün amacını daha iyi ifade etmek üzere değiştirilmiştir. Nitekim amaç, kaptanları veya temsilcilerini zorla tespitte getirmek olmayıp, tarafların birbirine haber vermeden tespit yaptırmalarına engel olmaktadır. Dolayısıyla, karşı tarafı “hazır bulundurmak” değil, karşı tarafa bildirim yapılması zorunlu tutulmuştur. Maddenin üçüncü fıkrası da keza amacı daha açık ortaya koymak üzere yeniden kaleme alınmıştır. Bilirkişiler, ilgililerin “kusurunun bulunup bulunmadığı” hususunda inceleme yapacak ve tespitlerini raporlarında açıklayacaktır. Ancak, bütün delillerin henüz toplanmadığı bir aşamada, kusur oranlarının belirlenmesi mümkün değildir. Kusur

TÜRK TİCARET KANUNU

oranları, bütün deliller toplandıktan sonra esas hakkındaki yargılama sırasında mahkeme tarafından belirlenecektir. Böylece, delil tespit aşamasında, kusur oranları bakımından çelişkili raporların alınması ve bu sebeple yargının gereksiz yere meşgul edilmesi önlenmiş olmaktadır. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1292 - Uygulamada, bir çatma meydana geldiğinde, dava açılmadan önceki delil tespitlerinin çatma ile hiç ilgisi olmayan mahkemelerden yaptırıldığı görülmektedir. Maddenin birinci fıkrası, bu isabetsiz uygulamayı önlemek üzere, Tasarımın 5 inci maddesinin ikinci fıkrasında kabul edilen kural doğrultusunda düzenlenmiştir.

Bazı hallerde, tarafların aynı mahkemenin farklı dairelerine aynı zamanda müracaat etmekte, hatta gemilerde keşif yapmak üzere adliyeden aynı saatte yola çıkmakta olmalarına rağmen, tespit işlemlerinin “işin müstaceliyetine binaen” karşı tarafa tebligat yaptırılmadan, onun gıyabında yürütüldüğü gözlenmektedir. Bu uygulamanın da önüne geçmek için ikinci fıkra sevk edilmiştir.

Uygulamada karşılaşılan sıkıntılardan birinin sebebi de, çatma nedeniyle zarar gören ilgililerin delil tespiti yaptırırken, bilirkişilerden kusur tayinini talep etmeleridir. Maddi vakiaların henüz tespit edilmediği, bütün delillerin toplanıp tartışılmadığı bir aşamada, üstelik diğer tarafın gıyabında yapılan bir adli işlemde, bilirkişilerin, kusur paylaşırma konusunda görüş bildirmeleri doğru değildir. Ayrıca bu tespit raporları, çoğunlukla, talep edenin beklentileri doğrultusunda kaleme alındığı için, çok sayıda birbiriyle çelişen rapor düzenlenmekte ve bu durum yargılamada tereddütlere ve yanılığa düşülmesine yol açmaktadır. Bu isabetsiz uygulamaya son vermek için ise maddenin üçüncü fıkrası kaleme alınmıştır.

E) Şekil şartı yokluğu

MADDE 1293- (1) Çatma sonucu uğranılan zararın tazmini için açılacak davalar öncesinde bir ihtar düzenlenmesine veya başkaca bir şekil şartının yerine getirilmesine gerek yoktur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1293 - Bu hüküm, 1910 Sözleşmesinin 6 ncı maddesinin birinci fıkrasından alınmıştır. 6762 sayılı Kanunda bulunmaması bir eksiklik olarak değerlendirilmiştir.

F) Karine yokluğu

MADDE 1294- (1) Çatmada kusurun saptanmasında herhangi bir karine dikkate alınmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1294 – 1910 Sözleşmesinin 6 ncı maddesinin ikinci fıkrasından alınmıştır. Hükümün 6762 sayılı Kanuna geçmemiş olmasının haklı bir gerekçesi bulunmamaktadır. Mehzada, “présomptions légaes” terimi kullanılmıştır. Bu terimin “hukukî/kanunî karine” yerine “karine” olarak tercüme edilmesine karar verilmiştir, çünkü hukukî-filî karine ayırımını Türk hukukunda tanımlayan bir yasal kural yoktur; olsaydı bile, 1910 Sözleşmesi hazırlanırken, böyle bir ayırımdan hareket edildiğini gösteren bir delil mevcut değildir. Aksine, hükümün, “Sözleşmenin kabulünden önce uygulanmakta olan her türlü karinenin ilga edildiği” şeklinde anlaşılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla, Türk mahkeme uygulamasında “filî karine” olarak nitelendirilen karinelerin de caiz olmadığı kabul edilmiştir. Nitekim çatma yargılamalarında “demirdeki geminin kusurlu olmadığı” şeklinde “filî karine” esas alındığına sıklıkla karşılaşılmaktadır. Oysa demirdeki gemi, yasak bölgede demirlemişse veya demir feneri yanmıyorsa, kusurun tümü o geminin adamlarına izafe edilebilecektir. Dolayısıyla kusur oranları, tam bir tarafsızlıkla, önyargıdan uzak, bir karinenin yönlendirmesi olmadan araştırılmalıdır.

G) Kaptanın yardım görevi ve yerine getirilmemesinden donatanın sorumsuzluğu

MADDE 1295- (1) Bir çatmadan sonra her geminin kaptanı, kendi gemisini, gemi adamlarını ve yolcularını ciddi bir tehlikeye atmadan mümkün olması şartıyla, diğer gemiye, gemi adamlarına ve yolculara yardımla yükümlüdür.

(2) Ayrıca kaptan, mümkünse, diğer gemiye kendi gemisinin adını, bağlama limanını, geldiği ve gideceği limanları bildirmekle yükümlüdür.

(3) Kaptanın, sadece bu maddede öngörülen yükümlülüğünü ihlal etmesinden dolayı donatan sorumlu olmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1295 - Kaptanın, 1910 Sözleşmesinin 8 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkrasında belirtilen yükümlülükleri, 4922 sayılı Denizde Can ve Mal Korunması Hakkında

Kanunun 10 uncu maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında öngörülmüştür. Ancak, kaptanın bu yükümlülüğünü ihlal etmesi halinde donatanın sorumlu olmayacağına ilişkin 1910 Sözleşmesinin 8 inci maddesinin üçüncü fıkrasının 6762 sayılı Kanuna alınmamış olması bir eksiklik teşkil etmektedir. Üçüncü fıkranın tek başına bir anlam ifade etmemesi nedeniyle, Tasarıya, 1910 Sözleşmesinin 8 inci maddesinin alınmasına karar verilmiştir.

H) Saklı tutulan hükümler

MADDE 1296- (1) Donatanın sorumluluğunun sınırlandırılması- na ilişkin hükümler saklıdır. Bu Bölümde yer alan hükümler, taşıma sözleşmelerinden ve diğer her türlü sözleşmelerden doğan borçları etkilemez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

D) Mahfuz tutulan hükümler:

Madde 1221 – Donatanın mesuliyetinin gemi ve navlun ile tahdidine ve mukavelelerden doğan mesuliyetine dair hükümlerle gemiadamlarının kusurları sebebiyle mesuliyetine dair hükümler ve Denizde Can ve Mal Koruma hakkındaki Kanun hükümleri mahfuzdur.

GEREKÇE

Madde 1296 – 1910 Sözleşmesinin 10 uncu maddesinden alınan bu hüküm, 1972 değişikliğinden önceki Alm. TK.’nın 739 uncu paragrafının ikinci fıkrasından iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanunun 1221 inci maddesine tekabül etmektedir. 6762 sayılı Kanuna ilişkin hükümet tasarısında, maddeye “Denizde Can ve Mal Koruma Hakkındaki Kanun” eklemesi yapılmıştı. 1910 Sözleşmesinin 10 uncu maddesinde yer almayan bu eklemeye gerek görülmemiştir, çünkü o kanunun emredici nitelikteki kuralları zaten deniz ticaretine ilişkin bütün hükümler bakımından saklıdır.

İ) Zamanaşımı

MADDE 1297- (1) Çatmaya dayanan her türlü tazminat istemi, çatmanın meydana geldiği günden başlayarak iki yılda zamanaşımına uğrar.

(2) 1289 uncu maddenin ikinci fıkrasının ikinci cümlesine veya 1290 inci maddenin ikinci fıkrasına göre, donatanların birbirine karşı olan rücu hakları, ödemenin yapıldığı tarihten başlayarak bir yıl içinde zamanaşımına uğrar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

D) Müruruzaman:

I - Müddeti:

Madde 1259 – Bu Kanunun 1235 inci maddesinin 1 ila 9 uncu bentlerinde yazılı alacaklar bir yılda müruruzamana uğrar. Bununla beraber:

1. Ümit veya Horn burunlarının ötesinde hizmetlerinden çıkarılmış gemidamlarının hizmet ve iş mukavelelerinden doğan alacakları;
2. Çatmadan yahut 1220 nci maddeye giren bir hadiseden doğan tazminat alacaklarıyla kurtarma veya yardım ücreti alacakları; için müruruzaman iki yıldır.

II - Şahsi alacaklar hakkında:

Madde 1260/1 – Yukarki maddede yazılı müruruzaman, alacaklının donatan veya gemi adamlarından birine karşı şahsi talep haklarına da şamildir.

IV - Hususi haller:

Madde 1262/1 – Donatanların 1218 inci maddenin 2 nci fıkrasına göre aralarında haiz oldukları rücu hakları, bir yılda müruruzamana uğrar. Müruruzaman rücu hakkına sebep olan ödemenin yapıldığı günün geçmesiyle başlar.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1297 nci maddesinin birinci fıkrasında iki değişiklik yapılmıştır. Hükme eklenen “her türlü” sözcükleriyle, 1910 tarihli Çatma Sözleşmesinin 7 nci maddesinin birinci fıkrasında öngörülen iki yıllık zamanaşımının her ihtimalde bütün tazminat istemleri hakkında uygulanacak tek süre olduğu vurgulanmış, böylece örneğin 818 sayılı Borçlar Kanununun 60 ncı maddesi uyarınca ceza zamanaşımının dikkate alınmayacağı açıklanmıştır. Öte yandan, 1910 tarihli Sözleşmenin anılan hükmü uyarınca zamanaşımı süresi, çatmanın meydana geldiği gün işlemeye başlayacaktır; dolayısıyla borçlar hukukunun genel ilkesinden farklı olarak, muacceliyet günü de hesaba katılacaktır. Bu önemli kuralı vurgulamak üzere “tarihten” ibaresinin yerine “günden” ibaresi kullanılmıştır. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1297 – Çatmada zamanaşımı, 1910 Sözleşmesinin 7 nci maddesinde düzenlenmiştir. O maddenin ilk iki fıkrasında yer alan kurallar, Alman hukukundaki düzenleme doğrultusunda, 6762 sayılı Kanunun 1259, 1261 ve 1262 nci maddelerine dağıtılmıştı. Tasarıda bu dağılım giderilmiş ve kurallar Sözleşmeye uygun olarak biraraya toplanmıştır. Sözleşmenin 7 nci maddesinin üçüncü fıkrasında getirilen düzenleme, zamanaşımına ilişkin Borçlar Kanunu kurallarının uygulanmasını bildirdiğinden, Tasarıda tekrar edilmemiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kurtarma

GEREKÇE

1298 ilâ 1319 uncu Maddelere İlişkin Genel Açıklamalar

Denizde kurtarma ve yardım hususlarında ilk milletlerarası sözleşme, 23/09/1910 tarihinde “Deniz Yardım ve Kurtarma İşlerine Mütedair Bazı Kaidelerin Tevhidi Hakkında Sözleşme” adı altında Brüksel’de akdedilmiştir. Türkiye, 09/05/1937 tarihli ve 3226 sayılı Kanuna istinaden, 16/09/1955 tarihi itibarıyla bu Sözleşmeye taraf olmuştur. Mehaş Alman hukukunda, 1910 Sözleşmesinin hükümleri, 07/01/1913 tarihli bir kanun ile (“Gesetz über den Zusammenstoß von Schiffen sowie über die Bergung und Hilfsleistung in Seenot”) 1897 tarihli Alm. TK.’nın 740 ilâ 753 üncü paragraflarına işlenmiştir. Bu hükümler, önce 13/05/1929 tarihli ve 1440 sayılı Ticaret Kanununun (2. Kitap–Deniz Ticareti) 1281 ilâ 1294 üncü maddelerine, ardından da 6762 sayılı Kanunun 1222 ilâ 1234 üncü maddelerine alınmıştır.

Ne var ki, çeşitli hukukî ve teknik gelişmeler sebebiyle, 1910 Sözleşmesinin hükümleri yetersiz kalmıştır. Bu nedenle, milletlerarası çalışmalar yürütülmüş ve sonuçta 28/04/1989 tarihinde Londra’da “Denizde Kurtarma Hakkında Milletlerarası Sözleşme” kabul edilmiştir. Mehaş Alman hukukunda, 16/05/2001 tarihinde kabul edilen Üçüncü Deniz Hukuku Tadil Kanunu (“Drittes Seerechtsänderungsgesetz”) ile 1989 Sözleşmesinin hükümleri Alm. TK.’ya işlenmiştir. Buna karşılık Türkiye, 1989 Sözleşmesine henüz katılmamıştır. 25/08/2003 tarihli Bakanlar Kurulu kararıyla, OPRC Sözleşmesine taraf olunması kararlaştırılmıştır (Karar, 18/09/2003 tarihli ve 25233 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır). Bu Sözleşmenin “Kurtarma hizmetlerinin ıslahı” başlıklı 8 inci Kararının 1 inci maddesinde âkid devletlerin gecikmeksizin 1989 Sözleşmesine taraf olmaları talep edilmektedir. Dolayısıyla Türkiye sırf bu sebeple bile kısa süre içerisinde 1989 Sözleşmesine taraf olmak zorunda kalacaktır. Diğer yandan, 1989 Sözleşmesinin hazırlanmasına sebep olan teknik ve hukukî ihtiyaçlar, Türk karasuları için de geçerlidir. Özellikle de, Türk karasularında vuku bulan “Independenta” (1979), “Nassia” (1994), “TPAO” (1997) ve “Volgoneft 247” (1999) gibi vahim tanker kazaları, nitelikli kurtarma hizmetlerinin önemini ortaya koymuştur. Bu kazalar vesilesiyle, gemi ve yükün kurtarılması kadar, çevre kirliliğinin önlenmesinin de ne kadar önemli bir zaruret teşkil ettiği bilhassa ortaya çıkmıştır. 1989 Sözleşmesi, bu ihtiyaçlara cevap verecek çok sayıda özel hüküm içermektedir. Bu hükümlerin mevzuatımızda yer almaması, birçok deniz kazasında, kurtarma hizmetlerini yürütenlerin mağdur olmalarına yol açmaktadır. Bu sebeplerle, 1989 Sözleşmesinin özel hukuka ilişkin hükümlerinin tümüyle iktibasına karar verilmiştir. Bu yapılırken, Sözleşmeyi millî hukuklarına aktarmış olan İngiltere ve Almanya’daki yasal düzenlemeler ve 1910 Sözleşmesinin hükümleri de dikkate alınmıştır. Ayrıca, 1989 Sözleşmesinin milletlerarası hukuka ilişkin hükümlerine (2 nci, 9 uncu ve 11 inci maddeler) de işlerlik kazandırılabilmesi için, bu Sözleşmeye en kısa zamanda taraf olunması önem taşımaktadır.

Yeni düzenlemenin temel özellikleri şöyle özetlenebilir. 1910 Sözleşmesinden gelen “kurtarma” ve “yardım” ayrımı terk edilmiştir; 1989 Sözleşmesinin 1 inci maddesinin (a) bendi uyarınca, tehlikeye maruz bulunan gemiye veya eşyaya yapılmış her türlü yardım, Sözleşmenin uygulanmasına yol açan bir “kurtarma faaliyeti” niteliğindedir. Dolayısıyla, bu iki kavram, artık, “kurtarma” kavramı içerisinde toplanmıştır. Öte yandan, 6762 sayılı Kanunda kurtarma faaliyetini yürüten kimse için belli bir terim kullanılmış değildir. Bu kimse 1989 Sözleşmesinde “salvor” olarak nitelendirilmiştir. Tasarıda, bu terim “kurtaran” olarak ifade edilmiştir.

Kurtarmaya ilişkin hükümler, Tasarıda iki grupta toplanmıştır: eşya kurtarma (1298 ilâ 1316 ncı maddeler) ve insan kurtarma (1317 ilâ 1318 inci maddeler). Ardından zamanaşımı ile ilgili hüküm (1319 uncu madde) sevk edilmiştir. Eşya kurtarmaya ilişkin hükümler kendi içinde beş başlık altında toplanmıştır. Önce, “kurtarma faaliyeti”nin ne anlama geldiği tarif edilmiştir (1298 inci madde). Bunu, kurtarma hükümlerine tâbi olan “diğer haller” ile ilgili hüküm (1299 uncu madde) izlemektedir. Sonra, “kurtarma sözleşmesi”ne ilişkin özel hükümlere (1300 ilâ 1302 nci maddeler) ve bir sözleşme akdedilip edilmediğine bakılmaksızın her kurtarma faaliyetinde taraflara düşen yükümlülöklere yer verilmiştir (1303 üncü madde). Son olarak da kurtaranın hakları ayrıntılı hükümlerle düzenlenmiştir (1304 ilâ 1316 ncı maddeler).

1989 Sözleşmesinin 4 üncü maddesinin birinci fıkrası uyarınca, kural olarak, bu Sözleşme devlet gemilerine uygulanmaz, ancak âkid devletlere, aynı maddenin ikinci fıkrası ile millî hukuklarında bunun aksini kabul etme yetkisi tanınmıştır. 6762 sayılı Kanunun 822 nci maddesinin ikinci fıkrasının ikinci bendi uyarınca kurtarma hükümleri devlet gemilerine de uygulanmakta olduğundan, Tasarıda, Türkiye’nin 1989 Sözleşmesiyle tanınmış olan yetkiyi kullanacağı kabul edilmiş ve Tasarının 935 inci maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendinde bu husus hükme bağlanmıştır.

A) Eşya kurtarma

I- Kurtarma faaliyeti

MADDE 1298- (1) Seyrüsefere elverişli sularda tehlikeye uğramış bulunan su aracı veya diğer eşyanın kurtarılması için yapılan her fiil veya hareket, kurtarma faaliyeti oluşturur ve onun hakkında bu Bölüm hükümleri uygulanır.

(2) “Su aracı” teriminin kapsamına, her türlü gemi ve seyrüsefere elverişli yapı girer; “eşya” terimi ise, kıyıya sürekli ve iradi olarak sabitlenmiş olmayan her türlü şey ile hak kazanılmış olmayan navlun alacağını ifade eder.

(3) “Eşya” terimine;

a) Deniz yataklarındaki mineral kaynakların keşfi, çıkartılması veya işlenmesi amacıyla kullanıldıkları sürece sabit veya yüzer platformlar ile açık deniz sondaj birimleri,

b) Deniz yatağında bulunan prehistorik, arkeolojik veya tarihi değeri olan kültür eserleri, girmez.

(4) “Kurtarma faaliyeti” terimine;

a) Su aracının malikinin veya kaptanının yahut araçta bulunmayan ve bulunmuş olmayan eşyanın malikinin açık ve makul olarak karşı koymasına rağmen yürütölen faaliyetler,

b) Tehlike altında bulunan araçta çalıştırılan kişiler tarafından yürütölen faaliyetler,

c) Tehlike doğmadan önce kurulmuş bir sözleşmenin ifası amacıyla yapılan veya yapılması gereken hizmetler, girmez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1298 inci maddesinin ikinci fıkrasının başındaki “su” sözcüğü büyük harfle başlatılmış, dördüncü fıkranın başındaki “ise” ibaresi gereksiz bulunduğu için çıkartılmış, aynı fıkranın (a) bendinde de ikinci “veya” ibaresi yerine “yahut” ibaresi kullanılarak seçenekli bir sıralama yapıldığı vurgulanmış, nihayet aynı bentte “akla yatkın” ibaresinin yerine “makul” ibaresinin kullanılması tercih edilmiştir. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1298 - “Kurtarma”ya ilişkin ilk maddede tanımlar verilmiş ve böylece bu bölümün uygulama alanı belirlenmiştir. Maddede verilen tanımlar, 1989 Sözleşmesinin çeşitli hükümlerinden biraraya getirilmiştir.

Birinci fıkrada, 1989 Sözleşmesinin 1 inci maddesinin (a) bendi doğrultusunda “kurtarma faaliyeti” terimi tanımlanmıştır. 1989 Sözleşmesinde kullanılan “vessel” ve “property” kavramlarının üst başlığı olarak “eşya” terimi tercih edilmiştir. Nitekim 1 inci maddenin (a) bendinde “vessel or any other property” ibaresi kullanılmakta ve böylece “property” kavramına “vessel”in dahil olduğu bildirilmektedir. 1989 Sözleşmesinde böyle geniş bir anlamda kullanılan “property” terimi 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 683 üncü maddesine uygun olarak “eşya” terimi ile karşılanmıştır.

“Eşya” teriminin, bu geniş anlamda kullanıldığı, 1989 Sözleşmesinin 1 inci maddesinin (b) ve (c) bentlerinde hükümlerine uygun olarak kaleme alınan ikinci fıkrada açıklanmıştır. Bir kurtarma faaliyetinin konusunu teşkil edebilecek “eşya” kavramına, en geniş anlamıyla suda kullanılan her türlü araç, yük dahil olmak üzere her türlü şey ve (1910 Sözleşmesinin 1 inci maddesine de uygun olarak) henüz hak kazanılmamış navlun alacağı girmektedir.

Üçüncü fıkrada ise, 1989 Sözleşmesinin 3 üncü maddesi ve 30 uncu maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi hükümleri doğrultusunda “eşya” teriminden istisna edilen şeyler sıralanmıştır.

Nihayet son fıkrada, “kurtarma faaliyeti” niteliğinde sayılmayan faaliyetler sıralanmıştır. Bu fıkranın (a) ve (c) bentleri 1989 Sözleşmesinin, sırasıyla, 19 ve 17 nci maddelerinden alınmıştır; (b) bendindeki istisna ise Alm. TK.’nin 740 nci paragrafının üçüncü fıkrasından iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanunun 1224 üncü maddesinin ikinci fıkrasından alınmıştır. Burada düzenlenen hallerde, 1910 Sözleşmesinin 3 ve 4 üncü maddeleri, 6762 sayılı Kanunun 1224 üncü maddesi ve 1989 Sözleşmesinin 19 ve 17 inci maddeleri uyarınca “kurtarma ücreti ödenmez”. Öyleyse bu hallerde, aslında bir “kurtarma faaliyeti” yapılmış değildir. Dolayısıyla bu halleri, önce kurtarma faaliyetine dahil sayıp, ardından bunlar için ücret ödenmeyeceğini bildirmek yerine, doğrudan “kurtarma faaliyeti”nin dışına çıkartmak uygun görülmüştür.

II- Diğer hâller**MADDE 1299- (1) Bu Bölüm hükümleri;**

a) Kurtaranın, mevzuat gereğince kurtarma yükümlüğünün bulunması,

b) Kurtarma faaliyetinde bulunan aracın, kurtarılan araçla aynı malike ait olması,

hâllerinde de uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

Madde 1222/2 Kurtarma veya yardım aynı donatanın birden çok gemileri arasında olsa da hüküm aynıdır.

GEREKÇE

Madde 1299 - 1989 Sözleşmesi bakımından, kurtarma faaliyetini kimin yaptığı önem taşımaz; faydalı bir sonuç sağlayan herhangi bir yardımı yapan kişi, “kurtaran” sayılır. Bu husus, Tasarımın 1298 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “her türlü” ibaresi ile vurgulanmıştır. Ancak, kamu kurumları tarafından kanun hükmü icabı yapılan kurtarma faaliyetlerinde ücret talep edilemeyeceği hususu, uygulamada tereddütlere yol açmıştır. Bir yandan, “gönüllülük”ün, kurtarma hukukunun temel ilkesi olduğu kabul edilmekte, diğer yandan kurtarma tekeli bulunan kamu kurumlarının kurtarma ücreti talep edebileceği şüphe götürmemektedir. 1910 Sözleşmesinin 13 üncü maddesi ve 1989 Sözleşmesinin 5 inci maddesi, bu hallerde ücret istenip istenemeyeceği hususundaki kararı millî hukuka bırakmıştır. Milletlerarası alanda, nitelikli kurtarma hizmetlerinin verilebilmesi için, bu alanda uzmanlaşmış işletmeler kurulmasının şart olduğu, onların kamu kurumu niteliğinde olup olmamalarının, önem taşımadığı vurgulanmaktadır. Ayrıca, kamu kaynaklı teşviklerin çok sınırlı olması dolayısıyla, kurtarma işletmelerine mutlak surette ücret ödenmesi gerektiği kabul edilmektedir. Bu ilkeler, uygulamaya zaten hakim olduğundan Tasarıda da benimsenmiş ve (a) bendinde kabul edilmiştir. Mevzuat gereği kurtarma yükümlülüğü, Anayasanın 123 ilâ 135 inci maddeleri uyarınca Türkiye Cumhuriyeti “İdare”sini oluşturan merkezi ve mahallî teşkilatın çeşitli birimleri ile bazı kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına yüklenmiştir. Bunların dışında, bazı özel hukuk gerçek ve tüzel kişileri de kurtarma faaliyeti yapmakla yükümlü tutulabilir. Önemli olan, kurtaranın mevzuat gereği böyle bir yükümlülüğün bulunmasıdır; yoksa kurtarma ile kimin yükümlü tutulduğunun önemi yoktur.

Maddenin (b) bendinde, aynı donatanın gemileri arasındaki kurtarmada da bu Bölüm hükümlerinin uygulanacağı, 1989 Sözleşmesinin 12 nci maddesinin üçüncü fıkrasına uygun olarak bildirilmiştir. Esasen bu kural, 1910 Sözleşmesinin 5 inci maddesinden, Alm. TK.’nın 2001 değişikliğinden önceki 743 üncü paragrafı vasıtasıyla iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanunun 1222 nci maddesinin ikinci fıkrasında da yer almaktaydı.

III- Kurtarma sözleşmesi

1. Sözleşme yapma yetkisi

MADDE 1300- (1) Kaptan, aracın kurtarılması için malik adına kurtarma sözleşmesi yapmaya yetkilidir. Bu yetkinin kapsamına, yetkili mahkemeyi veya tahkimi kararlaştırmak da girer.

(2) Aracın maliki ve kaptanı, araçta bulunan şeylerin malikleri adına kurtarma sözleşmesi yapmaya yetkilidir. Bu yetkinin kapsamına, yetkili mahkemeyi veya tahkimi kararlaştırmak da girer.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1300 üncü maddesinin başlığı ile her iki fıkrasında, borçlar hukuku terimleriyle uyumlu olarak “sözleşme yapmak” ibaresi tercih edilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1300 - Kurtarma sözleşmelerinin akdinde, temsil yetkisinin kimlere ait olduğu ve kapsamı, uygulamada tereddütlere yol açmaktadır. 1989 Sözleşmesinin 6 ncı maddesinin ikinci fıkrası, bu hususta açık kurallar koymuştur. Ne var ki, temsil yetkisinin kapsamına yetki sözleşmesi yapmanın veya tahkim şartı kararlaştırmanın girip girmediği, buna rağmen tartışmalı kalmıştır. Bu sebeple, 1989 Sözleşmesinin 6 ncı maddesinin ikinci fıkrasında yer alan kurallar Tasarının 1300 üncü maddesine iktibas edilirken, kaptanın bu yetkileri haiz olduğunun da tasrih edilmesi gerekmiştir.

2. Sözleşmenin uyarlanması veya iptali

MADDE 1301- (1) Kurtarma sözleşmesi, yanlış yönlendirme veya tehlikenin etkisi altında yapılmış ve kabul edilen şartlar hak ve nasafet ilkelerine aykırı bulunmuş yahut kurtarma ücreti, yapılan hizmetlerle aşırı derecede oransız bulunmuşsa, istem üzerine sözleşme mahkeme tarafından mevcut şartlara uyarlanabilir yahut iptal olunabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Mukavele varsa:

1. Mukavelede değiştirilmesi veya iptali:

Madde 1228 – Kurtarma veya yardım hakkında yapılan bir mukavele teh-

like zamanında ve tehlikenin tesiri altında yapılmış ve kabul edilen şartlar hak ve nasafet esaslarına aykırı bulunmuş olursa, talep üzerine mahkeme tarafından değiştirilebilir yahut iptal olunabilir. Mukaveleyi yapanlardan biri hile ile mukaveleyi yapmaya sevk edilmiş olur yahut kurtarma veya yardım ücreti, yapılan hizmetlerle herhangi bir cihetten aşırı derecede nispetsiz bulunursa aynı hüküm tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1301 inci maddesinin başlığı, 1300 üncü maddenin başlığında yapılan değişikliğe uygun olarak “Sözleşmenin uyarlanması veya iptali” olarak değiştirilmiş, böyle bir sıralama tercih edilerek maddenin metniyle de uyum sağlanmıştır. Ayrıca hükmün başında geçen “haksız etki” ibaresinin yerine, mehaz 1989 tarihli Kurtarma Sözleşmesinin 7 nci maddesine uyum sağlanması amacıyla “yanlış bir yönlendirme” ibaresi tercih edilmiştir. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1301 - 1910 Sözleşmesinin 7 nci maddesinden, Alm. TK.’nın 2001 değişikliğinden önceki 747 nci paragrafı vasıtasıyla 6762 sayılı Kanunun 1228 inci maddesine iktibas edilmiş olan bu hüküm, 1989 Sözleşmesinin 7 nci maddesine uygun olarak muhafaza edilmiştir.

3. Emredici hükümler

MADDE 1302- (1) Bu Bölüm hükümleri, bir kurtarma sözleşmesi ile açıkça veya zımnen değiştirilebilir.

(2) Kurtarma sözleşmesinin uyarlanması veya iptali hakkındaki hükümler ile, çevre zararının önlenmesi ve sınırlandırılması için gerekli özeni gösterme yükümlülüğüne ilişkin düzenlemeler sözleşmeyle değiştirilemez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca Tasarının 1302 nci maddesinin birinci fıkrasında geçen “örtülü şekilde” ibaresinin yerine “zımnen” sözcüğü tercih edilmiştir; borçlar hukukunda sözleşmenin “zımnen yapılması” ibaresinin yerleşmiş ve herkesçe anlaşılır olduğu kabul edilmiştir. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1302 - Birinci fıkrada, 1989 Sözleşmesinin 6 ncı maddesinin birinci fıkrasında öngörülen “sözleşme özgürlüğü” kuralına yer verilmiştir. Buna göre taraflar, yapacakları bir sözleşme ile bu Bölümün hükümlerinden ayrılabilirler; şu kadar ki, ikinci fıkrada yer alan emredici hükümler, yapılacak bir kurtarma sözleşmesi ile dahi değiştirilemeyecektir. Anılan emredici hükümler, 1989 Sözleşmesinin 6 ncı maddesinin üçüncü fıkrasından alınmıştır.

IV- Tarafların yükümlülükleri

MADDE 1303- (1) Kurtaran, tehlike altındaki aracın veya diğer eşyanın malikine karşı;

- a) Kurtarma faaliyetini gerekli özenle yerine getirmekle,
- b) Bu yükümlülüğünü yerine getirirken, çevre zararının önlenmesi ve sınırlandırılması için gerekli olan özeni göstermekle,
- c) Hâlin gereğine göre makul bir hareket tarzı sayılabileceği ölçüde başka kurtaranlardan yardım istemekle,
- d) İstemin makul olmadığı anlaşıldığı takdirde, alacağı kurtarma ücretinin miktarını değiştirmemek kaydıyla, tehlike altındaki aracın maliki veya kaptanı ya da eşyanın maliki tarafından makul olarak istenmesi hâlinde başka kurtaranların müdahalesini kabul etmekle, yükümlüdür.

(2) Tehlike altındaki aracın maliki ve kaptanı veya diğer eşyanın maliki, kurtarana karşı;

- a) Kurtarma faaliyeti sırasında, kurtaranla her bakımdan işbirliği yapmakla,
- b) Bu yükümlülüğü yerine getirirken, çevre zararının önlenmesi ve sınırlandırılması için gerekli özeni göstermekle,
- c) Kurtaran makul bir istemde bulunduğu anda, emniyet altına alınmış olan aracı veya diğer eşyayı, teslim almakla, yükümlüdür.

(3) Bu Bölüm hükümlerinin uygulanmasında “çevre zararı”; kir- lenme, bulaşma, yangın, patlama veya benzeri önemli olayların, kıyı sularında ve ona bitişik bölgelerde insan sağlığına veya deniz canlılarına ya da kaynaklarına verdiği ağır maddi zararı ifade eder.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1303 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi, mehz 1989 tarihli Kurtarma Sözleşmesinin 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine uygun olarak değiştirilmiştir. Aynı fıkranın (c) ve (d) bentleriyle ikinci fıkranın (c) bendinde, içerik olarak değişiklik yapılmadan, amacı daha iyi ifade eden terim ve ibarelere yer verilmiştir. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1303 - Maddenin ilk iki fıkrası, 1989 Sözleşmesinin 8 inci maddesinden alınmıştır. Bu fıkraların (b) bentlerinde ele alınan “çevre zararı” kavramı, 1989 Sözleşmesinin 1 inci maddesinin (d) bendinde tanımlanmıştır. Bütünlüğün sağlanması için bu tanım, Taslağın 1303 üncü maddesinin üçüncü fıkrasına alınmıştır. Terimler seçilirken, Çevre Kanununun 3 üncü maddesinin (e) bendi ile birlik sağlanmasına dikkat edilmiştir.

V- Kurtaranın hakları

1. Kurtarma ücreti

a) İlkeler

MADDE 1304- (1) Faydalı bir sonuç vermiş olan her türlü kurtarma faaliyeti, kurtarma ücreti istemine hak kazandırır.

(2) Bu Bölümde aksi yazılı olmadıkça, faydalı sonuç vermeyen kurtarma faaliyeti için kurtarma ücretini isteme hakkı doğmaz.

(3) Kurtarma ücreti, kurtarılan eşyanın kurtarıma sonrasındaki değerini geçemez. Bu kuralın uygulanmasında, ödenmesi gerekebilecek faiz ve yargılama giderleri dikkate alınmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Ücret isteme hakkı:

I - Şartları:

Madde 1222 – Deniz tehlikesi altında bulunan bir gemi veya gemideki şeyler; gemiadamlarının idaresinden çıktıktan sonra üçüncü şahıslar tarafından ele geçirilerek emniyet altına alınır veya, bu hal haricinde, gemi veya gemide bulunan şeyler üçüncü şahısların yardımıyla deniz tehlikesinden kurtarılır ise bu kısım hükümleri gereğince kurtarma veya yardım için bir ücret istenebilir.

Kurtarma veya yardım aynı donatanın birden çok gemileri arasında olsa da hüküm aynıdır.

Ödenecek para, emniyet altına alınan veya kurtarılan şeylerin değerini hiç bir halde geçemez.

II - İstisnaları:

1. Neticesiz kalmış hizmetler:

Madde 1223 – *Yapılan hizmetler neticesiz kalmış olursa kurtarma veya yardım ücreti diye bir şey istenemez.*

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1304 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının uygulanmasında, 1989 tarihli Kurtarma Sözleşmesinin 13 üncü maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında kullanılan “salved values” ibaresinden anlaşıldığı gibi, kurtarılan şeylerin, kurtarma tamamlandıktan sonraki değerleri esas alınacaktır. Üçüncü fıkranın ilk cümlesinde yapılan değişiklik ile bu husus açıklığa kavuşturulmuştur. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1304 - Bu maddenin sistematığı, 1910 Sözleşmesinin 2 nci maddesinden alınmıştır. Maddede yer alan hükümler, 1989 Sözleşmesinde (sırasıyla 12 nci maddenin birinci ve ikinci fıkraları, 13 üncü maddenin üçüncü fıkrası), Alm. TK.’da (2001 yılı değişikliğinden önceki 740 ncı paragrafın birinci cümlesi, 741 inci paragrafın birinci ve ikinci fıkraları) ve bu Alman hükümlerinden iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununda (sırasıyla 1222 nci maddenin birinci fıkrası, 1223 üncü madde, 1222 nci maddenin üçüncü fıkrası) mevcuttur, ancak çeşitli maddelere serpiştirilmiş bir haldedir. Kurtarma ücretinin belirlenmesinde temel ilke niteliğindeki bu üç hükmün, tek bir maddede toplanması ve bu bakımdan da 1910 Sözleşmesinin 2 nci maddesinin örnek alınması uygun bulunmuştur. Hükmün sonuna, faiz ve yargılama masraflarıyla ilgili 1989 Sözleşmesinin 13 üncü maddesinin üçüncü fıkrası eklenmiştir.

b) Ücretin belirlenmesi

MADDE 1305- (1) Kurtarma ücreti taraflarca belirlenmemişse veya kararlaştırılan ücretin 1301 inci maddeye göre mahkeme tarafından mevcut şartlara uyarlanması istenmişse, ücret, kurtarma faaliyetini özendirecek bir anlayışla, sıralama dikkate alınmaksızın aşağıdaki kıstaslar gözetilerek belirlenir:

a) Aracın ve diğer eşyanın kurtarıldıktan sonraki değeri.

b) Çevre zararının önlenmesi veya sınırlandırılması için kurtarmanın gösterdiği çaba ve beceri.

c) Kurtaran tarafından elde edilen başarının derecesi.

d) Kurtarılan aracın ve içindeki insanların ve eşyanın karşılaştıkları tehlike ile kurtarmaya katılmış olanların kendileri ve araçları için göze aldıkları tehlikenin niteliği ve büyüklüğü.

e) Aracın, diğer eşyanın ve insan hayatının kurtarılması için kurtaranın gösterdiği çaba ve beceri.

f) Kurtaranın harcadığı zaman, yaptığı giderler ve uğradığı zarar.

g) Kurtaranın yüklendiği sorumluluk rizikosu ve kurtaran ile teçhizatının uğradığı diğer rizikolar.

h) Verilen hizmetlerin ne kadar çabuk sağlandığı.

i) Kurtarma faaliyetine ayrılmış araçların ve diğer teçhizatın kullanıma hazır bulundurulmuş ve fiilen kullanılmış olması.

j) Kurtaranın teçhizatının, kurtarmaya hazır olması, etkinliği ile değeri.

(2) Resmî kurumların giderleri ve harçları ile kurtarılan şeyler için ödenmesi gereken gümrük resimleri ve diğer resimlerle bu şeylerin saklanması, korunması, değerlerinin biçilmesi ve satılması amaçlarıyla yapılan giderler, kurtarma ücretine girmez.

(3) Kurtarma ücreti para olarak saptanır. Aksi kararlaştırılmadıkça ücret, kurtarılan şeylerin değerlerinin bir yüzdesi olarak belirlenmez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Ücretin tayini:

I - Sözleşme yoksa:

1. Umumi olarak:

Madde 1225 – Taraflar arasında bir mukavele yoksa kurtarma veya yardım ücreti, halin icabı gözetilerek hak ve nasafet dairesinde tayin olunur.

1230 uncu madde hükmü mahfuz kalmak şartıyla kurtarma veya yardım işlerine iştirak etmiş olan birden çok kimseler arasında kurtarma veya yardım ücretinin pay edilmesinde de birinci fıkra hükmü tatbik olunur.

Kurtarma veya yardım ücreti para olarak tesbit olunur. İlgililer rey birliğiyle istemedikçe ücret, emniyet altına alınan veya kurtarılan şeylerin değerlerinin bir yüzdesi nispetinde tesbit edilemez.

2. Gözetilecek başlıca hususlar:

Madde 1226 – Kurtarma veya yardım ücretinin tutarı tayin olunurken başlıca şunlar gözetilir:

Elde edilen netice, çalışmış olanların emeği ve hizmeti, emniyet altına alınan veya kurtarılan geminin ve içindeki can ve malların maruz kaldıkları tehlike, yardım veya kurtarmaya iştirak etmiş olanların kendileri ve gemileri için

göze aldıkları tehlike, sarfedilen zaman, meydana gelen zararlar ve yapılan masraflar, kurtarma veya yardıma iştirak etmiş olanların göze aldıkları tazmin mesuliyeti veya diğer mahzurlar tehlikeye soktukları malzemenin değeri ya yardım eden veya kurtaran gemi hususi bir maksada tahsis edilmişse bu maksat.

Emniyet altına alınan veya kurtarılan şeylerin değeri ile hak kazanılan navlun ve yolcu taşıma ücretleri ancak ikinci derecede gözönünde tutulur.

Bu hükümler 1225 inci maddenin 2 nci fıkrasında yazılı kimseler arasındaki taksim hakkına da tatbik olunur.

3. Ücrete girmiyen masraflar:

Madde 1227 – Resmi dairelerin masraf ve harcları ve emniyet altına alınan veya kurtarılan şeyler için ödenmesi lazım gelen gümrük ve diğer resimlerle bu şeylerin muhafazası, korunması, değerlerinin biçilmesi ve satılması maksatlariyle yapılan masraflar; kurtarma ve yardım ücretine dahil değildir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1305 - Bu maddenin ilk fıkrası 1989 Sözleşmesinin 13 üncü maddesinin birinci fıkrasından alınmıştır; ancak ilk cümlesine iki ekleme yapılmıştır. Buna göre, kurtarma ücretinin tayininde esas alınacak kıstaslar, taraflarca bir ücret kararlaştırılmış değilse (1910 Sözleşmesinin 6 ncı maddesinin birinci fıkrası) veya kararlaştırılan ücretin Tasarının 1301 inci maddesi uyarınca uyarlanması talep edilmişse tatbik edilecektir.

Maddenin diğer iki fıkrası, sırasıyla, Alm. TK. 'nın 2001 değişikliğinden önceki 746 ncı paragrafından ve 744 üncü paragrafının üçüncü fıkrasından iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanunun 1227 nci maddesinden ve 1225 inci maddesinin üçüncü fıkrasından alınmıştır; bu tamamlayıcı hükümlerin, 1989 Sözleşmesine uygun yeni düzenlemede de muhafaza edilmesi uygun görülmüştür.

c) Borçlular

MADDE 1306- (1) Kurtarma ücretinin borçluları, kurtarılan aracın ve diğer eşyanın kurtarma faaliyetinin tamamlandığı andaki malikleridir.

(2) Kurtarma ücreti, kurtarılan aracın maliki ve diğer eşyanın malikleri arasında kurtarılan değerler oranında paylaşılır. Kurtarma ücretinin borçluları arasında teselsül yoktur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1306 - 1989 Sözleşmesinin 13 üncü maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinden alınmıştır. Sözleşme hükmünün ikinci cümlesinde, borçluların arasında teselsül karinesinin kabul edilip edilmemesi hususu milli hukuklara bırakılmıştır. Alm. TK.'da 1972 yılında yapılan değişiklik sırasında 750 nci paragrafa eklenen ve 6762 sayılı Kanunun 7 nci maddesi uyarınca Türk hukuku için de geçerli olabilecek teselsül karinesi, Tasarıya alınmamıştır. Nitekim, 1989 Sözleşmesinin Alm. TK.'ya işlenmesi amacıyla 2001 yılında yapılan değişiklikte, 742 nci maddenin üçüncü fıkrasında da bu ilke terk edilmiştir. Kurtaran, gemi ve yük üzerinde hapis hakkını haiz olduğuna ve bu rehin hakkı, tüm alacaklara takaddüm ettiğine göre, ayrıca bir de borçluların arasında teselsülün kabulüne gerek görülmemiştir.

d) Gönderilenin sorumluluğu

MADDE 1307- (1) Gönderilen, eşyayı teslim alırken onlar için kurtarma ücreti ödeneceğini biliyor ise, eşya teslim edilmiş olmasaydı, bunların paraya çevrilmesi hâlinde ücret ne oranda ödenecek idiye o oranda ücret alacaklılarına karşı şahsen sorumlu tutulur.

(2) Teslim edilen eşyayla birlikte başka şeyler de kurtarılmış olursa, gönderilenin sorumluluğu, giderlerin bütün şeyler arasında pay edilmesi hâlinde teslim edilen eşyaya düşecek miktarı geçemez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***III - Gönderilenin mesuliyeti:***

Madde 1234 – Kurtarma veya yardım keyfiyeti kendiliğinden kurtarma ve yardım masraflarını ödemek için şahsi bir borç doğurmaz.

Gönderilen malları teslim alırken onlardan kurtarma veya yardım masrafı ödeneceğine vakıf ise bu masraflar için mallar teslim edilmiş olmasaydı bunların paraya çevrilmesi halinde masraflar ne nispette ödenecek idiye o nispette şahsan mesuldür.

Teslim edilen mallarla birlikte başka şeyler de emniyet altına alınmış veya kurtarılmış olursa gönderilenin şahsi mesuliyeti masrafların bütün şeyler arasında pay edilmesi halinde teslim edilen mallara düşecek miktarı geçemez.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1307 - Kurtarılan yükün maliki, kurtarma ücreti borcu bakımından Tasarının 1306 ncı maddesine tâbidir. Dolayısıyla, üçüncü kişi konumundaki bir gönderilen, kendisine mülkiyet hakkını intikal ettiren bir konişmentoya dayanarak yükü tesellüm ederse, 1306 ncı madde uygulanacaktır. Buna karşılık, eşyanın mülkiyetini iktisap etmiş olmayan gönderilenin sorumluluğu hakkında, Alm. TK.'nın 2001 yılında yapılan değişikliğinden önceki 753 üncü paragrafından iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanunun 1234 üncü maddesinin ikinci ilâ üçüncü fıkralarında yer alan kurallar, sadeleştirilerek muhafaza edilmiştir.

e) Ücretin paylaşılması

aa) Tek ücret

MADDE 1308- (1) Kurtarma faaliyetine sebep olan tehlikenin başladığı andan 1303 üncü maddenin ikinci fıkrasının (c) bendi uyarınca eşyanın geri verilmesinin istendiği ana kadar yapılan her türlü kurtarma faaliyeti için tek ücret belirlenir. Bu faaliyetlere katıldığı için kurtarma ücretinden pay isteyen herkes, payını, bu toplam ücretin içinden alır.

(2) Kurtarma ücretinden pay alınması için birden çok dava açılırsa, davalar, tekel sahibi kurtaranın, yoksa kurtarma sözleşmesini yapmış olan kurtaranın, o da yoksa en fazla kurtarma gemisi ile, yoksa en fazla teçhizatı ile katılmış olan kurtaranın açtığı dava dosyası ile birleştirilir. Bu dava hakem önünde görülüyorsa, dosyaların tümü, bir mahkemede açılan ilk dava ile birleştirilir ve mahkeme, hakem önünde açılan davada kurtarma ücretinin kesin hükümlerle belirlenmesini bekletici sorun yapar. Davaya bakan mahkeme, aynı dava içinde, ücretin nasıl paylaşılacağına da karar verir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1308 - Uygulamada tereddüt ve tartışmalara sebep olan diğer bir sorun, birden çok kurtarının katıldığı kurtarma faaliyetinde, ücretin nasıl belirlenip pay edileceğidir. Uygulamada, her kurtaran ayrı bir ücret davası açmakta, bu davalarda farazi birer toplam ücret belirlenmekte ve bu ücretin içinden o davayı açan kurtarana ödenecek pay tayin edilmektedir. Böyle bir uygulama, Tasarının 1310 uncu maddesinde düzenlenen gemi adamı payları bakımından da süregelmektedir. Böylece, tek bir kurtarma faaliyeti vesilesiyle çok sayıda davanın açıldığı ve bu davaların her birinde farazi ücretlerin hesaplandığı görülmektedir. Bu surette, “kurtarma ücretinin” kurtarılan şeylerin değerini geçemeyeceği ilkesi (Tasarının 1304 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesi) dolanılmaktadır. Dolayısıyla, bir yandan kurtarma faaliyeti yürütmüş olan kimselerin ücret taleplerini korumak ve diğer yandan da kurtarılan değerlerin maliklerinin “kurtarılan eşyanın değerini geçen” sayısız ücret davasına maruz kalmalarını önlemek gerekmiştir. Tasarının 1308 inci maddesi, bu amaçla sevk edilmiştir. Maddenin birinci fıkrasında, “tek ücret” ilkesi vurgulanmıştır. Buna göre, kurtarma faaliyetlerinin tümü için tek bir ücret belirlenecektir ve bütün kurtaranlar, onların alt yüklenicileri ve ifa yardımcıları ile Tasarının 1310 uncu maddesinde düzenlenen gemi adamları, kendi paylarını bu toplam ücretin içinden alacaktır.

İkinci fıkrada, bu temel ilkenin hangi usul dairesinde gerçekleştirileceği düzenlenmiştir. Bütün alacaklıların birleşip tek bir dava açmasına bir engel yoktur; “tek ücret” ilkesinin tabii sonucu olan bu hâli ayrıca belirtmek gerekli görülmemiştir. Buna karşılık, alacaklılar, birden çok dava açacak olurlarsa, bu davaların tek elden yürütülmesini sağlamak üzere, “davaların birleştirilmesi” çözümlü kabul edilmiştir. Davaların hangi dava dosyası içerisinde birleştirileceği, bu fıkranın ilk cümlesinde belirlenmiştir. Buna göre, açılacak bütün davalar, kurtarma faaliyeti tekel sahibi bir kurtaran tarafından yürütülmüş ise o kurtarının açtığı dava ile, kurtarma tekelinin bulunmadığı sahalarda kurtarma sözleşmesini akdetmiş olan kurtarının açtığı dava ile, bir sözleşme akdedilmemişse en çok kurtarma gemisiyle faaliyeti yürüten kurtarının açtığı dava ile, kurtarma gemisi de katılmamışsa en çok kurtarma teçhizatı ile faaliyeti yürüten kurtarının açtığı dava ile birleştirilecektir. Dolayısıyla, taraflardan herhangi birinin talebi üzerine, mahkeme, açılmış her davanın, anılan davanın görüldüğü dosya ile birleştirilmesine karar vermek zorundadır. Kurtarma sözleşmelerinde sıklıkla tahkim şartlarına yer verilmektedir. Bu şartlarda, sıklıkla yurtdışında bir tahkim yeri kararlaştırılmaktadır. Böyle bir halde, Türkiye’de açılan ilk dava, birleştirme için esas alınacak dava sayılacak ve daha sonra açılan bütün davalar, ilk dava dosyası ile birleştirilecektir. Bu mahkeme, hakem huzurunda açılan davada kurtarma ücretinin tayin edilmesini bekleyecektir. Kurtarma ücretini belirleyen hakem kararı kesinleştiğinde, davaların birleştirmiş olduğu mahkeme, hakem kararında tayin olunan ücreti esas alarak paylaşımı yapacak ve davaların tümünü sonuçlandıracaktır. Ancak böyle bir sistem, bir yandan bütün alacaklıların korunmasına hizmet edecek, diğer yandan “tek ücret” ve “kurtarılan değerle sınırlı ücret” ilkelerini gerçekleştirebilecektir.

bb) Birden çok kurtaran arasında

MADDE 1309- (1) Kurtarma ücreti birden çok kurtaran arasında 1305 inci maddedeki kıstaslar dikkate alınarak kurtarma faaliyetine katıldıkları oranda paylaşılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

Madde 1225/2 - 1230 uncu madde hükmü mahfuz kalmak şartıyla kurtarma veya yardım işlerine iştirak etmiş olan birden çok kimseler arasında kurtarma veya yardım ücretinin pay edilmesinde de birinci fıkra hükmü tatbik olunur.

Madde 1226/3 - Bu hükümler 1225 inci maddenin 2 nci fıkrasında yazılı kimseler arasındaki taksim hakkına da tatbik olunur.

GEREKÇE

Madde 1309 - Bu hüküm, 1910 Sözleşmesinin 6 ncı maddesinin ikinci fıkrasından ve 8 inci maddesinden ikinci fıkrasından, Alm. TK.'nın 2001 değişikliğinden önceki 744 üncü paragrafının ikinci fıkrası ve 745 inci paragrafının üçüncü fıkrası vasıtasıyla, 6762 sayılı Kanunun 1225 inci maddesinin ikinci fıkrasına ve 1226 ncı maddesinin üçüncü fıkrasına iktibas edilmiştir. 1989 Sözleşmesinin 15 inci maddesinin birinci fıkrasına uygun olan bu hüküm, daha sarih hâle getirilerek muhafaza edilmiştir.

cc) Gemi adamlarına ve kurtaranın diğer adamlarına verilecek pay

MADDE 1310- (1) Bir araç veya diğer eşya, bir başka gemi tarafından kurtarılsa, kurtaran geminin donatanı, alacağı kurtarma ücretinden, kurtarma yüzünden geminin uğradığı zararla yapılan giderleri ayırdıktan sonra, kurtaran geminin kaptanına ve diğer gemi adamlarına 1305 inci maddenin birinci fıkrasında öngörülen kıstasları dikkate alarak pay verir.

(2) Donatan, kurtarma faaliyeti biter bitmez, kaptanın ve diğer gemi adamlarının payını gösteren bir cetvel hazırlar ve bu cetveli onlara yazılı olarak bildirir.

(3) Pay cetveline karşı, cetvelin bildirilmesinden sonra Türkiye'de ilk varılan yerdeki mahkemede o yere varma tarihinden itibaren onbeş gün içinde itiraz edilebilir.

(4) Mahkemece ilgililer dinlendikten sonra, pay cetveli aynen veya gereğinde değiştirilerek onaylanır. Bu karar kesindir.

(5) Kurtarma faaliyetinin bu amaca tahsis edilmiş olan gemi veya römorkör tarafından yapılması hâlinde de, birinci ilâ dördüncü fıkra hükümleri uygulanmaz. Kurtarma amacına tahsis edilmiş gemi veya römorkörde görevli gemi adamları ve diğer kişiler, kurtarılan eşyanın maliklerinden de kurtarma ücreti veya payı isteyemez.

(6) Kurtarma, gemi olmayan bir araçtan yapılmışsa, kurtarma ücreti, kurtaran ile onun adamları arasında sözleşmeye göre, sözleşme yoksa kıyas yoluyla 1305 inci maddedeki kıstaslar dikkate alınarak paylaşılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

C) Ücretin paylaşılması:

1. Gemi ve yükün kurtarılması halinde:

Madde 1230 – Bir gemi veya yükü, bir başka gemi tarafından tamamen veya kısmen emniyet altına alınır veya kurtarılırsa, kurtarma veya yardım ücreti, öteki geminin donatanı, kaptanı ve diğer gemi adamları arasında; ilk önce donatana yardım veya kurtarma yüzünden geminin uğradığı zararla işletme yüzünden yapılan fazla masraflar tazmin edildikten sonra bakıyeden vapur donatanına üçte iki, yelkenli donatanına yarısı, vapur kaptanı ve diğer gemiadamlarına altıda birer, yelkenli kaptanı ve diğer gemiadamlarına dörtte birer verilmek suretiyle pay edilir.

Kaptan müstesna olmak üzere gemiadamlarına düşen miktar, herbirinin bil-hassa maddi ve şahsi hizmeti gözetilerek aralarında pay edilir. Pay yolculuk bitmeden gemiadamlarına bildirilir ve her birinin payını gösteren bir cetvele göre kaptan tarafından yapılır.

Pay cetveline karşı cetvelin bildirilmesinden sonra ilk varılan yerdeki mahkemeye veyahut da geminin bu yolculuktan bağlama limanına dönmesinden itibaren on gün içinde o yerdeki mahkemeye itiraz olunabilir.

Mahkemeye ilgililer dinlendikten sonra pay cetveli aynen veya lüzumunda değiştirilerek tasdik olunur. Bu karar katidir. Kararın bir sureti mahkemeye gecikmeden donatana re'sen tebliğ edilir.

Bir ve ikinci fıkralara aykırı mukaveleler hükümsüzdür.

Kurtarma veya yardım işlerinin bu maksada tahsis edilmiş olan gemi veya römorkör tarafından yapılması halinde yukarki hükümler tatbik olunmaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1310 uncu maddesinde aşağıdaki gerekçelerle değişiklik yapılmış; yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da uygun görülmüştür:

Maddenin birinci ve altıncı fıkralarının sonunda kullanılmış olan “ölçütleri / ölçütler” ibarelerinin yerine, 1305 inci maddenin birinci fıkrasıyla uyumlu olarak “kıstasları / kıstaslar” ibareleri; üçüncü fıkrada da “varış” ibaresinin yerine “varma” ibaresi tercih edilmiştir. Kurtarma işlerine tahsis edilmiş gemilerin adamlarına pay verilmesini öngören beşinci fıkra hükmünün gerekçesi ikna edici bulunmamıştır. Kurtarma gemilerinde

çalışan gemi adamlarının iş sözleşmeleri uyarınca üstlendikleri edim kurtarma faaliyetine katılmak olduğuna göre, ayrıca kurtarma ücretinden pay istemeleri söz konusu olamaz. Bu sebeple hükmün 6762 sayılı Kanununun 1230 uncu maddesinin altıncı fıkrasındaki düzenlemeye uygun olarak yeniden kaleme alınması kararlaştırılmıştır. Uygulamada, gemi adamlarının, kurtarılan geminin ve yükünün maliklerine dava açarak, kendi donatanlarından isteyemedikleri kurtarma ücretini tahsil yoluna gittikleri görüldüğünden, 6762 sayılı Kanununun 1230 uncu maddesinin altıncı fıkrasına aykırı olan bu uygulamayı önlemek amacıyla hükme ikinci bir cümle eklenmesi gerekli görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 1310 - Kurtarma faaliyeti bir gemi tarafından yürütülmüşse, o geminin donatanı, önceki maddelere göre ücret almaya hak kazanacaktır. Bu ücretten, faaliyeti yürüten gemide görev yapmış olan kaptana ve diğer gemiadamlarına pay verilip verilmeyeceği 1910 Sözleşmesinin 6 ncı maddesinin üçüncü fıkrası ve 1989 Sözleşmesinin 15 inci maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesi uyarınca, geminin bayrağını taşıdığı ülkenin hukukuna bırakılmıştır. Türk bayrağı taşıyan gemiler bakımından uygulanacak kural, Alm. TK.'nın 2001 değişikliğinden önceki 749 uncu paragrafından iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanununun 1230 uncu maddesinde ifade edilmiş bulunuyordu. Ancak, yelkenli gemi devrinden kalma bu hüküm, çağdaş ihtiyaçları karşılamamaktadır. Öncelikle, maddenin ilk fıkrasında yer alan maktu oranlar, günümüzde kurtarma faaliyetlerinin gösterdiği çeşitlilik karşısında adalete aykırı sonuçlar doğurmaktadır. Gemi adamlarına verilecek paylar bakımından, hiçbir tehlike arz etmeyen bir geminin gündüz saatlerinde sakin bir havada yüzdürülmesi için yapılan faaliyet ile İstanbul Boğazının ortasında fırtınalı bir havada infilak ederek yanmaya başlayan bir tankere yapılan kurtarma faaliyeti arasında ayırım yapılmaması isabetli sayılamaz. Mukayeseli hukukta, gemi adamlarının payının tayini, istisnasız, mahkemelerin takdirine bırakılmıştır. Bu tespitler dikkate alınarak, maktu oranlar Tasarıya alınmamış ve pay cetvelinin hazırlanması öncelikle donatana bırakılmıştır. Donatanın kaptana ve diğer gemi adamlarına yazılı olarak bildireceği pay cetveline karşı mahkemeye müracaat yolu açıktır. Bu takdirde mahkeme, kurtarma faaliyetinin bütün özelliklerini dikkate alarak, her bir gemi adamına ödenecek payı tespit edecektir.

Alm. TK.'nın 747 inci paragrafının birinci fıkrasında 2001 yılında yapılan değişiklik uyarınca donatan, (Tasarının 1312 nci maddesinden düzenlenen) özel tazminattan da pay vermekle yükümlü tutulmuştur; oysa burada pay edilebilecek bir ödül veya ücret söz konusu değildir. Nitekim 1989 Sözleşmesinin 15 inci maddesinde de, aynı Sözleşmenin 16 ncı maddesinin ikinci fıkrasından farklı olarak, sadece kurtarma ücretinin paylaşılması öngörülmüştür. Bu sebeple Tasarıda, donatanın yalnızca kurtarma ücretinden kaptana ve diğer gemi adamlarına pay vereceği kabul edilmiştir.

Tasarının beşinci fıkrası yeni bir hüküm içermektedir. Bu hüküm ile yine uygulamada karışıklıklara sebep olmuş bir tartışmaya son verilmektedir. Alm. TK.'nın 2001 değişikliğinden önceki 749 uncu paragrafının beşinci fıkrasından iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanununun 1230 uncu maddesinin altıncı fıkrası uyarınca, kurtarma işine tahsis edilmiş gemilerde çalışan gemi adamları, kurtarma ücretinden pay isteyemez. Bu kural adil olmamakla eleştirilmiş ve yargısal kararlara da yansayan şu uygulama ortaya çıkmıştır: kurtarma işletmesi açtığı dava ile kurtarma ücretini tahsil yoluna giderken, kendi işletmesine karşı 6762 sayılı Kanununun 1230 uncu maddesinin altıncı fıkrası nedeniyle

dava açamayan gemi adamları, kurtarılan değerler üzerinde rehin hakkı dermeyan edip ücret davaları açmışlardır. Tümüyle hukuka aykırı olan bu uygulamaya son verilmesi için, kurtarma gemilerinde çalışan gemi adamlarına da ücretten pay alma hakkı tanınmıştır.

Bu düzenlemeler çerçevesinde, kaptan ve diğer gemi adamları tarafından kendi payları için, donatanın yerine kurtarılan değerlerin maliklerine doğrudan dava açılmasına gerek kalmamıştır. Yine de böyle davaların açılması halinde, Tasarının 1308 inci maddesi uyarınca birleştirmeye karar verilecektir.

Maddenin son fıkrası da yeni eklenmiştir. Bu maddenin ilk beş fıkrasında, kurtaran gemide görev yapan gemi adamlarının hakları düzenlenmiştir. Ne var ki, kurtarma faaliyetine, gemi adamı sıfatını haiz bulunmayan kişiler de katılabilmektedir. Bu kişilerin kurtarma ücretinden ne suretle pay alacakları uygulamada tereddütlere sebep olmuştur. Bu tereddütleri gidermek amacıyla altıncı fıkradaki kural sevk edilmiştir.

f) Ücretten mahrumiyet

MADDE 1311- (1) Kurtaran, kurtarma faaliyetini kendi kusuruyla zorunlu kılmış veya daha da güçleştirmiş yahut hileli davranış sayılan ya da dürüstlüğü sığmayan diğer hareketlerde bulunmuş ise, kurtarma ücretinden tamamen veya kısmen mahrum bırakılabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Ücretin indirilme veya kaldırılması:

Madde 1229 – Yardımda bulunan veya kurtaran kimseler kurtarma veya yardım işini kendi kusurları ile zaruri kılmış yahut hırsızlık etmiş veya mal gizlemiş yahut doğruluğa sığmayan başka hareketlerde bulunmuş olurlarsa kurtarma veya yardım ücreti indirilebilir veya hiç verilmeyebilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1311 - Bu hüküm, 1989 Sözleşmesinin 18 inci maddesinden alınmıştır. Aynı kural, 1910 Sözleşmesinin 8 inci maddesinin üçüncü fıkrasından, Alm. TK.'nın 2001 değişikliğinden önceki 748 inci paragrafı vasıtasıyla, 6762 sayılı Kanunun 1229 uncu maddesine iktibas olunmuştur.

2. Özel tazminat

MADDE 1312- (1) Bir kurtaran, çevre zararı tehdidi oluşturan bir araç veya onun içindeki eşya için kurtarma faaliyetinde bulunmuş,

ancak bu madde uyarınca hesaplanacak özel tazminata en azından denk bir kurtarma ücretine 1305 inci madde uyarınca hak kazanmamışsa, kurtarma faaliyeti için bu madde kapsamında yapmış olduğu giderleri özel tazminat olarak malikten isteyebilir. Özel tazminata hükmedebilmek için mahkemenin veya hakem kurulunun, 1305 inci maddeye göre belirlenecek kurtarma ücretini, kurtarılan şeylerin en yüksek değerine kadar yükseltmiş olması gerekmez.

(2) Kurtaran, birinci fıkranın birinci cümlesinde belirtilen şartlar altında, kurtarma faaliyeti ile çevre zararını önlemiş veya sınırlandırmış ise, malik tarafından birinci fıkra uyarınca kurtarana ödenecek özel tazminat, kurtaranın yaptığı giderlerin en çok yüzde otuzuna kadar artırılabilir. Mahkeme veya hakem kurulu, 1305 inci maddenin birinci fıkrasındaki kıstasları da göz önünde bulundurarak hak ve nasafet kurallarına uygun olduğuna karar verirse, özel tazminatın miktarını daha da artırabilir; şu kadar ki, yapılacak artırım, hiçbir hâlde kurtaranın giderlerinin yüzde yüzünü geçemez.

(3) Birinci ve ikinci fıkraların uygulanmasında “kurtaranın giderleri”, kurtarma faaliyeti sırasında kurtaran tarafından yapılmış makul harcamaları ve kurtarma faaliyetinde fiilen kullanılan ve kullanılması makul olan teçhizat ve personel için, 1305 inci maddenin birinci fıkrasının (h), (i) ve (j) bentlerindeki kıstaslar gözetilerek belirlenecek uygun bir tutarı ifade eder.

(4) Bu maddeye göre hesaplanacak özel tazminatın toplamı, kurtaranın 1305 inci madde uyarınca alabileceği kurtarma ücretini aştığı takdirde ve oranda ödenir.

(5) Kurtaran, ihmali nedeniyle çevre zararını önleyememiş veya sınırlandıramamış ise, bu maddede belirtilen tazminattan tamamen veya kısmen mahrum bırakılabilir.

(6) Bu madde hükümleri, donatanın rücu haklarına hâlel getirmez.

(7) Bu madde uyarınca yapılacak ödemeler, müşterek avaryaya paylaştırmasına girmez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1312 – Bu madde, esas itibarıyla, 1989 Sözleşmesinin 14 üncü maddesinden alınmıştır. Doğrudan bu madde ile ilgili oldukları için, 1989 Sözleşmesinin 1 sayılı Ek’i (Attachment 1) birinci fıkranın ikinci cümlesine, keza 1989 Sözleşmesinin 2 sayılı Ek’i (Attachment 2) de yedinci fıkraya işlenmiştir. Bu hükümlere göre yapılacak ödeme 1989 Sözleşmesinde “special compensation” olarak nitelendirilmiştir; yani İngiliz hukukunda “tazminat” anlamına gelen “indemnity” veya “damages” terimleri kullanılmamıştır. Zaten maddenin ilk fıkrasına göre talebin konusu, kurtarma faaliyeti için yapılan “masraflar”dır. Dolayısıyla, burada düzenlenen husus aslında, 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 994 üncü maddesi anlamında “zaruri ve faydalı giderler”dir. Ne var ki, 994 üncü maddede de “tazmin” sözcüğü kullanıldığı için, Tasarının bu maddesinde de “özel tazminat” terimi tercih edilmiştir.

3. Faiz

MADDE 1313- (1) Kurtaranın bu Bölümde düzenlenen alacaklarına, kurtarılan şeylerin 1303 üncü maddenin ikinci fıkrasının (c) bendi uyarınca teslim alınmaları gereken tarihten ve eşya teslim edilemiyorsa özel tazminat bakımından kurtarma faaliyetinin sonuçlandığı tarihten başlayarak faiz yürütülür. Faizle ilgili diğer hususlarda genel hükümler uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1313 - Maddenin birinci cümlesinde, kurtaranın alacaklarına, kurtarma faaliyetinin tamamlandığı tarihten başlayarak faiz yürütüleceği tasrih edilmiştir. 1989 Sözleşmesinin 24 üncü maddesine uygun olarak, faize ilişkin kalan hususlarda genel hükümlerin uygulanacağı, maddenin ikinci cümlesinde belirtilmiştir.

4. Ödeme zamanı ve teminat

MADDE 1314- (1) Kurtarılan şeyler 1303 üncü maddenin ikinci fıkrasının (c) bendi uyarınca teslim alınırken, borçlular, kurtaranın bu Bölümde düzenlenen alacaklarından kendi paylarına düşen paraları

ödeme veya kurtaranın istemi üzerine bu paralar için faizi ve yargılama giderlerini de kapsayacak şekilde teminat göstermek zorundadır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1314 - Maddede, 1989 Sözleşmesinin 21 inci maddesinin birinci fıkrasına paralel olarak, kurtarılan eşyanın teslimi anında kurtarma ücretinin ödeneceği veya güvence gösterileceği bildirilmiştir.

5. Rehin hakları

MADDE 1315- (1) Kurtarma ücreti alacaklarından dolayı kurtaran, kurtarılan gemi üzerinde gemi alacaklısı hakkını ve kurtarılan diğer eşya üzerinde Türk Medenî Kanununun 950 ilâ 953 üncü maddeleri uyarınca hapis hakkını haizdir.

(2) Kurtarılan aracın maliki, kurtarılan eşyanın malikinin kendi borcu, faizi ve giderleri için yeterli teminat vermesi hususunda elinden gelen her türlü çabayı göstermekle yükümlüdür.

(3) Kurtarılan araç ve diğer eşya, kurtaranın rızası olmaksızın, kurtarma faaliyetinin tamamlanmasından sonra ilk olarak varılan liman veya yerden, kurtaranın alacakları için yeterli teminat gösterilinceye kadar uzaklaştırılmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

D) Rehin ve hapis hakkı:

I - Umumi olarak:

Madde 1232 – Yardım ve kurtarma masrafları ile ücretinden dolayı alacaklının emniyet altına alınan veya kurtarılan şeyler üzerinde rehin hakkı ve emniyet altına alınan şeyler üzerinde teminat verilinceye kadar aynı zamanda hapis hakkı vardır.

Rehin hakkının kullanılmasında 1176 ncı madde hükmü tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1315 inci maddesinde aşağıdaki gerekçelerle değişiklik yapılmış; yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir:

Maddenin birinci fıkrasının başında yer alan “Bu Bölümde düzenlenen” ibaresinin yerine “Kurtarma ücreti” ibareleri kullanılmıştır, çünkü kurtaran, 1320 nci maddenin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yalnızca kurtarma ücreti için gemi alacaklısı hakkına sahiptir. Buna karşılık, 1303 üncü maddenin ikinci fıkrasının ihlâli sebebiyle doğabilecek tazminat istemleri veya 1312 nci maddede öngörülen özel tazminat istemleri için gemi alacaklısı hakkı tanınmamıştır. Dolayısıyla kurtaranın “bu Bölümde düzenlenen alacakları” için gemi alacaklısı hakkının bulunduğunu öngörmek, 1993 tarihli Rehin Sözleşmesinin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinden alınan 1320 nci maddenin birinci fıkrasının (c) bendiyle çelişki teşkil etmekteydi.

GEREKÇE

Madde 1315 - 1989 Sözleşmesinin 21 inci maddesi uyarınca, kurtaranın alacağını temin eden gemi alacaklısı hakkı, âkid devletlerin tarafı oldukları milletlerarası sözleşmeye veya millî hukuka tâbidir. Tasarının birinci fıkrasında kurtaranın, gemi üzerinde (Tasarının 1320 nci maddesinin birinci fıkrasının üçüncü bendi uyarınca) gemi alacaklısı hakkını, kurtarılan diğer eşya üzerinde ise (Tasarının 891, 913, 923, 1201, 1254 ve 1275 inci maddelerinde olduğu gibi) 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun 950 ilâ 953 üncü maddeleri uyarınca hapis hakkını haiz olacağı öngörülmüştür.

Maddenin ikinci ve üçüncü fıkraları, 1989 Sözleşmesinin 21 inci maddesinin ikinci ilâ üçüncü fıkralarından alınmıştır.

Öte yandan, 1989 Sözleşmesinin 25 ve 26 ncı maddelerinde, devlete ait yük ile insani yardım amacıyla taşınan yük hakkında kabul edilen özel kurallar, 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu ve diğer ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde, 4721 sayılı Kanunun 951 inci maddesinin ikinci fıkrası anlamında kamu düzeni ile bağdaşmayan haller kapsamına girecektir; dolayısıyla Tasarıya alınmalarına gerek görülmemiştir.

6. Avans

MADDE 1316- (1) Kurtaranın alacakları hakkında karar vermeye yetkili olan mahkeme veya hakem kurulu, kurtarana bir ara kararı ile durumun gereklerine göre uygun bir miktar avans ödenmesine karar verebilir. Kurtaranın avansı alabilmesi, teminat göstermesine bağlanabilir. Avans ödenmesi hâlinde, 1314 üncü maddede düzenlenen teminat miktarı da bu oranda indirilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1316 - Bu hüküm 1989 Sözleşmesinin 22 nci maddesinden alınmıştır.

B) İnsan kurtarma

I- Kaptanın yükümlülüğü

MADDE 1317- (1) Her kaptan, aracını ve araçta bulunan kişileri, ciddi bir tehlikeyle karşı karşıya bırakmadan, denizde kaybolma tehlikesi altında bulunan her insana yardım etmek zorundadır.

(2) Aracın maliki, kaptanın sadece bu yükümlülüğünü ihlal etmesinden dolayı sorumlu olmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1317 - Bu maddedeki hükümler, esasında 1910 Sözleşmesinin 11 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında yer almaktadır. Ancak o düzenleme, Alm. TK.'ya alınmadığı için, 6762 sayılı Kanuna da intikal etmemiştir. 1989 Sözleşmesinin 10 uncu maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarında aynı kurallara yer verildiğinden, maddenin ikinci fıkrasında konulan kurala uygun olarak, anılan hükümler Tasarıya alınmıştır.

II- Ücret

MADDE 1318- (1) Kurtarılan kişilerin kurtarma ücreti ödeme borcu yoktur.

(2) Kurtarmayı gerektiren kaza sırasında, sadece insan kurtarmış olan bir kurtaran, aracın veya diğer eşyanın kurtarılması veya çevre zararının önlenmesi veya sınırlandırılması için faaliyet göstermiş olan kurtarana takdir edilen ücret ve özel tazminattan uygun bir pay istemeye hak kazanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - İnsan kurtaranlara tazminat:

Madde 1231 – Kurtarmayı veya yardımı icabettiren kaza sırasında insan kurtarmak için çalışmış olan kimse, gemiye veya gemide bulunan şeyleri kurtarmış olanlara ait tazminattan hak ve nasfete uygun bir pay isteyebilir. Kurtarılan kişiler kurtarma veya yardım ücreti ödemeye mecbur değildir.

GEREKÇE

Madde 1318 – 1989 Sözleşmesinin 16 ncı maddesinden alınmıştır. Bu kurallar daha önce, 1910 Sözleşmesinin 9 uncu maddesinden, Alm. TK.’nın 2001 yılından önceki 750 nci paragrafı vasıtasıyla 6762 sayılı Kanunun 1231 inci maddesine intikal etmişti. 1989 Sözleşmesi ile getirilen yenilik, insan kurtarana, özel tazminattan da pay isteme hakkının tanınmış olmasından ibarettir.

C) Zamanaşımı

MADDE 1319- (1) Bir sözleşmeye dayanıp dayanmadığına bakılmaksızın, kurtarma faaliyeti ile enkazın kaldırılmasından doğan bütün alacaklar iki yılda zamanaşımına uğrar.

(2) Bu süre kurtarma faaliyetinin sona erdiği tarihten ve enkazın kaldırılması giderlerinden doğan alacaklar için enkaz kaldırma işinin tamamlandığı tarihten itibaren işlemeye başlar.

(3) Kendisine karşı istemde bulunulan kişi, zamanaşımı süresi içinde istemde bulunana yapacağı bir beyanla bu süreyi bir veya birden çok kez uzatabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

D) Müruruzaman:

I - Müddeti:

Madde 1259 – Bu Kanunun 1235 inci maddesinin 1 ila 9 uncu bentlerinde yazılı alacaklar bir yılda müruruzamana uğrar. Bununla beraber:

1. Ümit veya Horn burunlarının ötesinde hizmetlerinden çıkarılmış gemiadamlarının hizmet ve iş mukavelelerinden doğan alacakları;
2. Çatmadan yahut 1220 nci maddeye giren bir hadiseden doğan tazminat alacaklarıyla kurtarma veya yardım ücreti alacakları; için müruruzaman iki yıldır.

II - Şahsi alacaklar hakkında:

Madde 1260/1 – Yukarki maddede yazılı müruruzaman, alacaklının donatan veya gemi adamlarından birine karşı şahsi talep haklarına da şamildir.

III - Başlangıç:

Madde 1261 – Gemi alacakları hakkındaki müruruzaman, alacağın muaccel olduğu tarihten itibaren işlemeye başlar. Ancak:

1. 1235 inci maddenin 3 üncü bendinde yazılı gemiadamlarının alacakları hakkında hizmet veya iş münasebetinin bittiği tarihten;
2. 1235 inci maddenin 5 inci bendinde yazılı gemiye düşen dispeç raporıyla tesbit edilmiş bulunan müşterek avarya garame paylarından doğan alacaklar

hakkında dispeç raporunun tasdikına ait kararın kesinleşmesinden, ilgililer tarafından dispeç yapmaya mecbur tutulması için kaptan veya donatana karşı açılacak davalar veya 1209 uncu maddenin ikinci fıkrasındaki salahiyetin kullanılması hakkında, müşterek avarya hareketinden sonra geminin 1207 nci madde hükmünce dispeçin yapılması lazımgelen yere vardığı tarihten;

3. 1235 inci maddenin 7 ve 9 uncu bentlerinde yazılı malların veya bagajın hasarlanmasından veya geç teslim edilmesinden doğan alacaklar hakkında malların teslimi tarihinden, malların teslim edilmemesinden doğan alacaklar hakkında onların teslim edilmiş olmaları gereken tarihten;

4. Gemiadamlarından birinin kusurundan doğup 1235 inci maddenin 9 uncu bendinde yazılı ve fakat bu maddenin 2 nci bendine girmiyen alacaklar hakkında ilgilinin zararı öğrendiği tarihten, gemilerin çatmasından yahut 1220 nci maddeye giren bir hadiseden doğan tazminat alacakları hakkında ise hadisenin meydana geldiği tarihten;

5. Kurtarma ve yardım masraf ve ücretlerinden doğan alacaklar hakkında, kurtarma ve yardım işinin bittiği tarihten; itibaren işleme başlar.

Gemiadamlarının avans veya taksit ödenmesini isteme hakları birinci bentte bildirilen müruruzaman başlangıcını değiştirmez.

Madde 1262/4 - Kurtarma ve yardım ücret ve masraflarından dolayı malları takyid eden alacaklarla bu masraflardan doğan şahsi talep hakları, iki yılda müruruzamana uğrar. Müruruzaman kurtarma veya yardım işinin bittiği gün başlar.

GEREKÇE

Madde 1319 – Bu hüküm 1989 Sözleşmesinin 23 üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkralarından alınmıştır. Bu iki hükümde yer alan diğer hususlar, Borçlar Kanunu ile düzenlendiğinden burada tekrar edilmemiştir. Yeni düzenlemeye göre, yalnızca kurtaranın ücret ve özel tazminat alacakları değil, kurtarma faaliyetinden doğan bütün alacaklar (örneğin karşılıklı özen borçlarının ihlalden doğabilecek tazminat talepleri) aynı zamanaşımı süresine tâbidir.

Maddenin ilk iki fıkrasına eklenen enkaz kaldırma ile ilgili hükümler, Alm. TK.'nın 902 ve 903 üncü paragrafları örnek alınarak hazırlanmıştır.

ALTINCI KISIM

Gemi Alacakları

GEREKÇE

1320 ilâ 1327 nci Maddelere İlişkin Genel Açıklamalar

Gemi alacaklıları hakkındaki hükümler, aşağıdaki ilkelere göre yeniden düzenlenmiştir:

(1) 06/05/1993 tarihinde Cenevre’de kabul edilen “International Convention on Maritime Liens and Mortgages” (Gemiler Üzerindeki İmtiyazlar ve İpotekler Hakkında Milletlerarası Sözleşme) bu kısmın yeniden düzenlenmesinde esas alınmıştır. Bu itibarla, Tasarının kanunlaştığı gün Türkiye’nin hâlen tarafı bulunduğu 1926 tarihli Sözleşmeden çıkması gerekecektir.

(2) Deniz serveti ile sınırlı sorumluluk terk edildiği için, rehin hakkı artık navluna şamil değildir. Bu yüzden 6762 sayılı Kanununun 1237, 1238, 1239, 1251, 1252, 1253 üncü maddeleri ile 1256 ncı maddesinin ikinci fıkrası Tasarıya alınmamıştır.

(3) Deniz serveti ile sınırlı sorumluluk terk edildiği için, donatanın sınırlı aynî ve sınırlı şahsî sorumlulukları arasındaki tefrik kalkmıştır. Bunun sonucunda keza, 6762 sayılı Kanununun 1243, 1254, 1255 inci maddeleri ile 1256 ncı maddesinin üçüncü fıkrası Tasarıya alınmamıştır.

(4) Gemi alacaklılarının sırasında “yolculuk” ilkesi yerine, anılan 1993 tarihli Sözleşmede benimsenen sistem tercih edilmiştir. Bu yüzden 6762 sayılı Kanununun 1238, 1248, 1249 ve 1250 nci maddeleri Tasarıya alınmamıştır.

(5) Deniz ödücü Tasarıda düzenlenmemiştir; dolayısıyla 6762 sayılı Kanununun 1240 ncı maddesi ile diğer hükümlerde deniz ödücüne yapılan yollamalar Tasarıya alınmamıştır.

(6) 1993 tarihli Sözleşmenin 8 inci maddesi ile bağdaşmadığı için 6762 sayılı Kanununun 1246 ncı maddesi Tasarıya alınmamıştır.

(7) Cebrî icra ayrı bir kısımda özel hükümlerle düzenlendiğinden, 6762 sayılı Kanununun 1242 ve 1245 inci maddeleri Tasarının yedinci kısmına aktarılmıştır.

A) Gemi alacaklısı hakkı veren alacaklar

MADDE 1320- (1) Geminin malikine, kiracısına, yöneticisine veya işletenine karşı doğmuş olan aşağıdaki alacaklar sahiplerine “gemi alacaklısı hakkı” verir:

a) Ülkelerine getirilme giderleri ve onlar adına ödenmesi gereken sosyal sigorta katılma payları da içinde olmak üzere, gemi adamlarına, gemide çalıştırılmakta olmaları dolayısıyla ödenecek ücretlere ve diğer tutarlara ilişkin istem hakları.

b) Geminin işletilmesi ile doğrudan doğruya ilgili olarak karada veya suda meydana gelen can kaybı veya diğer bedensel zararlardan doğan alacaklar.

c) Kurtarma ücreti.

d) Liman, kanal, diğer su yolları, karantina ve kılavuzluk için ödenecek resimler.

e) Gemide taşınan eşya, konteynerler ve yolcuların eşyalarına gelecek olan zıya veya hasar dışında, geminin işletilmesinin sebep olduğu maddi zıya veya hasardan doğan ve haksız fiile dayanan alacaklar.

f) Müşterek avarya garame payı alacakları.

(2) Birinci fıkranın (b) ve (e) bentlerinde yazılı alacaklar;

a) Deniz yolu ile petrol veya diğer tehlikeli ya da zararlı maddelerin taşınması ile bağlantılı olarak ortaya çıkıp da milletlerarası sözleşmelere yahut millî mevzuata göre kusursuz sorumluluk ve zorunlu sigorta ile ya da diğer yollardan teminat altına alınması öngörülen zararların,

b) Radyoaktif maddelerden veya radyoaktif maddelerin zehirli ya da patlayıcı maddeler veya nükleer yakıt yahut radyoaktif ürünler ya da atıklardan oluşan diğer tehlikeli maddeler ile bileşiminden kaynaklanan zararların,

sonucunu oluşturdukları veya bu zararlardan doğdukları takdirde, sahiplerine gemi alacaklısı hakkı vermezler.

(3) Türkiye’de yargı yoluyla ileri sürülen bir alacağın gemi alacaklısı hakkı verip vermediği, Türk hukuku uyarınca belirlenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Gemi alacaklısı hakkını veren alacaklar:

Madde 1235 – Aşağıdaki alacaklar sahiplerine “gemi alacaklısı hakkı” verir:

1. Gemi cebri icra yolu ile satıldığı takdirde, geminin son limana girmesinden itibaren yapılan ve cebri icra masraflarından sayılmıyan gemi ile teferruatının bekçilik ve muhafaza masrafları;

2. Gemi seyrişefer ve liman resimleri ve hususiyile şamandıra, fener, karantina ve liman paraları;

3. Gemiadamlarının hizmet ve iş mukavelelerinden doğan alacakları;

4. Kılavuz ücretleriyle kurtarma yardım, fidyeye ve itiraz ücret ve masrafları;

5. Geminin müşterek avarya garame borçları;

6. Deniz ödöncüne karşı kendilerine gemi rehnedilmiş olan deniz ödöncü alacaklılarının alacakları ve geminin tamamına veya bir kısmına sahip olsa bile kaptanın bu sıfatla ve gemi bağlama limanı dışında bulunduğu sırada zaruret hallerinde 988 ve 1001 inci maddeler hükümleri gereğince yaptığı diğer kredi muamelelerinden doğan alacaklar. Bağlama limanı dışında bulunduğu sırada zaruret hallerinde ve ihtiyaçla mahdut olarak geminin bakımı veya yolculuğun başarılması için bir kredi açmaksızın, kaptana bu sıfatla verilmiş levazımdan veya yapılmış hizmetlerden doğan alacaklar da bu hükümdedir;

7. Taşıyan aynı zamanda donatan olmasa bile, yük ile 1128 inci maddenin 2 nci fıkrasında yazılı bagajın teslim edilmemesinden veya hasara uğramasından doğan alacaklar ile yolcu veya mal taşıma akitlerinin hiç veya gereği gibi yerine getirilmemiş olmasından doğan peşin ödenmiş navlunun geri alınması dahil diğer bütün alacaklar;

8. *Kaptanın hususi bir vekaletle değil sırf kaptan sıfatıyla haiz bulunduğu kanuni salahiyetine (Madde 948, fıkra 1, bent 1) dayanarak yaptığı hukuki muamelelerden ve donatan tarafından aktedilmiş olup ifası kaptana düşen bir mukavelenin yerine getirilmemesinden yahut noksan veya fena ifasından doğan (Madde 948, fıkra 1, bent 2) ve yukarki bentlere girmiyen alacaklar;*

9. *Geminin tamamına veya bir kısmına sahip olsa bile gemiadamlarından birinin kusurundan doğan (Madde 947, 948, fıkra 1, bent 3) alacaklar;*

10. *İşçi Sigortaları Kurumunun iş hayatına ait sigorta kanunları hükmünce donatanlardan istiyebileceği bütün alacaklar. Şu kadar ki; sigorta veya iş kanunları gereğince donatanların Sigorta Kurumuna karşı şahsan mesul tutulmasına ait hükümler mahfuzdur.*

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 1320 nci maddesine aşağıdaki fıkranın eklenmesini arz ve teklif ederiz.

“(3) Türkiye’de yargı yoluyla ileri sürülen bir alacağın gemi alacaklısı hakkı verilip verilmediği. Türk hukuku uyarınca belirlenir.”

Önerge gerekçesi

Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Genel Gerekçesinde ve Madde Gerekçelerinde, çok sayıda Milletlerarası Sözleşmenin esas alındığı bu Sözleşmelerin hükümlerinin Tasarıya aynen aktarıldığı açıkça belirtilmiştir. Gemi Alacakları ve Deniz Alacakları konusunda Tasarı, 1993 ve 1999 tarihli Cenevre Sözleşmelerini benimsemiştir (1320 ilâ 1327 nci maddelere ilişkin genel açıklamalar ile 1350 ilâ 1400 üncü maddelere ilişkin genel açıklamalara bakınız). 1999 tarihli Sözleşmenin 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi uyarınca, bir alacağın “gemi alacağı” sayılıp sayılmayacağı, geminin ihtiyati haczi için başvuruda bulunulan devletin hukukuna tâbidir. Bu milletlerarası hukuk kuralı, Türkiye’de Yargıtay kararlarında da benimsenmişti. Ne var ki. Türk Ticaret Kanunu Tasarısının TBMM’ye sevk edilmesinden sonra kabul edilen 27/11/2007 tarihli ve 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanunim 22 nci maddesi uyarınca bu alanda yeni bir düzenleme kabul edilmiştir. Buna göre, gemi alacaklısı hakları dahil olmak üzere, gemiler üzerindeki tüm aynı haklar, gemilerin tescil edildiği devletin hukukuna tâbi tutulmuştur. Bu kural. Tasanda esas alınan 1999 tarihli Sözleşmenin anılan hükmüyle çelişmektedir. Bu sebeple, anılan 22 nci maddenin istisnasını teşkil etmek üzere. Tasarının 1320 nci maddesine üçüncü bir fıkra eklenerek, bir alacağın gemi alacaklarından sayılıp sayılmayacağı hususunun. Türkiye’de başlatılan yargısal işlemlerde Türk hukukuna göre belirleneceğinin açıklanması uygun görülmüştür.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1320 nci maddesinde aşağıda belirtilen gerekçelerle değişiklik yapılmış; yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir:

Tasarının temel ilkelerinden biri olan, mehzaz milletlerarası sözleşmeler ile tam bir uyum sağlanması amacına uygun olarak, bu maddenin kaynağı olan 1993 tarihli Rehin Sözleşmesinin 4 üncü maddesi ile karşılaştırma yapılmış, ayrıca bu hükmü tamamlayan 1999 tarihli Haciz Sözleşmesinin 1 inci maddesi ve Tasarının 1352 nci maddesi incelenmiştir. Bu hükümlerde yer alan ortak düzenlemelerin ortak bir ifadeye kavuşturulması gerektiğinden, hükümlerde içerik olarak değişiklik yapılmadan, birinci fıkranın (a), (b), (d) ve (e) bentlerinde düzeltmeler yapılmıştır. Ayrıca, 905 inci madde için belirtilen gerekçe doğrultusunda ikinci fıkranın (a) bendinde “milletlerarası” sözcüğü tercih edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1320 - Bu madde, 1993 tarihli Sözleşmenin 4 üncü maddesinden alınmıştır. Mehaza uygun olarak, herhangi bir kişinin borçlu olması yeterli görülmemiş, şahsi borçlunun “malik veya kiracı veya yönetici veya işleten” olması şartı aranmıştır. Özellikle dikkat çekilmesi gereken bir husus, birinci fıkranın (c) bendi uyarınca yalnızca “kurtarma ücreti” (Tasarının 1304 üncü maddesi) için gemi alacaklısı hakkının tanınmış olmasıdır; buna karşılık kurtarıncının özel tazminata ilişkin alacakları (Tasarının 1312 nci maddesi), gemi alacağı niteliğinde değildir. Öte yandan birinci fıkranın (d) bendinde, uygulamada doğabilecek tereddütleri gidermek üzere “karantina paraları” açıkça sayılmıştır. Müşterek avarya garame payı alacakları 1993 tarihli Sözleşmede gemi alacaklısı hakkı veren alacaklar arasında sayılmamıştır. Anılan Sözleşmenin 6 ncı maddesinin âkit devletlere verdiği yetkiden istifade ile, müşterek avarya alacaklarının dahi alacaklısına gemi alacaklısı hakkı bahşedeceği, maddenin birinci fıkrasının (f) bendinde belirtilmiştir. 6762 sayılı Kanunun 1235 inci maddesinin beşinci bendine göre gemi alacaklısı hakkı bahşolunan müşterek avarya garame payı alacaklılarının, bu haktan istifadeye devam etmeleri, hakkaniyet ilkesine ve denizcilik uygulamasına uygun görülmüştür.

Maddenin ikinci fıkrasının (a) bendindeki “petrol” terimi Petrol Kirliliğinden Doğan Zararın Hukuki Sorumluluğu İle İlgili 22/11/1992 tarihli Uluslararası Sözleşmenin Resmî Gazete’de yer alan çevirisinde kullanıldığı için metne alınmıştır.

B) Gemi alacağının verdiği kanuni rehin hakkı

I- Kapsamı

MADDE 1321- (1) Gemi alacağı, sahibine, gemi ve eklentisi üzerinde kanuni rehin hakkı verir.

(2) Gemi malikinin mülkiyetinde bulunmayan eklentiler rehlin kapsamına girmez. Bir sigorta sözleşmesine göre donatana ödenecek sigorta tazminatı rehlin kapsamında değildir.

(3) Rehin, geminin zıyı veya hasara uğramasından dolayı donatının üçüncü kişilere karşı sahip olduğu tazminat istemini de kapsar. Müşterek avarya hâllerinde feda edilen veya hasara uğrayan şeyler için verilen tazminat, gemi alacaklıları için, tazminatın karşılık olduğu şeyler yerine geçer.

(4) Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişilerine ait olup, denizde menfaat sağlamak amacına tahsis edilmeyen

veya fiilen böyle bir amaçla kullanılmayan gemiler üzerinde kanuni rehin hakkı doğmaz. Şu kadar ki, bu tüzel kişiler, gemi alacaklılarına karşı gemi ve eklentisinin, alacakların doğduğu yolculuk sonundaki değeri gemi alacaklıları arasında kanuni sıralarına göre paylaştırılmış olsa idi, alacaklılara düşecek miktar ne idi ise, o alacaklılara karşı o oranda öncelikle sorumlu olurlar.

(5) Gemi alacağının verdiği kanuni rehin hakkı, gemiye zilyet olan herkese karşı ileri sürülebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Kanuni rehin hakkı:

I - Mevzuu:

1. Gemi ve teferruatı:

Madde 1236 – Deniz ödündeki akdi rehin dışında gemi alacaklılarının gemi ve teferruatı üzerinde kanuni bir rehin hakları vardır.

Rehin hakkı gemiye zilyet olan her üçüncü şahsa karşı ileri sürülebilir.

Devlet, vilayet, belediye ve diğer amme hükmi şahıslarına ait olup denizde kazanç elde etme maksadına tahsis edilmeyen veya fiilen böyle bir maksat için kullanılmayan gemiler üzerinde kanuni rehin hakkı doğmaz. Şu kadar ki; bu hükmi şahıslar 1235 inci maddedeki gemi alacaklılarına karşı; gemi ve teferruatının alacaklara sebep olan yolculuk sonundaki değeri ile aynı yolculukta kazanılan navlun tutarı, gemi alacaklıları arasında kanun sıralarına göre paylaştırılmış olsaydı alacaklılara düşecek miktar ne idiyse o nispette şahsan mesuldürler. 1252 ve 1253 üncü maddelerle 1255 inci maddenin 2 nci fıkrası ve 1256 ncı madde hükmü burada da tatbik olunur.

5. Tazminat halinde:

Madde 1256/1 – Müşterek avarya hallerinde feda edilen veya hasara uğrıyan şeyler için verilen tazminat, gemi alacaklıları için, tazminatın karşılık olduğu şeyler yerine geçer.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 1321 inci maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan “Devlet, il. belediye ve diğer kamu tüzel kişilerine” ibaresinin “Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişilerine” olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

16 nci maddede açıklanan gerekçeler, bu değişiklik için de aynen geçerlidir (s. 96).

“Anayasa’mızın 126 ve 127’nci maddelerine göre “idare” esas olarak merkezden yönetim ve yerinden yönetim ilkelerine göre oluşturulan “merkezî idare” ve “mahalli idareler”den oluşmaktadır. Anılan 126’ncı maddeye göre “Türkiye, merkezî idare kuruluşu bakımından, coğrafya durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre, illere; iller de diğer kademeli bölümlere ayrılır, illerin idaresi yetki genişliği esasına dayanır.”

Buna göre “il” merkezî yönetimin “yetki genişliği”ne dayanarak oluşturduğu bir taşra birimidir. Taşrada olmakla birlikte merkezî yönetimin bir birimi olduğundan ayrı bir tüzel kişiliği olmayıp devlet tüzel kişiliğinin içerisinde yer almaktadır.

Öte yandan mahalli idareleri düzenleyen 127’nci maddeye göre ise “mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir.”

Anılan 127’nci madde kapsamında olan kamu tüzel kişilerin 22/02/2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 03/07/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 18/03/1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanunu ile oluşturulmuş olan il özel idareleri, belediyeler ve köylerdir.

Bu hükümlerden anlaşılacağı üzere tüzel kişiliği olan il yönetimi merkezi idarenin taşra kuruluşu olan “il” değil mahalli idareler içerisinde yer alan “il özel idaresi”dir.

Bu durumda maddedeki “il” ibaresinin öncelikle “il özel idaresi” olarak düzeltilmesi gerekmektedir.

Ayrıca kamu tüzel kişileri sayılırken devlet, il özel idaresi ve belediye denildikten sonra, bir diğer mahalli idare kamu tüzel kişisi olan “köy”ün maddede sayılmaması da bir tedvin zaafıdır. Maddedeki “gibi” ifadesi ile kapsama girecek kamu tüzel kişisi sadece “köy”dür. Anayasanın 128’nci maddesi ise devlet ve diğer kamu tüzel kişilerinden söz etmektedir. Diğer kamu tüzel kişilerinin kapsamı ise oldukça geniştir.

Sonuç olarak anılan hükmün ya “Devlet ve diğer kamu tüzel kişileri” ya da “Devlete, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri” şeklinde değiştirilmesi Anayasa’ya ve idare hukukuna uygun olacaktır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1321 – Maddenin birinci fıkrası, Alm. TK.’nın 755 inci paragrafının birinci fıkrasından iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanunun 1236 ncı maddesinin birinci fıkrasından alınmıştır.

Maddenin ikinci fıkrasının birinci cümlesi uygulamada yaşanan tereddütleri ortadan kaldırmak için metne eklenmiştir. İkinci cümle 1993 tarihli Sözleşmenin 10 uncu maddesinin ikinci fıkrasından alınmıştır.

Maddenin üçüncü fıkrasının birinci cümlesi, gemi yerine kaim olan tazminatın rehinin kapsamına dahil olduğu hususunu açıklamak üzere maddeye ilave edilen yeni bir hükümdür; ikinci cümlesi ise Alm. TK.'nın 775 inci paragrafının birinci fıkrasından iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanunun 1256 ncı maddesinin birinci fıkrasından alınmıştır.

Maddenin dördüncü fıkrası 6762 sayılı Kanunun Hükümet Tasarısında yer alıp Adliye Encümeninde değiştirilen 1236 ncı maddesinin üçüncü fıkrasından esinlenilerek Tasarıya alınmış yeni bir hükümdür; deniz serveti ile sınırlı sorumluluk terk edildiği için, bu fıkrada sayılan gemiler bakımından gemi alacaklılarına kanuni rehin hakkı değil, rehin değeri kadar öncelik hakkı tanındığı, bakiyenin ise adı alacak sayıldığı vurgulanmıştır.

Maddenin beşinci fıkrası Alm. TK.'nın 755 inci paragrafının ikinci fıkrasından iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanunun 1236 ncı maddesinin ikinci fıkrasından alınmıştır.

II - Temin ettiği alacaklar

MADDE 1322- (1) Gemi alacaklılarının rehin hakkı ana parayı, faizi, takip ve yargılama giderlerini aynı surette temin eder.

(2) Gemi bir donatma iştiraki tarafından işletildiği takdirde gemi alacaklarına, bir tek donatanın mülkiyetindeymiş gibi karşılık oluşturur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Temin edilen alacak:

Madde 1241 – Gemi alacaklılarının rehin hakkı, ana parayı, faizi, deniz ödünçü primini ve masrafları aynı surette temin eder.

3. Donatma iştiraki:

Madde 1244 – Gemi bir donatma iştiraki tarafından işletildiği takdirde bir tek donatanın malı imiş gibi, gemi ve navlun gemi alacaklılarına karşılık sayılır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1322 – Maddenin birinci fıkrası Alm. TK.'nın 760 inci paragrafından iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanunun 1241 inci maddesinden; ikinci fıkrası ise keza Alm. TK.'nın 763 üncü paragrafından iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanunun 1244 üncü maddesinden alınmıştır. 6762 sayılı Kanunun 1244 üncü maddesi hükmü donatma iştirakine ait geminin, gemi alacaklarına ne şekilde karşılık teşkil edeceğini gösterdiği için bu maddenin ikinci fıkrasına alınmıştır.

III- Önceliği

MADDE 1323- (1) 1320 nci maddenin birinci fıkrasının (a) ilâ (e) bentlerinde yazılı gemi alacaklılarının sahip olduğu kanuni rehin hakkı, gemi üzerinde tescil edilmiş veya edilmemiş olan bütün kanuni ve akdî rehin haklarıyla aynı yükümlülüklerden önce gelir.

(2) 1320 nci maddenin birinci fıkrasının (f) bendinde yazılı gemi alacaklılarının haiz buldukları kanuni rehin hakkı, gemi üzerinde tescil edilmiş veya edilmemiş olan bütün kanuni ve akdî rehin haklarıyla aynı yükümlülüklerden sonra gelir.

(3) Karaya oturmuş veya batmış bir geminin, seyrüsefer güvenliği veya deniz çevresinin korunması amacıyla kamu kurumları tarafından kaldırılması hâlinde, bunun giderleri, bütün gemi alacaklarından önce ödenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

VIII - Gemi alacaklılarının diğer alacaklılara karşı rüçhan hakkı:

Madde 1257 – Gemi alacaklılarının rehin hakları, rehin veya ipotekle temin edilmiş veya edilmemiş olan diğer bütün alacaklara takaddüm eder.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1323 – Maddenin birinci fıkrası, Alm. TK.'nın 776 ncı paragrafından iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanunun 1257 nci maddesinde düzenlenmiş olan önceliğin 1993 tarihli Sözleşmenin 5 inci maddesinin birinci fıkrasından istifade ile kaleme alınan genişletilmiş bir şekildedir.

Maddenin ikinci fıkrasında, Tasarının 1320 nci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi uyarınca, gemi alacaklısı hakkı veren alacaklar arasına dahil edilmiş olan müşterek avarya garame payı alacaklarının 1993 tarihli Sözleşmenin 6 ncı maddesinin (c) bendi doğrultusunda bütün diğer rehinli alacaklardan sonra geleceği açıklanmıştır.

Maddenin üçüncü fıkrasında, 1993 tarihli Sözleşmenin 12 nci maddesinin üçüncü fıkrasında âkit devletlere tanınmış olan yetki doğrultusunda, karaya oturmuş veya batmış gemilerin kamu kurumları tarafından kaldırılması hâlinde bunun masraflarının bütün diğer gemi alacaklarından önce ödenmesi ilkesi belirtilmiştir.

IV- Sırası

MADDE 1324- (1) Gemi alacağıının hakkının verdiği kanuni rehin haklarının sırası, 1320 nci maddede gemi alacaklısı hakkı verdiği açıklanan alacakların sırasına göre belirlenir; şu kadar ki, 1320 nci maddenin birinci fıkrasının (f) bendinde sayılan gemi alacaklıları hakkında 1323 üncü maddenin ikinci fıkrası hükmü saklıdır.

(2) Yalnız kurtarma ücreti alacağıının verdiği kanuni rehin hakkı, bu alacağın doğumuna sebebiyet veren faaliyetin yapıldığı tarihten evvel gemi üzerinde doğmuş olan bütün diğer rehin haklarından önce gelir. Kurtarma ücreti alacağıının verdiği kanuni rehin haklarından sonra doğanlar, evvel doğanlardan önce gelir; bu hükmün uygulanmasında her bir kurtarma faaliyetinin sona erdiği tarih esastır.

(3) 1320 nci maddenin birinci fıkrasının (a), (b), (d) ve (e) bentlerinde öngörülen gemi alacakları kendi aralarında eşit hakka sahiptirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***V - Dereceleri:******1. Bekçilik ve muhafaza masrafları:***

Madde 1247 – Geminin son limana girmesinden itibaren yapılan bekçilik ve muhafaza masraflarının (Madde 1235, bent 1); gemi bakımından gemi alacaklılarının diğer bütün alacaklarına karşı rüçhan hakkı vardır.

2. Muhtelif yolculuklardan doğan alacaklar:

Madde 1248 – 1235 inci maddenin 2 ila 9 sayılı bentlerinde yazılı alacaklardan, son yolculuğa (Madde 1238) ait alacaklar, yolculuğun bitmesinden sonra doğan alacaklar da dahil olmak üzere daha önceki yolculuklara ait alacaklara karşı rüçhan hakkını haizdirler.

Son yolculuktan evvelki yolculuklardan doğan alacaklar arasında yeni yolculuktan doğmuş olanları eskilerine tercih olunur.

Muhtelif yolculuklar aynı hizmet veya iş mukavelesi gereğince yapılmış oldukları takdirde 1235 inci maddenin 3 sayılı bendinde yazılı gemi alacaklıları, daha sonraki bir yolculuğa ait alacakları için haiz oldukları rüçhan hakkını, daha önceki bir yolculuğa ait alacaklar için de haizdirler.

Deniz ödünçüne sebep olan yolculuk 1258 inci madde gereğince birden çok yolculuğu ihtiva ediyorsa, deniz ödünçü alacağı, bu yolculukların birincisi bittikten sonra başlanan yolculuklara ait olan alacaklardan sonra gelir.

3. Aynı yolculuğa ait muhtelif alacaklar:

Madde 1249 – Aynı yolculuğa ait alacaklarla 1248 inci madde gereğince aynı yolculuğa ait sayılan alacaklar aşağıdaki sıraya göre ödenir:

1. Gemi, seyrüsefer ve liman resimleri (Madde 1235, bent 2);
2. Gemiadamlarının hizmet ve iş mukavelelerinden doğan alacakları (Madde 1235, bent 3);
3. Kılavuz ücretleriyle kurtarma, yardım, fidye ve itiraz ücret ve masrafları (Madde 1235, bent 4), geminin müşterek avaryaya garame borçları (Madde 1235, bent 5), zaruret hallerinde kaptanın giriştiği deniz ödücü muamelesinden ve diğer kredi muamelelerinden doğan alacaklarla bu mahiyette sayılan alacaklar (Madde 1235, bent 6);
4. Yük ve bagajın teslim edilmemesinden veya hasara uğramasından doğan alacaklar ile yolcu veya mal taşıma akitlerinin hiç veya gereği gibi yerine getirilmemiş olmasından doğan peşin ödenmiş navlunun geri alınması dahil diğer bütün alacaklar (Madde 1235, bent 7);
5. 1235 inci maddenin 8 ve 9 sayılı bentlerinde yazılı alacaklar.

4. Yukarki maddede yazılı alacaklar arasındaki sıra:

Madde 1250 – Yukarki maddenin 1,2, 4 ve 5 inci bentlerinde gösterilen alacaklardan aynı bent içinde bulunanları aynı sıradadırlar.

Aynı maddenin 3 üncü bendinde yazılı alacaklar arasında sıra, doğuş tarihlerine göre; aynı zamanda doğanların sırası birdir.

Kaptan aynı zaruret icabı olarak birden çok muamele (Madde 1235, bent 6) yapmış olursa, bunlardan doğan alacaklar aynı zamanda doğmuş sayılır.

1249 uncu maddenin 3 üncü bendinde yazılı olanlardan daha önce doğmuş olan alacakları ödemek için kaptan tarafından yapılan kredi muamelelerinden ve bilhassa deniz ödücü mukavelelerinden çıkan alacaklarla bu gibi önceki alacakları tanıma veya tecdit yahut bunların vadesini uzatma maksadiyle yine kaptan tarafından yapılan mukavelelerden doğan alacaklar, kredi muamelesi veya mukavele yolculuğa devam etmek için zaruri bulunmuş olsa bile ancak önceki alacağın haiz olduğu rüçhan hakkından istifade eder.

1235 inci maddenin 10 uncu bendinde yazılı alacaklar, doğuş tarihlerine bakılmaksızın diğer bütün gemi alacaklarından sonra gelir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1324 üncü maddesinde, Tasarının 1320 nci maddesine ilişkin gerekçe ve yukarıda 1315 inci madde için verilen gerekçe doğrultusunda, ikinci fıkranın birinci cümlesinde yer verilen “özel tazminat” ibareleri çıkartılmıştır. Ayrıca, aynı fıkranın ikinci cümlesinin kaynak 1993 tarihli Rehin Sözleşmesinin 5 inci maddesinin

dördüncü fıkrasıyla tam uyumlu hâle getirilebilmesi için, kurtarma faaliyetinin sona erdiği tarihin esas alınacağına ilişkin hüküm eklenmiştir. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1324 – 1993 tarihli Sözleşmenin 5 inci maddesinin ikinci ilâ dördüncü fıkralarından alınmıştır. 6762 sayılı Kanunun 1247 ilâ 1250 nci maddelerinde önceliği tayin bakımından benimsenmiş olan yolculuk kıstasından anılan Sözleşme doğrultusunda ayrılmış ve 1320 nci maddede gemi alacaklısı hakkı verdiği açıklanan alacakların sırasının belirlenmesinde bu hakkın bahsettiği kanuni rehin hakkının sırasından hareket edilmiştir. 1993 tarihli Sözleşmenin 5 inci maddesinin üçüncü fıkrasından alınmış olan maddenin üçüncü fıkrası, 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun 207 nci maddesinin birinci fıkrası hükmü dikkate alınarak sevk edilmiştir.

V- Devri ve intikali

MADDE 1325- (1) Gemi alacağının devri veya intikali ile bu alacağın verdiği kanuni rehin hakkı da devredilmiş veya intikal etmiş olur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1325 inci maddesinin, gemi alacağının ve ona bağlı olarak kanunî rehin hakkının el değiştirmesini ifade etmek üzere, başlıkta ve metinde “intikal” teriminin kullanılması tercih edilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1325 – Fer’i nitelik taşıyan rehin hakkının kendisi için tesis edildiği alacak hakkına bağlılığı ilkesini kabul eden 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu esaslarıyla da uyum içerisindeki bu hüküm, 1993 tarihli Sözleşmenin 10 uncu maddesinin birinci fıkrasından alınmıştır.

VI- Düşmesi

MADDE 1326- (1) 1320 nci maddenin birinci fıkrasının (a) ilâ (e) bentlerinde sayılan gemi alacaklılarının sahip oldukları rehin hakkı, gemi alacağının doğduğu tarihten itibaren geçecek bir yılın sonunda düşer; meğerki, bu sürenin geçmesinden evvel gemi ihtiyaten

haczedilmiş ve bunun sonucunda cebri icra yolu ile satılmış olsun.
Bu bir yıllık süre;

a) 1320 nci maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde sayılan alacaklar bakımından, alacaklının gemiden ayrılması tarihinde,

b) 1320 nci maddenin birinci fıkrasının (b) ilâ (e) bentlerinde sayılan alacaklar bakımından, kanuni rehin hakkıyla teminat altına alınan alacakların doğduğu tarihte,
işlemeye başlar.

(2) 1320 nci maddenin birinci fıkrasının (f) bendinde sayılan gemi alacaklılarının sahip olduğu rehin hakkı;

a) Geminin, zararın tespitinin ve paylaşılmasının yapılacağı varma yerine ve eğer gemi buraya varmazsa yolculuğun bittiği limana vardığı günden itibaren işleyecek altı ay içinde; gemi cebri icra yoluyla satışla sonuçlanacak şekilde ihtiyaten haczedilmemişse altı ayın geçmesiyle,

b) Geminin iyiniyetli bir üçüncü kişiye satılması hâlinde, alıcının gemiyi, sicil yeri hukukuna uygun olarak kendi adına tescil ettirdiği günden itibaren işleyecek altmış günün sonunda,

düşer. Bu sürelerin ikisi de işlemeye başlamışsa, rehin hakkı ilk sürenin dolmasıyla düşer.

(3) Geminin ihtiyati haczinin hukuken caiz olmadığı zaman aralığı, bu sürelerin hesabında dikkate alınmaz. Diğer sebeplerden sürenin durması veya kesilmesi söz konusu değildir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

D) Müruruzaman:

I - Müddeti:

Madde 1259 – Bu Kanunun 1235 inci maddesinin 1 ila 9 uncu bentlerinde yazılı alacaklar bir yılda müruruzamana uğrar. Bununla beraber:

1. Ümit veya Horn burunlarının ötesinde hizmetlerinden çıkarılmış gemiadamlarının hizmet ve iş mukavelelerinden doğan alacakları;

2. Çatmadan yahut 1220 nci maddeye giren bir hadiseden doğan tazminat alacaklarıyla kurtarma veya yardım ücreti alacakları; için müruruzaman iki yıldır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

GEREKÇE

Madde 1326 – Maddenin birinci ve üçüncü fıkraları 1993 tarihli Sözleşmenin 9 uncu maddesinden; ikinci fıkrası aynı Sözleşmenin 6 ncı maddesinin (b) bendinden alınmıştır. Bu maddede sadece aynı bir hak olarak rehin hakkının düşeceği süre hükmüne bağlanmış olup, rehin hakkının kendisini teminen bahşedildiği, alacak hakkının zamanaşımı ise Tasarının 1327 nci maddesinde düzenlenmiştir.

VII- Zamanaşımı

MADDE 1327- (1) Bu Kanundaki ve diğer kanunlardaki özel hükümler saklı kalmak kaydıyla, 1326 ncı maddede yazılı süre, alacaklının, borçluya yönelik kişisel istem haklarına da uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Şahsi alacaklar hakkında:

Madde 1260/1- *Yukarki maddede yazılı müruzu zaman, alacaklının donatan veya gemi adamlarından birine karşı şahsi talep haklarına da şamildir.*

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1327 - “Bu kanundaki” ibaresiyle, eşya ve yolcu taşıma ve çatma, kurtarma bölümlerinde öngörülen iki yıllık zamanaşımı süreleri ve müşterek avarya bölümünde öngörülen bir yıllık süre; “ilgili kanunlardaki” ibaresiyle ise deniz iş ve sosyal güvenlik mevzuatı ile amme alacaklarının tahsili mevzuatı gibi alanlarda kabul edilmiş özel hükümler saklı tutulmuştur. Dolayısıyla bu madde, tamamlayıcı bir hüküm niteliğindedir. Eğer mevzuatta özel bir hüküm yoksa, Tasarının 1326 ncı maddesinde öngörülen süre, alacaklının, borçluya yönelik şahsi talep haklarına da uygulanacaktır. 6762 sayılı Kanunun 1260 ncı maddesinden mühlhem olan bu hüküm çok daha ayrıntılı bir düzenlemeyi içermektedir.

YEDİNCİ KISIM

Sorumluluğun Sınırlanması ve Petrol Kirliliği Zararının Tazmini

GEREKÇE

1328 ilâ 1349 uncu Maddelere İlişkin Genel Açıklamalar

1) 19/11/1976 tarihinde Londra’da “Deniz Alacaklarına Karşı Mesuliyetin Sınırlanması Hakkında Milletlerarası Sözleşme” (kısaca “1976 tarihli Sözleşme”) olarak tercüme edilen “Convention on Limitation of Liability for Maritime Claims” (kısaca “LLMC”)

kabul edilmiştir. 1976 tarihli Sözleşmenin hazırlık çalışmaları, 1-19/10/1976 tarihlerinde Londra’da yürütülen müzakereleri ve kabul edilen nihai metni, Türkiye’nin üyesi olduğu Milletlerarası Denizcilik Teşkilatı (International Maritime Organization) tarafından yayınlanmıştır (Official Records of the International Conference on the Limitation of Liability for Maritime Claims, London 1983 - kısaca “LLMC Tutanakları”). Bu Sözleşme, 1924 ve 1957 yıllarında Brüksel’de akdedilmiş olan aynı nitelikteki iki Sözleşmenin (25/8/1924 tarihli “Gemi Sahiplerinin Sorumluluklarının Tahdidi ile ilgili Bazı Kaidelerin Tevhidi Hakkında Milletlerarası Sözleşme” ve 10/10/1957 tarihli “Deniz Gemileri Maliklerinin Sorumluluklarının Sınırlandırılması Hakkında Uluslararası Konvansiyon”) yerine geçmek üzere hazırlanmıştır. Türkiye, 1924 tarihli Sözleşmeye taraf olmuştur; 1976 tarihli Sözleşmenin 17 nci maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca Türkiye’nin âkid statüsü sona ermiştir. Nitekim 28/2/1980 tarihli ve 8/495 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla, 1976 tarihli Sözleşmeye katılma yoluyla taraf olunması kararlaştırılmıştır (Resmi Gazete tarihi 04/6/1980, sayısı: 17007). Katılma işlemleri 06/3/1998 tarihinde tamamlanmıştır; dolayısıyla 1976 tarihli Sözleşme, 01/7/1998 tarihinde Türkiye açısından yürürlüğe girmiştir. Böylece, 6762 sayılı Kanunun 948 inci maddesi zımnen yürürlükten kalkmıştır.

2) 29/11/1969 tarihinde, Brüksel’de, “Petrol Kirliliğinden Doğan Zararın Hukuki Sorumluluğu ile ilgili Uluslararası Sözleşme” (“1969 tarihli Sorumluluk Sözleşmesi”) akdedilmiştir. Bu sözleşmeyi tamamlamak üzere de 18/12/1971 tarihinde, yine Brüksel’de, “Petrol Kirliliği Zararının Tazmini İçin Bir Uluslararası Fonun Kurulması ile ilgili Uluslararası Sözleşme” kabul edilmiştir. Uygulamada ortaya çıkan ihtiyaçlar ve Sözleşmelerin öngördüğü sınırların düşük kalması sebepleriyle, her iki Sözleşmede değişiklik yapılması yoluna gidilmiştir. 1984 yılında yapılan ilk DEĞİŞİKLİĞİDEN sonra, 27/11/1992 tarihinde, Londra’da, yeni (tadil edilmiş) metinler “1992 tarihli, Petrol Kirliliğinden Doğan Zararın Hukuki Sorumluluğu ile ilgili Uluslararası Sözleşme” ve “1992 tarihli, Petrol Kirliliği Zararının Tazmini İçin Bir Uluslararası Fonun Kurulması ile ilgili Uluslararası Sözleşme” başlıklarıyla kabul edilmiştir (“1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesi” ve “1992 tarihli Fon Sözleşmesi”). Türkiye’nin 1992 tarihli Sözleşmelere katılması, 27/01/2000 tarihli ve 4507 ile 4508 sayılı Kanunlarla uygun bulunmuş; bu Kanunlarda da 26/04/2001 tarihinde kabul edilen 4658 sayılı Kanun ile değişiklik yapılmıştır. Bu Kanunlara istinaden, Türkiye’nin katılma belgesi 15/08/2001 tarihinde tevdi edilmiştir. Dolayısıyla her iki Sözleşme, 17/08/2002 tarihinde Türkiye bakımından yürürlüğe girmiştir.

3) Hem 1976 tarihli Sözleşme, hem de 1992 tarihli Sözleşmeler, millî hukuk olarak doğrudan uygulanacaktır. Bu Sözleşmelerin uygulanması için, 2675 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanunun 1 inci maddesi anlamında “yabancılık unsuru” aranmaz. Dolayısıyla mahkemeler, herhangi başka bir yasama tasarrufu gerekmeksizin, bu Sözleşmeleri Resmi Gazetede yayımlanan metinlere göre uygulamak zorundadır. Eğer yayımlanan tercüme ile Sözleşmenin resmi dili arasında bir çelişki saptanırsa, resmi dil esas alınacaktır. Ancak Sözleşmeler, bu alandaki her hususu düzenlemedikleri gibi, birçok konuda da âkid devletlere ulusal hukuklarında düzenleme yapmak üzere seçenekler sunmuştur. Bu seçeneklerden hangilerinin tercih edildiğini açıklamak üzere millî kanunlarda hükümler sevk edilmesi gerekmektedir. Öte yandan, 1976 ve 1992 tarihli Sözleşmelerin dışında kalan borçlular ve talepler vardır. Bu kişiler ve talepler hakkında, çeşitli ülkelerin ulusal hukukunda özel düzenlemeler kabul edilmiştir. Doğrudan Sözleşmelerde düzenlenen talepler kadar önemli ve yaygın olan bu hallere ilişkin olarak da kanuni düzenleme yapılması gerekmektedir. Tasarının bu Kısmı, 1976 ve 1992 tarihli Sözleşmelerde açık bırakılan veya âkid Devletlere millî kanunlarında düzenleme yapma hakkı yahut yükümlülüğü getiren özel hukuka ilişkin hususlarda tamamlayıcı düzenlemeler sevk etmek amacıyla hazırlanmıştır. Buna karşılık,

özellikle 1992 tarihli Sözleşmeler bakımından yapılması gereken idare hukukuna ilişkin düzenlemeler, Tasarının dışında bırakılmıştır.

Bu Kısım kendi içinde, üç bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde 1976 tarihli Sözleşmeye ilişkin hükümlere, ikinci bölümde de 1992 tarihli Sözleşmelerle ilgili hükümlere yer verilmiştir. Üçüncü bölümde ise, hem 1976 hem de 1992 tarihli Sözleşmelere ilişkin ortak hükümler düzenlenmiştir. Hükümler hazırlanırken, âkid Devletlerde benimsenmiş olan çözümlerden en geniş şekilde yararlanılmıştır. 1976 tarihli Sözleşmenin, taraf ülkelerde nasıl yürürlüğe konduğu, Milletlerarası Denizcilik Komitesi (“Comité Maritime International”-“CMI”) tarafından 30/10/2000 tarihinde tamamlanan bir çalışmada açıklanmıştır. Sonuçlar, kapsamlı ve karşılaştırmalı bir rapor halinde CMI’nin 2000 yılında Singapur’da yapılan Kongresinde bir rapor halinde sunulmuştur (CMI (yayımlayan), Implementation and Interpretation of the 1976 LLMC Convention, Draft Report with VII Annexes, in: CMI Yearbook 2000, Singapore I: Documents for the Conference, sayfa 435-664 - kısaca “CMI Raporu”). Tasarının, 1976 tarihli Sözleşmeye ilişkin hükümleri hazırlanırken, CMI Raporundaki bilgilerden yararlanılmış ve böylece milletlerarası birliğin sağlanmasına katkıda bulunulmuştur. 1992 tarihli Sözleşmeler bakımından da karşılaştırmalı hukukun verilerinden, özellikle de İngiltere ve Almanya’daki düzenlemelerden istifade olunmuştur.

Tasarıda, terim birliğinin sağlanması için, 1976 ve 1992 tarihli Sözleşmelerin Resmî Gazetede yayımlanan tercümelerinde geçen terimler kullanılmıştır. Bu nedenle, örneğin, maddeler Türk hukukunda “fıkra”lara ayrılırken, Sözleşmelerde “paragraf” terimi tercih edildiği için, Sözleşmelerin hükümlerine atf yapılan yerlerde Tasarıda da aynı terim kullanılmıştır.

A) Deniz alacaklarına karşı sorumluluğun sınırlanması

I- Kural

MADDE 1328- (1) Deniz alacaklarından doğan sorumluluk, 4/6/1980 tarihli ve 17007 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 19/11/1976 tarihli Deniz Alacaklarına Karşı Mesuliyetin Sınırlanması Hakkında Milletlerarası Sözleşme ile bu Sözleşmeyi değiştiren 2/5/1996 tarihli Protokol veya onun yerine geçmek üzere hazırlanarak Türkiye Cumhuriyeti tarafından kabul edilen milletlerarası sözleşmelere göre sınırlanabilir.

(2) 1976 tarihli Deniz Alacaklarına Karşı Mesuliyetin Sınırlanması Hakkında Milletlerarası Sözleşmenin 20 ve 21 inci maddeleri ile 1996 tarihli Protokolün 8 inci maddesi uyarınca yapılacak değişikliklerin, Türkiye Cumhuriyeti bakımından yürürlüğe girdikleri tarihten başlayarak, bu madde, anılan değişiklikleri de içine alacak şekilde uygulanır.

(3) Bu Kısımda geçen “1976 tarihli Sözleşme” ibaresi, “19/11/1976 tarihli Deniz Alacaklarına Karşı Mesuliyetin Sınırlanması Hakkında Milletlerarası Sözleşme”yi, 2/5/1996 tarihli Protokolü ve bu Sözleşmeye ilişkin değişikliklerden Türkiye Cumhuriyeti bakımından yürürlüğe girmiş olanları topluca ifade eder.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1328 inci maddesinin birinci fıkrasına, uygulanacak milletlerarası sözleşmenin yayımlandığı Resmî Gazete tarih ve sayısının eklenmesi gerekmiştir; ayrıca, milletlerarası sözleşmenin baş harflerinin büyük yazıldığı ve özel isim teşkil ettiği dikkate alınarak, tırnak içine alınması gereksiz bulunmuştur. Yedinci Kısım hükümlerinde milletlerarası sözleşmeye atf yapılırken “1976 tarihli Sözleşme” ibaresi kullanıldığından, bu hususu açıklayan bir fıkranın da hükme eklenmesi gerekli görülmüştür. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1328 - Bu maddenin birinci fıkrasında, deniz alacaklarından doğan sorumluluğun, 19/11/1976 tarihinde Londra’da kabul edilen “Deniz Alacaklarına Karşı Mesuliyetin Sınırlanması Hakkında Milletlerarası Sözleşme” ile 02/5/1996 tarihinde Londra’da kabul edilen “1976 Sözleşmesinin Değiştirilmesi Hakkında Protokol” (“1996 tarihli Protokol”) hükümlerine göre sınırlandırılabilmesi tasrih olunmuştur. Böylece, 1976 tarihli Sözleşmenin Resmi Gazetede yayımlanan hâliyle doğrudan uygulama alanı bulunduğu açıklığa kavuşturulmuştur.

Maddenin ikinci fıkrasında yer verilen ilke, daha önce 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanununun 124 üncü maddesinde de kabul edilmişti. Buna göre, doğrudan uygulanan bir Sözleşmede yapılan değişiklik Türkiye tarafından kabul edilip yürürlüğe girdiğinde, o sözleşmeye atf yapan kanunda bir değişiklik yapılmasına gerek olmadan, sözleşmenin yeni metnine atf yapılmış sayılmaktadır. Bu çözüm, 1976 tarihli Sözleşmede yapılacak değişiklikler için de kabul edilmiştir. Sözleşmenin tercümesinde “revizyon ve tadil” kavramları kullanıldığı için, hükümde de aynı terimlere yer verilmiştir. Buna karşılık, 1976 tarihli Sözleşmenin yerine geçmek üzere yeni bir sözleşme hazırlanır ve Türkiye bu sözleşmeye taraf olursa, bu hüküm uygulama alanı bulmaz, yeni bir sözleşmenin kabulü halinde, bu yeni sözleşmenin milli hukukta nasıl uygulanacağı hususu, ayrı bir kanunla yeniden ele alınacaktır.

II- Yabancılik unsuru taşımayan hâller

MADDE 1329- (1) 1328 inci madde, 27/11/2007 tarihli ve 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanunun 1 inci maddesinin birinci fıkrası anlamında yabancılik unsuru taşımayan hâllerde de uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 1329 uncu maddesinin birinci fıkrasında geçen “20/5/1982 tarihli ve 2675 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanunun” ibaresinin “27/11/2007 tarihli ve 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanunun” şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

20/5/1982 tarihli ve 2675 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun 4/12/2007 tarihli ve 26728 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 27/11/2007 tarihli ve 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanunun 64 üncü maddesiyle yürürlükten kaldırıldığından madde metninde değişiklik yapılması gerekmiştir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarımın 1329 uncu maddesinin birinci fıkrasında atıfta bulunulan kanunun, kanun yapım tekniğine uygun olarak tarihi de ilave edilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1329 - 1976 tarihli Sözleşmenin 15 inci maddesinin birinci paragrafının birinci cümlesi hükmüne göre, Sözleşmenin uygulanması için şu şartların oluşması gerekli ve yeterlidir: (1) 1 inci maddede sayılan bir kişinin, (2) 1976 tarihli Sözleşmeye taraf olan bir devlet mahkemesine, (3) sorumluluğunu sınırlamak veya mahcuz malı kurtarmak veya bir teminatı geri almak için müracaat etmesi. Madde ayrıca bir “yabancılık unsuru” şartı aramamıştır. Dolayısıyla Sözleşmenin uygulanması için, 2675 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin birinci fıkrası anlamında “yabancılık unsuru” gerekmemektedir. 1976 tarihli Sözleşmenin 1 inci maddesinin kapsamına giren bir Türk vatandaşı, Türkiye’de meydana gelen bir deniz kazasından doğan, tümü Türk vatandaşlarına ait taleplere karşı, bir Türk mahkemesi nezdinde sorumluluğunu sınırlamak istediğinde dahi, 1976 tarihli Sözleşme doğrudan uygulanır.

Ancak, 1976 tarihli Sözleşmenin 15 inci maddesinin üçüncü fıkrasında âkid devletlere, “yabancılık unsuru taşımayan uyumsuzluklar bakımından, 1976 tarihli Sözleşmeden farklı bir düzenleme kabul etme hakkı” tanınmıştır. (Hükmün tercümesi bu açıdan asıl metni tam karşılamamaktadır; asıl metne göre tercümenin şöyle olması gerekir: “Sözleşmeye taraf olan bir devlet, milli mevzuatına koyacağı sarih hükümlerle, diğer taraf devletlerin vatandaşları olan şahısların hiçbir surette menfaattar bulunmadıkları olaylardan doğan alacaklara uygulanacak sorumluluğu sınırlama rejimini tespit edebilir”.) Dolayısıyla 1976 tarihli Sözleşme uyarınca aslanan, Sözleşmenin her türlü uyumsuzlukta uygulanmasıdır; ancak âkid devletler, milli hukuklarında yapacakları düzenleme ile, yabancılık unsuru taşımayan (tümyle milli) nitelikteki uyumsuzlukları 1976 tarihli Sözleşmenin kapsamından çıkartma

hakkını haizdir. CMI Raporuna göre (s. 491, 601) bu haktan hiçbir ülke yararlanmamıştır. Türkiye bakımından, bu genel anlayıştan ayrılmayı gerektirecek herhangi bir sebep görülmediğinden, aynı çözümün kabulü gerekmiştir. Dolayısıyla, birinci fıkrada yer verilen kural uyarınca, 1976 tarihli Sözleşme, 2675 sayılı Kanunun 1 inci maddesi anlamında yabancılik unsuru aranmaksızın, doğrudan Resmi Gazetede yayımlanan metinlere göre uygulanacaktır.

III- Uygulama alanının genişletilmesi

MADDE 1330- (1) 1328 inci madde, aşağıdaki hâllerde de uygulanır:

a) 1976 tarihli Sözleşmenin 15 inci maddesinin birinci paragrafının ikinci cümlesinde sayılan kişiler, bir Türk mahkemesinde sorumluluklarını sınırlamak istediklerinde.

b) 1976 tarihli Sözleşmenin 15 inci maddesinin ikinci paragrafının (a) bendinde sayılan gemiler hakkında.

c) 1976 tarihli Sözleşmenin 15 inci maddesinin ikinci paragrafının (b) bendinde sayılan gemiler hakkında, 1332 nci maddede öngörülen sınırlar dâhilinde.

d) 1976 tarihli Sözleşmenin 15 inci maddesinin dördüncü paragrafında sayılan gemiler hakkında, 1333 üncü maddede öngörülen sınırlar dâhilinde.

(2) Alacaklı, birinci fıkranın (a) bendinde söz konusu olan kişinin ülkesinde sorumluluğun sınırlanmasının caiz olmadığını ispat ederse, sorumluluk Türkiye’de sınırlanamaz. Alacaklı o kişinin ülkesinde 1976 tarihli Sözleşmeye göre daha yüksek bir sorumluluk sınırının uygulandığını ispat ederse, 1976 tarihli Sözleşme, o yüksek sınır esas alınarak uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1330 - Bu madde, 1976 tarihli Sözleşmenin 15 inci maddesinin Türkiye tarafından nasıl uygulandığına dair bir açıklama niteliğindedir. Bu açıklama sayesinde, uygulamada bu açıdan doğabilecek tereddütlerin giderilmesi amaçlanmıştır.

Maddenin birinci fıkrasının (a) bendi, 1976 tarihli Sözleşmenin 15 inci maddesinin birinci paragrafının ikinci cümlesinde öngörülen hâli düzenlemektedir. Bu hüküm ile âkid devletlere, ulusal hukuklarında düzenleme yapma hususunda bir hak tanınmıştır: her âkid

devlet, kendi mahkemesi nezdinde 1976 tarihli Sözleşmeden yararlanmak isteyen bir kişinin yerleşim yeri, diğer bir âkid devlette değilse, veya, talebe konu gemi diğer bir âkid devletin bayrağını taşııyorsa, 1976 tarihli Sözleşmenin uygulanmayacağını öngörebilir. Yalnızca Polonya'nın somut bir ihtimal için yararlandığı bu hakkın kullanılması, Türk hukuku açısından isabetsizdir. 1976 tarihli Sözleşmenin uygulama alanı bulmadığı hallerde, sınırlı sorumluluk hususunda 2675 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun uyarınca hangi hukukun uygulanacağı, tereddütlere yol açmıştır. Eğer başka bir ülkenin hukukundaki sorumluluk sınırları uygulama alanı bulursa ve bu sınırlar 1976 tarihli Sözleşme ile tayin edilen sınırların altında kalırsa, ortaya çelişkiler çıkacaktır: aynı hadiseden doğan taleplerin bir kısmı 1976 tarihli Sözleşmenin sınırlarına tâbi iken, diğer bir grup alacak için daha düşük sınırların uygulanması gündeme gelebilecektir. Böyle bir ikili düzenin yaratılması, hukuksal açıdan doğru olmadığı gibi, uygulamada da sorun yaratır. Bu nedenle, 1976 tarihli Sözleşmenin 15 inci maddesinin birinci paragrafının ikinci cümlesinde öngörülen hakkın kullanılması doğru değildir. Bu kurala getirilen istisna, maddenin ikinci fıkrasında düzenlenmiştir.

Maddenin birinci fıkrasının (b) bendi, 1976 tarihli Sözleşmenin 15 inci maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendini karşılamaktadır. Bu hükme göre, taraf Devletler “kendi mevzuatı gereğince iç sularda seyretmiş olan gemilere” uygulanacak sınırlı sorumluluk sistemini belirlemekte serbesttir. 1976 tarihli Sözleşmeye taraf olan devletlerin büyük bir kısmı, bu haktan yararlanmış ve işsu gemilerini de Sözleşmenin kapsamına almıştır (CMI Raporu s. 485, 594). Bu hususta işsu gemilerinin maliklerini sınırsız sorumluluğa tâbi tutmak, adaletsizlik teşkil edecektir. Nitekim bazı göllerde ve nehirlerde yük ve yolcu taşımacılığı yapılmaktadır. Bu nedenle, 1976 tarihli Sözleşmede tanınan açık yetkiye istinaden ve Tasarının 931 inci maddesiyle kabul edilmiş olan genel ilkeye uygun olarak, Sözleşmenin işsu gemileri hakkında da uygulanacağı bu bent ile kabul edilmiştir. Gerçi 1976 tarihli Sözleşme uyarınca sorumluluğunu sınırlama hakkı tanınan “gemi maliki”, 1 inci maddenin ikinci paragrafı uyarınca “deniz gemisinin maliki”dir; ancak, Sözleşmenin 15 inci maddesinin ikinci paragrafının (a) bendinde yer alan açık kural dikkate alındığında, Sözleşmenin işsu gemilerine uygulandığı hallerde, “gemi maliki” kavramının da “işsu gemisi maliki” olarak okunup anlaşılması gerekmektedir.

Maddenin birinci fıkrasının (c) bendi ile getirilen düzenleme, 1976 tarihli Sözleşmenin 15 inci maddesinin ikinci paragrafının (b) bendi ile tanınan hakkın kullanılmasına yöneliktir. Mezkûr hükümle âkid devletlere, 300 tonilatodan küçük gemiler için sorumluluğun sınırlandırılması hususunda özel düzenlemeler yapma hakkı tanınmıştır. Londra konferansında, İsviçre gibi ülkeler, içsularda kullanılan bazı küçük tekneler için daha yüksek limitler kabul etme haklarını saklı tutmak istediğinden bu hüküm kabul edilmişti. 1976 tarihli Sözleşmeye taraf olan ülkelerin yaklaşık yarısı, bu haktan yararlanarak, 300 tonilatodan küçük gemiler için özel kurallar kabul etmiştir (CMI Raporu, sayfa 488, 598). Ancak, yapılan düzenlemelerin tümü, sorumluluk sınırının azaltılması yönünde olmuştur. Bunun dışında 1976 tarihli Sözleşmeden ayrılan bir düzenleme kabul edilmemiş, aksine, Sözleşme hükümlerinin, ulusal hukukta kabul edilen düşük sınırlar çerçevesinde uygulanması benimsenmiştir. Bu sebeplerle Tasarının bu hükmünde, 300 tonilatodan küçük gemiler hakkında özel düzenleme yapıldığı açıklanmış, sorumluluk sınırı ise 1332 nci maddede ayrıca düzenlenmiştir.

Maddenin birinci fıkrasının (d) bendinde, 1976 tarihli Sözleşmenin 15 inci maddesinin dördüncü fıkrasının (a) bendi ile tanınan hakkın kullanıldığı açıklanmıştır. Bu hüküm uyarınca âkid devletler, tercümede “sondaj ameliyesi gemileri” olarak nitelendirilen araçlar için ayrı bir düzenleme yapma hakkını haizdir. Nitekim 1976 tarihli Sözleşme iki ihtimalde

TÜRK TİCARET KANUNU

bu tür gemilere uygulanmaz: (1) âkid devlet, iç hukukunda, 1976 tarihli Sözleşmenin 6 ncı maddesinde öngörülen sınırlardan daha yüksek sınırlar kabul etmişse; (2) âkid devlet, bu tür gemilerin sorumluluğunu düzenleyen bir milletlerarası sözleşmeye taraf olmuşsa. Bu hüküm, 1976 tarihli Sözleşmenin müzakerelerine ilişkin Londra konferansı sırasında İskandinav heyetleri tarafından teklif edilmiş ve müzakerelerin sonucunda kabul edilmiştir (LLMC Tutanakları s. 180). Yapılan teklifin iki gerekçesi vardı: bir yandan bu tür araçların tonajının düşük olması sebebiyle tonaja göre tesis edilecek fon, zarar ile oranlandığında çok cüzi kalabileceğinden, iç hukukta daha yüksek sınırların kabul edilmesine olanak sağlanması istenmiştir; diğer yandan da, bu tür araçların 1976 tarihli Sözleşmenin 1 inci maddesinin ikinci paragrafı anlamında “gemi” sayılıp sayılmayacağı hususunda duyulabilecek tereddütlerin giderilmesi amaçlanmıştır. 1976 tarihli Sözleşmenin tanıdığı bu haktan, dört İskandinav ülkesi yararlanmıştı (CMI Raporu s. 493, 603). İskandinav temsilcilerin gündeme getirdiği endişeler, Türk hukuku ve uygulaması bakımından da aynen geçerli olduğundan, Tasarıda benzer bir düzenlemeye yer vermek gerekmiştir. Söz konusu araçlar için sorumluluk sınırları, Tasarının 1333 üncü maddesinde düzenlenmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasında, birinci fıkranın (a) bendinde öngörülen kurala, Polonya hukuku (CMI Raporu, s. 493, 593) doğrultusunda bir istisna getirilmesi isabetli bulunmuştur. Bu düzenlemeye göre, 1976 tarihli Sözleşmenin sınırları, maddede tarif edilen kişiler ve gemiler hakkında şöyle uygulanır: eğer ilgili ülkenin hukukunda sorumluluğun sınırlanması mümkün değilse, 1976 tarihli Sözleşme uygulanmaz; buna karşılık ilgili ülkede daha yüksek sınırlar tayin edilmişse, 1976 tarihli Sözleşme o yüksek sınırlar esas alınarak uygulanır. Diğer bir anlatımla, Sözleşmeye taraf olmayan ülkelerin vatandaşları ve bu ülkelerin bayrağını çeken gemiler bakımından, “mütekabiliyet” benzeri bir düzenleme getirilmiştir. Bu düzenleme, Türk hukuku açısından da isabetlidir. Üstelik, böyle bir hüküm sayesinde, kendi ülkesinde sınırlama hakkı bulunmayan borçlunun, Türkiye’de fon tesis ederek 1976 tarihli Sözleşmeden istifade etmeye çalışması da önlenmiş olur. Polonya hukukundaki düzenlemeye ek olarak, bu husustaki ispat yükünün alacaklıya ait olduğunu kabul etmek gerekir; madde bu doğrultuda kaleme alınmıştır.

IV- Sözleşmenin uygulanmayacağı alacaklar

MADDE 1331- (1) 1976 tarihli Sözleşmenin 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (d) ve (e) bentleri ile 3 üncü maddesinde sayılan alacaklara karşı sorumluluk sınırlandırılmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1331 - 1976 tarihli Sözleşmede, bazı alacakların, millî hukukta yapılacak bir düzenlemeyle uygulama alanı dışında bırakılmasına olanak tanınmaktadır. Tasarının 1331 inci maddesi, bu hususlarda düzenleme yapmak üzere hazırlanmıştır.

1976 tarihli Sözleşmenin uygulama alanı dışında bırakılabilecek ilk grup alacak, Sözleşmenin 1996 tarihli Protokol ile değişik 2 nci maddesinde yer almaktadır. Bu maddede

sıralanan alacaklardan (d) ve (e) bentlerinde belirtilenler için iç hukukta düzenleme yapılması hakkı tanınmıştır. Bu haktan, âkid devletlerin çoğu yararlanmıştır (CMI Raporu s, 497, 610). 1976 tarihli Sözleşmenin 18 inci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi uyarınca böyle bir düzenlemenin yapılabilmesi için, Sözleşmeye taraf olunurken çekince bildirilmesi gerekiyordu. Türkiye böyle bir çekince bildirmedeği için, bugüne kadar bir düzenleme yapılamamıştı. Ancak 1996 tarihli Protokol ile yapılan değişiklik uyarınca çekincelerin herhangi bir aşamada bildirilmesi serbest bırakılmıştır. Böylece Türkiye bakımından da, Protokole katılma belgesi tevdi edilirken çekincenin bildirilmesi yolu açılmıştır. Türk karasularında ve limanlarında gemi ve yük enkazlarının sebep olduğu büyük zararlar dikkate alındığında, bu alacaklara karşı sorumluluğun sınırlandırılması olanağını kaldırma hakkı bahşeden bu çekincenin bildirilmesi ve buna göre millî hukukta düzenleme yapılması zorunludur. Dolayısıyla maddede, 1976 tarihli Sözleşmenin, enkaz kaldırma alacaklarına uygulanmayacağı tasrih edilmiştir.

Öte yandan, Sözleşmenin 3 üncü maddesinin (c) ve (e) bentleri bakımından da ulusal hukukta düzenleme yapılması serbest olduğundan, bu olanaktan yararlanılmadığını, maddenin aynen uygulanacağını bildirmek gerekmiştir. Bu maddede düzenlenen talepler bakımından önem taşıyan bazı özelliklerin belirtilmesi gerekmektedir.

1976 tarihli Sözleşmenin 3 üncü maddesinin (a) bendinde 1996 tarihli Protokol ile yapılan değişiklik uyarınca, Tasarının 1312 nci maddesinde düzenlenen, 1989 tarihli “Kurtarma Hakkında Milletlerarası Sözleşme”nin 14 üncü maddesinde öngörülen “özel tazminat” taleplerine karşı sınırlama yolunun kapalı olduğu açıklanmıştır. Böylece, bu açıdan da Tasarının hükümleri arasında paralellik sağlanmıştır.

1976 tarihli Sözleşmenin 3 üncü maddesinin (b) bendi, bu Sözleşme ile 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesi arasındaki sınırları tayin etmektedir. Anılan hükme göre, 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesi ve tadilleri anlamında “hidrokarbonlarla kirlenmeden ileri gelen zararlardan doğan alacaklar” için 1976 tarihli Sözleşme uygulanmaz. Bu terim, hem 1976 tarihli Sözleşmenin 3 üncü maddesinin (b) bendinde hem de 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin I inci maddesinin 5 ve 6 ncı fıkralarında “oil pollution damage” olarak ifade edilmiştir; tercümelerde ise bir yandan “hidrokarbonlarla kirlenmeden ileri gelen zararlar” (1976 tarihli Sözleşme), diğer yandan “petrol kirlenme zararı” (1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesi) kullanılmıştır. Bu tercümeler, İngilizce asıl metinlere uygun olarak, özdeş kabul edilecektir. Buna göre, 1976 tarihli Sözleşmenin 3 üncü maddesinin (a) bendi uyarınca hariç bırakılan alacaklar, 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin I inci maddesinin 5 ve 6 ncı fıkralarında tarif edilen zarardan doğan alacaklardır. Öte yandan, 1976 tarihli Sözleşmenin 3 üncü maddesinin (b) bendinde, “1969 tarihli Hukuki Sorumluluk Sözleşmesi ve yürürlükte olan tadil ve ekleri”ne atıf yapılmıştır. Ancak Türkiye, doğrudan 1992 yılında değiştirilmiş Sözleşmeye taraf olduğu için, hükmün de “1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesi ile yürürlükte olan tadil ve ekleri”ne atıf şeklinde anlaşılması gerekmektedir.

Önemle işaret etmek gerekir ki, 1976 tarihli Sözleşmenin 3 üncü maddesinin (b) bendinin uygulanabilmesi için, 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin doğrudan uygulanmakta olması şart değildir. Bir “petrol kirlenme zararı” 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin tanımına girdiği halde Sözleşmenin uygulanmadığı haller bulunabilir; örneğin 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin II nci maddesinin (a) bendinin (i) altbendi uyarınca âkid devlet karasularında meydana gelmeyen zarara Sözleşme doğrudan uygulanmaz. Ancak bu hallerde dahi, o “petrol kirlenme zararı” yine de 1976 tarihli Sözleşmenin 3 üncü maddesinin (b) bendi uyarınca o Sözleşmenin kapsamının dışındadır. Önemli olan, 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesi’nin somut olarak uygulanmakta olup olmaması değildir; 1976 tarihli Sözleşmenin 3 üncü maddesinin (b) bendi açısından ayırıcı husus, bir “petrol kirlenme

zararı'nın soyut olarak 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin tanımına girip girmediği hususudur. Bir örnek verilecek olursa, Bulgaristan 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesine taraf değildir. Bulgaristan karasularında, Türk bayraklı bir tankerden petrol sızıntısı olsa, bu sızıntının yol açtığı zarar, 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin I inci maddesinin 5 ve 6 ncı fıkraları anlamında “petrol kirlenme zararı” niteliğindedir. Ama bu zarar için Türkiye’de dava açılırsa, 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesi uygulanamaz çünkü zarar, 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesine taraf olmayan Bulgaristan’ın karasularında meydana gelmiştir. Böyle bir halde geminin maliki, sorumluluğunu 1976 tarihli Sözleşme uyarınca da sınırlayamaz, çünkü 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin verdiği tanıma uyan “petrol kirlenme zararı”, 3 üncü maddenin (b) bendi uyarınca 1976 tarihli Sözleşmenin dışındadır. (Bu durumun gemi malikleri bakımından yarattığı mahzurları gidermek üzere Tasarının 1338 inci maddesi sevk edilmiştir.)

Buna karşılık, 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesi anlamında “petrol kirlenme zararı” niteliğinde olmayan zarar, 1976 tarihli Sözleşmenin 3 üncü maddesinin (b) bendindeki istisnaya da girmez. Bu çerçevede özellikle önem taşıyan iki zarar türü belirtilebilir. 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin I inci maddesinin 5 inci fıkrası uyarınca “petrol”, “dayanıklı hidrokarbon mineralleri” ifade etmektedir. O halde, “hidrokarbon mineral” niteliğinde olan, ama “dayanıklı” olmayan petrol, 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesi kapsamında değildir. Aynı şekilde, Sözleşmenin I inci maddesinin 6 ncı fıkrası “gemiden sızan veya bırakılan” kıtasını aramaktadır. “Gemi” 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin I inci maddesinin birinci fıkrasında tanımlanmıştır. Bu tanım, esas olarak, tankerleri ve hem kuru hem de sıvı yük taşımaya elverişli gemileri içine almaktadır. Buna karşılık, kuru yük veya konteyner gemileri, 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin I inci maddesinin birinci fıkrasındaki tanıma girmez. Bu nedenle, bir kuru yük gemisinin yakıtı olarak taşınan (1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin I inci maddesinin beşinci fıkrası anlamında) “dayanıklı hidrokarbon mineraller” (yani bunker) sızıntısından doğan zarar, 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin dışında kalmaktadır. O halde, 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesi anlamında “gemi” sayıldığı halde taşıdığı yük nedeniyle bu Sözleşmenin dışında kalan gemiler olabileceği gibi, yol açtığı sızıntının 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesi anlamında “petrol” sızıntısı olmasına rağmen, aynı Sözleşme anlamında “gemi” niteliğini haiz olmadığı için yine bu Sözleşmenin dışında kalan zararlar olabilir. Bu tür zararlar, diğer şartlar da oluşmuşsa, 1976 tarihli Sözleşmenin kapsamına girebilir; yani Sözleşmenin 3 üncü maddesinin (b) bendindeki istisna hükmü uygulanmaz.

1976 tarihli Sözleşmenin 3 üncü maddesinin (c) ve (d) bentleri, nükleer zarara ilişkin tazminat talepleri hakkında düzenleme içermektedir. Maddenin (d) bendi, bir nükleer geminin malikine, nükleer zarar nedeniyle yöneltilecek talepleri, Sözleşmenin kapsamı dışına çıkartmıştır. Buna karşılık (c) bendi, diğer nükleer zararları, özel mevzuatına bırakmıştır. Türk hukukunda bu hususa ilişkin özel kurallar yoksa da, nükleer zarardan doğan talepler hakkında da sınırlandırmanın caiz olmadığına böylece tasrih edilmesi uygun görülmüştür.

1976 tarihli Sözleşmenin 3 üncü maddesinin (e) bendi, iş ve sosyal güvenlik hukukuna tâbi alacakları karşılamaktadır. Türk hukuku bakımından (818 sayılı Borçlar Kanununun 55 ve 100 üncü maddeleri anlamında) yardımcı şahıs sayılan kişilerin ile onların mirasçılarının, işveren konumundaki gemi maliki veya kurtaran aleyhindeki talepleri, tâbi oldukları hukuka göre sınırlama konusu yapılamıyorsa, 1976 tarihli Sözleşme uyarınca da sınırlama yoluna gidilemez. Türk hukukunda bu tür alacaklar hakkında sınırlama caiz olmadığından, 1976 Sözleşmesi uygulanmayacaktır.

V- Üçyüz tonilatodan küçük gemiler

MADDE 1332- (1) 1976 tarihli Sözleşmenin 15 inci maddesinin ikinci paragrafının (b) bendinde sayılan gemiler için, aynı Sözleşmenin 6 ncı maddesinin birinci paragrafının (b) bendi uyarınca hesaplanacak sorumluluk sınırı 83.500 Özel Çekme Hakkıdır. Diğer hâllerde, 1976 tarihli Sözleşmenin öngördüğü sorumluluk sınırları geçerlidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1332 - 1976 tarihli Sözleşmenin 15 inci maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendine uygun olarak, Tasarının 1330 uncu maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde 300 tonilatodan küçük gemiler için ayrı sorumluluk sınırı kabul edilmesi öngörülmüştür. Çeşitli ülkelerde yapılan düzenlemeler karşılaştırıldığında, yalnızca maddi zarar talepleri bakımından, 1976 tarihli Sözleşmede öngörülen sınırlara göre daha düşük maktu sınırların kabul edildiği anlaşılmaktadır (CMI Raporu, s. 488, 598). Böylece, sorumluluk sigortası primlerinin bu tür araçların malikleri için katlanılabilir bir düzeyde tutulması ve sigortanın yaygınlaşması amaçlanmıştır. Bu amaç, Türk hukuku açısından da yerinde bulunmuştur. 1976 tarihli Sözleşmenin 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin (i) altbendi, 500 tonilatoyu geçmeyen gemiler için sınırı 167.000 Özel Çekme Hakkı olarak tayin etmiştir. 1996 Protokolü ile bu sınır 2.000 tonu geçmeyen gemiler için bir milyon Özel Çekme Hakkına yükseltilmiştir. Ancak bu artışın 300 tonilatodan küçük gemilere yansıtılması, sigorta primleri açısından mahzurlu olacaktır. Bu nedenle, 1976 tarihli Sözleşmedeki sınırın yarısı, yani 83.500 Özel Çekme Hakkı, sınır kabul edilmiştir. Bu sınır, yalnızca malvarlığına ilişkin maddi zarar taleplerinde uygulanır; cismani zarar ve yolcuların talepleri bakımından 1976 tarihli Sözleşmenin hükümleri ve diğer ilgili kurallar (örneğin, daha yüksek sınırlar kabul eden 2002 tarihli Yolcuların ve Bagajının Deniz Yoluyla Taşınmasına İlişkin Atina Sözleşmesinin hükümleri veya bu Sözleşmenin iç hukuka aktarılması amacıyla kabul edilen Tasarının 1256 ilâ 1270 inci hükümleri) uygulanır.

VI- Sondaj işlemi gemileri

MADDE 1333- (1) Sınırlamaya esas olan alacağın, geminin sondaj işlemi için kullanılmak üzere sondaj yerinde bulunduğu sırada doğmuş olması şartıyla, 1976 tarihli Sözleşmenin 15 inci maddesinin dördüncü paragrafında sayılan gemiler hakkında aşağıdaki sorumluluk sınırları uygulanır:

- a) 1976 tarihli Sözleşmenin 6 ncı maddesinin birinci paragrafının (a) bendinde sayılan alacaklar için 32.000.000 Özel Çekme Hakkı.
b) 1976 tarihli Sözleşmenin 6 ncı maddesinin birinci paragrafının (b) bendinde sayılan alacaklar için 20.000.000 Özel Çekme Hakkı.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1333 - 1976 tarihli Sözleşmenin 15 inci maddesinin dördüncü fıkrasının (a) bendine uygun olarak, Tasarının 1330 uncu maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde sondaj ameliyesi gemileri için daha yüksek bir sorumluluk sınırının kabul edilmesi öngörülmüştür. Bu hükmün hazırlanmasında örnek alınan İskandinav hukukunda, sınırlar şöyle tayin edilmiştir: 1976 tarihli Sözleşmenin 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde sayılan alacaklar (ölüm ve cismani zarar) için 32 milyon Özel Çekme Hakkı ve Sözleşmenin aynı maddesinin (b) bendinde sayılan alacaklar (maddi zarar) için 20 milyon Özel Çekme Hakkı. Bu sınırların uygulanması için zararın, geminin fiilen sondaj ameliyesi için kullanılırken doğmuş olması şarttır; çünkü bu sondaj çalışmalarının barındırdığı çok yüksek zarar riski nedeniyle sınırlar arttırılmaktadır. Buna karşılık gemi, sondaj mahalline veya mahallinden çekilirken yahut bir tersanede tadil ve bakım işleri için bulunurken sondaja bağlı riskler doğmaz. Bu sebeple, bu aşamalarda meydana gelebilecek zararda yüksek sınırlar uygulanmaz. Öte yandan, sondaj gemilerinde yolcu bulunmayacağı için, 1976 tarihli Sözleşmenin 7 inci maddesinde sayılan alacaklar için ayrı bir sınır tayin edilmesine gerek duyulmamıştır. İskandinav hukukunun bu düzenlemesinin örnek alınması gerekmiştir. Türk karasularında yoğunlaşan sondaj çalışmaları dikkate alındığında, bu açıdan en yaygın uygulamanın yaşandığı İskandinav ülkelerinde kabul edilen sorumluluk sınırlarının mehz seçilmesi uygun görülmüştür.

VII- Öncelik

MADDE 1334- (1) Ölüm ve yaralanmadan doğan alacakların, 1976 tarihli Sözleşmenin 6 ncı maddesinin ikinci paragrafı uyarınca sahip oldukları hakların ihlal edilmemesi kaydıyla, aynı maddenin üçüncü paragrafında sayılan alacaklar, birinci paragrafının (b) bendinde yazılı diğer alacaklara oranla önceliklidir.

(2) Bu öncelik, paylaştırmada aşağıdaki sıra izlenerek gerçekleştirilir:

- a) 1976 tarihli Sözleşmenin 6 ncı maddesinin birinci paragrafının (b) bendinde sayılan alacaklarla, ikinci paragrafında yazılı alacakların arasındaki paylaşırma oranı belirlenir.

b) Bu oranlara göre, ikinci paragrafta yazılı alacaklara düşen paylar belirlenir.

c) Fondan, bu paylar ve üçüncü paragrafta sayılan öncelikli alacaklar ödenir.

d) Bakiyeden, birinci paragrafın (b) bendinde yazılı diğer alacaklar ödenir.

e) Fon, ikinci paragrafta yazılı alacaklara düşen payları ve üçüncü paragrafta yazılı öncelikli alacakları karşılamaya yetmezse, fonun tamamı bu alacaklılar arasında garameten paylaştırılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1334 - 1976 tarihli Sözleşmenin 6 ncı maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca âkid devletlere, “liman tesislerine, havuzlarına, seyrüsefere elverişli su yollarına ve seyir yardımcı tesislerine” ika edilen zarardan doğan alacaklara, “malvarlığı zararı”ndan doğan taleplere göre öncelik bahşetme hakkı tanınmıştır. Ancak, bu önceliğin tanındığı hallerde bile, “kişivarlığı zararı”ndan doğan taleplerin 1976 tarihli Sözleşmenin 6 ncı maddesinin ikinci fıkrası uyarınca haiz olduğu önceliğe halel gelmeyecektir. Bu haktan yararlanan ülke sayısı azdır (bakınız. CMI Raporu, s. 463, 551). Ancak, hükmün sevk edilmesindeki amaca bakıldığında, Türk hukuku bakımından ihtiyaçlara cevap veren bir düzenleme teşkil ettiği görülmektedir. Bu tesislerin malikleri ve işletenleri genellikle kamu kurum ve kuruluşlarıdır; üstelik o tesisler sırf gemilerin değil aynı zamanda yükle ilgililerin ve yolcuların da çıkarlarına hizmet etmektedir. Dolayısıyla, tesislere verilen zararın öncelikle karşılanması, hem ortak çıkarlara uygundur hem de kamu bütçesinin yükünü azaltmaktadır. Dolayısıyla 1976 tarihli Sözleşmenin 6 ncı maddesinin üçüncü fıkrası ile tanınan haktan yararlanmak ve bu maddede sayılan alacaklara öncelik tanımak gerekmiştir. Maddenin birinci fıkrası bu amaçla kaleme alınmıştır.

Bu maddede öngörülen önceliğin nasıl uygulanacağı tereddütlere yol açmıştır. 1976 tarihli Sözleşmenin 6 ncı maddesinin ikinci fıkrası uyarınca ölüm ve cismani zarar alacakları bakiyesi, aynı maddenin 1 inci fıkrasının (b) bendi uyarınca maddi zarar için ayrılan fona garameten katılır. Bu kez, Sözleşmenin 6 ncı maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca liman tesisleri zararı da fona karşı ileri sürüldüğünde, iki ihtimal gündeme gelmektedir: ya cismani zarar bakiyesine “halel gelmemesi için” liman zararı alacaklarıyla birlikte bu bakiyeye de öncelik tanınacaktır, ya da cismani zarar bakiyesinin, liman zararı olmasaydı fondan garameten alacağı paya “halel gelmemesi için” bu payın her ihtimalde hesaplanıp ödenmesi

kabul edilecektir. Hükümlerin yasama amaçları dikkate alındığında, birinci hesap yönteminin 1976 tarihli Sözleşmenin sistemiyle ve düzenlemeleriyle çeliştiği görülmektedir. Cismani zarar bakiyesinin 6 ncı maddenin ikinci fıkrası uyarınca sahip olacağı hak, birinci fıkranın (b) bendine göre tesis edilen fona garameten katılmaktır; yoksa, bir liman zararının doğup doğmaması ihtimaline göre, cismani zarar bakiyesinin kısmen veya tamamen öncelikle ödenmesi sözkonusu değildir. Nitekim cismani zarar alacaklılarına, her bir olayda tümüyle tesadüfi ortaya çıkabilecek liman zararı talebinin varlığına bağlı olarak farklı dereceler tanınması, doğrudan 6 ncı maddenin üçüncü fıkrasına aykırıdır. Bu sebeple, hesaplamanın şöyle yapılması gerekmektedir: önce, liman zararı dikkate alınmadan, cismani zarar bakiyesi ile maddi zarar toplamının fondaki garame payları hesaplanır. Bu oranlara göre, bir liman zararı olmasaydı, cismani zarar bakiyesinin fondan alacağı pay hesaplanır. Cismani zarar bakiyesinin bu garame payı, liman zararı ile aynı sırada ele alınarak ödenir. Bu ödemelerden sonra artan fon, maddi zarar alacaklılarına garameten paylaşılır. Eğer 6 ncı maddenin birinci fıkrasının (b) bendi uyarınca tesis edilen fon, cismani zarar bakiyesinin garame payı ile liman alacaklarını tümüyle karşılamaya yetmezse, fon bu iki alacak grubu arasında garameten pay edilir; bu nedenle, maddi zarar alacaklılarına bir pay kalmaz. Maddenin ikinci fıkrası, bu hesap yöntemini açıklamak amacıyla sevk edilmiştir.

VIII - Fon kurmadan sorumluluğun sınırlanması

MADDE 1335- (1) 1976 tarihli Sözleşmenin 10 uncu maddesi uyarınca, fon kurulmadan da sorumluluğu sınırlama hakkı ileri sürülebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1335 - Bu madde, fon tesisini ihtiyari sayan 1976 tarihli Sözleşmenin 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinin tekrarı niteliğindedir. Aynı fıkranın ikinci cümlesi, ulusal hukukta düzenleme yapılarak, “sorumluluğun sınırlandırılması için, fon tesisini mecburi hâle getirme” olanağı tanımaktadır. Ancak böyle bir zorunluluk kabul edilmesi, özellikle büyük tonajda gemilerde, çok büyük meblağların bankalarda bloke edilmesine yol açar; bu da, davaların erken aşamalarında, uyuşmazlıkların sulh yoluyla hallini güçleştirir, çünkü, sulh için ayrılacak para bloke edilmiş olur. Dolayısıyla, fon tesis edilmeden de sorumluluğun sınırlandırılmasına olanak tanınması, tatbikatın ihtiyaçlarına daha uygundur. Bu gerekçelerle, genel eğilime uygun olarak (CMI Raporu, s. 465, 470), Türk hukukunda da fon tesisini ihtiyari bırakmak isabetli görülmüştür.

B) Petrol kirliliği zararı hakkında özel hükümler**I - Kural**

MADDE 1336- (1) 24/7/2001 tarihli ve 24472 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 27/11/1992 tarihli Petrol Kirliliğinden Doğan Zararın Hukuki Sorumluluğu ile İlgili Uluslararası Sözleşmenin 1 inci maddesinin altıncı paragrafında tanımlanan “kirlenme zararı” hakkında bu Sözleşme ve 18/7/2001 tarihli ve 24466 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 27/11/1992 tarihli Petrol Kirliliği Zararının Tazmini İçin Bir Uluslararası Fonun Kurulması ile İlgili Uluslararası Sözleşme hükümleri uygulanır. Bu sözleşmelerin doğrudan veya bu Kanun uyarınca uygulandıkları hâllerde, mevzuatın, bu sözleşmelerde düzenlenen hususlara ilişkin diğer hükümleri uygulanmaz.

(2) 27/11/1992 tarihli Petrol Kirliliğinden Doğan Zararın Hukuki Sorumluluğu ile İlgili Uluslararası Sözleşmenin Nihai Maddelerinin 14 ve 15 inci maddeleri ile 27/11/1992 tarihli Petrol Kirliliği Zararının Tazmini İçin Bir Uluslararası Fonun Kurulması ile İlgili Uluslararası Sözleşmenin Nihai Maddelerinin 32 ve 33 üncü maddeleri uyarınca yapılacak değişikliklerin Türkiye Cumhuriyeti bakımından yürürlüğe girdikleri tarihten başlayarak, bu madde, anılan değişiklikleri de içine alacak şekilde uygulanır.

(3) Bu Kısımda geçen;

a) “1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesi” ibaresi “27/11/1992 tarihli Petrol Kirliliğinden Doğan Zararın Hukuki Sorumluluğu ile İlgili Uluslararası Sözleşme”yi ve bu Sözleşmeye ilişkin değişikliklerden Türkiye Cumhuriyeti bakımından yürürlüğe girmiş olanları,

b) “1992 tarihli Fon Sözleşmesi” ibaresi “27/11/1992 tarihli Petrol Kirliliği Zararının Tazmini İçin Bir Uluslararası Fonun Kurulması ile İlgili Uluslararası Sözleşme”yi ve bu Sözleşmeye ilişkin değişikliklerden Türkiye Cumhuriyeti bakımından yürürlüğe girmiş olanları, topluca ifade eder.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1336 ncı maddesinde, 1328 inci madde için bildirilen gerekçeler doğrultusunda, bu maddenin de birinci fıkrasına Resmî Gazete ile ilgili bilgiler eklenmiş; ayrıca maddelerde kullanılan “1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesi” ve “1992 tarihli Fon Sözleşmesi” ibarelerinin ifade ettiği anlamları açıklayan üçüncü fıkra eklenmiştir. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1336 - “1992 tarihli, Petrol Kirliliğinden Doğan Zararın Hukuki Sorumluluğu ile ilgili Uluslararası Sözleşme”nin I inci maddesinin altıncı paragrafı, o Sözleşmenin düzenlediği “kirlenme zararı”nı tarif etmiştir. Tasarının 1336 ncı maddesinin birinci fıkrası, bu tanıma giren kirlenme zararı hakkında, “1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesi” ile “1992 tarihli Petrol Kirliliği Zararının Tazmini İçin Bir Uluslararası Fonun Kurulması ile ilgili Uluslararası Sözleşme”nin, o Sözleşmelerde belirlenmiş şartlarla doğrudan uygulanacağını açıklığa kavuşturmuştur. Dolayısıyla Sözleşmelerin Resmi Gazetede yayımlanan tercüme dikkate alınacak, tercüme yanlışları halinde İngilizce veya diğer resmi dillerden birinde kullanılan terim ve ifadeler esas alınarak karar verilecektir.

Maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesi, 1992 tarihli Sözleşmeler ile millî mevzuat arasındaki sınırları çizmektedir. 1992 tarihli Sorumluluk ve Fon Sözleşmeleri, düzenledikleri hususlarda kapalı bir sistem getirmektedir. Bu Sözleşmelerde ele alınan tazminat talepleri hakkında, münhasıran Sözleşmelerin getirdiği düzen uygulanır; milletlerarası hukukun veya ulusal hukukun başka kurallarına müracaat edilemez. Bu temel ilke, 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin III üncü maddesinin dördüncü paragrafının birinci cümlesinde açıkça tasrih edilmiştir. Ancak, bu hususta Türk hukuku bakımından tereddütlerin yaşanabileceği görülmektedir. Nitekim, 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin I inci maddesinin altıncı paragrafının (b) bendinde ve yedinci paragrafında tarif edilen “önleyici tedbirler” aynı zamanda Çevre Kanununun 3 üncü maddesinin (e) bendinin de kapsamına girmektedir. Dolayısıyla, bu nedenle kamu tüzel kişileri tarafından yapılan masraflar için 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerinin işletilmesi gündeme gelebilecektir. Oysa, 6183 sayılı Kanuna göre yapılacak takiplerde, Fon Sözleşmesinin 7 nci maddesinin dördüncü paragrafı uyarınca Fonun davaya müdahale hakkı temin edilemez. Diğer yandan, Çevre Kanununun 3 üncü maddesinin (e) bendinin ikinci fıkrasında öngörülen kurtuluş kanıtı, 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinde yoktur. Dolayısıyla bu tür masraflar, (diğer şartlar da oluşmuşsa) her ihtimalde Fon’dan tahsil edilir. Bunun yanı sıra, denizde meydana gelen petrol kirliliğine ilişkin olarak çeşitli kanunlarda ve diğer mevzuatta düzenlemeler bulunmaktadır. Bu düzenlemelerin çoğu, 1992 tarihli Sözleşmelerde kabul edilmiş olan kurallara aykırı düşmektedir. Önemle vurgulanmalıdır ki, iç hukuk düzenlemeleri ile 1992 tarihli Sözleşmelere aykırı hüküm ve uygulamaların kabul edilmesi, hem Türkiye’nin milletlerarası taahhüt ve yükümlülüklerini ihlal eder, hem de o Sözleşmelerde öngörülen (sigortacıya ve Fon’a) müracaat yollarının kapanması sonucunu doğurur. Türkiye’nin, Fon’a en çok katkı payı ödeyen on ülkeden biri olduğu dikkate alınırca, Fon’a müracaat yolunu kapatacak uygulamalar içine girilmesinin sakıncaları büsbütün belirginleşir, çünkü böyle uygulamalar sebebiyle Fon ödemeye yapmaktan kaçınabilecektir. Açıklanan bu gerekçelerle, birinci fıkranın ikinci cümlesi sevk edilmiş ve 1992 tarihli Sözleşmelerin düzenlediği hususlarda, mevzuatın diğer hükümlerinin kesinlikle uygulanmayacağı açıklanmıştır.

Maddenin ikinci fıkrası, Tasarının 1328 inci maddesinin ikinci fıkrasında 1976 tarihli Sözleşme için kabul edilen kuralı, 1992 tarihli Sözleşmelerin ikisi için tekrar etmektedir. Dolayısıyla, orada bildirilen gerekçeler, burada da aynen geçerlidir. Resmi Gazete metinlerinde bu kez “tadil” yerine “revizyon” dendiği için, Tasarıda da bu terim kullanılmıştır.

II - Yabancılik unsuru taşımayan hâller

MADDE 1337- (1) 1992 tarihli Sorumluluk ve Fon Sözleşmeleri, Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanunun 1 inci maddesinin birinci fıkrası anlamında yabancılik unsuru taşımayan hâllerde de uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1337 - Bu maddede, 1992 tarihli Sözleşmelerin uygulanması için yabancılik unsurunun aranmadığı, yani Sözleşmelerin, tümüyle ulusal nitelikteki kirlenme hallerinde de uygulanacağı açıklanmıştır. Bu ilke, Almanya’da da 1969 tarihli Sorumluluk Sözleşmesi için kabul edilmiştir. Yabancılik unsuru taşımayan uyuşmazlıklarda bu Sözleşmeler uygulanmazsa, Türk bayraklı bir tankerin Türkiye’de yolaçtığı kirlenme zararında, 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesi uyarınca sigortacıya ve 1992 tarihli Fon Sözleşmesi uyarınca Uluslararası Tazminat Fonuna doğrudan müracaat hakları, Türk vatandaşlarından esirgenmiş olur. Üstelik 1997 yılında meydana gelen “TPAO” kazası gibi, hem Türk vatandaşlarının hem de yabancıların zarar gördüğü hallerde, iki farklı rejim (üstelik de Türk vatandaşlarının aleyhine) uygulanacaktır. Dolayısıyla her iki Sözleşmenin, “yabancılik unsuru” aranmaksızın, düzenledikleri bütün hallerde uygulanması gereklidir. Esasen, her iki Sözleşme de zaten, böyle bir unsur aramadan, uygulama alanlarını tayin etmiştir (II nci ve 3 üncü maddeler). Dolayısıyla, doğrudan Sözleşme metinlerine göre de “yabancılik unsuru” aranmaz. Bu nedenle, Tasarıda yer verilen hüküm, Sözleşmelerin kabul ettiği ilkeyi tasrih etmektedir.

Kaldı ki, 1992 tarihli Fon Sözleşmesi tahtında doğrudan Fon’a yöneltilcek talepler bakımından, “yabancılik unsuru” daima oluşur. Çünkü Fon İdaresinin yerleşim yeri Londra’dır.

III - Uygulama alanının genişletilmesi

MADDE 1338- (1) 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin I inci maddesinin altıncı paragrafında tanımlanan bir “kirlenme zararı”, aynı Sözleşmenin III üncü maddesinin dördüncü paragrafında sayılan kişilerden başkalarına karşı ileri sürülürse, bu kişiler sorumluluklarını, 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin V inci maddesinin kıyasen uygulanması suretiyle sınırlayabilirler. Sorumluluk sınırının hesabında,

aynı Sözleşmenin I inci maddesinin altıncı paragrafında tanımlanan geminin tonajı esas alınır.

(2) 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin I inci maddesinin altıncı paragrafının (a) bendinde tanımlanan bir “kirlenme zararı”, aynı Sözleşmenin II nci maddesinin (a) bendinde belirlenen yerlerin dışında meydana gelmişse, sorumlu tutulan kişi, sorumluluğunu, 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin V inci maddesinin kıyasen uygulanması suretiyle sınırlayabilir.

(3) Birinci ve ikinci fıkra uyarınca sorumlu tutulan kişi, 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin VII nci maddesinin sekizinci paragrafında tanımlanan türde bir sigorta yaptırmışsa, aynı Sözleşmenin VII nci ve VIII inci maddeleri kıyasen uygulanır.

(4) Bu maddeye göre kurulan fon, 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin doğrudan uygulanması suretiyle kurulabilecek bir fondan bağımsızdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca Tasarının 1338 inci maddesinin üçüncü fıkrasında atıf yapılan fıkralar açıkça belirtir değişiklik yapılmak, dördüncü fıkrasında “tesis edilen” ibaresi işlemi daha iyi ifade eden “kurulan” şeklinde değiştirilerek kabul edilmiştir. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1338 - Maddenin birinci fıkrasında kişi itibarıyla kıyasen uygulama hâli düzenlenmiştir. 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesi, “kirlenme zararı” nedeniyle doğrudan ve münhasıran maliki sorumlu tutmuştur (I inci maddenin üçüncü paragrafı). Sözleşmenin III üncü maddesinin dördüncü paragrafı uyarınca, “kirlenme zararı” nedeniyle malike yöneltilecek bütün talepler, bu Sözleşmeye tâbi olacaktır. Aynı fıkranın ikinci cümlesi uyarınca da, mezkûr taleplerin yöneltilemeyeceği kişilerin bir listesi verilmiştir. Bu kurallar bir arada ele alındığında, ortaya çıkan sonuç şu olmaktadır: 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin tarif ettiği anlamda “kirlenme zararı”ndan doğan taleplerin, geminin malikine yöneltilmesi zorunludur; bu talepler, Sözleşmenin III üncü maddesinin dördüncü paragrafının ikinci cümlesinde sayılan kişilere karşı ileri sürülemez. Ne var ki Sözleşmenin bu hükmü, bir deniz kazası nedeniyle sorumlu tutulması mümkün olabilecek bütün kişileri kapsamaz. Uygulamada karşılaşılan kazalar ve davalar çerçevesinde, gemiyi inşa eden tersanenin, klas kuruluşunun, liman ve terminal işleticisinin, çatmada kusuru

bulunan ama tanker niteliğinde olmayan bir geminin malikinin de sorumluluğunun tartışma konusu edildiği görülmüştür. Bu kişiler, 1992 tarihli Sözleşmelerle getirilen sistemden yararlanamaz. Ancak talebin konusu, 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesi anlamında bir “kirlenme zararı” olduğundan, 1976 Sözleşmesinin de (3 üncü maddesinin (b) bendinde yer alan istisna hükmü nedeniyle) doğrudan uygulanması mümkün değildir. Dolayısıyla, bu kişiler bakımından da bir düzenleme yapılması zorunludur. Aksi halde alacaklılara, sorumluluğu sınırlı olmayan kişilere dava açarak, 1992 tarihli Sözleşmelerle kurulan sistemi dolanma olanağı sağlanır. Alman hukukunda, bu tür talepler için özel bir hüküm sevk edilmiştir. Alm. TK.’nın 486 ncı paragrafının üçüncü fıkrasının birinci cümlesi uyarınca, 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinden doğan talepler, malikin dışında, 1976 Sözleşmesinin 1 inci maddesinde sayılan kişilere yöneltilirse, bu kişiler 1976 Sözleşmesini kıyasen uygulayarak sorumluluklarını sınırlayabilir. Oysa, 1976 Sözleşmesinin 1 inci maddesindeki liste, 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin III üncü maddesinin dördüncü paragrafının ikinci cümlesindeki liste ile karşılaştırıldığında, iki listenin geniş ölçüde örtüştüğü görülmektedir. Lâfzi bir yorumdan hareket edilirse, yalnızca şu kimseler 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesi’nde dava açılmayacağı bildirilen kişilerin dışında kalmış sayılabilir: 1976 Sözleşmesinin 2 nci maddesinin birinci paragrafının (d) ve (e) bentlerinde sayılan “enkaz kaldıranlar” ve 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesi III üncü maddesinin dördüncü fıkrasının (d) bendinde belirtilen “izin veya talimat olmadan hareket eden kurtarıcılar”. Dolayısıyla, Alm. TK.’daki hükmün korumak istediği kimseler, esasen 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesi tahtında zaten korunmuştur. Çünkü onlara dava açılması yasaklanmıştır. Bu garip düzenin sebebini, hükmün yasama tarihçesinde bulmak mümkündür. Almanya, 1969 tarihli Sorumluluk Sözleşmesine taraf olurken, anılan hükmü kabul etmişti. 1969 tarihli Sözleşmede ise, yalnızca gemi adamları ve müstahdemler aleyhine dava yasağı öngörülmüştü. Dolayısıyla eski düzenlemede, Alman hükmünün bir anlamı vardı. Sözleşmede sayılmış olmayan çok sayıda başka kişi de korunmaktaydı. Oysa yeni sistemde, böyle bir himaye verilecekse, bambaşka kişilerin düşünülmesi gerekmektedir. İşte bu düşünceler çerçevesinde, Alman hukukundaki düzenlemenin yerine, Tasarıdaki hüküm getirilmiştir. Bu hüküm ile, bir yandan korunan kişilerin çerçevesi genişletilmiş, diğer yandan da 1976 tarihli Sözleşmede değil de, 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinde öngörülen sınırlandırma fonunun kıyasen uygulaması kabul edilerek alacaklıların himayesi genişletilmiştir. Sonuçta da, 1992 tarihli Sözleşmeler ile ihdas edilen sistemle tam bir uyum sağlanmıştır. Sözleşme uyarınca malike tanınan sorumluluk sınırı ile bu fıkra uyarınca tesis edilebilecek bir fon arasında eşitlik sağlamak gerekir. Bu nedenle, sınırın hesabında, sorumlu tutulan herkes bakımından, Sözleşmenin I inci maddesinin altıncı paragrafının (a) bendinde tarif edilen geminin esas alınması zorunludur. Tasarıdaki hükmün ikinci cümlesi, bu hususu düzenlemektedir.

İkinci fıkrada 1992 Sorumluluk Sözleşmesinin uygulama alanı, yer itibarıyla kıyasen genişletilmektedir. “Önleyici tedbirler” bakımından 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin uygulanması için, Sözleşmenin II nci maddesinin (b) bendine göre bir coğrafi sınırlama yoktur. Dolayısıyla, bir Türk mahkemesi, “önleyici tedbir” masraflarına ilişkin bir uyuşmazlıkta, her ihtimalde (yani kazanın veya zararın yeri, geminin bayrağı gibi unsurlara bakmadan) Sözleşmenin hükümlerini uygulamak zorundadır. Bu nedenle de, böyle hallerde kıyasen uygulamaya ilişkin bir ulusal hukuk kuralına ihtiyaç yoktur. Buna karşılık Sözleşmenin I inci maddesinin altıncı paragrafının (a) bendi kapsamındaki “kirlenme zararı” bakımından, II nci maddenin (a) bendi bir coğrafi sınır çizmiştir. Bu sınırın dışında meydana gelen kirlenme zararı hakkında Sözleşmenin uygulanması için ulusal hukukta düzenleme yapılması gerekir. Böyle bir düzenleme, başlıca, 1992 tarihli Sorumluluk ve Fon Sözleşmelerine taraf olmayan bir ülkede meydana gelen kirlenme zararı için Türkiye’de

dava açılması halinde önem kazanır. Dolayısıyla da Türk gemi sicillerine kayıtlı tankerlerin donatanlarına, 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin bahsettiği olanığın en geniş biçimde sağlanması sonucuna götürür. Eğer Türk bayraklı bir tanker, 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesine taraf olmayan bir ülkenin karasularında (örneğin A.B.D., Bulgaristan veya Ukrayna) kirlenme zararına sebep olursa, o ülkedeki alacaklılar için bir ihtimal, tazminat davalarını Türkiye’de (malikin yerleşim yeri mahkemesinde) açmaktır. (Nitekim 1978 yılında meydana gelen “Amoco Cadiz” faciasında Fransız Hükümeti ve çok sayıda başka alacaklı, tankerin Amerikalı işleticisine Amerika’da dava açmıştı). Böyle bir varsayımda, 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesi doğrudan uygulanamaz, çünkü zarar Sözleşmenin II nci maddesinin (a) bendi anlamında âkit devletlerden birinin karasularında meydana gelmiş değildir. Alman hukukunda, bu haller için, 1976 tarihli Sözleşmenin kıyasen uygulanması kuralı kabul edilmiştir; ancak bu kural, aynı uyuşmazlıktan doğan taleplerin sırf coğrafi bir incelik nedeniyle farklı sınırlara tâbi olması sonucunu doğuracağından sakıncalıdır. İngiliz hukukunda ise, 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin fiilen uygulanmadığı “kirlenme zararı” için (diğer şartlar oluşmuşsa) doğrudan 1976 tarihli Sözleşme uygulanmaktadır. Ne var ki, bu uygulama da sakıncalıdır, çünkü bu Sözleşme uyarınca tesis edilen bir fonun, o Sözleşmenin açıkça dışında bırakılmış olan taleplere teşmil edilmesi, fonun “kirlenme zararı” alacaklıları tarafından tüketilmesi riskine yol açabilecektir. Bu nedenle Tasarıda, 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin II nci maddesinin (a) bendinde sayılan yerlerin dışında meydana gelen “kirlenme zararı” hallerinde de maliki, 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin hükümlerinden yararlandırılmak için, Sözleşmenin böyle hallerde kıyasen uygulanması kabul edilmiştir. Dolayısıyla “malik”, 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinde öngörülen sınırlar çerçevesinde bir fon tesis ederek, sorumluluğunu sınırlayabilir.

Maddenin üçüncü fıkrası sigorta itibarıyla kıyasen uygulamayı düzenlemektedir. Sözleşmenin kıyasen uygulama alanı bulunduğu hallerde, alacaklılar lehine dengenin sağlanması için, sigortacıya doğrudan müracaat hakkı da tanınmıştır. Ancak, bu hükmün işlenmesi için, böyle bir sigortanın veya benzer güvencenin alınmış olması gerekir.

Nihayet dördüncü fıkra fonların bağımsızlığı ilkesine yer verilmiştir. Bu madde uyarınca tesis edilecek fon, 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin doğrudan uygulandığı hallerde tesis edilecek fon değildir. Eğer, aynı olay nedeniyle hem Sözleşmeye taraf olan bir ülkede hem de olmayan bir ülkede zarar meydana gelmiş ise (örneğin Bulgaristan karasularında bir “kirlenme zararı” meydana gelir ve bu kirlenme sürüklenerek Türk karasularına da sirayet ederse) ve Türkiye’de dava açılmışsa, malik iki fon tesis etmek zorunda olacaktır: Fonların biri doğrudan Sözleşme uyarınca, diğeri ise Sözleşmenin kıyasen uygulanması suretiyle tesis edilecektir. Bu fonların her biri bağımsızdır; bu husus, son fıkra ile tasrih edilmiştir.

IV – Davanın ihbarı ve davaya müdahale

MADDE 1339- (1) 1992 tarihli Fon Sözleşmesinin 7 nci maddesinin dördüncü ve altıncı paragraflarına dayanarak “1992 Uluslararası Petrol Kirliliğinden Doğan Zararların Tazminat Fonu”nun, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 49 uncu maddesi uyarınca ihbar üzerine veya aynı Kanunun 53 üncü maddesi uyarınca müdahale yoluyla davaya katılması için, bu istemini içeren bir dilekçeyi mahkemeye vermesi yeterlidir; ayrıca mahkemenin veya tarafların kabulü veya onayı aranmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1339 uncu maddesinin başlığı, 1086 sayılı Kanunda kullanılan terimlere uygun hâle getirilmiş, birinci fıkrasında redaksiyon yapılmıştır. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1339 - Bu madde, 1992 tarihli Fon Sözleşmesinin 7 nci maddesinin dördüncü ve altıncı paragraflarında âkid devletlere getirilmiş olan yükümlülüğü karşılamaktadır. 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesi uyarınca âkid devletlerden birinde fon tesis edilip dava açıldıktan sonra, o fonun tüm alacakları karşılamaya yetmeyeceği anlaşılırsa, Fon Sözleşmesi uyarınca ek tazminat istenebilecektir. Ancak, bu tazminatın talep edilebilmesi için de, Fon İdaresine davaya katılma hakkının ve bütün savunma olanaklarının tanınması, 1992 tarihli Fon Sözleşmesinin 7 nci maddesinin beşinci paragrafı uyarınca zorunludur. Bu sebeple de aynı maddenin dördüncü ve altıncı paragrafları, âkid devletlere usulî yükümlülükler getirmiştir. Her âkid devlet, ihbar veya müdahale yoluyla Fon'un davaya katılabilmesini sağlamak zorundadır. Bu usuli olanaklar, 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 49 ve 53 üncü maddelerinde düzenlenmiştir. Ancak, 1086 sayılı Kanunun 49 uncu maddesinin ikinci fıkrası ile 55 ve 56 ncı maddeler hükümleri, bu hususta diğer tarafa itiraz hakkı ve mahkemeye takdir yetkisi tanımaktadır. Fon'un müdahale talebine itiraz eden bir alacaklı, aslında kendisine zarar verir, çünkü tazminatını tahsil edebileceği kuruluşu yargılama dışına itmeye çalışmış olur. Ancak, uygulamada bu açıdan her türlü duraksamanın giderilmesi ve Sözleşmenin getirdiği yükümlülüğün ifası amacıyla, bu madde kaleme alınmıştır. Bu hükme göre, ihbar ve müdahale üzerine Fonun davaya katılabilmesi, tarafların veya mahkemenin iradesine tâbi değildir.

V - Yabancı hukukun uygulanması

MADDE 1340- (1) 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin I inci maddesinin altıncı paragrafının (a) bendinde tanımlanan bir “kirlenme zararı”;

a) Aynı Sözleşmenin II nci maddesinin (a) bendinde belirlenen yerlerin dışında meydana gelmişse,

b) Aynı Sözleşmeye taraf olan bir ülkenin bayrağını taşıyan bir gemiden kaynaklanmışsa,

c) Türkiye’de dava yoluyla ileri sürülmüşse,

Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun uyarınca uygulanacak yabancı hukukun, 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesine aykırı olan hükümleri uygulanmaz. Böyle bir hâlde, 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesi doğrudan geçerli olur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1340 ncı maddesinde aşağıda belirtilen gerekçelerle değişiklik yapılmıştır:

“Tasarının 1340 ncı maddesinin ikinci fıkrası, 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinde öngörülen sınırdan daha yüksek tazminata hükmolunan bir yabancı ilâmın, yalnızca Sözleşmede öngörülen sınıra kadar olan kısmının tenfiz edilmesi amacıyla düzenlenmiştir. Ancak, 2675 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanunun 40 ncı maddesinin birinci cümlesinde düzenlenen “kısmi tenfiz” imkânı, burada uygulama alanı bulmaz. Mahkemenin, ilâmda hükmolunan tazminat bakımından bir değerlendirme yapması, mahkeme kararının içeriğine yönelik bir denetim niteliğindedir. Oysa, 2675 sayılı Kanun uyarınca Türk mahkemesi, 38 inci maddede öngörülen tenfiz şartlarını denetlemekle yetinmek zorundadır; mahkeme, yabancı ilâmı maddi hukuk açısından inceleyemez. Bu sebeple, 2675 sayılı Kanunun genel ilkelerine aykırı düşen 1340 ncı maddenin ikinci fıkrası hükmünün Tasarıdan çıkartılması gerekmiştir. Türkiye’nin taraf olduğu milletlerarası sözleşmenin hükümlerine aykırı bir yabancı mahkeme ilâmının denetimi, ancak, 2675 sayılı Kanunun 5 inci maddesi çerçevesinde mümkün olabilecektir.”

Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiş; öte yandan, ikinci fıkra hükmünün madde metninden çıkarılması nedeniyle maddenin başlığında yer alan “ve tenfiz” ibaresi madde içeriğine uyum sağlanması amacıyla, metinden çıkarılmış ve maddede redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1340 - Bu maddenin birinci fıkrası, esas olarak, Türk karasuları dışında meydana gelen bir “kirlenme zararı” için Türkiye’de dava açılması halinde gündeme gelecektir. Hüküm ile, 1992 tarihli Sözleşmeler ile kurulan sisteme dahil olan maliklerin ve sigortacıların korunması amaçlanmıştır.

Eğer dava, “önleyici tedbirler” nedeniyle yapılan masraflara ilişkin olarak açılmışsa, her ihtimalde 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesi uygulanacaktır. Dolayısıyla, 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin II nci maddesinin (a) bendi uyarınca Sözleşmenin kapsamı dışında kalabilecek olan zarar, yalnızca, Sözleşmenin I inci maddesinin altıncı paragrafının (a) bendinde tarif edilen “kirlenme zararı”dır. Eğer 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin II nci maddesinin (a) bendi hükmü ile çizilen sınırların içinde böyle bir kirlenme zararı meydana gelirse, Türkiye’deki mahkemeler, başkaca hiçbir şart aramadan, doğrudan Sözleşmeyi uygulayacaktır. Bu sınırlar tespit edilirken, yalnızca Türk karasuları değil, bütün âkid ülkelerin karasuları dikkate alınacaktır. Buna karşılık, bu sınırların dışında meydana gelen bir zarar nedeniyle Türkiye’de dava açılırsa, Sözleşmenin uygulanması mümkün değildir. Bu hallerde mahkeme, 2675 sayılı Kanuna göre uygulanacak hukuku tespit etmek zorundadır. Kirlenme zararı, uyuşmazlıkların büyük çoğunluğunda bir “haksız fiil” zararı niteliğinde olacaktır. Dolayısıyla, 2675 sayılı Kanunun 25 inci maddesi uyarınca haksız fiilin ika yeri veya zararın meydana geldiği yer hukuku uygulanacaktır. Böylece

saptanan yabancı hukukta, 1992 tarihli Sözleşmelerin öngördüğü sistemden daha ağır bir sorumluluk rejimi veya daha yüksek sınırlar kabul edilmiş olabilir. Bu açıdan milletlerarası hukukta en çok üzerinde durulan hukuk çevresi, 1990 yılında kabul edilen “Petrol Kirliliği Kanunu” nedeniyle Amerika Birleşik Devletleri’dir. Bu kanuna göre sorumluluktan kurtuluş kanıtları neredeyse yoktur; üstelik sorumluluğun sınırlandırılması da mümkün değildir. Kaldı ki Amerika Birleşik Devletleri hukukunda, alacaklı, maddi zararın yanı sıra “punitive damages” adı altında, bir tür cezai tazminat talep edebilmektedir. Bu uygulama, dünyada benzeri görülmemiş tazminat miktarlarına hükmedilmesi sonucuna götürmüştür. Bu tür tazminat taleplerinin kabul edilmesi, hem 1992 tarihli Sözleşmelerin ruhuna tümüyle aykırı düşer, hem de bu Sözleşmeler ile kurulan milletlerarası ödeme sisteminin dolanılması sonucunu doğurur. Bu hususta tedbir alınması gereklidir (Tasarının 1256 ncı maddesinin beşinci fıkrasının (d) bendi de bu tazminat türü düşünülerek kabul edilmiştir). Almanya’da, “Medeni Kanuna ilişkin Tatbikat Kanunu”nun 40 ncı maddesinin üçüncü fıkrası ile bu soruna çözüm getirilmiştir. Anılan hükme göre, haksız fiil taleplerine uygulanacak hukukta, fahiş tazminatlara hükmediliyorsa veya o ülkede kabul edilen sorumluluk hukuku kuralları, Almanya bakımından yürürlükte olan bir milletlerarası sözleşmenin hükümlerine aykırı düşüyorsa, yabancı ülkenin hukuku uygulanmaz. Bu hükme ilişkin yasama gerekçesinde Amerika Birleşik Devletleri hukukunun aşırı tazminat taleplerine işaret edilmekte ve 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin (diğer bazı sözleşmeler ile birlikte) saklı tutulması gerektiği belirtilmektedir. Almanya’da kabul edilen bu düzenleme, Türk uygulaması bakımından da son derece isabetlidir. Bu gerekçeye dayanılarak sevk edilen birinci fıkra hükmünde, uygulanacak yabancı hukukun 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesiyle çelişen hükümlerinin mahkemece dikkate alınmayacağı, doğrudan 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin uygulanacağı açıklanmıştır.

Ancak bu himayeyi, yalnızca 1992 tarihli Sözleşmelerin sistemine girmiş olan donatanlar ve sigortacılar bakımından kabul etmek gerekir. Dolayısıyla, âkid devletlerin bayrağını taşıyan gemiler ile sınırlı tutmak yeterlidir. Sözleşmeye taraf olmayan bir devletin bayrağını taşıyan gemiler hakkında, 2675 sayılı Kanun uyarınca saptanan hukuku her ihtimalde uygulamaya bir engel yoktur.

Maddenin ikinci fıkrasında, aynı sorun, yabancı ilamların tenfizi açısından ele alınmıştır. 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin IX uncu maddesinin birinci fıkrası, Sözleşmenin kapsamına giren tazminat talepleri hakkında yetkili mahkemeleri göstermiştir. Sözleşmenin X uncu maddesi uyarınca da, âkid devlet mahkemelerinden verilen kararlar, diğer âkid devletlerde tenfiz edilir. Bu hükümler, mezkûr Sözleşmeye taraf olan her ülkede uygulanacaktır. O halde, âkid olmayan bir ülkenin mahkemesinden sâdir bir ilamın Türkiye’de tenfizi, esas itibarıyla, şu hallerde gündeme gelecektir:

a) Zarar Türkiye’de meydana gelmiş ve alacaklı, âkid olmayan bir ülkede dava açma hakkını haiz ise (örneğin İstanbul Boğazi’ndeki bir kazada, A.B.D. veya Bulgaristan bayraklı bir yat kirlenme zararına maruz kalırsa, bu zarar için de sicil ülkesinde dava açılıp ilam alınır, böyle bir ilamın Türkiye’de tesis edilmiş bir fona karşı tenfizi talep olunabilir.);

b) Zarar, âkid olmayan bir ülkede meydana gelmiş ve zarara yol açan gemi, daha sonra Türkiye’de haczedilmiş veya (bir Türk gemisi söz konusuysa) fon doğrudan Türkiye’de tesis edilmişse.

Bu hallerde tazminat talepleri, 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesine taraf olmayan bir ülkede karara bağlanacak, sonra da Türkiye’de tenfizi talep edilebilecektir. Böyle bir talep, ikili bir sözleşme veya 2675 sayılı Kanun uyarınca Türkiye’de tenfiz davasına konu olacaktır. Bu durumda, hükmün birinci fıkrası bakımından yukarıda belirtilen endişeler, tenfizi talep

olunan yabancı ülke kararı için de ortaya çıkmaktadır. Almanya, bu konuda henüz bir tedbir almış değildir; bu durum, A.B.D. mahkemelerince verilmiş ve 1992 tarihli Sözleşmelerin sınırlarını ihlal eden kararların tenfizi bakımından büyük endişe yaratmaktadır. Bu hususta önerilen çözüm, “yabancı hukukun uygulanmasının sınırlanması”na benzer bir kuralın tenfiz bakımından da kabulüdür. Türk hukukunda, bu endişeler de tümüyle geçerlidir. Bu endişelerin karşılanması için, ikinci fıkra düzenlenmiştir; bu hüküm, (birinci fıkrada yer alan kurala paralel olarak), tenfizi talep olunan ilamın 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesine aykırı düşen kısımlarının tenfizi engellemektedir.

C) Sözleşmelere ilişkin ortak hükümler

I - Kılavuzlar için sorumluluk sınırı

MADDE 1341- (1) 1976 tarihli Sözleşmede belirlenen sorumluluk sınırları, kılavuzlara doğrudan yöneltilen bütün istemler için toplam 1.500 Özel Çekme Hakkıdır.

(2) 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin III üncü maddesinin beşinci paragrafına göre malik tarafından kılavuza yöneltililebilecek rücu istemlerinde sorumluluk sınırı toplam 1.500 Özel Çekme Hakkıdır.

(3) Bu maddenin uygulamasında kılavuz terimi, gemide veya herhangi başka bir yerden gemiye kılavuzluk hizmeti veren kişiyi veya kişileri ve bu kişi veya kişilerin fiillerinden sorumlu olan bütün gerçek ve tüzel kişileri kapsar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1341 inci maddesinin başlığında yer alan “1976 ve 1992 tarihli” ibareleri, 1336 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında yapılan düzenlemeye paralel olarak, başlıktan çıkarılmıştır. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1341 - Donatanın ve kurtarının 818 sayılı Borçlar Kanununun 55 ve 100 üncü maddeleri anlamında “yardımcı şahısları” ve “ifa yardımcıları”, 1976 tarihli Sözleşmenin 1 inci maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca sorumluluklarını aynı meblağlar dahilinde sınırlayabilir. Bu hüküm Londra Konferansında ele alınırken özellikle şu iki soru üzerinde durulmuştur (LLMC Tutanakları, s. 104, 108, 113, 144, 227): (1) “yardımcı şahıs” kavramına “kılavuz”lar girer mi?; (2) “yardımcı şahıslar” ve bu meyanda kılavuzlar için ulusal hukukta daha düşük sorumluluk sınırları kabul edilebilir mi? Bu konuda yürütülen müzakerelerde, bu

soruların ikisine de olumlu yanıt verileceği sonucuna varılmıştır. Bu kabule uygun olarak, birçok ülkede kılavuzlar bakımından özel hükümler sevk edilmiştir. Örneğin Almanya’da, Ticaret Kanununa 487c maddesi eklenmiş ve kılavuzların sorumluluğu bakımından bin tonluk veya oniki yolcu kapasiteli bir geminin sınırının esas alınması kabul edilmiştir; İngiltere’de ise, talebin ve geminin niteliğine bakılmaksızın, sorumluluk sınırı bin İngiliz Sterlini olarak saptanmış, bu bedele de kılavuzluk ücretinin eklenmesi öngörülmüştür (Pilotage Act 1987, m. 22).

Türk hukukunda, bu konuya ilişkin düzenleme yapılması gerekli görülmüştür. Yakın zamanlarda yaşanmış olan deniz kazalarında, kaza geçiren gemilerin tam ziyaa uğradığı ve yabancı donatanları tarafından terk edildikleri görülmüştür. Dolayısıyla, geminin donatanı aleyhine tazminat taleplerinin dermeyan edilmesi mümkün olmamıştır. Böyle hallerde gemi, kılavuz yönetiminde seyir yapmışsa, doğrudan kılavuza veya onu istihdam eden işletmeye sorumluluk tevcih edilmesi ihtimali vardır. Yargıtay’ın 16/3/1955 tarihli ve 1941/26-4 sayılı içtihadı birleştirme kararıyla kabul edildiği gibi, Türk hukuku bakımından, kılavuz bir danışman niteliğindedir; kılavuzun sorumluluğu da 818 sayılı Kanunun vekâlet sözleşmesine ilişkin hükümlerine göre tayin edilir. O halde, aslen donatanın sorumlu olduğu hallerde, donatana yöneltilecek tazminat taleplerinin bütünüyle kılavuzlara yönlendirilmesi uygun değildir. Ancak, kılavuzların sorumluluğunu tamamen kaldırmak da, borçlar hukukunun ilkeleriyle bağdaşmaz. Bu nedenle çözüm, Almanya ve İngiltere örneklerinde olduğu gibi, 1976 tarihli Sözleşmede öngörülen sınırlardan daha düşük sınırlar tesis etmektir. Bu amaçla maddenin birinci fıkrasında, 1976 tarihli Sözleşmenin 6 ncı maddesinin dördüncü fıkrasında düzenlenen kurtarma ile ilgili özel hüküm örnek alınarak binbeşyüz Özel Çekme Hakkı tutarında bir sınır kabul edilmiştir.

Maddenin ikinci fıkrası, rücu talepleri bakımından sınırı düzenlemektedir. 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin III üncü maddesinin dördüncü fıkrasının (b) bendi uyarınca, o Sözleşmeden doğan talepler için kılavuzlara doğrudan dava açılması mümkün değildir. Ancak, aynı maddenin beşinci fıkrası uyarınca donatanın bir rücu davası yoluyla kılavuza müracaat etmesi ihtimali bulunmaktadır. Bu ihtimalde, kılavuzları yukarıda önerilen sorumluluk sınırından yararlandırmak gerekir. Hüküm bu amaçla sevk edilmiştir.

Üçüncü fıkrada kılavuzu istihdam edenin sorumluluk sınırı düzenlenmiştir. Bir gemiye kılavuzluk hizmetini fiilen veren kişi, uygulamada daima bir gerçek kişi olacaktır. Ancak, bu gerçek kişiler, hiç istisnasız bir kamu veya özel hukuk tüzel kişisi tarafından istihdam edilmektedir. Hükümün birinci fıkrası uyarınca kılavuzlara tanınan sorumluluk sınırlarından, onları istihdam eden tüzel kişilerin de yararlandırılması zorunludur. Üçüncü fıkra bu hususu tanzim etmektedir. Bu kurala göre, hizmeti veren kılavuz ve onu istihdam eden tüzel kişi, topluca bir tek sorumluluk sınırına tâbidir; dolayısıyla da binbeşyüz Özel Çekme Hakkı tutarında tek bir fon tesis ederek sorumluluklarını sınırlayabilirler.

II - Kişisel sorumlulukta fon kurulması

MADDE 1342- (1) 1976 ve 1992 tarihli sözleşmeler uyarınca sorumluluğunu sınırlama hakkına sahip olan bir tüzel kişinin veya adi şirketin yahut donatma iştirakinin adına fon kurulmazsa, tüzel kişinin veya adi şirketin yahut donatma iştirakinin o borcundan ötürü şahsen sorumlu tutulabilecek her kişi, fon kurarak sorumluluğunu sınırlayabilir. Fonun, toplam sorumluluk sınırı üzerinden kurulması şarttır; fon

kuran kişinin, tüzel kişideki veya adi şirketteki yahut donatma iştirakindeki pay oranı dikkate alınmaz. Bu madde uyarınca kurulan bir fon, 1976 ve 1992 tarihli sözleşmeler uyarınca kurulmuş bir fon hükümdedir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1342 nci maddesinin başlığında yer alan “Kişisel” ibaresi “Şahsî” şeklinde, birinci fıkrasında, sorumluluğun sınırlandırılması için yapılan işlemin “fon kurmak” olarak adlandırıldığı dikkate alınarak, bu maddedeki ifadeler düzeltilmiştir. Yapılan değişikliklerden “şahsî” ibaresi Komisyonumuzca uygun görülmemektedir. Tasarı metninde olduğu gibi “kişisel” ibaresi tercih edilmiş; yapılan diğer değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1342 - Kişisel sorumlulukta fon tesisine ilişkin bu madde, esas itibarıyla, Alm. TK.’nın 487d paragrafının ikinci fıkrasında düzenlenen ilkeyi Türk hukukuna kazandırmaktadır. Ancak, Alman hükmünden ayrılarak, ortakların fon tesisi hakkını, belli bir ihtimale hasretmektedir. Bu ihtimal, 1976 ve 1992 tarihli Sözleşmeler uyarınca fon tesis etme hakkı tanınmış olan bir tüzel kişinin veya adı şirketin yahut donatma iştirakinin adına fon tesis edilmeden önce, doğrudan ortaklardan birine talebin yöneltilmesi halidir. Eğer maddi hukuk bakımından böyle bir talep mümkün ise, kendisine talep yöneltilen hissedar da, diğer ortaklarının fon tesisine katılmasını sağlayamıyorsa, bu hüküm devreye girecektir. Alman hukukunda, bu kural, bir sınırlama getirilmeden, geniş bir biçimde kaleme alınmıştır. Ancak, gerekçesi incelendiğinde görülmektedir ki, hükmün sevkinde takip edilen amaç, borçlu adına fon tesis edilmeden ortakların takibe uğraması hallerini düzenlemektir. Nitekim anılan Kanunun 487d maddesinin ikinci fıkrası hükmü 1972 tarihinde değiştirilmiş olan 486 ncı maddenin beşinci fıkrasından alınmıştır. Bu hükme ilişkin gerekçede de, yasama amacı böylece tespit edilmiştir. Esasen, tüzel kişi veya adı şirket yahut donatma iştiraki adına fon tesis edilen hallerde, her bir ortağa ayrıca müracaat etme olanağı ortadan kalkmaktadır, dolayısıyla bu hükme de ihtiyaç yoktur. Bu yasama amacını vurgulamak üzere, maddenin birinci cümlesi kaleme alınmıştır.

Ortaklardan biri tarafından fon tesisi yoluna gidildiğinde, uygulamada şu soru kaçınılmaz biçimde ortaya çıkacaktır: acaba fon, ortağın hissesi oranında mı yoksa toplam sorumluluk sınırı üzerinden mi tesis edilmelidir? Tasarıdaki hükmün ikinci cümlesi, bu soruyu yanıtlamak amacıyla sevk edilmiştir. Bu hükme göre, ortağın hissesi değil, toplam sorumluluk sınırı esas alınır. Bu hüküm, her bir ortak bakımından ağır bir sonuç gibi gözükülebilir. Ancak bu hüküm sayesinde, diğer ortaklara ulaşmak imkânının bulunmadığı hallerde, ortaklardan birinin kendi düşük hissesi üzerinden fon tesis ederek geminin serbest

bırakılmasını sağlaması engellenmiş olur. Aksi halde, uygulamada çok sayıda suistimal doğabilir.

Maddenin üçüncü cümlesi, ortaklardan biri tarafından tesis edilecek fon hakkında, bu kanun ile sevk edilen bütün hükümlerin geçerli olacağını tasrih etmektedir.

III - Sınırlama hakkını kaldıran kusur

MADDE 1343- (1) 1976 tarihli Sözleşmenin 4 üncü maddesinin ve 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin V inci maddesinin ikinci paragrafının uygulanmasında, aşağıdaki kişilerin kusuru dikkate alınır:

a) Gerçek kişilerde, her bir gerçek kişinin kusuru.

b) Tüzel kişilerde, Türk Medenî Kanununun 50 nci maddesi uyarınca eylem ve işleriyle tüzel kişiyi borç altına sokan organların kusuru ve organı oluşturan kişilerin kusurları.

c) Adi şirketlerde şirket ortaklarının kusuru.

d) Donatma iştirakinde, paydaş donatanların ve gemi müdürünün kusuru.

e) Yukarıda sayılan kişileri, genel veya özel bir yetkiye dayanarak temsil eden kişilerin kusuru.

(2) Tüzel kişinin, adi şirketin ve donatma iştirakinin sınırlama hakkının kalkmasına kusuruyla sebep olan kişiler, kişisel sorumluluklarını sınırlayamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1343 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi, Türk Medenî Kanununun 50 nci maddesi ile uyumlu hâle getirilmiş; ayrıca (c) bendinde “kişi ve mal toplulukları”nın sayılması gereksiz bulunduğundan bu ibare çıkartılmıştır. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Maddenin son fıkrasında Alt Komisyonca değiştirilen “şahsî” ibaresi Komisyonumuzca uygun görülmeyle Tasarı metninde olduğu şekilde “kişisel” ibaresi tercih edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1343 - 1976 tarihli Sözleşmenin 4 üncü maddesine ve (bu hüküm ile neredeyse özdeş olan) 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin V inci maddesinin ikinci fıkrasına göre, sorumluluğunu sınırlamak isteyen kişinin kusuru belli bir dereceye ulaşmışsa, sınırlama hakkı kalkar. Bu maddelerde tayin edilen kusur iki kademelidir. Birinci kademe, Türk hukuku bakımından “kast” derecesindeki kusurdur. İkinci kademe ise, Havayolu Taşımalarına ilişkin

Varşova Sözleşmesinin 25 inci maddesinden Türk hukukuna giren bir kusur derecesidir. 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanununun 126 ncı maddesine iktibas edilen bu kusur ölçütü, kısaca “pervasız davranış” olarak nitelendirilmekte ve Tasarının birçok hükmünde düzenlenmiştir (855 inci maddenin beşinci fıkrası, 886 ve 887 nci maddeler, 930 uncu maddenin ikinci fıkrası, 1187 ve 1267 nci maddeler). 1976 tarihli Sözleşmenin hükmü, bir değişiklik yapılmaksızın âkid ülkelerce yürürlüğe konmuştur (CMI Raporu, s. 546).

Bu hükmün ulusal hukukta uygulanması hususunda iki yöntem gündeme gelmiştir: bunlar, bu hükmün yorumunu mahkemelere bırakmak veya Tasarıda önerilen şekilde hükmü somutlaştırmaktır. Eğer sınırlama konusu alacak, haksız fiile dayanıyorsa, tüzel kişilerde ve diğer kişi ile mal topluluklarında, kusurun hangi kademedeki çalışanlara kadar dikkate alınacağı hususunda 2675 sayılı Kanunun 25 inci maddesi uyarınca ika (veya zarar) yeri hukuku uygulanacaktır. Dolayısıyla, nerede kurulmuş olduğuna bakılmaksızın, bütün tüzel kişiler ve diğer kişi ile mal topluluklarında, 1976 tarihli Sözleşmenin 4 üncü maddesi ile 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin V inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca bir değerlendirme yapılacağında, tazminat alacağının esasına uygulanan hukuk dikkate alınacaktır. Zararın Türkiye’de meydana geldiği haller için de, Türk hukuku bakımından yapılacak yorumu somutlaştırmak üzere, Tasarıdaki hükmün sevk edilmesi, uygulamada ortaya çıkabilecek çok sayıda duraksamayı önleyecektir.

Alman hukukunda, Ticaret Kanununun 487d maddesinin birinci fıkrası benzer bir düzenleme içermektedir. Bu düzenleme eleştirilmektedir, çünkü yapılacak yorumun milletlerarası andlaşmanın metni ve hazırlık çalışmaları çerçevesinde yapılması gerektiği, ulusal yasakoyucunun müdahale edip hüküm sevk etmesinin isabetli olmadığı ileri sürülmüştür. Bu açıdan hükmün mehazı olan İngiliz hukukunda, tüzel kişinin “alter ego”su niteliğinde olan kişilerin dikkate alınacağı kabul edilmektedir. Bu kişilerin kimlerden oluştuğu ise, Alman hukukunda, yine Ticaret Kanununun 487d maddesi uyarınca yanıtlanmaktadır. O halde, Sözleşmenin mezkûr hükmünü, İngiliz hukukunun “alter ego” kavramına göre yorumlarken, bu kavramın Türk hukuku bakımından ne anlama geldiğini, ulusal hukukta yapılacak bir düzenleme ile tayin etmeye bir engel yoktur.

Madde bu açıdan ele alındığında şunlar belirtilmelidir. Birinci fıkrada, 1976 tarihli Sözleşmenin 4 üncü maddesi ile 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin V inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, kusuru dikkate alınacak kişilerin bir dökümü verilmiştir. Bu kişilerin arasında, “gerçek kişiler”in de sayılması gereksiz bulunabilir; ancak, hem madde içinde bütünlük sağlanması hem de (e) bendinden yapılan atfı kolaylaştırmak için “gerçek kişiler” de ayrıca sayılmıştır. Tüzel kişiler bakımından, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu dikkate alınmıştır. Ticaret şirketleri Tasarının 125 ve 126 ncı maddeleri uyarınca tüzel kişiliği haizdir; dolayısıyla 4721 sayılı Kanunun 50 nci maddesine göre “organ sorumluluğu” ilkesi geçerlidir. Tüzel kişiliği bulunmayan adı şirketler ve bu nitelikte sayılan kişi ve mal topluluklarında, ortakların kusuru dikkate alınacaktır; her bir ortak bakımından da, yarine göre, gerçek kişilere veya tüzel kişilere ilişkin kurallar uygulanacaktır. Donatma iştiraki için aynı nitelikte bir hüküm kabul edilmiştir; zira, donatma iştirakinin tüzel kişiliğinin bulunmadığı yaygın olarak kabul edilmektedir. Nihayet, dökümü verilen bütün bu kişilerin temsilcileri de sıralanmıştır. Eğer bir tüzel kişi veya adı şirket ortağı, sözkonusu işi kendisi yapmış olsaydı 1976 veya 1992 tarihli Sözleşmelere göre sınırlama hakkını kaybedecek idiyse, o işi genel veya özel bir yetkiye istinaden aktardığı kişinin de kusuru aynı niteliktedir. Sözgelimi, bir geminin denize ve yola elverişli halde bulunması için nitelikli bir kaptan istihdamı zorunluysen, alkol problemi bulunan bir kaptanın işe alınması, tüzel kişi organlarından biri tarafından değil de, özel bir yetkiye istinaden bu hususta uzman bir başka şirkete devredilmişse, böyle bir kaptanın istihdam edilmesi “pervasız davranış” niteliğindedir ve doğrudan tüzel kişinin sınırlama hakkının düşmesine yol açar.

IV - Kanuni halefiyet

MADDE 1344- (1) 1976 tarihli Sözleşmenin 12 nci maddesinin üçüncü paragrafında ve 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin V inci maddesinin altıncı paragrafında belirtilen ödemeleri yapan kişiler, kendisine ödeme yapılan kişinin haklarına, yapılan ödeme oranında halef olur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1344 - 1976 tarihli Sözleşmenin 12 nci maddesinin ikinci fıkrası ile 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin V inci maddesinin beşinci fıkrasına göre, gemi maliki veya sigortacısı, fona yönelen bir talebi sulh yoluyla ödemişse, bu talep oranında alacaklıya halef olur. Dolayısıyla bu hüküm, ulusal hukuklardaki düzenlemeyi dikkate almadan, doğrudan bir kanuni halefiyet hâli tesis etmektedir. Buna karşılık, anılan maddede belirtilen kişilerden başka kimselerin ödeme yapması halinde, 1976 tarihli Sözleşmenin 12 nci maddesinin üçüncü fıkrası ile 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin V inci maddesinin altıncı fıkrası şu düzenlemeyi getirmektedir: eğer uygulanacak ulusal hukuk, bu haller için de kanuni halefiyet öngörmüşse, bu halefiyet 1976 ve 1992 tarihli Sözleşmeler bakımından da geçerli olacaktır. Diğer bir anlatımla, bu haller için kanuni halefiyet Sözleşmede öngörülüş değildir; eğer ulusal hukuk böyle bir halefiyeti düzenlemişse, ancak o ihtimalde 1976 ve 1992 tarihli Sözleşme de bu halefiyeti tanıyacaktır. Türk hukukunda, başkasının borcunu ödeyen kimsenin halefiyeti hususunda, açık bir genel hüküm yoktur. Kanuni halefiyet ile ilgili çeşitli özel hükümlerin örnekseme yoluyla genişletilip başka hallere uygulanması mümkün görülmemektedir. Konunun önemi ve fon alacaklılarının en geniş himayeye kavuşturulmasını teminen, maddede sayılan hallerle sınırlı olarak, her ihtimalde kanuni halefiyetin kabul edilmesi uygun olacaktır. Böylece uygulamada, fona karşı bir talebi sulh eden her kimse, sulh ettiği talebi, kanuni halef sıfatıyla fona karşı dermeyer edebilecektir. Madde bu amaçla kaleme alınmıştır. Ancak bu madde ile, fon borçlusunun ve diğer fon alacaklılarının, mezkûr alacaklıya ve onun kanuni halefine karşı haiz oldukları itiraz ve def'ilere dokunulmuş değildir.

V - Alacakların teminatı

MADDE 1345- (1) Bir alacağın, 1976 veya 1992 tarihli sözleşmeler uyarınca kurulan fonlara gireceği, fonun kurulduğu mahkeme tarafından kabul edildiği anda, o alacağa ilişkin bütün aynı ve şahsî teminatlar sona erer. Bu aynı ve şahsî teminatların, o alacağa sağladığı öncelikler, fon paylaştırmasında dikkate alınmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1345 - 1976 ve 1992 tarihli Sözleşmeler uyarınca sınırlamaya tâbi olan alacakların bir kısmı, ulusal hukuklarda aynî veya şahsî teminatlarla korunmuştur. Bu teminatlar, kanunî (örn. gemi alacaklısı hakkı) veya akdî (örn. gemi ipoteği) nitelikte olabilir. Böyle bir teminat ile korunmuş olan alacak, başka alacaklarla paylaştırmaya girdiğinde, önceliği haiz olur. Öte yandan, kanunî rehinlerin kendi arasında da bir sıralama vardır. Milli hukuk kuralları uyarınca gündeme gelen bu önceliklerin, 1976 veya 1992 tarihli Sözleşmeler uyarınca tesis edilen fonların paylaşılmasında dikkate alınması, içinden çıkılması mümkün olmayan sorunlara yol açar. Bu nedenle her iki Sözleşme, fonun, paylaştırmaya kabul edilen alacaklılar arasında gârimeten pay edileceği kuralını koymuştur (1976 Sözleşmesinin 12 nci maddesinin birinci fıkrası ve 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinin V inci maddesinin dördüncü fıkrası). Sözleşmelerin bu açık hükümlerine rağmen, hem İngiltere’de hem de Almanya’da açık yasal kurallar sevk edilmiş ve fon paylaşılırken, alacakların teminatlarının dikkate alınmayacağı hükme bağlanmıştır. Bu düzenlemeler, Tasarı açısından da isabetli bulunmuş ve bu amaçla madde kaleme alınmıştır.

VI - Diğer alacaklılar

MADDE 1346- (1) 1976 veya 1992 tarihli sözleşmeler uyarınca kurulan fonlar, yalnız, haklarında sınırlı sorumluluk ileri sürülebilecek olan alacakların ödenmesinde kullanılabilir. Fon kurulması yoluyla sorumluluğunu sınırlayan kişinin diğer alacaklıları, hiçbir şekilde bu fonlara başvuramaz. Fonların paylaşılmasından sonra bir bakiye kalırsa, fonu kuran kişinin diğer alacaklıları, bu bakiyeyi takip edebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1346 ncı maddesinin son cümlesinde geçen “artan” ibaresinin yerine, öğretide ve uygulamada yerleşmiş olan “bakiye” ibaresinin kullanılması tercih edilmiştir. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1346 - Sorumluluğun sınırlanması için borçlu tarafından tesis edilen bir fon, 1976 tarihli Sözleşmenin 11 inci maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesi uyarınca, münhasıran sınırlama konusu alacaklara tahsis edilir. Fon tesis eden borçlunun diğer alacaklıları, bu fona el uzatamaz. Bu kural, âkid ülkelerde bir değişikliğe uğramadan yürürlüğe konmuştur (CMI Raporu, s. 575). 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesi benzer bir hüküm ihtiva etmemektedir. Oysa bu kuralın, o Sözleşme uyarınca tesis edilecek fonlar hakkında da geçerli olacağı şüphe götürmez. Bu konuda bir tereddüde mahal vermemek üzere, maddenin birinci cümlesi düzenlenmiştir. Hükümde, 1976 ve 1992 tarihli Sözleşmeler ayrıca belirtilmiş değildir; çünkü Tasarının hükümlerine göre Sözleşmelerin kıyasen uygulandığı haller vardır ve bu hallerde tesis edilen fonlar bakımından da aynı kural geçerli olmalıdır. Bu amacı tasrih etmek üzere, “maddelere göre tesis edilen fonlar” ibaresi tercih edilmiştir.

Hükümün ikinci cümlesi, birinci ve üçüncü cümlelerdeki hükümleri bağlamak amacıyla getirilmiştir. Sorumluluğunu fon tesisi suretiyle sınırlayan borçlunun diğer alacaklıları, fon paylaşırması bitene kadar bu fona müracaat edemez. Ancak, paylaşırması tamamlandıktan sonra, bir bakiyenin kalması halinde, fonu tesis eden kimsenin diğer alacaklıları bu bakiyeyi takip edebilir. Burada vurgu, “fonu tesis eden kimse” üzerindedir; nitekim 1976 ve 1992 tarihli Sözleşmeler uyarınca fon tesis etme hakkını haiz olan kişilerin arasında sorumluluk sigortacıları da bulunmaktadır. Eğer sigortacı bu hükümlere istinaden fon tesis etmişse, paylaşırmadan sonra da bir bakiye kalmışsa, adına fon tesis edilen asıl borçlunun alacaklıları bu fona el uzatamaz; fon sigortacı tarafından tesis edildiği için, yani teminatın mülkiyeti sigortacıya ait olduğu için, yalnızca sigortacının diğer alacaklıları bakiyeyi takip edebilir.

VII - Faiz

MADDE 1347- (1) 1976 veya 1992 tarihli sözleşmeler uyarınca sorumluluğun sınırlanmasının mahkemece kabul edildiği durumlarda, fona giren alacakların, sözleşmelerde belirtilen sınırları aşan kısmı için faiz işletilemez.

(2) Bu Kanun uyarınca kurulan fonların, paylaşırması sonuna kadar faiz getiren bir hesapta tutulması zorunludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1347 - Bu madde, faize ilişkin iki hususu düzenlemektedir. Birinci fıkrada, sınırlı sorumluluğa tâbi tutulan alacaklara yürütülen faiz, ikinci fıkrada ise borçlu tarafından tesis edilen fonun faizi hükme bağlanmıştır.

Borçlu tarafından sorumluluğun sınırlandırılması yoluna gidildiğinde, alacağın faizi hakkında hangi kuralların geçerli olacağı tartışmalıdır. Yürürlükteki ulusal hukuk bakımından, sınırlı sorumluluğun uygulandığı hallerde, sınırları aşan alacaklar, eksik borç

haline gelir; eksik borçlara ise faiz yürütülemez. Dolayısıyla, sorumluluğun sınırlandırıldığı hallerde, sınırı aşan alacak hakkında kanuni faiz, temerrüt faizi veya dava faizi işletilemez. Ne var ki, bu kurala uygulamada gerektiği gibi riayet edilmediği görülmektedir. Diğer yandan, 1976 ve 1992 tarihli Sözleşmeler tahtında sorun daha da karmaşık hâle gelmiştir. 1976 tarihli Sözleşmenin 11 inci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca, fon tesis edilirken, sorumluluk sınırına faiz eklenmesi gerekmektedir. Bu faiz, sorumluluğa yol açan olay tarihinden fon tesisi tarihine kadar işletilecektir. Ancak oranı tespit edilmiş değildir. Buna karşılık, 1992 tarihli Sorumluluk Sözleşmesinde bu konuda hüküm yoktur. Alman ulusal hukukunda, faizin yalnızca fonun tesis edildiği tarihe kadar talep edilebileceğine dair kural, 1999 tarihli Paylaştırma Tüzüğü'nün 14 üncü maddesinin ikinci fıkrası kabul edilmiştir; buna rağmen, fon tesisinden sonra alacaklara faiz yürütülmesi hususunda yoğun tartışmalar sürmektedir. Ayrıca, sorumluluğun def'i yoluyla sınırlandırıldığı hallerde, faiz talebinin ne olacağı tümüyle ihtilafıdır. İngiliz hukukunda ise, bu konuda bir belirsizlik görülmektedir.

Bu nedenle, Tasarıdaki hükmün birinci fıkrası düzenlenmiştir. Bu hüküm uyarınca, sorumluluk sınırlarını aşan alacaklar, eksik borç niteliğini kazanacakları için, faiz hesabında dikkate alınmaz. Bu açıdan, sorumluluğun fon tesisi veya def'i yoluyla sınırlandırılması önem taşımaz. Alacaklara yürütülecek faiz bakımından ise sorun genel kurallara bırakılmaktadır. Burada, 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun 196 ncı maddesindeki kural kıyasen işletilecektir; dolayısıyla, faiz, paylaştırma sonuna kadar işler, ancak ödemeler yapılrken önce asıl alacaklar ödenir, sonra faiz için fonun kalanı kullanılır.

Maddenin ikinci fıkrası fona faiz yürütülmesi hakkındadır. Tesis edilen fonun faiz getirmesi, uygulamada açık bir ihtiyaca cevap vermektedir. Nitekim, çok sayıda alacaklının sözkonusu olduğu uyumsuzluklarda, fonun paylaşılması, çok uzun bir süreye yayılabilir. Bu süre içinde fona faiz yürütülmesi, hem alacaklıların hem de borçlunun lehinedir. 1976 ve 1992 tarihli Sözleşmelerde bu hususa ilişkin açık hüküm yoktur. Bu hususta doğabilecek tereddütleri gidermek üzere hükmün ikinci fıkrası düzenlenmiştir. Fonun bir banka teminat mektubu yoluyla tesis edildiği hallerde, teminat mektubunda, paylaştırma sonuna kadar faiz yürütüleceğine dair bir taahhüt bulunmalıdır; aksi halde mahkemeler teminat mektuplarını geri çevirmelidir.

VIII - Görevli ve yetkili mahkeme

MADDE 1348- (1) 1976 ve 1992 tarihli sözleşmeler uyarınca fon kurulması konusunda görevli mahkeme, deniz ticareti işlerine bakmakla görevli asliye ticaret mahkemesi, bu mahkemenin bulunmadığı yerlerde bu işle görevlendirilmiş asliye ticaret mahkemesi, o da yoksa, fonun miktarına bakılmaksızın, bu işle görevlendirilmiş asliye hukuk mahkemesidir.

(2) 1976 ve 1992 tarihli sözleşmeler uyarınca fon kurulması konusunda, bir Türk Gemi Siciline kayıtlı olan gemilerde, o gemi sicilinin gözetimi altında tutulduğu mahkeme, sicile kayıtlı olmayan Türk gemilerinde malikin yerleşim yeri mahkemesi, yabancı gemilerde ise, deniz ticareti işlerine bakmakla görevli İstanbul Asliye Ticaret Mahkemesi yetkilidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1348 inci maddesinin birinci fıkrası, Tasarının 5 inci maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen düzenlemeyle uyumlu hâle getirilmiştir. Maddenin ikinci fıkrası, 954 üncü maddenin ikinci fıkrasının birinci cümlesi hükmüyle uyumlu hâle getirilerek “gözetim altında tutulma” ibaresi tercih edilmiştir. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1348 - Fon tesisi hususunda görev, mahkemelere verilmiştir. Tasarının 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca fon tesisi “ticarî dava” sayılmış ve mahkemelerin görevi, 5 inci maddenin ikinci fıkrasına uygun olarak düzenlenmiştir. Ticaret mahkemesi bulunmayan yerlerde ise, fonun miktarına bakılmaksızın asliye hukuk mahkemesi görevlidir; dolayısıyla sulh hukuk mahkemesine gitmek mümkün değildir.

Maddenin ikinci fıkrası, fon tesisi için özel yetki kuralları getirmektedir. Bu kurallar, münhasır değil, ilâve yetkili mahkemeler tayin etmektedir. Kural olarak fonun, sınırlı sorumluluğa tâbi alacakların yargılandığı mahkemede tesis edilmesi gerekli değildir. Esasen, alacak davalarının görüldüğü mahkeme ile fonun tesis edildiği mahkemeyi ayırmak, uygulamada önemli bir ihtiyacı karşılar. Bütün yabancı gemiler bakımından İstanbul asliye ticaret mahkemesine yetki tanınması, iki gerekçeye dayanmaktadır: bir yandan bu mahkemenin, deniz kazaları konusunda en çok davanın görüldüğü, dolayısıyla en tecrübeli mahkeme olması; öte yandan, olayların neredeyse tamamında fonun, bir banka teminat mektubu verilerek tesis edilecek olmasıdır. Yabancı gemilerde bu mektup, daima yabancı bir bankanın kontrgarantisine istinaden düzenlenecektir; öyle olunca da Türkiye’deki muhabir bankanın genel merkezi üzerinden işlem yapılacaktır. Banka genel merkezlerinin büyük çoğunluğu da İstanbul’dadır. O halde İstanbul mahkemesinin yetkili sayılması, alacaklıların da lehine olmak üzere, büyük bir zaman tasarrufu sağlayacaktır.

IX - Yargılama ve takip giderleri

MADDE 1349- (1) Yargılama ve takip giderleri için sorumluluk sınırlanamaz; bir fon kurulmuş olsa bile, davalı veya takip borçlusu, bu giderleri ayrıca ödemek zorundadır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1349 - Bu madde uyarınca yargılama masrafları, 1976 tarihli Sözleşmeye taraf olan ülkelerin çoğunda olduğu gibi, fonun dışında tutmuştur. Alman hukukunda bu düzenleme için bildirilen gerekçe de şudur: yargılama masraflarının toplamı, genellikle, bütün yargısal süreçler tamamlandıktan sonra belli olacak, dolayısıyla fonun dağıtılması, ileride doğacak masrafları da gözetmek zorunluluğu nedeniyle daha güç bir hâle gelecektir. Bu sebeplerle, yargılama masraflarına ilişkin talepler, Alm. TK.'nın 486 ncı paragrafının dördüncü fıkrasının ikinci bendi sınırlama dışı tutulmuştur. Kaldı ki, yargılama masraflarının da fondan ödeneceğinin kabul edilmesi, borçluyu haksız yere himaye eder. Eğer bu masraflar için sınırlama caiz olursa, borçlu için her uyuşmazlığı yargıya intikal ettirmek bir avantaj haline gelebilir; nasılsa sınırlama bulunduğuna göre, bu masraflar, borçlu bakımından caydırıcı olmaktan çıkar. Bu sebeplerle, Türk hukukunda da, yargılama ve icra masraflarının fon dışında tutulması zorunlu görülmüştür. Bu kural hem 1976 hem de 1992 Sözleşmeleri bakımından geçerlidir.

SEKİZİNCİ KISIM

Cebrî İcraya İlişkin Özel Hükümler

GEREKÇE

1350 ilâ 1400 üncü Maddelere İlişkin Genel Açıklamalar

18/04/1929 tarihinde kabul edilen 1424 sayılı İcra ve İflâs Kanununda gemilere ilişkin tek bir hüküm bulunmaktaydı: 29 uncu maddenin dördüncü fıkrasında yer alan “gayri menkul tabiri gemilere de şamildir” hükmü. Bu hüküm, 28/09/1923 tarihli “Bundesgesetz über das Schiffsregister” başlıklı İsviçre Kanununun 54 üncü maddesinin birinci fıkrasından alınmıştır. Mehzadaki hüküm “sicile kayıtlı gemilerin cebri icrası, taşınmazların cebri icrasına ilişkin kurallara göre yürütülür, meğerki bu kanunda veya tüzüğünde başka bir düzenlemeye yer verilmiş olsun” mealindedir. İsviçre’de, gemilerin cebri icrasının sicil üzerinden yürütülmesinin sebebi coğrafidir; 1923 tarihli Kanunun gerekçesinde de işaret olduğu gibi, gemilerin İsviçre sularına ulaşmasına fiilen imkân yoktur; dolayısıyla bütün cebri icra tasarruflarını gemi sicili üzerinden yürütmek zorunludur. Denize kıyısı olmayan İsviçre’nin hukukundan, üç tarafı denizle çevrili ülkemizin hukukuna alınan bu kuralın kabulü sebebi, sonraki yasama çalışmalarında gözden kaçırılmıştır. 09/06/1932’de kabul edilen 2004 sayılı yeni İcra ve İflâs Kanununda, çeşitli maddelere “gemi”lerle ilgili hükümler serpiştirilmiştir (örneğin 91 inci maddenin birinci fıkrası, 92 nci maddenin dördüncü fıkrası gibi). 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu ve 6763 sayılı Türk Ticaret Kanununun Sureti Tatbiki ve Mer’iyeti Hakkında Kanunla, gemilerin cebri icrasına ilişkin yeni hükümler vazedilmiştir. Ancak, bu hükümlerin önemli bir kısmı, 2004 sayılı Kanunun 23 üncü maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca “sicile kayıtlı gemilerin bu kanun bakımından taşınmaz sayılması” ilkesi karşısında gereksizdi. Anılan hüküm uyarınca, Kanunun tamamının uygulanmasında “gemiler, gayri menkul” ve “gemi sicili, tapu sicili” hükmünde sayılınca, ayrıca bazı hükümlere (örneğin 26 ncı maddenin birinci fıkrası, 28 inci maddenin birinci fıkrası, 29 uncu maddenin birinci fıkrası, 91 inci maddenin birinci fıkrası, 136 ncı madde gibi) “gemi” ve “gemi sicili” sözcüklerinin eklenmesi hiçbir katkı sağlamamıştır. Üstelik, 23 üncü maddedeki genel hükme rağmen bu eklemelerin yapılmış

olması, o hükmün uygulama alanına giren, ama “gemi” veya “gemi sicili” sözcüklerine ayrıca yer verilmeyen maddeler bakımından tereddütlerin doğmasına yol açmıştır.

Öte yandan, denize kıyısı olmayan İsviçre’den iktibas edilmiş olan 2004 sayılı Kanunun bazı hükümlerinin gemilere “gayri menkul sayılsalar bile” uygulanmasında belirsizlikler ortaya çıkmıştır. Geminin, 6762 sayılı Kanunun gerekçesinde de bildirildiği gibi, uçakla birlikte en fazla hareket halinde bulunan eşyadan olması, gemilerin cebri icrasının sicil esas alınarak yürütülmesinde sıkıntılı ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir.

2004 sayılı Kanunun, gemilerle ilgili borçların tahsilinde ilgililere tanıdığı başlıca olanak ihtiyati hacizdir. Milletlerarası hukukta da bu tür borçların Türk hukukunda olduğu gibi ihtiyati haciz yoluyla teminat altına alınması yoluna gidilmiş ve bu husus iki milletlerarası sözleşmeyle düzenlenmiştir. Türkiye, 1952 tarihli Sözleşmeye “ihtiyati haciz hakkının sınırlandırıldığı” gerekçesiyle katılmamıştır. Oysa, gemilerde ihtiyati haczin sınırlandırılması, bilinçli bir tercihe ve Türkiye bakımından da korunması gereken çıkarlar dengesine dayanmaktadır. 2004 sayılı Kanunun 257 nci maddesinde borçlunun bütün taşınır ve taşınmaz mallarını ihtiyaten haczettirmede alacaklıya tanınan sınırsız olanak, deniz ticaretinin gelişmesini engelleyen niteliktedir. Bir gemi yalnızca, o gemi veya o geminin işletilmesi vesilesiyle ortaya çıkan borçlardan dolayı ihtiyaten haczettirilebilir. Alacaklıların ve geminin seferiyle ilgili kimselerin çıkarlarını dengelemeye yönelik bu çözüm, 12/03/1999 tarihinde Cenevre’de kabul edilmiş olan “Gemilerin İhtiyati Hacine İlişkin Milletlerarası Sözleşme”de benimsenmiştir. Üstelik bu Sözleşme, Tasarıya işlenmiş olan “Gemiler Üzerindeki İmtiyazlar ve İpotekler Hakkında Milletlerarası Sözleşme”yi tamamlamak üzere ve o Sözleşmeyle uyumun sağlanması amacıyla kabul edilmiştir.

2004 sayılı Kanunda sürekli olarak değişiklik yapılması sebebiyle, deniz hukukunda cebri icraya ilişkin hükümlerin topluca “deniz ticareti” kitabında yeni bir kısım içinde toplanması uygun görülmüştür. Bu kısımda, 2004 sayılı Kanunun hükümlerine bir bütün olarak yollama yapmak yerine, deniz hukuku bakımından özellik taşıyan cebri icra kurallarının ayrı ayrı kaleme alınması esas kabul edilmiştir; bu kısımda hüküm bulunmayan hallerde ise mezkûr Kanunun hükümleri cari olacaktır.

A) Uygulanacak hukuk

MADDE 1350- (1) Bir geminin ihtiyaten veya icraen haczi, cebri icra yoluyla satışı ve mülkiyetin intikali de dâhil olmak üzere bu satışın sonuçları ve cebri icraya ilişkin diğer bütün işlem ve tasarruflar, geminin bu işlem ve tasarrufların yapıldığı sırada bulunduğu ülkenin hukukuna tabidir. Şu kadar ki, Türk bayraklı bir geminin yurt dışında cebri icra yoluyla satışı hâlinde, artırmayı yapan kurum veya ilgililer tarafından, bu satıştan en az otuz gün önce artırmanın;

- a) Geminin kayıtlı olduğu Türk Gemi Siciline,**
- b) Geminin sicile kayıtlı malikine,**
- c) Gemi siciline tescil edilmiş diğer hakların ve alacakların sahiplerine,**

bildirilmesi veya gideri ilgililer tarafından karşılanmak şartıyla tirajı ellibin üzerinde olan ve Türkiye düzeyinde dağıtımı yapılan

gazetelerden biriyle ilan edilmesi zorunludur. Bu bildirim veya ilan yapılmaksızın geminin yurt dışında cebri icra yoluyla satışı hâlinde kaydı silinemez ve gemi üzerinde Türk Gemi Siciline kayıtlı haklar ve alacaklar saklı kalır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1350 nci maddesinin birinci fıkrasındaki “geçiş” ibaresi “intikali” şeklinde, aynı fıkranın ikinci cümlesinde, “bildirilmesi” sözcüğünden sonra gelen “veya” sözcüğünün yerine “bunun mümkün olmaması hâlinde” ibaresi eklenmiştir. Böylece, mehzaz 1993 tarihli Rehin Sözleşmesinin 11 inci maddesinin birinci fıkrasına uygun olarak, yapılacak bildirim asli unsur hâline getirilmiş, ilân yolu yalnızca bildirim mümkün olmadığı hâller ile sınırlı tutulmuştur.

Komisyonumuzca yapılan değerlendirmede, maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde, satır başından sonra gelen ve Alt Komisyon çalışmaları sırasında eklenen “bunun mümkün olmaması hâlinde” ibaresinin yerine Hükümet Tasarısına uygun olarak “veya” sözcüğünün kullanılması uygun görülmüştür. Nitekim amaç, mehzaz 1993 tarihli Cenevre Sözleşmesi yürürlüğe girinceye kadar taraflara ve ilgililere iki seçenek sunmaktır; bu seçeneklerden hangisinin tercih edileceği somut olayın özelliklerine göre belirlenecektir. Alt Komisyon tarafından önerilen ibare, uygulamada ispat sorunlarına ve buna bağlı gecikmelere sebep olabileceğinden, tercih edilmemiştir. Maddede yapılan diğer değişiklikler Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 1350 - Yabancılık unsurunu içeren deniz ticareti uyumsuzluklarında, hangi ülke hukukunun uygulanacağı, 2675 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanunda belirtilmektedir. Ancak, cebri icraya uygulanacak hukuk, son yıllarda bazı tereddütlerin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu itibarla meselenin, Tasarının “Deniz Ticareti” başlıklı Kitabında “cebri icra”ya tahsis edilecek özel kısımda düzenlenmesi uygun bulunmuştur. Maddenin bu hükmü, 1993 tarihli Gemiler Üzerindeki İmtiyazlar ve İpotekler Hakkında Milletlerarası Sözleşmenin 2 nci maddesinin ikinci cümlesinden alınmıştır. Bu kural, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun kararlarında da benimsenmiştir.

Maddenin ikinci cümlesi, 1993 tarihli Sözleşmenin 11 inci maddesi ile 6762 sayılı Kanunun 1245 inci maddesinin birinci fıkrasında 2004 yılında 5136 sayılı Kanunla yapılan değişiklik ve 2004 sayılı Kanunun 125 inci maddesi dikkate alınarak sevk edilmiştir. Kural olarak, 1993 tarihli Sözleşmeye göre arttırmayı yapacak merci tarafından sicile, malike ve tescil edilmiş hak sahiplerine bildirim yapılması zorunludur. Ancak, 1993 tarihli Sözleşmenin bu hükmünün uygulanmasında doğabilecek sorun ve tereddütler sebebiyle, hükmeye bir ilave yapılmış ve mezkur bildirim yapılması hususunda “ilgililer”e de

yetki verilmiş ayrıca Tasarının 1385 inci maddesine paralel bir uygulamayla ilân usulü de bir seçenek olarak öngörülmüştür. Dolayısıyla, ilân usulü, masrafı ilgililer tarafından verilmek kaydıyla, işletilmişse, artık arttırmayı yapan merciin veya ilgililerin başkaca bildirim yapma zorunlulukları yoktur. Bu şekil şartlarına uyulmamış ise, gemi sicilden terkin edilmeyecektir. 1993 tarihli Sözleşmenin getirdiği çağdaş ve çıkarlar dengesine uygun çözüm, milletlerarası alanda daha yaygın kabul görmeye başlayınca, “ilan” yöntemi tümüyle terk edilebilecektir.

Buna karşılık, kanuni ve akdi rehinlerin doğmasına ve sonuçlarına hangi hukukun uygulanacağı, 2675 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanunda yeni hükümlerle düzenlendiğinden, Tasarıda bu hususta kural sevk edilmesine gerek kalmamıştır.

B) Tamamlayıcı hükümler

MADDE 1351- (1) Bu Kısımda özel olarak düzenlenmeyen hususlarda, İcra ve İflas Kanunu hükümleri, 936 ncı madde ile 937 nci maddenin birinci fıkrasında öngörüldüğü şekilde uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1351 - Sekizinci Kısımda, “deniz hukukunda cebri icra”ya ilişkin her husus düzenlenmiş değildir. Genel gerekçede de belirtildiği gibi, amaç, deniz ticareti hukukunda cebri icranın 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununa göre özelliği olan hususlarını hükme bağlamaktır. Bu amaçla birinci fıkrada, bu kısım hükümleri ile anılan Kanun arasındaki bağlantı tesis edilmiş ve bu kısımda hüküm bulunmayan bütün hususlarda 2004 sayılı Kanuna müracaat edileceği açıklığa kavuşturulmuştur. Dolayısıyla, Tasarının bu Kısım, adeta 2004 sayılı Kanunun bir kısmı gibi düşünülecek ve bu Kısımda yer alan hükümler 2004 sayılı Kanunda ilgili oldukları maddelerle bir arada uygulanacaktır.

2004 sayılı Kanunun 23 üncü maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca gemilerin taşınmaz sayılması, hem Medenî hukuk ilkeleriyle, hem de uygulamayla çelişmektedir. Tereddütlere yol açan bu hüküm Tasarıya alınmadığı gibi, Tasarının 936 ncı maddesi ile maddi vakiya ve hukuk kurallarına uygun olarak bütün gemilerin taşınır olduğu vurgulanmıştır. Ancak, taşınır olan gemilere yine de 2004 sayılı Kanunun taşınmazlara ilişkin bazı hükümlerinin uygulanması gerektiğinden, 937 nci maddenin birinci fıkrası ile o hükümler saklı tutulmuştur. Dolayısıyla, Tasarının cebri icraya ilişkin bu Kısım ve genel olarak 2004 sayılı Kanun uygulanırken, bütün gemiler taşınır hükümlerine tâbi tutulacaktır. Yalnızca istisnaen (örn. yeni 1381, 1383 üncü maddeler uyarınca) gemilere, 2004 sayılı Kanunun taşınmazlara ilişkin belli hükümleri uygulanacaktır. Bu gerekçeler karşısında, 6762 sayılı Kanunun 1242 nci maddesinin ikinci fıkrasının üçüncü bendine gerek kalmamıştır; orada bildirilen eşyanın cebri icrası, Tasarının 936 ncı maddesindeki genel atfa uygun olarak taşınırın icrası hakkındaki hükümlere tâbi olacaktır.

Tasarının getirdiği bu yeni düzenleme ile 2004 sayılı Kanun arasında uyumsuzluk doğmasını önlemek üzere, Tasarıya ilişkin Uygulama Kanununda, 2004 sayılı Kanunda geçen “gemi”, “gemi ipoteği”, “gemi alacaklısı hakkı” gibi terimlerin ve bunlara ilişkin düzenlemelerin topluca çıkartıldığına ilişkin bir hükme yer verilmiştir.

2004 sayılı Kanun ile Tasarı arasında terim birliğinin sağlanabilmesi için, bu Kısım hükümleri kaleme alınırken 2004 sayılı Kanunun kavram ve terimlerine bağlı kalmıştır. Nitekim 2004 sayılı Kanun, bu Tasarının hazırlandığı dönemlerde üst üste DEĞİŞİKLİĞİ uğramış ve fakat birçok terimi (örneğin; Tasarının 1364 üncü maddesinin üst başlığında kullanılan “haczin yapılması” terimi, 2004 sayılı Kanununun 79 ilâ sonraki maddelerinde) muhafaza edilmiştir. Bu sebeple, 2004 sayılı Kanunda yer verilen terimler tercih edilmiş, böylece bu Kısımdaki hükümlerle 2004 sayılı Kanundaki düzenlemeler arasında bağlantının daha da kolay ve süratle kurulabilmesine olanak tanınmıştır.

C) Gemiler hakkında

I - İhtiyati haciz

1. Deniz alacakları

MADDE 1352- (1) “Deniz alacağı”; aşağıda sayılan hususların birinden veya birkaçından doğan istem anlamına gelir:

- a) Geminin işletilmesinin sebep olduğu zıya veya hasar.
- b) Geminin işletilmesi ile doğrudan doğruya ilgili olarak karada veya suda meydana gelen can kaybı veya diğer bedensel zararlar.
- c) Kurtarma faaliyeti veya her türlü kurtarma sözleşmesi, çevre zararı tehdidi oluşturan bir gemi veya gemideki eşya ile ilgili kurtarma faaliyeti için ödenecek özel tazminat.
- d) Çevreye, kıyı şeridine veya bunlara ilişkin menfaatlere gemi ile verilen zarar ya da zarar verme tehdidi; bu zarar önlemek, sınırlandırmak veya ortadan kaldırmak için alınan önlemler; bu zarar karşılığı ödenecek tazminat; çevrenin eski duruma getirilmesi için fiilen alınan veya alınacak olan makul önlemlerin giderleri; bu zarar ile bağlantılı olarak üçüncü kişilerin uğradığı veya uğrayabileceği kayıplar ve bu bentte belirtilenlere benzer nitelikteki zararlar, giderler veya kayıplar.
- e) Geminin içinde bulunan veya bulunmuş olan şeyler de dâhil olmak üzere, batmış, enkaz hâline gelmiş, karaya oturmuş veya terk edilmiş olan bir geminin yüzdürülmesi, kaldırılması, çıkartılması, yok edilmesi veya zararsız hâle getirilmesi için yapılan giderler ve harcamalar ile terk edilmiş bir geminin korunması ve gemi adamlarının işleri ile ilgili giderler ve harcamalar.

f) Bir charter parti düzenlenmiş olup olmadığına bakılmaksızın, geminin kullanılması veya kiralanması amacıyla yapılmış her türlü sözleşme.

g) Bir charter parti düzenlenmiş olup olmadığına bakılmaksızın, gemide eşya veya yolcu taşınması amacıyla yapılmış her türlü sözleşme.

h) Gemide taşınan, bagaj dâhil, eşyaya gelen veya bu eşyaya ilişkin ziya veya hasar.

i) Müşterek avarya.

j) Römorkaj.

k) Kılavuzluk.

l) Geminin işletilmesi, yönetimi, korunması veya bakımı için sağlanan eşya, malzeme, kumanya, yakıt, konteynerler dâhil teçhizat ve bu amaçlarla verilen hizmetler.

m) Geminin yapımı, yeniden yapımı, onarımı, donatılması ya da geminin niteliğinde değişiklik yapılması.

n) Liman, kanal, dok, iskele ve rıhtım, diğer su yolları ile karantina için ödenecek resimlerle diğer paralar.

o) Ülkelerine getirilme giderlerini ve onlar adına ödenmesi gereken sosyal sigorta katılma paylarını da içererek, gemi adamlarına, gemide çalışmaları dolayısıyla ödenecek ücretlerle, onlara ödenmesi gereken diğer tutarlara ilişkin istemler.

p) Gemi için alınmış krediler dâhil olmak üzere, geminin veya malikinin adına yapılmış harcamalar.

r) Geminin maliki tarafından veya onun hesabına ödenecek, karşılıklı sigorta aidatları da dâhil sigorta primleri.

s) Geminin maliki tarafından veya onun hesabına gemiye ilişkin olarak ödenecek her türlü komisyon, brokaj veya acente ücretleri.

t) Geminin mülkiyeti veya zilyetliğine ilişkin her türlü uyuşmazlık.

u) Geminin ortak malikleri arasında çıkan, geminin işletilmesine ya da gemiden sağlanan hasılatla ilişkin her türlü uyuşmazlık.

v) Gemi rehni, gemi ipoteği veya gemi üzerinde aynı nitelikteki aynı bir yükümlülük.

y) Geminin satışına ilişkin bir sözleşmeden kaynaklanan her türlü uyuşmazlık.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca Tasarının 1352 nci maddesinde aşağıdaki gerekçelerle değişiklik yapılmış, yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir:

“1999 tarihli Haciz Sözleşmesinin 1 inci maddesinin birinci fıkrasından alınmış olan bu hükmün bazı bentlerinin ifade bakımından kaynak hükme uygun hâle getirilmesi gerekmiştir. Bu amaçla yapılan değişikliklerden başka, (r) ve (s) bentlerinde yapılan değişiklikle “veya kiracı” sözcükleri çıkartılmıştır. Nitekim Tasarının 1369 uncu maddesine ilişkin gerekçede açıklandığı gibi, kiracının borçlarından ötürü bir geminin deniz alacakları için ihtiyaten haczedilebilmesi için, o maddede öngörülen şartlardan birinin gerçekleşmesi zorunludur. Bu itibarla, 1352 nci maddenin birinci fıkrasının (r) ve (s) bentlerinde “kiracı” teriminin de muhafaza edilmiş olması isabetsiz bulunmuş ve bu terimler çıkartılmıştır.”

GEREKÇE

1352 ilâ 1376 üncü Maddelere İlişkin Genel Açıklamalar

Gemilerin ihtiyati haczi, deniz hukuku uygulamasında en çok sorunla karşılaşılacak halahalden biridir. Bu hususta Yargıtay kararları, icra uygulamaları ve bilimsel görüşler arasında sayısız çelişki ve tartışma vardır ve bunlar halen sürmektedir. Bu sebeple, “deniz hukukunda cebri icra” hakkındaki yeni kısımda, gemilerin ihtiyati haczinin teferruatlı bir şekilde düzenlenmesi gerekmiştir. Bu düzenleme yapılırken, 1999 tarihli Sözleşmenin hükümleri esas alınmıştır. Sözleşmenin 2 nci maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca, ihtiyati haczin usulüne, haciz kararı veren mahkemenin hukuku (lex fori) uygulanacaktır. Bu Sözleşmenin lex fori’ye bıraktığı hususlarda, 2004 sayılı Kanunun hükümleri dikkate alınarak, deniz ticaretinin ihtiyaç ve şartlarına uygun özel kurallar sevk edilmiştir.

Madde 1352 – Bu hüküm, 1999 tarihli Sözleşmenin 1 inci maddesinin birinci fıkrasından alınmış; (p) bendi, özellikle bankalar tarafından verilen kredi alacaklarının (v) bendi kapsamında bir rehinle temin edilmiş olmadıkları hallerde bu bende gireceklerini açıklayacak şekilde kaleme alınmıştır. Tasarının 1353 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında, 2004 sayılı Kanunun sistemine önemli bir istisna getirilmiştir: Bir geminin ihtiyati haczi, muaccel her türlü alacak için değil, münhasıran Tasarının 1352 nci maddesinde sayılan deniz alacakları için talep edilebilecektir. Böylece gemiler sadece belli kategoriye giren alacaklar için seyirden alıkonabilecektir; diğer alacaklardan dolayı geminin ihtiyati haczine karar verilemeyecektir.

Deniz alacağı kavramı gemi alacağı kavramından daha geniş olup gemi alacaklarının tamamı, Tasarının 1352 nci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (c), (i), (k), (n) ve (o) bentleri uyarınca aynı zamanda deniz alacağı teşkil eder.

2. İhtiyati haciz isteyebilme hakkı

MADDE 1353- (1) Deniz alacaklarının teminat altına alınması için, geminin sadece ihtiyati haczine karar verilebilir. Bu alacaklar için gemi üzerine ihtiyati tedbir konulması veya başka bir surette geminin seferden menedilmesi istenemez.

(2) Akdî veya kanuni bir rehin ile teminat altına alınmış deniz alacakları hakkında da birinci fıkra hükmü uygulanır.

(3) Deniz alacaklarından başka alacaklar için gemi hakkında ihtiyati haciz kararı verilemez.

(4) Alacağın, 1352 nci maddede sayılan bir deniz alacağı olması, ihtiyati haciz sebebidir.

(5) Vadesi gelmemiş deniz alacaklarında, İcra ve İflas Kanununun 257 nci maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen şartlar gerçekleştiği takdirde geminin ihtiyati haczi istenebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1353 – Birinci fıkra, 1999 tarihli Sözleşmenin 1 inci maddesinin ikinci fıkrası ile 2 nci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları gözönünde bulundurularak kaleme alınmıştır. Sözleşmenin amacı, gemilerin alelittak her türlü alacak için alıkonmalarını önlemektir. Deniz alacaklarının temini için başvurulacak geçici hukukî himaye, Sözleşmede “arrest” olarak nitelendirilmiştir. İngiliz hukukunda kullanılan bu terim, Türk hukukunda ihtiyati hacze tekabül etmektedir. Sekizinci Kısımda, deniz alacaklarından dolayı geminin ihtiyati haczi kabul edilmiş; buna karşılık, bu nevi alacaklar için başka herhangi bir geçici hukukî himayeden yararlanılamayacağı açıklığa kavuşturulmuştur. Bu hüküm ile, özellikle halen “rehin tesisi” olarak isimlendirilen hukuka aykırı uygulamanın önüne geçilmesi (Tasarının 1377, 1380 ve 1381 inci hükümleriyle birlikte) amaçlanmıştır.

İkinci fıkra hükmü hazırlanırken, 6762 sayılı Kanunun 1242 nci maddesinin ikinci fıkrasının birinci bendi göz önünde bulundurulmuştur. Anılan hüküm gemi alacaklısı hakkının bahsettiği kanuni rehin hakkıyla ilgili bulunmaktaydı; bu sebeple gemi ipoteği alacaklılarının, 2004 sayılı Kanunun 257 nci maddesinin birinci fıkrasındaki yasağın kapsamına girmekte olduğu ve ihtiyati haciz istemek hakkından mahrum oldukları fikri savunulmaktaydı. Ancak doktrin ve uygulama, ittifakla, bu düzenlemenin yerinde olmadığını vurgulamıştır. Bu genel kabule uygun olarak maddenin ikinci fıkrasında, “akdi rehinler” için dahi ihtiyati haciz talep edilebileceği tasrih edilmiştir. Esasen, deniz alacaklarının arasında akdi ve kanuni rehinler sayılmış olduğundan (1352 nci maddenin birinci fıkrasının (a), (b), (c), (i), (k), (n), (o) ve (v) bentleri), aynı sonuca Tasarının 1352 nci maddesi hükmünden hareketle zaten varılmaktadır; fakat, bu hususun açıkça ifade edilmesi uygun görülmüştür. Böylece, 2004 sayılı Kanunun 257 nci maddesinin birinci fıkrasında rehinle temin edilmiş alacaklılara kapatılmış olan ihtiyati haciz yolu, Tasarıda gemi alacaklıları, gemi ipoteği alacaklıları ve gemi üzerinde rehin veya hapis hakkı sahibi olan diğer bütün rehinli alacaklılar için açılmıştır.

Maddenin üçüncü fıkrası, 1999 tarihli Sözleşmenin 2 nci maddesinin ikinci fıkrasından alınmıştır.

Maddenin dördüncü fıkrası ise, yeni bir hüküm niteliğinde olup, 1999 tarihli Sözleşmenin sistemine uygun olarak, 2004 sayılı Kanunun 257 nci maddesinde ihtiyati haciz talep edilebilmesi için öngörülen şartları değiştirmektedir. Gemiler için kabul edilen özel usûle göre, alacağın Tasarının 1352 nci maddesinde sıralanan alacaklardan olması, ihtiyati haciz kararı verilmesi için gerekli ve yeterli bir sebeptir; bunun dışında 2004 sayılı Kanunun 257 nci maddesinin ihtiyati haciz talep edebilmek için aradığı şartlar gemilerin ihtiyati haczinde aranmayacaktır.

Maddenin beşinci fıkrası, henüz vadesi gelmemiş olan alacaklar için düzenleme getirmektedir. Her ne kadar 1999 tarihli Sözleşmede, deniz alacaklarının “muacceliyeti” ile ilgili açık bir hükme yer verilmememişse de, Sözleşmeye ilişkin kaynaklardan, yalnızca muaccel deniz alacakları için ihtiyati haciz hakkının tanındığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, müaccel deniz alacakları bakımından ayrı bir düzenlemeye gitmek gerekmiştir. Bu amaçla, 2004 sayılı Kanunun 257 nci maddesinin 4949 sayılı Kanun ile değişik ikinci fıkrasının aynen uygulanmasına bir engel görülmediğinden, bu hususu açıklığa kavuşturacak beşinci fıkra Tasarıya eklenmiştir.

3. Yetkili mahkeme

a) İhtiyati haciz kararı bakımından

aa) Dava açılmadan önce

aaa) Türk Bayraklı gemiler

MADDE 1354- (1) Türk Bayraklı gemiler hakkında ihtiyati haciz kararı sadece, geminin demir attığı, şamandıraya veya tonozla bağlandığı, yanaştığı veya kızağa alındığı yer mahkemesi ya da aşağıda gösterilen mahkemeler tarafından verilebilir:

a) Bir Türk Gemi Siciline kayıtlı gemilerde, sicil yeri mahkemesi.

b) Sicile kayıtlı olmayan gemilerde malikin yerleşim yeri mahkemesi.

c) 941 inci maddenin üçüncü fıkrası uyarınca tutulan özel sicile kayıtlı gemilerde kiracının yerleşim yeri mahkemesi.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

1354 ilâ 1358 inci Maddelere İlişkin Genel Açıklamalar

Bu başlık altında, ihtiyati hacizle ilgili yetki kurallarının tamamı biraraya toplanmıştır. Uygulamada, gemiler hakkında geçici hukukî himaye temin etmek için, en kolay ve en çabuk müracaat yolu olarak “alacaklı avukatının yerleşim yeri mahkemesi”nin de yetkili olduğu görüşü savunulmaktadır. Türk Usul hukuku sistemine aykırı olan bu uygulamaya mani olmak gerekmiştir. Bu yüzden, gemilerin ihtiyati haczi için, münhasır yetki kuralları kabul edilmiştir. Bu kurallar, geminin bayrağına ve yargılamanın yeriyle aşamasına göre farklı düzenlenmiştir.

Madde 1354 - Gemilerin ihtiyati haczinde yetkili mahkemelerin tayini, uygulamada sorunlara yol açmıştır. Bu sorunları gidermek üzere, Türk bayraklı gemiler hakkında ihtiyati haciz kararı vermeye münhasıran yetkili olan mahkemeler bu maddede gösterilmiştir.

Maddenin birinci cümlesinde, ihtiyati haciz kararı vermeye geminin bulunduğu yer mahkemesinin yetkili olduğu, bu kavram açıklanmak suretiyle tasrih edilmiştir. Bunun yanında gemi bir Türk gemi siciline kayıtlı ise sicil yeri mahkemesi, kayıtlı değilse geminin malikinin yerleşim yeri mahkemesi ve 941 inci maddenin üçüncü fıkrasına göre tutulan özel bir sicile kayıtlı ise kiracının yerleşim yeri mahkemesi de ihtiyati haciz kararı vermeye yetkilidir.

bbb) Yabancı bayraklı gemiler

MADDE 1355- (1) Türkiye’de yabancı bayraklı gemiler hakkında ihtiyati haciz kararı, sadece, geminin demir attığı, şamandıraya veya tonozu bağlandığı, yanaştığı ya da kızağa alındığı yer mahkemesi tarafından verilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

(1354. maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız)

Madde 1355 - Bu maddede bir sicile kayıtlı olup olmadığına bakılmaksızın bütün yabancı bayraklı gemiler hakkında ihtiyati haciz kararı vermeye münhasıran yetkili olan mahkeme tayin edilmiştir. Türkiye’deki bir mahkemenin yabancı bayraklı gemiler hakkında ihtiyati haciz kararı verebilmesi için, haczi istenen geminin, o mahkemenin yargı çevresi içinde seferine ara vermesi şartı aranmıştır. Böylece, milletlerarası deniz hukuku ile deniz ticareti hukukunda tartışılara sebep olan, “uğraksız geçiş yapan gemi”nin tâbi olacağı rejim hakkında ayrıca bir kural sevkine gerek görülmemiştir; uğraksız geçiş yapan bir gemi bakımından maddenin aradığı şart yerine gelmiş olmaz, dolayısıyla Türk mahkemelerinin yetkisi de kurulmaz. Bu düzenleme, 20/07/1936 tarihli Montrö Sözleşmesinin 2 ve 3 üncü maddelerine de tam olarak uymaktadır. Dolayısıyla, Sözleşmenin öngördüğü anlamda “zararsız geçiş” yapan gemiler hakkında herhangi bir mahkeme yargı yetkisini haiz olmadığı için ihtiyati haciz kararı da verilemeyecektir. Buna karşılık zararsız geçiş statüsünün bozulması halinde, mahkemenin yargı yetkisi de kurulabilecektir.

ccc) Yetkiye, tahkime ve esasa uygulanacak hukuka ilişkin bir anlaşmanın varlığı hâlinde Türk mahkemesinin yetkisi

MADDE 1356- (1) İlgili sözleşmeye konulmuş bir yetki veya tahkim kaydına ya da ayrıca yapılmış olan bir yetki yahut tahkim sözleşmesine göre, hakkında ihtiyati haciz kararı uygulanacak olan deniz alacağının esası hakkında hüküm vermeye bir hakem kurulu veya yabancı mahkeme yetkili olsa yahut deniz alacağının esasına yabancı bir devletin hukuku uygulanırsa bile, 1354 ve 1355 inci maddelere göre yetkili olan mahkemeler, bir deniz alacağı için teminat elde edilmesini sağlamak üzere ihtiyati haciz kararı vermeye yetkilidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

(1354. maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız)

Madde 1356 - 1999 tarihli Sözleşmenin 2 nci maddesinin üçüncü fıkrasından alınmıştır. Maddeye sadece maddelere yapılan yollama eklenmiştir. İhtiyati haciz kararı vermeye yetkili olan mahkemeleri belirleyen 1354 ilâ 1355 inci maddelere yapılan atıf eklenmiştir. Uygulamada, özellikle sözleşmelere dayanan deniz alacaklarının esası hakkında karar vermeye yetkili mahkemeyi gösteren yetki veya tahkim anlaşmalarının yapılması yaygındır. Keza, 2675 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun hükümleri dairesinde, bu alacaklara yabancı bir hukukun uygulanması da sıklıkla kararlaştırılmaktadır. Bu hallerde, deniz alacağının temini için Tasarının 1354 ilâ 1355 inci maddelerine göre yetkili olan mahkemelerden gemi hakkında ihtiyati haciz kararı talep etme hakkının bulunup bulunmadığı bazı tereddütlere yol açmıştır. Yargıtay bu soruya olumlu yanıt vermiştir. 1999 tarihli Sözleşmenin 2 nci maddesinin üçüncü fıkrasında da aynı çözüm benimsenmiştir. Dolayısıyla, ihtilafın esası hakkında tahkim yoluna başvurulması kararlaştırılmış veya yabancı bir ülkenin mahkemesi yetkilendirilmiş olsa dahi, geminin ihtiyati haczi için 1354 ilâ 1355 inci maddelerde gösterilen mahkemelere müracaat edilebilecektir; aynı kural, alacağın esası hakkında yabancı bir hukukun uygulanmasının kararlaştırıldığı hallerde de geçerlidir. 1354 ilâ 1355 inci maddeler, Milletlerarası Tahkim Kanunu uyarınca hakemlere tanınmış olan ihtiyati haciz kararı verme yetkisini kaldırdığından, o Kanuna göre yürütülecek tahkim yargılamalarında da 1357 nci madde geçerli olacak, dolayısıyla gemi hakkında ihtiyati haciz kararı vermeye münhasıran Tasarının anılan maddelerinde sayılan mahkemeler yetkili olacaktır.

bb) Dava açıldıktan sonra

MADDE 1357- (1) Bir deniz alacağı hakkında, yurt içinde mahkemede dava açıldıktan sonra, ihtiyati haciz kararı, sadece davayı gören mahkemeden istenebilir.

(2) Bir deniz alacağı hakkında, hakem önünde veya yurt dışındaki bir mahkemede dava açılmışsa, kesin hüküm verilinceye kadar ihtiyati haciz kararı, sadece 1354 ve 1355 inci maddelere göre yetkili olan mahkemeden istenebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

(1354. maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız)

Madde 1357 – Maddenin birinci fıkrasında, 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda yer alan yetki kuralı tekrarlanmaktadır. İkinci fıkrada 1356 ncı maddeye göre, alacağın esası hakkında tahkime veya yurtdışında yargı yoluna başvurulmasının kararlaştırılmış olduğu hallerde dahi, Tasarının 1354 ve 1355 inci maddeleri uyarınca Türk mahkemelerinin yetkisinin devam ettiği açıklanmaktadır. Dolayısıyla, daha önce hakem huzurunda veya yabancı bir mahkemede dava açılmış veya açılan bir dava sürerken gemi 1354 ve 1355 inci maddelerde belirtilen mahkemelerin yetkisi alanına girmişse, bu mahkemelerden ihtiyati haciz kararı talep edilebilecektir. Aynı zamanda, 4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanununun 6 ncı maddesi ile hakeme verilmiş olan ihtiyati hacze karar verme yetkisi Tasarının bu hükmüyle gemilerin ihtiyati haczi bakımından kaldırılmış olmaktadır.

cc) İtirazlar ve değişiklik istemleri

MADDE 1358- (1) Yokluğunda ihtiyati haciz kararı verilmiş olan kişilerin itirazları hakkında karar vermeye;

a) Esas hakkında dava açılmadan önce, ihtiyati haciz kararını vermiş olan mahkeme,

b) Esas hakkında Türkiye’de dava açılmışsa, bu mahkeme,

c) Esas hakkında hakem önünde veya yurt dışındaki bir mahkemede dava açılmışsa, ihtiyati haciz kararını veren mahkeme, yetkilidir.

(2) Birinci fıkrada sayılan mahkemeler, ihtiyati haciz kararının değiştirilmesi, istihkak iddiaları, tarafların yatırdıkları teminatların artırılması veya azaltılması, türünün değiştirilmesi veya iptali hususlarında yapılacak başvurular hakkında karar vermeye de yetkilidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

(1354. maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız)

Madde 1358 - 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun 258 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, ihtiyati haciz talebi üzerine duruşma açılıp açılmaması mahkemenin takdirine bırakılmıştır. Bu kural, gemilerin deniz alacaklarını teminat altına almak için ihtiyaten haczedilmeleri halinde de uygulanacaktır. Genel olarak gemilerin limanlarda kısa süreler için bulunacak olmaları sebebiyle, müracaatların büyük çoğunluğu, bugün olduğu gibi, duruşma açılmadan sonuçlandırılacak, yani ihtiyati haciz kararı borçlunun gıyabında verilecektir. Borçlunun kendisi dinlenmeden verilen ihtiyati haciz kararına karşı itirazı, 2004 sayılı Kanunun 265 inci maddesinin birinci fıkrasında, üçüncü kişilerin itirazı ise, aynı maddenin ikinci fıkrasında düzenlenmiştir. 1999 tarihli Sözleşme, gıyapta verilen ihtiyati haciz kararına itiraz usulüne ilişkin bir hüküm ihtiva etmemektedir; yalnızca, 4 üncü maddenin altıncı fıkrasında, geminin serbest bırakılması için Tasarının 1370 ilâ 1371 inci maddeleri uyarınca teminat verilmiş olduğu hallerde, bu teminatlarla ilgili değişiklik başvuruları düzenlenmiştir. Tasarının 1358 inci maddesinde, 2004 sayılı Kanunun genel olarak itirazı düzenleyen hükmüyle 1999 tarihli Sözleşmenin teminatlara itiraz hakkındaki özel hükmü biraraya getirilmiştir.

Birinci fıkrada, 2004 sayılı Kanunun 265 inci maddesinin ilk iki fıkrası birleştirilerek, özel bir düzenleme vücuda getirilmiştir. Bir geminin ihtiyaten haczedilmesi halinde, çok sayıda kişinin menfaati ihlal edilebilir. Bu kişilere, 2004 sayılı Kanunun 265 inci maddesinin ikinci fıkrasında, ihtiyati haczin dayandığı sebeplere ve teminata itiraz etme hakkı tanınmış, buna karşılık mahkemenin yetkisine itiraz hakkı birinci fıkraya uyarınca yalnızca borçluya tanınmıştır. Gemilerin ihtiyati haczinde böyle bir tefrikin yerinde olmayacağı düşünülmüştür. Bu sebeple, 1358 inci maddenin birinci fıkrasında “kişilerin itirazları” ibaresi tercih edilerek, menfaati ihlal edilen herkesin, bütün itiraz sebeplerini ileri sürebileceği tasrih edilmiştir. İtirazları karara bağlayacak olan mahkeme, seçimlik olarak belirlenmiştir. Eğer uyuşmazlığın esası hakkında henüz dava açılmamışsa, itirazları, ihtiyati haciz kararını veren mahkeme 2004 sayılı Kanunun 265 inci maddesinde belirtilen usule göre karara bağlayacaktır; buna karşılık esas hakkında Türkiye’de bir mahkemede dava açılmışsa, ihtiyati haciz kararına itirazlar da esasa bakan mahkeme tarafından karara

bağlanacaktır; bunun dışındaki hallerde ise, ihtiyati haciz kararını vermiş olan mahkeme itirazları karara bağlamaya yetkili olmakta devam edecektir.

Maddenin ikinci fıkrası, 1999 tarihli Sözleşmenin 4 üncü maddesinin altıncı fıkrasından alınmış olup, mahkemelerin yetkisi hakkında maddenin birinci fıkrasına yollamada bulunularak tamamlanmıştır. İkinci fıkrada ayrıca, 1369 uncu maddeye giren istihkak iddiaları hakkında da bu maddede öngörülen mahkemelerin yetkili olduğu açıklığa kavuşturulmuştur. Nitekim 2004 sayılı Kanunun 96 ve sonraki maddelerinde düzenlenen istihkak iddialarına ilişkin usul, gemilerin ihtiyati haczi için uygun görülmemiştir. Hangi gemilerin haczedilebileceğini düzenleyen 1369 uncu madde, maddi deniz hukuku bakımından uzmanlık gerektiren bir incelemeyi öngörmektedir. Dolayısıyla bu incelemenin de, gemi hakkında ihtiyati haciz kararı vermeye görevli olan uzman mahkemede (Tasarının 5 inci maddesi) yapılması zorunlu görülmüştür.

b) Esas hakkında

MADDE 1359- (1) 1354 ve 1355 inci maddeler uyarınca deniz alacakları hakkında ihtiyati haciz kararı vermeye yetkili olan mahkeme, deniz alacağının esasına ilişkin olarak yapılmış bir yetki veya tahkim sözleşmesi yoksa, ihtiyati haczi tamamlamak üzere açılacak dava hakkında ve ihtiyati haczi uygulayan icra dairesi de icra takibi hakkında yetkilidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1359 - Bu madde, ihtiyati haczi tamamlamak üzere 2004 sayılı Kanunun 264 üncü maddesi uyarınca yapılacak takip veya açılacak dava bakımından seçimlik bir yetki kuralı koymaktadır. Bu kural, 1999 tarihli Sözleşmenin 7 nci maddesinin birinci fıkrasından alınmış ve icra takibine ilişkin bir eklemeyle tamamlanmıştır. Bir geminin ihtiyati haczinden sonra açılacak dava veya yapılacak takip hakkında, ilgili kanunların genel kuralları geçerlidir. Bu kurallara göre yetkili olan mahkemelerin yanına, Sözleşmenin 7 nci maddesinin birinci fıkrası doğrultusunda, ihtiyati haciz kararını vermiş olan mahkeme eklenmiştir. Bu yetki kuralı, alacağın esası hakkında bir yetki sözleşmesinin veya tahkim anlaşmasının bulunduğu hallerde uygulanamayacaktır.

c) Tenfiz hakkında

MADDE 1360- (1) Bir deniz alacağı için ihtiyati haciz kararı vermiş olan Türk mahkemesi, o deniz alacağının esas hakkında verilmiş bir yabancı mahkeme veya yabancı hakem kararının tenfizinde;

a) Tenfiz isteminin yapıldığı tarihte geminin o Türk mahkemesinin yargı çevresinde bulunması veya

b) Geminin serbest bırakılması için 1370 ilâ 1372 nci maddeler uyarınca yatırılmış teminatın, tenfiz isteminin yapıldığı tarihte mahkeme kasasında bulunması şartıyla, yetkilidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1360 - Bir geminin ihtiyati haczinden sonra, bir yetki veya tahkim şartı veya sözleşmesi uyarınca yurtdışında dava açılmışsa, istihsal olunacak bir yabancı mahkeme veya hakem kararının Türkiye’de tenfizi talep edilebilecektir. Tasarının 1360 ıncı maddesinde, bu tenfiz davasını görmeye yetkili mahkeme tayin edilmiştir. Madde düzenlenirken 1999 tarihli Sözleşmenin 7 nci maddesinin beşinci ve altıncı fıkraları dikkate alınmış, ancak 2675 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanununun 35 inci ve 38 inci maddelerinde yer alan ayrıntılı düzenlemenin tekrarından kaçınılmıştır.

d) Haksız ihtiyati haciz sebebiyle açılacak tazminat davası hakkında

MADDE 1361- (1) İhtiyati haciz kararı veren mahkeme, haksız çıkan alacaklı aleyhine açılacak tazminat davasını da görmeye yetkilidir.

(2) Deniz alacağının esas hakkında yurtiçinde veya yurt dışında mahkemede veya hakem önünde dava açılmışsa, bu davanın sonuçlanması, tazminat davası yönünden bekletici sorun oluşturur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1361 - 2004 sayılı Kanunun 258 inci maddesinin dördüncü fıkrasında düzenlenmiş olan bu yetki kuralı, 1999 tarihli Sözleşmenin 6 ncı maddesinin ikinci ilâ dördüncü fıkraları doğrultusunda Tasarıda düzenlenmiştir.

4. Alacaklı tarafından delil gösterilmesi

MADDE 1362- (1) Alacaklının, alacağıın 1352 nci maddede sayılan deniz alacaklarından olduğu ve parasal değeri hakkında mahkemeye kanaat getirecek delil göstermesi yeterlidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1362 – 1999 tarihli Sözleşmede, alacaklının bir deniz alacağına dayanması, esas itibarıyla, gemi hakkında ihtiyati haciz kararı verilmesi için yeterli görülmüştür. Tasarıda da genel olarak bu sistem korunmuştur. Alacaklıya, 2004 sayılı Kanunun 258 inci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde yüklenmiş olan ağırlaştırılmış “kanaat getirme” külfeti, Tasarının 1362 nci maddesinde hafifletilmiştir. Buna göre alacaklının, alacağıın 1352 nci maddede yer alan listeye girdiği ve parasal değeri hususlarında mahkemede kanaat uyandırması gerekir. Alacağıın 1352 nci maddede sayılan deniz alacaklarından olması, bizatihi ihtiyati haciz sebebidir. Burada, bir yandan alacaklının durumu kolaylaştırılmakta, diğer yandan Tasarının 1363 üncü maddesinde yer alan güvence yükümlülüğü nedeniyle, daha büyük bir riziko altına sokularak ağırlaştırılmaktadır.

5. Alacaklı tarafından teminat gösterilmesi

MADDE 1363- (1) Deniz alacağını teminat altına almak üzere ihtiyati haciz kararı verilmesini isteyen alacaklının, 10.000 Özel Çekme Hakkı tutarında teminat vermesi zorunludur.

(2) Karşı taraf, aynı mahkemeden her aşamada teminat miktarının artırılmasını isteyebilir. Bu istem değerlendirilirken, ihtiyati haciz sebebiyle geminin seferden alıkonulduğu süre boyunca, gemi için yapılan günlük işletme giderleri ve ihtiyati haciz dolayısıyla yoksun

kalınan kazançlar dikkate alınır. Teminatın artırılmasına karar verilirse, mahkeme, hangi sürede ek teminatın yatırılacağını da belirler. Ek teminat süresinde yatırılmazsa, ihtiyati haciz kararı kendiliğinden kalır.

(3) 1320 nci maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde sayılan gemi alacaklıları teminat yatırmak yükümlülüğünden muaftır.

(4) Alacaklı da aynı mahkemeden teminat miktarının azaltılmasını isteyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1363 - 2004 sayılı Kanunun 259 uncu maddesi uyarınca verilmesi gereken teminat, uygulamada genellikle, alacağın belli bir yüzdesiyle (yüzde on ilâ yüzde kırk arası) ifade edilmektedir. Ancak bu uygulama, deniz ticaretinin ihtiyaçlarına cevap vermemektedir. Örneğin alacağın beşbin Türk Lirası teşkil ettiği hallerde beşyüz Türk Lirası tutarında bir teminat, geminin bir günlük masrafını bile karşılamayacaktır; buna karşılık, alacağın onmilyar Türk Lirası tutarında olduğu hallerde, birmilyar Türk Lirası teminata hükmetmek, alacaklı için yargıya müracaatı imkânsız hale getirecektir. Bu teminat, 2004 sayılı Kanunun 259 uncu maddesinde “borçlunun ve üçüncü şahsın bu yüzden uğrayacakları bütün zararlar”ı karşılamak amacıyla öngörülmüştür. Uğranılabilecek zarar, geminin haczedilmiş olması sonucunda âtil kalmasından kaynaklanan masraflar ve kazanç kayıplarıdır. Dolayısıyla, alacaklının yatıracağı teminatın da bu zarar kalemleri dikkate alınarak belirlenmesi gerekmektedir. İhtiyati haciz kararı için yapılan müracaat aşamasında mahkemeyi bu konuda bir takdirde bulunmak külfetinden kurtarmak gereklidir. Bu amaçla, çok sayıda yabancı hukukta benimsenen bir yöntem, Tasarının 1363 üncü maddesine alınmıştır. Buna göre, alacaklı her halde onbin Özel Çekme Hakkı tutarında bir teminatı mahkemeye yatırmak zorundadır. Bu miktar, müracaat tarihinde Merkez Bankası tarafından Resmi Gazetede ilân edilen parite üzerinden Yeni Türk Lirasına çevrilecektir. Alacaklı bu teminatı nakden veya teminat mektubu vermek suretiyle yahut mahkemece uygun görülecek başka şekillerde verebilir. Bu teminat verilmeden, mahkeme ihtiyati haciz müracaatını inceleyemez. Alacaklı, daha sonra mahkemeye müracaat ederek, alacağının miktarının düşük olması veya başka sebeplerle teminatın indirilmesini dördüncü fıkra uyarınca talep edebilecektir.

Maddenin ikinci fıkrası uyarınca, ihtiyati haciz kararı infaz edilmeden önce veya uğulandıktan sonra, teminat miktarının arttırılmasının talep edilmesi mümkündür.

Mahkeme, teminat miktarını arttırırken, ihtiyati haciz sebebiyle ortaya çıkan masraf ve kazanç kayıplarını dikkate alır; teminatın arttırılmasına karar verirse, ek teminatın hangi süre içinde verilmesi gerektiğini de belirler. Ek teminat süresinde verilmezse, ihtiyati haciz kararı kendiliğinden kalkar.

Tasarının 1352 nci maddesinin birinci fıkrasının (o) bendi uyarınca deniz alacaklısı olan gemi adamları, aynı zamanda 1320 nci maddenin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca gemi alacaklısı sıfatını da haizdir. Sosyal konumları ve ekonomik durumları itibarıyla, gemi adamlarının teminat yatırmak yükümlülüğünden muaf tutulmaları gerekmiş, bu husus üçüncü fıkrafta düzenlenmiştir.

6. İhtiyati haczin yapılması

a) İhtiyati haciz kararının icrası

MADDE 1364- (1) Alacaklı, ihtiyati haciz kararının verildiği tarihten itibaren üç iş günü içinde kararı veren mahkemenin yargı çevresindeki veya geminin bulunduğu yerdeki icra dairesinden kararın infazını istemek zorundadır. Aksi hâlde, ihtiyati haciz kararı kendiliğinden kalkar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1364 – 2004 sayılı Kanunun 261 inci maddesinden uyarlanmıştır; ancak gemilerin limanlardaki kısa süreli beklemleri dikkate alınarak, infazı isteme süresi üç güne indirilmiş ve geminin bulunduğu yer icra dairesinin dahi yetkili olduğu hükme eklenmiştir.

b) İhtiyati hacze başlama süresi

MADDE 1365- (1) İcra dairesi, istem üzerine derhâl ihtiyati haczi uygular.

(2) İhtiyati haciz, İcra ve İflas Kanununa göre gece ve resmî tatil sayılan zamanlarda da yapılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1365 – Birinci fıkrada, 2004 sayılı Kanununun 79 uncu maddesinin birinci fıkrasından alınmış, ancak gemilerin kısa süreli beklemeleri nedeniyle haczin derhal yapılması kuralı getirilmiştir.

İkinci fıkrada, 2004 sayılı Kanununun 51 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan kurallar, gemilerin limanlarda kısa süre kalmaları nedeniyle uyarlanmış ve ihtiyati haczin gece ve resmi tatil sayılan zamanlarda dahi yapılabilmesi açıkça bildirilmiştir.

c) Gemiye el konulması ve muhafaza tedbirleri

MADDE 1366- (1) İhtiyati haczine karar verilen bütün gemiler, bayrağı ve hangi sicile kayıtlı oldukları dikkate alınmaksızın, icra müdürü tarafından seferden menedilerek muhafaza altına alınır. Geminin ihtiyaten haczedilerek seferden menedildiği, kaptana veya malike ya da malik olmayan donatana yahut bunların bir temsilcisine tebliğ edilir. Gemi, tebligat yapılan kişiye yediemin sıfatıyla bırakılır. Yediemine, görevi ve Türk Ceza Kanununun 289 uncu maddesinden doğan cezai sorumluluk dâhil olmak üzere, kanuni sorumlulukları hatırlatılır.

(2) Hacı uygulayan memurun düzenleyeceği ihtiyati haciz tutanağında, geminin adıyla belirtilmesi yeterlidir; değerinin yazılması gerekmez. Taraflardan birinin istemi üzerine, geminin değeri icra mahkemesince saptanır; bu saptamaya dosyadan anlaşılan ilgililer çağırılır.

(3) İcra müdürü, ihtiyati haciz kararını derhâl, geminin bulunduğu bölgeden sorumlu sahil güvenlik komutanlığına veya emniyet teşkilatına, liman başkanlığına ve gümrük idaresine bildirir.

(4) İcra müdürü, ihtiyati haciz kararını, kararın uygulanmasını izleyen ilk iş gününde geminin kayıtlı olduğu sicile ve yabancı bayraklı gemilerde, geminin bayrağını taşıdığı devletin en yakın konsolosluğuna bildirir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Maddenin başlığı, 2004 sayılı Kanunun 88 inci maddesinin üst başlığıyla uyumlu hâle getirilmiştir. Maddenin birinci fıkrasının ikinci ve beşinci cümlelerinde yer verilen hükümler arasında bir fark bulunmadığından, bu hükümlerin tek bir cümle içinde birleştirilmesi uygun bulunmuştur. Ayrıca, 2004 sayılı Kanunda ve diğer mevzuatta “yediemin” terimi kullanıldığından, “güvenilir kişi” terimi değiştirilmiştir. Nihayet, 2004 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılan 336/a maddesinin yerine 5237 sayılı Kanunun 289 uncu maddesine atf yapılması gerekmiştir. Maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarında, içerik olarak değişiklik yapılmadan, amacı daha iyi ifade eden ifadelere yer verilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1366 - Birinci fıkrada, ihtiyati haczin nasıl uygulanacağı gemiler bakımından özel bir hükümlerle düzenlenmiştir. Uygulamada, gemilerin bayrağına ve sicile kayıtlı olup olmamalarına göre ihtiyati haciz kararı uygulanırken hangi muhafaza tedbirlerinin alınacağı tereddütlere yol açmaktaydı. Bir geminin muhafaza altına alınmasında bayrağının ve sicilinin önemi bulunmadığından, Tasarının bu hükmüyle bütün gemiler aynı yeknesak düzene tâbi tutulmuştur.

İkinci fıkra, 2004 sayılı Kanunun 262 nci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesindeki kuralı değiştirmektedir, çünkü icra müdürü geminin değerini bilebilecek durumda değildir. Ancak geminin değerinin bir an önce tespit edilmesinde tarafların menfaati bulunabileceğinden, ihtiyati haczin uygulanmasından sonra, taraflardan herhangi birinin icra mahkemesine başvurarak değer tespitini talep etmesi yolu açılmıştır. Böyle bir değer tespit işlemine mutlaka bütün ilgililerin davet edilmesi gerekli görülmüştür.

Üçüncü fıkra, ihtiyati haciz kararına en geniş şekilde aleniyet kazandırmak ve gerektiğinde idari tedbirlerin alınmasını sağlamak üzere düzenlenmiş yeni bir hükümdür.

Dördüncü fıkra, 2004 sayılı Kanunun 91 inci maddesinin birinci fıkrasından alınmış ve yabancı bayraklı gemiler hakkında, yine aleniyet sağlamaya matuf, konsolosluğa bildirim zorunluluğu eklenmiştir.

d) Geminin seferde olması

MADDE 1367- (1) İhtiyati haciz kararı uygulanacağı sırada, gemi fiilen hareket etmiş veya seferde bulunuyorsa, 1366 ncı maddenin ikinci ilâ dördüncü fıkralarında öngörülen işlemlerden başka,

a) Türk Bayraklı gemilerde ihtiyati haciz kararı, malike, malik olmayan donatana ve borçtan şahsen sorumlu bulunan kişiye tebliğ edilir ve deniz alacağı için on gün içinde teminat verilmesi, aksi hâlde geminin izleyen ilk seferinde icra dairesine teslim olunması ihtar olunur, geminin teslim edilmemesi hâlinde, fail hakkında Türk Ceza Kanununun 289 uncu maddesine göre cezaya hükmolunur;

b) Yabancı bayraklı gemilerde ihtiyati haciz kararı, sahil güvenlik komutanlığının yardımı alınarak, gemi Türk karasularını terkedinceye kadar uygulanabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1367 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde, 2004 sayılı Kanunun mülga 336/a maddesine yapılan atıf, 5237 sayılı Kanunun 289 uncu maddesi olarak değiştirilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1367 – Tasarının 1354 üncü maddesine göre ihtiyati haciz müracaatı, sicil veya yerleşim yeri mahkemesine yapılabilecektir; dolayısıyla, müracaatın yapıldığı veya kararın verildiği anda gemi seferde bulunabilecektir. 1354 üncü maddenin ikinci bir seçenek olarak atıf yaptığı 1355 inci madde uyarınca yapılacak müracaatlarda, geminin, o mahkemenin yargı çevresi içinde seferine ara vermiş olması şarttır. Ancak, müracaatın yapıldığı ân ile kararın verildiği ân arasında saatler geçebilir ve bu esnada gemi yeniden seyre başlamış olabilir. Bütün bu hallerde, ihtiyati haciz kararının uygulanacağı anda, gemi limanda bulunmayabilir. Böyle bir durumda nasıl hareket edileceğini 1367 nci madde tayin etmektedir. Bu maddede yalnızca bayrak bakımından bir ayırım yapılmıştır. Türk bayraklı bütün gemilerde, muhataplar Türkiye’de bulunacağından, onlara (a) bendinde belirtilen ihtarların tebliğ edilmesi yeterli olacaktır. Buna karşılık yabancı bayraklı bütün gemiler, Türkiye Cumhuriyeti’nin yargı egemenliğini kullanabileceği karasularından çıkıncaya kadar sahil güvenlik komutanlığı tarafından takip edilerek durdurulabilecek ve emniyetli bir yere demirleme talimatı verilebilecektir. Bu düzenlemelerin kabulüyle birlikte, 6762 sayılı Kanunun 892 nci maddesine ihtiyaç kalmamıştır; gemi “durduğu” sürece ihtiyati haciz kararı uygulanabilir; geminin hareket ettiği andan itibaren de, bayrağına göre, maddedeki sıklardan uygun olan tatbik edilecektir.

e) İhtiyati haczin kapsamı, geminin idaresi ve işletilmesi

MADDE 1368- (1) Bir geminin ihtiyati haczi, borçlunun o geminin işletilmesinden elde ettiği geliri ve menfaatleri de kapsar.

(2) İcra dairesi, geminin idaresi ve işletilmesi ile bakımı ve korunması için gerekli her türde önlemi alır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

GEREKÇE

Madde 1368 – 2004 sayılı Kanununun 92 nci maddesinin ilk üç fıkrasından uyarlanarak alınmıştır. Maddenin ikinci fıkrası icra dairesinin tedbir alma yetkisini “bakım”a da teşmil etmiştir. Uygulamada, gemilerin haciz nedeniyle uzun süre âtil kaldıkları hallerde, çeşitli tamirat işleri zorunlu hale gelebilmektedir; yeni düzenleme sayesinde icra dairesi bu tamiratın yaptırılması için gerekli yetkiye kavuşturulmuştur. Ayrıca, yabancı ülkelerdeki uygulamada sıklıkla karşılaşılan, mahcuz geminin sigortası da icra dairesi tarafından yaptırılabilir.

7. İhtiyati haciz hakkının kullanılması

MADDE 1369- (1) Hakkında deniz alacağı ileri sürülen her geminin ihtiyaten haczi;

a) Deniz alacağı doğduğunda geminin maliki olan kişi, ihtiyati haczin uygulandığı sırada da bu borçtan sorumlu olup geminin maliki ise; veya

b) Deniz alacağı doğduğunda geminin kiracısı olan kişi, ihtiyati haczin uygulandığı sırada da bu borçtan sorumlu olup geminin maliki ise; veya

c) Deniz alacağı gemi rehni, gemi ipoteği veya gemi üzerinde aynı nitelikteki bir ayni yükümlülük ile teminat altına alınmış ise; veya

d) Uyuşmazlık geminin mülkiyetine veya zilyetliğine ilişkin ise; veya

e) Alacak, 1320 nci madde uyarınca gemi alacaklısı hakkı veriyorsa,

mümkündür.

(2) Birinci fıkrada sayılanların dışındaki gemilerin ihtiyati haczi; haczin uygulandığı sırada gemiler bu deniz alacağından dolayı sorumlu olan bir kişiye ait ise ve alacak doğduğunda bu kişi;

a) Üzerinde deniz alacağı doğmuş olan geminin maliki veya

b) Kiracısı veya tahsis olunanı ya da taşıtanı ise,

mümkündür.

(3) Geminin mülkiyetine veya zilyetliğine ilişkin uyuşmazlıklarda, sadece bu uyuşmazlığın konusu olan gemi hakkında ihtiyati haciz kararı verilebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1369 uncu maddesinde redaksiyon yapılmış; ikinci fıkranın (b) bendinde kullanılan ibareler, 1131 ve 1138 inci maddeler ile uyumlu hâle getirilmiştir. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1369 - Tasarının 1353 üncü maddesinde tanınmış olan ihtiyati haciz hakkının hangi gemiler üzerinde kullanılabileceği, 1999 tarihli Sözleşmenin 3 üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında düzenlenmiştir. Bu hükümler maddeye alınmıştır.

Birinci fıkranın (b) bendinde mehzaz düzenleme “geminin maliki veya kiracısı ise” sözcüklerine yer vermiştir. Ancak mehzaz hükmün (Tasarıya alınmasına gerek olmayan) üçüncü fıkrasına göre, kiracının borcu için gemi kiradayken ihtiyati haciz uygulanabilmesi için, böyle bir ihtiyati haczi takiben cebri satışın milli hukuka göre mümkün olması gerekmektedir. Oysa Türk hukukunda, kiracının borcu için malikin gemisinin satılması yalnızca gemi alacaklısı haklarının tanındığı hallerde mümkündür. 1999 tarihli Sözleşmenin 9 uncu maddesine göre, Sözleşmedeki hükümler, yeni gemi alacaklarının yaratıldığı anlamına gelmeyecektir. Dolayısıyla Sözleşmenin 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yer verilen düzenleme de bir gemi alacağının tesisi şeklinde yorumlanmayacaktır. Bu saptamalar çerçevesinde, geminin kirasının devam ettiği süre içinde kiracının borcu için geminin ihtiyati haczine olanak tanınması Türk hukuku bakımından mümkün değildir. Bu sebeple maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde, yalnızca, şahsi borçlu kiracının daha sonra geminin mülkiyetini elde ettiği halleri karşılayacak bir hükme yer verilmiştir.

Öte yandan, yukarıda 1358 inci maddenin gerekçesinde de belirtildiği gibi, 1369 uncu maddenin kapsamına giren istihkak iddiaları hakkında 1358 inci maddede gösterilen mahkemeler yetkilidir.

8. Geminin serbest bırakılması

a) Geminin değerinin depo edilmesi

MADDE 1370- (1) İhtiyaten haczolunan gemi, istenildiği zaman icra dairesine teslim edilmek ve bunu sağlamak amacıyla geminin değeri depo edilmek veya icra memuru tarafından kabul edilecek taşınmaz rehni, gemi ipoteği veya itibarlı bir banka kefaleti gösterilmek şartıyla borçluya ve gemi üçüncü kişi elinde iken ihtiyaten haczolunmuşsa, bir taahhüt senedi alınarak, bu kişiye bırakılabilir.

(2) Geminin, üzerindeki ihtiyati haciz devam etmek kaydıyla serbest bırakıldığının, 1366 ncı maddede sayılan kurumlara bildirilmesi ve sicildeki ihtiyati hacze dair kaydın korunması gereklidir.

(3) İhtiyati haczin devamı için açılan davanın sonunda, teminatın alacaklıya ödenmesine karar verilse bile, teminat olarak yatırılan para icra veznesinden çekilene kadar diğer deniz alacaklıları bu Kısım hükümlerine göre hacze katılabilir.

(4) 1352 nci maddenin (t) ve (u) bentlerinde sayılan deniz alacaklarının birinden dolayı ihtiyaten haczedilmiş olan gemi hakkında, zilyedi olan kişinin yeterli teminatı vermesi durumunda, gemi bu kişiye bırakılabilir.

(5) Bu Kitabın Yedinci Kısmı uyarınca uygulanması gereken milletlerarası sözleşmelerin hükümleri saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1370 – İhtiyaten haczedilen geminin teminat karşılığı serbest bırakılması hususunda, 2004 sayılı Kanunun sistemine uygun olarak, Tasarıda da iki ihtimal öngörülmüştür. Birinci ihtimalde, güvence geminin yerine kaim olmak üzere verilmektedir; bu ihtimal Tasarının 1370 inci maddesinde düzenlenmiştir (diğer ihtimal 1371 inci maddede açıklanmıştır). Birinci fıkra, 2004 sayılı Kanunun bu ihtimali düzenleyen 263 üncü maddesinden uyarlanarak alınmıştır.

İkinci fıkrada, geminin serbest bırakıldığının 1366 ncı maddede sayılan mercilere bildirileceği, açıklayıcı bir hüküm olarak kabul edilmiştir.

Bu madde uyarınca verilecek teminat, geminin yerine kaim olduğundan, para icra veznesinden tahsil edilinceye kadar başka alacaklılar da, üçüncü fıkraya göre bu hacze iştirak edebilecektir. Ancak hacze iştirak derecelerinde, Tasarının 1389 ilâ 1397 nci maddelerinde yer alan özel hükümler, 2004 sayılı Kanunun 268 inci maddesinin atfıyla 100 üncü maddesinin yerine uygulanacaktır; dolayısıyla icra veznesindeki paralar paylaşılırken, bu hallerde dahi, Tasarıda öngörülen sıra cetveli hükümleri esas alınacaktır.

Maddenin dördüncü fıkrası, 1999 tarihli Sözleşmenin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinden uyarlanarak alınmıştır.

Maddenin beşinci fıkrası, Tasarının 1328 ilâ 1349 uncu maddelerinde uygulanması öngörülmüş olan 1976 ve 1992 tarihli Sözleşmelerin hükümlerini saklı tutmaktadır. Nitekim, o Sözleşmelerin uygulama alanına giren hallerde de geminin yerine kaim olan bir güvence yatırılmaktadır. Ancak, Tasarının 1370 inci maddesinin birinci fıkrasından farklı olarak, Sözleşmelere göre yalnızca sınırlı sorumluluğun tavanını oluşturan tutarın yatırılması yeterli olacaktır. Üstelik bu hallerde, 1370 inci maddenin ikinci fıkrasından farklı olarak, ihtiyati haciz sona erecektir. Bu hususlar, Sözleşmelerde açıkça öngörüldüğünden, Sözleşme hükümlerinin beşinci fıkrada saklı tutulması yeterli görülmüştür.

b) İhtiyati haczin kaldırılması

MADDE 1371- (1) Geminin maliki veya borçlu, geminin değerini geçmemek kaydıyla, deniz alacağının tamamı, faizi ve giderler için yeterli teminat göstererek, ihtiyati haczin kaldırılmasını mahkemeden isteyebilir. Takibe başlandıktan sonra bu yetki, icra mahkemesine geçer.

(2) Geminin ihtiyati haczinin kaldırıldığıнын, 1366 ncı maddede sayılan kurumlara bildirilmesi ve ihtiyati hacze dair sicildeki kaydın silinmesi gereklidir.

(3) İhtiyati haczin devamı için açılan davanın sonunda, teminatın alacaklıya ödenmesine karar verilmesi durumunda, bu teminat üzerine diğer deniz alacaklıları haciz koyduramaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1371 – İhtiyaten haczedilen geminin teminat karşılığı serbest bırakılması hususunda, 2004 sayılı Kanunun sistemine uygun olarak, Tasarıda da iki ihtimal öngörülmüştür. İkinci ihtimalde, güvence, alacağı temin etmek üzere verilmektedir; bu ihtimal de Tasarının 1371 inci maddesinde düzenlenmiştir (diğer ihtimal 1370 inci maddede açıklanmıştır). Birinci fıkra, 2004 sayılı Kanunun bu ihtimali düzenleyen 266 ncı maddesinden uyarlanarak ve 1999 tarihli Sözleşmenin 4 üncü maddesinin ikinci fıkrası uyarınca düzenlenmiştir.

İkinci fıkrada, geminin serbest bırakıldığıнын 1366 ncı maddede sayılan mercilere bildirileceği, açıklayıcı bir hüküm olarak kabul edilmiştir.

Bu madde uyarınca verilecek teminat, doğrudan alacağı karşılamak amacıyla, bu alacağa tahsis edilmektedir. Dolayısıyla, bu teminat üzerindeki ihtiyati hacze başka alacaklıların iştirak etmesi mümkün değildir. Maddenin üçüncü fıkrası bu hususu tasrih etmektedir.

c) Tarafların anlaşması

MADDE 1372- (1) 1370 ve 1371 inci maddeler uyarınca verilecek teminatın tür ve miktarı, alacaklı ile geminin maliki veya maliki olmayan donatıcı arasında serbestçe karşılaştırılabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1372 – Tasarının 1370 ilâ 1371 inci maddeleri uyarınca verilecek güvencenin ilgililer arasında kararlaştırılması, 1999 tarihli Sözleşmenin 4 üncü maddesinin ikinci fıkrası doğrultusunda serbest bırakılmıştır. Uygulamada, gemilerin sorumluluk rizikolarını temin eden sigortacılar (P & I Klüpleri) bu tür güvenceleri bir taahhüt mektubu olarak sunmaktadır. Birçok alacaklı, böyle bir güvenceyi yeterli görmektedir. Bu hallerde mahkeme, kararlaştırılan teminatın verilmesini kabul edecektir.

d) Saklı kalan haklar

MADDE 1373- (1) Geminin serbest bırakılması için teminat verilmesi, sorumluluğun kabulü veya herhangi bir itiraz ve def'iden ya da sorumluluğun sınırlandırılması hakkında vazgeçilmesi şeklinde yorumlanamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1373 – Tasarının 1370 ilâ 1371 inci maddeleri uyarınca güvence verilmesi veya 1372 nci madde uyarınca güvencenin kararlaştırılması, talebe karşı savunma haklarının kaybedilmesi anlamına gelmez; bu açıklayıcı kural, 1999 tarihli Sözleşmenin 4 üncü maddesinin üçüncü fıkrasından alınmıştır.

e) Teminatın değiştirilmesi

MADDE 1374- (1) 1370 ilâ 1372 nci maddeler uyarınca teminat veren kişi her zaman, bu teminatın miktarının azaltılması, türünün değiştirilmesi veya iptali için mahkemeye başvurabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1374 – Geminin serbest bırakılması için güvence veren kişi, 1999 tarihli Sözleşmenin 4 üncü maddesinin altıncı fıkrasından alınan bu hüküm uyarınca, dilediği zaman güvencenin değiştirilmesine ilişkin müracaatlarda bulunabilecektir.

9. Yeniden veya aynı alacak için ihtiyati haciz

MADDE 1375- (1) Gemi, bir deniz alacağı için, yurt içinde veya yurt dışında ihtiyaten haczedilmiş ve serbest bırakılmışsa veya o gemiyle ilgili olarak teminat alınmışsa, aynı geminin yeniden veya aynı alacak için ihtiyati haczi sadece;

- a) Elde edilecek toplam teminat miktarının, geminin değerini aşmaması şartıyla, ilk teminatın tür veya miktarı yetersiz ise; veya
- b) İlk teminatı vermiş olan kişi, kendi borçlarını kısmen veya tamamen yerine getirmez veya yerine getirmekten âciz olursa; veya
- c) İhtiyaten haczedilen gemi veya ilk teminat; makul sebeplere dayanarak hareket eden alacaklının istemiyle veya onayıyla yahut alacaklının serbest bırakılmayı engelleyecek makul önlemleri alamaması sebebiyle serbest bırakılmış ise, mümkündür.

(2) Aynı deniz alacağı için ihtiyati hacze konu olabilecek başka bir gemi;

a) Daha önce verilmiş olan teminatın tür veya miktarı yetersizse; veya

- b) Birinci fıkranın (b) veya (c) bentleri uygulama alanı buluyorsa, ihtiyaten haczedilebilir.

(3) Geminin hukuka aykırı yollarla, ihtiyati hacizden kurtulması veya kaçması hâllerinde, gemi, birinci ve ikinci fıkralar anlamında serbest bırakılmış sayılmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1375 inci maddesinde redaksiyon yapılmış; birinci fıkranın (c) bendinin (1) ve (2) numaralı alt bentleri cümlede anlam bütünlüğünün sağlanması için tek cümle hâline getirilmiş; ayrıca, (d) bendi madde metninden çıkarılmıştır. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1375 – 1999 tarihli Sözleşmenin 5 inci maddesinden alınmıştır. Bir gemi hakkında 1352 nci maddede sayılan deniz alacaklarından biri iddia edilmiş ve bu alacak için o gemi hakkında ihtiyati haciz uygulanmışsa, kural olarak, aynı alacak için o geminin yeniden ihtiyati haczi caiz değildir. Bu kuralın istisnaları Tasarının 1375 inci maddesinin birinci fıkrasında sayılmıştır. Aynı şekilde, 1999 tarihli Sözleşmenin 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasından alınan Tasarının 1369 uncu maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, hakkında deniz alacağı iddia edilen gemiden başka bir gemi ihtiyaten haczedilmişse, bu geminin de yeniden ihtiyati haczi mümkün değildir; bu kuralın da istisnaları Sözleşmenin 5 inci maddesinin ikinci fıkrasından alınan Tasarının ikinci fıkrasında belirtilmiştir. İhtiyaten haczedilen gemi, hukuka aykırı yollardan serbest kalmış veya Tasarının 1366 ncı maddesinin birinci fıkrasına göre muhafaza altına alındıktan sonra seyire çıkmışsa, ilk iki fıkrada öngörülen sınırlandırmalar geçerli olmayacaktır; birinci halde o gemi hakkında yeniden ihtiyati haciz kararı verilebilecek, ikinci halde ise ihtiyati haciz zaten devam edeceğinden geminin yeniden muhafaza altına alınması mümkün olacaktır.

10. İhtiyati haczi tamamlayan işlemler

MADDE 1376- (1) İcra ve İflas Kanununun 264 üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında öngörülen süreler, gemilerin ihtiyati haczinde bir ay olarak uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1376 – 2004 sayılı Kanununun 264 üncü maddesinin ilk iki fıkrasında öngörülen süreler, iki gerekçeyle uzatılmıştır: uyuşmazlıkların çoğunda, ihtiyati haciz kararını takiben taraflar sulh olmakta, dolayısıyla dava açılmasına gerek kalmamaktadır; diğer yandan, deniz alacağının esası hakkında yapılacak yargılama için, Tasarının 1357 nci maddesinin ikinci fıkrasında ve 1358 inci maddesinde öngörülen şekilde, yurtdışında mahkemeye veya tahkime gidilecekse, 2004 sayılı Kanununun ilk iki fıkrasında öngörülen yedi günlük süreler kısa kalmaktadır.

II - Rehinli alacakların takibi

1. Fer’ilik ilkesi

MADDE 1377- (1) Gemi üzerinde, kanun veya sözleşme uyarınca doğan veya mahkemece tesciline karar verilen bütün rehin ve hapis hakları, teminat altına alınan alacaktan ayrı ve bağımsız olarak yargılama veya icra konusu yapılamaz.

(2) Birinci fıkrada belirtilen rehin ve hapis haklarının, rehnin paraya çevrilmesi yoluyla ilamlı takip konusu yapılabilmeleri için, hem alacağın hem de rehin veya hapis hakkının, ilam veya ilam niteliğindeki belgelerde veya gemi sicil müdürlüğünde düzenlenmiş gemi ipoteki sözleşmesinde tespit edilmiş olması şarttır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1377 nci maddesinde aşağıda belirtilen gerekçelerle değişiklik yapılmış; yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir:

“Maddenin ikinci fıkrası yeniden kaleme alınmış ve bu hükümle getirilen sınırlandırmanın yalnızca ilâmlı icra bakımından geçerli olduğu açıklığa kavuşturulmuştur. Nitekim Tasarının 1377 nci maddesinin ikinci fıkrası, rehnin paraya çevrilmesi yoluyla her türlü icra takibini yasaklayan bir ifadeyle kaleme alınmıştır. Oysa maddenin gerekçesinden de anlaşıldığı gibi, amaç, orada öngörülen hâllerde ilâmlı icrayı önlemektir. Tasarının sonraki hükümlerinde de açıklandığı gibi, hem alacak hem de rehin ilâm veya ilâm niteliğindeki belgeye bağlanmamışsa, rehnin paraya çevrilmesi yoluyla ilâmsız icra takibi yapılmasına engel yoktur.”

GEREKÇE

Madde 1377 – Uygulamada, gemi üzerinde doğmuş olan rehin haklarının alacaktan bağımsız olarak yargı veya icra yoluyla ileri sürülmesinin mümkün olup olmadığı tereddüt ve tartışmalara sebep olmuştur. Maddenin birinci fıkrası bu tereddütleri gidermek üzere sevk edilmiştir; 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun sistemine uygun olarak, bu Kanunun ayrılmaz bir parçası olan Tasarıya da “bütün rehin haklarının alacağa bağlı ve alacağın fer’i oldukları” ilkesi hakimdir. Dolayısıyla rehin hakkının tek başına yargıya intikal etmesi mümkün değildir. Tasarının 1380 ilâ 1381 inci maddeleri uyarınca yapılacak rehin takiplerinde, borçlu yalnızca rehne itiraz ederse borç kesinleşecek, ancak rehlin bahsettiği önceliğin elde edilmesi için “rehne itirazın iptali” için dava açılacaktır. Ancak, bu hallerde borç kesinleşmiş olduğu için, 1377 nci maddenin birinci fıkrasında açıklanan ilke korunmuş olmaktadır.

Uygulamada, alacak hakkında kesinleşmiş bir ilam veya 2004 sayılı Kanunun 38 inci maddesi uyarınca ilam mahiyetini haiz belge istihsal edilmeden, kanunî veya akdî rehin haklarının paraya çevrilmesinin mümkün olup olmadığı hususu da tereddütleri mucip olmuştur. Birinci fıkrada bildirilen genel kural çerçevesinde bu konuda bir tereddüdün kalmayacağı açıksa da, alacak kesinleşmeden önce rehlin takip konusu yapılamayacağı kuralının ikinci fıkrada ayrıca tasrih edilmesi uygun görülmüştür.

2. İflas yoluyla takip hakkı

MADDE 1378- (1) Gemi üzerinde, akdî veya kanuni bir rehin hakkı bulunsa bile, alacaklı iflas yoluyla takip yapabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Rehinin paraya çevrilmesi:

1. Umumi olarak:

Madde 1242 – Gemi alacaklıları, gemi ve navlun (Deniz serveti) üzerinden haklarını İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre alırlar.

Şu kadar ki;

1. İcra ve İflas Kanununun rehinle temin edilmiş alacaklar için ihtiyati haciz istenmiyeceğine dair olan hükmiyle rehin paraya çevrilmeden iflas yoluyla takip yapılmasına engel olan hükmü burada tatbik olunmaz.

2. Dava veya takip donatana karşı olabileceği gibi, gemi bağlama limanında bulunsa bile, kaptana karşı da olabilir.

Kaptan aleyhine verilen hüküm veya kesinleşen takip donatana saridir.

3. Mücerret gemi teferruatının veya gemi siciline kayıtlı bulunmayan gemilerin satışı ile navlun alacağının devri hakkında İcra ve İflas Kanununun 112-121 inci maddeleri hükümleri tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1378 – 6762 sayılı Kanunun 1242 nci maddesinin ikinci fıkrasının birinci bendinden alınmış olan bu hüküm, 6762 sayılı Kanunun tasarısına Adliye Encümeni tarafından eklenmişti. Bu ilave, Tasarı bakımından da gerekli görülmüştür. Böylece, gemi alacaklıları, gemi ipoteği alacaklıları ve gemi üzerinde rehin veya hapis hakkı sahibi olan diğer alacaklılar bakımından, 2004 sayılı Kanunun 45 inci maddesinin birinci fıkrası değiştirilmiş olmaktadır.

3. Diğer takip yolları

MADDE 1379- (1) Gemi üzerinde kanuni bir rehin hakkına sahip olan alacaklılar, haciz yolu ile veya kambiyo senetleri hakkındaki özel usullere göre takip yapabilirler; bu takdirde kanuni rehin hakkından feragat etmiş olurlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1379 uncu maddesinin birinci fıkrasındaki “kanuni bir” ibaresinden sonra, unutulduğu anlaşılan “rehin” sözcüğü eklenmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1379 – Tasarının 1378 inci maddesi uyarınca rehinli alacaklılar, 2004 sayılı Kanunun 45 inci maddesinin birinci fıkrasında öngörülen kuraldan farklı olarak iflâs yoluyla takip yapabilirler. Buna karşılık bu alacaklıların haciz yoluyla veya kambiyo senetlerine mahsus yolla takip yapıp yapamayacakları hususunda, 6762 veya 2004 sayılı Kanunlarda açık bir hüküm yoktur; bu sebeple de bu yolların kapalı olduğu sonucuna varmak gerekmektedir. Sözleşmelerden doğan ve gemi siciline tescil yoluyla aleniyet kazanan rehinler bakımından bu çözüm isabetlidir. Ancak, gizli rehin niteliğindeki gemi alacaklılarına bahsedilen kanuni rehin bakımından haciz ve kambiyo takibi yollarını kapatmak için bir gerekçe tespit etmek mümkün değildir. Önemli olan, alacaklıların böyle bir takip yolunu tercih etmesi halinde, bunun kanuni rehinden feragat anlamına geleceğinin açıklanmasıdır. Madde, bu hususları açıkça düzenlemek amacıyla kaleme alınmıştır.

4. Rehinli alacaklıların takip hakkı

a) Kanuni rehin hakkı sahiplerinin

MADDE 1380- (1) Gemi alacaklıları ile alacakları gemi üzerinde hapis hakkı ile temin edilmiş olan alacaklılar, ihtiyati haczi tamamlamak veya alacağı doğrudan takip etmek için taşınır rehininin paraya çevrilmesi

yoluyla takip yapabilirler. Bu hüküm, Türk ve yabancı bayraklı bütün gemilere uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1380 – Kanundan doğan rehin haklarıyla temin edilmiş alacaklar için hangi takip yolunun seçileceği, tereddütler yaratmıştır. Tasarının 1320 nci maddesinde sayılan gemi alacaklılarının 1321 inci madde uyarınca gemi üzerinde haiz oldukları kanuni rehin hakkı ile genel hükümlere göre iktisap edilen hapis hakkı tescil edilmediklerinden, 2004 sayılı Kanununun 148 inci maddesi uyarınca alacaklı bir “ipotek belgesinin akit tablosunu” ibraz edemeyecektir. Dolayısıyla, Tasarının 936 ncı maddesindeki genel kurala uygun olarak, anılan taşınır rehinlerinin paraya çevrilmesi için 2004 sayılı Kanununun 145 ilâ 147 nci maddeleri uyarınca takip yapılacaktır. Alacaklı genel hükümlere göre gemi üzerinde hapis hakkını iktisap etmişse (örneğin tersaneci, Türkiye’de bir sicile kayıtlı olmayan bir Türk veya yabancı gemiye tamir hizmeti vermişse ve zilyetliği devam ediyorsa), 2004 sayılı Kanununun 270 ilâ 271 inci maddeleri uyarınca defter tutma yoluna müracaat edip ardından yine 270 inci maddenin üçüncü fıkrasında öngörülen şekilde aynı Kanununun 145 inci maddesine göre takip yapabilecektir.

b) İpotek sahiplerinin

MADDE 1381- (1) Akdî veya kanuni gemi ipoteği alacaklıları, ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapabilirler. Bu hüküm, Türk ve yabancı bayraklı bütün gemilere uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1381 – Sicile kayıtlı bir Türk gemisi üzerinde Tasarının 1013 veya 1014 üncü maddeleri uyarınca bir ipotek tescil edilmişse, 2004 sayılı Kanununun 148 inci maddesi uyarınca “ipotek belgesinin akit tablosu” ibraz edilebilecektir. Dolayısıyla alacaklı, ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapacaktır. Yabancı bir sicile kayıtlı olan gemiler

bakımından aynı kural geçerlidir; bu gemilerin üzerinde, tâbi oldukları hukuk uyarınca sicillerine tescil edilmiş ipotekler varsa, bunların da 2004 sayılı Kanununun 148 ve devamı maddelerine göre paraya çevrilmesi gerekir. Madde bu kuralları açıklamak amacıyla kabul edilmiştir.

III - Cebri satış

1. Haciz

MADDE 1382- (1) Türk ve yabancı bayraklı bütün gemilerin kesin haczinde, ihtiyati hacze ilişkin 1364 ilâ 1368 inci maddeler uygulanır.

(2) Gemilerin icra yoluyla haczinde, alacağın 1352 nci maddede sayılan deniz alacaklarından olması şartı aranmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarımın 1382 nci maddesinde redaksiyon yapılmış; maddenin birinci ve ikinci fıkralarında, 986 ncı madde için verilen gerekçeye uygun olarak “kesin haciz” ibaresi tercih edilmiştir. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1382 – Maddenin birinci fıkrası, 2004 sayılı Kanununun 261 inci maddesinin ikinci fıkrasından uyarlanmıştır. Tasarıda önce ihtiyati haciz düzenlendiğinden, 2004 sayılı Kanunda yer alan kural tersine çevrilmiştir.

Gemilerin ihtiyati haczinde geçerli olan “deniz alacağı” sınırlaması, bir ilâmın icrasında geçerli değildir; malikin her borcu için gemi icra yoluyla satılabilir, yeter ki alacak kesinleşmiş bir ilâma bağlanmış olsun. Bu hususu tasrih etmek üzere ikinci fıkrâ düzenlenmiştir.

2. Paraya çevirme

MADDE 1383- (1) Bir sicile kayıtlı olan Türk ve yabancı bayraklı gemiler, İcra ve İflas Kanununun taşınmazların satışına ilişkin hükümlerine göre, bir sicile kayıtlı olmayan Türk ve yabancı bayraklı gemiler ise, aynı Kanunun taşınmazların satışına ilişkin hükümleri uyarınca paraya çevrilirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1383 – Bu madde düzenlenirken, paraya çevirme usulleri bakımından gemilerin sicile kayıtlı olup olmamalarına göre ayırım yapılması gerekmiştir. Sicile kayıtlı gemiler, 2004 sayılı Kanunun taşınmazların satışına ilişkin hükümlerine tâbi tutulmuştur, çünkü o Kanunun tapu sicilini dikkate alarak düzenlenen hükümleri, bir Türk veya yabancı sicile kayıtlı olan gemiler bakımından da uygulanmalıdır. Buna karşılık bir sicile kayıtlı olmayan bütün Türk ve yabancı gemiler, 936 ncı maddesindeki genel kural doğrultusunda, 2004 sayılı Kanunun taşınmazların satışına ilişkin hükümlerine tâbidir.

3. Yabancı sicile kayıtlı gemilerin satışı için hazırlıklar

MADDE 1384- (1) Yabancı bir sicile kayıtlı geminin satışı istenildiğinde, icra müdürü, o geminin bayrağını taşıdığı devletin konsolosluğuna bu hususu bildirir ve mükellefiyetler listesinin hazırlanmasını gerçekleştirmek için geminin sicil kaydını ister. Alacaklı da, sicil kaydının onaylı bir suretini icra dairesine sunabilir. Bu durumda, hangi kayıt önce gelirse, liste o kayda göre hazırlanır.

(2) İcra ve İflas Kanununun 126 ncı maddesi uyarınca yapılacak ilanın, icra müdürü veya ilgililer tarafından;

a) Geminin kayıtlı olduğu sicil devletinde, gemi sicilini tutmakla yükümlü olan makama,

b) Tescil edilmiş akdî rehin alacaklılarına,

c) İcra dairesine bildirilmiş olmaları kaydıyla kanuni rehin alacaklılarına,

d) Geminin sicile kayıtlı malikine,

bildirilmesi veya gideri ilgililer tarafından karşılanmak şartıyla tираjı ellibin üzerinde olan ve sicilin fiilen tutulduğu ülke düzeyinde dağıtımı yapılan gazetelerden biriyle ilan edilmesi zorunludur.

(3) İkinci fıkrada belirtilen yazılı bildirim, iadeli taahhütlü mektupla, bildirim muhataba ulaştığını doğrulayan elektronik iletişim araçlarıyla veya başkaca uygun bir yol ve araçla yapılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarımın 1384 üncü maddesinin birinci fıkrasında 2004 sayılı Kanunun 128 inci maddesine uygun olarak “mükellefiyetler listesi” ibaresi tercih edilmiştir. İkinci fıkranın (d) bendinden sonra gelen hükümde de, 1350 nci maddede yapılan değişiklik

TÜRK TİCARET KANUNU

doğrultusunda, bildirim şartının asıl olduğu, yalnızca bildirim mümkün olmaması hâlinde ilân yoluna gidilebileceği açıklanmıştır. Komisyonumuzca, 1350 nci maddenin gerekçesinde belirtilen tercih doğrultusunda “bunun mümkün olmaması hâlinde” ibaresi, Tasarı metninde olduğu gibi “veya” olarak değiştirilerek madde kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1384 - Yabancı sicillere kayıtlı gemilerin icra yoluyla satışında, uygulamada, sicil kayıtlarının dikkate alınıp alınmayacağı hususunda tereddütler yaşanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin halen tarafı olduğu 10/04/1926 tarihli “Deniz Gemileri Üzerinde Kanuni Rehinlerin ve İpoteklerin Birleştirilmesi Hakkında Milletlerarası Brüksel Sözleşmesi”nin 9 uncu maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca ilgili sicile bildirim yapılması öngörülmüştür. Tasarının 1350 nci maddesinde Türk gemilerinin yurtdışında satışı bakımından kabul edilmiş olan kural, 1384 üncü maddenin birinci fıkrasında yabancı gemilerin Türkiye’de satışı bakımından açıklanmıştır. Yabancı bir gemi, bağlı olduğu devletin konsolosluğuna haber verilmeden ve sicil kaydı temin edilmeden icra yoluyla Türkiye’de satılamaz. Konsolosluktan gelecek yanıtın gecikmesi ihtimali dikkate alınarak, alacaklıya da sicil kaydının tasdikli bir suretini ibraz etme hakkı tanınmıştır.

Maddenin ikinci ve üçüncü fıkraları 1993 Cenevre İmtiyaz ve İpotek Sözleşmesinin 11 inci maddesinden, 2004 sayılı Kanununun 126 ncı maddesine uyarlanarak alınmıştır. Ancak, Tasarının 1350 nci maddede benimsenen ilkeye uygun olarak, bildirim şartının yerine 1385 inci maddesinde öngörülen ilânın, sicilin fiilen tutulduğu ülkede de yapılması seçeneği öngörülmüştür. “Sicilin fiilen tutulduğu ülke”nin esas alınması, uygulamada birçok “elverişli bayrak sicili”nin başka ülkelerde tutulmasından kaynaklanmıştır (örneğin, Liberya Sicili, Amerika Birleşik Devletleri’nin New York şehrinde tutulmaktadır).

4. Artırmanın ilanı

MADDE 1385- (1) İcra ve İflas Kanununun 126 ncı maddesi uyarınca yapılacak ilan, tirajı ellibin üzerinde olan ve yurt düzeyinde dağıtımı yapılan gazetelerden biriyle ve ayrıca yurt dışında dünya çapında dağıtımı yapılan denizcilikle ilgili günlük bir gazetede yayımlanır.

(2) İlanda, ipotek alacaklısının rızasıyla alıcı tarafından yüklenilenler dışında, geminin bütün ayni ve kişisel haklardan, külfetlerden ve sınırlandırmalardan arınmış olarak satılacağı bildirilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1385 – Maddenin birinci fıkrası, 1993 Cenevre İmtiyaz ve İpotek Sözleşmesinin 11 inci maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesine uygun olarak, 2004 sayılı Kanunun 126 ncı maddesinin dördüncü fıkrasının yollamasıyla 114 üncü maddesinin ikinci fıkrasının 5092 sayılı ve 12/02/2004 tarihli Kanunun 1 inci maddesi uyarınca değişik metnine göre hazırlanmıştır. Gemilerin satışında, dünyanın her köşesinden tâlip çıkması ihtimali bulunmaktadır; tâliplerin sayısının artması, ihalede elde edilecek satış bedelinin yükselmesini ve böylece hem alacaklıların hem de gemi malikinin çıkarlarının korunmasını temin edecektir. Dolayısıyla, denizcilik çevrelerinde dünya çapında dağıtımı yapılan bir gazetede ihalenin ilân edilmesi, bütün ilgililerin menfaatinidir. Bu tür gazetelerin başında, Londra’da yayınlanan Lloyd’s List gelmektedir; ayrıca Norveç’te yayınlanan Trade Winds de belirlenen amaca hizmet edecektir.

Maddenin ikinci fıkrası, 1993 Cenevre İmtiyaz ve İpotekler Sözleşmesinin 12 ncı maddesinin birinci fıkrasından alınmıştır; böylece, 2004 sayılı Kanunun 125 inci maddesinin birinci fıkrası gemilerin satış bakımından değiştirilmiştir.

5. Vaktinden evvel satış

MADDE 1386- (1) Türk ve yabancı bayraklı gemilerde, malik aynı zamanda deniz alacağına kişisel borçlusu ise, malikin istemiyle de satış yapılabilir.

(2) Geminin değeri hızla düşer veya korunması fazla masraflı olur, özellikle de yeni gemi alacaklarının doğmasına veya sayılarının artmasına yol açarsa, icra müdürü veya alacaklı, ihtiyaten veya kesin olarak haczedilmiş Türk veya yabancı bayraklı geminin vaktinden evvel satılması için icra mahkemesine başvurabilir. İcra mahkemesi, dosyadan anlaşılan ilgililerin görüşünü aldıktan sonra bu hususu karara bağlar. Bu karara karşı kanun yolu açıktır. Başvurulan mahkeme bu başvuruyu öncelikle inceler. Kanun yoluna başvurma, satış kararının uygulanmasını durdurur.

(3) Gemi veya içindeki eşya; insan, eşya ve çevre güvenliği açısından tehlike gösterirse, icra müdürü veya liman başkanı, ihtiyaten veya kesin olarak haczedilmiş Türk veya yabancı bayraklı geminin vaktinden evvel satılması için icra mahkemesine başvurabilir. Bu başvuru hakkında ikinci fıkra hükümleri uygulanır; ancak, kanun yoluna başvurma, satış kararının uygulanmasını durdurmaz.

(4) İcra müdürlüğü satış bedelini, hak sahipleri adına, üçer aylık vadeli hesaba dönüştürerek, paylaşırma aşamasına kadar nemalandırmak amacıyla icra mahkemesince belirlenecek bankaya yatırır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1386 ncı maddesinin başlığında ve ikinci fıkrasının birinci cümlesinde 2004 sayılı Kanunun 113 üncü maddesine uygun olarak “vaktinden evvel satış” ibaresi tercih edilmiştir. Ayrıca, ikinci ve üçüncü fıkralarda, 986 ncı maddeye ilişkin gerekçe doğrultusunda “kesin haciz” ibaresi kullanılmıştır. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1386 – İhtiyaten haczedilen bir geminin muhafaza masrafları yüksektir. Ayrıca geminin ihtiyati haciz altında bulunduğu sürede, Tasarının 1320 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) ilâ (d) bentleri uyarınca yeni gemi alacaklarının doğması ihtimali bulunmaktadır. Bütün bu hallerde, bir yandan cebri satış sonucu elde edilecek hasılatın azalması, diğer yandan da paylaştırmaya katılacak alacaklıların artması rizikoları doğmaktadır. İhtiyaten haczedilen malların vaktinden evvel satışı, 2004 sayılı Kanunun 108 inci maddesinin atfi dolayısıyla 113 üncü maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen hâl ile sınırlı tutulmuştur. Oysa ihtiyaten veya icraen haczedilmiş her gemi için, 2004 sayılı Kanunun 113 üncü maddesinde sayılan ve ayrıca yeni kanuni rehinlerin doğması ihtimali bulunan bütün hallerde, vaktinden evvel satış zarureti bulunmaktadır. Böyle bir satış hem geminin malikinin hem de alacaklıların menfaatine olacaktır. Bu sebeplerle, Tasarının 1386 ncı maddesinin ilk iki fıkrasında vaktinden evvel satış gemiler için özel olarak düzenlenmiştir. İkinci fıkranın son üç cümlesi 2004 sayılı Kanunun 265 inci maddesinin 17/07/2003 tarihli ve 4949 sayılı Kanunun 63 üncü maddesiyle değişik beşinci fıkrasından uyarlanarak alınmıştır; geminin satışı çok sayıda ilgilinin menfaatini etkilediğinden, temyiz icrayı durdurması ilkesi kabul edilmiştir.

Maddenin üçüncü fıkrası, İskenderun’da “Ulla” gemisinin yol açtığı facia benzeri olayların önlenmesine yönelik olarak eklenmiştir. Mahcuz geminin tehlike oluşturması hallerinde vaktinden evvel satış liman başkanı tarafından dahi talep edilebilecektir. İcra mahkemesinin verdiği satış kararına karşı temyiz yolu yine açıktır; ancak ikinci fıkradaki düzenlemeden farklı olarak burada temyiz satışın yapılmasını durdurmayacaktır.

Dördüncü fıkra, uygulamada gündeme gelen önemli bir ihtiyacı karşılamaktadır. Gemi satıldıktan sonra, paylaşırma aşamasına gelinceye kadar, bir hayli süre geçmesi mümkündür. Bu dönemde, satış bedelinin nemalandırılması, bütün ilgililerin çıkarına olacaktır. Bu sebeple, Kamulaştırma Kanununun 24/04/2001 tarihli ve 4650 sayılı Kanun ile değişik 10 uncu ve 18 inci maddelerindeki düzenlemeler dikkate alınarak, gemilerin satışı halinde de, satış bedelinin paylaşırma aşamasına kadar bir bankada nemalandırılması öngörülmüştür.

6. Pazarlık suretiyle satış

MADDE 1387- (1) Bütün ilgililer ister veya 1386 ncı maddede gösterilen hâller gerçekleşirse, gemi pazarlık suretiyle satılabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1387 nci maddesinde “önceki maddede” şeklinde yapılan atıf madde numarası belirtilerek yazılmıştır. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1387 – 2004 sayılı Kanunun 119 uncu maddesinde tanınmış olan pazarlık suretiyle satış olanaklarından birinci ve dördüncü bentlerde düzenlenen hallerin, mahcuz gemilere de uygulanacağı tasrih edilmiştir.

7. Satış ve ihalenin sonucu

MADDE 1388- (1) Alıcı, icra dairesi tarafından gemi kendisine ihale edildiği veya satıldığı anda, geminin mülkiyetini iktisap eder.

(2) Satış bedeli icra dairesine ödendiği anda, ipotek alacaklısının rızasıyla alıcı tarafından yüklenenler dışında, gemi üzerindeki bütün aynı ve kişisel haklar, külfetler ve sınırlandırmalar sona erer. 1386 ncı maddenin dördüncü fıkrası hükmü burada da uygulanır.

(3) Bu madde, bayrağı ve sicile kayıtlı olup olmadığı dikkate alınmaksızın bütün gemiler hakkında geçerlidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1388 inci maddesinde aşağıda belirtilen gerekçelerle değişiklik yapılmış, yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da uygun görülmüştür:

Maddenin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde, içerik olarak değişiklik yapılmadan, amacı daha iyi ifade eden terimlere yer verilmiştir. Ayrıca fıkraya ikinci bir cümle eklenmiş ve satış hasılatının bir bankada nemalandırılmasına ilişkin 1386 ncı maddenin dördüncü fıkrasının burada da işletilebileceği açıklığa kavuşturulmuştur. Satış bedeli ödendikten sonra derhal alacaklılara ödeme yapılabilen hâllerde, böyle bir yola gidilmesine gerek olmadığı ortadadır. Ancak, Tasarının 1389 ilâ 1397 nci maddelerine uygun olarak düzenlenecek sıra cetvelinin hazırlanması ve 2004 sayılı Kanunun 142 nci maddesi uyarınca yapılacak itirazların mahkeme tarafından incelenmesi gecikmelere sebep olabileceğinden, bu aşamalarda satış bedelinin bankada nemalandırılması bütün ilgililerin menfaatine olacaktır.

GEREKÇE

Madde 1388 – Satış ve ihalenin sonucunu düzenleyen bu maddenin birinci fıkrası, 2004 sayılı Kanunun birinci fıkrasının birinci cümlesinden alınmış, 1387 nci maddede öngörülen pazarlık suretiyle satış olanağı nedeniyle “veya satıldığı anda” ibaresi eklenmiştir.

İkinci fıkra, 1993 Cenevre İmtiyaz ve İpotek Sözleşmesinin 12 nci maddesinin birinci fıkrasından alınmıştır. Üçüncü fıkrafta, uygulamada yaşanan tereddütlere izale etmek amacıyla, bu kuralın Türk ve yabancı gemilerin tümü bakımından geçerli olduğu tasrih edilmiştir.

8. Sıra cetveli

a) İlkeler

MADDE 1389- (1) Türk veya yabancı bayraklı bir gemi, cebri icra yoluyla satıldığında, satış tutarı bütün alacaklıların alacağını ödemeye yetmezse, icra dairesi, alacaklıların bir sıra cetvelini yapar. Alacaklar bu cetvele 1390 ilâ 1397 nci maddelerde belirtilen sıra ile kaydedilir.

(2) Bir donatanın iflası hâlinde birden çok gemisi paraya çevrilirse, 1390 ilâ 1397 nci maddelerde belirtilen sıralama her gemi için ayrı ayrı yapılır ve o sıraya göre ödemede bulunulur.

(3) Bir sıradaki alacaklılar, alacaklarını tamamen almadıkça, sonra gelen sıradaki alacaklılara ödemede bulunulmaz.

(4) Sıra cetvelinin birinci ilâ yedinci sıralarına kabul edilen alacaklılar, alacaklarının tamamını tahsil edemezse, borçlunun kalan malvarlığına başvururken bir öncelikten yararlanamazlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1389 – Gemilerin cebri icra yoluyla satışından sonra uygulamada sıkıntılara sebep olan diğer bir konu, 2004 sayılı Kanunun 140 ıncı ve 206 ncı maddeleri uyarınca sıra cetvelinin nasıl hazırlanacağı hususudur. Deniz ticareti hukukunda, özellik arzeden çok sayıda şahsî ve aynı hak öngörülmüştür. Bu hakların 2004 sayılı Kanunun genel kurallarına göre bir sıraya sokulması tereddütler yaratmıştır. Dolayısıyla, 1389 uncu maddede genel bir

hüküm sevk edildikten sonra, 1390 ilâ 1397 nci maddelerde, gemilerin cebri icra yoluyla satışında, alacaklıların sıra cetvelinin nasıl yapılacağı sekiz madde halinde düzenlenmiştir. 2004 sayılı Kanununun 140 ncı maddesinin birinci fıkrası esas alınarak hazırlanan Tasarımın 1389 uncu maddesinin birinci fıkrasında, anılan Kanunun öngördüğü sıra hükümlerinin yerine doğrudan Tasarımdaki sıra cetvelinin uygulanacağı bildirilmiştir.

Gemilerin cebri icrasında sıra cetveli, genel hükümlerden farklı olarak, çok sayıda deniz hukukuna özgü şahsî ve aynı talep hakkını da dikkate alarak hazırlanmış, geminin malikinin iflâsı halinde gemilerin ayrı düzenlerinin korunması gerekmiştir. Bir geminin maliki iflâs ettiğinde, her bir gemisi hakkında Tasarımın 1390 ilâ 1397 nci hükümlerine göre ayrı birer sıra cetveli yapılacak, kalan mal varlığı ise 2004 sayılı Kanununun 206 ncı maddesine tâbi olacaktır.

Üçüncü fıkrafta, 2004 sayılı Kanununun 207 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan kural tekrar edilmiştir. Aynı maddenin birinci fıkrasındaki düzenleme, gemilere ilişkin sıra cetvelinde bir genel hüküm olarak uygulanamayacaktır; bu nedenle cetvelin her sırası için sevk edilen maddede, her sıradaki alacaklıların kendi aralarındaki sıralama da belirlenmiştir.

Tasarımın 1390 ilâ 1396 ncı maddeleri uyarınca sıra cetvelinin birinci ilâ yedinci sıralarına kaydolun alacaklıların bazısı veya tümü alacaklarının tamamını tahsil edemezse, borçlunun diğer malvarlığına müracaat ederken herhangi bir öncelikten yararlanmaz; bu alacaklıların tümü, 1397 nci maddede düzenlenen sekizinci sıra alacaklıları ile birlikte, 2004 sayılı Kanununun 206 ncı maddesinin dördüncü fıkrasında öngörülen dördüncü sıraya, 207 nci maddenin kuralına tâbi olarak ve yalnızca bakiye alacakları için (faiz, masraf hariç) kaydolunur. 2004 sayılı Kanununun 150/f maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde rehinli alacaklar için öngörülen bu hükmün, gemiye ilişkin sıra cetveline giren bütün alacaklar bakımından genelleştirilmesi gerekmiştir. Bu amaçla maddeye dördüncü fıkra hükmü eklenmiştir.

b) Birinci sıra

MADDE 1390- (1) Sıra cetvelinin birinci sırasına, geminin haczi tarihinden ödemelerin yapıldığı tarihe kadar;

a) Geminin haczinden, hacizde geçen süre boyunca geminin bakımı ve korunmasıyla gemi adamlarının iâşelerinden, geminin paraya çevrilmesinden, satış tutarının paylaşılmasından doğan giderler ve harcamalar,

b) 1320 nci maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde sayılan alacaklardan hacizde geçen süreye ilişkin olanlar, kaydedilir.

(2) Birinci fıkrafta sayılan alacakların sahipleri, kendi aralarında eşit hakka sahiptir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1390 – Maddenin birinci fıkrasında, 1993 Cenevre İmtiyaz ve İpotek Sözleşmesinin 12 nci maddesinin ikinci fıkrasının birinci ve ikinci cümleleri uyarınca birinci sıraya girecek alacaklar sayılmıştır. Cebri icra masrafları bakımından aynı kural 2004 sayılı Kanunun 138 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer almaktadır. Bu sıradaki alacaklıların kendi aralarındaki sıra hakkında özel bir hüküm bulunmadığından, 2004 sayılı Kanunun 207 nci maddesinin birinci fıkrasında tespit olunan kural burada uygulama alanı bulacaktır; maddenin ikinci fıkrasıyla bu husus tasrih edilmiştir.

c) İkinci sıra

MADDE 1391- (1) Sıra cetvelinin ikinci sırasına, satılan gemi kara-ya oturmuş veya batmış iken, seyrüsefer emniyeti veya deniz çevresinin korunması amacıyla kamu kurumları tarafından kaldırılmışsa, bu kaldırmanın giderleri kaydedilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1391 – 1993 Cenevre İmtiyaz ve İpotek Sözleşmesinin 12 nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca ulusal mevzuatta yapılması mümkün olan düzenleme, Tasarının 1323 üncü maddesinin üçüncü fıkrasıyla getirilmiştir. Bu hükümlere göre enkaz kaldırma alacaklarının haiz olduğu öncelik, Tasarının 1391 inci maddesi uyarınca ikinci sıraya kabul edilmelerini gerektirmiştir.

d) Üçüncü sıra

MADDE 1392- (1) Sıra cetvelinin üçüncü sırasına, 1320 nci maddenin birinci fıkrasının (a) ilâ (e) bentlerinde düzenlenmiş olan gemi alacaklılarından 1390 inci maddeye girmeyenler kaydedilir.

(2) Birinci fıkrada sayılan alacaklar, 1324 üncü maddede gösterilen sıraya tabidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1392 – Cetvelin üçüncü sırasına, esas itibarıyla, gemi alacaklıları girmektedir. Ancak, Tasarının 1320 nci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde öngörülen müşterek avarya garame payı alacakları, 1993 Cenevre İmtiyaz ve İpotek Sözleşmesinin 6 ncı maddesinin tanıdığı yetki uyarınca eklendiğinden, o maddenin (c) bendi uyarınca diğer gemi alacaklarından sonraki sırada yer almaları gerekmektedir. Bu sebeplerle, Tasarının 1392 nci maddesi uyarınca üçüncü sıraya, yalnızca, Tasarının 1320 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) ilâ (e) bentlerinde sayılan gemi alacakları, 1324 üncü maddede düzenlenen sıra dahilinde girecektir. Buna karşılık müşterek avarya garame payı alacakları, Tasarının 1395 inci maddesinde öngörülen altıncı sıraya kabul edilecektir.

e) Dördüncü sıra

MADDE 1393- (1) Sıra cetvelinin dördüncü sırasına, gemi, cebrî icra yoluyla satış sırasında bir tersanenin zilyetliğinde bulunuyorsa, tersane sahibinin, 1013 üncü madde uyarınca kanuni ipotekle veya Türk Medenî Kanununun 950 nci maddesi uyarınca hapis hakkıyla teminat altına alınmış alacakları kaydedilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1393 – Dördüncü sırada, 1993 Cenevre İmtiyaz ve İpotek Sözleşmesinin 12 nci maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca tersane sahibinin alacakları, geminin cebrî icra yoluyla satış sırasında zilyetliğinde bulunması ve aynı bir güvencesinin doğmuş olması şartıyla, yer alacaktır.

f) Beşinci sıra

MADDE 1394- (1) Sıra cetvelinin beşinci sırasına, takip konusu gemiye ilişkin gümrük resmi ile diğer vergiler kaydedilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1394 üncü maddesinde aşağıda belirtilen gerekçelerle değişiklik yapılmış; yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir:

“Maddede, 2004 sayılı Kanunun 206 ncı maddesinin birinci fıkrasındaki ifadenin tekrar edildiği anlaşılmaktadır. Ancak, burada artık Tasarının 1389 uncu maddesindeki genel ilkeye uygun olarak somut bir gemi üzerindeki alacaklar için sıra cetveli hazırlandığından, yalnızca takip konusu gemiye ilişkin gümrük resmi ve diğer vergilerin bu sıraya kabul edilmesi gerekmektedir. Hüküm bu amaca uygun olarak yeniden kaleme alınmıştır.”

GEREKÇE

Madde 1394 - 2004 sayılı Kanunun 206 ncı maddesinin birinci fıkrasında, akdî rehinle temin edilmiş alacaklara göre önceliği olan alacaklar sıralanmıştır. Bu alacakların, Tasarının 1390 ilâ 1393 üncü maddelerinde düzenlenen kanunî önceliklerden sonra, beşinci sıraya kaydedilmeleri gerekecektir. Madde bu kuralı sevk etmek amacıyla 2004 sayılı Kanunun 206 ncı maddesinin birinci fıkrasında dili güncelleştirilerek alınmıştır.

g) Altıncı sıra

MADDE 1395- (1) Sıra cetvelinin altıncı sırasına, akdî veya kanuni bir rehin hakkı ile teminat altına alınmış olup da 1390 ilâ 1394 üncü maddelere girmeyen alacaklar kaydedilir.

(2) Birinci fıkrada sayılan alacaklar, her alacağı teminat altına alan rehin hakkını düzenleyen kanunda gösterilen sıraya tabidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1395 – Sıra cetvelinin altıncı sırasına, birinci ilâ beşinci sıraya girmeyen, rehinle temin edilmiş bütün alacaklar girecektir. Bu sıraya kabul edilecek olan alacaklardan akdî rehin ile temin edilmiş olanlar, özellikle, sicile kayıtlı gemilerde gemi ipoteği alacaklıları ve kayıtlı olmayan gemilerde taşınır rehini alacaklılarıdır. Yine bu sıraya girecek olan kanunî rehin alacaklılarına örnek olarak, bilhassa 1206 ncı maddenin birinci fıkrasının (f) bendinde

düzenlenmiş olan ve 1392 nci maddede düzenlenen üçüncü sıraya kabul edilmeyen müşterek avarya garame payı alacaklıları gösterilebilir.

Bu sıraya kabul edilen rehinli alacaklıların kendi aralarındaki sıra, her bir rehni düzenleyen kanunî hükümde belirtilmiştir; örneğin, Tasarımın 1017 nci maddesi gemi ipoteklerini, 1323 üncü maddesinin ikinci fıkrası da müşterek avarya garame payı alacaklılarının sırasını bildirmektedir. Dolayısıyla, maddenin ikinci fıkrasında ilgili düzenlemeye atıf yapmakla yetinilmiştir.

h) Yedinci sıra

MADDE 1396- (1) Sıra cetvelinin yedinci sırasına, 1352 nci maddede sayılan deniz alacaklarından 1390 ilâ 1395 inci maddelere girmeyen alacaklar kaydedilir.

(2) Birinci fıkrada sayılan alacakların sahipleri, kendi aralarında eşit hakka sahiptir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1396 – Tasarımın 1352 nci maddesinde düzenlenen deniz alacaklarına, diğer alacaklara göre bir öncelik tanınması uygun görülmüştür. Bu amaçla, 1396 ncı madde ile, yedinci sıraya yalnızca deniz alacaklarının kabul edileceği açıklanmıştır. Şu kadar ki deniz alacaklarının bir kısmı aynı zamanda 1320 nci madde uyarınca gemi alacağı niteliğindedir (1352 nci maddenin birinci fıkrasının (a), (b), (c), (i), (k), (n), (o) bentlerinde sayılan alacaklar); diğer bazı deniz alacakları da ikinci ilâ altıncı sıralara girmektedir (1352 nci maddenin birinci fıkrasının (e), (m), (v) bentlerinde sayılan alacaklar). Dolayısıyla yedinci sıraya, önceki sıralara girmeyen deniz alacakları alınacaktır. Bu alacaklıların kendi aralarındaki sıra bakımından genel kuralın uygulanacağı ikinci fıkrada açıklanmıştır.

i) Sekizinci sıra

MADDE 1397- (1) Sıra cetvelinin sekizinci sırasına, İcra ve İflas Kanununun 206 ncı maddesinin dördüncü fıkrasında sıralanan alacaklar kaydedilir.

(2) Birinci fıkrada sayılan alacakların sahipleri, kendi aralarında eşit hakka sahiptir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1397 – Cetvelin son sırasına, Tasarının 1390 ilâ 1396 ncı maddelerine girmeyen bütün diğer alacaklar kaydedilecektir. Bu alacaklar bakımından 2004 sayılı Kanunun 206 ncı maddesinin dördüncü fıkrası ile 207 ncı maddesinde düzenlenen genel sıra kuralları uygulanacaktır.

D) Eşya hakkında

I - Hapis hakkı için defter tutulması

MADDE 1398- (1) İcra ve İflas Kanununun 270 ve 271 inci maddeleri, bu Kanun hükümleri uyarınca eşya üzerinde doğan hapis hakkının paraya çevrilmesinde de uygulanır.

(2) İcra ve İflas Kanununun 270 inci maddesinin üçüncü fıkrasında öngörülen süre, eşya üzerinde doğan hapis haklarının paraya çevrilmesinde onbeş gündür.

(3) Eşya üzerinde doğan hapis hakları, teminat altına alınan alaktan ayrı ve bağımsız olarak yargılama veya icra konusu yapılmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1398 – Tasarının çeşitli hükümlerinde eşya üzerinde hapis hakkı tanınmıştır. Hapis hakkının esasını düzenleyen Türk Medenî Kanunu hükümleriyle, hapis hakkının

paraya çevrilmesini düzenleyen 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun hükümleri, İsviçre'den iktibas edilmişti. Mehaz İsviçre hukukunda, hapis haklarının paraya çevrilmesinde, 2004 sayılı Kanunun 270 ilâ 271 inci maddelerinde düzenlenen “defter yapılarak paraya çevirme” usulü benimsenmektedir. Taşıyanın hapis hakkı bakımından aynı usulün uygulanması, kanunun sistematığına ve tarafların çıkarlarına en uygun düşen çözümdür. Ne var ki, uygulamada bu açıdan tereddütler yaşandığı için, Tasarıda bu hususa ilişkin açık hükümler sevk edilmesi uygun görülmüştür. Bu hükümlerle, yine uygulamada çokça soruna yol açan 2004 sayılı Kanunun 150/h maddesinin uygulanma alanı da açıklığa kavuşturulmuştur.

2004 sayılı Kanunun 270 inci maddesinin üçüncü fıkrasında, takibe geçme süresi bakımından icra dairesine takdir hakkı tanınmıştır. Deniz ticareti hukukunda açık ve kesin hükümler gerektiğinden, sürenin kanunen onbeş gün olarak tayin edilmesi yoluna gidilmiştir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, Tasarının 1377 nci maddesinde açıklanmış olan temel ilkeye, bu kez eşya üzerinde doğan hapis hakları bakımından yer verilmiştir.

II - İlamlı icra

MADDE 1399- (1) Hapis hakkıyla teminat altına alınan alacak, bir ilama veya ilam niteliğindeki belgeye dayanıyorsa, alacaklı, defterin tutulmasından başlayarak onbeş gün içinde taşınır rehninin paraya çevrilmesi yoluyla ilamlı takip yapar. Şu kadar ki, takip konusu ilamda veya ilam niteliğindeki belgede hapis hakkı da belirtilmemişse, borçlu hapis hakkına itiraz edebilir. Bu durumda, İcra ve İflâs Kanununun 147 nci maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendi uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1399 – Defterin tutulmasından sonra alacaklı (taşıyan), 1398 inci maddenin ikinci fıkrası uyarınca onbeş gün içinde takip başlatacaktır. Taşıyan evvelce alacağın esası hakkında bir ilâm veya ilâm mahiyetini haiz belge istihsal etmişse, menkul rehninin paraya çevrilmesi yoluyla ilâmli takip yapacaktır. Ancak, ilâmda veya belgede hapis hakkı da hüküm altına alınmamışsa, takip borçlusu hapis hakkına itiraz edebilecektir. Bu durumda alacaklı, hapis hakkı bakımından itirazın iptali davası açabilir veya 2004 sayılı Kanunun 147 nci maddesinin ikinci bendi uyarınca hapis hakkından feragat ederek alacağını haciz yoluyla takibe devam edebilir. Madde bu hususları tasrih etmektedir.

III - İlamsız icra

MADDE 1400- (1) Hapis hakkıyla teminat altına alınan alacak, bir ilama veya ilam niteliğindeki belgeye dayanmıyorsa, alacaklı, defterin tutulmasından başlayarak onbeş gün içinde taşınır rehninin paraya çevrilmesi yoluyla ilamsız takip yapar. Borçlu, alacağa veya hapis hakkına veya her ikisine birden itiraz edebilir. Bu itiraz hakkında İcra ve İflas Kanununun 147 nci maddesi uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1400 – Tasarının 1399 uncu maddesinde öngörülen hâlden farklı olarak, alacağın esası hakkında bir ilâm veya ilâm niteliğinde belge istihsal edilmemişse, defterin tutulmasından başlayarak onbeş gün içinde menkul rehninin paraya çevrilmesi yoluyla ilâmsız takip yapılacaktır. Bunun üzerine takip borçlusu, alacağa veya hapis hakkına veya ikisine de itiraz hakkını haizdir; itiraz halinde 2004 sayılı Kanunun 147 nci maddesi uygulanır. Madde, bu hususları açıklığa kavuşturmak amacıyla sevk edilmiştir.

ALTINCI KİTAP Sigorta Hukuku

BİRİNCİ KISIM Genel Hükümler

A) Sigorta sözleşmesi

I - Temel kavramlar

1. Tanım

MADDE 1401- (1) Sigorta sözleşmesi, sigortacının bir prim karşılığında, kişinin para ile ölçülebilir bir menfaatini zarara uğratan tehlikenin, rizikonun, meydana gelmesi hâlinde bunu tazmin etmeyi ya da bir veya birkaç kişinin hayat süreleri sebebiyle ya da hayatlarında gerçekleşen bazı olaylar dolayısıyla bir para ödemeyi veya diğer edimlerde bulunmayı yükümlendiği sözleşmedir.

(2) Ruhsatsız bir şirket ile onun bu durumunu bilerek yapılan sigorta sözleşmeleri hakkında Türk Borçlar Kanununun 604 ve 605 inci maddeleri uygulanır. Türkiye’de yerleşik olmayan sigorta şirketleriyle kurulan sigorta sözleşmelerinde bu hüküm uygulanmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Sigorta mukavelesi:

I - Tarifi:

Madde 1263/1,2 – Sigorta bir akittir ki bununla sigortacı bir prim karşılığında diğer bir kimsenin para ile ölçülebilir bir menfaatini halele uğratan bir tehlikenin (bir rizikonun) meydana gelmesi halinde tazminat vermeyi yahut bir veya birkaç kimsenin hayat müddetleri sebebiyle veya hayatlarında meydana gelen belli bir takım hadiseler dolayısıyla bir para ödemeyi veya sair edalarda bulunmayı üzerine alır.

Ruhsatname almamış olan bir şahıs ile, onun ruhsatname almamış olduğunu bilerek yapılan sigorta sözleşmesi hakkında Borçlar Kanununun kumar ve bahis hakkındaki 504 ve 505 inci maddeleri tatbik olunur. Şu kadar ki; Türkiye dışındaki sigortacılarla yapılmış bulunan sigorta akitleri bu hükümden müstesnadır.

Birçok şahısların birleşerek içlerinden herhangi birinin duçar olacağı her nevi tehlikeden (Rizikodan) doğan zararları tazmin etmeyi taahhüt etmelerine “Karşılıklı sigorta” denir.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sırasayılı Türk Ticaret Kanununun Tasarısının 1401 inci maddesinin ikinci fıkrasında geçen “Borçlar Kanununun 504 ve 505 inci” ibaresinin “Türk Borçlar Kanununun 604 ve 605 inci” olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanunu, 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 647 nci maddesiyle yürürlükten kaldırıldığından. 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 604 ve 605 inci maddelerine atıfta bulunulması amacıyla işbu değişiklik önergesi verilmiştir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1401 inci maddesinde, “Kişinin”, hem gerçek hem de tüzel kişiyi kapsamı hem de “kimse” ibaresine göre daha hukuki olması nedeniyle madde metninde yer alan “kimse” ibaresi “kişi” olarak değiştirilmiş ve maddede anlam redaksiyon yapılmıştır. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1401 – 21. yüzyılda teknolojinin geçirdiği gelişmelere paralel olarak, doktrinde sigorta sözleşmesinin tanımının verilip verilmemesi tartışma konusu olmuştur. Sigortacılığın değişen ihtiyaçlara cevap verebilmesi bakımından, sigortaların tümünü kapsayan bir tarif vermenin imkânsızlığı ve güçlüğü yanında, sigortanın matematik, istatistik ve ekonomi bilimleri ile ilgili olmasının tatminkar bir tanım verilmesini zorlaştırdığı ileri sürülmüştür. Nitekim, Alman Sigorta Sözleşmesi Kanununda olduğu gibi bazı kanunlarda da sigorta sözleşmesinin tanımı yapılmamıştır. Buna karşın 1956 tarihli Türk Ticaret Kanununda olduğu gibi, yeni Tasarıda da sigorta sözleşmesinin tanımını verilmesi uygun görülmüştür. Her ne kadar sürekli değişim ve gelişim gösteren toplumsal hayatın bütün çeşitliliği ile kanunlarda düzenlenmesi mümkün değilse de, sosyal ve ekonomik hayatta önem kazanmış, iş hayatının ve mahkeme içtihatlarının gelişmesi sonucunda bugünkü biçimlerini bulmuş olan sözleşme tiplerinin kanunlarda düzenlenmesi özellikle sözleşmeyi o sözleşme yapan “objektif esaslı noktaların” belirlenmesi açısından büyük önem arz eder. Sözleşmenin esaslı noktalarının tespiti ise sözleşmenin kurulmasından yorumlanmasına ve hatta sona ermesine kadar, uygulayıcılara ve mahkemelere önemli kolaylıklar sağlar. Ayrıca, bir sözleşmeye ilişkin hükümlerin Kanunda düzenlenmesi öncelikle o sözleşmenin tanımının da kanunda yer almasını gerektirir.

Maddenin ikinci fıkrası ise ruhsatsız bir sigortacı ile yapılan sözleşmelerin geçerliliği ile ilgili olup 6762 sayılı Kanunun 1263 üncü maddenin bir anlamında tekrarı mahiyetindedir. Ancak, düzenlemenin amacı, ruhsatsız faaliyet gösterilmesi olduğundan, 1263 üncü maddede dar kapsamlı ifade edilen “ruhsatname almamış” ifadesi, “ruhsatsız” şeklinde değiştirilmiştir. Dolayısıyla, ruhsatname almış olmakla birlikte daha sonra Sigorta Murakabe Kanununun ilgili hükümleri gereğince ruhsatı iptal edilmiş sigorta şirketleri de bu madde kapsamında değerlendirilecektir.

2. Karşılıklı sigorta

MADDE 1402- (1) Birden çok kişinin birleşerek, içlerinden herhangi birinin, belli bir rizikonun gerçekleşmesi durumunda doğacak zararlarını tazmin etmeyi borçlanmaları karşılıklı sigortadır. Karşılıklı sigorta faaliyeti ancak kooperatif şirket şeklinde yürütülebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

Madde 1263/3 – *Birçok şahısların birleşerek içlerinden herhangi birinin du-
çar olacağı her nevi tehlikeden (Rizikodan) doğan zararları tazmin etmeyi taahhüt
etmelerine “Karşılıklı sigorta” denir.*

GEREKÇE

Madde 1402 - 6762 sayılı Kanunun 1263 üncü maddesinde yer alan karşılıklı sigorta müessesesi Tasarıda da aynen korunmuş ancak, bunun sistematik açıdan sigorta sözleşmesinin tanımının verildiği maddede yer almasının uygun olmayacağı kanaatine varılmıştır. Zira,

sigorta sözleşmesinin tanımının verildiği Tasarının 1401 inci maddesi genel bir tanım maddesi mahiyetinde değildir. Maddede, sadece sigorta sözleşmesi tanımlanmaktadır. Sigortacılığın ilk temellerini oluşturan karşılıklı sigorta ise, sigorta sözleşmesinin özel uygulanış şeklidir. Yoksa karşılıklı sigortada yapılan sigorta sözleşmeleri ile diğer sözleşmeler arasında hukuki açıdan bir fark bulunmamaktadır.

Maddeye yenilik olarak Sigorta Murakabe Kanununa paralel şekilde, karşılıklı sigortanın, kooperatif şeklinde örgütlenmelerde mümkün olabileceği eklenmiştir. Bu noktada, birden çok kişinin kendi aralarında bir havuz oluşturarak riski aralarında paylaşmalarını sigorta olarak nitelendirilemeyecektir. Sigortacılık ancak organize edilmiş bir müessese bünyesinde var olabilir. Öncelikle, sigortanın risklerin transferi ve paylaşılması şeklinde iki temel işlevi vardır. Belli bir yapı içinde örgütlenmeden, diğer bir ifade ile, sigorta ettirenlerin aynı zamanda sigortacı olarak riski üzerine alması durumunda bu iki işlevden, riskleri transfer işleminden bahsedilemez. Bu nedenle karşılıklı sigorta, yapısı gereği kooperatif şeklinde yapılmalıdır.

3. Reasürans

MADDE 1403- (1) Sigortacı, sigorta ettiği menfaati, dilediği şartlarla, tekrar sigorta ettirebilir.

(2) Reasürans, sigortacının, sigorta ettirene karşı borç ve yükümlülüklerini ortadan kaldırmaz; sigorta ettirene, tekrar sigorta yapana karşı, doğrudan dava açmak ve istemde bulunma haklarını vermez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

V - Mükerrer sigorta (Reassürans):

Madde 1276 – Mükerrer sigorta (Reassürans) inhisarı hakkındaki hükümler mahfuz kalmak üzere sigortacı, sigorta ettiği menfaati dilediği şartlarla tekrar sigorta ettirebileceği gibi sigorta ettiren kimse dahi sigorta primini sigorta ettirebilir.

Mükerrer sigorta, sigortacının sigorta ettirene karşı olan borçlarını iskat etmez ve sigorta ettiren kimseye, mükerrer sigortayı yapan sigortacıya karşı doğrudan doğruya dava hakkı vermez.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1403 üncü maddesinde, reasürans kavramı gerek sigorta uygulaması ve gerekse sigorta hukuku ve tekniklerinde yer edinmiş bir kavram olduğundan ve maddenin içeriğinde de bir şekilde reasüransın “tekrar sigorta” olduğu ifade edildiğinden “(tekrar sigorta)” ibaresi, madde başlığından çıkarılmıştır. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1403 - 6762 sayılı Kanununun mal sigortaları ile ilgili ikinci faslında düzenlenen reasürans ile ilgili 1276 ncı maddesinin ikinci fıkrasına, Tasarıda genel hükümler arasında yer verilmiştir. Zira, maddede öngörülen düzenleme her tür sigorta için geçerli olan, genel nitelikli bir düzenlemedir.

6762 sayılı Kanununun, sigorta ettirenin sigorta primini sigorta ettirebileceğini öngören 1276 ncı maddesinin birinci fıkrası hükmüne Tasarıda yer verilmemiştir. Öncelikle reasürans, söz konusu maddenin ikinci fıkrasında da açıkça belirtildiği üzere sigortacının yapmış olduğu sigortadır. Bu noktada sigorta ettirenin reasürans sözleşmesine taraf olması mümkün olmadığından, sigorta ettirenin yapmış olduğu bir sigortanın reasürans ile ilgili maddede düzenlenmesi kanun yapma tekniğine uygun düşmez. Diğer taraftan, uygulamada sigorta primlerinin sigorta ettirilmesi şeklinde bir uygulamaya da hiçbir şekilde rastlanılmadığı gibi, söz konusu düzenlemenin neyi ifade ettiği de anlaşılammaktadır. Yapılan açıklamalar çerçevesinde söz konusu düzenlemeye Tasarıda yer verilmemiştir.

4. Geçerli olmayan sigorta

MADDE 1404- (1) Sigorta ettirenin veya sigortalının, kanunun emredici hükümlerine, ahlâka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı bir fiilinden doğabilecek bir zararını teminat altına almak amacıyla sigortada yapılamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Riziko:

I - Meşru olması:

1. Caiz olmıyan sigorta:

Madde 1277 – *Sigortadan faydalanan veya sigorta ettiren kimsenin kanunla yasak edilmiş ve ahlaka (Adaba) aykırı olan fiilinden doğabilecek bir zarara karşı sigorta yapılamaz.*

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1404 - Borçlar Kanununun 11 inci maddesinin bir uygulaması niteliğindeki 6762 sayılı Kanunun 1277 nci maddesindeki ilke Tasarının 1404 üncü maddesinde aynen korunmuştur.

II - Hükümler

1. Sözleşmenin yapılması sırasında susma

MADDE 1405- (1) Sigortacı ile sigorta sözleşmesi yapmak isteyen kişinin, sözleşmenin yapılması için verdiği teklifname, teklifname tarihinden itibaren otuz gün içinde reddedilmemişse sigorta sözleşmesi kurulmuş sayılır.

(2) Teklifnamenin verilmesi sırasında yapılmış ödemeler, sözleşmenin yapılmasından sonra prim olarak kabul edilir veya ilk prime sayılır. Bu ödemeler, sözleşme yapılmadığı takdirde, kesinti yapılmadan, faiziyle birlikte geri verilir.

(3) 1483 üncü madde hükmü saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1405 inci maddesinin başlığında ve madde metninde redaksiyon yapılmış; yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da uygun görülmüştür. Ayrıca, yapılan atfın doğru olması açısından üçüncü fıkrada “1481 inci” ibaresi , “1483 üncü” şeklinde Komisyonumuzca değiştirilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1405 - Susma, ilke olarak, bir irade beyanı olmamakla birlikte, Sigorta Murakabe Kanununun 28/6. maddesi ile sigorta hukukunda sadece hayat sigortaları açısından bu kurala istisna getirilmiştir. Ancak, sözleşme hukuku ile ilişki olması nedeniyle Sigorta Murakabe Kanununda yer alan bu hükmün asıl düzenleme yerinin Türk Ticaret Kanunu olması gerektiği düşüncesi ile maddeye Tasarıda da yer verilmiştir. Düzenleme yapılırken iki konuda Sigorta Murakabe Kanununa göre farklılık yaratılmıştır. Bunlardan ilki, Tasarının 1405 inci maddesinin tüm sigorta türleri için geçerli olacak şekilde kaleme alınmasıdır. Şöyle ki, bir sözleşme için susmanın irade beyanı olarak kabul edildiği hallerde bu durum, farklı konularda olsa bile aynı nitelikteki tüm sözleşmeler için uygulanmalıdır. Diğer farklılık ise susmanın kabul sayılması için öngörülen otuz günlük sürenin başlangıç anına ilişkindir. Sigorta Murakabe Kanununda otuz günlük sürenin başlangıcı Borçlar Hukukuna uygun olarak teklifin sigorta şirketine ulaştığı an iken, Tasarı da bu teklifin verildiği ana çekilmiştir. Gerek Sigorta Murakabe Kanunu gerekse Borçlar Hukuku ilkelerinden ayrılma nedeni ise sigortalıların korunmasıdır. Teklifnamenin sigorta şirketinin hakimiyet alanına ne zaman ulaştığının tespiti, özellikle aracı acentelerin kullanıldığı durumlarda, teklifname sahibi tarafından bilinemediğinden ve bir riziko gerçekleştiği zaman sigortacının sorumlu olup olmadığının tespiti açısından sigortacının hakimiyet alanına ulaşma anı konusunda

uyuşmazlıklar yaşanabileceğinden otuz günlük süre teklifnamenin verildiği tarihten itibaren başlatılmıştır.

Maddenin ikinci fıkrası ile birinci maddeyi tamamlayıcı nitelikte olup halen Hayat Sigortaları Yönetmeliğinde de yer alan bir hükümdür. Uygulamada, sigorta sözleşmesine taraf olmak isteyenlerden teklifname ile birlikte belli bir miktar para da alınabilmektedir. Madde ile hukuki açıdan verildiği sırada fiili icap olarak nitelendirilecek bu paranın sözleşmenin kurulmasından sonraki durumunun ne olacağı açıklığa kavuşturulmak istenmiştir.

2. Temsil

a) Genel olarak

MADDE 1406- (1) Bir kişi, diğer bir kişinin adına onu temsilen sigorta sözleşmesi yapabilir; temsilci yetkisiz ise ilk sigorta döneminin primlerinden sorumlu olur.

(2) Adına sigorta sözleşmesi yapılan kişi, rizikonun gerçekleşmesinden önce veya 1458 inci madde hükmü saklı kalmak üzere, riziko gerçekleşince de sözleşmeye sonradan icazet verebilir.

(3) Başkasının adına yapıldığı anlaşılmayan veya yetkisiz yapılan sözleşme, menfaati bulunması şartıyla, temsilci adına yapılmış sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Diğer bir kimsenin nam ve hesabına yapılan sigorta:

1. Umumi olarak:

Madde 1270 – Bir kimse diğer bir kimsenin nam ve hesabına dahi sigorta akdedebilir; şu kadar ki; o kimse, nam ve hesabına hareket ettiği kimseyi temsile yetkili değilse sigorta priminden dolayı bizzat mesul olur.

Nam ve hesabına sigorta mukavelesi yapılan kimse rizikonun gerçekleşmesinden önce veya sonra icazet verirse sigortadan faydalanır.

Diğer bir kimsenin nam ve hesabına yapıldığı, mukavele şartlarından anlaşılmayan bir sigorta mukavelesi bunu yapmış olan kimsenin nam ve hesabına yapılmış sayılır.

2. Temsil:

Madde 1343 – Sigorta yetkili bir vekil, vekaleti olmadan başkası hesabına tasarrufla bulunan bir kimse yahut da sigortalının diğer her hangi bir temsilcisi tarafından onun adına yapılırsa sigortalının adına hareket eden kimse, sigorta ettiren sayılmıyacağı gibi bizzat sigorta da başkası hesabına sigorta sayılmaz.

Mukavelede adı ile gösterilen bir üçüncü şahsın menfaatine taallük eden bir sigorta, tereddüt halinde, başkası hesabına sigorta sayılır.

1270 inci maddenin 1 ve 2 nci fıkralarıyla 1271 inci madde hükümleri burada da tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1406 - 6762 sayılı Kanununun “diğer bir kimsenin nam ve hesabına yapılan sigorta” başlığı altında düzenlenen temsil müessesesi Tasarıda da korunmuştur. Ancak, uygulamada bazen nam ve hesabına yapılan sözleşme kavramı ile başkası lehine sigorta kavramı karıştırılabildiğinden konu “temsil” matlabı ile düzenlenmiştir.

Maddenin birinci fıkrasında mevcut durumdan farklı olarak temsilcinin yetkisiz olması durumda sigortacıya karşı sorumlu olacağı miktar sigorta priminin tamamı şeklinde değil de sigorta dönemine ait prim olarak belirlenmiştir. Sigorta priminin tamamından yetkisiz temsilcinin sorumlu tutulmasının çok adilane olmadığı düşünülmüştür. Zira, bu düzenleme yetkisiz temsilcinin genel hükümler çerçevesinde “culpa in contrahendo”dan doğan sorumluluğunu ortadan kaldırmamaktadır.

Maddenin ikinci fıkrası 6762 sayılı Kanunun 1270 inci maddesinin ikinci fıkrasının tekrarı mahiyetinde olmakla birlikte gerek Kanunun kendi içinde bir bütünlük sağlayabilmesini gerekse sigorta ettirenin haksız kazanç sağlamasının önüne geçilebilmesini teminen, temsil olunanın rizikonun gerçekleşmesinden sonra sözleşmeye icazet vermesinin ancak, rizikonun gerçekleştiği konusunda bilgi sahibi olmamasına bağlı olduğunu ifade edecek şekilde 1458 inci madde hükmünün saklı olduğu fıkraya eklenmiştir.

Maddenin son fıkrasına yenilik olarak yetkisiz temsilci tarafından yapılan sözleşmede, sigortalanan menfaat üzerinde ayrıca yetkisiz temsilcinin de menfaati varsa sözleşmenin yetkisiz temsilci adına kurulmuş sayılacağı hüküm altına alınmıştır. Böylelikle yetkisiz yapılan sözleşmeye hayat verebilmesi olanağı sağlanmıştır.

b) Talimat bulunmaması

MADDE 1407- (1) Temsilci, sigorta ettiren tarafından, sigorta şartlarıyla ilgili herhangi bir talimat verilmemişse, sigorta sözleşmesini, sözleşmenin yapıldığı yerdeki mutat şartlara göre yapar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Vekil ile müvekkil arasındaki münasebet:

Madde 1271 – Vekaleten akdolan sigorta müvekkil tarafından kabul olduğu takdirde vekil vekaletе uygun olarak hareket etmiş sayılır. Sigorta şartlarına dair müvekkil talimat vermemiş ise vekil, vekaleten sigorta ettireceği yerdeki mutat şartlar dairesinde sigorta akdetmeye mecburdur.

Madde 1343 – Sigorta salahiyyetli bir vekil, vekaleti olmadan başkası hesabına tasarrufta bulunan bir kimse yahut da sigortalının diğer her hangi bir temsilcisi tarafından onun namına yapılırsa sigortalının namına hareket eden kimse, sigorta ettiren sayılmıyacağı gibi bizzat sigorta da başkası hesabına sigorta sayılmaz.

TÜRK TİCARET KANUNU

Mukavelede adı ile gösterilen bir üçüncü şahsın menfaatine taallük eden bir sigorta, tereddüt halinde, başkası hesabına sigorta sayılır.

1270 inci maddenin 1 ve 2 nci fıkralarıyla 1271 inci madde hükümleri burada da tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1407 - 6762 sayılı Kanunun 1271 inci maddesinde yer alan düzenleme, Tasarının bu maddesinde de yer verilmiştir.

3. Sigorta menfaatinin yokluğu

MADDE 1408- (1) Sigorta sözleşmesinin yapılması anında, sigortalanan menfaat mevcut değilse, sigorta sözleşmesi geçersizdir. Sözleşmenin yapıldığı anda varolan menfaat, sözleşmenin süresi içinde ortadan kalkarsa, sözleşme o anda geçersiz olur.

(2) 1470 inci madde hükmü saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1408 - Söz konusu madde ile 6762 sayılı Kanunun 1264 üncü maddesinin ikinci fıkrası yeniden ele alınmıştır. Kanunun 1264 üncü maddesinin ikinci fıkrasında menfaat ilişkisi olmadan yapılan sigorta sözleşmesinin batıl olduğu hükme bağlanmıştı. Ancak, Tasarıda, 6762 sayılı Kanunun 1264 üncü maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen “butlan” şeklindeki müeyyide “geçersizlik” şeklinde değiştirilmiştir. Şöyle ki, menfaat ilişkisi sigorta sözleşmesinin objektif esaslı noktasıdır. Dolayısıyla, esaslı noktası olmayan sözleşme yok hükmündedir. Ancak, kurucu unsurları mevcut olduğu için kurulan bir sözleşmede, muteberlik şartlarında kamu düzenini etkileyecek derecede eksiklikler var ise o sözleşmenin butlanından bahsedilebilir. Bu nedenle maddede yer alan butlan ifadesi yerine yokluk halini de içine alan bir üst başlık şeklindeki “geçersizlik” kavramı kullanılmıştır.

Yürürlükteki maddede menfaat ilişkisinin sonradan ortadan kalkmasının hukuki sonuçları düzenlenmemiştir. Alman Sigorta Sözleşmesi Kanununda da sadece zarar sigortaları açısından konu ele alınmış, ancak genel nitelikli bir düzenlemeye gidilmemiştir. Söz konusu Kanunun 68 inci maddesinin ikinci fıkrasında, sigortalanan menfaatin sigortanın başlangıcında mevcut olmaması ve sigorta müstakbel bir işletme veya menfaat için yapılmış olup da menfaatin gerçekleşmemesi halinde sigorta ettirenin prim ödeme borcundan kurtulacağı, ancak sigortacının uygun bir işletme ücreti isteyebileceği hükme bağlanmıştır. Buna karşın Anglo-Sakson Hukukunda konu hayat ve hayat dışı sigortalar açısından ayrı ayrı ele alınmış; hayat sigortalarında sözleşmenin yapılması sırasında var olan menfaat sonradan ortadan kalksa bile bu durumun sözleşmenin geçerliliğine etki etmeyeceği kabul edilirken, mal sigortalarında menfaatin sözleşmenin her aşamasında bulunması şartı aranmıştır. Türk Sigorta hukukunda da konuya açıklık getirmek amacıyla, her tür sigorta için geçerli olabilecek şekilde bir düzenleme yapılması gerektiği kanaatine varılmış ve sözleşmenin yapılmasından sonra meydana gelecek olan menfaat yokluğunda sözleşmenin konusu kalmayacağından sözleşmenin o andan itibaren geçersiz olacağı esas kabul edilmiştir.

4. Sigortanın kapsamı

MADDE 1409- (1) Sigortacı, sözleşmede öngörülen rizikonun gerçekleşmesinden doğan zarardan veya bedelden sorumludur.

(2) Sözleşmede öngörülen rizikolardan herhangi birinin veya bazılarının sigorta teminatı dışında kaldığını ispat yükü sigortacıya aittir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Vüsat ve şümulü:

1. Umumiyet esası:

Madde 1281 – Sigortacı, harb ve isyandan başka bir sebeple mallara arız olan telef ve tagayyür gibi bütün hasarlardan mesul olur.

Sigortacının, 1 inci fıkra gereğince mesul olduğu rizikolardan biri sigorta poliçesinin hükmünden istisna edilmişse vakı hasarın istisna edilen rizikolardan doğduğunun ispatı sigortacıya aittir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1409 - 6762 sayılı Kanunun 1281 inci maddesinde, sigortacının harp ve isyandan başka bir nedenle mallara arız olan telef ve tagayyür gibi bütün hasarlardan sorumlu olacağı hüküm altına alınmıştır. Ancak, uygulamada, tüm risklere karşı teminat veren “all

risk” şeklinde bir sigorta uygulamasına çok ender rastlanılmaktadır. Özellikle katastrofik riskler dünya uygulamalarında olduğu gibi teminat dışına bırakılmıştır. Diğer taraftan kötü risklere sahip olan kimselerin sigorta eğilimi, iyi risklere sahip kimselere göre daha fazla olduğundan sigortacı bazı riskler için teminat vermek istemeyebilir. Nitekim, uygulamada sigorta genel şartları ile harp veya isyandan başka riskler de teminat kapsamı dışında bırakılmaktadır. Standart olmayan riskler için de sigorta sözleşmesi yapılabilmekle birlikte bunlar çok istisnai niteliktedir. Bu noktada, istisnai bir durumu genelleştirmek sigortacı açısından menfaatler dengesine ters düşer. Bu nedenle maddede sigortacının kararlaştırılan rizikonun gerçekleşmesinden doğan zarardan sorumlu olacağı hükme bağlanmıştır.

Maddenin ikinci fıkrası ise, 6762 sayılı Kanunun 1281 inci maddesinin ikinci fıkrasının tekrarı mahiyetindedir.

5. Sigorta süresi

MADDE 1410- (1) Süre, sözleşmeyle kararlaştırılmamış ise, taraf iradeleri, yerel teamül ile hâl ve şartlar göz önünde bulundurularak, mahkemece belirlenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Müddet:

Madde 1282 – Aksi kararlaştırılmış olmadıkça sigortacı, primin ödendiği tarihten itibaren gerçekleşen rizikolardan mesuldür. Sigortanın devam müddeti mukavelede yazılı değilse tarafların müşterek maksadıyla mahalli teamül ve sair haller göz önünde tutularak mahkemece tayin olunur.

GEREKÇE

Madde 1410 - Madde sigorta süresinin nasıl belirleneceğine ilişkindir. Uygulama da her ne kadar taraflar sözleşme yaparken süreyi de belirlemekteyseler de, bu belirlemenin yapılmadığı hallerde sürenin ne şekilde tespit edileceği konusuna bu madde ile açıklık getirilmektedir. Nitekim, maddede 6762 sayılı Kanunun sigorta sözleşmesinin süresine ilişkin 1282 nci maddesinin ikinci cümlesi aynen korunmuş, maddenin birinci cümlesi ise farklı bir konuyu düzenliyor olduğundan bu maddeden çıkartılmıştır.

6. Sigorta dönemi

MADDE 1411- (1) Prim daha kısa zaman dilimlerine göre hesaplanmamış ise bu Kanuna göre sigorta dönemi bir yıldır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1411 - Sigorta süresi hukuki bir kavramken, sigorta dönemi teknik bir kavram olup primlerin hesap edildiği dönemi ifade eder. Dolayısıyla, bir sigorta süresi içinde birden fazla sigorta dönemi olabilir. Tasarıda sözleşmenin sona ermesi halinde, bazı durumlarda prim iadesine ilişkin olarak sigorta dönemi kıstası kullanıldığından, Alman Sigorta Sözleşmesi Kanununda olduğu gibi sigorta döneminin ne olduğunun da açıklanması ihtiyacı duyulmuştur.

7. Sigorta ettiren dışındakilerin bilgisi ve davranışı

MADDE 1412- (1) Kanunda sigorta ettirenin bilgisine ve davranışına hukuki sonuç bağlanan durumlarda, sigortadan haberi olması şartı ile sigortalının, temsilci söz konusu ise temsilcinin, can sigortalarında da lehtarın bilgisi ve davranışı da dikkate alınır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Mükellefiyetin şümulü:

I - Umumi olarak:

Madde 1363 – *Gerek kendi ve gerekse başkası hesabına sigorta ettiren kimse, mukavelelerin yapıldığı sırada kendisince bilinen ve sigortacının üzerine alacağı rizikonun takdiri için olan önemine binaen mukaveleyi yapıp yapmamak veya aynı şartlar altında yapmak hususundaki kararına müessir olabilecek mahiyette olan bütün halleri sigortacıya bildirmekle mükelleftir.*

Mukavele sigorta ettiren için bir temsilci tarafından yapılırsa, temsilci kendisince bilinen halleri de bildirmeye mecburdur.

II - Başkası hesabına sigorta halinde:

Madde 1364 – *Sigortanın başkası hesabına yaptırılması halinde mukavelelerin yapıldığı sırada bizzat sigortalının veya aradaki vekilin bildikleri hallerin de sigortacıya bildirilmesi lazımdır. Bununla beraber sigortalı veya aradaki vekil bildirecek hali, fevkalade tedbirler alınmaksızın, sigorta ettirene mukavelelerin yapılmasından önce haber veremeyecek kadar geç öğrenirse, onların bu hali bilmiş olmaları nazara alınmaz.*

Sigorta, sigortalı vekalet vermeden ve onun malûmatı olmadan yapılmış ve mukavelelerin yapıldığı sırada vekaletin olmadığı sigortacıya bildirilmişse, sigortalının bildirilecek hali bilip bilmemesine bakılmaz.

GEREKÇE

Madde 1412 - Madde yeni bir düzenlemedir. Borçlar hukukunun genel ilkeleri çerçevesinde sözleşme taraf olmayan için sözleşmeden herhangi bir yükümlülük veya borç doğmaz. Bununla birlikte, sigorta sözleşmelerinde bu kurala getirilmiş istisnalar vardır.

Öncelikle, sigorta sözleşmesi azami iyiniyet esası üzerine kurulmuştur ve bu esas hem sigortacı hem de sigorta ettiren açısından geçerlidir. Sigortacının doğru bir prim hesabı yapabilmesi, diğer bir ifade ile üzerine aldığı riski ölçebilmesi için, yaptığı sözleşme ile tüm gerçeklikleri tam ve doğru bir şekilde bilmesi gerekir. Bu nedenle sigortacının riskle ilgili her bilgiye sahip olabilecek bir konuma getirilmesi gerekir. Nitekim, 6762 sayılı Kanuna bakıldığında da, beyan yükümlülüğünde olduğu gibi bazı maddelerde açıkça sigortalıya da getirilmiş yükümlükler olduğu görülür.

Yukarıda yapılan açıklamalar çerçevesinde, söz madde genel bir hüküm mahiyetinde düzenlenmiştir. Benzer bir hükme Alman Sigorta Sözleşmesi Kanununda da rastlamak mümkündür. Bununla birlikte maddede, Alman Sigorta Sözleşmesi Kanunundan farklı olarak, sözleşmenin temsilci aracılığı ile yapılması halinde temsilcinin ve hayat sigortalarında da lehdarın bilgisinin de dikkate alınacağını hüküm düzenlenmiştir. Zira, amaç sigortacının gerçeklere tam olarak ulaşabilmesi ise lehdarın ve temsilcinin bilgisi ile sigortalının bilgisi arasında herhangi bir fark yoktur.

8. Fesih ve cayma

a) Olağanüstü durumlarda fesih

MADDE 1413- (1) Sigortacının, konkordato ilan etmesi, ilgili sigorta dalına ilişkin ruhsatının iptâl edilmesi veya sözleşme yapma yetkisinin kaldırılması gibi hâllerde; sigorta ettiren, bu olguları öğrendiği tarihten itibaren bir ay içinde sigorta sözleşmesini feshedebilir.

(2) Primlerin tamamını ödememişken sigorta ettiren konkordato ilan etmişse, sigortacı, bunu öğrendiği tarihten itibaren, bir aylık bildirim süresine uyarak, sigorta sözleşmesini feshedebilir.

(3) Zorunlu sigortalar ile prim ödemesinden muaf hâle gelmiş can sigortalarına ikinci fıkra uygulanmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

F) Acze düşme hali:

Madde 1302 – Sigorta akdi sona ermezden önce sigortacı veya sigorta primi henüz ödenmediği takdirde sigorta ettiren kimse, Borçlar Kanununun 82 nci maddesinde yazılı hale düşerse diğer taraf taahhüdü yerine getirileceğine dair teminat talep ve bu tarihten üç gün içinde teminat verilmemiş ise sigorta mukavelesini feshedebilir.

B) Sigortacının aczi:

Madde 1457 – Sigortacı acze düşmüşse, sigortalı dilerse mukaveleden cayarak bütün primi geri ister veya alıkor, dilerse masrafı sigortacıya ait olmak üzere yeni bir sigorta mukavelesi yapar; şu kadar ki, sigortalı mukaveleden caymadan veya yeni sigorta mukavelesi yapmadan önce sigortacının mükellefiyetleri için کافی teminat gösterilirse, böyle bir hakkı kalmaz.

GEREKÇE

Madde 1413 - Sürekli borç ilişkisi doğuran sözleşmelerde güven ilişkisi büyük önem arz eder. Bu nedenle bir çok düzenlemede, bu ilişkinin ortadan kalktığı haller haklı neden olarak görülmüş ve taraflara sözleşmeyi sona erdirebilme hakkı tanınmıştır. Sigorta sözleşmeleri ise güven ilişkisinin en yoğun yaşandığı sözleşmelerdir. Güven ilişkisinin ortadan kalkması borç ihlallerine veya öngörülemeden ifa güçlüklerine dayanabilir. Herhangi bir borç ihlali olmasa dahi sözleşmenin kurulduğu sırada mevcut olan şartlarda sözleşmenin devamı sırasındaki DEĞİŞİKLİĞİ yaşanabilir. Tasarının bu maddesi ile, özellikle Sigorta Murakabe Kanununa göre mali bünye zafiyeti içinde olan veya sigortalıların hak ve menfaatlerini yeteri derecede koruyamadıkları için ruhsatları iptal edilen veya sözleşme yapma yetkileri kaldırılan ya da konkordato ilân eden şirketlerin bu durumlarının sigorta ettirenler bakımından haklı fesih nedeni sayılacağı öngörülmüştür. Diğer taraftan, sigortalı lehine yorum ilkesi çerçevesinde eşitlik ilkesi her ne kadar sigorta sözleşmelerinde sigortalı lehine bozulmuşsa da sigortacının da korunması gereken menfaatleri vardır. Bu nedenle, madde ile, prim ödeme borçlusu durumundaki sigorta ettirenin konkordato ilân etmesinin de, ilke olarak, sigortacı için haklı fesih nedeni olacağı düzenlenmiştir.

b) Sigorta priminin artırılmasında fesih

MADDE 1414- (1) Sigortacı, sigorta teminatının kapsamında değişiklik yapmadan, ayarlama şartına dayanarak primi yükseltirse, sigorta ettiren, sigortacının bildirimini aldığı tarihten itibaren bir ay içinde sözleşmeyi feshedebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1414 - Uygulamada sigorta sözleşmeleri, ilke olarak, uzun dönemli veya en geç bir yıl için yapılmaktadır. Bu süre içinde, sigorta ettiren prim miktarında meydana gelebilecek değişiklikleri karşılayamayacak bir hale düşebilir. Bu nedenle, sigorta ettirene ayarlama şartına bağlı olarak sözleşme süresi içinde meydana gelen prim artışlarında sözleşmeyi sona erdirebilme hakkı tanınmıştır.

c) Kısmi fesih ve cayma

MADDE 1415- (1) Sigortacının sigorta sözleşmesini, bazı hükümlerine ilişkin olarak feshetmesi veya ondan cayması haklı sebeplere dayanıyorsa ve sigortacının sözleşmeyi geri kalan hükümlerle, aynı şartlarla yapmayacağı durumdan anlaşılıyorsa, sigortacı sözleşmenin tamamını feshedebilir veya ondan cayabilir.

(2) Sigortacı, sözleşmeyi kısmen feshetmiş veya ondan caymışsa, sigorta ettiren sözleşmenin tamamını feshedebilir veya ondan cayabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1415 - Tasarının bu maddesi ile Borçlar Kanununun 20 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan kısmî butlan müessesindeki mantık sigorta sözleşmelerinde kısmi fesih ve cayma halleri için de kabul edilmiştir. Buna göre sigortacının kısmen sözleşmeden caymasını veya sözleşmeyi feshetmesi haklı gösterecek şartların varlığı halinde sigortacının sözleşmeye bu şekilde devam etmeyeceğinin anlaşılması halinde sigortacı sözleşmeden tamamen cayabileceği gibi veya sözleşmeyi de feshedebilecektir. Örneğin hem yaşama hem de ölüm ihtimaline karşı yapılan sigortada, birbirine zıt iki riziko teminat altına alındığından risklerden biri için ağırlaştırıcı bir durum diğeri için hafifletici niteliktedir. Bu durumda sigortacı isterse sözleşmeyi ağırlaşan kısım için kısmi olarak sona erdirebileceği gibi, sözleşmeyi tamamıyla da sona erdirebilir. Zira, sigortacı iki riski birlikte sigortaladığı düşüncesi ile tüm hesaplamalarını yapmış ya da sözleşmede ağırlık kazanan kısım sona erdirilen kısım kalan kısım sözleşmeye devam edilmesi cazibesini yitirmiş olabilir. Ancak, sigortacı için korunan menfaat sigorta ettiren için söz konusudur. Bu nedenle, sigortacının sözleşmeyi kısmi olarak sona erdirdiği durumlarda da sigorta ettirene sözleşmeyi tamamıyla sona erdirebilme hakkı tanınmıştır.

9. Tebliğler ve bildirimler

MADDE 1416- (1) Sigorta ettiren tarafından yapılacak tebliğler ve bildirimler sigortacıya veya sözleşmeyi yapan ya da yapılmasına aracılık eden acenteye; sigortacı tarafından yapılan tebliğler ve bildirimler ise, sigorta ettirenin veya gerektiğinde sigortalının ya da lehtarın sigortacıya bildirilmiş son adreslerine yapılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***B) Acentenin yetkileri:******I - Umumi olarak:***

Madde 119 – Acente, aracılıkta bulunduğu veya akdettiği mukavelelerle ilgili her türlü ihtar, ihbar ve protesto gibi hakkı koruyan beyanları müvekkili namına yapmaya ve bunları kabule yetkilidir.

Bu gibi mukavelelerden çıkacak ihtilaflardan dolayı acente müvekkili namına dava açabileceği gibi kendisine karşı da aynı sıfatla dava açılabilir.

Bu hükümlere aykırı olan şartlar muteber değildir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1416 ncı maddesinde, Tasarının acentelerle ilgili düzenlemeleri de dikkate alınarak, aracı acenteye yapılan tebliğ ve ihbarların da sigortacıya yapılmış sayılacağı kabul edilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1416 - Madde sigorta sözleşmesinde yer alan kişiler arasındaki tebliğ ve ihbarların nereye ve kime ve ne şekilde yapılacağına ilişkindir. Her ne kadar uygulamada bazı sigorta genel şartlarında konu düzenlenmişse de bunun genel bir hüküm niteliğinde kanunda yer almasının uygun olacağı düşünülmüştür. Diğer taraftan, sigortacının, sözleşmede yer alan diğer kişilerin yerleşim yerini öğrenmeye mecbur tutulmasının yerleşim yeri ve mesken değişikliklerini sigortacıya bildirmeye yükümlü bulunan diğer tarafın bu yükümlülüğünü yerine getirmemiş olması karşısında sigortacıya ağır bir külfet yüklemek demek olduğundan tebliğ ve ihbarların bilinen son adrese yapılması gerektiği de ayrıca düzenlenmiştir. Benzer bir hükme Alman Sigorta Sözleşmesi Kanununda rastlamak mümkündür.

10. Olağanüstü durumlar**a) Tarafların aczi, takibin semeresiz kalması**

MADDE 1417- (1) Sigorta ettiren, aciz hâline düşen veya hakkında yapılan takip semeresiz kalan sigortacıdan, taahhüdünün yerine getirileceğine ilişkin teminat isteyebilir. Bu istemden itibaren bir hafta içinde teminat verilmemiş ise sigorta ettiren sözleşmeyi feshedebilir.

(2) Primin ödenmesinden önce acze düşen, iflas eden veya hakkında yapılan takip semeresiz kalan sigorta ettirene, sigortacının istemiyle, aynı şartlarla, birinci fıkra hükmü uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**F) Acze düşme hali:**

Madde 1302 – Sigorta akdi sona ermezden önce sigortacı veya sigorta primi henüz ödenmediği takdirde sigorta ettiren kimse, Borçlar Kanununun 82 nci maddesinde yazılı hale düşerse diğer taraf taahhüdü yerine getirileceğine dair teminat talep ve bu tarihten üç gün içinde teminat verilmemiş ise sigorta mukavelesini feshedebilir.

B) Sigortacının aczi:

Madde 1457 – Sigortacı acze düşmüşse, sigortalı dilerse mukaveleden cayarak bütün primi geri ister veya alıkor, dilerse masrafı sigortacıya ait olmak üzere yeni bir sigorta mukavelesi yapar; şu kadar ki, sigortalı mukaveleden caymadan veya yeni sigorta mukavelesi yapmadan önce sigortacının mükellefiyetleri için کافی teminat gösterilirse, böyle bir hakkı kalmaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1417 - Sözleşme taraflarının sözleşmenin devamı sırasında aciz haline düşmesi veya hakkında yapılan takibin semeriz kalması mevcut durumda mal sigortaları ile denizcilik rizikolarına karşı sigortalarda, 6762 sayılı Kanunun 1302 ve 1457 nci maddelerinde farklı şekillerde düzenlenmiştir. Kanun koyucu, 6762 sayılı Kanunun 1302 nci maddesinde teminat yatırmak için üç günlük süre öngörürken 1457 nci maddede süreden bahsetmemiş, 1302 nci maddede feshi, 1457 nci maddede ise caymayı kabul etmiştir. Tasarımın bu maddesi ile öncelikle mal ve deniz rizikolarına karşı sigortalar arasındaki farklılar ortadan kaldırılmış ve tüm sigortalar için uygulanabilir genel bir hüküm sevk edilmiştir. Teminat yatırmak için üç günlük süre az görülerek bu süre bir haftaya çıkarılmış ve teminat yatırmamanın neticesi Borçlar Kanununa paralel olarak fesih olarak öngörülmüştür

b) Sigortacının iflası

MADDE 1418- (1) Sigortacının iflası hâlinde sigorta sözleşmesi sona erer. Sigortacının iflasından önce ödenmeyen tazminatlar, özel hükümler saklı kalmak kaydıyla, önce 3/6/2007 tarihli ve 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu gereğince sigortacı tarafından ayrılması gereken teminatlardan, sonra iflas masasından karşılanır.

(2) Hak sahipleri iflas masasına İcra ve İflas Kanununun 206 nci maddesinin dördüncü fıkrasında düzenlenen üçüncü sırada katılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

F) Acze düşme hali:

Madde 1302 – Sigorta akdi sona ermezden önce sigortacı veya sigorta primi henüz ödenmediği takdirde sigorta ettiren kimse, Borçlar Kanununun 82 nci maddesinde yazılı hale düşerse diğer taraf taahhüdü yerine getirileceğine dair teminat talep ve bu tarihten üç gün içinde teminat verilmemiş ise sigorta mukavelesini feshedebilir.

B) Sigortacının aczi:

Madde 1457 – Sigortacı acze düşmüşse, sigortalı dilerse mukaveleden cayarak bütün primi geri ister veya alıkor, dilerse masrafı sigortacıya ait olmak üzere yeni bir sigorta mukavelesi yapar; şu kadar ki, sigortalı mukaveleden caymadan veya yeni sigorta mukavelesi yapmadan önce sigortacının mükellefiyetleri için kafi teminat gösterilirse, böyle bir hakkı kalmaz.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİĞİ

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 1418 inci maddesinin birinci fıkrasında geçen “21/12/1959 tarihli ve 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu” ibaresinin “3/6/2007 tarihli ve 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu” şeklinde değiştirilmesini ar/, ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

21/12/1959 tarihli ve 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu 14/6/2007 tarihli ve 26552 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 3/6/2007 tarihli ve 5684 sayılı Sigortacılık Kanununun 45 inci maddesiyle yürürlükten kaldırıldığından madde metninde değişiklik yapılması gerekmiştir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1418 inci maddesinin birinci fıkrasında, kanun yapım tekniğine uygun olarak Sigorta Murakabe Kanununun tarih ve sayısı da yazılmıştır. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1418 - Tasarının bu maddesi ile sigortacının iflâsı ayrı bir madde olarak düzenlenmiştir. İflâs etmiş bir şirketle sigorta sözleşmesinin devam ettirilmesinde sigorta ettirenin menfaati olmadığı düşüncesi ile iflâsla birlikte sözleşmenin son bulacağı hüküm altına alınmıştır. Ayrıca, sigortacının iflâsında, Sigorta Murakabe Kanunu uyarınca, sigortacının teminatlarından da ödeme yapılması mümkündür. Bu noktada, uygulamada yaşanan sorunların önüne geçilebilmesini teminen, ödemeler konusunda iflâs masası ile teminatlar arasındaki sıra belirlenmiş ve öncelik şirket teminatlarına verilmiştir. Diğer

TÜRK TİCARET KANUNU

taftan Sigorta Murakabe Kanunundaki düzenlemeye paralel olarak, sigorta alacaklarının iflâs masasında üçüncü sırada yer alacağı da tamamlayıcı hüküm olarak madde de yer almıştır.

11. Prim iadesi

MADDE 1419- (1) Sigorta sözleşmesi sona erdiği takdirde, Kanunda aksi öngörülmemişse, işlemeyen günlere ait ödenmiş primler sigorta ettirene geri verilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1419 - Madde bir anlamda 6762 sayılı Kanunun 1288 inci maddesinin ikinci fıkrasının tekrarı mahiyetindedir. Ancak, mevcut düzenlemeden farklı olarak “sözleşmenin kanuni sebeplerle sona ermesi” ifadesine Tasarının bu maddesinde yer verilmemiştir. Şöyle ki, söz konusu ifade gerek uygulamada gerekse doktrinde bir çok tartışmalara yol açmıştır. Bir görüşe göre, sadece kanunda belirtilen sona ermelerde işlemeyen günlere ait primler iade edilecekken, bir diğer görüşe göre, kanuna dayalı olarak sözleşmenin taraflarca sona erdirilmesi halinde de işlemeyen günlere ait primler iade edilir. Tasarıda madde düzenlenirken, sözleşmenin sona erme şeklinin önemli olmadığı kanaatine varılmıştır. Bu nedenle de, kanunda düzenlenen özel haller hariç olmak üzere sözleşmenin sona ermesi halinde sigortacının sadece rizikoyu üzerinde taşıdığı döneme ait prime hak kazanmasının, dolayısıyla da önceden almış olduğu işlemeyen döneme ait primleri iade etmesinin menfaatler dengesi açısından daha uygun olacağı düşünülmüştür. Ayrıca, madde emredici nitelikte bir madde niteliğinde değildir.

12. Zamanaşımı

MADDE 1420- (1) Sigorta sözleşmesinden doğan bütün istemler, alacağın muaccel olduğu tarihten başlayarak iki yıl ve 1482 nci maddede hükmü saklı kalmak üzere, sigorta tazminatına ve sigorta bedeline ilişkin istemler her hâlde rizikonun gerçekleştiği tarihten itibaren altı yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.

(2) Diğer kanunlardaki hükümler saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

C) Müruruzaman:

Madde 1268 – *Sebepsiz yere ödenmiş bulunan primin veya sigorta bedelinin geri alınması alacakları dahil sigorta mukavelesinden doğan bütün mutalebeler, iki yılda müruruzamana uğrar.*

GEREKÇE

Madde 1420 - 6762 sayılı Kanunun 1268 inci maddesinde sigorta sözleşmesinden doğan bütün taleplerin iki yılda zamanaşımına uğrayacağı hüküm altına alınmış, Kanun gerekçesinde iki yıllık sürenin gerçek ihtiyaçlara daha uygun olduğu ifade edilmiştir. Yeni düzenlemede iki yıllık süreye sadık kalınmış olunmakla birlikte bir de azami zamanaşımı süresi öngörülmüştür. Şöyle ki, 6762 sayılı Kanunda olduğu gibi Tasarı da muacceliyet, rizikonun gerçekleştiğini bildirmeye bağlanmıştır. Halbuki, sigortalı veya sigortadan faydalanan kimse rizikonun gerçekleştiğini, olay tarihinden itibaren, örneğin beş yıl sonra da öğrenebilir. Bu durumda sigortacı, her zaman için sigorta tazminatının ödenmesi talebiyle karşı karşıya kalabilir. Bu nedenle, menfaatler dengesinin korunması amacıyla, sigortacının tazminat ödeme borcundaki zamanaşımı için 6762 sayılı Kanunun 1268 inci maddesinde düzenlenen iki yıllık süre yanında mutlak bir zamanaşımı süresi daha getirilmiş ve bu süre de rizikonun gerçekleştiği tarihten başlatılmıştır. Ancak, sigortacıyı da oldukça uzun sürelerle karşı karşıya bırakmamak ve gaiplik hali de dikkate alınmak suretiyle azami süre altı yıl olarak belirlenmiştir.

III - Tarafların borç ve yükümlülükleri

1. Sigortacının borç ve yükümlülükleri

a) Rizikoyu taşıma yükümlülüğü

aa) Genel olarak

MADDE 1421- (1) Aksine sözleşme yoksa, sigortacının sorumluluğu primin veya ilk taksidinin ödenmesi ile başlar; kara ve denizde eşya taşıma işlerine ilişkin sigortalarda, sigortacı, sözleşmenin yapılmasıyla sorumlu olur.

(2) 1430 uncu madde hükmü saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Müddet:

Madde 1282 – *Aksi kararlaştırılmış olmadıkça sigortacı, primin ödendiği tarihten itibaren gerçekleşen rizikolardan mesuldür. Sigortanın devam müddeti mukavelede yazılı değilse tarafların müşterek maksadıyla mahalli teamül ve sair haller göz önünde tutularak mahkemece tayin olunur.*

2. Ödeme zamanı:

Madde 1295 – *(Değişik: 21/6/1994 - KHK - 537/2 md.)*

Sigorta priminin tamamının, taksitle ödenmesi kararlaştırılmışsa ilk taksitin, akit yapılır yapılmaz ve poliçenin teslimi karşılığında ödenmesi gerekir.

(İkinci fıkraya iptal: Ana. Mah.'nin 11/3/1997 tarih ve E.1997/24, K.1997/35, sayılı Kararı ile.)

Sigortacının sorumluluğu primin veya ilk taksitin ödendiği tarihten başlar.

Şu kadar ki, kara ve denizde mal taşıma işlerine ait sigortalarda sigortacının sorumluluğu, akdin yapıldığı andan başlayacağı gibi sigorta primi de henüz poliçe tanzim edilmemiş olsa bile o anda muaccel olur.

Sigortacının sorumluluğu başlamadan önce sigorta ettiren kararlaştırılmış olan primin yarısını ödeyerek mukaveleden kısmen veya tamamen cayabilir.

B) Rizikonun şümulü:

Madde 1312 – Karada ve iç sularda taşınan eşyanın sigortası halinde sigortacı, aksine mukavele yoksa, eşyanın taşıyıcıya teslimi tarihinden itibaren gönderilene kanunen teslim edilmiş sayıldığı zamana kadar, her ne sebeple olursa olsun, maruz kaldığı hasarlardan mesuldür.

Sigortacı taşıma işlerini görmeye memur olanların kasten veya kusurlarıyla sebebiyet verdikleri hasarları da tazmin ile mükelleftir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1421 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 1282 ile 1312 nci maddesinin tekrarı mahiyetindedir. Genel ilke niteliğindeki söz konusu düzenlemeler Tasarıda da aynen korunmuştur.

bb) İmkânsızlık

MADDE 1422- (1) Sigortacının sorumluluğu başlamadan, sigorta ettirenin, sigortalının ve can sigortalarında ayrıca lehtarın, fiilleri ve etkileri olmaksızın rizikonun gerçekleşmesi imkânsızlaşmışsa, sigortacı prime hak kazanamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Sigortacının mesuliyeti başlamadan önce:

Madde 1280 – Sigortacının mesuliyeti başlamadan önce sigorta ettiren veya sigortadan faydalanan kimsenin fiil ve tesiri olmaksızın rizikonun gerçekleşmesine imkan kalmazsa sigortacı prime hak kazanmaz.

B) Rizikonun gerçekleşmiş olması:

Madde 1344 – Sigortacı tarafından tazmin edilecek zararların meydana gelmesi imkanı mukaveleden yapıldığı sırada ortadan kalkmış yahut bu anda zarar

zaten meydana gelmiş olsa bile sigorta mukavelesi muteberdir; şu kadar ki; taraflar durumu biliyorsa mukavele hükümsüzdür.

Tazmin olunacak zararın meydana gelmesi imkanının ortadan kalkmış olduğuna yalnız sigortacı yahut zararın zaten meydana gelmiş olduğunu yalnız sigorta ettiren bildiği takdirde mukavele durumu bilmeyen tarafı bağlamaz. İkinci halde sigortacı mukavelenin kendisini bağlamıyacağını ileri sürse bile primin tamamını isteyebilir.

Mukavelenin sigorta ettiren için bir temsilci tarafından yapılması halinde 1363 üncü maddenin 2 nci fıkrasının hükmü, başkası hesabına sigorta halinde 1364 üncü madde hükmü ve gemi, navlun ve yük gibi birden çok konunun veya bir konuyu teşkil eden eşyanın toptan sigortası halinde 1367 nci madde hükmü tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1422 - Madde ile 6762 sayılı Kanununun 1280 inci maddesi genel hüküm mahiyetine getirilerek aynen korunmuştur. Ancak maddede yer alan “sigortadan faydalanan kimse” ifadesi, sigorta hukuku terminolojisine uygun olarak “sigortalı” ve “lehdar” olarak değiştirilmiştir.

b) Aydınlatma yükümlülüğü

MADDE 1423- (1) Sigortacı ve acentesi, sigorta sözleşmesinin kurulmasından önce, gerekli inceleme süresi de tanınmak şartıyla kurulacak sigorta sözleşmesine ilişkin tüm bilgileri, sigortalının haklarını, sigortalının özel olarak dikkat etmesi gereken hükümleri, gelişmelere bağlı bildirim yükümlülüklerini sigorta ettirene yazılı olarak bildirir. Ayrıca, poliçeden bağımsız olarak sözleşme süresince sigorta ilişkisi bakımından önemli sayılabilecek olayları ve gelişmeleri sigortalıya yazılı olarak açıklar.

(2) Aydınlatma açıklamasının verilmemesi hâlinde, sigorta ettiren, sözleşmenin yapılmasına ondört gün içinde itiraz etmemişse, sözleşme poliçede yazılı şartlarla yapılmış olur. Aydınlatma açıklamasının verildiğinin ispatı sigortacıya aittir.

(3) Hazine Müsteşarlığı, çeşitli ülkelerin ve özellikle Avrupa Birliğinin düzenlemelerini dikkate alarak, tüketiciyi aydınlatma açıklamasının şeklini ve içeriğini belirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur.)

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sırasayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 1423 üncü maddesinin birinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“(1) Sigortacı ve acentesi, sigorta sözleşmesinin kurulmasından önce, gerekli inceleme süresi de tanınmak şartıyla kurulacak sigorta sözleşmesine ilişkin tüm bilgileri, sigortalının haklarını, sigortalının özel olarak dikkat etmesi gereken hükümleri, gelişmelere bağlı bildirim yükümlülüklerini sigorta ettirene yazılı olarak bildirir. Ayrıca, poliçeden bağımsız olarak sözleşme süresince sigorta ilişkisi bakımından önemli sayılabilecek olayları ve gelişmeleri sigortalıya yazılı olarak açıklar.”

Önerge gerekçesi

Sigortalıya uygulanmasının sakıncalı olacağı sonucuna varılan eski Borçlar Kanununun 107 nci maddesine yapılan atıf, 1434 üncü maddenin beşinci fıkrasının da kaldırılmış olması dolayısıyla hükümden çıkartılmış ve ayrıca sigortacının aydınlatma yükümlülüğünün kapsam, daha ayrıntılı belirtilmiştir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1423 - Gerek 6762 sayılı Kanunda gerekse Borçlar Kanununda sigortacının bilgi verme ve karşı tarafı aydınlatma yükümlülüğüne ilişkin özel bir düzenleme yer almamaktadır. Ancak, sözleşmenin görüşülme safhasında, taraflardan biri diğerinin çıkarlarını korumak için dürüstlük kurallarına göre kendisinden beklenen özeni göstermek zorundadır. Bu noktada madde ile sigortacı açısından doktrin ve yargı kararları da dikkate alınarak sözleşmeden veya dürüstlük kuralından kaynaklanan aydınlatma ve bilgi verme yükümlülüğünün doğacağı kabul edilmiştir. Nitekim benzer düzenlemelere Alman Sigorta Sözleşmesi Kanunu ile Alman Sigorta Murakabe Kanununda da rastlanılmaktadır. Konunun öneminden dolayı aydınlatma açıklamasının verilmemesinin hukuki sonucunun ne olacağı maddenin ikinci fıkrasında ayrıca belirlenirken, üçüncü fıkrada da tüm sigortacılar için yeknesaklık sağlamak üzere bu yükümlülüğün içeriğinin sigortadan sorumlu kurum olan Hazine Müsteşarlığı tarafından tespit edileceği öngörülmüştür.

c) Sigorta poliçesi verme yükümlülüğü**aa) Genel olarak**

MADDE 1424- (1) Sigortacı; sigorta sözleşmesi kendisi veya acentesi tarafından yapılmışsa, sözleşmenin yapılmasından itibaren yirmidört saat, diğer hâllerde onbeş gün içinde, yetkililerce imzalanmış bir poliçeyi sigorta ettirene vermekle yükümlüdür. Sigortacı poliçenin geç verilmesinden doğan zarardan sorumludur.

(2) Sigorta ettiren poliçesini kaybederse, gideri kendisine ait olmak üzere, yeni bir poliçe verilmesini sigortacıdan isteyebilir.

(3) Poliçenin verilmediği hâllerde, sözleşmenin ispatı genel hükümlere tabidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***B) Sigorta poliçesi ve muvakkat ilmühaber:******I - Umumi olarak:***

Madde 1265 – Sigortacı sigorta ettirene sigorta mukavelesi gereğince her iki tarafın haiz olduğu hak ve borçları gösteren ve kendi tarafından imza edilen bir sigorta poliçesi veya onun yerine geçmek üzere bir muvakkat sigorta ilmühaberini ekleriyle beraber vermeye mecburdur. Sigortacı istediği takdirde, sigortalı dahi poliçe veya ilmühaberini ve eklerinin bir örneğini imzalı olarak sigortacıya vermekle mükelleftir.

Poliçe ve ilmühaberini sigorta ettirenin talebi üzerine nama, emre yahut hamile yazılı olarak tanzim olunabilir.

III - Poliçeyi verme mükellefiyeti:

Madde 1267 – Sigorta mukavelesi doğrudan doğruya sigorta ettiren kimse veya onun temsilcisi veya vekili ile yapılmışsa mukavele tarihinden yirmi dört saat içinde ve mukavele bir tellal vasıtasıyla yapılmış ise en geç on gün içinde sigortacı poliçeyi sigorta ettiren kimseye vermeye mecburdur. Aksi takdirde sigorta ettiren kimse sigortacı ile sigortaya aracılık yapan tellaldan tazminat isteyebilir.

B) Poliçe:

Madde 1306 – Menkul ve gayrimenkul malların yangına karşı sigortasına dair poliçeye 1266 ncı maddede yazılı hususlardan başka:

1. Sigorta olunan binanın bulunduğu mahallin, inşaat tarzının ve kullanma şeklinin;

2. Eşya sigorta edilmişse bunların buldukları binanın yerinin, inşaat tarzının ve kullanma şeklinin; yazılması lazımdır.

D) Poliçe:

Madde 1314 – Sigorta poliçesi 1266 ncı maddede yazılı hususlardan başka aşağıda yazılanları da ihtiva eder:

1. Malın taşınacağı vasıta ve taşımada takip olunacak yol;
2. Taşıyıcının adı, soyadı ve ticaret unvanı;
3. Gönderenle taşıyıcı arasında taşıma için bir müddet tayin olunmuşsa bu müddet;
4. Eşyanın taşıyıcıya tevdi olunduğu yer ile gönderilene teslim olunacağı yer.

B) Poliçe:

Madde 1324 – Hayat sigortası poliçesine, 1266 ncı maddede yazılı hususların hayat sigortasına tatbiki kabil olanlarından başka hayatı sigorta olunan kimsenin adı ve soyadı, yaşı, meslek ve sıfat ve sıhhatinin hal ve derecesi yazılmak lazımdır. Bu poliçe nama veya emre yazılı olabilirse de hamile yazılı olamaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1424 - Bu madde ile sigortacıya belli bir süre içinde poliçe ve eklerini sigorta ettirene verme yükümlülüğünü ve geç verilmesinden doğan zarardan sigortacının sorumlu olduğu hüküm altına alınmış ve esasta 6762 sayılı Kanununun 1265 ve 1267 nci maddeleri korunmuştur. Mevcut durumdan farklı olarak poliçe verilmesi için öngörülen sürede sigorta ettirenin sözleşmeyi ne şekilde yaptığı değil, sigortacının ne şekilde yaptığı esas alınmıştır. Zira, sigorta sözleşmesi sigortacının kendisi veya sözleşme yapmaya yetkili acentesi tarafından düzenlenmişse, sigorta poliçesinin verilmesi bakımından sigorta ettirenin sözleşmeyi bizzat kendisinin veya temsilcisinin ya da vekili tarafından yapılmasının bir önemi yoktur. Poliçeyi düzenleyecek olan sigortacı veya onun yetkili acentesidir. Bu noktada, 6762 sayılı Kanunda öngörülen yirmidört saatlik süre sigorta sözleşmesinin sigortacı veya acentesi tarafından yapılması haline bağlanmıştır. Diğer taraftan, konuya ilişkin olarak 6762 sayılı Kanununun 1267 nci maddesinde bahsedilen “tellal” yerine “sözleşmenin diğer hallerle yapılması” ifadesi tercih edilmiştir. Zira, sözleşme sigorta brokeri veya aracı acente vasıtasıyla da yapılmış olabilir.

Tasarıda muvakkat ilmühaber tanziminin yükümlülük olarak kanunda düzenlenmesine gerek duyulmamıştır. Şöyle ki, söz konusu hükümler çerçevesinde muvakkat ilmühaber hukuki açıdan sigorta poliçesinden farklı değildir. Dolayısıyla, sigortacının kesin kabule kadarki dönem için sigortalanacak menfaati teminat altına almak için ilmühaber yerine sigorta poliçesi de düzenleyebilir.

Sigorta sözleşmesinin geçerliliği şekle tabi olmadığından, diğer bir ifade ile poliçeden bağımsız meydana geldiğinden sigorta sözleşmesi için poliçe düzenlenmediği durumlarda sözleşmenin kurulduğunun ispatı genel hükümlere göre olacaktır.

bb) İçerik

MADDE 1425- (1) Sigorta poliçesi, tarafların haklarını, temerrüde ilişkin hükümler ile genel ve varsa özel şartları içerir, rahat ve kolay okunacak biçimde düzenlenir.

(2) Poliçenin ve zeyilnâmenin eklerinin içeriği teklifnameden veya kararlaştırılan hükümlerden farklıysa, anılan belgelerde yer alıp teklifnameden değişik olan ve sigorta ettirenin, sigortalının ve lehtarın aleyhine öngörülmüş bulunan hükümler geçersizdir.

(3) Kanunlarda aksine hüküm bulunmadıkça, genel şartlarda sigorta ettirenin, sigortalının veya lehtarın lehine olan bir değişiklik hemen ve doğrudan uygulanır. Ancak, bu değişiklik ek prim alınmasını gerektiriyorsa, sigortacı değişiklikten itibaren sekiz gün içinde prim farkı isteyebilir. İstenilen prim farkının sekiz gün içinde kabul edilmesi hâlinde sözleşme eski genel şartlarla devam eder.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**B) Sigorta poliçesi ve muvakkat ilmühaber:****I - Umumi olarak:**

Madde 1265 – Sigortacı sigorta ettirene sigorta mukavelesi gereğince her iki tarafın haiz olduğu hak ve borçları gösteren ve kendi tarafından imza edilen bir sigorta poliçesi veya onun yerine geçmek üzere bir muvakkat sigorta ilmühaberini ekleriyle beraber vermeye mecburdur. Sigortacı istediği takdirde, sigortalı dahi poliçe veya ilmühaberinin ve eklerinin bir örneğini imzalı olarak sigortacıya vermekle mükelleftir.

Poliçe ve ilmühaberini sigorta ettirenin talebi üzerine nama, emre yahut hamile yazılı olarak tanzim olunabilir.

II - Muhtevası:

Madde 1266 – Poliçe ve ilmühaberinin aşağıda yazılı hususları ihtiva etmesi lazımdır:

1. Sigortacının ve sigorta ettirenin ve varsa sigortadan faydalanan kimsenin adı ve soyadı veya ticaret unvanı ve ikametgahları;

2. Sigortanın mevzuu;

3. Sigortacının üstüne aldığı rizikolarla bunların başlayacağı ve son bulacağı an;

4. Sigorta bedeli;

5. Primin tutarı ile ödeme zamanı ve yeri;

6. Sigortacının üstüne aldığı rizikoların hakiki mahiyetlerini tamamen tayine yarıyacak bütün haller;

7. Tanzim tarihi.

Sigorta poliçesi birinci fıkrada yazılı hususlardan başka İktisat ve Ticaret Vekaletince tasdik edilmiş ve zahmetsizce okunabilecek bir tarzda basılmış olan sigorta umumi şartlarını; muvakkat sigorta ilmühaberi ise, zikri geçen umumi şartlara atfî ihtiva eder. Bu fıkradaki tasdika ve baskıya ait olan şartların yerine getirilmemiş olması halinde dahi umumi şartname hükümlerinden sigorta ettirenin zararına olanlar yerine kanun hükümleri tatbik olunur.

B) Poliçe:

Madde 1306 – Menkul ve gayrimenkul malların yangına karşı sigortasına dair poliçeye 1266 ncı maddede yazılı hususlardan başka:

1. Sigorta olunan binanın bulunduğu mahallin, inşaat tarzının ve kullanma şeklinin;

2. Eşya sigorta edilmişse bunların buldukları binanın yerinin, inşaat tarzının ve kullanma şeklinin; yazılması lazımdır.

D) Poliçe:

Madde 1314 – Sigorta poliçesi 1266 ncı maddede yazılı hususlardan başka aşağıda yazılanları da ihtiva eder:

1. Malın taşınacağı vasıta ve taşımada takip olunacak yol;

2. Taşıyıcının adı, soyadı ve ticaret unvanı;

3. Gönderenle taşıyıcı arasında taşıma için bir müddet tayin olunmuşsa bu müddet;

4. Eşyanın taşıyıcıya tevdi olduğu yer ile gönderilene teslim olunacağı yer.

B) Poliçe:

Madde 1324 – Hayat sigortası poliçesine, 1266 ncı maddede yazılı hususların hayat sigortasına tatbiki kabil olanlarından başka hayatı sigorta olunan kimsenin adı ve soyadı, yaşı, meslek ve sıfat ve sıhhatinin hal ve derecesi yazılmak lazımdır. Bu poliçe nama veya emre yazılı olabilir de hamile yazılı olamaz.

GEREKÇE

Madde 1425 - Sigorta poliçesinin içeriği 6762 sayılı Kanununun 1266 ncı maddesinde genel, 1334 üncü maddesinde ise hayat sigortaları için özel olarak düzenlenmiştir. Öncelikle, Tasarının bu maddesi ile, poliçede yer alması gereken hususların neler olduğunun teker teker sayılması yerine, genel bir düzenleme yapılması yoluna gidilmiştir. Zaten, 6762 sayılı Kanuna göre poliçede yer alması gerekenlerin bir kısmı (rizikonun gerçek mahiyetini belirleyebilecek hususlarda olduğu gibi) sözleşmenin yapılmasından önceki döneme ilişkindir. Bu nedenle maddede poliçenin temelde tarafların haklarını, temerrüdü ve genel şartları içerecek şekilde düzenlenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Genel şartların zahmetsizce okunabilecek şekilde olması ise 6762 sayılı Kanunun 1266 ncı maddesinin tekrarı niteliğindedir. Diğer taraftan, Tasarının bu maddesi ile getirilmiş iki yeni düzenleme vardır. Bunlardan birincisi genel şartlardaki değişikliklerin mevcut sözleşmelere olan

etkisi diğer ise, poliçe ve zeyilname içeriğinin kararlaştırılan hükümlerden farklı olmasının sonuçlarıdır.

Her ne kadar ahde vefa ilkesi gereği, yapılan sözleşmede sonradan tarafların karşılıklı irade beyanları olmadan değişiklik yapılması mümkün değilse de, sigorta sözleşmeleri sigortalı lehine yorumun esas olduğu sözleşme türlerindedir. Bu nedenle genel şartlarda, özellikle riziko prim dengesini etkilemeyen sigortalı ve lehtar lehine yapılan değişikliklerin mevcut sözleşmelere doğrudan doğruya ve hemen uygulanması gerektiği kabul edilmiştir. Bununla birlikte, genel şartlardaki değişiklik, sigortacı açısından risk artırıcı diğer bir ifade ile daha fazla prim alınmasını gerektiriyor olabilir. Örneğin, daha önce teminat dışında bırakılmış olan bir husus daha sonra teminat kapsamına alınmışsa bu durum sigortacı için riskin artması anlamına gelebilir. Bu noktada da menfaatler dengesinin korunması bakımından sigortacıya prim farkı talep edebilme hakkı tanınmıştır.

Benzer şekilde sigortalı lehine yorum ilkesinden hareketle, poliçe ve zeyilname içeriğinin, teklifnameden ve kararlaştırılan hükümlerinden farklı olması halinde de, sigortalının, lehtarın ve sigorta ettirenin aleyhinde olan değişikliklerin geçersiz olduğu düzenlenmiştir. Söz konusu düzenleme, sigorta sözleşmesinin yapıp sözleşmenin yazılı hale getirilmesinde sonra yazılı hükümlerin kararlaştırılan hükümlerden farklı olması ile ilgilidir. Bu nedenle de, Tasarının 1423 üncü maddesinden farklı bir düzenlemeyi içermektedir.

d) Giderleri ödeme borcu

MADDE 1426- (1) Sigortacı, sigorta ettiren, sigortalı ve lehtar tarafından, rizikonun, tazminatın veya bedel ödeme borcunun kapsamının belirlenmesi amacıyla yapılan makul giderleri, bunlar faydasız kalmış olsalar bile, ödemek zorundadır.

(2) Eksik sigortanın yapıldığı hâllerde 1462 nci madde hükmü kıyas yolu ile uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1426 - Sigortacı, sigortalının gerçek zararını ödeyeceğinden, sigorta ettirenin, sigortalı veya lehtarın bu amaçla rizikonun ve tazminat ödeme borcunun kapsamının belirlenmesi amacıyla yapılan masrafların da sigortacı tarafından karşılanması gerektiği düşüncesi ile madde kaleme alınmıştır. Ancak, burada asıl olan iyiniyet olduğundan, karşılanacak olan her türlü masraf değil ancak yapılması makul görülen masraflardır. Bu noktada, maddede sözü edilen kişiler iyiniyetli olarak masraf yapmışlarsa, masrafların faydalı olup olmadığının da bir önemi olmadığı açıkça maddede belirtilmiştir.

e) Tazminat ödeme borcu

aa) Genel olarak

MADDE 1427- (1) Aynen tazmine ilişkin sözleşme yoksa sigorta tazminatı nakden ödenir.

(2) Sigorta tazminatı veya bedeli, rizikonun gerçekleşmesini müteakip ve rizikoyla ilgili belgelerin sigortacıya verilmesinden sonra sigortacının edimine ilişkin araştırmaları bitince ve her hâlde 1446 ncı maddeye göre yapılacak ihbardan kırkbeş gün sonra muaccel olur. Can sigortaları için bu süre onbeş gündür. Sigortacıya yüklenemeyen bir kusurdan dolayı inceleme gecikmiş ise süre işlemez.

(3) Araştırmalar, 1446 ncı maddeye göre yapılacak ihbardan başlayarak üç ay içinde tamamlanamamışsa; sigortacı, tazminattan veya bedelden mahsup edilmek üzere, tarafların mutabakatı veya anlaşmazlık hâlinde mahkemece yaptırılacak ön ekspertiz sonucuna göre süratle tespit edilecek hasar miktarının veya bedelin en az yüzde ellisini avans olarak öder.

(4) Borç muaccel olunca, sigortacı ihtara gerek kalmaksızın temerrüde düşer.

(5) Sigortacının temerrüt faizi ödeme borcundan kurtulmasını öngören sözleşme hükümleri geçersizdir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

C) Tazminat esası:

I - Aşkın sigorta:

1. Umumi olarak:

Madde 1283 – Sigortacı, sigorta ettiren veya sigortadan faydalanan kimsenin ancak hakikaten uğradığı zararı tazmine mecburdur. Sigorta bedeli sigorta olunan menfaatin değerini aşarsa sigortanın bu değeri aşan kısmı batıldır. Bu sebeple sigorta bedeli indirilir, sigorta priminin dahi ona tekabül eden kısmı indirilir ve primin fazla tahsil edilen kısmı geri verilir; şu kadar ki; menfaat değeri tarafların rey birliği ile seçtikleri bilir kişiler tarafından önceden takdir ve tahmin edilmiş ve taraflarca kabul olunmuşsa sigortacı bu değere itiraz edemez.

E) Sigortacının sigorta bedelini ödeme borcu:

I - Borcun şümulü ve muaccel olma zamanı:

1. Umumi olarak:

Madde 1299 – Sigorta bedelini ödeme borcu, karada ve iç sularda taşıma rizikolarına ait sigortalar dahil, bütün mal sigortalarında, rizikonun gerçekleştiğini

sigortacıya ihbar borcunun 1292 nci madde hükmünce doğduğu tarihten muaccel olur.

Tazmini lazımgelen sigorta bedeli, sigorta olunan menfaatin rizikonun gerçekleştiği zamandaki değerine göre tesbit olunur. Bu değer sigorta bedelini aşarsa sigorta olunan mal tamamen telef olduğu takdirde sigorta bedelinin ödenmesi lazımdır.

Kısmen telef halinde tazminat miktarı, aksine mukavele yoksa, sigorta bedelinin malın değerinin tamamına olan nispetine göre tayin olunur.

C) Hasar ve tazminat:

I - Tesbit ve tazmin şekli:

Madde 1307 – Sigortalı bir binaya yangından dolayı kısmen arız olan hasar, o binanın yangından önceki değerleriyle sonraki değerinin mukayesesi suretiyle tesbit olunur.

Sigortalı bir binanın yanmasından doğan hasar, bedelinin ödenmesi suretiyle tazmin olunur. Tamamen veya kısmen yanan binanın yeniden inşası veya tamiri kararlaştırılmış ise taraflarca rey birliğiyle ve uzlaşmadıkları takdirde mahkemece tayin olunan müddet içinde, masraflar sigortacı tarafından verilmek şartıyla, sigorta ettiren kimse binayı inşa veya tamir ettirmeye mecburdur. Bu suretle sigortacı inşa veya tamir masrafları olarak ödemeye mecbur olduğu paranın mahalline sarfını murakabe etmek hakkını haizdir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1427 nci maddesinde aşağıda belirtilen gerekçelerle değişiklik yapılmış; yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir:

“Tasarının 1427 nci maddesinin ikinci fıkrasında yapılan değişikliklerle, öncelikle sigortacının tazminat ödeme borcunun doğması için gerekli belgelerin sigortacıya verilmesi gerektiği net bir şekilde ortaya konulmuştur. Diğer taraftan büyük rizikolar göz önünde bulundurularak sigortacıya tanınan inceleme süresi, can sigortaları dışındaki sigortalar için otuz günden kırkbeş güne çıkarılmıştır. Maddenin üçüncü fıkrasında yapılan değişikliklerle de ödenecek tazminat veya bedel kesinleşmeden önce verilecek avans miktarı yeniden düzenlenmiştir. Daha önce maddede yer alan poliçe bedelinin yüzde yirmibeşi kadar avans ifadesi bazı hallerde ödenecek tazminattan veya bedelden daha fazla olabileceğinden, avans olarak ödenecek bedelin tarafların mutabakatı veya mahkemece yapılacak önekspertiz sonucuna göre belirlenecek hasar miktarının en az yüzde elli olacağı düzenlenmiştir.”

GEREKÇE

Madde 1427 - Riziko gerçekleştiği zaman sigorta tazminatını ödeme borcu sigortacının sigorta sözleşmesinden doğan en temel borcudur. Sigorta tazminatı aynen ödenebileceği gibi nakden de ödenebilir. Bununla birlikte, aynen tazmin istisnai hallerde söz konusu olduğundan, nakden ödeme kural olarak kabul edilmiştir.

Borçlar Kanununun 128 inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca, ilke olarak, zamanaşımı süresi alacağın muaccel olduğu tarihten başladığından, alacağın ne zaman talep edilebilir olduğunun da açık bir şekilde hükme bağlanması gerekir. 6762 sayılı Kanunun 1299 uncu maddesinde sigorta tazminatının muacceliyeti rizikonun gerçekleştiğinin sigortacıya ihbar borcunun doğduğu tarihe, ihbar borcu ise rizikonun gerçekleştiğinin öğrenilmesine bağlanmıştır. Ancak, sigorta tazminatının muacceliyetine ilişkin olarak kendisine riziko ihbarı yapılan sigortacının da araştırma ve inceleme yapma hakkının bulunduğu unutulmamalıdır. Dolayısıyla, muacceliyet konusunda riziko ihbarı yanında sigortacının edimine ilişkin araştırmaları da tamamlamış olması önemli bir kriterdir. Ancak, menfaatler dengesinin korunması açısından sigortacının incelemesine de bir süre sınırlandırması getirilmelidir. Bu sürenin zarar sigortalılarında rizikonun gerçekleştiğinin ihbar borcunun doğduğu tarihten itibaren 30 gün, can sigortalılarında ise araştırma yapılacak şeylerin kapsamının daha dar ve zarar sigortasına göre daha net olmasından dolayı 15 gün olarak öngörülmüştür. Ancak, menfaatler dengesinin korunması bakımından sigortacıya yüklenilemeyen nedenlerden dolayı incelemeler tamamlanamamışsa, örneğin gerekli evrakların sigorta ettiren veya sigortalı tarafından sigortacıya zamanın veya hiç verilmemesinde olduğu gibi, bu süreler işlemecektir. Diğer taraftan, sigortacı rizikonun gerçekleştiği kendisine ihbar yapılmadan öğrenmiş ise, muacceliyet için rizikonun gerçekleştiğine ilişkin ihbarın yapılmış olması da aranmamalıdır.

Tazminat veya can sigortaları bakımından bedel ödemesi için tüm bilgi ve belgeler sigortacıya verilmiş olmakla birlikte incelemeler bitirilememiş olabilir. Ancak, sigorta ettirenin sigorta sözleşmesini yaparken de amacı zararının bir an önce telafi edilmesi ve karşılaştığı tehlikeden dolayı herhangi bir mağduriyetinin doğmamasıdır. Bu durumda da sigorta ettirenin menfaati korunması gerekeceğinden madde ile sigortacıya ödenecek tazminat veya bedelden mahsup edilmek üzere avans verme mecburiyeti getirilmiştir.

Sigortacının sigorta ettirene göre daha güçlü bir konumda olduğu göz önünde bulundurularak tazminat ödeme borcunda sigortacının temerrüde düşmesi için sigortacıya ihtar gönderilmiş olması aranmamış ve sigortacıyı temerrüt faizi ödemekten kurtaran anlaşmaların geçersiz olduğu kabul edilmiştir.

bb) Kısmi tazminat ödemeleri

MADDE 1428- (1) Sorumluluk sigortası dışındaki sigortalarda, aksine sözleşme yoksa, sigorta süresi içinde yapılan kısmi tazminat ödemeleri sigorta bedelinden düşülür.

(2) Kısmi zarar hâllerinde taraflar sigorta sözleşmesini feshedebilirler. Ancak, sigortacı fesih hakkını, kısmi tazminat ödemesinden sonra kullanabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1428 - Madde yenidir. Sözleşme süresi içinde zarara uğrayan malın sigorta değeri, doğal olarak azalır. Alınan prim sigorta devresi içinde en çok sigorta bedeli kadar bir tazminatın karşılığıdır. Bu nedenle, madde ile sigorta süresi içinde yapılan kısmi tazminat ödemelerinin sözleşme bedelinden düşüleceği hüküm altına alınmıştır. Ancak, bu hükmün aksine sözleşme yapılması da mümkündür. Nitekim, uygulamada bazı hastalık sigortalarında sigortacının sorumluluğu global bir rakam olarak da belirlenebilmektedir. Buna karşın, ilke olarak, sorumluluk sigortalarında belli bir sigorta bedelinden bahsetmek mümkün olmadığından bu tür sigortalar da maddenin kapsamı dışında bırakılmıştır.

cc) Rizikonun gerçekleşmesinde kusur

MADDE 1429- (1) Sigortacı, aksine sözleşme yoksa, sigorta ettirenin, sigortalının, lehtarın ve bunların hukuken fiillerinden sorumlu buldukları kişilerin ihmallerinden kaynaklanan zararları tazmin ile yükümlüdür. Sigorta ettiren, sigortalı ve tazminat ödenmesini sağlamak amacıyla bunların hukuken fiillerinden sorumlu oldukları kişiler, rizikonun gerçekleşmesine kasten sebep oldukları takdirde, sigortacı tazminat borcundan kurtulur ve aldığı primleri geri vermez.

(2) 1495, 1503 ve 1504 üncü maddenin ikinci fıkrası hükmü saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Sigorta ettirenele sigortadan faydalanan kimsenin kusuru:

Madde 1278 – Mukavelede aksine hüküm olmadıkça sigortacı, sigorta ettiren veya sigortadan faydalanan kimsenin yahut fiillerinden hukukan mesul buldukları kimselerin kusurlarından doğan hasarları tazmin ile mükelleftir. Fakat hiçbir halde sigortacı sigorta ettiren veya sigortadan faydalanan kimsenin kasdından veya aksi mukavelede yazılı değilse sigorta edilen malın ayıbından doğan hasarları tazmine mecbur olmaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1429 uncu maddesinin birinci fıkrasında “kusur” ibaresi “ihmal” şeklinde değiştirilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1429 - Maddede, rizikonun gerçekleşmesine kasıt ve kusurla sebebiyet verilmesi hali, temelde 6762 sayılı Kanunun 1278 inci maddesi korunarak düzenlenmiştir. Maddenin gayesi, sigortadan para almak kastıyla rizikonun gerçekleştirilmesine engel olmaktır. Ancak, mevcut düzenlemede yer alan sigortadan yaralanan ifadesi, sigorta terminolojisine uygun olarak “sigortalı ve lehdar” olarak değiştirilmiş, kasıtlı gerçekleşen riziko bakımından ise sigorta ettiren veya sigortalının eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerindeki kast hali tazminat ödenmesi amacına bağlanmıştır. Zira, özellikle sorumluluk sigortalarında, eylemlerinden sorumlu olunanlar kişisel nedenlerinden dolayı karşı tarafa zarar vermişlerse, bunlardan habersiz sigorta ettireni veya sigortalıyı sigorta korumasından çıkarmak maddenin amacına uygun düşmez.

2. Sigorta ettirenin borç ve yükümlülükleri

a) Prim ödeme borcu

aa) Genel olarak

MADDE 1430- (1) Sigorta ettiren, sözleşmeyle kararlaştırılan primi ödemekle yükümlüdür. Aksine sözleşme yoksa sigorta primi peşin ödenir. Özel kanunlardaki hükümler saklıdır.

(2) Sigorta primi nakden ödenir. İlk taksidin nakden ödenmesi şartıyla, sonraki primler için kambiyo senedi verilebilir; bu hâlde, ödeme kambiyo senedinin tahsili ile gerçekleşir.

(3) Sigorta ettiren, sigortacının sorumluluğu başlamadan önce, kararlaştırılmış primin yarısını ödeyerek sözleşmeden cayabilir. Sözleşmeden kısmi cayma hâlinde, sigorta ettirenin ödemekle yükümlü olduğu prim, cayılan kısma ilişkin primin yarısıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Prim ödeme borcu:

1. Umumi olarak:

Madde 1294 – Sigorta ettiren kimse, primlerin en yüksek haddinin tayinine ait hususi hükümler mahfuz kalmak üzere, mukavele ile kararlaştırılmış olan primi ödemekle mükelleftir. Sigorta primi mukavelede gösterilmemişse ilgili vekaletçe tasdik edilmiş olan tarifeler gereğince tayin olunur.

Değişik: (21/6/1994 - KHK - 537/1 md.) Sigorta primi para olarak ödenir. Ödeme için senet verilmesi halinde senet bedelinin tahsil edildiği tarihte ödeme yapılmış sayılır.

Primin aylık veya yıllık olarak taksitle ödenmesi kararlaştırılabilir. Böyle bir mukavele yoksa sigorta priminin toptan ödenmesi lazımdır.

2. Ödeme zamanı:

Madde 1295 – (Değişik: 21/6/1994 - KHK - 537/2 md.)

Sigorta priminin tamamının, taksitle ödenmesi kararlaştırılmışsa ilk taksitin, akit yapılır yapılmaz ve poliçenin teslimi karşılığında ödenmesi gerekir.

(İkinci fıkra iptal: Ana. Mah. 'nin 11/3/1997 tarih ve E.1997/24, K.1997/35, sayılı Kararı ile.)

Sigortacının sorumluluğu primin veya ilk taksitin ödendiği tarihten başlar.

Şu kadar ki, kara ve denizde mal taşıma işlerine ait sigortalarda sigortacının sorumluluğu, akdin yapıldığı andan başlayacağı gibi sigorta primi de henüz poliçe tanzim edilmemiş olsa bile o anda muaccel olur.

Sigortacının sorumluluğu başlamadan önce sigorta ettiren kararlaştırılmış olan primin yarısını ödeyerek mukaveleden kısmen veya tamamen cayabilir.”

A) Prim ödeme borcu ve primi geri isteme hakkı:

Madde 1371 – Aksi kararlaştırılmış olmadıkça primlerin mukavele yapılır yapılmaz ve poliçenin teslimi karşılığında ödenmesi lazımdır.

Prim ödemek borcu, sigorta ettiren kimseye düşer.

1298 inci maddenin ikinci fıkrası hükmü, deniz sigortalarında da tatbik olunur.

GEREKÇE

Madde 1430 - Sigorta sözleşmesi tam iki taraf borç yükleyen bir sözleşme olduğundan sigortacının yüklediği riskin karşılığını sigorta ettirenin prim ödeme borcu oluşturur. 6762 sayılı Kanunun 1294 üncü maddesinde yer alan sigorta priminin parayla ödeneceğine ilişkin düzenleme Tasarıda da aynen korunmuştur. Sigortacının sorumluluğunun başlangıcı ilk prim ödemesine bağlandığından ileride ortaya çıkabilecek sorunların önüne geçilebilmesini teminen özellikle primin taksitle ödeniyor olması durumunda ilk taksitin nakden ödenecek olması üzerinde maddede özellikle durulmuştur. Müteakip taksitler için kambiyo senedi düzenlenmiş olması halinde ise ödemenin senedin tahsil edildiği anda yapılmış olacağı konusuna açıklık getirilmiştir.

Madde ile 6762 sayılı Kanunun 1295 inci maddesinin son fıkrası hükmü aynen korunmuş, ancak kısmı caymaya ilişkin açıklayıcı hüküm getirilmiştir.

bb) Ödeme zamanı

MADDE 1431- (1) Sigorta priminin tamamının, taksitle ödenmesi kararlaştırılmışsa ilk taksidin, sözleşme yapılır yapılmaz ve poliçenin teslimi karşılığında ödenmesi gerekir. Karada ve denizde eşya taşıma işlerine ilişkin sigortalarda sigorta primi, poliçe henüz düzenlenmemiş olsa bile, sözleşmenin yapıldığı anda ödenir.

(2) İzleyen taksitlerin ödeme zamanı, miktarı ve priminin vadesinde ödenmemesinin sonuçları, poliçe ile birlikte yazılı olarak sigorta ettirene bildirilir veya bu şartlar poliçe üzerine yazılır.

(3) Sigorta priminin taksitle ödenmesinin kararlaştırıldığı hâllerde, riziko gerçekleşince, ödenecek tazminata veya bedele ilişkin primlerin tümü muaccel olur.

(4) Başkası lehine yapılan sigortada, prim borcu için sigorta ettirenin aleyhine yapılan takip semeresiz kalmışsa, zarar sigortalarında sigortalı, can sigortalarında lehtar, bu durumun sigortacı tarafından kendilerine bildirilmesi hâlinde, primi ödemeyi üstlenirlerse sözleşme bu kişilerle devam eder; aksi hâlde, sigortacı sigorta ettirene karşı sahip olduğu hakları kullanır.

(5) Sigortacı prim alacağını, 1480 inci madde hükmü saklı kalmak üzere ödenecek tazminattan veya bedelden düşebilir. Bu hâlde, Türk Borçlar Kanununun 129 uncu maddesi hükmü sigorta sözleşmeleri hakkında uygulanmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Prim ödeme borcu:

1. Umumi olarak:

Madde 1294 – Sigorta ettiren kimse, primlerin en yüksek haddinin tayinine ait hususi hükümler mahfuz kalmak üzere, mukavele ile kararlaştırılmış olan primi ödemekle mükelleftir. Sigorta primi mukavelede gösterilmemişse ilgili vekaletçe tasdik edilmiş olan tarifeler gereğince tayin olunur.

Değişik: (21/6/1994 - KHK - 537/1 md.) Sigorta primi para olarak ödenir. Ödeme için senet verilmesi halinde senet bedelinin tahsil edildiği tarihte ödeme yapılmış sayılır.

Primin aylık veya yıllık olarak taksitle ödenmesi kararlaştırılabilir. Böyle bir mukavele yoksa sigorta priminin toptan ödenmesi lazımdır.

2. Ödeme zamanı:

Madde 1295 – (Değişik: 21/6/1994 - KHK - 537/2 md.)

Sigorta priminin tamamının, taksitle ödenmesi kararlaştırılmışsa ilk taksitin, akit yapılı yapılmaz ve poliçenin teslimi karşılığında ödenmesi gerekir.

(İkinci fıkra iptal: Ana. Mah. 'nin 11/3/1997 tarih ve E.1997/24, K.1997/35, sayılı Kararı ile.)

Sigortacının sorumluluğu primin veya ilk taksitin ödendiği tarihten başlar.

Şu kadar ki, kara ve denizde mal taşıma işlerine ait sigortalarda sigortacının sorumluluğu, akdin yapıldığı andan başlayacağı gibi sigorta primi de henüz poliçe tanzim edilmemiş olsa bile o anda muaccel olur.

Sigortacının sorumluluğu başlamadan önce sigorta ettiren kararlaştırılmış olan primin yarısını ödeyerek mukaveleden kısmen veya tamamen cayabilir.”

A) Prim ödeme borcu ve primi geri isteme hakkı:

Madde 1371 – Aksi kararlaştırılmış olmadıkça primlerin mukavele yapılır yapılmaz ve poliçenin teslimi karşılığında ödenmesi lazımdır.

Prim ödemek borcu, sigorta ettiren kimseye düşer.

1298 inci maddenin ikinci fıkrası hükmü, deniz sigortalarında da tatbik olunur:

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK**Önerge**

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görülmekte olan 96 sırasayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 1431 inci maddesinin beşinci fıkrasında geçen “Borçlar Kanununun 111 inci” ibaresinin “Türk Borçlar Kanununun 129 uncu” olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanunu, 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 647 nci maddesiyle yürürlükten kaldırıldığından, 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 129 uncu maddesine atıfta bulunulması amacıyla işbu değişiklik önergesi verilmiştir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1431 inci maddesinde redaksiyon yapılmıştır. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiş, ayrıca aşağıdaki gerekçeyle maddenin birinci fıkrasında değişiklik yapılmıştır.

“Maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesinde, 6762 sayılı Kanunun 1295 inci maddesinin birinci fıkrasındaki düzenleme ile tam uyum sağlanması için virgülün yeri değiştirilmiştir. Nitekim amaç, hem primin tamamının hem de ilk taksidin ödenmesi ile ilgili düzenleme getirmektir. Oysa virgül “kararlaştırılmışsa” sözcüğünden sonra yer alınca, yalnızca taksitli ödemeler için bir düzenleme getirildiği izlenimi doğmaktadır. Maddenin gerekçesinden de anlaşılacağı gibi, 6762 sayılı Kanunun 1295 inci maddesinin birinci fıkrasındaki düzenlemenin Tasarıya aynen alınması öngörülmüştür. Dolayısıyla cümlede geçen virgülün kaldırılması ve “tamamının” sözcüğü ile “taksidin” sözcüklerinden sonra birer virgüle yer verilmesi gerekmiştir.”

GEREKÇE

Madde 1431 - Bu madde, sigorta priminin ne zaman ödenmesi gerektiğini düzenlenmiş ve 6762 sayılı Kanunun 1295 inci maddesinin birinci ve dördüncü fıkraları aynen korunmuştur

Sigortacının ödeyeceği tazminat alacağı primlerin karşılığıdır. Bu nedenle, primin taksitle ödenmesinin kararlaştırıldığı durumlarda riziko gerçekleştiği zaman, müccel primlerin de muaccel hale geleceği madde ile hüküm altına alınmıştır.

TÜRK TİCARET KANUNU

Borçlar Hukuku çerçevesinde asıl olan borçlunun borcunu bizzat ifa etmesidir. Buna karşın, ilke olarak, bir borcun borçlu dışında üçüncü bir kişi tarafından da ifa edilebilmesi de mümkün olduğundan prim borcu da sigorta ettiren dışındaki bir kişi tarafından ödenebilir. Bu nedenle maddenin bu fıkrası ile konuya açıklık getirilerek sigorta ettirenin acze düşmesi halinde, sigortacının primin ödenmesini sigortalıdan ve lehdardan da isteyebileceği açıkça hükme bağlanmıştır. Nitekim benzer bir düzenlemeye Alman Sigorta Sözleşmesi Kanununun 35a maddesinde de rastlamak mümkündür.

Maddenin son fıkrası ile, ilke olarak, sigortacının prim alacağını ödeyeceği sigorta tazminatından düşebileceği öngörülmüştür. Bu durum özellikle sigorta ettiren ile sigortadan faydalanan kişinin, diğer bir ifade ile sigortalı ve lehdarın, farklı kişiler olması durumunda önem kazanır. Şöyle ki, genel hükümler çerçevesinde sigortacı, sigorta ettirenden olan prim alacağını sigortalı veya lehdarın tazminat alacağı ile takas edemez. Zira, alacaklar arasında mütekabiliyet söz konusu değildir. Ancak, mevcut durumda deniz rizikolarına karşı sigortalılarla ilgili olarak 6762 sayılı Kanununun 1449 uncu maddesinde bu ilkeye bir istisna getirilmiştir. Bu noktada söz konusu istisna hükmü Tasarıda, genelleştirilerek tüm sigortalılar için uygulanabilir bir hüküm haline getirilmiştir. Tazminatını ödeyen sigortacının tazminatının karşılığı olarak primleri mümkün olduğu kısa sürede tahsil etmesi gerekir. Bu noktada, sigortacının da menfaati göz önünde bulundurularak sigorta primlerinin tahsilini kolaylaştırmak amacıyla söz konusu düzenlemeye gidilmiştir.

Tasarıda can sigortalıları için tazminat yerine bedel ifadesi kullanılmış olduğundan genel hüküm mahiyetindeki maddede bedel ve tazminat ifadelerine birlikte yer verilmiştir.

cc) Ödeme yeri

MADDE 1432- (1) Sigorta primi, sigorta ettirenin, sözleşmede gösterilen adresinde ödenir. Sözleşmede başka bir ödeme yeri gösterilmiş olmasına rağmen, sigorta primi fiilen sigorta ettirenin gösterdiği adreste ödenegelmemekte ise, bu ödeme yerine ilişkin söz konusu şart yok sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Ödeme yeri:

Madde 1296 – Sigorta primi sigorta ettirenin ikametgahında ödenir. Sigorta priminin sigortacının veya acentasının ikametgahında ödeneceğine dair poliçede bir şart varsa bu şarta riayet olunur; şu kadar ki; şarta rağmen sigorta primi fiilen sigorta ettirenin ikametgahında ödenegelmemekte ise şart yok sayılır.

GEREKÇE

Madde 1432 - Gereği gibi bir ifadan bahsedebilmek için edimin ifa yerinde yerine getirilmesi gerekir. Bu nedenle de prim ödeme yerinin tayini büyük önem arz eder. Tasarının 1294 üncü maddesi ise 6762 sayılı Kanununun 1296 ncı maddesindeki ilkeye bağlı kalarak prim ödeme borcunun yerini düzenler. Ancak, söz konusu düzenleme ile mevcut duruma

göre farklılık yaratılmıştır. Uygulamalar da dikkate alınarak, sigorta priminin sigorta ettirenin ikametgahında değil, poliçede gösterilen veya poliçe düzenlenmemişse sigorta ettirenin bildirmiş olduğu adresinde ödenmesinin esas olduğu kabul edilmiştir. Özellikle sigorta ettirenin meskeninin ikametgahı olmadığı durumlarda mevcut durumda olduğu gibi sigorta primlerinin yerleşim yerinde tahsil edileceğini kabul etmek maddenin amacına ters düşer . Zira, Borçlar Kanununun 73 üncü maddesinde yer alan ve ana ilkeye göre istisna niteliği taşıyan düzenleme, sigorta ettirenin menfaatleri göz önünde tutularak sevk edilmiştir. Dolayısıyla koruma tam olarak sağlanmalı, sigorta ettirenin fiilen bulunduğu yerin her zaman için ikametgahı olmayacağı da düşünülerek, primin sigorta ettirenin bildirdiği adreste ödenmesi esası kabul edilmelidir.

dd) Primin indirilmesi

MADDE 1433- (1) Primi etkileyen sebeplerde, rizikonun hafifleme-sini gerektiren değişiklikler meydana gelmişse, prim indirilir ve gere-ğinde geri verilir.

(2) Sözleşmede öngörülen yüksek primin, sigorta ettirenin, riziko-yu ağırlaştırıcı sebeplere ilişkin olarak bildirdiği hususlardaki yanıl-malardan kaynaklanması hâlinde birinci fıkra hükmü geçerlidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1433 - Sigortacılıkta önemli olan primin rizikoya uygunluğudur. Sigortanın mahiyeti ve teknik yapısı itibarıyla bir sigorta sözleşmesinin gerek kuruluşu gerekse icrası sırasında prim ile riziko arasında bir uygunluğun, devamlı bir nispet ilişkisinin bulunması gerekir. Bu ilkeden hareketle öncelikle mevcut düzenlemeden farklı olarak bir yıldan kısa süreli sigortaları da kapsayacak şekilde riskindeki azalma halinde sigorta priminin de indirileceği hüküm altına alınmıştır.

İlke primin riske uygunluğu olduğundan, maddenin ikinci fıkrasında da, prim ile risk arasındaki uygunsuzluğun sigorta ettireninden kaynaklanmasının da birinci fıkra açısından bir önemi olmadığı ifade edilmiştir.

ee) Temerrüt

MADDE 1434- (1) 1431 inci maddeye uygun olarak istenilen sigor-ta primini ödemeyen sigorta ettirenin mütemerrit olur.

(2) İlk taksidi veya tamamı bir defada ödenmesi gereken prim, zamanında ödenmemişse, sigortacı, ödeme yapılmadığı sürece, sözleşmeden üç ay içinde cayabilir. Bu süre, vadeden başlar. Prim ala-cağının, muacceliyet gününden itibaren üç ay içinde dava veya takip yoluyla istenmemiş olması hâlinde, sözleşmeden cayılmış olunur.

(3) İzleyen primlerden herhangi biri zamanında ödenmez ise, sigortacı sigorta ettirene, noter aracılığı veya iadeli taahhütlü mektupla on günlük süre vererek borcunu yerine getirmesini, aksi hâlde, süre sonunda, sözleşmenin feshedilmiş sayılacağını ihtar eder. Bu sürenin bitiminde borç ödenmemiş ise sigorta sözleşmesi feshedilmiş olur. Sigortacının, sigorta ettirenin temerrüdü nedeniyle Türk Borçlar Kanunundan doğan diğer hakları saklıdır.

(4) Bir sigorta dönemi içinde sigorta ettirene iki defa ihtar gönderilmişse sigortacı, sigorta döneminin sonunda hüküm doğurmak üzere sözleşmeyi feshedebilir. Can sigortalarında indirimle ilişkin hükümler saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Temerrüt:

Madde 1297 – (Değişik: 21/6/1994 - KHK - 537/3 md.) Bir yıldan uzun süreli can sigortalarında, sigorta ettiren kimse, sigorta primini 1295 inci madde gereğince vermemiş veya prim tecil edilmiş yahut taksitlere bağlanmış olduğu halde işbu primi veya herhangi bir taksidi vadenin bitiminde ödemiş ise, sigortacı, kendisinin veya akid sıfatıyla hareket eden vekilinin yazı ile sigortacıya bildirilmiş son ikametgah veya meskenine resmi bir ihtarname veya taahhütlü mektup göndererek bir ay içinde söz konusu ücret veya taksidi ödemez ise sigortanın feshedilmiş olduğunu ihtar eder. Bu sürenin bitiminde borç ödenmemiş ise sözleşme feshedilmiş olur.

(İkinci fıkra iptal; Ana. Mah. 'nin 11/3/1997 tarih ve E.1997/24, K.1997/35 sayılı Kararı ile)

Teminatın durduğu süre içinde rizikonun gerçekleşmemesi şartıyla primin ödenmesi halinde teminat durduğu yerden devam eder.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİĞİ

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sırasayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 1434 uncu maddesinin üçüncü fıkrasında geçen “Borçlar Kanunundan” ibaresinin “Türk Borçlar Kanunundan” biçiminde değiştirilmesini ve beşinci fıkrasının metinden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

Eski Borçlar Kanununun 107 nci maddesinin sigortalıya uygulanmasının sakıncalı olacağı, bir tüketici olan sigortalının bu tür bir uygulamaya muhatap olmaması gerektiği

düşünülerek beşinci fıkra hükmünün metinden çıkarılması ve eski Borçlar Kanununun 107 nci maddesinin sigorta sözleşmesinde uygulanmasının önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

GEREKÇE

Madde 1434 - Sigorta ettirenin prim ödemede temerrüde düşmesi ve bunun sonucunda sigortacının sahip olduğu haklar 6762 sayılı Kanunun 1297 nci maddesi ile 1325 inci maddesinde düzenlenmişti. 6762 sayılı Kanunun 1297. maddesinde 517 sayılı Türk Ticaret Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Hükmünde Kararname ile değişiklik yapılarak bir yıldan uzun süreli can sigortaları ile diğer sigortalar açısından bir farklılığa gidilmişti. Daha sonra yapılan bu değişiklik diğer sigortalara uygulanacak hükümler açısından Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildiğinden mevcut durumda temerrüt açısından bir yıldan uzun süreli can sigortalarına uygulanacak temerrüde ilişkin hükümlerle diğer sigortalara uygulanacak hükümler arasında farklılıklar doğmuştur. Tasarının bu maddesi ile öncelikle tüm sigortalar için geçerli olacak genel bir temerrüt hükmün sevk edilmesi amaçlanmıştır.

İki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde temerrüt Borçlar Kanununda düzenlenmiştir. Hukukta bir bütünlüğün sağlanması bakımından, sigorta sözleşmeleri bakımından düzenlenecek temerrüt hükümleri ile Borçlar Kanunu hükümleri arasında esasta önemli farklılıklara gidilmemesi gerektiği düşüncesi maddede hakim olmakla birlikte sigorta sözleşmelerinin özelliği gereği bazı noktalarda özel düzenlemeler yapılmıştır. Öncelikle sigortacının, prim ödeme borcundaki temerrüt nedeniyle her bir sigorta sözleşmesi için ihtarname göstermesinin oldukça masraflı ve sigorta şirketlerinin portföyleri ve sigorta sözleşmenin süresi de göz önünde bulundurulduğunda takibinin de zor olduğu açıktır. Bu noktada, Alman Sigorta Sözleşmesi Kanununda olduğu gibi konu ilk prim taksitinin veya primin tamamının vadede ödenmesi hali ile sonraki prim taksitlerinin vadede ödenmesi halleri farklı düzenlemelere tabi tutulmuştur. Uygulamadaki kolaylık açısından, ilk veya defaten ödenecek primin vade tarihinden belli bir sürede ödenmemesi halinde sözleşmenin otomatik olarak sona ermesi, müteakip primlerdeki temerrüt halinde bir yıldan uzun süreli can sigortaları için kabul edilen prosedürün korunması, ancak temerrüt nedeni ile bir sigorta dönemi içinde iki defa sigorta ettirene ihtar gönderilmiş olması halinde sigortacıya da, sigorta döneminin sonunda hüküm doğuracak şekilde sözleşmeyi feshedebilme hakkının tanınmasının menfaatler dengesi açısından uygun olacağı düşünülmüştür.

Madde ile daha önce tartışma konusu yapılan iki hususa da açıklık getirilmek istenmiştir. Birinci sigorta ettirenin prim ödeme borcundaki temerrüdü nedeniyle sözleşmenin feshi yanında Borçlar Kanunundan diğer haklarına kullanabileceği, ikincisi ise Borçlar Kanununun 107 nci maddesi çerçevesinde primin belirli vade dışında kesin vadeli olarak da belirlenebilmesidir.

b) Beyan yükümlülüğü

aa) Sözleşmenin yapılmasında

aaa) Genel olarak

MADDE 1435- (1) Sigorta ettiren sözleşmenin yapılması sırasında bildiği veya bilmesi gereken tüm önemli hususları sigortacıya bildirmekle yükümlüdür. Sigortacıya bildirilmeyen, eksik veya

yanlış bildirilen hususlar, sözleşmenin yapılmamasını veya değişik şartlarda yapılmasını gerektirecek nitelikte ise, önemli kabul edilir. Sigortacı tarafından yazılı veya sözlü olarak sorulan hususlar, aksi ispat edilinceye kadar önemli sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

D) Sigorta ettirenin mükellefiyeti ve borçları:

I - İhbar mükellefiyeti:

1. Mukavele yapılırken:

Madde 1290 – Sigorta ettiren kimse, sigortacının mukavele yapılırken hakiki vaziyetleri bildiği takdirde mukaveleyi yapmamasını veya daha ağır şartlarla yapmasını mücip olacak bütün hususları sigortacıya bildirmeye mecburdur. Sigorta ettiren kimse sorulduğu halde susmuş veya noksan yahut hakikata muhalif beyanlarda bulunmuş ise hakikata vakıf olmıyan sigortacı mukaveleden cayabilir; şu kadar ki; sigortacı hakikatı öğrendiği tarihten itibaren bir ay içinde cayma hakkını kullanmamış ise bu hak düşer. Sigorta ettiren kimsenin kötü niyeti anlaşıldığı takdirde sigortacı prime hak kazanır.

Sigorta mukavelesinin yapılması sırasında sigorta ettirene doldurması teklif olunan listede yazılı sorular dışında hiçbir mesuliyet tevaccüh etmez.

A) Mükellefiyetin şümülü:

I - Umumi olarak:

Madde 1363 – Gerek kendi ve gerekse başkası hesabına sigorta ettiren kimse, mukavele yapıldığı sırada kendisince bilinen ve sigortacının üzerine alacağı rizikonun takdiri için olan önemine binaen mukaveleyi yapıp yapmamak veya aynı şartlar altında yapmak hususundaki kararına müessir olabilecek mahiyette olan bütün halleri sigortacıya bildirmekle mükelleftir.

Mukavele sigorta ettiren için bir temsilci tarafından yapılırsa, temsilci kendisince bilinen halleri de bildirmeye mecburdur.

II - Başkası hesabına sigorta halinde:

Madde 1364 – Sigortanın başkası hesabına yaptırılması halinde mukavele- nin yapıldığı sırada bizzat sigortalının veya aradaki vekilin bildikleri hallerin de sigortacıya bildirilmesi lazımdır. Bununla beraber sigortalı veya aradaki vekil bildirilecek hali, fevkalade tedbirler alınmaksızın, sigorta ettirene mukavele- nin yapılmasından önce haber veremeyecek kadar geç öğrenirse, onların bu hali bilmiş olmaları nazara alınmaz.

Sigorta, sigortalı vekalet vermeden ve onun malûmatı olmadan yapılmış ve mukavele- nin yapıldığı sırada vekaletin olmadığı sigortacıya bildirilmişse, sigor- talının bildirilecek hali bilip bilmemesine bakılmaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1435 inci maddesinin üst başlığı ile metninde sözleşme kurulma yerine tercih edilen sözleşme kurulma ibare değişiklikleri yapılmıştır. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1435 - Sigortacılığın belki de en önemli konularından biri olan beyan yükümlülüğü, 6762 sayılı Kanunda mal ve deniz rizikolarına karşı sigortalarda birbirinden tamamıyla farklı şekilde düzenlenmiş, buna karşılık can sigortalarına ilişkin olarak herhangi bir düzenlemeye gidilmemiştir. Bu noktada öncelikle her türlü sigorta sözleşmesi için uygulanabilecek tek bir usulün benimsenmesi gerekliliği üzerinde durulmuş ve konu, kapsamından dolayı birden fazla madde ile düzenlenmiştir.

Tasarının bu maddesi ise bir anlamda 6762 sayılı Kanunun 1290 ıncı maddesi ile aynı paraleldedir. Beyan edilecek hususların neler olduğu ve hangi hallerde yükümlülüğün ihlal edilmiş sayılacağı mevcutta olduğu gibi düzenlenmiştir. Maddeye yenilik olarak ise, sigortacının sorduğu soruların sigortacı için önemli olduğuna karine teşkil edeceği eklenmiştir. Zira, sigortacı sorduğu sorular çerçevesinde riski üstlenip üstlenmeyeceğine veya hangi şartlar altında üstleneceğine karar verecektir. Ancak, beyanda bulunan kimsenin hangi konuların önemli olduğunu belirlemede ve taktir etmede tereddüde düşmesi olasılığı büyüktür. Bu nedenle sigortacılar, genellikle sigorta ettirene önemli gördükleri hususları içeren bir soru listesi verir. Bu nedenle de sigortacının sorduğu soruların kendisi için önemli olduğu yönünde karine konulmuştur.

bbb) Yazılı sorular

MADDE 1436- (1) Sigortacı sigorta ettirene, cevaplama için sorular içeren bir liste vermişse, sunulan listede yer alan sorular dışında kalan hususlara ilişkin olarak sigorta ettirene hiçbir sorumluluk yüklenemez; meğerki, sigorta ettiren önemli bir hususu kötüniyetle saklamış olsun.

(2) Sigortacı, liste dışında öğrenmek istediği hususlar varsa bunlar hakkında da soru sorabilir. Söz konusu soruların da yazılı ve açık olması gerekir. Sigorta ettiren bu soruları cevaplamakla yükümlüdür.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

Madde 1290/2- Sigorta mukavelesinin yapılması sırasında sigorta ettirene doldurması teklif olunan listede yazılı sorular dışında hiçbir mesuliyet tevaccüh etmez.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1436 - Yapılacak beyanın usulüne ilişkin olarak; beyan, liste ve karma olmak üzere üç ayrı sistem söz konusudur. 6762 sayılı Kanununun 1270 inci maddesinin ilk fıkrasında asıl olanın beyan olduğu, buna karşın ikinci fıkrada sigorta ettirene kendisine doldurulması teklif olunan listede yazılı sorular dışında hiçbir sorumluluk düşmeyeceği hüküm altına alınmıştır. Doktrinde ise, çelişkili olan her iki düzenlemeden kanun koyucunun karma usulü benimsemek istediği sonucuna varılmıştır. Beyan yükümlülüğünün kapsamının tespiti bakımından Taslağın bu maddesi ile öncelikle konuya kesinlik kazandırılmak istenmiştir. Madde hazırlanırken, liste usulünün çok daha az uyumsuzluklara neden olacağı üzerinde durulmuştur. Özellikle, sigorta ettirenlerin riziko üzerinde etkili olacak önemli hususlar konusunda uzmanlıkları olmadığı dikkate alındığında, beyan usulünün liste esaslı üzerine kurulu olması ilkesi benimsenmiştir. Ancak, sigorta ettirenin kötü niyetli olarak, önemli husus bilmesi hali ise bu düzenleme kapsamı dışında bırakılmıştır.

Uygulamada sigortacılar her ne kadar standart teklifnameler kullanmaktaysa da bu durum sigortacıya standardının dışında soru soramayacağı anlamına gelmez. Riskler özelleştikçe, doğal olarak, sigortacıda değişik sorular sorma ihtiyacı ortaya çıkar. Ancak, maddenin ilk fıkrasında kural olarak liste usulü benimsendiğinden ikinci fıkra uyarınca sorulacak soruların da yazılı ve açık olması gerektiği bu fıkrada ayrıca belirtilmiştir.

ccc) Bağlantı

MADDE 1437- (1) Tazminat ve bedel ödemelerinde, bildirilmeyen veya yanlış bildirilen bir husus ile rizikonun gerçekleşmesi arasındaki bağlantı, 1439 uncu maddede öngörülen kurallar uyarınca dikkate alınır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1437 - 6762 sayılı Kanunda beyan yükümlülüğünün ihlali bakımından mal sigortalarında, gerçekleşen riziko ile beyan yükümlülüğü arasında illiyet aranmamışken, denizcilik rizikolarında aranmıştır. Öncelikle illiyet konusunda tek bir sistemin benimsenmesi gerekir. Bu konuda ise doktrinde iki görüş mevcuttur. Bir görüşe göre, sigorta yapmak isteyenleri doğru beyana sevk etmek ve yanlış beyanları cezalandırmak için yanlış beyanla riziko arasında illiyet aranmamalıdır. Buna karşın ikinci görüşe göre, sosyal mantığa ve sigortayı korumaya yönelik sistemlerde olduğu gibi gerçekleşen riziko ile yanlış beyan arasında illiyet aranmalıdır. Tasarının bu maddesiyle bir ilke seçimi yapılmış ve her türlü sigortada tazminat ödemelerinde yanlış beyan ile gerçekleşen risk arasındaki illiyete dikkat edileceği düzenlenmiştir.

ddd) Sigortacı tarafından gerçek durumun bilinmesi

MADDE 1438- (1) Bildirilmeyen veya yanlış bildirilen bir hususun ya da olgunun gerçek durumu sigortacı tarafından biliniyorsa, sigortacı beyan yükümlülüğünün ihlal edilmiş olduğunu ileri sürerek sözleşmeden cayamaz. İspat yükü sigorta ettirene aittir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

Madde 1365/2 – Sigortacının bildirilmemiş olan durumu bilmesi veya ihbar etmemiş olmanın kusura dayanmaması halinde cayma caiz değildir.

GEREKÇE

Madde 1438 - Beyan yükümlülüğünün altında yatan düşünce sigortacının riziko hakkında bir kanaate varabilmesi için bir takım ön bilgilere sahip olmasını sağlayabilmektedir. Sigortacı topladığı bilgiler çerçevesinde sözleşmeyi yapıp yapmayacağına veya hangi şartlar altında yapacağına karar verir. Önemli olan gerekli bilgilere ulaşılmasıdır. Bu ulaşmasının ne şekilde olduğunun ise bir önemi yoktur. Dolayısıyla, sigorta ettiren bildirmemiş olsa bile, sigortacı kararına etki edebilecek nitelikteki bilgilere vakıf olmuşsa, varılmak istenen amaç gerçekleşmiştir. Bu nedenle de sigortacının artık beyan yükümlülüğünün ihlaline dayanması mümkün değildir.

eee) Yaptırım

MADDE 1439- (1) Sigortacı için önemli olan bir husus bildirilmemiş veya yanlış bildirilmiş olduğu takdirde, sigortacı 1440 ıncı maddede belirtilen süre içinde sözleşmeden cayabilir veya prim farkı isteyebilir. İstenilen prim farkının on gün içinde kabul edilmemesi hâlinde, sözleşmeden cayılmış kabul olunur. Önemli olan bir hususun sigorta ettirenin kusuru sonucu öğrenilememiş olması veya sigorta ettiren tarafından önemli sayılmaması durumu değiştirmez.

(2) Rizikonun gerçekleşmesinden sonra, sigorta ettirenin ihmali ile beyan yükümlülüğü ihlal edildiği takdirde, bu ihlal tazminatın veya bedelin miktarına yahut rizikonun gerçekleşmesine etki edebilecek nitelikte ise, ihmalin derecesine göre tazminattan indirim yapılır. Sigorta ettirenin kusuru kast derecesinde ise beyan yükümlülüğünün ihlali ile gerçekleşen riziko arasında bağlantı varsa, sigortacının tazminat veya bedel ödeme borcu ortadan kalkar; bağlantı yoksa, sigortacı ödenen primle ödenmesi gereken prim arasındaki oranı dikkate alarak sigorta tazminatını veya bedelini öder.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

D) Sigorta ettirenin mükellefiyeti ve borçları:

I - İhbar mükellefiyeti:

1. Mukavele yapılırken:

Madde 1290 – Sigorta ettiren kimse, sigortacının mukavele yapılırken haki-ki vaziyetleri bildiği takdirde mukaveleyi yapmamasını veya daha ağır şartlarla yapmasını mücip olacak bütün hususları sigortacıya bildirmeye mecburdur. Sigorta ettiren kimse sorulduğu halde susmuş veya noksan yahut hakikata muhalif beyanlarda bulunmuş ise hakikata vakıf olmyan sigortacı mukaveleden cayabilir; şu kadar ki; sigortacı hakikatı öğrendiği tarihten itibaren bir ay içinde cayma hakkını kullanmamış ise bu hak düşer. Sigorta ettiren kimsenin kötü niyeti anlaşıldığı takdirde sigortacı prime hak kazanır.

Sigorta mukavelesinin yapılması sırasında sigorta ettirene doldurması teklif olunan listede yazılı sorular dışında hiçbir mesuliyet tevaccüh etmez.

B) Mükellefiyetin ihlali:

1 - Cayma:

1. Sebepleri:

a) Mükellefiyetin yerine getirilmemesi halinde:

Madde 1365 – Önemli bir hal 1363 ve 1364 üncü maddelerin hükümlerine muhalif olarak bildirilmemiş olursa, sigortacı mukaveleden cayabilir. Sigorta ettiren veya 1363 üncü maddenin 2 nci fıkrasına veya 1364 üncü maddeye göre bilgisi önemli olan bir ilgili, hali öğrenmekten kasıt ile kaçındığı için önemli hal bildirilmemişse hüküm aynıdır.

Sigortacının bildirilmemiş olan durumu bilmesi veya ihbar etmemiş olmanın kusura dayanmaması halinde cayma caiz değildir.

b) Yanlış ihbar halinde:

Madde 1366 – Sigortacı, önemli hale dair yanlış bir ihbarda bulunulmuş olması halinde de mukaveleden cayabilir.

Sigortacının ihbardaki yanlışlığı bilmesi veya ihbarın yanlış yapılmasının kusura dayanmaması halinde cayma caiz değildir.

c) Mükellefiyetin kısmen yerine getirilmesi halinde:

Madde 1367 – Sigorta ettirilmiş mevzuların bir kısmı hakkında sigortacının caymasını haklı kılacak şartlar mevcutsa, ancak sigortacının geri kalan kısım için mukaveleyi aynı şartlaraltında yapmış olmayacağı halin icabından anlaşıldığı takdirde, sigortacı bu kısım hakkında da mukaveleden cayabilir.

2. Caymanın müddet, şekil ve hükümleri:

Madde 1368 – Mukaveleden cayma ancak bir hafta içinde caizdir. Bu müddet sigortacının ihbar mükellefiyetinin ihlal edildiğini öğrendiği andan itibaren başlar.

Caymanın sigorta ettirene karşı beyan edilmesi lazımdır. Sigortacı caysa da primin tamamını alır; alınmış tazminat geri verilir ve alındığı günden itibaren faizi de ödenir.

Sigortacı, rizikosunu üzerine aldığı kaza tahakkuk ettikten sonra cayarsa, kendisine bildirmemiş olan halin kazanın meydana gelmesi ve sigortacının ödeme borcunun şümulü üzerine bir tesiri olmadığı takdirde, tazminat verme mükellefiyeti baki kalır.

II - Primin artırılması ve cayma hakkının düşmesi:

Madde 1369 – *İhbar mükellefiyeti gereği gibi yerine getirilmemiş olup da bu hususta diğer tarafa isnadedilebilecek bir kusurun bulunmamasından dolayı sigortacı cayma hakkını haiz değilse ve rizikonun kabul edildiğinden daha yüksek olması sebebiyle daha fazla bir prim verilmek lazım geliyorsa sigortacı bunu isteyebilir. Mukavelenin yapıldığı sırada sigortacının rizikoyu üzerine alması bakımından önemli olan bir durumun diğer tarafça bilinmediği için sigortacıya bildirilmemiş olması halinde dahi hüküm aynıdır.*

Sigortacının kararlaştırılan primden yüksek prim istemek hakkı, ihbar mükellefiyetinin ihlal edildiğini veya önemli bir halin bildirilmediğini öğrendiği andan itibaren bir hafta içinde sigortacı tarafından ileri sürülmediği takdirde düşer.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarımın 1439 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan sekiz günlük süre, 1404 üncü maddedeki on günlük süreye paralel olarak değiştirilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1439 - Madde ile beyan yükümlülüğünün ihlaline uygulanacak müeyyidenin sözleşmeden cayma olduğu, ancak sigortacının isterse prim farkını talep etmek suretiyle sözleşmeye devam edebileceği düzenlenmiştir. Madde uygulamasında önemli halin kusurlu öğrenilmemesi ile sigorta ettiren tarafından önemli sayılmamasının sigortacının bu hakkı üzerinde etkisi olmadığı hüküm altına alınmıştır. Zira, bildirilecek hususlar sigorta ettirenin bilgisi dahilinde olanlarsa da, sigorta ettirenin durumu bilmemesi ile iyiniyetli olması birbirinden farklıdır. Asıl olan beyan edilmeyen hususların sigortacının kararına etki yapmaya elverişli olmasıdır. Bu nedenle, bildirilmesi gerekenlerin tayininde sigorta ettirenin kanaatleri önem taşımadığı gibi ve sigorta ettirenin bilebileceği bir hususu kendi kusuru ile öğrenememiş olması da önemli değildir.

Rizikonun gerçekleşmesinden sonra sigortacının beyan yükümlülüğünü öğrenmesinin sonucu ise, yükümlülük ihlali ile gerçekleşen riziko arasında illiyet bulunup bulunmaması yanında ihlalde kusurun derecesine göre belirlenmiştir. Her ne şekilde olursa olsun kasıtlı ihlallerin bir müeyyideye tabi tutulması gerektiği düşüncesi ile kasıtlı ihlalde illiyet varsa tazminatın ödenmeyeceği yoksa orantısız ödemenin yapılacağı kabul edilmiştir.

fff) Caymanın şekli ve süresi

MADDE 1440- (1) Caymanın, sigorta ettirene bir beyanla yöneltilmesi şarttır.

(2) Cayma, onbeş gün içinde sigorta ettirene bildirilir. Bu süre sigortacının bildirim yükümlülüğünün ihlal edilmiş olduğunu öğrendiği tarihten itibaren başlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

D) Sigorta ettirenin mükellefiyeti ve borçları:

I - İhbar mükellefiyeti:

1. Mukavele yapılırken:

Madde 1290 – Sigorta ettiren kimse, sigortacının mukavele yapılırken hakiki vaziyetleri bildiği takdirde mukaveleyi yapmamasını veya daha ağır şartlarla yapmasını mücipl olacak bütün hususları sigortacıya bildirmeye mecburdur. Sigorta ettiren kimse sorulduğu halde susmuş veya noksan yahut hakikata muhalif beyanlarda bulunmuş ise hakikata vakıf olmıyan sigortacı mukaveleden cayabilir; şu kadar ki; sigortacı hakikatı öğrendiği tarihten itibaren bir ay içinde cayma hakkını kullanmamış ise bu hak düşer. Sigorta ettiren kimsenin kötü niyeti anlaşıldığı takdirde sigortacı prime hak kazanır.

Sigorta mukavelesinin yapılması sırasında sigorta ettirene doldurması teklif olunan listede yazılı sorular dışında hiçbir mesuliyet tevaccüh etmez.

B) Mükellefiyetin ihlali:

1 - Cayma:

1. Sebepleri:

a) Mükellefiyetin yerine getirilmemesi halinde:

Madde 1365 – Önemli bir hal 1363 ve 1364 üncü maddelerin hükümlerine muhalif olarak bildirilmemiş olursa, sigortacı mukaveleden cayabilir. Sigorta ettiren veya 1363 üncü maddenin 2 nci fıkrasına veya 1364 üncü maddeye göre bilgisi önemli olan bir ilgili, hali öğrenmekten kasıt ile kaçındığı için önemli hal bildirilmemişse hüküm aynıdır.

Sigortacının bildirilmemiş olan durumu bilmesi veya ihbar etmemiş olmanın kusura dayanmaması halinde cayma caiz değildir.

b) Yanlış ihbar halinde:

Madde 1366 – Sigortacı, önemli hale dair yanlış bir ihbarda bulunulmuş olması halinde de mukaveleden cayabilir.

Sigortacının ihbardaki yanlışlığı bilmesi veya ihbarın yanlış yapılmasının kusura dayanmaması halinde cayma caiz değildir.

c) Mükellefiyetin kısmen yerine getirilmesi halinde:

Madde 1367 – Sigorta ettirilmiş mevzuların bir kısmı hakkında sigortacının caymasını haklı kılabacak şartlar mevcutsa, ancak sigortacının geri kalan kısım için mukaveleyi aynı şartlaraltında yapmış olmayacağı halin icabından anlaşıldığı takdirde, sigortacı bu kısım hakkında da mukaveleden cayabilir.

2. Caymanın müddet, şekil ve hükümleri:

Madde 1368 – Mukaveleden cayma ancak bir hafta içinde caizdir. Bu müddet sigortacının ihbar mükellefiyetinin ihlal edildiğini öğrendiği andan itibaren başlar.

Caymanın sigorta ettirene karşı beyan edilmesi lazımdır. Sigortacı caysa da primin tamamını alır; alınmış tazminat geri verilir ve alındığı günden itibaren faizi de ödenir.

Sigortacı, rizikosunu üzerine aldığı kaza tahakkuk ettikten sonra cayarsa, kendisine bildirmemiş olan halin kazanın meydana gelmesi ve sigortacının ödeme borcunun şümulü üzerine bir tesiri olmadığı takdirde, tazminat verme mükellefiyeti baki kalır.

II - Primin artırılması ve cayma hakkının düşmesi:

Madde 1369 – İhbar mükellefiyeti gereği gibi yerine getirilmemiş olup da bu hususta diğer tarafa isnadedilebilecek bir kusurun bulunmamasından dolayı sigortacı cayma hakkını haiz değilse ve rizikonun kabul edildiğinden daha yüksek olması sebebiyle daha fazla bir prim verilmek lazım geliyorsa sigortacı bunu isteyebilir. Mukavelenin yapıldığı sırada sigortacının rizikoyu üzerine alması bakımından önemli olan bir durumun diğer tarafça bilinmediği için sigortacıya bildirilmemiş olması halinde dahi hüküm aynıdır.

Sigortacının kararlaştırılan primden yüksek prim istemek hakkı, ihbar mükellefiyetinin ihlal edildiğini veya önemli bir halin bildirilmediğini öğrendiği andan itibaren bir hafta içinde sigortacı tarafından ileri sürülmediği takdirde düşer.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1440 ıncı maddesinin ikinci fıkrasında yer alan yedi günlük süre, caymanın prim farkını talep etme süresinden daha uzun olması gerekliliği ile birlikte 1439 uncu maddede yapılan süre değişikliği de göz önünde bulundurularak, onbeş gün olarak değiştirilmiştir. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1440 - Cayma, bozucu bir inşai hak olduğundan, caymanın da sigorta ettirene bir beyanla yöneltilmesi gerekir. Cayma beyanı, sözleşmeyi sona erdiren bir durum olduğundan bu hakkın belli bir süre içinde kullanılması gerekir. 6762 sayılı Kanunun 1290 ıncı maddesinde bu süre mal sigortaları için bir ay, 1368 inci maddesinde ise deniz

rizikolarına karşı sigortalar için bir hafta olarak öngörülmüştür. İşlerde, kesinliğin sağlanması amacıyla 1290 ncı maddesinde öngörülen bir aylık süre uzun olarak değerlendirildiğinden, Taslağın bu maddesi ile sürenin, sigorta türü ne olursa olsun, bir hafta olacağı hüküm altına alınmıştır. Doğal olarak, sürenin başlangıcı da durumun öğrenildiği tarih olacaktır.

ggg) Caymanın hükümleri

MADDE 1441- (1) Cayma hâlinde, sigorta ettiren kasıtlı ise, sigortacı rizikoyu taşıdığı süreye ait primlere hak kazanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

D) Sigorta ettirenin mükellefiyeti ve borçları:

I - İhbar mükellefiyeti:

1. Mukavele yapılırken:

Madde 1290 – Sigorta ettiren kimse, sigortacının mukavele yapılırken hakiki vaziyetleri bildiği takdirde mukaveleyi yapmamasını veya daha ağır şartlarla yapmasını mücip olacak bütün hususları sigortacıya bildirmeye mecburdur. Sigorta ettiren kimse sorulduğu halde susmuş veya noksan yahut hakikata muhalif beyanlarda bulunmuş ise hakikata vakıf olmıyan sigortacı mukaveleden cayabilir; şu kadar ki; sigortacı hakikati öğrendiği tarihten itibaren bir ay içinde cayma hakkını kullanmamış ise bu hak düşer. Sigorta ettiren kimsenin kötü niyeti anlaşıldığı takdirde sigortacı prime hak kazanır.

Sigorta mukavelesinin yapılması sırasında sigorta ettirene doldurması teklif olunan listede yazılı sorular dışında hiçbir mesuliyet tevaccüh etmez.

B) Mükellefiyetin ihlali:

I - Cayma:

1. Sebepleri:

a) Mükellefiyetin yerine getirilmemesi halinde:

Madde 1365 – Önemli bir hal 1363 ve 1364 üncü maddelerin hükümlerine muhalif olarak bildirilmemiş olursa, sigortacı mukaveleden cayabilir. Sigorta ettiren veya 1363 üncü maddenin 2 nci fıkrasına veya 1364 üncü maddeye göre bilgisi önemli olan bir ilgili, hali öğrenmekten kasıt ile kaçındığı için önemli hal bildirilmemişse hüküm aynıdır.

Sigortacının bildirilmemiş olan durumu bilmesi veya ihbar etmemiş olmanın kusura dayanmaması halinde cayma caiz değildir.

b) Yanlış ihbar halinde:

Madde 1366 – Sigortacı, önemli hale dair yanlış bir ihbarda bulunulmuş olması halinde de mukaveleden cayabilir.

Sigortacının ihbardaki yanlışlığı bilmesi veya ihbarın yanlış yapılmasının kusura dayanmaması halinde cayma caiz değildir.

c) Mükellefiyetin kısmen yerine getirilmesi halinde:

Madde 1367 – Sigorta ettirilmiş mevzuların bir kısmı hakkında sigortacının caymasını haklı kılacak şartlar mevcutsa, ancak sigortacının geri kalan kısım için mukaveleyi aynı şartlaraltında yapmış olmayacağı halin icabından anlaşıldığı takdirde, sigortacı bu kısım hakkında da mukaveleden cayabilir.

2. Caymanın müddet, şekil ve hükümleri:

Madde 1368 – Mukaveleden cayma ancak bir hafta içinde caizdir. Bu müddet sigortacının ihbar mükellefiyetinin ihlal edildiğini öğrendiği andan itibaren başlar.

Caymanın sigorta ettirene karşı beyan edilmesi lazımdır. Sigortacı caysa da primin tamamını alır; alınmış tazminat geri verilir ve alındığı günden itibaren faizi de ödenir.

Sigortacı, rizikosunu üzerine aldığı kaza tahakkuk ettikten sonra cayarsa, kendisine bildirmemiş olan halin kazanın meydana gelmesi ve sigortacının ödeme borcunun şümulü üzerine bir tesiri olmadığı takdirde, tazminat verme mükellefiyeti baki kalır.

II - Primin artırılması ve cayma hakkının düşmesi:

Madde 1369 – İhbar mükellefiyeti gereği gibi yerine getirilmemiş olup da bu hususta diğer tarafa isnadedilebilecek bir kusurun bulunmamasından dolayı sigortacı cayma hakkını haiz değilse ve rizikonun kabul edildiğinden daha yüksek olması sebebiyle daha fazla bir prim verilmek lazım geliyorsa sigortacı bunu isteyebilir. Mukavelelenin yapıldığı sırada sigortacının rizikoyu üzerine alması bakımından önemli olan bir durumun diğer tarafça bilinmediği için sigortacıya bildirilmemiş olması halinde dahi hüküm aynıdır.

Sigortacının kararlaştırılan primden yüksek prim istemek hakkı, ihbar mükellefiyetinin ihlal edildiğini veya önemli bir halin bildirilmediğini öğrendiği andan itibaren bir hafta içinde sigortacı tarafından ileri sürülmediği takdirde düşer.

GEREKÇE

Madde 1441 - Madde caymanın sonuçlarını düzenlenmektedir. 6762 sayılı Kanunda da cayma müessesesi kabul edilmiş olmakla birlikte doktrinde caymanın hukuki niteliği konusunda tartışmalar yaşanmıştır. Bir grup buradaki caymanın teknik anlamda cayma olduğu, diğer bir ifade ile sözleşmeyi yapıldığı andan itibaren sona erdirdiği savunurken; bir grupta buradaki caymanın fesih gibi düşünülmesi gerektiğini, diğer bir ifade ile yaptığı andan itibaren geleceğe etkili olacak şekilde hüküm sonuç doğuracağını savunmuşlardır. Öncelikle Taslağın bu maddesi ile geçmişte yaşanan tartışmalara son verilmek istenmiş ve esas olarak mevcut sistem korunmuş, ancak kasıt halinde sözleşmenin geçmişe etkili olarak sonuç doğurmasında sigortacının talep edeceği primin rizikoyu taşıdığı müddete ait prim olduğu konusuna açıklık getirilmiştir.

hhh) Cayma hakkının düşmesi

MADDE 1442- (1) Cayma hakkı aşağıdaki hâllerde kullanılamaz:

a) Cayma hakkının kullanılmasından açıkça veya zımnen vazgeçilmişse.

b) Caymaya yol açan ihlale sigortacı sebebiyet vermişse.

c) Sigortacı, sorularından bazıları cevapsız bırakıldığı hâlde sözleşmeyi yapmışsa.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1442 - Maddede hangi hallerde cayma hakkının düşeceği düzenlenmiştir.

bb) Teklifin yapılması ile kabulü arasındaki değişiklikler beyan yükümlülüğü

MADDE 1443- (1) Teklifin yapılması ile kabulü arasındaki değişiklikler hakkında sözleşmenin yapılması sırasındaki beyan yükümlülüğüne ilişkin madde hükümleri kıyas yoluyla uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1443 - Teklifin yapılması ile kabulü arasındaki DEĞİŞİKLİĞİe ilişkin olarak 6762 sayılı Kanununda herhangi bir düzenleme mevcut değildir. Ancak, teklif de bulunan kimse tarafından beyanda bulunulduktan, ancak söz konusu teklif henüz sigortacı

tarafından kabul edilmeden önce sigortacının sözleşmeyi yapıp yapmamasına veya farklı şartlarla yapmasına etki edebilecek konularda değişiklikler olabilir. Bu durumda sigorta ettiren sözleşme öncesi beyan yükümlülüğü gereği gibi yerine getirmiştir. Ancak, henüz sözleşme kurulmamış olduğundan da sözleşmenin devamı sırasındaki beyan yükümlülüğü doğmamıştır. Tasarının bu maddesi ise, 6762 sayılı Kanunun bu konuda eksikliğini gidermek amacıyla hazırlanmıştır.

cc) Sözleşme süresi içinde**aaa) Genel olarak**

MADDE 1444- (1) Sigorta ettiren, sözleşmenin yapılmasından sonra, sigortacının izni olmadan rizikoyu veya mevcut durumu ağırlaştırarak tazminat tutarının artmasını etkileyici davranış ve işlemlerde bulunamaz.

(2) Sigorta ettiren veya onun izniyle başkası, rizikonun gerçekleşme ihtimalini artırıcı veya mevcut durumu ağırlaştırıcı işlemlerde bulunursa yahut sözleşme yapılırken açıkça riziko ağırlaşması olarak kabul edilmiş bulunan hususlardan biri gerçekleşirse derhâl; bu işlemler bilgisi dışında yapılmışsa, bu hususu öğrendiği tarihten itibaren en geç on gün içinde durumu sigortacıya bildirir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**2. Sigorta müddeti içinde:**

Madde 1291 – Sigorta ettiren kimse sigortacının muvafakati olmaksızın sigortalı, malın yerini veya mukavele zamanındaki halini değiştirdiği takdirde bu değişiklik mukavelelerin yapıldığı anda mevcut olduğu halde sigortacının sigorta mukavelesini yapmamasını veya daha ağır şartlarla yapmasını mucip bir mahiyette ise, sigortacı mukaveleyi feshedebilir.

Birinci fıkrada yazılı değişikliği yapan kimse keyfiyeti sekiz gün zarfında sigortacıya bildirmişse sigortacı ihbar tarihinden itibaren sekiz gün içinde fesih hakkını kullanmadığı takdirde sigortanın hükmü devam eder.

Sigorta ettiren kimse değişiklik keyfiyetini sigortacıya ihbar etmediği halde dahi sigortacı vakı değişikliği öğrendikten sonra sekiz gün içinde feshetmez veya sigorta primini tahsil etmek gibi sigorta hükmünün devamına razı olduğunu gösteren bir harekette bulunursa fesih hakkı düşer.

B) Rizikoyu değiştirmemek borcu:**I - Yolculuğun değişmesi:**

Madde 1372 – Sigortacı için riziko başlamadan önce mukavelede tesbit edilen yolculuk yerine başka bir yolculuğa başlanırsa, gemi ve navlunun sigortasında

sigortacı her türlü mesuliyetten kurtulur; başka sigortalarda, ancak yolculuk sigortalı tarafından değiştirilmemiş yahut onun talimatı veya muvafakati olmaksızın değiştirilmiş olduğu takdirde diğer yolculuk için rizikoyu yüklenir.

Sigortacı için riziko başladıktan sonra mukavelede tesbit edilen yolculuk değiştirilirse sigortacı yolculuğun değişmesinden sonra çıkan Kazalardan mesul değildir. Bununla beraber yolculuk sigortalı tarafından değiştirilmemiş yahut onun talimatı veya muvafakati olmaksızın değiştirilmiş yahut da yolun değiştirilmesi zaruret halinden ileri gelmişse sigortacı bu kazalardan mesuldür; meğer ki, bu zaruret hali sigortacının üstüne almadığı bir rizikodan doğmuş olsun.

Başka bir varma limanına gitmeye karar verilip de bu kararın tatbikına geçilince her iki varma limanına giden yollar henüz ayrılmamış olsa bile yolculuk değiştirilmiş sayılır. Bu hüküm gerek 1 ve gerek 2 nci fıkradaki hallere tatbik olunur.

II - Yolculuğun gecikmesi gibi rizikoyu artıran fiiller:

Madde 1373 – Sigortalının fiili veya talimatı veya muvafakatiyle yolculuğun başlaması veya bitirilmesi gecikir veya gemi sigorta akdi ile tesbit edilen rotadan ayrılır veya sigorta akdiyle tesbit olunmuş rotaya dahil sayılamıyacak olan bir limana uğrar yahut sigortalı diğer her hangi bir şekilde rizikonun artmasına veya değişmesine sebep olursa ve bilhassa riziko durumu hakkındaki hususi vaatlerini yerine getirmezse, rizikonun artmış veya değişmiş olmasından sonra meydana gelen kazadan sigortacı mesul olmaz.

Birinci fıkra hükmü aşağıda yazılı hallerde tatbik olunmaz:

1. Rizikonun artması veya değişmesinin sonraki kaza üzerine hiçbir tesiri olmadığı halin icabından anlaşılırsa;
2. Sigortacı için riziko başladıktan sonra rizikonun artması veya değişmesine bir zaruret hali sebep olmuşsa (Meğer ki, bu zaruret hali sigortacının üstüne almadığı bir rizikodan doğmuş olsun);
3. Kaptan insaniyet düşüncesiyle rotadan ayrılmak mecburiyetinde kalmışsa.

III - Kaptanın şahsının bildirilmesi:

Madde 1374 – Mukavele yapılırken kaptanın ismen gösterilmesi, geminin o kaptan tarafından idaresini vadetme sayılmaz.

IV - Geminin tayini:

1. Geminin değişmesi:

Madde 1375 – Yük sigortasında mallar bu husus için kararlaştırılan gemi ile, taşınmazsa sigortacı hiçbir kazadan mesul olmaz. Bununla beraber sigortacı riziko kendisi için başladıktan sonra mallar sigortalının talimatı veya muvafakati olmaksızın yahut bir kaza neticesinde, taşımaya tahsis edilen gemiden başka bir surette taşınmasına devam olunursa mukavele hükümlerine göre mesul olur; meğer ki, kaza sigortacının üzerine almadığı bir rizikodan doğmuş olsun.

2. İhbar mükellefiyeti:

Madde 1376 – Taşıyacak gemi veya gemiler gösterilmeksizin (Belli olmayan veya adı tayin olunmamış gemilerle) yapılan yük sigortasında sigortalı malların hangi gemiye yüklendiğini öğrenir öğrenmez, bunu sigortacıya bildirmekle mükelleftir.

Bu borcun yerine getirilmemesi halinde sigortacı, yüklenmiş malların uğruncakları kazaların hiçbirinden mesul olmaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1444 - Sigorta sözleşmesi devamlı bir ilişkiyi düzenler. Bu nedenle, taraflar sözleşme yaptıktan sonra, kural olarak, tek taraflı sözleşme şartlarında değişiklik yapamaz. Bununla birlikte, sözleşme yapıldıktan sonra şartlarda ve özellikle tehlikenin gerçekleşme ihtimalinde sözleşmeyi etkileyebilecek nitelikte, sigorta ettirenin kendisi veya üçüncü bir şahıs tarafından yapılan değişiklikler de olabilir. Bu noktada, sözleşmenin yapılması sırasında sigorta ettirenin yapacağı beyanlara karşı duyulan ihtiyaç, taraflar arasındaki menfaatler dengesini devam ettirmek bakımından, sözleşmenin devamı sırasında da mevcuttur. Tasarımın bu maddesi ise bu düşünceyle düzenlenmiştir.

bbb) Sigortacının hakları

MADDE 1445- (1) Sigortacı sözleşmenin süresi içinde, rizikonun gerçekleşmesi veya mevcut durumun ağırlaşması ihtimalini ya da sözleşmede riziko ağırlaşması olarak kabul edilebilecek olayların varlığını öğrendiği takdirde, bu tarihten itibaren bir ay içinde sözleşmeyi feshedebilir veya prim farkı isteyebilir. Farkın on gün içinde kabul edilmemesi hâlinde sözleşme feshedilmiş sayılır.

(2) Değişikliklerin yapılmasından önceki duruma dönüldüğü takdirde fesih hakkı kullanılamaz.

(3) Süresinde kullanılmayan fesih ve prim farkını isteme hakkı düşer.

(4) Rizikonun artmasına, sigortacının menfaati ile ilişkili bir husus, sigortacının sorumlu olduğu bir olay veya insanî bir görevin yerine getirilmesi ve hayat sigortalarında da sigortalının sağlık durumunda meydana gelen değişiklikler sebep olmuşsa, birinci ilâ üçüncü fıkra hükümleri uygulanmaz.

(5) Rizikonun gerçekleşmesinden sonra sigorta ettirenin ihmali belirlendiği ve değişikliklere ilişkin beyan yükümlülüğünün ihlal edildiği saptandığı takdirde, söz konusu ihlal tazminat miktarına veya bedele ya da rizikonun gerçekleşmesine etki edebilecek nitelikte ise, ihmalin derecesine göre, tazminattan veya bedelden indirim yapılır. Sigorta ettirenin kastı hâlinde ise meydana gelen değişiklik ile gerçekleşen riziko arasında bağlantı varsa, sigortacı sözleşmeyi feshedebilir; bu durumda sigorta tazminatı veya bedeli ödenmez. Bağlantı yoksa, sigortacı ödenen primle ödenmesi gereken prim arasındaki oranı dikkate alarak sigorta tazminatını veya bedelini öder.

(6) Sigortacı, rizikonun gerçekleşmesinden önce, sigorta ettirenin beyan yükümlülüğünü kasıtlı olarak ihlal ettiğini öğrenince, birinci fıkraya göre sözleşmeyi feshetse bile, değişikliğin meydana geldiği sigorta dönemine ait prime hak kazanır.

(7) Sigortacıya tanınan feshin bildirim süresi veya feshin hüküm ifade etmesi için verilen süre içinde, yapılan değişiklikle bağlantılı olarak rizikonun gerçekleşmesi hâlinde, sigorta tazminatı veya bedeli ödenen primle ödenmesi gereken prim arasındaki oran dikkate alınarak hesaplanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Sigorta müddeti içinde:

Madde 1291 – Sigorta ettiren kimse sigortacının muvafakati olmaksızın sigortalı, malın yerini veya mukavele zamanındaki halini değiştirdiği takdirde bu değişiklik mukavelede yapıldığı anda mevcut olduğu halde sigortacının sigorta mukavelesini yapmamasını veya daha ağır şartlarla yapmasını mucip bir mahiyette ise, sigortacı mukaveleyi feshedebilir.

Birinci fıkrada yazılı değişikliği yapan kimse keyfiyeti sekiz gün zarfında sigortacıya bildirmişse sigortacı ihbar tarihinden itibaren sekiz gün içinde fesih hakkını kullanmadığı takdirde sigortanın hükmü devam eder.

Sigorta ettiren kimse değişiklik keyfiyetini sigortacıya ihbar etmediği halde dahi sigortacı vakı değişikliği öğrendikten sonra sekiz gün içinde feshetmez veya sigorta primini tahsil etmek gibi sigorta hükmünün devamına razı olduğunu gösteren bir harekette bulunursa fesih hakkı düşer.

B) Rizikoyu değiştirmemek borcu:

I - Yolculuğun değişmesi:

Madde 1372 – Sigortacı için riziko başlamadan önce mukavelede tesbit edilen yolculuk yerine başka bir yolculuğa başlanırsa, gemi ve navlunun sigortasında

sigortacı her türlü mesuliyetten kurtulur; başka sigortalarda, ancak yolculuk sigortalı tarafından değiştirilmemiş yahut onun talimatı veya muvafakati olmaksızın değiştirilmiş olduğu takdirde diğer yolculuk için rizikoyu yüklenir.

Sigortacı için riziko başlandıktan sonra mukavelede tesbit edilen yolculuk değiştirilirse sigortacı yolculuğun değişmesinden sonra çıkan Kazalardan mesul değildir. Bununla beraber yolculuk sigortalı tarafından değiştirilmemiş yahut onun talimatı veya muvafakati olmaksızın değiştirilmiş yahut da yolun değiştirilmesi zaruret halinden ileri gelmişse sigortacı bu kazalardan mesuldür; meğer ki, bu zaruret hali sigortacının üstüne almadığı bir rizikodan doğmuş olsun.

Başka bir varma limanına gitmeye karar verilip de bu kararın tatbikına geçilince her iki varma limanına giden yollar henüz ayrılmamış olsa bile yolculuk değiştirilmiş sayılır. Bu hüküm gerek 1 ve gerek 2 nci fıkradaki hallere tatbik olunur:

II - Yolculuğun gecikmesi gibi rizikoyu artıran filler:

Madde 1373 – Sigortalının fiili veya talimatı veya muvafakatiyle yolculuğun bağlaması veya bitirilmesi gecikir veya gemi sigorta akdi ile tesbit edilen rotadan ayrılır veya sigorta akdiyle tesbit olunmuş rotaya dahil sayılamıyacak olan bir limana uğrar yahut sigortalı diğer her hangi bir şekilde rizikonun artmasına veya değişmesine sebep olursa ve bilhassa riziko durumu hakkındaki hususi vaatlerini yerine getirmese, rizikonun artmış veya değişmiş olmasından sonra meydana gelen kazadan sigortacı mesul olmaz.

Birinci fıkra hükmü aşağıda yazılı hallerde tatbik olunmaz:

1. Rizikonun artması veya değişmesinin sonraki kaza üzerine hiçbir tesiri olmadığı halin icabından anlaşılırsa;
2. Sigortacı için riziko başladıktan sonra rizikonun artması veya değişmesine bir zaruret hali sebep olmuşsa (Meğer ki, bu zaruret hali sigortacının üstüne almadığı bir rizikodan doğmuş olsun);
3. Kaptan insaniyet düşüncesiyle rotadan ayrılmak mecburiyetinde kalmışsa.

III - Kaptanın şahsının bildirilmesi:

Madde 1374 – Mukavele yapılırken kaptanın ismen gösterilmesi, geminin o kaptan tarafından idaresini vadetme sayılmaz.

IV - Geminin tayini:

1. Geminin değişmesi:

Madde 1375 – Yük sigortasında mallar bu husus için kararlaştırılan gemi ile, taşınmazsa sigortacı hiçbir kazadan mesul olmaz. Bununla beraber sigortacı riziko kendisi için başlandıktan sonra mallar sigortalının talimatı veya muvafakati olmaksızın yahut bir kaza neticesinde, taşımaya tahsis edilen gemiden başka bir surette taşınmasına devam olunursa mukavele hükümlerine göre mesul olur; meğer ki, kaza sigortacının üzerine almadığı bir rizikodan doğmuş olsun.

2. İhbar mükellefiyeti:

Madde 1376 – Taşıyacak gemi veya gemiler gösterilmeksizin (Belli olmıyan veya adı tayin olunmamış gemilerle) yapılan yük sigortasında sigortalı malların hangi gemiye yüklendiğini öğrenir öğrenmez, bunu sigortacıya bildirmekle mükelleftir.

Bu borcun yerine getirilmemesi halinde sigortacı, yüklenmiş malların uğrısıcakları kazaların hiçbirinden mesul olmaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1445 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “sekiz günlük” süre, 1434 üncü maddede yapılan değişikliğe paralel olarak “on güne” çıkarılmıştır. Son fıkrada yer alan “beyan borcu” ise, beyanda bulunmanın hukuki niteliğinin yükümlülük olması yanında beyanla ilgili diğer maddelerde de “beyan yükümlülüğü”nden bahsediliyor olması nedeniyle “beyan yükümlülüğü” şeklinde değiştirilmiştir. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1445 - Sözleşmenin devamı sırasındaki bildirim yükümlülüğünün ihlali, sözleşmenin yapılması sırasındaki beyan yükümlülüğünün ihlali olduğu gibi illiyet ve kusur unsurları da dikkate alınmak suretiyle hüküm altına alınmıştır.

dd) Riziko gerçekleştiğinde

MADDE 1446- (1) Sigorta ettiren, rizikonun gerçekleştiğini öğrenince durumu gecikmeksizin sigortacıya bildirir.

(2) Rizikonun gerçekleştiğine ilişkin bildirim yapılmaması veya geç yapılması, ödenecek tazminatta veya bedelde artışa neden olmuşsa, kusurun ağırlığına göre, tazminattan veya bedelden indirim yoluna gidilir.

(3) Sigortacı rizikonun gerçekleştiğini daha önce fiilen öğrenmişse, ikinci fıkra hükmünden yararlanamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Rizikonun gerçekleşmesi halinde:

Madde 1292 – Sigorta ettiren kimse sigortanın taallük ettiği rizikonun gerçekleştiğini haber aldığı tarihten itibaren beş gün içinde sigortacıya haber vermeye mecburdur. Bu müddet, üçüncü şahsın sigortalıya karşı dava açması halinde sigortacıya sigortalının müdafaasına yardım etmeye mecbur tutan mesuliyet sigor-

alarında sigortalının tebligat üzerine davayı öğrendiği, sigortalının üçüncü kişiye vereceği tazminatın sigortacı tarafından ödenmesine ait mesuliyet sigortalarında ise hakkındaki mahkeme kararının kesinleştiğini sigortalının öğrendiği veya dava olmaksızın yahut dava neticesi beklenmeksizin üçüncü şahsa sigortalının para ödemiş olması halinde parayı ödemiş olduğu tarihten başlar.

Birden çok sigortalarda, sigorta ettiren kimse birinci fıkra muayyen müddet içinde sigortalılardan her birine gerek hasar keyfiyetini ve gerekse aynı menfaat hakkında yaptığı sigorta mukavelelerini bildirmeye mecburdur.

Sigorta ettiren kimse kasten yukarıki fıkralar gereğince ihbarda bulunmamış ise sigorta haklarını zayı eder. Sigorta ettiren kimsenin kusuru halinde, kusurun ağırlığına göre sigortalının ödemekle mükellef olduğu bedel indirilebilir.

C) Rizikonun gerçekleşmesi halinde mükellefiyetler:

I - İhbar mükellefiyeti:

Madde 1377 – Sigorta ettiren veya sigortadan haberi olmak şartıyla, sigortalı bir kazayı öğrenir öğrenmez bunu sigortacıya bildirmekle mükelleftir; bildirmezse sigortacı vaktinde haber verilmesi halinde tazminattan azaltabileceği miktarı, tazminat tutarından indirebilir.

Mesuliyet sigortalarında ihbar mükellefiyeti 1292 nci maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde bildirilen hallerde davayı veya hükmün kesinleştiğini öğrenme yahut parayı ödeme ile başlar.

GEREKÇE

Madde 1446 - Rizikonun gerçekleştiğinin bilinmesinde özellikle tazminat ödeme borçlusu durumundaki sigortacı açısından büyük yarar vardır. Nitekim, 6762 sayılı Kanunun 1292 nci. maddesinde de aynı konu düzenlenmiş ve rizikonun gerçekleştiğini bildirim yükümlülüğü için beş günlük süre öngörülmüştür. Ancak, Tasarın bu maddesi ile beş günlük bildirim süresi kaldırılmış onu yerine “gecikmemek” ifadesi kullanılmıştır. Zira, beş günlük süre bazı sigortalar için çok kısa olabileceği gibi bazı sigortalar için de fazla olabilir. Halbuki “gecikmeksizin” ifadesi öncelikle hemen bildirme esasını getirir. Ayrıca, sübjektif ve objektif duruma göre hakime bir takdir hakkı tanır, daha esnekler. Diğer taraftan mevcut düzenlemeden farklı olarak bu madde ile, Tasarının genelinde olduğu gibi yükümlülüğünün ihlalinde illiyette yer verilmiştir. Buna göre, ihlal ödenecek tazminat miktarında etkili olmamışsa sigortalının sorumluluğunun tamamen ortadan kalmasından veya azalmasından bahsedilemez. Maddede kusur, kastı da kapsayacak şekilde geniş anlamda kullanılmıştır. Bu noktada, kasti olarak bildirim yükümlülüğü ihlal edilmişse, yine tazminattan indirim yapılacaktır. Ancak, indirim kusurun ağırlığına göre olacağından, somut olaya göre sigortalının tazminat ödeme borcu tamamen de ortadan kalkabilecektir.

c) Bilgi verme ve araştırma yapılmasına izin verme yükümlülüğü

MADDE 1447- (1) Sigorta ettiren, rizikonun gerçekleşmesinden sonra, sözleşme uyarınca veya sigortalının istemi üzerine, rizikonun

veya tazminatın kapsamının belirlenmesinde gerekli ve sigorta ettirenden beklenebilecek olan her türlü bilgi ile belgeyi sigortacıya makul bir süre içinde sağlamak zorundadır. Ayrıca, sigorta ettiren, aldığı bilgi ve belgenin niteliğine göre, rizikonun gerçekleştiği veya diğer ilgili yerlerde sigortacının inceleme yapmasına izin vermekle ve kendisinden beklenen uygun önlemleri almakla yükümlüdür.

(2) Bu yükümlülüğün ihlal edilmesi sebebiyle ödenecek tutar artarsa, kusurun ağırlığına göre tazminattan indirim yapılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur.)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1447 - Sigorta bir zenginleşme aracı olmadığından sigortacı gerçek zararı ödemelidir. İyi niyet ve azami güven esasına dayanan sigortada sigortacının, riziko gerçekleştiğinde sorumluluğunun doğru olmadığını, doğmuşsa kapsam ve sınırını belirleyebilmesi için rizikoyla ilgili tüm bilgilere sahip olması gerekir. Bu nedenle sigortacı, sigorta ile ilgili olan kimselerden riziko ile ilgili her türlü bilgiyi talep edebilmeli ve rizikonun gerçekleştiği yerlerde gereken incelemeleri yapabilmelidir. Nitekim, bir çok sigorta genel şartlarında bu husus açık olarak düzenlenmiştir.

Bu yükümlülüğün ihlali ise maddede ayrıca düzenlenmiştir. Buna göre, kusurun ağırlığına göre ve ödenecek tazminata yaptığı etkiye göre sigorta tazminatından indirim yapılabilmektedir.

d) Zararı önleme, azaltma ve sigortacının rücu haklarını koruma yükümlülüğü

MADDE 1448- (1) Sigorta ettiren, rizikonun gerçekleştiği veya gerçekleşme ihtimalinin yüksek olduğu durumlarda, zararın önlenmesi, azaltılması, artmasına engel olunması veya sigortacının üçüncü kişilere olan rücu haklarının korunabilmesi için, imkânlar ölçüsünde önlemler almakla yükümlüdür. Sigorta ettiren, sigortacının bu konudaki talimatlarına olabildiğince uymak zorundadır. Birden çok sigortacının varlığı ve bunların birbirlerine aykırı talimatlar vermeleri hâlinde, sigorta ettiren, bu talimatlardan zararın azaltılması ve rücu haklarının korunması bakımından en uygun olanını dikkate alır.

(2) Bu yükümlülüğe aykırılık sigortacı aleyhine bir durum yaratmışsa, kusurun ağırlığına göre tazminattan indirim yapılır.

(3) Sigortacı sigorta ettirenin birinci fıkra gereğince yaptığı makul giderleri, bunlar faydasız kalmış olsalar bile, sigorta tazminatından veya bedelinden ayrı olarak tazmin etmekle yükümlüdür. Eksik sigortanın yapıldığı hâllerde 1462 nci madde hükmü kıyas yoluyla uygulanır.

(4) Sigortacı, sigorta ettirenin istemi üzerine giderlerin karşılanması amacıyla gerekli tutarı avans olarak ödemek zorundadır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Koruma tedbirleri:

Madde 1293 – Sigorta ettiren kimse zararı önlemeye, azaltmaya ve hafifletmeye yarıyacak tedbirleri almakla mükelleftir. Alınan tedbirlerden doğan masraflar bu tedbirler faydasız kalmış olsa bile sigortacı tarafından ödenmek lazımdır; şu kadar ki; sigorta, menfaat değerinin tamamına taallük etmiyorsa vakı masraflar ancak sigorta bedelinin menfaat değerinin tamamına olan nispetine göre ödenir.

1292 nci maddenin son fıkrası hükmü burada da tatbik olunur.

II - Koruma tedbirleri:

Madde 1378 – Bir kaza vukuunda sigortalı, gerek sigorta ettirilmiş şeyleri kurtarmak ve gerekse daha büyük zarara meydan vermemek için mümkün olan gerekli tedbirleri almakla mükelleftir. Bununla beraber imkan varsa, lazım olan tedbirler için önceden sigortacıya danışmaya mecburdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1448 - 6762 sayılı Kanunun koruma tedbirlerini düzenleyen 1293 üncü maddesi temelde korunmuş ancak, uygulamada karşılaşılan sorunları giderebilmek amacıyla biraz daha genişletilmiştir. Öncelikle, yükümlülük sadece rizikonun gerçekleştiği dönemde değil, gerçekleşme ihtimalinin yüksek olduğu dönem için de öngörülmüştür. Zira, bu maddenin amacı, zararın artması yanında zararın oluşmasına da engel olmaktır. Kişi kendisini tehlikelerden korumak için sigortaya başvurur. Yoksa tehlike istenilen bir durum değildir. Bu nedenle, sigorta ettiren, sigortasını yaptırmış olsa bile ihmalkar davranmamalı, rizikonun doğmaması veya doğmuşsa da zararın artmasını önleyici her türlü tedbiri almalıdır. Diğer

taftan, prim hesabı gerçekleşen olaylara göre, diğer bir ifade ile “hasar/prim” oranına göre belirlendiğinden, sigortacı bir dönem içinde ne kadar az tazminat ödemişse bir sonraki dönem için sigorta ettirenlerin ödeyeceği prim de o oranda daha az olacaktır.

Maddeden beklenen amacın tam gerçekleşebilmesi amacıyla sigorta ettirene, olabildiğince sigortacı tarafından verilen talimata uyma zorunluluğu getirilmiştir. Ancak, sigorta ettiren tarafında alınacak önlemler veya uyulacak talimatlar imkân dahilinde ve makul olanlardır. Yoksa hiçbir kimseden, kendisini zora ya da hayatını tehlikeye atacak bir önlem alması beklenemez.

e) Sözleşmede öngörülen yükümlülüklerin ihlali

MADDE 1449- (1) Sigortacıya karşı yerine getirilmesi gereken ve sözleşmeden doğan bir yükümlülüğün ihlali hâlinde, bu Kanunda ve diğer kanunlarda yer alan özel düzenlemeler hariç olmak üzere, sigortacının sözleşmeyi kısmen veya tamamen feshederek ifadan kurtulabileceğine ilişkin hükümler, ihlalde kusur bulunmaması hâlinde sonuç doğurmaz.

(2) İhlal kusura dayandığı takdirde, durumun öğrenildiği tarihten itibaren bir ay içinde kullanılmayan fesih hakkı düşer; meğerki, Kanun farklı bir süre öngörmüş olsun.

(3) Sigortacı ihlalin, rizikonun gerçekleşmesine ve sigortacının yerine getirmesi gereken edimin kapsamına etki etmediği durumlarda, sözleşmeyi feshedemez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1449 - Madde, sözleşmeden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmemesine ilişkin genel bir düzenleme mahiyetindedir. Her ne kadar Tasarıda bazı özel yükümlülük ihlalleri düzenlenmişse de, sigorta ettiren açısından, Tasarıda öngörülenlerin dışında uygulamada veya sigorta genel şartları ile ortaya çıkabilecek yükümlülükler de olabilir. Bu gibi hallerde, Tasarının genel mahiyetine uygun olarak, yükümlülük ihlalinin kusura dayanmaması ve ihlal ile gerçekleşen riziko arasında illiyet olmaması halinde sözleşmenin feshedilemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

B) Kanun hükümlerinin uygulama alanı

MADDE 1450- (1) Sosyal güvenlik kurumları ile yapılan sözleşmeler hakkında, kendi kanunlarında aksine hüküm bulunmadıkça, bu Kanun hükümleri uygulanmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1450 - Madde kanun hükümlerinin uygulama alanı ile ilgilidir. En geniş anlamıyla sigorta, sosyal güvenliğin bir parçasını oluşturan sosyal sigortaları ve özel sigortaları ifade eder. Ancak, özel sigortalar ile toplumun kendisine özel bir önem bağladığı ve kişilere sosyal riskler karşısında geliri ne olursa olsun ekonomik güvence sağlamayan sosyal güvenlik sistemi birbirinden farklı esaslar üzerine kurulmuştur. Bu nedenle de sosyal güvenlik kurumları ile yapılan sözleşmeler bu Kanun kapsamı dışında bırakılmıştır.

C) Sigorta sözleşmeleri hakkında uygulanacak hükümler

MADDE 1451- (1) Bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde sigorta sözleşmesi hakkında Türk Borçlar Kanunu hükümleri uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Tatbik olunacak hükümler ve amir hükümler:

Madde 1264 /1– *Bu kitapta hüküm bulunmadıkça sigorta mukavelesi hakkında Borçlar Kanunu hükümleri tatbik olunur.*

GEREKÇE

Madde 1451 - Madde ile sigorta sözleşmesi hakkında 6762 sayılı Kanununda hüküm bulunmayan hallerde Borçlar Kanununun hükümlerinin uygulanacağı düzenlenmiştir. 6762 sayılı Kanununun 1264 üncü maddesinin birinci fıkrasında farklı olarak, sigorta sözleşmesine uygulanacak hükümler yönünden Borçlar Kanununun önüne Türk Ticaret Kanununun diğer kısımlarında yer alan hükümleri getirilmiştir. Mevcut hüküm “Bu kitapta hüküm bulunmadıkça sigorta sözleşmesi hakkında Borçlar Kanununun hükümleri tatbik olunur” şeklindedir. Her ne kadar sigorta hukukundaki boşlukları dolduracak hükümlerin çok büyük kısmı Borçlar Kanununda yer almaktaysa da, Türk Ticaret Kanununun çerçevesinde ticarî bir iş olan sigortacılık hakkında, bu kısımda hüküm bulunmayan hallerde uygulanması gereken hükümlerin teknik olarak Borç Kanunundan önce Ticaret Kanununu diğer hükümleri olması gerektiğinden bahisle bu madde ile mevcut duruma göre farklılık yaratılmıştır.

D) Koruyucu hükümler

MADDE 1452- (1) 1404 ve 1408 inci madde hükümleriyle 1429 uncu maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı sözleşmeler geçersizdir.

(2) 1418 ve 1420 nci maddeler ile 1430 uncu maddenin ikinci fıkrası hükmüne aykırı sözleşme şartları geçersizdir.

(3) 1405, 1409, 1413 ilâ 1417, 1419, 1421, 1422 ilâ 1426 ncı maddeler, 1427 nci maddenin ikinci ilâ beşinci fıkraları, 1428 inci madde, 1430 uncu maddenin birinci ve üçüncü fıkraları, 1431 inci maddenin birinci, ikinci ve dördüncü fıkraları ve 1433 ilâ 1449 uncu madde hükümleri, sigorta ettiren, sigortalı ve lehtar aleyhine değiştirilemez; değiştirilirse bu Kanun hükümleri uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Tatbik olunacak hükümler ve amir hükümler:

Madde 1264 – Bu kitapta hüküm bulunmadıkça sigorta mukavelesi hakkında Borçlar Kanunu hükümleri tatbik olunur.

1269, 1274, 1277, 1279, 1286, 1321, 1333, 1339, 1341, 1344 ve 1346 ncı maddelerle 1304 üncü maddenin 2 nci fıkrası hükümlerine aykırı olan mukaveleler batıldır.

(Değişik: 12/10/1983 - 2915/1 md.) 1270 inci maddenin 2 nci fıkrası, 1273, 1275 inci maddelerle 1278 inci maddenin ikinci cümlesi, 1283, 1284, 1285, 1289 uncu maddelerle 1292 nci maddenin son fıkrası, 1301 inci madde ile 1312 nci maddenin 2 nci fıkrası, 1315, son fıkrası hariç 1332 nci maddelerle 1345 inci maddenin 2 nci fıkrası, 1350 nci maddenin 2 nci fıkrası, 1361, 1362 nci maddelerle 1365 inci maddenin 2 nci fıkrası, 1366 ncı maddenin 2 nci fıkrası, 1367, 1368, 1369, 1395, 1396, 1397, 1399, 1400, 1401, 1420 ila 1430 ve 1453 ila 1459 uncu maddeler hükümlerine aykırı olan mukavele şartları hükümsüzdür.

1265, 1266, 1280 inci maddelerle 1281 inci maddenin son fıkrası 1287 inci madde, 1288 inci maddenin ikinci fıkrası, 1290, 1291, 1292 nci maddenin birinci fıkrası, 1293, 1295 inci maddelerle 1297 nci maddenin 1 inci fıkrası, 1298, 1299, 1300, 1302, 1306, 1314, 1317, 1318, 1324 ila 1329, 1331 inci maddelerle 1332 nci maddenin son fıkrası, 1334 üncü maddenin 2 ve 3 üncü fıkraları 1336 ncı maddenin ikinci fıkrası, 1338 inci maddenin 1 inci cümlesi hükümleriyle 1371 inci maddenin 3 üncü fıkrası, 1441 inci maddenin birinci fıkrası hükmü, sigorta ettiren kimsenin zararına olarak mukavele ile değiştirilemez. Değiştirilirse kanun hükümleri re'sen tatbik olunur.

Diğer kanunlardaki sigortalara mütaallik amir hükümler mahfuzdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1452 - Sigortalı lehine yorumun esas olduğu ve azami güven esası üzerine kurulu olan sigortacılıkta, sigortacılara nazaran daha güçsüz durumda bulunan sigortalıların korunması gerekir. Bu nedenle, sigorta ilişkilerinde emniyeti sağlayan, sigortalıların haklı çıkarlarını koruyan tek taraflı veya iki taraflı emredici hükümlere diğer hukuk dallarından fazla nispette yer verilmiş ve bu hükümlere aykırılık halleri çeşitli şekillerde müeyyidelendirilmiştir.

İKİNCİ KISIM

Sigorta Türlerine İlişkin Özel Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Zarar Sigortaları

A) Mal sigortaları

I - Menfaat ve kapsam

1. Genel olarak

MADDE 1453- (1) Rizikonun gerçekleşmemesinde menfaati bulunanlar, bu menfaatlerini mal sigortası ile teminat altına alabilirler.

(2) Rizikonun gerçekleşmesi sonucu doğan kazanç kaybı ile sigorta edilen malın ayıbından doğan hasarlar, aksine sözleşme yoksa, sigorta kapsamında değildir. Mal bağlamında kazancın, makul sınırı aşan kısmı sigorta edilemez.

(3) Mal sigortası niteliğindeki grup sigortalarında; mal girmesi veya çıkması sebebiyle mal topluluğunda değişiklikler meydana gelmiş olsa bile, sözleşme bütün hükümleriyle geçerlidir.

(4) Mal topluluğu için yapılan mal sigortası, topluluğa dâhil münferit parçaları da kapsar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Sigorta edilen menfaat:

I - Menfaat sahibi:

Madde 1269 – Bir malı muayyen rizikolara karşı temin etmekte para ile ölçülebilecek bir menfaati olan malik, malikin adi veya rehinli alacaklısı, malın muhafazasından dolayı malikine karşı mesul olan acenta, kiracı, komüsyoncu ve diğer

kimseler, malın muhafazasında hakikaten menfaatli olan kimseler yahut bunların kanuni temsilcileri, bu menfaati sigorta ettirebilirler.

III - Alacaklının menfaati:

1. Acze karşı sigorta:

Madde 1272 – Bir alacaklı alacağını, borçlunun aczi rizikosuna karşı sigorta ettirebilir. Bu takdirde aksine mukavele yoksa sigortacı, ilk önce borçlunun mallarına müracaatla bunları sattırarak alacağını tahsil etmesini sigorta ettiren alacaklıdan isteyebilir.

b) Teminatın kafi olmaması halinde:

Madde 1274 – Sigorta olunan şeye hakkı taallük eden alacaklıların imtiyaz dereceleri birbirinden farklı ise bu şeyin değeri imtiyaz derecesi sonradan gelen alacaklının alacağını ifaya kafi olmadığı nispette bu alacaklı o şeyi sigorta ettiremez.

2. Umulan karın sigorta ettirilmesi halinde:

Madde 1284 – Bir maldan elde edilmesi umulan karın makul haddi aşan kısmı, sigorta edilemez.

A) Menfaat:

I - Umumi olarak:

Madde 1339 – Geminin veya yükün denizcilik rizikolarını salimen geçirmesinde para ile ölçülebilir bir menfaati olan kimse bu menfaatini sigorta ettirebilir.

II - Mevzuu:

1. Münferit menfaatler:

Madde 1340 – Sigorta ettirilebilen menfaatler bilhassa aşağıda yazılı mevzulara taallük edenlerdir:

1. Gemi;
 2. Yapılmakta olan gemi;
 3. Navlun ve yolcu taşıma ücretinden doğan alacaklar;
 4. Yük;
 5. Deniz ödöncü paraları;
 6. Müşterek ve hususi avarya paralarıyla ödetilmeleri için gemi, navlun, yolcu taşıma ücreti veyahut yükün karşılık teşkil ettiği diğer alacaklar;
 7. Yükün gönderildiği yere ulaşmasıyla elde edileceği umulan kar;
 8. Kazanılacak komisyon;
 9. Sigortacının üzerine aldığı riziko.
- Bunlardan birinin sigorta ettirilmesiyle diğerleri sigorta ettirilmiş sayılmaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

GEREKÇE

Madde 1453 - Maddede öncelikle sigortanın konusunun para ile ölçülebilen menfaat olduğu belirtilmek suretiyle “menfaati olan kimselerin” sigorta yaptırabileceği hususu da kendiliğinden düzenlenmiştir. Ayrıca, mal topluluğu sigortalılarına ilişkin düzenlemelere de maddede yer verilmiş, grup sigortalılarında olduğu gibi mal topluluğundaki meydana gelen değişiklikler de sözleşmenin geçerli olduğu ifade edilmiştir. Kar sigortası ile kar sigortasının sınırlarına ilişkin mevcut düzenleme ise bu Tasarıda da korunmuştur.

2. Başkası lehine sigorta

MADDE 1454- (1) Sigorta ettiren, üçüncü bir kişinin menfaatini, onun adını belirterek veya belirtmeyerek, sigorta ettirebilir. Sigorta sözleşmesinden doğan haklar sigortalıya aittir. Sigortalı, aksine sözleşme yoksa, sigorta tazminatının ödenmesini sigortacıdan isteyebilir ve onu dava edebilir.

(2) Üçüncü kişinin adının belirtildiği durumlarda, tereddüt hâlinde, sigorta ettirenin, üçüncü kişinin temsilcisi olarak değil, kendi adına fakat üçüncü kişi lehine hareket ettiği kabul edilir.

(3) Sözleşmede, sigortanın kimin menfaati için yaptırıldığı açık da bırakılabilir. “Kimin olursa onun lehine” yapılan böyle bir sigortanın, üçüncü kişi lehine yaptırıldığı anlaşılırsa, ikinci fıkra hükmü uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Diğer bir kimsenin nam ve hesabına yapılan sigorta:

1. Umumi olarak:

Madde 1270 – Bir kimse diğer bir kimsenin nam ve hesabına dahi sigorta akdedebilir; şu kadar ki; o kimse, nam ve hesabına hareket ettiği kimseyi temsile salahiyyetli değilse sigorta priminden dolayı bizzat mesul olur.

Nam ve hesabına sigorta mukavelesi yapılan kimse rizikonun gerçekleşmesinden önce veya sonra icazet verirse sigortadan faydalanır.

Diğer bir kimsenin nam ve hesabına yapıldığı, mukavele şartlarından anlaşılmıyan bir sigorta mukavelesi bunu yapmış olan kimsenin nam ve hesabına yapılmış sayılır.

B) Başkası hesabına sigortada:

I - Sigortalının hakları:

Madde 1445 – Başkası hesabına yapılan sigortada sigorta mukavelesinden doğan haklar sigortalıya aittir. Bununla beraber poliçenin verilmesini, ancak sigorta ettiren isteyebilir.

Sigortalı, sigorta ettirenin muvafakati olmaksızın ancak poliçe elinde bulunduğu takdirde hakları üzerinde tasarruf edebileceği gibi bu hakları mahkemede iddia edebilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1454 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “duraksama” ibaresi “tereddüt”, üçüncü fıkrasında yer alan “ilgilisinin” ifadesi ikinci fıkrada yer alan düzenleme de dikkate alınarak “üçüncü kişi lehine” şeklinde değiştirilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1454 - Sigorta sözleşmesi, iki taraflı bir işlemdir. Ancak, taraflar yaptıkları sözleşme ile borcun alacaklıya değil de üçüncü kişiye ifasını kararlaştırabilir. Bu durumda başkası lehine sigortadan bahsedilir. Borçlar Kanununun 111 ve 112 nci maddelerinde düzenlenen üçüncü şahıs lehine sözleşmenin bir uygulaması niteliğindeki başkası hesabına sigortada sigortadan doğan haklar sigortalıya aittir. Ancak, Borçlar Kanununun istisna gördüğü tam üçüncü şahıs lehine sözleşmeler 6762 sayılı Kanunda hayat sigortaları için açıkça kural hale getirilmişken diğer sigortalar için bu yönde belirleyici bir hükme yer verilmiştir. Sadece denizcilik rizikolarına karşı sigortada, 6762 sayılı Kanunun 1445 inci maddesinin ikinci fıkrasında sigorta poliçesinin sigortalının elinde olması kaydıyla sigortalının sözleşmeden doğan hakları üzerinde tasarrufta bulunabileceği ve bu hakları mahkemede iddia edebileceği hükme bağlanmıştır. Bu noktada, poliçenin sigortalıya verilip verilmemesine göre sözleşmenin tam veya eksik üçüncü şahıs olduğu tayin edilmektedir. Taslağın bu maddesi ile, sigortalar arasında herhangi ayırım yapılmaksızın, sigorta sözleşmesinin, kural olarak tam üçüncü şahıs lehine sözleşme düzenlenmiştir. Diğer taraftan, Borçlar Kanununun 11 inci maddesine göre tam üçüncü şahıs lehine sözleşme, taraf iradelerine ya da örf adete uygun düştüğü taktirde mümkün olmaktadır. Sigorta sözleşmesinin teminat sağlama, kişiyi uğradığı tehlikenin zararlarından koruma amaçları göz önünde bulundurulduğunda, taraf iradelerinin de tam üçüncü şahıs lehine sözleşme yönünde olduğunun kabulü gerekir. Diğer taraftan 6762 sayılı Kanunun 1270 inci maddesinin son fıkrası da Tasarıda korunmuştur.

3. Müşterek menfaatlerin sigortası

MADDE 1455- (1) Bir malın veya o mala ilişkin bir hakkın yalnız bir kısmında menfaat sahibi olan kişi, kendisine ait kısımdan fazlasını da sigorta ettirmişse, sigortanın bu fazlaya ilişkin kısmı, sigorta ettirenle aynı menfaati olanlar lehine yapılmış sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - Müşterek menfaatlerin sigortası:

Madde 1275 – Bir malın veya o mala mütaallik bir hakkın yalnız bir kısmında menfaat sahibi olan kimse kendisine ait olan kısmından fazlasını da sigorta ettirmişse sigortanın bu fazlaya ait kısmı onda ilgisi olanlar hesabına yapılmış sayılır.

GEREKÇE

Madde 1455 - 6762 sayılı Kanununun 1275 inci maddesi, kapsamı biraz daraltılmak suretiyle, Tasarının bu maddesiyle korunmuştur. Sigorta ettirenin menfaatinden fazlasını için sigorta yaptırdığı durumlarda aşan kısmı sadece sigorta ettirenin aynı türdeki menfaat sahibi için olacağı kabul edilmiştir.

4. Menfaat üzerinde sınırlamalar

a) Sınırlı ayni hak

MADDE 1456- (1) Sınırlı ayni hak ile takyit edilmiş bir mal üzerindeki, malike ait menfaat sigortalandığı takdirde, kanunda aksi öngörülmemişse, sınırlı ayni hak sahibinin hakkı sigorta tazminatı üzerinde de devam eder.

(2) Sigortacıya, mal üzerinde sınırlı ayni hak bulunduğu bildirildiği takdirde, ayni hak sahiplerinin izni bulunmadıkça, sigortacı sigorta tazminatını sigortalıya ödeyemez. Ayni hakkın sicille alenileştiği veya sigortacının bunu bildiği durumlarda bildirim gerek yoktur. Sigortalı menfaate konu malın tamiri veya eski hâline getirilmesi amacıyla ve teminat gösterilmesi şartıyla, tazminat sigortalıya ödenebilir.

(3) İkinci fıkra hükmüne aykırı hareket eden sigortacı, sınırlı ayni hak sahipleri ödemeye sonradan yazılı onay verdikleri takdirde, bunlara karşı sorumluluktan kurtulur.

(4) Sigortacı, sigorta ettirenin prim ödeme borcunda temerrüde düştüğünü ve prim farkı istemi dolayısıyla sigorta ettirene ihtarda bulunduğunu, ayni hakkını kendisine bildirmiş olan ve kendisi tarafından bilinen ayni hak sahiplerine de bildirir.

(5) Sigorta ettiren veya sigortacı tarafından sözleşme feshedildiğinde veya sözleşmeden cayıldığında; sigortacı, fesih veya cayma bildirimini kendisi tarafından yapılmışsa, söz konusu bildirim tarihinden, diğer hâllerde sözleşmenin sona ermesinden itibaren, onbeş

gün içinde, durumu sınırlı aynı hak sahiplerine bildirir. Sigorta sözleşmesi, aynı hak sahipleri yönünden sözleşmenin sona ermesinden itibaren onbeş gün süre ile geçerli olur. Durumu öğrenen aynı hak sahibi, bu onbeş gün içinde sözleşmeye devam edeceğini sigortacıya bildirmedikçe, sigorta sözleşmesi, aynı hak sahibi için de geçersiz hâle gelir. Aynı hak sahibi sözleşmeye devam etmek isterse, sigortacı haklı bir neden olmadığı sürece bu istemi reddedemez.

(6) Sigortacı, istem üzerine, sınırlı aynı hak sahibi olduğunu bildiren kişiye sigorta koruması ile sigorta bedelinin miktarı hakkında bilgi verir.

(7) Hak sahipliğini sigortacıya bildiren sınırlı aynı hak sahibi hakkında da 1416 ncı madde uygulanır.

(8) Bu madde hükümleri sigorta ettiren lehine kurulmuş sınırlı aynı haklar için uygulanmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1456 - Tasarının bu maddesi ile, üzerinde sınırlı aynı hak bulunan malların sigorta edilmeleri halinde, aynı hakkın mal yerine geçen sigorta bedelini kapsayacağı ilkesi kabul edilmiştir. Aslında bu madde, Medeni Kanunun taşınmaz mal rehni ve Deniz Ticareti Kanununun gemi ipoteği için koyduğu prensibin genişletilmiş bir şeklidir.

b) Haciz

MADDE 1457- (1) Sigortalı mal haczedilirse, sigortacı, zamanında bilgilendirilmek şartıyla, sigorta tazminatını icra müdürlüğüne ödeyerek borcundan kurtulur. Bir malın haczinde, icra memuru, borçludan söz konusu malların sigortalı olup olmadığını, sigortalı ise, hangi sigortacı tarafından sigorta edildiğini sorar; haczedilen malın sigortalı olduğunu öğrendikten sonra, sigorta tazminatının diğer bir bildirim kadar ancak icra müdürlüğüne ödenilmesiyle borçtan kurtulacağını sigortacıya ihtar eder.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1457 - Üzerinde sınırlı aynı hak olan malın sigortalanmasında olduğu gibi, sigortalı malın haczedilmesinde de, haciz hakkı sahibinin korunması gerekir. Bu nedenle hacizli malın zarar uğraması halinde sigorta tazminatının icra müdürlüğüne ödenmesi öngörülmüştür. Diğer taraftan, sigortacı sözleşme süresi boyunca sigortalı mal üzerinde haciz olup olmadığını bilemeyeceğinden veya sürekli olarak bu durumu kontrol edemeyeceğinden icra memuruna haciz sırasında borçluya malın sigortalı olup olmadığını, sigortalı ise hangi sigorta şirketine sigortalatıldığını sorma yükümlülüğü getirilmiştir.

II - Geçmiş etkili sigorta

MADDE 1458- (1) Sigorta, sigorta koruması sözleşmenin yapılmasından önceki bir tarihten itibaren sağlanacak şekilde yapılabilir. Ancak, rizikonun gerçekleştiği veya gerçekleşme ihtimalinin ortadan kalkmış olduğu, sözleşmenin yapılması sırasında, sigortacı ile sigorta ettiren ve sigortadan haberi olmak şartıyla, sigortalı tarafından biliniyorsa sözleşme geçersizdir. Rizikonun gerçekleştiği veya gerçekleşme ihtimalinin ortadan kalktığından sigorta ettiren veya sigortalı tarafından biliniyor sigortacı tarafından bilinmediği durumlarda, sigortacı sözleşme ile bağlı olmamakla birlikte, ödenmesi gereken primin tamamına hak kazanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**II - Rizikonun gerçekleşmiş olması:****1. Mukavelenin yapıldığı sırada:**

Madde 1279 – Mukavelenin yapıldığı sırada sigorta ettiren veya sigortadan faydalanan kimse, rizikonun gerçekleşmiş olduğunu yahut sigortacı rizikonun gerçekleşmesi imkanı kalmadığını bilmekte iseler sigorta mukavelesi hükümsüzdür; şu kadar ki; birinci halde sigortacı sigorta primini isteyebilir.

B) Rizikonun gerçekleşmiş olması:

Madde 1344 – Sigortacı tarafından tazmin edilecek zararların meydana gelmesi imkanı mukavelenin yapıldığı sırada ortadan kalkmış yahut bu anda zarar zaten meydana gelmiş olsa bile sigorta mukavelesi muteberdir; şu kadar ki; taraflar durumu biliyorsa mukavele hükümsüzdür.

Tazmin olunacak zararın meydana gelmesi imkanının ortadan kalkmış olduğuna yalnız sigortacı yahut zararın zaten meydana gelmiş olduğunu yalnız sigorta ettiren bildiği takdirde mukavele durumu bilmiyen tarafı bağlamaz. İkinci halde sigortacı mukavelenin kendisini bağlamıyacağını ileri sürse bile primin tamamını isteyebilir.

Mukavelenin sigorta ettiren için bir temsilci tarafından yapılması halinde 1363 üncü maddenin 2 nci fıkrasının hükmü, başkası hesabına sigorta halinde 1364 üncü madde hükmü ve gemi, navlun ve yük gibi birden çok konunun veya bir konuyu teşkil eden eşyanın toptan sigortası halinde 1367 nci madde hükmü tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1458 - Geçmişe etkili sigorta 6762 sayılı Kanunun 1279 uncu maddesinde düzenlenmiştir. Ancak, bu düzenlemede tersten gelen bir yaklaşımla hangi hallerde geçmişe dönük sigorta yapılamayacağı belirtildiğinden, Tasarının bu maddesinde öncelikle sigortacının sorumluluğunun sözleşmenin yapıldığı tarihten önceki bir zamanda da başlayabileceği açıklanmıştır. Daha çok nakliyat sigortalarında rastlanılan bu durumun maddede belirtilen hallerde diğer sigortalar için de uygulanabilmesi mümkündür. Mevcut düzenlemeden farklı olarak maddede, “sigortadan faydalanan” ifadesi yerine sigorta terminolojisine uygun olarak “sigortalı” ifadesine yer verilmiştir. Ayrıca, sigortalının bilgisi ile sözleşmenin hükümsüz kılınması, sigortalının sözleşmenin varlığından haberdar olması şartına bağlanmıştır. Zira, sigortalı sözleşmenin tarafı olmadığından, gerçekleşen riziko ile ilgili bir sözleşmenin yapılmış olup olmadığını bilemeyebilir. Dolayısıyla, rizikonun gerçekleştiğinden haberdar olan sigortalı sözleşmeden haberdar değilse, sadece onun bilgisi nedeniyle sözleşmenin hükümsüz olmasından ve sigortacının primin tamamına hak kazanmasından bahsedilemeyecektir.

III - Tazminat ilkesi

1. Genel olarak

MADDE 1459- (1) Sigortacı, sigortalının uğradığı zararı tazmin eder.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**C) Tazminat esası:****I - Aşkın sigorta:****1. Umumi olarak:**

Madde 1283 – Sigortacı, sigorta ettiren veya sigortadan faydalanan kimsenin ancak hakikaten uğradığı zararı tazmine mecburdur. Sigorta bedeli sigorta olunan menfaatin değerini aşarsa sigortanın bu değeri aşan kısmı batıldır. Bu sebeple sigorta bedeli indirilir, sigorta priminin dahi ona tekabül eden kısmı indirilir ve primin fazla tahsil edilen kısmı geri verilir; şu kadar ki; menfaat değeri tarafların rey birliği ile seçtikleri bilir kişiler tarafından önceden takdir ve tahmin edilmiş ve taraflarca kabul olunmuşsa sigortacı bu değere itiraz edemez.

GEREKÇE

Madde 1459 - Sigorta zenginleşme aracı olmadığından, sigortacı gerçekten uğranılan zararı tazmin eder. Sigortacılığın en temel prensibi olan bu durum 6762 sayılı Kanununun 1283 üncü maddesinde olduğu gibi bu madde ile de açıkça hüküm altına alınmıştır.

2. Sigorta değeri

MADDE 1460- (1) Sigorta değeri sigorta olunan menfaatin tam değeridir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**C) Sigorta değeri:****I - Aşkın sigorta:**

Madde 1345 – Sigorta olunan menfaatin tam değeri sigorta değeridir. Sigorta bedeli, sigorta değerini aşamaz.

GEREKÇE

Madde 1460 - Mevcut durumda, mal sigortalarına ilişkin olarak çeşitli maddelerde sigorta değerinden bahsedilmiş olmakla birlikte bir tanımlama yapılmamış, buna karşın denizcilik rizikolarına karşı sigortada da sigorta değerinin tanımı verilmiştir. Sigorta değeri kavramı zarar sigortalarında oldukça önemlidir. Zira, aşkın sigorta, eksik sigorta, birden çok sigorta ve en önemlisi sigortacının sorumluluğunu sigorta değeri üzerine kuruludur. Bu nedenle, Tasarıda sigorta değerinin tanımının verilmesi gerekli görülmüştür. Tanım da ise, denizcilik rizikolarına karşı sigortadaki düzenleme esas alınmıştır. Düzenlemeye göre, ister sözleşmenin yapılmasında isterse sözleşmenin devamında veya riziko gerçekleştiğinde sigorta değeri o andaki menfaatin tam değeridir.

3. Sigorta bedeli

MADDE 1461- (1) Sigortacının sorumluluğu sigorta bedeli ile sınırlıdır. Sigorta bedeli, rizikonun gerçekleştiği andaki sigortalı menfaatin değerini aşsa bile, sigortacı uğranılan zarardan fazlasını ödemez.

(2) Aynen tazmini öngören yeni değer sigortaları hakkında birinci fıkra hükmü uygulanmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

E) Sigortacının sigorta bedelini ödeme borcu:

I - Borcun şümulü ve muaccel olma zamanı:

1. Umumi olarak:

Madde 1299 – Sigorta bedelini ödeme borcu, karada ve iç sularda taşıma rizikolarına ait sigortalar dahil, bütün mal sigortalarında, rizikonun gerçekleştiğini sigortacıya ihbar borcunun 1292 nci madde hükmünce doğduğu tarihten muaccel olur.

Tazmini lazımgelen sigorta bedeli, sigorta olunan menfaatin rizikonun gerçekleştiği zamandaki değerine göre tesbit olunur. Bu değer sigorta bedelini aşarsa sigorta olunan mal tamamen telef olduğu takdirde sigorta bedelinin ödenmesi lazımdır.

Kısmen telef halinde tazminat miktarı, aksine mukavele yoksa, sigorta bedelinin malın değerinin tamamına olan nispetine göre tayin olunur.

2. Değerin ispatı:

Madde 1300 – Sigorta edilen malın değeri poliçede gösterilmemiş ise sigorta ettiren kimse, bu malın rizikonun gerçekleştiği andaki değerini ispata mecburdur.

Sigorta edilen malın değerinin poliçede gösterilenden az olduğunu iddia eden sigortacı, bunu ispata mecburdur; 1283 üncü madde hükmü mahfuzdur.

Değer hakkında taraflar her türlü delil gösterebilecekleri gibi mahkeme dahi toplanmış delillerle edindiği kanaatini kuvvetlendirmek için taraflardan birisine re'sen yemin ettirebilir.

Madde 1307/2- Sigortalı bir binanın yanmasından doğan hasar, bedelinin ödenmesi suretiyle tazmin olunur. Tamamen veya kısmen yanan binanın yeniden inşası veya tamiri kararlaştırılmış ise taraflarca rey birliğiyle ve uzlaşmadıkları takdirde mahkemece tayin olunan müddet içinde, masraflar sigortacı tarafından verilmek şartıyla, sigorta ettiren kimse binayı inşa veya tamir ettirmeye mecburdur. Bu suretle sigortacı inşa veya tamir masrafları olarak ödemeye mecbur olduğu paranın mahalline sarfını murakabe etmek hakkını haizdir.

Madde 1345/2 – Sigorta bedeli, sigorta değerini aşamaz.

GEREKÇE

Madde 1461 - Prensip, sigorta bedelinin sigorta değerine eşit olmasıdır. Bununla birlikte tazminata esas alınacak değer rizikonun gerçekleştiği andaki değerdir. Tasarının 1459 uncu maddesine paralel olarak, sigorta bedelinin sigorta değerinden fazla olması halinde sigortacı ancak gerçek zararı öder. Diğer bir ifade ile, sözleşmenin yapıldığı andaki değer, rizikonun gerçekleştiği zamandaki değerden yüksek olsa dahi bu dikkate alınmaz. Buna karşın aynen tazmini öngören yeni değer sigortasında sigortacının sorumluluğu riziko gerçekleştiği anda sigorta edilen menfaatin tekrar yerine konması olduğundan doğal olarak, bu tür sigortalarda söz konusu hükmün uygulanması mümkün değildir.

4. Hükümleri

a) Eksik sigorta

MADDE 1462- (1) Sigorta bedeli, sigorta değerinden az olduğu takdirde, sigorta edilmiş menfaatin bir kısmının zarara uğraması hâlinde sigortacı, aksine sözleşme yoksa, sigorta bedelinin sigorta değerine olan oranına göre tazminat öder.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Menfaat değerinin altında olan sigortalılar:

Madde 1288 – *Sigorta bedeli, sigorta değerinden aşağı olduğu takdirde ve sigorta edilmiş menfaatin bir kısmının halele uğraması halinde sigortacı aksine mukavele bulunmadıkça sigorta bedelinin sigorta değerine olan nispeti neden ibaretse zararın o kadarından mesul olur.*

Sigortacının sigorta bedelini aşmayan zararın tamamından mesul tutulacağı şeklinde sigorta mukavelesinin değiştirilmesini sigorta ettirenin rizikonun gerçekleşmesinden önce istemesi halinde, bu isteğin noter protestosu ile sigortacıya bildirildiği günden sonra gelen günden itibaren akit hükümleri, kendiliğinden, sigortacının sigorta bedelini aşmayan zararın tamamından mesul bulunduğu şekilde değiştirilmiş olur. Sigortalı, tarifede derpiş edilen prim farkını esas primin ödenmesine ait hükümler uyarınca öder.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1462 inci maddesinin başlığında yer alan açıklayıcı ifadeler, açıklamanın bizzat madde içeriğinde yer almış olması nedeniyle çıkarılmıştır. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1462 - Tazminat sigortalarında esas, sigortanın sigorta değeri üzerinden yapılması, diğer bir ifade ile sigorta bedeli ile sigorta değerinin birbirine eşit olmasıdır. Ancak sigorta bedeli ile sigorta değeri arasında fark olması bilerek veya bilmeyerek meydana gelebilir ki bu halde eksik sigortadan bahsedilir. 6762 sayılı Kanunun 1288 inci maddesinde yer alan eksik sigortaya ilişkin düzenleme, Tasarının bu maddesinde de temel olarak korunmuştur. Ancak, maddede 6762 sayılı Kanunun 1288 inci maddesinin ikinci fıkrasına yer verilmemiştir. Şöyle ki, eksik sigortada sigortacı özellikle sigorta ettiği rizikonun bir kısmının sigorta ettiren üzerinde kalmasını istemiş olabilir. Ayrıca, genel hukuk ilkeleri çerçevesinde, taraflar yapmış oldukları sözleşmeyi ancak karşılıklı iradeleri ile değiştirebilir veya sona erdirebilir. Bu nedenle, devam eden sözleşmenin tek taraflı bir irade beyanı ile değiştirilebilmesi de menfaatler dengesi açısından uygun görülmemiştir.

b) Aşkın sigorta

MADDE 1463- (1) Sigorta bedeli sigorta olunan menfaatin değerinin üstünde ise, aşan kısım geçersizdir. Bu sebeple, sigorta bedeli ile sigorta priminin onu karşılayan kısmı indirilir ve tahsil edilmiş fazla prim geri verilir.

(2) Sigorta ettirenin, mali çıkar sağlamak amacıyla kötüniyetle yaptığı aşkın sigorta sözleşmesi geçersizdir. Sözleşme yapılırken geçersizliği bilmeyen sigortacı, durumu öğrendiği sigorta döneminin sonuna kadar prime hak kazanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

C) Tazminat esası:

I - Aşkın sigorta:

1. Umumi olarak:

Madde 1283 – Sigortacı, sigorta ettiren veya sigortadan faydalanan kimsenin ancak hakikaten uğradığı zararı tazmine mecburdur. Sigorta bedeli sigorta olunan menfaatin değerini aşarsa sigortanın bu değeri aşan kısmı batıldır. Bu sebeple sigorta bedeli indirilir, sigorta priminin dahi ona tekabül eden kısmı indirilir ve primin fazla tahsil edilen kısmı geri verilir; şu kadar ki; menfaat değeri tarafların rey birliği ile seçtikleri bilir kişiler tarafından önceden takdir ve tahmin edilmiş ve taraflarca kabul olunmuşsa sigortacı bu değere itiraz edemez.

Madde 1346/3- Sigortalı haksız olarak bir fayda temin etmek niyetiyle çifte sigorta yaptırmış ise bu niyetle yapılmış olan akitlerin her biri batıldır; sigortacı mukavelenin yapıldığı sırada butlanı bilmiyorsa primin tamamını isteyebilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1463 üncü maddesinin başlığında yer alan açıklayıcı ifadeler, açıklamanın bizzat madde içeriğinde yer almış olması nedeniyle çıkarılmıştır. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1463 - Aşkın sigortanın düzenlendiği madde 6762 sayılı Kanunun 1283 üncü maddesiyle aynı niteliktedir. Ancak, maddenin ikinci fıkrası yeni bir hüküm olup, aşkınlığın kasıtlı yapılmasını düzenlemektedir. Öncelikle kasıtlı aşkın sigorta, mali çıkar sağlama niyetine bağlanmıştır. Ayrıca, kasıtlı yapılan aşkın sigorta ile istemeden meydana gelen aşkın sigortanın aynı düzenlemelere tabi tutulması uygun görülmemiştir. Zira, mevcut durumda, sigorta edilen menfaat tamamen hasara uğrar ve aşkınlık tespit edilemezse, sigortalı sigorta değerinden daha fazla tazminat almakta; aşkınlık anlaşılırsa da sadece aşan kısım geçersiz kabul edilmektedir. Bu noktada, söz konusu hüküm herkesi aşkın sigorta yapmaya itecek bir mahiyettedir. Halbuki, kasıtlı aşkın sigortanın geçersiz kabul edilmesi, kişilerde caydırıcılık etkisi yaratacaktır.

c) Takseli sigorta

MADDE 1464- (1) Taraflar sözleşme ile sigorta değerini belirli bir para olarak belirlemişlerse, bu para taraflar arasında, sigorta değeri için esas olur.

(2) Takse esaslı şekilde fahiş ise, sigortacı taksenin indirilmesini isteyebilir. Umulan kazanç takselenmiş ise, taksenin sözleşme yapıldığı sırada ticari tahminlere göre elde edilmesi mümkün görülen kazancı aşması hâlinde sigortacı bunun indirilmesini isteyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

C) Tazminat esası:

I - Aşkın sigorta:

1. Umumi olarak:

Madde 1283 – Sigortacı, sigorta ettiren veya sigortadan faydalanan kimsenin ancak hakikaten uğradığı zararı tazmine mecburdur. Sigorta bedeli sigorta olunan menfaatin değerini aşarsa sigortanın bu değeri aşan kısmı batıldır. Bu sebeple sigorta bedeli indirilir, sigorta priminin dahi ona tekabül eden kısmı indirilir ve primin fazla tahsil edilen kısmı geri verilir; şu kadar ki; menfaat değeri tarafların rey birliği ile seçtikleri bilir kişiler tarafından önceden takdir ve tahmin edilmiş ve taraflarca kabul olunmuşsa sigortacı bu değere itiraz edemez.

IV - Takselelenmiş poliçe:**1. Takse:**

Madde 1350 – *Taraflar mukavele ile sigorta değerini muayyen bir para olarak tesbit ederlerse bu para taraflar arasında sigorta değeri için esas olur.*

Takse esaslı surette fahiş ise sigortacı indirilmesini isteyebilir. Umulan kar takselelenmiş ise taksenin mukavele yapıldığı sırada ticari tahminlere göre elde edilmesi mümkün görülen karı aşması halinde sigortacı bunun indirilmesini isteyebilir.

“Şimdilik takselelenmiş” kaydını taşıyan bir poliçe, takse katileşmedikçe, “takselelenmemiş” yani açık poliçe sayılır.

Navlun sigortasında sigortacı tarafından tazmin edilecek bir zarar hakkında ki takse, ancak hususi surette şart kılınmışsa sigorta değeri için esas olabilir.

GEREKÇE

Madde 1464 - Takseli, sigorta 6762 sayılı Kanunda da var olmakla birlikte, mal sigortalarıyla ilgili 6762 sayılı Kanunun 1283 üncü maddesi ile denizcilik rizikolarına karşı sigortalara ilgili 6762 sayılı Kanunun 1350 ve devamı maddelerinde farklı şekillerde hüküm altına alınmıştır. Taslağın bu maddesi ile öncelikle genel hüküm mahiyetinde bir takse uygulaması düzenlenmiştir. Söz konusu düzenlemede ise, 6762 sayılı Kanunun 1283 üncü maddesi çok sert bulunduğundan, 6762 sayılı Kanunun 1350 nci maddesi esas alınmıştır.

d) Birden çok sigorta**aa) Kural**

MADDE 1465- (1) **Aynı menfaatin, aynı rizikolara karşı, aynı süre için, birden çok sigortacıya, aynı veya farklı tarihlerde sigorta ettirilmesi hâlinde sigorta ettirene sigorta bedelinden daha fazlası ödenmez.**

(2) **Birden çok sigortada, sigorta ettiren, sigortacılardan herbirine hem rizikonun gerçekleştiğini hem de aynı menfaat için yapılan diğer sigortaları bildirir. Bu hükme aykırılık hâlinde 1446 ncı madde hükmü uygulanır.**

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**II - Birden çok sigorta:****1. Müşterek sigorta:**

Madde 1285 – *Bir menfaat birden çok sigortacı tarafından aynı zamanda ve aynı rizikolara karşı sigorta olunduğu takdirde yapılan mütaaddit sigorta*

mukavelelerinin heyeti umumiyesi ancak sigorta olunan menfaatin değerine kadar muteber tutulur. Bu takdirde sigortacılardan her biri sigorta bedellerinin toplamına nazaran sigorta ettiği bedel nispetinde mesul olur.

Mukavelelere göre müteaddit sigortacılar müteselsilen mesul oldukları takdirde sigorta ettiren kimse, uğradığı zarardan fazla bir para istiyemeyeceği gibi sigortacılardan her biri yalnız kendi mukavelesine göre ödemekle mükellef olduğu bedele kadar mesul olur. Bu halde ödemede bulunan sigortacının diğer sigortacılara karşı haiz olduğu rücu hakkı, sigortacıların sigortalıya mukavelelere göre ödemeye mecbur oldukları bedeller nispetindedir.

2. Çifte sigorta:

Madde 1286 – *Değerinin tamamı sigorta olunan bir menfaat sonradan aynı kimse tarafından aynı rizikolara karşı sigorta ettirilemez; sigorta ettirilmişse ancak aşağıdaki hallerde ve şartlarla muteber sayılır:*

1. Sonraki ve önceki sigortacılar muvafakat ederlerse;

Bu takdirde sigorta mukaveleleri aynı zamanda yapılmış sayılarak hasar vukuunda sigorta bedeli 1285 inci maddede gösterilen nispette sigortacılar tarafından ödenir;

2. Sigorta ettiren kimse önceki sigortadan doğan haklarını ikinci sigortacıya devir veya o haklardan feragat etmiş ise;

Bu takdirde devir veya feragatin ikinci sigorta poliçesine yazılması lazımdır; yazılmazsa ikinci sigorta mukavelesi hükümsüz sayılır;

3. Sonraki sigortacının ancak önceki sigortacının ödemediği tazminattan dolayı mesuliyeti şart kılınmış ise; bu halde önceden yapılmış olan sigortanın ikinci sigorta poliçesine yazılması lazımdır; yazılmazsa ikinci sigorta mukavelesi hükümsüz sayılır.

Madde 1291/2- *Birden çok sigortalarda, sigorta ettiren kimse birinci fıkrada muayyen müddet içinde sigortacılardan her birine gerek hasar keyfiyetini ve gerekse aynı menfaat hakkında yaptığı sigorta mukavelelerini bildirmeye mecburdur.*

II - Çifte sigorta:

1. Umumi olarak:

Madde 1346 – *Bir menfaat aynı rizikoya karşı birden çok sigortacılara sigorta ettirilmiş ve sigorta bedellerinin tutarı sigorta değerini aşmış olursa, sigortacılar sigortalıya karşı müteselsilen mesul olurlar; şu kadar ki; sigortalı, uğradığı zarardan fazla bir para isteyemeyeceği gibi sigortacılardan her biri yalnız kendi mukavelesine göre ödemekle mükellef olduğu bedele kadar mesul olur.*

Sigortacıların birbirlerine karşı olan rücu hakları her birerlerinin sigorta mukavelesi gereğince sigortalıya ödemekle mükellef oldukları sigorta bedelleri mecmununun sigorta değerine olan nispetine göre tayin olunur; şu kadar ki; si-

gortalardan biri hakkında yabancı hukuk tatbik edilecek olursa yabancı hukuka tabi sigortacı ancak tabi olduğu hukuk gereğince bizzat kendisine karşı da rücu hakkının kullanılması mümkün olduğu takdirde diğer sigortacıya rücu hakkını kullanabilir.

Sigortalı haksız olarak bir fayda temin etmek niyetiyle çifte sigorta yaptırmış ise bu niyetle yapılmış olan akitlerin her biri batıldır; sigortacı mukavelenin yapıldığı sırada butlanı bilmiyorsa primin tamamını isteyebilir.

GEREKÇE

Madde 1465 - 6762 sayılı Kanunda “birden çok sigorta” ana başlığı altında müşterek, kısmı ve çifte sigorta düzenlenmiş olmakla birlikte her üç sigorta uygulamasının ortak noktalarını içeren, diğer bir ifade ile genel bir “birden çok sigorta” tanımını veren bir madde yoktur. Bu nedenle Tasarının bu maddesi ile öncelikle birden çok sigortanın ne olduğu hüküm altına alınmıştır. Ayrıca, birden çok sigortada zarar sigortacılar arasında, tek bir sigortacıyla yapılan sözleşmeye göre farklı şekillerde tazmin edileceğinden, sigorta ettirene, riziko gerçekleştiğinde diğer sigortacılar bilgi verme yükümlülüğü getirilmiştir.

bb) Müşterek sigorta

MADDE 1466- (1) Bir menfaat birden çok sigortacı tarafından aynı zamanda, aynı süreler için ve aynı rizikolara karşı sigorta edilmişse, yapılan birden çok sigorta sözleşmesinin hepsi, ancak sigorta olunan menfaatin değerine kadar geçerli sayılır. Bu takdirde sigortacılar her biri, sigorta bedellerinin toplamına göre, sigorta ettiği bedel oranında sorumlu olur.

(2) Sözleşmelere göre sigortacılar müteselsilen sorumlu oldukları takdirde, sigortalı, uğradığı zarardan fazla bir para isteyemeyeceği gibi, sigortacılar her biri yalnız kendi sözleşmesine göre ödemekle yükümlü olduğu bedele kadar sorumlu olur. Bu hâlde ödemede bulunan sigortacının diğer sigortacılar karşı haiz olduğu rücu hakkı, sigortacıların sigortalıya sözleşme hükümlerine göre ödemek zorunda oldukları bedeller oranındadır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Birden çok sigorta:

1. Müşterek sigorta:

Madde 1285 – Bir menfaat birden çok sigortacı tarafından aynı zamanda ve aynı rizikolara karşı sigorta olunduğu takdirde yapılan mütaaddit sigorta

mukavelelerinin heyeti umumiyesi ancak sigorta olunan menfaatin değerine kadar muteber tutulur. Bu takdirde sigortacılardan her biri sigorta bedellerinin toplamına nazaran sigorta ettiği bedel nispetinde mesul olur.

Mukavelelere göre müteaddit sigortacılar müteselsilen mesul oldukları takdirde sigorta ettiren kimse, uğradığı zarardan fazla bir para istiyemeyeceği gibi sigortacılardan her biri yalnız kendi mukavelesine göre ödemekle mükellef olduğu bedele kadar mesul olur. Bu halde ödemede bulunan sigortacının diğer sigortacılara karşı haiz olduğu rücu hakkı, sigortacıların sigortaliya mukavelelere göre ödemeye mecbur oldukları bedeller nispetindedir.

GEREKÇE

Madde 1466 - 6762 sayılı Kanunun 1285 inci maddesi Tasarıda korunmuştur.

cc) Çifte sigorta

MADDE 1467- (1) Değerinin tamamı sigorta olunan bir menfaat, sonradan aynı veya farklı kişiler tarafından, aynı rizikolara karşı, aynı süreler için sigorta ettirilemez; sigorta ettirilmişse, sigorta ancak aşağıdaki hâl ve şartlarda geçerli sayılır:

a) Sonraki ve önceki sigortacılar onay verirlerse; bu takdirde, sigorta sözleşmeleri aynı zamanda yapılmış sayılarak riziko gerçekleştiğinde sigorta bedeli, 1466 ncı maddede gösterilen oranda sigortacılar tarafından ödenir.

b) Sigorta ettiren, önceki sigortadan doğan haklarını ikinci sigortacıya devir veya o haklardan feragat etmişse; bu takdirde, devir veya feragatin ikinci sigorta poliçesine yazılması şarttır; yazılmazsa ikinci sigorta sözleşmesi geçersiz sayılır.

c) Sonraki sigortacının, ancak önceki sigortacının ödemediği tazminattan sorumluluğu şart kılınmış ise; bu hâlde önceden yapılmış olan sigortanın ikinci sigorta poliçesine yazılması gerekir; yazılmazsa, ikinci sigorta sözleşmesi geçersiz sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Çifte sigorta:

Madde 1286 – Değerinin tamamı sigorta olunan bir menfaat sonradan aynı kimse tarafından aynı rizikolara karşı sigorta ettirilemez; sigorta ettirilmişse ancak aşağıdaki hallerde ve şartlarla muteber sayılır:

TÜRK TİCARET KANUNU

1. Sonraki ve önceki sigortacılar muvafakat ederlerse;

Bu takdirde sigorta mukaveleleri aynı zamanda yapılmış sayılarak hasar vukuunda sigorta bedeli 1285 inci maddede gösterilen nispette sigortacılar tarafından ödenir;

2. Sigorta ettiren kimse önceki sigortadan doğan haklarını ikinci sigortacıya devir veya o haklardan feragat etmiş ise;

Bu takdirde devir veya feragatin ikinci sigorta poliçesine yazılması lazımdır; yazılmazsa ikinci sigorta mukavelesi hükümsüz sayılır;

3. Sonraki sigortacının ancak önceki sigortacının ödemediği tazminattan dolayı mesuliyeti şart kılınmış ise; bu halde önceden yapılmış olan sigortanın ikinci sigorta poliçesine yazılması lazımdır; yazılmazsa ikinci sigorta mukavelesi hükümsüz sayılır.

GEREKÇE

Madde 1467 - 6762 sayılı Kanunun 1286 ncı maddesi Tasarıda korunmuştur.

dd) Kısmi sigorta

MADDE 1468- (1) Sigorta olunan menfaatin değeri önceki sözleşmeyle tamamen teminat altına alınamamışsa bu menfaat, geri kalan değerine kadar bir veya birkaç defa daha sigorta ettirilebilir. Bu takdirde, o menfaati sonradan sigorta eden sigortacılar, bakiyeden dolayı sözleşmenin yapılış tarihleri sırasıyla sorumlu olurlar. Aynı günde yapılmış olan sözleşmeler, aynı anda yapılmış sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Kısmi sigorta:

***Madde 1287 –** Sigorta olunan menfaatin değerinin tamamı önceki mukavele ile temin edilmemişse bu menfaat, geri kalan değerine kadar, bir veya birkaç defa daha sigorta ettirilebilir. Bu takdirde o menfaati sonradan sigorta eden sigortacılar değer bakiyesinden dolayı mukavelelerin tarihleri sırasıyla mesul olurlar. Aynı günde yapılmış olan mukaveleler aynı anda yapılmış sayılır.*

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1468 - 6762 sayılı Kanunun 1287 nci maddesi Tasarıda korunmuştur.

e) Sigortacının sigortalanan menfaati inceleyebilmesi

MADDE 1469- (1) Sigortacı, sigorta süresi içinde sigortalı menfaatin değerini inceleyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***IV - Sigortacının tahkik salahiyeti:***

Madde 1289 – Sigortacı sigorta olunan menfaatin konusu olan malın değerini tahkik için o malı dilediği zaman muayene edebilir.

GEREKÇE

Madde 1469 - Tasarının bu maddesi ile 6762 sayılı Kanunun 1289 uncu maddesi temelde korunmuş olmakla birlikte maddede yer alan “dilediği zaman” ifadesi sigortalı için uygun olmayan zamanları da kapsayabileceği düşüncesiyle maddeden çıkartılmış, sadece “sigorta süresi içinde” ifadesine yer verilmiştir.

IV - Sigorta edilen menfaatin sahibinin değişmesi

MADDE 1470- (1) Sigorta edilen menfaatin sahibinin değişmesi hâlinde, aksine sözleşme yoksa, sigorta ilişkisi sona erer.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***G) Sigortalı malın sahibinin değişmesi:***

Madde 1303 – Mukavele müddeti içinde sigorta edilen malın sahibi her hangi bir surette değişmişse, mukavelede aksine hüküm olmadıkça sigortadan doğan hak ve borçlar o malın rizikosu kendisine ait olduğu tarihten itibaren yeni sahibine intikal eder.

Sigortacı sigorta priminden dolayı evvelki malike müracaat edebilir.

C) Sigorta edilen şeyin temliki:***I - Umumi olarak:***

Madde 1458 – Sigorta edilen şey sigortalı tarafından başkasına temlik olunursa iktisap eden kimse, mülkiyeti devam ettikçe sigortalının sigorta münasebetinden doğan hak ve borçlarını üzerine almış sayılır. Prim borcundan, temlik eden ile iktisap eden müteselsilen mesüldürler.

Sigortacı temliki, sigorta münasebetinden kendisine karşı doğan alacaklar bakımından, ancak bunu haber aldığı andan itibaren kabule mecburdur. Borçlar Kanununun 165 ve 167 nci maddeleri hükümleri burada da tatbik olunur.

Sigortacı, temlikin yapılmamış olması halinde çıkmıyacak olan rizikolardan mesul olmaz.

İktisap eden bir ihbar müddeti gözetmeksizin sigorta mukavelesini feshedebilir. Feshi ihbar hakkı iktisap ettikten sonra bir ay içinde kullanılmazsa düşer, şu kadar ki, iktisap edenin sigortadan haberi olmadığı takdirde, feshi ihbar hakkı sigortayı haber aldığı andan itibaren bir ay geçinceye kadar baki kalır. İktisap eden feshi ihbar ederse, primden mesul olmaz.

Sigorta olunan şeyin cebri satışı halinde de yukardaki fıkraların hükümleri tatbik olunur.

GEREKÇE

Madde 1470 - Menfaat sahibi değişikliği ilgili olan Tasarının bu maddesi ile mevcut sistem tamamıyla tersine çevrilmiştir. 6762 sayılı Kanunun 1303 üncü maddesinde sigortalı malın sahibinin değişmesi matlabı altında yapılan düzenlemeye göre, aksine sözleşme yoksa menfaat sahibi değişikliğinde sözleşme ilişkisi devam ederken, Tasarı da aksine sözleşme yoksa sözleşme ilişkisinin son bulacağı kabul edilmiştir. Temeldeki bu değişikliğin nedeni ise sigorta uygulamalarıdır. Uygulamada, bir çok sigorta genel şartında ya da özel şartlarla 6762 sayılı Kanunun 1303 üncü maddesinde uygulama zaten tersine çevrilmiş durumdadır. Bu nedenle de Tasarının bu maddesi ile uygulamadaki durumun Kanunlaştırılması istenmiştir. Ayrıca, sigortalı şahsındaki değişiklik sigortacı açısından da önem arz edebilir. Menfaat sahibi değişikliği sigortacı yönünden subjektif ya da objektif riziko ağırlaşması niteliğinde olabilir. Riski taşıyan ise sigortacıdır. Bu nedenle ilke olarak menfaat sahibi değişikliğinde sözleşme ilişkisinin son bulacağı kabul edilirken taraflara da aksine sözleşme yapabileme imkânı tanınmıştır.

V - Zarar gören mal ve zararın gerçekleştiği yerde değişiklik yapmama

MADDE 1471- (1) Sigorta ettiren, hasarın saptanmasından önce, hasar konusu yerde ve malda, hasar sebebinin veya zarar miktarının belirlenmesini güçleştirecek veya engelleyecek bir değişiklik yapamaz; meğerki, bu değişiklik sigortacının onayı veya zararı azaltma amacı ile yapılmış olsun.

(2) Bu yükümlülüğün kusurlu ihlalinde, ihlal ile zarar arasında illiyet bulunması şartıyla, kusurun ağırlığına göre tazminattan indirim yapılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1471 - Sigortacının sorumluluğu rizikonun gerçekleştiği ana göre belirleneceğinden ve sigortacı ancak sözleşmede kararlaştırılan hallerden kaynaklanan sigorta ettirenin uğradığı gerçek zararları ödeyeceğinden, Tasarının bu maddesi ile sigorta ettirene, hasarın tespitinden önce hasar konusu yer ve eşyada, hasarın sebebini, tazminat miktarının tespitini güçleştirecek veya engelleyecek değişiklik yapmama zorunluluğu getirilmiştir. Ancak, yapılacak değişikliğe sigortacının izin vermiş olması veya değişiklik yapılmadığı takdirde zararın daha da artacak olması halleri bu yükümlülük dışında bırakılmıştır. Sigortacının bilgisi dahilinde yapılanların söz konusu madde kapsamı olduğu açıktır. zararın artmasını engellemek amacıyla yapılan değişiklik de aslında sigorta ettirene Tasarının 1448 inci maddesi ile getirilmiş de bir yükümlülük olduğundan bu halde istisna kapsamında yer almıştır. Maddenin ikinci fıkrasında da söz konusu yükümlülüğün ihlalinin sonuçları hüküm altına alınmıştır. Nitekim, Tasarının bu maddesine benzer düzenlemeye Alman Sigorta Sözleşmesi Kanununda ve sigorta genel şartlarında da rastlamak mümkündür.

VI – Halefiyet

MADDE 1472- (1) Sigortacı, sigorta tazminatını ödediğinde, hukuken sigortalının yerine geçer. Sigortalının, gerçekleşen zarardan dolayı sorumlulara karşı dava hakkı varsa bu hak, tazmin ettiği bedel kadar, sigortacıya intikal eder. Sorumlulara karşı bir dava veya takip başlatılmışsa, sigortacı, mahkemenin veya diğer tarafın onayı gerekmezsin, halefiyet kuralı uyarınca, sigortalısına yaptığı ödemeyi ispat ederek, dava veya takibi kaldığı yerden devam ettirebilir.

(2) Sigortalı, birinci fıkraya göre sigortacıya geçen haklarını ihlal edici şekilde davranırsa, sigortacıya karşı sorumlu olur. Sigortacı zararı kısmen tazmin etmişse, sigortalı kalan kısımdan dolayı sorumlulara karşı sahip olduğu başvurma hakkını korur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Halefiyet:

Madde 1301 – *Sigortacı sigorta bedelini ödedikten sonra hukuken sigorta ettiren kimse yerine geçer. Sigorta ettiren kimsenin vaki zarardan dolayı üçüncü şahıslara karşı dava hakkı varsa bu hak, tazmin ettiği bedel nispetinde sigortacıya intikal eder.*

Sigorta ettiren kimse, 1 inci fıkra gereğince sigortacıya intikal eden haklarını ihlal edecek bir hal ve harekette bulunursa sigortacıya karşı mesul olur. Sigortacı zararı kısmen tazmin etmiş ise sigorta ettiren kimse kalan kısımdan dolayı üçüncü şahıslara karşı haiz olduğu müracaat hakkını muhafaza eder.

D) Halefiyet:

Madde 1361 – Borçlarını yerine getiren sigortacı, sigortalının üçüncü şahsa tazmin ettirebileceği bir zararı tazmin ettiği takdirde, 1256 ve 1258 inci maddelerin 2 nci fıkralarının hükümlerine halel gelmeksizin, üçüncü şahsa karşı sigortalının haklarına halef olur.

Sigortalı, istediği takdirde sigortacıya, masrafı ona ait olmak üzere, üçüncü şahsa karşı olan haklarına halef olduğunu gösteren ve noterlikçe imzası tasdik olunan bir senet vermeye mecburdur.

Sigortalı, sigortacının yukarıda yazılı haklarına halel verecek olan her türlü hareketinden mesuldür.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1472 - Zarara sebep olan kimseye karşı sigortalının haiz olduğu tazminat talep hakkı, ödediği oranda sigortacıya geçer. Sigorta hukukunda bütün dünya uygulamasında bu kurala rastlanılır. Amaç, hem sigortalının rizikonun gerçekleşmesi sonunda maruz kaldığı zarardan fazla bir tazminat alarak zenginleşmesine mani olmak hem de zarar görenin verdiği zarardan dolayı sorumluluğunu devam ettirebilmesidir. Bu prensip, gerçek zararın karşılanması söz konusu olduğu tazminat sigortalarında geçerli iken, bu niteliği olmayan can sigortalarında geçersizdir. Halefiyet ilkesi gereği sigortacı, sigortalısının yerine geçerek zarara neden olan kişilere yaptığı ödemeyi rücu edeceğinden, sigortalı sigortacının bu yöndeki haklarını ihlal edici davranışlardan kaçınması, sigortacısının zararına neden olmaması gerekir. Aksi takdirde sigortalının sorumluluğu söz konusu olur. Diğer taraftan, sigortacı sigortalısının zararın bir kısmını karşılamışsa, genel sorumluluk ilkeleri çerçevesinde karşılanmayan zararı için sorumlulara her zaman için başvurabilir.

B) Sorumluluk sigortaları

I - Genel hükümler

1. Sözleşmenin konusu ve kapsamı

MADDE 1473- (1) Sigortacı sorumluluk sigortası ile, sözleşmede aksine hüküm yoksa, sigortalının sözleşmede öngörülen ve zarar daha sonra doğsa bile, sigorta süresi içinde gerçekleşen bir olaydan kaynaklanan sorumluluğu nedeniyle zarar görene, sigorta sözleşmesinde öngörülen miktara kadar tazminat öder.

(2) Sigorta, sigortalının işletmesi ile ilgili sorumluluğu için yaptırılmışsa, sözleşmede aksine hüküm yoksa bu sigorta, sigortalının temsilcisi ile işletmenin veya işletmenin bir kısmının yönetiminde, denetiminde ve işletmede çalıştırılan kişilerin sorumluluğunu da karşılar. Bu durumda sigorta bu kişilerin lehine yapılmış sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK**Önerge**

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 1473'üncü maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde geçen “başkası hesabına” ibaresinin “bu kişilerin lehine” şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

Tasarının 1454 üncü maddesinde üçüncü kişi lehine yapılan sigorta sözleşmesine “başkası lehine sigorta” adı verilmiştir. “Başkası lehine sigorta” madde kenar başlığı altında düzenlenen 1454 üncü maddedeki hüküm Borçlar Kanununun 134 üncü maddesinde yer alan düzenlemeyle de uyumludur. Bu husus dikkate alınarak, 6762 sayılı, Türk Ticaret Kanunundan gelen “başkası hesabına sigorta” ibaresinden vazgeçilerek, 1454 üncü madde doğrultusunda, Tasarıda terim birliğinin sağlanması amaçlanmıştır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1473 - Tasarının bu maddesi ile sorumluluk sigortasının genel bir tarifi yapılmıştır. Getirilen düzenlemede ise rizikoya esas teşkil eden olayın, sözleşme süresi içinde gerçekleşmesi esas alınmıştır. Geçmişte meydana gelen bir olay nedeniyle sigortacının kendi döneminde ortaya çıkan zararlardan sorumlu olması ilkesi benimsenmiş olsaydı pratikte bu tür sigortaların uygulanabilirliğinin büyük bir ölçüde azalacağı düşünülmüştür. Zira, sigortacı sözleşme yaparken, sigortalının geçmişteki tüm iş ve işlemlerini bilmek isteyecek ve bunların ne şekilde yapıldığını kontrol etmek isteyecektir. Aksi taktirde çok büyük risklerle karşılaşabilme tehlikesi ile karşı karşıya kalabilecektir. Ayrıca, bu şekildeki bir düzenleme kötü niyetli uygulamaların da önünü açacaktır. Şöyle ki, yapmış olduğu bir hata nedeni ile tazminat talebi ile karşılaşabileceğini düşünene kişiler hemen sigorta sözleşmesi yapmak yoluna gideceklerdir: Açıklanan nedenlerden dolayı sigortacının sorumluluğu, sözleşme süresi içinde sigortalısının sorumluluğunu gerektirecek olaylara bağlanmıştır. Bu noktada, sigortacının sorumluluğundan bahsedilmek için zararın sözleşme süresinden daha sonra doğması veya talep edilmesi önemli değildir. Ancak, madde emredici nitelikte olmadığından tarafların, sorumluluk sigortası türlerine göre sözleşme rizikoyu farklı şekillerde belirleyebilmesi de mümkündür.

2. Hukuki koruma

MADDE 1474- (1) Sigortalı aleyhine bir istem ileri sürüldüğünde, isteme ilişkin makul giderler sigortacı tarafından karşılanır; sigorta bedelini aşan giderlerin ödenebilmesi için sözleşmede hüküm bulunmalıdır.

(2) Sigortacı, sigortalının istemi üzerine, giderler için avans vermek zorundadır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1474 - Tasarının bu maddesi ile getirilen düzenleme mal sigortalarında söz konusu olan zararı önleme azaltma yükümlülüğünün bir anlamda sorumluluk sigortalarındaki uzantısıdır. Zira, sigortalının kendi haklarını korumak için yapmış olduğu girişimler sigortacının ödeyeceği tazminat miktarına da etki edecektir. Bu nedenle yapılan masrafların sigorta teminatı içinde olduğu kabul edilmiştir. Ancak, mal sigortalarındaki zararı önleme ve azaltma yükümlülüğünden farklı olarak, yapılan masrafların sigorta teminatını aşması halinde karşılanabilmesi sözleşmede hüküm bulunmasına bağlanmıştır. Zira, hakkı korucu işlemlerden doğan masraflar büyük meblağlara ulaşabilmektedir. Kanun gereği bu masrafların doğrudan doğruya sigortacıya yükletilmesi ise, sigortacıyı önceden sınırlarını tahmin edemediği bir teminatla karşı karşıya bırakmak demek olacaktır. Doğal olarak bu durum da prim hesaplamalarında zorluklara neden olacaktır.

3. Bildirim yükümlülüğü

MADDE 1475- (1) Sigortalı sorumluluğunu gerektirecek olayları, on gün içinde, sigortacıya bildirir.

(2) Sigortalı kendisine yöneltilen istemi, aksi kararlaştırılmamışsa derhâl sigortacıya bildirir. Bu bildirim üzerine veya zarar görenin sigortacıya doğrudan başvurması hâlinde 1427 nci madde uygulanır.

(3) Bildirim yükümlülüğünün ihlali hâlinde, 1446 ncı maddenin ikinci ve üçüncü fıkraya hükümleri kıyas yolu ile uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 1475 inci maddesinin ikinci fıkrasına aşağıdaki cümlelerin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

“Bu bildirim üzerine veya zarar görenin sigortacıya doğrudan başvurması hâlinde 1427 nci madde uygulanır.”

Önerge gerekçesi

Sigortacının “Tazminat ödeme borcu”na ilişkin. Tasarının 1427 nci maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde 1446 ncı maddeye yapılan atıf sebebiyle sorumluluk sigortaları hariç bırakılmıştır. Çünkü, 1446 ncı maddede düzenlenen “rizikoyu bildirme külfeti”, sorumluluk sigortaları için 1475 inci maddede ayrı düzenlenmiştir. Oysa Tasarının sorumluluk sigortalarına ilişkin hükümleri, yeni kurallar gelirmiş ve zarar gören kişiye doğrudan başvuru hakkı tanımıştır: nitekim 1473 üncü maddenin birinci fıkrası uyarınca tazminat zarar gören kişiye ödenecek, 1478 inci maddeye göre de zarar gören doğrudan dava açabilecektir. O hâlde, zarar gören ile sigortacı arasındaki ilişki bakımından da 1427 nci maddenin uygulanması gerekmektedir. Bu sonucu sağlamak üzere maddenin ikinci fıkrasına bir hüküm eklenmesi yoluna gidilmiştir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1475 inci maddesinin birinci fıkrasında süre, sigorta Kitabındaki genel on günlük süre dikkate alınarak, ikinci fıkrasındaki süre ise 1446 ncı maddeye paralel olarak yeniden düzenlenmiştir. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1475 - Mal sigortalarında olduğu gibi sorumluluk sigortalarında da rizikonun gerçekleştiğinin bilinmesinde tazminat ödeme borçlusu durumundaki sigortacı açısından büyük yarar vardır. Bununla birlikte sorumluluk sigortalarında riziko, üçüncü kişinin bizzat zarara uğraması değil de bu zarar bağlı olarak zarar veren durumundaki sigortalıdan tazminat talebinde bulunulması olduğundan, sigorta ettirenin sorumluluğunu gerektirecek olayları da sigortacıya bildirmesi gerekir. Bu şekilde sigortacı ileride karşılaşabileceği tazminat taleplerine karşı bilgilendirilmek suretiyle kendisine gerekli önlemleri alabilme fırsatı tanınmış olacaktır.

4. Sigortacının yardımları

MADDE 1476- (1) Sigortacı, 1475 inci maddeye uygun olarak bildirimde bulunulması tarihinden itibaren beş gün içinde, zarara uğrayanın istemleriyle ilgili olarak ve sigortalının adına, fakat sorumluluk ve tüm giderler kendisine ait olmak üzere, gerekli hukuki işlemlerin

gerçekleştirilip, kararların alınmasını ve ayrıca savunmaya yardımda bulunmayı üstlenip üstlenmeyeceğini sigortalıya bildirir; aksi hâlde bu maddenin dördüncü fıkrası uygulanır.

(2) Birinci fıkrada belirlenen sürenin sonuna kadar yapılması zorunlu işlemleri sigortalı yürütür.

(3) Sigortacı birinci fıkra anlamında üstlenmede bulunmuşsa, sigortalının hak ve menfaatlerini gözetir.

(4) Sigortacı bildirimde bulunmamışsa, sigortalı aleyhine kesinleşen tazminatı öder. Ancak, sigortalının sigortacının onayını almadan yaptığı sulh sözleşmesi, bildirimden itibaren onbeş gün içinde onay verilmemişse, sigortacıya karşı geçersizdir; sigortacı haklı olmayan sebeplerle sulhe onay vermekten kaçınamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1476 ncı maddesinin birinci fıkrası hükmünün, aksi halde uygulanacak madde konusuna açıklık getirilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1476 - Bu madde, sigortalının sorumluluğunu gerektiren bir olayın meydana gelmesi halinde, sigortacı tarafından sunulacak yardımların kapsamını belirlemektedir. Maddede yer alan düzenlemeye göre, ihbarı aldıktan sonra sigortacı, iki seçenekten birini kullanabilir. Bunlardan ilki maddenin birinci fıkrasında düzenlenmiştir. Söz konusu düzenlemeye göre sigortacı ihbarı aldığı tarihten başlayarak beş gün içinde sigortalıya, zarar gören kişinin yönelttiği taleplere karşı, sigortalı adına ancak masraf ve sorumluluğu kendisine ait olmak üzere gereken hukuksal iş ve işlemleri yürütüp yürütmeyeceğini bildirebilir. Sigortacı, bu iş ve işlemleri üstlendiğini bildirirse sigortalı, kendisinden talep edilen yardımları yapmak kaydıyla davanın yürütülmesine karışmaz. Sigortacı, açılmış davanın reddedilmesini sağlarsa, sigorta sözleşmesi gereği ödeme yapmaktan kurtulmuş olur; buna karşın zarar gören kişinin açtığı davada sigortalı mahkum olursa, sigortacı ödeme yapmak zorunda kalır. Buna karşın eğer sigortacı birinci fıkra uyarınca işlemleri yürütmeyeceğini bildirirse veya sigortalı süresi içinde cevap vermezse, dördüncü madde uygulama alanı bulur. Bu hükme göre sigortalı, kendisine yöneltilen taleplere karşı, tek başına, gerekli iş ve işlemleri yürütür. Böyle bir halde, sigortalı aleyhine bir tazminat ödeme borcu öngören mahkeme kararı kesinleştiğinde, sigortacı başka bir hükme gerek kalmaksızın sigortalısına veya talepte bulunan kişiye ödeme yapmak zorundadır. Yalnızca, sigortalının yapacağı

sulh sözleşmeleri için sigortacıdan icazet alması şartı aranmıştır; sigortacı icazet vermezse, sulh sözleşmesi sigortacıya karşı hüküm ifade etmez. Dolayısıyla geçerli sulh sözleşmesi uyarınca ödeme yapan sigortalı, ödediği bedeli sigorta sözleşmesi uyarınca sigortacıdan talep edemez. Sigortacıya, anılan haklardan birini tercih ettiğini sigortalıya bildirmesi için tanınmış olan beş günlük süre içinde, sigortalı, ikinci fıkra uyarınca, herhangi bir sigorta himayesi yokmuşçasına gerekli işlemleri yürütmek zorundadır. Sigortacının hukuki işlemleri üstlenmesi halinde da sigortalının da hak ve menfaatlerini gözetmesi gerekir ki bu husus üçüncü fıkrada ifade edilmiştir.

5. Kasten neden olma

MADDE 1477- (1) Sigortacı, sigortalının, sorumluluk konusu olayı kasten gerçekleştirmesinden doğan zararlardan sorumlu olmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1477 - Sigortacının kasten neden olduğu rizikolardan dolayı sorumlu olmayacağı şeklindeki genel ilke, sorumluluk sigortası için de aynen benimsenmiştir. Aksi taktirde, sigortalı sigortasına güvenerek, vermiş olduğu zarar nedeniyle kendinin mal varlığından herhangi bir azalma olmayacağından kasıtlı olarak karşı taraf zarar verebilir. Bu ise kabul edilebilir bir sonuç değildir.

6. Doğrudan dava hakkı

**MADDE 1478- (1) Zarar gören, uğradığı zararın sigorta bedeline kadar olan kısmının tazminini, sigorta sözleşmesi için geçerli zama-
naşımı süresi içinde kalmak şartıyla, doğrudan sigortacıdan isteyebilir.**

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Faydalanan kimse:

Madde 1310 – Yukarıki maddede yazılı hallerde, sigortacının sigorta ettirene karşı ödemeye mecbur olduğu tazminatı tahsil salahiyeti munhasıran sigorta ettiren kimsenin kendisine karşı mesul olduğu şahsa ait olup sigorta ettiren kimsenin alacaklıları bu tazminattan faydalanamazlar. Sigorta ettirenin kendisine karşı mesul olduğu şahıs sigortacıdan tazminatın tamamını alamamış ise kalan kısımdan dolayı yangın sebebiyle kendisine karşı mesul olan kimseye müracaat hakkı mahfuzdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1478 - Söz konusu madde ile zarar gören üçüncü kişinin doğrudan doğruya sigortacıya talep karşı talep ve dava hakkı düzenlenmiştir. 6762 sayılı Kanunun 1310 uncu maddesinde sadece yangın dolayısıyla sorumluluk sigortaları ile ilgili olarak doğrudan doğruya dava hakkı düzenlenmiştir. Ancak, söz konusu Kanun dışında da, özellikle zorunlu sorumluluk sigortalarında, doğrudan doğruya talep ve dava hakkı kanunlarla (Karayolları Trafik Kanununda ve Borçlar Kanununda olduğu gibi) ya da genel şartlarla kabul edilmiştir. Sorumluluk sigortalarında asıl amaç her ne kadar sigortalının üçüncü kişiye vermiş olduğu zarar nedeniyle ödeyeceği tazminata bağlı olarak mal varlığında meydana gelen azalmanın telafisi de, bunun yan sonucu zarar görenin de bir an önce zararının giderilmesini ve sigortalının ödeme güçsüzlüğüne karşı üçüncü kişilerin korunmasıdır. Ayrıca, zarar görenin doğrudan doğruya sigortacıya başvurması da zarar veren durumundaki sigortalıyı rahatlatıcı bir etki yaratacak ve sigortalının da sorumluluk sigortası ile sağlanmak istediği amaca daha kolay ulaşmasını sağlayacaktır. Fakat getirilen düzenleme hiçbir şekilde sorumluluk sigortasını üçüncü kişi lehine sözleşme durumuna sokmaz. Zira, halen menfaati sigorta edilen bizzat sigortalının kendisidir.

7. Sigortacının zarar görenden bilgi alma hakkı

MADDE 1479- (1) Sigortacı, zarara sebep olan olayın ve zarar miktarının belirlenmesi amacıyla, zarar görenden bilgi isteyebilir. Zarar gören, sağlanması ihtimali bulunan ve istenilmesi haklı görülebilecek ilgili tüm belgeleri sigortacıya vermek zorundadır. Zarar görenin bu zorunluluğa uymaması hâlinde, durumun zarar görene yazılı bildirilmiş olması kaydıyla, sigortacının sorumluluğu, zorunluluk yerine getirilmiş olsaydı ödemek zorunda kalacağı miktarla sınırlıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1479 - Madde, Tasarının 1447 nci maddesinin sorumluluk sigortasındaki uzantısı niteliğindedir. 1447 nci maddede, sigortacının ortaya çıkan zararın gerçek nedeni ve miktarı konusunda tespit yapabilmesi için sözleşmenin tarafı durumundaki sigorta ettirene getirilmiş bir takım yükümlülükler vardır. Sorumluluk sigortalarında ise, sigortalının zararı aslında zarar gören kişinin uğradığı zarar olduğundan sigortacının bu zararı tespit edebilmesi için zarar görenden de bir takım bilgi ve belgeleri isteyebilmesi gerekir. Nitekim, sigortacının ödeyeceği tazminatın tespitinde, sigortacı için sigorta ettirenden çok zarar gören kişinin elindeki bilgi ve belgeler daha önemlidir. Zira, zarara uğrayan kişi üçüncü kişidir ve sigortacı , sigorta teminatı içinde kalmak kaydıyla bu zarar kadar olan kısmı sigortalısı için tazmin edecektir.

8. Takas

MADDE 1480- (1) Sigortacı, zarar görene ödeyeceği sigorta tazminatını, sigorta sözleşmesinden doğan alacakları ile takas edemez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1480 - Takas, birbirine karşı aynı cinsten edimleri borçlanan tarafların bu karşılıklı borçları fiilen ödemek külfetinden bir yoldur. Bu noktada takastan bahsedilmek için alacaklar arasında karşılıklılık ilişkisinin bulunması gerekir. Alacaklar arasındaki karşılıklılıktan amaç, alacakları takas edecek her iki tarafın birbirine borçlu olmasıdır. Dolayısıyla, taraflardan biri üçüncü bir şahıstan olan alacağını başka bir şahıstan olan alacağı ile takas edemez. Tasarının bu maddesi ile bu ilke çerçevesinde ele alınmıştır. Şöyle ki, zarar gören ile sigortacı arasında bir karşılıklılık yoktur. Bu nedenle sigorta sözleşmesinden dolayı sigorta ettirenden olan alacağı ile zarar görene ödeyeceği sigorta tazminatını takas edemez. Ancak, bu durum doğrudan doğruya zarar görene ödenecek olan tazminatlar içindir. Eğer zarar gören zararını, zarar veren durumdaki sigortalıdan almış ve sigortalı da zarar görene ödediği tazminatı sigortacısından talep etmişse, doğal olarak, sigortacının sigorta ettirene karşı olan alacağı ile sigorta ettirene ödeyeceği tazminatı takas edebilme hakkı vardır. Her ne kadar Tasarının 1431 inci maddesinde, ödenecek tazminat ile prim alacakları arasında takasa getirilmiş bir istisna varsa da, burada sorumluluk sigortalarından farklı olarak sigortalı sözleşmenin tarafı olmasa bile menfaati sözleşmeye teşkil eden, diğer bir ifade ile sözleşme ile ilgili kişidir. Halbuki, sorumluluk sigortalarında zarar gören sigorta sözleşmesinden tamamen bağımsız sözleşme dışında kalan bir kişidir. Bu nedenle de burada takas açısından bir istisna yaratılmamıştır.

9. Halefiyet

MADDE 1481- (1) Sigortacı, sigorta tazminatını ödedikten sonra hukuken sigortalı yerine geçer. Sigortalının gerçekleşen zarardan dolayı sorumlulara karşı dava hakkı varsa bu hak, tazmin ettiği bedel tutarında sigortacıya ait olur.

(2) Sorumlulara karşı bir dava veya takip başlatılmışsa, sigortacı, mahkemenin veya diğer tarafın onayı gerekmeksizin, halefiyet kuralı gereğince, sigortalısına yaptığı ödemeyi ispat ederek, dava veya takibi kaldığı yerden devam ettirebilir.

(3) Sigortalı veya zarar gören, birinci fıkra gereğince sigortacıya geçen haklarını ihlal edici şekilde davranırsa, sigortacıya karşı sorumlu olur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1481 - Söz konusu madde ile sorumluluk sigortalarındaki halefiyet hali de açıkça hüküm altına alınmış ve özelliğinden dolayı da genel zarar sigortasındaki halefiyetten bağımsız olarak düzenlenmiştir. Bu konu doktrinde çok fazla tartışmaya neden olmuş ve bu tür sigortalarda sigortalı ile zarardan sorumlu olan aynı kişi olduğundan sigortacının zararın failine (borçluya) başvurması nedeni ile halefiyetinden bahsedilemeyeceği, aksi taktirde sigortacının sigortalısı için ödediği tazminatı geri sigortalısına rücu edeceği şeklinde bir sonuca varılacağı ve bu durumda da sigortalı için prim ödenmesinin bir anlamı olmadığı ileri sürülmüştür. Bu görüşte haklılık payı olmakla birlikte, sorumluluk sigortalarında hiçbir şekilde halefiyetin olamayacağını söylemek de doğru değildir. Şöyle ki, özellikle müteselsil sorumluluk halinde, zarar görenin müteselsil sorumlulardan birinden veya bunun sigortacısından zararının tamamını alması halinde sigortacı sigortalısına halef olarak fazla ödediği miktar için diğer sorumlulara rücu edebilir. Maddenin ikinci ve üçüncü fıkrası ise genel anlamdaki halefiyette olduğu gibi düzenlenmiştir.

10. Zamanaşımı

MADDE 1482- (1) Sigortacıya yöneltilecek tazminat istemleri, sigorta konusu olaydan itibaren on yılda zamanaşımına uğrar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının 1482 nci maddesinde yer alan beş yıllık zamanaşımı süresi Komisyonumuzca uygun görülmeyle on yıllık süreye çıkarılmıştır. Yapılan bu değişiklik aşağıdaki gerekçelerle uygun görülmüştür:

“1420 nci maddenin birinci fıkrasında öngörülen iki yıllık zamanaşımı süresi, sorumluluk sigortalarında da alacağın muaccel hâle geldiği tarihten başlayarak işleyecektir. Ancak aynı hükümde öngörülen altı yıllık genel zamanaşımı süresi, 1482 nci maddenin saklı tutulmuş olması sebebiyle sorumluluk sigortalarında geçerli değildir. Hükümet Tasarısında, sorumluluk sigortaları için genel zamanaşımı süresi beş yıl olarak belirlenmiştir. Bu süre, sorumluluğu doğuran olayın meydana geldiği tarihte başlayacaktır. Genel süre altı yıl olarak belirlenmişken, sorumluluk sigortalarında daha kısa bir sürenin kabul edilmesi uygun görülmemiştir. Aksine, bu sigorta türünde, tazminat isteminin tâbi olabileceği en uzun zamanaşımı süresinin esas alınması gerekmektedir. Bu açıdan 818 sayılı Borçlar Kanununun 60 ıncı maddesinin birinci fıkrasında öngörülen on yıllık zamanaşımı süresi belirleyici olmalıdır. Nitekim Tasarının 1473 üncü maddesinin birinci fıkrası tazminatın doğrudan zarar görene ödeneceğini, 1478 inci maddesinin birinci fıkrası da zarar görenin sigortacıya doğrudan başvuru hakkını düzenlemektedir. Ancak zarar görenin borçluya yönelik isteminin on yıllık zamanaşımına tâbi olduğu hâllerde, sigortacıya yönelik istem beş yılda zamanaşımına uğrarsa, sorumluluk sigortasından beklenen fayda sağlanamayacaktır; üstelik bu tür sigortaların zorunlu olduğu hâllerde sigorta himayesi eksik kalacaktır. Bu gerekçeler dikkate alınarak, 1482 nci maddede öngörülen sürenin on yıl olarak düzenlenmesi gerekmiştir.”

GEREKÇE

Madde 1482 - Sorumluluğun doğumunun ve tazmini gereken zararının tespitinin uzun zaman alabiliyor olması nedeniyle genel hükümlerde öngörülen iki yıllık sürenin sorumluluk sigortalarında az olacağı düşüncesi ile bu tür sigortalarda zamanaşımı süresi beş yıl olarak belirlenmiştir.

II - Zorunlu sorumluluk sigortaları

1. Sözleşme yapma zorunluluğu

MADDE 1483- (1) Sigortacılar, diğer kanunlardaki hükümler saklı kalmak üzere, faaliyet gösterdikleri dalların kapsamında bulunan zorunlu sigortaları yapmaktan kaçınamazlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

Karşılığı yoktur.

GEREKÇE

Madde 1483 - Sözleşme iki taraflı bir hukuki işlem olduğundan sözleşme yapma zorunluluğunun sonuç getirebilmesi için bu zorunluluğun iki taraflı olması gerekir. Bu noktada, sigortacı açısından da zorunluluk öngörülmeden sadece sigorta ettirene sözleşme yapma zorunluluğunu getirilemez. Nitekim, zorunlu sigorta öngören bir çok özel Kanunda da bu yönde hükümler yer almaktadır.

2. Zarar görenle ilişkide ifa yükümlülüğü

MADDE 1484- (1) Sigortacı, sigortalıya karşı ifa borcundan tamamen veya kısmen kurtulmuş olsa da, zarar gören bakımından ifa borcu, zorunlu sigorta miktarına kadar devam eder.

(2) Sigorta ilişkisinin sona ermesi, zarar görene karşı ancak, sigortacının sözleşmenin sona erdiğini veya ereceğini yetkili mercilere bildirmesinden bir ay sonra hüküm doğurur.

(3) Zarar, sosyal güvenlik kurumları tarafından karşılandığı ölçüde sigortacının sorumluluğu sona erer.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1484 - Günümüzde zorunlu sorumluluk sigortalarında, giderek sigortalıdan çok zarar görenin menfaatinin korunması ön plana çıkmaya başlamıştır. Zira, zorunlu sigortalarda amaç, ihtiyari sigortalardan farklı olarak kamu menfaatinin korunmasıdır. Bu yaklaşım içinde de Tasarının birinci fıkrasında, Karayolları Trafik Kanununda Zorunlu Trafik Sigortası için öngörülen hüküm tüm zorunlu sorumluluk sigortalarını kapsayacak şekilde genelleştirilmek suretiyle Tasarıya aktarılmıştır.

Zorunlu sigortalarda amaç kamu menfaatinin korunması olduğundan amaca ulaşılabilmesinde, bu tür sigortalardaki kaçaklarında önüne geçilmesi en az zorunlu sigorta ihdası kadar büyük bir önem arz eder. Bu noktada, asıl görev denetim birimlerinde olmakla birlikte, Tasarının ikinci fıkrası ile getirilen düzenlemeyle de denetimi destekleyici ve hatta kolaylaştırıcı bir mekanizma yaratılmak istenmiştir. Diğer taraftan, sorumluluk sigortaları zarar sigortası niteliğinde olduğundan ve zarar da bir kez tazmin edileceğinden, zararın bir şekilde giderilmiş olması sigortacının sorumluluğunu da o oranda sona erdirir.

III - Sorumluluk sigortalarına uygulanacak hükümler

MADDE 1485- (1) Sorumluluk sigortalarına genel hükümlerle birlikte, 1454 üncü ve 1458 inci maddeler, 1466 ncı maddenin birinci fıkrası ve 1471 inci madde de uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1485 - Maddede genel hükümler dışında Kanunun mal sigortaları hakkındaki hangi hükümlerinin sorumluluk sigortalarına da uygulanabileceğini belirtilmiştir. Her ne kadar sorumluluk sigortaları da zarar sigortasıysa da, zarar sigortasının bir türü olan mal sigortalarından farklı olarak burada belli bir sigorta değeri ve bedelinden bahsetmek mümkün değildir. Bu nedenle her ikisi de zarar sigortası olmasına rağmen mal sigortasına ilişkin her hükmün sorumluluk sigortasında uygulanabilmesi mümkün değildir. Mevcut durumda karşılaşılan sorunlar çerçevesinde ileride karşılaşılabilecek sorunların önüne geçilebilmesini teminen mal sigortalarına ilişkin hangi hükümlerin sorumluluk sigortasında da uygulanabileceği konusuna Tasarının bu maddesi ile açıklık getirilmek istenmiştir.

C) Koruyucu hükümler

MADDE 1486- (1) 1453 üncü maddenin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi, 1458 inci maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesi, 1459 ve 1461 inci maddeler, 1463 üncü maddenin birinci fıkrası, 1472 ve 1477 nci madde hükümlerine aykırı yapılan sözleşmeler geçersizdir.

(2) 1456 ncı maddenin birinci fıkrası, 1465 ilâ 1468, 1479, 1480, 1482, 1484 ve 1485 inci madde hükümlerine aykırı sözleşme şartları geçersizdir.

(3) 1471 inci maddenin ikinci fıkrası, 1474 ilâ 1476 ncı madde hükümleri sigortalı aleyhine değiştirilemez; değiştirilirse bu Kanun hükümleri uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Tatbik olunacak hükümler ve amir hükümler:

Madde 1264 – Bu kitapta hüküm bulunmadıkça sigorta mukavelesi hakkında Borçlar Kanunu hükümleri tatbik olunur.

1269, 1274, 1277, 1279, 1286, 1321, 1333, 1339, 1341, 1344 ve 1346 ncı maddelerle 1304 üncü maddenin 2 nci fıkrası hükümlerine aykırı olan mukaveleler batıldır.

(Değişik: 12/10/1983 - 2915/1 md.) 1270 inci maddenin 2 nci fıkrası, 1273, 1275 inci maddelerle 1278 inci maddenin ikinci cümlesi, 1283, 1284, 1285, 1289 uncu maddelerle 1292 nci maddenin son fıkrası, 1301 inci madde ile 1312 nci maddenin 2 nci fıkrası, 1315, son fıkrası hariç 1332 nci maddelerle 1345 inci maddenin 2 nci fıkrası, 1350 nci maddenin 2 nci fıkrası, 1361, 1362 nci maddelerle 1365 inci maddenin 2 nci fıkrası, 1366 ncı maddenin 2 nci fıkrası, 1367, 1368, 1369, 1395, 1396, 1397, 1399, 1400, 1401, 1420 ila 1430 ve 1453 ila 1459 uncu maddeler hükümlerine aykırı olan mukavele şartları hükümsüzdür.

1265, 1266, 1280 inci maddelerle 1281 inci maddenin son fıkrası 1287 inci madde, 1288 inci maddenin ikinci fıkrası, 1290, 1291, 1292 nci maddenin birinci fıkrası, 1293, 1295 inci maddelerle 1297 nci maddenin 1 inci fıkrası, 1298, 1299, 1300, 1302, 1306, 1314, 1317, 1318, 1324 ila 1329, 1331 inci maddelerle 1332 nci maddenin son fıkrası, 1334 üncü maddenin 2 ve 3 üncü fıkraları 1336 ncı maddenin ikinci fıkrası, 1338 inci maddenin 1 inci cümlesi hükümleriyle 1371 inci maddenin 3 üncü fıkrası, 1441 inci maddenin birinci fıkrası hükmü, sigorta ettiren kimsenin zararına olarak mukavele ile değiştirilemez. Değiştirilirse kanun hükümleri re'sen tatbik olunur.

Diğer kanunlardaki sigortalara mütaallik amir hükümler mahfuzdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1486 - Tasarının bu maddesi ile sözleşme ile değiştirilemeyecek veya sigortalı aleyhine değiştirilemeyecek maddeler ile bu hükme aykırılığın sonuçları düzenlenmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM Can Sigortaları

A) Hayat sigortası

I - Tanım

MADDE 1487- (1) Hayat sigortası ile sigortacı, belli bir prim karşılığında, sigorta ettirene veya onun belirlediği kişiye, sigortalının ölümü veya hayatta kalması hâlinde, sigorta bedelini ödemeyi üstlenir.

(2) Hayatı sigorta edilen kimse, ilk primin ödenmesinden önce ölmüşse sigorta sözleşmesi geçersizdir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Menfaat:

I - Sigorta ettirilebilecek kimse:

Madde 1321 – Bir kimsenin hayatı, ya o kimse yahut onun bilgi ve muvafakati mevcut olmasa bile üçüncü bir şahıs tarafından sigorta ettirilebilir; şu kadar ki; üçüncü şahsın o kimsenin hayatının devamında maddi veya manevi menfaati bulunması sigortanın muteberliği için şarttır.

Küçüklerin, mahcurların veya mümeyyiz olmıyanların ölümünü şart koyarak sigorta etmek batıl, bunların hayatı üzerine sigorta yaptırmak muteberdir. Her iki halde de ölüm vukubulursa sigortanın ölüm tarihindeki riyazi ihtiyatı ödenir.

Hayatı sigorta olunan kimse ilk primin ödenmesinden evvel ölmüş ise sigorta hükümsüzdür.

GEREKÇE

Madde 1487 - Madde ile öncelikle hayat sigortasının genel bir tanımı verilmiştir. Tanımlamada,6762 sayılı Kanununun 1322 nci maddesi, üzerinde değişiklik yapılmak suretiyle Tasarıya aktarılmıştır. Sözleşmenin yapılması ile birlikte başlayan irat ödemeli hayat sigortaları göz önünde bulundurulmak suretiyle, mevcut durumdan farklı olarak, yaşama ihtimali “belli bir süre sonunda hayatta kalma” şeklinde ifade edilmemiştir. Maddenin ikinci fıkrası ise 6762 sayılı Kanununun 1321 inci maddesinin son fıkrasının tekrarı niteliğindedir.

II - Tontin

MADDE 1488- (1) Birden çok kişi tarafından verilen katkı payları ile oluşturulan varlıkların, belirli bir tarihte hayatta kalanlar ve ölenin önceden belirlemiş olması hâlinde, lehtarlar arasında paylaşılması ilkesi uyarınca tontinler kurulabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

G) Tontin:

Madde 1333 – Ortaklar tarafından verilen muayyen birer taksit neticesinde tahassul edecek tutarların muayyen bir tarihte hayatta bulunanlar arasında paylaşılması şartıyla yapılacak sigorta batıdır.

GEREKÇE

Madde 1488 - 6762 sayılı Kanununun 1333 üncü maddesinde batıl sayılan tontinler Avrupa Topluluğunun 76/580 ve 79/267 sayılı Direktiflerine paralel olarak geçerli kabul edilmiştir. Bu yönerge daha sonra 2002 yılında 2002/83 sayılı Yönerge ile kaldırılmışsa da yeni yönerge tontinlerin geçerliliğine dair değişiklik yapmamıştır. Tontinleri yeniden düzenleyen yönergenin Tasarıya yansıtılması olanağı yoktur. Yönerge bir idarî tasarrufla Türk hukukuna getirilmelidir.

III - Sözleşmeden cayma

MADDE 1489- (1) Sigorta ettiren, sigortacının kendisine cayma hakkını kullanabileceğini bildirmesinden itibaren onbeş gün içinde sözleşmeden cayabilir. Bilgilendirmenin yapıldığı sigortacı tarafından ispatlanır. Bilgilendirme yapılmamışsa cayma hakkı ilk primin ödenmesinden bir ay sonra sona erer.

(2) 1430 uncu madde hükmü saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1489 uncu maddesinin maddenin anlamı korunarak, daha anlaşılır şekilde ve tek cümleyle ifade edilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1489 - Hayat sigortaları, genelde uzun süreli sigortalardır. Sigorta ettirenler ise ikna gücü yüksek olan kişilerce, aslında kendilerine çok da uygun olmayan sözleşmelere sokulmuş olabilir. Bu noktada, getirilen cayma hakkı ile, sigorta ettirenlere tamamiyle sözleşmeyi anladığından emin olmaları için, maddede öngörülen süre içinde düşünüp herhangi bir cezai şart ödemediği sözleşmeyi sona erdirebilme hakkı tanınmıştır. Cayma süresinin başlangıcı ise, maddeden beklenen faydanın gerçekleşebilmesini teminen, sigorta ettirenin bu konuda bilgilendirilmesinden sonra başlatılmıştır.

IV - Hayatı sigorta edilecek kişi

MADDE 1490- (1) Sigorta ettiren, kendisinin veya başkasının hayatını, ölüm veya hayatta kalma ihtimallerine karşı sigorta ettirebilir.

(2) Başkasının hayatı üzerine sigorta yapılabilmesi için, o kişinin hayatının devamında lehtarın menfaatinin bulunması şarttır. Ayrıca, ölüm ihtimaline karşı yapılan sigortalarda, sigorta bedelinin mutad cenaze giderlerini aşması hâlinde sigortalının veya varsa kanuni temsilcisinin yazılı izni gerekir. Sigortalı onbeş yaşından büyükse kanuni temsilcinin dışında ayrıca onun da izni alınır. İzin olmadan yapılan sözleşme, icazet verilmediği takdirde geçersizdir.

(3) Kanuni temsilcinin lehtar olarak atadığı veya kendisinin sigorta ettiren olduğu durumlarda, kanuni temsilcinin iznin verilmesinde sigortalıyı temsil yetkisi yoktur.

(4) Menfaat şartının sözleşmenin yapılmasından sonra ortadan kalkması hâlinde sözleşme o andan itibaren geçersiz hâle gelir; ancak, sigorta ettirene iştirah değeri ödenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Menfaat:

I - Sigorta ettirilebilecek kimse:

Madde 1321 – Bir kimsenin hayatı, ya o kimse yahut onun bilgi ve muvafakati mevcut olmasa bile üçüncü bir şahıs tarafından sigorta ettirilebilir; şu kadar ki; üçüncü şahsın o kimsenin hayatının devamında maddi veya manevi menfaati bulunması sigortanın muteberliği için şarttır.

Küçüklerin, mahcurların veya mümeyyiz olmıyanların ölümünü şart koyarak sigorta etmek batıl, bunların hayatı üzerine sigorta yaptırmak muteberdir. Her iki halde de ölüm vukubulursa sigortanın ölüm tarihindeki riyazi ihtiyatı ödenir.

Hayatı sigorta olunan kimse ilk primin ödenmesinden evvel ölmüş ise sigorta hükümsüzdür.

II - Ölüm ve yaşama ihtimalleri:

Madde 1322 – Sigortacı, bir kimsenin ya muayyen bir müddet içinde veyahut mukavelede muayyen olan şart ve haller içinde ölümü veya o kimsenin mukavele ile muayyen bir müddetten fazla yaşaması ihtimallerini sigorta edebilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1490 ıncı maddesinin ikinci fıkrasında anlam korunmakla birlikte, ifadede sadeleştirmeye gidilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1490 - Tasarının bu maddesi ile 6762 sayılı Kanunun 1321 inci maddesinin ikinci fıkrası hükmünde temel nitelikli DEĞİŞİKLİĞİ yapılmıştır. Öncelikle, küçük, kısıtlı veya mümeyyiz olmayan ayrımı kaldırılarak herkesin hayatı üzerine sigorta yapılabileceği ilkesi benimsenmiştir. Zira, yürürlükteki madde kendi içinde çelişkiler içermekteydi. Maddede bahsedilen kişilerin ölümü üzerine yapılan sigorta batıl sayılmış, ancak ölüm gerçekleşirse de matematik karşılıkların ödenmesi öngörülmüştü. Halbuki, batıl bir sözleşmeye dayanarak ödeme yapılması hukuken mümkün değildir. Ayrıca, bu kişilerin hayatları üzerine sigorta sözleşmesi yapılması halinde de ölüm gerçekleştiğinde matematik karşılığın ödeneceği düzenlenmişti. Ancak, sigorta sözleşmesinde, sigortacının sorumluluğu üstlenmiş olduğu rizikolarla sınırlı olduğundan, yaşama ihtimaline karşı yapılmış sigortada sigortacının yüklenmediği bir rizikodan dolayı ödeme yapmasını düşünmek sigorta hukukuna ters düşer. Bununla birlikte, tasarının bu maddesi ile küçükler, kısıtlılar ve özellikle ayırt etme gücünden yoksun olanlar hakkında yapılan sigorta ile bu kişilere bakmakla yükümlü olanların fayda temin etmelerinin önüne geçebilmek için ve de bir kimsenin bilgisi dışında kendi hayatı üzerinden başkasının para kazanıyor olmasını engelleyebilmek için ölüm ihtimaline karşı yapılan sigortada, sigorta bedeli mutat cenaze masraflarını aşmıyorsa, sigortalının; sigortalı kanuni temsilci ile temsil ediliyorsa kanuni temsilcinin yazılı iznini aranacağı, kanuni temsilcinin izninin gerektiği hallerde de ayrıca sigortalı on beş yaşından büyüğe ayrıca onunda izninin aranacağı düzenlenmiştir.

Menfaat ilişkisinin sonradan ortadan kalkmasının doğuracağı sonuçlar ise maddenin son fıkrasında yer almıştır. Menfaat ilişkisinin varlığı sözleşmenin geçerliliği için kabul edilmiş olmakla birlikte bu ilişkinin sözleşmenin devamı sırasında ortadan kalkması mevcut durumda hükme bağlanmamıştı. Getirilen düzenleme ile bu eksiklik giderilmeye çalışılmış ve sözleşmenin yapılması sırasında olmayan menfaat sözleşmeyi batıl kıldığından, sonradan ortadan kalkmasının da sözleşmeyi geçersiz kılacağı kabul edilmiştir.

V - Sigorta değeri

MADDE 1491- (1) Bir kimsenin hayatı bir veya birkaç sigortacı tarafından çeşitli bedeller üzerine sigorta ettirebilir.

(2) Ödenecek bedelin lehtarın maddi menfaatinden daha fazla olduğu durumlarda, aşan kısım sigortalının lehine yapılmış sayılır.

(3) 1472 nci madde hükmü hayat sigortalarında uygulanmaz. Hayat sigortası sözleşmesi gereği, sigorta şirketinden kararlaştırılan sigorta bedelini tahsil eden sigorta ettiren ve mirasçıları ile rizikoya muhatap olan kişilerin mirasçılarının, rizikonun gerçekleşmesine neden olan üçüncü kişiye karşı sahip olduğu tazminat alacağını sigorta şirketine temlik etmeleri geçersizdir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**III - Çifte sigorta:**

Madde 1323 – Bir kimse hayatını, dilediği bir veya muhtelif bedellerle, veya mütaaddit sigortacılara sigorta ettirebilir

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 1491 inci maddesine aşağıdaki fıkranın eklenmesini arz ve teklif ederiz.

“(3) 1472 nci madde hükmü hayat sigortalarında uygulanmaz. Hayat sigortası sözleşmesi gereği, sigorta şirketinden kararlaştırılan sigorta bedelini tahsil eden sigorta ettiren ve mirasçıları ile rizikoya muhatap olan kişilerin mirasçılarının, rizikonun gerçekleşmesine neden olan üçüncü kişiye karşı sahip olduğu tazminat alacağını sigorta şirketine temlik etmeleri geçersizdir.”

Önerge gerekçesi

Kanunun sistemine göre halefiyet sadece zarar sigortalarında uygulanır; ancak, buna açıklık kazandırmak amacıyla 1491 inci maddeye üçüncü fıkranın eklenmesi uygun görülmüştür .

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1491 inci maddesinin ikinci fıkrasında yapılan değişiklikle, fıkranın anlamı daha açık hale getirilmiş ve ödenecek bedelin menfaatten fazla olduğu durumların sadece maddi menfaat ilişkisinde olabileceği açıkça düzenlenmiştir. Yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1491 - Hayat sigortasının meblağ sigortası olması nedeniyle, bir kimsenin hayatı birden çok sigortacıya muhtelif bedellerle sigorta ettirilebilir. Şöyle ki, meblağ sigortasında, belli bir sigorta değerinden söz etmek mümkün değildir. Maddenin ilk fıkrasında, 6762 sayılı Kanunun 1323 üncü maddesinde olduğu gibi, bu esas düzenlenmiştir. Diğer taraftan, her maddi menfaatin şüphesiz sınırı olduğundan, maddi menfaat ilişkisi ile yapılan hayat sigortalarında sigorta değeri de sınırsız değildir. Örneğin, banka kredilerinde olduğu gibi, alacaklı alacağını garanti altına almak amacıyla borçlusunun hayatını, kendisini lehdar göstermek suretiyle sigorta ettirebilir. Bu durumda sigorta menfaatinin sınırı alacak miktarı kadardır. Alacak miktarını aşan bir sigorta bedelinin tespit edildiği sigorta sözleşmesinde, menfaati aşan bir sigorta vardır. Bu nedenle maddenin ikinci fıkrasında, ödenecek bedelin menfaatten fazla olduğu durumlarda, aşan bedelin sigortalının lehine yapılmış sayılacağı düzenlenmiştir.

VI - Doktor incelemesi

MADDE 1492- (1) Sigorta ettiren ile sigortacı arasında, sigorta edilecek kişinin doktor incelemesinden geçmesi kararlaştırılmış olsa bile, sigortacı sigortalanan kişiyi bu incelemeyi yaptırmaya zorlayamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1492 - Özellikle ölüm ihtimaline karşı yapılan sigortada tıbbi muayene önem arz eder. Kişi ölüm halinden çekinerek, yalnız ölüm ihtimaline karşı bir sigorta yapmıştır. Bu nedenle bu tür sigortalar yapılırken sigortacının azami derecede dikkat göstermesi gerekir. Ancak, sigorta ettiren ile hayatı sigorta sözleşmesine konu teşkil eden sigortalının aynı kişi olmaması halinde, sigortacı ve sigorta ettirenin sözleşmenin tarafı olmayan sigortalının cismani varlığı üzerinde anlaşmaları yapmaları doğal olarak sigortalıyı bağlamayacaktır.

VII - Lehtar**1. Atanması ve değiştirilmesi**

MADDE 1493- (1) Sigorta ettiren, 1490 ıncı maddenin ikinci ve üçüncü fıkraları saklı kalmak üzere, gerçek ya da tüzel kişi lehine sigorta sözleşmesi yapabilir.

(2) Sigorta ettiren, atadığı lehtarını sigortacıya bildirir.

(3) Lehtarın sigortacıya bildirilmemiş olması hâlinde, sigortacı iyi-niyetle yaptığı ödeme ile borcundan kurtulur.

(4) Sigorta ettiren, değiştirme hakkından vazgeçtiğini sigorta poliçesine yazdırmakla beraber sigorta poliçesini lehtara teslim etmişse, o kişiyi değiştiremez. Tereddüt hâlinde, sigorta ettirenin lehtarını değiştirme hakkını saklı tuttuğu kabul edilir. Sigorta ettirenin lehtarını değiştirme hakkından açıkça vazgeçtiği ve sigorta poliçesinin lehtara verildiği hâllerde bile, mirasçılıktan çıkarma veya hibeden rücu hâlleri gerçekleşmiş yahut ilgililer arasında o kişinin lehtar olarak atanması-na ilişkin sebep ortadan kalkmış ise lehtar değiştirilebilir.

(5) Lehtar atanması ve lehtar değişiklikleri sigortacının iznine bağlıdır.

(6) Lehtarın değiştirilemeyeceği durumlarda, sigorta ettiren tarafından ayrılma ve ödünç alma hakları kullanıldığı takdirde, ödenecek tutar üzerinde lehtar hak sahibi olduğu gibi, rizikonun gerçekleşmesinden önce sigortacının iflası sonucu ödenecek miktar üzerinde de, aksi kararlaştırılmadıkça, lehtar hak sahibidir.

(7) Sigortacıdan edimi istem ve tahsil yetkisi, aksi kararlaştırılmadıkça, lehtara aittir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

E) Faydalanan kimselerin hakları:

I - Üçüncü şahıs lehine şart:

Madde 1329 – Üçüncü bir şahsın lehine yapılan hayat sigorta mukavelesinden doğan hak ve menfaatleri sigortacıdan talep ve tahsil salahiyeti doğrudan doğruya o kimseye aittir.

Sigorta mukavelesinde üçüncü şahsın mirasçı sıfatı gösterilmiş olsa bile bu şahıs birinci fıkra hükmü gereğince doğrudan doğruya sigortacıya karşı hak ve menfaatlere sahip olur. Medeni Kanununun 509 uncu maddesi hükmü mahfuzdur.

II - Değişirme:

Madde 1330 – Sigorta ettiren kimse sigortadan faydalanan kimseyi mukavele yapılırken veya sonradan tayin edebilir. Kezalik sigorta ettiren kimse sigortadan faydalanan kimseyi tayin ettikten sonra da değiştirebilir; şu kadar ki, sigorta ettiren kimse değiştirme hakkından feragat ettiğini sigorta poliçesine yazdırmakla beraber sigorta poliçesini sigortadan faydalanan üçüncü şahsa teslim etmiş ise o şahsı değiştiremez.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1493 - Tasarının bu maddesi ile öncelikle gerçek kişi yanında tüzel kişinin de lehdar olarak gösterebileceği açıklığa kavuşturulmuştur. 6762 sayılı Kanununun 1329 uncu maddesinin birinci fıkrasında “kimse” ifadesi kullanılmış olması doktrinde tüzel kişilerin lehdarlığı konusunda tartışma yaratmışsa da, uygulamada, banka kredilerinde olduğu gibi, bunun örneklerine sıkça rastlanılmaktadır. Ayrıca, getirilen bu düzenleme ile yurt dışı uygulamalarında sıklıkla rastlanılan “key-man (anahtar adam) sigortasının da ülkemizde önü açılacaktır.

Hayat sigortalarında lehdar tayini, ilke olarak, tam üçüncü şahıs lehine sözleşme şeklinde gerçekleştiğinden, riziko gerçekleştiğinde sigortacı tazminat ödemesi doğrudan doğruya lehdera yapacaktır. Bu nedenle, lehdardaki değişiklik sigortacı açısından önem arz eder. Ancak, sigortacının her zaman için değişiklik takip etmesi mümkün olmayacağından, değişikliği bildirme yükümlülüğü sigorta ettirendedir. Bu yükümlülüğün yerine getirilmemiş olmasının doğal sonucu ise, sigortacının iyiniyetli yaptığı ödemeyle borcundan kurtulacak olmasıdır.

Lehdar tayini tek taraflı bir işlem olduğundan, lehdar tayini ve değişikliği sigortacının iznine tabi değildir.

6762 sayılı Kanununun 1330 uncu maddesi, ilke olarak, Tasarının bu maddesi ile de korunmuş, ancak, lehdar değişikliğinin mümkün olmadığı hallerde menfaatlerin korunması bakımından lehdarın değiştirilemeyeceği durumda dahi hibeden rücu veya mirastan yoksunluk nedenleri gerçekleşmişse lehdar değişikliği de mümkün olabileceği maddede belirtilmiştir.

2. Lehtar atanmasına ilişkin yorum kuralı

MADDE 1494- (1) Ölüm rizikosuna karşı yapılmış sigortalarda, birden fazla kişi payları belirtilmeksizin lehtar olarak atanmışsa, sigorta bedeli üzerinde hepsi eşit oranda hak sahibidir. Hak sahiplerinden biri tarafından alınmayan pay, diğerlerinin payına eklenir. Mirasın reddi veya mirastan vazgeçme lehtarın hakkı üzerinde etkili olmaz.

(2) Ölüm rizikosuna karşı yapılan sigortalarda lehtar belirtilmemişse, sözleşmenin sigorta ettirenin mirasçıları lehine, yaşama ihtimaline karşı yapılmış sigortalarda ise sigortalı lehine yapıldığı kabul olunur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1494 - Tasarının bu maddesi ödenecek sigorta bedeli üzerindeki lehtarların payına ilişkin bir yorum kuralını içermektedir. Lehtar tayini, sağlararası bir muamele olup, üçüncü şahıs lehine sözleşmelerin bir uygulamasıdır. Sigortanın ölüm ihtimaline karşı yapılmış olması onu ölüme bağlı tasarruf haline getirmez. Bu nedenle, lehtarın mirası ret etmiş olması veya mirastan feragat etmiş olması hakkına tesir etmediği gibi, ölüm ihtimaline karşı yapılan sigortada, sözleşmede özel bir düzenleme yoksa lehtarların hepsi de sigorta bedeli üzerinde miras hisselerine bakılmaksızın hepsi eşit oranda hak sahibidir. Ancak, lehtarlardan herhangi biri payını almak istemeze, onun payı diğerleri arasında eşit olarak paylaşılır.

Uygulamada bazen özellikle de ölüm ihtimaline karşı yapılan hayat sigortalarında, lehtarın tayin edilmediği görülmekte ve sigorta ettiren ile sigortalı aynı kişi olması halinde sigorta tazminatının kime ödeneceği problemi yaşanmaktadır. Bu nedenle, maddenin ikinci fıkrası ile yine bir yorum kuralı getirilerek ölüm rizikosuna karşı yapılan sigortada lehtar tayin edilmemişse, sözleşmenin sigorta ettirenin mirasçıları lehine, yaşama ihtimaline karşı yapılan sigortada ise sigortalı lehine yapılmış sayılacağı düzenlenmiştir.

VIII - Sigorta ettiren lehine hak

MADDE 1495- (1) Lehtarın, sigortacıya karşı, istem hakkını kazanamaması hâlinde, bu hak sigorta ettirene, onun da ölmüş olması hâlinde, mirasçılara geçer.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1495 - Tasarının bu maddesi yine bir yorum kuralı niteliğindedir. Tasarının 1494 üncü maddesinin ikinci fıkrasından farklı olarak burada isteyerek kullanılmayan bir hak değil kullanılmayan bir hak söz konusudur. Lehdarın yararlanacağı sözleşmenin tarafı sigorta ettiren olduğundan lehdarın sigortacıya karşı hak talep edememesi halinde bu hak sigorta ettirene, miras hukuku kuralları gereğince de sigorta ettiren de ölmüşse onun mirasçılarına geçeceği Tasarının bu maddesi ile düzenlenmiştir.

IX - Grup sigortaları

MADDE 1496- (1) En az on kişiden oluşan, sigorta ettiren tarafından, belirli kıstaslara göre kimlerden oluştuğunun belirlenebilmesi imkânı bulunan bir gruba dâhil kişiler lehine, tek bir sözleşme ile sigorta yapılabilir. Sözleşmenin devamı sırasında gruba dâhil herkes sigortadan, grup sigortası sözleşmesi sonuna kadar yararlanır. Sözleşmenin yapılmasından sonra grubun on kişinin altına düşmesi sözleşmenin geçerliliğini etkilemez.

(2) Grupta yer alan her kişiye poliçe içeriğini özetleyen bir belge verilir.

(3) Grup sigortalarında lehtarın atama hakkı, aksi kararlaştırılmamışsa, grupta yer alan kişiye aittir.

(4) Sözleşme süresi içinde gruptan ayrılma hâlinde grup sigortası ile sağlanan teminat, aksi kararlaştırılmamışsa, sigorta ettiren, sigortalı veya lehtar tarafından bireysel olarak devam ettirilebilir. Sigortalı veya lehtarın sözleşmeye bireysel olarak devam etmesi ancak sigorta ettiren sıfatıyla olur. Bu kişiler geçmiş günlere ait kendilerine düşen prim borçlarından, önceki sigorta ettirenle birlikte sorumludur.

(5) Grup sigortalarında ayrılma, ödünç alma, indirme, bildirim yükümlülüğü ve ilgili diğer konular Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanlık tarafından çıkartılacak yönetmelikle düzenlenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1496 - Sigortalı, kişi olabileceği gibi bir grup da olabilir. Münferiden hayat sigortası yapmak yerine, tek bir sözleşme ile bir çok kimsenin hayatının sigortalınması halinde grup sigortasından bahsedilir. Grup sigortası, sosyal güvenliğin daha etkin bir hale gelmesine yardımcı olan özel bir sigorta türü olmakla birlikte, şimdiye kadar özel bir düzenlemeye tabi kılınmamıştır. Halbuki, sigortacılığı, gelişmiş ülkelerde hızla büyüyen bir sigorta durumuna gelmiştir. Tasarının bu maddesi ise, grup sigortasına ilişkin temel düzenlemeleri içermektedir. Grup sigortasında sigortalanan birim grup olduğundan sigortacı için grupta yer alan kişilerden çok, grubun özelliği önemlidir. Bu nedenle maddenin ilk fıkrasında grubun, sigorta ettiren tarafından kimlerden oluştuğunun tespit edilebilir nitelikte olması üzerinde durulmuştur. Yine, grup sigortasında sigortalının kişi değil, grup olmasına bağlı olarak, gruptan çıkan sigorta korumasını kaybederken, gruba giren, aynı koşullara sahip olmak kaydıyla, sigorta teminatından yararlanır. Hayat Sigortaları Yönetmeliğine paralel olarak hayat sigortasında grup sayısının on kişiden az olamayacağı, ancak grubun sürekli değişebileceği göz önünde bulundurularak, grupta yer alan kişi sayısının, sözleşmenin yapılmasından sonra onun altına inmesinin de sözleşmenin geçerliliğine etki etmeyeceği açıkça düzenlenmiştir.

X - Beyanlar

1. Yanlış yaş beyanı

MADDE 1497- (1) Sigortalının sözleşmenin yapılması sırasında yaşının yanlış bildirilmesi sonucu prim düşük belirlenmişse, sigorta bedeli, gerçek yaşa göre alınması gereken primin, belirlenen prime olan oranına göre ödenir. İndirimden önce riziko gerçekleşip sigorta bedeli ödenmiş ise sigortacı ödediği fazla kısmın geriye verilmesini faiziyle birlikte isteyebilir.

(2) Gerçek yaşa göre fazla prim ödenmesi hâlinde, sigorta bedeli ödenen prime göre artırılır. Artırımdan önce sigorta bedeli ödenmiş ise eksik kısım sigortacı tarafından tamamlanır.

(3) Sigortacı, yanlış yaş bildirim sebebiyle sadece gerçek yaşın, sözleşmenin yapıldığı sırada teknik esaslara göre belirlenen sınırlar dışında kalması hâlinde, sözleşmeden cayabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1497 - Yanlış yaş bildirimini aslında beyan yükümlülüğünün ihlali olduğu halde burada hayat sigortaları için özel bir düzenlemeye tabi tutulmuştur. Zira, hayat sigortaları genelde uzun dönemli sigortalardır ve risk unsuru yanında bazı hayat sigortalarında yatırım unsuru da söz konusudur. Bu nedenle mümkün olduğu kadar yapılmış sözleşmelerin devamının sağlanmasına yönelik düzenlemelere gidilmek istenmiştir. Bu noktada, maddede getirilen düzenleme ile, yanlış bildirilmiş olması halinde sözleşmeden cayılması şeklinde katı bir düzenlemeye gitmek yerine eksik prim alınmasında sigortacının da menfaatlerini zedelemekten ve riske uygun prim alınması ilkesine uygun olarak alınan prime göre tazminatın ödenmesi; fazla prim alınması halinde de önceden belirlenen tazminatın fazla alınan prime göre artırılması suretiyle sözleşmenin devamının sağlanması amaçlanmıştır. Ancak, bu hüküm doğal olarak gerçek yaşın sigortacı tarafından kabul edilen sınırlar içinde kalması kaydıyla mümkün olabilecektir. Zira, sigortacı yapmış olduğu sözleşmeye esas teşkil eden tarifede öngördüğü yaşın üstünde bir yaş ile karşılaştığında, bu yaşa göre alınması gereken primin ne olduğu bilemediğinden, diğer bir ifade ile söz konusu için yaş için bir prim hesaplaması yapmadığından alınması gereken prime göre tazminat ödemesinden de bahsedemez. Ayrıca, sigortacı ilk başta tasdikli tarifesindeki sınırları belirlemek suretiyle bu sınırlar dışındaki yaşlarda hiçbir şekilde sözleşme yapmayacağı şeklindeki iradesini de ortaya koymuştur.

2. Sözleşmenin yapılması sırasındaki beyan yükümlülüğünün ihlali

MADDE 1498- (1) Sigortacı, yenilemeler de dâhil olmak üzere, sözleşmenin yapılmasından itibaren beş yıl geçmişse, sigorta ettirenin sözleşmenin yapılması sırasında beyan yükümlülüğünü ihlal etmiş olması nedeniyle sözleşmeden cayamaz, sadece prim farkı isteyebilir; meğerki, beyan yükümlülüğü kasıtlı bir şekilde ihlal edilmiş olsun. Sigorta ettiren, prim farkını ödemeyi kabul etmezse sigortacı, riziko gerçekleştiğinde ödenen primle ödenmesi gereken prim arasındaki oranı dikkate alarak sigorta bedelini öder. Ancak, risk artışı beyan yükümlülüğünün ihlali nedeniyle sigortacının teknik esaslarına göre saptanan sınırlarının dışında kalmışsa, sigortacı sözleşmeden caya bilir. Yenilenen sözleşmelerde bu süre, ilk sözleşmenin yapıldığı tarihten başlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1498 - Hayat sigortalarının uzun vadeli sözleşmeler olduğu göz önünde bulundurularak, yanlış yaş bildiriminde olduğu gibi, gerek sözleşmenin yapılması sırasında gerekse sözleşmenin devamı sırasındaki beyan yükümlülükleri ihlallerinde mümkün olduğu kadar yapılmış sözleşmelerin devamının sağlanmasına yönelik düzenlemelere gidilmek istenmiştir. Bu nedenle yenilemeler de dahil olmak üzere beşinci yıldan sonra beyan yükümlülüğü ihlalleri nedeni ile sözleşme sona erdirebilme hakkı, ilke olarak kaldırılmıştır. Yanlış yaş bildirimde açıklanan nedenlerden dolayı sigortacının sözleşmeyi sona erdirebilme hakkı sadece riskin sigortacının teknik esaslarında tespit edilen sınırlar dışında kalması halinde kabul edilmiştir. Ayrıca, kasıtlı beyan yükümlülüğü ihlalleri bu düzenleme dışında tutulmuştur. Bununla birlikte, tarafların edimleri arasındaki eşitliği sağlayabilmek için sigorta ettirene prim farkı talep edebilme hakkı tanınmış, prim farkının kabul edilmemiş olmasının sonucu da orantısız ödemeye bağlanmıştır.

3. Sözleşmenin devamı sırasındaki beyan yükümlülüğünün ihlali

MADDE 1499- (1) Sigortacı, rizikonun artmasından itibaren, yenilemeler de dâhil olmak üzere beş yıl geçmişse, sigorta ettirenin beyan yükümlülüğünün ihlal edilmiş olması nedeniyle sözleşmeyi feshedemez; sadece prim farkı isteyebilir; meğerki, beyan yükümlülüğü kasıtlı bir şekilde ihlal edilmiş olsun. Sigorta ettiren prim farkını ödemeyi kabul etmezse, riziko gerçekleştiğinde sigortacı ödenen primle ödenmesi gereken prim arasındaki oranı dikkate alarak, sigorta bedelini öder. Ancak, beyan yükümlülüğünün ihlali nedeniyle riziko artışı, teknik esaslara göre tespit edilen sınırlar dışında kalmış ise, sigortacı sözleşmeyi feshedebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1499 – Bu maddenin gerekçesi için 1498 inci maddenin gerekçesine bakılmalıdır.

XI - Sigortadan ayrılma

MADDE 1500- (1) Sigorta ettiren, en az bir yıldan beri yürürlükte bulunan ve bir yıllık primi ödenmiş olan sigorta sözleşmelerinde, istediği zaman sözleşmeyi sona erdirerek sigortadan ayrılabilir. Ayrılma değeri, ayrılmanın istenildiği andaki genel kabul görmüş aktüerya kurallarına uygun bir biçimde hesaplanan değerdir.

(2) Yaşama ihtimaline karşı yapılan sigortalarda, sigortacıdan ayrılma değerinin istenilebilmesi için sigortalının sağlıklı olduğunu ispat etmesi gerekir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Satınalma ve ödünç verme:

Madde 1327 – Sigortacı, en az ilk üç yıllık primi ödenmiş olan sigortayı, sigorta ettiren kimsenin talebi üzerine ve sigorta poliçesinin iadesi karşılığında poliçede yazılı cetvele göre satın almaya veya sigorta poliçesi üzerinden ödünç para vermeye mecburdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1500 - 6762 sayılı Kanunun 1327 nci maddesi fikir olarak korunmuş olmakla birlikte, maddede öngörülen üç yıllık süre uygulamalar da dikkate alınarak bir yıla indirilmiştir. Ayrıca, 6762 sayılı Kanununda bazı maddelerde sadece üç yıllık primden bahsedilirken bazı maddelerinde üç yılın geçmesinden bahsedilmiştir. Bu ise uygulamada sürenin primle mi sözleşme süresiyle mi ilişkilendirileceği tartışmasını beraberinde getirmiştir. Tasarının bu maddesi ile bu konuya da açıklık getirilmiş ve hem sözleşme süresinin hem de o döneme ilişkin primin ödeniyor olması ilkesi benimsenmiştir. Diğer taraftan, sözleşmesi geçerliliği açısından şekle tabi olmadığından poliçe düzenlenmediği hallerde göz önünde bulundurulacak maddede geçen “poliçenin iadesi” karşılığında ifadesine yeni metinde yer verilmemiştir.

Diğer taraftan yaşama ihtimaline karşı yapılmış sigortalarda, süre sonuna doğru rizikonun gerçekleşme ihtimaline karşı sigortacının ayıracağı karşılık artacağından, öleceğini anlayan sigorta ettiren sözleşmeyi iştira edebilir. Bu nedenle, yaşama ihtimaline karşı yapılan sigortalarda sigorta ettirenin iştira hakkını kullanabilmesi sigortalının sağlıklı olduğunun ispatına bağlanmıştır. Böylelikle, sigorta ettirenin kötü niyetli olarak iştira hakkının kullanmasının önüne geçilmek istenmiştir.

XII - Ödünç verme

MADDE 1501- (1) En az bir yıldan beri yürürlükte bulunan ve bir yıllık primi ödenmiş olan sigorta sözleşmelerinde, sigorta ettirenin istemesi hâlinde sigortacı, istem anındaki, genel kabul görmüş aktüerya kurallarına uygun bir biçimde hesaplanan değer üzerinden sigortalıya ödünç para vermek zorundadır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Satınalma ve ödünç verme:

Madde 1327 – Sigortacı, en az ilk üç yıllık primi ödenmiş olan sigortayı, sigorta ettiren kimsenin talebi üzerine ve sigorta poliçesinin iadesi karşılığında poliçede yazılı cetvele göre satın almaya veya sigorta poliçesi üzerinden ödünç para vermeye mecburdur.

GEREKÇE

Madde 1501 – Bu maddenin gerekçesi için 1500 üncü maddenin gerekçesine bakılmalıdır.

XIII - Prim ödenmesinden muaf sigorta

MADDE 1502- (1) En az bir yıldan beri yürürlükte bulunan ve bir yıllık primi ödenmiş olan sigorta sözleşmelerinde, sigorta ettiren daha sonra prim ödeme borcunu yerine getirmezse, sigortacı bu sebeple sözleşmeyi feshedemez ve prim isteyemez. Bu hâlde sigorta, prim ödenmesinden muaf sigortaya dönüşür. Prim ödenmesinden muaf sigortada, sigorta bedeli ödenen primle sözleşme uyarınca ödenmesi gereken prim arasındaki orana göre ödenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

C) Primin ödenmemesi:

I - Tarafların hakları:

Madde 1325 – Sigorta priminin ödenmemesi halinde 1297 nci maddenin 1 inci fıkrası hükmü cari olup sigortacının bu sebepten dava açmaya hakkı yoktur.

Sigorta ettiren kimse, üç yıl geçmeden önce sigortadan cayar veya taahhüdüne riayet etmezse, verdiği primi veya bedeli sigortacıdan talebedemez.

Sigorta ettiren kimse, en az ilk üç yıllık primi ödedikten sonra sigortadan cayar veya taahhüdüne riayet etmezse 1327 nci maddede yazılı hakları kullanmadığı

takdirde sigorta prim ödenmesinden muaf bir sigorta haline çevrilmiş olur. Bunun şartlarının poliçede açıkça gösterilmesi lazımdır.

Sigorta mukavelesinin kanuni sebeplerle sona ermesi halinde primlerin geri alınması hakkında 1298 inci maddenin ikinci fıkrası tatbik olunur.

II - Prim ödenmesinden muaf sigortalar:

Madde 1326 – *Prim ödenmesinden muaf sigortanın natik olacağı bedel önceden temin edilen bedelin poliçede yazılı cetvele göre ve ödenmiş safi primlerle poliçe uyarınca ödenmesi lazım gelen safi primler arasındaki nispet esas tutularak dirilmesi suretiyle elde edilir.*

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1502 - 6762 sayılı Kanununun 1325 inci maddesi ilke olarak korunmuş ancak uygulamalar dikkate alınarak üç yıllık süre bir yıla indirilmiş, ödünç verme ve iştirada olduğu gibi hem bir yıllık sürenin geçmesi hem de bir yıllık primi ödenmiş olması birlikte aranmıştır.

XIV - İntihar

MADDE 1503- (1) Sigortalı, yenilemeler de dâhil olmak üzere, en az üç yıldan beri devam eden ve ölüm ihtimaline karşı yapılan bir sözleşmede, bu süre geçtikten sonra intihar ederse veya intihara teşebbüs sonucu ölürse, sigortacı sigorta bedelini ödemekle yükümlüdür.

(2) Sigortalının intiharı veya intihara teşebbüsü sonucu ölümü, akli melekelerindeki bir rahatsızlık sebebiyle üç yıldan önce gerçekleşmiş ise sigortacı sigorta bedelini ödemek zorundadır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

D) İntihar:

Madde 1328/1- *Sigortalı, intihar veya intihara teşebbüsü neticesinde öldüğü takdirde sigorta parasız olarak en az üç yıl devam etmiş bulunuyorsa sigortacı poliçede yazılı sigorta bedelini tamamen ödemekle mükelleftir; bu müddetin geçmesinden önce sigortalının intiharı anında akli melekeleri ne olursa olsun sigortacı sigortanın o andaki riyazi ihtiyatını öder.*

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1503 - Dünya uygulamalarına bakıldığında sigortalının intiharı konusunun bazen kanunlarla bazen de, Anglo-Sakson uygulamalarında olduğu gibi sözleşme şartları ile düzenlendiği görülmüştür. 6762 sayılı Kanunun 1328 inci maddesinde zaten konu düzenlendiğinden, konuya ilişkin düzenlemeye, söz konusu madde üzerinde değişiklikler yapılmak suretiyle Tasarıda da yer verilmiştir.

İntihar sonucunda sigortacının tazminat ödeme borcundan bahsedilebilmek için sözleşmenin ölüm rizikosuna karşı yapılması gerektiğinden öncelikle maddede bu husus açıkça belirtilmiştir. İntihara ilişkin düzenlemede yer alan üç yıllık süreye ise yenilemeler de dahil edilmiştir. Zira, uygulamada bir yıl için yapılan ancak aralıksız olarak yenilenen sözleşmelerde vardır. Bu durumda aralıksız olarak üç yıl boyunca yenilenmiş sözleşme ile üç yıldır devam eden sözleşme arasında bir farklılık kalmamaktadır. Ayrıca, madde ile intihara teşebbüsünde üçüncü yıldan sonra gerçekleşmesi gerektiği açıklığa kavuşturulmuştur. Bu noktada, sözleşmenin ikinci yılında teşebbüs etmekle birlikte, ölüm olayı üçüncü yıldan sonra meydana gelse bile sigortacının tazminat ödeme borcu söz konusu olmayacaktır.6762 sayılı Kanundan farklı olarak ilk üç yıl içinde intihar sonucu meydana gelen ölümlerde, sigortalının akli melekeleri yerinde değilse sigortacının tazminat ödeme borcunun olacağı kabul edilmiştir. Zira, buradaki amaç kişinin kasıtlı olarak rizikonun gerçekleşmesine neden olmamasıdır. Bu nedenle ilk üç yıl içinde meydana gelen intiharlarda sigortacıya tazminat ödeme borcu yüklenilmemiştir. Halbuki, kişinin akli melekeleri yerinde değilse zaten kasıtlı olarak rizikoyu gerçekleştirmek istemesinden de bahsedilemez.

XV - Sigorta ettiren veya lehtarın sigortalıyı öldürmesi

MADDE 1504- (1) Sigorta ettiren, sigorta bedelini ödeme borcunun doğmasını sağlamak amacıyla sigortalıyı öldürür veya öldürülmesinde suç ortaklığı ederse, sigortacı bedel ödeme borcundan kurtulur.

(2) Lehtar, sigortalıyı öldürmüş veya onun öldürülmesinde herhangi bir şekilde suç ortaklığı etmişse, sigorta bedelinden mahrum kalır ve bu bedel ölenin mirasçılarına ödenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

Madde 1328/2- Sigortadan faydalanan kimse hayatı üzerine sigorta yapılmış olanı öldürmüş veya onun öldürülmesinde herhangi bir şekilde suç ortaklığı etmiş bulunduğu takdirde sigorta bedelinden mahrum kalır ve bu bedel ölenin mirasçılarına ait olur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1504 - Tasarının bu maddesi ile 6762 sayılı Kanununun 1328 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan düzenleme, sigortalının sigorta ettiren tarafından öldürülmesi ile lehtar tarafından öldürülmesi açısından ayrı ayrı değerlendirilerek düzenlenmiştir. Maddenin ikinci fıkrasında 6762 sayılı Kanununun 1328 maddesinin ikinci fıkrasındaki esas korunmuştur. Maddenin ilk fıkrasında ise sigortalının sigorta ettiren tarafından öldürülmesi hali ayrıca düzenlenmiş ve genel sigortacılık ilkeleri çerçevesinde sigorta ettirenin tazminat ödemesini sağlamak amacıyla sigortalıyı öldürmesi hali sigortacı açısından teminat dışı bir hal olarak kabul edilmiştir.

XVI - Lehtarın sigorta ettirenin yerine geçmesi

MADDE 1505- (1) Sigorta ettiren lehine sigorta sözleşmesinden doğan alacaklar ihtiyaten veya kesin olarak haczedilirse ya da sigorta ettiren hakkında iflasın açılmasına karar verilirse, adı belirtilerek gösterilmiş olan lehtar, sigorta sözleşmesine sigorta ettirenin onayı ile onun yerine taraf olabilir.

(2) Lehtar, sözleşmeye taraf olursa, sözleşmenin sigortacı tarafından feshi hâlinde, haczi uygulatan alacaklının veya iflas masasının alacaklarını, sigorta ettirenin sigortacıdan isteyebileceği miktara kadar karşılamakla yükümlüdür.

(3) Sözleşmede lehtar hiç veya adı belirtilerek gösterilmemişse, birinci fıkrada açıklanan hak, sigorta ettirenin eşine ve çocuklarına geçer.

(4) Lehtarın veya eş ve çocuklarının, sigorta ettirenin yerine sözleşmeye taraf olabilmeleri için, sigortacıya bildirimde bulunmaları şarttır. Lehtarın veya eş ve çocuklarının haczi öğrendikleri veya iflasın açıldığı tarihten başlayarak, bir ay içinde bildirim yapmamaları hâlinde, birinci fıkrada açıklanan hak düşer.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1505 - Bu madde, Alman Sigorta Sözleşmeleri Kanununun, 19/12/1939 tarihli Kanun ile değişik 117 nci maddesinden alınmıştır. Madde lehdarı veya sigorta ettirenin eşini ve çocuklarını korumak amacıyla sevk edilmiştir. Sigorta ettirenin mal varlığı cebri icra konusu yapıldığında, sigorta sözleşmesinden doğan hakların zedelenmemesi için, Tasarının bu maddesi ile ismen belirlenmiş lehdara veya lehdar ismen belirlenmemişse, sigorta ettirenin eşine ve çocuklarına sigorta sözleşmesine doğrudan taraf olma hakkı tanınmaktadır. Maddenin dördüncü fıkrasına göre bu hak, haczin veya iflâsın öğrenildiği tarihten bir ay içinde sigortacıya yapılacak bir ihbarla kullanılacaktır. Bu süre ise hak düşürücü süre niteliğindedir.

XVII - Sigortacının iflası

MADDE 1506- (1) Sigortacının iflasının açıldığı tarihte, bir yıldan uzun süreli sigortalarda, riziko gerçekleşmemiş veya gerçekleşmiş fakat bedel ödenmemişse, ilk hâlde iflasın açıldığı, ikincisinde ise rizikonun gerçekleştiği andaki matematik karşılıklar hak sahiplerine ödenir. Rizikonun gerçekleştiği durumlarda, matematik karşılıkları aşan kısım, sigortacının teminatından karşılanır; açık kalan miktar garameye girer.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Sigortacının iflası halinde:

Madde 1331 – *Sigortacının iflası halinde henüz yürürlükte olan sigorta mukavelesinden faydalanan kimselere ait mutalebe hakları, iflas kararına kadar her sözleşme için tahakkuk etmiş riyazi ihtiyatların ve bu tarihten ödeme gününe kadar hesap edilmiş faizlerin verilmesine inhisar eder.*

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1506 - Tasarının bu maddesi ile, hayat sigortasındaki iflâs hali özel bir düzenlemeye tabi tutulmuş ve yapılan düzenlemede de 6762 sayılı Kanunun konuyu

düzenleyen 1331. maddesinden farklılaşmalara gidilmiştir. Öncelikle, matematik karşılık bir yıldan uzun süreli sigortalarda söz konusu olduğundan ve bir yıl ve daha kısa süreli hayat sigortalarında cari rizikolar karşılığı ayrıldığından ve bu karşılık da matematik karşılıktan farklı olarak sadece bir hesap olduğundan, madde yalnızca bir yıldan uzun süreli sigortalar açısından ele alınmıştır. Diğer taraftan madde kaleme alınırken konu iflâs kararına kadar rizikonun gerçekleşmiş ancak tazminat ödenmemiş olması hali ile rizikonun gerçekleşmemiş olması açısından ikiye ayrılmıştır. Riziko gerçekleşmişse, sigortacının tazminat ödeme borcu doğmuştur. Daha sonra sigortacının iflâs etmiş olması sigortacının tazminat ödeme borcunun ortadan kaldırmaz. Bu nedenle sigortacıya karşı yöneltilen talep hakları, bu hakkın tazminat ödemesine ilişkin olup olmamasına göre farklı açılardan düzenlenmiştir.

B) Kaza sigortası

I - Genel olarak

MADDE 1507- (1) Kaza sigortası, belli bir prim karşılığında, sigortalının uğrayacağı kaza sonucu ölüm, geçici veya sürekli sakatlık ya da işgöremezlik hâlleri için sigorta teminatı sağlar. Ölüm, ani olarak veya kaza tarihinden itibaren en çok bir yıl içinde gerçekleşmiş ise sigorta bedeli sigorta ettirene yahut onun tarafından belirlenmiş kişiye; geçici ve sürekli sakatlık veya işgöremezlik hâllerinde ise sigortalıya ödenir.

(2) Geçici olarak çalışma gücünden mahrum kalan sigortalıya, poliçede yazılı süre ile sınırlı olmak üzere, mahrumiyetin devam ettiği süre için günlük hesabıyla tazminat verilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Tarif:

Madde 1334 – Kazaya karşı sigorta; sigorta ettirenin maruz kalacağı her hangi bir kaza, hastalık, maddi menfaatlerini haleldar edecek her hangi bir olay, iş kazaları yahut nevi ve mahiyeti muayyen başka bir kaza sebebiyle ölümü veyahut muvakkat veya daimi surette çalışma kudretinden veya imkanından mahrumiyet halinde gerek sigorta ettirene, gerek mirasçılara veya yerine geçmiş olanlara ve gerek muayyen veya mütaaddit hak sahiplerine muayyen sermaye tediyesini veyahut irat tahsisini bir prim karşılığında sigortacıya yükliyen mukaveledir.

Kaza sigortası bizzat sigorta ettiren kimse tarafından yapılacağı gibi bir veya mütaaddit şahıslar lehine olarak diğer kimse tarafından dahi yapılabilir. Bu kabul kazalarda sigortacı zararın bedelden az olduğunu iddia edemez. Kazaya karşı sigorta poliçesi ferdan bir veya mütaaddit muayyen şahıslar üzerine olabileceği gibi bir heyet, bir cemiyet, bir grup üzerine dahi yapılabilir. Bu takdirde kazaya

karşı sigorta olunan kimselerin adlarını göstermeye lüzum yoktur. Meslek veya memuriyetinin zikri kafidir.

Bu kısımda hüküm bulunmayan hallerde hayat sigortasına mütaallik hükümler tatbik olunur. Borçlar Kanununun 112 nci maddesi hükmü mahfuzdur.

C) Tazminatın şümulü ve muaccel oluşu:

I - Umumi olarak:

Madde 1336 – Kaza sigortalarında sigortacı aşağıda yazılı olayların vukuunda poliçedeki tazminatı vermekle mükelleftir.

1. Kaza ölümü intac eylediği takdirde gerek ani olsun ve gerek kaza tarihinden itibaren azami bir yıl içinde ölüm vukua gelsin tazminat, hak sahibine veya mirasçılara ödenir;

2. Daimi malüliyeti mucip olduğu takdirde poliçede yazılı malüliyet derecesine göre icabeden tazminat, sigorta ettirene ödenir.

3. Muvakkat surette çalışma kudretinden mahrum kaldığı takdirde sigorta ettirene poliçede yazılı azami müddet içinde mahrumiyetin devam ettiği müddetçe günlük hesabıyla tazminat verilir.

Kaza sigortalarında rizikonun ihbarı ve sigorta bedelinin muaccel oluşu 1332 nci maddenin son fıkrası hükümlerine tabidir. Ancak, sigortalının bir kaza sebebiyle ödiyeceği tazminata ait davada ona yardım sağlamak veya tazminatı karşılamak üzere yapılan sigortalarda ihbar müddetinin başlangıcına 1292 nci maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesi hükmü tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1507 nci maddesinde redaksiyon yapılmıştır. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Ayrıca; hastalık ve sağlık sigortası hükümleri sonraki maddelerde düzenlendiğinden maddede yer alan “ya da hastalık sonucu” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1507 - 6762 sayılı Kanununun 1334 üncü maddesi esas olarak Tasarının bu maddesinde de korunmuş, ancak “kaza”yı özelleştirerek tanımlamak yerine bu tanımı sigorta genel şartlarına bırakarak maddede sadece kaza kavramına yer verilmiştir. Grup sigortasını düzenleyen 6762 sayılı Kanununun 1334 üncü maddesinin ikinci fıkrası hükmüne ise Tasarıda yer verilmemiştir. Zira, hayat sigortalarında genel olarak grup sigortası düzenlenmiş ve Tasarının 1471 inci maddesinde de bu hükmün kaza sigortasına uygulanabileceği kabul edilmiştir. Diğer taraftan, tazminatın kapsamını düzenleyen 6762 sayılı Kanununun 1336 ncı maddesi de Tasarının bu maddesine aktarılmıştır.

Kaza sonucu ölüme karşı yapılan sigortada, hayat sigortalarında olduğu gibi sigorta ettiren veya bir başkasının lehdar tayin edilebileceği öngörülürken, sakatlık teminatının sigortalıdan başkasına ödenmesinin amaca uygun düşmeyeceği kabul edilmiştir.

II – Tedavi giderleri

MADDE 1508- (1) Sigortacı, aksi kararlaştırılmamışsa, poliçede yazılı bedelden başka, sigortalının yaptığı tedavi giderlerini de ödemekle yükümlüdür.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***II - Tedavi masrafları:***

Madde 1337 – Aksine şart olmadığı takdirde sigortacı poliçede yazılı tazminattan başka sigortalının sarf ettiği tedavi masraflarını da vermekle mükelleftir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1508 - 6762 sayılı Kanunun 1337 nci maddesi hükmün Tasarının bu maddesiyle de aynı şekilde korunmuştur.

III - Sigortalı

MADDE 1509- (1) Kazaya karşı sigorta, sigorta ettirenin veya başkasının uğrayabileceği kazalara karşı yapılabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

Madde 1334/2- Kaza sigortası bizzat sigorta ettiren kimse tarafından yapılacağı gibi bir veya müteaddit şahıslar lehine olarak diğer kimse tarafından dahi yapılabilir. Bu kabil kazalarda sigortacı zararın bedelden az olduğunu iddia edemez. Kazaya karşı sigorta poliçesi ferdan bir veya müteaddit muayyen şahıslar üzerine olabileceği gibi bir heyet, bir cemiyet, bir grup üzerine dahi yapılabilir. Bu takdirde kazaya karşı sigorta olunan kimselerin adlarını göstermiye lüzum yoktur. Meslek veya memuriyetinin zikri kafidir.

B) Menfaat:

Madde 1335 – Kaza sigortaları, sigorta ettirenin duçar olduğu kazadan dolayı zararını tazmin etmek üzere yapılabileceği gibi kimseye ödemeye mecbur olmadığı kaza tazminatını telafi etmek maksadiyle dahi yapılabilir.

GEREKÇE

Madde 1509 - Hayat sigortalarında olduğu gibi kaza sigortasının da sigorta ettirenin kendisi veya başkası üzerine yapılabileceği açıklanmış ve 6762 sayılı Kanunun 1334 üncü maddesinin ikinci fıkrasındaki düzenleme korunmuştur.

IV - Uygulanacak hükümler

MADDE 1510- (1) Hayat sigortalarında sigortalıyı düzenleyen 1490 nci maddenin ikinci ilâ dördüncü fıkraları, kaza sonucu ölüm rizikosu için yapılan sigortalarda da uygulanır.

(2) Hayat sigortalarına ilişkin diğer hükümler, kaza sigortası hakkında da kıyas yoluyla uygulanır.

(3) Gerçek zararın sigortacı tarafından karşılanması öngörülmüş ise, zarar sigortalarına ilişkin hükümler, kıyas yoluyla kaza sigortası hakkında da uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

Madde 1336/2- Kaza sigortalarında rizikonun ihbarı ve sigorta bedelinin muaccel oluşu 1332 nci maddenin son fıkrası hükümlerine tabidir. Ancak, sigortalının bir kaza sebebiyle ödiyeceği tazminata ait davada ona yardım sağlamak veya tazminatı karşılamak üzere yapılan sigortalarda ihbar müddetinin başlangıcına 1292 nci maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesi hükmü tatbik olunur.

GEREKÇE

Madde 1510 - Kaza sigortası hayat sigortasının özel bir uygulama şeklidir. Zira, bu sigortada da ölüm halinde belli bir teminat verilmektedir. Ancak, bu ölümün kaza ve hastalık sonucu gerçekleşmesi gerekir. Ayrıca, hayat sigortasından farklı olarak bu sigorta ile maluliyet hali için de teminat verilmektedir. Bu noktada, hayat sigortasına ilişkin bazı maddeler kaza sigortasına doğrudan doğruya bazı maddeleri ise, her iki sigortanın da meblağ sigortası olması nedeniyle, kıyas yoluyla uygulanır. Tasarının bu maddesinin ilk iki fıkrası ise uygulanacak maddelere ilişkindir. Diğer taraftan, kaza sigortasında tedavi masrafları teminatı da vardır. Kaza sigortası özü itibarıyla meblağ sigortası olmakla birlikte, bu teminat zarar sigortasının konusudur. Zira, burada sigortalının yapmış olduğu tedavi giderleri nedeniyle mal varlığında meydana gelen azalma giderilir. Bu nedenle de maddenin son fıkrasında gerçek zararın telafi edileceği durumlarda zarar sigortasına ilişkin hükümlerin kıyas yoluyla buraya da uygulanacağı düzenlenmiştir.

C) Hastalık ve sağlık sigortası

I - Sigortanın yaptırılması

MADDE 1511- (1) Hastalık ve sağlık sigortaları, sigortalı lehine yapılabilir; hastalık sigortalarında lehtar da belirlenebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1511 - Taslağın bu maddesi ile öncelikle hastalık ve sağlık sigortası ayırımına gidilmiştir. Hastalık sigortası bir meblağ sigortası şeklinde öngörülürken, sağlık sigortası esas olarak tedavi giderlerinin karşılanması amaçlı öngörülmüştür. Bu noktada, tedavi giderlerindeki amaç, tedavi giderleri nedeniyle mal varlığında meydana gelen azalmasının giderilmesi olduğundan, sağlık sigortasında sigortalıdan başkasının lehdar olarak gösterilmesi amaca uygun düşmez. Bu karşın hastalık sigortası meblağ sigortasıdır. Diğer bir ifade ile sözleşmede öngörülen hastalığın gerçekleşmesi ile sigortacının sözleşmede belirlenen bedeli ödeme borcu doğar. Dolayısıyla bu tür sigortada sigortalı dışında kişinin de lehdar olarak gösterilebilmesi mümkündür.

II - Teminatlar**1. Sigorta teminatı**

MADDE 1512- (1) Sigortacı, hastalık sigortası ile sözleşmede öngörülen hastalıklardan birinin veya birkaçının, sözleşme süresi içinde gerçekleşmesi veya ortaya çıkması hâli için sigorta teminatı sağlar. Sözleşmede birden çok hastalık sigorta teminatına bağlanmışsa, hastalıklardan birinin gerçekleşmesi veya ortaya çıkması hâlinde bedel ödenir ve sözleşme sona erer. Teminatın, aksi kararlaştırılmamışsa, hastalıklardan sadece birinin gerçekleşmesi hâli için verildiği kabul edilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1512 - Tasarının bu maddesi hastalık sigortasındaki sigorta güvencelerinin neler olduğunu göstermektedir. Uygulamada hastalık sigortalıları iki türlü düzenlenebilmektedir. Bazı sözleşmelerde riziko, hastalığın, daha önce doğmuş olsa bile, sözleşmenin devamı sırasında ortaya çıkması şeklinde kabul edilirken bazı sözleşmelerde riziko sigorta

sözleşmesinin yapıldığı sırada hastalığın gerçekleşmesi olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla, Tasarının bu maddesinde öncelikle her iki türlü riziko tayininin de mümkün olduğu ifade edilmiş ve hastalık sigortasının aslında bir meblağ sigortası olmasından bahisle sigorta teminatının da sözleşmede öngörülen hastalıkların birinin gerçekleşmesi ile son bulacağı düzenlenmiştir.

2. Sağlık sigortası teminatları

MADDE 1513- (1) Sağlık sigortası ile sigortacı;

a) Hastalık sonucu gerekli hâle gelen ilaç dâhil, her türlü tıbbi bakım, gebelik ve doğum, hastalıkların erken tanısına yönelik, ayaktaki incelemeler de içinde olmak üzere, sözleşmede kararlaştırılan giderleri,

b) Tedavinin tıbben yatarak yapılmasının gerekli olduğu durumlarda günlük hastane giderleri,

c) Sigortalının, hastalık sonucu çalışmaması nedeniyle elde edemediği kazançlar için kararlaştırılan günlük iş görememe parası,

d) Sigortalı, bakıma ihtiyaç duyar duruma geldiği takdirde, bakım nedeniyle doğan giderler veya kararlaştırılan gündelik bakım parası, için teminat verir.

(2) Teminat, aksi kararlaştırılmamışsa, birinci fıkradaki tutarların tümünü kapsar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur.)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1513 - Gerek ülkemiz sigortacılık uygulamaları gerekse dünya uygulamaları göz önünde tutularak sağlık sigortasının hangi haller için teminat verdiği düzenlenmiştir.

III - Sigorta değeri

MADDE 1514- (1) Sigortalının sağlığı, hastalık sigortaları ile meblağ sigortası şeklinde düzenlenen sağlık sigortalarında bir veya birkaç sigortacı tarafından, çeşitli bedellerle sigorta ettirilebilir.

(2) Ödenecek bedelin menfaatten fazla olduğu durumlarda, aşan kısım sigortalının lehine yapılmış sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1514 - Hayat sigortasında olduğu gibi, hastalık ve meblağ sigortası şeklindeki sağlık sigortasında belli bir sigorta değerinden bahsetmek mümkün olmadığından, bu tür sigortaların birden fazla sigortacıya aynı riskler, aynı süre ve aynı menfaat için yaptırılabilmesi mümkündür. Ancak, bu tür sigortalar maddi menfaat ilişkisi içinde yaptırılmışsa, doğal olarak, maddi menfaatin belli bir sınırı olduğundan, menfaat sınırı aşan kısım sigortalı lehine yapılmış sayılacaktır.

IV - Hastalık sigortasında lehtar

MADDE 1515- (1) Lehtarını belirleyerek başkasının hastalığı üzerine sigorta yapılabilmesi için, o kimse ile lehtar arasında bir menfaat ilişkisinin bulunması şarttır. Ayrıca sigortalının yazılı izni gerekir. Sigortalının kanuni temsilcisinin bulunduğu durumlarda, yazılı izin kanuni temsilci tarafından verilir. Sigortalı onbeş yaşını doldurmuşsa, ayrıca onun da izni alınır; aksi takdirde yapılan sözleşme geçersizdir.

(2) Kanuni temsilcinin, lehtar olarak belirlendiği veya sigorta ettiren olduğu hâllerde, iznin verilmesinde sigortalıyı temsil yetkisi yoktur.

(3) Sigorta ettiren, belirlediği lehtarını sigortacıya bildirmekle yükümlüdür. Bu yükümlülük yerine getirilmediği takdirde, sigortacı iyi-niyetle yaptığı ödeme ile borcundan kurtulur.

(4) Lehtarın belirtilmediği hâllerde, sigortanın sigortalı lehine yapıldığı kabul edilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1515 - Lehdar tayinine ilişkin olarak Tasarının 1490 ıncı maddesinde hayat sigortası için öngörülen ilke, hastalık sigortası için de aynen kabul edilmiştir.

V - Bekleme süresi

MADDE 1516- (1) Bekleme sürelerini öngören sigorta sözleşmelerinde, bekleme süresinin üst sınırı Hazine Müsteşarlığınca veya Müsteşarlığın uygun göreceği bir kurum tarafından belirlenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 1516 - Hastalık sigortalarında, riziko sözleşmenin yapılmasından önce doğmuş ancak sözleşmenin devamı sırasında ortaya çıkan hastalıklar şeklinde de belirlenebileceğinden, sigortacı gerçekleştiği kesin bilinen hastalıklar için sigorta yapılmasının önüne geçilebilmesini teminen kendisine bekleme süresi koyabilir. Ancak, bekleme süreleri her hastalık için farklı şekillerde ortaya çıkabileceğinden bunun Kanunda belirlenmesi yoluna gidilmek istenmemiştir. Bu konuda düzenleme yapma yetkisi sigortacıdan sorumlu birim olan Hazine Müsteşarlığına bırakılmış olmakla birlikte konunun sigorta tekniği dışında da yer alması nedeniyle Müsteşarlığa da gerektiğinde bunları başka kurumlara belirletebilme yetkisi tanınmıştır.

VI - Yeni doğan bebeğin ve evlat edinilenin sigorta kapsamında olması

MADDE 1517- (1) Doğum sırasında, ana babadan biri için yapılmış bir hastalık veya sağlık sigortasının bulunması hâlinde, aksi kararlaştırılmamışsa, doğumun tamamlanmasından itibaren bebek, ek prim olmaksızın sigortanın kapsamına girer. Ancak, bunun için doğumun en geç iki ay içinde sigortacıya bildirilmesi gerekir.

(2) Evlat edinilen küçükler hakkında da birinci fıkra hükmü uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1517 - Söz konusu madde Alman Sigorta Sözleşmesi Kanununda alınmıştır. Buna göre ana babadan herhangi biri için yaptırılan sigorta yeni doğan bebeği de kapsamı altına alacaktır.

VII - Bilgi isteme hakkı

MADDE 1518- (1) Sigortacı, ifa yükümlülüğünü incelerken, ilgili kişinin veya onun kanuni temsilcisinin istemesi hâlinde, bunlar tarafından belirlenen doktora, teminat kapsamındaki hastalığın gerçekleşip gerçekleşmediği ve tıbbî tedavi uygulanmasının gerekliliği konusunda aldığı rapor hakkında bilgi ve rapor üzerinde inceleme imkânı vermek zorundadır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1518-Hastalık veya sağlık sigortalarında rizikonun gerçekleşip gerçekleşmediğinin tespitinde doktor raporları büyük önem taşır. Tazminat talebi ile karşılaşan sigortacı konuya ilişkin olarak gerekli incelemeler yaptıracaktır. Tazminat talebinde bulunan kişiler ise özellikle tazminat talebinin ret edildiği veya kısmen kabul edildiği hallerde, gerekçelerin ortaya konulabilmesi için yapılan inceleme ve düzenlenen raporlardan bilgi sahibi olmak isteyeceklerdir. Tasarımın maddesi ile bu şekilde bir taleple karşılaşan sigortacı, gerekli bilgileri verme ve raporlar üzerinde inceleme yapılmasına izin verme konusunda yükümlü tutmuştur.

VIII - Hastalık ve sağlık sigortasına uygulanacak diğer hükümler

MADDE 1519- (1) Hayat sigortalarına ilişkin hükümler 1497 ve 1504 üncü madde hükümleri dışında hastalık sigortasına da uygulanır. Ancak hastalık sigortasına 1503 üncü maddenin uygulanabilmesi, sözleşmede öngörülen rizikonun intihara teşebbüs nedeniyle gerçekleşmiş olmasına bağlıdır.

(2) Sigortalının uğradığı hastalık, ilaç ve tedavi giderleri için harca-
ma yapılması gibi gerçek zararların sigortacı tarafından karşılanma-
sı öngörülen sağlık sigortalarında ise, genel hükümler dışında, zarar
sigortalarına ilişkin hükümler ile 1500 ilâ 1502 nci madde hükümleri
sağlık sigortası hakkında da uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1519 - Sağlık sigortası ilke olarak meblağ sigortası niteliği taşıdığından, hayat sigortasına ilişkin hükümler de ilke olarak sağlık sigortasına uygulanabilecektir. Ancak, bu maddelerden lehdarın sigortalıyı öldürmesi ile yanlış yaş bildirimi doğrudan doğruya hayat sigortası ile ilgili olduğundan bu maddeler istisna tutulmuştur. Buna karşın intiharla ilgili düzenleme, sözleşmenin niteliği gereği ölüm olayına değil intihar sonucu hastalığın doğması şartına bağlanmıştır. Diğer taraftan, zararın telafisi amacıyla yönelik sigortalar için de genel hükümler dışında zarar sigortasına ilişkin hükümlerin uygulanacağı maddede belirtilmiştir.

IX - Koruyucu hükümler

MADDE 1520- (1) 1487 nci maddenin ikinci fıkrası, 1490 ıncı mad-
denin ikinci fıkrasının ilk cümlesi ile dördüncü fıkrası, 1504 üncü
madde ve 1515 inci maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesi hü-
kümlerine aykırı sözleşmeler geçersizdir.

(2) 1490 ıncı maddenin üçüncü fıkrası, 1491 inci maddenin ikinci
fıkrası, 1496 ncı maddenin birinci fıkrası, 1506 ncı madde, 1507 nci
maddenin birinci fıkrası, 1510 uncu madde, 1511 inci madde, 1514
üncü maddenin ikinci fıkrası, 1515 inci maddenin birinci fıkrasının
ikinci cümlesi ile ikinci fıkrası, 1518 inci madde ve 1519 uncu madde
hükümlerine aykırı sözleşme şartları geçersizdir.

(3) 1489 uncu madde, 1490 ıncı maddenin ikinci fıkrasının ikinci
ve üçüncü cümleleri, 1492 nci madde, 1497 ilâ 1503 üncü maddeler,
1515 inci maddenin birinci fıkrasının dördüncü cümlesi ve 1517 nci
madde hükümleri sigorta ettiren, sigortalı ve lehtar aleyhine değiştiri-
lemez; değiştirilirse bu Kanun hükümleri uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Tatbik olunacak hükümler ve amir hükümler:

Madde 1264 – *Bu kitapta hüküm bulunmadıkça sigorta mukavelesi hakkında Borçlar Kanunu hükümleri tatbik olunur.*

1269, 1274, 1277, 1279, 1286, 1321, 1333, 1339, 1341, 1344 ve 1346 ncı maddelerle 1304 üncü maddenin 2 nci fıkrası hükümlerine aykırı olan mukaveleler batıldır.

(Değişik: 12/10/1983 - 2915/1 md.) *1270 inci maddenin 2 nci fıkrası, 1273, 1275 inci maddelerle 1278 inci maddenin ikinci cümlesi, 1283, 1284, 1285, 1289 uncu maddelerle 1292 nci maddenin son fıkrası, 1301 inci madde ile 1312 nci maddenin 2 nci fıkrası, 1315, son fıkrası hariç 1332 nci maddelerle 1345 inci maddenin 2 nci fıkrası, 1350 nci maddenin 2 nci fıkrası, 1361, 1362 nci maddelerle 1365 inci maddenin 2 nci fıkrası, 1366 ncı maddenin 2 nci fıkrası, 1367, 1368, 1369, 1395, 1396, 1397, 1399, 1400, 1401, 1420 ila 1430 ve 1453 ila 1459 uncu maddeler hükümlerine aykırı olan mukavele şartları hükümsüzdür.*

1265, 1266, 1280 inci maddelerle 1281 inci maddenin son fıkrası 1287 inci madde, 1288 inci maddenin ikinci fıkrası, 1290, 1291, 1292 nci maddenin birinci fıkrası, 1293, 1295 inci maddelerle 1297 nci maddenin 1 inci fıkrası, 1298, 1299, 1300, 1302, 1306, 1314, 1317, 1318, 1324 ila 1329, 1331 inci maddelerle 1332 nci maddenin son fıkrası, 1334 üncü maddenin 2 ve 3 üncü fıkraları 1336 ncı maddenin ikinci fıkrası, 1338 inci maddenin 1 inci cümlesi hükümleriyle 1371 inci maddenin 3 üncü fıkrası, 1441 inci maddenin birinci fıkrası hükmü, sigorta ettiren kimsenin zararına olarak mukavele ile değiştirilemez. Değiştirilirse kanun hükümleri re'sen tatbik olunur.

Diğer kanunlardaki sigortalara mütaallik amir hükümler mahfuzdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1520 - Tasarının bu maddesi ile sözleşme ile değiştirilemeyecek veya sigortalı sigorta ettiren ve lehdar aleyhine değiştirilemeyecek maddeler ile bu hükme aykırılığın sonuçları düzenlenmiştir.

SON HÜKÜMLER

A) Şirket davalarında yargılama usulü

MADDE 1521- (1) Ticaret şirketlerinde, ortakların veya pay sahiplerinin şirketle veya birbirleriyle şirket ortaklığından veya pay sahipliğinden kaynaklanan davalarda veya şirketin yönetim kurulu üyeleri, yöneticileri, müdürleri, tasfiye memurları ya da denetçilerine karşı açılacak davalarda basit yargılama usulü uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Şirket davalarında muhakeme usulü:

Madde 1460 – Ticaret şirketlerinde ortakların şirketle veya birbirleriyle olan münasebetlerinden doğan davalarda ve şirketlerin idare meclisi azaları, müdürleri veya murakıplarına karşı bu Kanunun mer'iyetinden sonra açılacak mesuliyet davalarında basit muhakeme usulü tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarımın 1521 inci maddenin kenar başlığındaki “Ticaret” ibaresi metne uymadığı için “Şirket” ibaresiyle değiştirilmiş ve hükmün kapsamına paysahipleri, tasfiye memurları ve yöneticiler de alınmıştır. Ayrıca metindeki “ilişkilerden” ibaresi , ortakların her türlü ilişkileri şeklinde de anlaşılabilceği için metinden çıkarılmıştır. Yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1521 - Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 1460 ncı maddesinden, dili araştırılarak, alınmıştır. Yaygın uygulaması bulunan sözkonusu maddenin korunmasında yarar görülmüştür.

B) Ölçeklerine göre işletmeler

MADDE 1522- (1) Küçük ve orta büyüklükteki işletmeleri tanımlayan ölçütler, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunun görüşleri alınarak, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından yönetmelikle düzenlenir. Yönetmelik, Resmî Gazetede yayımlanır. Bu ölçütler, bu Kanunun ticari defterler ile finansal tablolara ve raporlamaya ilişkin olanlar başta olmak üzere, ilgili tüm hükümlerine uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK**Önerge**

Görüşülmekte olan 96 Sıra Sayılı Kanun Tasarısının 1522'nci maddesinin başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“B) Ölçeklerine göre işletmeler

Madde 1522 - (1) Küçük ve orta büyüklükteki işletmeleri tanımlayan ölçütler, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunun görüşleri alınarak, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından yönetmelikle düzenlenir. Yönetmelik, Resmî Gazetede yayımlanır. Bu ölçütler, bu Kanunun ticari defterler ile finansal tablolara ve raporlamaya ilişkin olanlar başta olmak üzere, ilgili tüm hükümlerine uygulanır.”

Önerge gerekçesi

Yazım hatası düzeltilmektedir.

GEREKÇE

Madde 1522 - Küçük ve orta ölçekli işletmeler, AB ile ortak girişimlerin veya bir AB politikası bağlamında yürütülen programların, uygulamaların, girişimlerinin, teşviklerin ve kredilerin konusudur. Bunların hepsi ayrı düzenlemelerdir. IFRSB, KOBİ'ler için ayrı finansal raporlama standartları yayınlama hazırlığı içindedir. Ticaret Kanununun bazı kurumları, özellikle şahıs şirketlerine ilişkin düzenlemeler açısından da bu ayırım önem taşımaktadır. Bu sebeple 1522 nci madde öngörülmüştür. Ölçüler konusunda ençok bilgiye Türkiye Odalar Birliği sahip olduğu için, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın yapacağı düzenlemede onun görüşünün alınmasında yarar görülmüştür.

C) Ölçeklerine göre sermaye şirketleri

MADDE 1523- (1) Bu Kanunun 1522 nci maddesine istinaden belirlenen küçük ve orta ölçekli işletme ölçütleri, sermaye şirketleri için de geçerlidir. Bu ölçütlerin üzerindeki sermaye şirketleri ise büyük sermaye şirketi sayılır.

(2) Küçük ve orta ölçekli olsalar dahi, aşağıdaki şirketler büyük sermaye şirketi sayılırlar:

a) Borçlanma araçları veya özkaynağa dayalı finansal araçları kamuya açık bir piyasada (yerel ve bölgesel piyasalar da dâhil olmak üzere, yerli veya yabancı bir sermaye piyasasında veya tezgâh üstü piyasada) işlem gören veya bu tür bir piyasada işlem görmek üzere söz konusu araçları ihraç edilme aşamasında bulunan sermaye şirketleri.

b) Esas faaliyet konularından biri, varlıkları güvenilir kişi sıfatıyla geniş bir kitle adına muhafaza etmek olan bankalar, yatırım bankaları, sigorta şirketleri, emeklilik şirketleri ve benzerleri.

(3) Birinci fıkraya göre belirlenen büyüklük ölçütleri, bilanço günü itibarıyla, birbirini izleyen iki faaliyet döneminde aşılmışsa veya bu ölçütlerin altında kalınmışsa şirketin büyüklük yönünden konumu değişir.

(4) Tür değiştirme hâlinde ve yeni kuruluş şeklindeki birleşmelerde, şirketin konumu, tür değiştirmenin veya birleşmenin gerçekleşmesinden sonraki ilk bilanço gününde, birinci ve ikinci fıkralarda yer alan şartlara göre belirlenir.

(5) İşçi sendikalarının ve diğer kanunlarda öngörülmüş bulunan yetkililerin ve kişilerin bu konuda bilgi alma hakları saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 1523 üncü maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“Madde 1523 - (1) Bu Kanunun 1522 nci maddesine istinaden belirlenen küçük ve orta ölçekli işletme ölçütleri, sermaye şirketleri için de geçerlidir. Bu ölçütlerin üzerindeki sermaye şirketleri ise büyük sermaye şirketi sayılır.

(2) Küçük ve orta ölçekli olsalar dahi, aşağıdaki şirketler büyük sermaye şirketi sayılırlar:

(a) Borçlanma araçları veya öz kaynağa dayalı finansal araçları kamuya açık bir piyasada (yerel ve bölgesel piyasalar da dâhil olmak üzere, yerli veya yabancı bir sermaye piyasasında veya tezgâh ustı piyasada) işlem gören veya bu tür bir piyasada işlem görmek üzere söz konusu araçları ihraç edilme aşamasında bulunan sermaye şirketleri,

(b) Esas faaliyet konularından biri varlıkları güvenilir kişi sıfatıyla geniş bir kitle adına muhafaza etmek olan bankalar, yatırım bankaları, sigorta şirketleri, emeklilik şirketleri ve benzerleri.

(3) Birinci fıkraya göre belirlenen büyüklük ölçütleri, bilanço günü itibarıyla, birbirini izleyen iki faaliyet döneminde aşılmışsa veya bu ölçütlerin altında kalınmışsa şirketin büyüklük yönünden konumu değişir.

(4) Tür değiştirme hâlinde ve yeni kuruluş şeklindeki birleşmelerde, şirketin konumu, tür değiştirmenin veya birleşmenin gerçekleşmesinden sonraki ilk bilanço gününde, birinci ve ikinci fıkralarda yer alan şartlara göre belirlenir.

(5) İşçi sendikalarının ve diğer kanunlarda öngörülmüş bulunan yetkililerin ve kişilerin bu konuda bilgi alma hakları saklıdır.

Önerge gerekçesi

Kanunun “B) Ölçeklerine göre Ticari işletmeler” kenar başlıklı 1522 nci maddesinde küçük ve orta ölçekli işletmelerin Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinin görüşü alınmak suretiyle Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenleneceği ve bu ölçütlerin ticari defterler ile finansal tablolara ve raporlama ile ilgili hükümlere uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. 1523 üncü maddede ise sermaye şirketleri için ayrıca bir ölçü öngörülmüştür. Bu ölçüler halen Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca yayımlanmış bulunan yürürlükteki küçük ve orta ölçekli işletme ölçüler ile tam uyuşmamaktadır. Aslında bu ölçülerin birbirleri ile tutarlı olmaları gerekir. Uygulamada ölçüt karmaşasına neden olmaması için 1522 nci maddeyle bağlantı kurulması uygun görülmüştür.

Diğer taraftan, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından muhasebe standartları yayımlanmış durumdadır ve uluslararası uygulamalar paralelinde sürekli güncellenmektedir. Bunlardan, Türkiye Muhasebe Standartları (TMS), Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) ve Yorumları beş yıldan beri halka açık şirketler, bankalar ve finans şirketleri ile sigorta şirketlerinin finansal tablolarında fiilen uygulanmaktadır. Ayrıca, bunların dışında kalan ve ülkemizdeki işletmelerin büyük çoğunluğunu ilgilendiren Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler Türkiye Finansal Raporlama Standardı (KOBİ TRFS) yayımlanmış durumdadır. Bunlar, ülkemizdeki KOBİ işletmelerin finansal tablolarının uluslararası uygulamaya entegrasyonunu sağlayan düzenlemelerdir ve uygulama alanları bu standartların içinde belirlenmiştir. Bu maddede yapılan değişiklik önerisi aynı zamanda mevzuatta kavram birliği sağlamaya yöneliktir

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1523 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi ile ikinci fıkrasının (b) bendindeki “son günü” ibaresi yanlış anlaşılabilen için “bilanço günü” olarak değiştirilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1523 – 1522 nci madde için verilen gerekçeler 1523 üncü madde yönünden de geçerlidir. Hüküm AET/AT yönergelerine esinlenilerek kaleme alınmıştır. Bu sebeple büyüklük rakamlarında farklılık bulunsa bile ölçüt aynıdır.

D) Elektronik işlemler ve bilgi toplumu hizmetleri

I - İnternet sitesi

MADDE 1524- (1) Her sermaye şirketi, bir internet sitesi açmak, şirketin internet sitesi zaten mevcutsa bu sitenin belli bir bölümünü aşağıdaki hususların yayımlanmasına özgülemek zorundadır. Yayımlanacak içeriklerin başlıcaları şunlardır:

a) Şirketçe kanunen yapılması gereken ilanlar.

b) Pay sahipleri ile ortakların menfaatlerini koruyabilmeleri ve haklarını bilinçli kullanabilmeleri için görmelerinin ve bilmelerinin yararlı olduğu belgeler, bilgiler, açıklamalar.

c) Yönetim ve müdürler kurulu tarafından alınan; rüçhan, değiştirme, alım, önerilme, değişim oranı, ayrılma karşılığı gibi haklara ilişkin kararlar; bunlarla ilgili bedellerin nasıl belirlendiğini gösteren hesapların dökümü.

d) Değerleme raporları, kurucular beyanı, payların halka arz edilmesine dair taahhütler, bunlara ait teminatlar ve garantiler; iflasın ertelenmesine veya benzeri konulara ilişkin karar metinleri; şirketin kendi paylarını iktisap etmesi hakkındaki genel kurul ve yönetim kurulu kararları, bu işlemlerle ilgili açıklamalar, bilgiler, belgeler.

e) Ticaret şirketlerinin birleşmesi, bölünmesi, tür değiştirmesi hâlinde, ortakların ve menfaat sahiplerinin incelemesine sunulan bilgiler, tablolar, belgeler; sermaye arttırımı, azaltılması dâhil, esas sözleşme değişikliklerine ait belgeler, kararlar; imtiyazlı pay sahipleri genel kurulu kararları, menkul kıymet çıkarılması gibi işlemler dolayısıyla hazırlanan raporlar.

f) Genel kurullara ait olanlar dâhil her türlü çağrılara ait belgeler, raporlar, yönetim kurulu açıklamaları.

g) Şeffaflık ilkesi ve bilgi toplumu açısından açıklanması zorunlu bilgiler.

h) Bilgi alma kapsamında sorulan sorular, bunlara verilen cevaplar, diğer kanunlarda pay sahiplerinin veya ortakların aydınlatılması için öngörülen hususlar.

ı) Finansal tablolar, kanunen açıklanması gerekli ara tablolar, özel amaçlarla çıkarılan bilançolar ve diğer finansal tablolar, pay ve menfaat sahipleri bakımından bilinmesi gerekli finansal raporlamalar, bunların dipnotları ve ekleri.

i) Yönetim kurulunun yıllık raporu, kurumsal yönetim ilkelerine ne ölçüde uyulduğuna ilişkin yıllık değerlendirme açıklaması; yönetim kurulu başkan ve üyeleriyle yöneticilere ödenen her türlü paralar, temsil ve seyahat giderleri, tazminatlar, sigortalar ve benzeri ödemeler.

j) Denetçi, özel denetçi, işlem denetçisi raporları.

k) Yetkili kurul ve bakanlıkların konulmasını istedikleri, pay sahiplerini ve sermaye piyasasını ilgilendiren konulara ilişkin bilgiler.

(2) Birinci fıkrada öngörülen yükümlülüklere uyulmaması, ilgili kararların iptal edilmesinin sebebinin oluşturur; Kanuna aykırılığın tüm sonuçlarının doğmasına yol açar ve kusuru bulunan yöneticiler ile yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna neden olur. Ceza hükümleri saklıdır.

(3) İnternet sitesinin bilgi toplumu hizmetlerine ayrılmış bölümü herkesin erişimine açıktır. Erişim hakkının kullanılması, ilgili olmak veya menfaati bulunmak gibi kayıtlarla sınırlandırılmayacağı gibi herhangi bir şarta da bağlanamaz. Bu ilkenin ihlali hâlinde herkes engelin kaldırılması davasını açabilir.

(4) İnternet sitesinin bu maddenin amaçlarına özgülenmiş kısmında yayımlanan içeriğin başına tarih ve parantez içinde “yönlendirilmiş mesaj” ibaresi konulur. Bu ibareli mesaj ancak Kanuna ve ikinci fıkrada anılan yönetmeliğe uyulmak suretiyle değiştirilebilir. Özgülenen kısımda yer alan bir mesajın yönlendirildiği karinedir. Sitenin, bir numara altında tescili ve ilgili diğer husular Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından bir yönetmelikle düzenlenir.

(5) Bu Kanun ve ilgili diğer kanunlarda veya idari düzenlemelerde daha uzun bir süre öngörülmedikçe, şirketin internet sitesine konulan bir içerik, üzerinde bulunan tarihten itibaren en az altı ay süreyle internet sitesinde kalır; aksi hâlde konulmamış sayılır. Finansal tablolar için bu süre beş yıldır.

(6) Yönlendirilmiş mesajların basılı şekilleri 82 nci madde uyarınca saklanır. İnternet sitesinde yer alacak bilgiler metin hâline getirilip şirket yönetimi tarafından tarih ve saati gösterilerek noterlikçe onaylı bir deftere sıra numarası altında yazılır veya yapıştırılır. Daha sonra sitede yayımlanan bilgilerde bir değişiklik yapılırsa, değişikliğe ilişkin olarak yukarıdaki işlem tekrarlanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına
Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı, Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 1524 üncü maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz

“Madde 1524- (1) Her sermaye şirketi, bir internet sitesi açmak, şirketin internet sitesi zaten mevcutsa bu sitenin belli bir bölümünü aşağıdaki hususların yayımlanmasına öngülemek zorundadır. Yayımlanacak içeriklerin başlıcalar şunlardır:

a) Şirketçe kanunen yapılması gereken ilanlar,
b) Pay sahipleri ile ortakların menfaatlerini koruyabilmeleri ve haklarını bilinçli kullanabilmeleri için görmelerinin ve bilmelerinin yararlı olduğu belgeler, bilgiler, açıklamalar,

c) Yönetim ve müdürler kurulu tarafından alınan; rüçhan, değiştirme, alım, önerilme, değişim oranı, ayrılma karşılığı gibi haklara ilişkin kararlar; bunlarla ilgili bedellerin nasıl belirlendiğini gösteren hesapların dökümü.

d) Değerleme raporları, kurucular beyanı, payların halka arz edilmesine dair taahhütler, bunlara ait teminatlar ve garantiler; iflasın ertelenmesine veya benzeri konulara ilişkin karar metinleri; şirketin kendi paylarını iktisap etmesi hakkındaki gene kurul ve yönetim kurulu kararları, bu işlemlerle ilgili açıklamalar, bilgiler, belgeler.

e) Ticaret şirketlerinin birleşmesi, bölünmesi, tür değiştirmesi halinde, ortakların ve menfaat sahiplerinin incelemesine sunulan bilgiler, tablolar, belgeler; sermaye artırımı, azaltılması dahil, esas sözleşme değişikliklerine ait belgeler, kararlar; imtiyazlı pay sahipleri genel kurulu kararları, menkul kıymet çıkarılması gibi işlemler dolayısıyla hazırlanan raporlar.

f) Genel kurullara ait olanlar dâhil her türlü çağrılara ait belgeler, raporlar, yönetim kurulu açıklamaları.

g) Şeffaflık ilkesi ve bilgi toplumu açısından açıklanması zorunlu bilgiler.

h) Bilgi alma kapsamında sorulan sorular, bunlara verilen cevaplar, diğer kanunlarda pay sahiplerinin veya ortakların aydınlatılması için öngörülen hususlar.

1) Finansal tablolar, kanunen açıklanması gerekli ara tablolar, özel amaçlarla çıkarılan bilançolar ve diğer finansal tablolar, pay ve menfaat sahipleri bakımından bilinmesi gerekli finansal raporlamalar, bunların dipnotları ve ekleri.

i) Yönetim kurulunun yıllık raporu, kurumsal yönetim ilkelerine ne ölçüde uyulduğuna ilişkin yıllık değerlendirme açıklaması; yönetim kurulu başkan ve üyeleriyle yöneticilere ödenen her türlü paralar, temsil ve seyahat giderleri, tazminatlar, sigortalar ve benzeri ödemeler.

j) Denetçi, özel denetçi, işlem denetçisi raporları.

k) Yetkili kurul ve bakanlıkların konulmasını istedikleri, pay sahiplerini ve sermaye piyasasını ilgilendiren konulara ilişkin bilgiler.

(2) Birinci fıkrada öngörülen yükümlülüklerle uyulmaması, ilgili kararların iptal edilmesinin sebebini oluşturur; kanuna aykırılığın tüm sonuçlarının doğmasına yol açar ve kusuru bulunan yöneticiler ile yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna neden olur. Ceza hükümleri saklıdır.

(3) İnternet sitesinin bilgi toplumu hizmetlerine ayrılmış bölümü herkesin erişimine açıktır. Erişim hakkının kullanılması, ilgili olmak veya menfaati bulunmak gibi kayıtlarla sınırlandırılmayacağı gibi herhangi bir şarta da bağlanamaz. Bu ilkenin ihlâli halinde herkes engelin kaldırılması davasını açabilir.

(4) İnternet sitesinin bu maddenin amaçlarına öngülenmiş kısmında yayımlanan içeriğin başına tarih ve parantez içinde “yönlendirilmiş mesaj” ibaresi konulur. Bu ibareli mesaj ancak Kanuna ve ikinci fıkrada anılan yönetmeliğe uyulmak suretiyle değiştirilebilir. Özgülenen kısımda yer alan bir mesaim yönlendirildiği karinedir. Sitenin, bir numara altında tescili ve ilgili diğer hususlar Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından bir yönetmelikle düzenlenir.

(5) Bu Kanun ve ilgili diğer kanunlarda veya idarî düzenlemelerde daha uzun bir süre öngörülmedikçe, şirketin internet sitesine konulan bir içerik, üzerinde bulunan tarihten itibaren en az altı ay süreyle internet sitesinde kalır; aksi hâlde konulmamış sayılır. Finansal tablolar için bu süre beş yıldır.

(6) Yönlendirilmiş mesajların basılı şekilleri 82 nci madde uyarınca saklanır. İnternet sitesinde yer alacak bilgiler metin hâline getirilip şirket yönetimi tarafından tarih ve saati gösterilerek noterlikçe onaylı bir deftere sıra numarası altında yazılır veya yapıştırılır. Daha sonra sitede yayınlanan bilgilerde bir değişiklik yapılırsa, değişikliğe ilişkin olarak yukarıdaki işlem tekrarlanır.

Önerge gerekçesi

Tüm Tasarıya hâkim şeffaflık ilkesinin en etkin uygulama aracı olan 1524 uncu maddenin söyleminde ve içeriğinde kurumsal olmayan sermaye piyasası yatırımcılarıyla, kapalı şirketlerde azlıkta kalan pay sahipleri ve ortaklardan gelen istekler doğrultusunda değişiklik yapılmıştır. Bunları başlıca üç noktada toplamak mümkündür:

(a) Maddenin lafzı somutlaştırılmıştır. Bu amaçla, rüçhan, değiştirme, alım, inceleme, önerilme vs. gibi haklarla ilgili belge ve bilgilere göndermede bulunulmuş; beyan, taahhüt gibi irade beyanları her türlü denetleme raporları ve yöneticilere sağlanan menfaatlerle bağlantı kurulmuş; değerlemelere yollama yapılmıştır.

(b) Erişim hakkının nitelik ve özelliklerine vurgu yapılmış, bu hak ile ilgili dava hakları gösterilmiştir.

(c) Maddede öngörülen internet sitesinde yayımlama yükümlülüğüne aykırılıkların hukukî sonuçları daha açık bir şekilde belirtilmiştir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1524 üncü maddesinde redaksiyon yapılmış; yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Ayrıca, 1524 üncü maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesinin çok uzun bir metin hâlinde düzenlenmesi dikkate alınarak anlam dağınıklığının oluşması riskini gidermek amacıyla, cümle metni Tasarının sistematığıne uygun olacak şekilde bentler hâlinde yeniden düzenlenmiştir.

GEREKÇE

Madde 1524 – Bu maddede, “Elektronik işlemler ve bilgi toplumu hizmetleri” başlığı altında elektronik işlemler ve bilgi toplumu hizmetlerine ilişkin hükümler toplu olarak yer almaktadır. Bu genel hüküm dışında 1524 üncü madde bir genel hükümdür. Tasarının çeşitli hükümlerinde web sitesine konulacak içeriğe ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir. Web sitesi ile ilgili düzenleme, gelişmelere açıktır. Pek de uzak olmayan bir gelecekte yapılacak değişikliklerle söz konusu başlık altında yer alan düzenlemelerin genişleyebileceği düşünülmüştür. Çünkü alan çok dinamik ve bu konudaki uluslararası çalışmalar çok yoğundur.

Birinci fıkra: Hüküm, en üst düzeyde şeffaflığın sağlanması amacıyla öngörülmüştür. Web sitesinin, şirketle ilgili bilgilere, şirketin yaptığı açıklamalara, çağrılara, beyanlara ve hazırladığı belgelere, raporlara, finansal tablolara, sorulan sorulara verilen cevaplara, herkesin en kolay şekilde ulaşabileceği, en güvenilir şeffaflığı en üst düzeyde sağlayan araç olduğu düşüncesinden hareket edilmiştir. Hükümün internet teknolojisine uydurulması bazı güçlüklerle sebep olabilir. Hükümün öngördüğü web sitesi düzeni şöyle açıklanabilir: (a) Her

sermaye şirketi bir web sitesi alacaktır. (b) Web sitesine bilgi toplumu bağlamında “herşey” konulabilir. “Herşey” şeffaflık ile tanımlanır ve anlam kazanır. Hükümde ilk akla gelen bilgiler, belgeler, raporlar, tablolar, çağrılar vs. (kısaca: “İçerik”) yer almıştır. Bunlar sınırlı sayı (numerus clausus) değildir. İçeriğin web sitesine konulması için web sitesinin bir bölümü 1524 üncü maddenin amaç ve işlevlerine özgülenmelidir. Özgüleme olgusu “özülemenin yapılmış olduğu” ikinci fıkrada belirtildiği üzere web sitesinin tescili değildir. Sicile kaydolma kurucu niteliği bulunmayıp, özgüleme açıklayıcıdır; kamuya özgülemenin bildirilmesidir. İstenen özgülemenin sicile kaydedilmesi, sicilde özel bir numara verilmesidir. Bu sicil numarası değildir. Ancak, kanun bunu bir hükme bağlamamıştır, idarî düzenlemelere bırakmıştır. Böylece web sitesi içinde bir bölüm ayrılması gerçekleşmiş, ilân edilmiş ve resmîleşmiş olacaktır.

Web sitesine konulması gereken bir içerik konulmamişsa, hukuka aykırılığın ve yönetim kurulunun görevini yerine getirmemesinin tüm sonuçları doğar. Meselâ: genel kurulun kararı iptal edilir, yönetim kurulu sorumlu tutulur, gereğinde işlem geçerlik kazanmayabilir.

İkinci ve üçüncü fıkra: Web sitesinin sicile kaydına ilişkin hükmün anlamı birinci fıkrada açıklanmıştır.

İkinci, özellikle üçüncü fıkra yeni bir kavrama yer vermiştir. Bu kavram “yönlendirilmiş mesaj”dır. Kavram AT’ın e-ticarete ilişkin yönergesinden alınmıştır. Kastedilen üçüncü kişiye yönlendirilen (tevcihî muktazi) mesajdır. Bu mesaj yönlendirildiği andan itibaren şirketin tasarrufundan (kural olarak) çıkmıştır. Şirket bu mesajı kanunî usul ve şartlara uymadan değiştiremez. “Kanunî usul ve şartlar” ise mesajın içeriğine, niteliğine ve dahil bulunduğu kurum ile bağlı olduğu hükümlere göre değiştirilebilir. Yönlendirilmiş mesaj üçüncü kişi yönünden de hukukî bir anlam taşır. Yönlendirilmiş mesaj, ona dayanan tarafından, yönlendirildiği şekli ile alınmış sayılır. Alınmış sayılma “üçüncü kişi tarafından bilinmiyor” anlamına gelmez ve böyle anlama uygun sonuçlar doğurmaz. Çünkü kimse web sitesine bakmaya, ona ulaşmaya mecbur değildir. Ancak web sitesine ve yönlendirilmiş mesaja dayanıyorsa yönlendirilmiş mesaj onun tarafından da alınmış kabul olunur. Bu kabul hukukî sonuç doğurur. Yönlendirilmiş mesaj üzerine “yönlendirilmiş” veya eşanamlı bir ibare konularak diğer mesajlardan ayrılır. Web sitesinin tahsis edilen kısmına konulan mesajlar yönlendirilmiştir. Bunun pek az istisnası olabilir. Tahsis edilen kısımda bulunan mesajlar bu ibareyi içermeseler bile öğrenimin ve yargı kararlarının belirlediği hallerde böyle varsayılabilir. Bu hususta karine vardır.

Dördüncü fıkra: Web sitesine konulacak içeriğin sitede kalma süresine ilişkindir.

Beşinci fıkra: Yönlendirilmiş mesajlar maddeye göre saklanır.

II - Beyanlar, belgeler ve senetler

MADDE 1525- (1) Tarafların açıkça anlaşmaları ve 18 inci maddenin üçüncü fıkrası saklı kalmak şartıyla, ihbarlar, ihtarlar, itirazlar ve benzeri beyanlar; fatura, teyit mektubu, iştirak taahhütnamesi, toplantı çağrıları ve bu hüküm uyarınca yapılan elektronik gönderme ve elektronik saklama sözleşmesi, elektronik ortamda düzenlenebilir, yollanabilir, itiraza uğrayabilir ve kabul edilmişse hüküm ifade eder.

(2) Kayıtlı elektronik posta sistemine, bu sistemle yapılacak işlemler ile bunların sonuçlarına, kayıtlı posta adresine sahip gerçek kişilere, işletmelere ve şirketlere, kayıtlı elektronik posta hizmet

sağlayıcılarının hak ve yükümlülüklerine, yetkilendirilmelerine ve denetlenmelerine ilişkin usul ve esaslar Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından bir yönetmelikle düzenlenir. Yönetmelik bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren beş ay içinde yayımlanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 1525 inci maddesine aşağıdaki fıkranın eklenmesini arz ve teklif ederiz.

“(2) Kayıtlı elektronik posta sistemine, bu sistemle yapılacak işlemler ile bunların sonuçlarına, kayıtlı posta adresine sahip gerçek kişilere, işletmelere ve şirketlere, kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcılarının hak ve yükümlülüklerine yetkilendirilmelerine ve denetlenmelerine ilişkin usul ve esaslar Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından bir yönetmelikle düzenlenir. Yönetmelik bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren beş ay içinde yayımlanır.”

Önerge gerekçesi

Hükümde Kanuna sonradan eklenen “kayıtlı elektronik posta hizmeti sistemi” teknik kurumu bağlamında çeşitli kişi ve kuruluşlara ait hükümlerin gereği gibi ve ayrıntılı bir şekilde, ancak bir yönetmelikle düzenlenebileceği dikkate alınarak, buna ilişkin bir hüküm konulmamıştır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1525 - Bu hüküm Avrupa Birliği ülkelerinde genel olarak kabul gören bir uygulamayı kanunlaştırır. 1525 inci maddenin uygulanabilmesi için iki tarafı bulunan işlemlerde taraflar arasında anlaşmanın varlığıdır.

III - Güvenli elektronik imza

MADDE 1526- (1) Poliçe, bono, çek, makbuz senedi, varant ve kambiyo senetlerine benzeyen senetler güvenli elektronik imza ile düzenlenemez. Bu senetlere ilişkin kabul, aval ve ciro gibi senet üzerinde gerçekleştirilen işlemler güvenli elektronik imza ile yapılamaz.

(2) Konişmentonun, taşıma senedinin ve sigorta poliçesinin imzası elle, faksimile baskı, zımba, ıstampa, sembol şeklinde mekanik veya elektronik herhangi bir araçla da atılabilir. Düzenlendikleri ülke kanunlarının izin verdiği ölçüde bu senetlerde yer alacak kayıtlar el yazısı, telgraf, teleks, faks ve elektronik diğer araçlarla yazılabilir, oluşturulabilir, gönderilebilir.

(3) Ticaret şirketleri ile gerçek ve tüzel kişi diğer tacirlere ilişkin olarak, bu Kanunun zorunlu tuttuğu bütün işlemler elektronik ortamda güvenli elektronik imza ile de yapılabilir. Bu işlemlerin dayanağı olan belgeler de aynı usulle elektronik ortamda düzenlenebilir. Zaman unsurunun belirlenmesi gereken ve tüzükte düzenlenen hâllerde güvenli elektronik imzaya eklenen zaman damgasının tarihi, diğer hâllerde merkezî veri tabanı sistemindeki tarih esas alınır.

(4) Şirket adına imza yetkisini haiz kişiler şirket namına kendi adlarına üretilen güvenli elektronik imzayla imza atabilirler. Bu durumda, kullanılacak nitelikli elektronik sertifikalarda sertifika sahibi alanı içerisine, sertifika sahibinin ismiyle birlikte temsil ettiği tüzel kişinin de ismi yazılır. Bu husus tescil ve ilan edilir.

(5) Bu maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarının uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar 26 ncı maddede düzenlenen tüzükte gösterilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

Çevrimiçi işlemler

Ek Madde 2 – (Ek: 29/3/2011-6215/16 md.)

Poliçe, bono, çek, makbuz senedi, varant ve kambiyo senetlerine benzeyen senetler güvenli elektronik imza ile düzenlenemez. Bu senetlere ilişkin kabul, aval ve ciro gibi senet üzerinde gerçekleştirilen işlemler güvenli elektronik imza ile yapılamaz.

Konşimentonun, taşıma senedinin ve sigorta poliçesinin imzası elle, faksimile baskı, zımba, ıstampa, sembol şeklinde mekanik veya elektronik herhangi bir araçla da atılabilir. Düzenlendikleri ülke kanunlarının izin verdiği ölçüde bu senetlerde yer alacak kayıtlar el yazısı, telgraf, teleks, faks ve elektronik diğer araçlarla yazılabilir, oluşturulabilir, gönderilebilir.

Ticaret şirketleri ile gerçek ve tüzel kişi diğer tacirlere ilişkin olarak, bu Kanunun zorunlu tuttuğu bütün işlemler elektronik ortamda güvenli elektronik imza ile de yapılabilir. Bu işlemlerin dayanağı olan belgeler de aynı usulle elektronik ortamda düzenlenebilir. Zaman unsurunun belirlenmesi gereken ve yönetmelikte

düzenlenen hallerde güvenli elektronik imzaya eklenen zaman damgasının tarihi, diğer hâllerde merkezî veri tabanı sistemindeki tarih esas alınır.

Şirket adına imza yetkisini haiz kişiler şirket namına kendi adlarına üretilen güvenli elektronik imzayla imza atabilirler. Bu durumda, kullanılacak nitelikli elektronik sertifikalarda sertifika sahibi alanı içerisine, sertifika sahibinin ismiyle birlikte temsil ettiği tüzel kişinin de ismi yazılır. Bu husus tescil ve ilan edilir.

Bu maddenin uygulanmasına dair usul ve esaslar Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görülmekte olan. 96 sıra sayılı Kanun Tasarısının 1526 ncı maddesine aşağıda belirtilen üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkraların eklenmesini arz ve teklif ederiz.

“(3) Ticaret şirketleri ile gerçek ve tüzel kişi diğer tacirlere ilişkin olarak, bu kanunun zorunlu tuttuğu bütün işlemler elektronik ortamda güvenli elektronik imza ile de yapılabilir. Bu işlemlerin dayanağı olan belgeler de aynı usulle elektronik ortamda düzenlenebilir. Zaman unsurunun belirlenmesi gereken ve tüzükte düzenlenen hallerde güvenli elektronik imzaya eklenen zaman damgasının tarihi, diğer hâllerde merkezi veri tabanı sistemindeki tarih esas alınır.

(4) Şirket adına imza yetkisini haiz kişiler şirket namına kendi adlarına üretilen güvenli elektronik imzayla imza atabilirler. Bu durumda, kullanılacak nitelikli elektronik sertifikalarda sertifika sahibi alanı içerisine, sertifika sahibinin ismiyle birlikte temsil ettiği tüzel kişinin de ismi yazılır. Bu husus tescil ve ilan edilir.

(5) Bu maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarının uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar 26 ncı maddede düzenlenen tüzükte gösterilir.

Önerge gerekçesi

Bilgi toplumu hizmetlerinin temel hedeflerinden biri ticaretin kolaylaştırılması ve iş dünyasının bilişim hizmetlerinden azami ölçüde yararlanmasıdır. Bilişim teknolojilerinin etkin kullanımıyla verimlilik, hız ve kalite artışı ile rekabette üstünlüğün yakalanması mümkündür. Bu hedef kanunun ruhunu yansıtmakta olup, yapılan düzenlemelerle bilgi toplumu hizmetlerinin azami ölçüde sunulması için hukuki zemin oluşturulmuştur.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından kurulan Merkezi Sicil Sistemi (MERSİS) üzerinden online şirket kuruluşunu sağlayacak olan bu düzenleme ile elektronik ortamda işlemlerin güvenli olarak yapılması kolaylaştırılmıştır. Ayrıca, bilişim teknolojilerini kullanmak isteyen gerçek ya da tüzel kişilere bir alternatif sunularak maliyetlerin azaltılması ve zamandan tasarruf edilmesi imkânı getirilmiştir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1526 ncı maddesi ile ilgili olarak aşağıda belirtilen değerlendirmeler yapılmış; bu değerlendirmeler Komisyonumuzca da benimsenmiştir.

“Maddenin gerekçesinde “üçüncü fıkrada öngörülen tüzük” ifadesi yer almaktadır. Oysa maddenin üçüncü fıkrasında böyle bir tüzükten söz edilmemiştir. Bilim komisyonu

Başkanının belirttiğine göre önceleri kıymetli evrakta güvenli elektronik imzanın kullanılmasına ilişkin uygulama hükümlerinin bir tüzükle düzenlenmesinin uygun olacağı düşünülmüş ve maddenin üçüncü fıkrasına bu yolda bir hüküm konulmuş, daha sonra da bundan vazgeçilmiş ancak gerekli değişiklik gerekçede yapılamamıştır.

GEREKÇE

Madde 1526 - Güvenli elektronik imza Borçlar Kanununda düzenlenmiştir. Ticaret hukuku açısından açıklık getirilmesi gereken husus, kıymetli evrakta güvenli elektronik imzanın kullanılıp kullanılmayacağıdır. Hüküm olası tartışmaları ortadan kaldırmak amacıyla öngörülmüştür.

Birinci fıkrafta adları verilerek gösterilmiş senetler üçüncü fıkrafta öngörülen tüzük yürürlüğe girene kadar güvenli imza ile düzenlenemez, bu imza ile kambiyo taahhüdüne girilemez, kambiyo işlemi yapılamaz.

İkinci fıkrafta birinci fıkrafta konulan kuraldan istisna edilen senetler gösterilmiştir. Konişmentonun birinci fıkraftan istisna edilmesinde Comite Maritime International'ın düzenleme ve tavsiyeleri rol oynamıştır. Diğerleri kıymetli evrak olmadıkları için istisnaya dahil edilmişlerdir.

IV - Elektronik ortamda kurullar

1. İlkeler

MADDE 1527- (1) Şirket sözleşmesinde veya esas sözleşmede düzenlenmiş olması şartıyla, sermaye şirketlerinde yönetim kurulu ve müdürler kurulu tamamen elektronik ortamda yapılabileceği gibi, bazı üyelerin fiziken mevcut buldukları bir toplantıya bir kısım üyelerin elektronik ortamda katılması yoluyla da icra edilebilir. Bu hâllerde Kanunda veya şirket sözleşmesinde ve esas sözleşmede öngörülen toplantı ile karar nisaplarına ilişkin hükümler aynen uygulanır.

(2) Kollektif, komandit, limited ve sermayesi paylara bölünmüş şirketlerde, şirket sözleşmesinde ve esas sözleşmede öngörülerek elektronik ortamda ortaklar kuruluna ve genel kurula katılma, öneride bulunma ve oy verme, fizikî katılımın, öneride bulunmanın ve oy vermenin bütün hukuki sonuçlarını doğurur.

(3) Birinci ve ikinci fıkrafta öngörülen hâllerde, elektronik ortamda oy kullanabilmek için, şirketin bu amaca özgülenmiş bir internet sitesine sahip olması, ortağın bu yolda istemde bulunması, elektronik ortam araçlarının etkin katılmaya elverişliliğinin bir teknik raporla ispatlanıp bu raporun tescil ve ilan edilmesi ve oy kullananların kimliklerinin saklanması şarttır.

(4) Birinci ve ikinci fıkrafta anılan şirketlerde esas sözleşme veya şirket sözleşmesi gereği şirket yönetimi, bu yolla oy kullanmanın bütün şartlarını gerçekleştirir ve ortağa gerekli bütün araçları sağlar.

(5) Anonim şirketlerde genel kurullara elektronik ortamda katılma, öneride bulunma, görüş açıklama ve oy verme, fizikî katılmanın ve oy vermenin bütün hukuki sonuçlarını doğurur. Bu hükmün uygulanması esasları bir tüzük ile düzenlenir. Tüzükte, genel kurula elektronik ortamda katılmaya ve oy vermeye ilişkin esas sözleşme hükmünün örneği yer alır. Anonim şirketler tüzükten aynen aktarılacak olan bu hükümde değişiklik yapamazlar. Tüzük ayrıca oyun gerçek sahibi veya temsilcisi tarafından kullanılmasını sağlayan kurallar ile 407 nci maddenin üçüncü fıkrasında öngörülen komiserlerin bu hususa ilişkin yetkilerini içerir. Bu tüzüğün yürürlüğe girmesi ile birlikte genel kurullara elektronik ortamda katılma ve oy kullanma sisteminin uygulanması pay senetleri borsaya kote edilmiş şirketlerde zorunlu hâle gelir.

(6) Birinci ilâ dördüncü fıkra hükümleri çerçevesinde oyun gerçek sahibi tarafından kullanılmasına ve uygulamaya ilişkin kurallar ile pay sahibinin temsilcisine internet sitesi aracılığıyla talimat vermesi esas ve usulleri Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 1527'nci maddesinin üst kenar başlığının "IV - Elektronik ortamda kurullar" şeklinde; kenar başlığının "1. İlkeler" biçiminde; maddenin birinci fıkrasının ise aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

"(1) Şirket sözleşmesinde veya esas sözleşmede düzenlenmiş olması şartıyla, sermaye şirketlerinde yönetim kurulu ve müdürler kurulu tamamen elektronik ortamda yapılabileceği gibi, bazı üyelerin fiziken mevcut buldukları bir toplantıya bir kısım üyelerin elektronik ortamda katılması yoluyla da icra edilebilir. Bu hallerde Kanunda veya şirket sözleşmesinde ve esas sözleşmede öngörülen toplantı ile karar nisaplarına ilişkin hükümler aynen uygulanır."

Önerge gerekçesi

Maddenin birinci fıkrasında yapılan değişiklikle; bir yönetim veya müdürler kurulu toplantısının tamamen elektronik ortamda, yani fizikî toplantı hiç yapılmadan icra

edilmesiyle, toplantının kısmen fiziken kısmen de elektronik ortamda katılım yoluyla gerçekleştirilmesi halinin birbirinden açıkça ayrılması ve iki halin de kanunen mümkün olduğunun açıkça belirtilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca, toplantının bu olanaklardan biri kullanılarak yapılması halinde nisaplarda hiçbir değişiklik olmayacağı açıkça hükme bağlanarak, olası tereddütler bertaraf edilmiştir. Şu husus da açıkça belirtilmelidir; kısmen fiziken kısmen de elektronik ortamda katılım suretiyle yapılan toplantılarda, fiziken mevcut bulunan üyelerin toplantı nisabını oluşturmuş bulunmalarına veya tersine gerek yoktur. Toplantıya bir üye fiziken gelmişse, diğer üyeler toplantıya elektronik ortamda katılabilirler ya da tersi olabilir. Birinci fıkranın son cümlesi bu ve benzeri sorunları çözüme bağlamak amacıyla öngörülmüştür.

Tasarının 390 inci maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan bir öneriye katılma suretiyle karar verilmesi tamamen farklı bir karar alma yöntemi olup, elektronik ortamda karar alınması ile birlikte kullanılması sorunlu gözükmektedir. Şöyle ki, bir öneriye bazı üyelerin 390 nci maddenin dördüncü fıkrası hükmü anlamında, yani onay imzası vererek, bir kısmının da elektronik ortamda katılması ve güvenli imza atması tereddütleri davet etmektedir. Bu ve benzeri sorunlar öğreti ile Yargıtay'ın hukuku geliştirme görev ve yetkisi çerçevesinde çözüme bağlanacaktır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1527 nci maddesi ile ilgili olarak aşağıda belirtilen değerlendirmeler yapılmış; bu değerlendirmeler Komisyonumuzca da benimsenmiştir.

“Tasarının 1527 nci maddesinin gerekçesinde, toplantıya sanal ortamda katılma ve online oy verme ile ilgili olarak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından çıkarılacak bir yönetmelikten söz edilmesine rağmen madde metninde tüzük yer almamaktadır. Bunun sebebi bilim komisyonunda son gözden geçirme sırasında yapılan değişikliktir.

Komisyonumuzca 407 nci maddenin gerekçesinde açıklanan hususlar çerçevesinde maddenin beşinci fıkrasında yer alan “komiserlerin” ibaresi “Bakanlık temsilcilerinin” şeklinde değiştirilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1527 - Günümüzün teknik ilerlemelerini dikkate alarak, Tasarı, sermaye şirketlerinde müdürler kurulu ve yönetim kurulu toplantıları ile şahıs şirketleri, limited şirketler ve paylı şirketlerde ortaklar kurulu veya genel kurul toplantılarının on-line yapılmasını mümkün kılmaktadır.

Müdürler kurulu ve yönetim kurulu toplantılarında, on-line olarak alınan kararlar geçerlidir. Bu kararlar güvenli elektronik imza ile imzalanabilecekleri gibi, daha sonra, fizikî imza ile de kayıt altına alınabilirler.

Anonim şirketlerde yönetim kurulu toplantılarının on-line olarak yapılabilmesi, özellikle yabancı sermayeli şirketlerde önemli bir sorunu çözümlenecektir. Zira, üyelerinin bir kısmı hatta tamamı yurtdışında yerleşik yabancılardan oluşan yönetim kurullarının toplantılarının fizikî olarak yapılması önemli güçlükler arzietmekte, kararların 6762 sayılı Kanunun 330 uncu maddesinin ikinci fıkrasına göre alınması ise çoğu kez arzu edilen düzeyde müzakereye olanak tanımamaktadır.

Diğer yandan, on-line toplantı sistemi vasıtasıyla genel kurula katılım, öneride bulunma ve oy verme, hukuksal sonuçları açısından, fizikî katılım, öneride bulunma ve oy

vermenin bütün sonuçlarını doğuracaktır. Ancak, Tasarının getirdiği ana ilkelerin hayata geçirilmesi için Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmeliğin çıkarılması gerekmektedir. Zira, oyun gerçek sahibi tarafından kullanıldığının tespiti, güvenilir bir teknik hazırlık ve söz konusu teknik altyapının detaylarının tespitini gerektirmektedir. Tasarıda, bu tür on-line toplantıların yapılabilmesi için şirkette bulunması gereken teknik altyapının varlığının tespiti ve ortağın bu sistemi kullanma istemi ile ilgili düzenlemelere de yer verilmiştir.

Tasarı, anonim şirketlerde de genel kurulların elektronik ortamda yapılmasına yer vermiştir. Anonim şirketlerde de on-line genel kurullara katılım, öneride bulunma, görüş açıklama ve oy verme, fizikî katılımın ve oy vermenin bütün sonuçlarını doğuracaktır. Bu amaçla, anonim şirketlerin esas sözleşmelerine koyacakları hükümler ve diğer düzenlemeler, bir tüzük ile tespit edilecektir.

Pay senetleri borsada işlem gören anonim şirketler açısından, en büyük sorun yönetsel anlamda yaşanan güç boşluğudur. Halk pay sahiplerinin genel kurullara katılımı yetersiz kalabilmektedir. On-line genel kurullar, bu soruna önemli bir katkı sağlayacak ve halka açık anonim şirketlerin daha şeffaf bir şekilde yönetilmelerine hizmet edecektir.

2. Uygulama kuralları

MADDE 1528- (1) Elektronik ortamı kullanmak isteyen ortaklar, pay sahipleri ve yönetim kurulu üyeleri elektronik posta adreslerini şirkete bildirirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Komisyonumuzca, Tasarının 1528 inci maddesinde geçen “e-posta” ibaresi “elektronik posta” şeklinde değiştirilerek madde kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1528 - Elektronik ortamı kullanmak isteyen ortaklar, pay sahipleri ve yönetim kurulu üyeleri, e-posta adreslerini şirkete bildirmek ile yükümlü olacaklardır.

E) Kurumsal yönetim ilkeleri

MADDE 1529- (1) Halka açık anonim şirketlerde kurumsal yönetim ilkeleri, yönetim kurulunun buna ilişkin açıklamasının esasları ve şirketlerin bu yönden derecelendirme kural ve sonuçları Sermaye Piyasası Kurulu tarafından belirlenir.

(2) Sermaye Piyasası Kurulunun uygun görüşü alınmak şartıyla, diğer kamu kurum ve kuruluşları, sadece kendi alanları için geçerli olabilecek kurumsal yönetim ilkeleriyle ilgili, ayrıntıya ilişkin sınırlı düzenlemeler yapabilirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır

GEREKÇE

Madde 1529 - Günümüzde şirket gruplarının yönetimi açısından giderek gereksinim duyulan ve sıklıkla tartışılan kurumsal yönetim ilkeleri konusunda, Tasarı, yetkili bir kurum belirleme ihtiyacına cevap vermiştir. Kurumsal yönetim konusunda, birçok farklı platformda tartışma yürütülmesinin ve birçok farklı kurum tarafından çalışılmasının, şirketlerin uyması gereken birden çok düzenlemeye yol açmaması amacıyla, bu ilkeleri belirlemek konusunda Sermaye Piyasası Kurulu yetkili kılınmıştır. Sermaye Piyasası Kurulu, Kurumsal Yönetim İlkeleri'ni halihazırda yayınlamıştır. Tasarının amacı, bu ilkeleri yayınlama yetkisini Kurula kanunen tanımadır. Kendi özel ve sınırlı alanlarında, başkaca ilkeler belirlemek isteyen diğer yetkili kurumların, bu amaçla düzenleme yapmak istemeleri halinde, düzenlemeler arasında uyumun sağlanması amacıyla, Sermaye Piyasası Kurulu'nun onayına başvurmaları, çelişkili düzenlemeleri önlemek amacıyla hizmet edecektir.

F) Ticari hükümlerle yasaklanmış işlemler ile mal ve hizmet tedarikinde geç ödemenin sonuçları

MADDE 1530- (1) Aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde, ticari hükümlerle yasaklanmış işlemler ve şartlar batıldır. Ancak, sözleşme uyarınca yerine getirilmesi gereken edimler için kanunun veya yetkili makamların koymuş olduğu en yüksek sınırı aşan sözleşmeler en yüksek sınır üzerinden yapılmış sayılır; sınırı aşan edimler hata ile yerine getirilmiş olmasa bile, geri alınır. Bu sınırlarda, Türk Borçlar Kanununun 27 nci maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi uygulanmaz.

(2) Ticari işletmeler arasında mal ve hizmet tedariki amacıyla yapılan işlemlerde, alacaklı, kanundan veya sözleşmeden doğan tedarik borcunu yerine getirmiş olmasına rağmen, borçlu, gecikmeden

sorumlu tutulamayacağı hâller hariç, sözleşmede öngörölmüş bulunan tarihte veya belirtilen ödeme süresinde borcunu ödemezse, ihtara gerek olmaksızın temerrüde düşer.

(3) Mütemerrit borçlunun alacaklısı sözleşmede öngörölen tarihten ya da ödeme süresinin sonunu takip eden günden itibaren, şart edilmemiş olsa bile faize hak kazanır.

(4) Sözleşmede ödeme günü veya süresi belirtilmemişse veya belirtilen süre beşinci fıkraya aykırı ise, borçlu aşağıdaki sürelerin sonunda ihtara gerek kalmaksızın mütemerrit sayılır ve alacaklı faize hak kazanır:

a) Faturanın veya eş değer ödeme talebinin borçlu tarafından alınmasını takip eden otuz günlük sürenin sonunda.

b) Faturanın veya eş değer ödeme talebinin alınma tarihi belirsizse mal veya hizmetin teslim alınmasını takip eden otuz günlük sürenin sonunda.

c) Borçlu faturayı veya eş değer ödeme talebini mal veya hizmetin tesliminden önce almışsa, mal veya hizmetin teslim tarihini takip eden otuz günlük sürenin sonunda.

d) Kanunda veya sözleşmede, mal veya hizmetin kabul veya gözden geçirme usulünün öngöröldüğü hâllerde, borçlu, faturayı veya eş değer ödeme talebini, kabul veya gözden geçirmenin gerçekleştiği tarihte veya bu tarihten daha önce almışsa, bu tarihten sonraki otuz günlük sürenin sonunda; şu kadar ki, kabul veya gözden geçirme için sözleşmede öngörölen süre, mal veya hizmetin alınmasından itibaren otuz günü aşıyor ve bu durum alacaklının aleyhine ağır bir haksızlık oluşturuyorsa, kabul veya gözden geçirme süresi mal veya hizmetin alınmasından itibaren otuz gün olarak kabul edilir.

(5) Sözleşmede öngörölen ödeme süresi, faturanın veya eş değer ödeme talebinin veya mal veya hizmetin alındığı veya mal veya hizmetin gözden geçirme ve kabul usulünün tamamlandığı tarihten itibaren en fazla altmış gün olabilir. Şu kadar ki, alacaklı aleyhine ağır bir haksız durum yaratmamak koşuluyla ve açıkça anlaşmak suretiyle taraflar daha uzun bir süre öngörebilirler. Ancak alacaklının küçük yahut orta ölçekli işletme (KOBİ) veya tarımsal ya da hayvansal üretici olduğu veya borçlunun büyük ölçekli işletme sıfatını taşıdığı hâllerde, ödeme süresi, altmış günü aşamaz.

(6) Gecikme faizi ödenmeyeceğini veya ağır derecede haksız sayılabilecek kadar az faiz ödeneceğini, alacaklının geç ödeme

dolayısıyla uğrayacağı zarardan borçlunun sorumlu olmayacağını veya sınırlı bir şekilde sorumlu tutulabileceğini öngören sözleşme hükümleri geçerlidir. Geçersizlik durumunda yedinci fıkra uygulanır.

(7) Bu madde hükümleri uyarınca alacaklıya yapılan geç ödemelere ilişkin temerrüt faiz oranının sözleşmede öngörülmediği veya ilgili hükümlerin geçersiz olduğu hâllerde uygulanacak faiz oranını ve alacağın tahsili masrafları için talep edilebilecek asgari giderim tutarını Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası her yıl ocak ayında ilan eder. Faiz oranı, 4/12/1984 tarihli ve 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanunda öngörülen ticari işlere uygulanacak gecikme faizi oranından en az yüzde sekiz fazla olmalıdır.

(8) Mal veya hizmet bedelinin taksitle ödenmesinin öngörüldüğü durumlarda, bu maddenin ödeme sürelerini düzenleyen hükümleri birinci taksit bakımından uygulanır. Her bir taksit tutarının ödenmeyen kısmı yedinci fıkrada öngörülen oranda gecikme faizine tabidir. Alacaklının küçük veya orta ölçekli işletme veya tarımsal veya hayvansal üretici olup borçlunun büyük ölçekli işletme olduğu hâllerde taksitle ödemeyi öngören sözleşme hükümleri geçersizdir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

G) Hukuki muamelelerin yasak edilmesinin ve edalarda en yüksek hadlerin aşılmasının neticeleri:

Madde 1466 – Ticari hükümlerle yasak edilmiş bulunan muamele veya şartlar, aksine hususi bir hüküm bulunmadıkça, batıldır; şu kadar ki, bir akit hükmünce yerine getirilmesi gereken edalar hakkında kanun veya salahiyyetli makamların kabul etmiş olduğu en yüksek haddi aşan mukaveleler, en yüksek had üzerinden yapılmış sayılır ve bu hadden fazla olan edalar, hata ile yapılmış olmasa dahi geri alınır. Bu hallerde Borçlar Kanununun 20 nci maddesinin ikinci fıkrasının son cümlesi tatbik olunmaz.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı “Türk Ticaret Kanunu Tasarısının” 1530 uncu maddesinin kenar başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“F) Ticari hükümlerle yasaklanmış işlemler ile mal ve hizmet tedarikinde geç ödemenin sonuçları

Madde 1530 - (I) Aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde, ticari hükümlerle yasaklanmış işlemler ve şartlar batıldır. Ancak, sözleşme uyarınca yerine getirilmesi gereken edimler için kanunun veya yetkili makamların koymuş olduğu en yüksek sınırı aşan sözleşmeler en yüksek sınır üzerinden yapılmış sayılır; sınırı aşan edimler hata ile yerine getirilmiş olmasa bile, geri alınır. Bu sınırlarda Türk Borçlar Kanununun 27 nci maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi uygulanmaz.

(2) Ticari işletmeler arasında mal ve hizmet tedariki amacıyla yapılan işlemlerde, alacaklı, kanundan veya sözleşmeden doğan tedarik borcunu yerine getirmiş olmasına rağmen, borçlu, gecikmeden sorumlu tutulamayacağı haller hariç, sözleşmede öngörülmuş bulunan tarihte veya belirtilen ödeme süresinde borcunu ödemezse, ihtara gerek olmaksızın temerrüde düşer.

(3) Müttemerrit borçlunun alacaklısı sözleşmede öngörülen tarihten ya da ödeme süresinin sonunu takip eden günden itibaren, şart edilmemiş olsa bile faize hak kazanır.

(4) Sözleşmede ödeme günü veya süresi belirtilmemişse veya belirtilen süre beşinci fıkraya aykırı ise, borçlu aşağıdaki sürelerin sonunda ihtara gerek kalmaksızın mutemerrit sayılır ve alacaklı faize hak kazanır:

a) Faturanın veya eşdeğer ödeme talebinin borçlu tarafından alınmasını takip eden otuz günlük sürenin sonunda.

b) Faturanın veya eşdeğer ödeme talebinin alınma tarihi belirsizse mal veya hizmetin teslim alınmasını takip eden otuz günlük sürenin sonunda.

c) Borçlu faturayı veya eşdeğer ödeme talebini mal veya hizmetin tesliminden önce almışsa, mal veya hizmetin teslim tarihini takip eden otuz günlük sürenin sonunda.

d) Kanunda veya sözleşmede, mal veya hizmetin kabul veya gözden geçirme usulünün öngörüldüğü hallerde, borçlu, faturayı veya eşdeğer ödeme talebini, kabul veya gözden geçirmenin gerçekleştiği tarihte veya bu tarihten daha önce almışsa, bu tarihten sonraki otuz günlük sürenin sonunda: şu kadar ki, kabul veya gözden geçirme için sözleşmede öngörülen süre, mal veya hizmetin alınmasından itibaren otuz günü aşıyor ve bu durum alacaklının aleyhine ağır bir haksızlık oluşturuyorsa, kabul veya gözden geçirme süresi mal veya hizmetin alınmasından itibaren otuz gün olarak kabul edilir.

(5) Sözleşmede öngörülen ödeme süresi, faturanın veya eşdeğer ödeme talebinin veya mal veya hizmetin alındığı veya mal veya hizmetin gözden geçirme ve kabul usulünün tamamlandığı tarihten itibaren en fazla altmış gün olabilir. Şu kadar ki, alacaklı aleyhine ağır bir haksız durum yaratmamak koşuluyla ve açıkça anlaşmak suretiyle taraflar daha uzun bir süre öngörebilirler. Ancak alacaklının küçük yahut orta ölçekli işletme (KOBİ) veya tarımsal ya da hayvansal üretici olduğu veya borçlunun büyük ölçekli işletme sıfatını taşıdığı hallerde, ödeme süresi, altmış günü aşamaz.

(6) Gecikme faizi ödenmeyeceğini veya ağır derecede haksız sayılabilecek kadar az faiz ödeneceğini, alacaklının geç ödeme dolayısıyla uğrayacağı zarardan borçlunun sorumlu olmayacağını veya sınırlı bir şekilde sorumlu tutulabileceğini öngören sözleşme hükümleri geçersizdir. Geçersizlik durumunda yedinci fıkra uygulanır.

(7) Bu madde hükümleri uyarınca alacaklıya yapılan geç ödemelere ilişkin temerrüt faiz oranının sözleşmede öngörülmediği veya ilgili hükümlerin geçersiz olduğu hallerde uygulanacak faiz oranını ve alacağın tahsili masrafları için talep edilebilecek asgari giderin tutarını Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası her yıl Ocak ayında ilân eder. Faiz oranı, 4/12/1984 tarihli ve 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine ilişkin Kanunda öngörülen ticari işlere uygulanacak gecikme faizi oranından en az yüzde sekiz fazla olmalıdır.

(8) Mal veya hizmet bedelinin taksitle ödenmesinin öngörüldüğü durumlarda, bu maddenin ödeme sürelerini düzenleyen hükümleri birinci taksit bakımından uygulanır.

Her bir taksit tutarının ödenmeyen kısmı yedinci fıkrada öngörülen oranda gecikme faizine tâbidir. Alacaklının küçük veya orta ölçekli işletme veya tarımsal veya hayvansal üretici olup borçlunun büyük ölçekli işletme olduğu hallerde taksitle ödemeyi öngören sözleşme hükümleri geçersizdir.”

Önerge gerekçesi

Bu Maddenin ikinci ilâ ile yedinci fıkraları Avrupa Parlamentosu ile Konseyin 19 Haziran 2000 tarihli ve 2000/35/EC sayılı, geç ödemelerle mücadele yönergesini değiştiren ve 201 I yılında AB Gazetesinde yayımlanacak olan yönergesinin esasları çerçevesinde kaleme alınmıştır. Yönergenin kamu kurumlarının ödemeleriyle AB çerçevesinde şeffaflık sağlayan mekanizmaları hakkındaki hükümleri ve konumuzla doğrudan ilgili bulunmayan düzenlemeleri değişik metne yansıtılmamıştır.

Hüküm üreticileri, KOBİ’leri ve fatura ya da eşdeğer ödeme talepleri karşılığı hizmet veren ticari işletmeler ile kişileri, şartları dayatma konumları güçlü ticari işletmeler, özellikle market, süper market, hiper market gibi alışveriş merkezleri karşısında korumaktadır. Pazarlık güçleri ile konumları aynı olmayan kişi ve işletmeler arasında sözleşme özgürlüğü ilkesinin geçerli olmayacağı modern hukukun kabul ettiği bir diğer ilkedir. Tüketicinin, sigortalının, işçinin, küçük pay sahibi ile yatırımcının ve rekabetin korunması alanlarında ikinci ilke geçerlidir. Üretici firmalar ile KOBİ’ler de söz konusu ilkenin kapsamındadır. Çoğunlukla finansal açıdan pek de güçlü olmayan üretici, KOBİ ve benzeri işletmelerin teslim ettikleri malların ve hizmetlerin bedellerini zamanında alarak ekonomik yapılarını güçlendirmelerine yardımcı olmak, pazar ekonomisine hâkim yeni bir yaklaşımdır. AT yönergesi ve değişikliği bu yaklaşımın somut örneğidir.

Yönergenin giriş kısmında da belirtildiği gibi birçok büyük ve güçlü ticari işletme geç ödemeyi bir finansman aracı olarak kullanmaktadır. Ancak bu araç marketlere, süper marketlere, hiper marketlere ve benzeri güçlü ticari işletmelere mal ve hizmet verenleri çok güç durumda bırakmakta, finansal durumlarını sarsmakta, hatla iflâsa da sürüklemektedir. Hüküm bu kötü uygulamanın önüne geçmek için öngörülmüştür.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1530 - Tasarı, 6762 sayılı Kanunun 1466 ncı maddesinde öngörülen, ticari hükümlerde belirlenen sınırların aşılması halinde, yapılan sözleşmelerin tamamının geçersiz kılınması yerine, sınırın aşıldığı tutar veya kısım ile ilgili kısmî geçersizlik kavramını korumuştur.

G) “Şirket” ve “ortaklık” terimlerinin kanuniliği

MADDE 1531- (1) Bu Kanuna göre “ortaklık”, “kollektif ortaklık”, “komandit ortaklık”, “anonim ortaklık”, “sermayesi paylara bölünmüş komandit ortaklık”, “limited ortaklık” ve “kooperatif ortaklık” terimleri, sırasıyla “şirket”e, “kollektif şirket”e, “komandit şirket”e, “anonim

şirket”e, “sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket”e, “limited şirket”e ve “kooperatif şirket”e eş anlamda kanuni terimlerdir ve bu terimler birbirleri yerine kullanılabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 1531 - Bu Tasarıda “şirket”, “kollektif şirket”, “komandit şirket”, “anonim şirket”, “sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket”, “limited şirket” ve “kooperatif şirket” terimleri kullanılmıştır. Ancak, bu kesin ve bağlayıcı bir tercih değildir. Mevzuatta ve öğretide, “ortaklık”, “kollektif ortaklık”, “komandit ortaklık”, “anonim ortaklık”, “sermayesi paylara bölünmüş komandit ortaklık”, “limited ortaklık” ve “kooperatif ortaklık” terimlerine de sıkça ve hatta eşit oranda da rastlanmaktadır.

Bu terimlerden, herhangi birini kesin ve bağlayıcı şekilde kanunî terim olarak kabul etme imkânı yoktur. Öğreti ve ilgili çevrelerde de her iki terim güçlü gerekçelerle savunulmaktadır. Hatta öğretilerde her iki terimin farklı şekilde kullanılması görüşü de ileri sürülmüş bu bağlamda ortaklık kelimesinin tüzel kişiliği olmayan adı ortaklık ile şahıs şirketlerini ifade için kullanılması şirket kelimesinin ise sermaye şirketlerine özgülenmesi önerilmiştir. Böylece bu görüş uyarınca İngiliz hukukundaki “partnership” ve “company” ayrımı hukukumuzda da gerçekleşmiş olacaktır. Ancak, söz konusu görüş, ne uygulamada ne de öğretide yeterli taraftar bulmuştur. Tasarı hem ortaklık hem de şirket kelimelerini ve bu kelimelerle üretilen ticaret şirketlerinin adlarını eş değerde kanunî terimler olarak kabul etmektedir.

H) Ticaret sicili harçları

MADDE 1532- (1) 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanununun hükümleri uyarınca tahsil edilen ticaret sicili harçlarının red ve iadeler düşüldükten sonra kalan tutarının yüzde yirmibeşi ticaret sicilini tutmakla görevli odaya kaydedilmek üzere aktarılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

Madde 26 / 2 – (28/3/2007 tarih ve 5615 sayılı Kanununun 25. maddesiyle değişik şekil) 492 sayılı Harçlar Kanunu hükümleri uyarınca tahsil edilen ticaret sicili harçlarının red ve iadeler düşüldükten sonra kalan tutarının yüzde 25’i ilgili odaya gelir kaydedilmek üzere aktarılır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1532 nci maddesinde ticaret sicili harçlarının yarısının sicili tutmakla görevli odaya gelir kaydedileceği belirtilirken, diğer yarısının da Maliye veznesine yatırılacağı hususuna açıklık getirilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

Komisyonumuzca yapılan görüşmeler sırasında birinci fıkra aşağıdaki gerekçelerle değiştirilerek kabul edilmiştir:

“04/04/2007 tarihli ve 26483 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 28/03/2007 tarihli ve 5615 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 25 inci maddesiyle, 29/06/1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 26 ncı maddesinin ikinci fıkrasındaki “492 sayılı Harçlar Kanunu hükümleri uyarınca alınan ticaret sicili harçlarının yarısı, ilgili odaya gelir kaydedilir.” hükmü “492 sayılı Harçlar Kanunu hükümleri uyarınca tahsil edilen ticaret sicili harçlarının red ve iadeler düşüldükten sonra kalan tutarının yüzde yirmibeşi ilgili odaya gelir kaydedilmek üzere aktarılır.” şeklinde değiştirildiğinden, Kanun koyucunun bu yöndeki oluşan yeni iradesi ile Gelir Vergisi Kanunu hükümleri arasında paralelliğin sağlanması göz önünde bulundurularak bu değişikliğin yapılmasını uygun olacağı düşünülmüştür.”

GEREKÇE

Madde 1532 - 6762 sayılı Kanunun 26 ncı maddesinin ikinci fıkrasında yer alan harçlar ile ilgili düzenleme, kanun tekniği açısından daha uygun olacağı düşüncesiyle, Tasarıda son hükümlere ilişkin bölüme taşınmıştır.

İ) Yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 1533- (1) 29/6/1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 1533 üncü maddesinin başlığı, kanun yapım tekniğine uygun olarak değiştirilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1533 - Tasarı, 6762 sayılı Kanununun bütünüyle yürürlükten kaldırılmasını öngörmektedir.

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından belirlenen Türkiye Muhasebe Standartları;

a) Türkiye Muhasebe Standartları, Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TMS/IFRS) ve yorumları ile,

b) Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler Türkiye Finansal Raporlama Standartlarından (KOBİ/IFRS) oluşur.

(2) Aşağıda sayılanlar TMS/IFRS ve Yorumlarını uygulamakla yükümlüdürler:

a) Bu Kanunun 1534 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (a) ile (e) bendlerindeki sermaye şirketleri,

b) TMS/IFRS ve Yorumlarını uygulamayı tercih edenler.

(3) Aşağıda sayılanlar KOBİ/IFRS'nı uygulamakla yükümlüdürler:

a) Bu maddenin ikinci fıkrasının (a) bendinde belirtilenlerin dışında kalan ve işletme yönetiminde yer almayan işletme sahipleri, işletmeye borç verenler ve kredi derecelendirme kuruluşları gibi dış kullanıcılar için genel amaçlı finansal tablo düzenleyen işletmeler.

b) TMS/IFRS'nı uygulamayı tercih eden KOBİ tanımındaki işletmelerden tekrar KOBİ/IFRS uygulamasına dönmek isteyen işletmeler.

(4) Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, küçük ölçekli işletmeleri KOBİ/IFRS'ndan kısmen veya tamamen muaf tutmaya veya bunlar için ayrı standartlar belirlemeye yetkilidir.

(5) Türkiye Muhasebe Standartları (TMS/IFRS ve Yorumları ile KOBİ/IFRS) ve kavramsal çerçevede belirlenen ilkeler bu Kanunun ticari defterlere, finansal tablolara ve raporlamaya ilişkin hükümleri ile ilgili diğer hükümlerine de uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görülmekle olan 96 Sıra Sayılı “Türk Ticaret Kanunu Tasarısının” Geçici I inci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz

“GEÇİCİ MADDE 1 - (1) Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından belirlenen Türkiye Muhasebe Standartları;

(a) Türkiye Muhasebe Standartları, Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TMS/TFRS) ve yorumları ile,

(b) Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler Türkiye Finansal Raporlama Standartlarından (KOBİ TFRS) oluşur.

(2) Aşağıda sayılanlar TMS TFRS ve Yorumlarını uygulamakla yükümlüdürler:

(a) Bu kanunun 1534 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (a) ile (e) bentlerindeki sermaye şirketleri.

(b) TMS TFRS ve Yorumlarını uygulamayı tercih edenler.

(3) Aşağıda sayılanlar KOBİ TFRS’ni uygulamakla yükümlüdürler.

(a) Bu maddenin ikinci fıkrasının (a) bendinde belirtilenlerin dışında kalan ve işletme yönetiminde yer almayan işletme sahipleri, işletmeye borç verenler ve kredi derecelendirme kuruluşları gibi dış kullanıcılar için genel amaçlı finansal tablo düzenleyen işletmeler,

(b) TMS TFRS’ni uygulamayı tercih eden KOBİ tanımındaki işletmelerden tekrar KOBİ TFRS uygulamasına dönmek isteyen işletmeler,

(4) Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, bir kısım işletmeleri KOBİ TFRS’ndan kısmen veya tamamen muaf tutmaya veya bunlar için ayrı standartlar belirlemeye yetkilidir.

(5) Türkiye Muhasebe Standartları (TMS TFRS ve Yorumları ile KOBİ TFRS) ve kavramsal çerçevede belirlenen ilkeler bu kanunun ticarî defterlere, finansal tablolara ve raporlamaya ilişkin hükümleri ile ilgili diğer hükümlerine de uygulanır.”

Önerge gerekçesi

Türk Ticaret Kanunu Tasarısının yasalaşma süreci içinde Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu kendi Kanunundan kaynaklanan yetkiyle Türkiye Muhasebe Standartları, Türkiye Finansal Raporlama Standartları, yorumlar ile küçük ve orta ölçekli işletmeler için Türkiye Finansal Raporlama Standardını yayımlamış bulunmaktadır. Maddenin önceki halinde Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunun Kanunun yayımını müteakip anılan Muhasebe Standartlarını yayımlaması öngörülmektedir. Maddeyle ilgili değişiklik önerisi fiili duruma uyumu sağlamayı amaçlamaktadır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca Tasarının Geçici 1 inci maddesinde redaksiyon yapılmış; yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Ayrıca, Tasarının hazırlandığı tarih itibarıyla düzenlenmesi öngörülen ikinci fıkradaki hükmün uluslararası finansal raporlama standartlarına dayanılarak hazırlanacak olan özel muhasebe standartlarının hazırlanmasına yönelik çalışmalar dikkate alındığında, madde metninden çıkarılmasında yarar görülmüş; üçüncü fıkra teselsül edilerek ikinci fıkra şeklinde kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Geçici Madde 1 - Tasarı genel olarak şirketlerin muhasebe uygulamaları ile ilgili hiçbir hüküm öngörmemiştir. Ayrıntılı ve teknik nitelikteki muhasebe ilkelerinin belirlenmesi görevi Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu’na verilmiştir. Tasarının kanunlaşmasından sonra, Kurul, kanunen kendisine verilmiş olan görev uyarınca, bu ilkeleri, Uluslararası

Finansal Raporlama Standartlarına uygun bir şekilde ilân edecektir. Belirlenecek standartlarla, Türk şirketlerinin muhasebe sistemlerinin, dünyada kabul görmüş düzeye ulaşması amaçlanmaktadır. Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarında yapılan değişiklikler de Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından takip edilecek ve Türkiye Muhasebe Standartlarına uygulanacaktır. Dördüncü fıkra, şahıs şirketleri, küçük ölçekli sermaye şirketleri ve tek kişi işletmeleri için IFRS'lerin uygulanması yönünden bir uyum süresi öngörmüştür.

GEÇİCİ MADDE 2- (1) Kamu tüzel kişiliğini haiz Türkiye Denetim Standartları Kurulu kuruluncaya kadar, 397 nci maddede belirtilen Türkiye Denetim Standartları; Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) ile ilişkili bir Kurul tarafından uluslararası denetim standartlarıyla uyumlu olarak belirlenir. Kurulun, hangi kurum ve kuruluşların temsilcilerinden oluşacağı ile çalışma usul ve esasları, TÜRMOB tarafından hazırlanacak ve Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine yayımlanacak bir yönetmelikle düzenlenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Komisyonumuzca, bu Kanunun 397 nci maddesinde yapılan düzenlemeye paralel olarak geçici bir dönem için söz konusu işlemlerin yürütülmesi amaçlanarak Tasarıya Geçici 2 nci madde eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 3- (1) Kamu adına denetleyici tüzel kişiliği haiz bir üst kurum kurulup faaliyete geçinceye kadar 400 üncü maddede öngörülen denetçilerin, denetlemelerini bu Kanun hükümleriyle standartlara ve amaca uygun olarak yapmalarını sağlamak için, denetçiler yerinden ve internette, denetleme belgelerine erişim suretiyle ve ayrıca gerekli bilgileri de alarak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından denetlenir. Bu üst denetimin usul ve esasları 400 üncü madde uyarınca çıkarılacak yönetmelikte belirlenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Komisyonumuzca, aşağıdaki gerekçelerle Tasarıya Geçici 3 üncü madde eklenmiştir:

“Bağımsız denetimin sermaye şirketlerinde, merkez kurum olarak kazandığı önem, yıklendiği işlev ve ulaştığı Milletlerarası standart boyutu bağımsız denetleme şirketleriyle bağımsız denetçilerin yaptıkları denetimin kanuna, standartlara ve amaca uygun olup olmadığının denetlenmesini gerekli kılmıştır. Bu gereklilik Elron ve benzeri olaylar sebebiyle acil bir hâle gelince ABD’den başlayarak AB ülkelerinde bir üst denetim kurumu eliyle söz konusu denetlemenin yapılması yoluna gidilmiştir. Türkiye’de de, Türk Ticaret Kanunu ile getirilen Milletlerarası nitelikteki özellikli ve nitelikli denetimin amacına ulaşabilmesi için böyle bir kamu tüzel kişiliğinin oluşturulmasına gereklilik vardır. Anılan üst denetleme kurumu ancak ayrı bir kanunla kurulabilir ve böyle bir kanunla görevleri belirlenebilir. Söz konusu kanun çıkarılıncaya kadar uygulamamızda boşluk doğmaması ve Türk Ticaret Kanununun öngördüğü denetimin başarıya ulaşabilmesi için bu denetim görevinin, böyle bir görevi yapmakta tecrübesi bulunan Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’na geçici olarak verilmesi uygun görülmüştür.”

GEÇİCİ MADDE 4- (1) Herhangi bir ticaret şirketi veya kooperatif bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren iki yıl içinde eski türlerine dönmeleri hâlinde aşağıdaki hükümlere tabi olurlar:

(2) Bu hâlde, bu Kanunun tür değiştirmeye ve nisaplara ilişkin hükümleri uygulanmaz, aşağıdaki nisaplar geçerli olur:

a) Eski türüne dönecek şirket, kolektif, komandit ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket ise, tür değiştirmeye ilgili tüm kararlar bütün ortakların çoğunluğu ile alınır.

b) Eski türüne dönecek şirket anonim şirket ise, tür değiştirme ile ilgili bütün kararlar için, yönetim kurulu bütün üyelerin çoğunluğuyla ve genel kurul sermayenin en az yüzde ellisini karşılayan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin varlığı ile toplanır. Birinci toplantıda bu nisaba ulaşılamazsa, ikinci toplantıda toplantı nisabı sermayenin üçte biridir. Bu hâlde kararlar yönetim kurulunda hazır bulunan üyelerin çoğunluğuyla, genel kurulda ise toplantıda mevcut oyların çoğunluğuyla alınır.

c) Eski türüne dönüşecek şirket limited şirket ise tür değiştirmeye ilişkin tüm kararlar sermayenin en az yüzde ellisine sahip ortakların çoğunluğunun kararıyla alınır.

d) Eski türüne dönüşecek şirket bir kooperatif ise, tür değiştirmeye ilişkin kararlar kooperatif ortaklarının en az çoğunluğunun genel kurulda temsil edilmesi şartıyla, toplantıda mevcut ortakların çoğunluğuyla alınır.

(3) Şirket sözleşmesinde, esas sözleşmede veya ana sözleşmede ya da herhangi bir sözleşmede yer alan bir veto hakkı, bu madde hükümlerine göre verilecek tür değiştirme kararlarında geçerli olmaz. Kamu kuruluşlarına tanınan altın paydan doğan haklar saklıdır.

(4) Diğer tür değiştirme işlemleri 6762 sayılı Kanuna göre yapılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Komisyonumuzca aşağıda belirtilen gerekçelerle Tasarıya Geçici 4 üncü madde eklenmiştir:

“Tasarıyla, her alanda, özellikle sermaye şirketleriyle ilgili olarak birleşme, bölünme, tür değiştirme, sermaye artırımı, sermaye azaltılması, finansal tabloların denetlenmesi, muhasebe standartları, imtiyazlı paylar başta olmak üzere çeşitli kurumlarda ve şirketlerde yapı değişikliklerinde yeni hükümler getirmekte, ağır yükümlülüklerle ve sorumluluklara yer verilmektedir. 6762 sayılı Kanunun sistemine göre, kendisi için uygun olan bir şirket türüne geçen ve yeni türündeki bir hukukî imkandan yararlanan bir şirket, Tasarının getirdiği sistemlerin veya bazı hükümlerin kendisini veya pay sahiplerini rahatsız edeceği, hatta şirketin çalışmasını aksatabileceği değerlendirilmesini yapabilir. Örneğin, Tasarıdaki oy imtiyazını sınırlayan yeni hüküm, bir şirketin bazı özelliklerine uymayabilir veya asgarî sermaye pahasahiplerinin imkânlarını aşabilir. Tüm bu olumsuzluklar düşünülerek, böyle şirketlere, bu geçici hükümlerle, sınırlı bir süreye tâbi olarak kolayca eski türlerine dönebilme imkânı sağlanmıştır.”

GEÇİCİ MADDE 5- (1) Bu Kanunda geçen “Türk Lirası” ibaresi karşılığında, uygulamada, 28/1/2004 tarihli ve 5083 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Para Birimi Hakkında Kanun hükümlerine göre ülkede tedavülde bulunan para “Yeni Türk Lirası” olarak adlandırıldığı sürece bu ibare kullanılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca kabul edilen “Geçici Madde 2”, Komisyonumuzca Tasarıya ikinci, üçüncü ve dördüncü geçici maddelerin eklenmesi nedeniyle teselsül yapılarak “Geçici Madde 5” olarak kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Geçici Madde 2 – 28/01/2004 tarihli ve 5083 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Para Birimi Hakkında Kanun hükümleri karşısında; Tasarıya geçici 2 nci madde eklenmek suretiyle, bu Kanundaki “Türk Lirası” ibaresinin geçici bir süre için “Yeni Türk Lirası” olarak anlaşılmasının sağlanması amaçlanmıştır.

GEÇİCİ MADDE 6- (1) 1534 üncü maddenin ikinci fıkrasında anılan şirketler 1/1/2013 tarihinde veya özel hesap dönemi dolayısıyla daha sonraki bir tarihte başlayacak hesap dönemi için, gerek ticari defterlerinin tutulmasında, gerek münferit ve konsolide finansal tablolarının düzenlenmesinde, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayımlanmış olan Türkiye Muhasebe Standartlarını uygulamak zorundadır. 1534 üncü maddenin ikinci fıkrasının (a) ilâ (e) bentlerindeki tacirler, 31/12/2012 tarihinde veya özel hesap dönemi dolayısıyla daha sonraki bir tarihte sona erecek olan hesap dönemlerine ilişkin ticari defterlerine dayanarak hazırlayacakları bilançolarını, Türkiye Muhasebe Standartlarına göre düzeltmek ve düzeltilmiş bilançolarını 1/1/2013 tarihinde veya özel hesap dönemi bulunanlar daha sonraki bir tarihte başlayacak hesap döneminin açılış bilançosu olarak ticari defterlerine ve finansal tablolarına geçirmek zorundadır.

(2) 1534 üncü maddenin üçüncü fıkrasında anılan şirket ve işletmeler, 1/1/2013 tarihinde veya özel hesap dönemi dolayısıyla daha sonraki bir tarihte başlayacak hesap dönemi için, gerek ticari defterlerinin tutulmasında gerek münferit ve konsolide finansal tablolarının düzenlenmesinde, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayımlanmış olan özel Türkiye Muhasebe Standartlarını uygulamak zorundadır. Bu tacirler, 31/12/2012 tarihinde veya özel hesap dönemi dolayısıyla daha sonraki bir tarihte sona erecek olan hesap dönemlerine ilişkin ticari defterlerinden çıkaracakları bilançolarını, Türkiye Muhasebe Standartlarına göre düzeltmek ve düzeltilmiş bilançolarını 1/1/2013 tarihinde veya özel hesap dönemi bulunanlar daha sonraki bir tarihte başlayacak hesap döneminin açılış bilançosu olarak ticari defterlerine ve finansal tablolarına geçirmek zorundadır.

(3) Bu Kanunun 400 üncü maddesinde öngörülen denetçi, anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketin yetkili organı tarafından en geç 1/3/2013 tarihine kadar seçilir. Seçim ile birlikte 6762 sayılı Kanuna göre görev yapan denetçinin görevi sona erer. 31/12/2012 tarihinde veya özel hesap dönemi dolayısıyla daha

sonraki bir tarihte sona erecek olan dönemin bilançosu, 6762 sayılı Kanun hükümleri uyarınca 6762 sayılı Kanun hükümlerine göre seçilmiş bulunan denetçi tarafından denetlenir. 1/1/2013 tarihini taşıyan veya özel hesap dönemi dolayısıyla daha sonraki bir tarih itibarıyla çıkarılmış bulunan açılış bilançosu, bu Kanuna göre seçilmiş denetçi tarafından ve bu Kanun hükümleri uyarınca denetlenir. Bu Kanun hükümlerine göre seçilen denetçi, denetimini bu Kanun hükümlerine göre yapar. Ancak, denetçi bu Kanunun 402 nci maddesinin birinci fıkrası uyarınca, geçmiş yıla ait finansal tablolar ile gerekli karşılaştırmayı yapabilmek için, 6762 sayılı Kanuna veya diğer mevzuata göre hazırlanan finansal tablolara raporunda yer verir. Bu fıkra hükümleri uyarınca görevleri ve organ sıfatları son bulan denetçinin veya denetçilerin, 6762 sayılı Kanuna göre toplantıya çağırdıkları genel kurullar toplanır ve azlık, 6762 sayılı Kanunun 367 nci maddesine göre görevleri sona eren denetçilere başvurmuşsa, o prosedüre devam olunur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

YENİ BİR GEÇİCİ MADDE EKLENMESİNE DAİR BİR ÖNERGE

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Geçici 5 inci maddeden sonra gelmek üzere, aşağıdaki Geçici 6 ncı maddenin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

“Geçici Madde 6.- (I) 1534 üncü maddenin ikinci fıkrasında anılan şirketler 01/01/2013 tarihinde veya özel hesap dönemi dolayısıyla daha sonraki bir tarihte başlayacak hesap dönemi için, gerek ticari defterlerinin tutulmasında, gerek münferit ve konsolide finansal tablolarının düzenlenmesinde, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayımlanmış olan Türkiye Muhasebe Standartlarını uygulamak zorundadır. 1534 üncü maddenin ikinci fıkrasının (a) ilâ (e) bentlerindeki tacirler, 31/12/2012 tarihinde veya özel hesap dönemi dolayısıyla daha sonraki bir tarihte sona erecek olan hesap dönemlerine ilişkin ticari defterlerine dayanarak hazırlayacakları bilançolarını, Türkiye Muhasebe Standartlarına göre düzeltmek ve düzeltilmiş bilançolarını 01/01/2013 tarihinde veya özel hesap dönemi bulunanlar daha sonraki bir tarihle başlayacak hesap döneminin açılış bilançosu olarak ticari defterlerine ve finansal tablolarına geçirmek zorundadır.

(2)1534 üncü maddenin üçüncü fıkrasında anılan şirket ve işletmeler, 01/01/2013 tarihinde veya özel hesap dönemi dolayısıyla daha sonraki bir tarihte başlayacak hesap dönemi için, gerek ticari defterlerinin tutulmasında gerek münferit ve konsolide finansal tablolarının düzenlenmesinde, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayımlanmış olan özel Türkiye Muhasebe Standartlarını uygulamak zorundadır. Bu tacirler, 31/12/2012 tarihinde veya özel hesap dönemi dolayısıyla daha sonraki bir tarihte sona erecek

TÜRK TİCARET KANUNU

olan hesap dönemlerine ilişkin ticari defterlerinden çıkaracakları bilançolarını, Türkiye Muhasebe Standartlarına göre düzeltmek ve düzeltilmiş bilançolarını 01/01/2013 tarihinde veya özel hesap dönemi bulunanlar daha sonraki bir tarihte başlayacak hesap döneminin açılış bilançosu olarak ticari defterlerine ve finansal tablolarına geçirmek zorundadır.

(3) Bu Kanunun 400 uncu maddesinde öngörülen denetçi, anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketin yetkili organı tarafından en geç 01/03/2013 tarihine kadar seçilir. Seçim ile birlikte 6762 sayılı Kanuna göre görev yapan denetçinin görevi sona erer. 31/12/2012 tarihinde veya özel hesap dönemi dolayısıyla daha sonraki bir tarihte sona erecek olan dönemin bilançosu, 6762 sayılı Kanun hükümleri uyarınca 6762 sayılı Kanun hükümlerine göre seçilmiş bulunan denetçi tarafından denetlenir. 01/01/2013 tarihini taşıyan veya özel hesap dönemi dolayısıyla daha sonraki bir tarih itibarıyla çıkarılmış bulunan açılış bilançosu, bu Kanuna göre seçilmiş denetçi tarafından ve bu Kanun hükümleri uyarınca denetlenir. Bu Kanun hükümlerine göre seçilen denetçi, denetimini bu Kanun hükümlerine göre yapar. Ancak, denetçi bu Kanununun 402 nci maddesinin birinci fıkrası uyarınca, geçmiş yıla ait finansal tablolar ile gerekli karşılaştırmayı yapabilmek için, 6762 sayılı Kanuna veya diğer mevzuata göre hazırlanan finansal tablolara raporunda yer verir. Bu fıkra hükümleri uyarınca görevleri ve organ sıfatları son bulan denetçinin veya denetçilerin. 6762 sayılı Kanuna göre toplantıya çağırıldıkları genel kurullar toplanır ve azlık, 6762 sayılı Kanunun 367 nci maddesine göre görevleri sona eren denetçilere başvurmuşsa, o prosedüre devam olunur.”

Önerge gerekçesi

Bu ölçekler itibarıyla şirketlere uygulanacak Türkiye Muhasebe Standartlarını ve bunların yürürlük tarihleri ile ilgili kuralları koymaktadır. Büyük ölçekli şirketlere uygulanacak Türkiye Muhasebe Standartları halen yayımlanmıştır ve Bankacılık Kanunu bağlamında da uygulanmaktadır. Buna karşılık, küçük ve orta ölçekli şirket ve işletmeler bakımından uygulanacak standartlar konusunda hem Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarını yayımlayan Birlikte hem de Avrupa Birliği çevrelerinde tartışmalar devam etmektedir. Bu arada anılan Birlik tarafından çıkarılan KOBİ'lere ilişkin taslak geri çekilmiştir. Bu şartlar altında SÖZ konusu standartlar için bir yıllık süre konulmasının doğru olacağı düşünülmüştür.

Yürürlük

MADDE 1534- (1) Kenar başlıkları metne dâhil olan bu Kanun 1/7/2012 tarihinde; geçici 2 nci ve geçici 3 üncü maddeler ise bu Kanunun yayımı ile birlikte yürürlüğe girer. 1524 üncü madde, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl sonra yürürlüğe girer. Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun hükümleri saklıdır.

(2) Bu Kanunun Türkiye Muhasebe Standartları ile ilgili hükümlerinin yürürlüklerine aşağıdaki hükümler uygulanır. Bu Kanun;

a) 1523 üncü maddenin birinci ve ikinci fıkralarında tanımlanan büyük ölçekli sermaye şirketleri ile bunların konsolidasyon kapsamına giren bağlı şirketleri, iştirakleri ve şirketler toplulukları,

b) Sermaye Piyasası Kanununa göre, ihraç ettikleri sermaye piyasası araçları borsada veya teşkilatlanmış diğer bir piyasada işlem gören şirketler, aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri ve konsolidasyon kapsamına alınan diğer işletmeler,

c) Bankacılık Kanununun 3 üncü maddesinde tanımlanan bankalar ile bağlı ortaklıkları,

d) 3/6/2007 tarihli ve 5684 sayılı Sigortacılık Kanununda tanımlanan sigorta ve reasürans şirketleri,

e) 28/3/2001 tarihli ve 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanununda tanımlanan emeklilik şirketleri, bakımından 1/1/2013 tarihinde yürürlüğe girer.

(3) Küçük ve orta ölçekli sermaye şirketleri ile bu maddenin ikinci fıkrasında sayılanlar dışında kalan her ölçüdeki gerçek ve tüzel kişi tacirler için yayımlanan ve yayımlanacak olan özel Türkiye Muhasebe Standartları 1/1/2013 tarihinde yürürlüğe girer.

(4) Bu Kanunun anonim şirketlerin denetlenmesine ilişkin 397 ilâ 406 ncı maddeleri 1/1/2013 tarihinde yürürlüğe girer.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

Kanunun mer'iyete girmesi:

Madde 1474 – Kenar başlıkları da metne dahil olan işbu kanun 1/1/1957 tarihinde mer'iyete girer; şu kadar ki, bu Kanunun mer'iyet ve tatbik şekli hakkındaki kanun hükümleri mahfuzdur.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının “Yürürlük” kenar başlıklı 1534 uncu maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“Madde 1534 - (1) Kenar başlıkları metne dâhil olan bu Kanun 01/07/2012 tarihinde: geçici 2 nci ve geçici 3 üncü maddeler ise bu Kanunun yayımı ile birlikte yürürlüğe girer. 1524 üncü madde, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl sonra yürürlüğe girer. Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun hükümleri saklıdır.

(2) Bu Kanunun Türkiye Muhasebe Standartları ile ilgili hükümlerinin yürürlüklerine aşağıdaki hükümler uygulanır. Bu Kanun;

a) 1523 üncü maddenin birinci ve ikinci fıkralarında tanımlanan büyük ölçekli sermaye şirketleri ile bunların konsolidasyon kapsamına giren bağlı şirketleri, iştirakleri ve şirketler toplulukları;

TÜRK TİCARET KANUNU

b) Sermaye Piyasası Kanununa göre ihraç ettikleri sermaye piyasası araçları borsada veya teşkilatlanmış diğer bir piyasada işlem gören şirketler, aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri ve konsolidasyon kapsamına alınan diğer işletmeler;

c) Bankacılık Kanununun 3 üncü maddesinde tanımlanan bankalar ile bağlı ortaklıkları;

d) 03/06/2007 tarihli ve 5684 sayılı Sigortacılık Kanununda tanımlanan sigorta ve reasürans şirketleri;

e) 28/03/2001 tarihli ve 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanununda tanımlanan emeklilik şirketleri;

bakımından 01/01/2013 tarihinde yürürlüğe girer.

(3) Küçük ve orta ölçekli sermaye şirketleri ile bu maddenin ikinci fıkrasında sayılanlar dışında kalan her ölçüdeki gerçek ve tüzel kişi tacirler için yayımlanan ve yayımlanacak olan özel Türkiye Muhasebe Standartları 01/01/2013 tarihinde yürürlüğe girer.

(4) Bu Kanunun anonim şirketlerin denetlenmesine ilişkin 397 ilâ 406 ncı maddeleri 01/01/2013 tarihinde yürürlüğe girer.”

Önerge gerekçesi

Türk Ticaret Kanunu birçok yeni açılımlar, kurumlar ve hükümler içermekle, aynı zamanda yirmibeşe yakın yönetmeliğin ve birkaç tüzüğün çıkarılması gerekmektedir. Bu sebeple Kanunun yürürlük tarihi, hem ilgili kurumların hem de hedef çevrelerin gerekli hazırlığı yapabilmelerine imkân sağlayacak şekilde belirlenmiştir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca kabul edilen “Geçici Madde 2”, Komisyonumuzca Tasarıya ikinci, üçüncü ve dördüncü geçici maddelerin eklenmesi nedeniyle teselsül yapılarak “Geçici Madde 5” olarak kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 1534 - Yürürlük maddesidir.

Yürütme

MADDE 1535- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

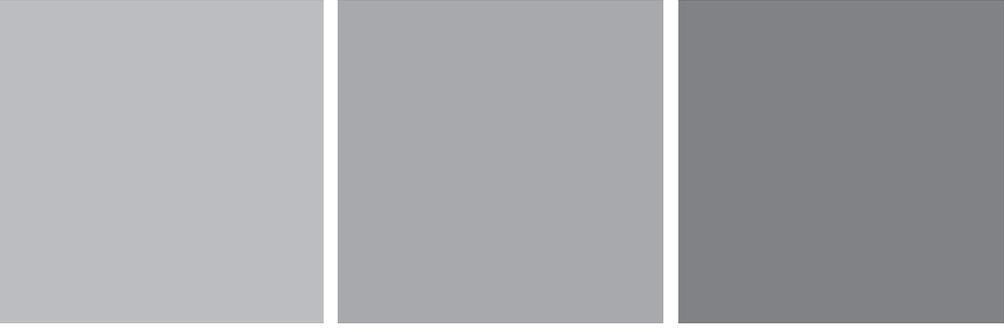
6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

K) Kanunu icra edecek makam:

Madde 1475 – Bu Kanunu tatbika İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

GEREKÇE

Madde 1535 - Yürütme maddedir.

**TÜRK TİCARET
KANUNUNUN
YÜRÜRLÜĞÜ VE
UYGULAMA ŞEKLİ
HAKKINDA KANUN**

Kanun No : 6103

Kabul Tarihi: 14/1/2011

TÜRK TİCARET KANUNUNUN YÜRÜRLÜĞÜ VE UYGULAMA ŞEKLİ HAKKINDA KANUN

Kanun No. 6103

Kabul Tarihi: 14/1/2011

(14.2.2011 tarih ve 27846 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır)

BİRİNCİ KISIM Genel Hükümler

A) Amaç

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı, yeni Türk Ticaret Kanunu hükümlerinin yürürlüğe konulmasına ve uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

B) Eski hukukun ve Türk Ticaret Kanununun uygulanacağı hâller

MADDE 2- (1) Bu Kanunda aksi öngörülmemiş veya farklı bir şekilde düzenlenmemişse:

a) Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten önce meydana gelen olayların hukukî sonuçlarına, bu olaylar hangi kanun yürürlükte iken gerçekleşmişlerse, o kanun hükümleri uygulanır.

b) Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten önce gerçekleşmiş hukukî fiiller, bağlayıcılıkları ve hukukî sonuçları itibarıyla, bu tarihten sonra dahi, gerçekleştikleri tarihte yürürlükte bulunan kanuna tâbidir.

c) Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten sonra meydana gelen olaylara Türk Ticaret Kanunu hükümleri uygulanır.

(2) Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden sonra açılmış olan davalarda, mahkeme herhangi bir sebeple 29/6/1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununu uygulamışsa, kararında bunu ve gerekçesini açıkça belirtir.

(3) Bu Kanunda kullanılan “eski hukuk” terimi, 6762 sayılı Kanunu ve bu Kanun ile ilgili diğer mevzuatı ifade eder.

C) Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden önceki olaylara uygulanması

I- Kanunla düzenlenen ilişkiler

MADDE 3- (1) Tarafların iradelerinden bağımsız olarak, kanunla düzenlenen hukukî ilişkilere, bunlar Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden önce kurulmuş olsalar bile, Türk Ticaret Kanunu hükümleri uygulanır.

TÜRK TİCARET KANUNUNUN YÜRÜRLÜĞÜ VE UYGULAMA ŞEKLİ HAKKINDA KANUN

II- Beklenen haklar

MADDE 4- (1) Eski hukuk yürürlükte iken gerçekleşmiş olup da Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihte henüz herhangi bir hak doğurmamış olaylara Türk Ticaret Kanunu hükümleri uygulanır.

D) Kazanılmış haklar

MADDE 5- (1) Bu Kanunda kazanılmış haklar korunur.

E) Zamanaşımı süreleri ve hak düşürücü süreler

MADDE 6- (1) Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden önce işlemeye başlamış bulunan zamanaşımı süreleri ile hak düşürücü süreler eski hukuka tâbidir.

(2) Zamanaşımı ile hak düşürücü sürelere ilişkin diğer hususlar, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren Türk Ticaret Kanununa tâbidir.

F) Yollamalar

MADDE 7- (1) Bu Kanunun ve Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesiyle, 6762 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılan veya değiştirilen maddelerine diğer mevzuat tarafından yapılmış bulunan yollamalar, Türk Ticaret Kanununda o maddeleri karşılayan hükümler varsa onlara yapılmış sayılır. Aksi hâlde, hâkim 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun 1 inci maddesini uygular. Birinci cümle hükmü, esas sözleşmeler dahil, her çeşit sözleşme, taahhütname, beyan ve benzeri metinlerdeki eski hukuka yapılmış olan yollamalar için de geçerlidir.

İKİNCİ KISIM

Özel Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Başlangıç

A) Deniz ticaretine ve deniz sigortalarına ilişkin hukuk davaları

MADDE 8- (1) 6762 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca kurulmuş bulunan denizcilik ihtisas mahkemesinin görmekte olduğu davalar, Türk Ticaret Kanununun 5 inci maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi gereğince, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden itibaren bir ay içinde, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından, Türk Ticaret Kanunu ile diğer

kanunlardan doğan deniz ticaretine ve deniz sigortalarına ilişkin hukuk davalarına bakmakla görevli kılınacak asliye ticaret mahkemesine devredilir.

(2) Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden önce açılmış olan deniz ticaretine ve deniz sigortasına ilişkin hukuk davalarını görmekte olan mahkemeler, yargı çevreleri içinde ve görev alanlarına giren sonuçlanmamış davaları ve işleri devredemezler.

B) Bileşik faiz

MADDE 9- (1) 6762 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, faizin ana paraya eklenerek birlikte tekrar faiz yürütülmesini öngörmüş bulunan ve her iki tarafı da tacir olmayan cari hesap sözleşmeleri, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde değiştirilir ve faize faiz yürütülmesine ilişkin hükümler ile bu sonucu doğuran düzenlemeler sözleşmeden çıkarılır; aksi hâlde anılan sürenin sonunda söz konusu hükümler yazılmamış sayılır.

(2) Bileşik faize ilişkin düzenleme sözleşmeden çıkarılınca kadar, çıkarılmamışsa birinci fıkrada belirtilen üç aylık sürede işlemiş bulunan bileşik faiz borçludan istenebilir.

(3) Yalnız bu maddede öngörülmüş bulunan değişikliklerin yapılması damga resmi doğurmaz.

İKİNCİ BÖLÜM

Ticari İşletme

A) Ticari işletme

MADDE 10- (1) Türk Ticaret Kanununun 11 inci maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen Bakanlar Kurulu kararı çıkarılınca kadar yürürlükte bulunan düzenlemeler uygulanır.

B) Ticaret unvanı

MADDE 11- (1) Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren anılan Kanunun ticaret unvanına ilişkin hükümleri uygulanır.

C) Merkezleri Türkiye içinde ve dışında bulunan ticarî işletmelerin Türkiye şubelerinin tescili ve Türkiye'deki bir şirketin merkezinin yurt dışına taşınması

MADDE 12- (1) Merkezleri Türkiye dışında bulunan bir ticarî işletmenin veya ticaret şirketinin şubesinin Türkiye'de tescil edilebilmesi için, merkez işletmenin

bulunduğu kaynak ülke hukukunun, işletmeler ile ticaret şirketlerinin türlerine göre şubelerinin tescilinde aradığı şartların gerçekleşmiş olması gerekir. Ayrıca, kaynak ülkede tescil için ibrazı gerekli tüm belgeler ile şirketin sözleşmesinin, anonim şirketlerde esas sözleşmenin onaylı suretleri, Türkiye’de tescili yapacak ticaret sicili müdürlüğüne verilir. Bundan başka, şube unvanı, adresi, şubeye ayrılmış sermaye tutarı, şubeyi mahkemeler dahil, özel kuruluşlar ve kamu kuruluşları nezdinde tam yetkili olarak temsil edecek kişi veya kişilerin adları, merkez işletmenin türü, işletme konusu, sermayesinin türü ve tutarı, sicil numarası, internet sitesi, tâbi olduğu hukuk, Avrupa Birliği üyesi olup olmadığı bilgileri ilgili ticaret sicili müdürlüğüne bir beyanname ile bildirilir ve gerekli belgeler eklenir. Tescil edilecek hususlarla şubenin tesciline ilişkin ayrıntılı düzenleme Ticaret Sicili Tüzüğünde yapılır.

(2) Bir Türk şirketi, tasfiye edilmeksizin ve hedef ülkede yeniden kurulmaksızın yabancı bir ülkeye taşınabilir. Bunun için;

a) Türk hukukunun aradığı şartların yerine getirilmiş olduğu,

b) Şirketin taşındığı ülke hukukuna göre, o ülkede faaliyetine devam edebileceği,

c) Şirketin, konumunda meydana gelecek değişiklikten alacaklıların, ilân yoluyla haberdar edildikleri, alacaklarını bildirmeye davet olundukları ve alacakların ödendiği veya teminat altına alındığı, ispat edilmelidir.

(3) Merkezini yurt dışına taşıyan şirketin unvanı, alacaklıların tümü tam olarak tatmin edilmeden ticaret sicilinden silinemez. Merkezin taşınmasına ilişkin ayrıntılı düzenlemeler Ticaret Sicili Tüzüğünde yapılır.

(4) Ticaret Sicili Tüzüğü ile yapılacak düzenlemeler, Türk Ticaret Kanununun yayımı tarihinden itibaren altı ay içinde gerçekleştirilir.

D) Ticari defterlerle ispat

MADDE 13- (1) Türk Ticaret Kanununun yürürlük tarihinden önce açılan ve görülmekte olan davalarda, 6762 sayılı Kanunun 82 ilâ 86 ncı maddeleri uygulanır. Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten sonra olsa bile, 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 158 inci maddesinde öngörülen ek süre içinde açılacak davalara da bu hüküm uygulanır.

E) Acenteye ilişkin rekabet yasağı anlaşması

MADDE 14- (1) Türk Ticaret Kanununun 123 üncü maddesi, anılan Kanunun yürürlüğe girmesinden önce yapılmış olup da devam etmekte olan acentelik sözleşmelerine de uygulanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Ticaret Şirketlerine İlişkin Genel Hükümler

A) Ticaret şirketlerinin hak ehliyeti

MADDE 15- (1) Şirket sözleşmelerinde veya esas sözleşmelerinde 6762 sayılı Kanunun 137 nci maddesine uygun olarak, şirketin hak ehliyetinin şirket sözleşmesinde veya esas sözleşmesinde yazılı işletme konusu ile sınırlı olduğunu belirten hükümler bulunması hâlinde, bu hükümler Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yazılmamış sayılır.

B) Sermaye koyma

MADDE 16- (1) Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten önce bazı taşınmazlar bir şirkete sermaye olarak konulmuş, ancak bunların tapu sicilinde tescillerinin şirket adına yapılmamış olması hâlinde, şirket alacaklıları, ortakları veya pay sahipleri tescil isteminde bulunabilecekleri gibi, tescilin, ticaret sicili müdürlerince yaptırılması talimatını Sanayi ve Ticaret Bakanlığı da verebilir. Tescil harcı ile diğer harç ve masraflar, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde şirketten alınır.

C) Birleşme, bölünme, tür değiştirme ve şirketler topluluğu

I- Tebliğler ve düzeltmeler

MADDE 17- (1) Birleşme, bölünme ve tür değiştirme gibi yapı değişiklikleriyle ilgili olarak tapu ve gemi sicili ile fikrî mülkiyete ilişkin sicillerde ve benzeri sicil ve kayıt belgelerinde yapılması gerekli işlemlerin usul ve esasları ile başvuruda bulunacak kişiler ve ibrazı gerekli belgeler, Türk Ticaret Kanununun yayımı tarihini izleyen altı ay içinde, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Denizcilik Müsteşarlığı, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü ve Türk Patent Enstitüsünün görüşü alınarak, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanacak bir tebliğle düzenlenir.

(2) Birleşme, bölünme ve tür değiştirmeye ilgili şeffaflığı ve hakların kullanılmasını sağlayıcı uygulama hükümleri Ticaret Sicili Tüzüğüyle düzenlenir.

II- Hâkimiyetin kötüye kullanılması

MADDE 18- (1) Bir bağlı şirketin, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihte, anılan Kanunun 202 nci maddesinin birinci fıkrası kapsamına giren kaybı veya kayıpları varsa bunlar, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içinde denkleştirilir veya ilgili şirkete kaybı veya kayıpları denkleştirecek istem hakları tanınır. Aksi hâlde, Türk Ticaret Kanununun 202 nci maddesinin birinci

fıkrasının (b) bendinde öngörülen dava hakları söz konusu sürenin bitmesiyle hemen kullanılabilir.

(2) Türk Ticaret Kanununun 196 ncı maddesindeki pay ve oy oranlarının hesaplanması ile aynı Kanunun 198 inci maddesindeki bildirim, tescil ve ilân yükümlülüklerine ilişkin usul ve esaslar Ticaret Sicili Tüzüğüyle düzenlenir.

III- Bağlı şirketin hâkim şirketin paylarına sahip olması

MADDE 19- (1) Türk Ticaret Kanununun 201 inci maddesinin birinci fıkrasında öngörölmüş bulunan oy haklarının kullanılmasına ilişkin sınırlamaya dair hüküm, anılan Kanunun yayımı tarihinden itibaren iki yıl sonra yürürlüğe girer. Diğer haklarla ilgili sınırlamalar Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesiyle birlikte uygulanmaya başlar.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Anonim Şirket ve Limited Şirketler

A) Genel hükümler, kuruluş ve temel ilkeler

I- Asgarî sermaye

MADDE 20- (1) Anonim ve limited şirketler, Türk Ticaret Kanununun yayımı tarihinden itibaren üç yıl içinde sermayelerini, anılan Kanunun 332 ve 580 inci maddelerinde öngörölen tutarlara yükseltirler; aksi hâlde mezkûr sürenin sonunda infisah etmiş sayılırlar.

(2) Sermayenin Türk Ticaret Kanununda öngörölen tutara yükseltilmesi için yapılacak genel kurullarda toplantı nisabı aranmaz, kararlar toplantıda mevcut oyların çoğunluğu ile alınır ve şartları bulunsa bile 6762 sayılı Kanunun 389 uncu ve Türk Ticaret Kanununun 454 üncü maddeleri uygulanmaz. Bu fıkra hükümleri, bu Kanunun 26 ve 28 inci maddeleri uyarınca yapılacak esas sözleşme değişiklikleri için toplanacak genel kurullara da uygulanır.

(3) Halka açık olmayan anonim şirketlerin kayıtlı sermaye sistemini kabul etmelerine, daha sonra bu sisteme geçmelerine, sermayelerini artırmalarına, kayıtlı sermaye tavanını yükseltmelerine, sistemden çıkmalarına ve çıkarılmalarına, yönetim kurulunun imtiyazlı ve primli paylar ihracına, rüçhan haklarını kanun çerçevesinde sınırlamasına ve diğer hususlara ilişkin usul ve esaslar Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanacak tebliğle; tescil ve ilâna dair hususlar ise Ticaret Sicili Tüzüğüyle düzenlenir.

(4) Sanayi ve Ticaret Bakanlığı birinci fıkrada yazılı süreyi birer yıl olarak en çok iki defa uzatabilir.

II- Kuruluş

MADDE 21- (1) Türk Ticaret Kanununun anonim ve limited şirketlerin kuruluşuna ilişkin hükümleri, anılan Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren hemen uygulanır. Ancak, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihte, kuruluş hâlinde bulunan anonim şirketlerde esas sözleşme, limited şirketlerde şirket sözleşmesi yapılmış ve kurucuların imzaları noter tarafından onaylanmışsa, bu onay tarihinden itibaren bir ay içinde şirketin tescili için ticaret siciline başvurulduğu takdirde, kuruluşu 6762 sayılı Kanun hükümleri uygulanır.

III- Esas sözleşme

MADDE 22- (1) Anonim şirketler esas sözleşmelerini ve limited şirketler şirket sözleşmelerini, yayımı tarihinden itibaren onsekiz ay içinde Türk Ticaret Kanunuyla uyumlu hâle getirirler. Bu süre içinde gerekli değişikliklerin yapılması hâlinde, esas sözleşmedeki ve şirket sözleşmesindeki düzenleme yerine Türk Ticaret Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.

(2) Esas sözleşme ve limited şirket sözleşmesini birinci fıkra uyarınca uyumlu hâle getirmek için yapılacak genel kurullara bu Kanunun 20 nci maddesinin ikinci fıkrası uygulanır.

(3) Sanayi ve Ticaret Bakanlığı bu maddede öngörülen süreyi ancak bir yıla kadar uzatabilir.

IV- Tek pay sahipli anonim şirketler ile tek ortaklı limited şirketler

MADDE 23- (1) Herhangi bir sebeple bir anonim şirketin tek pay sahibi ve bir limited şirketin tek ortağı olan gerçek veya tüzel kişi, bu Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren onbeş gün içinde, bu sıfatını, adını, adresini, vatandaşlığını, anonim şirketlerde yönetim kuruluna, limited şirketlerde müdüre veya müdürlere noter aracılığıyla bildirir. Bildirimin muhatapları, tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde, Türk Ticaret Kanununun 338 ve 574 üncü maddelerinde öngörülen hususları tescil ve ilân ettirirler; aksi hâlde anılan maddelerde öngörülen hukukî sonuçlar doğar.

V- Pay sahiplerinin ve limited şirket ortaklarının şirkete borçlanma ya- sağı

MADDE 24- (1) Türk Ticaret Kanununun 358 inci maddesine aykırı şekilde, anonim veya limited şirkete borçlu olan pay sahipleri ve ortaklar, borçlarını, anılan Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl içinde, nakdî ödeme yaparak tamamen tasfiye etmek zorundadır. Borcun kısmen veya tamamen başkası

tarafından üstlenilmesi, borç için kambiyo senedi verilmesi, ödeme planı yapılması veya benzeri yollara başvurulması bu madde anlamında tasfiye sayılmaz.

(2) Birinci fıkrada belirtilen süre içinde tasfiye gerçekleşmemişse, Türk Ticaret Kanununun 562 nci maddesinin beşinci fıkrası hükmü uygulanır.

(3) Tasfiye süresinin geçmesinden sonra, şirketin alacaklıları, alacakları için, şirkete borçlu olan pay sahibini veya limited şirket ortağını takip edebilir.

VI- Yönetim kurulu

MADDE 25- (1) Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihte görevde bulunan anonim şirket yönetim kurulları ile limited şirket müdürleri, görevden alınmaları veya yönetim kurulu üyeliğinin başka bir sebeple boşalması hâli hariç, sürelerinin sonuna kadar görevlerine devam ederler. Ancak, tüzel kişinin temsilcisi olarak üye seçilmiş bulunan gerçek kişinin, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde istifa etmesi, onun yerine tüzel kişinin ya da başkasının seçilmesi gerekir. Tüm ortakların hep birlikte müdür sıfatıyla şirket işlerini idare ve şirketi temsil ettiği limited şirketlerde de aynı üç aylık süre içinde Türk Ticaret Kanununun 623 üncü maddesi hükmünün gereği yerine getirilir. Anonim şirketlerde Türk Ticaret Kanununun 363 üncü maddesinin birinci fıkrası uyarınca seçim yapılan durumlarda, anılan Kanunun 359 uncu maddesindeki şartları taşıyan yönetim kurulu üyelerinin seçilmeleri şarttır. Görevdeki yönetim kurulunun görevinin sona ermesinden sonra seçilecek üyelerin, anılan 359 uncu maddedeki şartları taşımaları zorunludur. Üyelerin görev süreleri farklı tarihlerde sona eriyorsa, öğrenime ilişkin şart, şirkete en uygun gelen üyelerin görevleri sona erdiğinde yerine getirilir.

(2) Yönetim kurulu üyelerinin özen ve bağlılık borcuna ilişkin hüküm, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihte görülmekte olan davalarda uygulanmaz. Bu davalarda özen ve bağlılık borcu 6762 sayılı Kanuna göre değerlendirilir.

VII- Esas sözleşme değişikliklerinde toplantı ve karar nisapları

MADDE 26- (1) Bir anonim şirketin esas sözleşmesinde veya bir limited şirketin şirket sözleşmesinde genel kurulun toplantı ve karar nisaplarına, madde numarası belirtilerek veya belirtilmeksizin 6762 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanacağı öngörülmüşse, bu şirketler Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden itibaren altı ay içinde anonim şirketlerde esas sözleşmelerini ve limited şirketlerde şirket sözleşmesini değiştirerek, anılan Kanuna uygun düzenleme yaparlar. Aksi hâlde, bu sürenin geçmesiyle Türk Ticaret Kanununun genel kurulun toplantı ve

karar nisaplarına ilişkin hükümleri uygulanır. Sadece bu altı ay içinde yapılan genel kurullarda 6762 sayılı Kanunun genel kurulların toplantı ve karar nisapları hakkındaki hükümleri uygulanır.

(2) Herhangi bir sözleşmede, taahhütnamede, temliknamede veya diğer bir belgede 6762 sayılı Kanunun 388 inci maddesine madde numarası verilerek veya bu maddenin içeriğine yapılan yollamalar, Türk Ticaret Kanununun 421 inci maddesine yapılmış sayılır.

(3) Bir esas sözleşmede esas sözleşme değişikliklerine ilişkin olarak 6762 sayılı Kanunun 388 inci maddesindekinden daha ağır nisaplar öngörülmüş olup da bunlar Türk Ticaret Kanununun 421 inci maddesinin birinci fıkrasında öngörülen nisaplardan ağırsa, bunların uygulanmasına devam olunabilir. Ağırlaştırılmış nisaplara dair esas sözleşmedeki veya herhangi bir sözleşme veya hukukî metindeki özel düzenleme Türk Ticaret Kanununun 421 inci maddesine göre daha hafifse 421 inci madde uygulanır.

(4) Bu maddenin ikinci ve üçüncü fıkraları hükümleri uyarlanarak limited şirketlere de uygulanır.

VIII- Özel denetçi

MADDE 27- (1) Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden önce atanmış bulunan özel denetçi, anılan Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte henüz raporunu vermemişse, görevini Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre yerine getirir. Ancak, bu hâlde özel denetçi isterse, tazminat ödemeksizin veya herhangi bir yaptırıma uğramaksızın, görevinden ayrılabilir.

IX- Oy hakkı ve oyda imtiyazlı paylar ile nama yazılı payların devredilmelerinin sınırlandırılması

MADDE 28- (1) Türk Ticaret Kanununun 434 ve 435 inci maddeleri, anılan Kanunun yayımı tarihinden itibaren onsekiz ay sonra yürürlüğe girer.

(2) 6762 sayılı eski Kanun zamanında ve Türk Ticaret Kanununun kabul edilmesinden en az bir yıl önce esas sözleşme hükmü ile bazı pay gruplarına tanınmış olan yönetim kurulu üyeliği için aday gösterme hakkı, Türk Ticaret Kanununun 360 ncı maddesinin birinci fıkrasındaki sınırı aşsa bile müktesep hak sayılır.

(3) Türk Ticaret Kanununun 479 uncu maddesinin birinci fıkrasına aykırı esas sözleşmeler, anılan Kanunun yayımı tarihinden itibaren üç yıl içinde, anılan fıkra hükmüne uygun hâle getirilir.

(4) Türk Ticaret Kanununun 479 uncu maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen sınırı aşan sayıda oyda imtiyaz öngören esas sözleşme hükümleri, Türk Ticaret

Kanununun yayımı tarihinden itibaren üç yıl içinde, anılan fıkraya uyarlanır veya mahkemeden anılan fıkrada öngörülen karar alınır.

(5) Türk Ticaret Kanununun 479 uncu maddesinin üçüncü fıkrası, anılan Kanunun yayımı tarihinden itibaren bir yıl sonra uygulanır.

(6) Bu maddenin birinci ve üçüncü fıkralarında yapılması şart koşulan sürede gerekli esas sözleşme değişikliklerinin ve uyarlamaların gerçekleştirilmemesi hâlinde, oyda imtiyazı düzenleyen esas sözleşme hükümleri, birinci ve üçüncü fıkralarda belirtilen sürenin dolduğu tarihte kendiliğinden geçersiz hâle gelir ve esas sözleşmede öngörülen oya ilişkin imtiyazların tümü kanunen sona erer.

(7) Nama yazılı payların devrini, red sebeplerini göstererek veya göstermeyerek sınırlandırmış bulunan anonim şirketler, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde, esas sözleşmelerini değiştirerek, Türk Ticaret Kanununun 492 ilâ 498 inci maddelerine uyarlamak zorundadır; aksi hâlde, bu sürenin dolmasıyla tüm sınırlamalar geçersiz hâle gelir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Taşıma İşleri

A) Taşıma sözleşmesi

MADDE 29- (1) 6762 sayılı Kanun yürürlükte iken yapılmış olan taşıma sözleşmeleri, taşıma senedine ilişkin hükümler dahil, anılan Kanuna tâbidir. Ancak, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden sonra gerçekleşen, taşıma hukukuna özgü, zıya, hasar ve gecikmeden dolayı, sorumluluk hâlleri ile taşıyıcının sorumluluk sınırları hakkında Türk Ticaret Kanunu hükümleri uygulanır.

ALTINCI BÖLÜM

Deniz Ticareti

A) Türk Bayrağını çekme hakkının ve değişikliklerin tescili

MADDE 30- (1) Gemilere Türk Bayrağı çekme hakkı, yürürlüğe girmesinden itibaren Türk Ticaret Kanununa tâbi olur. Türk Bayrağı çekme hakkını elde etmiş olan tescili zorunlu gemilerin bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki ay içinde Türk Gemi Siciline tescil ettirilmesi gerekir.

(2) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, daha önce gemi siciline tescil edilmiş olan hususlarda meydana gelecek bütün değişiklikler, gecikmeksizin sicil müdürlüğüne bildirilir.

B) Gemi vasfını kazanan araçların tescili

MADDE 31- (1) Türk Ticaret Kanunuyla gemi olma vasfını kazanan suda yüzmeye özelliği bulunan araçların malikleri, tescili zorunlu gemilerini, anılan Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren iki ay içinde aynı Kanunun 955 inci maddesi uyarınca yetkili Gemi Sicil Müdürlüğüne tescil ettirmekle yükümlüdürler.

C) Gemi mülkiyetinin devren iktisabı

MADDE 32- (1) Bir gemi veya gemi payının temlikinde, gemi üzerindeki mülkiyeti 6762 sayılı Kanuna göre sadece sözleşmeyle iktisap etmiş olan kişiler, bu Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren bir ay içinde kendilerini gemi veya gemi payı maliki olarak gemi siciline tescil ettirmekle yükümlüdürler.

D) İpoteğin terkinini talep hakkı

MADDE 33- (1) Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihte bir gemi üzerinde ipotek hakkına sahip olan alacaklı, kendinden önce gelen veya aynı derecede bulunan diğer bir gemi ipoteginin düşmesi hâlinde bunun terkinini istemek hakkını haizdir.

E) Şahsî ve aynî teminatların hapis hakkına dönüşmesi

MADDE 34- (1) Navlun sözleşmelerinde alacaklarının temini için 6762 sayılı Kanunda taşıyana tanınmış olan bütün teminatlar, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihte ifa edilmeye başlanmış olan sözleşmelerden doğan alacaklar için, alacaklısı lehine hapis hakkına dönüşür.

F) Müşterek avarya

MADDE 35- (1) Türk Ticaret Kanununun müşterek avarya ile ilgili hükümleri ancak geminin anılan Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra başladığı yolculuktan doğan olaylara uygulanır. Daha önce başlamış olan yolculuklar, 6762 sayılı Kanuna tâbi olmaya devam eder.

G) Gemi alacaklısı hakkının devamı

MADDE 36- (1) Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten önce, 6762 sayılı Kanun hükümlerine göre doğmuş olup da Türk Ticaret Kanunu uyarınca gemi alacaklısı hakkı bahşetmeyen alacaklar, 6762 sayılı Kanuna tâbi olmaya devam eder.

TÜRK TİCARET KANUNUNUN YÜRÜRLÜĞÜ VE UYGULAMA ŞEKLİ HAKKINDA KANUN

H) 1976 ve 1992 tarihli Sözleşmeler

MADDE 37- (1) Türk Ticaret Kanununun 1328 ilâ 1349 uncu maddeleri, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren uygulanır. Şu kadar ki, 4/6/1980 tarihli ve 17007 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 19/11/1976 tarihli Deniz Alacaklarına Karşı Mesuliyetin Sınırlanması Hakkında Milletlerarası Sözleşmenin Türkiye bakımından yürürlüğe girdiği 1/7/1998 tarihinden başlayarak, 24/7/2001 tarihli ve 24472 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 1992 Petrol Kirliliğinden Doğan Zararın Hukuki Sorumluluğu ile İlgili Uluslararası Sözleşmenin ve 18/7/2001 tarihli ve 24466 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 1992 Petrol Kirliliği Zararının Tazmini İçin Bir Uluslararası Fonun Kurulması ile İlgili Uluslararası Sözleşmenin Türkiye bakımından yürürlüğe girdiği 17/8/2002 tarihinden başlayarak uygulanması bundan müstesnadır.

I) Cebrî icra

MADDE 38- (1) Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden önce bir geminin paraya çevrilmesi yolu ile yapılan icra takibi kesinleşmiş olur veya yapı hâlindeki bir gemiye kesin haciz konulmuş bulunursa, paraya çevirmede Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden önceki hükümler uygulanır.

YEDİNCİ BÖLÜM

Sigorta Hukuku

A) Sigorta sözleşmesi

MADDE 39- (1) 6762 sayılı Kanun yürürlükte iken yapılmış ve hüküm ifade etmeye başlamış sigorta sözleşmelerine, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden itibaren bir yıl süreyle 6762 sayılı Kanun hükümleri uygulanır. Ancak, bu bir yıllık süre içinde sigorta ettireni, sigortalıyı ve lehdarı koruyan hükümler bakımından, 1517 nci maddesi müstesna, Türk Ticaret Kanunu hükümleri geçerli olur.

(2) Birinci fıkranın birinci cümlesindeki bir yıllık süre içinde sona eren 6762 sayılı Kanuna tâbi sigorta sözleşmelerinin uzatılması ya da yenilenmesi hâlinde Türk Ticaret Kanunu hükümleri uygulanır.

B) Koruyucu hükümler

MADDE 40- (1) 6762 sayılı Kanun yürürlükte iken yapılmış olup da Türk Ticaret Kanununun 1452, 1486, 1488 ve 1520 nci maddelerine aykırı bulunan sigorta sözleşmeleri de bu Kanunun 39 uncu maddesi hükmüne tâbidir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Diğer Kanunların Değiştirilen ve Yürürlükten Kaldırılan Hükümleri ve Son Hükümler

Değiştirilen ve yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 41- (1) 30 Teşrinisani 1330 tarihli Ecnebi Anonim ve Sermayesi Eshama Münkasim Şirketlerle Ecnebi Sigorta Şirketleri Hakkında Kanunu Muvakkat yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun;

a) 23 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 23– Bu Kanunun uygulanmasında;

1. “İpotek” tabiri ipotekleri, ipotekli borç senetlerini, irat senetlerini, eski hukuk hükümlerine göre tesis edilmiş taşınmaz rehinlerini, taşınmaz mükellefiyetlerini, bazı taşınmazlar üzerindeki hususî imtiyazları ve taşınmaz eklenti üzerine rehin muamelelerini,

2. “Taşınır rehini” tabiri, teslimine bağlı rehinleri, Türk Medenî Kanununun 940 ncı maddesinde öngörülen rehinleri, ticarî işletme rehnini, hapis hakkını, alacak ve sair haklar üzerindeki rehinleri,

3. Sadece “Rehin” tabiri, “ipotek” ve “taşınır rehini” tabirlerine giren bütün taşınır ve taşınmaz rehinlerini,

ihativa eder.

Açıkça öngörülen istisnalar dışında, bayrağına ve bir sicile kayıtlı olup olmadığına bakılmaksızın bütün gemiler hakkında bu Kanunun taşınırlara ilişkin hükümleri uygulanır. Bu Kanun uyarınca gemi siciline verilecek şerhler, Türk Ticaret Kanununun 977 nci maddesi hükmüne tâbidir.”

b) 26 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 26– Bir taşınmazın tahliye ve teslimine dair olan ilam, icra dairesine verilince icra müdürü 24 üncü maddede yazılı şekilde bir icra emri tebliği suretiyle borçluya yedi gün içinde hükmolunan şeyin teslimini emreder.

Borçlu taşınmazı işgal etmekte iken bu emri tutmazsa, ilamın hükmü zorla icra olunur.

Alacaklıya teslim olunan taşınmaza haklı bir sebep olmaksızın tekrar giren borçlu ayrıca hükme hacet kalmadan zorla çıkarılır.

Taşınmazın içinde bulunup da ilamda dahil olmayan eşya çıkarılarak borçluya teslim ve hazır değilse vekiline veya ailesi halkından veyahut müstahdemlerinden reşit bir kimseye tevdi olunur. Bunlardan da kimse bulunmazsa mezkûr eşya masrafi ileride borçluya ödetilmek üzere peşin olarak alacaklıdan alınıp emin bir yerde

veya alacaklının yedinde hıfzettirilir ve icra dairesince hemen yapılacak tebligat üzerine borçlu eşyanın bulunduğu mahalde ise beş ve değil ise otuz gün içinde eşyayı almaktan veya masrafı ödemekten imtina eder yahut lüzum görülürse icra müdürü icra mahkemesinin kararıyla bunları satıp tutarından masrafı ifa eder. Fazla kalırsa borçlunun adına, Adalet Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikte nitelikleri belirlenen bankalardan birine yatırılır.”

c) 28 inci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Taşınmaz davalarında hükümlerin tapu sicil dairesine tebliği:

MADDE 28- Taşınmaz davalarında davacının lehine hüküm verildiği takdirde mahkeme davacının talebine hacet kalmaksızın hükmün tefhimi ile beraber hulasasını tapu sicili dairesine bildirir. İlgili daire bu ciheti hükmolunan taşınmazın kaydına şerh verir. Bu şerh, Türk Medeni Kanununun 1010 uncu maddesinin ikinci fıkrası hükmüne tâbidir.

Taşınmaz davası üzerine verilen karar ileride davacının aleyhine kesinleşirse mahkeme, derhal bu hükmün hulasasını da tapu sicili dairesine bildirir.”

ç) 29 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 29- Hüküm tapu sicili dairesine bildirilmesinden sonraki tebedüllerin icra muamelelerine tesiri olmaz. Hükümde gösterilen şey kimin elinde ise ondan alınıp alacaklıya teslim olunur.

Şu kadar ki, o yerde bulunan üçüncü şahıs bu malı borçludan teslim almış olmayıp onu doğrudan doğruya işgal etmekte bulunduğunu bildiren bir tapu sicili kaydı gösterirse mahkemeye müracaatla dava açması için kendisine yedi gün mühlet verilir. Bu müddet içinde dava açılırsa icra geri bırakılır.”

d) 31 inci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“İrtifak haklarına mütedair ilamlar:

MADDE 31- Bir irtifak hakkının kaldırılmasına yahut böyle bir hakkın tahmiline mütedair ilam icra dairesine verilince icra müdürü 24 üncü maddede yazılı şekilde yedi günlük bir icra emri gönderir. Borçlu muhalefet ederse ilamın hükmü zorla icra olunur.”

e) 31 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

“Gemilere ve bunlarla ilgili aynî haklara ilişkin ilamların icrası:

MADDE 31/a- Bayrağına ve sicile kayıtlı olup olmadığına bakılmaksızın bütün gemilere ve bunlarla ilgili aynî haklara ilişkin kararlar, kesinleşmedikçe icra edilemez.

Sicile kayıtlı Türk gemilerine ve bunlarla ilgili aynî haklara ilişkin davalarda davacının lehine hüküm verilirse, mahkeme, davacının istemine gerek kalmaksızın, hükmün tefhimi ile birlikte özetini gemi sicili müdürlüğüne bildirir. Hüküm,

gemi siciline şerh edilir. Davada verilen karar ileride davacının aleyhine kesinleşirse, mahkeme, bu hükmün özetini de gemi sicili müdürlüğüne derhal bildirir. Sicile kayıtlı olup olmadığına bakılmaksızın bütün yabancı bayraklı gemiler bakımından mahkeme, bu fıkrada öngörülen bildirimleri, geminin bayrağını taşıdığı devletin en yakın konsolosluluğuna yapar. Hükmün gemi siciline şerh edilmesinden sonra geminin zilyetliğini elde eden kişi aleyhine yeni bir ilâm alınmasına gerek olmadan, üçüncü fıkraya göre işlem yapılır.

Bayrağına ve sicile kayıtlı olup olmadığına bakılmaksızın bir geminin tahliye ve teslimine ilişkin ilâm, icra dairesine verilince icra müdürü, bir icra emri tebliği suretiyle borçluya yedi gün içinde o geminin teslimini emreder. İcra emrinde; alacaklı ve borçlunun ve varsa temsilcilerinin adları ve soyadları ile yerleşim yerleri, hükmü veren mahkemenin ismi ile tahliye ve teslimine hükmolunan geminin kimliği, ilâmın tarih ve numarası ve icra mahkemesinden veya istinaf ya da temyiz yahut iadei muhakeme yoluyla görülmekte olduğu mahkemeden icranın geri bırakılması hakkında bir karar getirilmedikçe cebrî icraya devam olunacağı yazılır.

Borçlu, gemiye zilyet olduğu hâlde bu emri yerine getirmese, ilâmın hükmü zorla tenfiz olunur. Borçlu geminin zilyedi değilse, alacaklı aşağıda yazılı seçimlik haklardan birini kullanabilir:

1. Alacaklı, geminin ilâmda yazılı değerinin alınmasını isteyebilir. Borçlu bu değeri ödemezse ayrıca icra emri tebliğine gerek kalmaksızın, söz konusu değer kendisinden haciz yoluyla tahsil olunur. Geminin değeri, ilâmda yazılı olmadığı ve taraflar bu değer üzerinde anlaşamadıkları takdirde, icra müdürü tarafından seçilecek bilirkişi heyetine tespit ettirilir. Bilirkişi heyeti geminin kıymet takdiri sırasındaki değerini esas alır.

2. Alacaklı, gemiye zilyet olan üçüncü kişiye karşı borçlunun sahip olduğu hakları kullanabilir. Şu kadar ki, üçüncü kişi, davadan sonra ve hükümden önce gemi siciline tescil edilmiş bir sözleşmeye dayanarak gemiye zilyet ise (1) numaralı bent hükmü uygulanır.

Alacaklıya teslim olunan gemiye haklı bir sebep olmaksızın tekrar giren borçlu veya üçüncü kişi, ayrıca hükme gerek kalmadan zorla çıkarılır.

Gemide bulunup da ilâma dahil olmayan eşya, çıkarılarak borçluya teslim ve bu kişi hazır değilse vekiline tevdi olunur. Bunlardan hiçbiri bulunmazsa mezkûr eşya, masrafı ileride borçluya ödetilmek üzere peşin olarak alacaklıdan alınıp emin bir yerde veya alacaklının yedinde hıfzettirilir ve icra dairesince hemen yapılacak tebligat üzerine borçlu eşyanın bulunduğu mahalde ise beş, değil ise otuz gün içinde eşyayı almaktan veya masrafı ödemekten kaçınırsa yahut gerek görülürse, icra müdürü, icra mahkemesinin kararıyla bunları satın tutarından masrafı

öder; fazlası kalırsa borçlunun adına, Adalet Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikte nitelikleri belirlenen bankalardan birine yatırır.

Sicile kayıtlı Türk gemileri üzerinde ipotek veya intifa hakkının kurulmasına veya kaldırılmasına ilişkin ilâm, icra dairesine verilince, icra müdürü, üçüncü fıkrada yazılı şekilde yedi günlük bir icra emri gönderir. Borçlu emri yerine getirmezse, ilâmın hükmü zorla icra olunur.

Gemiye ilişkin bir işin yapılmasına veya yapılmamasına dair olan ve önceki fıkra hükümlerine girmeyen ilâmların icrası hakkında 30 uncu madde uygulanır.”

f) 91 inci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “tapuya ve mahcuz gemi ise kayıtlı bulunduğu daireye” ibaresi “tapu siciline” olarak; ikinci fıkrasında yer alan “yukarda adı geçen dairelere” ibaresi “tapu siciline” olarak değiştirilmiştir.

g) 97 nci maddesinin yedinci fıkrasında yer alan “Kiralanan yer veya sicile kayıtlı gemilerdeki” ibaresi “Kiralanan taşınmaz veya gemilerdeki” olarak değiştirilmiştir.

ğ) 136 ncı maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Taşınmazların satışına ilişkin hükümlerin gemilere uygulanması:

MADDE 136- Taşınmaz malların satışına ilişkin hükümler, bayrağı dikkate alınmaksızın gemi siciline kayıtlı bütün gemiler hakkında da uygulanır. Bu hükümlerde geçen “tapu sicili” terimi gemi sicilini, “ipotek” terimi gemi ipoteklerini ve “irtifak hakkı” terimi sicile kayıtlı gemiler üzerindeki intifa hakkını ifade eder.”

h) 144 üncü maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

“Paranın paylaşılmasına ilişkin hükümlerin gemilere uygulanması:

MADDE 144/a- Paranın paylaşılmasına ilişkin hükümler, gemilerin satışı hâlinde de uygulanır. Şu kadar ki, 140 ıncı madde uyarınca yapılacak sıra cetveli, bayrağına ve sicile kayıtlı olup olmadığına bakılmaksızın, bütün gemiler hakkında Türk Ticaret Kanununun 1389 ilâ 1397 nci maddesi hükümlerine tâbidir.

Türk gemi siciline kayıtlı olan gemiyi paraya çeviren icra dairesi, sicile kayıtlı ipotek ve intifa haklarına ait kayıtların terkin veya nakillerini yaptırır; yabancı sicile kayıtlı gemilerde, bu işlemin yapılması için geminin bayrağını taşıdığı devletin en yakın konsolosluğuna bildirimde bulunur.”

ı) 153 üncü maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

“Rehinin paraya çevrilmesine ilişkin hükümlerin gemilere uygulanması:

MADDE 153/a - Taşınır rehininin paraya çevrilmesine ilişkin hükümler, bayrağına ve sicile kayıtlı olup olmadığına bakılmaksızın bir gemi üzerindeki hapis hakkı ile gemi alacağının verdiği rehin hakkının paraya çevrilmesinde de uygulanır.

İpoteğin paraya çevrilmesine ilişkin hükümler, gemi ipoteğinin paraya çevrilmesine de uygulanır. Bu hükümlerde geçen “taşınmaz” terimi Türkiye’de veya yurt dışında sicile kayıtlı olan gemileri; “tapu sicili” terimi gemi sicilini ve “ipotek” terimi gemi ipoteklerini anlatır. Gemi ipoteklerinin paraya çevrilmesinde, geminin ihtiyaten haczedildiği veya geminin sicile kayıtlı olduğu yer icra dairesi yetkilidir.

Taşınır rehninin ve ipoteğin paraya çevrilmesine ilişkin müşterek hükümler, gemiler üzerindeki rehin haklarının paraya çevrilmesine de uygulanır; şu kadar ki, bu Kanunun:

1. 150/e maddesinin birinci fıkrasında öngörülen süre, bayrağına ve sicile kayıtlı olup olmadığına bakılmaksızın bütün gemiler için üç aydır.

2. 150/h maddesinin yerine Türk Ticaret Kanununun 1377 nci maddesi uygulanır.

3. 151 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca yapılacak sıra cetveli, bayrağına ve sicile kayıtlı olup olmadığına bakılmaksızın bütün gemiler için Türk Ticaret Kanununun 1389 ilâ 1397 nci maddesi hükümlerine göre düzenlenir.

4. 153 üncü maddesinin yerine Türk Ticaret Kanununun 1052 ve 1053 üncü maddeleri uygulanır.”i) 179/a maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 179/a- Mahkeme, iflâsın ertelenmesi isteminde bulunulması üzerine, envanter düzenlenmesi ve yönetim kurulunun yerine geçmesi ya da yönetim kurulu kararlarını onaylanması için derhal bir kayyım atar; ayrıca şirketin ve kooperatifin malvarlığının korunması için gerekli diğer önlemleri alır. Kayyımın atanmasına ilişkin karar, kayyımın mahkemece belirlenmiş görevleri ve temsil yetkisi ile bunların sınırları ve iflâsın ertelenmesine ilişkin talep 166 ncı maddenin ikinci fıkrasındaki usul ile mahkeme tarafından ilân ve ticaret siciline tescil ettirilir. Mahkeme bu arada erteleme talebini karara bağlar.

İflâs ertelenmişse kayyım her üç ayda bir şirketin projeye uygun olarak iyileştirme gösterip göstermediğini mahkemeye rapor eder, mahkeme bu rapor üzerine veya gerek gördüğünde alacağı bilirkişi raporuna göre, erteleme istemini değerlendirir ve iyileştirmenin mümkün olmayacağı kanaatine varırsa erteleme kararını kaldırır.”

j) 206 ncı maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesi madde metninden çıkarılmış ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Gemilerin paraya çevrilmesi hâlinde yapılacak sıra cetveli, bayrağına ve sicile kayıtlı olup olmadığına bakılmaksızın bütün gemiler için Türk Ticaret Kanununun 1389 ilâ 1397 nci maddesi hükümlerine göre düzenlenir.”

k) 288 inci maddesinin birinci fıkrasının dördüncü cümlesi madde metninden çıkarılmıştır.

TÜRK TİCARET KANUNUNUN YÜRÜRLÜĞÜ VE UYGULAMA ŞEKLİ HAKKINDA KANUN

1) 24 üncü maddesinin yedinci fıkrası, 27 nci maddesinin ikinci fıkrası, 92 nci maddesinin dördüncü fıkrası, 144 üncü maddesinin beşinci fıkrası, 153 üncü maddesinin üçüncü fıkrası, 257 nci maddesinin dördüncü ve beşinci fıkraları yürürlükten kaldırılmıştır.

(3) 29/6/1956 tarihli ve 6763 sayılı Türk Ticaret Kanununun Mer'iyet ve Tatbik Şekli Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

Tüzük ve yönetmelikler

MADDE 42- (1) Türk Ticaret Kanunu veya bu Kanun uyarınca hazırlanacak tüzük ve yönetmelikler, Türk Ticaret Kanununun yayımı tarihinden itibaren bir yıl içinde yayımlanır.

(2) Birinci fıkrada öngörülen tüzük ve yönetmelikler yayımlanıncaya kadar, 6762 ve 6763 sayılı kanunlara ya da Türk Ticaret Kanunu ile yürürlükten kaldırılan diğer kanunlardaki hükümlere dayanılarak yürürlüğe konulmuş bulunan tüzük ve yönetmeliklerin Türk Ticaret Kanununa ve bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır, aykırı hükümleri ise usulüne uygun şekilde değiştirilip uygulanabilir.

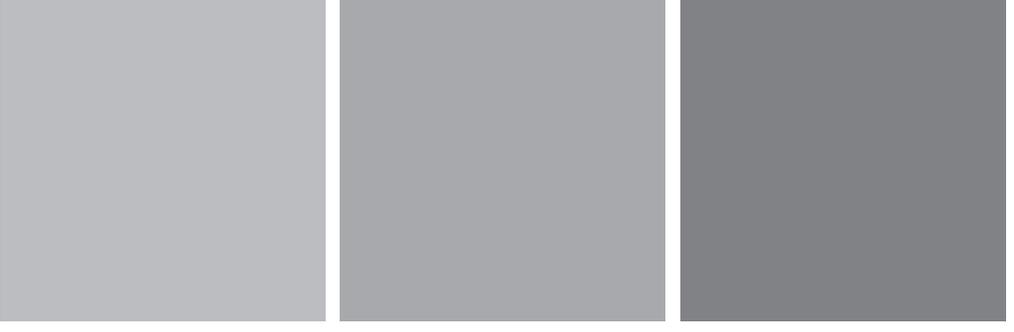
(3) Birinci fıkrada öngörülen süreden daha kısa bir süre içinde ihtiyaç duyulan düzenlemeler, ikinci fıkrada öngörülen tüzük ve yönetmeliklerde değişiklik yapılarak yürürlüğe konulabilir.

Yürürlük

MADDE 43- (1) Bu Kanun 1/7/2012 tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 44- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

**YENİ TÜRK TİCARET KANUNUNUN
ESKİ TÜRK TİCARET KANUNU
MADDELERİ İLE KARŞILAŞTIRMA
TABLOLARI**

6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİ İLE 6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİNİN KARŞILAŞTIRMA TABLOSU

6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK
1	1	57	59	113	128
2	2	58	60	114	129
3	3	59	61	115	130
4	4	60	62	116	131
5	5	61	63	117	127
6	6	62	64	118	127/2
7	7	63	65	119	132
8	8/1	64	66; 67; 69	120	-
9	8/2	65	-	121	133
10	10	66	72	122	-
11	11	67	-	123	-
12	14	68	-	124	136
13	15	69	-	125	137
14	16	70	-	126	138
15	17	71	-	127	139
16	18	72	-	128	140
17	19	73	74	129	141
18	20	74	-	130	142
19	21	75	-	131	143
20	22	76	-	132	144
21	23	77	-	133	145
22	24	78	75	134	-
23	25	79	75	135	-
24	26	80	75	136	146
25	27	81	-	137	-
26	28	82	68	138	-
27	29	83	79	139	-
28	30	84	79	140	-
29	31	85	79	141	-
30	32	86	80	142	-
31	33	87	-	143	-
32	34	88	-	144	-
33	35	89	87	145	-
34	36	90	88	146	-
35	37	91	89	147	-
36	38; 39	92	90	148	-
37	-	93	91	149	-
38	40	94	92	150	-
39	41	95	93	151	-
40	42	96	94	152	-
41	43/1	97	95	153	-
42	44	98	96	154	-
43	45	99	97	155	-
44	46	100	98	156	-
45	47/2	101	99	157	-
46	48	102	116	158	-
47	49	103	117	159	-
48	50	104	118	160	-
49	51	105	119	161	-
50	52	106	120	162	-
51	53	107	121	163	-
52	54	108	122	164	-
53	55	109	123	165	-
54	-	110	124	166	-
55	57	111	125	167	-
56	58	112	126	168	-

**6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİ İLE 6762 SAYILI
TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİNİN KARŞILAŞTIRMA TABLOSU**

6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK
169	-	225	167	281	220
170	-	226	168	282	221
171	-	227	169	283	222
172	-	228	170	284	223
173	-	229	171	285	224
174	-	230	172	286	225
175	-	231	173	287	226
176	-	232	174	288	227
177	-	233	176	289	228
178	-	234	177	290	229
179	-	235	-	291	230
180	152	236	178	292	231
181	-	237	179	293	232
182	-	238	180	294	233
183	-	239	181	295	234
184	152	240	182	296	235
185	-	241	183	297	236
186	-	242	184	298	237
187	-	243	185	299	238
188	-	244	186	300	239
189	-	245	187	301	240
190	-	246	188	302	241
191	-	247	189	303	242
192	-	248	190	304	243
193	-	249	191	305	244
194	-	250	192	306	245
195	-	251	193	307	246
196	-	252	194	308	247
197	-	253	195	309	248
198	-	254	196	310	249
199	-	255	197	311	250
200	-	256	198	312	251
201	-	257	199	313	252
202	-	258	200	314	253
203	-	259	201	315	254
204	-	260	202	316	255
205	-	261	203	317	256
206	-	262	204	318	257
207	-	263	205	319	258
208	-	264	-	320	259
209	-	265	-	321	260
210	274	266	-	322	261
211	153	267	206	323	262
212	154	268	207	324	263
213	155	269	208	325	264
214	156	270	209	326	265
215	157	271	210	327	266
216	158	272	211	328	267
217	159	273	212	329	269
218	160	274	213	330	270
219	161	275	214	331	271
220	162	276	215	332	272
221	163	277	216	333	273
222	164	278	217	334	275
223	165	279	218	335	-
224	166	280	219	336	-

6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİ İLE 6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİNİN KARŞILAŞTIRMA TABLOSU

6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK
337	278	393	332	449	382
338	277	394	333	450	383
339	279	395	334	451	384
340	-	396	335	452	385
341	285/1	397	-	453	386
342	-	398	-	454	389
343	303/2	399	-	455	390
344	287	400	-	456	391
345	-	401	-	457	-
346	-	402	-	458	-
347	286	403	-	459	-
348	298	404	-	460	-
349	-	405	-	461	394
350	-	406	-	462	-
351	-	407	360/1	463	-
352	302	408	-	464	-
353	-	409	364	465	-
354	-	410	365	466	-
355	301	411	366	467	-
356	311	412	367	468	-
357	-	413	369	469	-
358	-	414	368	470	-
359	312	415	360/3	471	-
360	-	416	370	472	-
361	-	417	376	473	396
362	314	418	372; 378/1	474	397
363	315	419	-	475	398
364	316	420	377	476	399
365	317	421	388	477	400
366	318	422	378/2	478	401
367	319	423	379	479	-
368	-	424	380	480	405
369	320	425	360/2	481	406
370	319/2	426	360/3; 417/3	482	407
371	321	427	360/3	483	408
372	322	428	-	484	409
373	323	429	-	485	410
374	-	430	-	486	412
375	-	431	-	487	413
376	324	432	-	488	414
377	324	433	366/1	489	415
378	-	434	373	490	416
379	329/1	435	-	491	418
380	-	436	374	492	-
381	-	437	362; 363	493	-
382	329	438	348	494	-
383	329/6	439	-	495	-
384	329	440	-	496	-
385	329	441	-	497	-
386	-	442	-	498	-
387	-	443	-	499	417
388	-	444	-	500	-
389	329/3	445	381/1	501	419
390	330	446	381	502	402
391	-	447	-	503	403
392	331	448	381	504	-

**6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİ İLE 6762 SAYILI
TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİNİN KARŞILAŞTIRMA TABLOSU**

6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK
505	-	561	309	617	538
506	-	562	-	618	537
507	455	563	-	619	537/2
508	456; 457	564	475	620	536
509	470	565	476	621	-
510	471	566	477	622	536/4
511	472	567	478	623	540
512	473	568	479	624	-
513	474	569	-	625	-
514	-	570	481	626	547
515	-	571	482	627	-
516	-	572	483	628	-
517	-	573	503	629	542
518	-	574	504	630	543
519	466	575	505	631	545
520	-	576	506	632	542
521	467	577	-	633	546
522	468	578	-	634	546
523	469	579	-	635	-
524	-	580	507	636	504; 549
525	-	581	508	637	550
526	-	582	-	638	551/1
527	-	583	507/2	639	-
528	-	584	-	640	551/3,4
529	434	585	-	641	-
530	435	586	510	642	-
531	-	587	511	643	552
532	438	588	512	644	556
533	439	589	513	645	557
534	437	590	516	646	558
535	440	591	-	647	559
536	441	592	517	648	560
537	442	593	518; 525	649	561
538	443	594	519	650	562
539	-	595	520	651	563
540	444	596	521	652	564
541	445	597	-	653	565
542	446	598	-	654	566
543	447	599	527	655	567
544	448	600	-	656	568
545	449	601	528	657	569
546	450	602	-	658	570
547	-	603	-	659	571
548	-	604	-	660	572
549	305	605	-	661	573
550	306	606	-	662	574
551	307	607	-	663	575
552	-	608	533	664	576
553	309	609	533	665	577
554	-	610	534	666	578
555	309	611	535	667	579
556	309	612	526	668	580
557	-	613	-	669	581
558	380	614	-	670	582
559	310	615	-	671	583
560	309	616	539	672	584

6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİ İLE 6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİNİN KARŞILAŞTIRMA TABLOSU

6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK
673	585	729	641	785	697
674	586	730	642	786	698
675	587	731	643	787	699
676	588	732	644	788	700
677	589	733	645	789	701
678	590	734	646	790	702
679	591	735	647	791	703
680	592	736	648	792	704
681	593	737	649	793	705
682	594	738	650	794	706
683	595	739	651	795	707
684	596	740	652	796	708
685	597	741	653	797	709
686	598	742	654	798	710
687	599	743	655	799	711
688	600	744	656	800	712
689	601	745	657	801	713
690	602	746	658	802	714
691	603	747	659	803	715
692	604	748	660	804	716
693	605	749	661	805	717
694	606	750	662	806	718
695	607	751	663	807	719
696	608	752	664	808	720
697	609	753	665	809	721
698	610	754	666	810	722
699	611	755	667	811	723
700	612	756	668	812	724
701	613	757	669	813	725
702	614	758	670	814	726
703	615	759	671	815	727
704	616	760	672	816	728
705	617	761	673	817	729
706	618	762	674	818	730
707	619	763	675	819	731
708	620	764	676	820	732
709	621	765	677	821	733
710	622	766	678	822	734
711	623	767	679	823	735
712	624	768	680	824	736
713	625	769	681	825	737
714	626	770	682	826	738
715	627	771	683	827	739
716	628	772	684	828	740
717	629	773	685	829	741
718	630	774	686	830	742
719	631	775	687	831	743
720	632	776	688	832	744
721	633	777	689	833	745
722	634	778	690	834	746
723	635	779	691	835	747
724	636	780	692	836	748
725	637	781	693	837	749
726	638	782	694	838	750
727	639	783	695	839	751
728	640	784	696	840	752

6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİ İLE 6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİNİN KARŞILAŞTIRMA TABLOSU

6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK
841	753	897	-	953	838
842	754	898	-	954	839
843	755	899	-	955	841
844	756	900	-	956	840
845	757	901	-	957	844
846	758	902	-	958	-
847	759	903	-	959	843
848	760	904	-	960	845
849	761	905	-	961	846
850	762	906	798	962	847
851	763	907	799	963	848
852	764	908	801	964	849
853	765	909	802	965	851
854	766	910	803	966	852
855	767	911	800	967	853
856	768; 771/1	912	804	968	854
857	769	913	805	969	857
858	772	914	806	970	855
859	770	915	807	971	856
860	-	916	-	972	850
861	769/2	917	808	973	842
862	-	918	809	974	884
863	-	919	-	975	886
864	-	920	810	976	887
865	-	921	814/2	977	879
866	-	922	-	978	880
867	-	923	811	979	883
868	-	924	812	980	882
869	790; 791	925	812/2	981	881
870	792	926	814/1	982	-
871	792	927	-	983	885
872	-	928	-	984	888
873	779	929	-	985	889
874	-	930	815	986	858
875	780; 781	931	816	987	859
876	781	932	817; 1019/1	988	860/1,3
877	-	933	818	989	861
878	781/2	934	821	990	862
879	782	935	822	991	858/3; 942/2
880	785; 786	936	-	992	863
881	-	937	891	993	864
882	-	938	830	994	865
883	-	939	831	995	-
884	-	940	823	996	866/1
885	-	941	824	997	867/1,2
886	-	942	825	998	874/2
887	-	943	827	999	872
888	796	944	828	1000	873
889	788	945	829	1001	868/1
890	-	946	819	1002	869/1,2; 870/1
891	794	947	832	1003	-
892	794	948	833; 834	1004	874/1
893	-	949	835	1005	-
894	-	950	834	1006	-
895	-	951	836	1007	868/2; 965/2,3; 870/1
896	-	952	837		

6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİ İLE 6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİNİN KARŞILAŞTIRMA TABLOSU

6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK
1008	963	1062	947	1118	1002
1009	-	1063	950	1119	-
1010	-	1064	951/1,3	1120	-
1011	971/1	1065	951/2	1121	-
1012	966/4	1066	952	1122	-
1013	877	1067	953	1123	-
1014	875	1068	954	1124	-
1015	876; 938/1	1069	958	1125	-
1016	893; 938; 939;	1070	955	1126	-
	940	1071	956/1	1127	-
1017	894	1072	957	1128	-
1018	898	1073	959	1129	-
1019	899	1074	960	1130	890
1020	900	1075	960; 961	1131	-
1021	897	1076	964	1132	-
1022	901; 908/2	1077	962	1133	-
1023	902	1078	967/1,3	1134	-
1024	903	1079	1012	1135	-
1025	904	1080	969/1	1136	-
1026	905	1081	966/1,2,3	1137	-
1027	906	1082	968/1	1138	1016
1028	907	1083	968/4	1139	1017
1029	908/1	1084	968/5	1140	1018
1030	909	1085	967/2	1141	1019
1031	910	1086	968/2,3	1142	1020/1
1032	911	1087	970	1143	1021
1033	912	1088	972	1144	1022
1034	913	1089	972; 973	1145	1023; 1024/1
1035	914	1090	974	1146	1024/2,3,4,5
1036	915	1091	975	1147	1025
1037	916	1092	976	1148	1026
1038	921; 938/2;	1093	977	1149	1027
	933/1	1094	978	1150	1028
1039	922	1095	979	1151	1029
1040	923	1096	980	1152	1030/1;
1041	924	1097	981		1020/2
1042	895; 896	1098	982	1153	1030/2,3;
1043	925	1099	983		1031/1
1044	926; 932;	1100	984	1154	1030/3;
	933/2,3; 935	1101	985		1031/2; 1032
1045	928	1102	1015/1	1155	1030/3; 1035
1046	936	1103	986	1156	1036/1,2,3,4
1047	937	1104	987	1157	-
1048	929	1105	988	1158	1040
1049	-	1106	991	1159	1043
1050	927; 934	1107	-	1160	1039
1051	-	1108	992	1161	-
1052	930	1109	993	1162	-
1053	931	1110	994; 1003	1163	1046
1054	941	1111	1004	1164	1047
1055	942	1112	995	1165	1049
1056	943	1113	996	1166	1050/1
1057	944	1114	998	1167	1051
1058	942	1115	999	1168	1050/2;
1059	878	1116	1000		1052/1
1060	945	1117	1001	1169	1052/2,3;
1061	946				1053/1

6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİ İLE 6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİNİN KARŞILAŞTIRMA TABLOSU

6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK
1170	1052/2; 1053/2; 1054	1219	1090; 1096	1271	1130/2
1171	1052/3,4; 1035	1220	1091	1272	1179
1172	1055/1,2,3,4	1221	1093; 1096/1	1273	-
1173	-	1222	1092; 1096/1	1274	1204/2
1174	1057	1223	-	1275	1204/1
1175	1058	1224	-	1276	1205
1176	1059	1225	1083/1	1277	1206
1177	1060	1226	1083/1 1088/4,5,6,7,; 1096/1	1278	1209
1178	1061	1227	1095	1279	1207
1179	1062/1	1228	1097; 1101	1280	1208
1180	1062/2,3	1229	1098	1281	1210
1181	1063/1	1230	1102	1282	1211
1182	1063	1231	1103	1283	1212
1183	-	1232	1108	1284	1213
1184	1065; 1068	1233	1109	1285	1260/1
1185	1066	1234	1104	1286	1220
1186	1112; 1113; 1114	1235	1105; 1106	1287	1216
1187	-	1236	1107	1288	1217
1188	1067	1237	1110/1,3	1289	1218/1
1189	-	1238	1099	1290	1218/2
1190	-	1239	1110/2	1291	1219
1191	-	1240	1111	1292	-
1192	-	1241	-	1293	-
1193	1074	1242	-	1294	-
1194	1076	1243	1116	1295	-
1195	1073	1244	1117	1296	1221
1196	1075	1245	1118	1297	1259; 1260/1; 1262/1
1197	-	1246	1259; 1260; 1262/5	1298	-
1198	1071/1	1247	-	1299	1222/2
1199	1072	1248	-	1300	-
1200	-	1249	1119	1301	1228
1201	1069/2; 1070; 1077	1250	1127	1302	-
1202	1078	1251	1120	1303	-
1203	1069/1	1252	1128/3	1304	1222/1,3; 1223
1204	-	1253	1121	1305	1225; 1226; 1227
1205	1079	1254	1129	1306	-
1206	1080	1255	1130/3	1307	1234
1207	1081	1256	1130/1	1308	-
1208	-	1257	-	1309	1225/2; 1226/3
1209	1082/1	1258	-	1310	1230
1210	1084; 1085	1259	-	1311	1229
1211	1086	1260	-	1312	-
1212	-	1261	-	1313	-
1213	-	1262	-	1314	-
1214	1082/2; 1090/1,2	1263	-	1315	1232
1215	1082/1,2; 1090/1	1264	-	1316	-
1216	1087	1265	-	1317	-
1217	1090/3 1083;	1266	-	1318	1231
1218	1088/1,2,3; 1096/1	1267	-	1319	1259; 1260/1; 1261/1; 1262/4 1235
		1268	-	1320	1235
		1269	-	1321	1236; 1256
		1270	1259; 1260; 1262/5		

6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİ İLE 6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİNİN KARŞILAŞTIRMA TABLOSU

6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK
1322	1241; 1244	1377	-	1428	-
1323	1257	1378	1242/2	1429	1278
1324	1247; 1248; 1249; 1250	1379	-	1430	1294; 1295; 1371/2
1325	-	1380	-	1431	1294; 1295; 1371/1
1326	1259	1381	-	1432	1296
1327	1260/1	1382	-	1433	-
1328	-	1383	-	1434	1297
1329	-	1384	-	1435	1290; 1363; 1364
1330	-	1385	-	1436	1290/2
1331	-	1386	-	1437	-
1332	-	1387	-	1438	1365/2
1333	-	1388	-	1439	1290; 1365; 1366; 1367; 1368; 1369
1334	-	1389	-	1440	1290; 1365; 1366; 1367; 1368; 1369
1335	-	1390	-	1441	1290; 1365; 1366; 1367; 1368; 1369
1336	-	1391	-	1442	-
1337	-	1392	-	1443	-
1338	-	1393	-	1444	1291; 1372; 1373; 1374; 1375; 1376
1339	-	1394	-	1445	1291; 1372; 1373; 1374; 1375; 1376
1340	-	1395	-	1446	1292; 1377
1341	-	1396	-	1447	-
1342	-	1397	-	1448	1293; 1378
1343	-	1398	-	1449	-
1344	-	1399	-	1450	-
1345	-	1400	-	1451	1264/1
1346	-	1401	1263/1,2	1452	1264/2,3,4
1347	-	1402	1263/3	1453	1269; 1272; 1274; 1284; 1339; 1340
1348	-	1403	1276	1454	1270; 1445
1349	-	1404	1277	1455	1275
1350	-	1405	-	1456	-
1351	-	1406	1270; 1343	1457	-
1352	-	1407	1271; 1343	1458	1279; 1344
1353	-	1408	-	1459	1283
1354	-	1409	1281	1460	1345
1355	-	1410	1282	1461	1299; 1300; 1307/2; 1345/2
1356	-	1411	-	1462	1288
1357	-	1412	1363; 1364		
1358	-	1413	1302; 1457		
1359	-	1414	-		
1360	-	1415	-		
1361	-	1416	119/2		
1362	-	1417	1302; 1457		
1363	-	1418	1302; 1457		
1364	-	1419	-		
1365	-	1420	1268		
1366	-	1421	1282; 1312;		
1367	-	1422	1280; 1344		
1368	-	1423	-		
1369	-	1424	1265; 1267; 1306; 1314; 1324		
1370	-	1425	1265; 1266; 1306; 1314; 1324		
1371	-	1426	-		
1372	-	1427	1283; 1299; 1307		
1373	-				
1374	-				
1375	-				
1376	-				

6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİ İLE 6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİNİN KARŞILAŞTIRMA TABLOSU

6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK
1463	1283; 1346/3
1464	1283; 1350
1465	1285; 1286; 1292/2; 1346
1466	1285
1467	1286
1468	1287
1469	1289
1470	1303; 1458
1471	-
1472	1301; 1361
1473	-
1474	-
1475	-
1476	-
1477	-
1478	1310
1479	-
1480	-
1481	-
1482	-
1483	-
1484	-
1485	-
1486	1264/2,3,4
1487	1321
1488	1333
1489	-
1490	1321; 1322
1491	1323
1492	-
1493	1329; 1330
1494	-
1495	-
1496	-
1497	-
1498	-
1499	-
1500	1327
1501	1327
1502	1325; 1326
1503	1328/1
1504	1328/2
1505	-
1506	1331
1507	1334/2; 1335
1508	1337
1509	1334/2; 1335
1510	1336/2
1511	-
1512	-
1513	-
1514	-
1515	-
1516	-
1517	-

6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK
1518	-
1519	-
1520	1264/2,3,4
1521	1460
1522	-
1523	-
1524	-
1525	28
1526	28, Ek-2
1527	28
1528	-
1529	-
1530	1466
1531	-
1532	26/2
1533	-
1534	1474
1535	1475

**6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİ İLE 6102 SAYILI
TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİNİN KARŞILAŞTIRMA TABLOSU**

6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK
1	1	57	55	114	-
2	2	58	56	115	-
3	3	59	57	116	102
4	4	60	58	117	103
5	5	61	59	118	104
6	6	62	60	119	105; 1416
7	7	63	61	120	106
8	8;9	64	62	121	107
9	-	65	63	122	108
10	10	66	64	123	109
11	11	67	64	124	110
12	-	68	82	125	111
13	-	69	64	126	112
14	12	70	-	127	117; 118
15	13	71	-	128	113
16	14	72	66	129	114
17	15	73	-	130	115
18	16	74	73	131	116
19	17	75	78; 79; 80	132	119
20	18	76	-	133	121
21	19	77	-	134	-
22	20	78	-	135	-
23	21	79	83; 84; 85	136	124
24	22	80	86	137	125
25	23	81	-	138	126
26	1532	82	-	139	127
27	25	83	-	140	128
28	26, 1525- 1527	84	-	141	129
29	27	85	-	142	130; 136
30	28	86	-	143	131
31	29	87	89	144	132
32	30	88	90	145	133
33	31	89	91	146	-
34	32	90	92	147	180
35	33	91	93	148	-
36	34	92	94	149	-
37	35	93	95	150	-
38	36/1,2	94	96	151	-
39	36/3,4	95	97	152	-
40	38	96	98	153	211
41	39	97	99	154	212
42	40	98	100	155	213
43	41	99	101	156	214
44	42	100	-	157	215
45	43	101	-	158	216
46	44	102	-	159	217
47	45	103	-	160	218
48	46	104	-	161	219
49	47	105	-	162	220
50	48	106	-	163	221
51	49	107	-	164	222
52	50	108	-	165	223
53	51	109	-	166	224
54	52	110	-	167	225
55	53	111	-	168	226/2
56	-	112	-	170	228
		113	-	171	229

**6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİ İLE 6102 SAYILI
TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİNİN KARŞILAŞTIRMA TABLOSU**

6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK
172	230	229	290	286	347
173	231	230	291	287	344
174	232	231	292	288	-
175	-	232	293	289	-
176	233	233	294	290	-
177	234	234	295	291	-
178	236	235	296	292	-
179	237	236	297	293	-
180	238	237	298	294	-
181	239	238	299	295	-
182	240	239	300	296	-
183	241	240	301	297	-
184	242	241	302	298	348
185	243	242	303	299	-
186	244	243	304	300	-
187	245	244	305	301	355
188	246	245	306	302	352
189	247	246	307	303	343
190	248	247	308	304	-
191	249	248	309	305	549
192	250	249	310	306	550
193	251	250	311	307	551
194	252	251	312	308	-
195	253	252	313	309	553; 555; 556; 560; 561
196	254	253	314	310	559
197	255	254	315	311	356
198	256	255	316	312	359
199	257	256	317	313	-
200	258	257	318	314	362
201	259	258	319	315	363
202	260	259	320	316	364
203	261	260	321	317	365
204	262	261	322	318	366
205	263	262	323	319	367; 370
206	267	263	324	320	369
207	268	264	325	321	371
208	269	265	326	322	372
209	270	266	327	323	373
210	271	267	328	324	376; 377
211	272	268	-	325	-
212	273	269	329	326	-
213	274	270	330	327	-
214	275	271	331	328	-
215	276	272	332	329	379; 382; 383; 384; 385; 389
216	277	273	333	330	390
217	278	274	210	331	392
218	279	275	334	332	393
219	280	276	-	333	394
220	281	277	338	334	395
221	282	278	337	335	396
222	283	279	339	336	-
223	284	280	-		
224	285	281	-		
225	286	282	-		
226	287	283	-		
227	288	284	-		
228	289	285	341		

**6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİ İLE 6102 SAYILI
TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİNİN KARŞILAŞTIRMA TABLOSU**

6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK
337	-	392	-	449	545
338	-	393	-	450	546
339	-	394	461	451	-
340	-	395	-	452	-
341	-	396	473	453	-
342	-	397	474	454	-
343	-	398	475	455	507
344	-	399	476	456	508
345	-	400	477	457	-
346	-	401	478	458	-
347	-	402	502	459	-
348	438	403	503	460	-
349	-	404	-	461	-
350	-	405	480	462	-
351	-	406	481	463	-
352	-	407	482	464	-
353	-	408	483	465	-
354	-	409	484	466	519
355	-	410	485	467	521
356	-	411	-	468	522
357	-	412	-	469	523
358	-	413	487	470	509
359	-	414	488	471	510
360	407; 415; 426; 427	415	489	472	511
361	-	416	490	473	512
362	437	417	426; 499	474	513
363	437	418	491	475	564
364	409	419	501	476	565
365	410	420	-	477	566
366	411; 433	421	-	478	567
367	412	422	-	479	568
368	414	423	-	480	-
369	413	424	-	481	570
370	416; 425	425	-	482	571
371	-	426	-	483	572
372	418/1	427	-	484	-
373	434	428	-	485	-
374	436	429	-	486	-
375	-	430	-	487	-
376	417	431	-	488	-
377	420	432	-	489	-
378	418; 422	433	-	490	-
379	423	434	529	491	-
380	424	435	530	492	-
381	445; 446; 448	436	-	493	-
382	449	437	534	494	-
383	450	438	532	495	-
384	451	439	533	496	-
385	452	440	535	497	-
386	453	441	536	498	-
387	-	442	537	499	-
388	421	443	538	500	-
389	454	444	540	501	-
390	455	445	541	502	-
391	456	446	542	503	573
		447	543	504	574; 636
		448	544	505	575

**6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİ İLE 6102 SAYILI
TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİNİN KARŞILAŞTIRMA TABLOSU**

6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK
506	576	563	651	620	708
507	580; 583	564	652	621	709
508	581	565	653	622	710
509	-	566	654	623	711
510	586	567	655	624	712
511	587	568	656	625	713
512	588	569	657	626	714
513	589	570	658	627	715
514	-	571	659	628	716
515	-	572	660	629	717
516	590	573	661	630	718
517	592	574	662	631	719
518	593	575	663	632	720
519	594	576	664	633	721
520	595	577	665	634	722
521	596	578	666	635	723
522	-	579	667	636	724
523	-	580	668	637	725
524	-	581	669	638	726
525	593	582	670	639	727
526	612	583	671	640	728
527	599	584	672	641	729
528	601	585	673	642	730
529	-	586	674	643	731
530	-	587	675	644	732
531	-	588	676	645	733
532	-	589	677	646	734
533	608	590	678	647	735
534	610	591	679	648	736
535	611	592	680	649	737
536	622	593	681	650	738
537	618; 619	594	682	651	739
538	617	595	683	652	740
539	616	596	684	653	741
540	623	597	685	654	742
541	-	598	686	655	743
542	629	599	687	656	744
543	630	600	688	657	745
544	-	601	689	658	746
545	631	602	690	659	747
546	633; 634	603	691	660	748
547	626	604	692	661	749
548	-	605	693	662	750
549	636	606	694	663	751
550	637	607	695	664	752
551	638; 640	608	696	665	753
552	643	609	697	666	754
553	-	610	698	667	755
554	-	611	699	668	756
555	-	612	700	669	757
556	644	613	701	670	758
557	645	614	702	671	759
558	646	615	703	672	760
559	647	616	704	673	761
560	648	617	705	674	762
561	649	618	706	675	763
562	650	619	707	676	764

**6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİ İLE 6102 SAYILI
TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİNİN KARŞILAŞTIRMA TABLOSU**

6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK
677	765	734	822	790	869
678	766	735	823	791	869
679	767	736	824	792	870; 871
680	768	737	825	793	-
681	769	738	826	794	891; 892
682	770	739	827	795	-
683	771	740	828	796	888
684	772	741	829	797	-
685	773	742	830	798	906
686	774	743	831	799	907
687	775	744	832	800	911
688	776	745	833	801	908
689	777	746	834	802	909
690	778	747	835	803	910
691	779	748	836	804	912
692	780	749	837	805	913
693	781	750	838	806	914
694	782	751	839	807	915
695	783	752	840	808	917
696	784	753	841	809	918
697	785	754	842	810	920
698	786	755	843	811	923
699	787	756	844	812	924; 925
700	788	757	845	813	-
701	789	758	846	814	921; 926
702	790	759	847	815	930
703	791	760	848	816	931
704	792	761	849	817	932
705	793	762	850	818	933
706	794	763	851	819	946
707	795	764	852	820	935
708	796	765	853	821	934
709	797	766	854	822	936
710	798	767	855	823	940
711	799	768	856	824	941
712	800	769	857	825	942
713	801	770	859	826	-
714	802	771	856	827	943
715	803	772	858	828	944
716	804	773	-	829	945
717	805	774	-	830	938
718	806	775	-	831	939
719	807	776	-	832	947
720	808	777	-	833	948
721	809	778	-	834	948; 950
722	810	779	873	835	949
723	811	780	875	836	951
724	812	781	875; 876; 878	837	952
725	813	782	879	838	953
726	814	783	-	839	954
727	815	784	-	840	956
728	816	785	880	841	955
729	817	786	880	842	973
730	818	787	-	843	959
731	819	788	889	844	957
732	820	789	-	845	960
733	821			846	961
				847	962

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİ İLE 6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİNİN KARŞILAŞTIRMA TABLOSU

6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK
848	963	905	1026	960	1074; 1075
849	964	906	1027	961	1075
850	972	907	1028	962	1077
851	965	908	1022; 1029	963	1008
852	966	909	1030	964	1076
853	967	910	1031	965	1007
854	968	911	1032	966	1012; 1081
855	970	912	1033	967	1078; 1085
856	971	913	1034	968	1082; 1083; 1084; 1086
857	969	914	1035	969	1080
858	986; 991	915	1036	970	1087
859	987	916	1037	971	1011
860	988	917	-	972	1088; 1089
861	989	918	-	973	1089
862	990	919	-	974	1090
863	992/1,2	920	-	975	1091
864	993	921	1038	976	1092
865	994	922	1039	977	1093
866	996	923	1040	978	1094
867	997	924	1041	979	1095
868	1001; 1007	925	1043	980	1096
869	1002	926	1044/1	981	1097
870	1002; 1007	927	1050/1,2,3	982	1098
871	-	928	1045	983	1099
872	999	929	-	984	1100
873	1000	930	1052	985	1101
874	998; 1004	931	1053	986	1103
875	1014	932	1044	987	1104
876	1015	933	1038; 1044	988	1105
877	1013	934	1050	989	-
878	1059	935	1044	990	-
879	977	936	1046	991	1106
880	978	937	1047	992	1108
881	981	938	1015; 1016; 1038	993	1109
882	980	939	1016; 1048	994	1110 / 1,2,3,4
883	979	940	1016	995	1112
884	974	941	1054	996	1113
885	983	942	991; 1055; 1058	997	-
886	975	943	1056	998	1114
887	976	944	1057	999	1115
888	984	945	1060	1000	1116
889	985	946	1061	1001	1117
890	1130	947	1062/1	1002	1118
891	937	948	-	1003	1110/5
892	-	949	-	1004	1111
893	1016	950	1063	1005	-
894	1017	951	1064; 1065	1006	-
895	1042/2,3	952	1066	1007	-
896	1042/4	953	1067	1008	-
897	1021	954	1068	1009	-
898	1018	955	1070	1010	-
899	1019	956	1071	1011	-
900	1020	957	1072	1012	1079
901	1022	958	1069	1013	-
902	1023	959	1073	1014	-
903	1024				
904	1025				

**6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİ İLE 6102 SAYILI
TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİNİN KARŞILAŞTIRMA TABLOSU**

6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK
1015	1102	1070	1201	1123	-
1016	1138	1071	1198	1124	-
1017	1139	1072	1199	1125	-
1018	1140	1073	1195	1126	-
1019	932; 1141	1074	1193	1127	1250/3
1020	1142; 1152	1075	1196	1128	1252
1021	1143	1076	1194	1129	1254
1022	1144	1077	1201	1130	1255; 1256; 1271
1023	1145	1078	1202	1131	-
1024	1145; 1146	1079	1205	1132	-
1025	1147	1080	1206	1133	-
1026	1148	1081	1207	1134	-
1027	1149	1082	1209; 1214; 1215	1135	-
1028	1150	1083	1218; 1225; 1226	1136	-
1029	1151/1	1084	1210	1137	-
1030	1152; 1153; 1154; 1155	1085	1210	1138	-
1031	1153; 1154	1086	1211	1139	-
1032	1154/3	1087	1216	1140	-
1033	-	1088	1218; 1226	1141	-
1034	-	1089	-	1142	-
1035	1155/2,3; 1171/3	1090	1214; 1215; 1217; 1219	1143	-
1036	1156	1091	1220	1144	-
1037	-	1092	1222	1145	-
1038	-	1093	1221	1146	-
1039	1160	1094	-	1147	-
1040	1158	1095	1227	1148	-
1041	-	1096	1218; 1219; 1221; 1222; 1226	1149	-
1042	-	1097	1228	1150	-
1043	1159	1098	1229	1151	-
1044	-	1099	1238	1152	-
1045	-	1100	-	1153	-
1046	1163	1101	1228	1154	-
1047	1164	1102	1230	1155	-
1048	-	1103	1231	1156	-
1049	1165	1104	1234	1157	-
1050	1166; 1168	1105	1235/1	1158	-
1051	1167	1106	1235/2	1159	-
1052	1168; 1169; 1170; 1171	1107	1236	1160	-
1053	1169; 1170	1108	1232	1161	-
1054	1170/3	1109	1233	1162	-
1055	1172	1110	1237; 1239	1163	-
1056	-	1111	1240/2,3	1164	-
1057	1174	1112	1186	1165	-
1058	1175	1113	1186	1166	-
1059	1176	1114	1186	1167	-
1060	1177	1115	-	1168	-
1061	1178/1,2	1116	1243	1169	-
1062	1179; 1180	1117	1244	1170	-
1063	1181; 1182	1118	1245	1171	-
1064	-	1119	1249/2	1172	-
1065	1184	1120	1251	1173	-
1066	1185	1121	1253	1174	-
1067	1188	1122	-	1175	-
1068	1184			1176	-
1069	1201; 1203			1177	-
				1178	-

**6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİ İLE 6102 SAYILI
TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİNİN KARŞILAŞTIRMA TABLOSU**

6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK
1179	1272	1235	1320	1286	1465; 1467
1180	-	1236	1321	1287	1468
1181	-	1237	-	1288	1462
1182	-	1238	-	1289	1469
1183	-	1239	-	1290	1435; 1446; 1439; 1440; 1441
1184	-	1240	-	1291	1444; 1445
1185	-	1241	1322	1292	1446; 1465
1186	-	1242	1378	1293	1448
1187	-	1243	-	1294	1430; 1431
1188	-	1244	1322	1295	1421; 1430; 1431
1189	-	1245	-	1296	1432
1190	-	1246	-	1297	1434
1191	-	1247	1324	1298	-
1192	-	1248	1324	1299	1427; 1461
1193	-	1249	1324	1300	1461
1194	-	1250	1324	1301	1472
1195	-	1251	-	1302	1413; 1417; 1418
1196	-	1252	-	1303	1470
1197	-	1253	-	1304	-
1198	-	1254	-	1305	-
1199	-	1255	-	1306	1424; 1425
1200	-	1256	1321	1307	1427; 1461
1201	-	1257	1323	1308	-
1202	-	1258	-	1309	-
1203	-	1259	1246; 1270; 1297; 1319; 1326	1310	-
1204	1274; 1275	1260	1246; 1270; 1285; 1297; 1319; 1327	1311	-
1205	1276	1261	1319	1312	-
1206	1277	1262	1246; 1270; 1297; 1319	1313	-
1207	1279	1263	1401; 1402	1314	1424; 1425
1208	1280	1264	1451; 1452; 1486; 1520	1315	-
1209	1278	1265	1424; 1425	1316	-
1210	1281	1266	1425	1317	-
1211	1282	1267	1424	1318	-
1212	1283	1268	1420	1319	-
1213	1284	1269	1453	1320	-
1214	-	1270	1406	1321	1487; 1490
1215	-	1271	1407	1322	1490
1216	1287/1	1272	1453	1323	1491
1217	1288	1273	-	1324	1424; 1425
1218	1289; 1290	1274	1453	1325	-
1219	1291	1275	1455	1326	1502
1220	1286/2	1276	1403	1327	1501
1221	1296	1277	1404	1328	1503; 1504
1222	1299; 1304	1278	1429; 1453	1329	1493
1223	1304/2	1279	1458	1330	1493
1224	-	1280	1422	1331	1506
1225	1305; 1309	1281	1409	1332	-
1226	1305; 1309	1282	1410; 1421	1333	1488
1227	1305	1283	1427; 1459; 1463; 1464	1334	-
1228	-	1284	1453	1335	1509
1229	1311	1285	1465; 1466	1336	1509; 1510
1230	1310 / 1,2,3,4,5			1337	1508
1231	1318			1338	-
1232	1315				
1233	-				
1234	1307				

**6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİ İLE 6102 SAYILI
TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİNİN KARŞILAŞTIRMA TABLOSU**

6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK
1339	1453	1390	-	1447	-
1340	143	1391	-	1448	-
1341	-	1392	-	1449	-
1342	1454	1393	-	1450	-
1343	1406; 1407	1394	-	1451	-
1344	1422; 1458	1395	-	1452	-
1345	1460; 1461	1396	-	1453	-
1346	1463; 1465	1397	-	1454	-
1347	-	1398	-	1455	-
1348	-	1399	-	1456	-
1349	-	1400	-	1457	1413; 1417; 1418
1350	1464	1401	-	1458	1470
1351	-	1402	-	1459	-
1352	-	1403	-	1460	1521
1353	-	1404	-	1461	-
1354	-	1405	-	1462	-
1355	-	1406	-	1463	-
1356	-	1407	-	1464	-
1357	-	1408	-	1465	-
1358	-	1409	-	1466	1530
1359	-	1410	-	1467	-
1360	-	1411	-	1468	-
1361	1472	1412	-	1469	-
1362	-	1413	-	1470	-
1363	1412; 1435	1414	-	1471	-
1364	1412; 1435	1415	-	1472	-
1365	1438; 1439; 1440; 1441	1416	-	1473	-
1366	1439; 1440; 1441	1417	-	1474	1534
1367	1439; 1440; 1441	1418	-	1475	1535
1368	1439; 1440; 1441	1419	-		
1369	1439; 1440; 1441	1420	-		
1370	-	1421	-		
1371	1430; 1431	1422	-		
1372	1444; 1445	1423	-		
1373	1444; 1445	1424	-		
1374	1444; 1445	1425	-		
1375	1444; 1445	1426	-		
1376	1444; 1445	1427	-		
1377	1446	1428	-		
1378	1448	1429	-		
1379	-	1430	-		
1380	-	1431	-		
1381	-	1432	-		
1382	-	1433	-		
1383	-	1434	-		
1384	-	1435	-		
1385	-	1436	-		
1386	-	1437	-		
1387	-	1438	-		
1388	-	1439	-		
1389	-	1440	-		
		1441	-		
		1442	-		
		1443	-		
		1444	-		
		1445	-		
		1446	-		

